

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่

Modern Academic Development and Promotion Journal

ปีที่ 3 ฉบับที่ 2 (มีนาคม - เมษายน 2568)

Vol 3 No.2 (March - April 2025)

ISSN : 2822-1095 (Online)

_ * ***** _

📖 วัตถุประสงค์

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่ เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ บทวิจารณ์หนังสือ แก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษาทุกระดับ และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณี ท้องถิ่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ได้รับการพิจารณาให้ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) อย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน พิจารณาตีพิมพ์บทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสาร

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ เป็นราย 2 เดือน

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์ (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 28 กุมภาพันธ์)

ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 เมษายน)

ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 มิถุนายน)

ฉบับที่ 4 เดือนกรกฎาคม - สิงหาคม (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 สิงหาคม)

ฉบับที่ 5 เดือนกันยายน – ตุลาคม (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 ตุลาคม)

ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน – ธันวาคม (เผยแพร่ฉบับเต็มทางเว็บไซต์ 30 ธันวาคม)

☞ เจ้าของ

สถาบันส่งเสริมและพัฒนาวิชาการด็อกเตอร์เกช เลขที่ 1 หมู่ที่ 12 ตำบลเหล่าต่างคำ

อำเภอโพธิ์ชัย จังหวัดหนองคาย 43120 โทร 061-0186156, 082-9356452

E-mail : journalacademicpromotion@gmail.com

☞ ที่ปรึกษา

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

E-mail: zumsa_17@hotmail.com

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0002-9833-4759>

Google Scholar: <https://scholar.google.com/citations?user=Ex2SJ-8AAAAJ&hl=th>

☞ บรรณาธิการ

ดร.สุทธินันท์ สุวรรณวิจิตร

มหาวิทยาลัยปทุมธานี

☞ กองบรรณาธิการ

พระมหาบุญเลิศ อินทปญโญ, ศาสตราจารย์ ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร. บุญทัน ดอกไธสง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ศาสตราจารย์ ดร.ธีรภัทร์ เสรีรังสรรค์

มหาวิทยาลัยรังสิต

รองศาสตราจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

รองศาสตราจารย์ ดร.ธวัชชัย ตู้องค์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช

รองศาสตราจารย์ ดร.ประภาส ปิ่นตบแต่ง

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ผาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ดำเนิน

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ดร.สมพงษ์ พิพัฒน์เอกสกุล

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประภาส แก้วเกตุพงษ์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

พระมหาจันทน์ ผมไผ่, ดร.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กาญจนาภรณ์ ปุณณิรมย์

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เรียงดาว ทวะชาติ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ศรีเสด็จ กองแก้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

พระนัสสนะ ส่างช้าง, ดร.

นักวิชาการอิสระ

พระมหาวิฑูริย์ วัฒนกิจ, ดร.

โรงเรียนพระเทพบัณฑิตวิทยานุสรณ์

พระครูสุทธิเมธาวิน, ดร.

มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

☞ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

วรรณภา บุปผาโสภ

สถาบันส่งเสริมและพัฒนาวิชาการต๋อเกอ

☞ ฝ่ายประสานงานและจัดการ

วรรณภา บุปผาโสภ

โทร.061-0186156, Line ID: Ketsada11

e-mail: ketsada.iadp@gmail.com

☞ ฝ่ายกฎหมาย

นายชัยวิทย์ ฤทธิพิชัยวัฒน์

สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง

☞ พิสูจน์อักษร

สมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบ้นตติวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

☞ ออกแบบปก

นายสุริยาทิศ โพธิ์ประสิทธิ์

นักวิชาการอิสระ

☞ จัดรูปเล่ม

นายสมศักดิ์ พะปะเสน

โรงเรียนพระเทพบ้นตติวิทยานุสรณ์ จังหวัดหนองคาย

พิมพ์ที่

ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ถนนพหลโยธิน ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง
จังหวัดปทุมธานี 13180 โทรศัพท์ 0 2529 0574 7, 0 2909 1633 www.vru.ac.th

บทบรรณาธิการ

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่ เป็นฉบับที่ 2 ประจำปีพุทธศักราช 2568 วารสารผ่านการประเมินคุณภาพวารสารใหม่เข้าสู่จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้วารสารจัดอยู่กลุ่มที่ 2 ระยะเวลาการรับรองคุณภาพวารสารตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2568 จนถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ.2572 และเพื่อให้คุณภาพของบทความเป็นไปตามเงื่อนไข และกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัย และนักศึกษาระดับทุกระดับ ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการ บทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

กองบรรณาธิการวารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่ ขอขอบคุณผู้สนับสนุนบทความ ท่านสมาชิกและท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดี และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขออภัยไว้ด้วยความยินดียิ่ง

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ	(ก)
บทบรรณาธิการ	(ข)
สารบัญ	(ช)
แนวทางการบริหารการเปลี่ยนแปลงช่องว่างทางดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน	1-16
CHANGE MANAGEMENT GUIDELINES DIGITAL DIVIDE IN PRIVATE EDUCATIONAL INSTITUTIONS	
ปิยวัน เครือนาค, วิรัตน์ มณีพฤกษ์ และ ภูมิภาควัฒน์ ภูมิพงศ์คชศร	
การจัดการทรัพยากรน้ำของท้องถิ่นไทย	17-31
MANAGEMENT OF LOCAL WATER RESOURCES IN THAILAND	
จิณณวัฒน์ รัตนโยธาสกุล และ จักรวาล สุขไมตรี	
การบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้การสอนในยุคดิจิทัล ด้วย A-3T-S-E โมเดล	32-46
SCHOOL ADMINISTRATION THAT PROMOTES LEARNING AND TEACHING IN THE DIGITAL ERA BY A-3T-S-E MODEL	
LU RUI LIN และ สาโรจน์ เฟ่างวงศากุล	
GUIDELINES FOR ESG MANAGEMENT IN COMPREHENSIVE HEALTH AND BEAUTY SUPPLEMENT BUSINESSES WITH BEST PRACTICES FOR SUSTAINABILITY	47-69
Ntapat Worapongpat	
ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี	70-91
FACTORS INFLUENCING WOMEN'S POLITICAL PARTICIPATION IN PATHUM THANI PROVINCE	
ชนัญชิดา ก้าววิจารย์, ธนภฤต โพธิ์เงิน และ สมนึก สอนเนย	

**การศึกษาความกังวลของประชาชนต่อการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการเฝ้าระวัง
และรักษาความปลอดภัยสาธารณะ: กรณีศึกษาระบบขนส่งมวลชน BTS และ
MRT** 92-110

THE STUDY OF PUBLIC CONCERN REGARDING THE USE OF ARTIFICIAL
INTELLIGENCE IN PUBLIC SURVEILLANCE AND SECURITY: A CASE STUDY OF THE
BTS AND MRT MASS TRANSIT SYSTEMS

อัจฉิมา ศุภจริยาวัตร, เจนวิทย์ ข้าวทวี, ภัทรี ปรืสตัต, สุรัสวดี บวรพศวัตกิตติ์
และ กฤตติกาณูจน์ อีระโชคสวัลดี

**แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์
ด้านวัฒนธรรมอาหารไทย ของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล** 111-127

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF FLOATING MARKET TOURISM FOR
THE CREATIVE ECONOMY THAI FOOD CULTURE OF BANGKOK AND ITS VICINITY

อุดม สมบูรณ์ผล, จิรศักดิ์ จิยะจันท์, อัจจิมา ศุภจริยาวัตร, สุรัสวดี บวรพศวัตกิตติ์
และ เจนวิทย์ ข้าวทวี

สติปัฏฐาน 4 กับการดำเนินชีวิตในสังคมไทย 128-141

FOUR SATIPATTHANAS AND LIVING IN THAI SOCIETY

พระครูสังฆรักษ์ธัมมานุสรณ์ ธัมมานุสรโณ และ พระราชเขมากร

พุทธศาสนาเถรวาท 142-158

THERAVĀDA BUDDHISM

พระปริชา ธิรปุณโญ (สีหะอำไพ), สมเดช นามเกตุ และ พระครูจิรธรรมธัช

**เราเชื่อแบบไหน ชีวิตจักเป็นเช่นนั้น: หลักความเชื่อที่สร้างพลังอันยิ่งใหญ่
ของชีวิต** 159-171

WE LIVE AS WE BELIEVE: THE PRINCIPLE OF BELIEF ITS AWESOME POWER

พระครูสังฆรักษ์ธัมมานุสรณ์ (ธัมมานุสรโณ)

สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา 172-184

THE FIRST THING IN BUDDHISM

ธัญชนก ปราบพาล

- กลยุทธ์การสื่อสารในสังคมโลกาภิวัตน์** 185-210
COMMUNICATION STRATEGIES USED IN A GLOBALIZED SOCIETY
ปราณีต ม่วงนวล, อรุณวรรณ ชูสังกิจ, ยอร์ช เสมอมิตร, สุวรรณ ม่วงนวล
และ วิโรจน์ เจษฎาติลล
- ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กร
แห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน** 211-227
TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING THE
LEARNING ORGANIZATION OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE LAMPANG, LAMPHUN
รัชดาวรรณ เยินยุบ
- THAILAND AND KOREAN CROSS-CULTURAL COMMUNICATIONS IN
USING SOFT-POWER ETHICS** 228-248
Tiwa Park
- คุณคือพลาซีโบ : ทำความคิดให้ออกฤทธิ์กับสุขภาพ** 249-262
YOU ARE THE PLACEBO : MAKING YOUR MIND MATTER
พระครูภาวนาปัญญาคุณ (ศุภกร ญาณัช)
- ความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการของสวนสนุกในศูนย์การค้าเขต
กรุงเทพมหานคร** 263-278
CUSTOMER OPINIONS ON THE QUALITY OF AMUSEMENT PARK SERVICES IN
SHOPPING MALLS IN BANGKOK
ภูวนาถ บางพาน และ เบญญาศิริ งามสะอาด
- การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา** 279-294
THE SANGHA GOVERNANCE ACCORDING TO THE BRAHMA VIHARA 4 PRINCIPLE IN
WANG NOI DISTRICT PHRA NAKHON SRI AYUTTHAYA PROVINCE
พระโชติพันธ์ สุโชติโก (เกิดสุภาพ) และ เกษภา ฝาทอง

- รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวย
และทีมงานเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ** 295-310
DEVELOPMENT MODEL OF NON-FORMAL PRIVATE SCHOOLS FOR BEAUTY
PROFESSIONS AND COSMETOLOGY VOCATIONAL TO ENHANCE PERSONALITY
เพ็ญศรี โชติรัตน์, สุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์ และ วิมลรัฐ สกุลหอม
- การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง บทพากย์เอราวัณ โดยใช้ทฤษฎีการ
ตอบสนองของผู้อ่าน ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปี
ที่ 3 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย** 311-324
THE DEVELOPMENT OF THAI LITERATURE ACHIEVEMENT ON BOT PHAK ERWAN
(THE ERWAN NARRATION) USING THE READER RESPONSE THEORY WITH THE
GAMIFICATION CONCEPT FOR MATHAYOMSUKSA 3 STUDENTS AT
PATHUMTHEPWITTAYAKARN SCHOOL, MUEANG NONGKHAI
ศรมณี ชัยพัฒน์ และ สุภัทร แก้วพัตร
- การพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาเอกชน** 325-343
THE DEVELOPMENT OF STRATEGIC HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN PRIVATE
SCHOOLS
ประจักษ์ เอนกฤทธิมงคล, รักชนกขรินทร์ พูลสุวรรณนธิ และ วรรณรี ปานศิริ
- การศึกษาผลกระทบในการใช้บทเรียนออนไลน์ต่อการฝึกปฏิบัติงานในการดูแล
ผู้ป่วยเวชศาสตร์นิวเคลียร์ของนักศึกษารังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์
มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์** 344-364
A STUDY ON THE IMPACT OF E-LEARNING PROGRAMS ON PRACTICAL TRAINING IN
NUCLEAR MEDICINE PATIENT CARE FOR RADIOLOGICAL TECHNOLOGY STUDENTS,
FACULTY OF MEDICINE, PRINCE OF SONGKHLA UNIVERSITY
ปวรินทร์ ก้องพิริยะกุล, ไชยยันต์ ปาละมาณ และ จงวัฒน์ ชีวกุล
- แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจการให้บริการ
รถบรรทุกขนส่งน้ำมันและโลจิสติกส์ ในประเทศไทย** 365-382
MODEL FACTORS CAUSAL AFFECTING SUCCESS OF SERVICE BUSINESS OIL
TRANSPORTATION AND LOGISTICS
กาญจนา อินทศร, สุชาติ ปรักทยานนท์, บุรพร กำบุญ และ ทิพย์ลาวัลย์ แก้วนิล

**การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชนิดของประโยค โดยการใช้รูปแบบ
กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โรงเรียนเทศบาล 3 บ้านเหล่า** 383-396

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT IN TYPE OF SENTENCE USING AN
INQUIRY – BASED LEARNING (5 E) FOR MATHAYOMSUKSA 3 STUDENTS AT
THETSABAN 3 BAN LAO SCHOOL

รุ่งนภา แสงวิชัย และ นุชนงค์ อุเทศพรรัตนกุล

**แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3** 397-419

THE GUIDELINES FOR SCHOOL ADMINISTRATION TO ENHANCE TEACHER
PERFORMANCE UNDER SURIN PRIMARY SERVICE AREA OFFICE 3

สุวิมล บันลือทรัพย์

**การพัฒนาโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่ม
เลือดอุดตัน (Venous Thromboembolism) ของผู้ป่วยศัลยกรรมที่เข้ารับ
บริการในหอผู้ป่วย โรงพยาบาลสงขลานครินทร์** 420-439

DEVELOPMENT OF A WEB-BASED TOOL FOR RISK ASSESSMENT OF VENOUS
THROMBOEMBOLISM IN SURGICAL PATIENTS AT SONGKLANAGARIND HOSPITAL

ไชยยันต์ ปาละมาณ

**ปัจจัยที่มีผลกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตร
บัณฑิต สาขาวิชาชีพครูคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา** 440-455

FACTORS AFFECTING SELF-LEARNING OF STUDENTS IN THEGRADUATE DIPLOMA
PROGRAM IN TEACHING PROFESSION, FACULTY OF EDUCATION, NAKHON
RATCHASIMA COLLEGE

ณัฏฐา สุริยะ, นัยนา ขำทอง, สุวัฒน์ อาษาสิงห์ และ จำรัส มุ่งเผือกกลาง

**การจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์** 456-471

THE MANAGEMENT OF CARE AND SUPPORT SYSTEMS ON DIGITAL ERA SCHOOL
UNDER SURIN SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

นัตอนงค์ บุญเลื่อน

- พลวัตทางสังคมที่ส่งผลต่อวิกฤตสุขภาพจิต** 472-487
 SOCIAL DYNAMICS THAT INFLUENCE MENTAL HEALTH CRISES
 พระครูวิจิตรวัชชัย (ภัทรเวทย์ วรบุญโญ) วรดิพัฒนรัตน์ และ มะลิ ทิพย์ประจง
- มุมมองการจัดการศึกษายุคใหม่ยุคไร้พรมแดน** 488-496
 A PERSPECTIVE ON MANAGING EDUCATION IN A NEW ERA WITHOUT BORDERS
 พระครูวศินวรกิจ (วิชาญ แดงประไพ) และ มะลิ ทิพย์ประจง
- พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของครู
 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1** 497-514
 THE BEHAVIOR OF SCHOOL ADMINISTRATORS RELATED TO THE PERFORMANCE
 OF TEACHERS IN THE PATHUM THANI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
 OFFICE 1
 ปัญญา ศิริโชติ, เบญจรัตน์ ราชฉวาง และ ศุภร ธนะภาณะ
- ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกัน
 คุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
 ปทุมธานี เขต 1** 515-534
 ACADEMIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING
 OPERATIONSINTERNAL QUALITY ASSURANCE IN SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF
 THE PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA, PATHUMTHANI AREA 1
 ปัญญา ศิริโชติ, วิชชุดา เฟื่องเดช และ เทพนารินทร์ ประพันธ์พัฒน์
- การกำกับดูแลแพลตฟอร์มดิจิทัลของหน่วยงานรัฐกับหลักนิติธรรม : กรณีศึกษา
 มาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์
 พ.ศ. 2560** 535-547
 THE REGULATION OF DIGITAL PLATFORMS BY STATE AGENCIES AND THE RULE OF
 LAW : A CASE STUDY ON SECTION 20 OF THE COMPUTER-RELATED CRIME ACT
 B.E. 2560 (2017)
 บัณฑิต ขวโธธา และ อภิรดี มิ่งวงศ์

**การบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์** 548-572

SOCIAL RESPONSIBILITY-BASED ADMINISTRATION OF SCHOOL ADMINISTRATORS IN
LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION SCHOOLS IN SURIN PROVINCE

เพชร แร้งจบ, ศุภชนกฤษ ยอดสละ และ วสันต์ชัย กากแก้ว

รำฉุยฉายตัวนางที่ปรากฏในละครรำ 573-596

THE CHUI CHAI DANCE OF FEMALE ROLES IN TRADITIONAL
THAI DANCE DRAMA

นุชนาฏ ดีเจริญ, ลิขิต ใจดี, วรวิทย์ ทองเนื้ออ่อน และ พันธพัฒน์ บุญมา

**ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการกับประสิทธิภาพ
การปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ** 597-611

THE RELATIONSHIP BETWEEN INTEGRATED PUBLIC ADMINISTRATION AND THE
PERFORMANCE EFFICIENCY OF PERSONNEL IN GOVERNMENT AGENCIES

จิราภรณ์ ชนัญชนะ, พลภัทร บริรักษ์ธนกุล, ภูมิภาควัฒน์ ภูมิพงศ์คชศร, ณัฐร ตั้งปรีชาพาณิขย์,
ไกร บุญบันดาล, ณรงค์ ศรีชัยบุญสูง, อธิสิทธิ์ นุชเนตร และ สหุทธิพงษ์ จุลเจริญ

วิเคราะห์การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของหลวงพ่อเทียน จิตตสุโก 612-629

AN ANALYSIS OF PRACTICING THE INSIGHT MEDIATION OF LOUNG PO TIEN
CITTASUPHO

พระสุเมธ สุเมโธ (ใสงาม), บุญส่ง สิ้นธน์นอก, พระมหาประทีป อภิวิฑฒโน
และ อริย์รัช เลิศรวมโชค

**การตัดสินใจของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี เลือกพรรคการเมืองในการ
เลือกตั้งทั่วไป** 630-650

PEOPLE'S DECISION IN PRACHIN BURI PROVINCE TO CHOOSE POLITICAL PARTIES
IN THE GENERAL ELECTION

อัญชลี สีนิล, ธนกฤต โพธิ์เงิน และ วิทยา สุจริตธนารักษ์

- การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล** 651-681
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3
 THE COMMUNITY PARTICIPATION IN SUB-DISTRICT QUALITY SCHOOL
 MANAGEMENT UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3
กัลยา สมปอง, นวรัตน์วดี ชินอัครวัฒน์, ทรงเดช สอนใจ และ พนา จินดาศรี
- INTEGRATING SICHUAN QINGYIN SINGING TECHNIQUES INTO** 682-700
SICHUAN ETHNIC OPERA: A CASE STUDY OF THE OPERA JIANG JIE
Min Jia, Manoon Tho-ard and XueSheng Tan
- แนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4** 701-717
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
 GUIDELINES FOR THE ADMINISTRATION OF THE STUDENT SUPPORT SYSTEMS
 BASED ON SANGAHAVATTHU 4 PRINCIPLES OF EDUCATIONAL INSTITUTION
 ADMINISTRATORS UNDER SUKHOTHAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
 OFFICE 1
ล่ออ วิลัย, วัชรกรr เคยบรรจง, ประชารัฐ วงศ์ขำ และ นรงค์ โสภา
- การบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา** 718-735
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2
 SUPPLY MANAGEMENT BASED ON THE PRINCIPLES OF GOOD GOVERNANCE OF
 EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS UNDER TRANG PRIMARY
 EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
ล่ออ วิลัย, นรงค์ โสภา, วัชรกรr เคยบรรจง และ ประชารัฐ วงศ์ขำ
- การบริหารการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่** 736-749
การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1
 GUIDANCE MANAGEMENT OPPRTUNITY EXTENSION SCHOOL UNDER
 THE JURISDICTION OF THE NAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1
ปราโมทย์ แสนกล้า, สุภาพ ไชยทอง, จินดา ศรีญาณลักษณ์ และ สกฤต เกียรติจิรววัฒน์

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 750-766

INNOVATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING THE ACADEMIC ADMINISTRATION EFFECTIVENESS OF SCHOOLS UNDER THE OFFICE OF SPECIAL EDUCATION BUREAU GROUP 6

ชิตชนก โลกคำลือ และ วรรณภากร พรประเสริฐ

ความสัมพันธ์ระหว่างระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษากับประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษา 767-786

THE RELATIONSHIP BETWEEN EDUCATIONAL INFORMATION TECHNOLOGY MANAGEMENT SYSTEMS AND THE EFFECTIVENESS OF BLENDED LEARNING IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

ภูมิภาควัฒน์ ภูมิพงศ์คชศร, พลภัทร บริรักษ์ธนกุล, ณัฏฐ์ ตั้งปรีชาพาณิชย์, ไกร บุญบันดาล, ณรงค์ ศรีชัยบุญสูง, อธิสิทธิ์ นุชนนตรี และ ขวัญชนก อายุเย็น

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช 787-805

STRATEGIC LEADERSHIP OF ADMINISTRATORS AFFECTING QUALITY OF EDUCATIONAL INSTITUTION UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE NAKHON SI THAMMARAT

ชัยพร เลิศฤทธิ์ชัย, สมปอง รักษาธรรม และ วีระยุทธ ชาทะกาญจน์

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร 806-824

THE CREATIVE LEADERSHIP AFFECTING TO BECOME AN INNOVATIVE ORGANIZATION OF SCHOOL UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE SURATTHANI CHUMPHON

มัลลิกา ไชยวิภา, อรรครา ธรรมมาธิกุล และ วีระยุทธ ชาทะกาญจน์

การรำตราจพลในละครพันทาง : พระเจ้าราชาธิราช 825-841

DANCE OF TROOP INSPECTION IN PANTANG DRAMA: KING RAJATHIRAT

ธนพงศ์ จันสน, ศุภชัย จันทรสุวรรณ์ และ ณรงค์ฤทธิ์ เชาว์กรรม

- ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2** 842-873
DIGITAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BANGKOK 2
ไอริน วัฒนพานิช และ อนุสรฯ สุวรรณวงศ์
- ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2** 874-905
INNOVATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE
SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BANGKOK 2
เบญญาพร อินทร์แก้ว และ อนุสรฯ สุวรรณวงศ์
- การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามการรับรู้ของครูในอำเภอ
อุ้มทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2** 906-921
MANAGEMENT OF STUDENT DEVELOPMENT ACTIVITIES ACCORDING
TO THE PERCEPTION OF TEACHER IN U-THONG DISTRICT,
SUPHANBURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2
ปราโมทย์ แสนกล้า, ปรีชา วิหคโต, สุภาพ ไชยทอง และ ศุภณัฐ อินทร์งาม
- โปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ สำหรับสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1** 922-939
THE DEVELOPMENT OF TEACHERS IN CREATIVE LEARNING MANAGEMENT
PROGRAM FOR EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER ANG THONG PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1
ไพฑูรย์ การเพียร, บุศรา เชื้อดี, พิศาระวี วีระพงศ์พร และ อโณทัย ไทยวรรณศรี
- การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2** 940-960
ADMINISTRATION ACCORDING TO GOOD GOVERNANCE FOR SCHOOLS UNDER
KANCHANABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2
อภิรมย์ สิ้นชุม, จินดา ศรีญาณลักษณ์, สรศักดิ์ ฉิมศรี และ ปรีชา วิหคโต

การดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมในความผิดเกี่ยวกับการก่อมลพิษสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย: กรณีลักลอบนำเข้า ส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์อันเป็นของเสียอันตรายโดยผิดกฎหมาย 961-979

CRIMINAL PROSECUTION OF INDUSTRIAL FACTORY OPERATORS FOR ENVIRONMENTAL POLLUTION OFFENSES IN THAILAND : THE CASE OF ILLEGAL IMPORT AND EXPORT OF HAZARDOUS ELECTRONIC WASTE

เฉลิมขวัญ นครจันทร์

การใช้ AI เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมลูกค้าในระบบโลจิสติกส์อีคอมเมิร์ซ 980-999

UTILIZING ARTIFICIAL INTELLIGENCE FOR CUSTOMER BEHAVIOR ANALYSIS IN E-COMMERCE LOGISTICS OPERATIONS

ชนันท์วิวัฒน์ พรหมสนธิ, สิริภัทร หลุ่มบางลำ, วิชานันท์ เลิศปัญญาเมธี, สมหญิง กรเจริญพร และ วรุตตินันท์ ทองเนียม

การพัฒนาเทคโนโลยี e-boarding pass และผลกระทบต่อประสบการณ์ผู้โดยสาร 1000-1018

THE DEVELOPMENT OF E-BOARDING PASS TECHNOLOGY AND ITS IMPACT ON PASSENGER EXPERIENCE

อำพล ขำวิสัย, ปานรดา นิมิตรภูวดล, โอมาซารีฟ ปานนพภา, ธนากร ขำช้าง และ ปรัชญา ศรีสะอาด

การศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 1019-1031

A STUDY OF THE MANAGEMENT SKILLS FOR EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS THAT AFFECT TEACHERS' LEARNING MANAGEMENT SKILLS IN THE 21st CENTURY UNDER THE JURISDICTION OF THE CHIANG RAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE, AREA 3

มนัญญา วงศา และ น้ำฝน กันมา

การบริหารจัดการโรงเรียนดนตรีเอกชนสู่ความเป็นเลิศ 1032-1048

MANAGEMENT FOR NON-FORMAL PRIVATE MUSIC SCHOOLS TOWARDS EXCELLENCE

อนัญญา รอดบัน, รักชนกชรินทร์ พูลสุวรรณนธิ และ ทศนีย์ ช่อเทียนทิพย์

**การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหาร
สถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง** 1049-1066

THE ESTABLISHING RELATIONSHIPS BETWEEN SCHOOLS AND COMMUNITIES
AFFECTING THE SCHOOL ADMINISTRATION UNDER THE LOCAL GOVERNMENT
ORGANIZATIONS, LAMPANG PROVINCE

หทัยกาญจน์ ก้ามิ่ง และ วรณกร พรประเสริฐ

**สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา
ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3** 1067-1090

PROBLEMS CONDITION AND THE NEED OF TECHNOLOGY AND EDUCATION
INNOVATION DEVELOPMENT OF ROI ED PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA
OFFICE 3

ไฉ่ จันทะบาล และ สุเทพ ตระหง่าน

**การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการบริหารจัดการสนามบินเพื่อเพิ่ม
ประสิทธิภาพการดำเนินงาน** 1091-1109

CUSTOMER SATISFACTION WITH THE TIMELINESS AND RELIABILITY OF
SCHEDULED TRANSPORTATION SYSTEMS

พิชญุตม์ เนรมิตกันทร, ณัฐเรย์ ชินโกอี, ธนกฤต นิวิฐขยางกุล, สารีณี พฤกษา และ ณัฐชา
พูนผล

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของ การจัดการสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีก 1110-1127

FACTORS AFFECTING THE PERFORMANCE OF INVENTORY MANAGEMENT IN RETAIL
BUSINESS

ปานรดา นิมิตรภูวดล, นฤมล แต้มแก้ว, จรินทร์ทิพย์ ประไพรักษ์, ณัฐรินทร์ ศิริโคกกวิน
และ เสนีย์ ศรีเพชร

**การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษานำร่อง
ในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
นราธิวาส** 1128-1146

THE ADMINISTRATION OF THE STUDENT CARE AND SUPPORT SYSTEM BY SCHOOL
ADMINISTRATORS UNDER THE EDUCATIONAL SANDBOX IN THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE NARATHIWAT

มาชูรา รัตนพงษ์ และ จรุณี แก้วเอี่ยม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวัย ของ 1147-1169
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช
เขต 1

PARTICIPATORY MANAGEMENT THAT AFFECTING THE EFFECTIVENESS OF EARLY
CHILDHOOD EDUCATION OF EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE NAKHON SI
THAMMARAT PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

มัตติกา ศรีเพชร, อรรครา ธรรมาธิกุล และ วีระยุทธ ชาคะกาญจน์

อิทธิพลของการติดแบรนด์ ความพึงพอใจของผู้บริโภค และการสื่อสารแบบปาก 1170-1192
ต่อปากอเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน
Shopee ของผู้บริโภคในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

THE INFLUENCE OF BRAND ATTACHMENT, CONSUMER SATISFACTION, AND
ELECTRONIC WORD-OF-MOUTH COMMUNICATION ON REPURCHASE INTENTION
OF COSMETIC PRODUCTS VIA THE SHOPEE APPLICATION AMONG CONSUMERS IN
CHIANG DAO DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

วิชุดา อินชัย, พงศ์ศิริ คำขันแก้ว และ พิธากรณ์ ธนิตเบญจลสิทธิ์

อิทธิพลของแรงจูงใจด้านเหตุผล แรงจูงใจด้านอารมณ์ ความน่าเชื่อถือของ 1193-1220
เจ้าของเพจ และการส่งเสริมการขายที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลัน
ของเครื่องแต่งกายผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ของผู้บริโภคในเชียงใหม่

THE INFLUENCE OF RATIONAL MOTIVATION, EMOTIONAL MOTIVATION, PAGE
OWNER CREDIBILITY, AND SALES PROMOTION ON IMPULSIVE CLOTHING
PURCHASE BEHAVIOR VIA FACEBOOK LIVE AMONG CONSUMERS IN CHIANG MAI

สมบูรณ์ นันแก้ว, พงศ์ศิริ คำขันแก้ว และ พิธากรณ์ ธนิตเบญจลสิทธิ์

**อิทธิพลของการรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ ความพึงพอใจ การส่งเสริมการขายและ
ค่านิยมในการใช้บริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ ผู้ใช้บริการ Food
Delivery สั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน Grab Food และ LINE Man ในอำเภอ
เมือง จังหวัดร้อยเอ็ด** 1221-1247

THE INFLUENCE OF PERCEIVED PRODUCT VALUE, SATISFACTION, SALES
PROMOTION, AND SERVICE VALUE ORIENTATION ON REPURCHASE INTENTION
AMONG FOOD DELIVERY USERS VIA GRAB FOOD AND LINE MAN APPLICATIONS
IN MUEANG DISTRICT, ROI ET PROVINCE

อนันต์ สมทรัพย์, พงศ์ศิริ คำชันแก้ว และ พิธากรณ์ ธนิตเบญจสิทธิ์

กลวิธีการตีกลองทัดเถา 1248-1262

PLAYING TECHNIQUES OF THE KLONG THAT THAO

นิธิพันธ์ พงษ์พรหม, บำรุง พาทยกุล และ วัชรมณท์ อรัญยะนาถ

**การจัดการเรียนรู้แบบการใช้เกมเป็นฐาน (GBL) ร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อ
พัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ ของนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ชลบุรี** 1263-1280

GAME-BASED LEARNING (GBL) WITH BLOOM'S THEORY TO DEVELOP ANALYTICAL
THINKING SKILLS ON VARIOUS ECONOMIC SYSTEMS OF STUDENTS IN MATHAYOM
5, SUANKULARB WITTAYALAI CHONBURI SCHOOL

ธนาชัย สิงห์ภู

วิธีการรำพราหมณ์ในละครรำ 1281-1297

THE PERFORMANCE METHODOLOGY OF THE BRAHMIN ROLE IN THAI DANCE-
DRAMA

กัญปวี กระแสแสน, ศุภชัย จันทร์สุวรรณ์ และ ชนัย วรรณลี

**ผลกระทบของความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบต่อระยะเวลาที่ใช้ใน
การออกรายงานการสอบบัญชีและค่าสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาด
หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย** 1298-1320

THE EFFECT OF AUDIT INDUSTRY SPECIALIZATION ON AUDIT REPORT LAG AND
AUDIT FEE OF COMPANIES LISTED ON THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND

เกศกนก สุปัญญา, จิรัฐติกาฬ วุฒิพันธุ์ และ เดชอนันต์ บังกิโล

**การศึกษาสถานการณ์และต้นทุนคุณธรรมของประชาชนในจังหวัดระยอง
เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรม** 1321-1341

THE STUDY OF MORALITY COST SITUATIONS OF THE PEOPLE IN RAYONG
PROVINCE FOR SUPPORTING PROVINCIAL MORAL DRIVING

วันชัย จิงวิบูลย์สถิตย, สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์, สุกฤษฎี รักชนอนันต์, กฤษณะ เชี่ยวเวช,
ศิริพร จบศรี และ ฉัตรชัย เล็กบุญแกม

**แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของ
ผู้เรียนระดับประถมศึกษา** 1342-1357

THE PARTICIPATORY ACADEMIC ADMINISTRATION APPROACHES TO ENHANCE THE
OCCUPATIONAL SKILLS OF ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS

ธัญญา พานิชกุล และ จิราพร รอดพ่วง

**การออกแบบบริการสาธารณะเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นด้วยกระบวนการคิดเชิง
ออกแบบ** 1358-1377

DESIGNING PUBLIC SERVICES FOR LOCAL DEVELOPMENT
USING DESIGN THINKING PROCESSES

โสภณวิชัย เสกขุนทด, สุกฤษฎี รักชนอนันต์, วันชัย จิงวิบูลย์สถิตย, สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์,
กฤษณะ เชี่ยวเวช และ ฉัตรชัย เล็กบุญแกม

**การให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน
อำเภอโนนรมย์ จังหวัดชัยนาท** 1378-1397

PROVIDING SUBSISTENCE ALLOWANCE SERVICE OF THA CHANUAN SUBDISTRICT
ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, MANOROM DISTRICT, CHAINAT PROVINCE

ชูชีพ เปียดนอก, ประนอม วังพรม, สุพร ลิ้มะกุลธร และ ปรียาพร เติตระกุล

**ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ
กรุงเทพมหานคร** 1398-1420

MORALE AND ENCOURAGEMENT IN THE PERSONNEL PERFORMANCE OF PHASI
CHAROEN DISTRICT OFFICE, BANGKOK METROPOLITAN

สมภาพ ศรีสัมพันธ์, ธวัชชัย แสงวทรัพย์, ชนะ รัตนศักดิ์ และ ฉวีวรรณ ปุราณิธี

ความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 1421-1437

PEOPLE COOPERATION OF BANG KHEN DISTRICT IN BANGKOK METROPOLITAN TOWARDS THE SOLVING OF P.M. 2.5 DUST PROBLEM

จรินทร์ สอนแก้ว, กัญฐณา สอนเจริญ, ณภัทร ศิลปมา และ ชัยยุทธี สงวนแก้ว

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา 1438-1467

SCHOOL ADMINISTRATORS' S PERFORMANCE WITH SCHOOL EFFECTIVENESS UNDER ROI ED SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

สุภารัตน์ จันทะบาล และ พนิดา ตระหง่าน

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน 1468-1491

แนวทางการบริหารการเปลี่ยนแปลงช่องว่างทางดิจิทัล ในสถานศึกษาเอกชน*

CHANGE MANAGEMENT GUIDELINES DIGITAL DIVIDE IN PRIVATE EDUCATIONAL INSTITUTIONS

ปิยวัน เครือนาค¹, วิรัตน์ มณีพฤกษ์² และ ภูมิภควัฒ์ ภูมิพงศ์คชสร³

Piyawan Kruanak¹, Wirat Maneepruek² and Phumphakhawat Phumphonkhochasorn³

¹⁻³วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹⁻³ College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

Corresponding author E-mail: piyawan.kru@outlook.rmutr.ac.th

วันที่รับบทความ : 2 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 4 มีนาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 6 มีนาคม 2568

Received 2 March 2025; Revised 4 March 2025; Accepted 6 March 2025

บทคัดย่อ

ในยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สถานศึกษาเอกชนต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ โดยเฉพาะช่องว่างทางดิจิทัลที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารและการเรียนการสอน บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการบริหารการเปลี่ยนแปลงเพื่อแก้ไขปัญหาช่องว่างทางดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชนอย่างเป็นระบบ โดยอาศัย 6 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ 1) วิเคราะห์บริบทและโครงสร้างของสถานศึกษา 2) ปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารและดำเนินงาน 3) เสริมสร้างความสามารถด้านดิจิทัลของบุคลากร 4) ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับยุคดิจิทัล 5) นำเสนอแนวทางการพัฒนาเชิงกลยุทธ์ และ 6) สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ

Citation:

* ปิยวัน เครือนาค, วิรัตน์ มณีพฤกษ์ และ ภูมิภควัฒ์ ภูมิพงศ์คชสร. (2568). แนวทางการบริหารการเปลี่ยนแปลงช่องว่างทางดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1-16.

Piyawan Kruanak, Wirat Maneepruek and Phumphakhawat Phumphonkhochasorn. (2025). Change Management Guidelines Digital Divide in Private Educational Institutions. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1-16.;

DOI: <https://doi.org/10.>

<https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

สถานศึกษาเอกชนมีข้อได้เปรียบด้านความคล่องตัวในการบริหารและสามารถปรับตัวให้ทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลง อย่างไรก็ตาม ยังคงเผชิญกับความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงทรัพยากรดิจิทัลและความแตกต่างระหว่างบุคลากรในช่วงวัยที่มีระดับทักษะทางเทคโนโลยีที่แตกต่างกัน ดังนั้น การบริหารการเปลี่ยนแปลงที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อนำไปสู่การลดช่องว่างทางดิจิทัล และเสริมสร้างความสามารถของบุคลากรทุกระดับให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างเต็มศักยภาพ การดำเนินงานดังกล่าวจะช่วยให้สถานศึกษาเอกชนสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เท่าทันกับยุคดิจิทัล พร้อมรองรับแนวโน้มและความท้าทายในอนาคต

คำสำคัญ: การบริหารการเปลี่ยนแปลง, ช่องว่างทางดิจิทัล, การบริหารสถานศึกษาเอกชนในยุคดิจิทัล

Abstract

In the rapidly evolving digital era, private educational institutions face new challenges, particularly the digital divide, which significantly impacts administration and teaching processes. This article aims to present a systematic change management approach to address the digital divide in private educational institutions through six key steps 1)analyzing the context and structure of the institution, 2)modifying administrative models and operations, 3) enhancing the digital capabilities of personnel, 4) promoting learning and skill development aligned with the digital age, 5) proposing strategic development guidelines, and 6) fostering an organizational culture that effectively supports technology adoption.

Private educational institutions benefit from administrative flexibility and the ability to adapt quickly to changing trends. However, they still face disparities in accessing digital resources and generational differences in technological proficiency among personnel. Therefore, effective change management is crucial to bridging the digital divide and equipping personnel at all levels with the necessary digital skills to maximize their potential. Implementing these strategies will enable private educational institutions to

evolve into learning organizations that keep pace with the digital era while preparing for future trends and challenges.

Keywords: Change management guidelines Digital divide, Digital divide, Managing Private Educational Institutions

บทนำ

ปัจจุบันโลกถูกขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยีในยุคที่เรียกว่า การเปลี่ยนผ่านทางดิจิทัล (Digital transformation) กิจกรรมต่าง ๆ ถูกดำเนินไปภายใต้เทคโนโลยีดิจิทัล มีบทบาทในการบริหารจัดการทุกภาคส่วน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการศึกษาที่มีความจำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีในการปฏิรูประบบ การบริหารสถานศึกษาให้พร้อมรับมือกับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา เพื่อยกระดับความสามารถในการจัดการศึกษา และส่งเสริมผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างต่อเนื่อง จะทำให้การเปลี่ยนแปลงบรรลุผล (Munmatra, 2021) จากกระแสการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลมีผลกระทบต่อเศรษฐกิจสังคม การเมือง การศึกษา และการดำรงชีวิตของมนุษย์ เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทต่อวิถีชีวิตประจำวันของผู้คนและองค์กรให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ รวมทั้งการจัดการศึกษา ทั้งการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาที่จะต้องใช้เทคโนโลยีและระบบต่าง ๆ เพื่อการเรียนรู้และการปฏิบัติ มีการเปลี่ยนรูปแบบการเรียนการสอนโดยใช้ระบบออนไลน์มากขึ้น บุคลากรกระตือรือร้นที่จะต้องเรียนรู้การใช้เครื่องมือออนไลน์ เพื่อการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยต่างให้ความสำคัญ และตระหนักถึงศักยภาพของนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีในปัจจุบัน และแนวโน้มใหม่ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (Thawinkan, 2021) ในยุคดิจิทัลนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา ในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศที่เข้ามามีบทบาทสำคัญ จึงเป็นหน้าที่ของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา คือ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่จะต้องพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งการบริหารจัดการศึกษาในปัจจุบันมีความท้าทายเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาวะการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำ เกิดช่องว่าง ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่จะต้องมีการศึกษาให้รู้อย่างเท่าทันการเปลี่ยนแปลง ให้มีความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคเปลี่ยนผ่านสู่ความเป็นดิจิทัล

การจัดการศึกษาของประเทศไทยนั้น ภาคเอกชนได้เข้ามามีบทบาทสำคัญยิ่ง เพื่อแบ่งเบาภาระของภาครัฐ การส่งเสริมสนับสนุนให้ภาคเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจะทำให้ประสิทธิภาพในการจัดการศึกษาของประเทศไทยสูงขึ้น ปัจจุบันภาคเอกชนได้จัดการศึกษาเพื่อแบ่งเบาภาระของภาครัฐมาโดยตลอด โดยเฉพาะในส่วนที่ภาครัฐไม่สามารถจัดการศึกษาได้ หรือจัดได้ไม่เพียงพออันเนื่องมาจากข้อจำกัดด้านทรัพยากร รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 กำหนดให้ภาครัฐสนับสนุนภาคเอกชนในการจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม และคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน จุดเด่นของสถานศึกษาเอกชน คือ สามารถเปลี่ยนแปลงสถานการณ์ได้ทันทั่วทั้งที่ ถึงแม้การสนับสนุนด้านต่าง ๆ จะได้ไม่เท่าเทียมภาครัฐ แต่ก็ไม่ได้ทำให้สถานศึกษาเอกชนหยุดนิ่ง แต่กลับพัฒนาอย่างไม่หยุดยั้ง เพื่อยกระดับการศึกษาของไทยให้ดีขึ้น (Rungruang, 2020) ในยุคที่เทคโนโลยีก้าวหน้าและส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาอย่างรวดเร็ว แนวทางการจัดการศึกษาจึงต้องปรับตัว จากรูปแบบดั้งเดิมที่เน้นบทบาทของผู้สอนและผู้เรียน ไปสู่แนวคิดของการเป็นหุ้นส่วนการเรียนรู้ (Learning Partner) อย่างแท้จริง องค์ประกอบสำคัญของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ไม่ว่าจะเป็นกระบวนการเรียนรู้ เทคโนโลยี ผู้เรียน และครู ต่างเปลี่ยนแปลงไปอย่างสิ้นเชิง ส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาและปรับตัวให้สอดคล้องกับยุคสมัย (Yuyuen, 2022) สถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ด้วยการนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยในการบริหารจัดการสถานศึกษาจึงเป็นเรื่องที่จำเป็น เพราะเทคโนโลยีดิจิทัลจะเป็นเครื่องมือสนับสนุนการบริหารงานของสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น พัฒนาระบบการทำงาน หรือระบบงานในสถานศึกษาให้มีความทันสมัยและมีประสิทธิภาพสูงสุด (Machek, 2019) ดังนั้นสถานศึกษาเอกชนจำเป็นต้องปรับตัวให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ปรับหลักสูตรและวิธีการเรียนการสอนที่มีความยืดหยุ่นหลากหลาย เน้นการพัฒนาศักยภาพด้านความรู้ ทักษะความสามารถให้สนองตอบความต้องการของกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว นำดิจิทัลมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอน ต้องเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อให้มีความชำนาญ จนสามารถนำไปใช้จัดการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม เตรียมกำลังคนให้พร้อมสำหรับยุคเปลี่ยนผ่านสู่ความเป็นดิจิทัล และความต้องการของตลาดแรงงานที่มีความซับซ้อนหลากหลายมากขึ้น การเปลี่ยนผ่านสู่ยุคดิจิทัลด้วยการพัฒนา ICT โดยประชากรวัยเรียนส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มประชากร Generation Z หรือ Gen Z (ผู้ที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2539 - 2553) ที่ดำเนินชีวิตประจำวันพร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่จะทำให้สามารถเข้าถึง

สื่อสังคมออนไลน์ได้ง่ายยิ่งขึ้น ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเรียนรู้รูปแบบใหม่ (Office of the Private Education Commission, 2023) โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับช่องว่างทางดิจิทัล

จากสถานการณ์ในปัจจุบันที่ส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาเอกชน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงด้านภาวะเศรษฐกิจโลกที่เกิดจากปัญหาความขัดแย้งทางการค้า และเศรษฐกิจของประเทศไทยที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมไปถึงสถานการณ์ในปัจจุบันที่แม้ว่าผลกระทบจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะคลี่คลายลง แต่ก็ยังส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศหดตัวในปี พ.ศ.2565 และมีแนวโน้มที่จะหดตัวลงอีก นอกจากนี้ การปฏิวัติดิจิทัลแบบก้าวกระโดดส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมการเรียนรู้และวิถีชีวิตโดยฉับพลัน ซึ่งทำให้เกิดความท้าทายที่สถานศึกษาเอกชนจะต้องเตรียมพร้อมรับมือให้ทัน และต้องสามารถประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน ซึ่งคนในแต่ละช่วงอายุจะมีคุณลักษณะและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ในบริบทของการทำงานในสถานศึกษาเอกชนจึงเกิดภาพเหมารวมที่สะท้อนความแตกต่างของคนทำงานที่มาจากคนละช่วงอายุกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่ท้าทายสำหรับผู้บริหาร ที่ผ่านมายังคงให้ผลที่ไม่สอดคล้องเกี่ยวกับความแตกต่างของบุคลากรที่มาต่างช่วงอายุต่อการให้คุณค่า ทักษะคิด และความต้องการต่าง ๆ ในการทำงาน หากสถานศึกษาใดไม่ตระหนักถึงความแตกต่างในเรื่องนี้อาจนำไปสู่ผลลัพธ์ทางลบต่อสถานศึกษา จากการศึกษาสถานศึกษาเอกชนเป็นองค์กรหนึ่งที่มีบุคลากรที่ทำงานร่วมกันอยู่หลายช่วงอายุ ซึ่งคนแต่ละรุ่นก็จะมีแนวคิด มุมมองที่แตกต่างกันออกไป อาจทำให้เกิดปัญหาในการประสานงานกันในองค์กร เนื่องจากมีแนวคิด มุมมอง และความต้องการที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว มีการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เข้ามาใช้ในการดำเนินการ งานสอน งานเอกสารต่าง ๆ แต่ความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยีของแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน ย่อมส่งผลต่อการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพและการพัฒนาตนเองต่างกัน รวมไปถึงความสามารถ ที่ไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงแหล่งข้อมูล และแหล่งความรู้ผ่านอินเทอร์เน็ต ตลอดจนการเข้าใช้งานโซเชียลมีเดีย และแอปพลิเคชันต่าง ๆ จึงเป็นสาเหตุให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเอกชนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้

บทความนี้ได้ศึกษาการบริหารการเปลี่ยนแปลง และช่องว่างทางดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน ซึ่งจะทำให้สถานศึกษาเอกชนทราบสภาพช่องว่างทางดิจิทัล และมีแนวทางการบริหาร

การเปลี่ยนแปลงช่องว่างทางดิจิทัล เพื่อให้สถานศึกษาเอกชนใช้เป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนด

การบริหารการเปลี่ยนแปลง

การบริหารการเปลี่ยนแปลง (Change Management) เป็นกระบวนการที่ออกแบบมาเพื่อจัดการกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในองค์กร เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงนั้นมีผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์และไม่สร้างปัญหาที่ไม่จำเป็น นอกจากนี้การบริหารการเปลี่ยนแปลงยังช่วยให้บุคลากรในองค์กรมีความพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและยอมรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นได้มากขึ้น มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารการเปลี่ยนแปลงผู้เขียนขอยกตัวอย่างดังนี้

การบริหารความเปลี่ยนแปลง (Change Management) คือกระบวนการจัดการเพื่อบรรเทาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง รวมถึงการวางแผนบริหารบุคลากร การส่งเสริมการเรียนรู้และการปรับตัว ตลอดจนการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ เพื่อรองรับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง นอกจากนี้ ยังรวมถึงการประเมินผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น (Wangthanomsak, 2021) องค์กรและสถานศึกษาจึงต้องมีความยืดหยุ่นและเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงอย่างเหมาะสม ดังนั้น การเข้าใจและปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงจึงเป็นสิ่งจำเป็น

ความเปลี่ยนแปลง (Change) หมายถึง การเปลี่ยนไปจากสภาพเดิม ซึ่งอาจเกิดขึ้นเพื่อแก้ไขข้อผิดพลาด ปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น หรือยกเลิกแนวทางเดิมที่ไม่เหมาะสม การเปลี่ยนแปลงอาจเกิดจากปัจจัยหลายด้าน เช่น การปรับโครงสร้างองค์กร กำหนดวิสัยทัศน์ ปรับกระบวนการทำงาน เปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหาร นำเทคโนโลยีมาใช้ รวมถึงการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางกายภาพและบุคลากร เช่น ความรู้ ทักษะ พฤติกรรม และค่านิยมของบุคคล ลักษณะของการเปลี่ยนแปลงแบ่งได้เป็นสองรูปแบบหลัก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงแบบค่อยเป็นค่อยไป (Incremental change) ซึ่งเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและใช้เวลานาน และการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ (Radical change) ที่ส่งผลกระทบอย่างกว้างขวางและเกิดขึ้นรวดเร็ว บางครั้งเรียกว่าการเปลี่ยนแปลงเชิงรากฐาน (Fundamental change) เช่น การปรับปรุงกระบวนการทำงานครั้งใหญ่ (Process reengineering) (Phokathorn, 2018)

การบริหารการเปลี่ยนแปลง คือกระบวนการจัดการเพื่อช่วยให้องค์กรและบุคลากรสามารถปรับตัวและรองรับการเปลี่ยนแปลง (Change Initiative) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยลดผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อการดำเนินงาน เพื่อให้การเปลี่ยนแปลงดำเนินไปอย่างราบรื่น และนำไปสู่ผลลัพธ์ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (Tattawee, 2018)

สรุปได้ว่า การบริหารการเปลี่ยนแปลงเป็นกระบวนการวางแผนและดำเนินงานเพื่อลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง สนับสนุนให้บุคลากรสามารถปรับตัว ยอมรับ และพัฒนาศักยภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yuyuen (2022) ศึกษารูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงด้านการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวง พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับสูง ประกอบด้วย 3 ด้านหลัก ได้แก่ การบริหารจัดการเรียนรู้ การบริหารการเปลี่ยนแปลง และบทบาทของบุคคลในการเปลี่ยนแปลง รวมถึงมีกระบวนการบริหาร 8 ขั้นตอน ซึ่งเมื่อทดลองใช้และประเมิน พบว่ารูปแบบดังกล่าวมีความเป็นไปได้และเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา ขณะที่งานวิจัยของ Thaijaidee (2022) ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา พบว่าการบริหารมุ่งเน้นการกำหนดทิศทางที่สอดคล้องกับความต้องการ วิเคราะห์งานหลัก จัดทำแผนงบประมาณ และ แปลงกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ โดยมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญที่พบ ได้แก่ นโยบายที่ไม่สะท้อนสถานการณ์จริง บุคลากรไม่เพียงพอ งบประมาณที่จำกัด และกฎระเบียบที่เป็นอุปสรรคต่อการบริหารการศึกษา ทั้งนี้ได้เสนอ 4 รูปแบบการบริหาร ได้แก่ แบบบนลงล่าง แบบล่างขึ้นบน แบบภายนอกสู่ภายใน และแบบภายในสู่ภายนอก พร้อมแนวทางการบริหารที่ให้ความสำคัญกับการปรับโครงสร้างองค์กร บทบาทผู้นำ และการพัฒนาศักยภาพบุคลากร นอกจากนี้ เทคโนโลยีสารสนเทศยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา Chaemchoi (2019) ระบุว่า เทคโนโลยีไม่ได้มีอิทธิพลเฉพาะการดำเนินชีวิต แต่ยังเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนผ่านอุปกรณ์ดิจิทัลที่เชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ทำให้เกิดการเรียนรู้แบบไร้ขีดจำกัดทั้งในด้านเวลา สถานที่ และปริมาณองค์ความรู้ที่สามารถเข้าถึงได้จากทั่วโลก ซึ่งส่งผลต่อแนวทางการจัดการเรียนรู้ในยุคปัจจุบัน

ดังนั้น ผู้นำสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับแนวทางการบริหารและการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทและทิศทางของยุคปัจจุบัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน ผู้บริหารต้องวิเคราะห์สถานศึกษาในภาพรวม เพื่อตระหนักถึงปัญหาที่เผชิญอยู่ และใช้ข้อมูลดังกล่าวใน

การวางแผน พัฒนา และกำหนดแนวทางแก้ไขอย่างเป็นระบบ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถเติบโตและปรับตัวได้อย่างเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

ช่องว่างทางดิจิทัล

ช่องว่างด้านดิจิทัล มีความเกี่ยวข้องกับหลายปรากฏการณ์ที่แตกต่างกัน (Several different phenomena) และเป็นปรากฏการณ์ทางสังคมที่แสดงถึงความสามารถที่ไม่เท่าเทียมกันของกลุ่มคนที่มีสถานภาพทางสังคมที่แตกต่างกัน (Social stratification) ในการเข้าถึง (Access) การประยุกต์ใช้ (Adapt) และการสร้าง (Create) ความรู้ผ่านการใช้ไอซีที ช่องว่างทางดิจิทัลไม่สามารถวัดด้วยการจำแนกระหว่างการมี (haves) กับไม่มี (have-nots) ในการเข้าถึงหรือใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพราะการเข้าถึงดิจิทัลมีความเกี่ยวข้องอย่างซับซ้อนกับหลายมิติ ได้แก่ ด้านเทคนิค ด้านเทคโนโลยี ด้านดิจิทัล (ข้อมูล เนื้อหา และภาษา) ด้านเศรษฐกิจ ด้านชุมชน ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านสถาบัน ด้านองค์กร ด้านทรัพยากรมนุษย์ ด้านการศึกษา ด้านความรู้ ด้านทักษะ ด้านจิตวิทยา ด้านอำนาจ ด้านเสรีภาพ (Autonomy) ด้านการเมือง ด้านนโยบาย แม้ว่าจะมีความเกี่ยวข้องกับหลายมิติ แต่ก็มีความเกี่ยวข้องอย่างน้อย 3 ปัจจัย คือ การเข้าถึงสารสนเทศ (Information accessibility) การใช้ประโยชน์จากสารสนเทศ (Information utilization) และความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสารสนเทศ (Information receptiveness) ปัญหาช่องว่างทางดิจิทัลยังมีความเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ (Implementation gap) หรือความไม่สมบูรณ์ของการนำนโยบายไปปฏิบัติด้วย โดยมีสาเหตุ 1) เกิดปัญหาในการบริหารงาน (Bad execution) ของหน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติ เช่น ขาดระบบการวางแผนและการควบคุมผลงานที่ดี ขีดสมรรถนะด้านต่าง ๆ มีจำกัด เกิดความขัดแย้งภายในและผู้ปฏิบัติต่อต้านไม่ยอมรับ 2) เกิดจากปัญหาในตัวนโยบาย (Bad policy) ซึ่งมีความยุ่งยากในการนำไปปฏิบัติ เช่น ต้องอาศัยเทคโนโลยีขั้นสูง หรือเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลหลายฝ่ายเป็นอย่างมาก และ 3) เกิดจากการที่โชคไม่เข้าข้าง (Bad luck) (Saengsuriyong, 2018)

นอกจากนี้ Kitsom (2021) ยังกล่าวถึง ช่องว่างทางดิจิทัล (Digital divide) เป็นประเด็นสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำในการพัฒนาทั้งในระดับภายในและระหว่างประเทศ การลดความแตกต่างด้านดิจิทัลระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียนนั้น เพื่อให้ความร่วมมือกันทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองระหว่างประเทศ และการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนเป็นไปอย่างราบรื่น งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์หลักในการศึกษาสถานการณ์ ความแตกต่างด้านกันด้าน

ดิจิทัลในกลุ่มประเทศสมาชิก โดยพิจารณาข้อมูลในช่วงทศวรรษ 2010 รวม 8 ประเทศ กล่าวคือ บรูไน กัมพูชา อินโดนีเซีย ลาว มาเลเซีย สิงคโปร์ ไทย และเวียดนาม และทำการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว โดยการสร้างดัชนีการเข้าถึงสื่อดิจิทัล 4 ประเภท ได้แก่ โทรศัพท์ประจำที่ โทรศัพท์เคลื่อนที่ อินเทอร์เน็ตบรอดแบนด์ประจำที่ และอินเทอร์เน็ต บรอดแบนด์แบบเคลื่อนที่ของประเทศสมาชิก และเรียกว่า ASEAN Digital Indices (ADI) เพื่อให้ได้ทราบถึงแนวโน้มการปรับตัวเข้าหากันทางด้านดิจิทัลระหว่างกันในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา และทำการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เชิงลำดับเพิ่มเติม ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การเข้าถึงสื่อดิจิทัลของประเทศสมาชิกล้วน มีความใกล้เคียงกันมากขึ้น แม้ว่าจะยังคงมีความแตกต่างกันอยู่มากก็ตาม และคาดว่าด้วยความเร็วของแนวโน้มการปรับตัวเข้าหากันดังกล่าว ประเทศสมาชิกส่วนมาก น่าจะมีความใกล้เคียงกันในเชิงการเข้าถึงสื่อดิจิทัลทั้ง 4 มากขึ้นภายในปี 2015 อย่างไรก็ตามมูลค่าการลงทุนในโครงข่ายเคลื่อนที่ในยุค 5G อาจเป็นอุปสรรคในการปิดช่องว่างด้านดิจิทัลระหว่างประเทศสมาชิกอาเซียน ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย เพื่อลดช่องว่างทางดิจิทัลระหว่างประเทศสมาชิก ได้แก่ การยกระดับรายได้ภายในประเทศสมาชิก เพื่อเพิ่มความสามารถในการเข้าถึงเทคโนโลยี โดยใช้กลไกข้อตกลงที่มีอยู่ เช่น การเพิ่มระดับการเปิดประเทศของประเทศสมาชิก ทั้งการค้าภายในกลุ่มประเทศ และภายนอกกลุ่มประเทศสมาชิก นอกจากนี้ การพัฒนาระบบการศึกษา การศึกษาออนไลน์ร่วมกันเพื่อเพิ่มระดับความรู้ ความเข้าใจในเทคโนโลยีดิจิทัลที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริงจะช่วยเร่งกระบวนการปิดช่องว่างนี้ได้

ทั้งนี้ Coleman V. (2021) ได้ศึกษา ช่องว่างทางดิจิทัลในการศึกษาของสหราชอาณาจักรในช่วงการระบาดของ COVID-19 พบว่า การระบาดใหญ่ของ COVID-19 ส่งผลกระทบต่อการศึกษาทั่วโลกอย่างไม่เคยปรากฏมาก่อน ประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกต้องเข้าสู่ภาวะล็อกดาวน์ นำไปสู่การปิดโรงเรียนอย่างกว้างขวาง ซึ่งจำเป็นต้องศึกษาทางไกล การศึกษาทางไกลสามารถมีได้หลายรูปแบบ แต่ในหลายบริบท การศึกษาทางไกลต้องอาศัยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ในสหราชอาณาจักร โควิด-19 นำไปสู่การปิดโรงเรียนทั่วประเทศในเดือนมีนาคม 2020 โดยเด็กส่วนใหญ่ได้รับการศึกษาทางไกลจนถึงวันเริ่มต้นปีการศึกษาใหม่ในเดือนกันยายน 2020 การเพิ่มขึ้นของผู้ติดเชื้อ COVID-19 นำไปสู่การปิดโรงเรียนช่วงที่สองในเดือนมกราคม 2021 โดยนักเรียนจะเรียนทางไกลอีกครั้งจนถึงเดือนมีนาคม/เมษายน 2021 มีความกังวลว่าการย้ายไปเรียนทางไกล ได้นำไปสู่ความไม่เท่าเทียมกันในการเข้าถึงการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง มีความกังวลว่าจะมีการแบ่งแยกทางดิจิทัล ซึ่งส่งผลให้เกิดความไม่เท่าเทียม

กันทางดิจิทัล โดยเด็กที่ด้อยโอกาสจะได้รับผลกระทบมากที่สุด การแบ่งทางดิจิทัลมีหลายมิติ เช่นเดียวกับการเข้าถึงอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ต ทักษะดิจิทัลมีความสำคัญ เช่นเดียวกับปัจจัยภายนอก เช่น การสนับสนุนจากผู้ปกครอง ทักษะของครู และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ รายงานนี้ทบทวนและสรุปงานวิจัยที่ได้ตรวจสอบแง่มุมของการแบ่งทางดิจิทัลระหว่างการปิดโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับ COVID-19 ใน สหราชอาณาจักร ด้วยลักษณะการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่เกิดขึ้นใหม่และต่อเนื่อง จึงมีการเผยแพร่วรรณกรรมทางวิชาการจำนวนจำกัด ที่ตรวจสอบแง่มุมของการแบ่งทางดิจิทัลในการศึกษา ดังนั้นงานวิจัยส่วนใหญ่ในรายงานนี้ จึงเป็น “วรรณกรรมสีเทา” มีหลักฐานของการแบ่งทางดิจิทัลในการศึกษาในแง่ของการเข้าถึง รวมถึงปัจจัยผู้ปกครอง ครู และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โดยมีความแตกต่างกันตามประเภทโรงเรียนและกลุ่มนักเรียนที่แตกต่างกัน มีการศึกษาน้อยมากที่พิจารณาถึงทักษะด้านดิจิทัล ดังนั้นจะต้องมีการตรวจสอบเพิ่มเติม

จากการศึกษาความหมายของช่องว่างทางดิจิทัลผู้เขียนจึงสรุปได้ว่า ช่องว่างทางดิจิทัล (Digital divide) หมายถึง ช่องว่างทางสังคมหรือความเหลื่อมล้ำในสังคมที่เกิดจากโอกาสในการเข้าถึงสารสนเทศที่ไม่เท่าเทียมกัน หรือความไม่เท่าเทียมกันในการใช้คอมพิวเตอร์และอินเทอร์เน็ต

การบริหารสถานศึกษาเอกชนในยุคดิจิทัล

การศึกษาเอกชนเป็นระบบการศึกษาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการศึกษาของประเทศ มีส่วนร่วมในการสร้างคุณลักษณะที่ดีให้กับเยาวชนไทย ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศ สร้างความเจริญทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ พัฒนาคุณภาพของเยาวชนให้เป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาประเทศมาเป็นระยะเวลายาวนาน การบริหารสถานศึกษาเอกชนในยุคดิจิทัลมีความสำคัญมากเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่เกิดขึ้นในสังคมและการศึกษาทั่วไป ซึ่งมีนักวิชาการกล่าวถึง ดังนี้

Janyatham (2021) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาเอกชนในยุคดิจิทัล โดยพบว่าการบริหารจัดการต้องเป็นพหุวิธีที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ 1) การวางแผนเชิงกลยุทธ์ ควรดำเนินการโดยวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและความต้องการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อกำหนดทิศทางที่สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและแนวโน้มทางสังคม 2) การพัฒนาหลักสูตร ควรมุ่งเน้นการบูรณาการความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม และทักษะที่จำเป็นในยุคดิจิทัล เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order

Thinking) ผ่านการวิเคราะห์ สังเคราะห์ และสร้างสรรค์อย่างเป็นระบบ 3) การจัดการเรียนการสอน ควรเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียน อาทิ การเรียนรู้แบบ Active Learning และการเรียนรู้ที่ใช้การสร้างสรรค์เป็นฐาน (CBL) โดยคำนึงถึงศักยภาพเฉพาะบุคคล 4) การคัดเลือกบุคลากร ควรมุ่งเน้นผู้ที่มีองค์ความรู้ ทักษะการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และทัศนคติที่เปิดรับความหลากหลายทางวัฒนธรรม ตลอดจนมีคุณธรรมและจริยธรรมในการปฏิบัติงาน 5) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ควรส่งเสริมทักษะด้านดิจิทัลของบุคลากร เพื่อเพิ่มศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบททางการศึกษาในยุคดิจิทัล 6) การบริหารงบประมาณ ต้องครอบคลุมการจัดสรรทรัพยากรให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน พร้อมทั้งสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับภาครัฐและเอกชน เพื่อสนับสนุนงบประมาณด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ และ 7) การใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารจัดการ ควรจัดสรรอุปกรณ์ดิจิทัลที่มีคุณภาพ และพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของบุคลากรและผู้เรียน ตลอดจนเสริมสร้างประสิทธิภาพการดำเนินงานของสถานศึกษา

แนวทางดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาเอกชนที่ต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับพลวัตของยุคดิจิทัล เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

Sinthukhet (2017) เสนอว่า การบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัลจำเป็นต้องมีความเข้าใจแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง เพื่อปรับกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะของบุคคลในยุคดิจิทัล ตลอดจนพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงศักยภาพของผู้เรียนและบริบททางการศึกษา

แนวทางการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลสามารถจำแนกออกเป็น 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1) หลักสูตร ควรมีความยืดหยุ่นและบูรณาการความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่เชื่อมโยงกับสหวิทยาการในศตวรรษที่ 21 2) กระบวนการเรียนรู้ ต้องมุ่งเน้นนวัตกรรมทางการศึกษาและการประยุกต์ใช้เทคโนโลยี เพื่อสนับสนุนการสืบค้นข้อมูลแบบไร้ขีดจำกัดและเสริมสร้างทักษะการคิดขั้นสูง 3) การวัดและประเมินผล ควรปฏิรูปแนวทางให้มีความหลากหลายและสอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 4) การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี ต้องเสริมสร้างความสามารถในการใช้สื่อดิจิทัลและเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อเข้าถึงแหล่งข้อมูลขนาดใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) บุคลากรทางการศึกษา ควรมีคุณลักษณะสำคัญ ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ด้าน ICT การจัดโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยี ทั้งฮาร์ดแวร์ ซอฟต์แวร์ และเครือข่าย การพัฒนาสมรรถนะของผู้เรียน การออกแบบสื่อและกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเอง การพัฒนา

กลไกการประเมินความก้าวหน้าของผู้เรียน การจัดหาเทคโนโลยีที่สนับสนุนการเรียนรู้ การส่งเสริมทักษะพื้นฐานและคุณลักษณะสำคัญของผู้เรียน การวิจัยและพัฒนาความรู้เพื่อให้ครูสามารถปรับตัวและมีวิสัยทัศน์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน

แนวทางเหล่านี้สะท้อนถึงความจำเป็นของการบริหารจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และเน้นให้ครูเป็นผู้เรียนรู้ร่วมกับชุมชนทางวิชาชีพ เพื่อขับเคลื่อนการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

การจากศึกษาผู้เขียนจึงสรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษาเอกชนในยุคดิจิทัล ผู้บริหารต้องมีความเข้าใจในบริบทของสถานศึกษาตนเอง วิเคราะห์สถานศึกษา เพื่อให้ทราบปัญหาและนำไปวางแผนเพื่อกำหนดทิศทาง ปรับเปลี่ยนองค์กรให้เกิดวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบันและอนาคต

องค์ความรู้ใหม่

บทความนี้ได้แนวทางการบริหารการเปลี่ยนแปลงช่องว่างทางดิจิทัลในสถานศึกษาเอกชน ซึ่งมีขั้นตอนที่สำคัญ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์สถานศึกษาทั้งระบบ 2) การปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินงาน 3) การจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมต่อทิศทางของยุคสมัย 4) การเข้าใจบริบทของสถานศึกษา 5) การนำเสนอแนวทางในการแก้ไขและพัฒนา 6) สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ใหม่

สรุป

การบริหารสถานศึกษาและการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

การบริหารที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยเทคโนโลยีในการสนับสนุนการจัดการ
ผู้นำการศึกษาในยุคดิจิทัลต้องปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีและสามารถใช้ข้อมูลดิจิทัล
ในการวางแผนและบริหารองค์กรได้

2. ช่องว่างทางดิจิทัลและผลกระทบ

มีความแตกต่างในการเข้าถึงเทคโนโลยีของประชากรในแต่ละกลุ่ม โดยเฉพาะใน
บริบทของการศึกษาในประเทศไทยและภูมิภาคอาเซียน
ความพยายามลดช่องว่างทางดิจิทัลยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องดำเนินการในระดับ
นโยบาย

3. การเปลี่ยนแปลงในภาคการศึกษาและการเรียนรู้

ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเข้าใจและสามารถบริหารการเปลี่ยนแปลงได้อย่างมี
ประสิทธิภาพ

ความสามารถในการจัดการการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญต่อ
ประสิทธิภาพของโรงเรียนเอกชน

4. ภาวะผู้นำดิจิทัลและความสามารถของผู้บริหาร

ผู้บริหารต้องพัฒนาทักษะความเป็นผู้นำในยุคดิจิทัล และเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อ
พัฒนาการศึกษา

โมเดลภาวะผู้นำที่เหมาะสมช่วยให้สถานศึกษาสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงได้ดี
ขึ้น

ในส่วนข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา พบว่าแนวทางปฏิบัติที่สำคัญ ดังนี้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาแนวคิดด้านเทคโนโลยี

ควรจัดให้มีการอบรมเพื่อพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการ
ศึกษา ส่งเสริมให้มีการใช้เครื่องมือดิจิทัล เช่น ระบบบริหารจัดการโรงเรียนอัจฉริยะ

2. ลดช่องว่างทางดิจิทัลในการศึกษา

นโยบายภาครัฐควรให้การสนับสนุนโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีในสถานศึกษาที่ขาดแคลน ควรมีมาตรการช่วยเหลือนักเรียนและบุคลากรที่ไม่สามารถเข้าถึงอินเทอร์เน็ตหรืออุปกรณ์ดิจิทัล

3. พัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร

ผู้นำสถานศึกษาควรมีการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลง ควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาต่าง ๆ ในการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้

4. ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน

ควรนำ AI และ Big Data มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาและปรับปรุงการเรียนรู้ของนักเรียนสนับสนุนการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อเพิ่มโอกาสทางการศึกษา

5. สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เน้นนวัตกรรมและความยืดหยุ่น

ควรส่งเสริมแนวคิด “การเรียนรู้ตลอดชีวิต” และเปิดโอกาสให้บุคลากรทางการศึกษาพัฒนาทักษะใหม่ ๆ สถานศึกษาควรปรับตัวให้รองรับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคปัจจุบัน

เอกสารอ้างอิง

- จันทิมา รุ่งเรือง. (2563). โมเดลเชิงสาเหตุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนเอกชนในยุคดิจิทัล. ใน *วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- จิรัตน์ อยู่ยี่น. (2565). รูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงการจัดการเรียนรู้ในยุคดิจิทัลของโรงเรียนวัดนาวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศ*, 9(7), 65.
- จิระนันท์ มูลมาตร และคณะ. (2564). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลทรานส์ฟอร์เมชัน. *วารสารคุณภาพชีวิตกับกฎหมาย*, 17(2), 45.
- ดาวรุ่งวรรณ ถวิลการ. (2564). *ภาวะผู้นำดิจิทัล*. ศูนย์การเรียนรู้มหาวิทยาลัยขอนแก่น. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- ปุณณัฐฐา มาเชค. (2562). การใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในยุค 4.0 (ศตวรรษที่ 21). *วารสารศึกษาศาสตร์ มจร*, 7(2), 41-52.

- ภัทรา จรรยาธรรม. (2564). การบริหารสถานศึกษาเอกชนในยุคดิจิทัล. ใน *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- มัทนา วัฒนอมศักดิ์ และคณะ. (2564). ผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารความเปลี่ยนแปลง. *วารสารวิชาการ วิทยาลัยแสงธรรม*, 13(2), 4.
- รักษ์ วรกิจโกศาทร. (2561). การบริหารคน..บนโลกของความผันผวน. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2568 จาก <https://shorturl.at/jpBLS>
- เรวัต แสงสุริยงค์. (2561). ความพยายามลดช่องว่างด้านดิจิทัลในสังคมไทย. *วารสารฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ*, 11(3), 61.
- สงบ อินทรมณี. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 16(1), 62.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริพร ทัดทวี. (2561). การบริหารการเปลี่ยนแปลง. เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม จาก https://www.graduate.nu.ac.th/wp-content/uploads/2019/06/ChangeManagement_8-9June2019_Siriporn.pdf
- สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2566). *ร่างแผนพัฒนาการศึกษาเอกชน พ.ศ. 2566 – 2570. กลุ่มงานนโยบายและแผน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน.
- อัคนันท์ คิตสม. (2564). การแบ่งแยกทางดิจิทัลในกลุ่มประเทศอาเซียนในทศวรรษ 2010. *วารสารบริหารธุรกิจเทคโนโลยีมหานคร*, 18(2), 64.
- ยีนยง ไทยใจดี. (2565). การพัฒนารูปแบบการบริหารการเปลี่ยนแปลงสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษา. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(1), 65.
- เพ็ญจันทร์ สินธุเขต. (2560). การศึกษายุคนี้ (ยุคดิจิทัล): Thailand 4.0. *การประชุมวิชาการระดับชาติ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง ครั้งที่ 3*

Coleman, V. (2021). Digital divide in UK education during COVID-19 pandemic: Literature review. In *Cambridge Assessment Research Report*. Cambridge, UK: Cambridge Assessment.

การจัดการทรัพยากรน้ำของท้องถิ่นไทย*

MANAGEMENT OF LOCAL WATER RESOURCES IN THAILAND

จิณณวัฒน์ รัตนโยธาสกุล¹ และ จักรวาล สุขไมตรี²

Jinnawat Rattanayotasakul¹ and Jagraval Sukmaitree²

¹⁻²วิทยาลัยการเมืองการปกครอง มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา

¹⁻²College of Politics and Government, Suan Sunandha Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: jinnyjr.rat13@gmail.com

วันที่รับบทความ : 15 กุมภาพันธ์ 2568; วันแก้ไขบทความ 3 มีนาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 6 มีนาคม 2568

Received 15 February 2025; Revised 3 March 2025; Accepted 6 March 2025

บทคัดย่อ

น้ำเป็นทรัพยากรที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่นไทย ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันหลายพื้นที่ของประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหาด้านทรัพยากรน้ำ เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม การขาดแคลนน้ำสะอาด และการเสื่อมโทรมของแหล่งน้ำ ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนและศักยภาพในการพัฒนาท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม การบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพช่วยส่งเสริมการเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลักของคนไทยส่วนใหญ่ รวมถึงสนับสนุนภาคอุตสาหกรรมและการท่องเที่ยว การผลิต และคุณภาพชีวิตของประชาชน ในขณะเดียวกัน ปัญหาการขาดแคลนน้ำและภัยพิบัติทางน้ำ เช่น น้ำท่วมและภัยแล้ง ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืนของท้องถิ่น

บทความนี้มุ่งเน้นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างน้ำกับการพัฒนาท้องถิ่นไทย โดยพิจารณาผลกระทบของการจัดการน้ำที่มีต่อวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ และการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจท้องถิ่น รวมถึงการวิเคราะห์ปัญหาด้านการบริหารจัดการน้ำ อาทิ ภัยแล้ง น้ำท่วม และคุณภาพน้ำที่เสื่อมโทรม ตลอดจนเสนอแนวทางการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในบริบทของท้องถิ่นไทย

Citation:

* จิณณวัฒน์ รัตนโยธาสกุล และ จักรวาล สุขไมตรี. (2568). การจัดการทรัพยากรน้ำของท้องถิ่นไทย. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 17-31.

Jinnawat Rattanayotasakul and Jagraval Sukmait. (2025). Management of Local Water Resources in Thailand. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 17-31.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

คำสำคัญ: น้ำ, การพัฒนา, ท้องถิ่นไทย

Abstract

Water is a resource that plays an important role in the development of Thai local areas, both in terms of economy, society and environment. However, many areas of Thailand are currently facing water resource problems, such as drought, flood, lack of clean water and deterioration of water sources, which directly affect people's quality of life and potential for local development. However, effective water management helps promote agriculture, which is the main occupation of most Thai people, as well as supporting the industrial and tourism sectors, production and people's quality of life. At the same time, water shortages and water disasters, such as floods and droughts, directly affect local sustainable development.

This article focuses on studying the relationship between water and local development in Thailand, considering the impact of water management on local lifestyles, livelihoods and economic growth, including analyzing water management problems, such as drought, floods and deteriorating water quality, as well as sustainable water management guidelines that can be applied in the context of Thai local areas.

Keywords: Water, Development, Thai local

บทนำ

การบริหารจัดการน้ำในประเทศไทยได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ในยุคแรกเป็นการบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรและการอุปโภคบริโภค ต่อมาเพื่อการคมนาคม ระบบชลประทาน การประปา อุตสาหกรรม พลังงานและท่องเที่ยว ตลอดจนรักษาระบบนิเวศ ซึ่งขยายและเปลี่ยนแปลงตามการเจริญเติบโตของสภาพเศรษฐกิจ สังคมของ

ประเทศ (อรัญญา ภูโคกค้อย, วิษณุ สมิตสุวรรณค์, 2563 อ้างถึง โสภณ ชมชาญ และคณะ. 2559. นโยบายน้ำไทย: ฐานความรู้เพื่ออนาคต) ในการบริหารจัดการน้ำมีหลายหน่วยงานรับผิดชอบทั้งในระดับชาติ ลุ่มน้ำ และระดับท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไขปัญหาสำคัญเกี่ยวกับน้ำอยู่สามประการ ได้แก่ ปัญหาระบบชลประทาน อุทกภัย และคุณภาพน้ำ ในการแก้ไขปัญหาที่ยังไม่ประสบความสำเร็จและขาดมิติสภาพ เนื่องจากหลายหน่วยงานอยู่ภายใต้หลายกระทรวง และมีกฎหมายเฉพาะ ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาที่ยั่งยืนขาดประสิทธิภาพ และสร้างความเสียหายต่อประเทศมูลค่ามหาศาล ดังเช่นเหตุการณ์มหาอุทกภัยปี พ.ศ.2554 (สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2560) ภาครัฐมีความพยายามที่จะแก้ไขปัญหาโดยการกำหนดนโยบายการบริหารจัดการน้ำ จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการน้ำ ปรับโครงสร้างการบริหารจัดการน้ำ แต่เนื่องจากความสลับซับซ้อนของสภาพปัญหาน้ำแปรเปลี่ยนตลอดเวลา ส่งผลให้การแก้ไขปัญหาที่ยังไม่ครอบคลุมได้ทุกปัจจัย จึงทำให้การแก้ไขปัญหาทรัพยากรน้ำยังไม่ประสบผลสำเร็จอย่างยั่งยืน

ภัยธรรมชาติที่เกิดขึ้นในโลกต่างส่งผลกระทบต่อดำรงชีวิตของมนุษย์ ในปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลให้ภัยพิบัติทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เช่น ภัยแล้ง (Drought) ภัยธรรมชาติที่เกิดจากการขาดแคลนน้ำ และหยาดน้ำฟ้า (Precipitation) ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งเป็นเวลานาน เนื่องจากปริมาณน้ำฝนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยในสภาวะปกติ หรือฝนไม่ตกตามฤดูกาล จึงส่งผลให้ความชื้นในดิน ปริมาณน้ำใต้ดิน และแหล่งน้ำธรรมชาติลดลงจนกลายเป็นแหล่งที่สร้างเสียหายแก่ผลผลิตทางการเกษตรสภาวะการขาดแคลนน้ำที่กระทบต่อการดำรงชีวิตของผู้คน และสมดุลของระบบนิเวศ ภัยแล้งส่วนใหญ่ในประเทศไทยมักเกิดจากสภาวะฝนแล้งที่ฝนไม่ตกตามฤดูกาล จากการมีพายุหมุนเขตร้อนเคลื่อนผ่านประเทศไทยในจำนวนน้อยกว่าปกติ ทำให้เกิดฝนทิ้งช่วง (Dry Spell) ซึ่งเป็นภาวะที่มีปริมาณน้ำฝนต่ำกว่าค่าเฉลี่ย หรือมีฝนตกไม่ถึงวันละ 1 มิลลิเมตร ติดต่อกันยาวนานเกินกว่า 15 วัน ในช่วงฤดูฝนโดยทั่วไป ภัยแล้งมักเกิดขึ้นใน 2 ช่วงเวลา ช่วงระหว่างฤดูหนาวต่อเนื่องถึงฤดูร้อน (ตั้งแต่ครึ่งหลังของเดือนตุลาคมเป็นต้นไป) คือ ภัยแล้งที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปีบริเวณตอนบนของประเทศ โดยจะมีปริมาณน้ำฝนลดลงตามลำดับ จนกระทั่งเข้าสู่ฤดูฝนในช่วงกลางเดือนพฤษภาคมของปีถัดไป อีกทั้ง ยังเป็นภัยแล้งที่มักก่อให้เกิดไฟป่าเป็นประจำทุกปี ช่วงกลางฤดูฝน (ปลายเดือนมิถุนายน – เดือนกรกฎาคม) คือ ภัยแล้งที่เกิดขึ้นจากฝนทิ้งช่วง สามารถเกิดขึ้นในแต่ละท้องถิ่นหรืออาจครอบคลุมพื้นที่เป็นอาณาบริเวณกว้าง โดยเฉพาะบริเวณ

ประเทศไทยตอนบนที่มักจะเกิดความแห้งแล้งราว 1 – 2 สัปดาห์ หรืออาจยาวนานไปจนถึง 1 เดือน เป็นภัยแล้งที่สร้างความเสียหายต่อพืชผลทางการเกษตรในประเทศมากที่สุด

ทรัพยากรน้ำจึงมีความสำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกคน ทั้งการใช้น้ำในการอุปโภคบริโภค ประกอบอาชีพทางด้านการเกษตรกรรม ด้านอุตสาหกรรมและบริการ ทรัพยากรน้ำจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อความเป็นอยู่ของมนุษยชาติ โดยสภาพปัญหาการจัดการทรัพยากรน้ำที่เกิดขึ้นโดยทั่ว ๆ ไป ประกอบไปด้วย ปัญหาขาดแคลนน้ำ เนื่องจากการตัดไม้ทำลายป่า ปัญหามลพิษทางน้ำ การเพิ่มปริมาณการใช้น้ำเพื่ออุปโภคบริโภค เพื่อการเกษตร และอุตสาหกรรม ปัญหาน้ำเสีย ทั้งน้ำเสียจากชุมชน จากอาคาร บ้านเรือน ร้านอาหารต่างๆ เป็นต้น ล้วนเป็นน้ำเสียที่เกิดจากกิจกรรมในชีวิตประจำวันของมนุษย์ทั้งสิ้น (พนม มีศรีพันธุ์, 2555)

ประสบปัญหาการขาดแคลนน้ำในทุกภาคส่วน เนื่องจากการเพิ่มขึ้นของประชากร ทั้งในภาคเกษตรกรรมภาคอุตสาหกรรม และการอุปโภคบริโภค อีกทั้งยังประสบปัญหาน้ำท่วม เนื่องจากฝนที่ตกชุก น้ำระบายไม่ทันและไม่มีที่เก็บกักน้ำเพียงพอกับปริมาณน้ำ จึงทำให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สินและพื้นที่ของประชาชน ซึ่งปัญหาเหล่านี้จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการน้ำให้มีประสิทธิภาพและให้เกิดประโยชน์สูงสุด (บุผาชาติ จันทรหอม, 2564)

การบริหารจัดการน้ำในประเทศไทยมีการดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยเริ่มจากการใช้น้ำเพื่อการเกษตรและอุปโภคบริโภค ก่อนขยายไปสู่การคมนาคมชลประทาน อุตสาหกรรม พลังงาน ท่องเที่ยว และการรักษาระบบนิเวศ อย่างไรก็ตาม การจัดการน้ำในปัจจุบันยังคงเผชิญกับปัญหาหลักสามประการ ได้แก่ ภัยแล้ง อุทกภัย และคุณภาพน้ำ ซึ่งยังไม่สามารถแก้ไขได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาดังกล่าวเกิดจากการบริหารจัดการน้ำที่ขาดความเป็นเอกภาพ หน่วยงานที่รับผิดชอบกระจายอยู่ในหลายกระทรวง ทำให้ขาดการบูรณาการและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน ส่งผลให้เกิดความเสียหายทางเศรษฐกิจและสังคม ตัวอย่างเช่น เหตุการณ์มหาอุทกภัยปี พ.ศ. 2554 ที่สร้างความเสียหายอย่างมหาศาล แม้ว่าภาครัฐจะพยายามแก้ไขปัญหผ่านการกำหนดนโยบายและปรับโครงสร้างการบริหารจัดการน้ำ แต่ความซับซ้อนของปัญหาทรัพยากรน้ำที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาทำให้การแก้ไขยังไม่สามารถครอบคลุมได้ทุกปัจจัย นอกจากนี้ ปัญหาการขาดแคลนน้ำยังมีสาเหตุจากการทำลายป่า การเพิ่มปริมาณการใช้น้ำในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และอุปโภคบริโภค รวมถึงมลพิษทางน้ำจากชุมชนและโรงงานอุตสาหกรรม ปัญหาหลักของการจัดการน้ำในประเทศไทยคือ การดำเนินงานแบบแยกส่วน ไม่มีการบูรณาการทั้งในระดับนโยบายและระดับ

องค์กร ส่งผลให้การใช้ทรัพยากรน้ำไม่มีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้น การปฏิรูปกระบวนการบริหารจัดการน้ำให้เป็นระบบที่บูรณาการกันทั้งเชิงนโยบายและเชิงสถาบันจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้เกิดการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างคุ้มค่าและยั่งยืนในระยะยาว

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการน้ำ

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการน้ำ ทรัพยากรน้ำเป็นส่วนสำคัญในลุ่มน้ำ เนื่องจากพื้นที่ลุ่มน้ำ จะมีสายน้ำไหลผ่านแม่น้ำลำคลองต่างๆ ก่อนที่จะไหลลงสู่แหล่งน้ำขนาดใหญ่ เช่น ทะเล หรือทะเลที่อยู่ในพื้นที่มหาสมุทรต่างๆ และตลอดจนพื้นที่ที่สายน้ำ ไหลผ่านสิ่งมีชีวิตทั้งหลายก็ได้อาศัยพื้นที่แต่ละลุ่มน้ำในการดำรงชีพ ดังนั้นการจัดการทรัพยากรน้ำต้องคำนึงถึงความมั่นคง และเพียงพอในการดำรงชีพของสิ่งมีชีวิตทั้งหลายที่ต้องเกื้อกูลวิถีชีวิตซึ่งกันและกันโดยไม่ให้เกิดการขาดแคลนและคุณภาพของทรัพยากรน้ำต้องได้มาตรฐานตามเกณฑ์ในการนำน้ำไปใช้ การประกอบอาชีพและอุปโภคบริโภคในการดำรงชีวิต (บุผาชาติ จันทร์หอม, 2564)

การจัดการน้ำ (Water Management) เป็นกระบวนการวางแผน พัฒนา จัดสรร ใช้ ประโยชน์ และดูแลรักษาทรัพยากรน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืน แนวคิดการจัดการน้ำ ครอบคลุมถึงการอนุรักษ์น้ำ การบริหารจัดการน้ำในภาคเกษตร อุตสาหกรรม และครัวเรือน รวมถึงการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติที่เกี่ยวข้องกับน้ำ เช่น น้ำท่วมและภัยแล้ง

แนวคิดสำคัญในการจัดการน้ำ

1. การบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ (Integrated Water Resources Management - IWRM) แนวคิดนี้มุ่งเน้นให้มีการบริหารจัดการน้ำโดยคำนึงถึงมิติทาง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (GWP, 2000)
2. แนวคิดความมั่นคงทางน้ำ (Water Security) แนวคิดนี้มุ่งเน้นให้ประชาชนสามารถ เข้าถึงน้ำที่เพียงพอ สะอาด และปลอดภัย ทั้งในภาวะปกติและในสถานการณ์ฉุกเฉิน (Grey & Sadoff, 2007)

3. การอนุรักษ์น้ำและการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน แนวทางนี้เน้นการลดการสูญเสีย น้ำ การเพิ่มประสิทธิภาพการใช้น้ำ และการพัฒนานวัตกรรมเพื่อการจัดการน้ำ เช่น การนำน้ำกลับมาใช้ใหม่ และการพัฒนาแหล่งน้ำสำรอง (Gleick, 2003)

4. แนวทางธรรมาภิบาลด้านน้ำ (Water Governance) เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับกฎระเบียบ นโยบาย และกระบวนการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการน้ำ โดยมีหลักความโปร่งใส มีส่วนร่วม และความรับผิดชอบ (OECD, 2015)

การจัดการน้ำเป็นกระบวนการวางแผนและบริหารทรัพยากรน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดอย่างยั่งยืน โดยมีแนวคิดสำคัญ ได้แก่ (1) การบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ (IWRM) ที่คำนึงถึงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม (2) ความมั่นคงทางน้ำ ที่มุ่งเน้นการเข้าถึงน้ำสะอาดและเพียงพอ (3) การอนุรักษ์น้ำและการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างยั่งยืน เช่น การนำน้ำกลับมาใช้ใหม่ และ (4) ธรรมาภิบาลด้านน้ำ ที่ส่งเสริมความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน

ปัญหาทรัพยากรน้ำในประเทศไทย

น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติที่มีความสำคัญต่อการดำรงชีวิต และการพัฒนาทางเศรษฐกิจ น้ำตามสภาพธรรมชาติที่ประชาชนทุกท้องที่อาศัยใช้ ได้แก่ น้ำในบรรยากาศ (ฝน) น้ำผิวดิน และน้ำบาดาล นับเป็นผลผลิตจากธรรมชาติที่เราไม่สามารถผลิตเพิ่มขึ้นมา หรือลดปริมาณที่มีอยู่ในธรรมชาติได้เองตามต้องการ บางปีอาจเกิดฝนแล้งเป็นเหตุให้น้ำในแม่น้ำลำธารมีน้อย จนไม่สามารถแบ่งปันได้ทั่วถึง หรือบางปีฝนตกชุกต่อเนื่องจนเกิดความเสียหายเนื่องจากน้ำท่วมทรัพย์สินและพื้นที่ชุมชน ตลอดจนการมีน้ำเสียหรือมลพิษทางน้ำเกิดขึ้นในหลายท้องที่ตามมาอีกด้วย นับเป็นวิกฤตการณ์เกี่ยวกับน้ำ ซึ่งปัจจุบันนี้เกิดขึ้นอยู่ตามท้องถิ่นต่างๆ ทุกภาคของประเทศไทยในสภาพค่อนข้างใกล้เคียงกันแทบทุกปี (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2557 อ้างถึง ปราโมทย์ ไหม้กลัด, 2550. ทางออกการบริหารจัดการน้ำของไทย)

การขาดแคลนน้ำใช้ในกิจกรรมต่าง ๆ

1. การเกิดน้ำท่วมทำความเสียหายแก่พื้นที่ชุมชนและพื้นที่เกษตรกรรม
2. ปัญหาน้ำเสีย

ภาคเหนือ มีปัญหาการขาดแคลนน้ำบางพื้นที่และตามฤดูกาล หลายพื้นที่มีปัญหาหนักเนื่องจากอุทกภัย อันมีสาเหตุมาจากป่าไม้บริเวณต้นน้ำลำธารถูกทำลายไปมาก

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มักเกิดการขาดแคลนน้ำอย่างรุนแรง เมื่อฝนไม่ตกและในฤดูแล้ง เพราะดินเป็นทรายจึงมีการระเหยและการซึมของน้ำลงในดินมากกว่าภาคอื่น ส่วนหน้าฝนก็มักเกิดอุทกภัยตามบริเวณพื้นที่ลุ่มสองฝั่งลำน้ำในลุ่มน้ำต่าง ๆ หลายลุ่มน้ำ ซึ่งนับเป็นปัญหาของภูมิภาคนี้ที่ทำให้ประชาชนจำนวนมากได้รับความเดือดร้อน

ภาคกลาง ต้องการน้ำใช้ทำการเกษตรจำนวนมากโดยเฉพาะอย่างยิ่งในฤดูแล้ง ในหน้าฝนมักเกิดอุทกภัยตามบริเวณที่ลุ่มของลุ่มน้ำเจ้าพระยาในเขตหลายจังหวัด รวมทั้งกรุงเทพมหานคร อีกทั้งแม่น้ำเจ้าพระยาตอนล่าง แม่น้ำท่าจีน แม่น้ำแม่กลอง มีปัญหาด้านคุณภาพน้ำเป็นน้ำเสียซึ่งนับว่ามีความรุนแรงมากขึ้นทุกปี

ภาคตะวันออก ปัญหาหลักคือการขาดแคลนน้ำในแหล่งชุมชนริมฝั่งทะเลที่ขยายตัวอย่างรวดเร็วและย่านนิคมอุตสาหกรรมต่าง ๆ

ภาคใต้ มีปัญหาขาดแคลนน้ำบางท้องที่ ปัญหาคุณภาพน้ำจากดินเปรี้ยวและน้ำเค็ม ปัญหาเรื่องน้ำที่สำคัญของภาคนี้ คือการเกิดน้ำท่วมฉับพลันที่อาจเกิดขึ้นตามจังหวัดต่าง ๆ เนื่องจากฝนที่ตกชุกและป่าไม้ต้นน้ำลำธารถูกบุกรุกทำลายไปมากนั่นเอง

กล่าวโดยสรุป สภาพปัญหาและสาเหตุที่ทำให้เกิดปัญหาดังกล่าว กล่าวได้ว่ามีสาเหตุใหญ่อยู่ 2 ประการคือ เกิดขึ้นเนื่องมาจากการกระทำของมนุษย์ซึ่งเป็นผู้ก่อมีหลายรูปแบบ อีกสาเหตุหนึ่งเนื่องมาจากสภาพตามธรรมชาติของแต่ละท้องที่และความวิปริตผันแปรของฝนที่ตกในฤดูต่าง ๆ ซึ่งเป็นปรากฏการณ์ตามธรรมชาติที่อยู่เหนือการควบคุม

ปัญหาด้านการบริหารจัดการน้ำของท้องถิ่นไทย

ปัญหาการจัดการน้ำที่กล่าวถึงนี้เป็นปัญหาเกี่ยวกับกระบวนการบริหารจัดการ กล่าวได้ว่าสำหรับประเทศไทยเป็นปัญหาต่อเนื่องที่ยากต่อการแก้ไข ดังตัวอย่างของปัญหาขอกกล่าวถึงพอเป็นสังเขปดังต่อไปนี้(สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2557 อ้างในปราโมทย์ ไม่กลัด, 2550)

1. ในแต่ละลุ่มน้ำมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนเข้ามาบริหารงานเกี่ยวข้องกับน้ำเฉพาะด้านมากมาย ทำให้วิธีการดำเนินงานของแต่ละหน่วยงานไม่ประสานและไม่มีความต่อเนื่องกัน โดยเฉพาะในพื้นที่ลุ่มน้ำขนาดใหญ่ที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งเกี่ยวกับปัญหาความต้องการน้ำและการจัดสรรน้ำ การจัดหาหรือการพัฒนา และการอนุรักษ์แหล่งน้ำในพื้นที่ลุ่มน้ำ

2. การวิเคราะห์และจัดการทรัพยากรน้ำที่ผ่านมาจนถึงปัจจุบัน เป็นการกำหนดจากบนลงล่างหรือมีการกำหนดให้ดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาลหรือหน่วยงานจากส่วนกลางเป็นหลัก หรืออาจจากผู้มีอำนาจทางการเมืองเสียเป็นส่วนใหญ่ โดยคาดว่าเมื่อมีการก่อสร้างโครงการต่างๆ แล้ว ไม่ว่าจะเป็นการก่อสร้างเขื่อน อ่างเก็บน้ำ ระบบชลประทาน และอื่น ๆ จะสามารถช่วยแก้ปัญหาความยากจนของประชาชนชุมชนต่างๆ ได้ ทั้ง ๆ ที่บางโครงการไม่ได้มีการศึกษาและวิเคราะห์ถึงความต้องการของประชาชนในระดับรากหญ้าที่แท้จริง

3. ปัญหาการขาดแคลนน้ำ ภาวะน้ำท่วมและอุทกภัย และการลดลงของคุณภาพน้ำนั้น ที่ยังก่อความเดือดร้อนไปทั่วนี้ กล่าวได้ว่าล้วนมาจากปัญหาเรื่องการจัดการทั้งสิ้น ถือว่าเป็นปัญหาในรูปแบบการบริหารจัดการที่ผิดพลาด เนื่องจากการจัดการทรัพยากรน้ำของไทยทุกยุคสมัยเป็นการดำเนินงานแบบแยกส่วน ไม่เป็นในลักษณะบูรณาการกัน ทั้งในเชิงนโยบายและเชิงสถาบันหรือองค์กรที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดการน้ำ จึงก่อให้เกิดความสูญเสียอย่างมากในด้านการใช้ทรัพยากรน้ำให้เกิดประโยชน์สูงสุดระยะยาวและทางด้านเศรษฐศาสตร์ จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องมีการปฏิรูปกระบวนการบริหารจัดการกันใหม่

4. เนื่องด้วยกฎหมายไทยกำหนดสิทธิการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างกว้างๆ ว่า ทรัพยากรน้ำเป็นของไทยทุกคน จึงเป็นการเปิดช่องให้ทุกคนสามารถใช้น้ำอย่างไม่จำกัด ทำให้ทุกคนมีสิทธิที่จะใช้ได้อย่างเสรี นับเป็นต้นเหตุให้เกิดการใช้น้ำที่ด้อยประสิทธิภาพ จึงถึงเวลาแล้วที่คนไทยจะต้องรู้จักประหยัดในการใช้น้ำ ไม่ใช้น้ำอย่างฟุ่มเฟือย นอกจากนี้ยังต้องระวังในเรื่องสิทธิของผู้ใช้ทรัพยากรน้ำว่าต้องได้รับความเป็นธรรมเท่าเทียมกันอีกด้วย...แต่ปัญหาสำคัญคือเราจะสามารถจัดการให้สัมฤทธิ์ผลได้อย่างไร

5. ปัจจุบันเมื่อถกกันว่า น้ำเป็นทรัพยากรธรรมชาติเป็นสมบัติของส่วนรวมมิใช่เป็นของบุคคลหนึ่ง บุคคลใดโดยเฉพาะทุกคนสามารถเข้าถึงน้ำได้โดยเสรี การที่ไม่มีใครเป็นเจ้าของอย่างแน่ชัดเช่นนี้ ทำให้น้ำแทบไม่มีราคาตลาดแต่มีมูลค่าทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม ทำให้เกิดปัญหาหลายประการที่ต้องจัดการให้เหมาะสมและรัดกุมมากขึ้น

กล่าวโดยสรุป การบริหารจัดการน้ำในประเทศไทยมีความซับซ้อนและปัญหาหลายด้าน เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมักดำเนินงานแยกส่วนและไม่ประสานกัน ส่งผลให้เกิดความขัดแย้งและการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างไม่เต็มประสิทธิภาพ การจัดการทรัพยากรน้ำที่ผ่านมามักเป็นการตัดสินใจจากส่วนกลางโดยไม่คำนึงถึงความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และหลายครั้งไม่ได้มีการศึกษาและวิเคราะห์ให้รอบคอบ ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วม ขาดแคลนน้ำ และคุณภาพน้ำลดลง การขาดการบริหารจัดการที่บูรณาการและการขาดการพิจารณาความเป็นธรรมในการใช้น้ำเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องมีการปฏิรูป โดยเฉพาะการจัดการน้ำให้เกิดความยั่งยืนและประหยัด รวมถึงการคำนึงถึงสิทธิการใช้น้ำอย่างเท่าเทียมกันของทุกคน

นโยบายรัฐบาลกับการพัฒนาแหล่งน้ำ

ประเทศไทยเริ่มให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการในเรื่องทรัพยากรน้ำอย่างจริงจัง โดยได้บรรจุมาตรการและนโยบายในด้านทรัพยากรน้ำเอาไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2520-2524) แผนพัฒนาฉบับที่ 11 (2555-2559) นอกจากนี้ รัฐบาลยังได้สนับสนุนโครงการพัฒนาทางด้านแหล่งน้ำ เพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจยามที่ประเทศประสบกับภาวะเศรษฐกิจซบเซา ดังเช่น ในปี 2551 รัฐบาลได้ออกแผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็งเพื่อช่วยบรรเทาภาวะซบเซาจากผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลก ในปี 2551 โดยมีรายละเอียดดังนี้

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2520-2524)

ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (2520-2524) รัฐบาลได้กำหนดนโยบายและมาตรการด้านแหล่งน้ำอย่างเป็นรูปธรรม มีรายละเอียดในด้านต่างๆ อย่างชัดเจน เนื่องจากผลของการขยายตัวของเศรษฐกิจและสังคมของประเทศอย่างเร่งรัดและรวดเร็ว ในช่วงที่ผ่านมา ทำให้เกิดความต้องการใช้น้ำที่สูงขึ้น แต่เนื่องจากทรัพยากรน้ำเป็นทรัพยากรที่มีจำกัด ดังนั้นเพื่อให้เกิดการพัฒนาและจัดสรรแหล่งน้ำเพื่อให้เกิดประโยชน์กับประเทศในระยะยาว ในแผนฉบับนี้ รัฐบาลได้ระบุปัญหาที่เกิดขึ้นกับทรัพยากรน้ำ เพราะผลของการเร่งรัดพัฒนาประเทศในช่วงที่ผ่านมาและจึงกำหนดมาตรการและนโยบายเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว ตัวอย่างมาตรการและนโยบายการพัฒนาที่สำคัญๆ ในแผนพัฒนาฉบับนี้เช่น กำหนดให้มีหน่วยงานกลางทำหน้าที่ศึกษาและวางแผนเรื่องแหล่งน้ำร่วมกับหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559)

สำหรับแผนพัฒนาฉบับที่ 11 ได้กำหนดตัวชี้วัดในเรื่องทรัพยากรน้ำดังนี้ (1) กำหนดให้พื้นที่ชลประทานเพิ่มขึ้นไม่ต่ำกว่า ปีละ 200,000 ไร่ และ (2) มูลค่าความเสียหายจากภัยพิบัติธรรมชาติต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศลดลง ทั้งนี้ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาเพื่อการอนุรักษ์ พื้นฟูและสร้างความมั่นคงของทรัพยากรน้ำ ดังนี้ (1) เร่งรัดการบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ เพื่อสนับสนุนการเพิ่มประสิทธิภาพการเกษตรให้เกิดความมั่นคงด้านอาหารและพลังงาน และลดปัญหาน้ำท่วม น้ำแล้งได้อย่างยั่งยืน (2) พัฒนาและปรับปรุงแหล่งน้ำ เพื่อเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน (3) พัฒนาและส่งเสริมให้เกิดการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ คุ่มค่า และไม่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และ(4) จัดทำแผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานด้านทรัพยากรน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภคอย่างเป็นระบบ

กล่าวโดยสรุป รัฐบาลไทยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมาก ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำ โดยบรรจุนโยบายด้านน้ำไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ตั้งแต่ฉบับที่ 4 (2520-2524) ซึ่งมุ่งเน้นการวางแผนและพัฒนาแหล่งน้ำอย่างเป็นระบบ เพื่อรองรับการเติบโตของเศรษฐกิจและสังคม รวมถึงการจัดตั้งหน่วยงานกลางเพื่อดูแลเรื่องน้ำโดยเฉพาะ ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (2555-2559) ได้กำหนดเป้าหมายเพิ่มพื้นที่ชลประทานปีละ 200,000 ไร่ และลดความเสียหายจากภัยพิบัติทางน้ำ โดยมีแนวทางสำคัญ ได้แก่ การบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ การพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อเพิ่มปริมาณน้ำต้นทุน การส่งเสริมการใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดทำแผนแม่บทโครงสร้างพื้นฐานด้านน้ำเพื่อรองรับการอุปโภคบริโภคอย่างยั่งยืน

นอกจากนี้ รัฐบาลยังสนับสนุนโครงการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจ โดยเฉพาะในช่วงที่ประเทศเผชิญภาวะเศรษฐกิจซบเซา เช่น แผนปฏิบัติการไทยเข้มแข็ง ปี 2551 ซึ่งเป็นมาตรการเร่งด่วนเพื่อลดผลกระทบจากวิกฤตเศรษฐกิจโลก

แนวทางการบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืน

ความหมายของการพัฒนาที่ยั่งยืน

บุษชาติ จันทร์หอม (2564) อ้างถึง สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2546 : 11) กล่าวว่า การพัฒนาที่ยั่งยืนจะเกิดขึ้นได้ในสังคมไทย ทุกภาคส่วนของสังคมควรผนึกกำลังร่วมกันในการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงบนพื้นฐานของทุนทรัพยากรที่มีอยู่ ทั้งนี้จำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกใหม่ของคนในสังคมให้มุ่งผลประโยชน์ส่วนรวมนรวมและปรับวิธีคิด ทศนคติในการดำเนินชีวิตใหม่ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยลง ขณะเดียวกันต้องประสานเชื่อมโยงบทบาทภาครัฐ ท้องถิ่นและชุมชนให้มีส่วนร่วมทำงานด้วยกันได้ เพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกิดการพัฒนาและเพิ่มมูลค่าของทรัพยากรในท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังจำเป็นต้องพัฒนาด้านนี้ชีวิตเพื่อสามารถสะท้อนผลการพัฒนาที่ยั่งยืนทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศได้

วีรยา ภูมิฐาน (2554) การพัฒนาที่ยั่งยืน เป็นคำที่มีรากฐานมาจากหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงหมายถึง การพัฒนาคนให้มีคุณภาพ การเพิ่มผลผลิต และการใช้หรือจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างฉลาด รู้จักถนอมในการใช้ เพื่อให้มีไว้ใช้ เพื่อใช้มีอย่างยาวนานจนถึงคนรุ่นหลัง

กล่าวโดยสรุป การพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมไทยต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนของสังคม โดยมุ่งสร้างจิตสำนึกใหม่ที่เน้นผลประโยชน์ส่วนรวมและการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการปรับวิธีคิดและทัศนคติในการดำเนินชีวิตให้เหมาะสม การประสานงานระหว่างภาครัฐ ท้องถิ่น และชุมชนเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างกระบวนการเรียนรู้และเพิ่มมูลค่าของทรัพยากรท้องถิ่น นอกจากนี้ การพัฒนาที่ยั่งยืนยังเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคน การเพิ่มผลผลิต และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างรู้จักประหยัด เพื่อประโยชน์ในระยะยาวและคำนึงถึงคนรุ่นหลัง

แนวทางในการปฏิบัติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

1. ประชาชนและภาครัฐต้องช่วยกันควบคุมและร่วมกันวางมาตรการในการจัดการปล่อยของเสียที่เกิดขึ้นจากทุกกระบวนการที่มนุษย์สร้างขึ้นให้ออกไปสู่ธรรมชาติได้น้อยที่สุด
2. ประชาชนทุกคนต้องรู้จักวิธีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและให้เกิดผลที่คุ้มค่า
3. ประชาชนทุกคนต้องเกิดจิตสำนึกร่วมกันในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรบริโภคทรัพยากรธรรมชาติด้วยวิธีที่เหมาะสม
4. ภาครัฐควรวางมาตรการในการกระจายรายได้ออกไปสู่ภาคประชาชนในทุกกลุ่มอาชีพเพื่อสร้างความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจให้เกิดขึ้น เพราะถ้าหากเกิดปัญหาทางด้านเศรษฐกิจจะส่งผลให้ประชาชนขาดความสนใจต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม
5. ภาครัฐควรวางแผนมาตรการในการควบคุมอัตราการเพิ่มของจำนวนประชากรที่ส่งผลให้เกิดความต้องการในการใช้ทรัพยากรที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนต่อไป (วีรยา ภูมิฐาน, 2554)

การจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชนเพื่อรักษาสมดุลของธรรมชาติและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ประชาชนและภาครัฐต้องช่วยกันควบคุมและวางมาตรการในการจัดการของเสียที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ให้ออกสู่ธรรมชาติให้น้อยที่สุดเพื่อลดมลพิษและปกป้องระบบนิเวศ นอกจากนี้ประชาชนทุกคนต้องเรียนรู้วิธีใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่าเพื่อลดการสูญเสียและรักษาทรัพยากรให้อยู่ในสภาพที่สามารถใช้ประโยชน์ได้ในระยะยาว อีกทั้งควรปลูกฝังจิตสำนึกให้ประชาชนปรับเปลี่ยนพฤติกรรมกรบริโภคทรัพยากรให้เหมาะสม เช่น ลดการใช้วัสดุที่ก่อให้เกิดขยะจำนวนมาก และหันมาใช้วัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการลดปัญหาสิ่งแวดล้อม ในขณะเดียวกัน ภาครัฐต้องมีมาตรการกระจายรายได้อย่างทั่วถึงเพื่อสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจให้แก่ประชาชน เพราะหากประชาชนมีปัญหาทางเศรษฐกิจ พวกเขาอาจให้ความสำคัญกับการดำรงชีวิตมากกว่าการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ส่งผลให้การจัดการทรัพยากรขาดประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ภาครัฐยังควรวางแผน

ควบคุมอัตราการเพิ่มของประชากรเพื่อลดความต้องการใช้ทรัพยากรที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากการเติบโตของประชากรเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในปริมาณมากขึ้น หากไม่มีมาตรการควบคุมที่เหมาะสม อาจนำไปสู่ปัญหาทรัพยากรขาดแคลนในอนาคต ดังนั้น การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐที่ต้องกำหนดนโยบายและมาตรการที่เหมาะสม และประชาชนที่ต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและมีจิตสำนึกในการใช้ทรัพยากรอย่างรับผิดชอบ เพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืนและรักษาความสมดุลของสิ่งแวดล้อมต่อไป

สรุป

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในประเทศไทยพบปัญหาหลายด้านที่กระทบต่อชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชน เช่น การขาดแคลนน้ำในบางพื้นที่และตามฤดูกาล น้ำท่วมที่ทำให้เกิดความเสียหาย, ปัญหาน้ำเสีย และการขาดประสิทธิภาพในการจัดการน้ำจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังมีปัญหาด้านการใช้ทรัพยากรน้ำที่ไม่คุ้มค่าและขาดความเท่าเทียมกันในการใช้น้ำ

จากข้อมูลพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือการบริหารจัดการที่ขาดการบูรณาการระหว่างหน่วยงาน รวมถึงการขาดการพิจารณาความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในพื้นที่ต่างๆ หลายครั้งการตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดสรรน้ำและการพัฒนาแหล่งน้ำไม่ได้คำนึงถึงสภาพแวดล้อมหรือประโยชน์สูงสุดสำหรับประชาชน รัฐบาลไทยได้ตั้งนโยบายในการพัฒนาทรัพยากรน้ำหลายแผนเพื่อแก้ไขปัญหา เช่น การบริหารจัดการน้ำแบบบูรณาการ การส่งเสริมการใช้ทรัพยากรน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ และการจัดทำแผนแม่บทสำหรับการพัฒนาแหล่งน้ำเพื่อรองรับความต้องการในอนาคต แต่ยังคงต้องมีการปรับปรุงแนวทางในการบริหารจัดการให้ครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การบริหารจัดการน้ำควรมีการจัดการดำเนินการสร้างอ่างเก็บน้ำขนาดใหญ่เพิ่ม เช่น เขื่อนภูมิพลและเขื่อนสิริกิติ์ ใช้กักเก็บน้ำในระดับภูมิภาค อ่างเก็บน้ำขนาดกลางกับขนาดเล็ก เพื่อใช้ในพื้นที่เกษตรกรรมหรือชุมชน แหล่งน้ำชุมชนและฝายชะลอน้ำ ใช้กักเก็บน้ำในระดับท้องถิ่น เพื่อใช้ในการรับมือภัยแล้งในอนาคต นอกจากการสร้างอ่างเก็บน้ำแล้ว เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการช่วยจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ดาวเทียมและเซ็นเซอร์ตรวจวัด

ปริมาณน้ำฝน ช่วยให้สามารถวางแผนบริหารจัดการน้ำล้นท่วม ระบบบำบัดน้ำเสียขั้นสูง เพื่อนำน้ำที่ผ่านการบำบัดกลับมาใช้ในภาคการเกษตรหรืออุตสาหกรรม

การเก็บน้ำฝน โดยใช้ถังเก็บน้ำและระบบกรองน้ำ เป็นต้น

การพัฒนาที่ยั่งยืนในด้านการจัดการน้ำต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสังคม ทั้งภาครัฐ, ท้องถิ่น และชุมชน โดยมุ่งสร้างจิตสำนึกใหม่ในการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมการใช้ทรัพยากรท้องถิ่น และการปรับทัศนคติของประชาชนให้เหมาะสมกับการพัฒนาอย่างยั่งยืน พร้อมกับการพัฒนาดัชนีชี้วัดเพื่อประเมินผลการดำเนินงานในการบริหารจัดการน้ำอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

พนม มีศิริพันธ์. (2555). ปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยของประเทศไทย: กรณีศึกษาการบริหารจัดการน้ำและอุทกภัยของจังหวัดสุโขทัย. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

บุษชาติ จันทร์หอม. (2564). แนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการน้ำสู่ความยั่งยืน. รายงานการวิจัย. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 4 (พ.ศ. 2520-2524). (2520). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 94 ตอนที่ 30 ลงวันที่ 5 เมษายน 2520.

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559). (2554). ราชกิจจานุเบกษา. เล่มที่ 108 ตอนพิเศษ 152 ง ลงวันที่ 14 ธันวาคม 2554.

ปราโมทย์ ไม่กล้าดี. (2550). การบริหารจัดการทรัพยากรแบบบูรณาการอย่างยั่งยืน (เอกสารโรเนียว). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วีรยา ภูมิฐาน. (2554). แนวทางการพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน.

เรี ย ก ไ ช เ ม ื่อ 1 5 เม ษ า ย น 2 5 6 4 . จ า ก

<https://www.sites.google.com/site/fanxy14/bth-thi7-naewthang-kar-phathna-thraphykrthrmchati-laea-sing-waedlxm-xyang-yangyun>.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2557). ทางออกการบริหารจัดการน้ำของไทย.

กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

- สำนักนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2560) นโยบายและแผนการส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2580. กรุงเทพฯ: กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.
- อริญญา ภูโคกค้อย, วิษณุ สุमितสุวรรณ. (2563). การบริหารจัดการน้ำอย่างยั่งยืนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น: กรณีศึกษาเทศบาลตำบลบ้านไถ่น อำเภอยะยี่ จังหวัดขอนแก่น. วารสารมหาจุฬานาครธรรมสาร, 6(10), 5068-5078.
- Gleick, P. H. (2003). Global freshwater resources: Soft-path solutions for the 21st century. *Science*, 302(5650), 1524-1528.
- Global Water Partnership (GWP). (2000). *Integrated Water Resources Management*. Retrieved 12 2025, January from <https://www.gwp.org>
- Grey, D., & Sadoff, C. (2007). Sink or Swim? Water security for growth and development. *Water Policy*, 9(6), 545-571.
- Organisation for Economic Co-operation and Development (OECD). (2015). *Water Governance in OECD Countries: A Multi-level Approach*. OECD Publishing.

การบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล ด้วย A-3T-S-E โมเดล*

SCHOOL ADMINISTRATION THAT PROMOTES LEARNING AND TEACHING IN THE DIGITAL ERA BY A-3T-S-E MODEL

LU RUI LIN¹ และ สาโรจน์ เผ่าวงศ์กุล²

LU RUI LIN¹ and Saroch Pauwongsakul²

¹Guangxi University of Foreign Languages, China

¹ Guangxi University of Foreign Languages, China

²สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

²Educational Administration Program, Kanchanaburi Rajabhat University, Thailand

Corresponding author E-mail: 243205859@qq.com

วันที่รับบทความ : 27 กุมภาพันธ์ 2568; วันที่แก้ไขบทความ 4 มีนาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 7 มีนาคม 2568

Received 27 February 2025; Revised 4 March 2025; Accepted 7 March 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอรูปแบบใหม่ของการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล การบริหารสถานศึกษานี้เพื่อพัฒนาการสอนของผู้สอนและยกระดับคุณภาพของผู้เรียน การพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยียุคดิจิทัลกำลังเปลี่ยนแปลงระบบการศึกษา และรูปแบบการบริหารสถานศึกษาแบบดั้งเดิมควรจะปรับตัวให้เข้ากับความต้องการด้านการเรียนการสอนในยุคใหม่ จากการศึกษาเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวกับ ผู้บริหาร การสอน การเรียนรู้ และคุณลักษณะของผู้บริหารและครูในยุคดิจิทัล จึงได้นำเสนอรูปแบบใหม่เพื่อการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนการสอนในยุคดิจิทัลที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือ รูปแบบ A-3T-S-E

* LU RUI LIN และ สาโรจน์ เผ่าวงศ์กุล. (2568). การบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล ด้วย A-3T-S-E โมเดล. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 32-46.

LU RUI LIN 1, Saroch Pauwongsakul2. (2025). School Administration that promotes Learning and Teaching in the Digital Era by A-3T-S-E Model. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 32-46.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

รูปแบบนี้แสดงให้เห็นว่ารูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล มุ่งเน้นที่การปรับวิธีการสอนและยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน รู้จักใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มที่เพื่อส่งเสริมนวัตกรรมการบริหารจัดการในสถานศึกษา การสร้างสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เอื้อต่อการใช้งานเทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ และบทความนี้เป็นแหล่งข้อมูลที่มีคุณค่าสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องการก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลกและยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ยุคดิจิทัลอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา, การเรียนการสอน, A-3T-S-E โมเดล, ยุคดิจิทัล

Abstract

This article aims to present a new model of educational administration that promotes teaching and learning in the digital era. This school administration is to develop teachers' teaching and improve the quality of students. Rapid developments in digital technology are transforming the education system and the traditional school administration model should adapt to the needs of teaching in the modern era. This study documents of administrator, teaching, learning, and characteristics of administrators and teachers in the digital era. Finally, a proposal was made to create a new model that promotes teaching and learning in the digital era that is student-centered, namely the A-3T-S-E Model.

This model shows that the school administration model promotes teaching and learning in the digital era, focus on improving teaching methods and improving the quality of students' learning, and know how to fully utilize digital technology to promote management innovation in educational institutions. Creating an educational environment conducive to the effective use of technology, and this article is a valuable resource for school administrators who want to keep up with the changes and sustainably improve the quality of education in the digital era.

Keywords: School administration, Learning and teaching, A-3T-S-E Model, Digital era

บทนำ

การพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัลส่งผลกระทบต่ออย่างลึกและกว้างขวางต่อด้านการศึกษา โดยเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอนแบบดั้งเดิม เปลี่ยนวิธีการเรียนรู้ และเปลี่ยนวิธีการบริหารจัดการการศึกษา เทคโนโลยีดิจิทัลทำให้การศึกษามีความยืดหยุ่นมากขึ้น ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่และวิเคราะห์ปัญญา ครูผู้สอนสามารถจัดทำเนื้อหาการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับผู้เรียน เพื่อตอบสนองความต้องการของนักเรียนที่แตกต่างกัน ในยุคดิจิทัลสามารถจัดการเรียนรู้แบบผสมผสาน เช่น แพลตฟอร์มการเรียนรู้แบบออนไลน์และเครื่องมือดิจิทัลทำให้การเรียนรู้แบบผสมผสานเป็นไปได้ โดยนักเรียนสามารถใช้ทรัพยากรการเรียนรู้แบบออนไลน์และออฟไลน์ภายในและภายนอกห้องเรียนเพื่อยกระดับประสิทธิภาพของการเรียนรู้ ในยุคดิจิทัลสามารถเพิ่มความหลากหลายของวิธีการเรียนรู้ เช่น การเรียนรู้ด้วยตนเอง เทคโนโลยีดิจิทัลมีแหล่งข้อมูลออนไลน์มากมาย เช่น MOOC หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ วิดีโอการศึกษา ฯลฯ ให้แก่ผู้เรียน ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างอิสระทุกที่ทุกเวลา ในยุคดิจิทัลสามารถทำลายข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ของการเรียนรู้ โดยใช้เทคโนโลยีต่างๆ เช่น ความจริงเสมือน (VR) และความจริงเสริม (AR) นักเรียนสามารถสนุกและมีความสนใจกับสภาพแวดล้อมการเรียนรู้แบบเสมือนจริงเพื่อเพิ่มความรู้ในการเรียน โดย MOOC, AR และ VR เป็นเทคโนโลยีสำคัญที่ช่วยในการบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล โดย MOOC ช่วยขยายโอกาสทางการศึกษาและพัฒนาศักยภาพบุคลากร, AR ทำให้การเรียนการสอนมีปฏิสัมพันธ์และมีประสิทธิภาพมากขึ้น, และ VR สร้างประสบการณ์เรียนรู้ที่เสมือนจริงและลดข้อจำกัดของการศึกษาแบบเดิม การนำเทคโนโลยีเหล่านี้มาใช้จะช่วยให้การบริหารการศึกษามีความทันสมัยสอดคล้องกับบริบทของศตวรรษที่ 21 และเพิ่มขีดความสามารถของสถานศึกษาให้มีความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ในยุคดิจิทัล บทบาทของครูได้มีความเปลี่ยนแปลง ครูผู้สอนจากผู้ถ่ายทอดความรู้คนเดียวเปลี่ยนไปสู่ผู้ชี้แนะการเรียนรู้ ในยุคดิจิทัล ครูเปลี่ยนไปเป็นผู้นำทางและสนับสนุนการเรียนรู้ ในยุคดิจิทัล ครูจำเป็นต้องเชี่ยวชาญเครื่องมือดิจิทัลเพื่อช่วยแนะนำนักเรียนกรองข้อมูล แก้ไขปัญหา พัฒนาทักษะ และการคิดเชิงวิเคราะห์ของนักเรียน ในยุคดิจิทัลสามารถพัฒนาวิชาชีพครู เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยเพิ่มโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพของครูอีกด้วย ครูสามารถ

พัฒนาทักษะการสอนได้อย่างต่อเนื่องผ่านการฝึกอบรมออนไลน์ และเข้าร่วมสัมมนา ฯลฯ โดยการเปลี่ยนแปลงของบทบาทครูในยุคดิจิทัลทำให้ครูต้องเป็นมากกว่าผู้ถ่ายทอดความรู้ แต่ต้องเป็น ผู้นำทางการเรียนรู้ ผู้สนับสนุน และนักออกแบบการสอน ที่สามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์สูงสุด ครูต้องเชี่ยวชาญเครื่องมือดิจิทัลเพื่อช่วยแนะนำนักเรียนในการ กรองข้อมูล, แก้ปัญหา, พัฒนาทักษะ, และเสริมสร้างการคิดเชิงวิเคราะห์

นอกจากนี้ เทคโนโลยีดิจิทัลยังช่วยให้ครูสามารถพัฒนาวิชาชีพของตนเองได้อย่างต่อเนื่องผ่าน แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์, ชุมชนวิชาชีพดิจิทัล, และ AI ที่ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อพัฒนาการเรียนการสอน ครูที่สามารถปรับตัวและพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ได้อย่างต่อเนื่องจะสามารถนำพานักเรียนสู่ความสำเร็จในโลกยุคดิจิทัลได้อย่างแท้จริง

เทคโนโลยีในยุคดิจิทัลสามารถช่วยการจัดการศึกษาอย่างชาญฉลาด เช่น การตัดสินใจโดยอิงตามข้อมูล ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ โรงเรียนและสถาบันการศึกษาสามารถรู้ทันสถานการณ์การเรียนรู้และพฤติกรรมของนักเรียนได้ดีขึ้น โรงเรียนและสถาบันการศึกษาจึงสามารถกำหนดกลยุทธ์การสอนและการตัดสินใจในการจัดการที่เป็นวิทยาศาสตร์มากขึ้น อนึ่ง เทคโนโลยีดิจิทัลทำให้การจัดการโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตัวอย่างเช่น ระบบการตรวจเช็คเข้าเรียนอัจฉริยะ ระบบสอบออนไลน์ ฯลฯ ช่วยลดความซับซ้อนของกระบวนการบริหารจัดการและมีประสิทธิภาพการจัดการ

ข้อดีหลายอย่างของยุคดิจิทัลทำให้เกิดความท้าทายเช่นกัน แม้ว่าเทคโนโลยีดิจิทัลจะนำมาซึ่งความสะดวกสบายมากมาย แต่ปัญหาช่องว่างทางดิจิทัลยังคงอยู่ นักเรียนและครูบางคนอาจขาดอุปกรณ์หรือทักษะดิจิทัลที่จำเป็นในการใช้ทรัพยากรดิจิทัลอย่างเต็มที่ และข้อมูลบนอินเทอร์เน็ตมีมากมายและคุณภาพไม่ได้ดีเท่ากัน นักเรียนและครูจำเป็นต้องมีความสามารถในการกรองและเลือกใช้ข้อมูลเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกข้อมูลเท็จหลอกลวง

การพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีดิจิทัลได้สร้างทั้งโอกาสและความท้าทายใหม่ ๆ กับการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการจัดการอย่างเหมาะสมเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อระบบการศึกษาและผู้เรียน ผู้กำหนดนโยบายต้องออกแบบกรอบนโยบายที่สนับสนุนการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ครูและผู้เรียนต้องได้รับการฝึกอบรมทักษะดิจิทัลที่จำเป็น เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างเต็มศักยภาพ เทคโนโลยีดิจิทัลช่วยสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การศึกษา

ต้องมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะต่าง ๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกัน และทักษะดิจิทัล เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถแข่งขันในระดับโลก (ศิริเกษม ศิริลักษณ์ และจิตมา วรรณศร, 2565) การศึกษาควรส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และทักษะการแก้ปัญหา การบริหารสถานศึกษาอย่างเหมาะสมจะช่วยให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สร้างความเสมอภาค และเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนสำหรับโลกอนาคตที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลง

การศึกษาในยุคดิจิทัล

การศึกษาในยุคดิจิทัล เป็นรูปแบบการศึกษาที่นำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของการเรียนรู้ โดยมีการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านวิธีการสอน การเรียนรู้ และการบริหารจัดการการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและความต้องการของสังคมยุคใหม่ ลักษณะสำคัญของการศึกษาในยุคดิจิทัลมีลักษณะสำคัญดังต่อไปนี้ (กานดา บุญราช และพรทิวา จุลสุคนธ์, 2566)

1. การศึกษาในยุคดิจิทัลมีการใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงบทเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา การใช้สื่อการเรียนรู้รูปแบบใหม่ เพื่อสร้างความน่าสนใจและเข้าใจง่าย การรวมการเรียนรู้ในห้องเรียนกับการเรียนออนไลน์ เพื่อให้เกิดความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพสูงสุด

2. การศึกษาในยุคดิจิทัลมีการใช้เทคโนโลยีเพื่อปรับเนื้อหาและวิธีการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถและความต้องการของแต่ละบุคคล การส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกระบวนการเรียนรู้ผ่านกิจกรรมและการทำงานเป็นกลุ่ม

3. การศึกษาในยุคดิจิทัลมีการสอนให้ผู้เรียนมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพ การส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การฝึกให้ผู้เรียนสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นและสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. การศึกษาในยุคดิจิทัลมีการใช้ข้อมูลและเทคโนโลยีในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อปรับปรุงวิธีการสอนและบริหารจัดการการศึกษา

5. การศึกษาในยุคดิจิทัลมีการใช้เทคโนโลยีเพื่อให้ผู้เรียนในพื้นที่ห่างไกลสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ การส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต

6. การศึกษาในยุคดิจิทัลมีการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ การจัดหาอุปกรณ์และอินเทอร์เน็ตให้กับผู้เรียนเพื่อให้สามารถเข้าถึงการศึกษาได้อย่างเท่าเทียม

7. การศึกษาในยุคดิจิทัลมีการใช้แบบทดสอบและแบบประเมินผลออนไลน์เพื่อวัดผลการเรียนรู้ และสามารถประเมินผลการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริงและโครงการต่าง ๆ

การศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในวงการการศึกษา ซึ่งนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของการเรียนรู้ การศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้เรียนสามารถเข้าถึงบทเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา และสามารถเรียนรู้ตามความเร็วของตนเอง การศึกษาทางไกลช่วยให้ผู้เรียนในพื้นที่ห่างไกลสามารถเข้าถึงการศึกษาได้ การใช้เทคโนโลยีจะช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและสามารถปรับให้เหมาะสมกับความต้องการของแต่ละบุคคล การศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และผู้เรียนต้องปรับตัวและพัฒนาทักษะที่จำเป็นเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีได้อย่างเต็มที่ และพร้อมรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในโลกดิจิทัล

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลควรมีคุณลักษณะและทักษะที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้สามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยคุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษามีดังต่อไปนี้ (ทินกร เผ่ากันทะและกัลยารัตน์ เมธีวีรวงศ์, 2565)

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเข้าใจและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาได้อย่างคล่องแคล่ว เช่น การใช้แพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์ การจัดการข้อมูลด้วยระบบคลาวด์ และการใช้เครื่องมือดิจิทัลเพื่อการสื่อสารและการบริหารงาน ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อติดตามผลการเรียนและประเมินผล

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับทิศทางของการศึกษาในยุคดิจิทัล และมีความคิดริเริ่มมองไปข้างหน้าสามารถวางแผนกลยุทธ์เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับนักเรียนและครูผู้สอน ผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนและส่งเสริมการใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ ในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของโลกยุคใหม่

3. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะในการสื่อสารกับทุกภาคส่วน ทั้งครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในการทำงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรสามารถทำงานร่วมกับทีมงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสร้างบรรยากาศการทำงานที่เปิดกว้างเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดให้มีการฝึกอบรมครูหรือร่วมมือกับศูนย์พัฒนาครู เพื่อมีการจัดอบรมพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลให้กับครูและบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถใช้เทคโนโลยีในการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต

5. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อนำมาใช้ในการตัดสินใจและวางแผน และควรมีความรู้ในการจัดการและรักษาความปลอดภัยของข้อมูล

6. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคมได้อย่างรวดเร็ว ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความสามารถในการรับมือกับความท้าทายใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในยุคดิจิทัล เช่น การจัดการเรียนการสอนในช่วงวิกฤตการณ์

7. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ทุกคนในสถานศึกษามีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน โดยใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือสำคัญ

8. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมและความรับผิดชอบ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการปกป้องความเป็นส่วนตัวของข้อมูลนักเรียนและครู

9. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างเครือข่ายกับองค์กรการศึกษาและหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ที่ดี ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทำงานร่วมกับชุมชนและผู้ปกครองได้ เพื่อสร้างความเข้าใจและสนับสนุนการพัฒนาการศึกษา

10. ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีระบบการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา สามารถใช้ข้อมูลและผลการประเมินมาเป็นพื้นฐานในการตัดสินใจและวางแผนงาน

โดยสรุปแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลควรเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี และสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว เพื่อสามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จในโลกที่เต็มไปด้วยความท้าทายและโอกาสใหม่ ๆ

คุณลักษณะของครูผู้สอนในยุคดิจิทัล

ในยุคดิจิทัล บทบาทและคุณลักษณะของครูผู้สอนมีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ครูผู้สอนไม่เพียงแต่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เท่านั้น แต่ยังเป็นผู้นำทางและผู้สร้างนวัตกรรมการเรียนรู้อีกด้วย ครูผู้สอนในยุคดิจิทัลควรปรับตัวและพัฒนาตนเองเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและความต้องการของผู้เรียนในยุคใหม่

ครูผู้สอนในยุคดิจิทัลควรมีความรู้ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างดี ครูผู้สอนคุ้นเคยและเชี่ยวชาญเทคโนโลยีและเครื่องมือทางการศึกษาต่าง ๆ เช่น แพลตฟอร์มการสอนออนไลน์ ซอฟต์แวร์การทำงาน ฯลฯ และสามารถบูรณาการเทคโนโลยีเหล่านี้เข้ากับห้องเรียนได้อย่างยืดหยุ่น เพื่อถ่ายทอดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน ครูผู้สอนมุ่งเน้นไปที่การปลูกฝังความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองให้กับนักเรียน ในยุคดิจิทัล ข้อมูลมีมากมายและอัปเดตอย่างรวดเร็ว ครูมักจะแนะนำนักเรียนเกี่ยวกับวิธีการคัดกรองข้อมูล และมักจะแนะนำวิธีการคิดและแก้ปัญหาให้กับนักเรียน ครูผู้สอนในยุคดิจิทัลควรมีความคิดที่เปิดกว้างและครอบคลุม สนับสนุนและให้กำลังใจกับนักเรียนแสดงความคิดเห็นที่แตกต่าง เคารพบุคลิกภาพและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคน และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สร้างนวัตกรรมก็เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของครูผู้สอนในยุคดิจิทัลอีกด้วย ครูผู้สอนในยุคดิจิทัลสำรวจวิธีการและกลยุทธ์การสอนใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อปรับให้เข้ากับการพัฒนาของเวลาและความต้องการของนักเรียน ในเวลาเดียวกัน ครูผู้สอนในยุคดิจิทัลควรมีความสามารถในการดึงแรงบันดาลใจจากผลตอบรับการเรียนรู้อันดีของนักเรียนและปรับปรุงแนวทางการสอนที่เหมาะสมอย่างต่อเนื่อง

ครูผู้สอนในยุคดิจิทัลควรเรียนรู้การใช้เครื่องมือและแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น Google Classroom, Microsoft Teams, Zoom, และแอปพลิเคชันอื่น ๆ ที่ช่วยในการสอนและการสื่อสารกับนักเรียน ฝึกใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างสื่อการสอนที่น่าสนใจ เช่น วิดีโอคลิปหรือเกมการเรียนรู้ ในขณะเดียวกัน ปลูกฝังการรู้เท่าทันดิจิทัลและการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรมให้กับนักเรียน ครูผู้สอนในยุคดิจิทัลสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียนแบบใช้ช่องทางออนไลน์เพื่อสื่อสารกับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และสร้างความสัมพันธ์ที่ดี สอนให้นักเรียนรู้จักใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัยและระมัดระวังภัยออนไลน์ สร้างกฎเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการใช้เทคโนโลยีในห้องเรียน ให้คำปรึกษาและสนับสนุนนักเรียนทั้งด้านการเรียนและจิตใจ

โดยสรุปแล้ว ครูผู้สอนในยุคดิจิทัลไม่เพียงแต่เป็นผู้เผยแพร่ความรู้เท่านั้น แต่ยังเป็นผู้นำทางในการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้แนะนำด้านเทคโนโลยี และผู้สนับสนุนนวัตกรรมอีกด้วย

การปรับตัวและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ครูสามารถตอบสนองความต้องการของ
ผู้เรียนในยุคนี้ ครูผู้สอนเปิดประตูโลกแห่งความรู้สำหรับนักเรียนและสนับสนุนให้นักเรียน
ประสบความสำเร็จในยุคดิจิทัล

การบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนรู้การสอนในยุคดิจิทัล

การพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีสารสนเทศ สังคมมนุษย์ได้เข้าสู่ยุคดิจิทัลอย่าง
เต็มตัว ในยุคนี้ การศึกษาได้มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมาก ซึ่งการบริหารจัดการด้านการศึกษามี
บทบาทสำคัญในการส่งเสริมการเรียนรู้การสอน การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลไม่เพียงแต่
ต้องการให้ผู้บริหารมีแนวคิดการจัดการสมัยใหม่เท่านั้น แต่ยังต้องการให้มีทักษะที่ใช้เทคโนโลยี
ดิจิทัลและวิธีการจัดการที่สร้างสรรค์เพื่อปรับตัวให้เข้ากับยุคใหม่ด้วย ในยุคดิจิทัล การบริหาร
สถานศึกษาได้เปลี่ยนแปลงจากรูปแบบดั้งเดิมไปเป็นรูปทรงอัจฉริยะ

การบริหารสถานศึกษาแบบดั้งเดิมมักเน้นที่การจัดการด้านบริหารและการ
จัดการทรัพยากร แต่ในยุคดิจิทัล การจัดการการศึกษาจะเน้นไปที่นักเรียนเป็นศูนย์กลางมาก
ขึ้น โดยให้ความสำคัญกับความต้องการส่วนบุคคลและการพัฒนารอบด้านของนักเรียน ด้วย
การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของนักเรียน การจัดการการศึกษาสามารถ
รู้ทันการเรียนรู้ของนักเรียนได้แม่นยำยิ่งขึ้น และจัดเตรียมแผนการเรียนรู้และทรัพยากรที่
ปรับแต่งให้เหมาะกับนักเรียนได้ ช่วยกระตุ้นความสนใจและความกระตือรือร้นในการเรียนรู้
ของนักเรียน

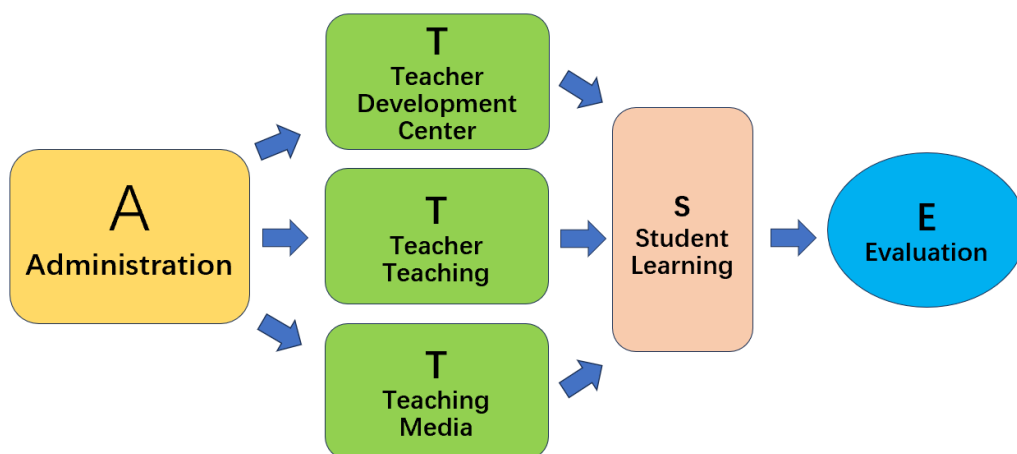
การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมในวิธีการสอน
ครูผู้สอนสามารถใช้ทรัพยากรการสอนแบบดิจิทัล เช่น หลักสูตรออนไลน์ ห้องปฏิบัติการ
เสมือนจริง และซอฟต์แวร์การศึกษาอัจฉริยะ เพื่อออกแบบกิจกรรมการสอนที่มีชีวิตชีวา
น่าสนใจ และมีความท้าทายมากขึ้น ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ ครูสามารถสื่อสารกับนักเรียนได้
แบบเรียลไทม์ เข้าใจความก้าวหน้าและความติดขัดในการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างทันเวลา
ปรับแผนการสอน วิธีการสอนนี้ทำให้การสอนมีความยืดหยุ่นและหลากหลายมากขึ้น ได้
ตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ของนักเรียน

นอกจากนี้ การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลได้ส่งเสริมให้มีการประเมินผล
การศึกษาที่มีประสิทธิภาพในหลายด้าน ระบบการประเมินการศึกษาแบบดั้งเดิมนั้นจะอิงตาม
คะแนนสอบเป็นหลัก ซึ่งทำให้ยากต่อการประเมินคุณภาพและความสามารถโดยรวมของ
นักเรียนได้อย่างครอบคลุมและเป็นกลาง ในยุคดิจิทัล การจัดการการศึกษาสามารถใช้

เทคโนโลยีเพื่อวิเคราะห์และประเมินข้อมูลการเรียนรู้ของนักเรียน และสร้างการประเมินที่หลากหลาย ระบบประเมินนี้ไม่เพียงแต่มุ่งเน้นไปที่ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับการประเมินกระบวนการเรียนรู้ ทักษะคิดในการเรียนรู้ ความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ฯลฯ อีกด้วย ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนได้รับผลการประเมินที่ครอบคลุมและเป็นกลางมากขึ้น แล้วยังมีประเมินการสอนของครู ประเมินสื่อการสอน ประเมินการเรียนของนักเรียน ประเมินกระบวนการดำเนินการของผู้บริหาร เพื่อช่วยชี้แจงเป้าหมายและมาตรฐานทางการศึกษา ส่งเสริมการปรับปรุงการสอนและกระตุ้นให้นักเรียนเรียนรู้ ช่วยปรับปรุงการบริหารจัดการโรงเรียน ส่งเสริมความเสมอภาคทางการศึกษา และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของโรงเรียนอีกด้วย ดังนั้น การประเมินผลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาในโรงเรียน

ในยุคดิจิทัล การจัดการการศึกษายังคงเผชิญกับความท้าทายบางประการ เช่น ปัญหาความปลอดภัยของข้อมูล และการพัฒนาความรู้ด้านดิจิทัลของครู เพื่อให้แน่ใจถึงความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลและความเป็นส่วนตัวของนักเรียน ฝ่ายบริหารการศึกษาจำเป็นต้องจัดตั้งระบบการจัดการความปลอดภัยข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ และเสริมสร้างการป้องกันความปลอดภัยของเครือข่าย ในเวลาเดียวกัน เพื่อพัฒนาความรู้ด้านดิจิทัลของครูและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ฝ่ายบริหารการศึกษาและศูนย์พัฒนาครูจำเป็นต้องมีการฝึกอบรมครู การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลต้องมีการปรับตัวและพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเหมาะสมจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยและเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสำหรับโลกยุคใหม่ (มลฤดี เฟื่องสง่า และมัทนา วังถนอมศักดิ์, 2566)

องค์ความรู้จากการศึกษา

ภาพที่ 1 ยุคดิจิทัลกับการบริหารสถานศึกษา แบบ A-3T-S-E MODEL

ยุคดิจิทัลได้เปลี่ยนแปลงโฉมหน้าของการศึกษาเป็นอย่างมาก เทคโนโลยีดิจิทัลได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการเรียนรู้และการสอน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้กับสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทางการศึกษา สถานศึกษาและผู้บริหารจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการให้ทันสมัย เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้การสอนให้มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัล สิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการลำดับจัดการ มีดังต่อไปนี้

1. A (Administration) คือ การบริหาร หมายถึงกระบวนการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้องค์กรหรือหน่วยงานสามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในบริบทของการศึกษา การบริหารเกี่ยวข้องกับการจัดการโรงเรียน มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนรู้การสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษา การบริหารการศึกษาเกี่ยวข้องกับด้านการบริหารบุคลากร ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านการบริหารสิ่งอำนวยความสะดวกและเทคโนโลยี เป็นต้น การบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล ผู้บริหารสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ สามารถปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัย สามารถสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น และสามารถใช้ข้อมูลเพื่อการตัดสินใจในการบริหารการศึกษา

2. T (Teacher Development Center) คือ ศูนย์พัฒนาครู ซึ่งเป็นองค์กรหนึ่งที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพและทักษะของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนในยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไป ศูนย์พัฒนาครูมีความสำคัญอย่างมากในการศึกษา เพราะครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทหลักในการถ่ายทอดความรู้และพัฒนาทักษะของผู้เรียน การพัฒนาครูจึงส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษา โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีและนวัตกรรมเข้ามามีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ ศูนย์พัฒนาครูจะช่วยให้ครูได้รับความรู้ใหม่ ๆ สามารถอบรมครูให้ปรับตัวและใช้เครื่องมือใหม่ ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ศูนย์พัฒนาครู มีบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ศูนย์พัฒนาครูช่วยพัฒนาทักษะต่าง ๆ ให้กับครู ช่วยส่งเสริมการคิดเชิงนวัตกรรม และช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาและเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับอนาคต

3. T (Teacher Teaching) คือ กระบวนการสอนของครูผู้สอน ซึ่งก็เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา การสอนของครูผู้สอนเกี่ยวข้องกับการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และค่านิยมที่ต้องให้กับผู้เรียน ในยุคดิจิทัล การสอนของครูต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ครูมีบทบาทสำคัญในการนำความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ มาเรียบเรียงและถ่ายทอดให้ผู้เรียนเพื่อเข้าใจได้ง่ายขึ้น ครูยังเป็นแบบอย่างและผู้สร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้เรียนเพื่อมีความสนใจและความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ ครูต้องเรียนรู้และใช้เครื่องมือดิจิทัลต่าง ๆ ให้เป็น เช่น แพลตฟอร์มการเรียนออนไลน์ แอปพลิเคชันการศึกษา และเป็นต้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสอน การสอนในยุคดิจิทัลควรผสมผสานระหว่างการสอนในห้องเรียนและการเรียนออนไลน์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ในยุคดิจิทัล ครูไม่เพียงแต่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ แต่ยังต้องเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการเรียนรู้และเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อมของการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 การปรับตัวและรู้จักใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสมของครูผู้สอน จะช่วยให้ครูสามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนในยุคดิจิทัลได้ดียิ่งขึ้น

4. T (Teaching Media) คือ สื่อการสอน หมายถึงเครื่องมือหรือวัสดุต่าง ๆ ที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้จากครูสอนไปยังผู้เรียน เพื่อให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น สื่อการสอนสามารถเป็นได้ทั้งสื่อแบบดั้งเดิมและสื่อดิจิทัล สื่อแบบดั้งเดิม เช่น หนังสือตำรา ซอล์ก

กระดาน และสื่อดิจิทัล เช่น วิดีโอ อีเลิร์นนิ่ง แอปพลิเคชัน หรือเว็บไซต์ต่าง ๆ สื่อการสอนมีความสำคัญต่อการศึกษาอย่างมาก เพราะช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญ ยกตัวอย่าง เช่น สื่อดิจิทัลช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียนได้ดีขึ้น ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ทุกที่ทุกเวลาผ่านอุปกรณ์ดิจิทัล ช่วยลดการใช้กระดาษและวัสดุอื่น ๆ การใช้สื่อดิจิทัลช่วยประหยัดเวลาและทรัพยากร สื่อการสอนเป็นเครื่องมือสำคัญในการศึกษา โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีช่วยให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การปรับตัวทั้งครูผู้สอน ผู้เรียนและผู้บริหารรู้จักใช้สื่อดิจิทัลอย่างเหมาะสมจะช่วยให้การศึกษามีคุณภาพมากขึ้นและทันสมัย

5. S (Student Learning) คือ การเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นหัวใจสำคัญของการศึกษา หมายถึง กระบวนการที่ผู้เรียนได้รับความรู้ ทักษะ ค่านิยม และทัศนคติ ผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน การเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสูงสุดของการศึกษา ทุกกิจกรรมทางการศึกษาล้วนมุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน สถานศึกษาจึงต้องปรับตัวและพัฒนา รูปแบบการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของยุคดิจิทัล การเรียนการสอนในยุคดิจิทัล “เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” นำเทคโนโลยีมาเพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและน่าสนใจ เช่น การใช้เกมส์ การเรียนรู้ผ่านวิดีโอ การใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ออนไลน์ ออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนทำงานร่วมกันเป็นทีม สอนให้ผู้เรียนรู้จักใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างปลอดภัยและมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้ได้แบบทุกที่ทุกเวลา การเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคดิจิทัลเป็นเรื่องที่ท้าทาย แต่ก็เป็นโอกาสที่ดีในการพัฒนาการศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก

6. E (Evaluation) คือ การประเมินผล หมายถึง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และตีความข้อมูลอย่างเป็นระบบ โดยใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น แบบสอบถาม ออนไลน์ เพื่อตัดสินคุณภาพ หรือประสิทธิภาพของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยในบริบทของการศึกษา สำหรับรูปแบบใหม่ของการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล การประเมินผลมุ่งเน้นไปที่การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ประสิทธิภาพการสอนของครูผู้สอน และคุณภาพของหลักสูตรหรือโปรแกรมการศึกษา รวมทั้งประเมินประสิทธิผลการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษา ได้ทราบแนวทางมาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานมากขึ้น การประเมินผลเป็นส่วนสำคัญของการศึกษา เพราะช่วยให้วัดผลการเรียนรู้ ปรับปรุงการสอน

ของครู พัฒนาหลักสูตรของการเรียน ตัดสินใจเชิงนโยบายของสถานศึกษา และสร้างความรับผิดชอบของบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ยุคดิจิทัลนำมาซึ่งเครื่องมือและวิธีการใหม่ ๆ ที่สามารถนำมาใช้ในการประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สรุป

ในยุคดิจิทัล การบริหารสถานศึกษาต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและความต้องการใหม่ ๆ ของผู้เรียน โดยใช้รูปแบบ A-3T-S-E MODEL ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 6 ด้าน ได้แก่ A (Administration) การบริหาร T (Teacher Development Center) ศูนย์พัฒนาครู T (Teacher Teaching) กระบวนการสอนของครูผู้สอน T (Teaching Media) สื่อการสอน S (Student Learning) การเรียนรู้ของผู้เรียน E (Evaluation) การประเมินผล

การบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล รูปแบบ A-3T-S-E MODEL เป็นแนวทางที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถบริหารจัดการและส่งเสริมการเรียนการสอนในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับทุกด้านของการศึกษา ตั้งแต่ด้านการบริหาร เพื่อบริหารข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา สร้างระบบสารสนเทศที่ทันสมัยเพื่อสนับสนุนในการตัดสินใจ จัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนที่มีประสิทธิผล จัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมเพื่อสนับสนุนการเรียนการสอนแบบดิจิทัล ด้านการพัฒนาครู จัดฝึกอบรมทักษะดิจิทัลและวิธีการสอนใหม่ ๆ ให้กับครู ส่งเสริมการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมการสอน ด้านกระบวนการสอน การบริหารงานของผู้บริหารในสถานศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญที่สุดของการศึกษารูปแบบใหม่ของการบริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริมการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ทันสมัยและเตรียมความพร้อมสำหรับอนาคตอย่างเต็มศักยภาพ

เอกสารอ้างอิง

กานดา บุญราช, & พรทิพา จุลสุคนธ์. (2566). การบริหารการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารการบริหารการศึกษา มจร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด*, 3(2), 35-46.

ทินกร เพ่กัันทะ, & กััลยารัันน์ เมธีวีรวงศ์. (2565). แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, 4(2), 35-46.

มลฤดี เพ็งสง่า, & มัทนา วังถนอมศักดิ์. (2566). การบริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ ศรีนครินทรวิโรฒ*, 24(2), 162-175.

ศิริเกษม ศิริลักษณ์, & จิตติมา วรรณสร. (2565). แนวทางการบริหารสถาบันอุดมศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 10(3), 1192-1202.

GUIDELINES FOR ESG MANAGEMENT IN COMPREHENSIVE HEALTH AND BEAUTY SUPPLEMENT BUSINESSES WITH BEST PRACTICES FOR SUSTAINABILITY*

Ntapat Worapongpat

Center for Knowledge Transfer, Technology, Community Innovation,
Entrepreneurship, Tourism and Education Eastern Institute of Technology
Suvarnabhumi (EITS), Thailand

Corresponding author E-mail: dr.thiwat@gmail.com

Received 5 February 2025; Revised 3 March 2025; Accepted 7 March 2025

Abstract

This research aimed to: (1) study the current and desired states of ESG (Environmental, Social, and Governance) management in comprehensive health and beauty supplement businesses with good sustainability practices, and (2) propose guidelines for ESG management in these businesses. The sample consisted of 400 participants, including executives, employees, and stakeholders, selected through multi-stage sampling. A quantitative research methodology was employed, using a five-point Likert scale questionnaire as the research instrument. Data were analyzed using mean and standard deviation statistics.

The findings revealed that: (1) the current state of ESG management, both overall and in specific dimensions, was at a moderate level, whereas the desired state, both overall and in specific dimensions, was at a high level;

Citation:

* Ntapat Worapongpat. (2025). Guidelines for ESG Management in Comprehensive Health and Beauty Supplement Businesses with Best Practices for Sustainability. Modern Academic Development and

Promotion Journal, 3(2), 47-69.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

(2) proposed guidelines for improving ESG management include adopting sustainable processes, enhancing transparency in governance, emphasizing social responsibility, and integrating strategic ESG practices into operations. Achieving these objectives is critical for ensuring long-term sustainability and growth.

Keywords: ESG management guidelines, Health and beauty supplement businesses, Good sustainability practices

Importance and Background

The Importance of ESG in the Supplement Industry The health and beauty supplement industry is one of the key sectors that significantly contributes to both the economy and society, driven by the continuous global demand for health and beauty products. Issa, A., & Hanaysha, J. R. (2023) The growth of this industry comes with the need for sustainable business practices, which encompass environmental (Environmental), social (Social), and governance (Governance) management.

ESG has become an essential practice that helps create a balance between business performance and responsibilities toward society and the environment. Worapongpat.N. (2023) In the supplement industry, the ESG framework plays a crucial role in: reducing the environmental impact from manufacturing processes that could cause pollution, promoting equality within organizations and social responsibility, enhancing transparency in operations, and building trust among stakeholders. Jaouhari, Y., Travaglia, F., Giovannelli, L., Picco, A., Oz, E., Oz, F., & Bordiga, M. (2023).

Attracting Sustainable Investment in the Health and Beauty Supplement Industry ESG Management as a Strategy for Sustainability ESG (Environmental, Social, and Governance) management is critical for businesses in the health and beauty supplement industry to attract sustainable investment. Lee, J., & Kwon, K. H. (2022).

Effective ESG practices enhance credibility, competitiveness, and long-term sustainability. Tiscini, R., Martiniello, L., & Lombardi, R. (2022) Key drivers include: Leadership: Executives must set clear ESG goals and support global standards to build trust. Strategic Planning: Address environmental challenges, reduce emissions, and adopt renewable energy. Worapongpat.N. (2023) Customer Focus: Develop safe, high-quality products that meet consumer needs. Knowledge Management: Foster innovation and environmentally friendly processes. Michalski, D. (2024) People Development: Build workforce skills and promote a sustainability-focused culture. Operational Excellence: Streamline production and supply chains to reduce environmental impacts. Worapongpat.N. (2024). Challenges for OEM Businesses OEM supplement businesses face hurdles in aligning with ESG priorities: Environmental: Manage resources efficiently, minimize waste, and use eco-friendly materials. Spitzer, T. M., & Kreca, K. (2022) Social: Ensure quality, safety, and employee welfare while addressing consumer health needs. Governance: Maintain transparency in pricing, product development, and consumer engagement through digital platforms. Selim, O. (2020).

Best Practices in ESG Management Environmental Source sustainable, eco-friendly raw materials. Implement waste reduction and energy-efficient processes. Reduce greenhouse gas emissions using clean energy and recyclable packaging. Worapongpat.N. (2021). Social Ensure FDA-certified, high-quality products. Support local employment and invest in health-focused R&D. Worapongpat.N. (2020) Governance Uphold transparency and legal compliance. Worapongpat.N. (2023) Offer one-stop services for product development and branding. Worapongpat.N, Yodkham, Ekarat, Limlertrit, Thitipong, & Srichan, Priya. (2024) Adopting these practices builds trust, enhances value, and drives sustainable growth, benefiting both society and the environment. Worapongpat.N. (2023)

Research Motivation and Significance The issues discussed above are the primary reasons the researcher, as the project leader at the local level, is interested in studying ESG management practices for the health and beauty supplement industry. The results of this research will benefit the industry by helping supplement businesses in Thailand implement ESG practices effectively. This will enhance the industry's excellence, increase opportunities for attracting investment both domestically and internationally, and contribute to the sustainable economic development of Thailand.

Research Objectives

1.To study the current state and desired state of ESG management practices in the health and beauty supplement industry with good practices for sustainability.

2.To propose guidelines for ESG management practices in the health and beauty supplement industry with good practices for sustainability.

Literature Review

Concepts and Theories Related to ESG Environmental Design eco-friendly packaging using recyclable or biodegradable materials Reduce energy and water consumption during production. Source materials from sustainable sources, such as organic farming or responsible cultivation.

Develop production processes that minimize waste and pollution. Social Create a safe and fair working environment. Support employee skill development and career advancement. Emphasize diversity and inclusion within the organization. Support communities and stakeholders, and take responsibility for consumer product quality and safety. Worapongpat.N. (2023).

Governance Establish transparent and ethical corporate governance systems.

Develop clear ESG strategies and establish an ESG committee to monitor and evaluate performance. Implement a comprehensive risk management system. Disclose ESG information consistently and transparently. Set clear and measurable ESG goals, integrating them into the core business plan. Foster a corporate culture that prioritizes sustainability Worapongpat.N, Udomphothiwit, Phra Kru, & Kraisorn, Pipat. (2024).

Communicate and raise awareness about ESG among employees and stakeholders. Measurement and Reporting Define specific ESG metrics for the business.

Prepare annual sustainability reports and regularly review ESG performance Worapongpat.N, & Chaimongkol Promkham. (2024).

Continuously seek opportunities for improvement. Effective implementation of ESG practices enhances competitive ability, creates long-term business value, and generates positive social and environmental impacts. ESG Situation in the Health and Beauty Supplement Industry
The role of executives and employees in ESG practices. The role of ESG in attracting investors.

Methodology

This research is a mixed-methods study, which involves the following data collection process: studying the current state and desired state of the ESG management approach for businesses producing health and beauty supplements with best practices for sustainability. The steps are detailed as follows:

Population and Sample Group The population and sample group for this study comprise employees working in businesses that produce health supplements and cosmetics in Samut Sakhon Province, a group whose exact population size cannot be counted. Therefore, the sample size was calculated using Cochran's formula (1977) for cases with unknown population size, with a

95% confidence level and a 5% margin of error, assuming a 0.5 proportion of characteristics of interest in the population. The required sample size was calculated to be 385, so the researcher used a total of 400 samples to prevent potential errors during data collection. The researcher applied a purposive sampling technique to select the samples, and data collection took place over five months, from January 1 to May 30, 2024.

The target group included 3 experts (Connoisseurship) and members of the Samut Sakhon Business Association, including 30 board members of the association who run food industry businesses, based on data from the Samut Sakhon Labor Situation Report 2023.

2. Scope of Content This research focuses on studying the managers, employees, stakeholders in the health supplement business, and ESG experts.

3. Research Tools The tools used in this study included:

Interview

Questionnaire Other tools, particularly for quantitative data collection using the questionnaire, with details as follows:

Section 1 : Basic information about the respondents (managers, employees, or stakeholders), including gender, age, position, educational level, and work experience. The questions are in a checklist and fill-in format (5 items).

Section 2 : A comparative questionnaire on management according to the Four Right Efforts (Ittibat 4), using a 5 -point Likert scale to examine comparative management practices.

Section 3 : Open-ended questions for additional comments and suggestions, allowing respondents to freely express their opinions.

To assess the quality of the research tools:

Questionnaire Revision: The questionnaire was presented to advisors and revised based on their recommendations for accuracy and comprehensiveness.

Content Validity Check: The revised questionnaire was reviewed by 3 experts for content validity. The Index of Item-Objective Congruence (IOC) was calculated, yielding values between 0.80 and 1.00

Pilot Testing: The questionnaire was pre-tested with 30 non-sample respondents. The evaluation showed that the questionnaire had a discrimination power between 0.25 and 0.75, and the reliability was assessed using Cronbach's Alpha, yielding a reliability coefficient of 0.95.

The research tools include a questionnaire on the condition of early childhood education management for spatial development of schools with best practices in the southern Andaman region, divided into 3 sections:

Section 2: A questionnaire on ESG management at the executive level for the development of businesses producing health and beauty supplements, with best practices, consisting of 5 areas and 22 items.

Section 3: A questionnaire on ESG management at the employee level for the development of health and beauty supplement businesses with best practices, consisting of 6 areas and 22 items. The questions are in a 5-point Likert scale format: current state/desired state at the levels of very high, high, moderate, low, and very low.

Creating and Validating Research Tools involved 4 steps: 3.

1) Review of relevant documents and research on ESG management at the executive level for the development of health and beauty supplement businesses with best practices, resulting in 10 areas and 44 items to define issues for the questionnaire. 3.

2) Defining the variables to create questions for the questionnaire and presenting the draft questionnaire to project advisors for content improvement.

3) The developed questionnaire was reviewed by 3 experts to check for content validity, coverage of questions, alignment with specific definitions, and language clarity. The experts' feedback was used to calculate the Item-Objective Congruence Index (IOC), with a criterion of IOC values of 0.5 or higher. The IOC for this review was between 0.67 and 1.00. 3.4) After revising the questions based on expert suggestions, the questionnaire was again submitted to the project advisors and was then pre-tested with a non-sample group of 30 individuals. Data from this trial were analyzed for reliability using Cronbach's Alpha, which yielded a reliability coefficient of 0.98. This final version of the questionnaire was used for data collection.

Data Analysis The researcher analyzed the data using descriptive statistics, including mean and standard deviation. The Modified Priority Needs Index (PNIModified) technique was used to analyze the necessity index. The results were then ranked from high to low, and presented in table format.

Research Results

This research used questionnaires to collect data and presents the results in three sections:

Section 1: Analysis of Respondents' General Information

The researcher collected data using questionnaires, classified by gender, age, position, educational background, and work experience of personnel in businesses that produce health and beauty supplements with sustainable best practices, as shown in Table 1.

Table 1: General Information of Survey Respondents in Health and Beauty Supplement Businesses

n = 400

General Information	Frequency	Percentage
1. Gender		
Male	156	39.00%
Female	204	51.00%
LGBTQ	40	10.00%
2. Age		
20 - 29 years	19	4.75%
30 - 39 years	54	13.50%
40 - 49 years	106	26.50%
50 - 59 years	221	55.25%
3. Position		
Executive, Manager, Leader	34	8.50%
Employee	356	89.00%
Stakeholder	10	2.50%
4. Educational Background		
Bachelor's degree	315	78.75%
Master's degree	47	11.75%
Doctorate	38	9.50%
5. Work Experience		
1 - 9 years	225	56.25%
10 - 19 years	113	28.25%
20 - 29 years	38	9.50%
More than 30 years	24	6.00%

This table summarizes the general characteristics of the survey respondents, including their gender, age, position, educational level, and work experience in the health and beauty supplement production industry with sustainable practices.

Table 2 Analysis of Current and Desired Conditions of ESG Management for Integrated Health and Beauty Supplement Businesses with Best Practices for Sustainability

ESG Management at the Executive Level	Current Condition		Interpretation	Desired Condition		Interpretation
	μ	σ		μ	σ	
Environmental						
1. Design eco-friendly packaging using recyclable or biodegradable materials	3.00	0.59	Moderate	4.87	0.37	High
2. Reduce energy and water usage in production processes	3.05	0.61	Moderate	4.91	0.32	High
3. Source raw materials from sustainable origins, e.g., organic farming	3.95	0.58	Moderate	4.84	0.38	High
4. Develop processes to minimize waste and pollution	3.90	0.57	Moderate	4.81	0.47	High
Social						
1. Create a safe and fair working environment	3.85	0.74	Moderate	4.14	0.34	High
2. Promote skills development and career	3.56	0.62	Moderate	4.65	0.39	High

ESG Management at the Executive Level	Current Condition		Interpretation	Desired Condition		Interpretation
growth for employees						
3. Emphasize diversity in the organization	3.47	0.45	Moderate	4.35	0.38	High
4. Support community and stakeholder engagement	3.64	0.61	Moderate	4.16	0.41	High
Governance						
1. Establish transparent and ethical corporate governance	3.90	0.52	Moderate	4.56	0.39	High
2. Clearly define ESG strategic planning	3.61	0.39	Moderate	4.51	0.31	High
3. Set up an ESG committee to monitor and evaluate	3.55	0.48	Moderate	4.63	0.35	High
4. Implement comprehensive risk management systems	3.24	0.41	Moderate	4.87	0.39	High
Operational Strategies						
1. Define clear and measurable ESG goals	3.95	0.62	Moderate	4.11	0.39	High
2. Integrate ESG into core business strategies	3.64	0.51	Moderate	4.35	0.38	High
3. Foster an organizational culture focused on sustainability	3.49	0.63	Moderate	4.16	0.46	High
Measurement and Reporting						
1. Define ESG indicators specific to the business	3.71	0.60	Moderate	4.44	0.40	High
2. Publish an annual	3.65	0.51	Moderate	4.31	0.39	High

ESG Management at the Executive Level	Current Condition		Interpretation	Desired Condition		Interpretation
sustainability report						
3. Regularly review and revise ESG performance	3.24	0.63	Moderate	4.22	0.38	High

The current state across all dimensions shows moderate levels of ESG integration and practices. To achieve the desired state, the businesses must enhance their focus on sustainable processes, governance transparency, social responsibility, and strategic integration of ESG practices into their operations. This transition is essential for establishing sustainability and long-term growth.

Table 3: Analysis of Current and Desired Conditions of ESG Management for Employees in a Comprehensive Health and Beauty Supplement Business with Best Practices for Sustainability in Six Aspects ESG Management at the Employee Level

To Develop a Comprehensive Health and Beauty Supplement Business with Best Practices

Aspect	Current		Interpretati	Desired		Interpretatio
	Conditi			Conditio		
	on			n		
	μ	σ	on	μ	σ	n
1. Environmental						
Promoting employee						
participation in resource	4.00	0.59	Moderate	4.27	0.37	High
reduction						

Aspect	Current Condition			Desired Condition		
Training and raising continuous awareness of environmental conservation	4.05	0.61	Moderate	4.11	0.32	High
Encouraging employees to adopt practices to minimize environmental impact	3.95	0.58	Moderate	4.34	0.38	High
Average						
2. Social						
Developing ongoing training and upskilling programs	4.00	0.58	Moderate	4.36	0.38	High
Ensuring equality and career advancement opportunities	3.59	0.49	Moderate	4.12	0.41	High
Providing good welfare and workplace safety	3.68	0.48	Moderate	4.23	0.41	High
Promoting employee well-being and health	3.47	0.45	Moderate	4.31	0.46	High
Creating an organizational culture of respect for diversity and mutual acceptance	3.65	0.49	Moderate	4.16	0.46	High
Average						
3. Governance						
Providing ethics and business conduct training	3.61	0.47	Moderate	4.13	0.41	High
Establishing reporting systems to prevent fraud	3.51	0.41	Moderate	4.18	0.42	High

Aspect	Current Condition			Desired Condition		
Promoting transparency and participation in work oversight	3.49	0.51	Moderate	4.20	0.39	High
Enhancing effective internal communication systems	3.68	0.47	Moderate	4.22	0.42	High
Average						
4. ESG Promotion Activities						
Organizing community and social activities with employees	3.52	0.52	Moderate	4.27	0.40	High
Encouraging employees to participate in CSR projects	3.61	0.53	Moderate	4.23	0.42	High
Organizing sustainability-focused innovation competitions	3.42	0.52	Moderate	4.21	0.41	High
Implementing rewards and recognition systems for ESG contributions	3.51	0.54	Moderate	4.29	0.43	High
Average						
5. Skill and Knowledge Development						
Providing continuous ESG knowledge training	3.61	0.61	Moderate	4.28	0.44	High
Establishing learning and experience-sharing channels	3.58	0.58	Moderate	4.31	0.41	High
Supporting innovative thinking for sustainable	3.57	0.57	Moderate	4.29	0.38	High

Aspect	Current Condition			Desired Condition		
development						
Average						
6. Measurement and Evaluation						
Defining ESG indicators in performance evaluations	3.59	0.60	Moderate	4.25	0.40	High
Conducting regular employee engagement surveys	3.57	0.58	Moderate	4.26	0.41	High
Utilizing evaluation results for continuous improvement	3.59	0.54	Moderate	4.21	0.40	High
Average						

Table 4: Analysis Results of the Priority Needs Index for ESG Management to Develop Comprehensive Health and Beauty Supplement Businesses with Best Practices in Five Aspects

ESG Management at the Executive Level	D	I	(I-D)	(I-D)/D	Priority Ranking
1. Environmental	4.04	4.87	0.83	0.21	5
2. Social	4.00	4.88	0.87	0.22	3
3. Governance	4.05	4.91	0.86	0.21	4
4. Operational Strategies	3.95	4.84	0.89	0.23	2
5. Measurement and Reporting	3.90	4.81	0.91	0.23	1

ESG Management at the Executive Level	D	I	(I-D)	(I-D)/D	Priority Ranking
Overall	4.00	4.86	0.87	0.22	-

Priority Ranking: Indicates the order of importance based on the Priority Needs Index, with a higher value denoting greater necessity.

Table 5: Analysis Results of the Priority Needs Index for ESG Management at the Employee Level to Develop Comprehensive Health and Beauty Supplement Businesses with Best Practices in Six Aspects

ESG Management at the Employee Level	D	I	(I-D)	(I-D)/D	Priority Ranking
1. Environmental	4.04	4.87	0.83	0.21	5
2. Social	4.00	4.88	0.87	0.22	3
3. Governance	4.05	4.91	0.86	0.21	4
4. ESG Promotion Activities	3.95	4.84	0.89	0.23	2
5. Skill and Knowledge Development	-	-	-	-	-
6. Measurement and Evaluation	3.90	4.81	0.91	0.23	1
Overall	4.00	4.86	0.87	0.22	-

Priority Ranking: Indicates the order of importance based on the Priority Needs Index, with a higher value denoting greater necessity

Summary

ESG (Environmental, Social, Governance) management in the health and beauty supplement industry is a critical strategy for attracting sustainable investment. Businesses that align with ESG principles can enhance credibility, competitiveness, and long-term growth. Key Factors Driving Business Excellence

Key drivers include leadership commitment, strategic planning, customer-centric product development, fostering innovation and learning, employee skill development, and improving production efficiency. Challenges for OEM Businesses OEM supplement manufacturers face challenges in meeting customer satisfaction and investor expectations. Issues include efficient resource management, reducing waste, ensuring consumer-safe raw materials, building trust in production processes, and maintaining transparency in operations. Good ESG Practices Environmental: Use sustainable raw materials, adopt eco-friendly production processes, and reduce greenhouse gas emissions. Social: Ensure product quality and safety, support local employment, and invest in health-promoting products. Governance: Operate with transparency, adhere to ethical standards, and provide comprehensive services to support entrepreneurs. Effective ESG management not only adds value to organizations but also fosters trust among stakeholders and drives sustainable growth in the health and beauty supplement industry.

Discussion

Results from Research Objective 1 The results from research objective 1 found that effective ESG management in the health and beauty supplement industry is a critical strategy for attracting sustainable investment. Businesses that adhere to ESG principles are observed to enhance credibility, competitiveness, and long-term growth. This may be because investors increasingly prioritize companies demonstrating leadership in environmental stewardship, social responsibility, and transparent governance, which align with global standards. This alignment enhances trust among stakeholders. These findings correspond to previous studies on ESG integration Worapongpat.N. (2023) which suggest that companies with strong ESG performance tend to achieve better financial outcomes and stronger investor confidence.

Results from Research Objective 2 The results from research objective 2 found that key factors driving business excellence include leadership commitment, strategic planning, customer-centric product development, fostering innovation and learning, employee skill development, and improving production efficiency. Each of these factors directly impacts the ability to meet both customer and investor expectations. This may be because a holistic approach to ESG management enables companies to adapt to market demands and maintain competitive advantages while addressing sustainability goals. Businesses that focus on strategic planning and leadership can effectively align organizational goals with ESG principles. These results correspond to the framework proposed by Worapongpat.N, & Napadanai Jirojantrakit. (2024). on creating shared value, which highlights the integration of corporate strategies with societal needs for mutual benefit.

Results from Research Objective 3 The results from research objective 3 found that OEM (Original Equipment Manufacturer) supplement businesses face significant challenges in meeting ESG standards, particularly in resource management, waste reduction, and maintaining transparency in operations. Key issues include ensuring consumer-safe raw materials, building trust in production processes, and developing products that meet consumer health needs. This may be because OEM businesses often operate in cost-sensitive environments where aligning with ESG goals requires significant investment in technology, training, and process improvements. Additionally, consumer and investor demands for transparency and sustainability can strain limited resources. These findings align with the challenges discussed in sustainability literature Worapongpat.N. (2023) which emphasize the importance of technological advancements and stakeholder engagement in overcoming ESG implementation barriers.

Summarize/Recommendations

The research highlights the importance of ESG (Environmental, Social, and Governance) management in the health and beauty supplement industry as a key strategy for attracting sustainable investment and enhancing business credibility, competitiveness, and long-term growth. Key findings include:

ESG Management: Crucial for business sustainability; agencies should promote training, seminars, and standardized ESG assessment methods.

Business Excellence: Driven by leadership commitment, strategic planning, innovation, and skill development; agencies should support investment in new technologies and employee training.

Challenges in OEM Manufacturing: Resource management and waste reduction require better strategies, including sustainable sourcing and adopting Lean Manufacturing techniques.

Based on the research findings, the researcher has the following recommendations:

1. Recommendations for Practical Application of Research Findings

1.1 Findings from Research Objective 1 revealed that ESG management in the health and beauty supplement industry is a crucial strategy for attracting sustainable investment, which contributes to enhancing business credibility, competitiveness, and long-term growth. Therefore, relevant agencies should take the following actions: Promote the application of ESG principles in business operations by organizing training sessions and seminars for entrepreneurs in the health and beauty supplement industry to enhance their understanding of the benefits of ESG management and its impact on long-term sustainability. Develop ESG assessment standards to measure the performance of companies, particularly in the health and beauty supplement sector, ensuring effective ESG implementation and improvements.

1.2 Findings from Research Objective 2 indicated that key drivers of business excellence include leadership commitment, strategic planning, customer-centric product development, fostering innovation, and improving employee skills. Therefore, relevant agencies should take the following actions: Encourage leaders to play a significant role in strategic planning by developing plans that adapt to market trends and improve the skills of employees, which will enhance production efficiency. Support investments in innovation and new technologies to develop high-quality and safe products for consumers while reducing environmental impacts.

1.3 Findings from Research Objective 3 showed that OEM supplement manufacturers face challenges in managing resources and reducing waste, particularly in using consumer-safe raw materials and building trust in production processes. Therefore, relevant agencies should take the following actions: Promote the use of sustainably sourced raw materials by educating producers on the benefits of selecting safe, environmentally-friendly ingredients. Develop resource management strategies by adopting technologies such as Lean Manufacturing to reduce waste and improve production efficiency.

2. Recommendations for Future Research

This research has provided significant findings, particularly that ESG management in the health and beauty supplement industry plays a crucial role in attracting sustainable investment and fostering long-term growth. These findings can be applied to health and beauty supplement businesses in various countries, with a focus on developing sustainable production processes, promoting safe and eco-friendly products, and ensuring transparency in operations. Future research should focus on evaluating ESG performance at both the organizational and industry levels to better understand its impact on investment and sustainable growth.

Reference

- Cochran, W. G. (1977). *Sampling technique.s* (3rd ed.). New York: John Wilay & Sons.
- Issa, A., & Hanaysha, J. R. (2023). Breaking the glass ceiling for a sustainable future: the power of women on corporate boards in reducing ESG controversies. *International Journal of Accounting & Information Management*, 31(4), 623-646
- Jaouhari, Y., Travaglia, F., Giovannelli, L., Picco, A., Oz, E., Oz, F., & Bordiga, M. (2023). From industrial food waste to bioactive ingredients: A review on the sustainable management and transformation of plant-derived food waste. *Foods*, 12(11), 2183.
- Lee, J., & Kwon, K. H. (2022). Sustainable changes in beauty market trends focused on the perspective of safety in the post-coronavirus disease-19 period. *Journal of cosmetic dermatology*, 21(7), 2700-2707.
- Michalski, D. (2024). Operationalization of ESG-Integrated Strategy Through the Balanced Scorecard in FMCG Companies. *Sustainability*, 16(21), 9174.
- Spitzer, T. M., & Kreczka, K. (2022). ESG Colourwashing: Combating Modern-Day Corporate Hypocrisy. *Int'l. In-House Counsel J.*, 15, 7573.
- Selim, O. (2020). ESG and AI: the beauty and the beast of sustainable investing. *In Sustainable Investing* (pp. 227-243). Routledge.
- Tiscini, R., Martiniello, L., & Lombardi, R. (2022). Circular economy and environmental disclosure in sustainability reports: Empirical evidence in cosmetic companies. *Business Strategy and the Environment*, 31(3), 892-907.
- Worapongpat.N. (2021). Marketing management strategies for food supplement manufacturing businesses in Mueang District, Samut Sakhon. *Journal of Arts, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi*, 3(2), 161-174.

- Worapongpat.N. (2020). Excellence organization characteristics and their impact on the performance of small and medium-sized businesses in Northeastern Thailand. *Panya Pittayakom Journal, Panya Pittayakom Institute of Technology*, 12(1), 30-45.
- Worapongpat.N. (2023). The marketing mix factors influencing the use of business outsourcing for food supplement manufacturing, SCG Grand Co., Ltd. *Management and Communication Studies Journal, Faculty of Management Science, Rajabhat University Chiang Mai*, 5(1), 1-17.
- Worapongpat.N. (2023). Improving service quality and the effectiveness of support departments in the direct business of health food supplement industry TDSA after the COVID-19 situation. *Journal of Arts, Rajamangala University of Technology Suvarnabhumi*, 4(1), 16-25.
- Worapongpat.N. (2023). Service quality in the food supplement manufacturing business in Mueang District, Samut Sakhon. *Journal of Political Science, Mahamakut Buddhist University*, 1(2), 41-51.
- Worapongpat.N. (2023). Application of lean production systems to reduce costs in the production process of jelly-type appetite-suppressing products. *Academic Journal of Eastern Thailand Institute of Technology*, 2(1), 1-13.
- Worapongpat.N. (2023). Development strategies for TKN Co., Ltd. to enter the green industry at level 4: Green culture. *Journal of Management and Sustainable Development*, 2(2), 83-93.
- Worapongpat.N. (2023). Designing multipurpose car seats for MCE Co., Ltd. *Journal of Management, Administration, and Sustainable Development*, 1(2), 243-252.
- Worapongpat.N. (2023). Human resource management according to the 7 qualities of a good person in industrial factories in Chonburi Province. *Journal of Buddhist Studies in the Mekong River Basin*, 6(2), 1-18.

- Worapongpat.N, & Napadanai Jirojantrakit. (2024). Enhancing production line capabilities in detergent manufacturing processes in Chonburi Province. *Journal of Management, Administration, and Sustainable Development*, 2(2), 497-504.
- Worapongpat.N, & Chaimongkol Promkham. (2024). The leadership characteristics of managers according to the 4 qualities of a good person in egg-laying chicken farms in Nong Yai District, Chonburi Province. *Journal of Buddhist Studies in the Mekong River Basin*, 7(1), 1-14.
- Worapongpat.N, Udomphothiwit, Phra Kru, & Kraisorn, Pipat. (2024). Management of electronic industries based on the 7 qualities of a good person in Laem Chabang Port Industrial Estate, Chonburi Province. *Journal of Buddhist Studies in the Mekong River Basin*, 7(1), 15-32.
- Worapongpat.N, Yodkham, Ekarat, Limlerttrit, Thitipong, & Srichan, Priya. (2024). Designing factory layout and system for CPT manufacturing industries. *Journal of Eastern Thailand Institute of Technology*, 3(1), 41-47.
- Worapongpat.N. (2024). Strategic leadership according to the 4 Brahmavihāra principles in food supplement manufacturing businesses in Mueang District, Samut Sakhon. *Journal of Social Studies, Religion, and Culture*, 5(2), 53-65.

ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี*

FACTORS INFLUENCING WOMEN'S POLITICAL PARTICIPATION IN PATHUM THANI PROVINCE

ชนัญชิตา กัววิจารณ์¹, ธนกรุต โพธิ์เงิน² และ สมนึก สอนเนย์³

Chananchida Kuawicharn¹, Thanakrit Phongern² and Somnuek Sonnoi³

¹⁻³มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻³Pathum Thani University, Thailand

Corresponding Author's Email: chanansida@icloud.com

วันที่รับบทความ : 23 กุมภาพันธ์ 2568; วันแก้ไขบทความ 4 มีนาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 7 มีนาคม 2568

Received 23 February 2025; Revised 4 March 2025; Accepted 7 March 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีเป้าหมายเพื่อ 1) สำรวจระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในจังหวัดปทุมธานี 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในพื้นที่ดังกล่าว และ 3) นำเสนอแนวทางพัฒนาเพื่อส่งเสริมบทบาททางการเมืองของกลุ่มสตรี การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสมผสาน โดยอ้างอิงแนวคิดและทฤษฎีของนอร์แมน ไน และซิดนีย์ เวอร์บา ในส่วนของการศึกษาภาคปริมาณ กลุ่มประชากรเป้าหมายคือสตรีที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป ซึ่งอาศัยอยู่ในจังหวัดปทุมธานี รวมทั้งสิ้น 632,655 คน กลุ่มตัวอย่างถูกกำหนดตามตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้จำนวน 384 คน ขณะที่การศึกษาเชิงคุณภาพมีการสัมภาษณ์ข้าราชการสตรี กลุ่มแม่บ้าน และนักการเมืองสตรีในจังหวัดปทุมธานี รวมทั้งสิ้น 15 คน โดยใช้เครื่องมือวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูลอาศัยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่

Citation:

* ชนัญชิตา กัววิจารณ์, ธนกรุต โพธิ์เงิน และ สมนึก สอนเนย์. (2568). ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 70-91.

Chananchida Kuawicharn, Thanakrit Phongern and Somnuek Sonnoi. (2025). Factors influencing women's political participation in Pathum Thani Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 70-91.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในจังหวัดปทุมธานีโดยรวมอยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามี 4 ด้านที่อยู่ในระดับสูง และ 1 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคมมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ขณะที่ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมืองมีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด 2) การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของกลุ่มสตรีโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยมี 2 ด้านที่อยู่ในระดับสูง และอีก 2 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง กิจกรรมที่มีการมีส่วนร่วมมากที่สุดคือการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง รองลงมาคือการติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐ ขณะที่การรณรงค์หาเสียงและการเข้าร่วมกิจกรรมบางอย่างขององค์กรเป็นกิจกรรมที่มีการมีส่วนร่วมน้อยที่สุด 3) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง พบว่า ปัจจัยด้านการสื่อสาร ด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมืองมีผลต่อการมีส่วนร่วมของสตรีอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ รวมถึงปัจจัยด้านจิตวิทยาไม่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในจังหวัดปทุมธานี

ผลการศึกษาสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมบทบาทของสตรีในกระบวนการทางการเมือง รวมถึงออกแบบมาตรการที่เหมาะสมเพื่อกระตุ้นการมีส่วนร่วมของสตรีในสังคมการเมืองต่อไป

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วมทางการเมือง, กลุ่มสตรี, บทบาทสตรีทางการเมือง

Abstract

This study aims to: 1) examine the level of political participation among women in Pathum Thani province, 2) analyze the factors influencing women's political participation in the area, and 3) propose development approaches to enhance women's political engagement. The research employs a mixed-methods approach, drawing on the concepts and theories of Norman Nie and Sidney Verba. For the quantitative study, the target population consists of women aged 18 and above residing in Pathum Thani province, totaling 632,655 individuals. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's table,

resulting in 384 participants. Meanwhile, the qualitative study involved interviews with 15 individuals, including female government officials, housewives, and female politicians in the province. The research tools included questionnaires and interviews. Data analysis utilized descriptive statistics such as frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The findings revealed that: 1) The overall level of political participation among women in Pathum Thani was high. When examined by category, four aspects were rated high, while one aspect was rated moderate. The highest average score was found in the social environment factor, while the lowest was in the political environment factor. 2) Women's participation in political activities was generally at a moderate level, with two aspects rated high and two aspects rated moderate. Voting had the highest level of participation, followed by interactions with government agencies. Conversely, campaign activities and participation in certain organizational events had the lowest levels of engagement. 3) The analysis of influencing factors indicated that communication, social environment, and political environment factors significantly impacted women's political participation. However, socioeconomic factors and psychological factors did not show a significant influence on women's political participation in Pathum Thani province.

The findings of this study can serve as a guideline for relevant agencies to promote women's roles in political processes and to design appropriate measures to encourage greater female political participation in society.

Keywords: Political participation, Women's group, The Role of Women in Politics

บทนำ

นับตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงการปกครองของประเทศไทยเมื่อวันที่ 24 มิถุนายน พ.ศ. 2475 ซึ่งเปลี่ยนจากระบอบสมบูรณาญาสิทธิราชย์มาเป็นระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ประชาชนได้รับโอกาสให้เข้ามามีบทบาทในการกำหนดทิศทางของประเทศทั้งทางตรงและทางอ้อม การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในรูปแบบต่าง ๆ ถูกระบุไว้ในรัฐธรรมนูญแต่ละฉบับ ซึ่งกำหนดขอบเขตและสิทธิในการเข้ามามีบทบาททางการเมืองของประชาชน โดยเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาระบบการเมืองแบบประชาธิปไตยคือการส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น การมีส่วนร่วมนี้ถือเป็นหนึ่งในตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงระดับความเป็นประชาธิปไตยของสังคม หากประชาชนมีการมีส่วนร่วมในกระบวนการทางการเมืองอย่างเข้มแข็ง ย่อมส่งผลให้ระบอบประชาธิปไตยมีความมั่นคงและพัฒนาไปในทิศทางที่ดีขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวดที่ 16 ได้กล่าวถึงการปฏิรูปประเทศในหลายด้าน รวมถึงด้านการเมือง โดยกำหนดให้ประชาชนได้รับความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ส่งเสริมให้ประชาชนสามารถมีส่วนร่วมทางการเมืองได้อย่างเสรี ตรวจสอบอำนาจรัฐได้ และเคารพความคิดเห็นที่แตกต่างกันโดยสุจริต นอกจากนี้ ยังเน้นให้กระบวนการเลือกตั้งและการออกเสียงประชามติเป็นไปอย่างอิสระ ปราศจากการชี้นำหรือครอบงำ ทั้งยังสนับสนุนให้พรรคการเมืองดำเนินกิจกรรมอย่างโปร่งใสและสามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้พรรคการเมืองเติบโตเป็นสถาบันทางการเมืองที่มีความมั่นคง มีอุดมการณ์ร่วมกัน และเปิดโอกาสให้สมาชิกพรรคมีส่วนร่วมในการตัดสินใจทางการเมือง รวมถึงการคัดเลือกบุคคลที่มีความสามารถ ความซื่อสัตย์ และมีคุณธรรมเข้าดำรงตำแหน่งทางการเมือง การมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นกลไกสำคัญในการผลักดันการปฏิรูปทางการเมือง และส่งเสริมให้ระบอบประชาธิปไตยภายใต้สถาบันพระมหากษัตริย์มีความมั่นคงและยั่งยืน (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2561)

การมีส่วนร่วมทางการเมืองถือเป็นหัวใจสำคัญในการเสริมสร้างประชาธิปไตยให้แข็งแกร่ง อริสโตเติลเคยกล่าวไว้ว่า "มนุษย์เป็นสัตว์การเมือง" หมายความว่าไม่ว่าบุคคลจะสนใจการเมืองหรือไม่ แต่ท้ายที่สุดก็ไม่สามารถหลีกเลี่ยงผลกระทบจากนโยบายและกฎระเบียบทางการเมืองที่ส่งผลต่อชีวิตของตนเองได้ การศึกษาเกี่ยวกับผู้หญิงและการเมืองในหลายประเทศทั่วโลกได้นั้นถึงการเรียกร้องความเสมอภาคและสิทธิที่เท่าเทียมระหว่างหญิงและชาย ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นหลัก ได้แก่

1. ความรุนแรงและความปลอดภัยของผู้หญิง: ผู้หญิงมักตกเป็นเหยื่อของความรุนแรงทั้งในครอบครัวและสังคม เช่น การล่วงละเมิดทางเพศ การทำร้ายร่างกาย และการคุกคามทางเพศ รัฐควรมีบทลงโทษที่เหมาะสมต่อผู้กระทำผิด รวมถึงมาตรการเยียวยาและป้องกันความรุนแรงที่เกิดขึ้นกับผู้หญิง

2. สิทธิในการสืบพันธุ์และสุขภาพของมารดาและบุตร: ในหลายประเทศ ผู้หญิงยังไม่มีสิทธิในการตัดสินใจเกี่ยวกับการตั้งครรภ์และการทำแท้ง ซึ่งเป็นประเด็นที่มีทั้งผู้สนับสนุนและผู้คัดค้าน อย่างไรก็ตาม สิทธิในการเลือกควรเป็นของผู้หญิงเอง นอกจากนี้ ในบางพื้นที่ เช่น ค่ายผู้ลี้ภัย แม่และเด็กไม่ได้รับการดูแลสุขภาพที่เพียงพอ ส่งผลให้เกิดปัญหาทางสุขภาพและโรคภัยต่าง ๆ

3. ความเสมอภาคทางเศรษฐกิจและสังคม: ผู้หญิงยังคงประสบปัญหาความเหลื่อมล้ำในการศึกษา การจ้างงาน และรายได้ นโยบายที่เกี่ยวข้องควรมุ่งเน้นให้ผู้หญิงได้รับโอกาสที่เท่าเทียมกับผู้ชาย ทั้งในด้านสุขภาพอนามัย การศึกษา และสวัสดิการ

4. สิทธิทางกฎหมายและการเมือง: การรวมตัวของกลุ่มสตรีในการเคลื่อนไหวทางการเมืองมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียกร้องความเสมอภาค การผลักดันกฎหมายที่คุ้มครองสิทธิของผู้หญิง และการสร้างโอกาสให้ผู้หญิงมีบทบาทในทางการเมืองมากขึ้น (Barbara J. Nelson & Najma Chowdhury, 1994)

จากประเด็นที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในจังหวัดปทุมธานี เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาให้สตรีมีบทบาทที่เข้มแข็งขึ้นในกระบวนการทาง

การเมือง ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการผลักดันนโยบายที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของสตรีในสังคมการเมืองต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี
3. เสนอแนวทางการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ปัจจัยด้านการสื่อสาร ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี
2. ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี
3. ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี
4. ปัจจัยทางด้านจิตวิทยา ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี
5. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี

การทวนวรรณกรรม

การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงความเป็นประชาธิปไตยของสังคม โดยเฉพาะบทบาทของสตรีที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการพัฒนาประเทศ การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานีจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญต่อการส่งเสริมความเสมอภาคและความเข้มแข็งของระบบการปกครอง

1. แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

นักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองในหลายมิติ โดย Verba, Scholzman และ Brady (1995) อธิบายว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่ประชาชนเข้าร่วมโดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อมีอิทธิพลต่อกระบวนการทางการเมือง ซึ่งรวมถึงการลงคะแนนเสียง การร่วมกิจกรรมของพรรคการเมือง และการแสดงความคิดเห็นทางการเมือง การศึกษาของ Huntington และ Nelson (1976) ยังเน้นถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง ได้แก่ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ซึ่งล้วนมีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในแต่ละพื้นที่

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรี

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีสามารถแบ่งออกได้เป็นหลายด้าน ได้แก่

2.1 ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ นักวิจัยหลายคนชี้ให้เห็นว่าการศึกษาของสตรีมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยสตรีที่มีระดับการศึกษาสูงมักมีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมากกว่า (Inglehart & Norris, 2003) นอกจากนี้ สถานะทางเศรษฐกิจที่มั่นคงยังเป็นปัจจัยที่สนับสนุนให้สตรีสามารถมีบทบาททางการเมืองมากขึ้น

2.2 ปัจจัยด้านจิตวิทยาการเมือง แนวคิดเกี่ยวกับจิตวิทยาการเมืองชี้ให้เห็นว่าสตรีที่มีความเชื่อมั่นในตนเองและมีทัศนคติทางการเมืองในเชิงบวกมักมีแนวโน้มที่จะเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้น (Conway, 2001) นอกจากนี้ ทัศนคติทางการเมืองของครอบครัวและบุคคลรอบข้างยังเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของสตรี

2.3 ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม การศึกษาโดย Verba, Nie และ Kim (1978) พบว่าโครงสร้างสังคมที่เปิดโอกาสให้สตรีมีบทบาททางการเมืองมากขึ้นส่งผลให้ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองเพิ่มสูงขึ้น นอกจากนี้ สื่อมวลชนยังมีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเมือง ซึ่งช่วยให้สตรีสามารถตัดสินใจและเข้าร่วมกระบวนการทางการเมืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 ปัจจัยด้านการสื่อสารทางการเมือง การสื่อสารทางการเมือง เช่น การพูดคุยเกี่ยวกับการเมืองในครอบครัว การรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อ และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในสังคมล้วนมีผลต่อการมีส่วนร่วมของสตรีในการเมืองระดับท้องถิ่น (Dalton, 2008) งานวิจัยในประเทศไทยยังพบว่ากลุ่มสตรีที่มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสารทางการเมืองมักมีระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่สูงขึ้น

3. การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในประเทศไทย

การศึกษาหลายฉบับเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของสตรีในประเทศไทยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมของสตรีในกิจกรรมทางการเมืองยังคงอยู่ในระดับปานกลาง โดยเฉพาะในระดับท้องถิ่น งานวิจัยของ วีระชัย ชันรุ่ง (2553) ศึกษาพบว่า สตรีมีแนวโน้มเข้าร่วมกิจกรรมการเลือกตั้งมากกว่าการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองในรูปแบบอื่น ๆ นอกจากนี้ ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคม เช่น การสนับสนุนจากครอบครัวและเครือข่ายชุมชน มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของสตรีอย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยของ บุศรา โพธิสุข (2558) ยังชี้ให้เห็นว่า สตรีในพื้นที่ชนบทมักมีข้อจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมือง เนื่องจากข้อจำกัดด้านบทบาททางสังคมและภาระหน้าที่ภายในครอบครัว

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในจังหวัดปทุมธานีได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายด้าน รวมถึงระดับการศึกษา สถานะทางเศรษฐกิจ ทัศนคติทางการเมือง และสิ่งแวดล้อมทางสังคม ปัจจัยเหล่านี้ล้วนมีบทบาทสำคัญในการกำหนดระดับการมีส่วนร่วมของสตรีในกิจกรรมทางการเมือง อย่างไรก็ตาม ยังมีอุปสรรคบางประการที่จำกัดการเข้าถึงและการมีบทบาทของสตรีในเวทีการเมือง เช่น ข้อจำกัดด้านเวลา และภาระครอบครัว ซึ่งจำเป็นต้องมีมาตรการสนับสนุนที่เหมาะสมเพื่อเพิ่มโอกาสให้สตรีมีส่วนร่วมทางการเมืองมากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

วิจัยเรื่อง ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี เป็นวิจัยแบบผสมวิธี (mixed-methods) วิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าได้แก่

1) วิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ กลุ่มสตรีที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไปที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดปทุมธานี มีจำนวนทั้งสิ้น 632,655 คน (ที่มาสถิติจังหวัดปทุมธานี, 2565)

2) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มสตรีที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไปที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดปทุมธานี มีจำนวนทั้งสิ้น 632,655 คน (ที่มาสถิติจังหวัดปทุมธานี, 2565) ซึ่งผู้วิจัยได้ใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของ Krejcie and Morgan (1970: 608) ได้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 400 คน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3) การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ ข้าราชการและกลุ่มแม่บ้านและสตรีที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี จำนวน 15 คน แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

3.1 ข้าราชการสตรีในจังหวัดปทุมธานี

จำนวน 5 คน

3.2 กลุ่มแม่บ้านและและนักการเมืองสตรีในพื้นที่ จังหวัดปทุมธานี จำนวน 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นเครื่องมือแบบสอบถาม (questionnaire) ซึ่งแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ เป็นต้น

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านการสื่อสาร 2) ปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจ 3) ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม 4) ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาและ 5) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง จำนวน 4 ได้แก่ 1) ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง 2) ด้านการรณรงค์หาเสียง 3) ด้านการติดต่องานของประชาชน และ 4) ด้านการร่วมกิจกรรมบางอย่างขององค์กร

4) ข้อเสนอแนะของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานีโดยลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) (Likert, R. (1967)

คำถามเป็นคำถามเชิงบวก (positive) คือ คำถามสนับสนุน โดยแบบสอบถามขอข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) (Likert, R. (1967) กำหนดน้ำหนักคะแนน (scoring) ของตัวเลือกสำหรับแบบสอบถามที่เป็นลักษณะเชิงบวก ได้ดังนี้

การมีส่วนร่วมทางการเมือง	ค่าคะแนนเชิงบวก	ค่าคะแนนเชิงลบ
การมีส่วนร่วมมากที่สุด	5	1
การมีส่วนร่วมมาก	4	2
การมีส่วนร่วมปานกลาง	3	3
การมีส่วนร่วมน้อย	2	4

การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด

1

5

กำหนดวิธีการแปลความหมายของข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าเฉลี่ยของประชากรและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากรและกำหนดความหมายตามขอบเขตค่าเฉลี่ย ดังนี้

คะแนน		การมีส่วนร่วมทางการเมือง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 - 1.80	หมายถึง	การมีส่วนร่วมน้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81 - 2.60	หมายถึง	การมีส่วนร่วมน้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 - 3.40	หมายถึง	การมีส่วนร่วมปานกลาง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 - 4.20	หมายถึง	การมีส่วนร่วมมาก
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 - 5.00	หมายถึง	การมีส่วนร่วมมากที่สุด

การทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยทั่วไปอาจใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่า r	ระดับความสัมพันธ์
.90 - 1.00	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก
.70 - .90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
.50 - .70	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
.30 - .50	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
.00 - .30	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

เครื่องหมาย +,- หน้าตัวเลขสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จะบอกทิศทางความสัมพันธ์เมื่อ

r มีเครื่องหมาย + หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกัน (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูงอีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าสูงไปด้วย)

r มีเครื่องหมายเป็น - หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางตรงข้ามกัน (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูงอีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าต่ำ)

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1) ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี หนังสือ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

2) นำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้ามาสร้างเป็นแบบสอบถาม

3) นำเสนอร่างแบบสอบถามให้แก่คณะกรรมการควบคุมดัชนีพนธ์ทำการตรวจสอบ

4) ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่คณะกรรมการควบคุมดัชนีพนธ์ให้คำแนะนำ

5) นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน

ทำการตรวจสอบ ประเมินโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC (item objective congruence index) เป็นรายบุคคลว่าข้อคำถามแต่ละข้อสามารถวัดได้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดหรือไม่โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ถ้าคำถามวัดได้ตรงจุดประสงค์	ได้ +1 คะแนน
ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดตรงจุดประสงค์หรือไม่	ได้ 0 คะแนน
ถ้าคำถามวัดได้ไม่ตรงจุดประสงค์	ได้ -1 คะแนน

แล้วนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทุกคนที่ได้ประเมินมากรองลงในแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องข้อคำถามกับจุดประสงค์เพื่อหาค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม ดังนี้

1. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้
2. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและได้ให้คำแนะนำในการนำไปปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงตามคำแนะนำของคณะกรรมการ จนได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหา โดยผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามกับจุดประสงค์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อ โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1 (ภาคผนวก ก) จากนั้นนำไปสู่กระบวนการตรวจสอบความเที่ยงตรง (reliability)

3) การนำแบบสอบถามไปทดลอง (try out) กับกลุ่มสตรีในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของ Cronbach (Cronbach, L, 1990) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$\alpha = \frac{n}{n-1} \left\{ \frac{1 - \sum S_1^2}{\sum S_1^2} \right\}$$

(α = Coefficient)

α หมายถึง สัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น

n หมายถึง จำนวนข้อในแบบสอบถาม

S_1^2 หมายถึง คะแนนความแปรปรวนแต่ละข้อ

$\sum S_1^2$ หมายถึง คะแนนความแปรปรวนทั้งหมด

จากการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของ Cronbach (Cronbach, L, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .93 ซึ่งมีค่าสูง จึงนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้วิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงต่อวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้ตั้งเอาไว้ โดยวิธีการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1) ขออนุญาตจัดทำหนังสือจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างที่จะแจกแบบสอบถาม คือ กลุ่มสตรี จังหวัดปทุมธานี เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด พร้อมหนังสือของคณะรัฐศาสตร์ และหนังสือขอความร่วมมือจากผู้วิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นจากกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี โดยวิธีการออกพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3) นำแบบสอบถามที่ได้มาพิจารณาความสมบูรณ์เรียบเรียงทำการลงรหัสข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยทั้งในเชิงเอกสาร (documentary research) และข้อมูลเชิงประจักษ์ที่ได้จากการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์และการแจกแจงแบบสอบถามเป็นกระบวนการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้แต่ละชุด
- 2) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การวิจัยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ

2.2 การวิเคราะห์ปัจจัยเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้

2.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีใน จังหวัดปทุมธานี

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1.1 สถิติพื้นฐาน 1.2 ค่าร้อยละ 1.3 ค่าเฉลี่ย Mean ($\bar{x}$) และ 1.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน Standard deviation (S.D.)

2) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน 2.1 โดยใช้ค่า T-test, F-test (One way Analysis of Variance: ANOVA) 2.2 การทดสอบความสัมพันธ์ใช้การวิเคราะห์สมการถดถอย หรือสมการพยากรณ์ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี วิธีที่เหมาะสมที่สุดเป็นวิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA) โดยอาศัยตัวแปรอิสระเป็นตัวแปรพยากรณ์ใช้วิธีการวิเคราะห์ การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีการเลือกแบบคัดเลือกเข้า (Enter Method) ตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ

ผลการวิจัย

1. ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 1 แสดงระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี

การมีส่วนร่วม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการมีส่วนร่วม	ลำดับ
1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง	3.4	.67	มาก	1
	5			
2. การรณรงค์หาเสียง	3.3	.65	ปานกลาง	3
	9			
3. การติดต่องานของประชาชน	3.4	.65	มาก	2
	1			
4. การร่วมกิจกรรมบางอย่างขององค์กร	3.3	.62	ปานกลาง	4
	5			
รวม	3.4	.63	ปานกลาง	
	0			

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.40$, S.D. = .63) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ใน ระดับมาก 2 ด้าน และระดับปานกลาง 2 ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 3.45$, S.D. = .67) รองลงมา การติดต่องานของประชาชน ($\bar{X} = 3.41$, S.D. = .65) การรณรงค์หาเสียง ($\bar{X} = 3.39$, S.D. = .65) และการร่วมกิจกรรมบางอย่างขององค์กรมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\bar{X} = 3.35$, S.D. = .62)

2. การวิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี จากการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ซึ่งใช้ตัวแปรพยากรณ์ 3 ตัวแปร คือ ปัจจัยด้านการสื่อสาร (X_1) ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม (X_3) และ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง (X_5) พบว่า ตัวแปรพยากรณ์ทั้ง 3 สามารถพยากรณ์

ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสมการที่คาดว่าจะได้ มีดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างระหว่างปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี

องค์ประกอบ	b	β	t	Sig
CONSTANT	.561			
ปัจจัยด้านการสื่อสาร (X_1)	-.117	.015	-7.981	0.00**
ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม (X_3)	.012	.010	.513	0.00**
ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง (X_5)	.906	.009	95.822	0.00**

R = .982 F = 2178.946, Sig = .000, R^2 = .965

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี ปัจจัยด้านการสื่อสาร (X_1) ปัจจัยทางด้านสิ่งแวดล้อมทางสังคม (X_3) และ ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางการเมือง (X_5) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยเท่ากับ -.117 .012 และ .906 ค่าสัมประสิทธิ์ในการทำนาย (R^2) เท่ากับ .965 สามารถทำนาย การมีส่วนร่วมทางการเมืองที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานีได้ร้อยละ 96.50

สมการที่ได้จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้ามาสมการ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สามารถเขียนสมการการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = .561 + -.117(X_1) + .012(X_3) + .906(X_5)$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .015(X_1) + .010(X_3) + .009(X_5)$$

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากผลการศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 15 คน สรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ดังนี้

1) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีจังหวัดปทุมธานี ในการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าในปัจจุบันกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี มีบทบาทสำคัญทางการเมืองเพิ่มมากขึ้นจึงให้ความสำคัญกับการไปลงคะแนนเสียงมากขึ้น เนื่องจากสตรีส่วนใหญ่มีความเห็นตรงกันว่า การไปลงคะแนนเสียงเพื่อเลือกตั้งเรียกว่าเป็นการมีส่วนร่วมทางการเมืองโดยรูปแบบประชาธิปไตย และเป็นเรื่องที่สำคัญมาก เราสามารถใช้สิทธิของเราเต็มที่ในการเลือกคนที่เราต้องการให้มาทำงานที่ตรงกับนโยบายที่เราชื่นชอบ

2) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีจังหวัดปทุมธานี ในการรณรงค์หาเสียง พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่าในปัจจุบันกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี เริ่มมีบทบาทสำคัญทางการเมือง สังเกตได้จากการเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองมากกว่าเมื่อก่อน เช่น กิจกรรมการผลักดันกฎหมายต่างๆ ที่เกี่ยวกับสตรี และการเข้าร่วมกิจกรรมการโฆษณาประชาสัมพันธ์หาเสียงทางการเมือง กิจกรรมการออกมาเดินขบวนเพื่อรณรงค์การหาเสียงเพื่อสนับสนุนนักการเมืองทุกระดับทั้งระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ และที่สำคัญผู้หญิงหลายคนสามารถออกมาแสดงจุดยืนทางการเมืองของตัวเองอย่างชัดเจน และเสนอตัวเองเป็นตัวแทนของประชาชนมากขึ้น

3) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีจังหวัดปทุมธานี ในการติดต่องานของประชาชน พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ากลุ่มสตรีมีบทบาทในการติดต่องานของประชาชนในแง่ของการที่เข้าไปประสานงานตามหน่วยงานราชการหรือองค์กรต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการร้องเรียน การขอให้แก้ไขปัญหาดังกล่าว กับเจ้าหน้าที่ หรือนักการเมืองที่เราสามารถฝากปัญหาหรือข้อเสนอแนะต่างๆ ทางการเมืองได้ โดยที่เป็นการประสานงานแบบไม่มีคู่แข่ง เป็นเพียงการประสานงานต่างๆ เพื่อเรียกร้องความต้องการ หรือทวงถามการทำงานที่ไม่เป็นไปตามนโยบาย

4) การมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีจังหวัดปทุมธานี ในด้านการร่วมกิจกรรมบางอย่างขององค์กร พบว่า ผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า กลุ่มสตรีได้เข้าร่วมในองค์กรต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นองค์กรทางการเมือง องค์กรอิสระ เพิ่มมากขึ้น มีส่วนร่วมในการตรวจสอบกิจกรรมทางการเมือง ผลักดันการทำกิจกรรมต่างๆ ผ่านแคมเปญของพรรคการเมือง

อภิปรายผล

1. จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี พบว่าระดับการมีส่วนร่วมโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อตรวจสอบเป็นรายด้าน พบว่ามีสองด้านที่อยู่ในระดับสูง และอีกสองด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง รองลงมาคือการติดต่อกับหน่วยงานของประชาชน ในขณะที่ด้านการรณรงค์หาเสียงและการเข้าร่วมกิจกรรมบางอย่างขององค์กรมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ส่วนการติดตามข่าวสารทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ วีระชัย ชันรุ่ง (2553) ที่ได้ทำการศึกษากิจการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่นเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี โดยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองได้แก่ สิ่งรื้อทางการเมือง เช่น การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองกับผู้อื่นและการเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการเมือง รวมถึงปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อิทธิพลจากครอบครัวและการศึกษาหาความรู้ทางการเมืองด้วยตนเอง

2. วิเคราะห์ปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี พบว่า **ด้านการลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง** กลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานีมีการใช้สิทธิ์เลือกตั้งในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภูสิทธิ์ ชันติกุล (2553) ที่ศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตดุสิต กรุงเทพมหานคร โดยพบว่าการมีส่วนร่วมทางการเมืองในด้านการใช้สิทธิ์เลือกตั้งอยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ประเวศ แสงสุข (2553) ที่วิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตทวีวัฒนา ซึ่งพบว่า การไปลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นกิจกรรมที่ประชาชนให้ความสำคัญมากที่สุด **ด้านการรณรงค์หาเสียง** นั้น กลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานีมีส่วนร่วมในกิจกรรมนี้อยู่ในระดับปานกลาง โดยการศึกษาของบุศรา โพธิสุข (2558) ซึ่งศึกษาการมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชนในตำบลช้างเผือก อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ ก็พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนในด้านการรณรงค์ทางการเมืองอยู่ในระดับปานกลางเช่นเดียวกัน **ด้านการติดต่อประสานงาน** พบว่ากลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานีมีส่วนร่วมในการติดต่อประสานงานทางการเมืองในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยนี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของวีระชัย ชันรุ่ง (2553) ที่ระบุว่าการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมืองอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่นเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี **ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมขององค์กร** พบว่ากลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานีมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองอยู่ในระดับปาน

กลาง ซึ่งเป็นผลที่สอดคล้องกับงานวิจัยของวีระชัย ชันรุ่ง (2553) ที่ชี้ให้เห็นว่าการเข้าร่วมประชุม อบรมสัมมนา และกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเมืองเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีบทบาททางการเมืองมากขึ้นในระดับท้องถิ่น

3. จากการศึกษาพบว่า ปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของสตรีในจังหวัดปทุมธานี ได้แก่ การตระหนักถึงสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ความสนใจในการติดตามข่าวสารทางการเมือง และการมีสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางการเมือง หากมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้สตรีมีบทบาททางการเมืองมากขึ้น ก็อาจทำให้ระดับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในพื้นที่ดังกล่าวเพิ่มสูงขึ้นในอนาคต

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี โดยมีปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม เช่น การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งซึ่งเป็นกิจกรรมที่กลุ่มสตรีให้ความสำคัญมากที่สุด รองลงมาคือการติดต่อประสานงานทางการเมืองที่แสดงถึงความสนใจและการมีบทบาทในภาคประชาสังคม ในขณะที่การรณรงค์หาเสียงและการเข้าร่วมกิจกรรมทางการเมืองขององค์กรอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากข้อจำกัดทางด้านเวลาและโอกาสที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดการมีส่วนร่วมยังรวมถึงสิ่งแวดล้อมทางสังคม การพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการเมือง รวมถึงการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับการเมืองที่มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

จากผลการศึกษาปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี ซึ่งมีค่าแปลผลโดยรวมยังต่ำสมควรได้รับการเพิ่มเติม ดังนี้

1) ผู้บริหารกลุ่มสตรีควรจะกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี ต้องจัดกิจกรรมเป็นหมู่คณะ เช่น การจัดกิจกรรมการเดินแอโรบิก โยคะ รำไทยและการบริหารข้อเสื่อม

2) ผู้บริหารกลุ่มสตรีควรจะกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาการรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคล ทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กรของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี กิจกรรมกีฬาผู้สูงอายุ

3) ผู้บริหารกลุ่มสตรีควรจะกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนารายได้ของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี เช่น มหาวิทยาลัยผู้สูงอายุ มีกิจกรรมที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะระดับปฏิบัติ

จากผลการวิจัย พบว่าปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในระดับปฏิบัติ ดังนี้

1) จากผลการวิจัยพบว่า การรับข่าวสารจากสื่อมวลชนและสื่อบุคคลมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานีมากที่สุด ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญและพัฒนาการโฆษณาประชาสัมพันธ์กิจกรรมทางการเมืองที่เป็นประโยชน์ผ่านทางสื่อสารมวลชนให้มากขึ้นเพื่อส่งข้อมูลข่าวสารไปถึงกลุ่มสตรีให้ได้มากที่สุด

2) จากผลการวิจัยพบว่ารายได้มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานีมากที่สุด ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมทางการเมือง ควรจะพิจารณาถึงรายได้ของสตรีเป็นสำคัญ เพราะถ้าเป็นกิจกรรมที่มีค่าใช้จ่ายจำนวนมากก็จะได้รับความสนใจจากกลุ่มสตรี

3) จากผลการวิจัยพบว่า สิ่งแวดล้อมทางสังคม มีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานีมากที่สุด ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมทางการเมือง ควรจะให้การส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางสังคมให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อจะช่วยกระตุ้นให้กลุ่มสตรีสนใจเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้น

4) จากผลการวิจัยพบว่า จิตวิทยามีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานีมากที่สุด ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมทางการเมือง ควรจะพัฒนาจิตวิทยาทางการเมืองให้มากขึ้น และศึกษาวิธีการนำจิตวิทยามาใช้ในการกระตุ้นให้กลุ่มสตรีสนใจเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองให้มากขึ้น

5) จากผลการวิจัยพบว่า สิ่งแวดล้อมทางการเมืองมีผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานีมากที่สุด ดังนั้น ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมทางการเมือง ควรจะให้การส่งเสริมสนับสนุนและพัฒนาสิ่งแวดล้อมทางการเมืองให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นเพื่อจะช่วยกระตุ้นให้กลุ่มสตรีสนใจเข้ามามีส่วนร่วมกิจกรรมทางการเมืองมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัย พบว่าปัจจัยการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะการทำวิจัยในครั้งต่อไป ดังนี้

- 1) ควรศึกษาเรื่องกลยุทธ์ในการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารทางการเมืองให้กลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานีควรเพิ่มพื้นที่ในการวิจัย
- 2) ควรศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนารายได้ของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี ควรเพิ่มตัวแปรในการวิจัย
- 3) ควรศึกษาเรื่องยุทธศาสตร์การพัฒนาสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีควรเพิ่มเทคนิคและสถิติในการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- วีระชัย ชันรุ่ง. (2553). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในระดับท้องถิ่นเทศบาลในจังหวัดนนทบุรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- บุศรา โพธิสุข. (2558). การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน: ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลช้างเผือก อำเภอเมืองเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- บุศรา โพธิสุข. (2558). การมีส่วนร่วมทางการเมืองท้องถิ่นของประชาชน : ศึกษาเฉพาะกรณีตำบลช้างเผือก อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. ใน รายงานผลการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่.
- ประยูร ศรีประสาธน์. (2542). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วม ในการดำเนินงานของคณะกรรมการการศึกษาประจำโรงเรียนประถมศึกษา. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ประเวช แสงสุข. (2553). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเขตทวีวัฒนา. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ภูสิทธิ์ ชันติกุล. (2553). รูปแบบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร. ใน รายงานผลการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- วีระชัย ชันรุ่ง. (2553). การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ในระดับท้องถิ่นเทศบาล ในจังหวัดนนทบุรี. ใน วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). การมีส่วนร่วมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2561). *ความมุ่งหมายและคำอธิบายประกอบประมวลร่างของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สำนักงานสถิติจังหวัดปทุมธานี. (2565). *กลุ่มสตรีที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไปที่พักอาศัยอยู่ในจังหวัดปทุมธานี*. เรียกใช้เมื่อ 12 มิถุนายน 2568 จาก <http://pathumthani.nso.go.th/index.php?lang=en>.

Conway, M. M. (2001). *Women and Political Participation: Cultural Change in the Political Arena*. Washington, D.C.: Congressional Quarterly Press.

Dalton, R. J. (2008). *Citizen Politics: Public Opinion and Political Parties in Advanced Industrial Democracies*. Washington, D.C.: CQ Press.

Huntington, S. P., & Nelson, J. M. (1976). *No Easy Choice: Political Participation in Developing Countries*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Inglehart, R., & Norris, P. (2003). *Rising Tide: Gender Equality and Cultural Change around the World*. New York: Cambridge University Press.

Verba, S., Nie, N. H., & Kim, J. (1978). *Participation and Political Equality: A Seven-Nation Comparison*. Chicago: University of Chicago Press.

Verba, S., Schlozman, K. L., & Brady, H. E. (1995). *Voice and Equality: Civic Voluntarism in American Politics*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

Barbara J. Nelson and Najma Chowdhury. (1994). *Women and Politics Worldwide*. Paperback: Yale University.

Cronbach, L. (1990). *Essentials of Psychological testing*. (5th ed). New York: Harper.

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607 – 610.

Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale, in Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.

- McClosky, Herbert. (1968). Political Participation, in The International Encyclopedia of the Social Science. New York: McMillan and Free Press.
- Norman H. Nie and Sidney Verba. (1975). *Political Participation: in Handbook Political Sciences: Non Government Politic Reading by Greentein, I.* Fred and Polsby. W. Nelson. Massachusett Adison Wesley.

การศึกษาความกังวลของประชาชนต่อการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการ
เฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยสาธารณะ: กรณีศึกษาระบบ
ขนส่งมวลชน BTS และ MRT*

THE STUDY OF PUBLIC CONCERN REGARDING THE USE OF
ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN PUBLIC SURVEILLANCE AND SECURITY:
A CASE STUDY OF THE BTS AND MRT MASS TRANSIT SYSTEMS

อัจจิมา ศุภจริยาวัตร¹, เจนวิทย์ ข้าวทวี², ภัทรี ฟรีสตัด³, สุรัสวดี บวรพศวัตกิตต์⁴
และ กฤตติกาญจน์ ชีโรชคสวัสดิ์⁵

Atchima Supachariyawat¹, Jenwit Khaotawee², Phatre Friestad³, Surassawadee Bovornphasavat Kitt⁴
and Kitsikan Thirachoksawat⁵

¹⁻⁵บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

¹⁻⁵Graduate School, Western University, Thailand

Corresponding Author's Email: atchima.buu@gmail.com

วันที่รับบทความ : 2 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 5 มีนาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 7 มีนาคม 2568

Received 2 March 2025; Revised 5 March 2025; Accepted 7 March 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับความกังวลของประชาชนต่อการใช้
ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยในระบบขนส่งมวลชน BTS และ
MRT (2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลของประชาชนเกี่ยวกับการใช้ AI ในการเฝ้า

Citation:

* อัจจิมา ศุภจริยาวัตร, เจนวิทย์ ข้าวทวี, ภัทรี ฟรีสตัด, สุรัสวดี บวรพศวัตกิตต์ และ กฤตติกาญจน์ ชีโรชคสวัสดิ์. (2568).
การศึกษาความกังวลของประชาชนต่อการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยสาธารณะ: กรณีศึกษา
ระบบขนส่งมวลชน BTS และ MRT. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 92-110.

Atchima Supachariyawat, Jenwit Khaotawee, Phatre Friestad, Surassawadee Bovornphasavat Kitt
and Kitsikan Thirachoksawat. (2025). The Study Of Public Concern Regarding The Use Of Artificial
Intelligence In Public Surveillance And Security: A Case Study Of The Bts And Mrt Mass Transit Systems.
Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 92-110.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ระวังความปลอดภัย (3) เพื่อประเมินความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการนำ AI มาใช้ในการวิเคราะห์และประมวลผลพฤติกรรมของผู้โดยสารในระบบขนส่งมวลชน และ (4) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาระบบเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยที่ใช้ AI ให้สอดคล้องกับความต้องการและความเป็นส่วนตัวของประชาชน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลัก กลุ่มตัวอย่างคือผู้โดยสารที่ใช้บริการระบบขนส่งมวลชน BTS และ MRT จำนวน 500 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ข้อมูลที่ได้รับถูกวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงการวิเคราะห์สหสัมพันธ์และการทดสอบสมมติฐานเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลของประชาชน

ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีระดับความกังวลในระดับสูง โดยเฉพาะในประเด็นความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของข้อมูล ค่าเฉลี่ยระดับความกังวลอยู่ในช่วง 3.8 ถึง 4.2 การรับรู้ถึงความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความกังวล ($r = 0.72$, $p < 0.01$) ในขณะที่การรับรู้ถึงประโยชน์ของ AI ($r = -0.45$, $p = 0.05$) และความโปร่งใสในการจัดการข้อมูล ($r = -0.60$, $p = 0.02$) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับความกังวล นอกจากนี้ผู้ตอบแบบสอบถาม 85% สนับสนุนให้หน่วยงานเปิดเผยนโยบายการจัดการข้อมูลและความเป็นส่วนตัวอย่างโปร่งใส ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้ระบุว่าควรมีการพัฒนามาตรการเฝ้าระวังที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยเน้นการสื่อสารถึงประโยชน์ของ AI การจัดการข้อมูลที่โปร่งใส และการรักษาความเป็นส่วนตัวในระดับที่เพียงพอ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในการใช้ AI ในการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัย

คำสำคัญ: ปัญญาประดิษฐ์ (AI), ความกังวลของประชาชน, ความเป็นส่วนตัว, การเฝ้าระวัง, ระบบขนส่งมวลชน

Abstract

This study aims to (1) assess the level of public concern regarding the use of Artificial Intelligence (AI) for surveillance and security in the BTS and MRT mass transit systems, (2) analyze the factors influencing public concern about AI surveillance, (3) evaluate public opinions on the use of AI for analyzing and processing passenger behavior in mass transit systems, and (4) propose guidelines for developing AI-based surveillance and security systems that align

with public needs and privacy expectations. This quantitative research employed a survey as the primary data collection tool. The sample consisted of 500 BTS and MRT passengers selected using stratified sampling. The data were analyzed using descriptive statistics to determine means and standard deviations, as well as correlation analysis and hypothesis testing to examine the factors influencing public concern.

The findings indicate that the public exhibits a high level of concern, particularly regarding privacy and data security, with concern levels averaging between 3.8 and 4.2. Perceived privacy risks were positively correlated with concern levels ($r = 0.72$, $p < 0.01$), whereas perceived AI benefits ($r = -0.45$, $p = 0.05$) and transparency in data management ($r = -0.60$, $p = 0.02$) were negatively correlated with concern levels. Additionally, 85% of respondents supported the need for agencies to disclose policies on data management and privacy protection transparently. The study suggests that AI-based surveillance measures should align with public expectations by emphasizing communication on AI benefits, transparent data management, and adequate privacy safeguards to build public trust in AI surveillance and security systems.

Keywords: Artificial Intelligence (AI), public concern, privacy, surveillance, public transit system

บทนำ

การนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยในพื้นที่สาธารณะได้รับความสนใจและการตรวจสอบเพิ่มขึ้นอย่างมากในยุคเมืองสมัยใหม่ ระบบ AI ถูกใช้อย่างแพร่หลายในระบบขนส่งมวลชนทั่วโลก รวมถึงระบบรถไฟฟ้าบีทีเอส (BTS) และรถไฟฟ้าใต้ดิน (MRT) ในกรุงเทพมหานคร เพื่อเสริมสร้างความปลอดภัย ตรวจสอบพฤติกรรมผู้โดยสาร และเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน (Li et al., 2020) แม้ว่าเทคโนโลยี AI จะนำมาซึ่งประโยชน์หลายประการ เช่น การป้องกันอาชญากรรมและการตอบสนองต่อเหตุ

ฉุกเฉิน แต่ก็ก่อให้เกิดความกังวลสำคัญในหมู่ประชาชนเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว ความปลอดภัยของข้อมูล และจริยธรรมในการเฝ้าระวังอย่างต่อเนื่อง (Smith, 2018)

หนึ่งในข้อกังวลหลักเกี่ยวกับ AI ในการเฝ้าระวังสาธารณะคือผลกระทบต่อความเป็นส่วนตัว ระบบเฝ้าระวังที่ใช้การจดจำใบหน้า การตรวจจับการเคลื่อนไหว และเทคโนโลยี AI อื่น ๆ สามารถบันทึกและวิเคราะห์การเคลื่อนไหวและพฤติกรรมของบุคคลในที่สาธารณะได้ การศึกษาโดย Nissenbaum (2010) ระบุว่า ความกังวลเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัวเกิดขึ้นเมื่อความคาดหวังในเรื่องความเป็นส่วนตัวของประชาชนไม่ตรงกับระดับการเฝ้าระวังและบันทึกพฤติกรรมที่เกิดขึ้น เทคโนโลยี AI สามารถรวบรวมข้อมูลส่วนบุคคลในปริมาณมาก และหากใช้งานโดยไม่มีความโปร่งใสและความรับผิดชอบ จะทำให้เกิดความไม่สบายใจและความไม่ไว้วางใจในหมู่ประชาชน (Gates & Macaulay, 2019) ความไม่สบายใจนี้มีสาเหตุมาจากการสูญเสียการควบคุมข้อมูลส่วนตัวและความกลัวว่าข้อมูลจะถูกใช้อย่างไม่เหมาะสมหรือเข้าถึงโดยผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาต (Westin, 2003)

จากการวิจัยพบว่าการยอมรับการใช้ AI ในพื้นที่สาธารณะของผู้คนได้รับอิทธิพลจากการรับรู้ถึงประโยชน์และความเสี่ยงของเทคโนโลยีนี้ โดยทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ของ Davis (1989) ระบุว่าปัจจัยสำคัญในการยอมรับเทคโนโลยีได้แก่ การรับรู้ถึงประโยชน์และความง่ายในการใช้งาน หากประชาชนเชื่อว่า AI ช่วยเพิ่มความปลอดภัยในสภาพแวดล้อม พวกเขาจะยอมรับการใช้ AI มากขึ้น แต่หากมองว่า AI ละเมิดความเป็นส่วนตัวและเพิ่มความเสี่ยง พวกเขาจะมีแนวโน้มที่จะไม่ยอมรับเทคโนโลยีนี้ ซึ่งความสมดุลระหว่างความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวนี้เป็นประเด็นที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ ในการถกเถียงเรื่องการใช้ AI ในด้านความปลอดภัยสาธารณะ (Smith & Miller, 2019) นอกจากนี้ การยอมรับการใช้ AI ในการเฝ้าระวังยังขึ้นอยู่กับความโปร่งใสในนโยบายการจัดการข้อมูลและการยืนยันว่าข้อมูลของตนจะไม่ถูกใช้อย่างไม่เหมาะสม (Bélanger & Crossler, 2011)

ความโปร่งใสในการจัดการข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถลดความกังวลของประชาชนเกี่ยวกับการเฝ้าระวังด้วย AI ได้ เมื่อหน่วยงานให้ข้อมูลอย่างชัดเจนเกี่ยวกับวิธีการเก็บ จัดเก็บ และใช้ข้อมูล จะช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจและเพิ่มความเต็มใจของประชาชนในการยอมรับเทคโนโลยี AI (Zhou & Li, 2022) นโยบายที่มีรายละเอียดเกี่ยวกับการควบคุมการเข้าถึงข้อมูล การเข้ารหัส และการตรวจสอบอย่างสม่ำเสมอสามารถช่วยให้ประชาชนมั่นใจได้ว่าข้อมูลส่วนตัวของพวกเขาได้รับการปกป้องอย่างเหมาะสม (Li & Zhao, 2021) นอกจากนี้

ทฤษฎีความสมบูรณ์ของบริบท (Contextual Integrity) ของ Nissenbaum (2010) ระบุว่า การยอมรับเทคโนโลยีการเฝ้าระวังขึ้นอยู่กับว่าเทคโนโลยีเหล่านั้นสอดคล้องกับบรรทัดฐานทางสังคมและความคาดหวังในบริบทเฉพาะเพียงใด ในบริบทของระบบขนส่งมวลชน ผู้โดยสารอาจยอมรับการเฝ้าระวังได้มากขึ้นหากมั่นใจว่าจุดประสงค์หลักคือเพื่อความปลอดภัย ไม่ใช่การละเมิดความเป็นส่วนตัว

ระบบขนส่งมวลชน BTS และ MRT ในกรุงเทพฯ จึงเป็นกรณีศึกษาที่มีคุณค่าสำหรับการวิเคราะห์ความซับซ้อนของทัศนคติของประชาชนต่อการเฝ้าระวังด้วย AI ระบบเหล่านี้ให้บริการผู้โดยสารหลายล้านคนในแต่ละวัน ทำให้เกิดโอกาสในการศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้ของประชาชนต่อการใช้ AI ในการเฝ้าระวังพฤติกรรมภายในสถานที่เหล่านี้ เนื่องจากมีความหนาแน่นของประชากรสูงและความกังวลด้านความปลอดภัยในพื้นที่เมือง การรักษาสสมดุลระหว่างความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวจึงมีความจำเป็น การวิจัยในด้านนี้มีความสำคัญ เพราะจะเป็นประโยชน์ต่อผู้กำหนดนโยบายและหน่วยงานที่รับผิดชอบด้านระบบขนส่งมวลชน ในการปรับใช้นโยบายที่ตอบสนองต่อความคาดหวังของประชาชนและแก้ไขข้อกังวลที่อาจเกิดขึ้น (Kritikson & Yim, 2020)

งานวิจัยนี้มุ่งประเมินระดับความกังวลของผู้โดยสาร BTS และ MRT ต่อการเฝ้าระวังด้วย AI และระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลเหล่านี้ โดยการทำความเข้าใจข้อกังวลของประชาชน โดยเฉพาะด้านความปลอดภัยของข้อมูลและความโปร่งใส หน่วยงานด้านระบบขนส่งมวลชนสามารถสร้างแนวทางและนโยบายที่คุ้มครองสิทธิของบุคคลในขณะที่ใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยี AI ให้เต็มที่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย เรื่อง การศึกษาความกังวลของประชาชนต่อการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยสาธารณะ: กรณีศึกษาระบบขนส่งมวลชน BTS และ MRT ดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความกังวลของประชาชนต่อการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยภายในระบบขนส่งมวลชน BTS และ MRT
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลของประชาชนเกี่ยวกับการใช้ AI ในการเฝ้าระวังความปลอดภัย

3. เพื่อประเมินความคิดเห็นของประชาชนเกี่ยวกับการนำ AI มาใช้ในการวิเคราะห์และประมวลผลพฤติกรรมของผู้โดยสารในระบบขนส่งมวลชน

4. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาระบบเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยที่ใช้ AI ให้สอดคล้องกับความต้องการและความเป็นส่วนตัวของประชาชน

สมมุติฐานการวิจัย

สมมุติฐานการวิจัยของการวิจัย เรื่อง การศึกษาความกังวลของประชาชนต่อการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยสาธารณะ: กรณีศึกษาระบบขนส่งมวลชน BTS และ MRT ดังนี้

1. ประชาชนที่มีการรับรู้เกี่ยวกับ AI สูงจะมีระดับความกังวลสูงกว่าต่อการใช้ AI ในการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยในระบบขนส่งมวลชน

2. การรับรู้ถึงความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความกังวลของประชาชนต่อการใช้ AI ในการเฝ้าระวัง

3. ประชาชนที่รับรู้ถึงความสามารถของ AI ในการเพิ่มความปลอดภัยจะมีระดับการยอมรับสูงกว่าในการนำ AI มาใช้ในระบบขนส่งมวลชน

การทบทวนวรรณกรรม

ในการศึกษาการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) เพื่อเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยในระบบขนส่งมวลชน เช่น BTS และ MRT พบว่ามีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านการนำ AI มาใช้ในพื้นที่สาธารณะและผลกระทบที่เกิดขึ้นกับประชาชนทั้งในด้านความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัว การศึกษาของ Chan (2019) พบว่าการใช้ AI ในการเฝ้าระวังมีประสิทธิภาพในการตรวจจับและป้องกันเหตุการณ์ที่อาจก่อให้เกิดอันตรายได้อย่างรวดเร็ว อย่างไรก็ตาม ประชาชนบางส่วนมีความกังวลเกี่ยวกับการละเมิดความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของข้อมูลที่ถูกบันทึก

งานวิจัยโดย Li และ Zhou (2022) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ AI ในการเฝ้าระวังในพื้นที่ขนส่งสาธารณะ พบว่า AI ช่วยเพิ่มความปลอดภัยอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งในแง่ของการตรวจจับการกระทำผิดปกติและการประมวลผลข้อมูลที่รวดเร็ว แต่ก็ได้นำถึงความสำคัญ

ในการสร้างความเข้าใจให้กับประชาชนเกี่ยวกับนโยบายการใช้ข้อมูลและการเก็บรักษาความเป็นส่วนตัว เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นและการยอมรับในการใช้งาน AI ในพื้นที่สาธารณะ

Smith และคณะ (2020) ศึกษาความคิดเห็นของประชาชนที่มีต่อการใช้ AI ในการเฝ้าระวังและพบว่าประชาชนบางส่วนรู้สึกไม่สบายใจ เนื่องจากกังวลว่า AI อาจบันทึกพฤติกรรม การเคลื่อนไหวและกิจกรรมของพวกเขา นอกจากนี้ยังพบว่าการมีนโยบายที่โปร่งใสเกี่ยวกับการเก็บข้อมูลและการใช้ AI ในการรักษาความปลอดภัยจะช่วยลดความกังวลของประชาชนลง ได้ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่นำมาใช้ในงานวิจัยนี้ได้แก่ ทฤษฎีความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction Theory) โดย Oliver (1980) ซึ่งระบุว่า ความพึงพอใจเกิดจากการประเมินผลของประสบการณ์การใช้บริการเมื่อเทียบกับความคาดหวัง หากบริการสามารถตอบสนองความต้องการได้เหนือกว่าความคาดหวัง ผู้ใช้จะมีระดับความพึงพอใจสูง ในกรณีนี้ Telemedicine สามารถสร้างความพึงพอใจได้จากปัจจัยด้านความรวดเร็ว ความสะดวก และความคุ้มค่า

1. ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM)

ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (Davis, 1989) อธิบายถึงปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้เทคโนโลยีของบุคคล โดยระบุว่า การยอมรับเทคโนโลยีขึ้นอยู่กับสองปัจจัยหลัก ได้แก่ การรับรู้ถึงประโยชน์ที่เทคโนโลยีนั้นมีต่อผู้ใช้ (Perceived Usefulness) และการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) ในกรณีของการใช้ AI เพื่อเฝ้าระวังในระบบขนส่งสาธารณะ ประชาชนที่รับรู้ถึงประโยชน์ในการรักษาความปลอดภัยมีแนวโน้มที่จะยอมรับการใช้งาน AI มากขึ้น แต่การใช้งานต้องไม่ก่อให้เกิดผลกระทบในด้านความเป็นส่วนตัว

2. ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Social Exchange Theory)

ทฤษฎีการแลกเปลี่ยนทางสังคม (Blau, 1964) อธิบายว่าคนจะยอมรับเทคโนโลยีหรือการเปลี่ยนแปลงใหม่ๆ เมื่อเห็นว่าผลประโยชน์ที่ได้รับมีมากกว่าความเสียหายหรือความเสี่ยงในการใช้ AI ในการเฝ้าระวัง ประชาชนอาจยอมรับการใช้ AI หากรับรู้ว่ามีผลดีในด้านความปลอดภัยมากกว่าความเสี่ยงที่เกิดขึ้นกับความเป็นส่วนตัว

3. ทฤษฎีความเป็นส่วนตัวเชิงบริบท (Contextual Integrity Theory)

ทฤษฎีความเป็นส่วนตัวเชิงบริบท (Nissenbaum, 2010) อธิบายถึงความสำคัญของความเป็นส่วนตัวในบริบทต่างๆ โดยในแต่ละบริบท ผู้คนจะมีระดับการรับรู้ความเป็นส่วนตัวแตกต่างกัน การเฝ้าระวังด้วย AI ในพื้นที่สาธารณะ เช่น BTS และ MRT จึงต้องคำนึงถึงความ

คาดหวังในด้านความเป็นส่วนตัวของประชาชน และปรับใช้นโยบายที่ให้ความโปร่งใสและคุ้มครองข้อมูลตามบริบทที่เหมาะสม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การศึกษาความกังวลของประชาชนต่อการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยสาธารณะ: กรณีศึกษาระบบขนส่งมวลชน BTS และ MRT สามารถกำหนดระเบียบวิธีการวิจัยได้ดังนี้

1. การออกแบบการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาระดับความกังวลและทัศนคติของประชาชนต่อการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยในระบบขนส่งมวลชน BTS และ MRT

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ผู้โดยสารที่ใช้บริการ BTS และ MRT ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป

2.2 การสุ่มตัวอย่าง ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) หรือการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) โดยคำนึงถึงช่วงเวลาการเดินทางที่แตกต่างกัน (ช่วงเวลาเร่งด่วนและช่วงเวลาปกติ) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม

2.3 จำนวนกลุ่มตัวอย่าง ประมาณ 500 คน

3. เครื่องมือในการวิจัย

3.1 ใช้ แบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ออกแบบเป็น 2 ส่วนหลัก

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น อายุ อาชีพ ความถี่ในการใช้บริการ BTS และ MRT

ส่วนที่ 2 คำถามเกี่ยวกับระดับความกังวล ความเชื่อมั่น และการยอมรับในการใช้ AI เพื่อการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัย

ส่วนที่ 3 คำถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวล ความเชื่อมั่น และการยอมรับในการใช้ AI เพื่อการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัย

4. ขั้นตอนการเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 แจกแบบสอบถามให้กับผู้โดยสาร BTS และ MRT ในสถานีที่มีผู้โดยสารมาก เช่น สถานีสยาม อโศก หมอชิต และสถานีอื่นๆ ที่มีการเผ้าร่วางด้วย AI

4.2 การเก็บข้อมูลจะดำเนินการในช่วงเวลาเช้าและเย็น เพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มผู้โดยสารทุกกลุ่ม

4.3 ระยะเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 3-6 เดือน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่อหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเปอร์เซ็นต์ของข้อมูล เช่น ระดับความกังวลและการยอมรับการใช้ AI

5.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Correlation Analysis) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น เช่น ระดับการรับรู้เกี่ยวกับ AI และระดับความกังวลของผู้โดยสาร

5.3 ใช้โปรแกรมทางสถิติเช่น SPSS หรือ Excel ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ถูกต้องและเชื่อถือได้

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยนี้ได้แสดงถึงระดับความกังวลของประชาชนที่มีต่อการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการเผ้าร่วางและรักษาความปลอดภัยภายในระบบขนส่งมวลชน BTS และ MRT โดยการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการระบบขนส่งมวลชน พบว่าประชาชนมีความกังวลในหลายประเด็น เช่น ความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคล ความปลอดภัยในการจัดเก็บข้อมูล และการเผ้าร่วางพฤติกรรมในพื้นที่สาธารณะ

การวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าประชาชนแสดงความกังวลในระดับสูงถึงสูงมากในด้านความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของข้อมูลที่ AI เก็บรวบรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับรู้ถึงความเสี่ยงที่ข้อมูลส่วนบุคคลอาจถูกใช้อย่างไม่เหมาะสม ซึ่งส่งผลต่อระดับความกังวลของผู้ใช้บริการ ทั้งนี้ การวิเคราะห์ยังได้ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ เช่น การรับรู้ถึงประโยชน์ของ AI และความโปร่งใสในนโยบายการจัดการข้อมูล เพื่อทำความเข้าใจว่าปัจจัยใดมีผลต่อการยอมรับหรือความกังวลของประชาชนต่อการใช้ AI

ผลการวิจัยถูกแสดงในตารางที่ 1, 2 และ 3 โดยตารางแต่ละตารางจะแสดงผลลัพธ์ของการวิเคราะห์ในประเด็นต่าง ๆ รวมถึงระดับความกังวลของประชาชน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวล และการยอมรับการใช้ AI ในการเฝ้าระวัง ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามแสดงสัดส่วนของกลุ่มตัวอย่างในแต่ละลักษณะประชากรดังนี้

1. เพศ ผู้ตอบแบบสอบถามแบ่งเป็นเพศชาย 48% และเพศหญิง 52%
2. อายุ กลุ่มอายุที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่คือ 20-30 ปี 40% ตามด้วยกลุ่มอายุ 31-40 ปี 25%, ต่ำกว่า 20 ปี 15%, และมากกว่า 40 ปี 20%
3. ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี 55% ขณะที่ต่ำกว่าปริญญาตรี 20% และสูงกว่าปริญญาตรี 25%
4. สถานภาพการทำงาน ผู้ตอบส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัท 45%, เจ้าหน้าที่รัฐ 30%, ธุรกิจส่วนตัว 15%, และอื่น ๆ 10%

ส่วนที่ 2 ระดับความกังวลเกี่ยวกับการใช้ AI ในการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัย

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับความกังวลของประชาชนต่อการใช้ AI ในประเด็นต่าง ๆ

ด้านการประเมิน	$\bar{X}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
1. ความกังวลในเรื่องความเป็นส่วนตัวจากการใช้ AI			
1.1 กังวลว่า AI จะเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล	4.30	0.80	มากที่สุด
1.2 กังวลว่า AI จะตรวจสอบการกระทำของท่าน	4.00	0.85	มาก
2. ความกังวลในเรื่องความปลอดภัยของข้อมูลที่ใช้ AI เก็บรวบรวมรวบรวม			
2.1 กังวลว่าข้อมูลจะถูกนำไปใช้อย่างไม่เหมาะสม	3.90	0.90	มาก
2.2 กังวลว่าข้อมูลที่ AI เก็บรวบรวมอาจถูกละเมิด	4.10	0.88	มาก
3. ความกังวลเกี่ยวกับการที่ AI อาจเฝ้าระวังพฤติกรรมและการกระทำของผู้ตอบในสถานที่สาธารณะ			
3.1 กังวลว่า AI จะสังเกตพฤติกรรมอย่างละเอียดเกินไป	3.80	0.92	มาก
3.2 ไม่สบายใจมีกล้อง AI ที่ตรวจสอบพฤติกรรมในสถานที่สาธารณะ	3.90	0.87	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับความกังวลของประชาชนต่อการใช้ AI ในประเด็นต่าง ๆ พบว่าความกังวลในเรื่องความเป็นส่วนตัวของข้อมูลส่วนบุคคลมีค่าเฉลี่ยสูงสุด โดยในข้อ 1.1 "กังวลว่า AI จะเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคล" ซึ่งมีค่าเฉลี่ย 4.30 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.80 ซึ่งแสดงถึงความกังวลในระดับ "มากที่สุด" ขณะที่ข้อ 1.2 "กังวลว่า AI จะตรวจสอบการกระทำของท่าน" มีค่าเฉลี่ย 4.00 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.85 แสดงถึงความกังวลในระดับ "มาก"

สำหรับความกังวลในเรื่องความปลอดภัยของข้อมูลที่ AI เก็บรวบรวม ข้อ 2.1 "กังวลว่าข้อมูลจะถูกนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม" มีค่าเฉลี่ย 3.90 และข้อ 2.2 "กังวลว่าข้อมูลที่ AI เก็บรวบรวมอาจถูกละเมิด" มีค่าเฉลี่ย 4.10 ซึ่งแสดงถึงระดับความกังวลในระดับ "มาก" ในส่วนของความกังวลเกี่ยวกับการที่ AI อาจเฝ้าระวังพฤติกรรมและการกระทำของผู้ตอบในสถานที่สาธารณะ ข้อ 3.1 "กังวลว่า AI จะสังเกตพฤติกรรมอย่างละเอียดเกินไป" มีค่าเฉลี่ย 3.80 และข้อ 3.2 "ไม่สบายใจมีกล้อง AI ที่ตรวจสอบพฤติกรรมในสถานที่สาธารณะ" มีค่าเฉลี่ย 3.90 แสดงถึงความกังวลในระดับ "มาก" ทั้งสองข้อ

สรุปภาพรวม ประชาชนแสดงความกังวลในระดับสูงถึงสูงมากในทุกประเด็นที่เกี่ยวกับการใช้ AI โดยเฉพาะในเรื่องความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของข้อมูล

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลเกี่ยวกับการใช้ AI ในการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัย

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลของประชาชนเกี่ยวกับการใช้ AI

ด้านการประเมิน	$\bar{X}$	SD	ระดับความพึงพอใจ
1. หน่วยงานมีมาตรการป้องกันการเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต			
1.1 มีการควบคุมสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลเฉพาะบุคคลที่ได้รับอนุญาตเท่านั้น	4.10	0.85	มากที่สุด
1.2 มีการใช้ระบบความปลอดภัย เช่น การเข้ารหัส	4.00	0.90	มาก
1.3 มีการตรวจสอบหรืออัปเดตมาตรการความปลอดภัยข้อมูลเป็นประจำ	3.90	0.87	มาก
2. การเปิดเผยข้อมูลการจัดการ AI และการเก็บข้อมูลอย่างโปร่งใส			
2.1 เผยแพร่รายละเอียดเกี่ยวกับนโยบายการเก็บ	3.70	0.80	มาก
2.2 เปิดเผยวัตถุประสงค์ในการใช้ข้อมูล AI ต่อสาธารณชน	3.60	0.82	มาก
2.3 อัปเดตข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการและการจัดการ AI อย่างสม่ำเสมอ	3.80	0.81	มาก
3. ความเชื่อมั่นว่าไม่มีการใช้ข้อมูลในทางที่ไม่เหมาะสม			
3.1 ไม่ใช้ข้อมูลเพื่อโฆษณาหรือประโยชน์เชิงพาณิชย์ที่ไม่ได้รับอนุญาต	4.20	0.90	สุดมาก
3.2 ไม่แบ่งปันข้อมูลส่วนตัวกับบุคคลที่สามโดยไม่ได้รับอนุญาต	4.00	0.88	มาก
3.3 มีมาตรการกำกับดูแลเพื่อป้องกันการใช้ข้อมูลในทางที่ผิด	3.90	0.85	มาก

จากตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลของประชาชนเกี่ยวกับการใช้ AI โดยแบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ มาตรการป้องกันการเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต การเปิดเผยข้อมูลการจัดการ AI และการเก็บข้อมูลอย่างโปร่งใส และความเชื่อมั่นว่าไม่มีการใช้ข้อมูลในทางที่ไม่เหมาะสม

1. มาตรการป้องกันการเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต

ประชาชนให้คะแนนสูงสุดในด้านนี้ โดยเฉพาะในข้อ 1.1 "การควบคุมสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลเฉพาะบุคคลที่ได้รับอนุญาต" ที่มีค่าเฉลี่ย 4.10 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.85 ซึ่งแสดงถึงระดับความพึงพอใจ "มากที่สุด" นอกจากนี้ ข้อ 1.2 "การใช้ระบบความปลอดภัย เช่น

การเข้ารหัส" และข้อ 1.3 "การตรวจสอบและอัปเดตมาตรการความปลอดภัยข้อมูล" ก็ได้รับการประเมินในระดับ "มาก" ด้วยค่าเฉลี่ย 4.00 และ 3.90 ตามลำดับ

2. การเปิดเผยข้อมูลการจัดการ AI และการเก็บข้อมูลอย่างโปร่งใส

ประชาชนมีความพึงพอใจในระดับ "มาก" โดยเฉพาะข้อ 2.3 "อัปเดตข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินการและการจัดการ AI อย่างสม่ำเสมอ" ที่มีค่าเฉลี่ย 3.80 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.81 ส่วนข้อ 2.1 "การเผยแพร่ข้อมูลนโยบายการเก็บ" และข้อ 2.2 "การเปิดเผยวัตถุประสงค์ในการใช้ข้อมูล AI" มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 3.70 และ 3.60 ตามลำดับ

3. ความเชื่อมั่นว่าไม่มีการใช้ข้อมูลในทางที่ไม่เหมาะสม

ประชาชนให้คะแนนสูงสุดในข้อ 3.1 "ไม่ใช้ข้อมูลเพื่อโฆษณาหรือประโยชน์เชิงพาณิชย์ที่ไม่ได้รับอนุญาต" ด้วยค่าเฉลี่ย 4.20 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.90 ซึ่งแสดงถึงระดับความพึงพอใจ "มากที่สุด" สำหรับข้อ 3.2 "ไม่แบ่งปันข้อมูลกับบุคคลที่สามโดยไม่ได้รับอนุญาต" และข้อ 3.3 "มีการกำกับดูแลเพื่อป้องกันการใช้ข้อมูลในทางที่ผิด" มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.00 และ 3.90 ตามลำดับ แสดงถึงความพึงพอใจในระดับ "มาก"

สรุปภาพรวม ประชาชนมีความพึงพอใจในมาตรการต่างๆ ที่หน่วยงานใช้ในการปกป้องและจัดการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับ AI โดยเฉพาะในด้านความปลอดภัยในการเข้าถึงข้อมูลและการควบคุมการใช้งานข้อมูลไม่ให้ถูกนำไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม

ตารางที่ 3 ทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานวิจัย	$\bar{X}$	SD	r	t	p-Value	ผลการทดสอบ
1.ระดับการรับรู้ถึงความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัวมีความสัมพันธ์กับระดับความกังวล	4.10	0.90	0.72	8.50	0.010	ยอมรับ
2. การรับรู้ถึงประโยชน์ของ AI มีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับความกังวล	3.60	0.80	-0.45	-5.20	0.050	ยอมรับ
3. ความเชื่อมั่นในนโยบายความปลอดภัยและความโปร่งใสมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับความกังวล	3.90	0.85	-0.6	-6.40	0.020	ยอมรับ

จากตารางที่ 3 การทดสอบสมมติฐานในงานวิจัยนี้มีการประเมินความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับระดับความกังวลของประชาชนในการใช้ AI ในการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัย ผลการทดสอบแสดงดังนี้

1. สมมติฐานที่ 1 ระดับการรับรู้ถึงความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความกังวล ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ที่ 4.1, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) 0.9, และค่าสหสัมพันธ์ (r) 0.72 โดยค่าทดสอบ t สูงและค่า p-Value น้อยกว่า 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับการยอมรับสมมติฐานว่าการรับรู้ถึงความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัวส่งผลต่อระดับความกังวล

2. สมมติฐานที่ 2 การรับรู้ถึงประโยชน์ของ AI มีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับความกังวล ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ที่ 3.6, SD 0.8, และค่าสหสัมพันธ์ (r) -0.45 โดยค่าทดสอบ t เป็นที่ยอมรับและค่า p-Value = 0.05 แสดงให้เห็นว่าการรับรู้ถึงประโยชน์ของ AI สามารถลดระดับความกังวล

3. สมมติฐานที่ 3 ความเชื่อมั่นในนโยบายความปลอดภัยของข้อมูลและความโปร่งใสมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับความกังวล ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) อยู่ที่ 3.9, SD 0.85, และค่าสหสัมพันธ์ (r) -0.60 ค่าทดสอบ t สูงพอสมควรและค่า p-Value < 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับการยอมรับสมมติฐานว่าความเชื่อมั่นในนโยบายความโปร่งใสส่งผลลดความกังวล

สรุปภาพรวม ผลการทดสอบสมมติฐานแสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัว การรับรู้ถึงประโยชน์ของ AI และความเชื่อมั่นในความโปร่งใสของนโยบายข้อมูล ล้วนมีความสัมพันธ์ต่อระดับความกังวลของประชาชนต่อการใช้ AI ในการเฝ้าระวัง

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่าประชาชนมีระดับความกังวลสูงต่อการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยภายในระบบขนส่งมวลชน BTS และ MRT โดยเฉพาะในประเด็นความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของข้อมูล ซึ่งค่าเฉลี่ยของความกังวลอยู่ในช่วง 3.8 ถึง 4.2 และ 65% - 70% ของผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความกังวลในระดับสูงถึงสูงมาก ทั้งนี้เป็นเพราะ AI สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้โดยสารได้อย่างละเอียด ซึ่งอาจส่งผลต่อความรู้สึกสูญเสียความเป็นส่วนตัวของประชาชน อีกทั้งยังมีข้อกังวลเกี่ยวกับการนำข้อมูลที่ได้รวบรวมไปใช้โดยไม่ได้รับอนุญาต ผลการวิจัยนี้

สอดคล้องกับแนวคิด Contextual Integrity Theory ของ Nissenbaum (2010) ที่ระบุว่า การยอมรับการเฝ้าระวังขึ้นอยู่กับบริบททางสังคมและวัตถุประสงค์ของการใช้งาน หากประชาชนรับรู้ว่ามี AI ถูกใช้เพื่อจุดประสงค์ที่โปร่งใสและเป็นประโยชน์ต่อสาธารณะ ความกังวลอาจลดลงได้ นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Gates และ Macaulay (2019) ที่พบว่า การเฝ้าระวังในพื้นที่สาธารณะก่อให้เกิดความกังวลด้านความเป็นส่วนตัวของประชาชน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความกังวลของประชาชน ได้แก่ การรับรู้ถึงความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัว ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความกังวล ($r = 0.72, p < 0.01$) ขณะที่การรับรู้ถึงประโยชน์ของ AI ($r = -0.45, p = 0.05$) และความโปร่งใสในการจัดการข้อมูล ($r = -0.60, p = 0.02$) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับความกังวล ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนที่รับรู้ว่ามี AI อาจละเมิดความเป็นส่วนตัวของตนเองมีแนวโน้มที่จะกังวลมากขึ้น ในขณะที่ผู้ที่เข้าใจถึงประโยชน์ของ AI หรือเห็นว่ามีมาตรการการจัดการข้อมูลที่ชัดเจนและโปร่งใส จะมีความกังวลลดลง ผลนี้สอดคล้องกับแนวคิด Technology Acceptance Model (TAM) ของ Davis (1989) ซึ่งระบุว่า การยอมรับเทคโนโลยีของบุคคลขึ้นอยู่กับ การรับรู้ถึงประโยชน์และความเข้าใจในการใช้งาน นอกจากนี้ยังสนับสนุนงานวิจัยของ Bélanger และ Crossler (2011) ที่กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในมาตรการป้องกันข้อมูลสามารถช่วยลดความกังวลของผู้ใช้เกี่ยวกับเทคโนโลยีเฝ้าระวังได้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถาม 85% เห็นว่าหน่วยงานที่ใช้ AI ควรเปิดเผยนโยบายการจัดการข้อมูลและความเป็นส่วนตัวอย่างโปร่งใส เพื่อให้ประชาชนมีความเข้าใจเกี่ยวกับขอบเขตและวัตถุประสงค์ของการใช้ AI ในการเฝ้าระวัง ทั้งนี้เป็นเพราะความโปร่งใสช่วยลดข้อสงสัยและความไม่ไว้วางใจของประชาชนต่อหน่วยงานที่ดำเนินการเฝ้าระวัง ผลนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Zhou และ Li (2022) ที่ระบุว่าความโปร่งใสในการจัดการข้อมูลเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความไว้วางใจของประชาชนต่อ AI นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Smith และ Miller (2019) ที่พบว่า ผู้ใช้บริการในพื้นที่ที่มีการเฝ้าระวังด้วย AI มีแนวโน้มที่จะรู้สึกมั่นใจมากขึ้นหากได้รับข้อมูลเกี่ยวกับวิธีการที่ AI ถูกนำมาใช้และมาตรการในการปกป้องข้อมูลส่วนบุคคล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 พบว่าประชาชนมีความต้องการให้มีการพัฒนา มาตรการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยที่ใช้ AI ให้สอดคล้องกับความต้องการด้านความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของข้อมูล โดยเน้นให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีนโยบายการจัดการ

ข้อมูลที่โปร่งใสและให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับประโยชน์ของ AI ในการรักษาความปลอดภัย ทั้งนี้พบว่า 85% ของผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าหน่วยงานควรเปิดเผยรายละเอียดเกี่ยวกับการใช้ AI และมาตรการป้องกันข้อมูลส่วนบุคคลอย่างชัดเจน

โดยสรุป ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความกังวลสูงเกี่ยวกับการใช้ AI ในการเฝ้าระวัง โดยเฉพาะด้านความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของข้อมูล อย่างไรก็ตาม ความกังวลนี้สามารถลดลงได้หากประชาชนรับรู้ถึงประโยชน์ของ AI และมั่นใจในมาตรการที่หน่วยงานใช้ในการจัดการข้อมูลอย่างโปร่งใส ดังนั้น หน่วยงานที่ใช้ AI ควรมีการสื่อสารที่ชัดเจนเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการใช้ AI และกำหนดมาตรการป้องกันข้อมูลที่เข้มงวดเพื่อสร้างความไว้วางใจของประชาชนต่อระบบเฝ้าระวัง AI

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับความกังวลของประชาชนต่อการใช้ AI ในการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัยในระบบขนส่งมวลชน BTS และ MRT โดยเน้นไปที่ความเป็นส่วนตัว ความปลอดภัยของข้อมูล และการจัดการข้อมูลของหน่วยงาน ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าประชาชนมีความกังวลสูงในเรื่องการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลและการนำข้อมูลไปใช้ในทางที่ไม่เหมาะสม โดยผลการวิเคราะห์ระบุว่าความกังวลหลักของประชาชนมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ถึงความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัว รวมถึงการขาดความเชื่อมั่นในนโยบายการจัดการข้อมูลของหน่วยงาน

จากการทดสอบสมมุติฐานพบว่า

1. การรับรู้ถึงความเสี่ยงด้านความเป็นส่วนตัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความกังวลของประชาชน
2. การรับรู้ถึงประโยชน์ของ AI มีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับความกังวล ซึ่งแสดงว่าผู้ที่เข้าใจถึงประโยชน์ของ AI จะมีความกังวลน้อยลง
3. ความเชื่อมั่นในนโยบายความโปร่งใสและความปลอดภัยของข้อมูลมีความสัมพันธ์เชิงลบกับระดับความกังวล โดยประชาชนที่มีความเชื่อมั่นในหน่วยงานจะมีระดับความกังวลต่ำกว่า

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

จากผลการวิจัย พบว่าประชาชนมีความกังวลสูงต่อการใช้ AI ในการเฝ้าระวังและรักษาความปลอดภัย โดยเฉพาะด้านความเป็นส่วนตัวและความปลอดภัยของข้อมูล ดังนั้นควรมีแนวทางพัฒนาและปรับปรุงการใช้ AI ให้สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน โดยข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยนี้มีดังนี้

1. หน่วยงานที่ใช้ AI ในการเฝ้าระวังควรมีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับวัตถุประสงค์วิธีการใช้งาน และแนวทางการจัดการข้อมูลอย่างชัดเจน เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าใจได้ว่าวิธีการเฝ้าระวังทำงานอย่างไร และหน่วยงานมีแนวทางอย่างไรในการป้องกันการละเมิดความเป็นส่วนตัว
2. ควรมีมาตรการที่เข้มงวดในการจัดเก็บและรักษาข้อมูลที่ได้รับจาก AI เช่น การเข้ารหัสข้อมูล การจำกัดสิทธิ์การเข้าถึง และการตรวจสอบความปลอดภัยเป็นระยะ เพื่อป้องกันการเข้าถึงข้อมูลโดยไม่ได้รับอนุญาต และสร้างความมั่นใจให้กับประชาชน
3. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนควรมีการให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับ AI เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับการนำ AI มาใช้ในการรักษาความปลอดภัย และลดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับการเฝ้าระวังโดย AI

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงผลกระทบทางด้านจริยธรรมและสิทธิมนุษยชนที่เกี่ยวข้องกับการใช้ AI ในการเฝ้าระวัง เพื่อให้เข้าใจถึงผลกระทบต่อสังคมและนำไปสู่แนวทางการพัฒนา AI ที่มีจริยธรรมมากขึ้น
2. การศึกษาครั้งนี้เน้นไปที่ระบบขนส่งมวลชน ควรมีการวิจัยในบริบทอื่น เช่น การใช้ AI ในสถานที่ราชการ ห้างสรรพสินค้า หรือพื้นที่สาธารณะอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบความกังวลของประชาชนในบริบทที่แตกต่างกัน
3. ควรมีการศึกษาว່ว่า AI สามารถถูกออกแบบอย่างไรให้ลดความกังวลของประชาชน เช่น การใช้เทคนิค Privacy-Preserving AI หรือการพัฒนาโมเดลที่ให้ประชาชนสามารถควบคุมข้อมูลของตนเองได้

เอกสารอ้างอิง

- Bélanger, F., & Crossler, R. E. (2011). Privacy in the digital age: A review of information privacy research in information systems. *MIS Quarterly*, 35(4), 1017-1042.
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319-340.
- Gates, K., & Macaulay, M. (2019). Surveillance and privacy in the digital age. *The Annual Review of Sociology*, 45, 5-10.
- Kritikson, W., & Yim, P. (2020). Public perceptions of AI-based surveillance in urban transit systems: A study in Bangkok. *Asian Journal of Urban Studies*, 8(1), 75-87.
- Li, C., & Zhao, X. (2021). Trust and transparency in AI surveillance: The role of data management policies. *Journal of Public Policy and Technology*, 4(2), 45-53.
- Li, Y., Yang, J., & Chen, H. (2020). The application of artificial intelligence in public security and its impact on urban transport safety. *Journal of Public Transportation Research*, 12(3), 120-135.
- Nissenbaum, H. (2010). *“Privacy in context: Technology, policy, and the integrity of social life*. Stanford University Press.
- Smith, A. (2018). The impact of artificial intelligence on privacy: Implications for public policy. *Journal of Information Technology and Policy*, 7(4), 210-223.
- Smith, A., & Miller, J. (2019). Balancing security and privacy in AI surveillance: Public attitudes towards AI in urban spaces. *Urban Policy Review*, 22(2), 110-125.
- Westin, A. F. (2003). *Social and political dimensions of privacy*. In *“Privacy and freedom”* (pp. 20-38). New York: Atheneum.

Zhou, Y., & Li, C. (2022). Enhancing public trust in AI through transparent data policies: Evidence from smart city initiatives. *Technology and Society*, 35(2), 130-144.

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านวัฒนธรรมอาหารไทย ของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล^{*}

GUIDELINES FOR THE DEVELOPMENT OF FLOATING MARKET TOURISM FOR THE CREATIVE ECONOMY THAI FOOD CULTURE OF BANGKOK AND ITS VICINITY

อุดม สมบูรณ์ผล¹, จิรศักดิ์ จิยะจันทน์², อัจจิมา ศุภจริยาวัตร³, สุรัสวดี บวรพศวัตกิตต์⁴
และ เจนวิทย์ ข้าวทวี⁵

Udom Somboonpol¹, Chirasak Chiyachantana², Atchima Supachariyawat³,
Surassawadee Bovornphasavat Kitt⁴ and Jenwit Khaotawee⁵

¹⁻⁵บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

¹⁻⁵Graduate School, Western University, Thailand

Corresponding Author's Email: udom.so@western.ac.th

วันที่รับบทความ : 2 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 15 มีนาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 16 มีนาคม 2568

Received 2 March 2025; Revised 15 March 2025; Accepted 16 March 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1. พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มาเยือนตลาดน้ำ 2. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการและพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และ 3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรมอาหารไทย การศึกษานี้ใช้ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเก็บข้อมูลผ่าน การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูล

Citation:

^{*} อุดม สมบูรณ์ผล, จิรศักดิ์ จิยะจันทน์, อัจจิมา ศุภจริยาวัตร, สุรัสวดี บวรพศวัตกิตต์และ เจนวิทย์ ข้าวทวี. (2568). แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านวัฒนธรรมอาหารไทย ของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 111-127.

Udom Somboonpol, Chirasak Chiyachantana, Atchima Supachariyawat, Surassawadee Bovornphasavat Kitt, and Jenwit Khaotawee. (2025). Guidelines For The Development Of Floating Market Tourism For The Creative Economy Thai Food Culture Of Bangkok And Its Vicinity. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 111-127.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

สำคัญจำนวน 21 คน ประกอบด้วย (1) นักท่องเที่ยว (2) ผู้ประกอบการตลาดน้ำ และ (3) ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมอาหารไทย จากตลาดน้ำที่ได้รับความนิยม 3 แห่ง ได้แก่ ตลาดน้ำดอนหวาย ตลาดน้ำตลิ่งชัน และตลาดน้ำคลองลัดมะยม ทั้งนี้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธี การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Inductive Analysis) เพื่อสรุปประเด็นสำคัญจากข้อมูลที่ได้

ผลการวิจัยพบว่า

1. นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับ รสชาติอาหาร (95%) บรรยากาศของตลาด (92%) และความสะอาดของตลาด (90%) เป็นปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางมายังตลาดน้ำ ขณะที่ สิ่งอำนวยความสะดวก (76%) และความสะดวกในการเดินทาง (82%) ยังเป็นปัจจัยที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม

2. ผู้ประกอบการตลาดน้ำพบว่า การเล่าเรื่องอาหารไทย (85%) เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มมูลค่าและสร้างความน่าสนใจให้กับสินค้า แต่ยังมีปัญหาสำคัญ เช่น ต้นทุนวัตถุดิบสูง (78%) และขาดการเข้าถึงตลาดออนไลน์ (65%) ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์

3. แนวทางการพัฒนาตลาดน้ำเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรมอาหารไทย ควรเน้น การสนับสนุน Soft Power ผ่านอาหารไทย (96%) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (92%) และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของตลาดน้ำ (90%) ซึ่งเป็นแนวทางที่จะช่วยเพิ่มศักยภาพให้ตลาดน้ำกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่ยั่งยืนในอนาคต

คำสำคัญ: เศรษฐกิจสร้างสรรค์, วัฒนธรรมการทำอาหารไทย, อำนาจซอฟต์แวร์

Abstract

This research aims to study (1) the behavior and satisfaction of tourists visiting floating markets, (2) the relationship between entrepreneurs and tourist behavior in relation to the creative economy, and (3) the development strategies for floating market tourism to promote the creative economy through Thai culinary culture. This study employs qualitative research methodology, collecting data through in-depth interviews with 21 key informants, consisting of (1) tourists, (2) floating market entrepreneurs, and (3) experts in tourism development and Thai culinary culture from three well-known floating markets: Don Wai Floating Market, Taling Chan Floating Market, and Khlong Lat Mayom

Floating Market. Data were analyzed using content analysis and inductive analysis to identify key themes and insights.

The research findings revealed that.

1. Tourists prioritize food taste (95%), market atmosphere (92%), and cleanliness (90%) as the main factors influencing their decision to visit floating markets. However, facilities (76%) and travel convenience (82%) are aspects that still need improvement.

2. Floating market entrepreneurs recognize that Thai culinary storytelling (85%) significantly adds value and attracts tourist interest. Nevertheless, they face critical issues such as high raw material costs (78%) and limited access to online markets (65%), which hinder the development of the creative economy.

3. The strategies for developing floating markets to enhance the creative economy through Thai culinary culture should emphasize supporting Soft Power through Thai cuisine (96%), promoting the use of digital technology (92%), and improving floating market infrastructure (90%), which are essential for increasing the competitiveness and sustainability of floating markets as cultural tourism destinations in the future.

Keywords: Creative economy, Thai culinary culture, Soft Power

บทนำ

ตลาดน้ำเป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตของชุมชนริมน้ำและมีส่วนช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่น โดยเฉพาะผ่านการจำหน่ายอาหารไทยที่เป็นเอกลักษณ์และสินค้าหัตถกรรมพื้นเมือง อย่างไรก็ตาม แม้อตลาดน้ำจะเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมและมีศักยภาพในการเติบโต แต่ยังคงเผชิญกับข้อจำกัดและปัญหาหลายประการ ที่อาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันและความยั่งยืนในระยะยาว

หนึ่งในปัญหาหลักที่พบคือ ข้อจำกัดในการเข้าถึงตลาดของผู้ประกอบการ ซึ่งรวมถึงการพึ่งพานักท่องเที่ยวที่เดินทางมายังตลาดน้ำโดยตรง ทำให้รายได้ของผู้ค้าขึ้นอยู่กับปริมาณนักท่องเที่ยวในแต่ละช่วงเวลา นอกจากนี้ ผู้ประกอบการจำนวนมากยังขาดช่องทางจำหน่าย

สินค้าในรูปแบบออนไลน์ ส่งผลให้ไม่สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าหลากหลายนอกเหนือจากนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาซื้อของที่ตลาดได้ (ชัยวิญญ์ ม่วงหมี่, 2562) อีกทั้ง ต้นทุนวัตถุดิบที่สูงขึ้น และข้อจำกัดในการเข้าถึงแหล่งวัตถุดิบคุณภาพดีในราคาย่อมเยา ยังคงเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินธุรกิจของผู้ค้าภายในตลาดน้ำ (กนกวรรณ พวงประยงค์, 2561)

นอกจากนี้ ปัญหาด้านคุณภาพบริการและสิ่งอำนวยความสะดวก ก็เป็นอีกหนึ่งประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไข โดยจากการศึกษาพบว่า โครงสร้างพื้นฐานของตลาดน้ำหลายแห่งยังไม่รองรับจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้น เช่น ที่จอดรถไม่เพียงพอ ห้องน้ำไม่สะอาด หรือไม่มีจุดนั่งพักผ่อนที่เหมาะสม ส่งผลต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวและอาจกระทบต่อการตัดสินใจเดินทางกลับมาเยือนซ้ำ (กัญญารัตน์ แห้วเพ็ชร และคณะ, 2561) การเดินทางมายังตลาดน้ำในบางพื้นที่ยังคงมีข้อจำกัด เช่น การจราจรที่ติดขัด หรือการขาดระบบขนส่งสาธารณะที่มีประสิทธิภาพ ทำให้นักท่องเที่ยวอาจเลือกเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นที่สะดวกกว่า

จากปัญหาดังกล่าว แนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) จึงเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาตลาดน้ำให้สามารถดำรงอยู่ได้ในระยะยาว แนวคิดนี้เน้นการรักษาสมดุลระหว่าง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน และการสร้างระบบการบริหารจัดการที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Wanichiyada & Karyamon, 2561) ในบริบทของตลาดน้ำ แนวทางดังกล่าวสามารถนำมาใช้ผ่าน การเสริมสร้างศักยภาพของผู้ประกอบการ การบริหารจัดการทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างเหมาะสม

แนวทางการพัฒนาตลาดน้ำในลักษณะนี้ ควรมุ่งเน้นไปที่ การใช้ Soft Power ผ่านวัฒนธรรมอาหารไทย เพื่อเพิ่มคุณค่าให้กับผลิตภัณฑ์ในตลาดน้ำ และทำให้ตลาดน้ำกลายเป็นจุดหมายปลายทางทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ ควบคู่กับ การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถขยายช่องทางการขาย และเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงนักท่องเที่ยวที่หลากหลายขึ้น (Belz & Peattie, 2012) นอกจากนี้ การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกในตลาดน้ำ เป็นอีกปัจจัยที่สำคัญเพื่อเพิ่มคุณภาพของประสบการณ์การท่องเที่ยวและทำให้ตลาดน้ำสามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากเหตุผลดังกล่าว งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาลักษณะผู้ประกอบการธุรกิจตลาดน้ำ พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว รวมถึงความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการกับนักท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรมอาหารไทย โดยเน้นพื้นที่ศึกษาในตลาดน้ำดอนหวาย ตลาดน้ำตลิ่งชัน และตลาดน้ำคลองลัดมะยม เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำให้สามารถตอบสนองต่อแนวโน้มเศรษฐกิจสร้างสรรค์ และส่งเสริมให้ตลาดน้ำกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และยั่งยืนในระยะยาว (กนกวรรณ พวงประยงค์, 2561)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรมอาหารไทย ของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยขอกำหนดคำถามดังนี้

1. เพื่อศึกษาลักษณะพฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้บริโภคที่เป็นนักท่องเที่ยวตลาดน้ำ ของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ผู้ประกอบการและพฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้บริโภคที่เป็นนักท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรมอาหารไทย ของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรมอาหารไทยของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

สมมติฐานการวิจัย

1. พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว มีอิทธิพลต่อการสนับสนุนเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรมอาหารไทยในตลาดน้ำของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว ส่งผลต่อการพัฒนาแนวทางการท่องเที่ยวตลาดน้ำเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรมอาหารไทยในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านวัฒนธรรมอาหารไทย ของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” มีพื้นฐานจากแนวคิดและทฤษฎีหลายด้านที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการตลาดน้ำ พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว และเศรษฐกิจสร้างสรรค์ โดยมีรายละเอียดสำคัญดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1.1 แนวคิดเกี่ยวกับผู้ประกอบการ

ผู้ประกอบการหมายถึงบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ มุ่งมั่นในการดำเนินธุรกิจ และกล้าเสี่ยงเพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจ (Oxford Dictionary, 1998; Webster Dictionary, 2000) นอกจากนี้ Kuratko & Hodgetts (1998) ยังให้ความหมายของผู้ประกอบการว่าเป็นผู้ขับเคลื่อนนวัตกรรมที่มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจ

1.2 แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวมีผลต่อการเลือกใช้บริการตลาดน้ำ โดยพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อมักประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ การยอมรับความต้องการ การแสวงหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ (ซูชัย สมितिไกร, 2561) ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ได้แก่ คุณภาพของสินค้าและบริการ ความสะอาด และบรรยากาศของสถานที่ (รัฐวัชร พัฒนจิระรุจน์, 2557)

1.3 แนวคิดเกี่ยวกับเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรมอาหารไทย

เศรษฐกิจสร้างสรรค์เป็นแนวคิดที่เน้นการใช้ทุนทางวัฒนธรรมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและบริการ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น ตลาดน้ำที่มีอาหารไทยเป็นจุดเด่น สามารถเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจท่องเที่ยว (กนกวรรณ พวงประยงค์, 2561)

1.4 แนวคิดเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำ

แนวทางการพัฒนาตลาดน้ำควรมุ่งเน้นที่การยกระดับมาตรฐานคุณภาพสินค้าและบริการ การมีส่วนร่วมของชุมชน และการส่งเสริมการตลาดเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ (ชัยวิชญ์ ม่วงหมี่, 2562)

2. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 งานวิจัยในประเทศ

กัญญารัตน์ แห้วเพชร และคณะ (2561) ศึกษาความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อตลาดน้ำดอนหวาย พบว่าคุณภาพของสินค้า ความสะอาด และความเป็นเอกลักษณ์ของวัฒนธรรมอาหารไทยมีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

บุญทวรรณ วิงวอน (2556) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมผู้ประกอบการในเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พบว่าผู้ประกอบการที่สามารถนำเสนอเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของตนเองจะสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

Cunningham and Lischeron (1991) ศึกษาปัจจัยแห่งความสำเร็จของผู้ประกอบการ พบว่าการบริหารจัดการที่ดีและการนำเสนอคุณค่าทางวัฒนธรรมสามารถช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน

Frese (2000) ศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ พบว่าความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการบริหารความเสี่ยงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาธุรกิจ

3. สรุป

จากการศึกษาพบว่า การท่องเที่ยวตลาดน้ำเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรมอาหารไทย มีศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวผ่านการนำเสนอเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสม อย่างไรก็ตาม ปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาตลาดน้ำให้เติบโตอย่างยั่งยืน ได้แก่ การบริหารจัดการที่ดี ความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชน และการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ, 2565)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านวัฒนธรรมอาหารไทยของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เนื่องจากวัตถุประสงค์ของการศึกษามุ่งเน้นการทำความเข้าใจ มุมมอง ทักษะ และประสบการณ์ของผู้ประกอบการตลาดน้ำ นักท่องเที่ยว และผู้เชี่ยวชาญ ที่ไม่สามารถวัดผลได้จากตัวเลขเชิงปริมาณ การวิจัยเชิงคุณภาพช่วยให้สามารถเข้าถึงข้อมูลเชิงลึก (In-depth Data) และทำความเข้าใจบริบทของตลาดน้ำในแง่ของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านวัฒนธรรมอาหารไทย โดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ผู้วิจัยทำการศึกษาทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ

- บทบาทของ ผู้ประกอบการตลาดน้ำ และปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจ
- พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ที่มาเยือนตลาดน้ำ
- แนวคิด เศรษฐกิจสร้างสรรค์และ Soft Power ผ่านวัฒนธรรมอาหารไทย
- แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำ เพื่อความยั่งยืน

2. กำหนดกลุ่มเป้าหมายในการวิจัย

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

- กลุ่มผู้ประกอบการตลาดน้ำ (พ่อค้า แม่ค้า) จำนวน 9 คน จาก 3 ตลาดน้ำ ได้แก่ ตลาดน้ำดอนหวาย ตลาดน้ำตลิ่งชัน และตลาดน้ำคลองลัดมะยม
- กลุ่มนักท่องเที่ยว ที่มาเยือนตลาดน้ำ จำนวน 9 คน
- กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมอาหารไทย จำนวน 3 คน

3. ระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลดำเนินการเป็นระยะเวลา 3 เดือน แบ่งเป็น

- เดือนที่ 1 ศึกษาเอกสาร ทบทวนวรรณกรรม และออกแบบเครื่องมือสัมภาษณ์
- เดือนที่ 2 เก็บข้อมูลภาคสนามโดย สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างผ่านช่องทางต่าง ๆ
- เดือนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูล ตรวจสอบความถูกต้อง และสรุปผลการวิจัย

4. ออกแบบเครื่องมือวิจัย

- จัดทำแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ซึ่งเป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview)
- ตรวจสอบความถูกต้องและความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์โดยผู้เชี่ยวชาญ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- ดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้คำถามปลายเปิด เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ
- ใช้วิธีการสัมภาษณ์ผ่านระบบอิเล็กทรอนิกส์ เช่น Video Call, Zoom, FaceTime หรือสัมภาษณ์ภาคสนาม
- จัดบันทึกและบันทึกเสียงการสัมภาษณ์เพื่อนำมาถอดความและวิเคราะห์ข้อมูล

6. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธี วิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดย

- การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Inductive Analysis) เพื่อสร้างข้อสรุปจากข้อมูลที่ได้รับ
- การจำแนกข้อมูลเป็นหมวดหมู่ (Typological Analysis) โดยจัดกลุ่มข้อมูลตามหัวข้อที่ศึกษา
- ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลด้วยวิธี Peer Debriefing (ให้ผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบ) และ การตรวจสอบข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูล

7. การนำเสนอผลการวิจัย

- รายงานผลการวิจัยในรูปแบบ การพรรณนา (Descriptive Analysis)
- นำเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำให้สามารถตอบสนองต่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรมอาหารไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ กรอบแนวคิด ที่เน้นการวิเคราะห์ ลักษณะผู้ประกอบการ พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรมอาหารไทย ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัยจากการสัมภาษณ์เชิงลึกแต่ละกลุ่มผู้ให้ข้อมูลดังนี้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาลักษณะพฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้บริโภคที่เป็นนักท่องเที่ยวตลาดน้ำ ของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

หัวข้อสัมภาษณ์ พฤติกรรมการท่องเที่ยวและความพึงพอใจในการซื้อสินค้าอาหารไทย

ผลการสัมภาษณ์ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่เดินทางมาตลาดน้ำเพื่อ รับประทานอาหารไทยต้นตำรับและสัมผัสบรรยากาศแบบไทยและนักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับ รสชาติอาหาร ความสะอาด และบรรยากาศของตลาด ซึ่งปัจจัยที่ทำให้เลือกซื้ออาหาร ได้แก่ รสชาติ ราคา และการนำเสนอที่มีเอกลักษณ์ไทย นักท่องเที่ยวต้องการให้ ตลาดน้ำมีการพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำ ที่จอดรถ และพื้นที่นั่งรับประทานอาหาร

ตารางที่ 1 ผลการวิจัยจากกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มาเยือนตลาดน้ำ

ข้อที่	ปัจจัย	ร้อยละ
1	รสชาติอาหาร	95
2	ความสะอาดของตลาด	90
3	บรรยากาศของตลาด	92
4	ความสะดวกสบายในการเดินทาง	82
5	สิ่งอำนวยความสะดวก	76

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า รสชาติอาหาร เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมากที่สุด โดยมีค่าความพึงพอใจ 95% รองลงมาคือ บรรยากาศของตลาด (92%) และ ความสะอาดของตลาด (90%) ซึ่งเป็นปัจจัยที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญอย่างมากในการเลือกแหล่งท่องเที่ยว

ความสะดวกสบายในการเดินทาง (82%) มีระดับความพึงพอใจปานกลาง ซึ่งบ่งชี้ว่า นักท่องเที่ยวบางส่วนอาจพบปัญหาด้านการเข้าถึงตลาดน้ำ เช่น การจราจรติดขัดหรือการขาดระบบขนส่งสาธารณะที่สะดวก ส่วน สิ่งอำนวยความสะดวก (76%) ได้รับคะแนนต่ำสุด แสดงให้เห็นว่ายังมีข้อจำกัดในด้านสถานที่นั่งรับประทานอาหาร ห้องน้ำ หรือพื้นที่พักผ่อน

จากผลการวิเคราะห์ นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับ คุณภาพอาหารและบรรยากาศของตลาด มากที่สุด ขณะที่ โครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกยังต้องได้รับการพัฒนา เพื่อเพิ่มความสะอาดสบายและดึงดูดนักท่องเที่ยวให้กลับมาใช้บริการอีกในอนาคต

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ผู้ประกอบการและพฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้บริโภคที่เป็นนักท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ด้านวัฒนธรรมอาหารไทย ของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

หัวข้อสัมภาษณ์ ความสัมพันธ์ผู้ประกอบการและพฤติกรรมและความพึงพอใจของผู้บริโภคที่เป็นนักท่องเที่ยวต่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ผลการสัมภาษณ์ ผู้ประกอบการส่วนใหญ่มี ประสบการณ์ในการค้าขายในตลาดน้ำ ไม่น้อยกว่า 5 ปี การขายอาหารที่มีเอกลักษณ์ไทย เช่น ขนมไทย อาหารพื้นเมือง และเครื่องดื่มสมุนไพร เป็นที่นิยมในหมู่นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการเห็นว่าการ เล่าเรื่องวัฒนธรรมและประวัติอาหาร ช่วยสร้างความสนใจให้กับลูกค้าได้มากขึ้น อุปสรรคสำคัญของผู้ประกอบการคือ ต้นทุนวัตถุดิบที่สูงขึ้น และขาดช่องทางการตลาดออนไลน์

ตารางที่ 2 ผลการวิจัยจากกลุ่มผู้ประกอบการตลาดน้ำ (พ่อค้า-แม่ค้า)

ข้อที่	ปัจจัย	ร้อยละ
1	ความสำคัญของการเล่าเรื่องอาหารไทย	85
2	ความต้องการพัฒนาเมนูใหม่ ๆ	72
3	ปัญหาด้านต้นทุนวัตถุดิบ	78
4	ขาดการเข้าถึงตลาดออนไลน์	65

จากตารางที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้ประกอบการตลาดน้ำให้ความสำคัญกับการเล่าเรื่องอาหารไทยมากที่สุด (85%) เนื่องจากการนำเสนอเรื่องราวเกี่ยวกับอาหารสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ดี รองลงมาคือ ปัญหาด้านต้นทุนวัตถุดิบ (78%) ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการดำเนินธุรกิจ เนื่องจากต้นทุนที่สูงขึ้นส่งผลโดยตรงต่อราคาขายและกำไรของผู้ประกอบการ

ในขณะเดียวกัน 72% ของผู้ประกอบการต้องการพัฒนาเมนูใหม่ ๆ เพื่อสร้างความแตกต่างและดึงดูดกลุ่มลูกค้าใหม่ การคิดค้นเมนูที่เป็นเอกลักษณ์สามารถช่วยเพิ่มยอดขายและ

ทำให้ตลาดน้ำมีจุดเด่นที่น่าสนใจ อย่างไรก็ตาม ขาดการเข้าถึงตลาดออนไลน์ (65%) เป็นอีกหนึ่งปัญหาที่พบ โดยผู้ประกอบการส่วนใหญ่ยังขาดทักษะและช่องทางการขายผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล ซึ่งอาจช่วยให้พวกเขาสามารถขยายฐานลูกค้าและเพิ่มยอดขายได้

จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า การเล่าเรื่องอาหารไทยและการลดต้นทุนวัตถุดิบเป็นปัจจัยหลักที่มีผลต่อผู้ประกอบการ ขณะที่การพัฒนาเมนูใหม่และการปรับตัวเข้าสู่ตลาดออนไลน์เป็นแนวทางสำคัญที่สามารถช่วยให้ธุรกิจเติบโตและแข่งขันได้ในระยะยาว

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรมอาหารไทยของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

หัวข้อสัมภาษณ์ แนวทางการพัฒนาตลาดน้ำให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ผลการสัมภาษณ์ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าตลาดน้ำมีศักยภาพสูงในการเป็น แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สามารถสร้าง Soft Power ด้านอาหารไทย และการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ควรเน้น การให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ ในเรื่องของ การตลาดออนไลน์และการสร้างแบรนด์ ควรมี การสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น การจัดกิจกรรมเทศกาลอาหารไทยในตลาดน้ำ เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว ซึ่งตลาดน้ำควร พัฒนาให้ทันสมัย แต่ยังคงความเป็นไทย โดยใช้เทคโนโลยีช่วยในการประชาสัมพันธ์

ตารางที่ 3 ผลการวิจัยจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญและนักวิชาการด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวและวัฒนธรรมอาหารไทย

ข้อที่	ปัจจัย	ร้อยละ
1	การสนับสนุน Soft Power ผ่านอาหารไทย	96
2	ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล	92
3	ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของตลาดน้ำ	90
4	จัดกิจกรรมเทศกาลอาหารไทย	88

จากตารางที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า การสนับสนุน Soft Power ผ่านอาหารไทย ได้รับความสำคัญสูงสุด (96%) จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เนื่องจากอาหารไทยเป็นเอกลักษณ์ที่สามารถสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับการท่องเที่ยวตลาดน้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ การส่งเสริม

การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (92%) ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถของตลาดน้ำผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์

การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของตลาดน้ำ (90%) มีความสำคัญต่อการอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว เช่น การเพิ่มที่จอดรถ ปรับปรุงระบบขนส่ง และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ส่วน การจัดกิจกรรมเทศกาลอาหารไทย (88%) เป็นกลยุทธ์ที่สามารถช่วยดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ดีขึ้นผ่านการส่งเสริมวัฒนธรรมอาหารไทยในรูปแบบของงานเทศกาล

โดยรวมแล้ว แนวทางการพัฒนาตลาดน้ำควรมุ่งเน้นไปที่การใช้ Soft Power ผ่านอาหารไทย และการตลาดดิจิทัล ควบคู่ไปกับ การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานและการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว ซึ่งจะช่วยให้ตลาดน้ำมีความยั่งยืนและสามารถแข่งขันในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้ในระยะยาว

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัย วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับรสชาติอาหาร (95%) บรรยากาศของตลาด (92%) และความสะอาดของตลาด (90%) เป็นปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการเดินทางมายังตลาดน้ำ อย่างไรก็ตาม ปัจจัยด้าน สิ่งอำนวยความสะดวก (76%) และความสะอาดในการเดินทาง (82%) ยังมีระดับความพึงพอใจต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าปัญหาโครงสร้างพื้นฐานและการเข้าถึงตลาดน้ำยังคงเป็นข้อจำกัดที่ต้องได้รับการพัฒนา ทั้งนี้เป็นเพราะ นักท่องเที่ยวมักคาดหวังประสบการณ์เชิงวัฒนธรรมควบคู่ไปกับความสะดวกสบายและคุณภาพของบริการ การให้บริการที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวและความต้องการของนักท่องเที่ยวจะช่วยเพิ่มโอกาสให้ตลาดน้ำสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้อย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Pine & Gilmore (1999) ที่เสนอว่าแนวทางการสร้างประสบการณ์ในการท่องเที่ยวมีผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญารัตน์ แห้วเพชร และคณะ (2561) ที่ระบุว่าปัจจัยด้านบรรยากาศของตลาดและความสะอาดส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจเดินทางของนักท่องเที่ยวในตลาดน้ำ

ผลจากการวิจัย วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การเล่าเรื่องอาหารไทย (85%) เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและสร้างความสนใจในหมู่นักท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบการยังคงเผชิญกับ ปัญหาต้นทุนวัตถุดิบที่สูงขึ้น (78%) และขาดการเข้าถึงตลาด

ออนไลน์ (65%) ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ในตลาดน้ำ ทั้งนี้เป็นเพราะ แนวทางการตลาดแบบดั้งเดิมที่พึ่งพาการขายหน้าร้านเพียงอย่างเดียว อาจไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัล ซึ่งมุ่งเน้นความสะดวกสบายในการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์มากขึ้น นอกจากนี้ ต้นทุนวัตถุดิบที่สูงขึ้นยังเป็นผลจากปัญหาโลจิสติกส์และการจัดหาวัตถุดิบที่ไม่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Schumpeter (1934) ที่กล่าวถึงนวัตกรรมและการปรับตัวของผู้ประกอบการในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน รวมถึงงานวิจัยของ สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (2564) ที่ระบุว่าผู้ประกอบการขนาดเล็กที่สามารถปรับตัวเข้าสู่ตลาดออนไลน์และใช้กลยุทธ์ Soft Power ผ่านวัฒนธรรมอาหารจะสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลจากการวิจัย วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า แนวทางที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาตลาดน้ำให้เป็นส่วนหนึ่งของเศรษฐกิจสร้างสรรค์คือการสนับสนุน Soft Power ผ่านอาหารไทย (96%) ควบคู่ไปกับการส่งเสริมเทคโนโลยีดิจิทัล (92%) และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของตลาดน้ำ (90%) ทั้งนี้เป็นเพราะ Soft Power มีอิทธิพลอย่างมากต่อการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม โดยสามารถใช้เป็นจุดขายหลักในการดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ ขณะที่การส่งเสริมเทคโนโลยีดิจิทัลช่วยให้ตลาดน้ำสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้มากขึ้น และลดข้อจำกัดด้านสถานที่และเวลาในการจำหน่ายสินค้า นอกจากนี้ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของตลาดน้ำ เช่น การปรับปรุงระบบขนส่งและสิ่งอำนวยความสะดวก จะช่วยให้การท่องเที่ยวมีความยั่งยืนมากขึ้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Belz & Peattie (2012) ที่เสนอว่าการพัฒนาอย่างยั่งยืนในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต้องพิจารณาเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และเทคโนโลยีร่วมกัน และงานวิจัยของ Wanichiyada & Karyamon (2561) ที่สนับสนุนว่า การใช้ Soft Power ผ่านวัฒนธรรมอาหารสามารถช่วยกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับท้องถิ่นและสร้างอัตลักษณ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว

โดยสรุป ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ตลาดน้ำสามารถพัฒนาไปสู่แหล่งท่องเที่ยวเชิงเศรษฐกิจสร้างสรรค์ได้หากสามารถแก้ไขปัญหาด้านต้นทุนวัตถุดิบ การขยายตลาดผ่านช่องทางออนไลน์ และการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การส่งเสริม Soft Power ผ่านวัฒนธรรมอาหารไทย ถือเป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของตลาดน้ำ และทำให้ตลาดน้ำสามารถคงอยู่ได้ในระยะยาว สอดคล้องกับแนวคิด การพัฒนาอย่างยั่งยืน (Sustainable Development) ที่มุ่งเน้นการ

สร้างความสมดุลระหว่าง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม เพื่อให้ตลาดน้ำสามารถเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์และสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง “แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์ด้านวัฒนธรรมอาหารไทย ของกรุงเทพมหานครและปริมณฑล” พบว่าปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการพัฒนาตลาดน้ำ ได้แก่ ลักษณะของผู้ประกอบการ พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยว และแนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์ผ่านอาหารไทย ซึ่งสามารถสรุปผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยได้ดังนี้

1. พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับ รสชาติอาหาร (95%) บรรยากาศของตลาด (92%) และความสะอาดของตลาด (90%) ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่กระตุ้นการเดินทางมาท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม สิ่งอำนวยความสะดวก (76%) และ ความสะดวกในการเดินทาง (82%) ยังเป็นจุดที่ต้องได้รับการพัฒนา

2. ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวที่มีต่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์

การเล่าเรื่องอาหารไทย (85%) เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า และทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความสนใจและอยากกลับมาเยี่ยมชมตลาดน้ำอีกครั้ง ผู้ประกอบการยังเผชิญ ปัญหาต้นทุนวัตถุดิบที่สูงขึ้น (78%) และ ขาดการเข้าถึงตลาดออนไลน์ (65%) ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการขยายธุรกิจ

3. แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวตลาดน้ำเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์

การสนับสนุน Soft Power ผ่านอาหารไทย (96%) เป็นแนวทางหลักที่ได้รับความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ เพราะสามารถช่วยให้ตลาดน้ำมีจุดขายที่แข็งแกร่งขึ้น การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล (92%) เป็นแนวทางที่ช่วยให้ตลาดน้ำสามารถแข่งขันและขยายฐานลูกค้าได้ในยุคดิจิทัล การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของตลาดน้ำ (90%) และ การจัดกิจกรรมเทศกาลอาหารไทย (88%) สามารถช่วยเพิ่มความสะดวกสบายและดึงดูดนักท่องเที่ยวได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ภาครัฐควรมี มาตรการสนับสนุนต้นทุนวัตถุดิบและการพัฒนาสูตรอาหารใหม่ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถแข่งขันในตลาดได้ดีขึ้น
2. ส่งเสริม การใช้ Soft Power ผ่านวัฒนธรรมอาหารไทย โดยสร้างเรื่องราวที่น่าสนใจเกี่ยวกับเมนูอาหารในตลาดน้ำ และจัดทำโครงการอนุรักษ์อาหารพื้นเมืองเพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเพิ่มการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้ แบบสอบถาม (Survey Research) เพื่อเก็บข้อมูลเชิงสถิติที่สามารถนำมาวิเคราะห์แนวโน้มพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการได้อย่างแม่นยำ
2. การใช้ วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบผสม (Mixed Methods Research) จะช่วยให้ได้ผลการศึกษาที่ครบถ้วนและสามารถนำไปใช้พัฒนานโยบายได้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กัญญารัตน์ แห้วเพชร, สุทธิดา ติดยไชย, และ พิมพางา เพ็งนาเรนทร์. (2561). ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการให้บริการของตลาดน้ำดอนหวาย จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, 1(2), 9-19.
- กนกวรรณ พวงประยงค์. (2561). บทบาทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์และพฤติกรรมเชิงสร้างสรรค์ในการพัฒนาระดับวิสาหกิจชุมชนไทย. *วารสารพัฒนศาสตร์*, 1(1), 221-252.
- ชัยวิชญ์ ม่วงหมี่. (2562). กลยุทธ์การพัฒนาตลาดน้ำประเทศไทย 4.0 เพื่อการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน. *วารสารสมาคมนักวิจัย*, 24(2), 61-74.
- บุญทวรรณ วิงวอน. (2556). *การเป็นผู้ประกอบการยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชูชัย สมितिไกร. (2561). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

- รัฐวัชร พัฒนจิระรุจน์. (2557). *ทฤษฎีพฤติกรรมผู้บริโภค (The Theory of Consumer Behavior)*. เรียบ ก ใ ช เม ื่อ 12 ก ัน ย าย น 2567 จ าก <http://poundtv5.blogspot.com/2014/10/theory-of-consumer-behavior.html>
- แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ. (2565). สืบค้นจาก <https://op.chandra.ac.th/plan/images/pdf/Master%20plan%20summary%20under%20the%20national%20strategy.pdf>
- Kuratko, D. F., & Hodgetts, R. M. (1998). *Entrepreneurship: theory, process, practice*. Fort Worth: Thomson South-Western.
- Cunningham, J. B., & Lischeron, J. (1991). Defining Entrepreneurship. *Journal of Small Business*, 29(1), 45-59.
- Frese, M. (2000). *Success and Failure of Microbusiness Owners in Africa: A New Psychological Approach*. Greenwood, Westport, CT.
- Belz, F., & Peattie, K. (2012). *Sustainability Marketing: A Global Perspective*. Wiley.
- Wanichyada Wajirum and Karyamon. (2561). ศักยภาพผู้ประกอบการในระบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์. *วารสารบริหารธุรกิจ*, 3(2), 105-122.

สติปัฏฐาน 4 กับการดำเนินชีวิตในสังคมไทย*

FOUR SATIPATTHANAS AND LIVING IN THAI SOCIETY

พระครูสังฆรักษ์ธัมมานุสรณ์ ธัมมานุสรโน¹ และ พระราชเขมากร²

PhrakruSangkarakThammanusorn Thammanusarano¹ and Phra Rajakhemakorn²

¹⁻²บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

¹⁻²Graduate Studies Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: phrathammanusornkadchit@gmail.com

วันที่รับบทความ : 7 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 11 มีนาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 13 มีนาคม 2568

Received 7 March 2025; Revised 11 March 2025; Accepted 13 March 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้ใช้การศึกษาวรรณกรรมและการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาโดยอ้างอิงหลักพุทธปรัชญาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับบทบาทของสติปัฏฐาน 4 ในสังคมไทย สติปัฏฐาน 4 คือการฝึกสติในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริงว่าไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และไม่ใช่อัตน โดยแบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) กายานุปัสสนา พิจารณากายว่าเป็นเพียงธาตุรวมกัน (2) เวทนานุปัสสนา พิจารณาความรู้สึกว่าเป็นเพียงเวทนา (3) จิตตานุปัสสนา พิจารณาสภาพจิตตามความจริง (4) ธัมมานุปัสสนา พิจารณาธรรมตามเหตุปัจจัยที่เกิดขึ้นและดับไป สติปัฏฐาน 4 ซึ่งเป็นแนวทางการฝึกสติในพระพุทธศาสนา ตลอดจนวิเคราะห์บทบาท และประโยชน์ของสติปัฏฐาน 4 ในการดำเนินชีวิตของคนไทยในบริบทปัจจุบัน โดยเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการมีสติในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านจิตใจ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการอยู่ร่วมกันในสังคม นอกจากนี้ บทความยังมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้หลักสติปัฏฐาน 4 ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป อันเป็นผลมาจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และค่านิยมที่เปลี่ยนแปลง

Citation:

* พระครูสังฆรักษ์ธัมมานุสรณ์ ธัมมานุสรโน และ พระราชเขมากร. (2568). สติปัฏฐาน 4 กับการดำเนินชีวิตในสังคมไทย. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 128-141.

PhrakruSangkarakThammanusorn Thammanusarano and Phra Rajakhemakorn. (2025). Four Satipatthanas And Living In Thai Society. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 128-141.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผลการศึกษาเน้นความสำคัญของสติปัฏฐาน 4 ในการดำเนินชีวิตของคนไทย โดยชี้ให้เห็นถึงบทบาทของการฝึกสติในระดับบุคคล ครอบครัว และสังคม เพื่อเสริมสร้าง คุณธรรม จริยธรรม และความสมดุลในสังคมไทย บทความยังอธิบายหลักสติปัฏฐาน 4 ในเชิง พุทธปรัชญา พร้อมทั้งวิเคราะห์การนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงข้อจำกัดและความท้าทาย ต่าง ๆ การฝึกสติผ่านกายานุปัสสนา เวทนานุปัสสนา จิตตานุปัสสนา และธัมมานุปัสสนา ช่วยให้เกิดความเข้าใจตนเองและผู้อื่น ลดความขัดแย้ง และเสริมสร้างความสัมพันธ์ในสังคม การประยุกต์ใช้หลักสติปัฏฐาน 4 จึงเป็นแนวทางสำคัญในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติและสมดุล

คำสำคัญ : สติปัฏฐาน 4, การดำเนินชีวิต, สังคมไทย

Abstract

This research article employed literature review and descriptive data analysis based on Buddhist philosophy and relevant research to provide an in-depth understanding of the Four Foundations of Mindfulness (Satipaṭṭhāna)'s role in Thai society. They involve mindfulness practice by considering impermanence, unsatisfactoriness, and non-self of things. There are 4 aspects of Satipaṭṭhāna : (1) Contemplation of the body (kāyānupassanā) perceiving the body as a mere combination of elements; (2) Contemplation of feelings (vedanānupassanā) recognizing feelings as mere sensations; (3) Contemplation of the mind (cittānupassanā) observing the mind's natural states; and (4) Contemplation of mental objects (dhammānupassanā) understanding phenomena according to their arising and cessation based on causal conditions. It investigates the role and advantages of the Four Foundations of Mindfulness as a Buddhist practice, as well as their application in modern Thai context, highlighting the importance of mindfulness in daily life, mental well-being, interpersonal relationships, and social harmony. The adaptation of Four Foundations of Mindfulness in alignment with changing lifestyle resulting from economic factors, technological advancements, and shifts in societal values is also emphasized.

This article illustrates the importance of Foundations of Mindfulness (Satipatthāna) in Thai daily life, especially its role in promoting morality, ethics, and social balance at individual, family, and society levels. The principles of the Four Foundations of Mindfulness in Buddhist psychology paradigm are also described, as well as an analysis of how they are applied in modern Thai people's daily lives, including challenges and limitations. Practicing mindfulness through contemplation of the body (kāyānupassanā), feelings (vedanānupassanā), mind (cittānupassanā), and mental objects (dhammānupassanā) enhances self-awareness, improves understanding of others, reduces conflicts, and strengthens social relationships. Applying these principles is essential for leading a mindful and balanced life.

Keywords : The Four Satipatthanas, daily life, Thai society

บทนำ

ในสังคมไทยปัจจุบันที่เต็มไปด้วยความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี การดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคมปัจจุบัน จึงเผชิญกับความเครียดและความกดดันอย่างต่อเนื่อง หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะ สติปัฏฐาน 4 ที่ตั้งของสติ การตั้งสติกำหนดพิจารณา สิ่งทั้งหลายให้รู้เห็นตามความเป็นจริง คือ ตามที่สิ่งนั้น ๆ มันเป็นของมัน ซึ่งประกอบด้วย (1) กายานุปัสสนาสติปัฏฐาน (การตั้งสติกำหนดพิจารณากาย) (2) เวทนानุปัสสนาสติปัฏฐาน (การตั้งสติกำหนดพิจารณาเวทนา) (3) จิตตานุปัสสนาสติปัฏฐาน (การตั้งสติกำหนดพิจารณาจิต) และ (4) ธัมมานุปัสสนาสติปัฏฐาน (การตั้งสติกำหนดพิจารณาธรรม) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตโต, 2545, น. 141) จึงเป็นแนวทางสำคัญที่สามารถนำมาใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างสมดุลและสงบสุข สติปัฏฐาน 4 ไม่เพียงแต่เป็นหลักปฏิบัติในทางศาสนา แต่ยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริม การพัฒนาคุณภาพชีวิต ทั้งในระดับบุคคลและสังคม โดยการฝึกฝนสติสามารถช่วยลดความเครียด เสริมสร้างสติปัญญา และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้เป็นอย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับบริบทของสังคมไทยที่มีพระพุทธศาสนาเป็นรากฐานทางวัฒนธรรม

สติ เป็นองค์ธรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทุกมิติ ทั้งในด้านจิตใจ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการทำงานในสังคม โดยเฉพาะในบริบทของสังคมไทยที่เผชิญกับความท้าทายทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การมีสติช่วยให้บุคคลสามารถรับมือกับปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ได้แก่ (1) การมีสติช่วยลดความเครียดและสร้างสมดุลทางจิตใจ ในชีวิตประจำวันที่ได้เต็มไปด้วยแรงกดดันจากภาระหน้าที่และปัจจัยภายนอก เช่น การทำงาน ครอบครัว และสังคม การขาดสติอาจนำไปสู่ ความวิตกกังวลและความทุกข์ทางจิตใจได้ง่าย สติช่วยให้บุคคลสามารถรับรู้และเข้าใจอารมณ์ของตนเองได้ดีขึ้น ลดการตอบสนองต่ออารมณ์ในทางลบ และสร้างสมดุลของจิตใจ ทำให้สามารถ เผชิญกับปัญหา ได้อย่างมีเหตุผลและสงบเย็น (2) การมีสติช่วยเสริมสร้างคุณภาพของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สติเป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล ไม่ว่าจะเป็นในครอบครัว สังคม หรือสถานที่ทำงาน การมีสติช่วยให้เกิดการฟังอย่างลึกซึ้ง และสามารถตอบสนองต่อผู้อื่นด้วยความเข้าใจและเมตตา นอกจากนี้ ยังช่วยป้องกันความขัดแย้งที่เกิดจากอารมณ์ชั่ววูบ และส่งเสริมการสื่อสารที่สร้างสรรค์ (3) การมีสติช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและการตัดสินใจ ในยุคปัจจุบันที่ผู้คนต้องเผชิญกับข้อมูลจำนวนมากและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การตัดสินใจโดยปราศจากสติอาจนำไปสู่ความผิดพลาดและผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ การมีสติช่วยให้บุคคลสามารถ จดจ่อกับงานตรงหน้า ลดการฟุ้งซ่าน และเพิ่มความแม่นยำในการทำงาน อีกทั้งยังช่วยให้เกิดการตัดสินใจที่รอบคอบ มีเหตุผล และมองเห็นทางเลือกที่เหมาะสม (4) การมีสติช่วยส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมในสังคม สังคมไทยมีพื้นฐานวัฒนธรรมที่เชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนา ซึ่งเน้นการดำเนินชีวิตด้วยศีลธรรมและความเมตตา การมีสติช่วยให้บุคคลสามารถควบคุมพฤติกรรมของตนเอง ไม่กระทำการที่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนแก่ผู้อื่น และรักษาจริยธรรมในการดำรงชีวิต เมื่อสติเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต สังคมย่อมมีความสุขและเอื้อต่อการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ (5) การมีสติช่วยให้เกิดการตื่นรู้และการพัฒนาตนเอง การมีสติไม่ได้เป็นเพียงการรู้ตัวในปัจจุบันขณะเท่านั้น แต่ยังช่วยให้เกิดการพิจารณาและเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีต ตลอดจนมีความตระหนักรู้ต่ออนาคต การฝึกสติทำให้บุคคลมีความเข้าใจตนเอง รู้เท่าทันกิเลส และสามารถปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง การมีสติในชีวิตประจำวันเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้บุคคลสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ ลดความเครียด เสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดี เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน และส่งเสริม

คุณธรรมในสังคม สติปัญญา 4 จึงเป็นแนวทางที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ทั้งในระดับบุคคลและสังคมไทยโดยรวม

สังคมไทยปัจจุบันเป็นสังคมที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมและจิตวิญญาณที่มีการเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนาอย่างแน่นแฟ้นมาเป็นเวลายาวนาน หลักธรรมทางพุทธศาสนาได้กลายเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตของผู้คน ทั้งในด้านศีลธรรม จริยธรรม และความสงบทางจิตใจ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ ได้นำมาซึ่งความท้าทายที่ส่งผลต่อวิถีชีวิตของคนไทยในหลายมิติไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และค่านิยมที่เปลี่ยนแปลงไปในบริบทปัจจุบัน สังคมไทยกำลังเผชิญกับกระแสโลกาภิวัตน์ที่ส่งผลให้รูปแบบการใช้ชีวิตของผู้คนมีความเร่งรีบและแข่งขันสูงขึ้น สังคมเมืองขยายตัวอย่างรวดเร็ว ผู้คนต้องเผชิญกับความเครียดจากการทำงาน ปัญหาทางเศรษฐกิจ และภาระหน้าที่ที่กดดัน ส่งผลให้หลายคนเกิดภาวะวิตกกังวล ซึมเศร้า หรือความทุกข์ทางจิตใจ ในขณะเดียวกันเทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญ ทำให้การสื่อสารเปลี่ยนไปจากเดิมผู้คนเชื่อมต่อกันผ่านโลกออนไลน์มากขึ้น แต่กลับพบว่าความสัมพันธ์ในชีวิตจริงอาจลดลง ความอดทนในการรับฟังและความเข้าใจกันในสังคมอาจลดน้อยลง

นอกจากนี้ ปัญหาด้านค่านิยมและศีลธรรมในสังคมไทยยังเป็นอีกประเด็นที่ท้าทายการให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมและความสำเร็จทางวัตถุอาจทำให้บางคนหลงลืมเรื่องของจิตใจ และคุณค่าทางศีลธรรม ปัญหาสังคมปัจจุบัน เช่น การคอร์รัปชัน ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ และความขัดแย้งทางสังคม สะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นที่ต้องมีแนวทางในการสร้างจิตสำนึกและการดำรงชีวิตอย่างมีสติ เพื่อลดปัญหาและสร้างความสมดุลในสังคม ในบริบทเช่นนี้ สติปัญญา 4 ซึ่งเป็นแนวทางแห่งการฝึกสติในพระพุทธศาสนา จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิตของคนไทย การตระหนักรู้ถึงกาย เวทนา จิต และธรรมอย่างต่อเนื่อง สามารถช่วยให้บุคคลมีความเข้าใจตนเอง รับมือกับความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ได้อย่างมีสติ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การนำหลักสติปัญญา มาปรับใช้จึงไม่เพียงแต่ช่วยให้บุคคลมีความสุขสงบภายในตนเอง แต่ยังช่วยส่งเสริมให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความเมตตา เอื้อเฟื้อ และมีความสมานฉันท์มากขึ้น

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความหมาย หลักการ และแนวทางปฏิบัติของสติปัญญา 4 ซึ่งเป็นแนวทางการฝึกสติในพระพุทธศาสนา ตลอดจนวิเคราะห์บทบาทและประโยชน์ของสติปัญญา 4 ในการดำเนินชีวิตของคนไทยในบริบทปัจจุบัน โดยเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการมีสติในชีวิตประจำวัน ทั้งในด้านจิตใจ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และ

การอยู่ร่วมกันในสังคม นอกจากนี้ บทความยังมุ่งเน้นการประยุกต์ใช้หลักสติปัฏฐาน 4 ให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไป อันเป็นผลมาจากปัจจัยทางเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และค่านิยมที่เปลี่ยนแปลง ขอบเขตของบทความครอบคลุมการอธิบายหลักสติปัฏฐาน 4 ในเชิงพุทธปรัชญา และการวิเคราะห์ถึงการนำหลักดังกล่าวมาใช้ในการชีวิตประจำวันของคนไทย ในยุคปัจจุบัน โดยพิจารณาทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว และสังคม ทั้งนี้ บทความจะเน้นศึกษา ประสพการณ์และแนวปฏิบัติที่สามารถนำมาปรับใช้ได้จริง รวมถึงข้อจำกัดและความท้าทาย ของการนำหลักสติปัฏฐานมาใช้ในการบริบทของสังคมไทย

ความหมายของสติปัฏฐาน 4

สติปัฏฐาน 4 คือ หลักการฝึกสติอย่างเป็นระบบในพระพุทธศาสนา เพื่อให้เกิดความรู้เท่าทันกายและใจ ซึ่งเป็นหนทางสู่ความหลุดพ้น ประกอบด้วย กายา เวทนา จิต ธรรม การปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 นำไปสู่ปัญญาและการพ้นทุกข์ในที่สุด โดยมีความหมายดังต่อไปนี้

สติปัฏฐาน หมายถึง “ธรรมอันเป็นที่ตั้งแห่งสติ” หรืออารมณ์ที่สติต้องกำหนดรู้ ได้แก่ กาย เวทนา จิต และธรรม ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในพระพุทธศาสนาที่ช่วยให้บุคคลมีสติและปัญญา ในการพิจารณาภาวะธรรมตามความเป็นจริง การปฏิบัติสติปัฏฐานนำไปสู่การเข้าใจ ธรรมชาติของชีวิต ว่าทุกสิ่งล้วนไม่เที่ยง (อนิจจัง) เป็นทุกข์ (ทุกขัง) และไม่มีตัวตนที่แท้จริง (อนัตตา) ตามหลักพระพุทธศาสนา การฝึกสติปัฏฐานจะนำไปสู่ปัญญาที่เจริญขึ้นเป็นลำดับ โดยเริ่มจากการรู้แยกแยะระหว่างรูปธรรมและนามธรรม (นาม-รูปปริจเฉทญาณ) จนกระทั่ง เข้าถึงปัญญาขั้นสูงที่สามารถเห็นมรรคผลและนิพพาน รวมถึงเข้าใจถึงกิเลสที่ละได้และกิเลสที่ยังเหลืออยู่

ในพระสูตรตันตปิฎก ทีฆนิกาย มหาวรรค อธิบายว่าสติปัฏฐาน 4 คือ การเจริญสติ ซึ่งเป็นหนทางเดียวที่นำไปสู่ความบริสุทธิ์ของสัตว์โลก เพื่อล่วงพ้นความเศร้าโศก ดับทุกข์ บรรลุนิพพานและตรัสรู้พระนิพพาน ประกอบด้วยการศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ กายในกาย เวทนา ในเวทนา จิตในจิต และธรรมในธรรม (ที.ม.อ. (บาลี) 214/197) โดยต้องมืองค์ประกอบ 3 ประการ คือ ความเพียรเพื่ากิเลส สัมปชัญญะที่รู้รูปรนามอย่างชัดเจน และสติที่ระลึกได้ ต่อเนื่องเป้าหมายหลักคือการกำจัดอวิชชา และโสมนัสในโลก

สติปัฏฐาน 4 หมายถึง ธรรมที่เป็นที่ตั้งแห่งสติ หรือการปฏิบัติที่มีสติเป็นประธาน (ที.ม.อ. (บาลี) 373/368) (สัมมาสติ) ซึ่งเป็นหนทางเดียว ไม่ใช่ทางสองแพร่ง เป็นหนทางของผู้

ที่มุ่งสู่การตรัสรู้ และเป็นหนทางของพระพุทธเจ้าในพระธรรมวินัยนี้เท่านั้น เป็นมรรคเบื้องต้นในฝ่ายโลกียะที่เมื่อเจริญให้มากแล้วย่อมนำไปสู่มรรคฝ่ายโลกุตตระ คือนำไปสู่การพ้นทุกข์และบรรลุนิพพาน

ในปรมัตถทีปนิสติปัฏฐานหมายถึงธรรมที่ตั้งมั่นในอารมณ์ โดยมี 2 ความหมายหลัก ได้แก่ (1) สติที่ตั้งมั่นในอารมณ์ และ (2) อารมณ์ที่เป็นที่ตั้งของสติ (กาย เวทนา จิต ธรรม) (พระญาณธชะ, 2546, น.) ซึ่งสติเล่นไปตั้งอยู่โดยพิจารณาว่าไม่งาม ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และไม่ใช่อัตนเพื่อละความสำคัญผิด (พระพุทธโฆสเถร, 2548, น. 1109) ด้านอภิธรรมอธิบายว่า สติประกอบด้วย 4 ลักษณะ คือ ระลึกได้เนื่อง ๆ ไม่หลงลืม รักษาอารมณ์ และจำได้แม่นยำ

พระโสภณมหาเถระ (มหาสีสยาตอ) อธิบายว่า “สติปัฏฐาน” หมายถึง การระลึกรู้ที่ตั้งไว้ในกองรูป เวทนา จิต และสภาวะธรรม โดยมีความหมาย 3 ประการคือ (1) ที่ตั้งของสติ หมายถึง อารมณ์ของสติ 4 ประเภท ได้แก่ กองรูป เวทนา จิต และสภาวะธรรม (2) สภาวะที่พึงตั้งไว้ด้วยสติ หมายถึง การล่งพันความยินดียินร้าย และ (3) สติที่เข้าไปตั้งไว้หรือสติที่ตั้งมั่น หมายถึง การตั้งสติให้มั่นคง (พระโสภณมหาเถระ (มหาสีสยาตอ), 2549, น. 24-25)

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ได้กล่าวว่า สติปัฏฐาน 4 หมายถึง การฝึกสติให้กำหนดพิจารณาสิ่งทั้งหลายตามความเป็นจริงว่าไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และไม่ใช่อัตน ได้แก่ (1) กายานุปัสสนา การพิจารณากายว่าเป็นเพียงธาตุรวมกัน ไม่ใช่อัตน เช่น การกำหนดลมหายใจ อิริยาบถ การพิจารณาความไม่สะอาดของร่างกาย และการพิจารณาซากศพ (2) เวทนานุปัสสนา การพิจารณาความรู้สึกสุข ทุกข์ หรือเฉย ๆ ตามที่เป็นจริง ว่าเป็นเพียงเวทนา ไม่ใช่อัตน (3) จิตตานุปัสสนา การพิจารณาสภาพจิตตามที่เป็นจริง เช่น มีราคะหรือไม่มี เศร้าหมองหรือผ่องแผ้ว (4) ธัมมานุปัสสนา การพิจารณาธรรม เช่น นิรวณฺ ฌันธํ आयตนะ โพชฌงค์ และ อริยสัจ ว่ามีเกิดขึ้นและดับไปตามเหตุปัจจัย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2549, น. 296-297)

พุทธทาสภิกขุ ได้ให้ความหมายว่า การพิจารณาหาสติปัฏฐานเป็นการฝึกจิตให้เข้าถึงความว่างและสมาธิภาวนา ซึ่งเป็นหน้าที่ของมนุษย์ที่ต้องทำด้วยความไม่ประมาท โดยการระลึกถึง กาย เวทนา จิต และธรรม ให้เกิดสมาธิ โดยอาศัยคุณธรรม 3 ประการ ได้แก่ (1) สติ ความระลึกได้ผูกอารมณ์กับจิตไม่ให้ฟุ้งซ่าน (2) สัมปชัญญะ ความรู้ตัว เปรียบเหมือนมู่เล่หมุนรอบจิต (3) อาตปปี ความเพียร พังพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ให้เกิดปัญญา หากฝึกคุณธรรมเหล่านี้อย่างต่อเนื่อง จะทำให้เกิด ญาณ หรือความรู้แจ้งเห็นจริง ซึ่งเป็นการปฏิบัติสติปัฏฐานอย่างสมบูรณ์ (พุทธทาสภิกขุ, 2543, น. 35-36)

สรุปได้ว่าสติปัฏฐาน 4 เป็นหลักการฝึกสติในพระพุทธศาสนาเพื่อให้เกิดความรู้เท่าทันกายและใจ อันนำไปสู่ปัญญาและการพ้นทุกข์ แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ (1) กายานุปัสสนา (การพิจารณากาย) (2) เวทนานุปัสสนา (การพิจารณาความรู้สึกสุขทุกข์) (3) จิตตานุปัสสนา (การพิจารณาสภาพจิต) และ (4) อัมมานุปัสสนา (การพิจารณาธรรม เช่น นิเวศน์ ชันธ อริยสัจ) การปฏิบัติสติปัฏฐานช่วยให้เห็นความไม่เที่ยง เป็นทุกข์ และไร้ตัวตนของสรรพสิ่ง นำไปสู่มรรคผล และนิพพาน ผู้ปฏิบัติต้องมีสติ (ความระลึกได้), สัมปชัญญะ (ความรู้ตัว), และ อาตาปี (ความเพียร) เพื่อให้เกิดปัญญาและความรู้แจ้งเห็นจริง

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับสติปัฏฐาน 4 ตามหลักพุทธศาสนา

สติปัฏฐาน 4 เป็นหลักการปฏิบัติที่สำคัญในพระพุทธศาสนา เป็นกระบวนการฝึกจิตที่ช่วยให้ผู้ปฏิบัติเกิดสติและปัญญาในการพิจารณาธรรมตามความเป็นจริง โดยเป็นหนทางเดียวที่นำไปสู่การพ้นทุกข์และบรรลุพระนิพพาน หลักสติปัฏฐาน 4 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ (1) กายานุปัสสนา (การพิจารณากาย) (2) เวทนานุปัสสนา (การพิจารณาความรู้สึกสุข ทุกข์ หรือเฉย ๆ) (3) จิตตานุปัสสนา (การพิจารณาสภาพจิต) และ (4) อัมมานุปัสสนา (การพิจารณาธรรม เช่น นิเวศน์ ชันธ อริยสัจ) กายานุปัสสนา เป็นการกำหนดรู้กายตามความเป็นจริง เช่น การพิจารณาลมหายใจ (อานาปานสติ) อิริยาบถ ความไม่งามของร่างกาย และสภาวะความเปลี่ยนแปลงของกาย เวทนานุปัสสนา คือ การพิจารณาความรู้สึกที่เกิดขึ้น ไม่ว่าจะเป็นสุขทุกข์ หรือเฉย ๆ โดยไม่ยึดติดกับความรู้สึกเหล่านั้น จิตตานุปัสสนา เป็นการเฝ้าสังเกตสภาวะจิต เช่น จิตที่มีราคะหรือไม่มีราคะ จิตที่เศร้าหมองหรือผ่องแผ้ว เพื่อให้เข้าใจธรรมชาติของจิต อัมมานุปัสสนา คือ การพิจารณาธรรมที่เป็นปัจจัยหล่อเลี้ยงจิต เช่น นิเวศน์ (สิ่งที่กีดขวางสมาธิ) ชันธ (องค์ประกอบของชีวิต) และอริยสัจ 4 (ความจริงอันประเสริฐ)

การปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 ต้องอาศัย (1) สติ (ความระลึกได้) (2) สัมปชัญญะ (ความรู้ตัวทั่วพร้อม) และ (3) อาตาปี (ความเพียร) เพื่อพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ตามความเป็นจริง การฝึกสติปัฏฐานช่วยให้ผู้ปฏิบัติสามารถเห็น ไตรลักษณ์ ได้แก่ (1) อนิจจัง (ความไม่เที่ยง) (2) ทุกขัง (ความเป็นทุกข์) และ (3) อนัตตา (ความไม่มีตัวตนที่แท้จริง) อันเป็นหัวใจสำคัญของพระพุทธศาสนา

ในพระไตรปิฎกกล่าวว่าสติปัฏฐาน 4 เป็น “เอกายนมรรค” หรือหนทางเดียวที่นำไปสู่การพ้นทุกข์ (มหาสท. (ไทย) 11/40-50) ผู้ปฏิบัติสามารถพัฒนาปัญญาตั้งแต่ระดับพื้นฐาน

จนถึงการตรัสรู้ การฝึกสติปัฏฐานช่วยให้บุคคลละความยึดมั่นในตัวตน ลดกิเลส และพัฒนาจิตให้สงบเย็น การฝึกฝนอย่างต่อเนื่องจะนำไปสู่ ญาณ หรือความรู้แจ้งเห็นจริง และเป็นรากฐานของ วิปัสสนาภาวนา (การเจริญปัญญา)

การปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 ไม่เพียงแต่เป็นการฝึกฝนทางจิตใจเท่านั้น แต่ยังเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ สามารถช่วยลดความเครียด ความทุกข์ และเสริมสร้างความสุขที่แท้จริง การฝึกสติอย่างต่อเนื่องจะนำไปสู่การปล่อยวางจากความยึดมั่นในตัวตน และเป็นก้าวแรกสู่ความหลุดพ้นตามแนวทางของพระพุทธศาสนา

สรุปได้ว่าสติปัฏฐาน 4 เป็นหลักการปฏิบัติในพระพุทธศาสนาที่ช่วยฝึกจิตให้เกิดสติและปัญญา ผ่านการพิจารณากาย เวทนา จิต และธรรม ตามความเป็นจริง ซึ่งเป็นหนทางสู่การพ้นทุกข์และบรรลुพระนิพพาน การปฏิบัติต้องอาศัยสติ สัมปชัญญะ และความเพียรเพื่อให้เข้าใจไตรลักษณ์ลดกิเลส และนำไปสู่ความสงบเย็นและความหลุดพ้นในที่สุด

ผลกระทบของสติปัฏฐาน 4 ต่อการดำเนินชีวิตในสังคมไทย

สติปัฏฐาน 4 เป็นหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนาที่เน้นการเจริญสติผ่านกาย เวทนา จิต และธรรม อันเป็นแนวทางปฏิบัติที่ช่วยให้เกิดความตระหนักรู้ในปัจจุบันขณะ ส่งผลให้บุคคลสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีสติ ปัญญา และความสงบเย็น ในบริบทของสังคมไทย ซึ่งได้รับอิทธิพลจากพุทธศาสนาอย่างลึกซึ้ง สติปัฏฐาน 4 มีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมและวิถีชีวิตของผู้คน ทั้งในระดับบุคคลและสังคม การฝึกสติช่วยลดความเครียด ควบคุมอารมณ์ และเสริมสร้างจิตใจให้เข้มแข็ง ส่งผลให้ความขัดแย้งลดลง และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นไปอย่างราบรื่น นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมในสังคม เช่น ความอดทน ความเมตตา และความรับผิดชอบ ซึ่งเป็นรากฐานของสังคมที่สงบสุข ดังนั้น การนำสติปัฏฐาน 4 มาใช้ในชีวิตประจำวันจึงเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่เต็มไปด้วยความเข้าใจและปรองดอง ประกอบด้วย

1. การพัฒนาความมีสติในมนุษย์และชุมชน การเจริญสติผ่านสติปัฏฐาน 4 ช่วยพัฒนาความมีสติในระดับบุคคลและชุมชน ส่งผลให้เกิดความสงบและสมดุลทางจิตใจ เมื่อบุคคลมีสติในการรับรู้กาย เวทนา จิต และธรรม ย่อมสามารถควบคุมอารมณ์ ลดความขัดแย้ง และตัดสินใจด้วยปัญญา ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัว ที่ทำงาน และสังคม ในระดับชุมชน การนำหลักสติปัฏฐาน 4 มาประยุกต์ใช้ เช่น การส่งเสริมกิจกรรมภาวนา การอบรม

คุณธรรม หรือการใช้สติในกระบวนการทำงานร่วมกัน จะช่วยให้ชุมชนมีความสามัคคี มีความเข้าใจซึ่งกันและกัน ลดปัญหาความรุนแรงและความขัดแย้ง ดังนั้น หากบุคคลและชุมชนสามารถพัฒนาสติอย่างต่อเนื่อง สังคมไทยจะเป็นสังคมที่อยู่ร่วมกันอย่างสันติ และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2. การจัดการความขัดแย้งในสังคมตามหลักสติปัฏฐาน 4 เป็นแนวทางสำคัญในการจัดการความขัดแย้งในสังคมไทย โดยช่วยให้บุคคลมีสติรู้เท่าทันตนเองและสถานการณ์รอบตัว การพิจารณาภายในช่วยให้ควบคุมพฤติกรรมไม่ให้ก้าวร้าว การตระหนักรู้เวทนาช่วยให้เข้าใจอารมณ์ของตนเองและผู้อื่น การสังเกตจิตทำให้รู้เท่าทันความคิด ลมอดคติ และการพิจารณาธรรมช่วยให้ใช้ปัญญาแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล เมื่อบุคคลฝึกสติอย่างต่อเนื่อง จะสามารถรับมือกับความขัดแย้งได้อย่างสงบ ลดการใช้อารมณ์ในการโต้แย้ง และเปิดใจรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง ส่งผลให้สังคมมีบรรยากาศแห่งความเข้าใจและปรองดอง หากสติปัฏฐาน 4 ถูกนำไปใช้ในระดับสังคม เช่น ในการเจรจา การตัดสินใจเชิงนโยบาย หรือการบริหารองค์กร จะช่วยให้การแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่สังคมที่สงบสุขมากขึ้น

3. การแก้ไขปัญหาสังคมตามหลักสติปัฏฐาน 4 เป็นแนวทางสำคัญในการแก้ไขปัญหาสังคม เช่น ความเครียด ความรุนแรง และปัญหาครอบครัว โดยช่วยให้บุคคลมีสติรู้เท่าทันอารมณ์และความคิดของตนเอง การฝึกสติในกายช่วยให้รู้จักผ่อนคลาย ลดความตึงเครียดทางร่างกาย การพิจารณาเวทนาช่วยให้เข้าใจและจัดการกับอารมณ์ได้ดีขึ้น ลดความโกรธและความคับข้องใจ การตระหนักรู้ในจิตทำให้ควบคุมความคิดเชิงลบ ลดความวิตกกังวล และการพิจารณาธรรมช่วยให้ใช้ปัญญาแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล เมื่อบุคคลสามารถควบคุมอารมณ์และมีเมตตาต่อกัน ปัญหาความรุนแรงในครอบครัวและสังคมก็จะลดลง นอกจากนี้ การนำสติปัฏฐาน 4 มาใช้ในระดับครอบครัว เช่น การรับฟังกันด้วยสติและความเข้าใจ จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีขึ้น ทำให้ครอบครัวเป็นแหล่งพลังใจที่มั่นคง ซึ่งจะส่งผลต่อความสงบสุขของสังคมโดยรวม

แนวทางการประยุกต์ใช้สติปัฏฐาน 4 ในชีวิตประจำวัน

สติปัฏฐาน 4 เป็นหลักธรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันเพื่อพัฒนาจิตใจและพฤติกรรมให้มีสติและปัญญา ไม่ว่าจะเป็นการดำเนินชีวิต การทำงาน หรือการสร้าง

ความสัมพันธ์กับผู้อื่น การฝึกสติผ่านการพิจารณากาย เวทนา จิต และธรรม ช่วยให้เรารับมือกับอารมณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างมีสติ ลดความเครียดและความขัดแย้งในชีวิต นอกจากนี้ ยังช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและความสงบภายใน ทำให้เราสามารถใช้ชีวิตอย่างสมดุลและมีความสุขมากขึ้น ประกอบด้วย

1. เทคนิคและวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทย การประยุกต์ใช้สติปัฏฐาน 4 ในบริบทของสังคมไทยสามารถทำได้ผ่านวิธีการที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตและวัฒนธรรม เช่น การนั่งสมาธิและเจริญสติในวัด ซึ่งเป็นสถานที่ที่คนไทยคุ้นเคย หรือการฝึกสติผ่านกิจกรรมประจำวัน เช่น การรับประทานอาหารอย่างมีสติ การเดินจงกรม หรือการสวดมนต์ก่อนนอน นอกจากนี้ การนำหลักสติปัฏฐานมาใช้ในที่ทำงาน โดยฝึกสติก่อนประชุมหรือก่อนตัดสินใจ จะช่วยลดความเครียดและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ในระดับครอบครัว การฝึกสติผ่านการรับฟังกันอย่างตั้งใจ และการพูดด้วยสติ จะช่วยให้ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวดีขึ้น การใช้สติปัฏฐานในสังคม เช่น การมีสติขณะใช้สื่อโซเชียล จะช่วยลดความขัดแย้งและการเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่เหมาะสม ดังนั้น การฝึกสติผ่านวิธีที่เข้ากับวิถีชีวิตไทย จะช่วยให้สังคมไทยดำเนินไปอย่างสงบและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

2. กิจกรรมหรือโครงการที่ส่งเสริมให้ผู้คนเรียนรู้และปฏิบัติตามสติปัฏฐาน 4 การส่งเสริมการเรียนรู้และปฏิบัติตามสติปัฏฐาน 4 สามารถทำได้ผ่านกิจกรรมและโครงการที่เข้าถึงคนไทยทุกช่วงวัย เช่น โครงการบวชนกชนนีในวัดที่เปิดโอกาสให้ประชาชนฝึกสมาธิและเจริญสติอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ หลายสถานศึกษามีการจัดหลักสูตรฝึกสติสำหรับนักเรียนและครูเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ในที่ทำงาน บางองค์กรจัดกิจกรรมฝึกสมาธิช่วงเช้า เพื่อช่วยลดความเครียด และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน การจัดค่ายปฏิบัติธรรมสำหรับเยาวชนหรือกลุ่มครอบครัว ยังเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ช่วยปลูกฝังการเจริญสติให้กับคนรุ่นใหม่ อีกทั้งโครงการอบรมออนไลน์เกี่ยวกับสติปัฏฐาน 4 ผ่านสื่อดิจิทัล ก็ช่วยให้ผู้คนสามารถเข้าถึงแนวทางปฏิบัติได้ง่ายขึ้น กิจกรรมเหล่านี้ล้วนช่วยให้ผู้คนในสังคมไทยมีโอกาสฝึกฝนและนำสติปัฏฐาน 4 ไปใช้ในการดำเนินชีวิตได้อย่างแท้จริง

3. ตัวอย่างจากบุคคลหรือชุมชนที่น่าไปใช้ได้ดี มีบุคคลและชุมชนในสังคมไทยที่สามารถนำสติปัฏฐาน 4 ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างเช่น พระอาจารย์ชา สุภัทโท แห่งวัดหนองป่าพง ซึ่งได้นำหลักสติปัฏฐาน 4 มาใช้ในการฝึกจิต ทำให้เกิดแนวทางปฏิบัติที่เข้าใจง่ายและนำไปใช้ได้จริง นอกจากนี้ ยังมีชุมชนบ้านพลัม ซึ่งเป็นหมู่บ้านปฏิบัติธรรมที่ก่อตั้งโดยหลวงปู่ติช นัท ฮันห์ ที่เน้นการใช้สติในทุกกิจกรรมของชีวิตประจำวัน

ในระดับองค์กร มีบริษัทที่นำการฝึกสติมาใช้ในการบริหารจัดการพนักงาน เช่น การนั่งสมาธิ ก่อนเริ่มงานเพื่อลดความเครียด และเพิ่มสมาธิ ในระดับชุมชน วัดและศูนย์ปฏิบัติธรรมหลาย แห่งจัดกิจกรรมอบรมสติปัญญาให้กับประชาชน ส่งผลให้คนในชุมชนมีความสงบ ลดความ ขัดแย้ง และดำเนินชีวิตอย่างมีความสุขมากขึ้น ตัวอย่างเหล่านี้แสดงให้เห็นว่าการนำสติปัญญา 4 ไปใช้สามารถสร้างผลลัพธ์ที่ดีต่อบุคคลและสังคมโดยรวม

ความท้าทายและอุปสรรคในการใช้สติปัญญา 4 ในสังคมไทย

แม้สติปัญญา 4 จะเป็นหลักธรรมที่สามารถช่วยให้บุคคลดำเนินชีวิตอย่างมีสติและ ปัญญา แต่การนำไปปฏิบัติจริงในสังคมไทยยังคงมีความท้าทายและอุปสรรคอยู่มาก ปัจจัยต่าง ๆ เช่น วิถีชีวิตที่เร่งรีบ สภาพแวดล้อมทางสังคม และอิทธิพลของเทคโนโลยี ล้วนทำให้การฝึกสติเป็นเรื่องยาก นอกจากนี้ ความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับสติปัญญา และการขาดการสนับสนุนจากครอบครัวหรือชุมชนก็เป็นอุปสรรคสำคัญ ดังนั้น การหาวิธีปรับตัวให้ เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยจึงเป็นสิ่งจำเป็นในการทำให้สติปัญญา 4 เป็นส่วนหนึ่งของ ชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง ประกอบด้วย

1. ปัญหาทางสังคมที่ทำให้การมีสติของคน ในสังคมไทยเสียไปนั้น มีหลายปัจจัยที่ ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ หนึ่งในนั้น คือ ความเครียดจากการแข่งขันใน ชีวิตประจำวันไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การทำงาน หรือการใช้ชีวิตในเมืองใหญ่ที่มีความวุ่นวาย และความกดดันสูงอีกทั้งสื่อสังคมออนไลน์ที่เต็มไปด้วยข้อมูลข่าวสารที่ไม่หยุดนิ่ง ทำให้ผู้คน ต้องเผชิญกับการเปรียบเทียบตัวเองกับผู้อื่นอยู่เสมอ จนเกิดความวิตกกังวลและความไม่พอใจ ในชีวิต นอกจากนี้ ปัญหาทางเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิต เช่น รายได้ที่ไม่เพียงพอ ค่าใช้จ่ายที่สูง ทำให้ผู้คนไม่สามารถมีเวลาหรือพื้นที่ในการพัฒนาตนเองและฝึกสติได้ นอกจากนี้ ความไม่เท่าเทียมในสังคม ยังเป็นอีกปัจจัยที่ทำให้คนรู้สึกหมดหวังและสูญเสีย แรงจูงใจในการใช้ชีวิตอย่างมีสติ การเผชิญกับปัญหาเหล่านี้จึงทำให้การมีสติในชีวิตประจำวัน ลดน้อยลงและส่งผลกระทบต่อความสุขและคุณภาพชีวิตโดยรวมของสังคมไทย

2. ความเข้าใจผิดเกี่ยวกับแนวคิดฟุ้งเฟ้อในบริบทของสติปัญญา 4 มักเกิดจากการ ตีความที่ไม่ถูกต้อง โดยบางคนอาจมองว่าการมีสตินั้นหมายถึงการปล่อยวางหรือไม่สนใจใน ความสำเร็จทางวัตถุ ซึ่งอาจทำให้เข้าใจผิดว่า การดำเนินชีวิตอย่างมีสติคือการละเลยความ ต้องการพื้นฐานหรือเป้าหมายในชีวิตจริง ในขณะที่หลักการของสติปัญญา 4 เน้นการตระหนัก

รู้และอยู่กับปัจจุบัน การมีสติไม่ได้หมายถึงการไม่สนใจสิ่งรอบตัว แต่คือการมีสำนึกต่อความคิด และอารมณ์ของตนเอง รวมถึงการเข้าใจความต้องการและเป้าหมายในชีวิตอย่างชัดเจน นอกจากนี้ ความเข้าใจผิดยังอาจทำให้ผู้คนมองว่าการมีสติเป็นเรื่องยากและไม่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงในสังคมที่เต็มไปด้วยความวุ่นวายและความเครียด

3. แนวทางการแก้ไขเพื่อลดอุปสรรคในการนำเสนอแนวคิดของสติปัฏฐาน 4 ในสังคมไทยสามารถทำได้หลายวิธี เริ่มต้นด้วยการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของสติปัฏฐาน 4 ผ่านการจัดสัมมนาและกิจกรรมอบรมที่เข้าถึงกลุ่มคนต่าง ๆ โดยเฉพาะเยาวชน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้และการปฏิบัติที่ถูกต้อง และควรมีการใช้สื่อที่เหมาะสม เช่น สื่อออนไลน์และโซเชียลมีเดีย เพื่อเผยแพร่ข้อมูลที่ต้องการและกระตุ้นความสนใจในแนวคิดนี้ การนำเสนอเนื้อหาที่เข้าใจง่ายและสามารถเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวันจะช่วยให้ผู้คนเห็นความสำคัญของการมีสติในการดำเนินชีวิต นอกจากนี้ ควรสร้างชุมชนหรือกลุ่มสนับสนุนที่มุ่งเน้นการฝึกสติร่วมกัน ซึ่งจะทำให้เกิดแรงจูงใจและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ในการปฏิบัติจริง สุดท้าย การสนับสนุนจากภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ ในการนำแนวคิดนี้เข้าสู่ระบบการศึกษาและการทำงาน จะช่วยให้การนำเสนอแนวคิดนี้มีความยั่งยืนและเป็นที่ยอมรับในสังคมมากขึ้น

บทสรุป

สติปัฏฐาน 4 เป็นหลักธรรมสำคัญในพระพุทธศาสนาที่เน้นการฝึกสติในชีวิตประจำวัน ผ่านการพิจารณากาย เวทนา จิต และธรรม ซึ่งช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองทั้งในด้านจิตใจ และพฤติกรรม การนำหลักสติปัฏฐาน 4 มาใช้ในชีวิตประจำวันของสังคมไทยเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้เกิดความสงบสุข ลดความเครียด เสริมสร้างปัญญา และพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความสำคัญของสติปัฏฐาน 4 ในการดำเนินชีวิตในสังคมไทยสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของสติในการสร้างสังคมที่มีคุณภาพและความสุข เมื่อบุคคลสามารถกำหนดรู้ตนเองและสิ่งรอบข้างได้อย่างมีสติ ย่อมช่วยลดความขัดแย้ง สร้างความเข้าใจซึ่งกันและกัน และส่งเสริมคุณธรรมในสังคม นอกจากนี้ การมีสติยังช่วยให้บุคคลสามารถรับมือกับปัญหาและความเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ในแง่ของการสร้างสังคมที่มีคุณภาพและความสุข สติปัฏฐาน 4 เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และการอยู่ร่วมกันอย่างสมานฉันท์ เมื่อบุคคลมีสติและตระหนัก

รู้ถึงพฤติกรรมของตนเอง จะสามารถดำรงตนอยู่ในสังคมอย่างมีความรับผิดชอบ เคารพซึ่งกันและกัน และลดปัญหาทางสังคม เช่น ความขัดแย้ง ความเหลื่อมล้ำ และปัญหาทางศีลธรรม โดยสรุป การนำหลักสติปัฏฐาน 4 มาปรับใช้ในชีวิตประจำวันของคนไทย ไม่เพียงแต่ช่วยให้บุคคลมีความสุขสงบภายในตนเอง แต่ยังส่งเสริมให้สังคมไทยเป็นสังคมที่มีความเมตตาเอื้อเฟื้อ และสมานฉันท์มากขึ้น เมื่อสติกลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต สังคมย่อมเป็นสถานที่ที่น่าอยู่สำหรับทุกคน

เอกสารอ้างอิง

- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาเถปิฎก 2500*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระโสภณมหาเถระ (มหาสีสยาตอ), (2549). *มหาสติปัฏฐานสูตร ทางสู่พระนิพพาน*. พระพรหมโมลี (สมศักดิ์ อุบลโม) แปล, กรุงเทพฯ: ไทยรายวันการพิมพ์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2549). *พุทธธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 20). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์บริษัทสหธรรมิก จำกัด.
- พระญาณธชะ. (2546). *ปรมัตถทีปนี ปริจเฉทที่ 7 สมุจยสังคหะ. พระคันธसारากิจ* แปล, กรุงเทพฯ: หางหุ่นสวน จำกัด ไทยรายวัน กราฟฟิคเพลท.
- พระพุทธโฆสเถร. (2548). *คัมภีร์วิสุทธิมรรค* แปลโดย สมเด็จพระพุทธาจารย์ (อาจ อาสภมหาเถร). (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: บริษัทนาเพรส จำกัด.
- พุทธทาสภิกขุ. (2543). *ศิลปะการดำเนินชีวิต (เรื่องเกี่ยวกับการปฏิบัติธรรม)*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุขภาพใจ.

พุทธศาสนาเถรวาท*

THERAVĀDA BUDDHISM

พระปรีชา ธิรปุญโญ (สีหะอำไพ)¹, สมเดช นามเกต² และ พระครูจิรธรรมธัช³

Phra Preecha Thirapuyo (Seehaamphai)¹, Somdet Namket² and Phrakru Jiradhammathat³

¹⁻³มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

¹⁻³Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nongkhai Campus, Thailand

Corresponding Author's E-mail: 6702105001@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ : 3 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 19 มีนาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 22 มีนาคม 2568

Received 3 March 2025; Revised 19 March 2025; Accepted 22 March 2025

แปลจากหนังสือ : พุทธศาสนาเถรวาท

ผู้เขียน : ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ

ผู้แปล : ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ

สำนักพิมพ์ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

ปีที่พิมพ์ : 2556

จำนวนหน้า : 492 หน้า

บทนำ

พุทธศาสนาเถรวาท เป็นหนึ่งในนิกายสำคัญของพุทธศาสนา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ไทย ศรีลังกา เมียนมา ลาว และกัมพูชา คำสอนของพุทธ

Citation:

* พระปรีชา ธิรปุญโญ (สีหะอำไพ), สมเดช นามเกต และ พระครูจิรธรรมธัช. (2568). พุทธศาสนาเถรวาท. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 142-158.

Phra Preecha Thirapuyo (Seehaamphai), Somdet Namket, Phrakru Jiradhammathat. (2025). Theravāda Buddhism. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 142-158.;

DOI: DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ศาสนาเถรวาทมุ่งเน้นการรักษาหลักธรรมดั้งเดิมที่ปรากฏในพระไตรปิฎก ซึ่งถือเป็นแหล่งคำสอนที่บริสุทธิ์และเป็นพื้นฐานของแนวทางปฏิบัติสู่การดับทุกข์และบรรลุนิพพาน

หนังสือ "พุทธศาสนาเถรวาท" โดย ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ เป็นงานวิชาการที่มุ่งนำเสนอแนวคิด คำสอน และหลักปรัชญาของพุทธศาสนาเถรวาทในเชิงลึก โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจโครงสร้างแนวคิดหลักของพุทธศาสนาเถรวาทอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งเชื่อมโยงคำสอนเหล่านี้กับแนวคิดปรัชญาและศาสตร์สมัยใหม่

เนื้อหาในหนังสือแบ่งออกเป็นหลายบท ครอบคลุมหัวข้อสำคัญ ได้แก่ โครงสร้างแนวคิดของพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งอธิบายหลักธรรม เช่น ไตรลักษณ์ ปฏิจจนุปบาท และกฎแห่งกรรม แนวทางปฏิบัติทางศาสนา เช่น ไตรสิกขา อริยมรรค และวิปัสสนากัมมัฏฐาน เป้าหมายของชีวิตตามพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งเน้นไปที่แนวคิดเรื่องนิพพานและการหลุดพ้นจากสังสารวัฏ การเปรียบเทียบแนวคิดเถรวาทกับปรัชญาและศาสนาอื่น เช่น มหายาน วัชรยาน และปรัชญาตะวันตก หนังสือเล่มนี้มิได้เป็นเพียงตำราที่ให้ข้อมูลเชิงทฤษฎีเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการนำหลักธรรมไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน อีกทั้งยังช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจพุทธศาสนาเถรวาทในมิติที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

พุทธศาสนาเถรวาท จึงเป็นหนังสือที่เหมาะสมสำหรับ นักศึกษา นักวิชาการ พระสงฆ์ และผู้ที่สนใจศึกษาพุทธศาสนาในเชิงปรัชญาและวิชาการ โดยเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการทำ ความเข้าใจคำสอนของพุทธศาสนาเถรวาทอย่างเป็นระบบและรอบด้าน

เนื้อเรื่อง พุทธศาสนาเถรวาท

หนังสือเล่มนี้มีทั้งหมด 8 บท ประกอบด้วย

บทที่ 1 บทนำ

ได้มีหัวข้อสำคัญภายในบทดังนี้

1. ประวัติและการพัฒนาการของพุทธศาสนาเถรวาท
2. ประเภทและนิกายของพุทธศาสนาเถรวาท
3. พุทธศาสนาเถรวาทในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้
4. พุทธศาสนากับพุทธปรัชญา
5. ลักษณะสำคัญของพุทธศาสนาเถรวาท
6. คำสอนของพุทธศาสนาเถรวาท

หนังสือเล่มนี้มีจุดประสงค์จะอธิบายคำสอนที่สำคัญของ พุทธศาสนานิกายเถรวาท เป็นเป้าหมายหลัก แต่ความเข้าใจความหมายความเป็นมา และลักษณะสำคัญของพุทธศาสนาเถรวาทก็เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการทำความเข้าใจคำสอนของพุทธศาสนาเถรวาท เพื่อไม่ให้เกิดความ สับสนกับพุทธศาสนานิกายอื่น จึงจะขอลำถึงความหมาย ความเป็นมาและลักษณะสำคัญของพุทธศาสนาเถรวาทโดยสังเขปก่อนในบทนี้

บทที่ 2 ความเข้าใจเบื้องต้นว่าด้วยโลกและชีวิต

ความเข้าใจเบื้องต้นว่าด้วยโลกและชีวิต หัวข้อสำคัญภายในบทสมมติสังขและปรมาตตสังขจะ ธรรมและธาตุ ปรมาตตธรรม ภูมิและเอกภพ ลักษณะและประเภทของสัตว์ ประโยชน์และการประยุกต์ใช้คำสอนเรื่องภูมิและสัตว์ เมื่อกล่าวถึง สิ่งมีจริง (reality หรือ existence) สามารถแบ่งออกเป็น สองกลุ่มหลัก ได้แก่ มนุษย์ สิ่งอื่นที่ไม่ใช่มนุษย์ เช่น สัตว์ เตร็จฉาน พืช ภูเขา ต้นไม้ และมหาสมุทร เป็นต้น หากพิจารณาในมุมของที่ตั้งหรือที่อยู่อาศัย ซึ่งเป็นภาพรวมที่กว้างขึ้น เราจะพบว่าโลกและจักรวาลที่เป็นแหล่งอาศัยของสรรพสิ่งต่าง ๆ มากมาย สิ่งเหล่านี้สามารถเรียกรวมกันว่า "ธรรมชาติ" คำว่า ธรรมชาติ มีความหมายหลากหลายแต่ในที่นี้หมายถึง "สิ่งที่เกิดขึ้นและดำเนินไปตามลักษณะที่เป็นไปตามธรรมชาติของมันเอง" หรือที่เรียกว่า "กฎธรรมชาติ" ซึ่งเกิดขึ้นโดยไม่มีสิ่งเหนือธรรมชาติเป็นผู้สร้างหรือควบคุมในทัศนะของพุทธศาสนาเถรวาทโลกและชีวิตล้วนเป็น ส่วนหนึ่งของธรรมชาติ ซึ่งดำเนินไปตาม กฎแห่งเหตุปัจจัย (ปฏิจจสมุปบาท) และมีลักษณะของความไม่เที่ยง (อนิจจัง) เป็นทุกข์ (ทุกขัง) และ ไม่ใช่ตัวตนที่แท้จริง (อนัตตา) กล่าวอีกนัยหนึ่งทุกสิ่งล้วนเป็นไปตามระเบียบของธรรมชาติ หรือที่ในเชิงวิทยาศาสตร์อาจเรียกว่า "กฎธรรมชาติ"

ดังนั้น ตามแนวคิดของพุทธศาสนาเถรวาท สิ่งทั้งปวงล้วนดำเนินไปตามกฎธรรมชาติ และไม่มีสิ่งเหนือธรรมชาติที่เป็นผู้กำหนดหรือควบคุม ในบทนี้จะเป็นการศึกษาถึงธรรมชาติของสิ่งมีจริงในมุมมองพุทธศาสนา โดยเฉพาะแนวคิดเกี่ยวกับโลก ภูมิ และที่อยู่อาศัยของสรรพสัตว์ (รวมถึงมนุษย์และสัตว์ชนิดอื่น) เพื่อทำความเข้าใจว่าสิ่งเหล่านี้มีอยู่จริงหรือไม่ในเชิงพุทธปรัชญา

บทที่ 3 ธรรมชาติของโลกและชีวิต

ธรรมชาติของโลกและชีวิต ไตรลักษณ์ หัวข้อสำคัญภายในบทหลักไตรลักษณ์ ความสัมพันธ์ระหว่างอนิจจตา ทุกขตา และอนัตตตา อนิจจตากับขณิกวาท อนัตตตากับการปฏิเสธอัตตาของพุทธศาสนาเถรวาท อนัตตตาทาทางจิตวิทยากับอนัตตตาทาทางอภิปรัชญา ความเป็นอนัตตตาทาของนิพพาน ทุกขตากับการมองโลกในแง่ร้ายประโยชน์และการประยุกต์ใช้

คำสอนเรื่องไตรลักษณ์ ในบทก่อนหน้านี้ เราได้อภิปรายเกี่ยวกับธรรมชาติของโลกและชีวิตในฐานะสิ่งที่มีอยู่จริงตามหลักพุทธศาสนาเถรวาท บทนี้จะกล่าวถึง ไตรลักษณ์หรือสามัญลักษณ์ของสรรพสิ่ง ซึ่งเป็นกฎธรรมชาติที่อธิบายลักษณะพื้นฐานของทุกสรรพสิ่งที่ดำรงอยู่ ธรรมชาติของโลกและชีวิต ไตรลักษณ์

1. ความหมายของกฎธรรมชาติในพุทธศาสนาเถรวาท พุทธศาสนาเถรวาทถือว่า ทุกสิ่งดำเนินไปตามกฎธรรมชาติ โดยไม่มีสิ่งเหนือธรรมชาติ เช่น พระเจ้าหรืออ๊ตตาเป็นผู้ควบคุมกฎธรรมชาติในพุทธศาสนาเถรวาท เรียกว่า "ธรรมนิยาม" ซึ่งประกอบด้วยกฎสำคัญสองประการ ได้แก่ กฎแห่งเหตุและผล (ปฏิจจสมุปบาท) ทุกสิ่งเกิดขึ้นจากเหตุปัจจัย กฎไตรลักษณ์ อธิบายลักษณะพื้นฐานของสรรพสิ่ง

2. ไตรลักษณ์ สามัญลักษณ์ของสรรพสิ่ง ไตรลักษณ์เป็นกฎธรรมชาติที่อธิบายว่า สรรพสิ่งทั้งปวงมีลักษณะ 3 ประการ ได้แก่ อนิจจัง (ไม่เที่ยง) ทุกสิ่งเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ทุกขัง (เป็นทุกข์) ทุกสิ่งไม่สามารถคงอยู่ในสภาพที่เราต้องการได้ อนัตตา (ไม่มีตัวตนที่แท้จริง) ทุกสิ่งเกิดขึ้นจากเหตุปัจจัย ไม่มีตัวตนที่แท้จริง

3. ความสัมพันธ์ระหว่างไตรลักษณ์และปฏิจจสมุปบาท กฎปฏิจจสมุปบาท อธิบายเหตุปัจจัยที่ทำให้สิ่งทั้งหลายเกิดขึ้นกฎไตรลักษณ์ อธิบายลักษณะของสิ่งที่เกิดขึ้น ดังนั้น ไตรลักษณ์เป็นผลที่เกิดจากกฎปฏิจจสมุปบาท

4. การประยุกต์ใช้ไตรลักษณ์ในชีวิตประจำวัน เข้าใจความเปลี่ยนแปลง (อนิจจัง) ช่วยให้เราปรับตัวได้ดี เข้าใจความทุกข์ (ทุกขัง) ทำให้เรารู้สาเหตุของทุกข์และหาทางแก้ไขปล่อยวางจากความยึดมั่นในตัวตน (อนัตตา) ลดอ๊ตตาและความยึดติด

สรุป ไตรลักษณ์เป็น สามัญลักษณ์ของสรรพสิ่งที่ไม่มีข้อยกเว้น กฎไตรลักษณ์เป็นกฎธรรมชาติที่ไม่มีสิ่งเหนือธรรมชาติคอยกำหนด แต่เกิดขึ้นเองตามระเบียบของธรรมชาติ ไตรลักษณ์เกี่ยวข้องอย่างลึกซึ้งกับ กฎปฏิจจสมุปบาท ซึ่งเป็นหลักแห่งเหตุปัจจัยของสิ่งทั้งปวง การเข้าใจไตรลักษณ์ช่วยให้เราสามารถปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงและลดความทุกข์ในชีวิตได้ การศึกษากฎไตรลักษณ์จึงไม่ใช่เพียงการทำความเข้าใจหลักคำสอนทางพุทธศาสนาเท่านั้น แต่ยังเป็น แนวทางที่ช่วยให้เรามองโลกอย่างเป็นเหตุเป็นผล และสามารถดำเนินชีวิตอย่างมีสติและปัญญา

บทที่ 4 ธรรมชาติของโลกและชีวิต ปฏิจจนูปบาท

ได้มีหัวข้อสำคัญภายในบทดังนี้

1. หลักปฏิจจนูปบาท
2. ความต่างกันของปฏิจจนูปบาทและอิทัปปัจจยตา
3. ความหมายทั่วไปของปฏิจจนูปบาท
4. ลักษณะของความเป็นเหตุและผล
5. รูปแบบของความสัมพันธ์ทางเหตุและผล
6. ขอบเขตของกฎปฏิจจนูปบาท
7. ทฤษฎีสัมพัทธภาพแบบพุทธ
8. หลักทั่วไปและหลักเฉพาะ
9. หลักทั่วไปกับปฐมเหตุ
10. ปฏิจจนูปบาทแบบข้ามภพข้ามชาติและแบบชาติปัจจุบัน
11. ปฏิจจนูปบาทกับการทำดีและการทำชั่ว
12. ปฏิจจนูปบาทกับนิยาม 5
13. ปฏิจจนูปบาทกับอริยสัจ 4
14. ประโยชน์และการประยุกต์ใช้หลักปฏิจจนูปบาท

ปฏิจจนูปบาท สำหรับบทนี้เราจะมาศึกษาคำสอนของพุทธศาสนาเถรวาท ที่เกี่ยวกับกฎธรรมชาติของสิ่งทั้งหลายอีกคำสอนหนึ่งคือ คำสอนเรื่องปฏิจจนูปบาทซึ่งเน้นไปที่ธรรมชาติของสิ่งมีชีวิต 1. หลักปฏิจจนูปบาท หลักปฏิจจนูปบาทคือ คำสอนที่พระพุทธเจ้าตรัสเกี่ยวกับการอิงอาศัยกันหรือความเป็นเหตุและผลของสิ่งทั้งหลายโดยเฉพาะสิ่งที่ประกอบด้วยขันธ กฎปฏิจจนูปบาทหรือเรียกอีกชื่อหนึ่งว่า กฎอิทัปปัจจยตา คือกฎแห่งความเป็นเหตุและผลของสิ่งที่เป็นไปตามเหตุปัจจัยคือสังขตธรรมทั้งปวง สิ่งทั้งปวงต้องอิงอาศัยสิ่งอื่นในการเกิดขึ้นตั้งอยู่และดับไปหรือเปลี่ยนไปตามความเปลี่ยนแปลงของเหตุปัจจัย กล่าวอีกอย่างปฏิจจนูปบาทก็คือ ความสัมพันธ์โดยการเป็นเหตุและผลต่อกัน (causal relation) ของสิ่งที่เป็นไปตามเหตุปัจจัยหรือสิ่งที่อิงอาศัยกันเกิดขึ้นในฐานะเป็นเหตุและผลของกันและกัน (ปฏิจจนูปบันธรรม) ตามกฎปฏิจจนูปบาทจึงไม่มีสิ่งที่อยู่ได้ด้วยตัวเองที่ปรัชญาตะวันตกเรียกว่า "สาระ" หรือ "สวภาวะ" (substance) หรือสิ่งที่เรียกว่า "สิ่งสัมบูรณ์" (the Absolute) หรือ "สิ่งมีจริงสูงสุด" (Ultimate Reality) ซึ่งรวมถึงสิ่งที่เรียกว่า "อัตตา" หรือ "อาตมัน" ในปรัชญาอินเดียด้วยนั่นเอง

ในพระไตรปิฎกพระพุทธเจ้าตรัสคำสอนเรื่องปฏิจจสมุปบาทโดย มุ่งไปที่ความเป็นเหตุและผลของกระบวนการชีวิตซึ่งเป็นกระบวนการของความเกิดและความดับของทุกข์ แต่จากคำสอนในที่อื่น ๆ ที่แสดงถึงความเป็นเหตุและผลของสิ่งต่าง ๆ รวมทั้งสิ่งไม่มีวิญญาณ นักปราชญ์เถรวาท จึงได้ขยายขอบเขตของทฤษฎีปฏิจจสมุปบาทให้กว้างขวางและแบ่งย่อยให้เห็นรายละเอียดของกฎปฏิจจสมุปบาทที่ครอบคลุมปรากฏการณ์ทั้งมวลในธรรมชาติโดยแบ่งกฎย่อยออกเป็น 5 กฎดังจะนำมาอภิปรายเป็นลำดับสืบไป

บทที่ 5 กฎแห่งกรรม ความรับผิดชอบทางศีลธรรม

ความรับผิดชอบทางศีลธรรม กฎแห่งกรรมคือกรรมนิยามหรือหลักกรรมเป็นคำสอนสำคัญอีกคำสอนหนึ่งซึ่งแสดงความจริงเกี่ยวกับธรรมชาติของชีวิตมนุษย์และสัตว์เหล่าอื่น จัดเป็นกฎธรรมชาติอีกกฎหนึ่งที่อยู่ในกฎปฏิจจสมุปบาท ซึ่งผู้เขียนจะขอนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายเป็นลำดับไปดังนี้

ความหมายและลักษณะของกฎแห่งกรรม ตามทัศนะของพุทธศาสนาเถรวาท กฎแห่งกรรมจัดเป็นกฎย่อยกฎหนึ่งในกฎ 5 อย่าง (นิยาม 5) ของกฎปฏิจจสมุปบาท หรือกล่าวอีกอย่าง ก็คือ เป็นกฎปฏิจจสมุปบาทแบบหนึ่งนั่นเอง เพราะเป็นกฎแห่งความเป็นเหตุและผลของกรรมที่เป็นการกระทำของมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายกับเหตุการณ์หรือสภาวะที่เกิดกับชีวิตของมนุษย์และสัตว์เหล่านั้น ชีวิตต้องเป็นไปตามกฎแห่งกรรมอันเป็นกฎแห่งความเป็นไปตามเหตุ ปัจจัยอีกประการหนึ่งด้วยกฎแห่งกรรมหรือหลักกรรมที่ว่า "บุคคลทำสิ่งใด ย่อมได้สิ่งนั้น ผู้ทำกรรมดีย่อมได้รับผลดี ผู้ทำกรรมชั่ว ย่อมได้รับผลชั่ว" ดังข้อความในสมุททกสูตร

บทที่ 6 มนุษย์

ได้มีหัวข้อสำคัญภายในบทดังนี้

1. องค์ประกอบของมนุษย์
2. ความสัมพันธ์ระหว่างกายกับจิต
3. ขั้น 5 กับอายตนะ 12
4. อิสระภาพและขอบเขตของมนุษย์
5. พุทธศาสนากับวิทยาศาสตร์
6. ประโยชน์และการประยุกต์ใช้คำสอนเรื่องมนุษย์

จากเรื่องสิ่งมีชีวิตหรือเรื่องธรรมชาติ โลก และชีวิตในบทที่ 2 เราทราบมาแล้วว่า ตามคำสอนของพุทธศาสนาเถรวาท มนุษย์เป็น สัตว์ประเภทหนึ่งในบรรดาสัตว์ทั้งหลาย หรือ

จัดเป็นสิ่งที่จริงประเภทมีวิญญาณหรือมีใจครองชนิดหนึ่ง หากเราจัดประเภทของสิ่งที่มีจริงออกเป็นสิ่งที่ไม่มีวิญญาณหรือใจครอง (สวิญญาณกะหรืออุปาทินนสังขาร) และสิ่งที่ไม่มีวิญญาณหรือไม่มีใจครอง (อวิญญาณกะหรืออนุปาทินนสังขาร) ในที่นี้เราไม่ใช่คำว่า "สิ่งมีชีวิต" เพราะจะไปซ้ำกับคำที่ใช้ในวิทยาศาสตร์ที่มีความหมายต่างกัน เพราะวิทยาศาสตร์ถือว่าพืชก็เป็นสิ่งมีชีวิตด้วย แต่ในพุทธศาสนาเถรวาท พืชไม่ใช่สิ่งที่มีวิญญาณเพราะความคิดเรื่อง "ชีวิต" ในแนวคิดของ พุทธศาสนาเถรวาทโยงอยู่กับความคิดเรื่องวิญญาณ นั่นคือ สิ่งที่จะเรียกว่า "มีชีวิต" จะต้องเป็นสิ่งที่ไม่มีวิญญาณไม่มีแค่กระบวนการเจริญเติบโตและแพร่พันธุ์ได้อย่างพืชเท่านั้น ดังนั้น "ชีวิต" ในแนวคิดของพุทธศาสนาจึงหมายถึงสัตว์ทั้งหลายในภพต่าง ๆ แต่ในที่นี้จะขอยกมนุษย์เป็นตัวอย่างในการอธิบายเรื่องชีวิตหรือสัตว์ในคำสอนของพุทธศาสนาเถรวาทต่อไป เพราะมนุษย์เป็นศูนย์กลางและเป้าหมายของคำสอนของพระพุทธเจ้า

บทที่ 7 ไตรสิกขากับอริยมรรค หนทางสู่เป้าหมาย

ไตรสิกขากับอริยมรรค หนทางสู่เป้าหมายพุทธศาสนาเถรวาทกำหนดเป้าหมายของชีวิตไว้หลายระดับโดยทุกเป้าหมายต้องมีจริยธรรมเป็นองค์ประกอบ เป้าหมายสูงสุดของพุทธศาสนาเถรวาทคือ นิพพาน ซึ่งเป็นภาวะพ้นทุกข์โดยสมบูรณ์

1. ไตรสิกขาและอริยมรรค หนทางสู่เป้าหมายการบรรลุเป้าหมายทางธรรมต้องอาศัย ไตรสิกขา และ อริยมรรค ซึ่งเป็นหลักปฏิบัติสำคัญ ได้แก่ ไตรสิกขา แบ่งเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ศีล (อธิศีลสิกขา) การรักษาศีลและความประพฤติที่ดี สมาธิ (อธิจิตตสิกขา) การฝึกจิตให้ตั้งมั่นและสงบ ปัญญา (อธิปัญญาสิกขา) การมีความรู้แจ้งเห็นจริง อริยมรรค (มรรคมืองค์ 8) เป็นแนวทางปฏิบัติที่สามารถสรุปเป็นไตรสิกขาได้

2. อริยมรรคกับวิปัสสนากัมมัฏฐาน อริยมรรคเป็น "ทางสายกลาง" (มัชฌิมาปฏิปทา) หลีกเลียงการทรมานตน (อัตตกลีณญาณโยค) และการหมกมุ่นในกามสุข (กามสุขัลลิกานุโยค) วิปัสสนากัมมัฏฐาน เป็นแนวทางที่ช่วยให้เกิดปัญญาเพื่อการบรรลุอริยมรรคและเข้าสู่ภาวะพ้นทุกข์

3. ประโยชน์และการประยุกต์ใช้ไตรสิกขาและอริยมรรค หลักปฏิบัติในระดับต้น เช่น ศีล 5 ช่วยให้เกิดความมั่นคงในชีวิต ไตรสิกขาเป็นแนวทางฝึกอบรมตนเอง เพื่อพัฒนาคุณธรรมและกำจัดกิเลส อริยมรรคช่วยให้เกิดความเข้าใจโลกตามความเป็นจริง และเป็นแนวทางนำไปสู่การดับทุกข์

ไตรสิกขาและอริยมรรคเป็นแนวทางปฏิบัติเดียวกันในการพัฒนาตนสู่ความพ้นทุกข์ อริยมรรคเป็น "ทางสายกลาง" ที่ช่วยให้ปฏิบัติได้สมดุล ไตรสิกขาเป็นแนวทางฝึกอบรมตนเพื่อก้าวไปสู่การดับกิเลสและบรรลุนิพพานอย่างสมบูรณ์

บทที่ 8 เป้าหมายของชีวิต

เป้าหมายของชีวิตในพุทธศาสนาเถรวาท

1. เป้าหมายของชีวิตและความสุข ทุกศาสนาและทุกคนล้วนมีเป้าหมายในชีวิตที่แตกต่างกัน แต่โดยทั่วไป "ความสุข" (happiness) เป็นสิ่งที่มนุษย์แสวงหา ไม่ว่าจะเป็นความสำเร็จในอาชีพ การมีชื่อเสียงหรือความมั่งคั่งในปรัชาตวันตก แนวคิดเกี่ยวกับความสุข เช่น สุขนิยม (hedonism) และประโยชน์นิยม (utilitarianism) เชื่อว่าความสุขเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิต และใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินความถูกต้องทางจริยธรรม

2. ความสุขในมุมมองของพุทธศาสนาเถรวาท พุทธศาสนาเถรวาทมองว่า ความสุขมีหลายระดับและเป้าหมายสูงสุดของชีวิต ไม่ใช่ความสุขที่เกิดจากการได้เสพสวดยสิ่งใด แต่เป็น "นิพพานสุข" ซึ่งเป็นความสุขที่ปราศจากความทุกข์โดยสิ้นเชิงนิพพานถือเป็นเป้าหมายสูงสุดของชีวิตในพุทธศาสนาเถรวาทเพราะเป็นสภาวะที่พ้นจากกิเลส ไม่ต้องพึ่งพาสังภายนอกเพื่อให้เกิดความสุขและสามารถนำมาใช้เป็นเกณฑ์ตัดสินการกระทำทางจริยธรรมได้

3. หัวข้อสำคัญที่เกี่ยวข้อง ความหมายและประเภทของความสุข แบ่งความสุขเป็นระดับต่าง ๆ ความสุขแท้และความสุขเทียม ความสุขแท้คือความสุขที่พ้นทุกข์ ส่วนความสุขเทียมเป็นเพียงความสุขชั่วคราว ประโยชน์ 3 ประเภท ประโยชน์ทางโลก ประโยชน์ทางธรรม และประโยชน์สูงสุดคือนิพพาน สังสารวัฏและนิพพาน อธิบายความแตกต่างระหว่างการเวียนว่ายตายเกิดกับการดับทุกข์โดยสิ้นเชิง นิพพานและชีวิตหลังความตายของพระอรหันต์ พระอรหันต์ดับขันธปรินิพพาน ไม่มีการเกิดใหม่ เป้าหมายชีวิตและสถานภาพของสตรีในพุทธศาสนาเถรวาท อธิบายบทบาทและสิทธิของสตรีในมุมมองของพุทธศาสนา ประโยชน์และการประยุกต์ใช้คำสอนเรื่องเป้าหมายของชีวิต – นำหลักธรรมมาใช้เพื่อบรรลุเป้าหมายชีวิตอย่างถูกต้อง

พุทธศาสนาเถรวาทถือว่า เป้าหมายของชีวิตมีหลายระดับโดยนิพพานเป็นเป้าหมายสูงสุดเพราะเป็นความสุขที่แท้จริง ไม่ต้องอาศัยการเสพสวดยสิ่งภายนอกเป้าหมายของชีวิตในพุทธศาสนาไม่เพียงแต่นำการแสวงหาความสุขทางโลกเท่านั้น แต่ยังมุ่งเน้น ความพ้นทุกข์โดยสิ้นเชิง ซึ่งเป็นอุดมคติของชีวิตที่แท้จริง

บทวิจารณ์

ความหมายและความสำคัญของหนังสือเรื่อง “พุทธศาสนาเถรวาท” โดย ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ

1. ความหมายของหนังสือ หนังสือพุทธศาสนาเถรวาท โดย ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ เป็นตำราเรียนที่มุ่งเน้นการศึกษาพุทธศาสนาเถรวาทในเชิงวิชาการและปรัชญาเชิงลึก หนังสือเล่มนี้อธิบายคำสอนสำคัญของพุทธศาสนาเถรวาท เช่น ไตรลักษณ์ ปฏิจสมุปบาท กฎแห่งกรรม นิพพาน และไตรสิกขา โดยใช้แนวทางการวิเคราะห์และตีความจากคัมภีร์พระไตรปิฎก และเปรียบเทียบกับแนวคิดทางปรัชญาสมัยใหม่ ทั้งจากนักวิชาการไทยและต่างประเทศ เนื้อหาของหนังสือแบ่งออกเป็น 8 บท ครอบคลุมหัวข้อสำคัญเกี่ยวกับโครงสร้างแนวคิดของพุทธศาสนาเถรวาท ตั้งแต่ ประวัติศาสตร์พุทธศาสนาเถรวาท คำสอนเกี่ยวกับโลกและชีวิต กฎแห่งกรรม โครงสร้างของมนุษย์ และแนวทางการปฏิบัติธรรมเพื่อบรรลุเป้าหมายชีวิต

หนังสือเล่มนี้เน้นการใช้ภาษาวิชาการที่แม่นยำและมีความเป็นระบบ แต่ขณะเดียวกันก็เชื่อมโยงคำสอนพุทธศาสนาเข้ากับชีวิตประจำวัน ทำให้เหมาะสำหรับ นักวิชาการ นักศึกษา และผู้ที่ต้องการศึกษาพุทธศาสนาเถรวาทในเชิงลึก

2. ความสำคัญของหนังสือ หนังสือ พุทธศาสนาเถรวาท มีความสำคัญทั้งในเชิงวิชาการและเชิงปฏิบัติธรรม เนื่องจาก (1) เป็นตำราเรียนในระดับอุดมศึกษา หนังสือเล่มนี้ใช้เป็นตำราหลักในหลักสูตรปริญญาโท สาขาพุทธศาสนศึกษา ภาควิชาปรัชญา คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และยังเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาพุทธศาสนาเถรวาทในระดับวิชาการ (2) ช่วยอธิบายคำสอนสำคัญของพุทธศาสนาเถรวาทอย่างเป็นระบบ หนังสือได้อธิบายคำสอนหลัก เช่น ไตรลักษณ์ ปฏิจสมุปบาท และกฎแห่งกรรม ในมุมมองเชิงปรัชญาและวิทยาศาสตร์ ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจคำสอนเหล่านี้ได้อย่างลึกซึ้งและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ (3) มีการเปรียบเทียบแนวคิดของพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาและปรัชญาอื่น หนังสือได้นำเสนอการเปรียบเทียบระหว่างพุทธศาสนาเถรวาทกับนิกายมหายาน วัชรยาน รวมถึงแนวคิดทางปรัชญาตะวันตก ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจความเป็นเอกลักษณ์ของเถรวาทและสามารถวิเคราะห์แนวคิดทางศาสนาได้ในมุมมองที่กว้างขึ้น (4) เป็นแหล่งข้อมูลอ้างอิงที่น่าเชื่อถือ เนื้อหาในหนังสืออ้างอิงจากคัมภีร์พระไตรปิฎก งานวิจัยสมัยใหม่ และแนวคิดของนักวิชาการที่มีชื่อเสียง ทำให้เป็นหนังสือที่มีความน่าเชื่อถือสำหรับ

การศึกษาทางวิชาการ (5) สนับสนุนแนวทางการศึกษาพุทธศาสนาแบบวิเคราะห์และสังเคราะห์ หนังสือไม่เพียงแค่บรรยายคำสอนของพุทธศาสนาเถรวาทเท่านั้น แต่ยังนำเสนอแนวทางในการศึกษาธรรมะเชิงลึก โดยเน้นให้ผู้อ่านสามารถวิเคราะห์ ตีความ และตั้งคำถามกับหลักธรรมคำสอน ทำให้เป็นตำราที่เหมาะสมกับการศึกษาในระดับสูง

สรุป หนังสือพุทธศาสนาเถรวาท โดย ศาสตราจารย์ ดร.วัชระ งามจิตฺตเจริญ เป็นผลงานสำคัญที่ให้ความรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาเถรวาทในเชิงวิชาการอย่างละเอียด ครอบคลุมตั้งแต่ประวัติศาสตร์ หลักคำสอน และแนวคิดปรัชญา พร้อมทั้งนำเสนอการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับแนวคิดทางศาสนาและปรัชญาอื่น ๆ หนังสือเล่มนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับนักศึกษา นักวิชาการ และผู้ที่ต้องการศึกษาพุทธศาสนาเถรวาทอย่างลึกซึ้ง เนื่องจากให้ข้อมูลที่ครอบคลุมและมีการนำเสนอเนื้อหาอย่างเป็นระบบ ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจหลักคำสอนของพุทธศาสนาเถรวาทได้อย่างชัดเจนและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการศึกษาและชีวิตประจำวันได้

จุดเด่น

จุดเด่นของหนังสือ “พุทธศาสนาเถรวาท” โดย ศาสตราจารย์ ดร.วัชระ งามจิตฺตเจริญ หนังสือ พุทธศาสนาเถรวาท เป็นตำราที่ได้รับการยอมรับในวงการวิชาการด้านพุทธศาสนาเถรวาท ด้วยโครงสร้างเนื้อหาที่ครอบคลุม แนววิเคราะห์เชิงปรัชญา และการอ้างอิงข้อมูลจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้มีดังต่อไปนี้

1. อธิบายเนื้อหาครอบคลุมทุกแง่มุมของพุทธศาสนาเถรวาท หนังสือเล่มนี้นำเสนอภาพรวมของพุทธศาสนาเถรวาทตั้งแต่พื้นฐานไปจนถึงแนวคิดเชิงลึก โดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 8 บท ที่ครอบคลุมหัวข้อสำคัญ ได้แก่ ประวัติและพัฒนาการของพุทธศาสนาเถรวาท โครงสร้างแนวคิดเกี่ยวกับโลกและชีวิต หลักธรรมสำคัญ เช่น ไตรลักษณ์ ปฏิจสมุปบาท และกรรม โครงสร้างของมนุษย์ตามแนวคิดพุทธศาสนา วิธีปฏิบัติทางศาสนา เช่น ไตรสิกขาและอริยมรรค เป้าหมายของชีวิตและแนวทางการเข้าถึงนิพพาน การที่หนังสือเล่มนี้มีเนื้อหาครอบคลุมทุกแง่มุมของพุทธศาสนาเถรวาท ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจพุทธศาสนาในเชิงลึกทั้งด้านปรัชญาและปฏิบัติ

2. อธิบายคำสอนเชิงวิเคราะห์และเป็นระบบ หนังสือไม่ได้แค่ให้ข้อมูลพื้นฐานของพุทธศาสนาเถรวาท แต่ยังมีวิเคราะห์และตีความหลักคำสอนต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ ตัวอย่างเช่น คำสอนเรื่องไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) ไม่ได้ถูกนำเสนอในเชิงท่องจำ แต่

มีการอธิบายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างแต่ละลักษณะ และการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง หลักปฏิบัติสุขภาพถูกอธิบายในเชิงตรรกะ โดยเปรียบเทียบกับแนวคิดทางปรัชญาและวิทยาศาสตร์ กฎแห่งกรรมไม่ได้ถูกกล่าวถึงเพียงในแง่ของศีลธรรม แต่ยังมีการอธิบายถึงความเข้าใจผิดเกี่ยวกับกฎแห่งกรรม และการตีความในแง่วิทยาศาสตร์ การนำเสนอที่เป็นระบบนี้ช่วยให้ผู้อ่านสามารถ เชื่อมโยงแนวคิดต่าง ๆ ได้ง่ายขึ้น และเข้าใจพุทธศาสนาเถรวาทในมิติที่ลึกซึ้งขึ้น

3. เชื่อมโยงหลักธรรมกับชีวิตประจำวัน แม้ว่าหนังสือเล่มนี้จะเป็นตำราทางวิชาการ แต่ผู้เขียนก็ได้มุ่งเน้นเฉพาะเชิงทฤษฎีเท่านั้น หนังสือได้ชี้ให้เห็นว่า หลักธรรมพุทธศาสนาเถรวาทสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างไร ตัวอย่างเช่น หลักไตรลักษณ์สามารถช่วยให้เราเข้าใจการเปลี่ยนแปลงของชีวิตและการจัดการกับความทุกข์ กฎแห่งกรรมสามารถช่วยให้เรามีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง อริยมรรคสามารถเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพชีวิตและความสงบทางจิตใจ การเชื่อมโยงแนวคิดพุทธศาสนากับชีวิตจริงทำให้หนังสือเล่มนี้ ไม่ใช่เพียงตำราทางทฤษฎี แต่ยังเป็นคู่มือที่สามารถนำไปใช้ได้ในชีวิตประจำวัน

4. ใช้ภาษาที่อ่านเข้าใจง่าย แต่ยังคงความลุ่มลึกแม้ว่าหนังสือจะมีเนื้อหาเชิงปรัชญาและวิเคราะห์เชิงลึก แต่ผู้เขียนใช้ภาษาที่ชัดเจน กระชับ และไม่ซับซ้อนจนเกินไป ทำให้สามารถเข้าถึงผู้อ่านได้หลายกลุ่ม ไม่ว่าจะเป็นนักศึกษาที่ต้องการศึกษาแนวคิดพุทธศาสนาเถรวาทอย่างเป็นระบบ นักวิชาการที่ต้องการแหล่งข้อมูลสำหรับการศึกษาวิจัย ผู้อ่านทั่วไปที่สนใจศึกษาพุทธศาสนาเถรวาทเชิงลึก การใช้ภาษาที่เข้าถึงได้ง่าย แต่ยังคงความลึกซึ้ง ทำให้หนังสือเล่มนี้เป็น ตำราที่เหมาะสมสำหรับทั้งผู้เริ่มต้นศึกษาและผู้ที่ต้องการศึกษาต่อในระดับสูง

5. เปรียบเทียบพุทธศาสนาเถรวาทกับศาสนาและปรัชญาอื่น หนังสือไม่ได้อธิบายเฉพาะคำสอนของเถรวาทเท่านั้น แต่ยังมีการเปรียบเทียบกับแนวคิดของนิกายอื่นในพุทธศาสนา เช่น มหายานและวัชรยาน รวมถึงแนวคิดทางปรัชญาตะวันตก ตัวอย่างเช่น เปรียบเทียบแนวคิดเรื่อง "อนัตตา" กับแนวคิดเรื่อง "อัตตา" ในปรัชญาฮินดู เปรียบเทียบแนวคิดเรื่อง "ไตรลักษณ์" กับแนวคิดเรื่อง "สัจนิยาม" ในปรัชญาตะวันตก วิเคราะห์แนวคิดเรื่อง "นิพพาน" กับแนวคิดเรื่อง "ความสุขสูงสุด" ของอริสโตเติล การเปรียบเทียบนี้ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจพุทธศาสนาเถรวาทในบริบทที่กว้างขึ้น และสามารถมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างศาสนาและปรัชญาอื่น ๆ ได้

6. เป็นตำราเรียนที่ได้รับการยอมรับในระดับมหาวิทยาลัย หนังสือเล่มนี้ถูกใช้เป็นตำราเรียนระดับปริญญาโทในมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และยังได้รับการอ้างอิงในงานวิจัยและ

บทความทางวิชาการด้านพุทธศาสนาเถรวาท ทำให้เป็นหนึ่งในตำราหลักของการศึกษาพุทธศาสนาในระดับสูง

7. อ้างอิงข้อมูลจากแหล่งที่น่าเชื่อถือ หนังสือเล่มนี้ อ้างอิงข้อมูลจากคัมภีร์พระไตรปิฎก งานวิจัย และบทวิเคราะห์ของนักวิชาการพุทธศาสนา ทำให้เนื้อหามีความน่าเชื่อถือสูงและสามารถใช้เป็นแหล่งอ้างอิงในงานวิชาการได้

8. วิเคราะห์หลักธรรมด้วยตรรกะและเหตุผล หนังสือไม่เพียงแค่อธิบายหลักธรรมแต่ยังมีการวิเคราะห์และอธิบายหลักธรรมในเชิงปรัชญา เช่น ไตรลักษณ์ไม่ได้ถูกอธิบายในเชิงศรัทธาเท่านั้น แต่ถูกวิเคราะห์ผ่าน แนวคิดเชิงตรรกะ กฎแห่งกรรมถูกนำมาอธิบายในแง่วิทยาศาสตร์และจิตวิทยา การวิเคราะห์เชิงเหตุผลทำให้หนังสือเล่มนี้ เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาแนวคิดพุทธศาสนาในเชิงปรัชญาและวิเคราะห์

9. เหมาะสำหรับนักวิชาการและผู้สนใจพุทธศาสนาเชิงลึก หนังสือเล่มนี้ออกแบบมาเพื่อ นักศึกษา นักวิจัย และนักปรัชญา ที่ต้องการศึกษาพุทธศาสนาเถรวาทอย่างละเอียด

10. สนับสนุนแนวทางการศึกษาพุทธศาสนาแบบวิเคราะห์ หนังสือไม่ได้สอนให้ท่องจำคำสอน แต่สนับสนุนให้ ตั้งคำถาม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ ความรู้ทางพุทธศาสนา ทำให้เป็นตำราที่ช่วยพัฒนาความคิดเชิงวิพากษ์

สรุป หนังสือ พุทธศาสนาเถรวาท เป็นตำราที่ครอบคลุม ลึกซึ้ง และมีคุณค่าทั้งในแง่ของวิชาการและการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาและทำความเข้าใจพุทธศาสนาเถรวาทอย่างแท้จริง

จุดด้อย

จุดด้อยของหนังสือ “พุทธศาสนาเถรวาท” โดย ศาสตราจารย์ ดร.วัชระ งามจิตรเจริญ แม้ว่าหนังสือ พุทธศาสนาเถรวาท จะเป็นตำราที่มีความละเอียดลึกซึ้ง และได้รับการยอมรับในวงวิชาการด้านพุทธศาสนา แต่ก็ยังมีจุดด้อยบางประการที่อาจเป็นข้อจำกัดสำหรับผู้่านบางกลุ่ม ดังต่อไปนี้

1. ภาษาที่เป็นเชิงวิชาการและซับซ้อนเกินไปสำหรับผู้่านทั่วไป เนื่องจากหนังสือเล่มนี้ถูกเขียนขึ้นเพื่อใช้เป็นตำราเรียนระดับปริญญาโทจึงใช้ภาษาที่เป็นเชิงวิชาการสูง มีคำศัพท์เฉพาะทางด้านปรัชญาและพุทธศาสนาที่ซับซ้อน เช่น การใช้ศัพท์บาลีและสันสกฤตโดยไม่อธิบายอย่างละเอียดในบางส่วน การวิเคราะห์คำสอนในเชิงตรรกะที่ต้องใช้พื้นฐานความรู้ด้าน

ปรัชญา โครงสร้างประโยคที่ค่อนข้างซับซ้อนทำให้อ่านเข้าใจได้ยาก ดังนั้น หนังสือเล่มนี้อาจไม่เหมาะสำหรับผู้อ่านทั่วไปที่ไม่มีพื้นฐานด้านพุทธศาสนาในเชิงลึก

2. ขาดตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมในการอธิบายหลักธรรม แม้ว่าหนังสือจะอธิบายหลักธรรมสำคัญของพุทธศาสนาเถรวาทอย่างละเอียด แต่ในบางจุดยังขาดตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมและเข้าใจง่าย ตัวอย่าง เช่น ในการอธิบายไตรลักษณ์ หนังสือเน้นการวิเคราะห์เชิงปรัชญาเป็นหลัก แต่ไม่ได้ยกตัวอย่างจากชีวิตประจำวันเพื่อให้เห็นภาพชัดเจน หลักปฏิบัติจนุสบาบทถูกอธิบายในเชิงเหตุผลและตรรกะ แต่ขาดการเปรียบเทียบกับสถานการณ์ที่พบได้จริงในชีวิต การเพิ่มตัวอย่างที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันจะช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น

3. เน้นบริบทเชิงประวัติศาสตร์มากเกินไปในบางส่วน หนังสือมีการกล่าวถึงพัฒนาการของพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศต่าง ๆ เช่น ไทย ศรีลังกา พม่า และลาว อย่างละเอียดซึ่งเป็นข้อมูลที่มีคุณค่า แต่บางส่วนใช้พื้นที่มากเกินไปเมื่อเทียบกับเนื้อหาหลักของหนังสือผู้อ่านที่สนใจศึกษาหลักธรรมคำสอน อาจรู้สึกว่าข้อมูลประวัติศาสตร์เหล่านี้มีรายละเอียดมากเกินไปจนความจำเป็น การปรับลดเนื้อหาประวัติศาสตร์และเพิ่มการวิเคราะห์หลักธรรมในเชิงปฏิบัติอาจช่วยให้หนังสือมีความสมดุลมากขึ้น

4. มุมมองที่เน้นพุทธศาสนาเถรวาทเป็นหลัก ขาดการเปรียบเทียบกับนิกายอื่นอย่างสมดุล แม้ว่าหนังสือจะมีการกล่าวถึงนิกายมหายานและวัชรยานในบางจุด แต่การวิเคราะห์เปรียบเทียบยังไม่ลึกซึ้งเพียงพอ หนังสือมุ่งเน้นการอธิบายข้อดีของพุทธศาสนาเถรวาทเป็นหลัก โดยไม่ได้ให้มุมมองที่สมดุลเกี่ยวกับความแตกต่างและข้อดี-ข้อเสียของนิกายอื่น ๆ หากมีการขยายเนื้อหาเกี่ยวกับ แนวคิดของมหายานและวัชรยาน รวมถึงจุดที่ทั้งสามนิกายมีความสอดคล้องหรือแตกต่างกันจะช่วยให้หนังสือมีมุมมองที่ครอบคลุมมากขึ้น

5. ไม่ตอบสนองกลุ่มผู้อ่านที่ต้องการศึกษาเพื่อการปฏิบัติธรรม หนังสือเล่มนี้เน้นการศึกษาเชิงทฤษฎีและการวิเคราะห์ทางปรัชญามากกว่าการปฏิบัติธรรม ดังนั้น ผู้อ่านที่ต้องการศึกษาแนวทางการปฏิบัติ เช่น สมาธิ วิปัสสนา หรือแนวทางการนำคำสอนไปใช้ในชีวิตประจำวันอาจไม่ได้รับประโยชน์โดยตรง หากมีการเพิ่มเติมเนื้อหาเกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติธรรมในชีวิตประจำวันและการฝึกสมาธิตามแนวทางเถรวาท หนังสือเล่มนี้จะสามารถตอบสนองผู้อ่านได้หลากหลายกลุ่มมากขึ้น

สรุป แม้ว่าหนังสือ พุทธศาสนาเถรวาท จะเป็นตำราที่มีคุณค่าทางวิชาการสูง แต่ก็ยังมีจุดด้อยบางประการ ได้แก่ ภาษาที่เป็นเชิงวิชาการและซับซ้อนเกินไป อาจทำให้ผู้อ่านทั่วไป

เข้าใจได้ยากขาดตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมในการอธิบายหลักธรรม ทำให้การทำความเข้าใจเนื้อหาที่ยากเป็นไปได้อย่างขึ้น เน้นบริบทเชิงประวัติศาสตร์มากเกินไป ซึ่งอาจไม่จำเป็นสำหรับผู้อ่านที่สนใจศึกษาแนวคิดทางธรรมะ เน้นพุทธศาสนาเถรวาทเป็นหลักขาดการเปรียบเทียบกับนิกายอื่นอย่างสมดุล ไม่ตอบสนองกลุ่มผู้อ่านที่ต้องการศึกษาเพื่อการปฏิบัติธรรมเพราะเนื้อหาส่วนใหญ่เป็นเชิงทฤษฎี แม้ว่าจะมีจุดด้อยเหล่านี้ แต่โดยรวมแล้วหนังสือเล่มนี้ยังคงเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาพุทธศาสนาเถรวาทในเชิงลึกและเชิงวิชาการ หากมีการปรับปรุงบางส่วน เช่น การเพิ่มตัวอย่างที่เข้าใจง่าย และการเสริมเนื้อหาด้านการปฏิบัติธรรม หนังสือเล่มนี้จะสามารถเข้าถึงผู้อ่านได้กว้างขึ้นและครอบคลุมมากขึ้น

คุณค่าหนังสือ

คุณค่าของหนังสือ “พุทธศาสนาเถรวาท” โดย ศาสตราจารย์ ดร.วัชร งามจิตรเจริญ หนังสือ พุทธศาสนาเถรวาท เป็นผลงานทางวิชาการที่มีคุณค่าอย่างยิ่งทั้งในแง่ของ การศึกษา การวิจัย การเผยแผ่พุทธศาสนา และการพัฒนาปัญญา โดยสามารถแบ่งคุณค่าออกเป็นหลายมิติ ดังนี้

1. คุณค่าทางวิชาการ

1.1 เป็นตำรามาตรฐานในระดับอุดมศึกษา หนังสือเล่มนี้เป็น ตำราเรียนที่ได้รับการยอมรับในระดับปริญญาโทของมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และยังได้รับการใช้อ้างอิงในวงวิชาการด้านพุทธศาสนาเถรวาท เนื้อหามีการเรียบเรียงอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ประวัติศาสตร์แนวคิดหลักไปจนถึงการวิเคราะห์ทางปรัชญา ทำให้เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับนักศึกษาและนักวิชาการ

1.2 อ้างอิงจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ หนังสือใช้หลักฐานจากคัมภีร์พระไตรปิฎก อรรถกถา และงานวิจัยทางศาสนา รวมถึงการวิเคราะห์เปรียบเทียบกับปรัชญาตะวันตก ซึ่งช่วยให้เนื้อหาที่มีความลึกซึ้งและน่าเชื่อถือ

1.3 ส่งเสริมการศึกษาพุทธศาสนาเชิงวิเคราะห์ หนังสือไม่เพียงแต่บรรยายคำสอนของพุทธศาสนาเถรวาท แต่ยังสนับสนุนแนวทางการศึกษาที่ใช้การวิเคราะห์และวิพากษ์ ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจคำสอนของพุทธศาสนาในระดับลึก ตั้งคำถามและมองเห็นความเชื่อมโยงของแนวคิดต่าง ๆ นำแนวคิดไปเปรียบเทียบกับปรัชญาและศาสนาอื่นได้ ด้วยเหตุนี้ หนังสือเล่มนี้จึงมีคุณค่าสูงสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาพุทธศาสนาเถรวาทในเชิงปรัชญาและเชิงลึก

2. คุณค่าทางศาสนาและปรัชญา

2.1 ถ่ายทอดหลักธรรมสำคัญของพุทธศาสนาเถรวาทอย่างครบถ้วน หนังสือเล่มนี้นำเสนอคำสอนสำคัญของพุทธศาสนาเถรวาท ได้แก่ ไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) ปฏิจจสมุปบาท (หลักเหตุปัจจัย) กฎแห่งกรรม ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) และอริยมรรคเนวคิตเรื่องนิพพาน เนื้อหาเหล่านี้ถูกอธิบายอย่างละเอียด ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจแก่นแท้ของพุทธศาสนาเถรวาทได้อย่างลึกซึ้ง

2.2 เปรียบเทียบกับแนวคิดทางศาสนาและปรัชญาอื่น หนังสือไม่เพียงแต่กล่าวถึงคำสอนของเถรวาทเท่านั้น แต่ยังมีการเปรียบเทียบกับแนวคิดของมหายานและวัชรยาน ปรัชญาตะวันตก เช่น ปรัชญาของอริสโตเติลและแนวคิดแบบสัจนิยม ปรัชญาฮินดู เช่น แนวคิดเรื่องอาตมัน การเปรียบเทียบเหล่านี้ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจจุดแข็งและข้อแตกต่างของพุทธศาสนาเถรวาทในบริบทที่กว้างขึ้น

2.3 เชื่อมโยงหลักธรรมกับชีวิตประจำวัน แม้ว่าหนังสือจะเป็นตำราวิชาการแต่ก็มีการเชื่อมโยงคำสอนพุทธศาสนาเข้ากับชีวิตจริง เช่น การอธิบายไตรลักษณ์ในบริบทของความเปลี่ยนแปลงในชีวิต การใช้หลักปฏิจจสมุปบาท ในการอธิบายเหตุและผลของการกระทำ การนำกฎแห่งกรรมไปใช้ในการพัฒนาตนเอง ทำให้หนังสือเล่มนี้มีคุณค่าสำหรับทั้งนักวิชาการและผู้ที่สนใจนำหลักธรรมไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน

3. คุณค่าทางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์

3.1 อธิบายพัฒนาการของพุทธศาสนาเถรวาท หนังสือเล่มนี้นำเสนอประวัติศาสตร์ของพุทธศาสนาเถรวาทในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น ไทย ศรีลังกา พม่า และลาว ทำให้ผู้อ่านเข้าใจวิวัฒนาการของพุทธศาสนาในภูมิภาคนี้

3.2 ส่งเสริมความเข้าใจเกี่ยวกับพุทธศาสนาในระดับสากล หนังสืออธิบายแนวคิดและการปฏิบัติของพุทธศาสนาเถรวาทในประเทศต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านเห็นถึงความแตกต่างระหว่างพุทธศาสนาในแต่ละพื้นที่ อิทธิพลของแนวคิดพุทธศาสนาเถรวาทต่อสังคมและวัฒนธรรม ทำให้เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาพุทธศาสนาในบริบททางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม

4. คุณค่าทางจริยธรรมและการพัฒนาตนเอง

4.1 ส่งเสริมการใช้หลักพุทธศาสนาในการพัฒนาตนเอง หนังสืออธิบายถึงหลักศีล สมาธิ และปัญญา ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ เช่น การฝึกสมาธิและสติ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและลดความเครียด การพัฒนาปัญญา ผ่านแนวคิดไตร

ลักษณะและปฏิเสธอุปาท ทำให้สามารถปรับตัวกับความเปลี่ยนแปลงของชีวิตได้ดีขึ้น การรักษาศิลเพื่อสร้างคุณธรรมและความสัมพันธ์ที่ดีในสังคม

4.2 เป็นแนวทางในการสร้างสังคมที่มีคุณธรรม หนังสือช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิดเรื่อง กรรมและความรับผิดชอบทางศีลธรรม ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการสร้างสังคมที่ดีขึ้น เช่น ส่งเสริมจริยธรรมในการทำงานและการบริหารองค์กร กระตุ้นให้เกิดจิตสำนึกต่อสังคมและ สิ่งแวดล้อม เป็นแนวทางสำหรับผู้ดำเนินการตัดสินใจอย่างมีคุณธรรม

5. คุณค่าในการเผยแผ่พุทธศาสนา

5.1 เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับนักเผยแผ่พุทธศาสนา เนื่องจากหนังสือเล่มนี้มีการ อธิบายคำสอนอย่างเป็นระบบจึงสามารถใช้เป็นคู่มือสำหรับพระสงฆ์และนักเผยแผ่พุทธศาสนา แหล่งอ้างอิงสำหรับนักวิชาการที่ต้องการเขียนงานวิจัยทางศาสนา

5.2 ช่วยเผยแผ่พุทธศาสนาเถรวาทในระดับสากล เนื้อหาของหนังสือมีความ ครอบคลุมและสามารถใช้เป็นแหล่งอ้างอิงในการศึกษา พุทธศาสนาเถรวาทในระดับนานาชาติ ซึ่งช่วยให้แนวคิดของพุทธศาสนาเถรวาทได้รับการเผยแผ่อย่างกว้างขวาง

สรุป หนังสือพุทธศาสนาเถรวาท โดย ศาสตราจารย์ ดร.วัชระ งามจิตระเจริญ มีคุณค่า อย่างยิ่งในหลายมิติ ได้แก่ คุณค่าทางวิชาการเป็นตำราเรียนที่ครอบคลุมและน่าเชื่อถือ คุณค่า ทางศาสนาและปรัชญาถ่ายทอดคำสอนสำคัญของพุทธศาสนาเถรวาท คุณค่าทางวัฒนธรรม และประวัติศาสตร์ให้ข้อมูลเกี่ยวกับพัฒนาการของพุทธศาสนาเถรวาท คุณค่าทางจริยธรรม และการพัฒนาตนเอง ช่วยให้ผู้อ่านนำหลักธรรมไปปรับใช้ในชีวิต คุณค่าในการเผยแผ่พุทธ ศาสนาเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับนักเผยแผ่ศาสนาและนักวิจัย หนังสือเล่มนี้จึงเหมาะ สำหรับ นักวิชาการ นักศึกษา พระสงฆ์ และผู้สนใจพุทธศาสนาเถรวาทในเชิงลึก

สรุป

หนังสือ "พุทธศาสนาเถรวาท" เป็นงานวิชาการที่ศึกษาแนวคิด คำสอน และหลัก ปรัชญาของพุทธศาสนาเถรวาทอย่างเป็นระบบ โดยอ้างอิงจาก พระไตรปิฎก อรรถกถา และ งานวิจัยทางพุทธศาสนา เพื่ออธิบายแก่นแท้ของคำสอนในเชิงปรัชญาและจริยศาสตร์

หนังสือแบ่งออกเป็นหลายบท ครอบคลุมหัวข้อสำคัญ ได้แก่ ธรรมชาติของโลกและ ชีวิต อธิบายแนวคิดเกี่ยวกับโลกและชีวิตในมุมมองของพุทธศาสนาเถรวาท โดยเน้นไปที่ ไตรลักษณ์ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) และ กฎปฏิเสธสมุปาท แนวคิดพื้นฐานของพุทธศาสนา

เถรวาท ศึกษาหลักธรรมสำคัญ เช่น กฎแห่งกรรม ไตรสิกขา และอริยมรรค แนวทางปฏิบัติทางศาสนา อธิบายแนวทางปฏิบัติในพุทธศาสนาเถรวาท เช่น วิปัสสนากัมมัฏฐาน ศีล สมาธิ ปัญญา และแนวทางการฝึกตนเพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุดของชีวิต เป้าหมายของชีวิต กล่าวถึงแนวคิดเรื่อง นิพพาน ในฐานะเป้าหมายสูงสุดของพุทธศาสนาเถรวาท และเปรียบเทียบกับเป้าหมายชีวิตของศาสนาและปรัชญาอื่น ๆ การเปรียบเทียบพุทธศาสนาเถรวาทกับแนวคิดอื่น ๆ วิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างเถรวาท มหายาน วัชรยาน และเปรียบเทียบกับแนวคิดทางปรัชญาตะวันตก

จุดเด่นของหนังสือ อธิบายหลักธรรมอย่างเป็นระบบและเชื่อมโยงกับปรัชญาและวิทยาศาสตร์ นำเสนอการเปรียบเทียบเชิงปรัชญา ระหว่างพุทธศาสนาเถรวาทกับแนวคิดศาสนาอื่น ส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และการปฏิบัติ โดยเน้นให้เข้าใจหลักธรรมและสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง

หนังสือ "พุทธศาสนาเถรวาท" เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับ นักศึกษา นักวิชาการ พระสงฆ์ และผู้ที่สนใจศึกษาพุทธศาสนาในเชิงลึก โดยให้ความรู้เกี่ยวกับคำสอนของพุทธศาสนาเถรวาทในทุกมิติ ทั้งเชิงทฤษฎี ปฏิบัติ และปรัชญา ทำให้เป็นหนังสือที่มีคุณค่าสำหรับการศึกษาและทำความเข้าใจพุทธศาสนาเถรวาทอย่างรอบด้าน

เอกสารอ้างอิง

วัชรระ งามจิตรเจริญ. (2556). *พุทธศาสนาเถรวาท*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เราเชื่อแบบไหน ชีวิตจึงเป็นเช่นนั้น: หลักความเชื่อที่สร้างพลัง อันยิ่งใหญ่ของชีวิต*

WE LIVE AS WE BELIEVE: THE PRINCIPLE OF BELIEF ITS AWESOME POWER

พระครูสังฆรักษ์ธัมมานุสรณ์ (ธัมมานุสรโณ)

PhrakruSangkarakThammanusorn (Thammanusarano)

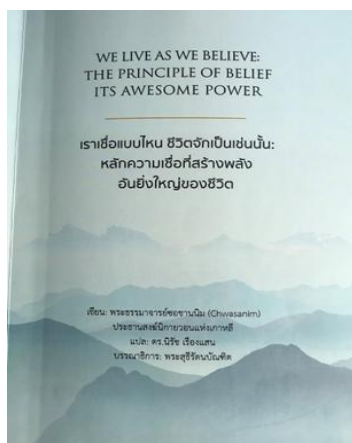
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

Graduate Studies Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus, Thailand

Corresponding Author's E-mail: phrathammanusornkadchit@gmail.com

วันที่รับบทความ : 14 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 18 มีนาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 20 มีนาคม 2568

Received 14 March 2025; Revised 18 March 2025; Accepted 20 March 2025

แปลจากหนังสือ : เราเชื่อแบบไหน ชีวิตจึงเป็นเช่นนั้น:

หลักความเชื่อที่สร้างพลังอันยิ่งใหญ่ของชีวิต

ผู้เขียน : พระธรรมอาจารย์ช่อซานนิม (Chwasanim)

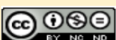
ผู้แปล : ดร.นิรัช เรืองแสง

สำนักพิมพ์ : นิตยธรรมการพิมพ์

ปีที่พิมพ์ : 2567

จำนวนหน้า : 111 หน้า

Citation:

* พระครูสังฆรักษ์ธัมมานุสรณ์ (ธัมมานุสรโณ). (2568). เราเชื่อแบบไหน ชีวิตจึงเป็นเช่นนั้น: หลักความเชื่อที่สร้างพลังอันยิ่งใหญ่ของชีวิต. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 158-171.

PhrakruSangkarakThammanusorn (Thammanusarano). (2025). We Live As We Believe: The Principle Of Belief Its Awesome Power. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 158-171.;

DOI: DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

บทนำ

หนังสือ “เราเชื่อแบบไหน ชีวิตจักเป็นเช่นนั้น : หลักความเชื่อที่สร้างพลังอันยิ่งใหญ่ของชีวิต” โดย พระธรรมมาจารย์ชอชานนิม (Chwasannim) ได้นำเสนอหลักความเชื่อที่ทรงพลัง ซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตของมนุษย์ทุกคน ความเชื่อไม่ใช่เพียงแค่สิ่งที่อยู่ในจิตใจ แต่เป็นแรงผลักดันสำคัญที่กำหนดการกระทำและผลลัพธ์ในชีวิต หนังสือเล่มนี้มุ่งเน้นให้ผู้อ่านเข้าใจธรรมชาติของความเชื่อในมิติที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น โดยอธิบายถึงบทบาทของความเชื่อในทางจิตวิทยาและทางธรรม ผ่านหลักคำสอนของ พุทธศาสนานิกายวอน (Won Buddhism) ความเชื่อถูกนำเสนอในฐานะเป็นเครื่องมือที่สามารถสร้างพลังอันยิ่งใหญ่ เปลี่ยนแปลงชีวิต และเปิดทางสู่การตื่นรู้ หนังสือเล่มนี้ยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการมีศรัทธาที่ถูกต้องและการปฏิบัติตามหลักธรรม เพื่อขจัดความสับสนและความไม่เชื่อที่เป็นอุปสรรคต่อการเติบโตทางจิตวิญญาณด้วยเนื้อหาที่ลึกซึ้งและเปี่ยมด้วยปัญญา หนังสือเล่มนี้จึงเป็นดั่งแสงสว่างที่ชี้แนะให้ผู้อ่านค้นพบพลังที่แท้จริงของความเชื่อและศรัทธาในชีวิตประจำวัน ดังนั้นหนังสือที่นำมาวิจารณ์ในครั้งนี้ เขียนโดย พระธรรมมาจารย์ชอชานนิม (Chwasanim) แปลโดย ดร.นิรัช เรื่องแสง และมีพระสุธีรัตนบัณฑิตเป็นบรรณาธิการ บทวิจารณ์หนังสือนี้คงอำนวยประโยชน์เชิงวิชาการ แก่นิสิต นักศึกษา และประชาชนผู้ที่สนใจสืบไป

สำหรับหนังสือเล่มนี้ พิมพ์ครั้งแรก รูปเล่มหนังสือมีขนาด 145x210x5 มม. น้ำหนัก 150 กรัม ชนิดกระดาษเป็นกระดาษถนอมสายตา จัดพิมพ์โดย นิติธรรมการพิมพ์ ปีที่พิมพ์ จำหน่าย พ.ศ. 2567 พิมพ์จำนวน 1,000 เล่ม เนื้อหาสาระของหนังสือเล่มนี้มีจำนวนทั้งหมด 4 บท จำนวน 111 หน้า มีลักษณะรูปเล่ม ใช้โทนปกสีเขียวอ่อน ทำให้ดูเด่น ตรงบริเวณหน้าปกจะเป็นรูปภูเขา หน้าปกมีข้อความชื่อหนังสือเขียนเป็นอักษรตัวหนังสือสีดำว่า “WE LIVE AS WE BELIEVE: THE PRINCIPLE OF BELIEF ITS AWESOME POWER เราเชื่อแบบไหน ชีวิตจักเป็นเช่นนั้น: หลักความเชื่อที่สร้างพลังอันยิ่งใหญ่ของชีวิต” และด้านล่างของปกหน้า จะมีข้อความตัวหนังสือสีดำว่า เขียน: พระธรรมมาจารย์ชอชานนิม (Chwasanim) ประธานสงฆ์ นิกายวอนแห่งเกาหลี แปล: ดร.นิรัช เรื่องแสง บรรณาธิการ: พระสุธีรัตนบัณฑิต ส่วนปกด้านหลัง จะเป็นโทนสีเขียวอ่อน มีรูปภูเขาและมีข้อความเป็นตัวหนังสือสีดำเขียนว่า “ชีวิตมนุษย์ขึ้นอยู่กับทางเลือกสรรอันไม่มีที่สิ้นสุด “ความเชื่อ” คือ สิ่งที่กำหนดว่าเราจะเลือกสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือไม่เลือกอีกสิ่งหนึ่ง “ความเชื่อ” จึงเป็นส่วนหนึ่งของความเป็นไปในชีวิตและทุกช่วงเวลาที่เราเลือกสรรในสิ่งเหล่านั้น” “จิตใจมนุษย์เคลื่อนไหวตามความเชื่อ เมื่อมีเส้นทาง

ของความเชื่อ ความหวังก็จะปรากฏขึ้น ถ้าความเชื่อมีสืบทอด ความสงสัยก็จะมีสืบทอด และหากความสงสัยมีสืบทอด การตื่นรู้ก็มีสืบทอด” (พระธรรมจารย์ชอซานนิม) สำหรับข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ คือ พระธรรมจารย์ชอซานนิม (Chwasanim), (นิรัช เรืองแสน, แปล), เราเชื่อแบบไหน ชีวิตจักเป็นเช่นนั้น: หลักความเชื่อที่สร้างพลังอันยิ่งใหญ่ของชีวิต, กรุงเทพมหานคร: นิติธรรมการพิมพ์, 2567. ISBN : 978-616-612-408-8

เราเชื่อแบบไหน ชีวิตจักเป็นเช่นนั้น: หลักความเชื่อที่สร้างพลังอันยิ่งใหญ่ของชีวิต

หนังสือเล่มนี้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับ “ความเชื่อ” เป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดทิศทางและคุณภาพของชีวิตมนุษย์ ทุกการตัดสินใจและการกระทำล้วนมีรากฐานมาจากความเชื่อที่ฝังลึกอยู่ในจิตใจ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของศาสนา จิตวิญญาณ หรือความเชื่อในโลกทางกายภาพ ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่า ความเชื่อไม่เพียงแต่เป็นแกนกลางของ คุณธรรม 5 ประการ ได้แก่ ความเมตตา ความยุติธรรม ความสมเหตุสมผล ความรู้ และความเชื่อเท่านั้น แต่ยังเป็นพลังขับเคลื่อนที่สามารถนำไปสู่ทั้งความสำเร็จและความหายนะ ได้เนื้อหาในบทแรกของหนังสือกล่าวถึงบทบาทของความเชื่อในชีวิตประจำวัน ตั้งแต่การเลือกคบคน การตัดสินใจในเรื่องเล็ก ๆ น้อย ๆ ไปจนถึงการตัดสินใจที่ส่งผลต่ออนาคตของเรา โดยเปรียบเทียบความเชื่อเสมือน “กระดุมเม็ดแรก” หากติดผิด ชีวิตที่เหลือก็อาจผิดพลาดตามไปด้วย นอกจากนี้ ผู้เขียนยังเตือนถึงภัยของ “ความเชื่อที่ผิดพลาด” ซึ่งเกิดจากการไม่ไตร่ตรองอย่างถี่ถ้วน เช่น ความเชื่อในโซกลางหรืออุดมการณ์สุดโต่งที่นำไปสู่ความขัดแย้งและความทุกข์

ดังนั้น การทำความเข้าใจและเลือกความเชื่อที่ถูกต้องจึงเป็นสิ่งสำคัญ เปรียบเสมือนการเลือกเสาหลักที่แข็งแรงมาค้ำยันชีวิตและสังคม ให้สามารถเผชิญกับความท้าทายได้อย่างมั่นคงและมีสติ หนังสือเล่มนี้จึงไม่เพียงชี้ให้เห็นถึงพลังอันยิ่งใหญ่ของความเชื่อ แต่ยังเป็นคำเตือนให้เราพิจารณาความเชื่อของตนอย่างรอบคอบอยู่เสมอ ซึ่งเนื้อหาประกอบด้วย

บทที่ 1 ได้กล่าวถึง “ความเชื่อ” ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดวิถีชีวิตของมนุษย์ การตัดสินใจและการเลือกสิ่งต่าง ๆ ในชีวิตล้วนมาจากความเชื่อ ไม่ว่าจะเป็นการคบคน การเลือกอาหาร หรือสิ่งของในบ้าน ความเชื่อมีหลากหลายประเภท ทั้งทางศาสนาและทางกายภาพ และเป็นแกนกลางของคุณธรรม เช่น ความเมตตา ความยุติธรรม และความรู้ หากความเชื่อล่มสลาย คุณธรรมอื่น ๆ ก็ะพังทลายไปด้วย นอกจากนี้ ความเชื่อยังเป็นเสาหลักของสังคมและชีวิต เป็นแรงขับเคลื่อนในการพัฒนาตนเองและสังคม และเป็นแสงสว่างนำทาง

ให้กับมนุษย์ ความเชื่อที่ถูกต้องจะนำไปสู่ความสุขและความสำเร็จ ขณะที่ความเชื่อที่ผิดอาจนำไปสู่ความหายนะ

บทที่ 2 กล่าวถึงผลกระทบของ ความเชื่อที่ผิดพลาด ซึ่งนำไปสู่ปัญหาและภัยพิบัติในชีวิตและสังคม ตัวอย่างเช่น การเชื่อในโชคกลางหรือการลงทุนที่ผิดพลาดล้วนเกิดจาก อวิชชาและความไม่รู้ ผู้คนมักเสียทรัพยากรกับพิธีกรรมที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์ ทำให้ขาดโอกาสในการพัฒนา นอกจากนี้ ความเชื่อที่ไร้เหตุผลยังเป็นต้นเหตุของ สงครามศาสนาและความขัดแย้งในสังคม การปฏิเสธข้อเท็จจริงและยึดติดกับความเชื่อที่ผิดเป็นวงจรอุบาทว์ที่ทำให้เกิดความแตกแยก แนวทางแก้ไขคือการมีปัญญาและการไตร่ตรอง พิจารณาความเชื่อด้วยเหตุผลและความเป็นจริง เลือกเชื่อในสิ่งที่สมเหตุสมผลเท่านั้น เพื่อสร้างพื้นฐานที่มั่นคงให้กับชีวิตและสังคม

บทที่ 3 บทนี้กล่าวถึงความสำคัญของ “ความเชื่อ” ในการพัฒนาจิตสำนึกและปัญญาภายใน โดยเปรียบเทียบกับ การคัดเลือกเมล็ดพันธุ์ที่ดีเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี หากความเชื่อมีองค์ประกอบที่ผิดพลาดก็จะส่งผลเสียโดยตรง เช่นเดียวกับเมล็ดที่มีสิ่งเจือปนจะไม่สามารถเติบโตได้ดี การเลือกความเชื่อต้องใช้ปัญญาและการไตร่ตรองอย่างรอบคอบ ไม่ควรยึดติดหรือหลงเชื่อโดยปราศจากการตรวจสอบ เช่นที่คัมภีร์ขงจื้อสอนให้พิจารณาความถูกต้องด้วยตนเอง นอกจากนี้ ยังเตือนถึงอันตรายของอคติ ที่ทำให้ปัญญามีขอบเขต และชี้ให้เห็นว่าความเชื่อที่ตั้งอยู่บนเหตุผลจะเป็นรากฐานของ การคิดเชิงบวก ที่ช่วยพัฒนาสิ่งที่เป็นไปได้ให้สำเร็จได้ บทนี้ยังกล่าวถึงวิกฤติของโลกแห่งความเชื่อ ที่เต็มไปด้วยความสับสนและศาสนาที่เบี่ยงเบนจากหลักธรรมแท้จริง ทำให้เกิดความจำเป็นในการชำระล้างโลกแห่งความเชื่อ ให้บริสุทธิ์ รวมถึงการเข้าใจจิตสำนึกแห่งกรรมที่ควบคุมการกระทำและความเชื่อของมนุษย์ โดยสรุป การเลือกความเชื่ออย่างมีปัญญาจะเป็นบ่อเกิดของปัญญาที่แท้จริงและนำไปสู่ความสำเร็จในชีวิต

บทที่ 4 กล่าวถึง หลักความเชื่อของพระพุทธศาสนานิกายวอน ที่ให้ความสำคัญกับจิตวิญญาณแห่งความเชื่อ โดยใช้สัญลักษณ์ “O” แทนความจริงของจักรวาลและเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติ สัญลักษณ์นี้สื่อถึงความเป็นจริงที่สมบูรณ์แบบและการเข้าถึงสัจธรรมนิกายวอน เน้นความสมดุลระหว่างศรัทธาและการปฏิบัติ โดยมีหลักการสำคัญคือการใช้พลังในตนเองและพลังภายนอกอย่างสมดุล รวมถึงการพิจารณาไตร่ตรองก่อนเชื่อ เพื่อป้องกันการหลงเชื่อโดยปราศจากเหตุผล นอกจากนี้ยังมีหลักการศึกษาไตรภาคและหลักแปดประการที่ส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาจิตใจและการละทิ้งสิ่งที่ไม่ดี หลักคำสอนของนิกายวอนย้ำถึงความสำคัญของการอุทิศตนที่ต้องควบคู่ไปกับความเชื่ออย่างลึกซึ้ง ซึ่งจะนำไปสู่การบรรลุพุทธ

ภาวะและการเปลี่ยนแปลงชีวิต โดยเชื่อว่าความเชื่อที่ถูกต้องและการอุทิศตนจะเป็นพลังที่ทำให้เกิดความสำเร็จและความสุขในชีวิต

บทวิจารณ์

จุดเด่น

หนังสือเล่มนี้เป็นงานวรรณกรรมที่มีความลึกซึ้งและทรงพลัง โดยมีเนื้อหาที่เชื่อมโยงระหว่างหลักธรรมในพระพุทธศาสนากับการดำเนินชีวิตจริง จุดเด่นที่สำคัญคือการใช้รูปแบบทางวรรณกรรม ที่เรียบง่ายแต่เข้าถึงจิตใจของผู้อ่าน ทำให้สามารถเข้าใจสาระและหลักคำสอนที่ผู้เขียนต้องการสื่อได้อย่างลึกซึ้ง การวิจารณ์หนังสือเล่มนี้สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ รูปแบบทางวรรณกรรม ภาษาและการนำเสนอ การออกแบบเนื้อหา และความทันสมัย ประกอบด้วย

1. รูปแบบทางวรรณกรรม หนังสือเล่มนี้มีรูปแบบทางวรรณกรรมที่โดดเด่นด้วยการใช้ภาษาที่เรียบง่าย แต่ทรงพลังถ่ายทอดแนวคิดทางศาสนาและปรัชญาได้อย่างลึกซึ้ง ผู้เขียนเลือกใช้การเล่าเรื่องแบบเชิงเปรียบเทียบและอุปมาอุปไมย เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจหลักคำสอนได้อย่างชัดเจนและเข้าถึงจิตใจได้ง่าย นอกจากนี้ยังมีการใช้คำคมและสุภาษิตจากศาสนาและนักปราชญ์ในอดีตมาเสริมสร้างน้ำหนักและความน่าเชื่อถือให้กับเนื้อหา การจัดลำดับเนื้อหาเป็นไปอย่างมีระบบแบ่งเป็นตอนย่อยที่เชื่อมโยงกันอย่างราบรื่น ทำให้ผู้อ่านสามารถติดตามความคิดและเหตุผลของผู้เขียนได้โดยไม่รู้สึกลำบาก อีกทั้งยังมีการใช้คำถามปลายเปิดเพื่อกระตุ้นให้ผู้อ่านได้ขบคิดและไตร่ตรอง ในเรื่องของความเชื่อและการดำเนินชีวิตของตนเอง รูปแบบนี้ทำให้หนังสือมีทั้งความลึกซึ้งและน่าอ่าน ช่วยให้อ่านได้สัมผัสถึงแก่นแท้ของศรัทธาและความเชื่อ อย่างมีเหตุผลและวิจารณ์ญาณ

2. ภาษาและการนำเสนอ ภาษาที่ใช้ในหนังสือ “เราเชื่อแบบไหน ชีวิตจักเป็นเช่นนั้น” มีความชัดเจนและแฝงด้วยปรัชญาลึกซึ้ง ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจสาระสำคัญได้โดยไม่ต้องซับซ้อน ผู้เขียนใช้ถ้อยคำที่เรียบง่ายแต่ทรงพลังถ่ายทอดหลักธรรมและแนวคิดทางศาสนาได้อย่างลุ่มลึก นอกจากนี้ยังมีการใช้ภาษาเชิงวิเคราะห์และเชิงวิจารณ์ เพื่อชี้ให้เห็นถึงปัญหาของความเชื่อที่บิดเบือน และผลกระทบที่เกิดขึ้นในสังคมการนำเสนอที่เป็นขั้นตอน และมีการเชื่อมโยงเหตุผลอย่างชัดเจนช่วยให้ผู้อ่านสามารถติดตามความคิดของผู้เขียนได้อย่างต่อเนื่องและมีตรรกะ อีกทั้งยังมีการตั้งคำถามปลายเปิดและยกตัวอย่างเหตุการณ์จริง เพื่อกระตุ้นให้

ผู้อ่านเกิดการไตร่ตรองในเรื่องของความเชื่อและการดำเนินชีวิตของตนเอง รูปแบบการนำเสนอเช่นนี้ไม่เพียงทำให้เนื้อหาน่าอ่าน แต่ยังส่งเสริมให้ผู้อ่านเกิดกระบวนการคิดเชิงวิพากษ์ และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตจริงได้อย่างมีเหตุผล

3. การออกแบบเนื้อหา การออกแบบเนื้อหาในหนังสือ “เราเชื่อแบบไหน ชีวิตจักเป็นเช่นนั้น” มีความเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยแบ่งออกเป็น 4 บท และหัวข้อย่อยที่ชัดเจน ทำให้ผู้อ่านสามารถติดตามความคิดและเหตุผลของผู้เขียนได้อย่างราบรื่นและไม่รู้สึกลำบาก ผู้เขียนใช้การลำดับความคิดแบบมีขั้นตอน เริ่มจากการอธิบายพื้นฐานของความเชื่อไปจนถึงการวิเคราะห์ผลกระทบและการแก้ไข นอกจากนี้ยังมีการใช้บทสรุปย่อย ในแต่ละตอนเพื่อทบทวนและย้ำเตือนใจความสำคัญ ทำให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจและจดจำสาระหลักได้ดียิ่งขึ้น การเชื่อมโยงเนื้อหาระหว่างบทก็ทำได้อย่างมีตรรกะและไม่ขาดตอน ส่งผลให้ผู้อ่านเห็นภาพรวมของเนื้อหาได้ชัดเจน อีกทั้งผู้เขียนยังใช้ ตัวอย่างจริงและเหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน มาอธิบายหลักธรรมและความเชื่อ ทำให้ผู้อ่านรู้สึกใกล้ชิดและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงได้อย่างง่ายดาย การออกแบบเนื้อหาเช่นนี้ ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับหนังสือ แต่ยังทำให้ผู้อ่านสามารถ ไตร่ตรองและวิเคราะห์ข้อคิดต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองอย่างมีเหตุผลและเป็นระบบ

4. ความทันสมัย หนังสือ “เราเชื่อแบบไหน ชีวิตจักเป็นเช่นนั้น” มีความทันสมัย ในการหยิบยกปัญหาสังคมร่วมสมัยและความเชื่อที่บิดเบือนไปจากหลักธรรมแท้จริงมาอธิบาย อย่างแหลมคม ผู้เขียนใช้ตัวอย่างที่เป็นเหตุการณ์ปัจจุบันและสถานการณ์ในชีวิตประจำวัน เช่น ปัญหาการหลงเชื่อข่าวลวง ความมกมายในโซเชียล และอิทธิพลของสื่อสังคมออนไลน์ ที่ส่งผลต่อความคิดและการตัดสินใจของผู้คนการวิเคราะห์ปัญหาเหล่านี้ด้วย มุมมองทางศาสนาและปรัชญา ทำให้ผู้อ่านมองเห็นความเชื่อมโยงระหว่างหลักธรรมและการใช้ชีวิตในยุคปัจจุบันได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังมีการชี้ให้เห็นถึงอันตรายของการหลงเชื่ออย่างไม่มีเหตุผล และการยึดติดกับความเชื่อผิด ๆ ซึ่งเป็นสาเหตุของความขัดแย้งและความทุกข์ในสังคม การนำเสนอในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ทำให้หนังสือเล่มนี้ เป็นคู่มือทางจิตวิญญาณที่ลึกซึ้งและน่าอ่าน แต่ยังทำหน้าที่เป็นกระจกสะท้อนให้ผู้อ่านได้กลับมาทบทวนและไตร่ตรอง ความเชื่อของตนเองอย่างมีเหตุผลและวิจาร์ณญาณ เพื่อให้สามารถเลือกความเชื่อที่ถูกต้องและสร้างสรรค์ชีวิตที่ดีขึ้นได้

จุดด้อย

ในการวิจารณ์หนังสือ “เราเชื่อแบบไหน ชีวิตจักเป็นเช่นนั้น” ซึ่งได้นำเสนอหลักความเชื่อที่สามารถสร้างพลังอันยิ่งใหญ่ให้กับชีวิต แม้จะมีการอธิบายเนื้อหาบางอย่างครอบคลุมและ

สร้างแรงบันดาลใจแก่ผู้อ่านได้ดี แต่ก็ยังมีจุดด้อยบางประการที่ควรพิจารณาเพิ่มเติม ข้อจำกัดเหล่านี้อาจทำให้แนวคิดในหนังสือไม่สมบูรณ์หรือยากต่อการนำไปปรับใช้ในชีวิตจริง ดังนั้นการวิเคราะห์จุดด้อยเหล่านี้จะช่วยให้เราเข้าใจถึงความสมดุลของเนื้อหาและวิธีการนำเสนอมากยิ่งขึ้น ประกอบด้วย

1. การมองโลกในแง่ดีที่เกินจริง หนังสือมุ่งเน้นให้ผู้อ่านมีความเชื่อในด้านบวกโดยไม่พิจารณาความเป็นจริงที่ซับซ้อน ทำให้ดูเหมือนว่าปัญหาทุกอย่างสามารถแก้ไขได้ด้วยความคิดบวกเพียงอย่างเดียว ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านรู้สึกผิดเมื่อไม่สามารถทำได้ตามนั้น

2. ขาดการสนับสนุนทางวิทยาศาสตร์ แม้ว่าหนังสือจะกล่าวถึงพลังของความเชื่อ แต่กลับมีการอ้างอิงทางวิทยาศาสตร์ ที่ไม่เพียงพอหรือไม่ชัดเจน ทำให้ข้อเสนอแนะดูเหมือนเป็นเพียงความคิดเห็นส่วนบุคคลมากกว่าข้อเท็จจริงที่พิสูจน์ได้

3. ละเลยปัจจัยภายนอกและสังคม หนังสือมุ่งเน้นที่ความเชื่อส่วนบุคคลโดยไม่คำนึงถึงปัจจัยภายนอก เช่น สภาพเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งมีผลอย่างมากต่อชีวิตคน ทำให้แนวคิดในหนังสืออาจไม่ครอบคลุมกับความเป็นจริงของผู้อ่านทุกคน

4. แนวทางที่ไม่เฉพาะเจาะจง คำแนะนำในหนังสือมักจะเป็นแบบกว้าง ๆ และขาดรายละเอียดในการปฏิบัติจริง ทำให้ผู้อ่านอาจสับสนหรือลำบากในการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5. ความเสี่ยงในการสร้างความคาดหวังที่ผิด การย้ำถึงพลังของความเชื่ออย่างต่อเนื่องอาจทำให้ผู้อ่านเกิดความคาดหวังสูงเกินไป และเมื่อไม่เป็นตามนั้นอาจส่งผลให้เกิดความท้อแท้หรือโทษตนเอง ซึ่งเป็นการสวนทางกับเป้าหมายของหนังสือที่ต้องการให้ผู้อ่านมีพลังใจมากขึ้น

วิเคราะห์ประเด็นของคุณค่าของหนังสือ

ของหนังสือเรื่อง “เราเชื่อแบบไหน ชีวิตจึงเป็นเช่นนั้น: หลักความเชื่อที่สร้างพลังอันยิ่งใหญ่ของชีวิต” ได้วิเคราะห์ถึงคุณค่าของความเชื่อที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของเราอย่างลึกซึ้ง ผู้เขียนชี้ให้เห็นว่าความเชื่อไม่ใช่เพียงแนวคิดที่ล่องลอย แต่เป็นพลังที่สามารถกำหนดทิศทางและคุณภาพของชีวิตได้จริง การสร้างและปรับเปลี่ยนความเชื่อในทางบวกจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยเสริมสร้างศักยภาพและความสำเร็จในชีวิต โดยย้ำให้ผู้อ่านตระหนักถึงพลังของจิตใต้

สำนึกและวิธีการฝึกฝนเพื่อเปลี่ยนแปลงความเชื่อของตนเองอย่างมีประสิทธิภาพ การวิเคราะห์คุณค่าของหนังสือเล่มนี้สามารถแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. คุณค่าด้านสังคม หนังสือเล่มนี้ช่วยให้สังคมเข้าใจเรื่องพลังของความเชื่อที่มีผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ และการอยู่ร่วมกันอย่างกลมเกลียว ผู้เขียนได้อธิบายถึงวิธีที่ความเชื่อเชิงบวกสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งนำไปสู่การสร้างสังคมที่เต็มไปด้วยความเข้าใจ เห็นอกเห็นใจ และการสนับสนุนซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ผู้อ่านพัฒนาตนเองเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในชุมชนอีกด้วย

2. คุณค่าด้านการศึกษา หนังสือเล่มนี้มีคุณค่าเชิงการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาความคิดเชิงบวกและการสร้างทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ ผู้เขียนได้เสนอแนวทางในการฝึกฝนจิตใจและปรับเปลี่ยนความเชื่อที่จำกัดศักยภาพของตนเอง ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อทั้งครูและนักเรียนในการเสริมสร้างกำลังใจและความมุ่งมั่นในการศึกษา นอกจากนี้ยังช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจถึงความสำคัญของจิตใต้สำนึกและวิธีใช้พลังแห่งความเชื่อเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. คุณค่าด้านการเมืองการปกครอง แนวคิดเรื่องพลังของความเชื่อถูกนำมาใช้ในการสร้างสังคมที่มีความเป็นธรรมและความสามัคคี ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่าความเชื่อที่เข้มแข็งและเป็นบวกสามารถส่งผลต่อผู้นำและประชาชนในการร่วมกันขับเคลื่อนนโยบายที่ดีและมีจริยธรรม นอกจากนี้ หนังสือยังสนับสนุนให้เกิดการตระหนักรู้และวิจารณญาณในเรื่องของอำนาจและการปกครองอย่างมีสติปัญญา เพื่อสร้างระบบการเมืองที่โปร่งใสและมีส่วนร่วมจากประชาชนอย่างแท้จริง

4. คุณค่าด้านเศรษฐกิจ แม้ว่าหนังสือเล่มนี้จะไม่ได้กล่าวถึงเรื่องเศรษฐกิจโดยตรง แต่แนวคิดเรื่องพลังของความเชื่อและทัศนคติเชิงบวกสามารถนำมาปรับใช้ในด้านเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เขียนได้ชี้ให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงความเชื่อที่จำกัดศักยภาพตนเองสามารถส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการและการตัดสินใจทางการเงินที่ดีขึ้น นอกจากนี้ ความเชื่อในความมั่งคั่งและความสำเร็จยังเป็นแรงผลักดันสำคัญในการพัฒนาทักษะ และสร้างโอกาสทางธุรกิจ ซึ่งมีส่วนช่วยในการเติบโตทางเศรษฐกิจทั้งในระดับบุคคลและสังคมโดยรวม

5. คุณค่าด้านศาสนาและวัฒนธรรม หนังสือเล่มนี้นำเสนอแนวคิดเรื่องพลังของความเชื่อที่สอดคล้องกับหลักศาสนาและวัฒนธรรมหลายแขนง ผู้เขียนได้อธิบายถึงความสำคัญของศรัทธาและการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม ซึ่งเป็นรากฐานของการใช้ชีวิตอย่างมีจุดมุ่งหมายและสงบสุข นอกจากนี้ ยังส่งเสริมให้ผู้อ่านเข้าใจและเคารพในความหลากหลายทางวัฒนธรรมและ

ความเชื่อของผู้อื่น ผ่านการเปิดใจกว้างและปรับมุมมองที่เป็นบวก การผสมผสานระหว่างหลักจิตวิทยากับคติทางศาสนาและวัฒนธรรมนี้ช่วยเสริมสร้างสังคมที่มีความเข้าใจและสามัคคีกันมากขึ้น

หลักการที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้

หนังสือเล่มนี้ถือเป็นแหล่งรวมของหลักการที่เน้นเรื่องการพัฒนาจิตใจและการดำเนินชีวิตอย่างมีสติ ผู้เขียนได้นำเสนอหลักการที่เกี่ยวข้องกับการรู้จักตนเอง ศรัทธาในความดี และการคิดเชิงบวก ซึ่งสอดคล้องกับคำสอนในหลายศาสนา เช่น หลักอริยบท 4 ที่กล่าวถึงความมุ่งมั่นและความเพียร รวมถึงหลักกัลยาณมิตรที่ส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข แนวทางเหล่านี้ ช่วยให้ผู้อ่านสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อสร้างชีวิตที่มีความสุขและประสบความสำเร็จได้อย่างยั่งยืน โดยหลักการสำคัญที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ ได้แก่

1. สุขัญญา

สุขัญญา “ความเป็นสภาพสุญญ” เน้นให้เข้าใจความเป็นจริงของสรรพสิ่งและหลุดพ้นจากความยึดมั่นถือมั่น ได้แก่

1.1 ความเป็นสภาพที่ว่างจากความเป็นสัตว์ บุคคล ตัวตน เรา เขา เฉพาะอย่างยิ่งภาวะที่ขั้น 5 เป็นอนัตตา คือ ไร้วัดมิใช่ตน ว่างจากความเป็นตนตลอดจนว่างจากสาระต่าง ๆ เช่น สาระคือ ความเที่ยง สาระคือ ความสวยงาม สาระคือความสุข เป็นต้น โดยปริยายหมายถึง หลักธรรมฝ่ายปริยัติ ดังเช่น ขั้น ธาตุ อายตนะ และปัจจัยการ (อิทัปปัจจยตา หรือ ปฏิจจสมุปบาท) ที่แสดงแต่ตัวสภาวะให้เห็นความว่างเปล่าปราศจากสัตว์ บุคคล เป็นเพียงธรรม หรือกระบวนการล้วนๆ

1.2 ความว่างจากกิเลส มีราคะ โทสะ โมหะ เป็นต้นก็ดี สภาวะที่ว่างจากสังขารทั้งหลายก็ดี หมายถึง นิพพาน

1.3 โลกุตตรมรรค ได้ชื่อว่าเป็นสุขัญญาด้วยเหตุผล 3 ประการ คือ (1) เพราะลุด้วยปัญญาที่กำหนดพิจารณาความเป็นอนัตตา มองเห็นภาวะที่สังขารเป็นสภาพว่าง (จากความเป็นสัตว์ บุคคล ตัวตน) (2) เพราะว่างจากกิเลสมีราคะเป็นต้น และ (3) เพราะมีสุขัญญา คือ นิพพานเป็นอารมณ์

1.4 ความว่าง ที่เกิดจากกำหนดหมายในใจ หรือทำใจเพื่อให้ความว่างนั้นเป็นอารมณ์ของจิตในการเจริญสมาบัติ เช่น ผู้เจริญอภิกขัมมสมาบัติ กำหนดใจถึงสภาวะว่างเปล่า ไม่มีอะไรเลย (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2561, น. 498-499)

2. ความกตัญญูกตเวที ความกตัญญูกตเวที เป็นความรู้สึกสำนึกในบุญคุณและความดีที่ผู้อื่นได้ทำให้กับเราและมีความตั้งใจตอบแทนคุณนั้นด้วยการกระทำที่ดี ความกตัญญูเน้นถึงการรู้คุณบุคคลหรือสิ่งที่มีความสำคัญในชีวิต เช่น พ่อแม่ ครูอาจารย์ หรือผู้มีพระคุณ ส่วนกตเวทินั้น คือการแสดงออกถึงความรู้คุณนั้นด้วยการตอบแทนหรือการทำความดีให้กับผู้มีพระคุณตามความเหมาะสม การมีความกตัญญูกตเวทีเป็นคุณธรรมสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในสังคมในคัมภีร์อรรถกถา ปรมัตถโชติกา ได้กล่าวว่าความรู้จักอุปการคุณที่ผู้ใดผู้หนึ่งทำมาแล้วไม่ว่ามากหรือน้อย โดยการระลึกถึงเนื่อง ๆ ชื่อว่า “กตัญญูตา” (ขุ.ขุ.อ. (บาลี) 1/202) พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถานให้ความหมายของคำว่า กตเวทิตา ซึ่งประกาศคุณท่าน ซึ่งสนองคุณท่าน โดยคำนี้เป็นคำคู่กับกตัญญู (กต แปลว่า อันเขาทำแล้ว + เวทิตา แปลว่า ซึ่งรู้ ซึ่งประกาศให้รู้) คำว่า กตัญญูตา หมายถึง ความกตัญญู ความเป็นผู้รู้อุปการคุณที่ท่านทำให้ความเป็นผู้รู้คุณท่าน ซึ่งเป็นคำคู่กับกตเวทิตา คำว่า “กตัญญู” มีความหมายว่า ซึ่งรู้อุปการะที่ท่านทำให้ ซึ่งรู้คุณท่านและเป็นคำคู่กับกตเวทิตา (กต แปลว่า อันเขาทำแล้ว + ญ แปลว่า ซึ่งรู้) (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556, น. 6) ความกตัญญูกตเวทีจึงเป็นหลักการสำคัญในพระพุทธศาสนา ซึ่งหมายถึงการแสดงความดีต่อผู้อื่นที่มีบุญคุณ การกระทำเช่นนี้ทำให้ทั้งตนเองและผู้อื่นมีความสุข พระพุทธศาสนายกย่องบุคคลที่มีความกตัญญูว่าเป็นผู้หาได้ยาก โดยในพระสุตตันตปิฎก อังคุตตรนิกาย ทิกนิบาต ระบุว่าบุคคลที่หาได้ยากมี 2 ประเภท คือ (1) บุพพการี ผู้ทำคุณก่อน และ (2) กตัญญูกตเวที ผู้รู้คุณและตอบแทน (อง.ทก. (ไทย) 20/364/108)

ดังนั้น บุพพการีบุคคลกับกตัญญูกตเวทีบุคคล คือบุคคลที่มาคู่กันเสมอ เพราะมีผู้ทำอุปการะก่อน จึงมีผู้รู้อุปการะที่ท่านทำแล้วตอบแทน (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2566, น. 140) และเป็นบุคคลที่หาได้ยาก เพราะหาหมู่สัตว์ส่วนใหญ่ผู้กตัญญูหาได้ยากที่จะมองเห็นคุณค่าของบุคคลอื่นได้ (มงคล. (บาลี) 2/363/276)

3. มรรค 8 อริยมรรคมีองค์แปด เน้นการดำเนินชีวิตโดยใช้แนวทางที่ถูกต้อง ได้แก่ (1) สัมมาทิฐิ เห็นชอบ ได้แก่ ความรู้หรือวิสัยทัศน์ 4 หรือ เห็นไตรลักษณ์ หรือ รู้กุศลมูลกับกุศลและกุศลมูล หรือเห็นปฏิจจสมุปบาท (2) สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ ได้แก่ เนกขัมมสังกัปป์ อปยยาบาทสังกัปป์ อวิหิงสาสังกัปป์ (3) สัมมาวาจา เจรจาชอบ ได้แก่ วจีสุจริต (4)

สัมมากัมมันตะ กระทำชอบ ได้แก่ กายสุจริต 3 (5) สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ ได้แก่ เว้น
มิจฉาชีพ ประกอบสัมมาชีพ (6) สัมมาวายามะ พยายามชอบ ได้แก่ ปธาน หรือ สัมปปธาน 4
(7) สัมมาสติ ระลึกชอบ ได้แก่ สติปัฏฐาน 4 (8) สัมมาสมาธิ ตั้งจิตมั่นชอบ ได้แก่ ฌาน 4 (พระ
พรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2551, น. 215) มรรคมีองค์ 8 นี้ เป็นอริยสัจจ์ ข้อที่ 4 และได้
ชื่อว่า มัชฌิมาปฏิปทา แปลว่า “ทางสายกลาง” เพราะเป็นข้อปฏิบัติอันพอดีที่จะนำไปสู่
จุดหมายแห่งความหลุดพ้นเป็นอิสระ ดับทุกข์ ปลอดภัย ไม่ติดข้องในที่สุดทั้งสอง คือ กาม
สุขัลลิกานุโยค และอัสสัทธิกมณฺเฑนุโยค ที่สุด อริยสัจจ์ 4

4. สังคหัตถ์ 4 สังคหัตถ์ 4 ธรรมเครื่องยึดเหนี่ยว คือยึดเหนี่ยวใจบุคคล และ
ประสานหมู่ชนไว้ในสามัคคี ได้แก่ (1) ทาน การให้ คือ เอื้อเพื่อเผื่อแผ่ เสียสละ แบ่งปัน
ช่วยเหลือกันด้วยสิ่งของตลอดถึงให้ความรู้และแนะนำสั่งสอน (2) ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ
วาจาเป็นที่รัก วาจาจุดตื้นน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ่งใจ คือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมาน
สามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผล
เป็นหลักฐานจูงใจให้นิยมยอมตาม (3) อตถจริยา การประพฤติประโยชน์ คือ ขวนขวาย
ช่วยเหลือกิจการ บำเพ็ญสาธารณประโยชน์ ตลอดถึงช่วยแก้ไขปรับปรุงส่งเสริมในทาง
จริยธรรม (4) สมานัตตตา ความมีตนเสมอ คือ ทำตนเสมอด้วยปลายปฏิบัติสม่ำเสมอในชน
ทั้งหลาย และเสมอในสุขทุกข์โดยรวมรับรู้ร่วมแก้ไข ตลอดถึงวางตนเหมาะสมแก่ฐานะ ภาวะ
บุคคล เหตุการณ์และสิ่งแวดล้อม ถูกต้องตามธรรมในแต่ละกรณี ((พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ.
ปยุตฺโต), 2551, น. 143)

5. สติ มีความสำคัญต่อการคิด พุด และกระทำ โดยช่วยให้เราระลึกว่าสิ่งใดควรทำ
หรือไม่ควรทำ ป้องกันความประมาทและความมัวเมา นอกจากนี้ยังเป็นองค์ประกอบสำคัญใน
การปฏิบัติกรรมฐาน ที่ต้องมีสติกำกับอยู่ทุกขณะจิต ทั้งในทางโลกและทางธรรม (ม.ม. (ไทย)
12/46/39) ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสแก่พราหมณ์ชาณุสโสณิเรื่อง สติและสัมปชัญญะ ในหนังสือ
พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์ ได้กล่าวว่า สติ หมายถึง ความระลึกได้นึกได้
ความไม่เผลอ การคุมใจไว้กับกิจ หรือคุมจิตไว้กับสิ่งที่เกี่ยวข้อง จากการที่ทำและคำที่พูดแล้วแม้นาน
ได้ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2561, น. 395) ในขณะที่ในพุทธธรรม
ฉบับปรับปรุงขยายความ สติ หมายถึง “ความระมัดระวัง ความตื่นตัวต่อหน้าที่ ภาวะที่พร้อม
อยู่เสมอในการคอยรับรู้ต่อสิ่งต่าง ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้อง และตระหนักรู้ว่าควรปฏิบัติต่อสิ่ง นั้น ๆ
อย่างไร” (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2561, น. 804) และสติในพจนานุกรม

พุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม สติ คือ ความระลึกได้ นึกได้ ความไม่เผลอ สำนึกพร้อมอยู่กับใจอยู่กับกิจ จิตอยู่กับเรื่อง (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2561, น. 205)

6. กาลามสูตร กาลามสูตร เป็นคำสอนของพระพุทธเจ้าที่เน้นให้พิจารณาและตรวจสอบสิ่งต่าง ๆ ด้วยตนเองก่อนที่จะเชื่อถือ โดยมีหลักการ 10 ข้อ ได้แก่ (1) อย่าปฏิบัติตามเพราะเชื่อถือคำเล่าลือ ไม่ควรเชื่อเพียงเพราะได้ยินจากผู้อื่นหรือเป็นความเชื่อทั่วไป (2) อย่าปฏิบัติตามเพราะคำสอนของอาจารย์ ไม่ควรเชื่อเพียงเพราะเป็นคำสอนของครูบาอาจารย์ (3) อย่าปฏิบัติตามเพราะการพูดต่อ ๆ กันมา ไม่ควรเชื่อเพียงเพราะเป็นสิ่งที่พูดกันมานาน (4) อย่าปฏิบัติตามเพราะความคิดของตนเอง อย่าเชื่อเพียงเพราะความคิดหรือความเห็นของตนเอง (5) อย่าปฏิบัติตามเพราะต้องการยึดถือประเพณี ไม่ควรเชื่อเพราะเป็นธรรมเนียมปฏิบัติหรือประเพณี (6) อย่าปฏิบัติตามเพราะเหตุผลที่ไม่มีพื้นฐาน ไม่ควรเชื่อเพราะเป็นเหตุผลที่ไม่สามารถพิสูจน์ได้ (7) อย่าปฏิบัติตามเพราะสมมติฐาน ไม่ควรเชื่อเพราะเป็นแค่การสมมติขึ้นมา (8) อย่าปฏิบัติตามเพราะการรู้สึกเพียงแค่ว่าชอบ ไม่ควรเชื่อเพราะความชอบหรือความพอใจส่วนตัว (9) อย่าปฏิบัติตามเพราะกลัวผลเสีย ไม่ควรเชื่อเพราะกลัวผลที่อาจเกิดขึ้น (10) พิจารณาด้วยตนเอง ควรพิจารณาด้วยสติปัญญาและทบทวนให้ดีจากประสบการณ์จริงของตนเอง หลักกาลามสูตรนี้เน้นให้เราใช้ปัญญาและการพิจารณาอย่างรอบคอบก่อนที่จะเชื่อหรือปฏิบัติสิ่งใด ๆ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

หนังสือ “เราเชื่อแบบไหน ชีวิตจึงเป็นเช่นนั้น” ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทสำคัญของความเชื่อที่มีผลต่อการดำเนินชีวิตในทุกด้านของมนุษย์ ความเชื่อไม่ได้เป็นเพียงแค่สิ่งที่เราเลือกที่จะยึดถือ แต่มันเป็นพลังที่ผลักดันการกระทำและการตัดสินใจของเรา ความเชื่อที่ถูกต้องและเป็นจริงจะช่วยให้ชีวิตเรามีความมั่นคงและก้าวไปสู่ความสำเร็จ ในขณะที่ความเชื่อที่ผิดพลาดหรือไม่เคารพต่อความจริงจะนำไปสู่ปัญหาและความทุกข์ในชีวิต

ข้อเสนอแนะการพัฒนาหนังสือเล่มนี้ สามารถทำได้โดยการเพิ่มตัวอย่างหรือกรณีศึกษาจากชีวิตจริง เพื่อให้ผู้อ่านสามารถเชื่อมโยงแนวคิดต่าง ๆ กับการปฏิบัติจริงได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ ควรเสริมเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการใช้ความเชื่อในการจัดการกับสถานการณ์ที่ท้าทายในชีวิตประจำวันมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้อ่านสามารถนำหลักธรรมเหล่านั้นไปปรับใช้ในการตัดสินใจและการดำเนินชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2566). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 63). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมจารย์ชอชานนิม (Chwasanim), (2567), (นิรัช เรื่องแสน, แปล), *เราเชื่อแบบไหน ชีวิตจักเป็นเช่นนั้น: หลักความเชื่อที่สร้างพลังอันยิ่งใหญ่ของชีวิต*. กรุงเทพฯ: นิติธรรมการพิมพ์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรม ฉบับบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: บริษัท ศิริวัฒนาอินเตอร์พริ้น จำกัด (มหาชน).
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2561). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวล ศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 33). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผลิธัมม์ ในเครือบริษัท สำนักพิมพ์ เพ็ทแอนด์โฮม จำกัด.
- _____. (2561). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 40). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผลิธัมม์ ในเครือบริษัท สำนักพิมพ์เพ็ทแอนด์โฮม จำกัด.
- _____. (2561). *พุทธธรรม ฉบับปรับขยาย*. (พิมพ์ครั้งที่ 50). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผลิธัมม์ ในเครือบริษัท สำนักพิมพ์เพ็ทแอนด์โฮม จำกัด.

สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา*

THE FIRST THING IN BUDDHISM

ธัญชนก ปราบพาล

Thanchanok prabpal

บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

Graduate Studies Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus, Thailand

Corresponding Author's E-mail: nsthaychnk347@gmail.com

วันที่รับบทความ : 16 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 19 มีนาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 21 มีนาคม 2568

Received 16 March 2025; Revised 19 March 2025; Accepted 21 March 2025

แปลจากหนังสือ : สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา

ผู้เขียน : ศาสตราจารย์พิเศษ เสถียรพงษ์ วรรณปก

ผู้แปล : ศาสตราจารย์พิเศษ เสถียรพงษ์ วรรณปก

สำนักพิมพ์ : โรงพิมพ์ บริษัท เกษมอนันต์ พรินติ้ง จำกัด

ปีที่พิมพ์ : 2548

จำนวนหน้า : 146 หน้า

บทนำ

หนังสือ “สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา” เป็นผลงานที่รวบรวมและเรียบเรียงขึ้นจากบทความที่ดีพิมพ์ต่อเนื่องในหนังสือพิมพ์มติชนวันอาทิตย์ นับเป็นงานเขียนที่ให้ทั้งสาระความรู้และความเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน โดยเนื้อหามุ่งเน้นไปที่เหตุการณ์ บุคคล และข้อปฏิบัติต่าง ๆ ที่

Citation:

* ธัญชนก ปราบพาล. (2568). สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 172-184.

Thanchanok prabpal. (2025). The First Thing In Buddhism.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 172-184.;

DOI: DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในประวัติศาสตร์ของพระพุทธศาสนา ซึ่งบางเรื่องเป็นสิ่งที่น่าจดจำและควรถือเป็นแบบอย่าง ในขณะที่บางเรื่องก็เป็นเพียงสิ่งที่ควรรู้ไว้เพื่อความเข้าใจที่ถูกต้อง หนังสือเล่มนี้นำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งแรกในพระพุทธศาสนาอย่างครอบคลุม ไม่ว่าจะเป็นเรื่องพระปราชิกคนแรก อุบาสกอุบาสิกาคนแรก พระธรรมเทศนาถ้อยคำแรก สามเณรรูปแรก พระราชาผู้ทรงนับถือพระพุทธศาสนาองค์แรก ไปจนถึงเหตุการณ์สำคัญ เช่น การสังคายนาครั้งแรก และการเกิดขึ้นของนิกายต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนา โดยเนื้อหาถูกถ่ายทอดด้วยสำนวนภาษาที่อ่านง่ายและเข้าถึงได้สำหรับผู้อ่านทั่วไป แตกต่างจากงานเขียนเชิงวิชาการที่มักจะมีความซับซ้อนและเข้าใจยาก จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้ คือการนำเสนอเรื่องราวเชิงประวัติศาสตร์ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย มีการใช้ภาษาสบาย ๆ เป็นกันเอง ทำให้สามารถเข้าถึงผู้อ่านได้กว้างขวาง ไม่ว่าจะเป็นนิสิต นักศึกษาหรือบุคคลทั่วไปที่สนใจเรื่องราวเกี่ยวกับพระพุทธศาสนา นอกจากนี้หนังสือยังตั้งข้อสังเกตเกี่ยวกับบางเหตุการณ์ที่อาจไม่ได้เกิดขึ้นในพุทธกาลจริง แม้จะมีการกล่าวถึงในพระไตรปิฎกก็ตาม เช่น การกรวดน้ำ และการประพรมน้ำพุทธมนต์ ซึ่งเป็นประเด็นที่น่าขบคิดและวิเคราะห์เพิ่มเติม โดยรวมแล้ว “สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา” เป็นหนังสือที่เหมาะสมสำหรับผู้ที่ต้องการศึกษาเรื่องราวความเป็นมาของพระพุทธศาสนา ผ่านเหตุการณ์ “ครั้งแรก” ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น นอกจากจะให้ความรู้แล้วยังช่วยกระตุ้นให้เกิดการตั้งคำถามและวิเคราะห์เกี่ยวกับหลักฐานทางพุทธศาสนาได้อย่างน่าสนใจ

สำหรับหนังสือเล่มนี้ พิมพ์ครั้งแรก รูปเล่มหนังสือมีขนาด 145X225X10 มม. น้ำหนัก 300 กรัม ชนิดกระดาษเป็นกระดาษถนอมสายตา จัดพิมพ์โดย โรงพิมพ์บริษัท เกษมอนันต์ พรินติ้ง จำกัด จัดจำหน่ายโดย กองทุนอริยมรรค ปีที่พิมพ์ พ.ศ. 2548 เนื้อหาสาระของหนังสือเล่มนี้มีจำนวนทั้งหมด 41 ตอน จำนวน 146 หน้า มีลักษณะรูปเล่ม ใช้โทนปกสีทองอ่อนดูจืดแสงอาทิตย์ไล่ขอบฟ้าและสีน้ำตาลเข้มส่วนล่างของหนังสือและสีดำอ่อน ทำให้ดูเด่น ตรงบริเวณหน้าปกจะเป็นกรอบสี่เหลี่ยม มีรูปดอกบัวตูม บัวบาน ซึ่งบริเวณตรงขอบบนของกรอบสี่เหลี่ยมเหนือดอกบัวบานมีลักษณะเป็นรูปเปลวเพลิงดอกทานตะวัน ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนา หน้าปกมีข้อความชื่อหนังสือเขียนเป็นอักษรตัวหนังสือสีทองเข้มว่า “สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา” และด้านล่างของปกหน้า จะมีข้อความตัวหนังสือสีทองเข้มพื้นอักษรสีขาว เป็นชื่อผู้แต่งหนังสือ เสฐียรพงษ์ วรรณปก ราชบัณฑิต ส่วนปกด้านหลัง จะเป็นโทนสีทองไล่สีจากเข้มไปถึงอ่อนมีรูปดอกบัวตูม บัวบาน ด้านมุมซ้ายล่างเป็น เป็นชื่อหนังสือ เขียนเป็นตัวหนังสือสีดำอยู่ในกรอบสีขาวเข้มและบาร์โค้ดของ ISBN และราคาหนังสือมีชื่อผู้ทำภาพปก

เขียนเป็นตัวหนังสือสีขาวขอบดำตัวเล็กอยู่ด้านล่าง สำหรับข้อมูล ทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ คือ ศาสตราจารย์พิเศษ เสฐียรพงษ์ วรรณปก ราชบัณฑิต, สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา, กรุงเทพมหานคร: บริษัท เกษมอนันต์ พรินต์ติ้ง จำกัด, 2548. จำนวน : 146 ISBN : 974-93098-0-4

สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา

หนังสือเรื่อง “สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา” เล่มนี้ได้แบ่งเนื้อหาออกเป็นตอน ๆ มีทั้งหมด 41 ตอน ในส่วนที่เป็น “สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา” มีทั้งที่เกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยพุทธกาล และเกิดขึ้นครั้งแรกในสมัยหลังพุทธกาล โดยชี้แจงแบบเล่าความแต่ละเรื่องราวเป็นข้อ ๆ ไปโดยจะสรุปเนื้อหาในแต่ละข้อโดยรวมประกอบด้วย

ตอนที่ 1 บุคคลแรกที่พูดได้เดินได้ทันทีที่เกิด คือ เจ้าชายสิทธัตถะทรงก้าวเดินและตรัสอสาวิจาหลังจากประสูติ

ตอนที่ 2 คำแรกที่เจ้าชายสิทธัตถะพูด คือ เราเป็นผู้เลิศของโลก นี่เป็นการเกิดครั้งสุดท้าย ไม่มีการเกิดใหม่อีกต่อไป

ตอนที่ 3 อุบาสกอุบาสิกาคนแรก คือ บิดามารดาของยสกุमारเป็นผู้รับถือพระพุทธศาสนาคนแรกในทางพระพุทธศาสนา

ตอนที่ 4 บุคคลแรกที่ถวายอาหารก่อนตรัสรู้ คือ นางสุชาดาผู้ถวายข้าวมธุปายาสแก่พระมหาบุรุษ

ตอนที่ 5 สิ่งแรกที่ทรงทำหลังออกผนวช คือ ทรงศึกษาอรุณมานและสมาธิจากอาฬารดาบสและอุททกดาบส

ตอนที่ 6 พระอุทานแรกที่ทรงเปล่งหลังตรัสรู้ คือ ทรงประกาศการหลุดพ้นจากสังสารวัฏ

ตอนที่ 7 บุคคลแรกที่พบหลังตรัสรู้ คือ อุปกาชีวก นักบวชที่สนทนากับพระพุทธองค์

ตอนที่ 8 พระธรรมเทศนาถ้อยคำแรก คือ ธัมมจักกัปปวัตตนสูตรที่ทรงโปรดปัญจวัคคีย์

ตอนที่ 9 สาวกรูปแรก คือ พระโกณฑัญญะผู้ตรัสรู้และได้รับการบวชเป็นพระสงฆ์รูปแรก

ตอนที่ 10 อุบาสกคนแรกในพระพุทธศาสนา คือ ตปุสสะและภัลลิกะกล่าวถึงรัตนะทั้งสองเป็นสรณะ

ตอนที่ 11 วัดแห่งแรกในพระพุทธศาสนา คือ พระเวฬุวันมหาวิหารที่พระเจ้าพิมพิสาร
ถวาย

ตอนที่ 12 พระราชาผู้นับถือพระพุทธศาสนาองค์แรก คือ พระเจ้าพิมพิสาร ผู้ได้บรรลุ
โสดาปัตติผล

ตอนที่ 13 อุบาสกอุบาสิกาผู้ขวัญคู่แรก คือ อนาถบิณฑิกเศรษฐีและนางวิสาขา
ผู้เป็นต้นแบบการถวายทาน

ตอนที่ 14 การประชุมสงฆ์จำนวนมากที่สุดเป็นครั้งแรก คือ จาตุรงคสันนิบาตที่เกิดขึ้น
ในวันมาฆบูชา

ตอนที่ 15 ตำแหน่งที่ทรงแต่งตั้งครั้งแรก คือ ทรงแต่งตั้งสาวกให้เป็นเอตทัคคะ
ตามความสามารถ

ตอนที่ 16 สามเณรรูปแรก คือ พระราहुล พระโอรสของพระพุทธองค์

ตอนที่ 17 ภิกษุณีรูปแรก คือ พระนางมหาปชาบดีโคตมี ผู้นำสตรีเข้าสู่
พระพุทธศาสนา

ตอนที่ 18 ภิกษุที่อุปสมบทด้วยพระสงฆ์รูปแรก คือ ราชะพราหมณ์ได้รับการบวชโดย
ญัตติจตุตถกรรมวาจา

ตอนที่ 19 แพทย์ประจำพระพุทธองค์คนแรก คือ หมอชีวกโกมารภัจจ์ ผู้รักษาพระ
พุทธองค์จากบาดแผล

ตอนที่ 20 ผู้ถวายผ้าอาบน้ำฝนคนแรก คือ นางวิสาขาถวายผ้าอาบน้ำฝนแก่พระสงฆ์

ตอนที่ 21 คนแรกที่เป็นต้นเหตุให้มีคหบดีจิวร คือ หมอชีวกขอให้พระพุทธองค์ทรงรับ
ผ้าสำเร็จรูป

ตอนที่ 22 โสเภณีที่ถวายสวนสร้างวัดคนแรก คือ นางอัมพปาลีถวายสวนมะม่วงให้
เป็นวัด

ตอนที่ 23 ผู้ละเมียดปฐุมปาราชิกคนแรก คือ พระสุทินทำผิดศีลข้อกามะสุมิจฉาจาร

ตอนที่ 24 ผู้ละเมียดทุติยปาราชิกคนแรก คือ พระธนิยะลักทรัพย์ของหลวง

ตอนที่ 25 ผู้ละเมียดตติยปาราชิกคนแรก คือ พระภิกษุที่สนับสนุนให้ทำอติวินิบาตกรรม

ตอนที่ 26 ผู้ละเมียดจตุตถปาราชิกคนแรก คือ พระภิกษุที่กล่าวอวดอุตริมนุสสธรรม

ตอนที่ 27 สังคายนารั้งแรก คือ การสังคายนาธรรมวินัยครั้งแรก ณ ถ้ำสัตตบพณคูหา

ตอนที่ 28 พระธรรมทูตชุดแรก คือ พระอรหันต์ 60 รูปที่ถูกส่งไปเผยแผ่พระพุทธศาสนา

ตอนที่ 29 พระไตรปิฎกเกิดขึ้นครั้งแรก คือ การรวบรวมพระธรรมวินัยเป็นหมวดหมู่

ตอนที่ 30 พระสงฆ์ทะเลาะกันครั้งใหญ่ที่สุดครั้งแรก คือ เหตุการณ์วิวาทระหว่างพระวินัยธรและพระธรรมกถึก

ตอนที่ 31 การเกิดนิยายครั้งแรก คือ การแตกแยกเป็นมหาสังฆิกะและเถรวาท

ตอนที่ 32 วัดแห่งแรกในเมืองสาวัดดี คือ วัดพระเชตุวัน ที่อนาถบิณฑิกเศรษฐีสร้างถวาย

ตอนที่ 33 มหาโจรชื่อดังคนแรกที่บรรลุพระอรหัต คือ องคุลิมาล ผู้กลับใจและบรรลุธรรม

ตอนที่ 34 รอยพระพุทธบาทรอยแรก คือ รอยพระบาทที่สุวรรณมาลิก

ตอนที่ 35 ผู้กล่าวพุทธคุณ 100 บทคนแรก คือ อุบาลี คหบดี อดีตสาวกศาสนาเชน

ตอนที่ 36 สาวใช้คนแรกผู้เป็นอาจารย์พระราชาินี คือ นางขุชชุตตราผู้ถ่ายทอดธรรมแก่พระมเหสี

ตอนที่ 37 คาถา “บังสุกุลเป็น” ครั้งแรก คือ คาถาที่พระพุทธองค์ตรัสสอนพระปุตติศัตตะ

ตอนที่ 38 คาถาบังสุกุลครั้งแรก คือ พระมหากาลพิจารณาอสุภกรรมฐานจนบรรลุอรหัตผล

ตอนที่ 39 ภิกษุณีรูปแรกที่มีลูก คือ ภิกษุณีที่ตั้งครรภ์ก่อนบวชและได้รับอนุญาตให้บวชต่อ

ตอนที่ 40 การเกิดขึ้นแห่งประเพณีกรวดน้ำครั้งแรก คือ พระเจ้าพิมพิสารทรงทำบุญอุทิศให้เปรต

ตอนที่ 41 การประพรมน้ำพุทธมนต์ครั้งแรก คือ พระอานนท์สวดรัตนสูตรขจัดโรคร้ายที่เมืองไพศาลี

บทวิจารณ์

จุดเด่น

หนังสือเล่มนี้เป็นงานวรรณกรรมที่มีเนื้อหาแบบเล่าเรื่องไปเรื่อย ๆ และมีการนำเสนอแนวคิดเชิงวิเคราะห์ หนังสือเล่มนี้ได้ถ่ายทอดแนวคิดผ่านรูปแบบทางวรรณกรรมที่มีโครงสร้างชัดเจนและภาษา ที่เป็นทางการเข้าใจง่าย อีกทั้งยังมีการออกแบบเนื้อหาที่ช่วยให้ผู้อ่าน

สามารถติดตามประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ หนังสือเล่มนี้ยังได้วิเคราะห์เนื้อหาที่แจ่มเหตุและผลค่อนข้างชัดเจนตามความเป็นจริงที่จะเป็นไปได้ ดังเช่น บทว่า “บุคคลแรกที่พูดได้เดินได้ทันทีที่เกิด” หนังสือเล่มนี้ได้ชี้แจงและอธิบายไว้ว่า “เป็นปรากฏการณ์ธรรมดาที่เกิดขึ้นกับบุคคลพิเศษ” ซึ่งในที่นี้ หมายถึง “เจ้าชายสิทธัตถะ” โดยได้เล่าเหตุการณ์ที่ถอดความจากพระไตรปิฎกว่า “นี่เป็นธรรมดาของพระโพธิสัตว์” และได้ชี้แจงว่าไม่ใช่อิทธิฤทธิ์ อย่างไรก็ตาม หนังสือยังมีจุดที่อาจพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อให้เข้าถึงผู้อ่านได้กว้างขึ้น การวิจารณ์หนังสือเล่มนี้สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ รูปแบบทางวรรณกรรม ภาษาและการนำเสนอ การออกแบบเนื้อหา และความทันสมัย ประกอบด้วย

1. รูปแบบทางวรรณกรรม หนังสือ “สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา” มีรูปแบบทางวรรณกรรมที่หลากหลาย โดยเน้นการบรรยาย อธิบาย และให้ข้อมูลเกี่ยวกับเหตุการณ์สำคัญทางพระพุทธศาสนา หนังสือเล่มนี้ใช้ภาษาที่เข้าใจง่าย ไม่เป็นเชิงวิชาการมากนัก ทำให้ผู้อ่านทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้อย่างชัดเจน ได้แก่ (1) รูปแบบการบรรยาย คือ การนำเสนอเรื่องราวต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนาอย่างลำดับขั้นตอน ช่วยให้เข้าใจบริบทของแต่ละเหตุการณ์ได้ดี (2) รูปแบบการอธิบาย คือ ให้อยู่รายละเอียดเกี่ยวกับ “สิ่งแรก” ในพระพุทธศาสนา พร้อมอธิบายเหตุและผลของเหตุการณ์นั้น ๆ (3) รูปแบบการให้ข้อมูล คือ การแทรกสาระทางศาสนา เช่น หลักธรรม คำสอน และข้อคิดทางพระพุทธศาสนาไว้ในแต่ละเรื่องราว (4) รูปแบบการเขียนที่เข้าใจง่าย คือ การใช้ภาษากึ่งวิชาการที่ชัดเจน กระชับ ไม่ซับซ้อน ทำให้สามารถอ่านได้อย่างเพลิดเพลิน

โดยรวมแล้ว หนังสือ “สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา” นำเสนอเหตุการณ์สำคัญทางพุทธศาสนาในรูปแบบการบรรยายและอธิบายที่เข้าใจง่าย ผู้อ่านสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ โดยไม่จำเป็นต้องมีพื้นฐานทางวิชาการ โดยเนื้อหาเชื่อมโยงระหว่างเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์กับหลักธรรมได้อย่างลงตัว ผู้เขียนอ้างอิงข้อมูลจากคัมภีร์พระพุทธศาสนา เช่น พระไตรปิฎกและอรรถกถา ทำให้เนื้อหามีความน่าเชื่อถือ จุดเด่นของหนังสือคือการใช้ภาษาที่กระชับและกึ่งวิชาการทำให้เหมาะสำหรับผู้อ่านทุกระดับ ทั้งเพื่อความเพลิดเพลินและการศึกษาแนวคิดทางพุทธศาสนาได้อย่างลึกซึ้ง

2. ภาษาและการนำเสนอ หนังสือ “สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา” ใช้ภาษาไทยแบบทางการที่ไม่เป็นวิชาการมากนัก แต่ยังคงเลือกใช้ ศัพท์เฉพาะทางพุทธศาสนา เช่น “ปาราชิก” และ “โอวาทปาติโมกข์” เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความหนักแน่นในเชิงศาสนาและปรัชญา

การใช้ภาษามีลักษณะเรียบง่าย ชัดเจน และเล่าเรื่องอย่างเป็นลำดับ ทำให้สามารถถ่ายทอดแนวคิดทางพระพุทธศาสนาได้ครบถ้วน อย่างไรก็ตามบางตอนมีประโยคที่ยาวและซับซ้อน โดยเฉพาะส่วนที่อ้างอิงจากพระไตรปิฎกและอรรถกถาธรรมบท อาจทำให้ต้องอ่านซ้ำเพื่อจับใจความ การปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยขึ้นสามารถช่วยให้เข้าถึงผู้อ่านได้หลากหลายขึ้น โดยการปรับสำนวนให้กระชับลดการใช้คำศัพท์ทางวิชาการที่ซับซ้อนเกินไป และเพิ่มตัวอย่างร่วมสมัยที่เกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน โดยรวมแล้วหนังสือเล่มนี้ นำเสนอเนื้อหาที่เป็นสาระและให้ความรู้ทางพระพุทธศาสนาได้อย่างเข้าใจง่าย เหมาะสำหรับทั้งผู้ที่มีพื้นฐานและผู้เริ่มศึกษาพุทธศาสนา ทำให้สามารถเข้าถึงหลักธรรมและนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การออกแบบเนื้อหา การออกแบบด้านเนื้อหาของหนังสือ “สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา” มีการออกแบบเนื้อหาที่เน้นการอธิบายหลักธรรมให้ชัดเจน และเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจและนำไปประยุกต์ใช้ได้ง่าย นอกจากนี้ยังมีการใช้ตัวอย่างและการขยายความ เพื่อเสริมความเข้าใจในแนวคิดสำคัญของพระพุทธศาสนา อย่างไรก็ตามหากมีการเพิ่มข้อมูลที่ทันสมัยและปรับปรุงรูปแบบการนำเสนอ เช่น ภาพประกอบที่สวยงาม ตาราง หรือแผนภาพ เพื่อช่วยสรุปสาระสำคัญก็จะทำให้น่าสนใจและเข้าใจง่ายยิ่งขึ้น หนังสือเล่มนี้ใช้ภาษาที่เข้าถึงง่าย เช่น ในการอธิบาย “ธรรมจักรกับปวัตตนสูตร” ซึ่งกล่าวถึงแนวทางปฏิบัติที่พึงและไม่พึงทำด้วยภาษาที่เป็นกลางไม่ซับซ้อน แม้ว่าหนังสือจะมีโครงสร้างที่เข้าใจง่ายอยู่แล้ว แต่การปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยขึ้นจะช่วยขยายกลุ่มผู้อ่านและทำให้หลักธรรมในพระพุทธศาสนาเผยแผ่ไปในวงกว้าง เกิดประโยชน์ต่อสังคมได้มากขึ้น

4. ความทันสมัย หนังสือเล่มนี้ เป็นหนังสือที่เขียนโดย เสฐียรพงษ์ วรรณปก ราชบัณฑิต ซึ่งเป็นหนังสือที่รวบรวมหลักธรรมคำสอนพื้นฐานในพระพุทธศาสนาเป็นหนังสือที่รวบรวมหลักธรรมพื้นฐานของพระพุทธศาสนา โดยมีเนื้อหาที่เข้าใจง่ายและเหมาะสำหรับผู้เริ่มต้นศึกษาความทันสมัยของหนังสือ สามารถพิจารณาได้จากหลักธรรมที่เป็นสากล เช่น อริยสัจ 4 และมรรค 8 ซึ่งยังคงนำไปประยุกต์ใช้ได้ในทุกยุคสมัย ผู้เขียนนำเสนอเนื้อหาที่ซับซ้อนให้เข้าใจง่าย ด้วยภาษาที่กระชับ ชัดเจน และมีตัวอย่างประกอบ ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าถึงหลักธรรมได้ง่าย นอกจากนี้ยังมีการตีความที่สอดคล้องกับยุคปัจจุบัน ทำให้สามารถนำคำสอนไปปรับใช้ในชีวิตประจำวัน อย่างไรก็ตามการเพิ่มเนื้อหาเกี่ยวกับประเด็นสังคมร่วมสมัย เช่น ปัญหาสิ่งแวดล้อม ความเหลื่อมล้ำทางสังคมหรือผลกระทบจากเทคโนโลยี อาจช่วยให้หนังสือมีความทันสมัยและเข้าถึงกลุ่มผู้อ่านในปัจจุบันมากขึ้น อีกแนวทางหนึ่งในการปรับปรุงคือการจัดทำรูปแบบดิจิทัล เพื่อให้เข้าถึงได้สะดวกในยุคดิจิทัล โดยรวมแล้ว หนังสือเล่มนี้

ยังคง มีคุณค่าและความทันสมัย เนื่องจากเนื้อหาพื้นฐานที่เป็นอมตะและการนำเสนอที่เข้าใจง่าย

จุดด้อย

ในการวิจารณ์หนังสือนี้ แม้หนังสือ “สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา” จะมีคุณค่าและได้รับความนิยม แต่ก็มีจุดด้อยบางประการที่อาจพิจารณาได้ ประกอบด้วย

1. **ความลึกซึ้งของเนื้อหา** เนื่องจากหนังสือเล่มนี้มีจุดประสงค์เพื่อนำเสนอหลักธรรมพื้นฐาน อาจทำให้เนื้อหาในบางส่วนมีความกระชับและไม่ลงลึกในรายละเอียดมากนัก ผู้ที่ต้องการศึกษาพระพุทธศาสนาในระดับที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้นอาจต้องศึกษาเพิ่มเติมจากแหล่งอื่น ๆ

2. **การตีความที่อาจแตกต่าง** การตีความหลักธรรมในพระพุทธศาสนาอาจมีความแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลหรือแต่ละสำนัก ผู้เขียนได้นำเสนอการตีความในมุมมองของตนเอง ซึ่งอาจไม่ตรงกับความเห็นของผู้อ่านบางท่าน

3. **ความทันสมัยในบางประเด็น** แม้ว่าหลักธรรมคำสอนจะคงเดิม แต่การนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันอาจเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ในบางประเด็น หนังสืออาจยังไม่ได้สะท้อนถึงบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจน

4. **การอ้างอิงและแหล่งข้อมูล** ในบางครั้ง การอ้างอิงแหล่งข้อมูลอาจไม่ละเอียดเพียงพอ ทำให้ผู้อ่านที่ต้องการศึกษาเพิ่มเติมอาจต้องใช้ความพยายามในการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติม

อย่างไรก็ตาม ควรเข้าใจว่าหนังสือเล่มนี้มีจุดประสงค์หลักในการนำเสนอหลักธรรมพื้นฐานให้เข้าใจง่าย ซึ่งผู้เขียนได้ทำได้ดีในจุดนี้และยังเป็นประโยชน์อย่างยิ่งสำหรับผู้เริ่มต้นศึกษาพระพุทธศาสนา

วิเคราะห์ประเด็นของคุณค่าของหนังสือ

ในการวิเคราะห์คุณค่าของหนังสือ “สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา” จำเป็นต้องพิจารณาทั้งเนื้อหา โครงสร้าง และแนวคิดที่นำเสนอ หนังสือเล่มนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ความรู้เกี่ยวกับหลักคำสอน แนวปฏิบัติ และเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในพระพุทธศาสนา ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจพัฒนาการทางศาสนาอย่างลึกซึ้ง นอกจากนี้ หนังสือยังมีคุณค่าในแง่ของการให้ข้อมูลที่ถูกต้องตามหลักประวัติศาสตร์และหลักธรรม การนำเสนอเนื้อหาเป็นระบบชัดเจน และกระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์ ทำให้หนังสือเล่มนี้เป็นแหล่งความรู้ที่สำคัญสำหรับผู้สนใจศึกษา

พระพุทธศาสนา การวิเคราะห์คุณค่าของหนังสือเล่มนี้สามารถแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. คุณค่าด้านสังคม หนังสือเล่มนี้ช่วยให้สังคมเข้าใจเรื่อง “สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา” ซึ่งสิ่งแรกในพระพุทธศาสนาที่เกิดขึ้นในหนังสือเล่มนี้ของ เสฐียรพงษ์ วรรณปก ราชบัณฑิต มีทั้งครั้งแรกที่น่าชื่นชมและควรจดจำและเอาเป็นตัวอย่าง บางเรื่องครั้งแรกในพระพุทธศาสนาก็ควรเรียนรู้ไฉน ๆ เท่านั้น หนังสือสิ่งแรกในพระพุทธศาสนา มีคุณค่าในหลายมิติ คือ คุณค่าด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในสังคมร่วมสมัย หนังสือเล่มนี้เป็นเสมือนประตูบานแรกที่เปิดโอกาสให้ผู้เริ่มต้นศึกษาพระพุทธศาสนาได้เข้าถึงหลักธรรมคำสอนได้อย่างง่ายดายโดยการนำเสนอเรื่องราว “สิ่งแรก” ต่าง ๆ ในพระพุทธศาสนา ช่วยสร้างความสนใจและดึงดูดผู้อ่านให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นภาษาที่เรียบง่ายและเป็นกันเอง ทำให้ผู้อ่านเข้าใจหลักธรรมที่ซับซ้อนได้ง่ายขึ้น

2. คุณค่าด้านการศึกษา หนังสือ “สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา” เป็นแหล่งข้อมูลสำคัญสำหรับการศึกษาประวัติศาสตร์และหลักธรรมในพระพุทธศาสนา โดยรวบรวมเหตุการณ์สำคัญที่เกิดขึ้นเป็นครั้งแรก ทำให้ผู้อ่านเข้าใจพัฒนาการของพระพุทธศาสนาอย่างเป็นลำดับ หนังสือเล่มนี้สามารถใช้เป็นคู่มือประกอบการเรียนการสอนได้ในระดับต่าง ๆ คุณค่าด้านการศึกษาของหนังสือเล่มนี้ ได้แก่ (1) การเรียนรู้หลักคำสอนของพระพุทธศาสนา ที่ช่วยให้เข้าใจแนวคิดและหลักธรรมได้ชัดเจน (2) การศึกษาประวัติของพระพุทธเจ้า ทำให้เข้าใจพระชนมชีพและคำสอนของพระองค์ (3) การเรียนรู้เกี่ยวกับพุทธศาสนาในประเทศไทย และความเชื่อมโยงกับวัฒนธรรมไทย (4) การปฏิบัติธรรม ที่ช่วยให้ผู้อ่านนำหลักคำสอนไปใช้ในชีวิตประจำวัน (5) ความเข้าใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมพุทธศาสนา โดยรวมแล้ว หนังสือเล่มนี้มีคุณค่าทางการศึกษาอย่างมาก ทำให้ผู้อ่านสามารถเข้าใจแนวคิด คำสอน และวัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาได้อย่างลึกซึ้ง

3. คุณค่าด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม หนังสือ “สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา” ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมโดยการนำเสนอหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนาที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการส่งเสริมหลักการของพระพุทธศาสนาให้ผู้อ่านเข้าใจและประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง อีกทั้งยังช่วยให้ผู้อ่านพัฒนาคุณธรรม เช่น ความเมตตา ความกรุณา ความอดทน และการหลีกเลี่ยงการกระทำที่ไม่ควร เช่น “กามสุขัลลิกานุโยค” และ “อิตถกิลมณญโค” นอกจากนี้ยังสอนให้ผู้อ่านเข้าใจและใช้จริยธรรมในชีวิตประจำวัน เช่น การไม่ทำร้ายผู้อื่น การไม่โกหก และการเดินตามหลักมรรค 8 อริยสัจ 4

หนังสือเล่มนี้มีคุณค่ามากในการส่งเสริมการปฏิบัติตนและช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจและเรียนรู้เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้อง

4. คุณค่าด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม หนังสือเล่มนี้ มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์และเผยแพร่วัฒนธรรมทางพระพุทธศาสนาให้คงอยู่สืบไปการบันทึกเรื่องราว “สิ่งแรก” ต่าง ๆ ทำให้เกิดการสืบทอดความรู้และความเข้าใจในพระพุทธศาสนาจากรุ่นสู่รุ่น หนังสือเล่มนี้มีส่วนช่วยในการอนุรักษ์หลักการและคำสอนของพระพุทธศาสนา หนังสือเล่มนี้ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจและอนุรักษ์วัฒนธรรมพุทธศาสนาในประเทศไทยและประเทศอื่น ๆ หนังสือเล่มนี้ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจและอนุรักษ์ประเพณีและพิธีกรรมของพระพุทธศาสนา หนังสือเล่มนี้ ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจและอนุรักษ์ภาษาและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา หนังสือเล่มนี้ ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจและอนุรักษ์ความรู้และประเพณีที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา โดยรวมแล้วหนังสือ “สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา” มีคุณค่าด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรม และช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจและอนุรักษ์หลักการและคำสอนของพระพุทธศาสนาได้อย่างชัดเจนเป็นหนังสือที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการเผยแพร่พระพุทธศาสนา การศึกษา และการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม

หลักธรรมที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้

หลักธรรมที่ปรากฏในหนังสือ “สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา” ของเสฐียรพงษ์ วรรณปก นำเสนอหลักธรรมคำสอนพื้นฐานในพระพุทธศาสนาผ่านการรวบรวม “สิ่งแรก” ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา หลักธรรมที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ประกอบด้วย

1. อริยสัจ 4 คือ ความจริงอันประเสริฐ ความจริงของพระอริยะ ความจริงที่ทำให้ผู้เข้าถึงกลายเป็นอริยะ ประกอบด้วย (1) ทุกข์ ความทุกข์หรือสภาวะที่ทนได้ยาก เช่น ชาติ ชรา มรณะ การพลัดพรากจากสิ่งที่รัก และความปรารถนาไม่สมหวัง (2) สมุทัย เหตุแห่งทุกข์ ได้แก่ ตัณหา 3 คือ กามตัณหา ภวตัณหา วิภวตัณหา (3) ทุกขนิโรธ ความดับทุกข์ คือ ภาวะที่ตัณหาดับสิ้นไป (4) ทุกขนิโรธคามินีปฏิปทา คือ ปฏิปทาที่นำไปสู่ความดับทุกข์ ได้แก่ อริยมรรคมีองค์ 8 หรือ มัชฌิมาปฏิปทา (ทางสายกลาง) (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2551, น. 154) อริยสัจ 4 นี้เป็นหลักคำสอนสำคัญที่พระพุทธเจ้าตรัสรู้ด้วยพระองค์เอง และแสดงเป็นธรรมเทศนาสำคัญที่สุดของพระพุทธศาสนาเป็นหลักธรรมที่เป็นหัวใจของพระพุทธศาสนา ซึ่งกล่าวถึงความจริง 4 ประการ ได้แก่ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ และมรรค หนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึงการตรัสรู้ของอริยสัจ 4 ของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็น “สิ่งแรก” ที่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา

2. มรรค 8 อริยมรรคมีองค์แปด เน้นการดำเนินชีวิตโดยใช้แนวทางที่ถูกต้อง ได้แก่ (1) สัมมาทิฐิ เห็นชอบ ได้แก่ ความรู้อยิสัจจ 4 หรือ เห็นไตรลักษณ์ หรือ รูกุศลมูลกับกุศลและกุศลมูล หรือเห็นปฏิจางสมุปปาท (2) สัมมาสังกัปปะ ดำริชอบ ได้แก่ เนกขัมมสังกัปป์ อพยابาทสังกัปป์ อวิหิงสาสังกัปป์ (3) สัมมาวาจา เจรจาชอบ ได้แก่ วจีสุจจริต (4) สัมมากัมมันตะ กระทำชอบ ได้แก่ กายสุจจริต 3 (5) สัมมาอาชีวะ เลี้ยงชีพชอบ ได้แก่ เว้นมิฉฉาชีพ ประกอบสัมมาชีพ (6) สัมมาวายามะ พยายามชอบ ได้แก่ ปธาน หรือ สัมมปปธาน 4 (7) สัมมาสติ ระลึกรู้ชอบ ได้แก่ สติปัญฐาน 4 (8) สัมมาสมาธิ ตั้งจิตมั่นชอบ ได้แก่ ฌาน 4 (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2551, น. 215) มรรคมีองค์ 8 นี้ เป็นอริยสัจจ ข้อที่ 4 และได้ชื่อว่า มัชฌิมาปฏิปทา แปลว่า “ทางสายกลาง” เพราะเป็นข้อปฏิบัติอันพอดีที่จะนำไปสู่จุดหมายแห่งความหลุดพ้นเป็นอิสระ ดับทุกข์ ปลอดภัย ไม่ติดข้องในที่สุดทั้งสอง คือ กามสุขัลลิกานุโยค และอตตกิลมณานุโยค ที่สุด อริยสัจจ 4 เป็นหนทางแห่งการดับทุกข์ ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบ 8 ประการ ได้แก่ สัมมาทิฐิ สัมมาสังกัปปะ สัมมาวาจา สัมมากัมมันตะ สัมมาอาชีวะ สัมมาวายามะ สัมมาสติ และสัมมาสมาธิ หนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึงการแสดงปฐมเทศนาของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็นการแสดงมรรค 8 เป็นครั้งแรก

3. ไตรสรณคัมภีร์ ที่พึงทางใจสามประการในพระพุทธศาสนา ได้แก่ (1) พุทธะ พระพุทธเจ้า ผู้เป็นศาสดา (2) ธรรมะ คำสอนของพระพุทธเจ้า (3) สังฆะ พระสงฆ์ หรือหมู่สาวกผู้ปฏิบัติตามคำสอนของพระพุทธเจ้า การน้อมใจระลึกถึงคุณของพระรัตนตรัย และยึดถือเป็นหลักในการดำเนินชีวิต เรียกว่า สรณคัมภีร์ ไตรสรณคัมภีร์ หรือ ไตรสรณาคัมภีร์

4. ศิล ศิล (การรักษาความประพฤติดีให้ตั้งงาม) พระสงฆ์เป็นผู้เผยแพร่ศิลปให้แก่ประชาชนเพื่อให้มีระเบียบวินัยในสังคม และรักษาคุณธรรมความดี (จุ.ธ. (บาลี) 25/6/8) ศิลจึงเป็นหลักปฏิบัติพื้นฐานในพระพุทธศาสนา ซึ่งมีทั้งศิลป 5 ศิล 8 และศิลป 10 หนังสือเล่มนี้ได้กล่าวถึงการบัญญัติศิลปของพระพุทธเจ้า ซึ่งเป็น “สิ่งแรก” ที่เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา

5. กรรม คำว่า “กรรม” มาจากภาษาบาลี มีรูปวิเคราะห์ทางไวยากรณ์ว่า กรณ กมม การกระทำเชื่อว่า กัมมะ หรือ กรียเตติ กมม กรรมที่บุคคลกระทำเชื่อว่า กัมมะ คำว่า กรรม มาจากคำว่า กรม ในภาษาสันสกฤต ซึ่งตรงกับคำว่าในภาษาบาลี ตามรูปศัพท์แปลว่า การกระทำ ซึ่งเหมือนกับคำว่า กิริยา (ในสันสกฤตเป็น กิริยา ซึ่งภาษาไทยนำมาใช้คนละความหมาย) แต่ความหมายที่แท้จริงของคำว่า กรรม ในทัศนะของพระพุทธศาสนาเถรวาทนั้นหมายถึง เจตนา (ประพันธ์ ศุภษร, 2550 : 66) ความหมายของกรรมที่พระพุทธเจ้าได้ตรัสแสดงเอาไว้ในแต่ละครั้งนั้น มีความหมายเป็นนัยเดียวกัน ก็คือต้องประกอบด้วย เจตนา และการแสดงออกได้ ๓

ทาง คือ ทางกาย ทางวาจา และทางใจ (วัชร งามจิตรเจริญ, 2561 : 267-268) ในนิพเพธิกสูตร กล่าวว่า “ภิกษุทั้งหลาย เพราะอาศัยเหตุนี้ว่า เรากล่าวว่าเจตนาเป็นตัวกรรม บุคคลคิดแล้วจึงกระทำด้วยกาย วาจา และใจ” (อง.ฉก.ก. (ไทย) 22/63/577)

6. ปฏิจจสมุปบาท หมายถึง “สิ่งที่เกิดขึ้นโดยอาศัยซึ่งกันและกัน” ซึ่งเป็นหลักธรรมสำคัญในทางพระพุทธศาสนา (วิ.ม. (ไทย) 4/1/1) ที่ช่วยให้เข้าใจการเกิดขึ้นของอตัตาและทุกข์เมื่อเหตุปัจจัยหนึ่งเกิดขึ้น ปัจจัยอื่นๆ ก็ขยายตัวและส่งเสริมกันอย่างต่อเนื่อง กระบวนการนี้อธิบายผ่านหลัก 12 ปัจจัย ได้แก่ อวิชชา (ความไม่รู้) สังขาร วิญญาณ นามรูป สฬายตนะ ผัสสะ เวทนา ตัณหา อุปาทาน ภพชาติ และชรา มรณะ ซึ่งล้วนเชื่อมโยงกันในวงจรแห่งการเกิดและทุกข์ ในปัจจัยสูตร พระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ตรัสว่า พระตถาคตทั้งหลายเสด็จอุบัติขึ้นก็ตาม ไม่เสด็จอุบัติขึ้นก็ตาม ธาตุอันนั้นคือ อัมมฐิติ อัมมนิยาม อิทัปปัจจัย ก็ยังดำรงอยู่ พระตถาคตย่อมตรัสรู้ ย่อมตรัสรู้ทั่วถึงธาตุอันนั้น ครั้นแล้วย่อมตรัสบอก ทรงแสดงบัญญัติแต่งตั้ง เปิดเผย จำแนก กระทำให้ตื่น และตรัสว่า ท่านทั้งหลาย จงดูดังนี้ “เพราะอวิชชาเป็นปัจจัย จึงมีสังขาร ภิกษุทั้งหลาย ความจริงแท้ ความไม่คลาดเคลื่อน ความไม่เป็นอย่างอื่น มูลเหตุอันแน่นอนในธาตุอันนั้น ดังพรรณนามาฉะนี้แล เราเรียกว่า “ปฏิจจสมุปบาท”(ส.นิ. (ไทย) 16/27/52) ในพระไตรปิฎกอธิบายว่า “ปฏิจจสมุปบาท” มาจากคำว่า “ปฏิจจ” หมายถึง การอาศัยกัน และ “สมุปบาท” หมายถึง การเกิดขึ้นโดยชอบ ซึ่งหมายความว่าทุกสิ่งล้วนเกิดจากปัจจัยที่สัมพันธ์กัน ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างโดดเดี่ยว (พระไตรปิฎก, สังยุตตนิกาย, นิทานวรรค) ดังนั้น การทำความเข้าใจหลักปฏิจจสมุปบาทช่วยให้เราตระหนักว่าการลดละอตัตาและทุกข์ต้องอาศัยการดับเหตุปัจจัยที่เกี่ยวข้อง มิใช่เรื่องง่าย แต่เป็นไปได้เมื่อปฏิบัติตามมรรควิธีที่ถูกต้อง

นอกจากหลักธรรมเหล่านี้แล้ว หนังสือเล่มนี้ยังได้ นำเสนอเหตุการณ์สำคัญทางประวัติศาสตร์พระพุทธศาสนา เช่น การประสูติ ตรัสรู้ และปรินิพพานของพระพุทธเจ้า รวมถึงการสังคายนาพระไตรปิฎก และยังคงกล่าวถึงหลักธรรมสำคัญ เช่น การไม่ทำร้ายผู้อื่น ไม่โกหก และการปฏิบัติธรรมผ่านการทำสมาธิและการทำบุญ หนังสือยังชี้ให้เห็นแนวทางลดความทุกข์ เช่น การลดความโกรธและความยึดมั่น รวมถึงแนวทางเพิ่มความสุขด้วยการทำกุศลโดยรวมแล้ว หนังสือเล่มนี้ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจหลักธรรมในพระพุทธศาสนา และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเป็นรูปธรรม

สรุป

หนังสือ “สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา” ของ เสฐียรพงษ์ วรรณปก เป็นหนังสือที่มีคุณค่าในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อย่างไรก็ตาม เพื่อให้หนังสือสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ควรเพิ่มความหลากหลายของ “สิ่งแรก” นอกเหนือจากเหตุการณ์ทางประวัติศาสตร์ เช่น สิ่งแรกที่พระพุทธเจ้าทรงสอนเกี่ยวกับเมตตา หรือสิ่งแรกที่เกี่ยวข้องกับสติ ควรเชื่อมโยงหลักธรรมกับชีวิตประจำวัน โดยเพิ่มตัวอย่างที่แสดงให้เห็นว่าพุทธศาสนาสามารถช่วยแก้ปัญหาและพัฒนาชีวิตได้ โดยเฉพาะในสังคมยุคปัจจุบัน อีกทั้งควรเพิ่มเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ร่วมสมัย เช่น บทบาทของเทคโนโลยีและสังคมดิจิทัลที่ส่งผลต่อแนวคิดของมนุษย์ การเพิ่มกรณีศึกษาที่เกี่ยวข้องกับสังคมปัจจุบัน จะช่วยให้หนังสือมีความน่าสนใจและเป็นประโยชน์ต่อการประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง ควรมีภาพประกอบและกราฟิก เพื่อช่วยให้เข้าใจเนื้อหาเกี่ยวกับพระพุทธศาสนาได้ง่ายขึ้นโดยรวมแล้ว หนังสือเล่มนี้เป็นแหล่งความรู้ที่ดี แต่สามารถพัฒนาให้เข้าถึงผู้อ่านได้กว้างขวางขึ้น ด้วยการปรับปรุงเนื้อหาให้ทันสมัยและเชื่อมโยงกับบริบทปัจจุบันมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- ประพันธ์ ศุภขร. (2550). การศึกษาวิเคราะห์พัฒนาการแห่งการตอบปัญหาเรื่องกรรมกับอนัตตาในพระพุทธศาสนาเถรวาท. ใน วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรดุษฎีบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัชร งามจิตรเจริญ. (2561). *พุทธศาสนาเถรวาท*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- เสฐียรพงษ์ วรรณปก. (2548). *สิ่งแรกในพระพุทธศาสนา*. กรุงเทพฯ: บริษัท เกษมอนันต์ พรินติ้ง จำกัด.

กลยุทธ์การสื่อสารในสังคมโลกาภิวัตน์*

COMMUNICATION STRATEGIES USED IN A GLOBALIZED SOCIETY

ปราณีต ม่วงนวล¹, อรุณวรรณ ชูสังกิจ², ยอร์ช เสมอมิตร³, สุวรรณ ม่วงนวล⁴
และ วิโรจน์ เจษฎาดิลก⁵

Praneet Muangnual¹, Arunwan Choosungkit², George Smamitra³, Suwan Muangnual⁴,
and Viroj Jedsadadilok⁵

¹มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

¹Southeast Asia University, Thailand

²ข้าราชการบำนาญมหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

²Pensioner, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Thailand

³มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์

³Southeast Asia University, Thailand

⁴ข้าราชการบำนาญวิทยาลัยเทคนิคนครปฐม

⁴Pensioner, Nakhon Pathom Technical College, Thailand

⁵มหาวิทยาลัยรัตนบัณฑิต

⁵Rattana Bundit University, Thailand

Corresponding Author's Email: arunwan145@gmail.com

วันที่รับบทความ : 18 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 22 มีนาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 23 มีนาคม 2568

Received 18 March 2025; Revised 22 March 2025; Accepted 23 March 2025

บทคัดย่อ

กลยุทธ์การสื่อสารในสังคมโลกาภิวัตน์ เป็นบทความวิชาการที่ผู้เขียนมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอ 1. แนวความคิดด้านการสื่อสารในสังคมโลกาภิวัตน์ ด้วยการใช้ภาษาที่นานาชาติในพื้นที่ถิ่นของภาษาไทยที่สื่อสารเข้าใจได้ตรงกัน 2. Trends ของกลยุทธ์การสื่อสารในสังคมโลกา

Citation:

* ปราณีต ม่วงนวล, อรุณวรรณ ชูสังกิจ, ยอร์ช เสมอมิตร, สุวรรณ ม่วงนวล และ วิโรจน์ เจษฎาดิลก. (2568).

กลยุทธ์การสื่อสารในสังคมโลกาภิวัตน์. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 185-210.

Praneet Muangnual, Arunwan Choosungkit, George Smamitra, Suwan Muangnual, and Viroj Jedsadadilok.

(2025). Communication Strategies Used In A Globalized Society. Modern Academic Development and

Promotion Journal, 3(2), 185-210.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ภวิวัฒน์ โดยผู้เขียนได้ศึกษาเอกสารตำรา แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยและข้อมูลข่าวสารวิธีสังคมไทย สังคมโลกแล้วสังเคราะห์ข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ ได้แก่ 1. กลยุทธ์การสื่อสาร 2. การใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ประกอบด้วย (1) การใช้ภาษาไทยในการสื่อสารด้วยการฟัง (2) การใช้ภาษาไทยในการสื่อสารด้วยการพูด (3) การใช้ภาษาไทยในการสื่อสารด้วยการอ่าน (4) การใช้ภาษาไทยในการสื่อสารด้วยการเขียน 3. การใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ประกอบด้วย (1) การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ (2) กลยุทธ์ในการสื่อสารภาษาอังกฤษ (3) การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในบทบาทภาษากลางของโลก (World Englished: WE) (4) ความสำคัญและประโยชน์ของ World Englishes ต่อการสื่อสารในสังคมโลกาภิวัตน์ (5) Trends ของ World Englishes ที่ใช้ในปัจจุบัน (6) ปัญหาของการใช้ World Englishes ในการสื่อสาร (7) การใช้ภาษาอังกฤษในประเทศไทยในฐานะ World Englishes 4. การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ในการสื่อสาร ประกอบด้วย (1) นิยาม และลักษณะการทำงานของปัญญาประดิษฐ์ (2) ประเภทของเทคโนโลยี AI ในปัจจุบัน และ 5. Trends ของกลยุทธ์การสื่อสารในสังคมโลกาภิวัตน์

ผลจากการศึกษาสังเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับกลยุทธ์การสื่อสารในสังคมโลกาภิวัตน์ทั้งในสังคมไทยและสังคมโลกพบว่า นอกเหนือจากการพบปะเพื่อสนทนาพูดคุยกันแล้วการใช้เทคนิควิธีการติดต่อสื่อสารด้วยเทคโนโลยี จะมีกระบวนการส่งภาพ เสียง ข้อความ ด้วยความคมชัดเสมือนจริงอย่างไม่มีข้อจำกัด ในขณะเดียวกันในการสื่อสารของภาษาต่าง ๆ เช่น ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษาเกาหลี ภาษาญี่ปุ่น ฯลฯ ก็สามารถนำ AI เข้ามาช่วยในการจัดการให้แปลงเป็นภาษาที่ผู้สื่อสารต้องการใช้สื่อสาร ทำให้ผู้สื่อสารสามารถเข้าใจจากภาษานั้นได้ นอกจากนี้ ในการค้นคว้าข้อมูลจากเว็บไซต์ต่าง ๆ ก็ยังสามารถนำ AI เข้าไปใช้ในการสรุปประเด็นสำคัญได้อีกด้วย ปัจจุบันได้มีการนำ AI เข้ามาช่วยในการเขียนบทความช่วยผลิตงานวิจัย รวมทั้งการใช้ AI ในการอำนวยความสะดวกผ่านเครื่องมือ และเครื่องใช้โดยผู้ใช้งานสามารถออกคำสั่งผ่านการทำงานของ AI ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า การสื่อสารที่ถูกต้องและชัดเจนต้องเป็นการสื่อสารที่ทำให้ผู้สื่อสารทั้งสองฝ่ายเข้าใจได้ตรงกัน ทั้งการสื่อสารระหว่างคนกับคน และคนกับ AI ซึ่งต้องอาศัยผลลัพธ์จากการทำงานของ AI ที่ส่งมายังผู้ป้อนคำสั่งด้วยเช่นกัน

คำสำคัญ: กลยุทธ์การสื่อสาร, การสื่อสารภาษาไทย, การสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษโลก, ปัญญาประดิษฐ์, สังคมโลกาภิวัตน์

Abstract

The study “Communication Strategies Used in a Globalized Society” aims to review: 1. concepts and theories of communication in a globalized society with international language in the Thai context, 2. the trends of communication strategies in Thai and globalized society from information, textbooks, and researches related, and then analyzed the data. The data analyzed were: 1. communication strategies, 2. Thai communication which consisted of: (1) Thai communication with listening skills, (2) Thai communication with speaking skills, (3) Thai communication with reading skills, and (4) Thai communication with writing skills, 3. English communication which included: (1) upskilling English communication, (2) strategies of English communication, (3) using English in communication as World Englishes or an international language, (4) the importance and benefits of World Englishes communication in globalized society, (5) trends of World Englishes used today, (6) the troubles of World Englishes in communication, and (7) Thai English used in World Englishes, 4. Using artificial intelligence in communication which were: (1) Definition of AI and its characteristic, (2) types of AI, and 5. trends of communication strategies in a globalized society.

The result of the study showed how the communication strategies were used in the Thai context and a globalized society. Besides people communicate with each other through their conversations, using AI in communication was a good alternative for them. AI communication includes the process of unlimited sending clearly of images, sounds, and messages. In addition, people can use AI in their communication with different languages such as; Thai, English, Chinese, Korean, and Japanese. It can translate the languages they need for their understanding. People also use AI to search and summarize information via the internet. Nowadays people can use AI to write articles and control appliances. In conclusion, the best two-way communication is the way to communicate

clearly and correctly between people and people, and AI and the people because the clearness and the correctness make them understand well. However, the effectiveness of communication also depends on how AI works.

Keywords: Communication Strategies, Thai Communication, World Englishes Communication, Artificial Intelligence (AI), Globalized Society

บทนำ

สังคมปัจจุบันมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วตลอดเวลาเป็นสังคมที่ใช้เทคโนโลยีในการติดต่อสื่อสาร แบบไร้พรมแดน ไร้ขีดจำกัดของเวลา การสื่อสารของมนุษย์นั้นมีการวางเงื่อนไขในการสื่อสารของกลุ่มหรือสังคมนั้น ๆ โดยเข้าใจร่วมกันว่าเงื่อนไขหรือรหัสที่กำหนดไว้หมายถึงอะไรซึ่งใช้สื่อสารความคิด ความเข้าใจและความรู้สึกของผู้สื่อไปยังผู้รับโดยอาศัยเงื่อนไขที่กำหนดไว้ (ภาษา) เป็นเครื่องสื่อความโดยภาษาต้องประกอบด้วยระบบความหมายและโครงสร้าง เพื่อให้เข้าใจตรงกันผู้อยู่ในกลุ่มหรือสังคมนั้น ๆ จึงต้องเรียนรู้ภาษาซึ่งกันและกัน ในที่นี้จะกล่าวถึงการสื่อสารโดยใช้ภาษาไทยซึ่งเป็นภาษาหลักเป็นเอกลักษณ์ของชาติไทยและภาษาอังกฤษ ซึ่งเป็นภาษาที่สองที่ใช้เป็นภาษาสากลของการสื่อสารแล้วเสริมด้วยการอำนวยความสะดวกในวิถีชีวิตประจำวันด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI) พอสังเขป

กลยุทธ์ หมายถึง วิธีการที่ต้องใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ การสื่อสาร หมายถึง วิธีการนำถ้อยคำ ข้อความ หรือหนังสือ เป็นต้น จากบุคคลหนึ่งหรือสถานที่หนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งหรืออีกสถานที่หนึ่ง สังคม หมายถึง คนจำนวนหนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบกฎเกณฑ์ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญร่วมกัน โลกาวัดน์ หมายถึง ความเป็นไปหรือความเปลี่ยนแปลงไปของโลก (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556 : 73, 118, 1199,1104) ดังนั้น กลยุทธ์การสื่อสารในสังคมโลกาวัดน์ จึงหมายถึง วิธีการต่าง ๆ ที่ใช้นำถ้อยคำ ข้อความ หนังสือ ภาพเสียง หรือสัญลักษณ์ จากบุคคลหนึ่งหรือสถานที่หนึ่งไปยังอีกบุคคลหนึ่งหรืออีกสถานที่หนึ่งที่มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันตามระเบียบกฎเกณฑ์ของสังคมโลกที่มีความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญร่วมกัน

การสื่อสารด้วยการใช้ภาษาไทยในการฟัง พูด อ่านและเขียน โดย 1. การฟัง เป็นทักษะการสื่อสารของมนุษย์ที่มนุษย์ใช้มากกว่าทักษะอื่นในชีวิตประจำวัน เป็นทักษะภาษาทักษะแรกที่มนุษย์สามารถปฏิบัติได้ เป็นเครื่องมือที่สำคัญในวิถีชีวิตเพราะการฟังเป็นเครื่องมือ

ในการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ รอบตัวสิ่งสมเป็นความรู้สึบต่อมาตั้งแต่อดีตจนถึงนวัตกรรมทางการสื่อสารในกระแสโลกาภิวัตน์ ผู้ฟังจะสามารถรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ผู้ฟังควรมีความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับทักษะการฟัง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาตนเองให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เป็นอย่างดี 2. การพูด เป็นสื่อสำคัญที่สุดที่สามารถส่งผลให้ผู้ฟังรู้สึกดี รู้สึกเฉย ๆ หรือรู้สึกไม่ดี ทุกยุคสมัยตั้งแต่โบราณถึงโลกาภิวัตน์ เป็นการถ่ายทอดความคิดความรู้ความเข้าใจ อารมณ์และความรู้สึกของผู้พูดด้วยถ้อยคำ น้ำเสียงและกิริยาท่าทางให้แก่ผู้ฟังได้รับรู้สาร หรือเรื่องราวตามจุดมุ่งหมายของผู้พูด 3. การอ่าน เป็นการแปลสัญลักษณ์ออกมาเป็นคำพูด ผสมผสานตัวอักษรออกเสียงเป็นคำ หรือประโยค เป็นการรับรู้ตัวอักษรที่ปรากฏในสารเพื่อหาความหมายของคำและประโยค นำไปสู่การเข้าใจเรื่องราวของสาร เพื่อถ่ายทอดความคิด ความรู้จากผู้เขียนถึงผู้อ่าน โดยผู้อ่านใช้กระบวนการคิดในการสร้างความเข้าใจ คัดคะแนนและประเมินค่าเรื่องที่อ่าน แล้วเลือกนำไปใช้อย่างเหมาะสมและเกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ตรงตามวัตถุประสงค์ของผู้อ่าน ตลอดไป (ปราณีต ม่วงนวล, 2562 : 39 ,6, 2560 : 2) และ 4. การเขียน การเขียนให้ถูกต้องเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากการเขียนเป็นทักษะการใช้ภาษาไทยที่สำคัญเป็นการถ่ายทอดความรู้ความสามารถ ความต้องการ อารมณ์และความรู้สึกของผู้เขียนไปยังผู้อ่าน ดังนั้นผู้เขียนจึงต้องเป็นผู้ที่อ่านมาก เขียนมาก ต้องอาศัยการสังเกต การจดจำ ต้องใช้ภาษาที่สามารถสื่อสารได้ตรงตามความต้องการ และมีความรู้ในเรื่องการเขียนสะกดคำไทยให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในการใช้ภาษา ช่วยให้การสื่อสารระหว่างผู้ส่งสารกับผู้รับสารเกิดสัมฤทธิ์ผล ทั้งยังเป็นการอนุรักษ์วัฒนธรรมทางภาษาไว้ให้คงอยู่คู่ชาติไทยตลอดไป (ปราณีต ม่วงนวล และคณะ, 2560 : 79) ทั้งนี้การสื่อสารด้วยการใช้ทักษะการฟัง การพูด การอ่านและการเขียน เป็นทักษะสัมพันธ์ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญของการติดต่อสารและการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในวิถีสังคม

สำหรับการนำภาษาอังกฤษมาใช้ในการสื่อสารนั้น เนื่องมาจากปัจจุบันทุกประเทศในโลกมีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารกันมากขึ้น และภาษาอังกฤษถือได้ว่าเป็นภาษากลางของโลก (global language) ที่เป็นที่ยอมรับและถูกนำมาใช้ในการติดต่อสื่อสาร ซึ่งสาเหตุหลักที่ทำให้ภาษาอังกฤษเป็นภาษาแรกซึ่งถูกนำไปใช้เป็นภาษากลางของโลกคือ ความมีอำนาจในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านเศรษฐกิจ วัฒนธรรม การเมือง กองกำลังทหาร และเทคโนโลยี (Crystal, D., 1999) ซึ่งเป้าหมายในการสื่อสารนั้น Hymes (1981) นักภาษาศาสตร์เชิงสังคมได้กล่าวไว้ว่า เป้าหมายของการสื่อสารคือ การมุ่งเน้นให้ผู้ให้ภาษาสามารถใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์

ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามบริบทของสังคม และในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ ภราดร สุขพันธ์ (2561) กล่าวว่า การสื่อสารภาษาอังกฤษ หมายถึงการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษนั้น และการสื่อสารด้วยการพูดเป็นทักษะที่ต้องอาศัยความสามารถทางภาษาหลายด้านประกอบกันเพื่อสื่อสารให้ผู้ฟังเข้าใจ โดยการถ่ายทอดความรู้สึกและความคิดออกมาเป็นคำพูดเพื่อให้ผู้ฟังสามารถฟังได้อย่างเข้าใจ สอดคล้องกับNunan (1991) ที่กล่าวว่าความสามารถทางด้านการสื่อสารภาษาอังกฤษ ได้แก่ ความสามารถในการพูด ซึ่งในชีวิตประจำวันมักจะสื่อสารโดยวิธีการพูดมากกว่าการสื่อสารด้วยวิธีอื่น ๆ และในการสื่อสารนั้น ผู้สื่อสารทั้งสองฝ่ายจะต้องตระหนักถึงความคล่องแคล่วในการสื่อสาร (Fluency) และความถูกต้อง (Accuracy) ของการใช้ภาษาในการสื่อสาร สำหรับการสื่อสารด้วยการใช้ภาษาอังกฤษในลักษณะภาษาโลกหรือภาษาสากล (World Englishes: WE) Graddol, D. (2006) ได้แสดงแนวคิดไว้ว่า ในปัจจุบัน World Englishes มีความเป็นอิสระไม่ผูกติดกับระบบสังคม วัฒนธรรม และเศรษฐกิจ แต่มุ่งใช้ภาษาอังกฤษเพื่อพัฒนาสติปัญญาของผู้ใช้อย่างเป็นสากล สอดคล้องกับ Buripakdi, A (2012) ที่ได้แสดงแนวคิดไว้ว่าการใช้ภาษาอังกฤษจะเริ่มจากสถานการณ์ในการสื่อสารที่เกิดขึ้นจริง ปัจจุบันการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร ไม่ได้ใช้เพื่อสื่อสารกับเจ้าของภาษา (Native speakers) เท่านั้นแต่ใช้เพื่อสื่อสารกับผู้คนทั่วโลก ดังนั้นจึงไม่ได้มุ่งเน้นว่าต้องมีสำเนียงเหมือนเจ้าของภาษา แต่มีเป้าหมายในการสื่อสารคือ เพื่อสื่อสารให้เข้าใจตรงกันได้ระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง และมีความมั่นใจในการสื่อสาร

เนื่องจากการนำภาษาอังกฤษมาใช้ในการสื่อสารกันทั่วโลกจึงทำให้เกิดความหลากหลายของ World Englishes ขึ้นจึงมีนักภาษาศาสตร์ชาวอินเดียชื่อ Kachru, B.B. (1985) ได้เสนอทฤษฎี “Three Concentric Circles” ซึ่งอธิบายว่า ในความหลากหลายของภาษาอังกฤษสามารถจำแนกได้เป็น 3 กลุ่ม และแทนที่ด้วยวงกลม 3 วง ที่มีจุดศูนย์กลางเดียวกัน คือ 1. กลุ่มประเทศวงใน (The Inner Circle) ซึ่งมีขนาดเล็กที่สุดและอยู่ชั้นในสุด ได้แก่ประเทศสหราชอาณาจักรอังกฤษ สหรัฐอเมริกา ออสเตรเลีย แคนาดา และนิวซีแลนด์ 2. กลุ่มประเทศวงนอก ได้แก่ (The Outer Circle) ได้แก่ ประเทศอินเดีย มาเลเซีย และสิงคโปร์ และ 3. กลุ่มประเทศวงขยาย (The Expanding Circle) ได้แก่ประเทศไทย ประเทศจีน ญี่ปุ่น และเกาหลี โดยมีเกณฑ์ด้านบริบททางประวัติศาสตร์ สถานะ และบทบาทของภาษาอังกฤษในภูมิภาคที่มีความแตกต่างกันของแต่ละประเทศในการจำแนก ในขณะเดียวกัน Smith, L.E. (1983) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับความหลากหลายของภาษาอังกฤษที่ใช้กันอยู่ทั่วโลกว่ามี

ความเท่าเทียมกัน และเขายังได้ยืนยันแนวคิดที่ว่าผู้ที่พูดภาษาอังกฤษไม่จำเป็นต้องพยายามพูดให้เหมือนกับเจ้าของภาษา

นอกเหนือจากการสื่อสารด้วยภาษาไทยและภาษาอังกฤษดังที่กล่าวมาแล้วนั้น ยังได้มีการนำปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) เข้ามาร่วมด้วยในการสื่อสาร ซึ่ง AI คือ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่มีฟังก์ชันที่สามารถทำงานได้เหมือนกับมนุษย์ และสามารถเลียนแบบการทํากิจกรรมของมนุษย์ได้ เช่น การสรุปความ การเรียนรู้ การวางแผน การเขียนบทความ ช่วยหาข้อมูลในการทำงานวิจัย และการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เป็นตัวช่วยมนุษย์ในการคิด ซึ่งจะเน้นไปในเรื่องของการประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ เพราะ AI สามารถทำงานได้รวดเร็วกว่าสมองของมนุษย์ แต่ในขณะเดียวกัน AI ยังไม่สามารถทำหน้าที่ที่ต้องใช้ประสาทสัมผัสได้ (ออนไลน์, 2568)

กล่าวได้ว่ากลยุทธ์การสื่อสารในสังคมโลกาภิวัตน์ เป็นการนำเสนอแนวการคิดด้านการสื่อสารด้วยการใช้ภาษาที่นานาชาติในพื้นที่ของภาษาไทยที่สื่อสารเข้าใจได้ตรงกัน และนำเสนอ Trendy ของกลยุทธ์การสื่อสารในสังคมโลกาภิวัตน์ และมี Artificial Intelligence (AI) ช่วยจัดการให้เป็นภาษาที่ผู้สื่อสารใช้แต่ละภาษาสามารถเข้าใจในภาษาที่ตนเองใช้ได้ ดังนั้นการสื่อสารที่ชัดเจนถูกต้องย่อมสื่อสารให้เข้าใจตรงกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ทั้งการสื่อสารระหว่างคนกับคน คนกับ AI และผลลัพธ์จากการทำงานของ AI ที่ส่งมายังผู้ป้อนคำสั่งได้ถูกต้องด้วยเช่นกัน

กลยุทธ์ในการสื่อสาร

สำหรับกลยุทธ์การสื่อสารในสังคมโลกาภิวัตน์ด้วยการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (A : AI) นั้น ด้วยการใช้ภาษาไทยและภาษาอังกฤษ มีองค์ประกอบที่สำคัญอยู่ 4 ประการ คือ 1. ทักษะการฟัง 2. ทักษะการพูด 3. ทักษะการอ่าน และ 4. ทักษะการเขียน และเสริมความสะดวกรวดเร็วทันสมัยด้วยเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีรายละเอียดดังนี้

การใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร

การใช้ภาษาไทยในการสื่อสารด้วยการฟัง การสื่อสารในชีวิตประจำวัน มนุษย์รับสารด้วยการฟังมาตั้งแต่เมื่อเริ่มรับรู้สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเสียงดนตรีที่ไพเราะเสียงธรรมชาติหรือเสียงมนุษย์การฟังจึงเป็นทักษะทางภาษาที่มนุษย์ใช้มากที่สุด ชาโมวาร์และมิลล์

(Samovar & Mill, 1968 : 36) กล่าวว่า มนุษย์ใช้เวลาในการฟังประมาณ 40 - 50 % ของเวลาที่ใช้ในการติดต่อ สื่อสาร ส่วนแคลท์เนอร์ (Keltner, 1970 : 26-27) พบว่า ผู้ที่สามารถติดต่อสื่อสารอย่างได้ผลใช้เวลาในการฟังถึง 42% จากการค้นพบดังกล่าว จะเห็นว่ามนุษย์ต้องใช้ทักษะการฟังในขณะที่ติดต่อสื่อสารอย่างมาก

การฝึกทักษะการฟัง เนื่องจากการฟัง มีความสำคัญและจำเป็นในการดำเนินชีวิตการจะเป็นผู้ฟังที่ดีไม่ได้หมายถึงการได้ยินชัดเจนและฟังจนจบเรื่องเพราะนั่นเป็นเพียงขั้นตอนแรกของการฟังเท่านั้นแต่การเป็นผู้ฟังที่ดีจะต้องเข้าใจสิ่งที่ได้ยินซึ่งต้องอาศัยปัจจัยสนับสนุนหลายประการร่วมกัน (จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ, 2556 : 18-109) และจากทฤษฎีของนักวิชาการอีกหลายท่านรวมถึงประสบการณ์ของผู้เขียน (ปราณีต ม่วงนวล, 2562 : 50-51) สรุปวิธีการในการฝึกทักษะการฟังได้ 5 ประการ ดังนี้

1. สนใจฟัง การสนใจฟังข้อความหรือเรื่องราวทั้งในวงสนทนาการบรรยายหรืออื่น ๆ เป็นสิ่งจำเป็นโดยเฉพาะเมื่อเราหวังที่จะเข้าใจหรือได้ประโยชน์จากเรื่องที่ฟังการฟังแต่ละครั้งจึงควรฝึกให้มีสมาธิจดจ่อกับเรื่องที่ฟังพยายามมุ่งความสนใจไปในเรื่องที่กำลังฟัง โดยไม่ให้มีเรื่องอื่น ๆ มารบกวนความคิด เพราะการปล่อยให้ความคิดเรื่องอื่นเข้ามาปะปนเรื่องที่กำลังฟังย่อมไม่เป็นประโยชน์ตามที่กำหนดจุดมุ่งหมายไว้

2. ช่างสังเกต ขณะที่ฟังควรสังเกตอวัจนภาษาของผู้พูดเพราะการสื่อสารนั้นไม่ได้มีแต่อวัจนภาษาเท่านั้นหากเป็นการฟังจากบุคคลโดยตรงเราควรสังเกตกิริยาท่าทาง สายตาสีหน้า น้ำเสียงของผู้พูด หรือถ้าเป็นการฟังโดยผ่านสื่ออื่น ๆ อาจต้องสังเกตการใช้เสียง เช่น เสียงหนัก เสียงเบา เสียงสูงเสียงแหลม เสียงตะโกน เสียงกระซิบ เป็นต้น และการใช้น้ำเสียง เช่น น้ำเสียงสดใส น้ำเสียงเกรี้ยวกราดน้ำเสียงท้อแท้ น้ำเสียงประชดประชัน เป็นต้น การสังเกตอวัจนภาษานี้จะช่วยให้เข้าใจความคิดและวัตถุประสงค์ของผู้พูดได้ชัดเจนมากขึ้น

3. เปิดใจกว้าง ผู้ฟังที่ดีควรเปิดใจกว้างยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่นโดยพยายามตัดอคติที่มี ต่อผู้พูดและเรื่องที่ฟังแม้จะไม่เห็นด้วยหรือไม่ชอบก็ควรฟังให้จบเรื่องโดยยังคงความสนใจที่จะฟังด้วยการพยายามวางใจเป็นกลางและทำความเข้าใจความคิดของผู้พูดเพื่อนำมาพิจารณาแยกแยะภายหลังการฟังเรื่องราวทุกเรื่องด้วยใจเปิดกว้างเป็นการให้โอกาสตนเองได้เรียนรู้เรื่องราวที่หลากหลายทั้งที่รู้แล้วและยังไม่รู้ ทั้งที่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยเพื่อจะได้พัฒนาตนเองในด้านการคิดพิจารณาด้วยเช่นกัน

4. หมั่นฝึกฝน พยายามฝึกฟังเรื่องให้หลากหลายไม่จำกัดประเภทและขอบเขตเนื้อหา เช่น บทสนทนาข่าว บทความ ปาฐกถา การอภิปราย โต้เวที นิทาน เรื่องเล่า เป็นต้น ในช่วง

เริ่มต้นของการฝึกฝนอาจเลือกฟังเรื่องสั้น ๆ ก่อน แล้วจึงค่อย ๆ เพิ่มความยาวของเรื่องขึ้น ขณะที่ฟังควรฟังด้วยความสนใจและตั้งใจ พยายามจดจำส่วนที่สำคัญและทดสอบความเข้าใจ เรื่องที่ฟังด้วยการนำเอาส่วนสำคัญที่จำไว้มาเล่าต่อโดยสังเกตผู้ฟังเรื่องที่เรากล่าวว่าเราสามารถรับรู้และเข้าใจเรื่องที่เรากล่าวได้หรือไม่ การฝึกฝนดังกล่าวนี้ควรหมั่นทำอย่างต่อเนื่องทักษะการฟังจะค่อย ๆ พัฒนาขึ้น

5. จดบันทึกเมื่อมีจุดมุ่งหมายที่ชัดเจนว่าต้องการได้ประโยชน์จากการฟัง โดยเฉพาะการฟังเพื่อแสวงหาข้อมูลและความรู้ควรใช้หลักการคิดไปจดไป เพราะเป็นวิธีหนึ่งที่ช่วยสร้างสมาธิด้วยเหตุที่สมอง สายตาและมือทำงานประสานกันอย่างสม่ำเสมอ เมื่อฟังแล้วควรคิดเรียบเรียงถ้อยคำให้กระชับแล้วจึงจดแบบสรุปเฉพาะส่วนที่สำคัญเพื่อช่วยเตือนความจำ ไม่ควรฟังแล้วจดตามทุกคำพูดเพราะอาจจดไม่ทัน ด้วยเหตุที่อัตราการพูดย่อมเร็วกว่าการเขียนและเมื่อกลับมาอ่านก็ไม่เข้าใจเนื่องจากข้อความที่จดไม่มีความต่อเนื่องและที่สำคัญคือไม่ได้ติดตามเรื่องที่ฟัง มุ่งมั่นแต่จะจดซึ่งในท้ายที่สุดแล้วก็จะไม่ได้ประโยชน์จากการฟังตามที่คาดหวัง

ดังนั้นการฟังและฝึกทักษะการฟังผู้ฟังจะสามารถรับรู้เรื่องราวต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ ผู้ฟังควรศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับทักษะการฟัง และการฝึกทักษะการฟัง สนใจฟัง ช่างสังเกต เปิดใจกว้าง หมั่นฝึกฝนย่อมเป็นการฟังที่สัมฤทธิ์ผล

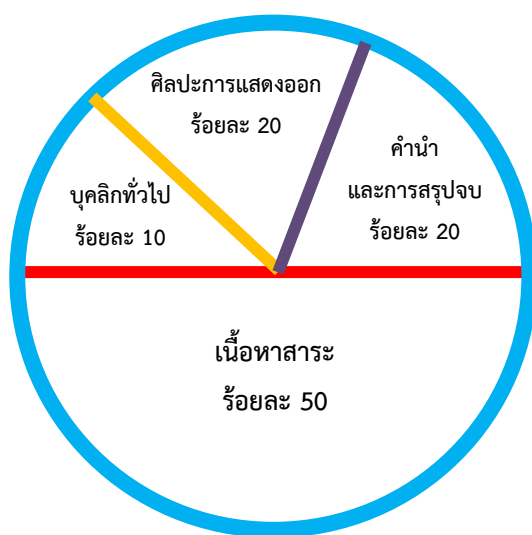
การใช้ภาษาไทยในการสื่อสารด้วยการพูด ในการสื่อสารประจำวันของวิถีชีวิตมนุษย์ การพูดเป็นสื่อสำคัญที่สุดที่สามารถส่งผลให้ผู้ฟังรู้สึกดี รู้สึกเฉย ๆ หรือรู้สึกไม่ดี ทุกยุคสมัย ตั้งแต่โบราณถึงโลกาภิวัตน์ มีคำคม สุภาษิต คำพังเพย ที่กล่าวถึงและเน้นย้ำให้เห็นถึงความสำคัญของการพูดตลอดมา ดังคำประพันธ์ ของท่านผู้หญิงสมโรจน์ สวัสดิกุล ณ อยุธยา กล่าวไว้ว่า “ปากเป็นเอก เลขเป็นโท หนังสือเป็นตรี ชั่วดีเป็นตรา” และมีนักวิชาการได้อธิบายเกี่ยวกับการพูดไว้ อาทิ นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต (2542 : 40-41) อธิบายการจำแนกปัจจัยแห่งความสนใจในการพูดไว้ดังนี้

1. เนื้อหาสาระในการพูด การเตรียมเนื้อหาที่น่าสนใจ มีคุณค่าและมีประโยชน์แก่ผู้ฟัง นับว่าผู้พูดประสบความสำเร็จร้อยละ 50 เนื้อหาสาระจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของการพูด

2. บุคลิกภาพทั่วไป หมายถึง รูปร่าง หน้าตา การแต่งกาย การปรากฏตัวบนเวที การใช้ท่าทาง และน้ำเสียงของผู้พูด เป็นปัจจัยที่ช่วยให้การพูดสำเร็จอีกร้อยละ 10 บุคลิกภาพของนักพูดจึงเป็นสิ่งที่ช่วยเสริมการพูดให้มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

3. ศิลปะการแสดงออก หมายถึง การเรียงลำดับเนื้อหา การแทรกอารมณ์ขันการยกตัวอย่างประกอบคำอุปมาอุปไมย การเน้นเสียง เน้นจังหวะ รวมทั้งการให้ความเป็นกันเองกับผู้ฟังหรือการให้ผู้ฟังได้ร่วมกิจกรรม นับเป็นปัจจัยที่ช่วยเสริมให้การผู้ประสบความสำเร็จได้ถึงร้อยละ 20

4. การสร้างคำนำและการสรุป การเปิดฉากการพูดที่เร้าใจและสรุปจบอย่างประทับใจ ผู้ฟังเป็นปัจจัยที่เสริมคุณค่าของการพูดได้ถึงร้อยละ 20 ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ปัจจัยแห่งความสนใจในการพูด

ที่มา : นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต (2542 : 41)

หลักการพูดดังที่ได้กล่าวมา มีความสำคัญในการหล่อหลอม “การพูด” ให้เกิดการผสมกลมกลืนและมีความเป็นเอกภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นการเป็นนักพูดที่ดีจึงควรศึกษาถึงปัจจัยแห่งความสนใจ และทำให้การพูดนั้น ใครฟังแล้วสบายหู ดูแล้วสบายตาพาให้สบายใจ การศึกษาหลักการ เป็นเพียงเข็มทิศนำทางให้ผู้พูดเดินได้ถูกทิศถูกทาง แต่ผู้พูดจะเดินได้อย่างมั่นใจด้วยความสง่างามได้ด้วยการหมั่นฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ

การเตรียมฝึกทักษะการพูด ทั้งการพูดได้ พูดดี พูดเก่ง พูดเป็นผู้พูดจะประสงค์ให้การพูดออกมาเป็นแบบใด ต้องมีความพร้อมในการเตรียม 4 อย่าง คือ 1. เตรียมพร้อมทางกาย 2. เตรียมพร้อมทางใจ 3. เตรียมพร้อมด้านข้อมูล ทั้งเรื่องที่จะพูดและข้อมูลความต้องการของผู้ฟัง 4. เตรียมพร้อมด้านสื่ออุปกรณ์และสิ่งแวดล้อมในการพูด 5. เตรียมพร้อมด้านเทคนิคการ

นำเสนอ คมชัด ตรงประเด็น เปิดโอกาสให้ผู้ฟังมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ให้เกียรติผู้ฟังและตรงเวลา

การฝึกทักษะการพูด

ทักษะการพูด เป็นเรื่องที่ฟัง ดูแล้วเหมือนเป็นเรื่องยากมากสำหรับคนที่ไม่คุ้นเคยกับการพูดที่มีการจัดระเบียบขั้นตอนและความไพเราะของการพูด แต่เพียงทุกคนมีความมั่นใจว่า “เราทำได้” และหมั่นฝึกซ้อมมีวินัยในตัวเองโดยฝึกทักษะการพูดอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องจะเป็นสิ่งยืนยันว่า “เราทำได้” จริง

ตัวอย่างฝึกทักษะการพูด ประกอบด้วย 1. กล่าวคำปฏิสันถาร (ทักทายผู้ฟังด้วยการให้เกียรติ) 2. เกริ่นนำให้น่าสนใจ ทันท่วงทีเหมาะสมกับผู้ฟัง 3. เข้าเรื่อง ตรงประเด็น ดำเนินเรื่องตามลำดับไม่วกวน (ตามโครงร่างที่วางไว้) 4. กล่าวสรุปด้วยคำคม (สั้น ๆ มีความหมายชัดเจน หรือฝากเป็นนัย ข้อคิด)

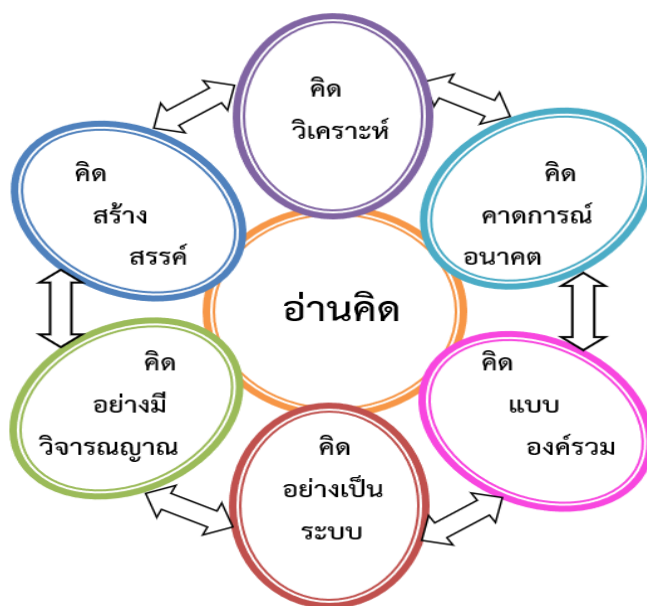
ในการฝึกทักษะการพูดนั้น ควรทดลองจับเวลาในการพูดแต่ละครั้ง เพื่อให้เหมาะสมกับระยะเวลา ความสนใจของผู้ฟังและสังเกตข้อบกพร่องต่าง ๆ ทั้งบุคลิกภาพ สีหน้า ท่าทาง ประกอบการพูด ระดับของการใช้ภาษา การออกเสียง อักขระถูกต้อง ชัดเจน แล้วนำมาปรับปรุงพัฒนาอยู่เสมอ ซึ่งการสังเกตนี้ ผู้พูดสามารถใช้กระจกเงา หรือคนในครอบครัวเป็นกระจกเงาให้ยิ่งเป็นการดี เพราะจะได้คำแนะนำที่ตรงไปตรงมา การพูดเป็น ไม่ใช่เรื่องยากแต่ก็ไม่ใช่ว่าเรื่องง่าย เนื่องจากการพูดเป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ ผู้พูดจะพูดได้ดี พูดได้น่าฟังและถูกใจผู้ฟัง ผู้พูดจะต้องทำความเข้าใจบริบทของการพูดอย่างถ่องแท้จริงจึง

การใช้ภาษาไทยในการสื่อสารด้วยการอ่าน การอ่านเปรียบเสมือนกุญแจดอกสำคัญที่มนุษยชาติต้องพกติดตัวไปไหนต่อไหนด้วยตลอด ขณะเดียวกันก็ทำหน้าที่เป็นเข็มทิศนำทางไปในตัว เพราะเมื่อจะเดินทาง การอ่านจะเป็นเข็มทิศให้เรารู้ทิศทาง รู้ภูมิประเทศ รู้เรื่องราวที่เกี่ยวข้อง เมื่อถึงจุดหมายปลายทางยังเป็นกุญแจไขไขเข้าสู่การรู้จักสิ่งต่าง ๆ ทั้งวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ ความเป็นอยู่ วิถีชีวิตและประวัติศาสตร์ โดยเฉพาะในสังคมปัจจุบันเป็นสังคมออนไลน์ (Social Network) การติดต่อสื่อสารไร้ขีดจำกัดของเวลา สถานที่ และเขตแดน การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในหมู่บ้านโลก (Global Village) ทำได้สะดวกรวดเร็ว จำเป็นต้องอาศัยการอ่านเป็นอย่างมาก การอ่านต้องอ่านอย่างมีสติและชาญฉลาดให้รู้เท่าทันสารจากนวัตกรรมทางเทคโนโลยี (Innovation) ดังที่ จิรวัดน์ เพชรรัตน์ และอัมพร ทองใบ (2556 : 7) อธิบายเกี่ยวกับการอ่านไว้ว่า การอ่านแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ การอ่านคร่าว ๆ

การอ่านเร็ว การอ่านปกติ และการอ่านละเอียด การอ่านคร่าว ๆ เป็นการอ่านข้ามคำ กลุ่มคำ หรือประโยคเพื่อตรวจสอบเฉพาะหัวข้อ หรือคำสำคัญ การอ่านเร็ว เป็นการอ่านที่ใช้การเคลื่อนย้ายสายตาอย่างรวดเร็วโดยการรับรู้เป็นคำ กลุ่มคำ หรือประโยค เพื่อความเข้าใจเรื่องราวโดยใช้เวลาที่จำกัด การอ่านปกติ เป็นการอ่านที่มีได้เร่งรีบต้องการความเข้าใจในเรื่องราวโดยไม่พลาดประเด็นสำคัญ และการอ่านละเอียดเป็นการอ่านเพื่อวิเคราะห์คำ กลุ่มคำ และประโยค สารที่ใช้วิธีอ่านประเภทนี้จึงมักเป็นสารวิชาการ ใช้ภาษาที่ยากและมีเรื่องราวซับซ้อน การอ่านแต่ละประเภทมีวัตถุประสงค์ต่างกันและใช้กับเนื้อหาต่างกัน ผู้อ่านควรพิจารณาลักษณะการอ่านของตนว่ามีประสิทธิภาพหรือไม่ โดยใช้เกณฑ์การประเมินด้านความเข้าใจ รายละเอียด จับใจความสำคัญของเรื่อง สรุปความคิดหลัก ลำดับความคิดในเรื่อง และ คาดคะเนเหตุการณ์ที่ไม่ปรากฏในเรื่อง หรือเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้น

ความสัมพันธ์ของการอ่านคิด

การอ่านคิดวิเคราะห์ เป็นกุญแจสำคัญในการเปิดประตูสู่การอ่านเพื่อการคิดอย่างสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณ์ฐาน คิดอย่างเป็นระบบ คิดแบบองค์รวม และคิดคาดคะเนและคาดการณ์อนาคต ซึ่งการอ่านเพื่อกระบวนการของการคิดในทุก ๆ รูปแบบล้วนมีความสัมพันธ์กันและมาจากการอ่านคิดวิเคราะห์ทั้งสิ้น ดังภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ความสัมพันธ์ของการอ่านคิดในรูปแบบต่าง ๆ

ที่มา : ปราณีต ม่วงนวล (2560 : 120)

การพัฒนาทักษะการอ่าน

การอ่านหนังสือทุกประเภทจะสัมฤทธิ์ผลตามวัตถุประสงค์ที่ผู้อ่านตั้งไว้เพียงใดนั้น สามารถพัฒนาทักษะการอ่านให้ได้ผลดีด้วยการปฏิบัติดังนี้

1. ก่อนอ่าน ควรเตรียมความพร้อมในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย

1.1 ทางด้านร่างกาย ร่างกายต้องไม่มีอาการเหนื่อยล้า อ่อนเพลีย หิว อิ่มมากเกินไป หรือง่วงนอน

1.2 ทางด้านจิตใจ ควรมีความใส่ใจ ตั้งใจอ่าน คัดวิเคราะห์สารที่อ่าน คิดอย่างเป็นระบบ มีเหตุมีผล ไม่ปล่อยจิตคิดฟุ้งซ่าน

1.3 จัดสิ่งแวดล้อมในการอ่าน เช่น มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศเย็นสบาย ไม่มีเสียงรบกวน เป็นต้น

1.4 เตรียมอุปกรณ์การบันทึก เมื่อต้องการบันทึกข้อมูลไว้ใช้ประโยชน์ หรือป้องกันการลืม ควรเตรียมดินสอ ปากกา ปากกาเน้นสี สมุด หรืออุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เช่น โน้ตบุ๊ก เครื่องบันทึกเสียง เป็นต้น

1.5 เตรียมสารที่ต้องการอ่าน ให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

2. ขณะอ่าน ในการอ่านสารควรมีวัตถุประสงค์ในการอ่าน ซึ่งควรตั้งวัตถุประสงค์ไว้ก่อน ทั้งนี้อาจกำหนดไว้ในใจ หรือ จดบันทึกไว้ว่า จะอ่านเรื่องอะไร ต้องการรู้หรือเข้าใจอะไร กรณีที่อ่านในใจ ต้องมีสมาธิในการอ่านควรจับใจความให้ได้ และฝึกการคิดอย่างสร้างสรรค์เป็นระบบ ดังตัวอย่าง

3. หลังการอ่าน เมื่ออ่านสารแล้วจะทำให้เห็นคุณค่าสารที่อ่านและประเมินค่าของสารว่าตอบสนองวัตถุประสงค์ของการอ่านได้เพียงใด และมีสิ่งใดบ้างที่สามารถนำไปใช้ หรือประยุกต์ใช้กับการดำเนินชีวิตได้บ้าง โดยสามารถตั้งคำถามตัวเองว่า อ่านเรื่องราวดังกล่าวแล้ว รู้ว่าอ่านเรื่องอะไร ใคร ทำอะไร อย่างไร ที่ไหน มีผลกระทบโดยตรงกับใคร โดยอ้อมกับใคร หรือไม่ ถ้ามีจะมีแนวทาง วิธีการแก้ไขอย่างไร หรือป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นได้อย่างไร

การอ่านให้ประโยชน์หลายประการ ทั้งในด้านภูมิปัญญา การพัฒนาความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ การมีบุคลิกภาพที่ดีมีความมั่นใจในตัวเอง การเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ในสังคมอย่างเหมาะสมตามกาลเทศะ การรู้เท่าทันข่าวสารข้อมูลจากการสื่อสารและนวัตกรรมทางเทคโนโลยีที่รวดเร็วในสังคมที่ทุกคนเป็นสมาชิกของหมู่บ้านโลก (Global Village) สามารถ

รับทราบข้อมูลข่าวสาร เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นของทุกมุมโลกผ่านช่องทางการอ่านสื่ออินเทอร์เน็ต รวมถึงอรรถรสที่ได้จากการอ่านหลากหลายสาระ ความเพลิดเพลิน และการจรรโลงสังคม

การใช้ภาษาไทยในการสื่อสารด้วยการเขียน การเขียนภาษาไทยให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ของภาษาเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับคนไทยทุกคน การบ่มเพาะความเป็นคนไทย พุดภาษาไทย ใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องชัดเจน ซึ่งควรศึกษา เรียนรู้ จดจำ สังเกตหลักเกณฑ์การเขียน ทั้งการเขียนพยางค์ สระ และวรรณยุกต์ ศึกษาถึงความละเอียดของหลักเกณฑ์และการนำไปใช้ในแต่ละบริบท กอปรด้วย หลักการของคำที่ประวิสรรชนีย์ หรือคำที่ไม่ประวิสรรชนีย์ การผันวรรณยุกต์ การใช้ ช ทร การใช้ ้น ญ การใช้ ส ศ ษ การใช้ ฤ ฎา ฤ ฎา การใช้ บัน บรร หลักการเขียนคำที่ออกเสียง อำ อัม อ๋ม การใช้คำที่มีสระ ไอ โย อัย ไอย การใช้ตัวการันต์ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน การเขียนคำย่อ รวมถึงการเป็นผู้ที่อ่านมาก เขียนมาก ใช้การสังเกต เปรียบเทียบคำที่มักมีคนนำไปใช้เขียนถูก เขียนผิด จะได้นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ไม่ผิดพลาด

การฝึกทักษะการเขียนเพื่อสื่อความหมาย มีความจำเป็นที่ผู้เขียนจะต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่

1. จุดประสงค์ของการเขียน ว่าต้องการเขียนเพื่อ เล่าเรื่อง อธิบายชี้แจง โน้มน้าวใจ หรือเพื่อปลุกใจ แสดงความคิดเห็นและแนะนำ บอกให้ทราบข้อเท็จจริง หรือ เพื่อสร้างจินตนาการ

2. หลักการเขียน ควรคำนึงถึงขั้นตอนการเขียน ได้แก่ การกำหนดจุดประสงค์ที่จะเขียน การเลือกเรื่องและกำหนดขอบเขตที่จะเขียน และการรวบรวมความคิดโดยการวางโครงเรื่อง

3. ประเภทของการเขียน ซึ่งแบ่งออกเป็นประเภทได้หลายลักษณะ ได้แก่

3.1 แบ่งตามโอกาสที่เขียน โดยเขียนในโอกาสที่เป็นทางการ และเขียนในโอกาสที่ไม่เป็นทางการ

3.2 แบ่งตามรูปแบบของงานเขียน ได้แก่ งานเขียนร้อยแก้วและงานเขียนร้อยกรอง

3.3 แบ่งโดยยึดบุคคลที่เกี่ยวข้องในการสื่อสาร ได้แก่ การเขียนสื่อสารระหว่างบุคคลต่อบุคคล การเขียนสื่อสารภายในกลุ่ม เช่น การเขียนสื่อสารภายในองค์กร และการเขียนสื่อสารระหว่างมวลชนกับสาธารณชน เช่น การเขียนข่าวสารในหนังสือ (ปราณีต ม่วงนวล และคณะ, 2567 : 52-58)

ดังนั้นผู้เขียนจำเป็นต้องศึกษาทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเภทของการเขียน เนื่องจากเป็นสิ่งจำเป็นในการเป็นแนวทางที่จะช่วยให้ผู้เขียนสามารถเลือกเรื่องเขียนสื่อสารได้ถูกต้องตรงตามจุดประสงค์ของการเขียน อย่างไรก็ตาม ภาษาย่อมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา มีทั้งคำเกิดใหม่ คำที่เสื่อมและดับไป คำที่มีความหมายแตกต่างกันไปตามกาลเวลา ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกาภิวัตน์และตามการพัฒนาของสังคมไทยที่เป็นพหุวัฒนธรรม ดังนั้นการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้องทั้งการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน ซึ่งเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสาร การบันทึกเรื่องราวเพื่อให้คนไทยรุ่นต่อรุ่นได้เรียนรู้และตระหนักในความเป็นมาของความเป็นไทย ดังนั้นจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับคนไทยทุกคน

การใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสาร

ในส่วนของการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสังคมโลกาภิวัตน์ ผู้เขียนขอเสนอในด้านต่าง ๆ ได้แก่ 1. การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ 2. กลยุทธ์ในการสื่อสารภาษาอังกฤษ และ 3. การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในบทบาทที่เป็นภาษากลางของโลกหรือภาษาอังกฤษของโลก (World Englishes: WE) 4. ความสำคัญและประโยชน์ของ World Englishes ต่อการสื่อสารในสังคมโลกาภิวัตน์ 5. เทรนด์ของ World Englishes ที่ใช้ในปัจจุบัน 6. ปัญหาของการใช้ World Englishes ในการสื่อสาร และ 7. การใช้ภาษาอังกฤษในประเทศไทยในฐานะ World Englishes ซึ่งผู้เขียนขออธิบายโดยสังเขป ดังนี้

การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษ

การใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารเป็นการแสดงออกถึงความสามารถในการใช้ทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียนภาษาอังกฤษเพื่อสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามสถานการณ์หรือบริบทของสังคม ผู้ที่ต้องการให้การสื่อสารภาษาอังกฤษบรรลุตามเป้าหมายควรมีการพัฒนาทักษะในการสื่อสาร ซึ่ง ภราดร สุขพันธ์ (2561) ได้แนะนำว่าจำเป็นต้องอาศัยหลักการต่าง ๆ ได้แก่ การสร้างแรงจูงใจ การสร้างเจตคติในทางบวก การเพิ่มความรู้และพัฒนาทักษะฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาอังกฤษให้สามารถสื่อสารได้ การสร้างความมั่นใจในการสื่อสาร และการใช้แบบการเรียนรู้ อธิบายโดยสรุปได้ ดังนี้

1. การสร้างแรงจูงใจ (Motivation) ซึ่งประกอบด้วยแรงจูงใจภายใน ได้แก่ ความต้องการ และความสนใจที่จะสื่อสาร และแรงจูงใจภายนอก ได้แก่ การได้รับรางวัล และการได้รับคำชมเชย

2. การสร้างเจตคติในทางบวก (Positive Attitude) เป็นการสร้างความรู้สึกนึกคิดที่ดีต่อการสื่อสารภาษาอังกฤษ ซึ่งจะช่วยกระตุ้นให้มีความตั้งใจเป็นพิเศษในการพัฒนาการสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างเหมาะสม

3. การเพิ่มความรู้ และพัฒนาทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนภาษาอังกฤษจะช่วยให้สามารถสื่อสารได้อย่างถูกต้องเหมาะสม และคล่องแคล่ว (More Knowledge and More Skills)

4. การสร้างความมั่นใจในการสื่อสาร (Confidence) ความมั่นใจในการสื่อสารภาษาอังกฤษ เช่น การพูดภาษาอังกฤษด้วยความมั่นใจจะเป็นการสร้างความน่าสนใจให้กับเรื่องที่ต้องการสื่อสารด้วยการพูด

5. การใช้แบบการเรียนรู้ (Learning Style) การใช้แบบการเรียนรู้ในการสื่อสารเป็นวิธีการที่ช่วยให้มีการเรียนรู้วิธีการสื่อสารได้ง่ายขึ้น และสำเร็จผลมากขึ้น

กลยุทธ์ในการสื่อสารภาษาอังกฤษ

ในการสื่อสารภาษาอังกฤษให้มีประสิทธิภาพและประสบความสำเร็จ โดยเฉพาะการสื่อสารในยุคโลกาภิวัตน์นั้นจำเป็นต้องใช้กลยุทธ์ในการสื่อสาร Bialystok, E. (1990) และ Dornyei, Z. (1995) อธิบายว่า กลยุทธ์สื่อสาร (Communication Strategies) เป็นเทคนิควิธีในการสื่อความหมายให้ประสบความสำเร็จ เมื่อผู้พูดต้องเผชิญกับการสนทนาในสถานการณ์ต่าง ๆ ผู้พูดอาจประสบกับความยากลำบากในการพูดสื่อสาร แต่ถ้าผู้พูดมีกลยุทธ์ในการสื่อสาร ก็จะช่วยให้อธิบายได้อย่างราบรื่น สำหรับกลยุทธ์ในการสื่อสาร HREX.asia (2022) ได้เสนอกลยุทธ์การสื่อสารแบบ 7 C's (7 C's of Communication) ซึ่งเป็นกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับการสื่อสารในปัจจุบัน ประกอบด้วยคุณสมบัติต่าง ๆ สรุปได้ ดังนี้

1. ชัดเจน (Clear) ความชัดเจนในการสื่อสาร จะต้องชัดเจนในเป้าหมายของการสื่อสาร และควชัดเจนในเนื้อหาของข้อมูลที่ต้องการสื่อสาร

2. ถูกต้อง (Correct) การสื่อสารด้วยข้อมูลที่ถูกต้องและใช้ข้อเท็จจริงในการสื่อสาร จะทำให้การสื่อสารเกิดความน่าเชื่อถือ

3. ครบถ้วน (Complete) การสื่อสารด้วยข้อมูลที่ครบถ้วนสมบูรณ์ จะทำให้ผู้รับสารเข้าใจข้อมูลได้ตรงกันและถูกต้องครบถ้วน

4. หนักแน่น (Concrete) การสื่อสารที่ดีควรมีเนื้อหาที่เฉพาะเจาะจง หรือตรงประเด็นในเรื่องที่ต้องการสื่อสาร ไม่คลุมเครือ และสมเหตุสมผล

5. กระชับ (Concise) การสื่อสารด้วยข้อความที่กระชับจะช่วยให้ผู้รับสารเข้าใจข้อมูลสำคัญและ ไม่ออกนอกประเด็น และไม่เกิดการเข้าใจผิดในข้อมูลที่สูงส่งสารต้องการสื่อออกไป

6. สมเหตุสมผล (Coherent) ข้อมูลที่ใช้ในการสื่อสารควรมีความเป็นเหตุเป็นผลกัน หรือสอดคล้องและเชื่อมโยง รวมถึงตรงประเด็นกับใจความสำคัญของสิ่งที่จะสื่อสาร

7. มีมารยาท (Courteous) การใช้ข้อความที่สุภาพในการสื่อสาร เป็นการแสดงถึงการให้เกียรติและการเคารพซึ่งกันและกัน ทำให้รู้สึกเป็นมิตร และเห็นอกเห็นใจกัน

การใช้ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารในบทบาทที่เป็นภาษากลางของโลก หรือ ภาษาอังกฤษโลก(World Englishes: WE) เนื่องจากผู้คนทั่วโลกได้นำภาษาอังกฤษไปใช้กัน อย่างแพร่หลาย ดังนั้นจึงทำให้เกิดความหลากหลายของภาษาอังกฤษขึ้นตามบริบทการใช้ ภาษาอังกฤษ อย่างไรก็ตามผู้เชี่ยวชาญถึง World Englishes โดยสังเขป ดังนี้

นิยามและลักษณะของ World Englishes

Adipat, S. (2023) อธิบายว่า “World Englishes” คือคำที่ใช้พูดถึงภาษาอังกฤษที่ นำมาใช้ในการพูด ฟัง เขียน กันทั่วโลก ในขณะที่ Oxford English Dictionary (n.d.) อธิบาย ว่า World Englishes หมายถึง ความหลากหลายของภาษาอังกฤษพื้นเมืองที่ใช้พูดกันทั่วโลก โดยผู้คนที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและบริบททางสังคมภาษาที่แตกต่างกัน โดย World Englishes มีลักษณะที่ช่วยทำให้ได้เรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ และสร้างความสัมพันธ์กับผู้คน เหล่านั้น รวมทั้งช่วยให้ได้รับความรู้และประสบการณ์จากทั่วโลก ซึ่งถ้าได้เรียนรู้ถึง ภาษาอังกฤษที่ได้ใช้จริงจะช่วยให้สื่อสารได้อย่างมั่นใจ (National Geographic Learning, 2025) นอกจากนี้อนูชิต ตุ่มฉินจินดา (2565) ยังได้กล่าวถึงลักษณะของ World Englishes ว่า เป็นการมุ่งศึกษาภาษาอังกฤษโดยเน้นที่ลักษณะเฉพาะของภาษาอังกฤษที่ใช้โดยผู้ใช้ภาษาที่มาจากชุมชนภาษาที่แตกต่างกัน เช่น การใช้ภาษาอังกฤษของคนไทย คนจีน คนฮ่องกง และคน สิงคโปร์ เป็นต้น

ความสำคัญและประโยชน์ของ World Englishes ต่อการสื่อสารในสังคม โลกาภิวัตน์

International Language Center (2024) กล่าวว่า ภาษาอังกฤษมีความสำคัญ เนื่องจากกลายเป็นภาษาที่ใช้กันทั่วโลกเพื่อติดต่อกับผู้คนที่มาจากนานาประเทศ และมี วัฒนธรรมที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ยังใช้เป็นภาษาหลักในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านการประกอบ ธุรกิจระหว่างประเทศ ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และด้านการทูต

นอกจากการตระหนักถึงความสำคัญของ “World English” ที่ใช้กันอยู่ในปัจจุบัน ผู้ที่ใช้ “World Englishes” ยังควรมองเห็นคุณค่าของภาษาอังกฤษในฐานะภาษากลางที่ใช้ในการสื่อสาร และสามารถคิดวิเคราะห์และเลือกใช้ภาษาอังกฤษได้อย่างเหมาะสมตามบริบทและความหลากหลายของผู้ใช้ภาษาอังกฤษทั่วโลก และพัฒนาความสามารถในการใช้ภาษาอังกฤษในการสื่อสารสู่ความเป็นสากล

Trends ของ World Englishes ที่ใช้ในปัจจุบัน

ในปัจจุบัน “World English” เป็นที่ยอมรับและถูกนำมาใช้กันทั่วโลก จนถือได้ว่ามีความสำคัญในระดับภาษาโลก (Pachina, E., 2020) ดังนั้นแนวโน้มของการนำภาษาอังกฤษมาใช้จึงเป็นการตระหนักในเรื่องความหลากหลายของภาษา เนื่องจาก “World Englishes” ได้มีการพัฒนาและถูกนำมาใช้ให้เข้ากับบริบททางวัฒนธรรมของประเทศที่ใช้ภาษา (Juwarayah, S. 2021) จึงกล่าวได้ว่าปัจจุบันการนำภาษาอังกฤษมาใช้จึงไม่ได้คำนึงถึงแต่เรื่องความถูกต้องหรือรูปแบบที่ถูกต้องของภาษาเพียงอย่างเดียวอีกต่อไป เนื่องจากความหลากหลายของภาษาอังกฤษที่มีอยู่ทั่วโลก (Seargeant, P. & Swann, J., 2012)

ปัญหาของการใช้ World Englishes ในการสื่อสาร

สำหรับการสื่อสารด้วยการพูดภาษาอังกฤษก็เกิดปัญหาขึ้นระหว่างผู้พูดภาษาอังกฤษด้วยเช่นกัน ซึ่งปัญหาที่เกิดขึ้นอาจมาจากสาเหตุต่าง ๆ กัน ดังที่ Rani, K. U. (2016) ได้อธิบายว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นบ่อยในการสื่อสารด้วยการพูดภาษาอังกฤษเกิดจากความแตกต่างทางภาษา สัญชาติ ภูมิหลังทางวัฒนธรรมและระดับของความสามารถทางภาษา นอกจากนี้ Nguyen, V. K. (2017) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการสื่อสารด้วย World Englishes พบว่าในการสื่อสารด้วย World Englishes ก็มีปัญหาเกิดขึ้นด้วยเช่นกัน และปัญหาซึ่งพบบ่อยและรุนแรงที่สุดคือปัญหาด้านการจำเสียง (sound recognition) ในขณะที่ปัญหาด้านความสามารถในการเข้าใจและการตีความหมายจะแตกต่างกันไปตามความบ่อยและความตั้งใจอย่างจริงจังในการสื่อสารและสถานการณ์ของการสื่อสารนั้น ๆ ว่าเกิดขึ้น ณ ที่ใด

สำหรับการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษของประเทศไทยถือได้ว่า ประสบกับปัญหาและอุปสรรคค่อนข้างมากเนื่องจากมีความแตกต่างในด้านต่าง ๆ เช่น การออกเสียง การใช้ภาษาในบริบทที่แตกต่างกัน และการใช้คำศัพท์ต่างกัน เป็นต้น นอกเหนือจากนี้คนไทยยังพบกับอุปสรรคและปัญหาต่าง ๆ ทางการใช้ภาษาอังกฤษ อาทิ การขาดโอกาสในการใช้ภาษาอังกฤษ เพราะมีการใช้ภาษาไทยเป็นภาษาหลัก การขาดทักษะในการฟัง พูด และอ่านภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน ปัญหาในการออกเสียงภาษาอังกฤษเนื่องจากภาษาไทยกับภาษาอังกฤษมีระบบ

การออกเสียงที่ต่างกันมาก มีวัฒนธรรมในการเรียนรู้ต่างกัน รวมทั้งการขาดความมั่นใจในการสื่อสารด้วยภาษาอังกฤษ (Westminster, 2025)

การใช้ภาษาอังกฤษในประเทศไทยในฐานะ World Englishes

สำหรับการใช้ภาษาอังกฤษในบริบทของประเทศไทยในปัจจุบัน จำเป็นที่ผู้ใช้ภาษาอังกฤษต้องให้ความสำคัญกับความเข้าใจของบริบทการสื่อความมากกว่าเน้นเพียงความถูกต้องของไวยากรณ์และสำเนียงแบบเจ้าของภาษาอังกฤษ ซึ่งสอดคล้องกับ Pittapunt, B (2023) ที่ได้อธิบายว่า คนไทยเข้าใจถึงความหลากหลายของภาษาอังกฤษที่ใช้โดยกลุ่มคนที่มีความแตกต่างกัน ประกอบกับสภาพบริบทของสังคมไทยในปัจจุบันทำให้ประเทศไทยมีความเหมาะสมที่จะใช้ภาษาอังกฤษในฐานะภาษากลางในการสื่อสารระหว่างวัฒนธรรม การใช้ภาษาอังกฤษในประเทศไทยจึงควรพิจารณาเกี่ยวกับการให้ความสำคัญของความเข้าใจในบริบทการสื่อความมากกว่าการให้ความสำคัญแต่ในด้านของความถูกต้องของไวยากรณ์และสำเนียงตามแบบเจ้าของภาษาอังกฤษ และควรปรับเปลี่ยนให้ยอมรับร่วมกัน เพื่อประโยชน์ต่อการเรียนรู้ภาษาอังกฤษในประเทศไทยในโลกสมัยใหม่

อย่างไรก็ตาม Namphandung, K., et al (2021) ได้ศึกษาทัศนคติของนิสิตครูเอกภาษาอังกฤษชาวไทยที่มีต่อภาษาอังกฤษแบบมาตรฐาน (Standard English) ภาษาอังกฤษแบบ World Englishes ผู้สอนภาษาอังกฤษที่เป็นเจ้าของภาษา (Native English-speaking Teachers) และไม่ใช่เจ้าของภาษา (Non-native English-speaking Teachers) ผลการศึกษาพบว่า นิสิตเหล่านั้นมีทัศนคติว่าภาษาอังกฤษที่มีความเป็นมาตรฐานคือ ภาษาอังกฤษแบบอังกฤษ (British English) และภาษาอังกฤษแบบอเมริกัน (American English) และมีทัศนคติต่อ World Englishes ในด้านความเป็นมาตรฐานของภาษาอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผู้ศึกษาพิจารณานิสิตเหล่านั้นควรจะได้รับการแนะนำให้มีแนวคิดที่ตระหนักถึงความหลากหลายของภาษาอังกฤษและความแตกต่างทางวัฒนธรรมของผู้ใช้ภาษาร่วมด้วย

การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ในการสื่อสาร

นิยาม และลักษณะการทำงานของปัญญาประดิษฐ์

เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence : AI) หมายถึง เทคโนโลยีการสร้างเครื่องจักรให้มีคุณลักษณะทางด้านสติปัญญาและความฉลาดเหมือนมนุษย์ ไม่ว่าจะเป็นการคิดได้แบบมนุษย์ การกระทำได้แบบมนุษย์ การคิดอย่างมีเหตุผล และการกระทำอย่างมีเหตุผล โดยศาสตร์ที่เป็นหัวใจสำคัญที่ทำให้เทคโนโลยี AI มีความสามารถทางสติปัญญาและ

การเรียนรู้เหมือนมนุษย์ คือ การเรียนรู้ของเครื่องจักร(Machine Learning: ML) ซึ่งหมายถึงศาสตร์ที่ทำให้คอมพิวเตอร์หรือเครื่องจักรสามารถเรียนรู้ที่จะทำความเข้าใจความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ถูกป้อนเข้า (Input) และสร้างผลลัพธ์การตอบสนองต่อข้อมูล (Output) ขึ้นมาได้เองโดยไม่ต้องถูกโปรแกรมหรือได้รับการป้อนคำสั่งเข้าไปใหม่ทุกครั้งที่คอมพิวเตอร์หรือเครื่องจักรได้รับข้อมูลใหม่ เป็นการนำศาสตร์ด้านคณิตศาสตร์และสถิติขั้นสูงมาประยุกต์เข้ากับความรู้ด้านการจัดการข้อมูล และการเขียนโปรแกรม โดยมีหลักการ คือ การสร้างองค์ความรู้ในเชิงโมเดลทางคณิตศาสตร์จากข้อมูลป้อนเข้าด้วยตัวเครื่องจักรเองที่สามารถใช้ทำนายอนาคตได้โดยโมเดลที่ถูกสร้างขึ้นมีความยืดหยุ่นและสามารถที่จะปรับตัวเองเข้ากับข้อมูลใหม่ ๆ ที่ได้รับป้อนเข้าไป ดังนั้น การเรียนรู้ของเครื่องจักร จึงเปรียบเสมือนความคิดระบบหนึ่งจากหลาย ๆ ระบบ ที่อยู่ในสมองของ AI ที่ทำหน้าที่จำแนกแยกแยะและเรียนรู้ข้อมูลที่ถูกป้อนเข้ามา และประมวลผลออกมาเป็นการตอบสนองต่อข้อมูลที่แตกต่างกัน (ออนไลน์, 2568) ระบบ AI ทำงานโดยการรับข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผล เพื่อให้ได้ผลตอบกลับมา ไม่ว่าจะเป็นการใช้คำพูด ข้อความ หรือการกระทำต่าง ๆ ผลที่ตอบกลับมามีอยู่ที่ว่าเราต้องการให้ตอบกลับมาเป็นแบบใด และเอาผลลัพธ์นั้นมาใช้ประโยชน์ให้ตรงกับจุดประสงค์ของเรา สามารถใช้รูปแบบการทำงานนี้เพื่อคาดการณ์สถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นต่อในอนาคตได้ เช่น แสบบอทที่ตอบข้อความอัตโนมัติได้เหมือนกับคน หรือความสามารถในการจดจำภาพ ซึ่งการทำงานของระบบทั้งหมดนั้นต้องถูกเขียนโปรแกรมขึ้นมาโดยการเขียนโปรแกรมของ AI นั้นจะเน้นไปที่ทักษะการรับรู้ต่าง ๆ คือ การเรียนรู้โดยจะเน้นไปที่การรับข้อมูล และสร้างกฎสำหรับการเปลี่ยนเป็นข้อมูลที่น่าไปใช้ได้จริง เรียกว่า อัลกอริทึม (Algorithms) ซึ่งเป็นกระบวนการแก้ปัญหาที่อธิบายเป็นขั้นตอนไว้อย่างชัดเจน การใช้เหตุผล (Reasoning) เน้นการตัดสินใจเลือกอัลกอริทึมที่เหมาะสมเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ต้องการ การแก้ไขข้อผิดพลาด (Self-correction) ในส่วนนี้จะได้รับการออกแบบเพื่อปรับแต่งอัลกอริทึมให้วิเคราะห์ได้อย่างละเอียด เพื่อรับประกันว่าจะได้ผลลัพธ์ที่แม่นยำที่สุด การมีความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) เป็นส่วนที่ใช้เครือข่ายประสาทเทียมอิงตามกฎ วิธีทางสถิติ และเทคนิคอื่น ๆ เพื่อให้สามารถสร้างภาพใหม่ ๆ เพลงใหม่ หรือแนวคิดใหม่ ๆ ได้

ประเภทของเทคโนโลยี AI ในปัจจุบัน สามารถแบ่งได้ 2 ประเภทใหญ่ คือ แบ่งตามความสามารถ และแบ่งตามฟังก์ชันการทำงาน ดังนี้

1. ปัญญาประดิษฐ์แบ่งตามความสามารถ เป็นการแบ่งตามพัฒนาการของ AI ได้แก่ Artificial Narrow Intelligence (ANI) ANI หรือ Weak AI เป็นระบบ AI ประเภทที่สามารถ

ทำงานแทนมนุษย์ได้เพียงบางอย่างเท่านั้น และจำกัดอยู่แค่ในวงแคบ คือต้องเป็นงาน หรือ ทักษะที่ได้รับโปรแกรมชุดคำสั่งมาเท่านั้น ไม่สามารถทำงานนอกเหนือจากนั้นได้ และไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ซึ่งนั่นคือ AI ที่เราใช้กันอยู่ในทุกวันนี้ เช่น BellaBot หุ่นยนต์บริการที่เห็นได้ในร้านอาหารต่าง ๆ Artificial General Intelligence (AGI) AGI หรือ Strong AI เป็นระบบ AI ประเภทที่มีสติปัญญา และความสามารถในการทำงานต่าง ๆ ได้เทียบเท่ากับสมองมนุษย์สามารถคิดวิเคราะห์ วางแผน และสามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ เข้าใจเรื่องที่เป็นนามธรรม สามารถเรียนรู้ประสบการณ์จากอดีตได้เหมือนมนุษย์ แต่ในปัจจุบันยังไม่สามารถพัฒนา AI ประเภทนี้ได้สำเร็จ ซึ่ง AI ประเภทนี้อาจเป็นภัยต่อการดำรงอยู่ของมนุษย์ได้ และ Artificial Super Intelligence (ASI) ASI เป็นระบบ AI ประเภทที่มีปัญญาเหนือกว่ามนุษย์ ซึ่งปัจจุบันยังไม่สามารถพัฒนา AI ในระดับนี้ขึ้นมาได้ ส่วนมากจะเป็นความคิดที่เกิดขึ้นในสื่อต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ ซีรีส์ นวนิยาย หรือเกม โดยความคิดที่เกิดขึ้นนี้เป็นแนวคิดเรื่องเครื่องจักรสามารถยึดครองโลกได้

2. ปัญญาประดิษฐ์แบ่งตามฟังก์ชันการทำงาน หรือแบ่งจากระบบการประมวลผลของ AI ได้แก่ Reactive Machines เป็นระบบ AI ที่ไม่สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง มีความสามารถจำกัด ไม่มีหน่วยความจำเป็นของตัวเอง ไม่สามารถดึงข้อมูลเก่ามาพัฒนาในการตัดสินใจให้ดีขึ้นได้ ไม่สามารถสร้างการอนุมานจากข้อมูลเพื่อประเมินการกระทำในอนาคตได้ ทำได้แค่ปฏิกิริยาโต้ตอบกับสถานการณ์ตรงหน้าเท่านั้น เช่น การเล่นเกมกรุก Limited Theory เป็นระบบ AI ที่ตรงกันข้ามกับประเภท Reactive Machines เพราะสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองได้ มีหน่วยความจำ แต่มีจำกัด สามารถดึงข้อมูลเก่ามาตัดสินใจ หรือแก้ปัญหาในอนาคตได้ ซึ่งยังมีข้อมูลมาก ระดับความถูกต้องแม่นยำก็จะยิ่งสูงขึ้นเรื่อย ๆ เช่น รถยนต์ AI ใช้เซ็นเซอร์เพื่อระบุคนที่เดินข้ามถนน สัญญาณไฟจราจร และอื่น ๆ เพื่อให้การตัดสินใจในการขับดีขึ้นและป้องกันการเกิดอุบัติเหตุได้ Theory of Mind การทำงานของ AI ประเภทนี้สามารถเข้าใจอารมณ์ ความรู้สึก วัฒนธรรม และความเชื่อต่าง ๆ ของมนุษย์ได้เหมือนตัวอย่าง AI ที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์ ซึ่งในปัจจุบันยังไม่สามารถพัฒนาขึ้นมาได้จริง และยังต้องใช้เวลาอีกมากในการค้นคว้าและพัฒนา หากพัฒนาได้สำเร็จ AI ประเภทนี้อาจสามารถทำนายพฤติกรรมล่วงหน้าได้ เหมือนการจำลองความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ผ่านการทำความเข้าใจความรู้สึกที่เกิดขึ้น และ Self-awareness เป็นระบบ AI ขั้นสูงสุด สามารถมีอารมณ์ ความรู้สึก ความเชื่อ และมีความต้องการเป็นของตัวเอง รวมถึงสามารถคิดตัดสินใจ เลือก และกระทำการต่าง ๆ ได้

ด้วยตนเองทั้งหมด ซึ่งในปัจจุบันยังไม่สามารถพัฒนาขึ้นมาได้เช่นเดียวกับประเภท Theory of Mind

ปัจจุบันวิถีชีวิตในสังคมโลกาภิวัตน์มนุษย์นำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้อำนวยความสะดวกในบริบทต่าง ๆ มากมายทั้งกระบวนการจัดการของเครื่องมือสื่อสาร เครื่องกลโรงงาน กระบวนการผลิต โรงพยาบาล รถยนต์ สัญญาณไฟจราจร และในวงการศึกษา AI สามารถวิเคราะห์ข้อมูล ประมวลผล สรุปประเด็นสำคัญ และช่วยสร้างบทความ วิทยานิพนธ์ จากการเรียนรู้ของเครื่องจักร ที่เปรียบเสมือนความคิดระบบหนึ่งจากหลาย ๆ ระบบ ที่อยู่ในสมองของ AI อย่างไรก็ดี AI ยังไม่มีความรู้สึกในความเป็นมนุษย์ และยังไม่รู้จักจริยธรรมสำหรับนักวิจัยและผู้เขียนบทความหรือผู้เขียนหนังสือตำรา ดังนั้นผู้ใช้ AI มาช่วยทำงานต้องคำนึงถึงผลลัพธ์ที่จะเกิดขึ้นนอกเหนือจากประสิทธิภาพแล้วยังต้องคำนึงถึงจริยธรรมและความถูกต้องเหมาะสมกับปทัสถานของสังคม (Social Norms) อีกด้วยเช่นกัน

Trends ของกลยุทธ์การสื่อสารในสังคมโลกาภิวัตน์ ทั้งทักษะการฟัง การพูด การอ่าน การเขียนภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เป็นกระบวนการสร้างทักษะสัมพันธ์ทางภาษาด้วยการนำทักษะทางภาษาทั้ง 4 ทักษะ มาสัมพันธ์กับทักษะการคิดแล้วถอดรหัส (Decode) ภาษานั้นออกมาเป็นสาร (Message) หรือใจความสำคัญ กระบวนการของการถอดรหัสนั้นต้องอาศัยกลวิธีต่าง ๆ ได้แก่ การตีความ การแปลความ การถอดความ การสรุปความ การย่อความ และการขยายความ และการใช้กระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้เป็นเครื่องยืนยันให้เห็นได้ว่า ภาษาเป็นเรื่องของการสัมพันธ์ทักษะที่ต้องทำเป็นกระบวนการและเป็นขั้นตอน ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะเอื้อต่อการถอดรหัสภาษาให้เป็นไปได้อย่างกว้างขวาง ลุ่มลึก ชัดเจนสื่อความเข้าใจให้กับผู้ส่งสารและผู้รับสารให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น อีกทั้งปัญญาประดิษฐ์ยังเพิ่มเติมความทันสมัยสะดวกรวดเร็วโดยการมีผู้ช่วยในกลยุทธ์การสื่อสารด้วยเทคโนโลยี AI ได้ถูกนำมาใช้มากมายหลากหลายประเภท เช่น นำไปใช้งานแปลภาษาในเครื่องมือสื่อสารทั้งอักษรและเสียงจากโทรศัพท์เคลื่อนที่ งานในระบบซอฟต์แวร์แอนตี้ไวรัส นำมาช่วยพัฒนากลยุทธ์การขาย การดูแล การให้บริการลูกค้า วิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้า การวิเคราะห์ข้อมูลด้านการวิจัย รวมถึงใช้ในโรงงาน การผลิต โรงพยาบาล การให้บริการ และการพัฒนาต่าง ๆ ในการจัดการกระบวนการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

ทั้งนี้ผู้เขียนมีข้อเสนอแนะจากการสังเคราะห์เนื้อหาสาระของกลยุทธ์การสื่อสารในสังคมโลกาภิวัตน์ ซึ่งกล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้ส่งสารกับผู้รับสาร จะมีความเข้าใจสารได้ตรงกัน อย่างมีประสิทธิภาพ ควรใช้วิธีการ 3 ประการ ได้แก่ 1. ทำความเข้าใจในการใช้ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ที่ใช้ในการสื่อสาร 2. เปิดใจรับความรู้ และเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ 3. หมั่นฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ 4. มีความมั่นใจและกล้าแสดงออก ด้วยลีลาการพูด การเขียนที่มีความเคารพและให้เกียรติผู้รับสารเสมอ และ 5. มีการปรับปรุงและพัฒนาเทคนิควิธีและลีลาในการสื่อสารให้ทันสมัยอยู่เสมอ

เอกสารอ้างอิง

- จิรวัดน์ เพชรรัตน์ และอัมพร ทองใบ. (2556). *การอ่านเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต (Reading for Improving Life Quality)*. กรุงเทพฯ: โอ. เอส. พริ้นติ้ง เฮาส์.
- จุไรรัตน์ ลักษณะศิริ. (2556). *ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต. (2542). *หลักการพูด*. สงขลา: งานส่งเสริมการผลิตตำรา มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- ปราณีต ม่วงนวล. (2562). *การฟังการพูดเพื่อสัมฤทธิ์ผล (Listening and Speaking for Achievement)*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- _____. (2560). *การอ่านคิดวิเคราะห์ (Analytical Reading)*. กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- ปราณีต ม่วงนวล และคณะ. (2567). *กลยุทธ์การสื่อสารสำหรับครู (Communication Strategies for Teachers)*. นนทบุรี: ต้นกล้า ดีไซน์.
- _____. (2561). *ภาษาและวัฒนธรรมสำหรับครู (Language and Culture for Teacher)*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สหธรรมิก.
- ภราดร สุขพันธ์. (2561). การพัฒนาทักษะการสื่อสารภาษาอังกฤษกับความเป็นบัณฑิตในยุคปัจจุบัน. *วารสาร มจร.ทริภูฏชัยปริทรรศน์*, 2(2), 89-100.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคลเฉลิมพระชนพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

- อนุชิต ตุ่มณีจินดา. (2565). พหุพลวัตภาษาอังกฤษโลก: โอกาสและความท้าทาย. *วารสารศิลปศาสตร์*, 22(2), 412-437.
- Adipat, S. (2023). Inextricable Connection: World Englishes, Language Diversity, and Cross-Cultural Communication. *Journal of Educational and Social Research*. 13(1), 166-174.
- Buripakdi, A. (2012). World Englishes Orientation: Changing Landscapes of English Learning and Teaching. *The International Journal of East Asian Studies*, Vol. 16 No. 2, 15-26.
- Bialystok, E. (1990). *Communication Strategies*. Oxford: Blackwell.
- Crystal, D. (1999). World English: Past, Present, Future. *Papers to the ASKO Europa-Stiftung Symposium*, 11-13 June 1999. Retrieved 24/01/2024, from http://www.davidcrystal.com/DC_articles/English28.pdf
- Depa. (2568). เทคโนโลยีที่สำคัญในยุคดิจิทัล: เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ *Tech Series: Artificial Intelligence (AI)*. Retrieved 10/03/2025, from <https://www.depa.or.th/th/article-view/tech-series-artificial-intelligence-ai>.
- Dornyei, Z. (1995). On the teachability of communication strategies. *TESOL Quarterly*. 29, 55-85.
- Dynamic Intelligence Asia (DIA). (2020). ปัญญาประดิษฐ์ (AI) คืออะไร หลักการทำงาน และ การใช้ ใน อุตสาหกรรม . Retrieved 11/02/ 2025, from <https://www.dia.co.th/articles/what-is-artificial-intelligence/>.
- Graddol, D. (2006). *English next*. London: British Council.
- HREX.asia (2022). *7 C's of communication*. Retrieved 19/01/2024, from <https://th.hrnote.asia/orgdevelopment/220222-7-cs-of-communication>
- Hymes, D. H. (1981). *On communicative competence*. Oxford Press.

- International Language Center. (2024). The importance of learning English in today's globalized world. Retrieved 19/02/2024, from <https://ilcentres.com/post/the-importance-of-learning-english-in-todays-globalized-world>
- Juwariyah, S. (2021). *World Englishes and the teaching of English as an international language: Indonesian teachers' perspectives and professional development experiences* [Electronic Dissertation, University of Arizona]. At The University of Arizona.
- Kachru, B. B. (1985). *Standards, codification, and sociolinguistic realism: the English language in the outer circle*. In R. Quirk, & H. G. Widdowson 119 (Eds.), *English in the World: Teaching and Learning the Language and Literatures* (pp. 11-30). Cambridge: Cambridge University Press.
- Keltner, John W. (1970). *Interpersonal Speech Communication: Element and Structure*. California: Wad Worth Publishing Company Inc.
- Namphandung, K., et al. (2021). An investigation of attitudes towards Thai pre-service English teachers to standard English, world Englishes, native and non-native English-speaking teachers. *Journal of Humanities*, 43(2), 197-215.
- National Geographic Learning. (2025). *World English*. Retrieved 8/01/2024, from <https://www.eltngl.com/sites/world-english-3e/introducing-world-english>
- Nguyen, V. K. (2017). World Englishes communication and challenges: A qualitative study of three Vietnamese University Graduates. *Journal of English as an International Language*, 12(1), p15-37.
- Nunan, D. (1991). *Language teaching methodology: A textbook for teachers*. Prentice Hall.

- Oxford English Dictionary. (n.d.). *World English*. Retrieved 29/01/2024, from <https://www.oed.com/discover/world-englishes?tl=true>
- Pachina, E. (2020). *Why is English considered a global language?* International TEFL and TESOL Training, June 5.
- Pittpunt, B. (2023). Perspective on diversity of English and its current use as a lingua franca in Thailand. *Southeast Bangkok Journal (Humanities and Social Sciences)*, 9(1), 140-152.
- Rani, K. U. (2016). Communication barriers. *VEDA'S Journal of English Language and Literature (JOELL)*, 3(2), 74-76.
- Samovar, Larry A. and Mills, Jack. (1968). *Oral Communication: Massage and Response*. 2nd ed. Dubuque, Iowa: W.M.C Brown.
- Seargeant, P., & Swann, J. (2012). *English in the World: History, Diversity, Change*. Abingdon, New York: Routledge. Retrieved 18/02/2024, from <https://doi.org/10.4324/9780203124567>
- Smith, L. E. (1983). *Readings in English as an international language*. Pergamon Press.
- Westminster. (2025). *Language Barrier*. Retrieved 11/01/2025, from <https://westminster.co.th/what-is-language-barrier>

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็น
องค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
ลำปาง ลำพูน*

TRANSFORMATIONAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS
AFFECTING THE LEARNING ORGANIZATION OF EDUCATIONAL
INSTITUTIONS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE LAMPANG, LAMPHUN

รัชดาวรรณ เียนยุบ¹ และ วรณกร พรประเสริฐ²

Radchadawan Yoenyub¹ and Wannakorn Phornprasert²

¹⁻²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

¹⁻²School of Education, University of Phayao, Thailand

Corresponding Author's Email: Radchadawan1996@gmail.com

วันที่รับบทความ : 11 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 19 มีนาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 23 มีนาคม 2568

Received 11 March 2025; Revised 19 March 2025; Accepted 23 March 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา 2. ศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 3. ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ 4. สร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการ

Citation:

* รัชดาวรรณ เียนยุบ และ วรณกร พรประเสริฐ . (2568). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 211-227.

Radchadawan Yoenyub and Wannakorn Phornprasert. (2025). Transformational Leadership Of School Administrators Affecting The Learning Organization Of Educational Institutions Under The Secondary Educational Service Area Office Lampang, Lamphun.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 211-227.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

เรียนรู้ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 310 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณด้วยวิธีการ Stepwise

จากผลวิจัย พบว่า 1. ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล 2. ระดับของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ ด้านแบบแผนทางความคิด ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน และด้านการคิดเชิงระบบ 3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ คือด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ซึ่งสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพของสถานศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสมการพยากรณ์องค์กรแห่งการเรียนรู้ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = 1.530 + 0.714(X_4) + 0.584(X_3) - 0.630(X_1)$ และสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z} = 0.759(ZX_4) + 0.568(ZX_3) - 0.591(ZX_1)$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง, ผู้บริหารสถานศึกษา, องค์กรแห่งการเรียนรู้

Abstract

The objectives of this research are 1. to study the level of leadership of change of school administrators, 2. to study the level of learning organization, 3. to study the relationship between change leadership of school administrators and learning organization, and 4. to create an equation to predict the change leadership of school administrators that affect learning organization. The sample group includes 310 educational personnel. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation. Pearson's Correlation Coefficient and Multiple Regression Analysis by Stepwise Method.

According to the research findings: 1. The level of transformational leadership of educational institution administrators was found to be at the highest level overall. When ranked by average scores from highest to lowest, the aspects were: intellectual stimulation, ideological influence, inspiration creation, and individualized consideration. 2. The level of being a learning organization was found to be at the highest level overall. When ranked by average scores from highest to lowest, the aspects were: team learning, personal mastery, mental models, shared vision, and systems thinking. 3. The transformational leadership factors of educational institution administrators that affected being a learning organization were: individualized consideration, intellectual stimulation, and ideological influence. These factors could predict the effectiveness of educational institutions with statistical significance at the .01 level. The predictive equation for a learning organization in raw score form is $\hat{Y} = 1.530 + 0.714(X_4) + 0.584(X_3) - 0.630(X_1)$ and the predictive equation in standardized score form is $\hat{Z} = 0.759(ZX_4) + 0.568(ZX_3) - 0.591(ZX_1)$

Keywords: Transformational leadership, Educational institution administrators, Learning organization

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสารสนเทศอย่างรวดเร็ว การพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จึงเป็นสิ่งสำคัญ สถานศึกษาต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลและเทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของไทยที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการเรียนรู้และการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) การสร้างองค์กรแห่งการเรียนรู้จึงไม่ใช่แค่การส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน แต่ยังหมายถึงการพัฒนาผู้บริหารและครูในสถานศึกษาด้วย

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษาไปสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงสามารถสร้าง

วิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและกระตุ้นให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร ทำให้สถานศึกษามีความยืดหยุ่นในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในยุคปัจจุบัน (Fullan, 2001; Bass & Avolio, 1994)

การศึกษาในครั้งนี้จึงมุ่งเน้นที่จะศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน เพื่อหาปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมให้สถานศึกษากลายเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้สถานศึกษามีความสามารถในการตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน
2. เพื่อศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน

สมมติฐานการวิจัย

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน อย่างน้อย 1 ปัจจัย
2. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน

การทบทวนวรรณกรรม

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอความหมายของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง เช่น อรรถวิท ชื่นจิตต์ (2557) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง ระดับพฤติกรรมที่ผู้นำแสดงให้เห็นในการจัดการหรือการบริหารงานเป็นกระบวนการที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ตามโดยการเปลี่ยนสภาพหรือเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ตามให้สูงขึ้นกว่าความพยายามที่คาดหวัง ทำให้เกิดความตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ของกลุ่ม สร้างแรงจูงใจให้ผู้ตามมองไกลเกิน สุภัญญา พูลกลสิ (2557) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมการบริหารงานของผู้นำ โดยใช้ความสามารถในการจูงใจผู้ปฏิบัติงานให้กระทำหรือปฏิบัติงานได้มากกว่าที่ผู้ตามคาดหวังไว้สร้างความผูกพันต่อองค์กรและผู้นำแสดงคุณลักษณะที่เป็นตัวแบบแก่ผู้ตามโดยก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงศักยภาพ พฤติกรรมการบริหารงานของผู้นำโดยใช้ความสามารถในการทำงานและพฤติกรรมขององค์กรและโซเชีย ภาวะบุตร (2560) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึงผู้ที่กระตุ้นและจุดประกายให้ผู้ตามร่วมพัฒนาอย่างเต็มความสามารถทำให้ประสบผลสำเร็จทั้งกระบวนการและผลลัพธ์ จึงเป็นการช่วยให้ผู้ตามมีความเจริญก้าวหน้า สามารถที่พัฒนาตัวเองสู่ความเป็นผู้นำ เกิดการร่วมมือ มีการพึ่งพาอาศัยกัน เป็นการอาศัยอิทธิพลในการมอบหมายงานและอำนาจ จึงจะทำให้ประสบผลสำเร็จ

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่กระตุ้นให้บุคลากรทางการศึกษาพัฒนาตนเองและทำงานให้ดีกว่าความคาดหวัง โดยเน้นการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติและพฤติกรรมของบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้เกิดการพัฒนาและความสำเร็จในองค์กร โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องแสดงวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นสติปัญญา และดูแลบุคลากรทางการศึกษาอย่างใกล้ชิด ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มพูนความสามารถและศักยภาพของบุคลากรในองค์กร

2. องค์กรแห่งการเรียนรู้ นักวิชาการได้ให้ความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้ เช่น ชุตินันท์ มุ่งการนา (2561) องค์กรแห่งการเรียนรู้คือ องค์กรที่มีบรรยากาศเอื้อให้สมาชิกในองค์กรทุกคน ทุกระดับ เกิดการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่อง และเกิดการเปลี่ยนแปลงตนเอง มีการสนับสนุนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์และการตัดสินใจ มีการสร้างความรู้ มีการแลกเปลี่ยนความรู้ทั้งภายในและภายนอกองค์กร สุวัฒน์ จุลสุวรรณ (2562) ให้ความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้ว่า หมายถึงองค์กรที่มีทรัพยากรบุคคลมีความมุ่งมั่นที่จะขยายและพัฒนาขีด

ความสามารถของตนผ่านกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง โดยองค์กรจะสนับสนุนส่งเสริมการประยุกต์ใช้ความรู้และนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติงานกระตุ้นให้เกิดความร่วมมือการทำงานเป็นทีม และการเรียนรู้ร่วมกันอย่างสร้างสรรค์และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และนางสาวสุธิดา ส่งศรี (2563 : 10) องค์กรแห่งการเรียนรู้ หมายถึง องค์กรที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศและส่งเสริม พัฒนาความสามารถของบุคคลในด้านความรู้ ทักษะ และเจตคติอย่างต่อเนื่อง โดยการบริหารจัดการของผู้นำและสมาชิกทุกคนในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม วิธีคิด วิธีการดำเนินงาน การทำงานเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร

สรุปได้ว่า องค์กรการเรียนรู้หมายถึง สถานศึกษาที่มีบรรยากาศสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องในทุกระดับ ทั้งบุคคล กลุ่ม และองค์กร โดยสนับสนุนการคิดสร้างสรรค์ การแลกเปลี่ยนความรู้ การใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บและถ่ายทอดความรู้ รวมถึงการพัฒนาความสามารถและการทำงานเป็นทีม สถานศึกษาจะต้องมีการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและนวัตกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการทำงานอย่างต่อเนื่อง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน ปีการศึกษา2567 จำนวน 46 โรงเรียน มีครูผู้สอนทั้งสิ้น 1,593 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน ปีการศึกษา2567 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie และ Morgan (1970, pp.607 - 610) ได้จำนวน 310 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวม ข้อมูล ในการสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่รวมถึงได้ศึกษาข้อคำถาม จากรายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง นำมาสรุปเป็นแบบสอบถาม โดยให้ข้อคำถาม สอดคล้องกับ นิยามศัพท์ จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วยขนาดสถานศึกษา วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ 2) ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ 3) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และ 4) ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สอบถามเกี่ยวกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน 2) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม 3) ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ 4) ด้านการคิดเชิงระบบ และ 5) ด้านแบบแผนทางความคิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน จำนวน 310 คน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามกลับจำนวน 310 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน เพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูล
2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ข้าราชการครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมแนบลิงก์กับคิวอาร์โค้ดของแบบสอบถามออนไลน์ ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 15 วัน
3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปประมวลผล และวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูล จากการตอบแบบสอบถาม สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามดำเนินการ ดังนี้

1.1 ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

1.2 ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

1.3 ตอนที่ 3 ระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์หลังจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

2.1 วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Rxy) ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Coefficient)

2.2 วิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน พบว่า

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน โดยภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของ ผู้บริหารสถานศึกษา	N = 310		ระดับภาวะผู้นำ การ เปลี่ยนแปลง	อันดับ ที่
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการมีอิทธิพลอย่างมี อุดมการณ์	4.53	0.35	มากที่สุด	2
2. ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	4.51	0.35	มากที่สุด	3
3. ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	4.54	0.36	มากที่สุด	1
4. ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจก บุคคล	4.48	0.40	มาก	4
รวมเฉลี่ย	4.51	0.34	มากที่สุด	

2. ผลการศึกษาระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน พบว่า

ระดับของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการเรียนรู้เป็นทีม ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ และด้านแบบแผนทางความคิด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการคิดเชิงระบบ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน โดยภาพรวม

การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	N =310		ระดับการเป็น องค์กรแห่งการ เรียนรู้	อันดับที่
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน	4.51	0.46	มากที่สุด	4
2. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม	4.60	0.36	มากที่สุด	1
3. ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้	4.55	0.40	มากที่สุด	2
4. ด้านการคิดเชิงระบบ	4.43	0.43	มาก	5
5. ด้านแบบแผนทางความคิด	4.52	0.42	มากที่สุด	3
รวมเฉลี่ย	4.52	0.37	มากที่สุด	

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน พบว่า

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน พบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นรายด้าน กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยรวม สูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล รองลงมาคือภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ตามลำดับและภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ น้อยที่สุด ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	Y	Mean	SD
X ₁	1.000					4.53	0.35
X ₂	0.854**	1.000				4.51	0.35
X ₃	0.803**	0.781**	1.000			4.54	0.36
X ₄	0.807**	0.834**	0.688**	1.000		4.48	0.40
Y	0.477**	0.585**	0.615**	0.672**	1.000	4.52	0.37

4. ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน พบว่า

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน มีจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X₄) ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (X₃) และด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (X₁) และทั้ง 3 ตัวแปรสามารถร่วมกันพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน ได้ร้อยละ 57.80 ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Coefficient) แบบวิธี Stepwise เพื่อหาความสามารถในการพยากรณ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน

ตัวแปร	b	SE	β	t
ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (X ₄)	0.714	0.060	0.759	11.981**
ด้านการกระตุ้นทางปัญญา (X ₃)	0.584	0.064	0.568	9.049**
ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ (x ₁)	-0.630	0.082	-0.591	-7.667**
a = 1.530 R = 0.760 $SE_{Est} = 0.242$ $R^2 = 0.578$ F = 139.456**				

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่สามารถพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน มีจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ดังนั้นผลการวิเคราะห์ข้อมูลสามารถมาสร้างสมการพยากรณ์ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 1.530 + 0.714(X_4) + 0.584(X_3) - 0.630(X_1)$$

สมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = 0.759(ZX_4) + 0.568(ZX_3) - 0.591(ZX_1)$$

อภิปรายผล

จากการศึกษา เรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน ในภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน และ ระดับมาก 1 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน มีพฤติกรรมที่กระตุ้นให้บุคลากรทางการศึกษาพัฒนาตนเองและทำงานให้ดีกว่าความคาดหวัง เน้นการเปลี่ยนแปลงด้านทัศนคติและพฤติกรรมของบุคลากรทางการศึกษา แสดงวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน สร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นสติปัญญา และดูแลบุคลากรทางการศึกษาอย่างใกล้ชิด อีกทั้งยังสร้างความพึงพอใจให้แก่บุคลากร ช่วยตึงศักยภาพของบุคลากรออกมาใช้ในการบริหารงาน กระตุ้นให้เกิดความร่วมมือและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัสกร โหมเพ็ง (2565) ที่ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษาเครือข่ายที่ 42 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูในสถานศึกษาเครือข่ายที่ 42 สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานครโดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด

2. องค์การแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน และระดับมาก 1 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน มีบรรยากาศสนับสนุนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องในทุกระดับ ทั้งบุคคล กลุ่ม และองค์กร โดยสนับสนุนการคิดสร้างสรรค์ การแลกเปลี่ยนความรู้ การใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บและถ่ายทอดความรู้ รวมถึงการพัฒนาความสามารถและการทำงานเป็นทีม มีการบริหารจัดการที่เอื้อต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและนวัตกรรม เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการทำงานอย่างต่อเนื่อง ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วม 2. ด้านการเรียนรู้เป็นทีม 3. ด้านการเป็นบุคคลรอบรู้ 4. ด้านการคิดเชิงระบบ และ 5. ด้านแบบแผนทางความคิด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนายฐิติ เรืองฤทธิ์ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการวิจัย พบว่า ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้สถานศึกษา จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน พบว่า

3.1 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน มีแนวทางการบริหารที่ให้ความสำคัญกับบุคลากรทางการศึกษาแต่ละบุคคล โดยตระหนักถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและให้การสนับสนุนที่เหมาะสม ไม่ว่าจะเป็นการให้คำปรึกษา การมอบหมายงานที่สอดคล้องกับศักยภาพ หรือการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและพัฒนาตนเองผ่านการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระสิริฐวิชัย สุปฏิปันโน (วงศ์อนุการ)และ ศาสตราจารย์ ดร. ดำรงค์ เบญจศิริ (2561) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล

ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ต่อองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 2

3.2 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการกระตุ้นทางปัญญา ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน มีแนวทางการบริหารที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้บุคลากรมีการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีเหตุผล และเปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ ผ่านการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การวิจัย และการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยสนับสนุนการฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้าง และสนับสนุนให้เกิดการสร้างสรรคนวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนางสาวศิรินทร์พร คุปตพงศ์ (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารกับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร กับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3.3 ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและมุ่งมั่นในการพัฒนาองค์กร โดยเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน สร้างแรงบันดาลใจ และกระตุ้นให้บุคลากรมีความเชื่อมั่นในแนวทางการบริหารของตน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรณิชา ทศตา (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีความสัมพันธ์ในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ในส่วนของผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่มีอิทธิพลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ที่ไม่สามารถทำนายได้ว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการเป็น

องค์กรแห่งการเรียนรู้ ถึงแม้ว่าระดับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาลำปาง ลำพูน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด แต่อาจจะต้องมีการ เสริมสร้างและพัฒนาความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงให้ มากยิ่งขึ้น

3.4 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ เพื่อให้เกิดการสร้างแรงบันดาลใจที่มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีแนวทางเสริมสร้างและพัฒนาความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาให้มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในด้านการสร้างแรงบันดาลใจที่สามารถกระตุ้นให้บุคลากรทางการศึกษาเกิด ความกระตือรือร้นและทัศนคติเชิงบวก ผู้บริหารควรใช้กลยุทธ์ที่ช่วยเสริมสร้างแรงบันดาลใจ ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Burns (1978) กล่าวว่าผู้นำที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้กับ บุคลากรได้ จะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษามีผล สำคัญต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ โดยเฉพาะในด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล การกระตุ้นทางปัญญา และการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ซึ่งผู้นำที่ให้ความสำคัญกับบุคคล กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน จะสามารถพัฒนาศักยภาพบุคลากร และ สร้างแรงบันดาลใจที่ช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ภายในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ด้านนโยบาย ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคลากร โดยให้ความสำคัญกับความเป็นปัจเจกบุคคล และส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรตามความ แตกต่างของแต่ละบุคคล
2. ด้านการมีส่วนร่วม ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร ทั้งการเสนอความคิดเห็นและการร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน
3. ด้านการเรียนรู้ ควรส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรูปแบบที่หลากหลาย เช่น การจัดกิจกรรมหรือการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน เพื่อเพิ่มโอกาสในการพัฒนาทักษะ ของบุคลากร
4. ด้านวัฒนธรรมองค์กร ควรส่งเสริมการพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยสนับสนุนให้บุคลากรมีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ที่สามารถนำมาใช้พัฒนา องค์กรได้

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
2. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา
3. เปรียบเทียบภาวะผู้นำในรูปแบบต่าง ๆ ของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ด้านการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กระทรวงศึกษาธิการ.
- ชุนตินันท์ มุ่งการนา. (2561). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง. *วารสารการพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม*, 20(3), 51-60.
- ไชยา ภาวะบุตร. (2560). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง: แนวคิด ทฤษฎี และกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สุกัญญา พูลกลสี. (2557). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาเอก*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สุธิตา ส่งศรี. (2563). การพัฒนาองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาเอกชน. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโท*. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุวัฒน์ จุลสุวรรณ. (2562). *องค์กรแห่งการเรียนรู้: แนวคิด หลักการ และกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- อรรณวิทย์ ชื่นจิตต์. (2557). การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้. *วารสารวิชาการการบริหารการศึกษา*, 14(3), 25-40.
- Bentley, T. (2015). *Learning beyond the classroom: Education for a changing world*. Routledge.

- Hussein, N. and others. (2016). Learning Organization Culture, Organizational Performance and Organizational Innovativeness in a Public Institution of Higher Education in Malaysia: A Preliminary Study. *Procedia Economics and Finance*, 37, 512-519.
- Johnson, S. (2018). *Where good ideas come from: The natural history of innovation*. Riverhead Books.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.
- Senge, P. M. (1990). *The fifth discipline: The art and practice of the learning organization*. Doubleday.
- Smith, A. (2020). *Organizational adaptability in a fast-changing world*. Harvard Business Press.

THAILAND AND KOREAN CROSS-CULTURAL COMMUNICATIONS IN USING SOFT-POWER ETHICS *

Tiwa Park

Thai-Nichi International College, Thai-Nichi Institute of Technology, Thailand

Corresponding Author's Email: tiwa.park@tni.ac.th

Received 24 March 2025; Revised 25 March 2025; Accepted 26 March 2025

Abstract

In the era of globalization, soft power has become a vital tool for developing countries to build international relationships and cultivate alliances. This research conducts a qualitative secondary analysis comparing the core soft power strategies utilized by South Korea and Thailand in their nation-rebranding efforts and cultural diplomacy initiatives. It also examines the fundamental principles, customs, and cultural exports emphasized in each country's soft power approach.

The study evaluates the successes and limitations of both strategies through international public opinion polls and global soft power rankings. It further explores how each country tailors its messaging and outreach based on target audiences. The findings reveal that both nations rely on popular media and creative content to enhance international appeal. South Korea emphasizes contemporary pop culture, such as K-dramas and K-pop, to project a modern and dynamic image, whereas Thailand highlights traditional arts and performances to showcase its timeless cultural heritage. Korea adopts a

Citation:

*

Tiwa Park. (2025). Thailand And Korean Cross-Cultural Communications In Using Soft-Power Ethics.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 228-248.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

branding strategy cantered on innovation and youthfulness, while Thailand's approach focuses on hospitality and spiritual harmony. These insights offer valuable implications for scholars and practitioners working on soft power strategies.

Keywords: Soft Power, Nation Brand, Diplomacy, Culture, Thailand, Korea, Hallyu

Introduction

Cultural diplomacy and nation branding have emerged as key instruments for states seeking to gain allies, shape perceptions, and advance national interests through persuasive attraction rather than coercion. Middle powers such as Thailand and South Korea increasingly rely on soft power strategies to enhance their regional and global influence. Both countries have invested significantly in cultural exports, public diplomacy initiatives, and strategic messaging to cultivate favourable international images.

While soft power has been widely studied in Western contexts, there is a notable gap in comparative research focusing on Asian perspectives, particularly between countries like Thailand and South Korea. Most existing literature emphasizes Western approaches to soft power, leaving a limited understanding of how Asian states develop and implement these strategies within their unique cultural, political, and historical contexts.

This study aims to address that gap by offering a comparative analysis of the soft power approaches of Thailand and South Korea. It examines their use of cultural elements, value orientations, public diplomacy practices, and nation branding strategies. Moreover, the research integrates insights from communication, cultural studies, and management to explore how soft power strategies can inform effective organizational and governmental practices in culturally diverse environments.

This investigation also considers both state and non-state actors in the execution of soft power and draws attention to the evolving role of cultural diplomacy amid issues such as global media flows and African migration. A more holistic approach that incorporates government policy, media narratives, and international public perception is essential for a deeper understanding of soft power in Asian contexts.

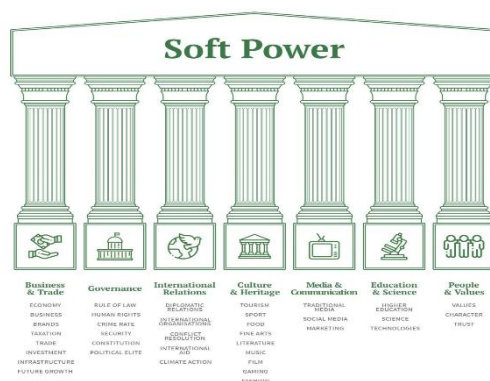

Figure 1: presents the seven pillars of soft power as referenced in the analytical framework used in this study.

- To assess and compare the central soft power strategies applied by South Korea and Thailand in their nation rebranding projects as well as cultural diplomacy.
- To compare and contrast the fundamental principles, customs, and cultural exports that are highlighted in South Korea's and Thailand's soft power initiatives by examining government directives, diplomatic campaigns, and scholarly publications.
- To assess the relative successes and limitations of the Thai and Korean approaches to wielding soft power on the global stage through metrics such as international public opinion polling and rankings of soft power strength.
- To explore how Thailand and South Korea calibrate their soft power messaging and outreach based on target audiences, such as focusing on Asian regional allies versus Western nations.

- To evaluate changes in Thailand and South Korea's soft power strategies and areas of focus over the past years through longitudinal analysis of programs and spending.

Literature Review

Soft power has become a central concept in international relations, particularly in the context of cultural diplomacy and nation branding. Roongsangjun (2023) emphasizes that both Thailand and South Korea employ culture and tradition as core components of their soft power strategies. However, their thematic emphases differ significantly. South Korea has leveraged the “Korean Wave” (Hallyu)—featuring K-pop, K-dramas, and digital media—to engage younger, global audiences and present a modern, innovative national image. In contrast, Thailand’s soft power centres on timeless values such as hospitality, spirituality, and cultural heritage, offering a more traditional representation of national identity.

Both nations demonstrate an adaptive approach in their cultural diplomacy, tailoring messaging and media to resonate with regional audiences. They often prioritize neighbouring Asian countries over Western markets in both outreach and resource allocation. This reflects a strategic alignment of cultural messaging with geographic and cultural proximity. As globalization continues to accelerate the exchange of cultural products and ideas, both countries face increasing pressure to adapt their soft power strategies in order to stay relevant. This includes not only evolving the content of their cultural exports but also diversifying delivery platforms and engagement strategies. Another major theme across the literature is the challenge of measuring soft power. Scholars agree that assessing cultural influence remains complex, often relying on indirect indicators such as international public opinion surveys, media visibility, and soft

power indices. These metrics, while helpful, do not always capture the full spectrum of cultural impact or long-term influence.

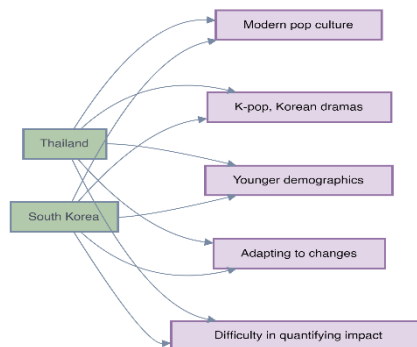

Figure 2: illustrates a comparative framework of Thailand's and South Korea's cultural diplomacy strategies, including key messaging channels and target regions.

Navigating the Intersection of Cuisine, Culture, and Soft Power

Lipscomb (2023) highlights how Thailand and South Korea use food as a soft power tool to promote their nations. Thailand pioneered "gastrodiplomacy," supporting Thai restaurants abroad and training chefs, leading to a significant global expansion. South Korea integrates food into its "Korean Wave," linking cuisine with K-pop and K-dramas, while also promoting royal court cuisine. However, sustainability issues arise, with some Korean restaurants closing despite government efforts. Thailand benefits more from government-funded programs and visa policies, whereas South Korea relies more on private sector initiatives. Overall, Thailand is seen as more successful in enhancing its international food reputation. Figure 3 given below shows the aspects of Gastrodiplomacy.

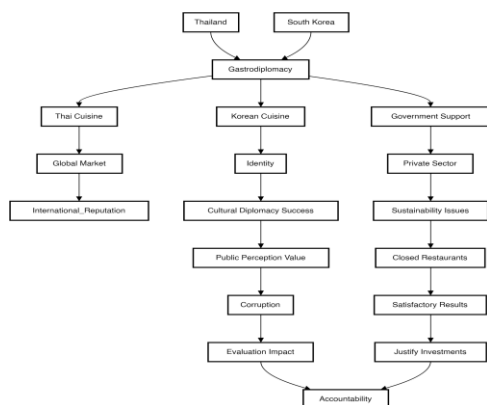

Figure 3: Aspects of Gastrodiplomacy

South Korea's Assertive Strategy vs. Thailand's Hands-Off Approach

Lee (2019) notes that South Korea and Thailand use culture as a soft power tool, but with different strategies. Thailand promotes its cuisine, traditional arts, and Buddhist heritage, relying on tourism as a key driver. In contrast, South Korea actively markets its culture through K-pop, TV dramas, and films, with government support via the Ministry of Culture. South Korea's strategic investment in cultural exports has led to global recognition, reflected in rising soft power rankings. Thailand, with a more passive approach, has not expanded its soft power outreach as extensively. Metrics like trade, tourism, and brand perception highlight South Korea's success in systematically promoting its culture worldwide. Figure 4 given below shows the key relationships.

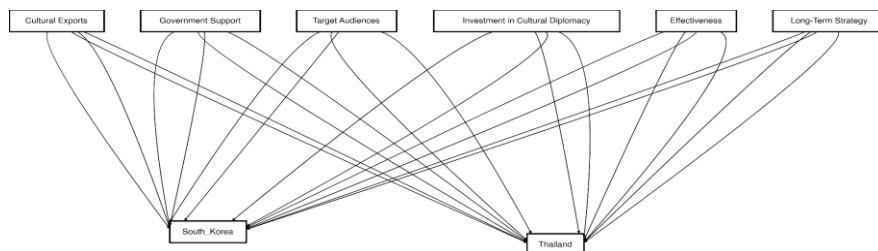

Figure 4: Key relationships

Comparative Analysis of Soft Power Strategies

Bazyar et al. (2021) discuss the soft power strategies of Thailand and South Korea in cultural diplomacy and national branding. South Korea's success is largely attributed to the global popularity of K-pop and dramas like Gangnam Style and Squid Game, supported by government policies and investments. In contrast, Thailand focuses on tourism, promoting its beaches, Buddhist monuments, and cuisine through campaigns emphasizing hospitality. Both approaches aim to enhance international standing through cultural exports. Figure 5, given below, shows soft power strategies and success factors.

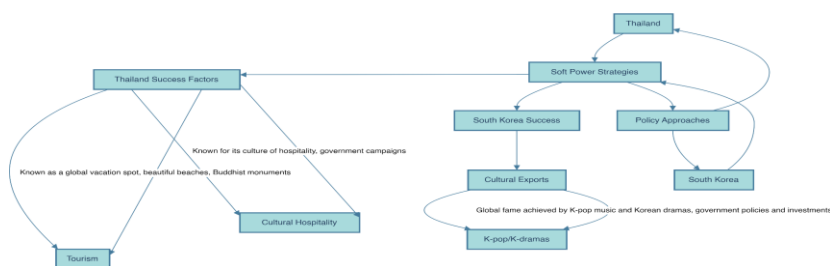

Figure 5: Soft Power Strategies and Success Factors

Cultural Diplomacy and Soft Power

Gnedash et al. (2022) highlight that both Thailand and South Korea integrate culture and public diplomacy into their foreign policy strategies to expand global influence through soft power. Both emphasize cultural exports and government-led public diplomacy initiatives. South Korea's Korean Wave, driven by Hallyu exports like K-pop and dramas, has achieved global success, while Thailand focuses on promoting traditions, values like Buddhism, and traditional arts to share its cultural heritage. Figure 6, given below, shows the similarities and differences in the soft power strategies.

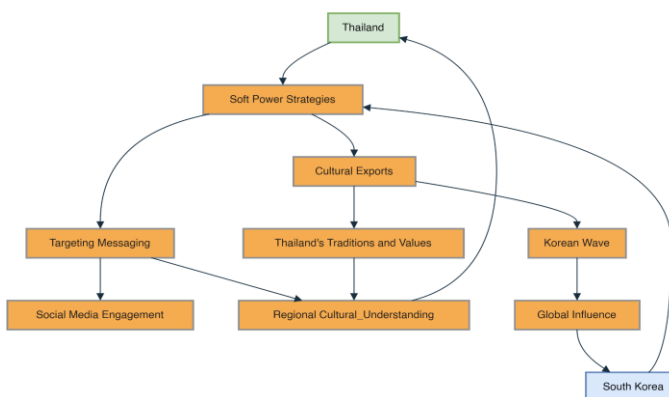

Figure 6: Key Similarities and Differences in The Soft Power Strategies

Balancing Cultural Diplomacy, Political Values, and Foreign Policy

GÜCÜ (2020) highlights South Korea's soft power success through Hallyu, enhancing its global image and tourism. While cultural exports like K-pop boost interest, over-reliance risks superficial engagement. Credibility stems from political values like democracy and human rights, though regional tensions with North Korea and Japan remain challenges. Addressing these issues through diplomacy and inclusivity could strengthen South Korea's democratic role. Despite increasing development aid and international organization participation, South Korea lacks the scale of major powers. A long-term strategy integrating culture, economics, and security is essential for sustainable soft power, balancing attraction with strategic agenda-setting in line with Nye's framework. Figure 7, given below, shows the relationship between South Korea's soft power.

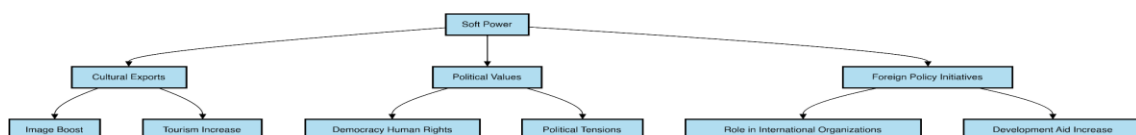

Figure 7: Relationship Between South Korea's Soft Power

Theories and Models

The soft power strategies of Thailand and South Korea are rooted in Joseph Nye's concept of soft power as the ability to attract and shape preferences. South Korea's success, driven by the Korean Wave (Hallyu), demonstrates how cultural exports like K-pop and dramas enhance national appeal, supported by coordinated government policies. Theories on globalization and cultural diffusion suggest that Hallyu may face saturation, aligning with Ahn and Lim's argument that cultural diplomacy must overcome social barriers to remain effective. Economic models further assess soft power's return on investment in cultural exports and tourism. Carminati's cascade effect model highlights soft power's long-term influence, such as language learning, which is challenging to quantify. Comparing Thailand's soft power approach reveals the impact of historical, political, and geopolitical factors. Both nations highlight the importance of ethical leadership, cross-cultural management, and adaptable approaches in leveraging soft power for global competitiveness. Frameworks like Hofstede's cultural dimensions and Trompenaars' national culture model explain how values influence management styles. Thai businesses adopting Korean-style soft skills emphasize cultural relations and ethical leadership, fostering inclusiveness and strengthening global competitiveness. Figure 8 given below shows the theoretical framework and key factors.

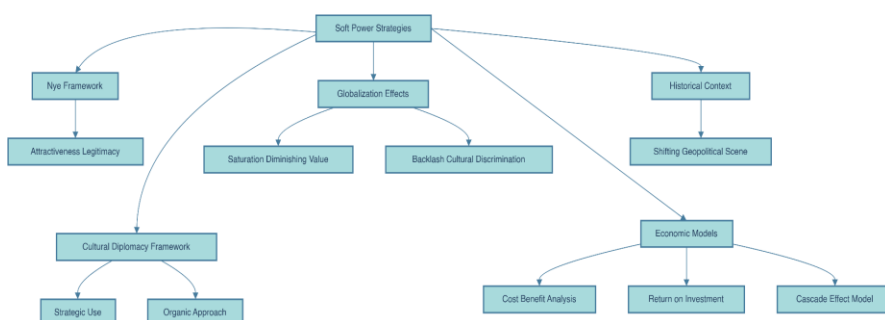

Figure 8: Theoretical Frameworks and Key Factors

Ethical Leadership and Corporate Social Responsibility

Soft power ethics involves committed leadership and CSR, aligning corporate practices with ethical and social values. In Thailand and Korea, business conduct increasingly emphasizes ethical compliance. For multinational organizations, integrating ethics into strategic decision-making is crucial to build trust and reputation among diverse stakeholders, both internally and externally.

Strategic Management Implications

Managing cross-cultural communication with soft power ethics is a critical strategic challenge. It demands managers in multinational entities to navigate multicultural dynamics with culturally sensitive strategies rooted in strong ethics. This requires multidimensional cultural knowledge and adaptable leadership styles. Implementing soft power ethics fosters a harmonious, engaged workplace, ultimately driving superior business performance.

Literature Gap

The literature provides a theoretical foundation for soft power and cultural diplomacy, but measuring returns faces methodological challenges. There's limited analysis of tangible results and program sustainability, with specific measures needed to identify best practices. Even for Hallyu, market saturation and declining distinctiveness raise concerns. Studies should explore perception changes across demographics, backlash from mainstreaming niche cultures, and shifting dynamics with familiarity. Society's reactions to government and private initiatives, along with globalization's impact on cultural phenomena, require analysis. The Korean Wave suggests a life cycle for cultural phenomena, necessitating policies responsive to political changes, leadership transitions, and scandals that affect public diplomacy. Comparing diplomatic engagements reveals balance considerations, while analysis often overlooks self-to-other dynamics in national culture promotion. Research on medical

exchange programs' long-term effects could inform ethical paradigms to maximize benefits and minimize inequalities, emphasizing the need for dynamic exchange in soft power outcomes. Figure 9, given below, shows the conceptual framework. This framework is developed by review the gap in literature.

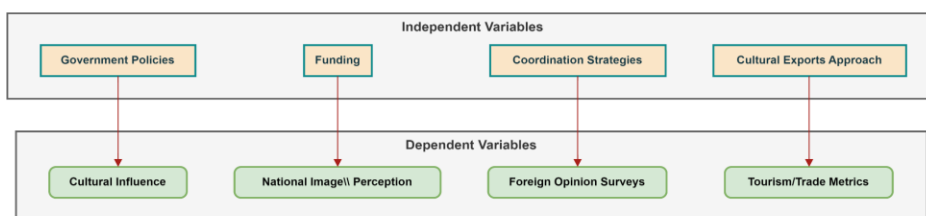

Figure 9: Conceptual Framework

Methodology

This research employed a qualitative secondary study approach to compare Thai and Korean soft power strategies. Data was gathered from journal articles, government reports, policy documents, databases, media publications, official speeches, and other secondary sources. Extensive searches were conducted using library databases, governmental archives, and media publications in both countries. The study focused on materials shedding light on Thailand's and Korea's soft power activities and priorities over recent years. The qualitative method allowed for in-depth comparative analysis of complex social phenomena related to soft power and public diplomacy, emphasizing descriptive and interpretative insights rather than hypothesis testing or outcome prediction.

Results and Analysis

Similarities in Thai and Korean Soft Power Strategies

The comparative analysis of Thailand and South Korea's cultural diplomacy reveals shared reliance on cultural exports like media, music, and

film to enhance global appeal, with both targeting younger audiences. South Korea's Hallyu, driven by K-pop and dramas, spreads its culture and lifestyle, while Thailand emphasizes traditions through cuisine and dance. Government support is pivotal, with Korea funding agencies for Hallyu promotion and Thailand organizing cultural festivals abroad. Tourism is a key soft power strategy for both, with Thailand focusing on hospitality, nature, and affordability, while Korea leverages Hallyu to attract fans. Regionally, Thailand strengthens ties with ASEAN neighbors through shared cultural and religious backgrounds, while Korea targets Asian countries for broader influence. These strategies align with economic growth objectives, showcasing soft power's role in fostering partnerships efficiently. Figure 10, given below, shows the cultural diplomacy and nation branding activities.

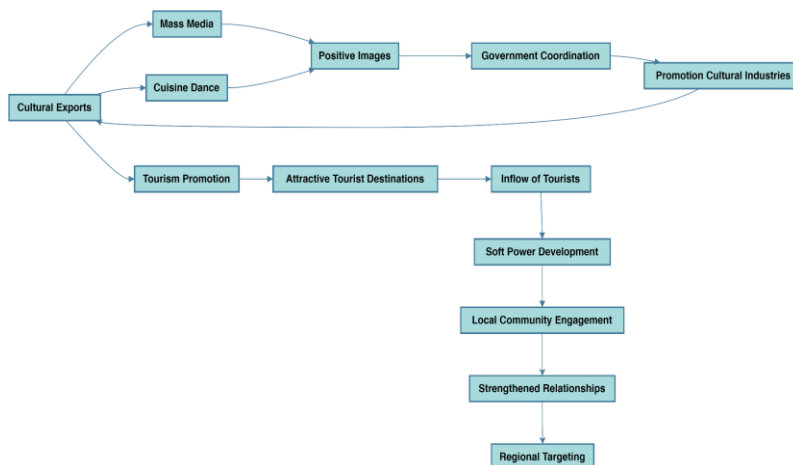

Figure 10: Cultural Diplomacy and Nation Branding Activities

Differences in Thai and Korean soft power strategies

Thailand and South Korea adopt distinct approaches to cultural diplomacy. South Korea emphasizes modern pop culture, such as K-pop and films, appealing to younger audiences, while Thailand focuses on traditional

elements like muay Thai, dance, crafts, and Buddhist practices. South Korea projects a dynamic image through Hallyu, supported by coordinated government strategies, whereas Thailand promotes timeless values like hospitality and spirituality through fragmented efforts. Political instability has hindered Thailand's consistency, while South Korea's structured policies and leadership support have made its soft power globally influential.

Effectiveness and impacts

South Korea's Hallyu has achieved global popularity, generating billions in revenue and boosting cultural influence, though market saturation and fading novelty pose challenges (Balraj *et al.*, 2022). Thailand has enhanced its tourism and culinary image but struggles with political instability and inconsistent branding. Both nations face regional competition and must adapt to sustain soft power effectiveness.

Adaptation to domestic and external changes

Political shifts and regional dynamics have shaped public diplomacy in both countries. Thailand's efforts are disrupted by coups, while Korea's image faces setbacks from domestic scandals. Both nations address anti-Asian sentiment through digital diplomacy and global campaigns, requiring resilient strategies backed by consistent messaging to maintain influence.

Discussion

The research compared Thai and Korean cultural diplomacy, aligning with its objectives. The first objective revealed both countries use cultural elements, but Thailand emphasizes traditional arts, while Korea focuses on contemporary pop culture. Both target regions selectively but differ in brand tone and global versus local emphasis. They both utilise cultural elements, but Thailand focuses on traditional art forms while Korea pushes contemporary pop

culture exports to accent her modern personality (Barden, 2019). The second objective highlighted Korea's active national branding based on innovation and creativity, contrasting Thailand's passive approach rooted in hospitality and spiritual legacy. The third objective showed Korea's measurable soft power success through metrics like export earnings and tourism, though both face sustainability challenges and difficulty converting soft power into diplomatic capital. As for the analysis, it revealed the active construction of a national brand identity based on innovation and creativity in Korea. Thailand has a more passive stance based on timeless qualities such as hospitality. Values-based appeals differ between Korea, emphasizing youth and dynamism, while Thailand invokes its spiritual legacy. As another research interest, the relative success of Thai versus Korean cultural diplomacy had to be evaluated. From the results, it seems Kenya has made more measurable gains in soft power and cultural influence internationally through metrics such as export earnings, polling data, and tourism revenues, amongst others (Tella, 2021). The fourth objective explored target audiences, with Korea leveraging Hallyu globally and regionally, while Thailand focuses on Asian diplomacy, requiring ongoing adaptation. The fifth objective compared strategic coordination, revealing Korea's effective Hallyu promotion and consistent policies, while Thailand's efforts are more scattered despite strengths like viral tourism marketing. The study's structured analysis provided data-driven conclusions, advancing knowledge on Asian soft power strategies and offering insights for developing countries. It also highlights effective methods and the risks of overreliance on limited cultural phenomena for practitioners.

Insights on Soft Power Strategy Formulation and Execution

Effective national soft power strategies rely on leveraging unique cultural resources and competitive strengths to create distinct national brands. Government coordination optimizes policies and resource distribution, while

strategic focus must adapt to target demographics and regional realities. Integrating digital technologies and maintaining ethical relevance are essential. Soft power requires dynamism, active listening, and relationship-building to thrive in an interdependent world. Overreliance on narrow exports risks saturation; lasting impact comes from substantive ideas and global problem-solving. Policy coherence and consistent branding protect soft power gains, with constant evaluation guiding adaptation. Both Thailand and Korea exemplify soft power's foundations in credible, ethical, and culturally appealing contributions, emphasizing mutual understanding and reciprocity.

Impact on Organizational Behavior

Cross-cultural communication and soft power ethics significantly influence multinational corporations. Thai firms adopting Korean soft power methods report higher employee commitment and satisfaction, driven by integrating cultural diplomacy into organizational practices.

Leadership and Management Practices

Leadership styles in Thai and Korean businesses reflect soft power ethics. Culturally sensitive and ethical leaders foster stronger teams and relationships, with Thai leaders integrating Korean techniques to enhance empathy, credibility, and trust.

Strategic Decision-Making

Incorporating soft power ethics and cross-cultural communication into decision-making improves business outcomes. Aligning strategies with cultural norms boosts consumer loyalty and brand recognition, enhancing organizational performance and international success.

Challenges and Limitations

While cross-cultural communication and soft power ethics offer benefits, challenges include resistance to innovation and varying outcomes across cultures. Managers must anticipate and address these obstacles proactively.

Relating Findings to Conceptual Frameworks

The analysis supports, supplements, and challenges existing theoretical concepts. Nye's soft power theory is reinforced, highlighting culture's role in boosting national attractiveness and influence, as seen in the intentional promotion of cultural exports in Thailand and Korea. Both situations show how the intentional promotion of cultural exportation and success stories can improve national reputation (Kim, 2022). Findings on target audience segmentation align with Nye's emphasis on careful audience engagement. However, literature often overemphasizes concrete cultural diplomacy policies while undervaluing the role of values, ideas, and global cooperation in shaping perceptions. A focus on quantifiable outcomes like popularity risks neglecting the limitations of superficial cultural exposure; deeper, reciprocal relationships are essential. Korea's centralized Hallyu promotion aligns with Gnedash's policy framework, while Thailand's more organic approach also succeeded, suggesting diverse strategies can be effective. Carminati's cascading effect of language learning was observed, and contrary to Ahn's ethical concerns, limited backlash occurred, indicating increased cultural familiarity and mutual understanding.

Implications for Theory and Practice

This study offers key insights for academics and policymakers. For researchers, it refines soft power theories by emphasizing sustainability, bilateral exchange, and comprehensive frameworks to evaluate coordination, metrics, and audience perceptions. For policymakers, it highlights the need for moral foundations, adaptability, and collaboration among government, industry, and civil society. Digital integration and data-driven monitoring can enhance cultural diplomacy, but over-reliance on transient cultural exports risks undermining lasting relationships. Balancing short-term gains with long-term trust and global contributions is essential. At the societal level, fostering cultural understanding

can reduce prejudices and promote peace through reciprocal initiatives. For management, cross-cultural communication and soft power ethics offer strategies to create inclusive, ethical, and high-performing environments in multinational businesses.

Conclusions

This research compared Thai and Korean cultural diplomacy in alignment with its objectives, offering insights into their soft power strategies and national branding efforts. South Korea emphasizes contemporary pop culture—such as K-dramas and K-pop—to convey a modern, youth-oriented identity, while Thailand leans on traditional arts and values rooted in spirituality and harmony. Korea employs a more centralized and proactive branding strategy, in contrast to Thailand's more organic and less structured approach. While Korea's Hallyu has achieved remarkable global visibility, both countries continue to face challenges in translating soft power into concrete diplomatic leverage and maintaining long-term cultural influence.

Audience targeting also differs: Korea prioritizes global youth markets, whereas Thailand focuses more on regional engagement, especially within ASEAN. These findings underline the strategic importance of cultural adaptation based on audience demographics and regional dynamics. However, the analysis cautions against relying solely on surface-level cultural exposure, arguing that deep, meaningful bilateral and multilateral engagements are essential for sustaining influence and building mutual understanding.

Theoretically, this study expands Joseph Nye's soft power framework by contextualizing it within the Asian region, highlighting how non-Western states adapt and reinterpret soft power to fit their historical, cultural, and geopolitical realities.

Limitations of this study include its reliance on secondary sources and limited availability of direct empirical data, particularly from Thai institutions.

Future research should focus on empirical case studies, incorporating interviews, media content analysis, and audience reception studies to assess the real-world impact of cultural diplomacy campaigns. Comparative studies involving additional Asian countries could further enrich the understanding of regional soft power dynamics and contribute to the broader literature in international communication and public diplomacy.

Recommendations

Policymakers should strengthen cultural diplomacy through strategic coordination, two-way cultural understanding, and metrics to assess effectiveness. Resources should balance digital and traditional diplomacy, supported by cultural ambassador programs. Over-reliance on cultural exports risks diminishing uniqueness, requiring meaningful international engagement and ethical practices. Academics should focus on sustainability, audience perceptions, and comparative case studies to advance public diplomacy theory, emphasizing reciprocity, ethics, and diversity for long-term gains.

Reference

- Ahn, Y., & Lim, S. (2023). Role of cultural public diplomacy in enhancing foreign policy. *Korea Observer*, 54(4).
- Athique, A. (2019). Soft power, culture and modernity: Responses to Bollywood films in Thailand and the Philippines. *International Communication Gazette*, 81(5), 470–489. <https://doi.org/10.1177/1748048518802234>
- Balraj, B. M., & Abd Manan, M. H. (2022). The conception of soft power in Korean's popular culture. *International Journal of Academic Research in Business & Social Sciences*, 12(9), 1909–1921. <https://doi.org/10.6007/IJARBS/v12-i9/14826>

- Barden, J. (2019). *A superpower between superpowers: How post-Cold War South Korea leveraged pop culture into soft power* (Doctoral dissertation). [University Name not specified].
- Bazyar, M., Yazdi-Feyzabadi, V., Rashidian, A., & Behzadi, A. (2021). The experiences of merging health insurance funds in South Korea, Turkey, Thailand, and Indonesia: A cross-country comparative study. *International Journal for Equity in Health*, 20, Article 182. <https://doi.org/10.1186/s12939-021-01535-7>
- Carminati, D. (2020). Playing safe or taking risks? Comparing China and Japan's soft power strategies in Thailand. *Asian Politics & Policy*, 12(3), 316–336. <https://doi.org/10.1111/aspp.12497>
- Costa, G. M. S. (2023). *Soft power and country image: A study about the influence of South Korean popular culture on consumer behaviour* (Doctoral dissertation). [University Name not specified].
- Jang, K. (2019). Between soft power and propaganda: The Korean military drama *Descendants of the Sun*. *Journal of War & Culture Studies*, 12(1), 24–36. <https://doi.org/10.1080/17526272.2018.1517601>
- Kim, M. (2022). The growth of South Korean soft power and its geopolitical implications. *Journal of Indo-Pacific Affairs*. [No volume/issue/page available]
- Kim, Y. (Ed.). (2021). *The soft power of the Korean Wave: Parasite, BTS and drama*. Routledge.
- _____. (2022). Soft power and cultural nationalism: Globalization of the Korean Wave. In Y. Kim (Ed.), *Media in Asia: Global, digital, gendered and mobile* (pp. [insert pages]). Routledge. [Page numbers missing]
- Kruarattikan, S. (2023). Taiwan's soft power in the perceptions of the Thai elites. In *Taiwan and Southeast Asia: Soft power and hard truths facing China's ascendancy* (pp. 171–190). [Publisher missing]

- Lamichhane, M. R. (2020). *Promotion of soft power through cultural diplomacy: A study of Nepal* (Doctoral dissertation). Department of International Relation & Diplomacy. [University name missing]
- Lee, K. S. (2018). Entitled to benevolence? South Korea's government-sponsored volunteers as public diplomacy and development actors. In *Communicating national image through development and diplomacy: The politics of foreign aid* (pp. 123–141). [Publisher missing]
- Lee, S. T. (2022). Film as cultural diplomacy: South Korea's nation branding through *Parasite* (2019). *Place Branding and Public Diplomacy*, 18(2), 93–104. <https://doi.org/10.1057/s41254-021-00212-4>
- Lipscomb, A. (2019). Culinary relations: Gastrodiploamacy in Thailand, South Korea, and Taiwan. *The Yale Review of International Studies*, 1(1), 1–3.
- Lovric, B. (2018). From film stories to national soft power: Policies and film content of South Korea, Japan, and China. In A. K. Chan & N. T. Khoo (Eds.), *The Palgrave handbook of Asian cinema* (pp. 609–630). Palgrave Macmillan UK. https://doi.org/10.1007/978-3-319-97157-7_27
- Ma, H. (2021). *The comparative study of US-China soft power diplomacy to ASEAN* [Unpublished doctoral dissertation]. [University Name not specified]
- Mustafha, N., & Abdul Razak, F. H. (2020). Cultural diplomacy in Korean drama *Descendants of the Sun*. *Journal of Media and Information Warfare*, 13(1), 1–49.
- Praditsilp, W., & Pongsakornrunsilp, S. (2023). Thai dance diplomacy: Thai government communication strategies for building soft power through staging Thai performances abroad. *The Journal of International Communication*. <https://doi.org/10.1080/13216597.2023.2214339>
- Praditsilp, W. (2022). *Crafting soft power in Thailand* (Doctoral dissertation). Macquarie University.

- Pumalee, M. T., Maluleem, J., & Faheem, M. (2018). *Soft power engagement toward ASEAN under the India's Act East Policy after 2014: A case study of Thailand* (Doctoral dissertation). Thammasat University.
- Roongsangjun, T. (2023). Soft power and the development of Thai society. *Journal of Social Work*, 31(1), 89–117.
- Steane, N. (2020). Examining the role of the human factor as a non-state actor in South Korea's public diplomacy strategies in Uzbekistan. [Source details incomplete – consider omitting or clarifying]
- Tella, O. (2021). *Africa's soft power: Philosophies, political values, foreign policies and cultural exports*. Taylor & Francis.
- Trisanawadee, S. (2020). Chinese cultural diplomacy towards ASEAN countries: Case study of Confucius Institutes in Thailand. *Manutsayasad Wichakan*, 27(2), 416–450.
- Yoon, S. W., & Zamorano, M. M. (2023). EU–South Korea international cultural relations in the twenty-first century: An overview. *Asia Europe Journal*. <https://doi.org/10.1007/s10308-023-00675-y>
- Zhou, Y. (2021). Confucius Institute in the Sino–Thai relations: A display of China's soft power. *Asian Journal of Social Science*, 49(4), 234–243. <https://doi.org/10.1163/15685314-bja10036>

คุณคือพลาซีโบ : ทำความคิดให้ออกฤทธิ์กับสุขภาพ*

YOU ARE THE PLACEBO : MAKING YOUR MIND MATTER

พระครูภาวนาปัญญาคุณ (ศุภกร ญาณันท์)

Phrakhruphawanapanyakun (Suphakon Yathanat)

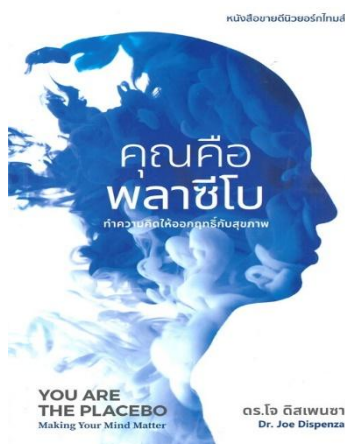
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

Graduate Studies Mahachulalongkornrajavidyalaya University Phrae Campus, Thailand

Corresponding Author's E-mail: Watpawiangthong99@gmail.com

วันที่รับบทความ : 22 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 27 มีนาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 28 มีนาคม 2568

Received 22 March 2025; Revised 27 March 2025; Accepted 28 March 2025

แปลจากหนังสือ : คุณคือพลาซีโบ : ทำความคิดให้ออกฤทธิ์กับสุขภาพ

ผู้เขียน : Dr. Joe Dispenza

ผู้แปล : ดิณณ์ อินทพิเชฐ

สำนักพิมพ์ : ซีต ออฟ เลิฟ

ปีที่พิมพ์ : 2566

จำนวนหน้า : 404 หน้า

บทนำ

หนังสือ “คุณคือพลาซีโบ : ทำความคิดให้ออกฤทธิ์กับสุขภาพ” โดย Dr. Joe Dispenza ได้นำเสนอแนวคิดที่พลิกโฉมวงการแพทย์และจิตวิทยา ด้วยหลักฐานเชิงประจักษ์ที่แสดงให้เห็นว่า “ความคิด” และ “ความเชื่อ” สามารถส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพและร่างกาย

Citation:

* พระครูภาวนาปัญญาคุณ (ศุภกร ญาณันท์). (2568). คุณคือพลาซีโบ : ทำความคิดให้ออกฤทธิ์กับสุขภาพ.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 249-262.

Phrakhruphawanapanyakun (Suphakon Yathanat). (2025). You Are The Placebo : Making Your Mind Matter.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 249-262.;

DOI: DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/JISDIADP/>

ของเรา หนังสือเล่มนี้ไม่ได้เป็นเพียงงานเขียนเกี่ยวกับการแพทย์ทางเลือกเท่านั้น แต่ยังเป็นการผสมผสานระหว่างวิทยาศาสตร์ การแพทย์ และจิตวิญญาณที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ในหนังสือเล่มนี้จัดว่าเป็นวรรณกรรมด้านวิทยาศาสตร์ โดยเฉพาะที่เกี่ยวกับการแพทย์ที่ ดร.โจ ดิสเพนซา นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับ “พลาซีโบ” ในฐานะวิธีการรักษาทางการแพทย์ โดยเล่าถึงประสบการณ์ส่วนตัวของเขา เมื่อได้รับอุบัติเหตุรุนแรงจนกระดูกสันหลังหัก แต่ปฏิเสธการผ่าตัดและเชื่อมั่นในพลังการรักษาตนเอง หลังจากหายดี ใน 9 สัปดาห์ เขาเริ่มสนใจ “การหายจากโรคร้ายอย่างฉับพลัน” และเดินทางค้นคว้าทั่วโลก ศึกษาผู้ป่วยที่ฟื้นตัวอย่างน่าประหลาดใจจากโรคร้ายโดยไม่ใช้การแพทย์แผนปัจจุบัน งานวิจัยของเขาผสมผสานวิทยาศาสตร์กับจิตวิญญาณ และนำไปสู่การเป็นนักเขียน นักพูด และนักวิจัยผู้มีชื่อเสียงในปัจจุบัน ดังนั้นหนังสือที่นำมาวิจารณ์ในครั้งนี้ เขียนโดย Dr. Joe Dispenza แปลโดย ตินณ อินทพิเชษฐ บทวิจารณ์หนังสือนี้คงอำนวยประโยชน์เชิงวิชาการ แก่นิสิต นักศึกษา และประชาชนผู้ที่สนใจ สืบไป

สำหรับหนังสือเล่มนี้ พิมพ์ครั้งที่ 7 รูปเล่มหนังสือมีขนาด 155x230x20 มม. น้ำหนัก 600 กรัม ชนิดกระดาษเป็นกระดาษถนอมสายตา จัดพิมพ์โดย โรงพิมพ์ กู๊ดเฮด พรินท์ ตั้ง แอนด์ แพคเกจจิ้ง ปีที่พิมพ์จำหน่าย พ.ศ. 2566 จัดจำหน่ายโดย บริษัท เคล็ดไทย จำกัด เนื้อหาสาระของหนังสือเล่มนี้มีจำนวนทั้งหมด 12 บท จำนวน 404 หน้า รูปเล่มลักษณะ ปกหน้าของหนังสือเป็นพื้นสีขาว โดยมีพื้นหลังที่ถูกต้องแบบเสมือนเป็นรูปศีรษะคนที่มีคว้นสีขาว สีฟ้า และน้ำเงินเข้ม โดยเน้นคำว่า “คุณคือ พลาซีโบ ทำความคิดให้ออกฤทธิ์กับสุขภาพ” และมีชื่อหนังสือเป็นภาษาอังกฤษอยู่ด้านซ้ายมือล่างเขียนว่า “YOU ARE THE PLACEBO MAKING YOUR MIND MATTER” ส่วนปกด้านหลังจะเป็นโทนสีน้ำเงิน มีข้อความเกี่ยวกับผู้เขียน เป็นตัวหนังสือสีขาว สำหรับข้อมูลทางบรรณานุกรมของหอสมุดแห่งชาติ คือ โจ ดิสเพนซา (Joe Dispenza), (ตินณ อินทพิเชษฐ, แปล), คุณคือพลาซีโบ : ทำความคิดให้ออกฤทธิ์กับสุขภาพ, กรุงเทพมหานคร: ชีต ออฟ เลิฟ, 2566. ISBN : 978-616-93159-1-9

คุณคือพลาซีโบ : ทำความคิดให้ออกฤทธิ์กับสุขภาพ

หนังสือ “คุณคือพลาซีโบ: ทำความคิดให้ออกฤทธิ์กับสุขภาพ” นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับพลังของจิตใจที่มีผลต่อร่างกาย โดยอธิบายถึงปรากฏการณ์ “พลาซีโบ” ซึ่งเป็นกระบวนการที่ความเชื่อและความคาดหวังสามารถส่งผลต่อสุขภาพของบุคคลได้ แม้ว่าจะไม่มีการใช้ยาหรือการรักษาที่มีผลทางกายภาพจริง ๆ ก็ตาม หนังสือเล่มนี้สำรวจกรณีศึกษาหลาย

กรณี que แสดงให้เห็นว่าความคิดของมนุษย์สามารถกระตุ้นการเปลี่ยนแปลงในร่างกายได้ ทั้งในแง่บวกและลบ รวมถึงการเชื่อมโยงแนวคิดทางจิตวิทยา ประสาทวิทยาศาสตร์ และพุทธปรัชญา เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจถึงศักยภาพของจิตใจในการเปลี่ยนแปลงสุขภาพของตนเอง ในบทแรก "มันเป็นไปได้หรือ" หนังสือได้ยกตัวอย่างของผู้ป่วยที่ประสบกับผลกระทบของพลาซีโบ เช่น แซม ลอนด์ ผู้ซึ่งได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นมะเร็งแต่กลับเสียชีวิตจากความเชื่อของตนเองมากกว่าตัวโรคหรือกรณีของเฟร็ด เมสัน นักศึกษาปริญญาโทที่เชื่อว่าเขากินยาเกินขนาด ทั้งที่ความจริงเป็นเพียงยาหลอก นอกจากนี้ยังมีตัวอย่างการรักษาที่ใช้พลาซีโบ เช่น การผ่าตัดหลอกที่ให้ผลลัพธ์เช่นเดียวกับการผ่าตัดจริง บทถัด ๆ ไปของหนังสือจะกล่าวถึงประวัติศาสตร์ของพลาซีโบ กลไกทางสมองและร่างกายที่เกี่ยวข้องวิธีที่ความคิดสามารถเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสมองและร่างกายได้ และแนวทางการนำพลาซีโบมาใช้ในการพัฒนาสุขภาพและคุณภาพชีวิตของตนเอง ซึ่งเนื้อหาประกอบด้วย

บทที่ 1 “มันเป็นไปได้หรือ” นำเสนอกรณีตัวอย่างเกี่ยวกับอิทธิพลของจิตใจที่มีต่อร่างกาย ผ่านเรื่องราวของผู้ป่วยและการรักษาแบบพลาซีโบ (placebo effect) รวมถึงผลกระทบของความเชื่อและทัศนคติต่อสุขภาพ แซม ลอนด์ (Sam Londe) ผู้ป่วยมะเร็งหลอดอาหารถูกวินิจฉัยว่ามีชีวิตอยู่ได้ไม่นาน แต่กลับเสียชีวิตหลังคริสต์มาส แม้การชันสูตรพบว่ามะเร็งของเขาไม่รุนแรงพอที่จะคร่าชีวิต อาจเป็นไปได้ว่าเขาเสียชีวิตเพราะความเชื่อมั่นในคำวินิจฉัยของแพทย์ เฟร็ด เมสัน (Fred Mason) นักศึกษาที่พยายามฆ่าตัวตายด้วยการกินยาจำนวนมากแต่กลับไม่เป็นอะไรเลย เพราะยาเหล่านั้นเป็นเพียงยาหลอก แสดงให้เห็นว่าอาการที่เกิดขึ้นเป็นผลจากความคาดหวังของจิตใจ อีกตัวอย่าง คือ เจนิส ฉอนเฟลด์ (Janis Schonfeld) ผู้ป่วยโรคซึมเศร้าที่ได้รับผลกระทบจากวิธีการรักษาทางจิตใจ และนายไรท์ (Mr. Wright) ผู้ป่วยมะเร็งต่อมน้ำเหลืองที่อาการดีขึ้นจาก “ยาแห่งปาฏิหาริย์” ซึ่งภายหลังถูกเปิดเผยว่าเป็นเพียงน้ำกลั่น

นอกจากนี้ บทนี้ยังกล่าวถึงการทดลองของ ดร.บรูซ มอสลีย์ (Dr. Bruce Moseley) ที่ทำการผ่าตัดหลอกผู้ป่วยข้อเข่าเสื่อม และพบว่าผู้ป่วยที่ไม่ได้รับการผ่าตัดจริงยังคงมีอาการดีขึ้นเช่นเดียวกับผู้ที่ได้รับการผ่าตัดจริง เนื้อหาทั้งหมดสะท้อนว่า ทัศนคติ ความเชื่อ และจิตใจของมนุษย์ สามารถมีผลต่อสุขภาพและกระบวนการรักษามากกว่าที่เคยคาดคิด

บทที่ 2 “ประวัติของพลาซีโบโดยย่อ” เป็นเรื่องราวเริ่มตั้งแต่สมัยสงครามโลกครั้งที่ 2 ด้วยเหตุที่มอร์ฟีนขาดแคลน ในหลาย ๆ โรงพยาบาลสนาม ครั้งหนึ่ง นายแพทย์เฮนรี บีช

เซอร์ (Henry Beecher) กำลังผ่าตัดให้กับทหารผู้ที่ได้รับบาดเจ็บสาหัส ในขณะที่บิชเซอร์กำลังกังวลว่าผู้ป่วยจะได้รับความเจ็บปวดจากการผ่าตัด แต่พยาบาลผู้ดูแลการผ่าตัดของเขาได้ฉีดน้ำเกลือให้กับทหารทำให้ทหารสงบลงทันที และสามารถทำการผ่าตัดได้โดยไม่ใช้ยาสลบ ทหารคนนั้นรู้สึกเจ็บปวดเพียงเล็กน้อยและไม่เกิดภาวะช็อก เมื่อบิชเซอร์กลับมายังสหรัฐอเมริกาหลังจากที่สงครามสิ้นสุดลง เขาได้เริ่มศึกษาปรากฏการณ์อย่างจริงจัง และเป็นผู้สร้างประวัติศาสตร์เกี่ยวกับ “พลาซีโบ” โดยการสุปรายงานทางการแพทย์ผ่านวารสารสมาคมการแพทย์อเมริกัน (Journal of American Medical Association) ที่นำระบบการวิจัยแบบสุ่มทดลองมาใช้

ในบทนี้ ดร.โจ ดิสเพนซา ได้เชื่อมโยงผลของพลาซีโบกับความคิด ความเชื่อ และความหวัง เช่น ความเชื่อในสิ่งศักดิ์สิทธิ์และกลไกของจิต โดยนำเสนอผ่านบทความวิจัยในแง่มุมต่าง ๆ

บทที่ 3 “ปรากฏการณ์พลาซีโบในสมอง” อธิบายแนวทางในการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพและพฤติกรรมของตนเองในระยะเวลาอันสั้น ดร.โจ ชี้ให้เห็นว่า ความคิดและพฤติกรรมเดิม ๆ ทำให้เราติดอยู่ในวัฏจักรชีวิตแบบเดิม หากต้องการเปลี่ยนแปลงเราต้องสร้างแนวคิดใหม่ หาทางเลือกใหม่ และลงมือทำพฤติกรรมใหม่ สมองและระบบประสาทสามารถปรับเปลี่ยนได้เมื่อเรากระตุ้นมันด้วยประสบการณ์และความรู้สึกใหม่ ๆ การเปลี่ยนแปลงเริ่มต้นจาก “ความคิด” ซึ่งสะท้อนแนวคิดโบราณว่า “จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว” และ “ใจเป็นใหญ่ ใจเป็นประธาน” กระบวนการนี้เรียกว่า “การข้ามแม่น้ำแห่งการเปลี่ยนแปลง” โดยอุปสรรคสำคัญคือการหลีกเลี่ยงการเลือกทางเดิมซ้ำ ๆ ดร.โจ ดิสเพนซาแนะนำให้เราคิดและรู้สึกอย่างเป็นอิสระจากสิ่งแวดล้อมภายนอก และใช้ 3 กฎแห่งสำคัญ ได้แก่ การวางเงื่อนไข การคาดหวัง และการกำหนดความหมาย เพื่อควบคุมและนำพาชีวิตไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่แท้จริง

บทที่ 4 “ปรากฏการณ์พลาซีโบในร่างกาย” อธิบายถึงความสามารถของร่างกายในการเปลี่ยนแปลงในระดับเซลล์ผ่าน DNA, ยีน (Gene) และ Epigenetics ซึ่งสามารถถูกกระตุ้นด้วย ความคิดใหม่ พฤติกรรมใหม่ และการกำหนดความหมายใหม่ แม้เราควบคุมสิ่งแวดล้อมไม่ได้ แต่เราสามารถจัดการองค์ประกอบภายในได้ผ่านความเชื่อและการรับรู้ อย่างไรก็ตามการเปลี่ยนแปลงอาจนำไปสู่ ความเครียด 3 รูปแบบ ได้แก่ กายภาพ เคมี และอารมณ์ เมื่อเผชิญกับความเครียดระบบประสาทซิมพาเทติกจะถูกกระตุ้น ทำให้เกิด Fight or Flight Response หากเกิดขึ้นบ่อย อาจนำไปสู่ “มรดกของอารมณ์เชิงลบ” เช่น ความโกรธ ความวิตกกังวลและความอิจฉา ดร.โจ ดิสเพนซา เสนอแนวทางลดความเครียดโดยใช้อารมณ์

เชิงบวก ผ่าน “สมาธิ” เพื่อเข้าถึงจิตวิญญาณ เพิ่มสติสัมปชัญญะ และกระตุ้น Epigenetics ให้สามารถตั้งโปรแกรมยีนใหม่ได้ ซึ่งช่วยให้ร่างกายและจิตใจเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างแท้จริง

บทที่ 5 “ความคิดเปลี่ยนแปลงสมองและร่างกายได้อย่างไร” ได้อธิบายว่า กุญแจสำคัญคือ การทำให้ความคิดภายในของเราเป็นจริงมากกว่าสิ่งแวดล้อมภายนอก เนื่องจากสมองของเราไม่สามารถแยกแยะความแตกต่างได้ และการกระตุ้นยีนใหม่ด้วยวิธีการใหม่จะส่งผลต่อเอพิเจเนติกส์ ราวกับว่าเหตุการณ์ในอนาคตที่จินตนาการไว้เป็นจริง จะนำไปสู่การก้าวสู่ความเป็นจิตใจใหม่และเป็นพลาศิโบ นอกจากนี้ หากความคิดใหม่สามารถสร้างจิตใจใหม่ได้ โดยการกระตุ้นโครงข่ายประสาทใหม่ สร้างนิวโรเปปไทด์ และผลิตฮอร์โมนที่ดีขึ้นจะส่งสัญญาณให้กับยีนด้วยวิธีการใหม่ และกระตุ้นยีนใหม่ให้สร้างโปรตีนชนิดใหม่ และหากการแสดงออกของโปรตีนคือการแสดงออกของชีวิต ซึ่งคือสุขภาพร่างกาย ย่อมแสดงว่า ความคิดสามารถรักษาร่างกายได้

บทที่ 6 “การคล้อยตามสิ่งชี้นำ” อธิบายถึง อิทธิพลของการสะกดจิตและการถูกชี้นำผ่านกรณีของ ไอแวน ซานติเอโก ผู้ถูกสะกดจิตให้กระทำการที่ขัดกับศีลธรรม เช่นเดียวกับ พระองค์สิมาร ที่ถูกชี้นำให้ทำผิดโดยปราศจากการใช้เหตุผล การคล้อยตามเกิดจาก 3 ปัจจัยหลัก ได้แก่ การยอมรับ ความเชื่อ และการยอมจำนน ซึ่งส่งผลต่อ จิตสำนึก (5%) และจิตใต้สำนึก (95%) โดย จิตใต้สำนึกเป็นแหล่งเก็บข้อมูลและพฤติกรรมอัตโนมัติของเรา สมองอารมณ์และสมองเคมี มีบทบาทสำคัญในการควบคุมการตอบสนองต่อสิ่งเร้าภายนอก ในขณะที่ คอร์เทกซ์ใหม่ ทำหน้าที่คิดวิเคราะห์และตัดสินใจ คนที่ใช้ โยนิโซมนัสการ หรือการคิดอย่างมีเหตุผลมาก มักจะถูกชี้นำได้ยากกว่า หากเราสามารถข้ามพ้น จิตคิดวิเคราะห์ ไปได้ จะเข้าสู่ จิตใต้สำนึกผ่านคลื่นสมอง อัลฟา ธิตา เดลตา และหลับลึก ซึ่งเป็นสภาวะที่สามารถเปลี่ยนแปลงความคิดและพฤติกรรมได้ง่าย “สมาธิ” เป็นกุญแจสำคัญที่ช่วยให้เราหลุดพ้นจากอิทธิพลภายนอก ควบคุมจิตใต้สำนึก และนำไปสู่การปรับเปลี่ยนชีวิตอย่างแท้จริง

บทที่ 7 “ทัศนคติ ความเชื่อ และมุมมอง” ในบทนี้กล่าวว่า ความเชื่อเกิดจากประสบการณ์ในอดีต ส่วนทัศนคติ คือ ความคิดและความรู้สึกรวมเข้าด้วยกันจนกลายเป็นนิสัยหรือสิ่งที่ทำโดยอัตโนมัติ หากเราเกิดทัศนคติบางอย่างซ้ำ ๆ เป็นเวลานานพอ และรวมทัศนคติเหล่านั้นเข้าด้วยกันจะเกิดความเชื่อ (Belief) ขึ้นมา ความคิดและความรู้สึกซ้ำแล้วซ้ำเล่าจะฝังแน่นอยู่ในสมองโดยก่อให้เกิดสารเคมีในรูปแบบของอารมณ์ และวางเงื่อนไขทางอารมณ์ให้กับร่างกาย จึงเป็นเรื่องยากที่จะเปลี่ยนแปลงความเชื่อ ถ้าเรารวมความเชื่อที่เกี่ยวข้องเข้าด้วยกัน

จะกลายเป็นมุมมอง (Perception) การเปลี่ยนแปลงความเชื่อและมุมมองของเราเพื่อสร้างการตอบสนองพลาซีโบ คือ การเปลี่ยนแปลงสภาวะความเป็นอยู่ เพื่อให้เห็นว่าความเชื่อเก่าที่จำกัดของเรานั้น เป็นเพียงบันทึกของอดีตและเราเต็มใจที่จะปล่อยความเชื่อเหล่านั้นไปเพื่อให้สามารถโอบรับความเชื่อใหม่เกี่ยวกับตัวเองที่จะช่วยให้เราสร้างสรรค์อนาคตใหม่ได้

บทที่ 8 “จิตควอนตัม” เป็นบทที่มีเนื้อหาเกี่ยวกับพลังงานในระดับควอนตัมที่เกี่ยวข้องกับสสาร ตามนิยามว่า “เป็นอนุภาค (Particle) ของแข็ง” และ สนามพลังงาน ข้อมูลวัตถุที่ถูกนิยามว่า “เป็นคลื่น (Wave)” โดยเวลาที่เราเปลี่ยนแปลงพลังงานของเราเพื่อตัดแปลงความเชื่อหรือมุมมองเกี่ยวกับตัวเรา นั้นหมายความว่า เรากำลังเพิ่มความถี่ของอะตอมและโมเลกุลของร่างกายของเราและเพิ่มความแข็งแรงของสนามพลังงาน เมื่อเราโอบรับสภาวะอารมณ์ที่เบิกบานและสร้างสรรค์ เช่น การดลใจ ความมีพลัง ความซาบซึ้ง หรือความไร้เทียมทาน เราจะทำให้อะตอมของเราหมุนเร็วขึ้น และสร้างสนามพลังงานที่แข็งแรงขึ้นรอบตัวเรา ซึ่งส่งผลต่อสสารทางกายภาพของเรา ดังนั้น จิตควอนตัมจึงเป็นคลื่นพลังงานที่จะส่งผลต่อร่างกายของเรา สอดคล้องกับการปฏิบัติสติปัฏฐาน (กาย เวทนา จิต ธรรม) ที่ต้องตามดูในทุกอณูของขั้น 5 (รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ)

บทที่ 9 “สามเรื่องราวการเปลี่ยนแปลงตัวเอง” ได้กล่าวถึง การนำเรื่องราวของคนที่ได้ใส่พลังงานแห่งจิตของตนเองไปในโลกแห่งวัตถุที่อยู่เหนือประสาทสัมผัส และโอบรับความเป็นไปได้ซ้ำ ๆ จนปรากฏขึ้นในชีวิตของเขา เช่น เรื่องราวของลอรี ผู้ที่ได้รับการวินิจฉัยว่าเป็นโรคกระดูกเสื่อม โพลีออสโตติไฟบรัสดีสเพลเซีย (Polyostotic Fibrous Dysplasia) เรื่องราวของแคนเดซผู้เสพติดอารมณ์ความเครียด จนส่งผลให้เป็นผู้ป่วยด้วยโรคฮาชิโมโต (Hashimoto's disease : โรคต่อไทรอยด์อักเสบแบบฮาชิโมโต หรือโรคต่อน้ำเหลืองไทรอยด์อักเสบเรื้อรัง) และเรื่องของโจแอน คุณแม่วัย 59 ปี ผู้เผชิญกับโรคปอดอักเสบชนิดที่อาการทรุดลงในภายหลัง (SPMS) ซึ่งทั้ง 3 กรณีประสบผลสำเร็จในการรักษาตนเองโดยไม่ใช้ทรัพยากรภายนอก โดยเปลี่ยนแปลงสุขภาพจากภายในที่ไม่ต้องใช้ยารักษาโรค การผ่าตัด หรือการบำบัดหรือสิ่งใด ๆ นอกเหนือจากการใช้จิตใจรักษาจนกลายเป็นพลาซีโบของตนเอง ในตอนท้ายของบทนี้ ดร.โจ ดิสเพนซา ได้นำผลการตรวจทางวิทยาศาสตร์ของสมองคนอื่น ๆ เช่น ลักษณะของการทำงานเกินไปหรือตื่นตัวเกินไป การเปลี่ยนแปลงในโรคพาร์กินสันหลังสมาธิ ประสบการณ์ปีติสุขระหว่างการทำสมาธิ เป็นต้น

บทที่ 10 “ข้อมูลการเปลี่ยนแปลง: หลักฐานที่พิสูจน์ว่าคุณคือฟลาซีโบ” เป็นบทสุดท้ายของภาคหนึ่ง ที่ ดร.โจ อธิบายผลการตรวจตามแนวทางวิทยาศาสตร์ที่นำมาใส่ไว้ท้ายบทที่ 9 โดยแยกอธิบายในแต่ละกรณีก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลง

บทที่ 11 “การเตรียมตัวก่อนทำสมาธิ” ได้กล่าวว่า การปฏิบัติสมาธิในช่วงเวลา ก่อนเข้านอนในตอนกลางคืน และทันทีที่คุณตื่นนอนในตอนเช้า โดยให้เหตุผลว่า สองช่วงเวลานี้จะง่ายกว่าที่จะเข้าสู่คลื่นสมองอัลฟาหรืออีตา (รายละเอียดอยู่ในบทที่ 6) ซึ่งมีความพร้อมสำหรับการเข้าสู่สภาวะผันแปร ทั้งนี้ควรเลือกปฏิบัติในสถานที่ที่จะไม่ถูกรบกวน (สัปปายะ) โดยผู้ปฏิบัติต้องทำร่างกายให้สบาย (ตัดปัลลิว) และปฏิบัติประมาณ 46 - 60 นาที หรือมากกว่า ในบทนี้ ดร.โจ ได้อ้างถึงวิธีการทำสมาธิตามแนวพุทธในทิเบต เรียกว่า “การทำสมาธิแบบเปิดการรับรู้ (Open focus)” โดยหลับตาลง เพื่อนำเรื่องภายนอกออกจากใจ แล้วเปิดการรับรู้ของเราไปอยู่กับปริภูมิ (Space) เพื่อระงับความวุ่นวาย ขจัดเคลื่อนรบกวน และค้นหาปัจจุบันขณะ ซึ่งทำให้เราสามารถเข้าถึงความเป็นไปได้ในระดับควอนตัมที่เราไม่เคยเข้าถึงมาก่อน (อาจจะหมายถึง ฌาน) นอกจากวิธีการเตรียมตัวเข้าสู่สมาธิแล้ว ดร.โจ ยังมีคำเตือนว่า “เวลาที่ คุณเริ่มต้นการฝึกสมาธิ หากคุณเพียงใส่การทำสมาธิเข้าไปเป็นอีกเหตุการณ์ในกิจวัตรของคุณ มันก็อาจจะกลายเป็นเพียงอีกรายการที่คุณต้องทำ คุณจะไม่สามารถค้นหาปัจจุบันขณะเจอ” ซึ่งถ้า มองตามแนวทางของพุทธธรรมหมายถึงเราควรปฏิบัติอย่างจริงจัง มิใช่เพียงรูปแบบการปฏิบัติ เพื่อเรียกศรัทธาหรือภาพลักษณ์

บทที่ 12 “การทำสมาธิเพื่อเปลี่ยนแปลงความเชื่อและมุมมอง” บทสุดท้าย ดร. โจ ดิสเพนซา กล่าวถึงการปฏิบัติ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 การชี้แนะ ส่วนที่ 2 การค้นหาปัจจุบันขณะ และส่วนที่ 3 การเปลี่ยนแปลงความเชื่อและมุมมอง ซึ่งวิธีการปฏิบัติในบทนี้ มีเนื้อหาให้ผู้ปฏิบัติท่องจำหรือบันทึกเสียงเพื่อฟังไปพร้อม ๆ กับการปฏิบัติ หรือจะใช้เสียงของ ดร.โจ ดิสเพนซา ที่ได้อัดเสียงไว้แล้ว และมีแบบละเอียดในภาคผนวกของเล่ม

บทวิจารณ์

จุดเด่น

หนังสือ “คุณคือฟลาซีโบ: ทำความคิดให้ออกฤทธิ์กับสุขภาพ” เป็นงานเขียนที่ผสมผสานแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ จิตวิทยา และการแพทย์แบบองค์รวม เพื่อนำเสนอพลังของความคิดที่ส่งผลต่อสุขภาพ จุดเด่นของหนังสือเล่มนี้อยู่ที่ รูปแบบวรรณกรรมที่ชัดเจน มีการเล่าเรื่องผ่าน

กรณีศึกษาที่น่าสนใจ ภาษาและการนำเสนอที่เข้าใจง่าย แม้เป็นเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์ การออกแบบเนื้อหาที่เป็นระบบ แบ่งเป็นภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติอย่างชัดเจน ความทันสมัยของแนวคิด ที่อ้างอิงงานวิจัยด้านสมองและพฤติกรรม หนังสือเล่มนี้จึงเป็นแหล่งความรู้ที่ช่วยเปิดมุมมองใหม่เกี่ยวกับศักยภาพของจิตใจในการเฝ้ายาร่างกาย การวิจารณ์หนังสือเล่มนี้สามารถแบ่งออกเป็น 4 ประเด็นสำคัญ ได้แก่ รูปแบบทางวรรณกรรม ภาษาและการนำเสนอ การออกแบบเนื้อหา และความทันสมัย ประกอบด้วย

1. รูปแบบทางวรรณกรรม หนังสือเล่มนี้มีรูปแบบทางวรรณกรรมที่โดดเด่นด้วยการใช้ภาษาเชิงวิทยาศาสตร์ ผสมผสานกับการเล่าเรื่องเชิงจิตวิทยาและปรัชญา ผู้เขียนใช้การเล่าเรื่องผ่านกรณีศึกษา ทำให้เนื้อหาดูน่าสนใจและเข้าถึงง่าย แม้เป็นเนื้อหาทางวิทยาศาสตร์ หนังสือแบ่งเป็น 2 ภาค คือ ภาคทฤษฎีที่อธิบายหลักการของพลาซีโบและภาคปฏิบัติที่เน้นการฝึกจิต การแบ่งส่วนนี้ ช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจโครงสร้างของเนื้อหาได้เป็นอย่างดี

2. ภาษาและการนำเสนอ ภาษาที่ใช้ในหนังสือ “คุณคือพลาซีโบ: ทำความคิดให้ออกฤทธิ์กับสุขภาพ” มีความชัดเจนและแฝงด้วยปรัชญาลึกซึ้ง ผู้เขียนนำเสนอแนวคิดวิทยาศาสตร์การแพทย์ร่วมกับจิตวิทยา โดยใช้ภาษาที่ไม่ซับซ้อนจนเกินไป หนังสือเล่มนี้ไม่ได้เป็นเพียงงานวิชาการหนัก ๆ แต่มีส่วนที่สร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้ผู้อ่านตั้งคำถามกับความเชื่อเดิมของตนเอง นอกจากนี้ยังมีการใช้กรณีศึกษาจริงเพื่อสนับสนุนแนวคิด

3. การออกแบบเนื้อหา การออกแบบเนื้อหาในหนังสือเล่มนี้มีความเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยแบ่งออกเป็น 12 บท ซึ่งช่วยให้ผู้อ่านสามารถทำความเข้าใจแนวคิดเกี่ยวกับพลาซีโบทีละขั้นตอน ภาคแรกมุ่งเน้นให้ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์และทฤษฎี ส่วนภาคที่สองเป็นแนวทางปฏิบัติที่ช่วยให้ผู้อ่านนำไปใช้จริง มีการใช้กรณีศึกษาที่หลากหลาย และอ้างอิงงานวิจัยที่น่าเชื่อถือ ทำให้เนื้อหาดูมีน้ำหนักมากขึ้น

4. ความทันสมัย หนังสือ “คุณคือพลาซีโบ: ทำความคิดให้ออกฤทธิ์กับสุขภาพ” มีความทันสมัยในการหยิบยกศาสตร์ด้านสมอง ประสาทวิทยา และการแพทย์แบบองค์รวมมาอธิบายความเชื่อมโยงระหว่างจิตใจและร่างกาย มีการกล่าวถึงแนวคิดทางวิทยาศาสตร์ล่าสุด เช่น เอพิเจเนติกส์ (Epigenetics) และการเปลี่ยนแปลงของสมองผ่านการฝึกสมาธิ หนังสือสะท้อนให้เห็นว่าความคิดของมนุษย์มีอิทธิพลต่อสุขภาพได้อย่างไร ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับการยอมรับมากขึ้นในวงการแพทย์ทางเลือกและจิตวิทยาสมัยใหม่

จุดด้อย

ในการวิจารณ์หนังสือ “คุณคือพลาซีโบ: ทำความคิดให้ออกฤทธิ์กับสุขภาพ” จะเป็นหนังสือที่มีเนื้อหาน่าสนใจและสร้างแรงบันดาลใจเกี่ยวกับพลังของจิตใจในการเยียวยาร่างกาย แต่ก็ยังมีจุดด้อยบางประการที่ควรพิจารณา หนังสือเล่มนี้ใช้ศัพท์เทคนิคทางวิทยาศาสตร์และการแพทย์จำนวนมาก ทำให้ผู้อ่านที่ไม่มีพื้นฐานอาจเข้าใจได้ยาก นอกจากนี้ เนื้อหาบางส่วนมีความซับซ้อน ต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจ และยังขาดข้อโต้แย้งจากมุมมองทางการแพทย์กระแสหลัก หนังสือมุ่งเน้นเสนอแนวคิดด้านบวกของพลาซีโบ แต่ไม่ได้กล่าวถึงข้อจำกัดของแนวคิดนี้อย่างเพียงพอ ประกอบด้วย

1. ศัพท์เทคนิคเฉพาะทางจำนวนมาก หนังสือเล่มนี้เต็มไปด้วยศัพท์ทางวิทยาศาสตร์การแพทย์ และจิตวิทยา ซึ่งอาจทำให้ผู้อ่านที่ไม่มีพื้นฐานด้านนี้รู้สึกสับสนและเข้าใจยาก แม้จะมีการอธิบายประกอบ แต่บางแนวคิด เช่น เอพิเจเนติกส์ (Epigenetics) หรือกระบวนการทำงานของสมองและระบบประสาท อาจต้องใช้ความรู้พื้นฐานด้านชีววิทยาและประสาทวิทยาในการทำความเข้าใจ

2. เนื้อหาซับซ้อนและต้องใช้เวลาในการทำความเข้าใจ หนังสือเล่มนี้ไม่ได้เป็นเพียงหนังสือแนวพัฒนาตนเองทั่วไป แต่เป็นการอธิบายแนวคิดที่ลึกซึ้งเกี่ยวกับสมอง จิตใจ และสุขภาพ จึงต้องใช้เวลาพอสมควรในการทำความเข้าใจแนวคิดแต่ละประเด็น โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยทางวิทยาศาสตร์ ผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับการอ่านงานลักษณะนี้อาจรู้สึกวุ่นวายหรือมีความยืดเยื้อและซับซ้อน

3. มีการอ้างอิงหลักฐานทางวิทยาศาสตร์ แต่ยังขาดข้อโต้แย้ง แม้ว่าผู้เขียนจะนำเสนอข้อมูลจากการวิจัยและกรณีศึกษาต่าง ๆ แต่หนังสือมุ่งเน้นการนำเสนอด้านบวกของแนวคิดพลาซีโบเป็นหลัก โดยขาดการกล่าวถึงข้อโต้แย้งจากนักวิทยาศาสตร์หรือแพทย์ที่อาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ทำให้เกิดคำถามเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของข้อสรุปที่นำเสนอ

4. แนวคิดบางอย่างอาจขัดแย้งกับความเชื่อทางการแพทย์กระแสหลัก หนังสือให้ความสำคัญกับพลังของจิตใจในการรักษาสุขภาพ แต่ในบางจุดอาจดูเหมือนลดทอนบทบาทของวิทยาศาสตร์การแพทย์แผนปัจจุบัน ผู้ที่ยึดหลักการแพทย์ดั้งเดิมอาจรู้สึกวุ่นวายที่เห็นการนำเสนอในหนังสือยังขาดหลักฐานทางคลินิกที่เพียงพอ และอาจทำให้เกิดข้อถกเถียงเกี่ยวกับการใช้จิตบำบัดแทนการรักษาทางการแพทย์ทั่วไป

วิเคราะห์ประเด็นของคุณค่าของหนังสือ

หนังสือ “คุณคือพลาซีโบ: ทำความคิดให้ออกฤทธิ์กับสุขภาพ” เป็นผลงานที่มีคุณค่าในหลายมิติ ทั้งด้านสังคม การศึกษา เศรษฐกิจ ศาสนา และการพัฒนาตนเอง เนื้อหาในหนังสือช่วยให้ผู้อ่านเข้าใจพลังของจิตใจที่ส่งผลต่อสุขภาพและชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ยังเป็นแหล่งความรู้ที่ผสมผสานระหว่างหลักวิทยาศาสตร์ จิตวิทยา และปรัชญา เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้และปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อชีวิตที่ดีขึ้น การนำเสนอแนวคิดเรื่องพลาซีโบในหนังสือเล่มนี้ช่วยส่งเสริมแนวทางการดูแลสุขภาพแบบองค์รวม ลดการพึ่งพาการรักษาทางการแพทย์ที่ไม่จำเป็น และสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การวิเคราะห์คุณค่าของหนังสือเล่มนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่

1. คุณค่าด้านสังคม หนังสือเล่มนี้ช่วยให้สังคมเข้าใจเรื่องพลังของจิตใจที่ส่งผลต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของมนุษย์ โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องพลาซีโบที่สะท้อนถึงอิทธิพลของความเชื่อและจิตใต้สำนึก หนังสือช่วยส่งเสริมให้ผู้คนตระหนักถึงศักยภาพของตนเองในการสร้างสุขภาพที่ดี ลดการพึ่งพาการรักษาทางการแพทย์ที่เกินความจำเป็น นอกจากนี้ยังสนับสนุนแนวทางการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมที่ให้ความสำคัญทั้งร่างกายและจิตใจ ทำให้เกิดกระแสสังคมที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพจิตมากขึ้น

2. คุณค่าด้านการศึกษา หนังสือเล่มนี้มีคุณค่าเชิงการศึกษาเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในแง่ของการบูรณาการความรู้ด้านจิตวิทยา ประสาทวิทยา และการแพทย์ หนังสือให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการทำงานของสมองและจิตใจในรูปแบบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง โดยเหมาะสำหรับนักศึกษา นักวิจัย และบุคคลทั่วไปที่สนใจด้านสุขภาพและจิตวิทยา นอกจากนี้ หนังสือยังส่งเสริมให้ผู้อ่านฝึกคิดเชิงวิเคราะห์และทดลองปฏิบัติสมาธิเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเอง

3. คุณค่าด้านเศรษฐกิจ หนังสือเล่มนี้ช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของบุคคลและสังคม โดยนำเสนอแนวคิดที่ช่วยให้ผู้คนดูแลสุขภาพของตนเองผ่านการปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรม การลดการพึ่งพาและการรักษาที่ไม่จำเป็นสามารถลดค่าใช้จ่ายด้านการแพทย์และส่งเสริมการใช้ทรัพยากรด้านสุขภาพอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ แนวคิดในหนังสืออาจช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดธุรกิจเกี่ยวกับสุขภาพเชิงบวก เช่น การทำสมาธิ การบำบัดทางจิตและการพัฒนาตัวเอง

4. คุณค่าด้านศาสนาและวัฒนธรรม หนังสือเล่มนี้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับพลังของจิตใจ ซึ่งสามารถเชื่อมโยงกับหลักคำสอนของศาสนาต่าง ๆ โดยเฉพาะแนวคิดเรื่องสมาธิและการควบคุมจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางของพระพุทธศาสนา นอกจากนี้ ยังสะท้อนให้เห็นถึงวัฒนธรรมการดูแลสุขภาพแบบองค์รวมที่เป็นที่นิยมในหลายประเทศ โดยเฉพาะแนวคิดการรักษาแบบธรรมชาติและสมาธิบำบัด ซึ่งได้รับอิทธิพลจากแนวคิดตะวันออก

5. คุณค่าด้านการพัฒนาตนเอง หนังสือเล่มนี้ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจในศักยภาพของตนเอง และกระตุ้นให้ผู้อ่านสามารถเปลี่ยนแปลงชีวิตของตนเองได้ผ่านการปรับเปลี่ยนความคิดและพฤติกรรม เป็นแนวทางที่ช่วยให้ผู้คนมีความมั่นใจในการกำหนดเส้นทางชีวิตของตนเอง ลดความเครียด และสร้างพลังบวกให้กับชีวิต นอกจากนี้ ยังช่วยให้ผู้อ่านสามารถพัฒนานิสัยที่ดี เช่น การฝึกสมาธิ การตั้งเป้าหมาย และการสร้างความเชื่อที่ส่งเสริมสุขภาพและความสำเร็จ

หลักการที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้

หนังสือ "คุณคือพลาซีโบ: ทำความคิดให้ออกฤทธิ์กับสุขภาพ" มีเนื้อหาที่สามารถเชื่อมโยงกับหลักการทางพระพุทธศาสนาได้อย่างลึกซึ้ง โดยเฉพาะแนวคิดเกี่ยวกับ อำนาจของจิตใจ และการฝึกสมาธิ เพื่อเปลี่ยนแปลงสุขภาพและชีวิต หลักธรรมที่ปรากฏในหนังสือสอดคล้องกับ ไตรสิกขา (ศีล สมาธิ ปัญญา) ซึ่งเน้นการควบคุมตนเองผ่านการฝึกจิตให้เกิดปัญญาและการตระหนักรู้ นอกจากนี้ แนวคิดเรื่องการเปลี่ยนแปลงความคิดเพื่อสร้างสุขภาพยังสะท้อนถึงหลัก โยนิโสมนสิการ (การใช้ปัญญาพิจารณาอย่างแยบคาย) และ หลักแห่งกฎแห่งกรรม ที่อธิบายว่าความคิดและการกระทำของเราเป็นตัวกำหนดผลลัพธ์ในชีวิต โดยหลักการสำคัญที่ปรากฏในหนังสือเล่มนี้ ได้แก่

1. หลักแห่งอิทธิบาท 4 (คุณเครื่องให้ถึงความสำเร็จ คุณธรรมที่นำไปสู่ความสำเร็จแห่งผลที่มุ่งหมาย) ได้แก่ 1. ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้น อยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ได้ผลดียิ่ง ๆ ขึ้นไป 2. วิริยะ ความเพียร คือ ความขยันประกอบสิ่งนั้น ด้วยความพยายาม เข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ทอดทิ้ง 3. จิตตะ ความคิดมุ่งไป คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตผูกใฝ่ไม่ปล่อยให้ใจฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป อุทิศตัวอุทิศใจให้แก่สิ่งที่ทำ 4. วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณา

ใคร่ครวญตรวจตรา หาเหตุผล และตรวจสอบข้อยิ่งหย่อนในสิ่งที่ทำนั้น มีการวางแผน วัตถุประสงค์ วิธีแก้ไขปรับปรุงเป็นต้น (พระพรหมคุณาภรณ์ ป. อ., 2551 : 160)

2. หลักกรรม (เหตุและผล) และกฎแห่งเหตุปัจจัย กรรม แปลว่า การกระทำ การกระทำที่แสดงออกทางกายเรียกว่า “กายกรรม” การกระทำทางวาจาเรียกว่า “วจีกรรม” การกระทำทางใจ คือ ความคิดนึกเรียกว่า “มโนกรรม” การกระทำที่ประกอบด้วยเจตนาหรือความตั้งใจ จงใจ จึงจะเป็นกรรม (อง.ฉก. (บาลี) 22/63/395) ในนิพเพธิกสูตร กล่าวว่า “ภิกษุทั้งหลาย เพราะอาศัยเหตุนี้ว่า เรากล่าวว่าเจตนาเป็นตัวกรรม บุคคลคิดแล้วจึงกระทำด้วยกาย วาจา และใจ” (อง.ฉก. (ไทย) 22/63/577) ในทางพระพุทธศาสนาอธิบายว่า “เหตุ” นำไปสู่ “ผล” ซึ่งหมายความว่า การกระทำทุกอย่าง ทั้งทางกาย วาจา และใจ ย่อมส่งผลกลับมาในรูปแบบที่สอดคล้องกัน เช่นเดียวกับแนวคิดของพลาซิโบที่แสดงให้เห็นว่า ความคิด (เหตุ) สามารถส่งผลต่อสุขภาพของร่างกาย (ผล) ได้โดยตรง หากเรามีความเชื่อและความคาดหวังในทางบวก สมองและร่างกายจะตอบสนองต่อสิ่งนั้น ทำให้เกิดการฟื้นฟูและเสริมสร้างสุขภาพที่ดี ซึ่งตรงกับหลักที่ว่า “ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว”

3. หลักมโนมยิทธิ (อำนาจแห่งจิต) หลักมโนมยิทธิ (อำนาจแห่งจิต) เป็นการที่จิตสามารถสร้างผลทางกายและใจได้ตามความตั้งใจของมัน โดยพระพุทธเจ้าทรงสอนว่า “มโนปุพพังคมา ธัมมา” ซึ่งแปลว่า “จิตเป็นใหญ่ จิตเป็นประธาน” คือ จิตมีอำนาจในการกำหนดและควบคุมความคิด การกระทำ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นในชีวิต เมื่อจิตสงบและมีสมาธิอย่างมั่นคงจะสามารถบรรลุธรรมและพัฒนาวิปัสสนาได้ ส่งผลให้เกิดการเจริญรู้แจ้งในสภาพการณ์ต่าง ๆ การฝึกมโนมยิทธิ จึงเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาจิตใจให้เข้มแข็งและมีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ได้ดียิ่งขึ้น มโนมยิทธิ เป็นฤทธิ์ทางใจ คือ นิमितกายอื่น ออกจากกายนี้ได้เหมือนชักดาบออกจากฝักหรือขลุ่ยออกจากคราบ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต), 2561 : 325)

4. หลักสติ สติ (ความรู้ตัวในปัจจุบันขณะ) การใช้สติในการควบคุมความคิดให้ส่งผลดีต่อสุขภาพ สติเป็นสิ่งสำคัญในการดำเนินชีวิต เพราะช่วยให้เราระลึกถึงและตระหนักถึงสิ่งที่กำลังกระทำอยู่ ไม่ว่าจะเป็นการคิด การพูด หรือการกระทำ การมีสติช่วยให้เราสามารถแยกแยะสิ่งที่ควรทำ และควบคุมตนเองให้อยู่ในแนวทางที่ถูกต้อง เมื่อปราศจากสติ อารมณ์และปัจจัยภายนอก อาจครอบงำทำให้เกิดตัดสินใจผิดพลาดและส่งผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น ในทางธรรม สติเป็นองค์ประกอบสำคัญของการฝึกสมาธิ ช่วยให้จิตใจสงบและนำไปสู่ปัญญาที่แท้จริง นอกจากนี้ สติยังมีบทบาทในชีวิตประจำวัน ช่วยให้เราทำงาน เรียนรู้ และตัดสินใจ

อย่างมีประสิทธิภาพ สติจึงเป็นคุณธรรมสำคัญที่ช่วยให้ชีวิตเจริญก้าวหน้าและสงบสุขดังที่พระผู้มีพระภาคได้ทรงตรัสกับพราหมณ์ชื่อ ชาณุสโสณิ ถึงความสำคัญของสติและสัมปชัญญะ ว่าด้วยความมี “สติและสัมปชัญญะ” และความ “ขาดสติและสัมปชัญญะ” (ม.มู. (ไทย) 12/46/39)

5. หลักไตรลักษณ์ ไตรลักษณ์ แปลว่า ลักษณะ 3 อย่าง หมายถึงสามัญลักษณ์หรือลักษณะที่เสมอกัน หรือข้อกำหนด หรือสิ่งที่มีประจำอยู่ในตัวของสังขารทั้งปวงเป็นแนวคิดที่สำคัญในพุทธธรรม ที่กล่าวถึงลักษณะของสรรพสิ่งในโลก 3 อย่าง ได้แก่ 1. อนิจจตา คือ ความไม่เที่ยง ความไม่คงที่ ความไม่ยั่งยืน ภาวะที่เกิดขึ้นแล้วเสื่อม และสลายไป สรรพสิ่งทั้งหลายไม่คงอยู่ในสภาพเดิม แต่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา 2. ทุกขตา คือ ความเป็นทุกข์ เป็นภาวะที่ถูกบีบคั้นเนื่องจากการเกิดและการดับสลายของสิ่งต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา สรรพสิ่งไม่สามารถให้ความสุขที่ยั่งยืนได้ เพราะทุกอย่างอยู่ในสภาวะของการเปลี่ยนแปลงเสมอ 3. อนัตตา คือ ความไม่มีตัวตนจริงแท้ ทุกสิ่งไม่มีตัวตนถาวร สิ่งที่เราคิดว่าเป็น “ตัวเรา” หรือ “ของเรา” แท้จริงแล้วไม่มีตัวตนที่แท้จริง (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์. (ป.อ. ปยุตฺโต), 2561 : 63)

6. หลักของการเจริญเมตตาภาวนา การเจริญเมตตาภาวนาเน้นที่การฝึกฝนจิตใจให้เกิดความรักและความปรารถนาดีต่อผู้อื่น โดยไม่หวังผลตอบแทน การฝึกเริ่มจากการให้เมตตา กับตัวเอง ก่อนขยายไปยังผู้อื่นทุกซ์และยินดีต่อมาขยายความเมตตาไปถึงผู้ที่ไม่คุ้นเคยหรือแม้แต่ผู้ที่มีความขัดแย้งกับเรา เป้าหมายคือการพัฒนาใจให้มีความกรุณา ไม่ยึดติดหรือมีอคติ และการเจริญเมตตาภาวนาจะช่วยให้จิตใจสงบและเต็มไปด้วยความรักที่บริสุทธิ์

สรุป

หนังสือ “คุณคือพลาซีโบ: ทำความคิดให้ออกฤทธิ์กับสุขภาพ” โดย Dr. Joe Dispenza นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับ พลังของจิตใจที่ส่งผลต่อสุขภาพ โดยอธิบายปรากฏการณ์พลาซีโบ ซึ่งคือความสามารถของร่างกายในการรักษาตัวเองจากความเชื่อและความคาดหวัง หนังสือเล่มนี้ใช้ หลักฐานทางวิทยาศาสตร์และกรณีศึกษา เช่น ผู้ป่วยที่หายจากโรคเพราะเชื่อในยาหลอก หรือการผ่าตัดหลอกที่ให้ผลเช่นเดียวกับการผ่าตัดจริง นอกจากนี้ยังอธิบายการทำงานของ จิตสำนึกและจิตใต้สำนึก ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมและสุขภาพ ดร.โจ ดิสเพนซา อธิบายว่า สมองสามารถเปลี่ยนแปลงได้ (Neuroplasticity) หากเราปรับความคิดและความ

เชื่อ โดยแนะนำให้ใช้ สมาธิและการฝึกจิตเพื่อปรับโปรแกรมจิตใต้สำนึกและกระตุ้นการรักษาภายในร่างกาย หนังสือยังกล่าวถึง Epigenetics หรือ วิทยาการที่อธิบายว่าเราสามารถเปลี่ยนแปลงการแสดงออกของยีน ผ่านการควบคุมอารมณ์และสภาพจิตใจ ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพโดยตรง สรุปแล้ว หนังสือเล่มนี้ผสมผสาน วิทยาศาสตร์ จิตวิทยา และจิตวิญญาณ เพื่อแสดงให้เห็นว่า ความคิดมีพลังมากพอที่จะเปลี่ยนแปลงสุขภาพและชีวิตของเราได้

เอกสารอ้างอิง

- โจ ดิสเพนซา (Joe Dispenza). (2566). (ตีพิมพ์ใหม่, แปล). *คุณคือปลาซีโบ: ทำความคิดให้ออกฤทธิ์กับสุขภาพ*. กรุงเทพฯ: ซีต ออฟ เลิฟ.
- พระพรหมคุณาภรณ์. (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. (พิมพ์ครั้งที่ 17). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2535). *พระไตรปิฎกภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- _____. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2561). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 33). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ผลิธัมม ในเครือบริษัท สำนักพิมพ์เพ็ทแอนด์โฮม จำกัด.

ความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการของสวนสนุกใน
ศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร*

CUSTOMER OPINIONS ON THE QUALITY OF AMUSEMENT PARK
SERVICES IN SHOPPING MALLS IN BANGKOK

ภูวนาท บางพาน¹ และ เบนยาศิริ งามสอาด²

Phuwanat Bangpan¹ and Benyasiri Ngamsaad²

¹⁻²มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻²Pathumthani University, Thailand

Corresponding Author's Email: phuban9@gmail.com

วันที่รับบทความ : 14 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 24 มีนาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 26 มีนาคม 2568

Received 14 March 2025; Revised 24 March 2025; Accepted 26 March 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการของสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการของสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและ รายได้ กลุ่มประชากรที่ศึกษา คือ ลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครจำนวน 4 แห่ง ผู้วิจัยจึงใช้ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่าสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และค่าเอฟ

Citation:

* ภูวนาท บางพาน และ เบนยาศิริ งามสอาด. (2568). ความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการของสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 263-278.

Phuwanat Bangpan and Benyasiri Ngamsaad. (2025). Customer Opinions On The Quality Of Amusement Park Services In Shopping Malls In Bangkok. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 263-278.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการด้านสวนสนุก โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการของสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครพบว่า ลูกค้าที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและ รายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อต่อคุณภาพการให้บริการของสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : ความคิดเห็น, ลูกค้า, คุณภาพการให้บริการ, สวนสนุกในศูนย์การค้า

Abstract

This research aimed to 1. study the level of customer opinions on the quality of service of amusement parks in shopping malls in Bangkok and 2. compare customer opinions on the quality of service of amusement parks in shopping malls in Bangkok. This research was quantitatively classified by gender, age, education level, occupation and income. The population studied was customers who visited amusement parks in 4 shopping malls in Bangkok. The researcher used a total of 400 samples. The research instrument was a questionnaire with estimation. The statistics used for data analysis were frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, t-test and F-test.

The results of the study found that

1. The level of customer opinions on the quality of amusement park services was overall at a high level.

2. The results of comparing customer opinions on the quality of amusement park services in shopping malls in Bangkok found that customers with different genders, ages, education levels, occupations, and incomes had significantly different opinions on the quality of amusement park services in shopping malls in Bangkok at a statistical level of .05.

Keywords: Comments, Customers, Service Quality, Amusement Park in Shopping Mall

บทนำ

ในปัจจุบัน สวนสนุกภายในศูนย์การค้า ได้รับความนิยมมากขึ้น เนื่องจากเป็นสถานที่พักผ่อนที่สะดวกสบายสำหรับครอบครัวและกลุ่มเพื่อน ศูนย์การค้าหลายแห่งในเขตกรุงเทพมหานครจึงพัฒนา สวนสนุกในร่ม เพื่อดึงดูดลูกค้าและเพิ่มระยะเวลาการใช้บริการของผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม ความพึงพอใจของลูกค้าต่อคุณภาพบริการของสวนสนุกเหล่านี้ยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องศึกษา เนื่องจาก คุณภาพบริการที่ดีสามารถเพิ่มความภักดีของลูกค้าและส่งผลกระทบต่อการใช้บริการซ้ำ (Parasuraman, Zeithaml, & Berry, 1988)

แม้ว่าสวนสนุกในศูนย์การค้าจะมีจำนวนเพิ่มขึ้น แต่พบว่าปัญหาด้านคุณภาพบริการ เช่น ความสะอาดของสถานที่ การจัดการคิว การให้บริการของพนักงาน และความปลอดภัยของเครื่องเล่น ยังไม่ได้รับการบริหารจัดการอย่างทั่วถึง ทฤษฎี Administrative Environment ของ Duncan (1961) ระบุว่า “องค์กรต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงเพื่อให้บริการที่มีประสิทธิภาพ” ในกรณีของสวนสนุก การขาดระบบบริหารคุณภาพที่ดีอาจทำให้ลูกค้าเกิดความไม่พึงพอใจและไม่กลับมาใช้บริการอีก

ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2563) ระบุว่า จำนวนประชากรเด็กอายุ 0-14 ปี ในประเทศไทยลดลงจาก 12.15 ล้านคนในปี 2554 เหลือ 10.72 ล้านคนในปี 2563 (Marketeer, 2022) ส่งผลให้ธุรกิจสวนสนุกต้องเผชิญกับความท้าทายในการดึงดูดลูกค้า ทฤษฎี SES (Socioeconomic Status) ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ สังคม และระดับรายได้ของลูกค้า ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภค ซึ่งหมายความว่าสวนสนุกที่อยู่ในศูนย์การค้ากลุ่มพรีเมียมอาจต้องพัฒนาการให้บริการที่แตกต่างจากสวนสนุกในศูนย์การค้าระดับกลางถึงล่าง เพื่อให้ตอบโจทย์กลุ่มเป้าหมายของตน

การศึกษาความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครมีความสำคัญ เนื่องจากสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับ ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า และช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงบริการ แนวคิดการบริหารของ Millet (1954) เน้นว่า “คุณภาพของบริการเป็นผลลัพธ์จากระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ” ซึ่งหมายความว่าหากผู้ให้บริการสวนสนุกสามารถจัดการด้าน ความ

เชื่อมั่น (Reliability), ความน่าเชื่อถือ (Assurance), การตอบสนอง (Responsiveness), การเข้าถึง (Tangibles), และความเห็นอกเห็นใจ (Empathy) ตาม ทฤษฎีคุณภาพการบริการ 5 ประการ (SERVQUAL) ก็จะสามารถเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้าได้

การศึกษานี้ จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในการปรับปรุงคุณภาพบริการและการบริหารสวนสนุกให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า นักวิชาการและนักวิจัย ที่สนใจศึกษาการบริหารธุรกิจสวนสนุกและศูนย์การค้า หน่วยงานกำกับดูแล ในการกำหนดมาตรฐานด้านความปลอดภัยและคุณภาพบริการของสวนสนุก เมื่อสวนสนุกสามารถพัฒนาคุณภาพบริการให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า จะช่วยสร้างความพึงพอใจ ความภักดีต่อแบรนด์ และเพิ่มโอกาสทางธุรกิจในตลาดสวนสนุกที่มีการแข่งขันสูง

ดังนั้นผู้ศึกษาได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาและสำรวจความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการของสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกันเพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการบริหารงานและปรับปรุงวิธีการให้สอดคล้องกับความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้าต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการของสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงานสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร ต่อคุณภาพการให้บริการของสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับ แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับสถานะทางเศรษฐกิจและสังคม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความคิดเห็น แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริการและคุณภาพการบริการ ข้อมูลทั่วไปต่อคุณภาพการให้บริการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและ

ต่างประเทศ โดยผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจในการให้บริการของ Millet (1954) ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการอย่างทันเวลา ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่องและ ด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า มากำหนดตัวแปรตามที่ใช้ในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย คือ ผู้ปกครองที่นำเด็กและเยาวชนวัย 3-12 ขวบ เข้าใช้บริการของสวนสนุกตามศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร โดยผู้ปกครองในที่นี้คือ พ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย พี่ ป้า น้า อาหรือลูกที่มีความสัมพันธ์กันทางสายเลือด ซึ่งไม่รวมคนรับใช้ จึงมีการกำหนดการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในศูนย์การค้า ทั้งหมด 4 แห่ง คือ (1) เซ็นทรัลพลาซ่าแกรนด์พระราม 9 (2) เซ็นทรัลพลาซ่าแจ้งวัฒนะ (3) เซ็นทรัลพระราม2 (4) เดอะมอลล์บางกะปิ ซึ่งต้องการเก็บตัวอย่างทั้งสิ้น 400 ชุด เนื่องจากกลุ่มประชากรที่มีขนาดใหญ่จึงใช้สูตรของยามาเน (Yamane,1967) ในการกำหนดขนาดของกลุ่มประชากร

การสุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจำเป็นต้องทำการสุ่มตัวอย่างแทนประชากรเป้าหมายโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิโดยอาศัยสัดส่วน (Proportional Stratified Sampling) ซึ่งเป็นการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการกำหนดสัดส่วนของจำนวนกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มตามคุณลักษณะที่กำหนดไว้ล่วงหน้าอย่างชัดเจน จากนั้นทำการเลือกตัวอย่างที่มีลักษณะดังกล่าวให้ครบตามจำนวนที่ไว้เพื่อให้เป็นตัวแทนของประชากรเป้าหมาย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามที่ให้ผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเลือกตอบได้ตามรายการ (Check-list) จำนวน 5 ข้อ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นต่อการให้บริการของพนักงานสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร ต่อคุณภาพการให้บริการของสวนสนุกในศูนย์การค้า

เขตกรุงเทพมหานคร 5 ด้าน ดังนี้ ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการอย่างทันเวลา ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอ ด้านการให้บริการ อย่างต่อเนื่องและด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า ด้านละ 3 ข้อ เกณฑ์การให้คะแนนตามมาตรา ส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (Rating Scale) โดยมีรายละเอียดคำถามทั้งสิ้น 15 ข้อ

3. การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เกี่ยวกับการให้บริการ โดยกำหนดรายละเอียดคำถามในแบบสอบถาม โดยเปรียบเทียบกับแนวคิดความพึงพอใจในการรับบริการ โดยกำหนดรายละเอียดคำถามในแบบสอบถาม ตามความมุ่งหมายที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า ประกอบด้วย ด้านการให้บริการอย่างเสมอภาค ด้านการให้บริการอย่างทันเวลา ด้านการให้บริการอย่างเพียงพอด้านการให้บริการอย่างต่อเนื่องและด้านการให้บริการอย่างก้าวหน้า

2. จัดทำแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ แบบ Rating scale โดยให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น โดยใช้เกณฑ์การแปลผล ดังนี้

- 1 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด
- 2 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
- 3 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
- 4 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

3. นำแบบสอบถามฉบับร่าง เสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาและการใช้ภาษา

4. นำแบบสอบถามฉบับร่างที่แก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ เสนอผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพิจารณาความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม โดยให้ตรงตามเนื้อหา การใช้ถ้อยคำ สำนวน ความชัดเจนในข้อคำถาม และครอบคลุมเรื่องที่ศึกษา โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน

5. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะและนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดสอบ (Try out) กับกลุ่มประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียง หรือเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างแต่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์มาวิเคราะห์หาค่า ความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่า ความเชื่อมั่น 0.90 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูงใช้เก็บข้อมูลจริงได้

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือ เพื่อขอความอนุเคราะห์ เก็บรวบรวมข้อมูล ถึงผู้บริหารสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครและชี้แจงวัตถุประสงค์ในการทำ การวิจัยด้วยตนเอง
2. นำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยผู้วิจัยนำเนินการเก็บข้อมูลจากลูกค้าสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นประชากรกลุ่มเป้าหมายที่จะศึกษา โดยแจกแบบสอบถามให้กับประชากร กลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น
3. จำนวนแบบสอบถาม 400 ชุด สามารถเก็บคืนและตรวจสอบถามถูกต้องได้ทั้งหมด 400 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถาม แล้วนำมาลงรหัสข้อมูล และนำมาวิเคราะห์ ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ในการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอในรูปตารางประกอบ
2. วิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ สถิติที่ใช้ คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่และร้อยละ
3. วิเคราะห์ข้อมูลความเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร ต่อคุณภาพการให้บริการของสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร สถิติที่ใช้ คือ สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
4. ทดสอบสมมติฐาน โดยใช้สถิติเชิงอนุมานทดสอบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระ และตัวแปรตาม โดยใช้สถิติ t-test สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 2 กลุ่ม และใช้สถิติ One-way ANOVA สำหรับเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปรอิสระที่มี 3 กลุ่มขึ้นไป และหากพบว่ามี ความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 จะทำการทดสอบ ความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ LSD (Least significant difference test)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร ดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมรายด้าน

ความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการ	$\bar{x}$	S.D.	แปลความ	อันดับ
1. ด้านความเสมอภาค	2.81	0.76	มาก	5
2. ด้านความทันเวลา	2.95	0.74	มาก	4
3. ด้านความเพียงพอ	2.97	0.72	มาก	3
4. ด้านความต่อเนื่อง	2.97	0.70	มาก	2
5. ด้านความก้าวหน้า	3.07	0.77	มาก	1
ภาพรวม	2.95	0.66	มาก	

จากตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม พบว่า ลูกค้ามีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาในรายละเอียดสรุปได้ดังนี้ ความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการของการสวนสนุกในศูนย์การค้า เขตกรุงเทพมหานครในด้านความก้าวหน้า อยู่ในระดับมาก เป็นอันดับแรก รองลงมาด้านความต่อเนื่องอยู่ในระดับ ด้านความเพียงพอ อยู่ในระดับมาก ด้านความทันเวลา อยู่ในระดับมาก และสุดท้ายด้านความเสมอภาค อยู่ในระดับมาก

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการของสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร ดังตาราง 2-3

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวนคน	$\bar{x}$	S.D.	t	Sig
ชาย	123	2.73	.71	-4.208	.000*
หญิง	232	3.07	.60		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบเพศ กับความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า ค่า Sig. = 000 แสดงว่าลูกค้าที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงานสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขต กรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุ

แหล่งความแปรปรวน	df	ss	ms	F	Sig
ระหว่างกลุ่ม	5	7.066	1.413	3.375	.006*
ภายในกลุ่ม	349	114.320	.419		
รวม	354	121.386			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลวิเคราะห์การเปรียบเทียบ ความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครจำแนกตามอายุ พบว่าลูกค้าที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงานสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร ต่อคุณภาพการให้บริการของสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครผู้วิจัยขออภิปรายผลการวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร ต่อคุณภาพการให้บริการของสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครพบว่า โดยภาพรวมลูกค้ามีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก สอดคล้อง กับงานวิจัยปาลิดา เหลืองอมรโรจน์ (2566).การให้บริการนักท่องเที่ยวของพนักงานในสวนสนุกสยาม อะเมซิงพาร์ค ความสัมพันธ์ที่ระหว่างหัวหน้างานกับลูกน้องนั้น ส่งผลให้เกิดพลังบวกของพนักงานซึ่งสามารถส่งผลต่อคุณภาพให้พนักงานขณะปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งในการปฏิบัติหน้าที่ของพนักงานนั้นมีการแสดงออกทางอวัจนภาษา ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวที่เข้ามาใช้บริการนั้นสามารถรับรู้ถึงการแสดงออกของพนักงานได้ และการแสดงออกของพนักงานนั้นทำให้ส่งผลต่อความพึงพอใจและอยากกลับมาใช้บริการซ้ำ รวมถึงการบอกต่อได้ ทำการศึกษาเรื่องการให้บริการนักท่องเที่ยวของพนักงานในสวนสนุกสยาม อะเมซิงพาร์ค ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อการให้บริการบริการของสวนสนุกในศูนย์การค้าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ซึ่งในความคิดเห็นของผู้วิจัย สามารถซึ่งอาจจะอธิบายได้ดังนี้

1.1 ด้านความเสมอภาค ลูกค้ามีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ Millet (1954) ที่ได้กล่าวว่าการให้บริการ อย่างเสมอภาค คือ ความยุติธรรมในการบริหารงานของรัฐที่มีฐานคติที่ว่าคนทุกคนเท่าเทียมกัน ดังนั้น ลูกค้าทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ในทุกแง่มุมของกฎหมาย ไม่มีการ แบ่งแยกกีดกันในการให้บริการ ลูกค้าจะได้รับการปฏิบัติในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลที่ใช้ มาตรฐานให้บริการเดียวกันซึ่งตามความเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่าลูกค้าที่มารับบริการจึงมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการในระดับมากเพราะ การให้บริการของเจ้าหน้าที่องค์การบริหารส่วนตำบล ท่าพระของพนักงานสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร เป็นไปตามลำดับก่อนหลัง ให้บริการด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือก ปฏิบัติ และเจ้าหน้าที่พูดจาสุภาพ อธิยาศัยดี เป็นกันเอง เอาใจใส่ ยิ้มแย้ม

1.2 ด้านความทันเวลา ลูกคามีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ Millet (1954) ที่ได้กล่าวว่าการให้บริการ อย่างทันเวลา คือ การบริการจะต้องมองว่าการให้บริการสาธารณะจะต้องตรงเวลา

ซึ่งตามความเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่าลูกค้าที่มาใช้บริการจึงมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการในระดับมากเพราะ เจ้าหน้าที่ของสวนสนุกให้บริการด้วยความรวดเร็ว กระตือรือร้นให้คำแนะนำและตอบปัญหาข้อซักถามได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน และสถานที่ให้บริการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร มีป้ายกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน

1.3 ด้านความเพียงพอ ลูกคามีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ Millet (1954) ที่ได้กล่าวว่าการให้บริการ อย่างเพียงพอ คือ การให้บริการสาธารณะต้องมีลักษณะมีจำนวนการให้บริการและสถานที่ให้บริการอย่างเหมาะสม Millet เห็นว่าความเสมอภาคหรือการตรงต่อเวลาจะไม่มี ความหมายเลยถ้ามีจำนวนการให้บริการที่ไม่เพียงพอ และสถานที่ตั้งที่ให้บริการสร้างความไม่ยุติธรรมให้เกิดขึ้นแก่ผู้รับบริการ

ซึ่งตามความเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่าลูกค้าที่มาใช้บริการจึงมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการในระดับมากเพราะสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครมีเจ้าหน้าที่เพียงพอ ต่อการให้บริการชำระภาษี ไม่รอนานเกินไปมีการจัดสถานที่สำหรับกรอกแบบฟอร์มต่าง ๆ อย่าง เพียงพอและมีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอต่อการเข้ารับบริการ เช่น ที่จอดรถ น้ำดื่ม ป้ายบอกทาง ที่นั่งพักรอ สุขาสะอาด

1.4 ด้านความต่อเนื่อง ลูกคามีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ Mille (1954) ที่ได้กล่าวว่าการให้บริการ อย่างต่อเนื่อง คือ การให้บริการสาธารณะที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ โดยยึดประโยชน์ของสาธารณะ เป็นหลักไม่ใช่ยึดความพอใจของหน่วยงานที่บริการว่าจะให้หรือหยุดบริการเมื่อใดก็ได้

ซึ่งตามความเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่าลูกค้าที่มาใช้บริการมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการ ในระดับมากเพราะสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครมี

เจ้าหน้าที่ให้บริการอย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะช่วงพักกลางวันมีขั้นตอนการให้บริการเป็นไปอย่างต่อเนื่องจนแล้วเสร็จ และมีการการแจ้งเตือนทางอิเล็กทรอนิกส์ก่อนถึงเวลาให้บริการ

1.5 ด้านความก้าวหน้า ลูกคามีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับแนวคิดของ Mille (1954) ที่ได้กล่าวว่า การให้บริการ อย่างก้าวหน้า คือ การให้บริการสาธารณะที่มีการปรับปรุงคุณภาพและผลการปฏิบัติงาน กล่าวอีก นัยหนึ่งคือการเพิ่มประสิทธิภาพหรือความสามารถที่จะทำหน้าที่ได้มากขึ้น โดยใช้ทรัพยากรเท่าเดิม

ซึ่งตามความเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่าลูกค้าที่มาใช้บริการจึงมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการในระดับมากเพราะ สวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครมีการให้บริการสวนสนุกนอกสถานที่ มีการนำเทคโนโลยีเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ระบบคอมพิวเตอร์ มาใช้ในการให้บริการและเปิดโอกาสให้ลูกค้า สามารถตรวจสอบข้อมูลการใช้บริการได้

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร ของสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและ รายได้ ผลการวิจัยพบว่า

2.1 ลูกค้าที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อต่อคุณภาพการให้บริการของสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ ทฤษฎีบทบาททางเพศ (Gender Role Theory) ของ Eagly (1987) ที่อธิบายว่า บทบาททางเพศได้รับอิทธิพลจากโครงสร้างทางสังคม และอาจส่งผลต่อการรับรู้และคาดหวังต่อการให้บริการของหน่วยงาน (Eagly & Karau, 2002)

2.2 ลูกค้าที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อต่อคุณภาพการให้บริการของสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Zeithaml and Bitner (2003) อธิบายว่าความคาดหวังของลูกค้าเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณภาพบริการ ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางประชากรศาสตร์ เช่น อายุ ลูกค้าอายุน้อย มักมีความคาดหวังด้าน นวัตกรรม เทคโนโลยี และความตื่นเต้น ของสวนสนุก ในขณะที่ลูกค้าอายุสูงขึ้น

ซึ่งในความเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่าเนื่องจากลูกค้าที่มีอายุต่างกันจะมีประสบการณ์ในแต่ละช่วงอายุแตกต่างกัน เมื่อคนในแต่ละช่วงอายุที่ต่างกันมารับบริการด้าน

การจัดเก็บรายได้ ของสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครจึงมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านการบริการแตกต่างกัน

2.3 ลูกค้าที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการด้านการบริการแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัย NMC Journal (2020) ระดับการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณภาพการบริการในสวนสนุก โดยลูกค้าที่มีระดับการศึกษาสูงมักมีความคาดหวังที่สูงขึ้น ซึ่งอาจนำไปสู่ระดับความพึงพอใจที่แตกต่างกัน ดังนั้น ผู้บริหารสวนสนุกควรคำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้เมื่อต้องออกแบบและให้บริการ เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพผลการวิจัยพบว่าระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการแตกต่างกัน

NMC Journal. (2020). ความพึงพอใจของลูกค้าต่อการให้บริการของสวนสนุกดรีมเวิลด์. NMC Journal. สืบค้นจาก www.journal.nmc.ac

ซึ่งในความเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่าเนื่องจากลูกค้าที่มาใช้บริการมีระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ ปวช./เทียบเท่า อนุปริญญา/ ปวส./ เทียบเท่า จนถึงระดับปริญญาตรี เป็นจำนวนมากที่สุดซึ่งจะเห็นได้ว่าช่วงชั้นของระดับการศึกษาไม่ห่างกันมากนัก ลูกค้าจึงมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงานสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครไม่แตกต่างกัน

2.4 ลูกค้าที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ พิษณุภักดิ์ หนูเดช (2566) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการบริการ เพื่อการตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำ ที่สถานประกอบการธุรกิจตลาดสด ผลการวิจัยพบว่าจำแนกตามอาชีพที่ต่างกัน คุณภาพการให้บริการด้านภาพรวมมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

STOU Institutional Repository. (n.d.). ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการบริการ เพื่อการตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้บริโภคในธุรกิจตลาดสด. สืบค้นจาก ir.stou.ac.th

ซึ่งในความเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่าเนื่องจากลูกค้าในแต่ละอาชีพมีพื้นฐานประสบการณ์แตกต่างกัน ทักษะคติเกี่ยวกับความคาดหวังต่อคุณภาพบริการจึงอาจแตกต่างกัน

ลูกค้าที่มีอาชีพต่างกันจึงมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการของพนักงานสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน

2.5 ลูกค้าที่มีรายได้ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Lai et al., 2011) กลุ่มลูกค้าที่ระดับรายได้ต่างกัน อาจมีความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพบริการที่แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่าลูกค้าที่มีรายได้ ต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการให้บริการบริการสวนสนุกแตกต่างกัน

ซึ่งในความเห็นของผู้วิจัยอาจกล่าวได้ว่าเนื่องจากลูกค้าที่มีรายได้สูงมักจะคาดหวังเกี่ยวกับคุณภาพในการบริการมากกว่า ซึ่งต่างจากคนที่มียาได้ต่ำซึ่งไม่ค่อยได้คาดหวังอะไรมากนัก ลูกค้าที่มีรายได้ต่างกันจึงมีความคิดเห็นต่อต่อคุณภาพการให้บริการของสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการของสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการด้านสวนสนุก โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการของสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครพบว่า ลูกค้าที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อต่อคุณภาพการให้บริการของสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรกำหนดนโยบายด้านความเสมอภาค ส่งเสริมการให้บริการด้วยความเป็นธรรมกับลูกค้าทุกคน ไม่เลือกปฏิบัติ
2. ควรกำหนดนโยบายด้านความทันเวลา ส่งเสริมการให้บริการด้วยความรวดเร็ว กระตือรือร้น ถูกต้องแม่นยำ

ข้อเสนอเชิงปฏิบัติการ

1. ควรมีการแจกบัตรคิวแก่ลูกค้าที่มาใช้บริการ เพื่อให้การบริการเป็นไปตามลำดับก่อนหลัง และเกิดความเสมอภาค
2. ควรมีป้ายกำหนดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน เพื่อความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อรับบริการ

ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ

1. ควรทำการศึกษาเรื่องความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครกรุงเทพมหานครต่อคุณภาพการให้บริการของสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานครโดยวิจัยในเชิงคุณภาพ
2. ควรทำการศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของลูกค้าต่อคุณภาพการให้บริการด้านการบริการของสวนสนุกในพื้นที่นอกเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลการศึกษามาปรับปรุงคุณภาพการให้บริการของพนักงานสวนสนุกในศูนย์การค้าเขตกรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

- ปาลิตา เหลืองอมรโรจน์. (2566). การให้บริการนักท่องเที่ยวของพนักงานในสวนสนุกสยามอะเมซิ่งพาร์ค. ใน *ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พิชญากัด หนูเดช. (2566). *ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการบริการเพื่อการตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำที่สถานประกอบการธุรกิจตลาดสด*. เรียกใช้เมื่อ 12 ธันวาคม 2568 จาก <https://ir.stou.ac.th>
- Duncan, R. B. (1961). The study of organizational climate. *Administrative Science Quarterly*, 6(3), 314-340.
- Eagly, A. H. (1987). Sex differences in social behavior: A social-role interpretation. *Lawrence Erlbaum Associates*.
- Eagly, A. H., & Karau, S. J. (2002). Role congruity theory of prejudice toward female leaders. *Psychological Review*, 109(3), 573-598.

- Lai, L. S., et al. (2011). The influence of income on service quality perception and customer satisfaction: A case study in the amusement park industry. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 35(3), 296-317.
- Marketeer. (2022). สถิติประชากรในประเทศไทยและผลกระทบต่ออุตสาหกรรมสวนสนุก. เรียกใช้เมื่อ 12 ธันวาคม 2568 จาก <https://www.marketeeronline.com>
- Millet, L. (1954). *The administration of public services*. Wiley.
- NMC Journal. (2020). ความพึงพอใจของลูกค้าต่อการให้บริการของสวนสนุกดรีมเวิลด์. *NMC Journal*. <https://www.journal.nmc.ac>
- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring consumer perceptions of service quality. *Journal of Retailing*, 64(1), 12-40.
- Phitchayapak, N. (2023). ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการบริการเพื่อการตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำในธุรกิจตลาดสด. *STOU Institutional Repository*. <https://ir.stou.ac.th>
- STOU Institutional Repository. (n.d.). ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาคุณภาพการบริการเพื่อการตั้งใจกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้บริโภคในธุรกิจตลาดสด. *STOU Institutional Repository*. <https://ir.stou.ac.th>
- Zeithaml, V. A., & Bitner, M. J. (2003). *Services marketing: Integrating customer focus across the firm* (3rd ed.). McGraw-Hill.

การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย
จังหวัดพระนครศรีอยุธยา *

THE SANGHA GOVERNANCE ACCORDING TO THE BRAHMA VIHARA 4
PRINCIPLE IN WANG NOI DISTRICT PHRA NAKHON SRI AYUTTHAYA
PROVINCE

พระโชติพันธุ์ สุโชติโก (เกิดสุภาพ)¹ และ เกษฎา ผาทอง²

Phra Chotipan Suchotiko (Kredsupap)¹ and Ketsada Phathong²

¹⁻²มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย

¹⁻²Mahamakut Buddhist University, Thailand

Corresponding Author's Email: chotiphantu.k@gmail.com

วันที่รับบทความ : 7 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 18 มีนาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 26 มีนาคม 2568

Received 7 March 2025; Revised 18 March 2025; Accepted 26 March 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังต่อไปนี้ 1. เพื่อศึกษาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 2. เพื่อเปรียบเทียบการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา 3. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตพื้นที่อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 175 รูป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์และประมวลผลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์ทางสถิติ

Citation:

* พระโชติพันธุ์ สุโชติโก (เกิดสุภาพ) และ เกษฎา ผาทอง. (2568). การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 279-294.

Phra Chotipan Suchotiko (Kredsupap) and Ketsada Phathong. (2025). The Sangha Governance According To The Brahma Vihara 4 Principle In Wang Noi District Phra Nakhon Sri Ayutthaya Province.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 279-294.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผลการวิจัยพบว่า 1. การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอุเบกขา รองลงมา คือ ด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักมุกิตา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักเมตตา 2. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ และพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน ส่วนพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3. ข้อเสนอแนะ คือ วางตนเป็นกลาง ไม่ให้คุ้นกับผู้หวังผลประโยชน์ ไม่ให้โทษกับผู้ต่างอุดมคติ, ควรยกย่องพระสงฆ์ หรือคฤหัสถ์ที่ทำประโยชน์แก่ชุมชน และไม่ควรปกป้องพระสงฆ์ที่กระทำผิด เนื่องด้วยเป็นสหาย สนิทกัน หรือมีประโยชน์ร่วมกัน

คำสำคัญ: การปกครองคณะสงฆ์, พรหมวิหาร 4, อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

Abstract

This research aimed to study 1. the administration of the Sangha according to the principles of the Four Divine Abodes in Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. 2. To compare the administration of the Sangha according to the principles of the Four Divine Abodes in Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. 3. To propose guidelines for solving the problems of administration of the Sangha according to the principles of the Four Divine Abodes in Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The sample group used in the research was 175 monks in Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. The data collection tool was a 20-item questionnaire.

The results of the research found that: 1. The administration of the Sangha according to the principles of the Four Divine Abodes in Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province, in all 4 aspects, was at a high level.

The aspect with the highest average value was administration of the Sangha according to the principle of Upekkha, followed by administration of the Sangha according to the principle of Mudita, and the aspect with the lowest average value was administration of the Sangha according to the principle of Metta. 2. The results of the hypothesis testing found that monks with different ages and years of ordination There are no differences in opinions on the administration of the Sangha according to the principles of the Four Divine Abodes in Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province. As for monks with different levels of general education and religious education, there are significant differences in opinions on the administration of the Sangha according to the principles of the Four Divine Abodes in Wang Noi District, Phra Nakhon Si Ayutthaya Province at the 0.05 statistical level. 3. Recommendations: Be neutral, do not give benefits to those who want to benefit, do not give harm to those who have different ideals, should honor monks or laypeople who are beneficial to the community, and should not protect monks who have committed wrongdoings because they are friends, close friends, or have mutual benefits.

Keywords: Sangha governance, Brahma Vihara 4 principle, Wang Noi District Phra Nakhon Sri Ayutthaya province.

บทนำ

การปกครองคณะสงฆ์มาตั้งแต่สมัยพุทธกาล หลังจากพระพุทธองค์ดับขันธปรินิพพาน ทรงมอบหมายให้คณะสงฆ์ปกครองกันเองโดยมีหลักการที่ใช้ คือ พระธรรมวินัยเป็นหลักในการปฏิบัติ (กรมพระยาดำรงราชานุภาพ, 2514) พระพุทธเจ้าทรงแนะนำหลักการป้องกันการวิวาทไว้ เช่น หลักแห่งสามัคคีธรรม และหลักแห่งการระงับอธิกรณ์ของสงฆ์ เปรียบเทียบกับการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการปกครอง อาศัย ฟังพาดังกันและกัน (พระมหาบุญโฮม ปรีบุญณสโร (ไชยฤทธิ์), 2560) ส่วนการจัดระบบการปกครองคณะสงฆ์ไทยมีรูปแบบคล้ายกับการปกครองของฝ่ายราชอาณาจักร มีพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 และต่อมาในปี

พ.ศ. 2535 ได้ตราพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 อันเป็นฉบับการแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ใช้อยู่ให้เหมาะสมยิ่งขึ้น และเป็นหลักจัดระเบียบการปกครองคณะสงฆ์อยู่ในปัจจุบัน (พระครูปริยัติวิสุทธิคุณ, 2562)

กระบวนการในการปกครองสงฆ์ตามพระธรรมวินัยหาใช้สิ่งซับซ้อน ประกอบด้วยสามหลักการสำคัญ ได้แก่ การปกครองด้วยนิคควิธี, ปัคควิธี และปวารณาวิธี (พระมหาธรรมรัต อริยธมฺโม (ยศขุน), 2557) ดังนั้นหลักธรรมสำคัญที่สามารถนำมาใช้ควบคู่กับการปกครองคณะสงฆ์ได้โดยยึดหลักเมตตาเป็นหลัก คือ หลักพรหมวิหาร 4 เป็นธรรมประจำใจอันประเสริฐ เป็นหลักความประพฤติที่ประเสริฐบริสุทธิ์ อันประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551) แต่ในสมัยปัจจุบันที่มีองค์กรสูงสุดของการปกครองคณะสงฆ์ หรือ มหาเถรสมาคม ที่มีหน้าที่ดูแลสอดส่องและปกครองคณะสงฆ์ให้เป็นไปโดยเรียบร้อยตลอดจนการรักษาพระธรรมวินัยหลักพระพุทธศาสนา แม้จะมีวิธีการและบทลงโทษ หรือมีมาตรการอย่างไรก็ตาม ก็ยังเกิดเสียงวิพากษ์วิจารณ์กับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เกิดคำถามขึ้นมากมายต่อคณะสงฆ์ (ณัฐราพร จินดาสวัสดิ์, 2558)

วัดที่ตั้งอยู่ในเขตอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยทุกวัดในพื้นที่นั้นได้ดำเนินกิจการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพระธรรมวินัย บนพื้นฐานของพระราชบัญญัติคณะสงฆ์และกฎหมายมหาเถรสมาคม แต่ยังพบปัญหาว่า ด้านเมตตา มีการลงโทษพระภิกษุสามเณรโดยเกินกว่าเหตุ ด้านกรุณา ยังขาดผู้มีความสามารถที่จะช่วยชี้แนะ หรือส่งเสริมให้คณะสงฆ์ตลอดจนชุมชน เข้าใจถึงการนำหลักธรรมไปบูรณาการกับชีวิตประจำวันเพื่อความสงบสุขของสังคม ด้านมุทิตา ยังขาดการจงใจ การให้คุณ ยกย่องผู้ที่ทำความดี ด้านอุเบกขา ยังขาดความเที่ยงตรงในการรับฟังผู้น้อย การมีอคติ ความไม่เป็นกลาง ทำให้ภาพพจน์ของพระพุทธศาสนา มัวหมองไปด้วย วัดหลายแห่งเน้นพัฒนาด้านอาคารสถานที่มากกว่าการพัฒนาเพื่อมุ่งประโยชน์ต่อการศึกษาอบรมพระภิกษุ สามเณร (ไพโรธ เลิศพิริยกุล, 2539)

ดังนั้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นพระภิกษุรูปหนึ่งในพระพุทธศาสนาได้ตระหนักถึงความสำคัญ และปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการปกครองของคณะสงฆ์ ตามหลักพรหมวิหาร 4 เพื่อต้องการทราบว่าพระภิกษุในเขตอำเภอวังน้อย โดยผู้วิจัยมีความมุ่งหวังว่าการปกครองของคณะสงฆ์ จะสอดคล้องกับหลักพรหมวิหารเพียงใด ซึ่งสะท้อนให้เห็นศักยภาพของการปกครองคณะสงฆ์ในภาพรวม เพื่อประโยชน์ในการบำรุงพระพุทธศาสนาให้เจริญงอกงามในประเทศไทยสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
2. เพื่อเปรียบเทียบการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

สมมติฐานการวิจัย

1. พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน
2. พระสงฆ์ที่มีพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน
3. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน
4. พระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

การปกครองคณะสงฆ์ไทย

ในการปกครองคณะสงฆ์นั้นเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกันในหลายส่วน ซึ่งแต่ละส่วนมีบทบาทในการปกครองคณะสงฆ์แตกต่างกันออกไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาประณแห่งชาติ, 2543) ได้อธิบายถึงบทบาทในการปกครองคณะสงฆ์ของแต่ละภาคส่วนดังนี้

1. รัฐและมหาเถรสมาคม ควรร่วมกันกำหนดนโยบายให้พุทธศาสนิกชนไปวัดในวันอาทิตย์เพื่อปลูกฝังให้คนไทยใกล้ชิดศาสนธรรมและสามารถนำหลักศาสนธรรมปรับใช้ในชีวิตตนได้
2. สถาบันผลิตพระสังฆาธิการ ควรกำหนดนโยบาย แผนและมาตรการในการพัฒนาศักยภาพของพระสงฆ์ให้เป็นผู้มีความพร้อมในด้านการปกครองวัดเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้เป็น

แหล่งฟื้นฟูและพัฒนาจิตใจและพัฒนาตนให้ถึงพร้อมในการปฏิบัติภารกิจทั้ง 6 ด้านของคณะสงฆ์รวมทั้งเป็นกัลยาณมิตรของศาสนิกชน สามารถปลุกฝัง และฝึกอบรมให้เยาวชนมีสัมมาทิฐิในการดำรงชีวิต

3. วัด ควรปรับเปลี่ยนบทบาทให้ทันกับสังคมในเชิงรุก คือ จัดโครงการและกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคมโดยรวมและมีบทบาทในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนโดยดึงเอาศาสนิกชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมของวัดและพระเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมพัฒนาสังคมและชุมชน มีภาครัฐสนับสนุนงบประมาณ

4. มหาเถรสมาคม ควรมีมาตรการให้ยุติพิุทธพาดิณิย์ อันเป็นการลดความศรัทธาของศาสนิกชน

5. พระสงฆ์ ควรเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านศีลธรรมและจรรยา เพื่อปลูกศรัทธาให้เกิดขึ้นกับประชาชนในท้องถิ่น

6. ฝ่ายปกครองคณะสงฆ์ทุกระดับ ควรให้ความสำคัญแก่วัดและพระสงฆ์ที่มีบทบาทให้การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนและพัฒนาเยาวชนและศาสนิกชนในแต่ละบทบาทหน้าที่ตามภารกิจคณะสงฆ์ เช่น สนับสนุนด้านงบประมาณ ความก้าวหน้าด้านสมณศักดิ์ การพัฒนาศักยภาพและเชิดชูยกย่องให้เป็นที่ประจักษ์แก่หมู่คณะสงฆ์จากแนวคิดเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ จะเห็นได้ว่าวัดนั้นเปรียบเสมือนองค์กรองค์กรหนึ่งซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมดูแลของรัฐบาล โดยกรมการศาสนา มีพระสังฆราชเป็นผู้นำสูงสุด มีมหาเถรสมาคมเป็นคณะกรรมการในการปกครองคณะสงฆ์ในการออกกฎระเบียบต่าง ๆ

จากพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ. 2505 (พระธรรมวรนายก (โอภาส นิรุติเมธี), 2546) ได้กล่าวถึงอำนาจหน้าที่ของพระสังฆาธิการ ว่ามีหน้าที่ในการปกครองกิจการคณะสงฆ์เป็นภาระหน้าที่โดยตรงของพระสังฆาธิการที่มีความสำคัญต่อพระศาสนาเป็นอย่างยิ่ง ดังเช่นที่ความเรียบร้อยดีงามของประเทศชาติเกิดได้จากความสำเร็จของการปกครองของแต่ละชุมชน ฉะนั้นความเรียบร้อยดีงามของคณะสงฆ์ก็เกิดได้จากความสำเร็จของการปกครองกิจการคณะสงฆ์ของพระสังฆาธิการในแต่ละระดับชั้นนั้น โดยที่ขอบข่ายการปกครองของที่พระสังฆาธิการไว้วางการปกครอง คือ การจัดระเบียบความเป็นอยู่ในสังคมสงฆ์ เน้นการบำบัตทุกขบารุงสุขเป็นหลัก ภายใต้วิธีการ 3 วิธีการ ได้แก่

1. นิคคหวิธี คือการข่มบุคคลที่ควรข่ม เป็นธรรมดาของหมู่คณะไม่ว่าจะเล็กหรือใหญ่ก็ตาม จะต้องมีคนดีและคนไม่ดีคนที่ก่อให้เกิดความยุ่งยากในหมู่คณะก็คือคนไม่ดีนั่นเอง ดังนั้นจึงเป็นหน้าที่ของผู้ปกครองที่จะต้องเป็นธุระเพื่อความผาสุกของหมู่คณะหรือประชาชนโดย

ส่วนรวมเมื่อใช้วิธีอื่น ๆ ไม่สำเร็จแล้วก็จำเป็นต้องใช้เทคนิควิธี คือ การลงโทษ ในทางการปกครอง สังคมเรียกว่านิคคหกรรม คือ การลงโทษตามสมควรแก่ความผิด การลงโทษในทางวินัยนั้นถ้าเป็นความผิดที่ไม่รุนแรงพอที่จะแก้ไขและปรับปรุงพฤติกรรมใหม่ให้ดีขึ้นได้นั้น เรียกว่าสเทกิจฉา ถ้าเป็นความผิดที่ร้ายแรง ไม่สามารถที่จะขอปรับปรุงแก้ไขใหม่ได้เรียกว่าอเทกิจฉา เปรียบเสมือนการต้องโทษประหารชีวิตในทางโลกนั่นเอง

2. ปัคคหวิธี คือ ยกย่องคนที่ควรยกย่อง คือ การยกย่องคนที่ควรยกย่อง เพื่อให้บุคคลนั้น ๆ ได้รับขวัญและกำลังใจในการกระทำความดียิ่ง ๆ ขึ้น และเป็นการแสดงให้เห็นถึงการมองเห็นถึงความดีของบุคคลนั้น ๆ พระพุทธองค์ก็ทรงใช้วิธีนี้เช่นกัน เช่น ทรงยกย่องพระอานนทว่า “อานนทเป็นบัณฑิต ย่อมรู้อย่างนี้เป็นกาลเพื่อจะเข้าเฝ้าพระตถาคต นี่เป็นกาลแห่งภิกษุนี้เป็นกาลแห่งภิกษุณีนี่เป็นกาลแห่งอุบาสก นี่เป็นกาลแห่งอุบาสิกานี่เป็นกาลแห่งพระราชา นี่เป็นกาลของราชอำมาตย์นี่เป็นกาลของเดียรฉัตร นี่เป็นกาลของสาวกเดียรฉัตร”

3. ปวารณาวีธี คือ เปิดโอกาสให้ผู้อื่นว่ากล่าวตักเตือนสั่งสอนตนได้ คือ ให้ตักเตือนซึ่งกันและกัน โดยใช้พระธรรมวินัย กฎหมายบ้านเมืองและขนบธรรมเนียมจารีตประเพณีอันดีงาม โดยหลวงปู่ เทสก์ เทสรังสี ได้กล่าวว่า “ปวารณากันให้ว่ากล่าวตักเตือนกันไว้ ด้วยความเมตตาปรารถนาหวังดีต่อกัน ถ้ามี โทสะ มานะ เกิดขึ้นแต่ในใจตนแล้ว การตักเตือนถึงแม้เป็นของดี ก็ไม่มีประโยชน์แก่ตน”

หลักธรรมพรหมวิหาร 4

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส (2542, หน้า321) ได้ให้ความหมายไว้ว่า “พรหมวิหาร เป็นคำภาษาบาลี แปลว่า ธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหมหรือของท่านผู้ใหญ่” ซึ่งประกอบด้วยสองศัพท์ คือ พรหม หมายถึง “พรหมหรือท่านผู้ใหญ่” วิหาร หมายถึง “เป็นเครื่องอยู่” เมื่อนำสองศัพท์มารวมกันตามหลักทางภาษา พรหมวิหาร จึงหมายถึงธรรมเป็นเครื่องอยู่ของพรหม หรือธรรมประจำใจของพรหม

พระไตรปิฎก (อง.ทสก. (ไทย) 24/15/425) พรหมวิหาร 4 ประกอบด้วยธรรม 4 ประการ ได้แก่

1. เมตตา หมายถึง ความรักใคร่ ปรารถนาดีอยากให้เขามีความสุขมีจิตอันแผ่ไม่ตรี และคิดทำประโยชน์แก่มนุษย์สัตว์ทั่วหน้าต่อสรรพสัตว์ทั่วไปไม่มีประมาณแผ่ทั่วไปในมนุษย์และสัตว์ทั้งหลายอย่างไม่ว่า กัดขอบเขต คุณธรรมนี้เป็นพื้นฐานทำให้เกิดหลักธรรม อื่น ๆ ถ้า

ขาดเมตตาธรรมแล้วคุณธรรมอื่นก็ยากที่จะเกิดขึ้นในจิตใจได้ เมตตาธรรมจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้ที่ต้องดูแลบุคคลอื่น

2. กรุณา หมายถึง ความสงสาร คิดช่วยให้พ้นทุกข์ ใฝ่ใจในอันจะปลดปล่อยบำบัดความทุกข์เดือดร้อนของปวงสัตว์เช่น เด็กผู้ที่ได้รับความทุกข์ทรมานทางกาย และใจจากความเจ็บปวด หรือการที่ไม่สามารถทาส่งต่าง ๆ ได้ตามที่ต้องการสภาวะเช่นนี้เด็กย่อมต้องการความช่วยเหลืออย่างใดอย่างหนึ่งจากครูผู้ดูแลเด็กอย่างน้อยช่วยทำให้เขาเกิดความมั่นใจ และมีกำลังใจที่จะรับการรักษา

3. มุทิตา หมายถึง ความยินดี ในเมื่อผู้อื่นอยู่ดีมีสุข มีจิตผ่องใสบันเทิงกอบประด้วยอาการแช่มชื่นเบิกบานอยู่เสมอ ต่อสัตว์ทั้งหลายผู้ดำรงในปกติสุข พลอยยินดีด้วย เมื่อเขาได้ดีมีสุขเจริญงอกงามยิ่งขึ้นไป หรือส่งเสริมให้กำลังใจเพื่อเขาจะได้ทำความดียิ่ง ๆ ขึ้นไป

4. อุเบกขา หมายถึง ความวางใจเป็นกลาง อันจะให้ดำรงอยู่ในธรรมตามที่พิจารณาเห็นด้วยปัญญาคือ มีจิตเรียบตรงเที่ยงธรรมดุจตราขึงไม่เอนเอียงด้วยรัก และชังพิจารณาเห็นกรรมที่สัตว์ทั้งหลายกระทำแล้วอันควรได้รับผลดี หรือชั่ว สมควรแก่เหตุอันตนประกอบพร้อมที่จะวินิจฉัย และปฏิบัติไปตามธรรม รวมทั้งรู้จักวางเฉยสงบใจมองดูในเมื่อไม่มีกิจที่ควรทำ เพราะ เขารับผิดชอบตนได้ดีแล้ว เขาสมควรรับผิดชอบตนเอง หรือเขาควรได้รับผลอันสมกับ ความรับผิดชอบของตนคุณธรรมข้อนี้มีความสำคัญต่อการนำไปใช้แก้ปัญหาอย่างยิ่งเพราะช่วยให้ ผู้ปฏิบัติละความยึดถือธรรมทั้งหลายและมองสิ่งต่าง ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตพื้นที่อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 349 รูป

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ พระสงฆ์ในเขตพื้นที่อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้วิธีกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ใช้สูตรคำนวณของ “ทาโร ยามาเน่” (Taro Yamane)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ โดยแบบสอบถาม โดยศึกษาจากเอกสาร ตำราวิชาการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง “การ

ปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเขตอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา” ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเขตอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ทั้ง 4 ด้าน จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเขตอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) จำนวน 3 ข้อ

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปแจกกับพระสงฆ์ในเขตพื้นที่อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ตามจำนวนที่กำหนดไว้ คือ 175 รูป โดยผู้ศึกษาได้อธิบายเหตุผลการทำวิจัยและวิธีการตอบแบบสอบถามฉบับนี้และรอรับกลับคืนหลักจากผู้ตอบแบบสอบถามได้ตอบเสร็จเรียบร้อยแล้ว ผู้ศึกษาได้ทำการตรวจสอบความเรียบร้อยสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่รับคืน จำนวน 175 รูป แบบสอบถามมีความสมบูรณ์ทุกฉบับคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลตามปัจจัยส่วนบุคคลโดยการจำแนกกลุ่มตัวอย่างตาม อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรม โดยหาค่าสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) และอธิบายสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามในตารางประกอบคำบรรยาย

4.2 วิเคราะห์ระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเขตอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยวิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วนำเสนอในรูปแบบของตารางประกอบคำบรรยาย

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเขตอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ อายุ พรรษา วุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษาทาง

ธรรม โดยใช้การทดสอบสมมติฐาน (t-test) และการทดสอบค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว (One Way ANOVA / F-test) ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ด้วยวิธีการของ เชฟเฟ่ (Scheffe)

4.4 การประมวลผลข้อเสนอแนะแนวทางการแก้ไขปัญหการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเขตอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยใช้วิธีการแจกแจงความถี่

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเขตอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในเขตอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยสามลำดับ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอุเบกขา รองลงมา คือ ด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักมุทิตา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักเมตตา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักเมตตา

ที่	การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา	ระดับความคิดเห็น		
		($\bar{X}$)	S.D.	แปลผล
1.	ลงโทษภิกษุ สามเณร ด้วยความปรารถนาดี ไม่ กระทำการเกินกว่าเหตุ	3.45	0.99	ปานกลาง
2.	มีการไต่สวนหาความจริงในการกระทำผิดทาง ธรรมตามพระวินัย ก่อนมีการลงโทษ	3.57	0.99	มาก
3.	ปกครองสงฆ์ด้วยความรัก ความปรารถนาดี ความชอบธรรม ไม่ปกครองโดยการใช้อำนาจเป็นที่ตั้ง	3.80	0.90	มาก

4.	มีการผ่อนคลาย - เบา ตามเจตนาของการกระทำผิด ด้วยเหตุผล	3.82	1.02	มาก
5.	สามารถบังคับ หรือสั่งสอนให้สงฆ์สำนึกผิดได้โดยปราศจากความขุ่นมัวหลังจากมีการลงโทษด้วยความรักและปรารถนาดี	3.88	0.90	มาก
รวม		3.70	0.83	มาก

2. ผลการเปรียบเทียบการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า พระสงฆ์ที่มีอายุ และพรรษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ไม่แตกต่างกัน ส่วนพระสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาสามัญ และวุฒิการศึกษาทางธรรมต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการทดสอบสมมุติฐาน

สมมุติฐาน	สถิติทดสอบ	โดยรวม	ด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักเมตตา	ด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักกรุณา	ด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักมุทิตา	ด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอุเบกขา
1. อายุ	F - test	0.54	0.33	0.20	0.43	0.84
2. พรรษา	F - test	0.10	0.27	0.09	0.09	0.13
3. วุฒิการศึกษาสามัญ	F - test	0.49	0.78	0.05*	0.26	0.24
4. วุฒิการศึกษาทางธรรม	F - test	0.38	0.01*	0.66	0.42	0.79

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ลำดับตามความถี่สูงไปหาลำดับต่ำสุด คือ วางตนเป็นกลาง ไม่ให้คุ้นกับผู้หวังผลประโยชน์ ไม่ให้โทษกับผู้ต่างอุดมคติ, ครอบงำองค์พระสงฆ์ หรือคฤหัสถ์ที่ทำประโยชน์แก่ชุมชน ไม่เพียงแต่การบริจาคทรัพย์ หรือสิ่งของให้วัดเท่านั้น และไม่ควรปกป้องพระสงฆ์ที่กระทำความผิด เนื่องด้วยเป็นสหาย สนิทกัน หรือมีประโยชน์ร่วมกัน

อภิปรายผล

1. การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักเมตตา ด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักกรุณา ด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักมุทิตา และด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอุเบกขา อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อภิปรายได้ว่า พระสังฆาธิการในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาปกครองคณะสงฆ์ โดยมีหลักพรหมวิหาร 4 เป็นเครื่องหนุนนำ ทำให้พระสงฆ์ได้ปกครองมีความคิดเห็นต่อการปกครองไปในเชิงบวก อาจมีความคิดเห็นแตกต่างกันไปบ้างในคณะสงฆ์ที่มีวุฒิการศึกษาทั้งทางโลก และทางธรรมแตกต่างกันไปบ้าง แต่ในภาพรวมแล้วถือว่าเป็นการปกครองที่ดี มีความเมตตา กรุณา ปราศดีกับพระสงฆ์ได้ปกครอง พลอยยินดีกับพระสงฆ์ได้ปกครองที่มีความเพียรในธรรม หรือการศึกษาทางโลก และวางตนเป็นกลางต่อพระสงฆ์ได้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระธรรมเจดีย์, พระครูปลัดนิเวศ ชินวโร และพรเศรษฐิ วุฒิปญญาอิสกุล (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11” ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปในการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11 ผลการวิจัยพบว่า หลักพรหมวิหารธรรมในการปกครอง คณะสงฆ์ภาค 11 ได้แก่ (1) ด้านเมตตา ความเมตตาช่วยเหลืออย่างเหมาะสม (2) ด้านกรุณา ช่วยเหลือประชาชนเป็นแบบอย่างที่ดี (3) ด้านมุทิตา แสดงความยินดี (4) ด้านอุเบกขา การเลือกใช้ อุเบกขาตามโอกาสและช่วงเวลาที่เหมาะสม 2. บูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมในการปกครอง คณะสงฆ์ภาค 11 การปกครองคณะสงฆ์และการปฏิบัติของคณะสงฆ์ในทุกระดับทุกสถานที่ก็จะเกิด ความเป็นระเบียบเรียบร้อยดีงามเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ตลอดจนยังส่งผลไปยังความมั่นคงแก่พระพุทธศาสนาอีกด้วย และการจัดกิจกรรมบูรณาการแก้ปัญหาในหมู่บ้านรักษาศีล 5 มีใจเป็นการ ช่วยให้เกิดการพัฒนางานปกครองคณะสงฆ์

2. ผลการเปรียบเทียบการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พระสงฆ์ที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมทั้ง 4 ด้าน และรายด้านไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า พระสงฆ์ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยาทุกช่วงอายุ ถูกปกครองด้วยความรัก ความเมตตา ปราณนาดีจากผู้ปกครอง ถูกต้องตามตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และตามหลักธรรมพรหมวิหาร 4

ด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักเมตตา ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักเมตตา ดังนี้ (1) ควรให้ความรู้และเข้มงวดมากขึ้นกับพระนวกะ ที่ประสงค์จะบวชอยู่ในศาสนาระยะยาว เพื่อการปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง และ (2) ไม่ควรปกป้องพระสงฆ์ที่กระทำความผิด เนื่องจากเป็นสหายนิกกัน หรือมีประโยชน์ร่วมกัน ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า เมตตาคือความรัก การให้ การช่วยเหลือ และการให้ที่สำคัญและยิ่งใหญ่ที่สุดนั่นคือการให้ธรรมทาน ดังพุทธสุภาษิตที่ว่า สพพทานํ ธมมทานํ ชินาติ หากไม่มีการศึกษาธรรม หรือไม่เข้าหาบัณฑิต อาจทำให้เกิดมิจฉาทิฐิขึ้นทำให้เห็นผิดเป็นชอบได้ เมื่อมิจฉาทิฐิเกิดขึ้นแล้วก็จะนำไปสู่การก่อเกิดของกิเลส เมื่อมีผลประโยชน์นอกธรรมมากระทบก็จะเป็นภัยแก่ตน แก่ผู้อื่น และเป็นโทษต่อพุทธศาสนาได้โดยง่าย

ด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักกรุณา ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักกรุณา ดังนี้ (1) ควรยกย่องพระสงฆ์ หรือคฤหัสถ์ที่ทำประโยชน์แก่ชุมชน ไม่เพียงแค่การบริจาคทรัพย์ หรือสิ่งของให้วัดเท่านั้น (2) ควรส่งเสริมให้ชุมชนเข้าถึงการปฏิบัติธรรมได้อย่างถูกต้อง และมีพระสงฆ์ที่แตกฉานในธรรมมากขึ้น และ (3) ควรรับฟังปัญหา ของพระสงฆ์ได้ปกครองอย่างไร้อคติ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า สืบเนื่องข้อที่แล้วคือการให้ธรรมทานด้วยความเมตตา อันจะนำไปสู่ความสงบสุขของศาสนาและสังคมสืบไป เปรียบการใช้พระเดชและพระคุณในการปกครองคณะสงฆ์

ด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักมูทิตา ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวัง

น้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักมูทิตา ดังนี้ (1) ควรยินดีกับพระสงฆ์ได้ปกครองในเรื่องการศึกษาทั้งทางโลกและทางธรรม และ (2) ไม่ควรยินดีในยศหรือสมณศักดิ์มากเกินไป ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า ความรู้สึกพลอยยินดีกับสงฆ์ หรือคลุ่หส์ที่ประสบความสำเร็จไม่ว่าจะเป็นเรื่องใด แสดงถึงการการเป็นผู้ปกครองที่ดี ไม่มีความขุ่นมัวหรือมีมิจฉาติฐู ไรซึ่งความอิจฉาริษยาอันจะนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ในสังคม

ด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอุเบกขา ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ด้านการปกครองคณะสงฆ์ตามหลักอุเบกขา ดังนี้ (1) วางตนเป็นกลาง ไม่ให้คุ้นกับผู้หวังผลประโยชน์ ไม่ให้โทษกับผู้ต่างอุดมคติ และ (2) หากสงฆ์ที่เคยกระทำผิด สำนึกผิดแล้ว ควรปล่อยวางจากการกระทำผิดในอดีตนั้น ไม่นำเรื่องเก่ามาว่าซ้ำ ที่เป็นเช่นนี้อธิบายได้ว่า การวางตนเป็นกลางเป็นสิ่งที่ผู้ปกครองพึงต้องมีเป็นอย่างยิ่ง เพราะผู้ปกครองสามารถให้คุณ หรือให้โทษแก่ผู้ได้ปกครองได้ การปกครองคณะสงฆ์ย่อมต้องใช้หลักอุเบกขาในการรับฟังมูลเหตุแห่งการกระทำผิดเพื่อนำมาพิจารณาก่อนการตัดสินใจลงโทษอย่างเป็นกลาง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเรื่อง การปกครองคณะสงฆ์ตามหลักพรหมวิหาร 4 ในอำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก จึงควรรักษามาตรฐานและพัฒนาต่อไปให้ถึงระดับมากที่สุด

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรปรับปรุงพระราชบัญญัติการปกครองคณะสงฆ์ให้มีความสอดคล้องกับยุคสมัย เพื่อลดแรงปะทะระหว่างผู้ปกครองและผู้ใต้ปกครอง เช่น การพิจารณาสีทธิในการศึกษาทางโลกในบางสถานที่ ลงโทษสงฆ์ที่กระทำโลกวัชชะอย่างจริงจัง เป็นต้น

1.2 ควรนำหลักธรรมต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการปกครองคณะสงฆ์มากขึ้น ไม่จำเป็นแค่เพียงพระราชบัญญัติหรือแค่หลักธรรมใดหลักธรรมหนึ่ง กล่าวคือ ควรสรรหาผู้ปกครองในระดับต่าง ๆ ให้เหมาะสมในแต่ละพื้นที่ และมีภูมิธรรมเบื้องต้นมากเพียงพอในการปกครองคณะสงฆ์

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการวิจัยอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากผลการวิจัยยังอยู่ในระดับมากทุกด้าน เพื่อพัฒนาไปให้ถึงระดับมากที่สุด รักษามาตรฐาน และพัฒนากระบวนการ ให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรทำการวิจัยในเชิงผสมผสาน หรือเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเพื่อนำผลการวิจัยมาเปรียบเทียบถึงความสอดคล้อง หรือขัดแย้งกันในผลการวิจัยขึ้นนี้

3. ข้อเสนอแนะเพื่อนำไปใช้

ควรนำหลักพรหมวิหาร 4 ไปบูรณาการกับการปกครองคณะสงฆ์ สามารถเริ่มจากระดับของการปกครองที่เล็กที่สุดก่อน แล้วจึงขยายผลไปสู่ระดับที่สูงกว่า

เอกสารอ้างอิง

- กรมพระยาดำรงราชานุภาพ. (2514). *พระนิพนธ์ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ศิลปาบรรณาคาร.
- ณัฐฐาพร จินดาสวัสดิ์. (2558). การปกครองคณะสงฆ์ในประเทศไทย กรณีศึกษา มหาเถรสมาคม. ใน *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พระครูปริยัติวิสุทธิคุณ. (2562). การปกครองคณะสงฆ์ไทยในยุคปฏิรูปไทยแลนด์ 4.0. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*, 4(1), 90.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระธรรมเจดีย์, พระครูปลัดนิเวศ ชินวโร และพรเศรษฐิ วุฒิปัญญาอิสกุล. (2566). การบูรณาการหลักพรหมวิหารธรรมเพื่อการปกครองคณะสงฆ์ภาค 11. *วารสารสันติสุขปริทรรศน์*, 4(1), 1.
- พระธรรมวรนายก (โอภาส นิรุติเมธี). (2546). *การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางของชุมชนในธรรมปริทัศน์ 46*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ฉบับประมวลศัพท์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหา ธรรมรัต อริยธมโม (ยศขุน). (2557). *พุทธวิธีการปกครองสงฆ์*. เรียกใช้เมื่อ 15 เมษายน 2565 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/554384>.

พระมหาบุญโฮม ปริบุญณสีโล (ไชยฤทธิ์). (2560). *พระสังฆาธิการ*. เรียกใช้เมื่อ 15 เมษายน 2565 จาก <http://www.mahabunhome.com>.

ไพโรธ เลิศพิริยกุลม. (2539). *สภาพปัญหาสังคมไทยในยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาราชัญญ์.

สมเด็จพระมหาสมณเจ้ากรมพระยาวชิรญาณวโรรส. (2542). *นวโกวาท (หลักสูตรนักธรรมชั้นตรี)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาราชวิทยาลัย.

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2543). *การนิเทศเพื่อส่งเสริมระบบการประกันคุณภาพภายในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์การศาสนา.

รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพ เสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ*

DEVELOPMENT MODEL OF NON-FORMAL PRIVATE SCHOOLS FOR BEAUTY PROFESSIONS AND COSMETOGY VOCATIONAL TO ENHANCE PERSONALITY

เพ็ญศรี โชติรัตน์¹, สุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์² และ วิณัฐ สกุลหอม³

Pensri Chotirat¹, Suphaphon Tangdamnoensawat² and Venus Sakulhom³

¹⁻³บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

¹⁻³Graduate School Suan Dusit University, Thailand

Corresponding Author's Email: Khunpensri.c@gmail.com

วันที่รับบทความ : 22 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 29 มีนาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 31 มีนาคม 2568

Received 22 March 2025; Revised 29 March 2025; Accepted 31 March 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่คาดหวัง รูปแบบ และการประเมินรูปแบบของการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ ใช้วิธีดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาจากเอกสาร งานวิจัย การสัมภาษณ์ และสอบถามผู้บริหารและครู ทำการวิเคราะห์ Priority Needs Index (PNI) ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบ โดยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ และวิเคราะห์เชิงเนื้อหา ขั้นตอนที่ 3 การประเมินรูปแบบจากผู้บริหารสถานศึกษา สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของบทบาทของโรงเรียน โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่คาดหวังของบทบาทของโรงเรียนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่า

Citation:

* เพ็ญศรี โชติรัตน์, สุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์ และ วิณัฐ สกุลหอม. (2568). รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 295-310.

Pensri Chotirat, Suphaphon Tangdamnoensawat and Venus Sakulhom. (2025). Development Model Of Non-Formal Private Schools For Beauty Professions And Cosmetogy Vocational To Enhance Personality.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 295-310.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

PNI_{modified} พบว่า ด้านการบริหารจัดการ มีค่า PNI_{modified} สูงที่สุด รองลงมาเป็นด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ตามลำดับ

2. รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ ประกอบด้วย 6 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 หลักการของรูปแบบ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ ส่วนที่ 3 เนื้อหาของรูปแบบ ส่วนที่ 4 วิธีดำเนินการของรูปแบบ ได้แก่ BEAUTY SCHOOL MODEL ส่วนที่ 5 การประเมินผลของรูปแบบ ส่วนที่ 6 เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ผลการตรวจสอบรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า รูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบ มีความเหมาะสม

3. รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ มีความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก และความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: โรงเรียนเอกชนนอกระบบ, วิชาชีพเสริมสวยและความงาม, การเสริมสร้างบุคลิกภาพ

Abstract

This research aimed to study the current status, expected status, model and evaluation of the model of the development of private schools outside the system in the beauty and cosmetic profession to enhance personality. The research methods were quantitative and qualitative, as follows: Step 1: Study from documents, research, interviews and inquiries of administrators and teachers. Priority Needs Index (PNI) analysis was performed. Step 2: Create a model by holding a seminar with experts and conducting content analysis. Step 3: Evaluate the model from school administrators. The statistics used were mean and standard deviation. The results showed that;

1. The current for role of school was at a high level, but expected conditions for role of school was at the highest level. When considering the PNI_{modified} values, it was found that the management aspect had the highest PNI_{modified} value, followed by the teaching management aspect and the promotion and development of students, respectively.

2. A model for development non-formal private schools for the beauty professions and cosmetology vocational category to enhance personality was 6 components as follows; Part 1 Principles of the model. Part 2 objectives of the Model. Part 3 contents of the model. Part 4 methods of the Model: BEAUTY SCHOOL MODEL. Part 5 evaluation of the model. Part 6 conditions for success of the

model. The results of the format review by experts found that the format and the format guide were appropriate.

3. A model for development non-formal private schools for the beauty professions and cosmetology vocational category to enhance personality was accuracy, suitability, feasibility at a high level, and usefulness was at the highest level.

Keywords: Private Non-Formal Schools, Beauty and Beauty professions, Enhance Personality

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ซึ่งมีหน้าที่เป็นศูนย์ส่งเสริม สนับสนุนและทะเบียนกลางทางการศึกษาได้จัดทำระบบศูนย์กลางการบูรณาการข้อมูล ทะเบียนโรงเรียนและประวัติผู้เรียน ครู บุคลากรโรงเรียนเอกชน (Private Education Data Center : PEDC) ขึ้น เพื่อให้โรงเรียนรายงานกิจการโรงเรียน พร้อมทั้งประเมินคุณภาพ การศึกษาของตนเองให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนเอกชนนอกระบบตาม ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง มาตรฐานการศึกษาโรงเรียนนอกระบบ พ.ศ. 2562 จึงกำหนดให้มีการติดตามเพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการศึกษาที่รวบรวมข้อมูลการจัด การศึกษาของโรงเรียนเอกชนนอกระบบ และการให้คำแนะนำการจัดการศึกษาตามระบบ ประกันคุณภาพการศึกษา รวมถึงรวบรวมปัญหาอุปสรรค ความต้องการในการสนับสนุน ส่งเสริมทั้งในด้านคุณภาพผู้เรียน การบริหารจัดการ การจัดการเรียนการสอน ด้านการวัดและ ประเมินผล ความต้องการในปัจจุบันเป็นการเชื่อมโยงและครอบคลุมในการนำข้อมูล สารสนเทศมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาอย่างต่อเนื่องเพื่อสร้างความเชื่อถือต่อ ผู้เรียนและสังคม (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน, 2567)

กระบวนการสำคัญในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้มีคุณภาพและจะรักษาไว้ซึ่ง คุณภาพโรงเรียนทุกประเภท ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนนอกระบบมีความชัดเจน ประกอบด้วย 3 มาตรฐาน ได้แก่ มาตรฐานที่ 1 คุณภาพ ผู้เรียน มาตรฐานที่ 2 คุณภาพการบริหารจัดการและมาตรฐานที่ 3 คุณภาพการจัดการเรียน การสอน ซึ่งเป็นการจัดการศึกษาของโรงเรียนนอกระบบเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในทุกช่วง

วัย ผู้เรียนได้รับการพัฒนาและเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนนอกระบบแต่ละแห่งจะต้องคำนึงถึงคุณภาพการศึกษาเป็นสำคัญ โดยเฉพาะคุณภาพของผู้เรียน การประกันคุณภาพการศึกษาจึงเป็นหลักประกันว่า ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร เป็น ผู้ที่มีความรู้ความสามารถและมีเจตคติที่ดีตามจุดประสงค์ของหลักสูตรเพื่อให้ผู้เรียนและประชาชนมีความมั่นใจที่จะเลือกเรียนในโรงเรียนนอกระบบ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

อย่างไรนั้นโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและการแพทย์ของไทย โดยเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่สร้างรายได้มหาศาลให้กับประเทศ และได้รับการสนับสนุนจากนโยบายภาครัฐในการพัฒนาศักยภาพและขยายโอกาสทางธุรกิจทั้งในและต่างประเทศซึ่งโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ประเภทสถานเสริมความงามถือ ว่าเป็นการถ่ายทอดความรู้ด้านบริการด้านหนึ่งที่ยังคงมีความสำคัญและสามารถขยายตัวได้ อย่างต่อเนื่อง ให้ความรู้ในเรื่องการทำผมสตรี-บุรุษ การต่อขนตา การทำเล็บ การแต่งหน้า สัก คิ้ว เพื่อนำไปประกอบอาชีพและสร้างรายได้ให้กับตนเอง จากสภาพปัญหาในเรื่องของ ภาพลักษณ์ของผู้ให้บริการ ความเชื่อมั่นในตนเอง บุคลิกภาพที่ไม่เหมาะสมในการให้บริการ (สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน), 2566)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังของการพัฒนา โรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ ที่ นำไปสู่การสร้างรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและ ความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังของการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ
2. เพื่อสร้างรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ
3. เพื่อประเมินรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการเสริมสร้างบุคลิกภาพ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ และองค์ประกอบการพัฒนาบุคลิกภาพ โดยนำไปสู่การสังเคราะห์สร้างเป็นกรอบการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการเสริมสร้างบุคลิกภาพ มีนักวิชาการด้านบุคลิกภาพได้ให้ความหมายไว้ เช่น อภิรดี ระวีโรจน์ (2562) ได้ให้ความหมายของบุคลิกภาพ หมายถึง บุคลิกภาพที่มีการรวมลักษณะเด่นจากเขวี่ยนะสติปัญญาเขวี่ยนะอารมณ์เขวี่ยนะการเผชิญและฟันฝ่าอุปสรรคเขวี่ยนะศีลธรรมและลักษณะส่วนบุคคลที่มีต้นกำเนิดมาจากพันธุกรรมไปจนถึงอิทธิพลที่บุคคลนั้นได้รับการอบรมเลี้ยงดูมีการเรียนรู้และเติบโตมาพร้อมกับศักยภาพในการจัดการกับชีวิตจนสามารถเข้าถึงคุณค่าสูงสุดที่มนุษย์เราต้องการนั่นก็คือการได้พบกับความหมายของชีวิตและความสมบูรณ์ของพัฒนาการชีวิตในทุก ๆ ด้าน ธัญญาภัทร์ เลิศจันทร์ทรงกูร (2563) ได้ให้ความหมายบุคลิกภาพ (Personality) คือ ลักษณะต่าง ๆ ของแต่ละบุคคลทั้งลักษณะภายนอกภายใน และปัจจัยต่าง ๆ ที่ทำให้บุคคลนั้นมีความแตกต่างจากบุคคลอื่น และความรู้สึกของผู้พบเห็น บุคลิกภาพ (Personality) มาจากภาษาลาตินว่า “Persona” ซึ่งหมายถึงหน้ากาก (Mask) ที่ตัวละครในสมัยกรีกและโรมันใช้สวมใส่เพื่อแสดงบุคลิกลักษณะแตกต่างกันไปตามที่ได้รับ

2. แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาบุคลิกภาพ มีนักวิชาการด้านบุคลิกภาพได้กล่าวถึง เช่น ชัยวัฒน์ วิชัยวงศ์ และทิพย์รัตน์ แสงเรืองรอบ (2562) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพบุคลิกภาพของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกันขึ้นอยู่กับปัจจัยใหญ่ ๆ 2 ประการ คือ (1) องค์ประกอบทางพันธุกรรม เป็นลักษณะที่ถ่ายทอดมาจากพ่อแม่หรือบรรพบุรุษไปสู่ลูกหลาน เช่น ลักษณะรูปร่าง หน้าตา ท่าทาง ผิวพรรณ อารมณ์ ระบบประสาทและโลหิต (2) องค์ประกอบทางด้านสิ่งแวดล้อม ทั้งทางธรรมชาติและทางสังคม วัฒนธรรม ประเพณี กฎระเบียบ การศึกษา ศาสนา การอบรมเลี้ยงดู เป็นต้น

3. แนวคิดเกี่ยวกับองค์ประกอบของการเสริมสร้างบุคลิกภาพ จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถจำแนกได้เป็น 3 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การพัฒนาบุคลิกภาพ คือ ศิลปะการแต่งกายการปฏิบัติตนด้านสุขอนามัย มารยาททั้งสังคม วัฒนธรรมระหว่างประเทศ บุคลิกภาพและกิจนิสัยที่พึงประสงค์ในการปฏิบัติงาน (กิจจา บานชื่น, 2559) (2) ความเชื่อมั่น คือ ความสามารถและทักษะของตนเอง ความเชื่อมั่นในตนเองมีผลกระทบต่อการตัดสินใจ การ

กระทำ และความรู้สึกของบุคคลในชีวิตประจำวัน (3) ภาพลักษณ์ คือ การมองเห็นตนเองของบุคคลทั้งในด้านกายภาพและจิตใจ ภาพลักษณ์ตนเองมีผลกระทบต่อความรู้สึก ความคิด และพฤติกรรมของบุคคลในชีวิตประจำวัน (พัชรารมณ์ เกษะประกร, 2558)

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพของส่วนบุคคลหรือองค์กรที่มีปัจจัยและองค์ประกอบที่เอื้อก่อให้เกิดการพัฒนาบุคลิกภาพ ความเชื่อมั่น และภาพลักษณ์ เพื่อการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทสถานเสริมความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังของการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ

1. กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยเอกสารแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ

2. นำข้อสรุปที่ได้จากการวิเคราะห์เอกสาร (Content Analysis) ใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างและสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 11 คน ได้แก่ กลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชนนอกระบบ จำนวน 3 คน กลุ่มผู้อำนวยการโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ประเภทวิชาชีพ ระดับปริญญาเอก จำนวน 3 คน และผู้ทรงคุณวุฒิด้านเสริมสวยและความงาม จำนวน 3 คน และกลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิเฉพาะด้านส่งเสริมมาตรฐานการศึกษา จำนวน 2 คน

3. ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการวิเคราะห์เอกสาร และจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญมาสรุปและดำเนินการสร้างแบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือที่มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวนห้าคนพิจารณาพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ค่า IOC ระหว่าง 0.80-1.00 แล้วนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับผู้บริหาร และครูของโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงาม ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) โดยวิธีการของครอนบาค พบว่า ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา เท่ากับ

0.986 แล้วนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ไปเก็บกับข้อมูลกับผู้บริหาร และครูผู้สอนโรงเรียน เอกชนนอกระบบ ประเภทวิชาชีพเสริมความงาม ภาคตะวันออก ใน 8 จังหวัด จำนวน 25 แห่ง รวมทั้งสิ้นจำนวน 577 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการเปิดตารางสำเร็จรูปของ Krejcie and Morgan (1970, pp. 607-610) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดตัวอย่าง 234 คน และสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบมีสัดส่วนจำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา และครูในแต่ละโรงเรียน รวบรวมข้อมูลมาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ Priority Needs Index (PNI) แบบปรับปรุง และนำค่า PNI Modified สูงสุด 3 อันดับแรกในแต่ละด้านมาทำการมาสังเคราะห์ข้อมูลเพื่อร่างเป็นรูปแบบ

ขั้นตอนที่ 2 สร้างรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ

1. ผู้วิจัยประมวลประเด็นสำคัญจากการศึกษาและวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาข้อมูลพื้นฐานและการศึกษาแนวทางการพัฒนารูปแบบ จากขั้นตอนที่ 1 มาสรุปผล แล้วนำมาয়กร่างรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ

2. สร้างร่างรูปแบบ และคู่มือการใช้รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ มาตรวจสอบความเหมาะสมด้วยวิธีการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ โดยผู้เชี่ยวชาญ ทั้งหมด 9 คน ปรับปรุงรูปแบบตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อให้รูปแบบมีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขั้นตอนที่ 3 ประเมินรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ

ผู้วิจัยได้ประเมินรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพด้านความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ ผู้ประเมิน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพภาคตะวันออก จำนวน 25 คน จากจำนวน 25 โรงเรียน โดยใช้แบบประเมินรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ ซึ่งเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale) ค่า IOC ของข้อคำถามทุกข้อมีค่าเท่ากับ 1.00 แสดงว่าทุกข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ นำแบบประเมินที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับผู้บริหารโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามใน

ภาคกลาง ที่ไม่ได้เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย จำนวน 30 คน แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α) โดยวิธีการของคูนบาค พบว่า แบบสอบถามด้านความถูกต้อง มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.800 ด้านความเหมาะสม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.846 ด้านความเป็นไปได้ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.825 ด้านความเป็นประโยชน์ มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.738 นำแบบประเมินเก็บข้อมูลรวบรวมได้ทั้งหมดจำนวนทั้งสิ้น 25 ฉบับ คิดเป็น ร้อยละ 100 ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐาน คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) รายข้อ และภาพรวม

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่คาดหวังของการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของบทบาทของโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามในการพัฒนาบุคลิกภาพผู้ให้บริการ โดยภาพรวม

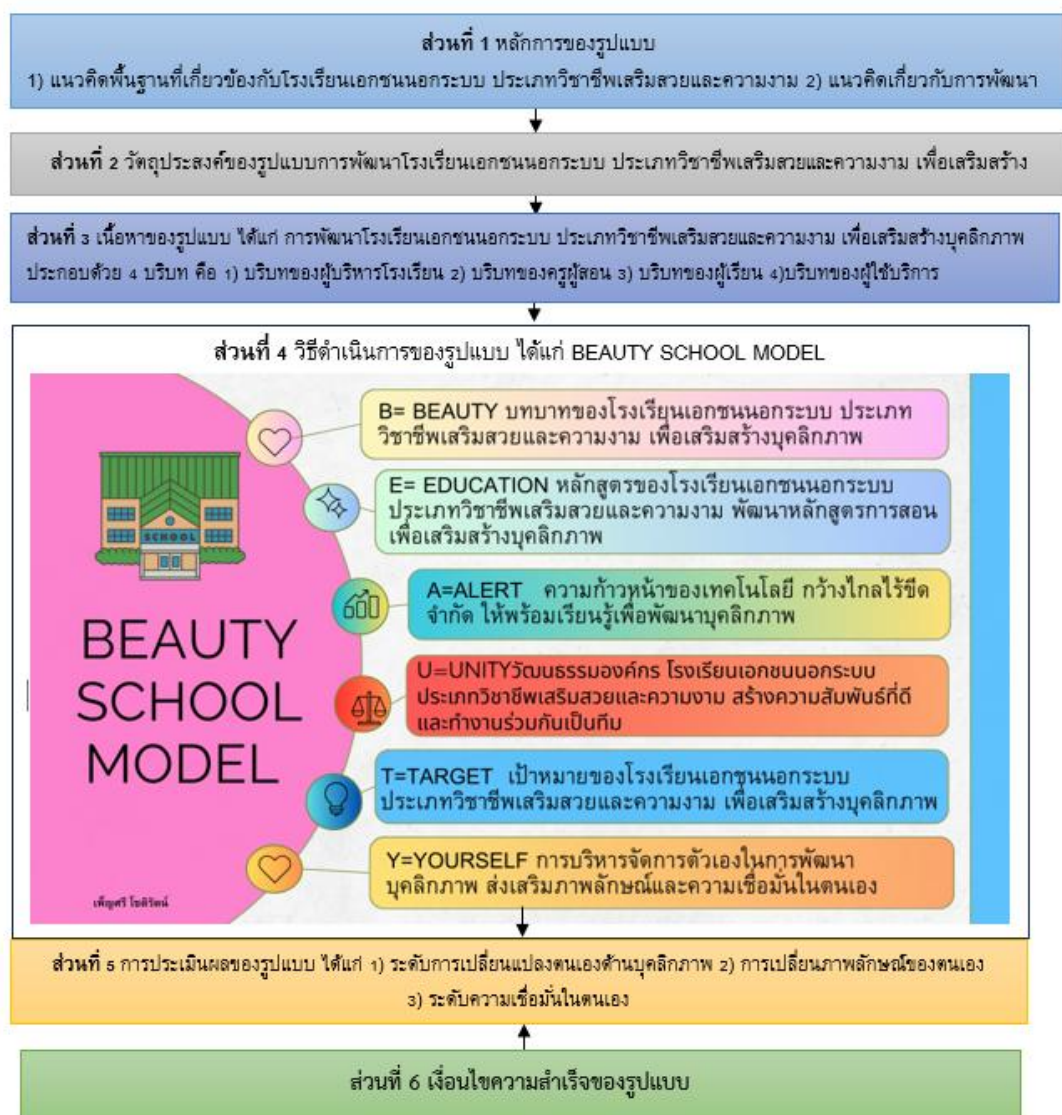
ที่	บทบาทของโรงเรียนในการพัฒนาบุคลิกภาพผู้ให้บริการ	สภาพปัจจุบัน (P) (n=234)			สภาพที่คาดหวัง (I) (n=234)			PNI _{modified}	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ		
1	ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.97	0.39	มาก	4.51	0.50	มากที่สุด	0.14	2
2	ด้านการบริหารจัดการ	3.94	0.45	มาก	4.58	0.49	มากที่สุด	0.16	1
3	ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน	4.00	0.44	มาก	4.57	0.50	มากที่สุด	0.14	2
รวม		3.97	0.43	มาก	4.54	0.50	มากที่สุด	0.15	

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของบทบาทของโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทสถานเสริมสวยและความงามในการพัฒนาบุคลิกภาพผู้ให้บริการ โดยภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ใน

ระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) เมื่อพิจารณาแยกรายด้านพบว่า ด้านที่มีการปฏิบัติมากที่สุดคือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.00$) รองลงมาคือ ด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.97$) และด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.94$) ตามลำดับ ส่วนสภาพที่คาดหวังของบทบาทของโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทสถานเสริมสวและ ความงามในการพัฒนาบุคลากรผู้ให้บริการ โดยภาพรวมมีความคาดหวัง อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.54$) เมื่อพิจารณาแยกรายด้านพบว่า ด้านที่มีสภาพที่คาดหวังมากที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.58$) รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมและการพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$) และด้านการจัดการเรียนการสอน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.51$) ตามลำดับ เมื่อพิจารณาค่า $PNI_{modified}$ พบว่า ด้านการบริหารจัดการ มีค่า $PNI_{modified}$ สูงที่สุด แสดงให้เห็นว่า เป็นด้านที่มีความต้องการให้มีการพัฒนาสูงที่สุดจากสภาพปฏิบัติงานในปัจจุบัน รองลงมาเป็นด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ตามลำดับ

2. ผลการสร้างรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลากร

ผู้วิจัยได้นำข้อมูลสัมภาษณ์ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาทำการสังเคราะห์ข้อมูลสร้างรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลากร ดังนี้

ภาพที่ 1 รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงาม เพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ

จากภาพที่ 1 มีองค์ประกอบ 6 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการของรูปแบบ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ ส่วนที่ 3 เนื้อหาของรูปแบบ ได้แก่ การพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ ประกอบด้วย 4 บริบท คือ บริบทของผู้บริหารโรงเรียน บริบทของครูผู้สอน บริบทของผู้เรียน บริบทของผู้ใช้บริการ ส่วนที่ 4

วิธีดำเนินการของรูปแบบ ได้แก่ BEAUTY SCHOOL MODEL ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. B = BEAUTY คือ บทบาทของโรงเรียนในการส่งเสริมความงาม
2. E = EDUCATION คือ หลักสูตรเสริมความงาม
3. A = ALERT คือ ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี
4. U = UNITY คือ วัฒนธรรมองค์กร
5. T = TARGET คือ เป้าหมายของโรงเรียน
6. Y = YOURSELF คือ การบริหารจัดการตัวเองในการพัฒนาบุคลิกภาพกับการส่งเสริมภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นในตนเอง

ส่วนที่ 5 การประเมินผลของรูปแบบ ได้แก่ ระดับการเปลี่ยนแปลงตนเองด้านบุคลิกภาพ การเปลี่ยนภาพลักษณ์ของตนเอง ระดับความเชื่อมั่นในตนเอง

ส่วนที่ 6 เจาะลึกความสำเร็จของรูปแบบ

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพ เสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ

รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ ในภาพรวมมีความถูกต้อง อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.18, \sigma = 0.52$) มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.31, \sigma = 0.50$) มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.28, \sigma = 0.54$) และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\mu = 4.59, \sigma = 0.50$)

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบันและสภาพที่คาดหวังของการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ พบว่าสภาพปัจจุบันของ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนสภาพที่คาดหวังอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่า $PNI_{modified}$ พบว่า ด้านการบริหารจัดการ มีค่า $PNI_{modified}$ สูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าเป็นด้านที่มีความต้องการให้มีการพัฒนาสูงที่สุดจากสภาพปฏิบัติงานในปัจจุบัน รองลงมาเป็นด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการส่งเสริมและพัฒนาผู้เรียน ตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงาม ควรมีการประเมินผลและให้คำติชมที่สร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาของนักเรียน และโรงเรียน หลักสูตรและเนื้อหาการสอน

ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดงานในปัจจุบัน และโรงเรียนมีการใช้เทคโนโลยีและสื่อการสอนที่ทันสมัย โรงเรียนควรมีระบบการสนับสนุนและแนะนำที่ดีเมื่อนักเรียนพบปัญหา โรงเรียนมีการจัดการเรื่องการลงทะเบียนและการเงินที่ชัดเจนและเป็นธรรม มีการจัดการทรัพยากรเช่นอุปกรณ์และสถานที่เรียนที่ดี การสื่อสารระหว่างโรงเรียนและนักเรียนเป็นไปอย่างราบรื่น เสนอหลักสูตรที่ตอบสนองความต้องการพัฒนาบุคลิกภาพของผู้เรียนอย่างเหมาะสม โรงเรียนมีการจัดทำแผนการเรียนการสอนที่สนับสนุนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการให้คำปรึกษาและการสนับสนุนทางจิตใจเพื่อช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพและความมั่นใจในตนเองของผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนีย์ รัตนสุวรรณ (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารงานของสถานศึกษาเอกชนขั้นพื้นฐานที่มีประสิทธิผลโดยภาพรวมมีองค์ความรู้่างหลากหลาย ทั้งด้านการขับเคลื่อนการจัดการศึกษา และด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเมธีรินทร์ รัตนภรณ์ และ นันทรัตน์ เจริญกุล (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการบริหารงานตามมาตรฐานคุณภาพโรงเรียนเอกชนนอกระบบของโรงเรียนกวดวิชาในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันในการบริหารงานโรงเรียนกวดวิชาอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราชตามมาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่า อยู่ในระดับปฏิบัติมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทวัฒน์ ชัยเลิศวรภัทร (2563) ได้ทำการศึกษา วิจัยพบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพการให้บริการบุคลิกภาพ และกระบวนการให้บริการ มีผลต่อภาพลักษณ์องค์กรด้านการให้บริการสายการบินต้นทุนต่ำในสนามบินนานาชาติดอนเมือง

2. รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ มีองค์ประกอบ 6 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 หลักการของรูปแบบ ส่วนที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ ส่วนที่ 3 เนื้อหาของรูปแบบ ได้แก่ การพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ ประกอบด้วย 4 บริบท คือ บริบทของผู้บริหารโรงเรียน บริบทของครูผู้สอน บริบทของผู้เรียน บริบทของผู้ใช้บริการ ส่วนที่ 4 วิธีดำเนินการของรูปแบบ ได้แก่ BEAUTY SCHOOL MODEL ส่วนที่ 5 การประเมินผลของรูปแบบ ได้แก่ ระดับการเปลี่ยนแปลงตนเองด้านบุคลิกภาพ การเปลี่ยนภาพลักษณ์ของตนเอง ระดับความเชื่อมั่นในตนเอง ส่วนที่ 6 เงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการสร้างรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบ

ประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพในครั้งนี้ได้นำแนวคิดแนวคิดพื้นฐานที่เกี่ยวข้องกับโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงาม และแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพมาเป็นพื้นฐานในการสร้างเป็นรูปแบบเพื่อให้เกิดคุณภาพให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ตามกรอบเนื้อหาและกระบวนการที่สร้างขึ้น รวมทั้งวัดและประเมินผลระดับการเปลี่ยนแปลงตนเองด้านบุคลิกภาพ การเปลี่ยนภาพลักษณ์ของตนเองระดับความเชื่อมั่นในตนเองให้เป็นตามสภาพจริง ซึ่งรูปแบบจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องดำเนินงานตามเงื่อนไขความสำเร็จของรูปแบบด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนบดี เพ็ชรน้อย, ทรงยศ แก้วมงคล และสมนึก การิเวท (2566) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า แนวทางการบริหารโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร สู่ความเป็นเลิศ แบ่งออกมี 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ส่วนนำ ประกอบด้วย หลักการและวัตถุประสงค์ของแนวทาง ส่วนที่ 2 ส่วนเนื้อหา ประกอบด้วย องค์ประกอบ แนวทางแนวทางการบริหารโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศ ประกอบด้วย 7 แนวทาง 39 วิธีการ ส่วนที่ 3 เงื่อนไขความสำเร็จ และส่วนที่ 4 ผลรับจากการปฏิบัติตามของแนวทางการบริหารโรงเรียนเอกชนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานคร สู่ความเป็นเลิศ

3. ผลการประเมินรูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ พบว่า รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ ในภาพรวมมีความถูกต้อง อยู่ในระดับมาก มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก มีความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก และมีความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้วิจัยได้ทำการพัฒนารูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ขององค์ประกอบต่าง ๆ ที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินงานจริงในยุคปัจจุบัน เมื่อพิจารณาพิจารณาถึงความถูกต้องและสอดคล้องกับนโยบายในระดับต่าง ๆ ทั้งระดับชาติและระดับหน่วยงานต้นสังกัดบริบทของโรงเรียนภายในองค์ประกอบแต่ละด้านนั้นพิจารณาจากความครอบคลุม องค์ประกอบการใช้ถ้อยคำ การจัดกลุ่มหรือลำดับความสำคัญของเนื้อหาในการดำเนินการตลอดจนความเหมาะสมกับสถานการณ์ที่สามารถนำไปสู่การปฏิบัติมีทรัพยากรที่เพียงพอในการส่งเสริมสนับสนุนให้การปฏิบัตินั้น ประสบความสำเร็จได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนบดี เพ็ชรน้อย, ทรงยศ แก้วมงคล และสมนึก การิเวท (2566) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารโรงเรียนเอกชนระดับ

ประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศ มีความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากงานวิจัยนี้ พบว่า รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ สามารถนำองค์ความรู้ไปสู่การพัฒนาได้ดังนี้ 1. บทบาทของโรงเรียนนอกระบบประเภทวิชาชีพ ถ่ายทอดความรู้ด้านทักษะพื้นฐานและทักษะขั้นสูงด้านวิชาชีพเสริมสวยและความงาม การฝึกฝนด้านการบริการลูกค้า ใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนที่ทันสมัย ส่งเสริมการเรียนรู้แบบต่อเนื่อง เสริมสร้างความมั่นใจและการพัฒนาบุคลิกภาพ มีการติดตามและประเมินผลการเรียนรู้ การสร้างแรงบันดาลใจและตัวอย่างที่ดี ผู้เรียนสามารถนำไปประกอบอาชีพและสร้างรายได้ให้กับตนเอง โดยมีการใช้ soft power ในการส่งเสริมด้านเสริมสวยและความงามอย่างชัดเจน 2. เนื้อหาของหลักสูตร พัฒนาหลักสูตรการสอน รวมถึงกระบวนการถ่ายทอดความรู้ ทักษะ และสมรรถนะที่จะนำสู่การประกอบอาชีพ 3. การใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อเป็นสื่อในการเชื่อมโยงระหว่างผู้เรียนกับผู้สอน 4. การปลูกฝังจิตบริการ/มาตรฐานการให้บริการในแต่ละสาขาวิชาชีพ 5. การกำหนดวิสัยทัศน์ของโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพ ทั้งนี้ ต้องคำนึงถึงมาตรฐานวิชาชีพและคุณวิชาชีพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า รูปแบบการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพ ต้องมี 4 บริบท คือ บริบทของผู้บริหาร บริบทของครูผู้สอน บริบทของผู้เรียน และบริบทของผู้ใช้บริการที่จะต้องนำมาสู่การบูรณาการโดยใช้วิธีดำเนินการด้วยรูปแบบ BEAUTY SCHOOL MODEL ในการพัฒนาโรงเรียนเอกชนนอกระบบประเภทวิชาชีพเสริมสวยและความงามเพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย 1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ได้แก่ 1.1 สถานเสริมความงามหรือโรงเรียนเอกชนนอกระบบควรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาบุคลิกภาพ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าเนื้อหาการสอนและการจัดการเรียนการสอนในหลักสูตรเป็นสิ่งที่ผู้ไข้มองว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ การเน้นเรื่องนี้จึงควรให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง 1.2 การจัดการเรียนการสอน ควรให้ความสำคัญต่อการ

พัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรที่เกี่ยวกับการเสริมบุคลิกภาพ เช่น การทำผม แต่งหน้า สักคิ้ว ตัดขนตา และการทำเล็บ เนื่องจากเป็นด้านที่ผู้เรียนเห็นว่ามีความน่าสนใจสูงสุดและส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และความมั่นใจของพวกเขา 1.3 การบริหารจัดการและการพัฒนา ควรเน้นการพัฒนากระบวนการจัดการที่เอื้อต่อการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งการปรับปรุงระบบการประเมินและการสนับสนุนการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน 1.4 การสร้างภาพลักษณ์และความเชื่อมั่นในตนเอง ผู้ใช้บริการที่ได้รับบริการจากสถานเสริมความงามมักรู้สึกพึงพอใจกับภาพลักษณ์ของตนเอง ซึ่งแสดงถึงความสำเร็จในการเสริมบุคลิกภาพ นอกจากนี้ การเพิ่มความมั่นใจและทักษะในการเข้าสังคมควรได้รับการส่งเสริมมากขึ้น เนื่องจากมีผลต่อความสำเร็จในการใช้ชีวิตและการทำงานในสังคม 1.5 พัฒนาบุคลิกภาพทางสังคม การใช้บริการเหล่านี้ยังส่งผลต่อความมั่นใจในการเข้าสังคมและการแสดงออก ดังนั้น ควรส่งเสริมให้บริการเสริมความงามพัฒนาทักษะด้านนี้มากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพและความเชื่อมั่นในตนเองจากการใช้บริการสถานเสริมสวยและผิวกาย: การศึกษาเปรียบเทียบระยะสั้นและระยะยาว ควรศึกษาผลกระทบของการใช้บริการเสริมความงามต่อภาพลักษณ์และความมั่นใจในตนเองในกลุ่มผู้ใช้บริการหลากหลายอาชีพ และศึกษาการพัฒนาบุคลิกภาพและทักษะทางสังคมผ่านบริการเสริมความงาม: การศึกษาในกลุ่มประชากรต่างช่วงวัย

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561*. เรียกใช้เมื่อ 30 มกราคม 2568 จาก <https://www.shorturl.asia/HLYqJ>
- กิจจา บานชื่น. (2559). *การพัฒนาบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- ชัยวัฒน์ วิชัยวงศ์ และทิพย์รัตน์ แสงเรืองรอบ. (2562). อิทธิพลของปัจจัยบุคลิกภาพ ปัจจัยทางสังคม และปัจจัยความคุ้มค่าที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในพื้นที่ธุรกิจกรุงเทพมหานคร ผ่านช่องทางออนไลน์ระหว่างโซเชียลคอมเมอร์ซกับอีคอมเมอร์ซ. *วารสารจันทร์เกษมสาร*, 25(1), 1-16.

ทัศนีย์ รัตนสุวรรณ. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานของสถานศึกษาเอกชนชั้น
พื้นฐานที่มีประสิทธิผล. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการ
บริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

ธนบดี เพ็ชรน้อย, ทรงยศ แก้วมงคล และสมนึก การีเวท. (2566). การบริหารโรงเรียนเอกชน
ระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครสู่ความเป็นเลิศ. *วารสารศิลปการจัดการ*,
7(2), 845-866.

ธัญญาภัทร์ เลิศจันทรางกูร. (2563). *เทคนิคการพัฒนาบุคลิกภาพ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ซีเอ็ด.

นันทวัฒน์ ชัยเลิศวรภัทร. (2563). การศึกษาการสร้างคุณภาพการให้บริการ บุคลิกภาพ และ
กระบวนการให้บริการที่มีผลต่อภาพลักษณ์องค์กรด้านการให้บริการสายการบิน
ต้นทุนต่ำในสนามบินนานาชาติดอนเมือง. ใน *การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจ
มหาบัณฑิต*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

เมธิรินทรา รัตนภรณ์ และนันทรัตน์ เจริญกุล. (2560). แนวทางการบริหารงานตามมาตรฐาน
คุณภาพโรงเรียนเอกชนนอกระบบของโรงเรียนกวดวิชาในอำเภอทุ่งสง จังหวัด
นครศรีธรรมราช. *วารสาร OJED*, 12(1), 611-623.

พัชรภรณ์ เกษะประกร. (2558). *กลยุทธ์การประชาสัมพันธ์เพื่อการบริหารเอกลักษณ์
ภาพลักษณ์และชื่อเสียงองค์กร*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (องค์การมหาชน). (2566). *สคช. ร่วมมอบโล่ประกาศเกียรติคุณ
โรงเรียนเอกชนนอกระบบทั่วประเทศ จัดการศึกษาที่มีคุณภาพ*. เรียกใช้เมื่อ 30
มกราคม 2568 จาก <https://www.shorturl.asia/oD9kM>

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2567). *คู่มือการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริม
สนับสนุน และกำกับดูแลการศึกษาเอกชน*. เรียกใช้เมื่อ 30 มกราคม 2568 จาก
<https://opec.go.th/download/detail/24>

อภิรดี ระวีโรจน์. (2562). บุคลิกภาพเขาวนิจิตอัจฉริยะที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของ
พนักงานตำแหน่งเจ้าหน้าที่ดูแลลูกค้าธนาคารพาณิชย์. ใน *วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และองค์กร*. สถาบันบัณฑิตพัฒน
บริหารศาสตร์.

Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample size for Research
Activities. *Education and Psychological Measurement*. 30(3), 607-610.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง บทพากย์เอราวัณ
โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน
ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร
อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย*

THE DEVELOPMENT OF THAI LITERATURE ACHIEVEMENT ON BOT
PHAK ERAWAN (THE ERAWAN NARRATION) USING THE READER
RESPONSE THEORY WITH THE GAMIFICATION CONCEPT FOR
MATHAYOMSUKSA 3 STUDENTS AT PATHUMTHEPWITTAYAKARN
SCHOOL, MUEANG NONGKHAI

ศรมณี ชัยพัฒน์¹ และ สุภัทร แก้วพัตร²

Sornmanee Chaiphath¹ and Suphat Kaewphat²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹⁻²UdonThani Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: Suphat_k@udru.ac.th

วันที่รับบทความ : 24 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 26 มีนาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 29 มีนาคม 2568

Received 24 March 2025; Revised 26 March 2025; Accepted 29 March 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเรื่อง
บทพากย์เอราวัณ โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน

Citation:

* ศรมณี ชัยพัฒน์ และ สุภัทร แก้วพัตร. (2568). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง บทพากย์เอราวัณ โดยใช้ทฤษฎี
การตอบสนองของผู้อ่าน ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร
อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 311-324.

Sornmanee Chaiphath and Suphat Kaewphat. (2025). The Development Of Thai Literature Achievement On
Bot Phak Erawan (The Erawan Narration) Using The Reader Response Theory With The Gamification
Concept For Mathayomsuksa 3 Students At Pathumthepwittayakarn School, Mueang Nongkhai.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 311-324.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง บทพากย์เอราวัณ โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร เป็นการวิจัยในชั้นเรียนโดยเก็บ ข้อมูลแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาในปี การศึกษา 2567 จำนวน 41 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนรู้เรื่อง บทพากย์เอราวัณ โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับ แนวคิดเกมมิฟิเคชัน และ (2) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง บทพากย์เอราวัณ โดยการหาคะแนนเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและร้อยละ หลังจาก นั้นวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนมาคิดคะแนนเป็น ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) แลวนำคะแนนมาทดสอบ สมมติฐานโดย ใช้สถิติ t-test Dependent Sample

ผลการวิจัยพบว่า

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง บทพากย์เอราวัณ โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองของ ผู้อ่าน ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ 80/80 และมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้คือ 81.85/83.29 ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐาน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ก่อนเรียนและหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.22 และ 16.66 ตามลำดับ

2. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ .05

คำสำคัญ: ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน, แนวคิดเกมมิฟิเคชัน, วิชาภาษาไทย

Abstract

This research article aimed to: 1. develop learning achievement on "Bot Phak Erawan (The Erawan Narration)" using the Reader-Response Theory with the Gamification Concept for Mathayomsuksa 3 students at Pathumthepwittayakarn School to meet the efficiency criterion of 80/80, and 2. compare learning achievement before and after learning about "Bot Phak Erawan (The Erawan

Narration)" using the Reader-Response Theory with the Gamification Concept for Mathayomsuksa 3 students at Pathumthepwittayakarn School and this research is a classroom research. The sample consisted of 41 Mathayomsuksa 3 students enrolled in the 2024 academic year, selected through cluster random sampling. The research instruments comprised: (1) learning management plans on "Bot Phak Erawan (The Erawan Narration)" using the Reader-Response Theory with the Gamification Concept, and (2) pre-test and post-test achievement assessments in Thai language course on topic "Bot Phak Erawan (The Erawan Narration)".

The findings revealed that :

1 . The learning achievement on "Bot Phak Erawan (The Erawan Narration)" using the Reader-Response Theory with the Gamification Concept for Mathayomsuksa 3 students met and exceeded the 80/80 efficiency criterion, with an efficiency of 81.85/83.29, which was consistent with the research hypothesis. The pre-test and post-test mean scores were 7.22 and 16.66, respectively.

2. When comparing learning achievement between pre-test and post-test, students' post-learning achievement was significantly higher than pre-learning achievement at the .05 level.

Keywords: Reader-Response Theory, Gamification Concept, Thai Language course

บทนำ

วรรณคดีเป็นภูมิปัญญาของชาติ แสดงให้เห็นถึงวัฒนธรรม ประเพณีอันเป็นสมบัติล้ำค่าที่มีความสำคัญในฐานะงานประพันธ์อันสะท้อนภาพให้คนรุ่นหลังได้เรียนรู้วิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในแต่ละยุคสมัย ดังที่ ชัดสุณี สินธุสิงห์ (2550: 5) กล่าวว่า วรรณคดีแสดงให้เห็นภูมิปัญญาของคนในชาติที่เรียบเรียงภาษา และเรียงร้อยเรื่องราวได้ไพเราะ แต่งด้วยข้อคิดและประสบการณ์ ทั้งยังเป็นกระจกสะท้อนสังคมแต่ละยุคสมัยช่วยให้ผู้อ่านได้เรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ

ผ่านการสร้างสรรค์ผลงาน ด้วยเหตุที่วรรณคดีเป็นสิ่งที่ยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น ในวงการศึกษา จึงได้จัดให้มีการเรียนการสอนวรรณคดีตั้งแต่สมัยโบราณที่การศึกษายังไม่เป็นระบบจนมาถึง สมัยที่การศึกษาเป็นระบบจึงได้มีการกำหนดวิชาวรรณคดีไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งได้กำหนดเนื้อหาของการศึกษาวรรณคดีวรรณกรรมไว้คือ วิเคราะห์วรรณคดีวรรณกรรมเพื่อหาข้อมูล แนวความคิดคุณค่าของงานประพันธ์และเพื่อความ เพลิดเพลิน ซึ่งได้ถ่ายทอดความรู้สึกลึกซึ้ง ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี เรื่องราวของ สังคมในอดีตและความงามของภาษาเพื่อให้เกิดความซาบซึ้ง และภูมิใจในบรรพบุรุษที่ได้สั่งสม สืบทอดมาจนถึงปัจจุบัน โดยกำหนดไว้ในสาระที่ 5 วรรณคดีและวรรณกรรม และกำหนด มาตรฐานการเรียนรู้ของผู้เรียนไว้ว่า ผู้เรียนต้องเข้าใจและแสดงความคิดเห็น วิเคราะห์วรรณคดี และวรรณกรรมไทยอย่างเห็นคุณค่าและนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551:2)

จากแนวคิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่า การเรียนการสอนวรรณคดีเป็นสิ่งที่ทุกคนต้อง ตระหนัก เข้าใจ ควรให้ความสำคัญ และศึกษาอย่างลึกซึ้ง ซึ่งได้สอดคล้องกับ สุจริต เพียรชอบ (2539: 63) ที่ได้กล่าวไว้โดยสรุปว่า หลักสูตรส่งผลให้นักเรียนคิดว่าต้องเรียนเพื่อใช้สอบ ไม่ใช่ เพื่อความบันเทิง ซึ่งบุคคลสำคัญที่ไม่ได้สร้างทัศนคติที่ดีต่อการอ่านวรรณคดีไทยให้แก่ นักเรียน ก็คือครู ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาวรรณคดี และต้องการส่งเสริมและ พัฒนาการสอนวรรณคดีให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ด้วยกระบวนการที่ช่วยพัฒนาการอ่าน วรรณคดีอย่างมีวิจารณญาณ

ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน มาจากแนวคิดของ Rosenblatt ซึ่งเป็นที่ยอมรับใน วงกว้าง โดยผู้สอนวรรณคดี นักวรรณคดี และนักวิจัยในต่างประเทศได้นำทฤษฎีนี้ไป ประยุกต์ใช้ในการสอนวรรณคดีและอ้างอิงในงานวิจัยอย่างแพร่หลาย (Rosenblatt, 1995: 5 อ้างถึงใน พรทิพย์ ศิริสมบุรณ์เวช, 2547: 36) ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านเป็นทฤษฎี ที่เหมาะสมที่จะนำไปใช้แก้ปัญหาในการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เสริมสร้างความสามารถในการตอบสนองต่อวรรณคดี ประกอบด้วย 5 ขั้น ได้แก่ (1) ขั้นสร้างความเข้าใจเบื้องต้นในการอ่าน (2) ขั้นเชื่อมโยง ประสบการณ์ (3) ขั้นเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์ (4) ขั้นนำเสนอและรับข้อมูลย้อนกลับ และ (5) ขั้นทบทวนและเขียนบันทึกการตอบสนอง นอกจากนี้ผู้วิจัยยังสนใจนำแนวคิดเกมมิฟิเคชัน (Gamification) มาประยุกต์ในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งเกมมิฟิเคชัน คือ การนำรูปแบบและกลไก ของเกม เช่น กฎ (Rules) การแข่งขัน (Competition) เวลา (Time) รางวัล (Reward) ตาราง

อันดับคะแนน (Leaderboard) และคะแนน (Points) มาใช้ในการจัดกิจกรรมในสถานการณ์ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเล่นเกม เพื่อสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนมีส่วนร่วม และบรรลุวัตถุประสงค์ในการเรียนรู้ ทั้งยังช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีความสุข สนุกสนาน เนื่องจากนักเรียนจะต้องทำกิจกรรมเพื่อสะสมคะแนน รางวัล หรือมีชื่อเป็นลำดับต้นในกระดานผู้นำบรรยากาศการแข่งขันเช่นนี้จะช่วยให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และจดจำเนื้อหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพท่ามกลางการเรียนรู้อย่างมีความสุข

จากเหตุผลที่นำเสนอข้างต้นทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะนำทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน มาศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง บทพากย์เอราวัณ เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ทั้งนี้เพื่อที่จะชี้ให้เห็นถึงประโยชน์ของการนำทฤษฎีดังกล่าวมาใช้ในการจัดการเรียนรู้และนำมาสู่ผู้เรียนให้ได้รับการพัฒนา และยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพ และเป็นการเผยแพร่ผลการวิจัยให้ครูผู้สอนในรายวิชาภาษาไทยได้นำไปใช้แก้ปัญหา หรือพัฒนานักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง บทพากย์เอราวัณ โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมเทววิทยาลัย ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน เรื่อง บทพากย์เอราวัณ โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมเทววิทยาลัย

การทบทวนวรรณกรรม

พรทิพย์ ศิริสมบุญแนว (2547) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยตามทฤษฎีตอบสนองของผู้อ่านเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการตอบสนองวรรณคดีการอ่านเพื่อความเข้าใจและการคิดไตร่ตรองของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กลุ่มตัวอย่างเป็นนิสิตคณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จำนวน 34 คน แบ่งเป็น กลุ่มทดลอง 17 คน และกลุ่มควบคุมจำนวน 17 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบทดสอบความสามารถในการอ่านเพื่อความเข้าใจ แบบบันทึกการเรียนรู้ แบบบันทึกผลการสอนและแบบ บันทึกการสัมภาษณ์ ผลวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนความสามารถด้านการตอบสนองต่อวรรณคดี การอ่านเพื่อความเข้าใจและการคิดไตร่ตรองสูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ความสามารถของผู้เรียนกลุ่มทดลองด้านการตอบสนองต่อวรรณคดี การอ่านเพื่อความเข้าใจ และการคิดไตร่ตรองเป็นผลมาจากการใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น

จุฬาลักษณ์ คชาชัย (2557) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบจำลองการทดลอง (Pre Experimental Designs) มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วย การจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน (2) ศึกษาความคิดเห็นของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มี ต่อการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนวัดนางสาว (ถาวรราษฎร์บำรุง) อำเภอกะทู้มูแบน จังหวัดสมุทรสาครภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 38 คน ได้มาโดยการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการจัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน แบบทดสอบ วัดผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนวรรณคดีไทย และแบบสอบถามความคิดเห็นของนักเรียนที่มีต่อการเรียนวรรณคดีไทยตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ผลการวิจัย พบว่าผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการ ตอบสนองของผู้อ่านหลังเรียน ($X=31.92, 5.D.=5.48$) สูงกว่าก่อนเรียน ($-25.34, 5.D.= 4.82$) อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05

จุฬาลักษณ์ พัฒนมาศ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ผลการใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันมาใช้ร่วมกับเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อนในการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 เพื่อพัฒนามโนทัศน์หลักภาษาไทยและความผูกพันในการเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองคือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่1 จำนวน 30 คน โรงเรียนพนมทวนพิทยาคมฯ ที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 โดยผลการวิจัยพบว่า มโนทัศน์หลักภาษาไทยและความผูกพันในการเรียนของกลุ่มตัวอย่างหลังการจัดการเรียนรู้สูงขึ้นกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

สิทธิพันธ์ บุญสวยขวัญ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยและความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 25 คน โรงเรียนสาธิตพัฒนาฝ่ายมัธยม เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทย และ 2. แบบวัดความสุขในการเรียน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (M) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และสถิติทดสอบทีแบบกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน(Dependent Sample t-test) ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนโดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 (2) ความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังการจัดการเรียนรู้โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับสูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน และแนวคิดเกมมิฟิเคชัน พบว่าทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน และแนวคิดเกมมิฟิเคชันสามารถช่วยให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น อีกทั้งยังช่วยให้นักเรียนเกิดความสุขในการเรียนรู้อ่านวรรณคดี มีอิสระทางความคิดต่อการตอบสนองการอ่านวรรณคดี และมีส่วนร่วมในกิจกรรมผ่านการใช้กลไกของเกมตามแนวคิดเกมมิฟิเคชันกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ได้อีกด้วย

วิธีดำเนินการวิจัย

1.ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ มีวิธีการดำเนินการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย จำนวน 4 ห้อง คือ ห้อง 3/5 ห้อง 3/6 ห้อง 3/7 และห้อง 3/9 จำนวนทั้งสิ้น 164 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/9 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคายที่กำลังศึกษาในปีการศึกษา 2567

จำนวน 41 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยการสุ่ม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่อง บทพากย์เอราวัณ โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 5 แผน แผนละ 1 ชั่วโมง ได้แก่ (1) ความรู้พื้นฐานบทพากย์เอราวัณ (2) การจับใจความสำคัญและถอดความบทพากย์เอราวัณ(1) (3) การจับใจความสำคัญ และถอดความบทพากย์เอราวัณ(2) (4) คุณค่าด้านเนื้อหาและวรรณศิลป์ในบทพากย์เอราวัณ และ (5) คุณค่าด้านสังคมและวิถีไทยในบทพากย์เอราวัณ และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องบทพากย์เอราวัณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบเลือกตอบชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ก่อนการทดลองให้นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง บทพากย์เอราวัณ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หลังจากนั้นผู้วิจัยดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ที่ออกแบบไว้จำนวน 5 แผน กับนักเรียนกลุ่มตัวอย่างเมื่อสิ้นสุดการทดลองสอนแล้ว นำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดิมไปทดสอบนักเรียนอีกครั้ง จากนั้นนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติหาประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ และนำคะแนนจากการตรวจแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มาวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีทางสถิติ เพื่อตรวจสอบสมมติฐาน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนวรรณคดี เรื่อง บทพากย์เอราวัณ โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ 80/80 ด้วยค่าประสิทธิภาพของกระบวนการ และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E1/E2) รวมทั้งศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการหาคะแนนเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและร้อยละ หลังจากนั้นวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนมาคิดคะแนนเป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.) แล้วนำคะแนนมาทดสอบ สมมติฐานโดยใช้สถิติ t-test Dependent Sample

ผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง บทพากย์เอราวัณ โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพ 81.85/83.29 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 80/80 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 สรุปผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง บทพากย์เอราวัณ โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย จำนวน 41 คน

รายการประเมิน	จำนวน นักเรียน (n)	คะแนน เต็ม	คะแนน เฉลี่ย ($\bar{X}$)	ส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D.)	ประสิทธิภาพตาม เกณฑ์ 80/80 (E_1 / E_2)
คะแนนกระบวนการ					
ระหว่างเรียน (E_1)	41	50	40.93	1.85	81.85
คะแนนทดสอบ					
วัดผลสัมฤทธิ์หลัง เรียน (E_2)	41	20	16.66	1.39	83.29

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง บทพากย์เอราวัณ โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/9 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร อำเภอเมืองหนองคาย จังหวัดหนองคาย จำนวน 41 คน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีคะแนนกระบวนการระหว่างเรียน (E_1) เฉลี่ย ($\bar{X}$) 40.93 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.85 คิดเป็นค่าเฉลี่ย 81.85 ในขณะที่มีคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (E_2) เฉลี่ย ($\bar{X}$) 16.66 และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.39 คิดเป็นค่าเฉลี่ย 83.29 เมื่อเปรียบเทียบคะแนนกระบวนการระหว่างเรียน (E_1) กับคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (E_2) พบว่าคะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์หลังเรียน (E_2) มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง บทพากย์เอราวัณ โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ก่อนเรียนและหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.22 และ 16.66 ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนเรื่อง บทพากย์เอราวัณ โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 สรุปผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง บทพากย์เอราวัณ โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/9 จำนวน 41 คน (n=41)

การทดสอบ	($\bar{X}$)	S.D.	t	Sig.
ก่อนเรียน	7.22	2.30	28.97	0.00
หลังเรียน	16.66	1.39		

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง บทพากย์เอราวัณ โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 7.22 คะแนน และ 16.66 คะแนน ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง บทพากย์เอราวัณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปได้ว่า การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง บทพากย์เอราวัณ โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนปทุมเทพวิทยาคาร อำเภอเมือง จังหวัดหนองคาย มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 80 ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นอกจากนี้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวยังช่วยเสริมสร้างและพัฒนาทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณซึ่งเป็นการสร้างความเข้าใจในการอ่านวรรณคดีโดยเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ในวรรณคดี ตลอดจนเกิดทักษะคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และ

ประเมินค่าประเด็นสำคัญจากการอ่านผ่านการเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์ด้วยกลไกของเกม เหมือนกับผู้เรียนได้รับการส่งเสริมทักษะการอ่าน ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการสื่อสาร และทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นในขณะเดียวกัน จึงถือได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้ ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน เป็นทฤษฎีที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิด ทักษะการอ่านขั้นสูง เข้าใจเนื้อหาวรรณคดีได้อย่างถ่องแท้และเรียนวรรณคดีอย่างมีความสุข ซึ่งจะทำให้ประสิทธิภาพในการเรียนรู้และการเข้าใจเนื้อหาวรรณคดีเพิ่มสูงขึ้น

อภิปรายผล

1. ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดังกล่าวมีประสิทธิภาพ 81.85/83.29 แสดงให้เห็นว่าการจัดการรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ 80/80 และมี ประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ผลสัมฤทธิ์ที่ได้เป็นผลมาจากทฤษฎีการ ตอบสนองของผู้อ่านเหมาะสมแก่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง บทพากย์เอราวัณ กล่าวคือ การจัดการเรียนรู้วรรณคดีตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านเป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่แปลก ใหม่ในการเรียนวรรณคดีไทยสำหรับนักเรียน ซึ่งประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) ขั้นสร้างความ เข้าใจ (2) ขั้นเชื่อมโยงประสบการณ์ (3) ขั้นเรียนรู้อย่างมีปฏิสัมพันธ์ (4) ขั้นนำเสนอและรับ ข้อมูลย้อนกลับ และ (5) ขั้นทบทวนและเขียนบันทึกการตอบสนอง

2. การเรียนวรรณคดีจำเป็นต้องมีทักษะการอ่านเพื่อสร้างความเข้าใจ การถอดความ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่าจากการอ่าน ซึ่งทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน เป็นกระบวนการที่ช่วยพัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนอย่างเป็นลำดับขั้นตอน จากการอ่านขั้นต้นจนถึงการอ่านขั้นสูง การที่ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำ ให้ผู้วิจัยสามารถสร้างแผนการจัดการเรียนรู้ตามลำดับขั้นตอนของทฤษฎีการตอบสนองของ ผู้อ่านได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม รวมทั้งสามารถอธิบายเนื้อหาวรรณคดีตามลำดับให้ นักเรียนเข้าใจได้อย่างละเอียด ส่งผลให้นักเรียนเกิดทักษะการอ่านจากการเรียนรู้และปฏิบัติ จนเกิดความเข้าใจในเนื้อหาวรรณคดีอย่างลึกซึ้ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ ศิริสมบุญเวช (2547) ที่วิจัยเกี่ยวกับการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยตาม ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการตอบสนองวรรณคดี การอ่าน เพื่อความเข้าใจและการคิดไตร่ตรอง ซึ่งผลวิจัยพบว่า กลุ่มทดลองมีคะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ

จุฬาลักษณ์ คชาชัย (2557) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ตามทฤษฎี การตอบสนองของผู้อ่าน ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. สาเหตุสำคัญอีกประการหนึ่งที่ส่งผลให้แผนการจัดการเรียนรู้วรรณคดีเรื่อง บทพากย์เอราวัณ มีความแปลกใหม่ กระตุ้นความสนใจในการเรียนวรรณคดีไทยของนักเรียน คือ แนวคิดเกมมิฟิเคชัน ซึ่งผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของแนวคิดเกมมิฟิเคชันมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ กฎ การแข่งขัน เวลา รางวัล ตารางอันดับ และคะแนน ผลวิจัยที่ได้สอดคล้องกับสิทธิอินท์ บุญสวยขวัญ (2565) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยและความสุขในการเรียน โดยการใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชัน ร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และความสุขในการเรียนของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้สูงกว่าก่อนการจัดการเรียนรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. งานวิจัยของสิทธิอินท์ บุญสวยขวัญ (2565) ได้มีจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยให้นักเรียนเรียนรู้จากการแข่งขันภายในห้องเรียน มีการสะสมคะแนนแบ่งการแข่งขันตามระดับที่ต่างกัน รวมทั้งมีการให้รางวัล และการใช้ตารางอันดับ อย่างไรก็ตามจะเห็นได้ว่าแม้ในการวิจัยดังกล่าวจะใช้องค์ประกอบของเกมมิฟิเคชันเหมือนกัน คือ การแข่งขัน ตารางอันดับ รางวัล และคะแนน แต่งานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำกฎ และเวลาเข้ามากระตุ้นพฤติกรรมตามธรรมชาติของนักเรียนทำให้กระบวนการและขั้นตอนการวิจัยแตกต่างกัน ซึ่งกฎเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างพื้นที่แห่งการเรียนรู้ที่ปลอดภัย และช่วยลดความขัดแย้งที่เกิดขึ้นระหว่างจัดกิจกรรมการเรียนรู้ นอกจากนี้เวลาช่วยฝึกการมีวินัย ในตนเองให้แก่ นักเรียน เพราะในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ล้วนมีเวลาเข้ามาเป็นเครื่องกำหนด ทำให้นักเรียนรู้จักบริหารจัดการเวลามากขึ้น ซึ่งการใช้กฎ และเวลา มีข้อดี คือ นักเรียนเคารพตนเองและผู้อื่น กล่าวคือ นักเรียนมีความอดทนอดกลั้น รู้จักการรอคอย มีวินัยในการร่วมกิจกรรม และทำงานสัมพันธ์กับเวลา ส่งผลให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้มีความสนุกสนานเป็นไปได้อย่างราบรื่นเพราะนักเรียนต่างเคารพกฎกติกา ซึ่งถือได้ว่าการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้กฎ การแข่งขัน เวลา รางวัล ตารางอันดับ และคะแนน ช่วยสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ อย่างมีวินัยได้มากกว่าการใช้กลไกของเกมให้เกิดการแข่งขันในห้องเรียนโดยไร้กฎเกณฑ์ ตลอดจนงานวิจัยนี้ได้ออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันจึงทำให้นักเรียนเกิดทักษะการอ่านขั้นสูง ผ่าน

การเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมกับประสบการณ์ในวรรณคดี โดยเรียนรู้ในรูปแบบของเกมโดยไม่ใช้ตัวเกม ซึ่งกลไกของเกมกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ให้นักเรียน ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยวิธีการที่สนุกสนาน กระทั่งเกิดความเข้าใจวรรณคดีอย่างลึกซึ้ง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่อง บทพากย์เอราวัณโดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ทำให้นักเรียนเรียนรู้วรรณคดีได้อย่างสนุกสนาน ในขณะเดียวกันก็เกิดทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณสามารถเข้าใจเนื้อหาวรรณคดีได้อย่างลึกซึ้ง ซึ่งนำไปสู่การตระหนักและเห็นคุณค่าของวรรณคดีไทย ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะทั่วไป ได้แก่ ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชัน ครูผู้สอนควรออกแบบกิจกรรมโดยใช้กลไกของเกมที่หลากหลาย และคำนึงถึงการบูรณาการเข้ากับเนื้อหาของวรรณคดีที่สอนเพื่อให้นักเรียนทำกิจกรรมได้อย่างสนุกสนาน และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ครูผู้สอนจะต้องสร้างความเข้าใจในการเรียนให้นักเรียนรับทราบถึงขั้นตอนการจัดกิจกรรมและข้อปฏิบัติในการเรียนรู้อย่างชัดเจน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป คือ ควรมีการนำทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน ร่วมกับแนวคิดเกมมิฟิเคชันมาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ และมีการนำแนวคิดเกมมิฟิเคชันไปประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในสาระอื่น เช่น การเขียน การฟัง การดู การพูด หลักภาษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- จุฬาลักษณ์ คชาชัย. (2557). การศึกษาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้วรรณคดีไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่จัดการเรียนรู้ตามทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่าน. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสอนภาษาไทย*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- จุฬาลักษณ์ พัฒนมาศ. (2564). การพัฒนามโนทัศน์หลักการใช้ภาษาไทยและความผูกพันในการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันร่วมกับเทคนิคเพื่อนช่วยเพื่อน. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ชัตสุณี สีนุสสิงห์. (2532). *วรรณคดีทศนา*. กรุงเทพฯ: โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย .
- พรทิพย์ ศิริสมบุญเวช. (2547). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนวรรณคดีไทยตาม ทฤษฎีการตอบสนองของผู้อ่านเพื่อเสริมสร้างความสามารถด้านการตอบสนองต่อวรรณคดีการอ่านเพื่อความเข้าใจและการคิดไตร่ตรองของนิสิตระดับปริญญาบัณฑิต. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาคุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอนบัณฑิตวิทยาลัย*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิทธิินันท์ บุญสวยขวัญ. (2565). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวรรณคดีไทยและความสุขในการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการใช้แนวคิดเกมมิฟิเคชันร่วมกับการให้ข้อมูลย้อนกลับ. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- สุจรีต เพียรชอบ. (2531). *การพัฒนาการสอนภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: ภาควิชามัธยมศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ ของสถานศึกษาเอกชน*

THE DEVELOPMENT OF STRATEGIC HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN PRIVATE SCHOOLS

ประจักษ์ เอนกฤทธิมงคล¹, รักชนกชรินทร์ พูลสุวรรณธนธี² และ วรณรี ปานศิริ³

Prajak Anekritmongkol¹, Rakchanokcharin Poonsuwanmetee² and Wannaree Pansiri³

¹⁻³มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹⁻³Rajamangala University of Technology Rattanaosin, Thailand

Corresponding Author's Email: Prajak.ane@rmutr.ac.th

วันที่รับบทความ : 21 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 29 มีนาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 31 มีนาคม 2568

Received 21 March 2025; Revised 29 March 2025; Accepted 31 March 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาเอกชน จากการศึกษาพบว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์เป็นการบูรณาการการบริหารทรัพยากรมนุษย์เข้ากับกระบวนการในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกเพื่อกำหนดเป็นกลยุทธ์ของสถานศึกษา และเชื่อมโยงเข้ากับแนวปฏิบัติด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ทั้ง 5 ด้านได้แก่ การวางแผนกำลังคน การสรรหาและการคัดเลือก การดำรงรักษาบุคคล การประเมินผลการปฏิบัติงาน ตลอดจนการพัฒนาบุคลากร รวมถึงเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษา เมื่อสถานศึกษาสามารถบริหารทรัพยากรมนุษย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับกลยุทธ์แล้วก็จะส่งผลให้เกิดความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยมุ่งเน้นที่ทักษะ

Citation:

* ประจักษ์ เอนกฤทธิมงคล, รักชนกชรินทร์ พูลสุวรรณธนธี และ วรณรี ปานศิริ. (2568). การพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาเอกชน. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 325-343.

Prajak Anekritmongkol, Rakchanokcharin Poonsuwanmetee and Wannaree Pansiri. (2025).

The Development Of Strategic Human Resource Management In Private Schools.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 325-343.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ความมุ่งมั่น และแรงจูงใจ สามารถนำพาสถานศึกษาไปในทิศทางที่ก้าวหน้าและรักษาความได้เปรียบทางการแข่งขันภายใต้กระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงได้ ช่วยให้ผู้บริหารมีการทำงานเชิงรุกกำหนดทิศทางแก่บุคลากรในสถานศึกษา สามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน และช่วยให้สถานศึกษาสามารถบรรลุวิสัยทัศน์ภารกิจและวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางการพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาเอกชน ประกอบด้วย มีการประเมินความพร้อมของสถานศึกษา สร้างและทำให้กรอบการทำงานของฝ่ายทรัพยากรมนุษย์เป็นที่ยอมรับ ผู้บริหารต้องมีบทบาทสำคัญในการเป็นนักออกแบบองค์การ ผู้บริหารทุกระดับมีส่วนร่วมในการช่วยผลักดันให้กลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์และกลยุทธ์ของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ กำหนดแผนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับทิศทางของ และสถานศึกษาจะต้องมีการประเมินและยกระดับคนเก่งในสถานศึกษา

คำสำคัญ: การบริหารทรัพยากรมนุษย์, การบริหารเชิงกลยุทธ์, สถานศึกษาเอกชน

Abstract

The purpose of this article is to study and guide the development of strategic human resource management in private schools. The study found that strategic human resource management was an integration between the human resource management concept and the strategic decision making of the school. There is the linkage among internal and external analysis, and the five human resource practices: workforce planning and staffing, recruitment and selection, human resource relations, performance appraisal, and human resource development with the strategic goals of the school. When the school efficiently aligns their human resource management with their corporate strategy, it could anticipate the competitive advantage. Focusing on skills, determination and motivation on lead the school in a progressive direction and maintain competitive advantage under the current of change. The strategic human resource management supports the proactive work of administrators, sets

direction for personnel in the school, creates a competitive advantage for school, and the school achieve the vision, mission, and objectives efficiently. The guideline for development of strategic human resource management in private schools were to evaluate the school readiness, to create and establish an acceptable human resources framework, the administrators design the schools, all administrators drive the human resource management strategy for success, establish a concrete human resource management plan and consistent with the goal of schools, and evaluate and raise the level of talented personnel in the schools.

Keywords: Human Resource Management, Strategic management, Private school

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างคน สร้างสังคมและสร้างชาติ และเป็นตัวขับเคลื่อน ในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพให้เกิดสังคมที่มีคุณภาพ ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในยุคดิจิทัล การศึกษามีบทบาทสำคัญ ในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัตประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษา อัตลักษณ์ของประเทศในส่วนของประเทศไทย ได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานตลอดจนการพัฒนาประเทศ ภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤติที่ประเทศต้องเผชิญเพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรมจริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) สามารถ

รองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคตโดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย

นอกจากนี้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2561-2580) ได้ระบุถึงวิสัยทัศน์ประเทศคือ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” โดยมีเป้าหมายการพัฒนาประเทศ คือ “ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เศรษฐกิจพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สังคมเป็นธรรม ฐานทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน” (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2560) โดยยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติ พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งส่งผลให้มีการปรับปรุงแก้ไขแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2574 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) มาเป็นแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2580 ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี การปรับปรุงในครั้งนี้มีพื้นฐานสำคัญคือ สภาพการณ์และบริบทแวดล้อมที่มีผลต่อการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ทั้งในด้านการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสังคมผู้สูงวัย การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก ที่เกิดจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The fourth industrial revolution) การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ 2573 ประเด็นต่าง ๆ เหล่านี้ส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา จำเป็นต้องมีการปฏิรูปการศึกษา โดยแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยุทธศาสตร์ที่ 4 ด้านการสร้างโอกาส ความเสมอภาค และความเท่าเทียมกันทางสังคม เป้าหมายที่ 4.2 ระบุว่า การเพิ่มโอกาสทางการศึกษาผ่านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย มีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น มีระบบเครือข่ายเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาที่ทันสมัยสนองตอบความต้องการของผู้เรียนอย่างทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

การศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ คือ “การพัฒนาคน” ให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและใช้ชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้มีการเตรียมความพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคดิจิทัล ซึ่งมีสิ่งที่สำคัญที่สุดคือทักษะการเรียนรู้ และการเสริมสร้างปัจจัยแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของคนโดยการน้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพล อดุลยเดช มาประยุกต์ใช้ทั้งในเชิงระบบ และโครงสร้างของสังคมไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติหน้าที่โดยยึดการบริหารในด้านคุณภาพผู้เรียนเป็นสำคัญ ดังนั้นการที่

สถานศึกษาเอกชนจะสามารถอยู่รอดได้ในปัจจุบันต้องมีการเปลี่ยนแปลงองค์กร เพื่อให้มีความสามารถในการแข่งขัน หากการจัดการศึกษาของเอกชน ไม่มุ่งเน้นคุณภาพหรือสร้างความแตกต่างจากสถานศึกษาอื่น ๆ จะส่งผลให้จำนวนนักเรียนลดลง สถานศึกษาเอกชนที่จะสามารถแข่งขันในตลาดได้ต้องมีการจัดการ โครงสร้างองค์กรให้เหมาะสม มีการบริหารจัดการที่ดี มีการบริหารทรัพยากรให้คุ้มค่า มีการพัฒนาคุณภาพ และยอมรับต่อการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งมีการสร้างความแตกต่างให้เกิดขึ้นกับสถานศึกษา

การบริหารการศึกษาเพื่อให้ได้คุณภาพนั้นต้องอาศัยทรัพยากรทางการศึกษา โดยผู้บริหารจะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษา และสามารถบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายได้ ทรัพยากรทางการศึกษาไม่ว่าจะเป็นคน เงิน วัสดุและการบริหารจัดการ ล้วนแล้วแต่มีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทั้งสิ้น นำไปสู่ความสำคัญของทรัพยากรการศึกษา ทำให้สถานศึกษาดำเนินการจัดการเรียนการสอนพัฒนาคนให้มีคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรหรือทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการขับเคลื่อนงานด้านต่าง ๆ ของสถานศึกษา (เบญจามา เบญจธรรมธร และคณะ, 2560)

การบริหารองค์กรให้ประสบความสำเร็จ จำเป็นต้องมีการกำหนดกลยุทธ์และใช้การบริหารเชิงกลยุทธ์ (Kotler, P. & Keller, K., 2021) เช่นเดียวกับการบริหารการศึกษาในปัจจุบันต้องมีการกำหนดกลยุทธ์ เพื่อใช้ในการบริหารสถานศึกษาโดยใช้การจัดการเชิงกลยุทธ์ ซึ่งถือเป็นวิธีการจัดการสมัยใหม่รูปแบบหนึ่งที่เหมาะต่อการนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาหรือการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับสถานศึกษา เนื่องจากมีขั้นตอนในการดำเนินการ ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินการ การนำกลยุทธ์ไปดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จ และการประเมินกลยุทธ์ ซึ่งเมื่อมีการดำเนินงานตามขั้นตอนหรือกระบวนการจัดการดังกล่าวอย่างครบถ้วนแล้วย่อมก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่สอดคล้องหรือตรงกับการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้น การจัดการเชิงกลยุทธ์ซึ่งถือเป็นวิธีการจัดการสมัยใหม่รูปแบบหนึ่งที่เหมาะต่อการนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาหรือการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับสถานศึกษา เนื่องจากมีขั้นตอนในการดำเนินการ ประกอบด้วย การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม การกำหนดกลยุทธ์ในการดำเนินการ การนำกลยุทธ์ไปดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จ และการประเมินกลยุทธ์ ซึ่งเมื่อมีการดำเนินงานตามขั้นตอนหรือกระบวนการจัดการดังกล่าวอย่างครบถ้วนแล้วย่อมก่อให้เกิดผลลัพธ์ที่สอดคล้องหรือตรง

กับการเปลี่ยนแปลงที่คาดว่าจะเกิดขึ้น นำไปสู่การสร้าง ความแตกต่างและสร้างความรู้ คุณภาพของสถานศึกษา ทำให้มีสถานศึกษาเอกชนมีศักยภาพและมีความสามารถในการ แข่งขันในสถานการณ์ปัจจุบัน จึงจำเป็นต้องพัฒนาการบริหารองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ บริหารทรัพยากรมนุษย์ สอดคล้องกับ Noe, R. A., et al. (2006) ที่กล่าวว่า การบริหาร ทรัพยากรมนุษย์ที่ดีและมีประสิทธิภาพจะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด และบรรลุเป้าหมายของ องค์กร

การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์เป็นการเชื่อมโยงการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยมุ่งเน้น ทักษะ ความมุ่งมั่น และแรงจูงใจ เพื่อนำพาสถานศึกษาไปในทิศทางที่ก้าวหน้า และรักษาความได้เปรียบทางการแข่งขัน โดยผู้บริหารสถานศึกษามีการทำงานเชิงรุก สร้าง ความได้เปรียบทางการแข่งขันพร้อมนำพาสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมี ประสิทธิภาพ โดยมีการกำหนดรูปแบบและขั้นตอนการบริหารเชิงกลยุทธ์ไว้ด้วย การพัฒนา ทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์มีผลต่อความสำเร็จของสถานศึกษาซึ่งในทางปฏิบัติ การดำเนินการ พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในสถานศึกษาเอกชนนั้น ควรเริ่มตั้งแต่การวางแผน การสรรหาและการ คัดเลือก การประเมินผลการปฏิบัติงาน การธำรงรักษาและต้องดำเนินการพัฒนาบุคลากรอยู่ ตลอดเวลา ที่เขายังคงทำงานอยู่ในสถานศึกษา โดยมีกระบวนการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เชิงกลยุทธ์ในสถานศึกษาเป็นสิ่งที่เชื่อมโยงต่อเนื่องกันเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม ภายในและภายนอกของสถานศึกษาทั้งในปัจจุบันและอนาคต

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้นแนวทางการพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกล ยุทธ์ของสถานศึกษาเอกชน จึงมีความจำเป็นสำหรับสถานศึกษาเอกชน โดยสามารถเอื้อ ประโยชน์ให้สถานศึกษาเอกชนดำเนินการกิจต่าง ๆ ไปสู่เป้าหมายโดยเฉพาะคุณภาพของ บุคลากรนับเป็นปัจจัยสำคัญที่นำพาสถานศึกษาเอกชนไปสู่เป้าหมายได้ ในฐานะเป็นผู้ปฏิบัติที่ มีคุณภาพจึงควรมีแนวทางการพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษา เอกชนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาเอกชน

การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน

โลกยุคใหม่เริ่มเข้าสู่ยุคระบบเศรษฐกิจและสังคมทำให้เศรษฐกิจ สังคม การเมือง ต้อง หมุนตัวตามอย่างรวดเร็วรวมถึงการศึกษาก็เช่นเดียวกัน การศึกษาเอกชนจะสามารถอยู่ได้ อย่างไรโดยไม่มีการปรับเปลี่ยนตัวเองให้สอดคล้องกับยุคสมัย อนาคตของประเทศจะตกอยู่ใน

สภาวะวิกฤติ หากไม่มีนโยบายหรือมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ในการพัฒนาการศึกษาอย่างจริงจัง เนื่องจากการศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญในการที่จะนำพาประเทศ องค์การ หรือแม้แต่สถานศึกษานั้นก็ต้องฝ่าฟันพลวัตรแห่งความเปลี่ยนแปลง ดังนั้นผู้นำหรือผู้บริหารซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการบริหารเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผล สามารถชี้แนะใจ ผลักดันให้บุคลากรในองค์กรนั้นปฏิบัติงานได้อย่างสอดคล้องกับนโยบาย วัตถุประสงค์และจุดมุ่งหมายที่องค์กรวางไว้ได้เป็นอย่างดี ดังที่ Gustafson, B. R. (2014) กล่าวว่าครูใหญ่เป็นผู้กำหนดคุณลักษณะและวิสัยทัศน์ให้สถานศึกษาที่ตนเองบริหาร ความสามารถของครูใหญ่ในการนำไปสู่การพัฒนาทางวิชาชีพแบบเตรียมพร้อม จะเป็นสิ่งสำคัญยิ่งที่ทำให้เกิดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 การบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคปัจจุบันนั้นนอกจากการบริหารจัดการในรูปแบบเดิม ๆ ให้ได้ดีแล้วนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการพัฒนาตนเองให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นไม่ว่าจะเป็นการปรับปรุงทัศนคติและแนวคิดในการบริหารจัดการของตนเอง เพื่อให้สามารถบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพในทุกมิติ พร้อมทั้งจะเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา

สถานศึกษาเอกชนเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการศึกษาของไทยนับตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เนื่องจากการช่วยภาครัฐในการลดภาระค่าใช้จ่ายสำหรับใช้ในการพัฒนาการศึกษาของประเทศ ซึ่งภาคเอกชนมีส่วนร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาภาคเอกชนที่เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ได้ช่วยเสริมในส่วนที่ภาครัฐดำเนินการไม่ทั่วถึง รวมถึงช่วยสร้างความหลากหลายในด้านรูปแบบและวิธีการจัดการศึกษา ทำให้เกิดการศึกษาทางเลือกต่าง ๆ ที่ภาคเอกชนช่วยเติมเต็มการเรียนรู้ให้กับเด็กและเยาวชน ดังนั้นการพัฒนาการศึกษาเอกชนจึงเป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาประเทศให้เข้มแข็งและแข่งขันในเวทีโลก

สภาพปัญหาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในสถานศึกษาเอกชน

การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการที่อยู่การบริหารของสถานศึกษาประสบกับปัญหาหลายด้าน ดังที่ ปาจริย์ นาคะประทีป และคณะ (2564) กล่าวว่า ปัญหาด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ของสถานศึกษาเอกชนที่พบในปัจจุบันประกอบด้วยปัญหาด้านการวางแผนทรัพยากรบุคคลที่ขาดความต่อเนื่อง บุคลากรผู้รับผิดชอบงาน ขาดความรู้ การสรรหาและคัดเลือกทรัพยากรบุคคล ผู้สมัครมีจำนวนน้อยทำให้ไม่สามารถสรรหาและคัดเลือกการฝึกอบรมและพัฒนา บุคลากรที่ผ่านการฝึกอบรมไม่ได้นำความรู้ ทักษะและประสบการณ์

ในการฝึกอบรมและพัฒนาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างจริงจัง การจ่ายค่าตอบแทนและสวัสดิการขาดการสำรวจความต้องการด้านสวัสดิการของบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงานผู้รับการประเมินไม่เข้าใจเกณฑ์ที่จะใช้ในการประเมิน ด้านความปลอดภัยและสุขภาพ ขาดความต่อเนื่องในการจัดกิจกรรมในเรื่องของความปลอดภัยและสุขอนามัย ซึ่งปัญหาเหล่านี้ยังคงเกิดขึ้นในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของสถานศึกษาเอกชนทั้งในด้านของการถูกลดทอนเงินเดือนและสวัสดิการครูเอกชนถูกจำกัดภายใต้เงินอุดหนุนผู้เรียนที่คำนวณจากเงินเดือนครูสถานศึกษาเอกชนในอัตรา 15,000 บาท ค่ารักษาพยาบาลที่จำกัดเพียง 100,000 บาทต่อปี (สรุชิน สุวิสุทธิ และคณะ, 2557) สะท้อนคุณภาพชีวิตของครูสถานศึกษาเอกชน ซึ่งไม่มั่นคงและไม่มีความก้าวหน้า สถานศึกษาเอกชนจึงขาดแคลนครูที่มีใบอนุญาตประกอบวิชาชีพ ครูลาออกระหว่างปีเมื่อมีการเรียกบรรจุข้าราชการครู ทำให้เกิดผลกระทบต่อผู้เรียน รวมถึงมาตรฐานเรื่องของการวางแผนบุคลากรที่ยังไม่เป็นขั้นตอนอย่างชัดเจนเพราะผู้บริหารสถานศึกษาขาดการจัดทำแผนอัตรากำลังคนและขาดการนำข้อมูลจากการประเมินผลใช้ในการพัฒนาบุคลากร การดำรงรักษาบุคลากรให้มีขวัญกำลังใจในการทำงาน การอำนวยความสะดวกเพื่อเป็นสิ่งจูงใจในการทำงานซึ่งยังคงเป็นปัญหาสอดคล้องกับ เอกอนงค์ ศรีสำออง และ ปิยะนุช เงินคล้าย (2559) ที่กล่าวว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการคงอยู่หรือลาออก คือ สวัสดิการและผลประโยชน์เกื้อกูลต่าง ๆ สภาพแวดล้อมและสิ่งอำนวยความสะดวก คุณภาพชีวิตในสถานที่ทำงานผลประโยชน์เกื้อกูลต่าง ๆ เป็นสิ่งที่มีอิทธิพลอันดับแรกที่สามารถดึงดูดให้ปฏิบัติงานหรือเป็นแรงผลักดันให้ตัดสินใจลาออก

ดังนั้นจะเห็นได้ว่า ปัญหาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ในสถานศึกษายังคงเป็นปัญหาทั้งนี้ การบริหารทรัพยากรมนุษย์จึงมีความสำคัญและเป็นสิ่งที่ควรตระหนัก เนื่องจากการบริหารทรัพยากรมนุษย์สำหรับสถานศึกษาเอกชน เป็นส่วนหนึ่งของการเริ่มต้นที่ทำให้บุคลากรมีแรงจูงใจ หมั่นเพียรในการทำงานเพื่อให้สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และเกิดประสิทธิภาพกับประสิทธิผลสู่สถานศึกษา สถานศึกษาได้บุคลากรทำงานที่เพียงพอ ต่อเนื่องได้คนดี มีความสามารถเข้ามาทำงาน

การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์สถานศึกษาเอกชน

ความหมายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารต้องบริหารงานด้านบุคลากร เพื่อให้ได้บุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถในการทำงานเข้ามาปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความเจริญเติบโตก้าวหน้าให้กับสถานศึกษา ซึ่งทรัพยากรมนุษย์หรือบุคลากรภายในสถานศึกษาเป็นสินทรัพย์ที่มีคุณค่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้วิธีการดึงดูดใจ การพัฒนาการจรรักษ์ไว้ ซึ่งบุคคลที่มีความรู้ ความสามารถทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดีเป็นสิ่งที่บ่งชี้ถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวในการดำเนินงาน (ปาจริย์ นาคะประทีป และคณะ, 2564 ; จิระพงศ์ เรืองกุล, 2562 ; Beardwell, J. & Thompson, A, 2017)

ความหมายการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์

Schuler, R. S. and Walker, J. (1990) กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ คือ ชุดของ กระบวนการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในการแก้ปัญหาด้านทรัพยากรมนุษย์ขององค์กร สอดคล้องกับ Wright, M. and McMahan, C. (1992) ที่ได้กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ หมายถึง รูปแบบหรือการวางแผนด้านการใช้ทรัพยากรมนุษย์และกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

Noe, R. A., et al. (2006) กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ คือ แบบของการแผนกิจกรรมและประโยชน์ทางด้านทรัพยากรมนุษย์ที่ถูกละวางไว้ล่วงหน้า เพื่อมุ่งหวังให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

กล่าวโดยสรุปการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ จะเน้นความเชื่อมโยงระหว่างงาน ด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และกลยุทธ์ขององค์กร เพื่อสนับสนุนให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

จากความหมายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ที่กล่าวมาจะเห็นว่าการบริหาร ทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาและรวมกลยุทธ์ของการบริหารทรัพยากรมนุษย์เข้าไว้ด้วยกัน

Ondrack, D. A. and Nininger, J. A. (1984) ได้ให้หลักการเบื้องต้นของการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ไว้ 7 ข้อ คือ

1. มีการรวมเป้าหมายและขอบข่ายเป้าหมายของการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างชัดเจน

2. องค์กรมีกระบวนการในการพัฒนากลยุทธ์ขององค์กรอย่างเป็นที่เข้าใจและชัดเจนและมีการตระหนักถึงงานทางด้านทรัพยากรมนุษย์ด้วย

3. มีการเชื่อมโยงที่มีประสิทธิภาพและต่อเนื่องเพื่อให้มั่นใจว่ามีการรวมกลยุทธ์ทางด้านทรัพยากรมนุษย์เข้ากับกระบวนการตัดสินใจขององค์กร

4. ผู้บริหารระดับสูงมีความท้าทายที่จะรวมความตระหนักของงานด้านทางด้านทรัพยากรมนุษย์เพื่อตอบสนองความต้องการขององค์กร

5. หน่วยงานทุกระดับขององค์กรมีความรับผิดชอบและเข้าใจงานด้านทรัพยากรมนุษย์

6. องค์กรส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มในงานทางด้านทรัพยากรมนุษย์

7. การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ จะต้องรวมความรับผิดชอบและการมีปฏิสัมพันธ์ ระหว่างสิ่งแวดล้อมทางสังคม การเมือง เทคโนโลยี และเศรษฐกิจ ที่องค์กรนั้น ๆ ตั้งอยู่ด้วย

จะเห็นได้ว่าการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ เป็นมุมมองที่นำเอาประเด็นทางด้าน ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรมาพิจารณาและตัดสินใจเพื่อสนับสนุนให้องค์กร ประสบผลสำเร็จ โดยมีความยืดหยุ่นกว่าคู่แข่ง

Schuler, R. S. (1992) ได้กล่าวว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์นั้นมีความกว้างมากทั้งด้านการรวมตัวและการดัดแปลง โดยจะมีสิ่งที่ควรตระหนัก 3 ส่วน คือ

1. งานด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ จะต้องมีการรวมเข้ากับกลยุทธ์ขององค์กรอย่างเต็มที่

2. นโยบายทางด้านทรัพยากรมนุษย์ มีความสอดคล้องกับนโยบายทางด้านอื่น ๆ และมีความทั่วถึงทั้งองค์กร

3. วิธีปฏิบัติด้านทรัพยากรมนุษย์ ได้มีการดัดแปลงและเป็นที่ยอมรับของผู้บริหารในแต่ละส่วนงาน และจัดเป็นส่วนหนึ่งในการทำงานประจำวัน

องค์กรไหนที่มีการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ และมีวิธีปฏิบัติด้านทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพจะส่งผลต่อประสิทธิภาพขององค์กร

ความสำคัญของการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์

การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ นั้นสถานศึกษาจะต้องสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันได้ในสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปและสามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้ จึงมีความสำคัญดังนี้

1. ผู้บริหารของสถานศึกษามีการทำงานเชิงรุก (Proactive) มากขึ้นโดยการวิเคราะห์โอกาสและอุปสรรคที่จะเกิดขึ้นและสามารถใช้เป็นจุดแข็งของสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. กำหนดทิศทางแก่บุคลากรในสถานศึกษาได้ทราบว่าสถานศึกษาไปในทิศทางใด รวมทั้ง ทำให้ความต้องการที่จะคิดสิ่งใหม่ ๆ มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น
3. สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งมีมากกว่าคู่แข่งในด้านต่าง ๆ และสามารถรักษาความได้เปรียบเหล่านั้นไว้กับสถานศึกษา
4. ช่วยให้สถานศึกษาสามารถบรรลุวิสัยทัศน์ ภารกิจ และวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล
5. เพื่อให้สถานศึกษามีความพร้อมและสามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น
6. ช่วยให้การจัดหาคูคลากรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามความต้องการของสถานศึกษา
7. ส่งเสริมและพัฒนาโอกาสของบุคลากรในหน่วยงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้มีความเท่าเทียมกัน
8. สามารถนำไปใช้ในการวางแผนบุคลากรให้สอดคล้องกับปริมาณงานอย่างแท้จริง และทำให้การโยกย้ายสับเปลี่ยนบุคลากรในสถานศึกษาเป็นไปอย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ วัชรพร จันทรเพชร (2565) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ไว้ดังนี้ คือ

1. ทำให้มีบุคลากรทำงานที่เพียงพอและต่อเนื่อง เนื่องจากการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ดีจะต้องมีการวางแผนทรัพยากรมนุษย์ โดยมีการทำนายความต้องการทรัพยากรมนุษย์ในอนาคต ซึ่งต้องสัมพันธ์กับทิศทางและแผนงานขององค์กร ตลอดจนกิจกรรมขององค์กรที่คาดว่าจะมีในอนาคต นอกจากนี้ ยังต้องคำนึงถึงตลาดแรงงานของทรัพยากรมนุษย์ เพื่อที่จะคาดการณ์ได้ว่าองค์กรมีความต้องการทรัพยากรมนุษย์ประเภทใด จำนวนเท่าใด เมื่อใด ทำให้

สามารถวางแผนการรับคนเข้าทำงาน การฝึกอบรมและพัฒนา และการหาทรัพยากรอื่นมาทดแทนถ้าจำเป็นซึ่งจะส่งผลให้องค์การมีบุคลากรทำงานอย่างเพียงพอตามความจำเป็นและมีบุคลากรที่ทำงานในหน้าที่ต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับการขยายหรือหดตัวของธุรกิจขององค์กร ส่งผลให้องค์การสามารถดำเนินงานไปได้ตามทิศทางและบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

2. ทำให้ได้คนดีและมีความสามารถเข้ามาทำงานในองค์กร การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ที่ดีจะนำมาสู่กระบวนการสรรหา คัดเลือกและบรรจุแต่งตั้งบุคคล ที่เป็นคนดีและมีความสามารถสอดคล้องกับความต้องการขององค์กร

3. ทำให้มีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ การฝึกอบรมและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์นับเป็นบทบาทหนึ่งของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ซึ่งการฝึกอบรมและพัฒนาจะเกี่ยวข้องกับคนที่ทำงานในองค์กร ทั้งคนที่รับเข้ามาทำงานใหม่และคนที่ทำงานอยู่เดิมเพื่อเพิ่มศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์เหล่านี้ให้ทำงานได้ ทำงานเป็น ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และทำงานได้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่าง ๆ ในการบริหารองค์กร

4. ทำให้มีการบริหารค่าตอบแทนและสวัสดิการแก่บุคลากรอย่างเหมาะสม การบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ที่ดีจะทำให้เกิดการพิจารณาเรื่องค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสมกับการดำรงชีวิตอย่างมีคุณภาพ เป็นการดึงดูดและรักษาคคนให้คงอยู่กับองค์กร มีขวัญและกำลังใจในการทำงานให้กับองค์กร

5. ทำให้เกิดการป้องกันและแก้ไขพฤติกรรมที่เบี่ยงเบนของบุคลากร ในการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ จะมีการวางกฎระเบียบด้านวินัยของบุคลากรหรือคนทำงานให้เป็นไปตามสภาพลักษณะงานและวัตถุประสงค์ขององค์กร

6. ทำให้เกิดการประเมินผลงานของบุคลากรที่เหมาะสมและสนับสนุนคนทำงานดี การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีการกำหนดกระบวนการประเมินผลงานของบุคลากรที่ดีและเป็นธรรม จะส่งผลให้มีการให้รางวัลการเลื่อนตำแหน่งแก่ผู้ที่ปฏิบัติงานดี และการลงโทษผู้ที่ปฏิบัติงานไม่ดีและก่อให้เกิดความเสียหายแก่องค์กร อันเป็นการสร้างแรงจูงใจบุคลากรให้ทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

7. ทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างคนทำงานด้วยกันและคนทำงานกับผู้บริหาร เนื่องจากการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ จะให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างคนทำงานด้วยกัน และระหว่างคนทำงานกับผู้บริหารหรือแรงงานสัมพันธ์ เพื่อให้

เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงาน และเป็นการลดความขัดแย้งและกรณีพิพาทต่าง ๆ ที่จะส่งผลกระทบต่อองค์กร

การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นส่วนสำคัญที่สุดของการบริหาร ถือเป็นหัวใจของการบริหารของทุกองค์กร กล่าวคือองค์กรจะประสบความสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยบุคลากรที่มีความรู้และประสบการณ์ ช่วยให้องค์กรได้บุคลากรที่มีคุณภาพเหมาะสมกับงานหรือตำแหน่งนั้น ๆ เข้ามาปฏิบัติงานในองค์กร บุคลากรมีประสิทธิภาพภายใต้ขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงาน เกิดความจงรักภักดีต่อองค์กร การพัฒนาบุคลากรจึงเป็นปัจจัยสำคัญส่งผลให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ทำให้องค์กรเจริญเติบโตพัฒนาและสร้างความมั่นคงแก่สังคมและประเทศชาติ

กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์

กระบวนการบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารในการจัดการบุคลากรในสถานศึกษา ประกอบด้วย การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การสรรหาและการคัดเลือก การดำรงรักษาบุคคล การประเมินผลบุคลากรตลอดจนการพัฒนาบุคลากร (ปาจรีรีนาคะประทีป และคณะ, 2564 ; จิระพงศ์ เรืองกุล, 2562 ; Beardwell, J., and Thompson, A., 2017; Lunenburg, F.C., & Ornstein, A., C., 2011) ซึ่งผู้เขียนบทความอธิบายรายละเอียดการบริหารทรัพยากรมนุษย์ดังนี้

1. การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง กระบวนการสำรวจความต้องการเพิ่มหรือลดจำนวนบุคลากร โดยจัดทำแผนอัตรากำลังข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาการจัดทำคู่มือและแผนภูมิโครงสร้างการบริหารทรัพยากรมนุษย์ อย่างชัดเจน วิเคราะห์ปริมาณงาน กำหนดคุณสมบัติของบุคคลตามความรู้ความสามารถให้เหมาะสมกับงาน จัดหาทรัพยากรบุคคลให้เพียงพอกับความต้องการทั้งในปัจจุบันและอนาคตเพื่อที่จะทำให้สามารถปฏิบัติการกิจของสถานศึกษา

2. การสรรหาและคัดเลือก หมายถึง กระบวนการค้นหาแสวงหาผ่านการประชาสัมพันธ์และหลักการต่างๆ ที่เหมาะสมที่ได้มาซึ่งบุคลากรที่มีทั้งความรู้ความสามารถ ความสามารถ คุณภาพคุณสมบัติ คุณวุฒิทางการศึกษาบุคลิกภาพที่ดีและประสบการณ์ในการทำงานที่เหมาะสมกับตำแหน่งงานที่ว่างตรงตามกำลังคนที่ว่างไว้ ทำให้องค์กรบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ บุคลากรใหม่จะมีการประเมินผลการปฏิบัติงาน และได้รับคัดเลือกการบรรจุเข้าทำงานต่อไป

การสรรหาและการคัดเลือกเป็นกระบวนการที่องค์กรจะใช้วิธีการและเครื่องมือในการคัดเลือกผู้สมัคร โดยกำหนดเกณฑ์การคัดเลือกและดำเนินการคัดเลือกเพื่อให้ได้บุคลากรที่มีคุณสมบัติ มีความรู้ ความสามารถ ทักษะที่ตรงกับลักษณะงานที่ว่างอยู่และต้องการบุคลากรไปปฏิบัติงาน ให้ได้คนที่เหมาะสมและดีที่สุด การคัดเลือกบุคลากรเป็นกระบวนการที่องค์กรใช้เป็นเครื่องมือที่เฉพาะในการเลือกผู้สมัครให้ได้ตรงตามคุณสมบัติของงาน สามารถทำงานของตนเองและองค์การประสบความสำเร็จ องค์กรที่มีระบบการคัดเลือกบุคลากรที่ดี จะทำให้ได้บุคลากรที่มีคุณภาพและส่งผลต่อคุณภาพขององค์การ

3. การธำรงรักษาบุคคล หมายถึง การรักษาดูแล และสนับสนุนบุคลากรตั้งแต่เริ่มเข้ามาปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพและยาวนาน กระตุ้นให้บุคลากรกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน โดยการพิจารณาความดีความชอบการเลื่อนตำแหน่ง ให้รางวัล ยกย่องชมเชยแก่บุคลากร เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจบำรุงขวัญและกำลังใจสร้างความรู้สึกรับรู้เชื่อมั่นศรัทธามั่นคง มีความปลอดภัยสุขภาพจิตและกายในการปฏิบัติงานให้บุคลากร มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดี สร้างความสัมพันธ์การทำงานร่วมกันระหว่างบุคลากร

4. การประเมินผลการปฏิบัติงาน หมายถึง กระบวนการวัดผลประเมินผลของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ต่อการปฏิบัติงานโดยหลักเกณฑ์การประเมินที่มีประสิทธิภาพและตรงกับจุดมุ่งหมายของสถานศึกษา ผู้ประเมินจะต้องประเมินอยู่บนรากฐานของความยุติธรรม ชัดเจนไม่ลำเอียงและอคติต่อบุคลากรทำให้ทราบผลการปฏิบัติงานของบุคลากร สถานศึกษานำผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ เสริมส่วนดีให้ดียิ่งขึ้น ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องและพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร รวมทั้งใช้พิจารณาในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเลื่อนตำแหน่ง การปรับเงินเดือน การพิจารณาความดีความชอบให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย

การประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้ผู้บริหารสามารถติดตามผลการปฏิบัติงานของบุคลากร และเป็นเครื่องมือที่ทำให้บุคลากรมีการพัฒนาผลการปฏิบัติงานของตนเอง ด้วย การประเมินผลการปฏิบัติงานที่มีการแจ้งข้อมูลย้อนกลับให้กับบุคลากรให้บุคลากรได้รับทราบผลของการประเมินจะเป็นการกระตุ้นให้บุคลากรรับรู้ถึงสิ่งที่ต้องปรับปรุงในการทำงาน การประเมินผลการปฏิบัติงานตามผลงาน สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการประกอบการตัดสินใจของผู้บริหารในการเลื่อนขั้น ลดขั้น ย้ายตำแหน่ง และจ่ายค่าตอบแทน ดังนั้นการประเมินผลการปฏิบัติงานตาม ผลงาน จึงสามารถกระตุ้นให้บุคลากรพัฒนาตนเอง และส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานขององค์การ ในที่สุด การประเมินผลการปฏิบัติงานตาม

ผลงานซึ่งกระทำอย่างสม่ำเสมอจะส่งผลให้บุคลากรมีพันธะสัญญากับองค์กรและช่วยเพิ่มผลิตภาพขององค์กร

5. การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การเสริมสร้างให้มีบุคลากรเพิ่มพูนความรู้ความสามารถความชำนาญทักษะและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้นเพื่อให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพในการทำงานสูงสุดบรรลุวัตถุประสงค์และเกิดความก้าวหน้าของสถานศึกษา

การพัฒนาบุคลากรเป็นกระบวนการที่จัดทำขึ้นอย่างเป็นระบบ เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางด้านความรู้ ทักษะ ทักษะคิดและพฤติกรรมโดยผ่านประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะช่วยให้บุคลากรปฏิบัติงานหรือร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพื่อพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและตอบสนองต่อความต้องการขององค์กร เมื่อองค์กรมีการคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสมแล้วก็ต้องมั่นใจว่าบุคลากรเหล่านั้น สามารถทำงานอยู่ในระดับแนวหน้าของงานที่ปฏิบัติได้ ซึ่งไม่ใช่เฉพาะงานด้านวิชาชีพเท่านั้นแต่รวมถึงความรู้ในด้านการมีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นด้วย การฝึกอบรมบุคลากรอย่างทั่วถึงถือเป็นวิธีปฏิบัติด้านทรัพยากรมนุษย์ที่ใช้กันอย่างกว้างขวางในการบริหารทรัพยากรมนุษย์

โดยสรุปแล้วกระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ เป็นกระบวนการจัดการเกี่ยวกับบุคคลที่ปฏิบัติงานในองค์กรในกิจกรรมทั้งปวงที่จะทำให้ปัจจัยด้านบุคคลอันเป็นทรัพยากรมนุษย์ เป็นกระบวนการวางแผนกำลังคน การสรรหาและการคัดเลือก การธำรงรักษาบุคคล การประเมินผลบุคลากร ตลอดจนการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลให้การจัดการศึกษาของสถานศึกษาเอกชน

การพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาเอกชน

แนวทางในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษา ประกอบด้วยองค์ประกอบหลายด้าน (สกุณตลา รัตนไพบูลย์วัฒนา และสายสุตา เตียเจริญ, 2565) ดังนี้

1. การประเมินความพร้อมของสถานศึกษาในการเปลี่ยนแปลง ซึ่งเป็นการประเมินเพื่อให้ทราบว่าสถานศึกษาจะสามารถยอมรับการเปลี่ยนแปลงได้มากน้อยเพียงใด เพื่อให้สามารถกำหนดแนวทางในการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

2. การสร้างและทำให้กรอบการทำงานของฝ่ายทรัพยากรมนุษย์เป็นที่ยอมรับ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และบรรลุตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

3. ผู้บริหารจะต้องมีบทบาทเป็นนักออกแบบองค์การ ฝ่ายบริหารทรัพยากรมนุษย์จะมีอิทธิพลต่อสถานศึกษาได้เมื่อผู้บริหารสามารถกำหนดโครงสร้างและวิธีการปฏิบัติงานของสถานศึกษา สามารถปรับเปลี่ยนด้านทรัพยากรมนุษย์เพื่อความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมได้อย่างรวดเร็ว

4. ผู้บริหารระดับล่างจะมีส่วนช่วยผลักดันให้กลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์และกลยุทธ์ของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ

5. การกำหนดแผนทรัพยากรมนุษย์ของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ให้มีความสอดคล้องกับทิศทางของสถานศึกษา

6. การพิจารณางานทรัพยากรมนุษย์ทั้ง 5 ประการในมุมมองเชิงกลยุทธ์ งานทรัพยากรมนุษย์ทั้ง 5 ประกอบด้วย (1) การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ (2) การสรรหาและคัดเลือก (3) การดำรงรักษา (4) การประเมินผลการปฏิบัติงาน และ (5) การพัฒนาบุคลากรให้เป็นไปเพื่อสนับสนุนความสามารถหลัก (Core Competencies) สอดคล้องกับเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

7. การทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของผู้ที่มีความสามารถหลายด้านและผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ในสถานศึกษาซึ่งการทำงานของคนที่ทั้ง 2 กลุ่มต้องมีความสอดคล้องกันเพื่อความสำเร็จของสถานศึกษา

8. การออกแบบโครงสร้างของฝ่ายทรัพยากรมนุษย์ในรูปแบบใหม่ ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา

9. การประเมินและยกระดับคนเก่งในสถานศึกษา โดยตระหนักรู้ว่าสิ่งใดเป็นอุปสรรคในการ เปลี่ยนแปลงเป็นทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์

ดังนั้นจะเห็นได้ว่าการจัดการทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ให้เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้น ผู้บริหารของสถานศึกษาเอกชนจะต้องพิจารณาว่าบุคลากรของสถานศึกษาเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า พร้อมทั้งจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ของสถานศึกษา

สรุป

การพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาเอกชน ผู้บริหารต้องสนใจสิ่งที่จะเปลี่ยนแปลงและผลกระทบที่เกิดขึ้น โดยมีหลักการในการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 การพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาเอกชน

การพัฒนาการบริหารทรัพยากรมนุษย์เชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาเอกชน ผู้บริหารต้องคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา มีการวิเคราะห์ปัญหาในเชิงเทคนิคเชิงการเมือง เชิงวัฒนธรรมองค์การและบริหารการเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่ในแต่ละช่วงให้เหมาะสมต้องมีโครงสร้างที่ยืดหยุ่นพร้อมที่จะปรับตัวได้อย่างรวดเร็วการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ต้องมีความคล่องตัวและยืดหยุ่นได้สูง ต้องพร้อมเผชิญต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วมีการประเมินความพร้อมของสถานศึกษา สร้างและทำให้กรอบการทำงานของฝ่ายทรัพยากรมนุษย์เป็นที่ยอมรับ เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และบรรลุตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาผู้บริหารจะต้องมีบทบาทเป็นนักออกแบบองค์การผู้บริหารทุกระดับมีส่วนช่วยผลักดันให้กลยุทธ์ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์และกลยุทธ์ของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ กำหนดแผนทรัพยากรมนุษย์ของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ให้มีความสอดคล้องกับทิศทางของสถานศึกษาพิจารณางานด้านทรัพยากรมนุษย์ในมุมมองเชิงกลยุทธ์ ทำความเข้าใจบทบาทหน้าที่ของบุคลากร ออกแบบโครงสร้างของฝ่ายทรัพยากรมนุษย์รูปแบบใหม่ให้สอดคล้องกับเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา นอกจากนี้สถานศึกษาจะต้องมีการประเมินและยกระดับคนเก่งในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- จิระพงศ์ เรืองกุล. (2562). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: เนชั่นโฮย์ 1954.
- เบญจภา เบญจธรรมธร และคณะ. (2560). การบริหารจัดการทรัพยากรทางการศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. *วารสารราชภัฏสุราษฎร์ธานี*, 6(2), 47-66.
- ปจรรย์ นาคะประทีป และคณะ. (2564). การบริหารทรัพยากรมนุษย์สำหรับโรงเรียนเอกชน. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันติพล*, 7(2), 209-216.
- วัชรินทร์ จันทรเพชร. (2565). อิทธิพลของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน. *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ* มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- สกุณา รัตนไพบูลย์วัฒนา และสายสุตา เตียเจริญ. (2565). การบริหารเชิงกลยุทธ์กับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดราชบุรี. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 5(1), 109-123.
- สโรชิน สุวิสุทธิ และคณะ. (2557). โอกาสและอุปสรรคของการศึกษาเอกชนขั้นพื้นฐานไทยในทศวรรษหน้า (พ.ศ. 2555 - 2564). *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 10(2), 104-112.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2560). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พรินทวาทกราฟฟิค.
- เอกอนงค์ ศรีสำอาง และ ปิยะนุช เงินคล้าย. (2559). การดำรงรักษาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาไทย: กรณีศึกษามหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพฯ. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสวนดุสิต*, 12(3), 153-170.
- Beardwell, J. & Thompson, A. (2017). *Human Resource Management A Contemporary Approach*. London: Pearson.
- Gustafson, B. R. (2014). *A phenomenological study of professional development in the digital age: Elementary principals' lived experiences*. Department of Education Leadership, Faculty of Education, Bethel University.

- Kotler, P. & Keller, K. (2021). *Marketing Management*. (16th ed.). London: Education, Inc.
- Lunenburg, F. C., & Ornstein, A. C. (2011). *Educational administration: Concepts and Practices*. CA : Wadsworth Publishing Company.
- Noe, R. A., et, al. (2006). *Human Resources Management: Gaining A Competitive Advantage* (5th Ed.). New York: McGraw-Hill.
- Ondrack, D. A. & Nininger, J. R. (1984). *Human resource strategies: the corporate perspective*. *Business Quarterly*, 49 (4): 101–109.
- Schuler, R. S. (1992). *Strategic Human Resource Management: Linking People with the Needs of the Business*. *Organizational Dynamics*, 21:19–32.
- Schuler, R. S. & Walker, J. (1990). *Human Resource Strategy : Focusing on Issues and Actions*. *Organisationa Dynamics*, Summer, 5–19.
- Wright, M. & McMahan, C. (1992). Theoretical Perspectives for Strategic Human Resource Management. *Journal of Management*, 18(2), 295–320.

การศึกษาผลกระทบในการใช้บทเรียนออนไลน์ต่อการฝึกปฏิบัติงาน
ในการดูแลผู้ป่วยเวชศาสตร์นิวเคลียร์ของนักศึกษารังสีเทคนิค

คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*

A STUDY ON THE IMPACT OF E-LEARNING PROGRAMS ON
PRACTICAL TRAINING IN NUCLEAR MEDICINE PATIENT CARE FOR
RADIOLOGICAL TECHNOLOGY STUDENTS,
FACULTY OF MEDICINE, PRINCE OF SONGKHLA UNIVERSITY

ปวรินทร์ ก้องพิริยะกุล¹, ไชยันต์ ปาละมาน² และ จงวัฒน์ ชีวกุล³

Pawarin Kongpiriyakul¹, Chaiyan Palaman² and Jongwat Cheewakul³

¹⁻³มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

¹⁻²Prince of Songkhla University, Thailand

Corresponding Author's Email: jongwatcheewakul@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 25 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 27 มีนาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 29 มีนาคม 2568

Received 25 March 2025; Revised 27 March 2025; Accepted 29 March 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาคะแนนหลังเรียนบทเรียนออนไลน์ในการฝึกปฏิบัติงานการดูแลผู้ป่วยทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ของนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค 2. เพื่อศึกษาผลกระทบในการใช้บทเรียนออนไลน์ต่อการฝึกปฏิบัติงานในการดูแลผู้ป่วยเวชศาสตร์นิวเคลียร์ของนักศึกษารังสีเทคนิค และ 3. เพื่อศึกษาผลกระทบของการใช้บทเรียนออนไลน์ต่อ

Citation:

* ปวรินทร์ ก้องพิริยะกุล, ไชยันต์ ปาละมาน และ จงวัฒน์ ชีวกุล. (2568). การศึกษาผลกระทบในการใช้บทเรียนออนไลน์ต่อการฝึกปฏิบัติงานในการดูแลผู้ป่วยเวชศาสตร์นิวเคลียร์ของนักศึกษารังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 344-364.

Pawarin Kongpiriyakul, Chaiyan Palaman and Jongwat Cheewakul. (2025). A Study On The Impact Of E-Learning Programs On Practical Training In Nuclear Medicine Patient Care For Radiological Technology Students, Faculty Of Medicine, Prince Of Songkhla University.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 344-364.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

การปฏิบัติเพื่อการป้องกันอันตรายจากรังสีในการฝึกปฏิบัติการดูแลผู้ป่วยเวชศาสตร์นิวเคลียร์ ของนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่างเป็น นักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค สาขาวิชารังสีวิทยา จำนวน 31 คน คัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล คือแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ แบบประเมินผลการฝึก ปฏิบัติงาน และแบบรายงานผลการประเมินปริมาณรังสีประจำตัวบุคคลด้วยแผ่นวัดรังสีโอเอสแอล (OSL) สถิติที่ใช้คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. ผลคะแนนหลังการเรียนบทเรียนออนไลน์ นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน 9.48 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน โดยมีนักศึกษาจำนวน 21 คนสอบผ่านเกณฑ์ได้คะแนนเต็ม 10 คะแนนคิดเป็นร้อยละ 67.74

2. ผลการประเมินทักษะการปฏิบัติงานหลังจากฝึกปฏิบัติงาน 6 สัปดาห์ พบว่า นักศึกษามีคะแนนเฉลี่ยใน 3 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ด้านการประเมินด้านความรู้ และเข้าใจขั้นตอนการตรวจทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ต่าง ๆ เช่น Bone scan, Myocardial perfusion, Renal scan, ด้านมีความรู้และเข้าใจขั้นตอนการเตรียมสารเภสัชรังสีและการควบคุมคุณภาพสารเภสัชรังสี และด้านอธิบายคำแนะนำต่าง ๆ ได้อย่างเข้าใจง่าย ถูกต้อง ชัดเจน เป็นลำดับ ส่วนในด้านความตระหนักถึงความปลอดภัยทางรังสีที่ได้รับคะแนน อยู่ใน ระดับดี

3. ผลการประเมินการได้รับปริมาณรังสีจากแผ่นวัดรังสีชนิดโอเอสแอล (OSL) พบว่า นักศึกษามีค่าเฉลี่ยปริมาณรังสีรายบุคคลเท่ากับ 34.29 ไมโครซีเวิร์ต ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ปลอดภัย และต่ำที่สุดเมื่อเทียบกับข้อมูลย้อนหลัง 3 ปีย้อนหลัง ในปี 2564, ปี 2565, และปี 2566 เท่ากับ 56.82, 142.42, และ 49.36 ไมโครซีเวิร์ต ตามลำดับ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ากันมาก

ซึ่งผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าบทเรียนออนไลน์มีผลต่อการพัฒนาทักษะและความรู้ของ นักศึกษารังสีเทคนิคในการดูแลผู้ป่วยทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ และสามารถช่วยลดการได้รับ ปริมาณรังสีในระดับที่ปลอดภัยได้

คำสำคัญ: ผลกระทบ, บทเรียนออนไลน์, นักศึกษารังสีเทคนิค, การดูแลผู้ป่วยรังสีวิทยา, การศึกษา

Abstract

This research aims to 1. study the post-learning scores of online lessons in the nuclear medicine patient care practice for radiologic technology students, 2. examine the impact of online lessons on the practice of nuclear medicine patient care for radiologic technology students, and 3. investigate the impact of online lessons on radiation safety practices during nuclear medicine patient care training for radiologic technology students. This is a research and development study. The sample group consisted of 31 fourth-year students from the Radiologic Technology program selected through purposive sampling. The data collection tools used were achievement tests, practice evaluation forms, and personal radiation dose assessment reports using OSL (Optically Stimulated Luminescence) dosimeter. The statistics used were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The results of the study revealed that:

1. After completing the online lesson, the students had an average score of 9.48 out of 10. A total of 21 students passed the test with a perfect score of 10, accounting for 67.74%.

2. After 6 weeks of practice, the students' scores in 3 areas were at a moderate level, including the evaluation of knowledge and understanding of nuclear medicine procedures (e.g., Bone scan, Myocardial perfusion, Renal scan), the preparation and quality control of radiopharmaceuticals, and the ability to explain instructions clearly and accurately. However, their awareness of radiation safety was rated at a good level.

3. The radiation dose assessment using OSL dosimeter showed that the students had an average personal radiation dose of 34.29 microsieverts, which was within a safe and low range compared to the data from the previous 3 years (2021, 2022, and 2023), which had average doses of 56.82, 142.42, and 49.36 microsieverts, respectively.

The findings of this research indicate that online lessons have a positive impact on the development of skills and knowledge in radiologic technology students for nuclear medicine patient care, and they help reduce radiation exposure to safe levels.

Keywords: Impact, E-Learning, Radiological Technology Students, Radiological Patient Care, Education

บทนำ

ปัญหาในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษารังสีเทคนิคด้านทักษะการปฏิบัติทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ สามารถสรุปได้เป็นหลายประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการฝึกปฏิบัติงานและความท้าทายในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการฝึกของนักศึกษาโดย ปัญหาที่พบทั้งในด้านการขาดประสบการณ์จริงในสถานการณ์ทางคลินิก ซึ่งการฝึกปฏิบัติงานในเวชศาสตร์นิวเคลียร์ต้องการการสัมผัสกับเครื่องมือและเทคโนโลยีที่ใช้งานจริง เช่น การทำงานกับเครื่องสแกน PET/CT หรือ SPECT ที่ไม่สามารถจำลองได้ในห้องเรียนออนไลน์หรือห้องปฏิบัติการภายในมหาวิทยาลัย การขาดโอกาสในการฝึกปฏิบัติจริงทำให้การเรียนรู้ทักษะการทำงานและการตัดสินใจในสถานการณ์จริงเป็นไปได้ยาก การขาดแคลนสถานที่และอุปกรณ์ในการฝึกปฏิบัติซึ่งสถานพยาบาลหรือแหล่งฝึกปฏิบัติที่มีเครื่องมือและอุปกรณ์ทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ที่ทันสมัย อาจมีจำนวนจำกัด ซึ่งเป็นปัญหาที่ทำให้ไม่สามารถให้โอกาสนักศึกษาทุกคนได้ฝึกในสภาพแวดล้อมจริง การจำกัดสถานที่ฝึกอาจทำให้จำนวนครั้งในการฝึกปฏิบัติของนักศึกษาไม่เพียงพอ ปัญหาด้านการจัดการเวลาและความยืดหยุ่นต้องการเวลาฝึกที่ยาวนานและกำหนดตามตารางคลินิกต่าง ๆ ซึ่งอาจขัดแย้งกับเวลาเรียนหรือการทำกิจกรรมอื่นๆ ของนักศึกษา ส่งผลให้เกิดความยากลำบากในการจัดการเวลาและการเข้าร่วมฝึกปฏิบัติได้อย่างเต็มที่ ปัญหาด้านความปลอดภัยในการฝึกปฏิบัติงาน การฝึกปฏิบัติทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์มีการใช้รังสีในกระบวนการฝึกปฏิบัติต้องมีการควบคุมความปลอดภัยอย่างเข้มงวด การฝึกในสถานที่ที่ไม่พร้อมหรือขาดการควบคุมที่เพียงพออาจทำให้เกิดความเสี่ยงต่อสุขภาพของนักศึกษาจากการสัมผัสรังสี ซึ่งเป็นปัญหาที่ต้องได้รับการพิจารณาและจัดการอย่างรอบคอบ ข้อจำกัดในการประเมินผลการฝึกปฏิบัติการประเมินผลการฝึกปฏิบัติในสาขานี้มักจะมีความซับซ้อน เนื่องจากทักษะบางอย่างไม่สามารถประเมินได้จากการทดสอบทางทฤษฎีหรือ

การสังเกตการณ์แบบทั่วไป การประเมินทักษะการใช้งานเครื่องมือทางรังสีหรือการวินิจฉัยด้วยวิธีทางนิวเคลียร์จำเป็นต้องมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่องและมีการประเมินที่เหมาะสมในทุกขั้นตอนการฝึกโดยสรุปปัญหาที่เกิดขึ้นในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษารังสีเทคนิคในด้านเวชศาสตร์นิวเคลียร์มักเกี่ยวข้องกับการขาดแคลนประสบการณ์จริงและอุปกรณ์ที่ทันสมัย, ความจำกัดในการฝึกในสถานที่จริง, ความยากลำบากในการจัดการเวลา, ความเสี่ยงด้านความปลอดภัย, และข้อจำกัดในการประเมินผลการฝึก ซึ่งทั้งหมดนี้ต้องได้รับการแก้ไขเพื่อให้การฝึกปฏิบัติมีประสิทธิภาพและปลอดภัยสำหรับนักศึกษาและผู้ป่วย

การนำโปรแกรม E-learning กับการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาด้านทักษะการปฏิบัติงานทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้และการฝึกปฏิบัติงานในสาขานี้ เนื่องจากช่วยให้นักศึกษาได้เข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องและฝึกฝนทักษะได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพในหลาย ๆ ด้าน เช่น ด้านการเรียนรู้ทฤษฎีและแนวทางการปฏิบัติงาน E-learning สามารถช่วยเสริมสร้างความรู้พื้นฐาน เกี่ยวกับทฤษฎีเวชศาสตร์นิวเคลียร์ เช่น หลักการทำงานของเครื่องมือทางการแพทย์ที่ใช้ในสาขานี้ กระบวนการตรวจวินิจฉัยที่ใช้รังสี หรือข้อบ่งชี้และมาตรการความปลอดภัยในการใช้งานรังสี นอกจากนี้ นักศึกษายังสามารถเรียนรู้ผ่านโมดูลออนไลน์ ซึ่งมีความยืดหยุ่นในเวลาและสถานที่ ด้านการจำลองสถานการณ์ (Simulation) สามารถใช้ในการฝึกทักษะผ่านโปรแกรมจำลอง (simulation) ที่ช่วยให้นักศึกษาได้ทดลองปฏิบัติในสถานการณ์เสมือนจริง เช่น การตั้งค่าเครื่องมือการสแกนหรือการประเมินผลภาพรังสี โดยไม่ต้องเสี่ยงกับการใช้งานจริง ทำให้สามารถเรียนรู้และฝึกฝนได้หลายครั้งจนมั่นใจได้ ด้านการประเมินผลและการติดตามความก้าวหน้า: E-learning ช่วยให้อาจารย์สามารถติดตามและประเมินความก้าวหน้าของนักศึกษาได้อย่างง่ายดายผ่านการสอบออนไลน์หรือการทดสอบทักษะที่กำหนดไว้ ซึ่งช่วยให้นักศึกษาได้รับข้อเสนอแนะในการพัฒนาตนเองและสามารถปรับปรุงได้ทันที และด้านความยืดหยุ่นในการเรียนรู้โดยนักศึกษาสามารถเข้าถึงเนื้อหาการเรียนได้ทุกที่ทุกเวลา โดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในสถานที่เดียวกันกับอาจารย์หรือคลาสเรียนแบบดั้งเดิม ซึ่งช่วยให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้ได้ตามจังหวะของตัวเองและสามารถทบทวนเนื้อหาได้ตลอดเวลาในด้านเสริมสร้างความเข้าใจในเทคโนโลยีใหม่ ๆ การใช้งาน E-learning ช่วยให้นักศึกษาค้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีที่มีความทันสมัย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในสาขาวิชาเวชศาสตร์นิวเคลียร์ที่มีการใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่มีความทันสมัยและซับซ้อน

สำหรับหลักสูตรรังสีเทคนิค สาขาวิชารังสีวิทยา คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เป็นหลักสูตรที่ผลิตบัณฑิตที่มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานด้านรังสีเทคนิคอย่างมีคุณภาพและคุณธรรม ตามเกณฑ์สมรรถนะและมาตรฐานวิชาชีพสำหรับผู้ประกอบโรคศิลปะสาขาวิชารังสีเทคนิค และมีสมรรถนะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า ยึดประโยชน์ของเพื่อนมนุษย์เป็นกิจที่หนึ่ง โดยจัดการศึกษาตามแนวทางพัฒนาการนิยม (Progressivism) ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เน้นกระบวนการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) และกระบวนการเรียนรู้จากการทำงานสหสาขาวิชาชีพ (Work-Based Interprofessional Learning) ส่งเสริมและสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self-Directed Learning) สร้างเสริมการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง (Continuous Professional Development) ในหลักสูตรรังสีเทคนิคของนักศึกษาชั้นปีที่ 4 ได้มีการจัดฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาด้านทักษะการปฏิบัติงาน รายวิชา 365-431 การฝึกปฏิบัติทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ เพื่อให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์จริงในการทำงานในสาขาเวชศาสตร์นิวเคลียร์ และสามารถนำความรู้ทางทฤษฎีไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะมีการฝึกปฏิบัติในสถานพยาบาลหรือแหล่งงานที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีทางการแพทย์ เช่น การทำภาพสแกนด้วยวิธีต่าง ๆ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีทางรังสีในการวินิจฉัยและรักษาผู้ป่วย นอกจากนี้ นักศึกษายังจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับข้อบังคับและมาตรการด้านความปลอดภัยในการใช้งานรังสี และการควบคุมคุณภาพของอุปกรณ์ที่ใช้ในการตรวจรักษาด้วยวิธีเวชศาสตร์นิวเคลียร์

ในการดูแลผู้ป่วยงานเวชศาสตร์นิวเคลียร์นั้นมีการใช้สารกัมมันตรังสีและสารเภสัชรังสีในการตรวจและรักษา ดังนั้น ผู้ปฏิบัติงานเวชศาสตร์นิวเคลียร์จึงต้องใช้ความระมัดระวังในการดูแลผู้ป่วยที่มีสารรังสีในร่างกาย (Radioactive Patients) ในแง่ของการป้องกันอันตรายจากรังสีได้อย่างถูกต้อง พจี เจาพะเกษตรนิ(2553) โดยใช้ข้อกำหนดของคณะกรรมการว่าด้วยการป้องกันอันตรายจากรังสีระหว่างประเทศ (International Commission on Radiological Protection: ICRP) ที่กำหนดว่าการได้รับระดับของธรรมชาติจะต้องรักษาให้อยู่ระดับต่ำที่สุดเท่าที่จะทำได้ (As Low As Reasonably Achievable: ALARA) และควรมีระดับต่ำกว่าขีดจำกัดที่ผู้ป่วยและบุคลากรแต่ละคนจะรับได้ (International Atomic Energy Agency, 2013) และนักศึกษารังสีเทคนิคต้องมีความเข้าใจและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย โดยระหว่างการฝึกปฏิบัติงานนั้นจะมีการวัดปริมาณรังสีที่ได้รับด้วยแผ่นวัดรังสีชนิดโอเอสแอล (OSL: Optically Stimulated Luminescence) เพื่อให้แน่ใจว่าระดับ

การสัมผัสรังสีของนักศึกษาน้อยอยู่ในขอบเขตที่ปลอดภัยตามมาตรฐานความปลอดภัยทางรังสี โดยการวัดปริมาณรังสีนี้จะช่วยในการติดตามและประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการสัมผัสรังสีในระหว่างการฝึกปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังสามารถใช้ข้อมูลที่ได้จากการวัดปริมาณรังสีเพื่อการปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการทำงานให้มีความปลอดภัยยิ่งขึ้นในอนาคต

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลกระทบของการใช้ E-learning ในการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษารังสีเทคนิคในด้านเวชศาสตร์นิวเคลียร์ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยเสริมทักษะและความรู้เท่านั้น แต่ยังช่วยให้การเรียนรู้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและปลอดภัยมากขึ้นในระหว่างการฝึกปฏิบัติงานจริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาคะแนนหลังเรียนบทเรียนออนไลน์ในการฝึกปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ของนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิคชั้นปีที่ 4 คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของการใช้บทเรียนออนไลน์ในการฝึกปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ของนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิคชั้นปีที่ 4 คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
3. เพื่อศึกษาผลกระทบของการใช้บทเรียนออนไลน์ต่อการปฏิบัติเพื่อการป้องกันอันตรายจากรังสีในการฝึกปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยเวชศาสตร์นิวเคลียร์ของนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิคชั้นปีที่ 4 คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

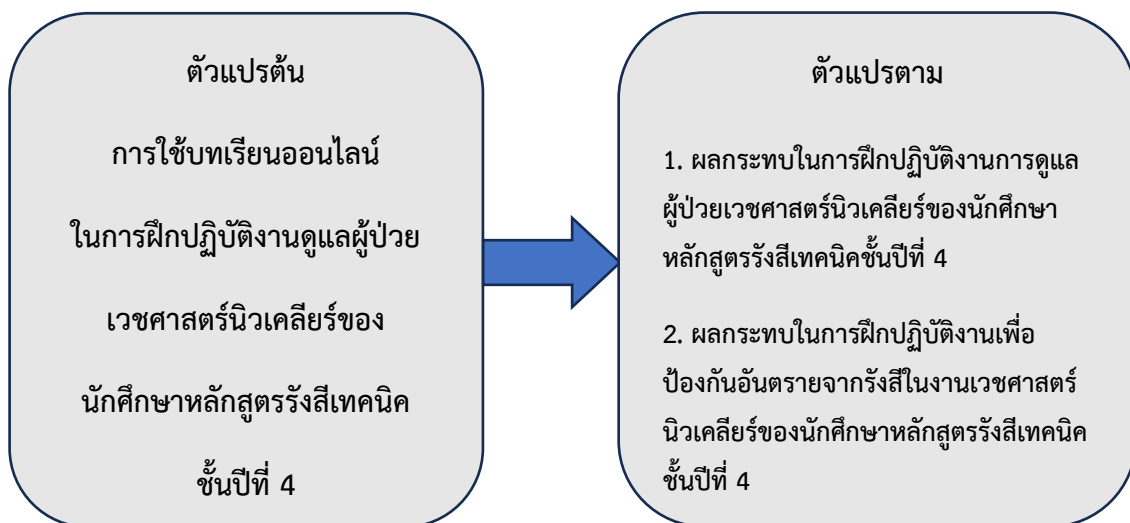
การทบทวนวรรณกรรม

พลศักดิ์ คงแก้ว และคณะ (2022) ได้ศึกษาการพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์สามมิติด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม: หลักการทำงานและส่วนประกอบของเครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ชนิดสองค่าพลังงานโดยทำการศึกษาในนักศึกษารังสีเทคนิคชั้นปีที่ 2 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 28 คน ซึ่งถูกคัดเลือกด้วยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง ผลการประเมินสื่อการเรียนรู้ของผู้เชี่ยวชาญ ทั้ง 3 ท่านได้แก่ ค่าความตรงเชิงเนื้อหาของแบบทดสอบมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.97, ผลประเมินการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ± 0.57 และผลประเมินความเหมาะสมด้านเนื้อหาและสื่อ

มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ± 0.55 ซึ่งผลการประเมินจากทั้ง 3 ฉบับเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด และได้รับการยอมรับนวัตกรรมจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้สื่อการเรียนรู้ของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 17.68 ± 1.83 สูงกว่าก่อนเรียนที่ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.50 ± 2.72 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ของนักศึกษาอยู่ในระดับ มากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 ± 0.76 และผลประเมินการยอมรับนวัตกรรมและเทคโนโลยีของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.78 ± 0.44 การพัฒนาสื่อการเรียนรู้นี้ทำให้นักศึกษารังสีเทคนิคเห็นภาพรายละเอียดในรูปแบบสามมิติและเกิดความเข้าใจเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการทำงานและส่วนประกอบของเครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ ชนิดสองค่าพลังงานมากยิ่งขึ้น

อสนีย์ เหมกระศรี (2561) ได้ศึกษาความพึงพอใจของผู้เรียนที่มีต่อการเรียนบทเรียนออนไลน์บทปฏิบัติการชีววิทยา ด้านการใช้สื่อบทเรียนออนไลน์ ด้านผลสัมฤทธิ์การเรียนบทเรียนออนไลน์ และด้านพฤติกรรมการเรียนบทเรียนออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลที่ลงทะเบียนเรียนในรายวิชา SCBI102 ปฏิบัติการชีววิทยา 1, รายวิชา SCBI 115 พื้นฐานแห่งชีวิตและรายวิชา SCBI 117 หลักมูลแห่งชีวิต ในภาคเรียนที่ 1 ปี การศึกษา 2560 จำนวน 1,164 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1. นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลที่ลงทะเบียนเรียนบทเรียนออนไลน์บท ปฏิบัติการชีววิทยา มีความพึงพอใจด้านสื่อบทเรียนออนไลน์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้าน คือ ส่วนบทเรียนออนไลน์, ส่วนเนื้อหา, ส่วนแบบทดสอบ และส่วนภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2. นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลที่ลงทะเบียนเรียนบทเรียนออนไลน์บทปฏิบัติการชีววิทยา มีความพึงพอใจด้านผลสัมฤทธิ์การเรียนบทเรียนออนไลน์ในระดับมาก 3. นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลที่ลงทะเบียนเรียนบทเรียนออนไลน์บทปฏิบัติการ ชีววิทยามีพฤติกรรมในการเรียนรู้ในระดับมาก แนวทางการพัฒนานักศึกษามีระดับความสามารถในการเรียนรู้ต่างกัน นักศึกษาบางส่วนไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในเวลาที่กำหนด ควรกระตุ้นให้นักศึกษาศึกษาค้นคว้า ทบทวนบทเรียนเพิ่มเติมตามความสนใจเกี่ยวกับบทเรียนที่เรียนไปแล้ว เพื่อ ทำให้เกิดการ พัฒนาความรู้อยู่เสมอ และควรเพิ่มการสร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์และนักศึกษาเพื่อ ส่งเสริมการเรียนรู้ของนักศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ชฎาวลัย รุณเลิศ และคณะ (2022) ได้ศึกษาคุณลักษณะวิชาชีพรังสีเทคนิคที่พึงประสงค์ของนักรังสีเทคนิคในระบบบริการสุขภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหาร หัวหน้างาน และนักรังสีเทคนิคในสถานบริการสุขภาพหรือสถาบันการศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านรังสีเทคนิคระหว่าง 1 มกราคม - 31 ธันวาคม 2562 ด้วยการสัมภาษณ์เจาะลึกผู้บริหาร และสนทนากลุ่มหัวหน้างานและนักรังสีเทคนิค วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1. คุณลักษณะวิชาชีพของนักรังสีเทคนิคที่ปฏิบัติงานจริงในปัจจุบันเป็นไปตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง 2. คุณลักษณะและสมรรถนะที่ต้องการ คือ ความรู้และทักษะทางรังสีวินิจฉัย เวชศาสตร์นิวเคลียร์ และรังสีรักษาตามมาตรฐานวิชาชีพ ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการประมวลผลภาพทางการแพทย์ 3. ควรมีความรู้ความเชี่ยวชาญตามมาตรฐานวิชาชีพ 4. ควรมีสมรรถนะพิเศษเพื่อการทำงานได้สำเร็จตามนโยบาย 5. การเรียนการสอนควรมีนักรังสีเทคนิคที่เป็นวิชาชีพเป็นผู้สอน เน้นการฝึกปฏิบัติงาน มีการพัฒนาด้านวิชาชีพ สมรรถนะอื่น ๆ ที่ควรมีคือ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะการสื่อสาร ใฝ่รู้ พัฒนาตนเอง การทำงานเป็นทีม การทำงานในชุมชนห่างไกล มีเจตคติที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีจิตบริการ รักษาดี อนุรักษ์ความเป็นไทย และมีความเป็นประชาธิปไตย อย่างไรก็ตาม การศึกษาครั้งนี้พบว่าภาระงานของนักรังสีเทคนิคในปัจจุบันไม่เหมาะสมกับหน้าที่ความรับผิดชอบ กระทรวงสาธารณสุขควรมีนโยบายกระจายบุคลากรที่เพียงพอต่อความต้องการในระบบบริการสุขภาพ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) เพื่อศึกษาผลกระทบในการใช้บทเรียนออนไลน์ต่อการฝึกปฏิบัติงานในการดูแลผู้ป่วยเวชศาสตร์นิวเคลียร์ของนักศึกษารังสีเทคนิคชั้นปีที่ 4 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยใช้วิธีการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

กระบวนการพัฒนาโปรแกรมบทเรียนออนไลน์

การศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาบทเรียนโดยประยุกต์ใช้รูปแบบของ ADDIE Model (Ritchey, Klein, & Tracey, 2011) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1. การวิเคราะห์ 2. การออกแบบ 3. การพัฒนา 4. การนำไปใช้ และ 5. การประเมินผล ดังนี้

1. ขั้นการวิเคราะห์ (Analysis) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์เนื้อหาข้อมูลด้านการพัฒนาบทเรียนออนไลน์จากเอกสาร ตำรา เอกสารที่เกี่ยวข้องและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.1 วิเคราะห์ผู้เรียน กำหนดกลุ่มผู้เรียนมีทักษะและความรู้ความสามารถในการใช้คอมพิวเตอร์และผู้เรียนที่สามารถใช้วิธีการเรียนเนื้อหาแบบเป็นตอน ๆ และเนื้อหาที่เกี่ยวข้องโยงกันน่าจะ มีความพร้อมในการเรียนด้วยเทคโนโลยีด้านคอมพิวเตอร์ (Wildish, 1996)

1.2 วิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ของเนื้อหาในบทเรียนออนไลน์

1.3 วิเคราะห์เนื้อหาบทเรียนออนไลน์จากเอกสาร คู่มือนักศึกษา คำสั่งระเบียบข้อบังคับ และเอกสารที่เกี่ยวข้องโดยแบ่งเนื้อหาออกเป็น 3 หน่วย ดังนี้

- (1) ความรู้เกี่ยวกับงานเวชศาสตร์นิวเคลียร์
- (2) การดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการตรวจวินิจฉัยทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์
- (3) การดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์

2. ขั้นตอนการออกแบบ (Design) ผู้วิจัยได้ดำเนินการในขั้นตอนการออกแบบ ดังนี้

2.1 กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ของบทเรียนออนไลน์

2.2 ออกแบบเนื้อหาบทเรียนและกิจกรรมการเรียนรู้โดยออกแบบให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ การเรียนรู้ และทำให้ผู้เรียนบรรลุวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้

2.3 นำเนื้อหาที่ได้จากการวิเคราะห์ไปตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา

2.4 แก้ไข ปรับปรุง เนื้อหาในกรณีที่มีความผิดพลาด

2.5 จัดทำเนื้อหาในรูปแบบบทเรียนออนไลน์

2.6 จำแนกองค์ประกอบของโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ เป็น 6 ส่วน ดังนี้

3. ขั้นตอนการพัฒนา (Development) ผู้วิจัยได้ดำเนินการในขั้นตอนการพัฒนา ดังนี้

3.1 การพัฒนาโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ โดยใช้เครื่องมือและโปรแกรดังนี้

- (1) เครื่องคอมพิวเตอร์/tablet/smartphone
- (2) ระบบปฏิบัติการ web application
- (3) เว็บไซต์สำหรับสร้างบทเรียนออนไลน์ (<https://radtech.psu.ac.th/>)
- (4) โปรแกรม Dashboard เก็บสถิติประสิทธิภาพการใช้งานโปรแกรมบทเรียน

ออนไลน์

3.2 การสร้างเครื่องมือในเก็บรวบรวมข้อมูล และการหาคุณภาพของเครื่องมือผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

- (1) ศึกษาเนื้อหาและความรู้เกี่ยวกับบทเรียนออนไลน์
- (2) กำหนดโครงสร้าง ขอบเขตเนื้อหาของบทเรียนออนไลน์
- (3) นำโครงสร้างและเนื้อหา มาพัฒนาเป็นโปรแกรมบทเรียนออนไลน์
- (4) นำโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ที่ผ่านการพัฒนาสำเร็จแล้ว ให้ผู้เชี่ยวชาญ

จำนวน 3 คน ตรวจสอบประสิทธิภาพของโปรแกรมบทเรียนออนไลน์เพื่อหาข้อบกพร่อง โดยผู้เชี่ยวชาญประเมินความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา

(Content Validity) และหาดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดค่า IOC ที่ได้มีค่าเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 0.80 ซึ่งกำหนดเกณฑ์การพิจารณาให้คะแนนของผู้เชี่ยวชาญ

(5) นำข้อบกพร่องจากการตรวจสอบมาปรับปรุงแก้ไขตามที่ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะใน งานวิจัย

4. ขั้นการนำไปใช้ (Implementation) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการในขั้นการพัฒนาบทเรียนออนไลน์กับกลุ่มนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิครวมทั้งสิ้น 10 คน เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

5. ขั้นการประเมินผล (Evaluation) ผู้วิจัยได้ดำเนินการในขั้นการประเมินผลคะแนน post test จากการใช้งานบทเรียนออนไลน์ในระหว่างการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิคชั้นที่ 4 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จำนวน 31 คน

เอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

คณะผู้วิจัยได้ยื่นเอกสารขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ รหัสโครงการวิจัย REC.68-103-7-7 จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผ่านการรับรองวันที่ 4 มีนาคม พ.ศ. 2568 และก่อนเข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยได้ชี้แจงสิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย วัตถุประสงค์ รวมถึงวิธีการในการวิจัยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยได้รับข้อมูลอย่างเพียงพอ โดยข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างถูกเก็บไว้เป็นความลับและไม่มีการระบุตัวตนของผู้ตอบ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ที่ลงทะเบียนและกำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรรังสีเทคนิค ปีการศึกษา 2568

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิคชั้นปีที่ 4 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ที่ลงทะเบียนและกำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตรรังสีเทคนิค ปีการศึกษา 2568 จำนวน 31 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบทดสอบหลังเรียนจากการใช้งานโปรแกรมบทเรียนออนไลน์ในระหว่างการฝึกปฏิบัติงาน ของนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิคชั้นที่ 4 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

2. แบบประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษารังสีเทคนิคชั้นปีที่ 4 ด้านทักษะการปฏิบัติงานรายวิชา 365-431 การฝึกปฏิบัติงานทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ หลักสูตรรังสีเทคนิค ประจำปีการศึกษา 2567 เมื่อนักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติงานเสร็จสิ้น 6 สัปดาห์โดยอ้างอิงเกณฑ์การประเมินตามระดับผลการฝึกปฏิบัติ ดังนี้

- 5 หมายถึง มีระดับความสามารถในการฝึกปฏิบัติระดับดีมาก
- 4 หมายถึง มีระดับความสามารถในการฝึกปฏิบัติระดับดี
- 3 หมายถึง มีระดับความสามารถในการฝึกปฏิบัติระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีระดับความสามารถในการฝึกปฏิบัติระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีระดับความสามารถในการฝึกปฏิบัติระดับควรปรับปรุง

3. แบบรายงานผลการประเมินปริมาณรังสีประจำตัวบุคคลด้วยแผ่นวัดรังสีโอเอสแอล (OSL: Optically Stimulated Luminescence) ของกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข โดยมีรายละเอียดและเกณฑ์การประเมินดังนี้

เครื่องวัดรังสีบุคคลชนิด โอ เอส แอล ใช้วิธีวิเคราะห์แบบ Occupational Radiation Protection, October 2018. IAEA Safety Standards Series No. GSG-7 ระเบียบการประเมินผล Whole body dose algorithm for Landauerinlightbasic OSLN Dosimeter รับรองโดย NVLAP U.S.A. 2006 ตามมาตรฐาน ANSI HPS N13.11-2001 ความไม่แน่นอน 15.19% ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ($k=2$)

ปริมาณทางรังสี Hp(10) ปริมาณรังสียังผลที่ความลึก 10 ม.ม. จากผิวหนัง แทนปริมาณรังสีทั่วลำตัว

ค่าปริมาณรังสีระดับที่สำนักรังสีและเครื่องมือแพทย์ ต้องให้หน่วยงานชี้แจงบุคลากรที่ได้รับปริมาณรังสีสูงสำหรับ Hp(10) = 4000 ไมโครซีเวิร์ตต่อเดือนค่าปริมาณในรายงานผล คือ ค่าปริมาณรังสีเฉลี่ยรายเดือนในแต่ละรอบการใช้งาน เกณฑ์การประเมินระดับความปลอดภัย ได้แก่

S	หมายถึง	ปลอดภัย
M	หมายถึง	ต้องเฝ้าระวัง
H	หมายถึง	ได้รับปริมาณสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

นักวิจัยทำหนังสือขอผลการประเมินภาพรวมการฝึกปฏิบัติงานเวชศาสตร์นิวเคลียร์ของนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิคชั้นที่ 4 จากงานหลักสูตรรังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยไม่ระบุข้อมูลนักศึกษาเป็นรายบุคคล ดังนี้

1. คะแนนประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษารังสีเทคนิคชั้นปีที่ 4 ด้านทักษะการปฏิบัติงานรายวิชา 365-431 การฝึกปฏิบัติงานทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ ประจำปีการศึกษา 2567 เมื่อนักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติงานเสร็จสิ้น 6 สัปดาห์

2. รายงานผลการประเมินปริมาณรังสีจากแผ่นวัดรังสีชนิดโอเอสแอล (OSL: Optically Stimulated Luminescence) ผู้ปฏิบัติงานด้านรังสีจากกรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ปี2567 ของนักศึกษาฝึกปฏิบัติงานชั้นปีที่ 4 หลักสูตรรังสีเทคนิคเมื่อฝึกปฏิบัติงานครบ 6 สัปดาห์

และเก็บผลคะแนน post test จากการใช้งานบทเรียนออนไลน์ในระหว่างการฝึกปฏิบัติงาน ของนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิคชั้นที่ 4 คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

ข้อมูลที่ได้ทั้งหมดจากผู้ตอบแบบสอบถาม จะไม่มีการระบุถึงตัวบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยมีผู้วิจัยเพียงท่านเดียวที่จะเป็นผู้เข้าถึงข้อมูล ข้อมูลดังกล่าวจะเก็บไว้อย่างน้อย 3 ปี หรือจนสิ้นสุดการทำวิจัย ก่อนจะทำลาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์จำนวน 31 คน เป็นเพศหญิง 18 คน คิดเป็นร้อยละ 58.06 เพศชาย จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 41.94 อายุเฉลี่ย คือ 21.78 ปี (S.D.=1.28)

ผลการวิจัย

1. ผลคะแนนหลังเรียนบทเรียนออนไลน์ในการฝึกปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ของนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิคชั้นปีที่ 4 คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยคะแนนเต็มของแบบทดสอบความรู้คือ 10 คะแนน จากการ

วิเคราะห์พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนน post-test เท่ากับ 9.48 (SD = 0.851) โดยมีขนาดตัวอย่างทั้งหมด 31 คน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลคะแนนหลังเรียนบทเรียนออนไลน์ในการฝึกปฏิบัติงานของกลุ่มตัวอย่าง

คะแนน	N (คน)	$\bar{X}$	S.D.
คะแนนหลังเรียน	31	9.48	0.851

สำหรับผลคะแนนหลังเรียนบทเรียนออนไลน์ในการฝึกปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ของนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิคชั้นปีที่ 4 คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เมื่อแยกตามคะแนนที่นักศึกษาสอบผ่านเกณฑ์พบว่านักศึกษาเข้าใช้โปรแกรมบทเรียนออนไลน์และทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนเต็ม 10 คะแนนเป็นจำนวนสูงสุด 21 คนคิดเป็นร้อยละ 67.74 รองลงมา คือ ระดับคะแนน 8-9 คะแนน จำนวน 9 คนคิดเป็นร้อยละ 29.03 และระดับคะแนนที่นักศึกษาทำแบบทดสอบได้น้อยที่สุด คือ 6-7 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 3.23 ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลคะแนนหลังเรียนบทเรียนออนไลน์ในการฝึกปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยของกลุ่มตัวอย่างแยกตามคะแนนสอบที่ผ่านเกณฑ์(N=31)

คะแนนที่สอบผ่าน (คะแนนเต็ม 10 คะแนน)	จำนวนนักศึกษาสอบผ่าน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
10 คะแนน	21	67.74
8-9 คะแนน	9	29.03
6-7 คะแนน	1	3.23

2. ผลกระทบของการใช้บทเรียนออนไลน์ในการฝึกปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ของนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิคชั้นปีที่ 4 คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จากการวิเคราะห์คะแนนผลประเมินการฝึกปฏิบัติงานของ

นักศึกษารังสีเทคนิคชั้นปีที่ 4 ด้านทักษะการปฏิบัติงานรายวิชา 365-431 การฝึกปฏิบัติงานทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ ประจำปีการศึกษา 2567 เมื่อนักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติงานเสร็จสิ้น 6 สัปดาห์ พบว่า ในหัวข้อการประเมินด้านความรู้และเข้าใจขั้นตอนการตรวจทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ต่างๆ เช่น Bone scan, Myocardial perfusion, Renal scan ระดับค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 (S.D.=0.59) อยู่ในระดับปานกลาง ด้านมีความรู้และเข้าใจขั้นตอนการเตรียมสารเภสัชรังสีและการควบคุมคุณภาพสารเภสัชรังสีระดับค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.94 (S.D.=0.47) อยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านอธิบายคำแนะนำต่าง ๆ ได้อย่างเข้าใจง่าย ถูกต้อง ชัดเจน เป็นลำดับ ระดับค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.76 (S.D.=0.63) อยู่ในระดับปานกลางและด้านความตระหนักถึงความปลอดภัยทางรังสี ต่อตนเอง ผู้ป่วย และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ระดับค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.03 (S.D.=0.53) อยู่ระดับดี ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 คะแนนผลการประเมินรายวิชาการฝึกปฏิบัติงานทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ของกลุ่มตัวอย่าง(N=31)

หัวข้อการประเมินฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. มีความรู้และเข้าใจขั้นตอนการตรวจทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ต่าง ๆ เช่น Bone scan, Myocardial perfusion, Renal scan	3.88	0.59	ปานกลาง
2. มีความรู้และเข้าใจขั้นตอนการเตรียมสารเภสัชรังสีและการควบคุมคุณภาพสารเภสัชรังสี	3.94	0.47	ปานกลาง
3. อธิบายคำแนะนำต่าง ๆ ได้อย่างเข้าใจง่าย ถูกต้อง ชัดเจน เป็นลำดับ	3.76	0.63	ปานกลาง
4. ตระหนักถึงความปลอดภัยทางรังสี ต่อตนเอง ผู้ป่วย และบุคคลที่เกี่ยวข้อง	4.03	0.53	ดี

3. ผลกระทบของการใช้บทเรียนออนไลน์ต่อการปฏิบัติเพื่อการป้องกันอันตรายจากรังสีในการฝึกปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยเวชศาสตร์นิวเคลียร์ของนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิคชั้นปีที่ 4 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จากการวิเคราะห์ผลการประเมินการได้รับปริมาณรังสีจากแผ่นวัดรังสีชนิดโอเอสแอล (OSL: Optically Stimulated Luminescence)

ของผู้ปฏิบัติงานด้านรังสี กรมวิทยาศาสตร์การแพทย์ กระทรวงสาธารณสุข ปี2567 ซึ่งผลการได้รับปริมาณรังสีของนักศึกษารังสีเทคนิคปีที่ 4 ในขณะที่ฝึกปฏิบัติงานในขณะที่ฝึกปฏิบัติงานนั้นพบว่า ระดับค่าเฉลี่ยปริมาณรังสีรายบุคคลจากแผ่นวัดรังสีชนิดโอเอสแอล (OSL: Optically Stimulated Luminescence) ของกลุ่มตัวอย่างในปี 2567 มีระดับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 34.29 ไมโครซีเวิร์ต อยู่ในเกณฑ์ระดับ ปกติ ซึ่งมียุทธศาสตร์ต่ำสุดเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยปริมาณรังสีรายบุคคลใน ปี 2564, ปี 2665, และปี 2566 ซึ่งมีค่าเฉลี่ยระดับค่าเฉลี่ยปริมาณรังสีรายบุคคลเท่ากับ 56.82, 142.42, และ 49.36 ไมโครซีเวิร์ต ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินการได้รับปริมาณรังสีจากแผ่นวัดรังสีชนิดโอเอสแอล (OSL: Optically Stimulated Luminescence) ของกลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบกับข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี

ระดับปริมาณรังสีรายบุคคลจากแผ่นวัดรังสีชนิดโอเอสแอล Hp(10)	$\bar{X}$ ไมโครซีเวิร์ต	เกณฑ์ Hp(10)	ระดับ
ระดับค่าเฉลี่ยปริมาณรังสีรายบุคคลปี 2564	56.82	S	ปกติ
ระดับค่าเฉลี่ยปริมาณรังสีรายบุคคลปี 2565	142.42	S	ปกติ
ระดับค่าเฉลี่ยปริมาณรังสีรายบุคคลปี 2566	49.36	S	ปกติ
ระดับค่าเฉลี่ยปริมาณรังสีรายบุคคลปี 2567	34.29	S	ปกติ

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผลคะแนนหลังเรียนบทเรียนออนไลน์ในการฝึกปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ของนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิคชั้นปีที่ 4 คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยคะแนนเต็มของแบบทดสอบความรู้คือ 10 คะแนน จากการวิเคราะห์พบว่าค่าเฉลี่ยของคะแนน post-test เท่ากับ 9.48 (SD = 0.851) โดยมีขนาดตัวอย่างทั้งหมด 31 คนสำหรับผลคะแนนหลังเรียนบทเรียนออนไลน์ในการฝึกปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ของนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิคชั้นปีที่ 4 คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เมื่อแยกตามคะแนนที่นักศึกษาสอบผ่านเกณฑ์พบว่านักศึกษาเข้าใช้โปรแกรมบทเรียนออนไลน์และทำแบบทดสอบหลังเรียนได้คะแนนเต็ม 10 คะแนนเป็นจำนวนสูงสุด 21 คนคิดเป็นร้อยละ 67.74 รองลงมา คือระดับคะแนน 8-9

คะแนน จำนวน 9 คนคิดเป็นร้อยละ 29.03 และระดับคะแนนที่นักศึกษาทำแบบทดสอบได้น้อยที่สุดคือ 6-7 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 3.23 สอดคล้องกับ พลศักดิ์ คงแก้ว และคณะ (2022) ผลวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้สื่อการเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์สามมิติด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม: หลักการทำงานและส่วนประกอบของเครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ชนิดสองค่าของนักศึกษามีค่าเฉลี่ยสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการประเมินความพึงพอใจที่มีต่อสื่อการเรียนรู้ของนักศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด การพัฒนาสื่อการเรียนรู้นี้ทำให้นักศึกษารังสีเทคนิคเห็นภาพรายละเอียดในรูปแบบสามมิติและเกิดความเข้าใจเนื้อหาเกี่ยวกับหลักการทำงานและส่วนประกอบของเครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ ชนิดสองค่าพลังงานมากยิ่งขึ้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลกระทบของการใช้บทเรียนออนไลน์ในการฝึกปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ของนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิคชั้นปีที่ 4 คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ จากการวิเคราะห์ผลประเมินผลการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษารังสีเทคนิคชั้นปีที่ 4 ด้านทักษะการปฏิบัติงานรายวิชา 365-431 การฝึกปฏิบัติงานทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ ประจำปีการศึกษา 2567 เมื่อนักศึกษาได้ฝึกปฏิบัติงานเสร็จสิ้น 6 สัปดาห์ พบว่า ในหัวข้อการประเมินด้านความรู้และเข้าใจขั้นตอนการตรวจทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ต่าง ๆ เช่น Bone scan, Myocardial perfusion, Renal scan ระดับค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.88 (S.D.=0.59) อยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านมีความรู้และเข้าใจขั้นตอนการเตรียมสารเภสัชรังสีและการควบคุมคุณภาพสารเภสัชรังสีระดับค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.94 (S.D.=0.47) อยู่ในระดับ ปานกลาง ด้านอธิบายคำแนะนำต่าง ๆ ได้อย่างเข้าใจง่าย ถูกต้อง ชัดเจน เป็นลำดับ ระดับค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.76 (S.D.=0.63) อยู่ในระดับปานกลางและด้านความตระหนักถึงความปลอดภัยทางรังสี ต่อตนเอง ผู้ป่วย และบุคคลที่เกี่ยวข้อง ระดับค่าคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 4.03 (S.D.=0.53) อยู่ระดับดี สอดคล้องกับ ชฎาวลัย รุณเลิศ และคณะ (2022) ศึกษาคุณลักษณะวิชาชีพรังสีเทคนิคที่พึงประสงค์ของนักรังสีเทคนิคในระบบบริการสุขภาพ ผลการศึกษา พบว่า 1. คุณลักษณะวิชาชีพของนักรังสีเทคนิคที่ปฏิบัติงานจริงในปัจจุบันเป็นไปตาม มาตรฐานกำหนดตำแหน่ง 2. คุณลักษณะและสมรรถนะที่ต้องการ คือ ความรู้และทักษะทางรังสีวินิจฉัย เวชศาสตร์นิวเคลียร์ และรังสีรักษาตามมาตรฐานวิชาชีพ ควบคู่กับการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการประมวลผลภาพทางการแพทย์ 3. ควรมีความรู้ความเชี่ยวชาญตามมาตรฐานวิชาชีพ 4. ควรมีสมรรถนะพิเศษเพื่อการทำงานได้สำเร็จตาม

นโยบาย 5. การเรียนการสอนควรมีนักรังสีเทคนิคที่เป็นวิชาชีพเป็นผู้สอน เน้นการฝึกปฏิบัติงาน มีการพัฒนาด้านวิชาชีพ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 ผลกระทบของการใช้บทเรียนออนไลน์ต่อการปฏิบัติเพื่อการป้องกันอันตรายจากรังสีในการฝึกปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยเวชศาสตร์นิวเคลียร์ของนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิคชั้นปีที่ 4 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่าระดับค่าเฉลี่ยปริมาณรังสีรายบุคคลจากแผ่นวัดรังสีชนิดโอเอสแอล (OSL: Optically Stimulated Luminescence) ของกลุ่มตัวอย่างในปี 2567 มีระดับ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 34.29 ไมโครซีเวิร์ต อยู่ในเกณฑ์ระดับ ปกติ ปลอดภัย ซึ่งมีระดับต่ำสุดเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ยปริมาณรังสีรายบุคคลใน ปี 2564, ปี 2665, และปี 2566 สอดคล้องกับ อสนีย์ เหมกระศรี (2561) ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนบทเรียนออนไลน์บนทบทปฏิบัติการชีววิทยา ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล ผลการวิจัยพบว่า 1) นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลที่ลงทะเบียนเรียนบทเรียนออนไลน์บนทบทปฏิบัติการชีววิทยา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้าน คือ ส่วนบทเรียนออนไลน์, ส่วนเนื้อหา, ส่วนแบบทดสอบ และส่วนภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) นักศึกษามหาวิทยาลัยมหิดลที่ลงทะเบียนเรียนบทเรียนออนไลน์บนทบทปฏิบัติการชีววิทยา พบว่า มีพฤติกรรมในการเรียนรู้ในระดับมาก แนวทางการพัฒนานักศึกษามีระดับความสามารถในการเรียนรู้ต่างกัน นักศึกษาบางส่วนไม่สามารถบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ในเวลาที่กำหนด ควรกระตุ้นให้นักศึกษาศึกษาค้นคว้า ทบทวนบทเรียนเพิ่มเติมตามความสนใจเกี่ยวกับบทเรียนที่เรียนไปแล้ว เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาความรู้อยู่เสมอ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยที่เกี่ยวกับการใช้บทเรียนออนไลน์ในการฝึกปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยทางเวชศาสตร์นิวเคลียร์ในนักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิคชั้นปีที่ 4 คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ พบว่า ผลสัมฤทธิ์คะแนนทดสอบหลังเรียน พบว่า นักศึกษาสามารถทำคะแนนได้ดีโดยมีคะแนนเฉลี่ยที่สูงถึง 9.48 คะแนน จากคะแนนเต็ม 10 คะแนน และส่วนใหญ่ของนักศึกษามีคะแนนสูงกว่า 8 คะแนน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบทเรียนออนไลน์มีผลต่อการเพิ่มพูนความรู้และทักษะด้านเวชศาสตร์นิวเคลียร์ในนักศึกษาได้ดี ในด้านผลกระทบจากการฝึกปฏิบัติจริงนั้น พบว่า ผลการประเมินทักษะการปฏิบัติงานหลังการฝึกปฏิบัติงาน 6 สัปดาห์ ทักษะการปฏิบัติงานของนักศึกษามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะ

ในด้านความตระหนักถึงความปลอดภัยทางรังสี ซึ่งอยู่ในระดับดี (คะแนนเฉลี่ย 4.03) และมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลางในด้านอื่น ๆ เช่น ความรู้และการเตรียมสารเภสัชรังสี และผลกระทบต่อความปลอดภัยจากรังสี เมื่อติดตามการวัดปริมาณรังสีในกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาในปี 2567 พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย=34.29 ไมโครซีเวิร์ต) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าบทเรียนออนไลน์ได้ช่วยเสริมสร้างความตระหนักในการป้องกันอันตรายจากรังสีในการฝึกปฏิบัติการ

ข้อเสนอแนะ

1.การพัฒนาเนื้อหาบทเรียนออนไลน์ควรมีการปรับปรุงและพัฒนาเนื้อหาบทเรียนออนไลน์ให้มีความหลากหลายและเหมาะสมกับการฝึกปฏิบัติจริงในสถานการณ์ต่างๆ รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ในการเสริมสร้างการเรียนรู้ในรูปแบบที่ชัดเจนและเข้าถึงง่าย

2. การตรวจสอบและพัฒนาแนวทางการป้องกันรังสีควรมีการตรวจสอบและพัฒนาแนวทางในการลดความเสี่ยงจากการสัมผัสรังสีในสถานการณ์การปฏิบัติงานจริง รวมถึงการให้ความรู้และแนวทางการป้องกันอันตรายจากรังสีอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

นำข้อมูลผลการวิจัยการศึกษาผลกระทบในการใช้บทเรียนออนไลน์ต่อการฝึกปฏิบัติงานในการดูแลผู้ป่วย เวชศาสตร์นิวเคลียร์ของนักศึกษารังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ นำเสนอต่อคณะกรรมการหลักสูตรรังสีเทคนิค คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อพัฒนาต่อยอดเพิ่มเนื้อหาบทเรียนออนไลน์ในส่วนงานรังสีวินิจฉัย และงานรังสีรักษา ซึ่งอยู่ในสาขาวิชารังสีวิทยาเช่นเดียวกับเวชศาสตร์นิวเคลียร์ เพื่อให้ นักศึกษารังสีเทคนิคได้มีเนื้อหาบทเรียนที่สามารถศึกษาด้วยตนเองได้ครบถ้วน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยในประเด็นการศึกษผลกระทบในการใช้บทเรียนออนไลน์ต่อการฝึกปฏิบัติงานในการดูแลผู้ป่วยในงานรังสีวินิจฉัย และงานรังสีรักษา ซึ่งอยู่ในสาขาวิชารังสีวิทยาเช่นเดียวกับเวชศาสตร์นิวเคลียร์ เพื่อให้ นักศึกษาหลักสูตรรังสีเทคนิค ได้ศึกษา ค้นคว้า และทบทวนเนื้อหาได้อย่างครบถ้วนในการดูแลผู้ป่วยด้านรังสีวิทยาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ชฎาวลัย รุณเลิศ และคณะ. (2022). การศึกษาคุณลักษณะวิชาชีพรังสีเทคนิคที่พึงประสงค์ของนักรังสีเทคนิค ในระบบบริการสุขภาพ. *วารสารสาธารณสุขและวิทยาศาสตร์สุขภาพ*, 5(1), 1-13.
- พจี เจาตะเกษตรนิ. (2553). *การดูแลผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาด้วยสารเภสัชรังสี*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ พี.เอ. ลิฟวิ่ง จำกัด.
- พลศักดิ์ คงแก้ว และคณะ. (2022). การพัฒนาสื่อการเรียนรู้แบบปฏิสัมพันธ์สามมิติด้วยเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม: หลักการทำงานและส่วนประกอบของเครื่องเอกซเรย์คอมพิวเตอร์ชนิด สองค่าพลังงาน. *วารสารรังสีเทคนิค*, 1(47), 73-82.
- อัสนีย์ เหมกระศรี. (2561). *ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการเรียนบทเรียนออนไลน์บทปฏิบัติการชีววิทยา ภาควิชาชีววิทยา คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล*.
- International Atomic Energy Agency. (2013). *System of radiological protection*. เรียกใช้เมื่อ 8 กุมภาพันธ์ 2568 จาก http://www.iaea.org/Publications/Booklets/RadPeopleEnv/pdf/chapter_6.pdf
- Richey, R. C., Klein, J. D., & Tracey, M. W. (2011). *The instructional design knowledge base: Theory, research, and practice*. Routledge.
- Wildish, D. E. (1996). *Interpreting the experience of adults engaged in self-directed learning of the Internet* (Master's thesis, University of Toronto). Graduate School, University of Toronto.

แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจการ ให้บริการรถบรรทุกขนส่งน้ำมันและโลจิสติกส์ ในประเทศไทย*

MODEL FACTORS CAUSAL AFFECTING SUCCESS OF SERVICE BUSINESS OIL TRANSPORTATION AND LOGISTICS

กาญจนา อินทสร¹, สุชาติ ปรัชทายานนท์², บุรพร กำบุญ³ และ ทิพย์ลาวัลย์ แก้วนิล⁴

Kanjana Intasorn¹, Suchart Prakhayanon², Buraporn Kumboon³ and Thiplawan Kaewnil⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹⁻⁴ Bangkok Thonburi University, Thailand

Corresponding Author's Email: Kanjana@gmail.com

วันที่รับบทความ : 25 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 31 มีนาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 1 เมษายน 2568

Received 25 March 2025; Revised 31 March 2025; Accepted 1 April 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จ 2. วิเคราะห์สมการโครงสร้างความสำเร็จและ 3. พัฒนาแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจการให้บริการรถบรรทุกขนส่งน้ำมันและโลจิสติกส์ในประเทศไทย โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามเกณฑ์ของแฮร์ และคณะซึ่งกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ประกอบการ ผู้บริหาร จำนวน 400 กิจการ ใช้วิธีการสุ่มแบบเจาะจง จำนวน 10 ท่าน ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้จัดการ และหัวหน้างาน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างโดยโปรแกรมลิสเรล

Citation:

* กาญจนา อินทสร, สุชาติ ปรัชทายานนท์, บุรพร กำบุญ และ ทิพย์ลาวัลย์ แก้วนิล. (2568). แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจการให้บริการรถบรรทุกขนส่งน้ำมันและโลจิสติกส์ ในประเทศไทย.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 365-382.

Kanjana Intasorn, Suchart Prakhayanon, Buraporn Kumboon and Thiplawan Kaewnil. (2025). Model Factors Causal Affecting Success Of Service Business Oil Transportation And Logistics.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 365-382.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผลการวิจัยพบว่า

1. นวัตกรรมโซ่อุปทาน การดำเนินงานของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ และความสามารถในการให้บริการโลจิสติกส์ มีอิทธิพลทางตรง ทางอ้อม และอิทธิพลรวมของความสำเร็จของธุรกิจ การให้บริการรถบรรทุกขนส่งน้ำมันและโลจิสติกส์ในประเทศไทย ซึ่งค่าดัชนีวัดระดับความสอดคล้องของโมเดล

2. ผลการวิเคราะห์ที่มีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (Model Fit) มีค่าทดสอบคือ Chi-square = 28.731, df = 28, P = 0.465, CMIN/df = 1.096, GFI = 0.929, CFI = 0.999, AGFI = 0.775, NFI = 0.984, RMR = 0.005 และ RMSEA = 0.016 และแบบจำลองมุ่งเน้นความสำเร็จของธุรกิจการให้บริการรถบรรทุกขนส่งน้ำมันและโลจิสติกส์ มีความสัมพันธ์กันเมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรของการปรับโมเดล

3. การพัฒนาแบบจำลองนวัตกรรมโซ่อุปทานสำหรับการดำเนินงาน และความสามารถในการให้บริการโลจิสติกส์ ประกอบด้วย นวัตกรรมโซ่อุปทาน การดำเนินงานของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ความสามารถในการให้บริการโลจิสติกส์ 4 องค์ประกอบ คือ นวัตกรรมโซ่อุปทาน การดำเนินงานของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ความสามารถในการให้บริการโลจิสติกส์ และความสำเร็จของธุรกิจการให้บริการรถบรรทุกสินค้าและโลจิสติกส์

คำสำคัญ: ความสำเร็จ, โลจิสติกส์, ธุรกิจการให้บริการรถบรรทุกขนส่งน้ำมัน

Abstract

The objectives of this research were 1. to study the causal factors affect success, 2. analyze structural equation success, and 3. development of model causal factors affecting success of logistics service business in Thailand. The sample size determined according to Hare's criteria and the group, which sample group consisted of 400 business operators and executives, purposive sampling method, numbering 10 people, including executives managers and supervisor. The tool collect data questionnaire. Statistics research percentage, mean, standard deviation and analysis structural equation models using the LISREL program.

The results of the research found that

1. Supply chain innovation, logistics service provider operations, and logistics service capability have direct, indirect, and combined influences on the success of oil truck and logistics service businesses in Thailand. The model fit index

2. The analysis results are consistent with the empirical data (Model Fit) with the test values of Chi-square = 28.731, $df = 28$, $P = 0.465$, $CMIN/df = 1.096$, $GFI = 0.929$, $CFI = 0.999$, $AGFI = 0.775$, $NFI = 0.984$, $RMR = 0.005$, and $RMSEA = 0.016$. The model focuses on the success of oil truck and logistics service businesses and is related when considering the relationship between the variables of model adjustment.

3. The development of the supply chain innovation model for logistics service operations and capability consists of supply chain innovation, logistics service provider operations, logistics service capability, and 4 components: supply chain innovation, logistics service provider operations, logistics service capability. and the success of the trucking and logistics service business

Keywords: Success, Logistics, Oil Truck Service Business

บทนำ

การบริการโลจิสติกส์ในด้านการขนส่งมีบทบาทต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจอย่างมาก (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) ถนนเปรียบเสมือนปัจจัยสำคัญในการดำเนินชีวิตและการประกอบอาชีพของคนไทย ระบบโลจิสติกส์ส่วนพึ่งพาการขนส่งทางถนนเป็นหลัก คิดเป็นสัดส่วนกว่าร้อยละ 80 ของการขนส่ง สามารถเชื่อมโยงการขนส่งทั้งทางรถไฟ ทางเรือ ทางอากาศทำให้การขนส่งเกิดความสมบูรณ์ มีระบบโครงข่ายที่เชื่อมโยงครอบคลุมทั่วถึงทุกที่และรับส่งสินค้าได้จากประตูถึงประตู (Door to Door) ภาพรวมต้นทุนโลจิสติกส์ของประเทศ ในปี พ.ศ. 2566 คิดเป็นร้อยละ 14 ต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ประกอบด้วยต้นทุนค่าขนส่งสินค้าน้อยละ 7.5 ต้นทุนการเก็บรักษาสินค้าคงคลังร้อยละ 5.2 และต้นทุนการบริหารจัดการร้อยละ 1.3 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคม

แห่งชาติ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2566) ในการศึกษาข้อมูลเบื้องต้นพบว่า ผู้ประกอบการขนส่งทางรถบรรทุกของไทยส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการรายย่อยขนาดเล็ก บริหารงานเป็นลักษณะครอบครัว เป็นการรับเหมาช่วงงาน มีการนำระบบเทคโนโลยีมาใช้ในการดำเนินงานน้อยเนื่องด้วยมีการลงทุนสูง ในขณะที่ผู้ประกอบการส่งออกรายใหญ่จะมีบริษัทขนส่งในเครือ นอกจากนี้จุดแข็งของผู้ประกอบการขนส่งทางรถบรรทุกของไทยคือ มีประสบการณ์การประกอบธุรกิจในพื้นที่มานาน จึงมีความเชี่ยวชาญด้านเส้นทางและมีเครือข่ายพันธมิตรในการประกอบธุรกิจ มีสายสัมพันธ์อันดีระหว่างคู่ค้ากับผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมต่างๆ ในประเทศ รวมทั้งมีความรู้ความชำนาญด้านกฎระเบียบและพิธีการด้านการขนส่งทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ (จักรกฤษณ์ ดวงพัศตรา, 2556)

แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย พ.ศ. 2566 - 2570 จัดทำขึ้นภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) และได้พิจารณาถึงความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) แห่งสหประชาชาติ รวมถึงแผนอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีความต่อเนื่องจากแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2561 - 2565) ตามกรอบแนวทางการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ ระยะ 20 ปี ซึ่งได้ปรับเปลี่ยนชื่อแผนจาก “แผนยุทธศาสตร์” เป็น “แผนปฏิบัติการ” ตามแนวทางของคู่มือการจัดทำแผนระดับที่ 3 (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

จากการศึกษาสถานการณ์ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของประเทศไทย พบว่า ได้รับการสนับสนุนจากการลงทุนของภาครัฐบาล ส่งผลให้จำนวนผู้ให้บริการโลจิสติกส์มีแนวโน้มการเติบโตต่อเนื่อง ในระยะเวลา 5 ปี เพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 24.30 โดยในปี 2565 มีการจดทะเบียนนิติบุคคล 21,603 กิจการ จากในปี 2561 มีจำนวน 17,385 กิจการ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565: 12 - 13) และเมื่อพิจารณารายละเอียดของข้อมูล พบว่า ร้อยละ 95.70 เป็นธุรกิจขนาดเล็ก (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565: 12 - 13) พบว่า ผู้ให้บริการโลจิสติกส์ไทย เป็นกลุ่มธุรกิจให้บริการขนาดเล็ก เน้นดำเนินกิจการขนส่งและกระจายสินค้าเฉพาะพื้นที่ที่มีความรู้และความเข้าใจในขอบเขตการให้บริการที่จำกัด ไม่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ขีดความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจของไทยอยู่ในระดับต่ำจากการสูญเสียอำนาจการต่อรอง ธนิต โสรัตน์ (2560) เสนอว่า ควรเสริมสร้างศักยภาพผู้ให้บริการโลจิสติกส์เพื่อเพิ่มขีด

ความสามารถผู้ให้บริการโลจิสติกส์ไทยให้สามารถแข่งขันได้และปรับตัวได้ทันต่อสถานการณ์ โดย 1. สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมและ Digital Platform ในการให้บริการขนส่งและโลจิสติกส์ตลอดกระบวนการ อาทิ พัฒนาการให้บริการผ่าน Platform Online 2. สนับสนุนการพัฒนาและยกระดับการให้บริการขนส่งและโลจิสติกส์สำหรับสินค้าที่มีลักษณะเฉพาะ อาทิ การขนส่งยาและเวชภัณฑ์ การขนส่งสินค้าอันตราย 3. สนับสนุนการปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินธุรกิจไปสู่แนวคิดเศรษฐกิจแบ่งปัน (Sharing Economy) ที่มุ่งเน้นให้เกิดการใช้ทรัพยากรร่วมกันและลดต้นทุนในการดำเนินธุรกิจ 4. สนับสนุนการเข้าถึงฐานข้อมูล อาทิ ข้อมูลสำหรับการพัฒนาบุคลากร ข้อมูลด้านเทคโนโลยี และข้อมูลด้านกฎระเบียบ โดยเฉพาะผู้ให้บริการโลจิสติกส์รายย่อย เพื่อให้สามารถนำมาใช้ประโยชน์เพื่อพัฒนาศักยภาพการให้บริการได้ต่อไป และ 5. สนับสนุนการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเกิดการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพและลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก อาทิ การใช้น้ำมันพลาสมาที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้าในการขนส่งสินค้า (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566) จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจการให้บริการรถบรรทุกขนส่งน้ำมันและโลจิสติกส์ในประเทศไทย เพื่อพัฒนาสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์กรต่อความสำเร็จในการดำเนินธุรกิจ เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพให้เหนือคู่แข่ง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจการให้บริการรถบรรทุกขนส่งน้ำมันและโลจิสติกส์ในประเทศไทย
2. เพื่อวิเคราะห์สมการโครงสร้างความสำเร็จของธุรกิจการให้บริการรถบรรทุกขนส่งน้ำมันและโลจิสติกส์ในประเทศไทย
3. เพื่อพัฒนาแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจการให้บริการรถบรรทุกขนส่งน้ำมันและโลจิสติกส์ในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมโซ่อุปทาน

นวัตกรรมโซ่อุปทานต่อการดำเนินงาน ซึ่งข้อมูลสมมติฐานที่เสนอว่า มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suwannathat, Decharin & Somboon Savatdee (2015) ผู้บริหารต้องมีการนำนวัตกรรมองค์กร มาปรับใช้กับองค์กร และมีข้อมูลที่เป็นฐานข้อมูลที่สำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานให้องค์กรดีขึ้น Wang, Voss, Zhiato & Wang, Z. (2015) สรุปว่า การนำนวัตกรรมบริการมาปรับใช้ในองค์กรต้องมีการบริการที่มีความแตกต่าง คนก็จะทำให้การดำเนินงานด้านนวัตกรรมของธุรกิจดีขึ้น ซึ่ง Cavaco (2016) ให้มีการตรวจสอบความพร้อมของบริษัท (Monitoring Readiness Approach) เพื่อการประเมินความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืนและระบบการดำเนินการที่เหมาะสมกับการใช้งานของบริษัท โดยการวิเคราะห์ SWOT ที่เป็นเทคนิคทางการตลาดเพื่อเพิ่มความได้เปรียบทางการแข่งขันและการลดการล้มละลายของบริษัท Li, B & Li, Y (2017) เสนอให้มีการนำนวัตกรรมโซ่อุปทานมาปรับใช้โดยการผสานเชื่อมกับข้อมูลด้านอื่น ๆ เพื่อให้ผู้จัดการสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ และมีการควบคุมคุณภาพได้ทั้งหมด ได้มีการปรับปรุงอย่างไม่หยุดนิ่ง แต่ต้องมีการประเมินเรื่องความเสี่ยงในโซ่อุปทาน เช่น ความเสี่ยงด้านข้อมูลองค์กร ข้อมูลลูกค้าส่งผลทำให้การดำเนินงานดีขึ้น Daugherty, Chen & Ferrin (2011) สรุปว่า ความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมบริการโลจิสติกส์ ต้องสร้างความสัมพันธ์ในการจัดโครงสร้างองค์กรที่ดี และการจัดให้องค์กรมีประสิทธิภาพการทำงานที่สามารถเผชิญต่อการแข่งขันที่รุนแรงของตลาดในปัจจุบันได้ และต้องมีการสร้างความแตกต่างด้านนวัตกรรมบริการจึงจะทำให้การดำเนินงานขององค์กรดีขึ้น Simon & Honore Petnji Yaya (2014) พบว่า การบูรณาการของระบบการจัดการ และการมีแนวคิดรวมกันการจัดการนวัตกรรมบริการ และความพึงพอใจ ของลูกค้า สิ่งสำคัญ คือ การรวมระบบการจัดการที่ส่งผลโดยตรงกับนวัตกรรมบริการและการสร้างความพึงพอใจของลูกค้าได้จะทำให้การดำเนินงานขององค์กรดีขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานของผู้ให้บริการโลจิสติกส์

ในปัจจุบันหลายองค์กรต้องเผชิญกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งด้านลูกค้า คู่แข่ง ซึ่งองค์กรจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงการดำเนินงานให้สามารถนำความรู้ต่าง ๆ ที่ค้นพบมาปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงจำเป็นต้องศึกษาทบทวนวรรณกรรมจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องบางประการที่สำคัญที่ผู้วิจัยได้ค้นพบองค์ความรู้ของการดำเนินงานในองค์กร ซึ่งมีรายละเอียดของนักวิจัยต่าง ๆ ดังนี้

นวพล ประสมทอง (2562) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจโลจิสติกส์ และผลกระทบกลยุทธ์การจัดการโลจิสติกส์ที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจโลจิสติกส์ในประเทศไทย พบว่า ข้อมูลที่เกี่ยวกับลักษณะของผู้ประกอบการโลจิสติกส์ของกรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์ ประเภทธุรกิจโลจิสติกส์ โดยมีความสัมพันธ์และทดสอบข้อมูลลักษณะผู้ประกอบการเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการดำเนินงาน โดยเรียงลำดับ ได้ดังนี้ คือ ด้านนวัตกรรม การดำเนินงาน ด้านคุณภาพการบริการ ด้านการใช้ทรัพยากรอย่างมีคุณค่า และด้านความยืดหยุ่นในการดำเนินงาน ตามลำดับ

Gohil, D., & Thakker, S. V. (2021) ศึกษาเรื่องแบบบูรณาการเทคโนโลยีบล็อกเชน ในการแก้ปัญหาความท้าทายของโซ่อุปทาน พบว่า การบูรณาการบล็อกเชนและการพัฒนาเทคโนโลยีเป็นความท้าทายของการดำเนินงานในองค์กรและการจัดการโซ่อุปทานมีความเชื่อมต่อกับเครือข่ายกัน ด้วยข้อมูลโดยใช้ทุกสิ่งทุกอย่างที่เชื่อมต่อและแบ่งปันข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ต (Internet of Things) และปัญญาประดิษฐ์ มีการผสมผสานให้เห็นการดำเนินงานผ่านบล็อกเชน และเทคโนโลยีต่าง ๆ ในโซ่อุปทาน เช่น ข้อมูลความเชื่อมโยงในองค์กร ลายเซ็นอิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลส่วนบุคคล ข้อมูลสภาพแวดล้อมและอื่น ๆ มีความท้าทายด้านการจัดการโซ่อุปทานซึ่งได้มีการจัดหมวดหมู่ของระบบการทำงานและการแก้ปัญหาผ่านการบูรณาการของระบบบล็อกเชนและเทคโนโลยีอื่น ๆ ที่สามารถเพิ่มความยืดหยุ่นและทำให้มีความคล่องตัวในการดำเนินงานในโซ่อุปทานขององค์กรให้มองเห็นได้อย่างชัดเจนมีประสิทธิภาพและการดำเนินงานองค์กรด้านการจัดการโซ่อุปทานได้ดีขึ้น

แนวคิดเกี่ยวกับความสามารถในการให้บริการโลจิสติกส์

Mandal, & Korasiga (2016) สนใจศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของความสามารถที่มีต่อการบูรณาการด้านโลจิสติกส์ นำไปสู่นวัตกรรมของห่วงโซ่อุปทาน รวมถึงมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของอุตสาหกรรมในประเทศอินเดีย โดยจำแนกตามความสามารถในการประสานระบบบริหารงานออกเป็น 4 ประเภทดังนี้ 1. ความสามารถในการประสานระบบการจัดการระหว่างกลุ่มซัพพลาย เป็นความสามารถในการจัดการภายในองค์กรกับซัพพลายเออร์มีเป้าหมายเพื่อลดต้นทุน ในการปฏิบัติงานให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงความต้องการของลูกค้าได้มากขึ้น 2. ความสามารถในการประสานระบบการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า เน้นสร้างความแตกต่างในด้านการผลิตและบริการ เพิ่มมูลค่าในกระบวนการผลิตและบริการการส่งมอบสินค้าให้ทันเวลาตามที่ลูกค้ากำหนด และส่งมอบสินค้าตามสถานที่ที่ถูกต้อง 3. ความสามารถในการประสานระบบการจัดการสารสนเทศ

เน้นการจัดเก็บรวบรวม การใช้ประโยชน์ในข้อมูลข่าวสาร ข้อมูลเชิงกลยุทธ์ทั้งภายในและภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ และ 4. ความสามารถในการประสานงาน ทำหน้าที่เชื่อมโยงความสัมพันธ์ของความสามารถในการประสานกิจกรรมภายในห่วงโซ่อุปทาน สอดคล้องกับ Karia et al. (2015) ที่เน้นการวัดความสามารถในด้านการประสานระบบการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าหรือการมุ่งเน้นที่ลูกค้า เป็นการจัดการปฏิบัติงานภายในองค์กร แนวทาง/วิธีการปฏิบัติงาน กระบวนการเชิงกลยุทธ์เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าด้วย 6 ประเด็น เน้นจากการจัดการความต้องการของลูกค้า การสร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า การเสนอบริการโซลูชันแก่ลูกค้า การมีระบบการสื่อสารที่ลูกค้าสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสาร ปฏิสัมพันธ์ที่ไม่เป็นทางการกับพันธมิตรทางธุรกิจ และการสร้างความไว้วางใจและผูกพันร่วมกับพันธมิตรทางการค้า

แนวคิดเกี่ยวกับความสำเร็จของธุรกิจการให้บริการรถบรรทุกขนส่งน้ำมันและโลจิสติกส์

จากการสรุปแนวคิดในการวัดความสำเร็จของผลในการดำเนินงานของธุรกิจพิจารณาจากมุมมองต่าง ๆ 4 มุมมองของตัวแบบ Balanced Scorecard เช่น มุมมองของลูกค้า มุมมองการเงิน มุมมองกระบวนการทางธุรกิจ และมุมมองการเรียนรู้และการเติบโต รวมถึงการผลิตสินค้าสู่ตลาดต่างประเทศ ซึ่งปัจจัยดังกล่าวเป็นการวัดความสามารถในการแข่งขันขององค์กรได้ และสามารถกระจายรายได้ไปสู่ประชาชนได้อย่างแท้จริง

มีเชล พอตเตอร์ (Michael Porter, 1990) การที่ธุรกิจประสบความสำเร็จเพื่อที่จะเป็นผู้ได้เปรียบการแข่งขันของธุรกิจจะต้องมุ่งเน้นทางด้านการพัฒนานวัตกรรมใหม่ ๆ อาจประกอบด้วยเทคโนโลยีเพื่อแนวทางใหม่ ๆ ในการทำกิจกรรมต่าง ๆ นวัตกรรมใหม่ ๆ นี้เกิดขึ้นได้จากการออกแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ แนวทางการผลิตใหม่ ๆ แนวทางในการทำตลาดใหม่ ๆ หรือแนวทางในการฝึกอบรมใหม่ ๆ นวัตกรรมสามารถสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันโดยการยอมรับในโอกาสทางการตลาด หรือเลือกกลุ่มเป้าหมายที่คู่แข่งมองข้าม ข้อมูลโดยทั่วไปทางธุรกิจที่มีส่วนร่วมกับการพัฒนาโดยที่ข้อมูลนั้นต้องเป็นข้อมูลที่คู่แข่งเฝ้าหาและไม่มองข้าม ในกรณีที่บริษัทประสบความสำเร็จทางด้านการพัฒนาจะสามารถทำได้โดยการหย่อนการพัฒนาในบางครั้ง และมีการอัปเดตเป็นระยะ ๆ เพื่อให้เกิดความเชี่ยวชาญ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ขอบเขตด้านประชากร ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ผู้ประกอบการที่จดทะเบียนนิติบุคคล ดำเนินกิจการการให้บริการรถบรรทุกขนส่งน้ำมันในประเทศไทย จำนวน 400 กิจการ (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2566) และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาในการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informant) ได้แก่ ผู้บริหาร ผู้จัดการ หัวหน้างาน ที่มีประสบการณ์มากกว่า 5 ปีขึ้นไป จำนวน 10 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อกำหนดนิยาม และโครงสร้างของตัวแปร โดยร่างแบบสอบถามสำหรับผู้ประกอบการ หรือผู้บริหารในสถานประกอบการของธุรกิจการให้บริการรถบรรทุกขนส่งน้ำมันและโลจิสติกส์ในประเทศไทย แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับนวัตกรรมโซ่อุปทาน การดำเนินงานของผู้ให้บริการด้านโลจิสติกส์ ความสามารถในการให้บริการโลจิสติกส์ และความสำเร็จของธุรกิจการให้บริการรถบรรทุกขนส่งน้ำมันและโลจิสติกส์ โดยใช้มาตรวัดแบบประเมินค่า 5 ระดับ คือ 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด 2 = เห็นด้วยน้อย 3 = เห็นด้วยปานกลาง 4 = เห็นด้วยมาก และ 5 = เห็นด้วยมากที่สุด

การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเชิงพรรณนา

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเชิงอนุมาน

เป็นการวิเคราะห์สหสัมพันธ์กับการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) เพื่อยืนยันความสัมพันธ์ของการวิจัยให้มีความสอดคล้องของกรอบแนวคิดการวิจัยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (สุกมาส อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนิกุล ภิญญานูวัฒน์, 2554)

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ประกอบการที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 53.72 และเป็นเพศหญิง จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 46.25

อายุ 51 – 60 ปี จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50 รองลงมา อายุ 31 – 40 ปี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 อายุ 41 – 50 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 20.50 อายุ 61 ปีขึ้นไป จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00 และมีอายุ 20 – 30 ปี จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.50 ตามลำดับ

ระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 53.72 และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 46.25 ตามลำดับ

ระยะเวลาการเปิดดำเนินธุรกิจ 5 – 10 ปี จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 38.75 ระยะเวลาการเปิดดำเนินธุรกิจ 11 – 15 ปี จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.25 ระยะเวลาการเปิดดำเนินธุรกิจ มากกว่า 15 ปี จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 25.25 และน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.75

2. การวิเคราะห์การแจกแจงแบบปกติ

สรุปการวิเคราะห์การแจกแจงแบบปกติของข้อมูลโดยการพิจารณาจากค่าความเบ้ (Skewness) และค่าความโด่ง (Kurtosis) และผลการวิเคราะห์สถิติพื้นฐานค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของประเทศไทย ที่มีต่อตัวแปรด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับใด โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์มาตรวัดของตัวแปรแฝงแต่ละตัว ได้ผลการวิเคราะห์ ดังนี้

2.1 นวัตกรรมโซ่อุปทาน (SUP) ผลการวิเคราะห์การแจกแจงแบบปกติของข้อมูลและข้อมูลระดับการดำเนินการนวัตกรรมโซ่อุปทานของข้อมูลผู้ให้บริการโลจิสติกส์ขนาดใหญ่ของประเทศไทย พบว่าโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับการดำเนินการอยู่ณระดับมาก ($\bar{X} = 3.99$, S.D. = 0.64) มีค่าความเบ้เป็น -0.84 การแจกแจงของตัวแปรเป็นโค้งเบ้ซ้ายค่าความโด่งเป็น 1.78 แสดงว่าโด่งมากกว่า ปกติเมื่อพิจารณาค่าความเบ้และค่าความโด่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ทั้งนี้เนื่องจาก พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง -2 ถึง +2 จึงสรุปได้ว่าข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ (Hair et al., 1998; George and Mallery, 2010)

2.2 การดำเนินงานของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ (LOG) ผลการวิเคราะห์การแจกแบบปกติของข้อมูลและข้อมูลระดับการดำเนินงานของผู้ให้บริการโลจิสติกส์พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.65) มีค่าความเบ้เป็น -0.62 การแจกแจงของตัวแปรเป็นโค้งเบ้ซ้ายค่าความโด่งเป็น 0.86 แสดงว่าโด่งมากกว่าปกติเมื่อพิจารณาค่าความเบ้และค่าความโด่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ทั้งนี้เนื่องจากพบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง -2 ถึง +2 จึงสรุปได้ว่า ข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ

2.3 ความสามารถในการให้บริการโลจิสติกส์ (APL) ผลการวิเคราะห์การแจกแบบปกติของข้อมูลระดับการดำเนินการความสามารถในการให้บริการโลจิสติกส์ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับความสามารถในการให้บริการโลจิสติกส์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.65) มีค่าความเบ้เป็น -0.52 การแจกแจงของตัวแปรเป็นโค้งเบ้ซ้าย ค่าความโด่งเป็น 1.21 แสดงว่าโด่งมากกว่าปกติเมื่อพิจารณาค่าความเบ้และค่าความโด่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ทั้งนี้ เนื่องจากพบว่า มี -2 ถึง +2 จึงสรุปได้ว่า ข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ

2.4 ความสำเร็จของธุรกิจ (SUC) ผลการวิเคราะห์การแจกแบบปกติของข้อมูลระดับความสำเร็จของธุรกิจ พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับความสำเร็จของธุรกิจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.84$, S.D. = 0.56) มีค่าความเบ้เป็น -0.61 การแจกแจงของตัวแปรเป็นโค้งเบ้ซ้าย ค่าความโด่งเป็น 1.20 แสดงว่าโด่งมากกว่าปกติเมื่อพิจารณาค่าความเบ้และค่าความโด่งอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ทั้งนี้ เนื่องจากพบว่า มี -2 ถึง +2 จึงสรุปได้ว่า ข้อมูลมีการแจกแจงแบบปกติ

3. การพัฒนาแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อความสำเร็จของธุรกิจการให้บริการรถบรรทุกขนส่งน้ำมันและโลจิสติกส์ในประเทศไทย

3.1 เส้นทางขนส่งทางถนนการขนส่งในเส้นทาง ซึ่งพบปัญหาการจราจรติดขัดในพื้นที่ในเมือง อีกทั้งพนักงานขับรถก็ยังไม่มีความชำนาญในเส้นทาง ซึ่งก็มักเกิดอุบัติเหตุระหว่างการขนส่ง จึงเป็นปัญหาทำให้ไม่สามารถส่งสินค้าได้ตามเวลาที่กำหนด

3.2 ด้านกระบวนการบริการ บุคลากรและพนักงานยังขาดทักษะและความรู้ในด้านการขนส่งและโลจิสติกส์อีกทั้งการพัฒนาการของตัวบุคคลและองค์กรทำให้ไม่ได้เข้าถึงมาตรฐานอาชีพการบริการโลจิสติกส์และวิธีการทำงานของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ที่สนับสนุนโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีการวัดประสิทธิภาพของการบริการ

3.3 ด้านผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ยังไม่สามารถไปแข่งขันได้และยังขาดความร่วมมือทางการค้าระหว่างผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของธุรกิจรถบรรทุกขนส่งน้ำมันและโลจิสติกส์ด้วยกันเอง ซึ่งต้องมีเงินทุนและการร่วมทุนที่ดีด้วยกัน พร้อมทั้งการได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐให้เพียงพอ

3.4 ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ พร้อมทั้งอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์และซอฟต์แวร์ ยังเป็นอุปสรรคสำคัญด้านความเชื่อมโยงของเครือข่ายในการทำธุรกรรมระหว่างองค์กรด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ทำให้การติดต่อสื่อสารการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างองค์กรของลูกค้า หรือผู้จ้างงาน ยังไม่ดีพอ หรือการเชื่อมโยงกับหน่วยงานภาครัฐยังคงไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร อีกทั้งปัญหา เรื่องการจัดเก็บข้อมูลการให้บริการหรือข้อมูลองค์กรที่จำเป็นต้องนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้อย่างจริงจังมากขึ้นยังไม่เพียงพอและเหมาะสม

3.5 ปัญหาด้านการบริหารจัดการของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ของธุรกิจรถบรรทุกขนส่งน้ำมันและโลจิสติกส์ ยังขาดทักษะในการทำการตลาด เนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์ ขาดกลยุทธ์ทางการตลาด และไม่มีกระบวนการจัดการที่ซับซ้อนหลายขั้นตอนได้ดีพอ และยังบริหารไม่ค่อยเปิดใจนำเทคโนโลยีหรือความคิดสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการทำงาน

3.6 ปัญหาที่เกิดจากการบริหารภายในองค์กรในปัจจุบันยังต้องเผชิญกับข้อจำกัดหลายอย่างที่เป็นอุปสรรคหรือปัญหาต่อการดำเนินงาน และเป็นเหตุทำให้ต้นทุนในการบริหารสูงขึ้น ไม่ว่าจะเป็นต้นทุนค่าแรงงาน ต้นทุนค่าขนส่ง ต้นทุนที่เกี่ยวข้อง และผลต่อเนื่องจากค่าเงินที่แข็งตัว ค่าน้ำมันแพงขึ้น คู่แข่งขันมีมากและทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

การพัฒนาแบบจำลองนวัตกรรมโซ่อุปทานสำหรับการดำเนินงาน และความสามารถในการให้บริการโลจิสติกส์ ประกอบด้วยนวัตกรรมโซ่อุปทาน การดำเนินงานของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ ความสามารถในการให้บริการโลจิสติกส์ และความสำเร็จของธุรกิจให้บริการรถบรรทุกสินค้าและโลจิสติกส์ รายละเอียด ดังนี้

1. นวัตกรรมโซ่อุปทาน มี 3 ปัจจัย ซึ่งประกอบด้วยนวัตกรรมกระบวนการ นวัตกรรมบริการ นวัตกรรมองค์กร ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการบูรณาการของระบบการจัดการ นวัตกรรมโซ่อุปทาน ซึ่งมีแนวคิดร่วมกันในการจัดการนวัตกรรมบริการ และได้รับความพึงพอใจของลูกค้า สิ่งสำคัญคือการรวมระบบการจัดการที่ส่งผลโดยตรง กับนวัตกรรมบริการและ

การสร้างควมพึงพอใจจากลูกค้าได้ดีจะทำให้การดำเนินงานขององค์กรดีขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Wang, Voss, Zhao & Wang, Z. (2015) ซึ่ง Li, B & Li, Y (2017) พบว่า การนำนวัตกรรมโซ่อุปทานมาปรับใช้โดยการผสานเชื่อมกับข้อมูลด้านอื่น ๆ เพื่อให้ผู้จัดการสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้และได้สามารถรวมการดำเนินงานได้ทั้งหมด ตลอดจนมีการปรับปรุงอย่างไม่หยุดนิ่ง แต่ต้องมีการประเมินเรื่องความเสี่ยงในโซ่อุปทาน เช่น ความเสี่ยงด้านข้อมูลองค์กร ข้อมูลลูกค้าส่งผลทำให้การดำเนินงานดีขึ้น

2. การดำเนินงานของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ มี 4 ปัจจัย ประกอบไปด้วยการประเมินผล การจัดการความรู้ การจัดการทรัพยากรมนุษย์ ความน่าเชื่อถือ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับการพัฒนาความสามารถและความคิดสร้างสรรค์ของพนักงาน ควรมุ่งเน้นการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของพนักงานให้มีแรงจูงใจภายในองค์กร และส่งผลต่อการดำเนินงานขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Jose & Botella (2014) สรุปว่า ความไว้วางใจและการสร้างนวัตกรรมใหม่ในสภาพแวดล้อมของกระบวนการจัดการโซ่อุปทาน ทั้งนวัตกรรมทางด้านเทคโนโลยีที่ปรับปรุงและมุ่งเน้นคุณภาพเพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างองค์กรกับการสร้างความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อความไว้วางใจในสภาพแวดล้อมของกระบวนการจัดการโซ่อุปทาน

3. ความสามารถในการให้บริการโลจิสติกส์ มี 4 ปัจจัย ประกอบไปด้วยการมุ่งเน้นการประสานงาน มุ่งเน้นเทคโนโลยีสารสนเทศ มุ่งเน้นลูกค้า และมุ่งเน้นซัพพลายเออร์ ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความสามารถในการบริหารงานแบบองค์รวมที่มีความผันผวนต่อผลการดำเนินงาน จากแรงผลักดันการสร้างร่วมมือกันในสายการผลิตและบริการในการดำเนินธุรกิจ สามารถวางแผนนำไปปฏิบัติ ควบคุมและตรวจสอบแผนปฏิบัติงานในการตอบโต้ให้ตรงกับสิ่งที่ลูกค้าคาดหวัง ในขณะเดียวกันองค์กรสามารถปฏิบัติงานร่วมกับซัพพลายเออร์ที่จะช่วยสนองความต้องการและสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจได้ มีการยอมรับมุ่งเน้นการนำระบบเทคโนโลยีโลจิสติกส์ ที่ทันสมัยเข้ามาจัดการสารสนเทศที่ผู้ปฏิบัติงานสามารถเข้าถึงและแบ่งปันข้อมูลให้ถึงกัน ซึ่งความสามารถในการให้บริการโลจิสติกส์ข้างต้น จะเข้ามาเป็นแรงขับเคลื่อนกระบวนการหรือกิจกรรมโลจิสติกส์ให้สอดคล้องกับบริบทธุรกิจในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Liqin, Guangya & Koos (2009) มีการเชื่อมโยงการทำงานระหว่างองค์กรเป็นสิ่งที่ช่วยสนับสนุน และขจัดอุปสรรคในการเข้าถึงทรัพยากรที่หายากและทดแทนไม่ได้สมบูรณ์ Meng et al. (2010) รวมถึงช่วยลดต้นทุนในการดำเนินกิจกรรมขององค์กร ส่งผลให้มีผลกำไรและสร้างข้อได้เปรียบให้กับธุรกิจเพิ่มขึ้นได้

4. ความสำเร็จของธุรกิจการให้บริการขนส่งรถบรรทุกน้ำมันและโลจิสติกส์ มี 4 ปัจจัย ประกอบด้วยด้านการเงิน ด้านการบริการลูกค้า ด้านกระบวนการภายใน และด้านการเรียนรู้และการเติบโต ซึ่งมีความสัมพันธ์ระหว่างการปรับตัวนวัตกรรมโซ่อุปทานส่งผลกระทบต่อธุรกิจการให้บริการขนส่งรถบรรทุกน้ำมันและโลจิสติกส์ ทำให้สามารถมีการลดต้นทุนการบริการลูกค้าและการยกระดับเพื่อผลประโยชน์ ช่วยให้ผู้จัดการตรวจสอบด้านความร่วมมือในการทำงาน ค่าใช้จ่าย ระยะเวลาในการส่งมอบ ตัวอย่างเช่น ทำหน้าที่เป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญที่มีอิทธิพลต่อความร่วมมือในการจัดซื้อ การขนส่งและการเป็นหุ้นส่วนในการตลาดรวมทั้งพื้นที่การขาย นวัตกรรมโซ่อุปทานทำหน้าที่เป็นตัวขับเคลื่อนที่มีอิทธิพลต่อการตลาดและการขาย ซึ่งจากผลการวิจัย แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของธุรกิจการให้บริการรถบรรทุกขนส่งน้ำมันและโลจิสติกส์ ในประเทศไทย ได้มีแนวทางในการปรับตัวขององค์กรในองค์ประกอบและปัจจัยที่สำคัญ ซึ่งในความเป็นจริงแล้วจำเป็นที่จะต้องมีการมีในธุรกิจโลจิสติกส์ แต่ก็ยังมีรูปแบบการดำเนินการที่แตกต่างกันออกไป จึงจำเป็นต้องเลือกว่าควรที่จะเลือกในรูปแบบไหนที่เหมาะสมกับองค์กรของตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Witmer (2019) สรุปว่า การใช้แบบจำลองแนวคิดสำหรับการวิเคราะห์การพัฒนาเชิงทฤษฎีของการปรับตัวขององค์กรนั้นได้วิเคราะห์ไว้ คือ โครงสร้างองค์กร เพื่อระบุในด้านการปรับตัวของการปฏิบัติงาน บทบาทหน้าที่การปรับตัวของพนักงาน ขยาย หลัภาษา เพื่อระบุถึงวิธีการหรือหาแนวทางในการปฏิบัติโดยดูที่วัฒนธรรมขององค์กร การกระทำ (การปฏิบัติ) มุ่งเน้นไปที่การปรับตัวของนวัตกรรมการทำงานร่วมกัน การสร้างเครือข่ายและทีมงานการปรับตัวให้เข้ากับหน่วยงานภายในบริษัทและการเรียนรู้เพื่อให้มีการปรับตัวโซ่อุปทานในองค์กร โดยมีการดำเนินงานเป็นตัวแปรคั่นกลาง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิเคราะห์จากการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ของนวัตกรรมโซ่อุปทาน การดำเนินงานของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ และความสามารถในการให้บริการโลจิสติกส์ มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ทั้งนี้ความสัมพันธ์ของนวัตกรรมโซ่อุปทาน การดำเนินงานของผู้ให้บริการโลจิสติกส์ และความสำเร็จของธุรกิจการให้บริการรถบรรทุกขนส่งน้ำมันและโลจิสติกส์ พบว่า นวัตกรรมโซ่อุปทานส่งผลโดยตรงต่อการดำเนินงานของผู้ให้บริการโลจิสติกส์

โดยมีความสามารถในการให้บริการโลจิสติกส์เป็นตัวแปรคั่นกลาง และนวัตกรรมโซ่อุปทานส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการให้บริการโลจิสติกส์

ข้อเสนอแนะ

เพื่อนำแนวทางไปปรับใช้สำหรับผู้ให้บริการธุรกิจรถบรรทุกขนส่งน้ำมันและโลจิสติกส์ โดยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ควรส่งเสริมและพัฒนาความเชี่ยวชาญของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง และทันสมัยสามารถนำมาปรับใช้ในองค์กร เพิ่มช่องทางการประสานงานกับผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในองค์กร เพื่อสร้างให้พนักงานเกิดการรับรู้ และทราบการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง
2. ควรคำนึงถึงคุณภาพการให้บริการที่รวดเร็วแก่ลูกค้า และมีเครื่องมือที่ทันสมัยได้มาตรฐานการรับรอง สร้างความปลอดภัยในการทำงาน มีแผนการป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นและวิธีการแก้ไขปัญหาได้ทันที
3. ควรมีมาตรการความปลอดภัยในการบริการขนส่งสินค้า การเก็บรักษาสินค้า การประกันภัยสินค้าที่เกี่ยวข้องในงาน และการรักษาความลับขององค์กร เพื่อสร้างความมั่นใจ ความเชื่อใจแก่ลูกค้า ว่าสินค้าถึงจุดหมายอย่างปลอดภัยในเวลาที่กำหนดและไม่ให้เกิดความเสียหายต่อทรัพย์สิน
4. ควรมีความพร้อมในการปรับเปลี่ยนฮาร์ดแวร์ และซอฟต์แวร์ให้ทันกับโลกของดิจิทัล นำมาช่วยทำงานให้เร็วขึ้น และช่วยในการประมวลผลได้อย่างรวดเร็ว เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า อีกทั้งยังตอบสนองต่อแนวทางการแก้ไขปัญหาให้กับลูกค้าได้ทันเวลา

เอกสารอ้างอิง

- จักรกฤษณ์ ดวงพิสดรา. (2556). แนวทางการพัฒนาศักยภาพโลจิสติกส์ของกลุ่มประเทศ กลุ่มน้ำโขงสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารวิทยาการจัดการ*, 30(2), 81.
- นพพล ประสมทอง. (2562). ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะของผู้ประกอบการธุรกิจโลจิสติกส์ และผลกระทบกลยุทธ์การจัดการโลจิสติกส์ที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจโลจิสติกส์ในประเทศไทย.
- ธนิต โสรัตน์ (2560). วิวัฒนาการของการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน. *วารสารการวิจัยกาสะลองคำ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 8(2), 13-25.

สุภมาส อังศุโชติ, สมถวิล วิจิตรวรรณ และรัชนิกุล ภิญโญ ภาณุวัฒน์. (2554). *สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัยทางสังคมศาสตร์และพฤติกรรมศาสตร์: เทคนิคการใช้โปรแกรม LISREL*. กรุงเทพฯ: เจริญดีมั่นคงการพิมพ์.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). *การกำหนดดัชนีชี้วัดความสำเร็จ ของแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย (พ.ศ. 2561-2565)*. ฉบับที่ 3 เรียกใช้เมื่อ 25 กรกฎาคม 2564 จาก <https://www.nesdc.go.th>.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2560-2564)*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2566). *แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทยภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)*. เรียกใช้เมื่อ 22 สิงหาคม 2566 จาก <https://www.nesdc.go.th>.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาระบบโลจิสติกส์ของประเทศไทย (พ.ศ. 2566 – 2570) ฉบับที่ 13*. เรียกใช้เมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2568 จาก <https://www.nesdc.go.th>.

Cavaco. (2016). *Design of a sustainable competitiveness evaluation and executionsystem (SuCEES)*. (Doctoral dissertation, Universidade Nova de Lisboa).

Daugherty, Chen & Ferrin. (2011). *Organizational structure and logistics service innovation*. Emerald.com

George and Mallery. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference 17.0 Update*. 10th Edition, Pearson, Boston.

Gohil, D., & Thakker, S. V. (2021). Blockchain in supply chain management: A review of efficiency, transparency, and innovation. *International Journal of Science and Research Archive*, 11(1), 173-181.

Hair Jr., J. F. et al. (1998). *Multivariate Data Analysis with Readings*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

- George and Mallery. (2010). *SPSS for Windows Step by Step: A Simple Guide and Reference 17.0 Update*. 10th Edition, Pearson, Boston.
- Jose, m. M. K. M. Y., & Botella, l. M. (2014). Trust and IT innovation in asymmetric environments of the supply chain management process. *Journal of Computer Information Systems*. Retrieved September 7, 2021, from <https://www.researchgate.net>.
- Karia et al. (2015). "Comparison of GPS based TEC measurements with the IRI-2012 model for the period of low to moderate solar activity (2009–2012) at the crest of equatorial anomaly in Indian region. *Advances in Space Research*, 55(8), 1965-1975.
- Li, B & Li, Y (2017). Internet of Things Drives Supply Chain Innovation: A Research Framework. *International Journal of Organizational Innovation*, 9, 71-92.
- Liqin, Guangya & Koos. (2009). Sustainable competitive advantage and marketing innovation within firms: A pragmatic approach for Chinese firms. *Management Research Review*, 33(1), 79-89.
- Mandal, & Korasiga (2016). An integrated-empirical logistics perspective on supply chain innovation and performance. *Business Theory and Practice*, 17(1), 32–45.
- Meng et al. (2010). Sua5p is required for telomere recombination in *Saccharomyces cerevisiae*. *Cell Res*, 20(4), 495-8
- Michael Porter. (1990). New global strategies for competitive advantage. *Planning Review*, 18(3), 4-14.
- Simon & Honore Petnji Yaya. (2014). Improving Innovation and Customer Satisfaction through Systems Integration. *Industrial Management & data Systems*, 112(7), 1026-1043.

- Suwannathat, Decharin & Somboon Savatdee (2015). Fostering innovation in public organizations in Thailand. *International Journal of Organizational Analysis*. 23(4).
- Wang, Voss, Zhiato & Wang, Z. (2015). Modes of service innovation: a typology. *Journal of Industrial Management & Data Systems*, 115(7), 1358-1382.
- Witmer, H. (2019). Degendering organizational resilience—the Oak and Willow against the wind. *Gender in Management: An International Journal*, 34(6), 510-528.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชนิดของประโยค
โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E)
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 3 บ้านเหล่า *

THE DEVELOPMENT OF LEARNING ACHIEVEMENT IN TYPE OF
SENTENCE USING AN INQUIRY – BASED LEARNING (5E) FOR
MATHAYOMSUKSA 3 STUDENTS AT THETSABAN
3 BAN LAO SCHOOL

รุ่งนภา แสงวิชัย¹ และ นุชนงค์ อุเทศพรรัตนกุล²

Rungnapa Sangwichai¹ and Nuchanong Uthesapornratanakul²

¹⁻²มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

¹⁻²UdonThani Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: nuchanong.ut@udru.ac.th

วันที่รับบทความ : 24 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 27 มีนาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 30 มีนาคม 2568

Received 24 March 2025; Revised 27 March 2025; Accepted 30 March 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่อง ชนิดของประโยค สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วย

Citation:

* รุ่งนภา แสงวิชัย และ นุชนงค์ อุเทศพรรัตนกุล. (2568). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชนิดของประโยค โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 3 บ้านเหล่า. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 383-396.

Rungnapa Sangwichai and Nuchanong Uthesapornratanakul. (2025). The Development Of Learning Achievement In Type Of Sentence Using An Inquiry – Based Learning (5E) For Mathayomsuksa 3 Students At Thetsaban 3 Ban Lao School. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 383-396.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

หลักการจัดการเรียนรู้รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่อง ชนิดของประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนเทศบาล 3 บ้านเหล่า อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน เลือกโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ 1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) จำนวน 5 แผน 2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบปรนัย จำนวน 20 ข้อ โดยการหาคะแนนเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและร้อยละ หลังจากนั้นวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนมาคิดคะแนนเป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (S.D) แล้วจะคะแนนมาทดสอบสมมุติฐานโดยใช้สถิติ t-test Dependent Sample

ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค โดยการใช้รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 93.60/80.17 แสดงว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ร้อยละ 75 และสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค โดยการใช้รูปแบบ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีนัยสำคัญที่ 0.05 ซึ่งนักเรียนได้คะแนนทดสอบก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 5.63 คิดเป็นร้อยละ 28.71 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.79 และได้คะแนนทดสอบหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 16.03 คิดเป็นร้อยละ 80.20 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.40 แสดงว่านักเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

คำสำคัญ : ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเรียน, ชนิดของประโยค, กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E)

Abstract

This research aimed to 1. develop learning management using the 5E Inquiry Process Model for teaching sentence types to Mathayomsuksa 3 students with an efficiency criterion of 75/75, and 2. compare students' learning

achievement before and after implementation of the 5E Inquiry Process Model on the topic of sentence types.

The sample consisted of 30 Mathayomsuksa 3/1 students from Tessaban 3 Ban Lao School in Mueang District, Udon Thani Province, selected through simple random sampling. The research instruments consist of 1. five learning management plans utilizing the 5E Inquiry Process, and 2. a 20-item multiple-choice achievement test in Thai Language course on sentence types for Mathayomsuksa 3 students.

The findings revealed that 1. The learning achievement in Thai language course on sentence types through the 5E Inquiry Process Model confirmed an efficiency of 93.60/80.17, which indicates that the learning management using the 5E Inquiry Process developed by the researcher passed the preset standard criterion of 75 percent and surpassed the standard criteria. 2. Students' learning achievement in Thai language course on sentence types after learning through the 5E Inquiry Process Model was significantly higher than before instruction at the .05 level. Students gained a pre-test mean score of 5.63, equal to 28.71 percent, with a standard deviation of 1.79, while their post-test mean score was 16.03, equal to 80.17 percent, with a standard deviation of 1.40. This indicated that students' learning achievement after instruction was significantly higher than before instruction.

Keywords: Learning achievement, Type of sentence, An inquiry-based learning (5E)

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ (2551:3) หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรที่นำมาใช้เพื่อกำหนดขอบเขตการจัดการเรียนการสอนให้ตรงตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยจะควบคุมและชี้แนะแนวทางการศึกษาผ่านมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด ทั้งหมดนี้ได้จัดขึ้นเพื่อการชี้แนะแนวทางของการจัดการเรียนการสอนให้เป็นไป

ในแนวทางเดียวกันทั้งประเทศ สถาบันทดสอบทางการศึกษา (2557:16) ผู้ที่กำลังจะจบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่ 3 และมัธยมศึกษาปีที่ 6 จะต้องเข้าร่วมการสอนก่อนจบการศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับชนิดของประโยคในภาษาไทย เป็นเรื่องที่ผู้เรียนในปัจจุบันมองข้ามไปจนทำให้ไม่สามารถแยกประโยคได้ว่า ประโยคข้างต้นเป็นประโยคประเภทใด และการที่ผู้เรียนไม่เข้าใจในชนิดของประโยคในภาษาไทย ยังส่งผลไปถึงการสรุปใจความสำคัญ การเขียนเรื่องราวต่าง ๆ ทั้งนี้เมื่อจบการศึกษาผู้เรียนอาจจะมีคุณสมบัติไม่ตรงกับคุณสมบัติของผู้จบการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น จึงสนใจที่จะนำกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ที่เป็นกระบวนการสอนรูปแบบหนึ่งที่ถูกนิยมใช้ในการสอนปัจจุบันมาใช้ในการทำวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เน้นตัวผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตนเอง นำข้อมูลที่วิเคราะห์ได้มาแก้ปัญหา และการร่วมกันทำงานเป็นหมู่คณะ ส่งผลให้ตัวผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหาด้วยตนเอง และคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ ผู้เรียนสามารถสร้างความรู้โดยผู้ผ่านกระบวนการคิดด้วยตนเองมีการกำหนดประเด็นปัญหาหรือตั้งสมมติฐานขึ้นตามวิธีการทางวิทยาศาสตร์ หลังจากนั้นทดลองเพื่อตรวจสอบหรือสืบค้นหาคำตอบตามสมมติฐานนั้น ชาตรี เกิดธรรม (2545:6) ได้ให้ความหมายของการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ว่า เป็นการจัดการเรียนรู้ ที่ฝึกให้ผู้เรียนรู้จักค้นคว้าหาความรู้โดยใช้กระบวนการทางความคิดหาเหตุผลให้สามารถค้นพบความรู้หรือแนวทางแก้ปัญหาด้วยตนเองโดยมีทั้งหมด 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การสร้างความสนใจ (Engagement) 2) การสำรวจและค้นหา (Exploration) 3) การอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) 4) การขยายความรู้ (Elaboration) และ 5) การประเมิน (Evaluation)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะนำรูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) มาใช้ในการจัดการเรียนรู้ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค สำหรับเด็กนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้และพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยในเรื่อง ชนิดของประโยคของนักเรียนโรงเรียนเทศบาล 3 บ้านเหล่า อำเภอมืองจังหวัดอุดรธานี ให้ดียิ่งขึ้นซึ่งส่งผลให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปปรับใช้ในบทเรียนวิชาภาษาไทยได้อย่างถูกต้องทำให้เกิดผลดีและมีประสิทธิภาพต่อตัวผู้เรียนมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่อง ชนิดของประโยค สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ให้มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยหลักการจัดการเรียนรู้รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่อง ชนิดของประโยค ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

สมมติฐานการวิจัย

1. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่อง ชนิดของประโยค สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ร้อยละ 75
2. นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่อง ชนิดของประโยค สำหรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

ทิตนา แคมมณี (2553 : 141) ได้ให้ความหมายของ การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ หมายถึง การดำเนินการเรียนการสอน โดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถามเกิดความคิด และลงมือแสวงหาความรู้ เพื่อนำมาประมวลหาคำตอบ หรือข้อสรุปด้วยตนเอง โดยที่ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน

จากการศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะแสวงหาความรู้ (5E) จึงสรุปได้ว่า การจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ คือ กระบวนการที่เน้นตัวผู้เรียนในความสามารถ ในการคิดและแก้ปัญหา โดยผู้สอนมีหน้าที่กระตุ้นผู้เรียนให้เกิดคำถามเกิดความคิด และข้อสงสัยเพื่อให้ผู้เรียนสามารถลงมือสืบเสาะหาความรู้อย่างเป็นกระบวนการด้วยตนเองและนำความรู้ที่ได้มาแก้ปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ดังนี้ (1) ขั้นสร้างความสนใจ (Engagement) เป็นการนำเข้าสู่บทเรียนที่ใช้คำถามในการสร้างความสงสัย (2) สำรวจและค้นหา (Exploration) เป็นขั้นที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้นักเรียนวางแผน

กำหนดแนวทางในการสำรวจ ตรวจสอบ ตั้งสมมติฐาน และ หาคำตอบด้วย (3) อธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) เป็นการนำข้อมูลที่ได้นำวิเคราะห์แล้วนำมาสรุปผลเพื่อเสนอข้อมูลผลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาในรูปแบบสารสนเทศต่าง ๆ (4) ขยายความรู้ (Elaboration) เป็นการนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมหรือแนวคิดที่ได้ค้นคว้า และ(5) ประเมิน (Evaluation) เป็นการตรวจสอบการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่าง ๆ ว่าผู้เรียนมีความรู้อะไรบ้างจากการศึกษาค้นคว้าและสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้กับเรื่องอื่น ๆ ได้

จากที่ศึกษาวิจัยการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) พบว่า ผู้เรียนที่ได้รับการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) มีผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาสูงขึ้นกว่าการเรียนการสอนแบบปกติ เพราะ ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจในเนื้อหาด้วยตนเอง และจดจำได้ดีกว่าการสอนปกติ ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงได้เลือกกระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) มาใช้กับเนื้อหาเรื่อง ชนิดของประโยค

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การจัดทำวิจัยครั้งนี้ได้เกิดจาก การศึกษาหาข้อมูลในส่วนของหลักสูตรแกนกลางขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กระบวนการจัดการเรียนรู้ เนื้อหาเรื่อง ชนิดของประโยค ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้การจัดการเรียนรู้ที่ตรงกับจุดประสงค์มากที่สุด และสามารถทำให้ผู้เรียนเกิดการพัฒนาที่ดีขึ้นได้ จนนำมาสู่การจัดทำศึกษาวิจัยเรื่องการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชนิดของประโยค โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 3 บ้านเหล่า อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2567

กลุ่มตัวอย่าง นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3/1 โรงเรียนเทศบาล 3 บ้านเหล่า อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน เลือกโดยวิธีการสุ่มแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค โดยการใช้รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 3 บ้านเหล่า อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี

และ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดประโยค ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้โดยศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) จำนวน 5 แผน คือ แผนการเรียนรู้ที่ 1 ชนิดประโยค, แผนการเรียนรู้ที่ 2 ประโยคความซ้อน, แผนการเรียนรู้ที่ 3 ประโยคสามัญที่ซับซ้อน, แผนการเรียนรู้ที่ 4 ประโยครวมที่ซับซ้อน, แผนการเรียนรู้ที่ 5 ประโยคซ้อนที่ซับซ้อน

2. แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 แบบปรนัย จำนวน 20 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบนักเรียนก่อนเรียน เรื่อง ชนิดของประโยค ด้วยแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

2. ผู้วิจัยดำเนินการสอนกลุ่มตัวอย่าง ด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้น โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้และปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้จำนวน 5 แผน

3. ทำการทดสอบนักเรียนหลังเรียน เรื่อง ชนิดของประโยค ด้วยแบบทดสอบแบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ

4. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการใช้รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E)

5. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยการใช้รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 75

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค โดยการใช้รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ตามเกณฑ์ 75/75 ด้วยค่าประสิทธิภาพของกระบวนการและประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E1/E2) รวมทั้งศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนโดยการหาคะแนนเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐานและร้อยละ หลังจากนั้นวิเคราะห์เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลัง

เรียนมาคิดเป็นร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำคะแนนมาทดสอบสมมุติฐานโดยใช้สถิติ t-test Dependent Sample

ผลการวิจัย

1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้โดยใช้การจัดการเรียนรู้รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เรื่อง ชนิดของประโยค สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 93.60/80.17 และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 75/75 ดังตารางดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของผลการจัดการเรียนรู้วิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค โดยการใช้รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 3 บ้านเหล่า อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน

จำนวน นักเรียน (N)	คะแนนแบบฝึกทักษะ (E_1)			คะแนนทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หลังเรียน (E_2)		
	คะแนน เต็ม	คะแนน เฉลี่ย	ร้อยละ	คะแนน เต็ม	คะแนน เฉลี่ย	ร้อยละ
30	25	23.40	93.60	20	16.03	80.17

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าผลการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค โดยการใช้รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 3 บ้านเหล่า อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี จำนวน 30 คน มีประสิทธิภาพเท่ากับ 93.60/80.17 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ $E_1/E_2 = 75/75$

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค โดยการใช้รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 30 คน ก่อนเรียนและหลังเรียนมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.63 คะแนน และ 16.03 คะแนน โดยได้คะแนนจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ภายหลังจากการใช้แผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เรื่อง ชนิดของประโยค โดย

การใช้รูปแบบ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยใช้แบบทดสอบเป็นฉบับเดียวกันทั้งก่อนเรียนและหลังเรียน จากนั้นได้นำคะแนนของผู้เรียนมาวิเคราะห์ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 แสดงคะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบที่แบบไม่อิสระ และระดับนัยสำคัญทางสถิติของการทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน วิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค โดยการใช้รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) โดยเปรียบเทียบคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียน (N = 30)

ผลการทดสอบ	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{d}$	$S.D._d$	t	Sig.(2tailed)
ก่อนเรียน	5.63	1.79	10.40	1.73	32.85*	0.00
หลังเรียน	16.03	1.40				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า การทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 5.63 คะแนน และ 16.03 คะแนน ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบระหว่างคะแนนก่อนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

สรุปได้ว่า การวิจัยเรื่อง การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย เรื่องชนิดของประโยค โดยการใช้รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 3 บ้านเหล่า อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 75 ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน นอกจากนี้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ดังกล่าวยังเป็นวิธีสอนที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ เกิดการคิดที่รอบด้าน นักเรียนยังมีความสนใจกับการเรียนมากขึ้น เกิดทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นและช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้อย่างละเอียดถี่ถ้วน ซึ่งจะทำให้สามารถสังเกตความแตกต่างของประโยคที่กำหนดให้และแยกชนิดของประโยคได้ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

ผู้วิจัยเสนอประเด็นการอภิปรายผลประเด็นที่สำคัญตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค โดยการใช้รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) มีประสิทธิภาพ 93.60/80.17 แสดงให้เห็นว่าการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์ 75/75 และมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่มาตรฐานที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ผลสัมฤทธิ์ที่ได้เป็นผลมาจากการใช้รูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ นำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เรื่อง ชนิดของประโยคมีความเหมาะสม และแปลกใหม่ ทำให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการแยกชนิดของ ประโยคได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ กิตติชัย สุธาสิโนบล (2541:33) ที่ได้กล่าวถึงการจัดการ เรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ไว้ว่า เป็นกระบวนการที่สามารถตอบสนองความต้องการและ พัฒนาการทางสมองของผู้เรียนโดยคำนึงถึงความรู้สึกรับรู้ ประสบการณ์ ทักษะ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ความคิดและการกระทำเพื่อสร้างงานแห่งการเรียนรู้อย่าง หลากหลายการนำความรู้หรือแบบจำลองไปใช้อธิบาย หรือประยุกต์ใช้กับเหตุการณ์เรื่องอื่น ๆ จะนำไปสู่ข้อโต้แย้งหรือจำกัดจะก่อให้เกิดประเด็นหรือคำถามหรือปัญหาที่จะต้องสำรวจ ตรวจสอบต่อไป ทำให้เกิดเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่องกันไปเรื่อย ๆ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียน รายวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค โดยการใช้รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนโดยมีนัยสำคัญที่ .05 แสดงว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการ เรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และคะแนนหลังเรียนไม่น้อยกว่าร้อยละ 75 ตามเกณฑ์ ที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการเรียนรู้รายวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค โดยการใช้รูปแบบ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) เป็นกิจกรรมที่ให้นักเรียนได้ฝึกฝนกระบวนการคิด วิเคราะห์และหาคำตอบด้วยตนเอง ทำให้ผู้เรียนได้มีทักษะการคิดที่รอบด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ วันเพ็ญ ทรงพระ (2564) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E ของนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6” ผลการศึกษาพบว่านักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน วิทยาศาสตร์สูงขึ้นมากกว่าร้อยละ 80 หลังการใช้การจัดการเรียนรู้ ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้แบบ 5E อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. จะเห็นได้ว่ากระบวนการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) กระบวนการนี้จะเน้นด้านการคิด และวิเคราะห์เป็นหลัก ทำให้ผู้เรียนจะต้องมีการคิดที่รอบด้าน มีการวิเคราะห์ในหลายแง่มุม รวมไปถึงการนำความรู้เดิมมาปรับกับความรู้ใหม่ ผู้วิจัยจึงเห็นว่า เรื่อง ชนิดของประโยคในภาษาไทย เป็นเนื้อหาหนึ่งในรายวิชาภาษาไทยที่จะต้องมีการวิเคราะห์ และการนำความรู้เดิมมาปรับใช้อยู่ตลอดการเรียนรู้ ทั้งนี้ประโยคในภาษาไทยยังมีหลากหลายชนิด และมีส่วนต่าง ๆ ของประโยคที่แตกต่างกันไปตามชนิดของประโยค ดังที่ กำชัย ทองหล่อ (2552 : 367) ได้อธิบายว่า ประโยค คือกลุ่มคำที่มีความเกี่ยวข้องกันเป็นระเบียบ และมีเนื้อความครบสมบูรณ์ โดยปกติประโยคจะต้องมีบทประธาน และบทกริยา เป็นหลักสำคัญ แต่ถ้าใช้กรรมกริยา จะต้องมีบทกรรมมารับถ้าใช้วิตรรกกริยาจะต้องมีบทขยายจึงจะได้รับความสมบูรณ์ บทขยายนั่นจะเป็นคำวลี หรือประโยคก็ได้ ถ้าใช้กรรมกริยาไม่ต้องการกรรมมารับเพราะได้ความสมบูรณ์อยู่แล้ว แต่จะมีบทขยายให้ความชัดเจนขึ้นอีกก็ได้ และเมื่อศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องกับชนิดของประโยคจะเห็นได้ว่า วิจัยจะมีการให้กระบวนการที่เน้น ด้านการคิดและวิเคราะห์เป็นหลัก

ดังเช่นงานวิจัยของ วิทยา นุสีหา (2560) ศึกษาเรื่อง “การพัฒนา ร้อยเรียงประโยคในภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการใช้การสอนกลุ่มร่วมมือ STAD ประกอบแบบฝึกหัด” ผลการวิจัยพบว่า (1) ประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การร้อยเรียงประโยคภาษาไทย (E1/E2) เท่ากับ 84.62/83.85 มีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์ 70/70 ที่ตั้งไว้ (2) ค่าดัชนีประสิทธิผลของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การร้อยเรียงประโยคภาษาไทย มีค่าเท่ากับ 0.6461 หรือ คิดเป็นร้อยละ 64.61 3) นักเรียนที่เรียน โดยการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การร้อยเรียงประโยคภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้การสอนกลุ่มร่วมมือเทคนิค STAD ประกอบ

4. การจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ยังมีการกำหนดลำดับขั้นที่ชัดเจน ทำให้ส่งเสริมทักษะการคิดได้ดี มีการสำรวจความรู้เดิม พร้อมกับการพัฒนาความรู้ใหม่ของผู้เรียน การดำเนินการเรียนการสอนโดยผู้สอนกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดคำถาม เกิดความคิด และลงมือแสวงหาความรู้ เพื่อนำมาประมวลหาคำตอบหรือข้อสรุปด้วยตนเอง โดยที่ผู้สอนช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียน (ทิศนา ขัมมณี 2553 : 141) นอกจากนี้สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (2561 : 66) ได้นิยามความหมายแต่ละขั้นตอนการเรียนรู้แบบสืบเสาะหาความรู้ 5 ขั้นไว้ดังนี้ ขั้นที่ 1 ขั้นสร้าง

ความสนใจ (Engagement) คือ ขั้นการนำเข้าสู่บทเรียนหรือเรื่องที่สนใจซึ่งอาจเกิดขึ้นเองจากความสงสัยหรืออาจเริ่มจากความสนใจของตัวเอง ขั้นที่ 2 ขั้นสำรวจและค้นหา (Exploration) คือ ขั้นการวางแผนกำหนดแนวทางการสำรวจตรวจสอบ ตั้งสมมติฐานกำหนดทางเลือกที่เป็นไปได้ลงมือปฏิบัติเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลข้อสนเทศหรือปรากฏการณ์ต่าง ๆ ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและลงข้อสรุป (Explanation) คือ ขั้นการนำข้อมูล ข้อสนเทศที่ได้มาวิเคราะห์ แปลผลสรุปผล และนำเสนอผลที่ได้ในรูปแบบต่าง ๆ ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ (Elaboration) คือ ขั้นการนำความรู้ที่สร้างขึ้นไปเชื่อมโยงกับความรู้เดิมหรือแนวคิดที่ได้ค้นคว้าเพิ่มเติม หรือนำแบบจำลอง หรือข้อสรุปที่ได้ไปใช้อธิบายสถานการณ์หรือเหตุการณ์อื่น ๆ ขั้นที่ 5 ขั้นประเมินความรู้ (Evaluation) คือขั้นการประเมินการเรียนรู้ด้วยกระบวนการต่าง ๆ ว่านักเรียนมีความรู้อะไรบ้าง อย่างไร มากน้อยเพียงใด

จากผลการอภิปรายข้างต้นสรุปได้ว่า การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง ชนิดของประโยค โดยการใช้รูปแบบ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนเทศบาล 3 บ้านเหล่า อำเภอเมือง จังหวัดอุดรธานี มีผลสัมฤทธิ์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และเป็นการสอนที่ช่วยพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนได้ดีขึ้น เพราะมีกระบวนการเป็นลำดับขั้นตอน เริ่มต้นด้วยการตั้งคำถามและฝึกให้นักเรียนคิด หาคำตอบ และแยกความแตกต่างของเนื้อหาด้วยตนเอง ซึ่งปกตินักเรียนจะไม่ชอบศึกษาบทเรียนที่มีเนื้อหาเยอะ แต่เมื่อนักเรียนได้เรียนโดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) นักเรียนมีความสนใจกับการเรียนมากขึ้น มีการคิด การนำเอาเนื้อหาที่เคยเรียนมาปรับใช้ และมีการร่วมกันหาความตอบในเรื่องต่าง ๆ ที่เรียน ทั้งนี้ นักเรียนยังเกิดการคิดที่รอบด้าน สามารถสังเกตความแตกต่างของประโยคที่กำหนดให้ และมีการนำความรู้เดิมมาใช้ได้ดี

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า 1. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค โดยการใช้รูปแบบ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) มีประสิทธิภาพเท่ากับ 93.60/80.17 แสดงว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีประสิทธิภาพผ่านเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้ร้อยละ 75 และสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐาน 2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาภาษาไทย เรื่อง ชนิดของประโยค โดยการใช้รูปแบบ กระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีนัยสำคัญที่ .05

ซึ่งนักเรียนได้คะแนนทดสอบก่อนเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 5.63 คิดเป็นร้อยละ 28.71 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.79 และได้คะแนนทดสอบหลังเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 16.03 คิดเป็นร้อยละ 80.17 โดยมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.40 แสดงว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน ส่วนข้อเสนอแนะในการวิจัย ประกอบไปด้วย

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมกระบวนการจัดการเรียนรู้สืบเสาะหาความรู้ (5E) ขั้นสำรวจและค้นหา ในขั้นนี้จะให้นักเรียนได้อ่านเนื้อหาในใบความรู้ กับแหล่งข้อมูลอื่น ๆ และตั้งคำถามเพื่อสรุปเนื้อหาพร้อมหาคำตอบจากคำถาม กิจกรรมขั้นนี้ อาจจะมีนักเรียนบางคนที่ไม่สรุปเนื้อหาไม่ทัน ซึ่งครูผู้สอนจะคอยดูแล พร้อมทั้งคอยเป็นที่ปรึกษา ฝึกให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ และตอบคำถามอย่างเป็นระบบ

1.2 การจัดกิจกรรมกระบวนการจัดการเรียนรู้สืบเสาะหาความรู้ (5E) เหมาะสมกับการบูรณาการเข้ากับทุกรายวิชา แต่เนื้อหาการศึกษาจะต้องไม่ยากจนเกินไปสำหรับผู้เรียน หรือผู้สอนจำเป็นต้องมีการกำหนดกรอบเนื้อหาที่ต้องการให้นักเรียนศึกษาอย่างชัดเจน เนื่องจากกิจกรรมการเรียนรู้ต้องอาศัยทักษะการคิดวิเคราะห์ตามขอบเขตของเวลาที่ผู้สอนได้กำหนด

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยการใช้รูปแบบกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ (5E) ร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้อื่น ๆ เช่น กิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม และกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แผนผังความคิด เพื่อศึกษาและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงขึ้น

2.2 ควรมีการกำหนดแหล่งการหาข้อมูลในแต่ละเรื่องให้ชัดเจนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถสรุปเนื้อหาได้ตรงประเด็นและทันตามเวลาที่กำหนด ทั้งนี้ผู้สอนอาจจะเป็นคนจัดหาข้อมูลฉบับเต็มมาให้ให้นักเรียนศึกษาเพื่อความแม่นยำของข้อมูลที่นักเรียนจะได้รับ

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*.

กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กำชัย ทองหล่อ. (2547). *หลักภาษาไทย*. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.

- กิตติชัย สุธาสิโนบล. (2541). ผลการใช้เทคนิคการตั้งคำถามของครูที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์และพฤติกรรมกลุ่มของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5. ใน *ปริญญาานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต กศ.ม. สาขาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.*
- ชาติรี เกิดธรรม. (2545). *เทคนิคการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.* กรุงเทพฯ: ไทยวัฒนาพานิช.
- ทิตนา แคมมณี. (2553). *ศาสตร์การสอน : องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ.* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วันเพ็ญ ทรงพระ. (2567). การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์โดยการจัดการเรียนรู้ด้วยกระบวนการสืบเสาะหาความรู้ 5E ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6. ใน *รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.*
- วิทยา นุสีหา. (2560). การพัฒนาร้อยเรียงประโยคในภาษาไทย ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โดยการใช้การสอนกลุ่มร่วมมือ STAD ประกอบแบบฝึกหัด. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรการเรียนการสอน คณะครุศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.*
- สถาบันทดสอบทางการศึกษา. (2557). *คู่มือการจัดการทดสอบ.* กรุงเทพฯ: สถาบันทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติ (องค์การมหาชน).
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.(2561). *คู่มือการใช้หลักสูตรรายวิชาเพิ่มเติมวิทยาศาสตร์ วิชาเคมี ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3*
THE GUIDELINES FOR SCHOOL ADMINISTRATION TO ENHANCE
TEACHER PERFORMANCE UNDER SURIN PRIMARY SERVICE AREA
OFFICE 3

สุวิมล บรรลือทรัพย์¹, วัชรารมณ์ เรืองสิทธิ์² และ ทรงเดช สอนใจ³

Suwimon Bunluesup¹, Watcharaporn Ruengsit² and Songdet Sonjai³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹⁻³Surindra Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: kanan310624@gmail.com

วันที่รับบทความ : 25 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 30 มีนาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 31 มีนาคม 2568

Received 25 March 2025; Revised 30 March 2025; Accepted 31 March 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู 2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู และ 3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยดำเนินการวิจัยเป็น 3 ระยะคือ ระยะที่ 1 เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู โดยการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แล้วนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 147

Citation:

* สุวิมล บรรลือทรัพย์, วัชรารมณ์ เรืองสิทธิ์ และ ทรงเดช สอนใจ. (2568). แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 397-419.

Suwimon Bunluesup, Watcharaporn Ruengsit and Songdet Sonjai. (2025). The Guidelines For School Administration To Enhance Teacher Performance Under Surin Primary Service Area Office 3. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 397-419.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 441 คน และวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน จากนั้นจัดลำดับความสำคัญของแต่ละด้านโดยการเรียงตามค่าเฉลี่ยของแต่ละด้านจากมากไปน้อย ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริม การปฏิบัติงานของครู โดยการยกร่างแนวทางโดยผู้วิจัย แล้วสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน จากนั้นร่างแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู และระยะที่ 3 ประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางโดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 คน โดยใช้เครื่องมือแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้เป็นระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ และวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุดคือ ด้านการบริหารงานทางวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม และด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย

2. แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู มีจำนวนทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบ และนำมายกร่างร่วมกับผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ได้แนวทางจำนวน 13 แนวทาง

3. การประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: แนวทางการบริหารสถานศึกษา, การปฏิบัติงานของครู, การส่งเสริม

Abstract

The objectives of this research were: 1. to study the current conditions of school administration for enhancing teacher performance; 2. to study the guidelines of school administration for enhancing teacher performance; and 3. to evaluate the guidelines of school administration for enhancing teacher performance under the office of Surin Primary Educational Service Area 3 The research was conducted in 3 phases as follows. Phase 1: Studying of current conditions by creating a questionnaire with a 5-level estimation scale, then using the generated questionnaire to collect data from a sample of 441 people, and analyzing the current conditions, hence prioritizing each aspect by sorting according to the mean of each aspect. Phase 2: Studying the guidelines of school administration for enhancing teacher performance by drafting the guidelines by the researchers and interviewing 5 experts, then drafting the guidelines of school administration for enhancing teacher performance. And, Phase 3: Evaluating the suitability and feasibility of the guidelines of school administration for enhancing teacher performance under the Office of Surin Primary Educational Service Area 3 by 30 stakeholders. Using a 5-point Likert scale survey tool, evaluating the suitability and feasibility on the levels of 'most', 'more', 'moderate', 'less', and 'least' in sequence, and analyzing the data by calculating the mean and standard deviation.

The results were as follows.

1. The current conditions of school administration for enhancing teacher performance under the Office of Surin Primary Educational Service Area 3 in overall was at the highest level. When considering each aspect, the aspects sorted from the highest average to the lowest were consecutively the aspect of academic administration and academic leadership, educational institution management, self and professional development, strategic change and innovation management, and community and network management.

2. The guidelines of school administration for enhancing teacher performance under the Office of Surin Primary Educational Service Area 3, resulting from studying the school administration for enhancing teacher performance, synthesized by the researcher, consisted of 5 components, and then were drafted with the results from the interviews of the experts, comprising 13 guidelines.

3. For the evaluation of the guidelines of school administration for enhancing teacher performance under the Office of Surin Primary Educational Service Area 3, the suitability and feasibility were assessed by 30 stakeholders. It was found that the overall suitability and possibility levels were at the highest level.

Keywords: Guidelines of School Administration, Teacher Performance, Promote

บทนำ

การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเชี่ยวชาญได้ ตามความถนัดของตน และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 : 14) การศึกษาถือเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาอย่างเป็นระบบมาอย่างต่อเนื่อง โดยการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ซึ่งการศึกษา หมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึก การอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างสรรค์จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้

และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ มุ่งเน้นการกระจายอำนาจทางการศึกษา การมีส่วนร่วมของท้องถิ่นและชุมชน ตลอดจนการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาในทุกกระดับ เพื่อให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และนำพาประเทศไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน(พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553)

การศึกษาจึงเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ ในปี พ.ศ. 2563 สถาบันการจัดการนานาชาติ (International Institute for Management Development : IMD) ได้จัดอันดับขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยประเทศไทยได้รับการจัดอันดับที่ 55 จาก 63 ประเทศ ผลการจัดอันดับสะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายที่ประเทศไทยกำลังเผชิญในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเป็นสัญญาณเตือนสำคัญที่ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปฏิรูปการศึกษาของไทยอย่างเร่งด่วน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมถึงการเตรียมความพร้อมให้กับเยาวชนไทยในการเผชิญกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. 2563)

การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาและการปฏิบัติงานของครู ในฐานะที่ครูเป็นบุคลากรหลักในการขับเคลื่อนการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียน การส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูจึงเป็นภารกิจสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. 2550) และปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของครูในการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ การบริหารที่มีประสิทธิภาพสามารถสนับสนุนครูทั้งในด้านวิชาการและสภาพแวดล้อมการทำงาน ช่วยสร้างแรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำงาน การส่งเสริมการพัฒนางานวิชาชีพของครูผ่านการอบรม การจัดสวัสดิการที่ดี และการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ร่วมกันถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Leithwood et al. 2004) การบริหารที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่ต้องจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม แต่ยังต้องมุ่งเน้นการสนับสนุนและพัฒนาความสามารถของครูด้วย (Fullan. 2007)

การส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูสามารถทำได้โดยการจัดให้มีการฝึกอบรมและการพัฒนางานวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่สนับสนุน และการให้

ข้อเสนอแนะแบบสม่ำเสมอ (Day, 2004) การสร้างความร่วมมือระหว่างครูกับผู้บริหารและระหว่างครูกับครูด้วยกันเองเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา การสร้างทีมงานที่มีความร่วมมือและสามารถสื่อสารกันได้ดีจะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การลงทุนในด้านการพัฒนาศักยภาพของครูจะช่วยให้ครูมีทักษะที่ทันสมัย การใช้แนวทางการบริหารที่เน้นการพัฒนาและสนับสนุนครูเป็นการลงทุนที่สำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและผลลัพธ์ของนักเรียนในระยะยาว (Hargreaves & Fullan, 2012) และการติดตามและประเมินผลการทำงานของครูก็เป็นส่วนสำคัญในการบริหารสถานศึกษา การใช้ระบบการประเมินที่เป็นธรรมและโปร่งใสสามารถช่วยให้ครูเห็นถึงจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนา (Marzano, 2012)

ครูที่มีการพัฒนาในเชิงวิชาชีพอย่างต่อเนื่องจะสามารถปรับตัวและประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น การศึกษานี้เห็นว่าครูไม่ควรหยุดเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพียงแคในช่วงของการฝึกอบรม แต่ต้องนำความรู้ไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันเพื่อสร้างการเรียนรู้ที่ยั่งยืน (Schleicher, 2012) ซึ่งการสนับสนุนการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพนั้นมีปัจจัยหลายอย่างที่เป็นอุปสรรค เช่น การพัฒนาวิทยฐานะไม่ยืดหยุ่นกับผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียน โรงเรียนไม่มีโครงสร้างเวลาพอที่ครูจะมีโอกาสแลกเปลี่ยนการสอนในรูปแบบชุมชนวิชาชีพ และผู้บริหารโรงเรียนยังขาดศักยภาพในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการพัฒนาครูรูปแบบชุมชนวิชาชีพ และปัจจัยสำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและการพัฒนาวิชาชีพครู คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งต้องมียุทธศาสตร์ในการบริหารหลักสูตร การกำกับและประเมินการสอนของครู การเสริมสร้างความเข้มแข็งและพัฒนาครู และสนับสนุนวัฒนธรรมการทำงานในโรงเรียนแบบร่วมมือกันตามลำดับ จึงได้ใช้การวิจัยเป็นฐานดำเนินการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาในการประเมินวิทยฐานะตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด ตลอดจนสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎี และผลการศึกษาวิจัยของประเทศต่างๆ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการดำเนินการปรับปรุงหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินวิทยฐานะของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเป็นหัวใจสำคัญที่จะยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ประสบความสำเร็จ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2564)

ผลลัพธ์ด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนจากผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาตินี้พื้นฐาน (O-NET) ปีการศึกษา 2565 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต

3 โดยสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) มีค่าเฉลี่ยร้อยละของผลการประเมินภาพรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมระดับประเทศในทุกรายวิชา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีนครินทร์ เขต 3. 2567 : 15) และผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธี SWOT Matrix พบจุดอ่อน (Weaknesses : W) หลายประการ ได้แก่ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ต่ำกว่าเกณฑ์ นักเรียนยังขาดทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะการคิดวิเคราะห์ การสื่อสาร และการคิดคำนวณ การจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนยังไม่ใช้รูปแบบการเรียนการสอนที่หลากหลาย และด้านอุปสรรค (Treats : T) ได้แก่ นโยบายการจำกัดอัตราค่าเล่าเรียน นโยบายการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงบ่อยส่งผลให้โรงเรียนมีความยุ่งยาก การบริหารจัดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบ้าน วัด โรงเรียนไม่ต่อเนื่อง ส่งผลต่อพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของนักเรียน และอัตราการหย่าร้างของผู้ปกครองมีแนวโน้มสูงขึ้น ทำให้เด็กอาศัยกับบุคคลอื่น ส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนรู้ของนักเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีนครินทร์ เขต 3. 2566 : 24)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูโดยใช้หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นระบบสม่ำเสมอและต่อเนื่อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพ ย่อมส่งผลต่อครู นักเรียน และสถานศึกษา ผู้วิจัยจึงศึกษาแนวทางการการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีนครินทร์ เขต 3 เพื่อจะนำข้อค้นพบจากการศึกษาไปเป็นแนวทางในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูให้มีประสิทธิภาพ นำไปสู่การยกระดับผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้และมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานของผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพของชาติในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีนครินทร์ เขต 3
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีนครินทร์ เขต 3

3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ คือ

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยในระยะที่ 1 ไว้จำนวน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู

โดยผู้วิจัยได้นำองค์ประกอบการบริหารสถานศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2564 : 86-120) มาใช้ ซึ่งมีการปฏิบัติงานตามมาตรฐานตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา 5 ด้าน ดังนี้

- (1) ด้านการบริหารงานทางวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ
- (2) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา
- (3) ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม
- (4) ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย
- (5) ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยได้สอบถามสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 441 คน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบันมาจัดลำดับความสำคัญของแต่ละด้านโดยการเรียงตามค่าเฉลี่ยของแต่ละด้านจากค่าเฉลี่ยต่ำสุดไปสูงสุด โดยดำเนินการดังนี้

1. สอบถามสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 441 คน

1.1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ประกอบด้วย 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม เพื่อสำรวจข้อมูลเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ สถานภาพ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยเลือกว่า การบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 นั้นอยู่ในระดับใด โดยประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1. ด้านการบริหารวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ 2. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 3. ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม 4. ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย และ 5. ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ซึ่งแต่ละข้อมีระดับค่าคะแนน ตามแนวความคิดของลิเคิร์ต (Likert) ธาณินทร์ ศิลป์จารุ (2563 : 75) ดังนี้

5 หมายถึง สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง สภาพปัจจุบันการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลในระยะที่ 1 มาวิเคราะห์ข้อมูลและจัดลำดับความสำคัญโดยใช้ค่าเฉลี่ยแล้วนำมารวบรวมประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมของแต่ละด้าน ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน แล้วนำมาร่างแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

สุรินทร์ เขต 3 โดยผู้วิจัย เพื่อยกร่างแนวทางและประเมินร่างแนวทางการบริหารสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนการวิจัยในระยะที่ 2 ไว้จำนวน 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์และรวบรวมประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมของแต่ละด้านผู้วิจัยนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลของสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ในระยะที่ 1 มาวิเคราะห์และรวบรวมประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวมของแต่ละด้าน

ขั้นตอนที่ 2 สัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน เกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) โดยนำผลการศึกษาในขั้นตอนที่ 1 มาใช้ในการสร้างแบบสัมภาษณ์

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ เพื่อนำไปส่งถึงผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน ในการขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิ แจ้งความประสงค์ให้ทราบก่อนล่วงหน้า และทำการนัดหมาย วัน เวลา สถานที่ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาวิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็นและรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

ขั้นตอนที่ 3 ร่างแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยผู้วิจัยร่างแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึกโดยการสรุปประเด็นและนำเสนอโดยการสังเคราะห์ข้อมูล เพื่อจัดทำร่างแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 และนำผลการสัมภาษณ์เชิงลึกที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 คน มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ระยะที่ 3 การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ผู้วิจัยได้ดำเนินการในระยะที่ 3 ดังนี้

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่ไม่ใช่กลุ่มเดียวกันกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 โรง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) (William G. Cochran, 1977) ซึ่งประกอบไปด้วยโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 3 โรง โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 6 โรง และโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 1 โรง และแต่ละโรงเรียนประกอบไปด้วย 3 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน หัวหน้ากลุ่มบริหารงานวิชาการ จำนวน 1 คน และหัวหน้ากลุ่มบริหารงานบุคคล จำนวน 1 คน รวมเป็นจำนวนทั้งสิ้น 30 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ โดยการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้เป็นระดับมากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบประเมินความเหมาะสมผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยได้รับแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียกลับคืนมา จำนวนทั้งสิ้น 30 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความเหมาะสมความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 สรุปผลได้ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 สรุปผลได้ดังนี้

สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด (=4.64, S.D.=0.65) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุดคือ ด้านการบริหารงานทางวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ (=4.80, S.D.=0.47) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา (=4.76, S.D.=0.52) ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ (=4.60, S.D.=0.68) ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม (=4.51, S.D.=0.75) และด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย (=4.48, S.D.=0.74)

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 สรุปผลได้ดังนี้

แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารงานทางวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ 2) ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 3) ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม 4) ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย และ 5) ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ พบว่ามีแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริม

การปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำนวน 13 แนวทาง ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานทางวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ จำนวน 2 แนวทาง
 - 1.1 ออกแบบระบบประเมินผลที่ครอบคลุมและมีคุณภาพ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประเมิน
 - 1.2 สนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนด้วยการอบรม การให้ทุน และการจัดสรรเวลา พร้อมมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนานวัตกรรมการสอน
2. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา จำนวน 2 แนวทาง
 - 2.1 พัฒนาระบบฐานข้อมูลดิจิทัลที่รวบรวมข้อมูลของโรงเรียนอย่างเป็นระบบเพื่อความปลอดภัยและการเข้าถึงข้อมูลที่รวดเร็ว
 - 2.2 ติดตามการเปลี่ยนแปลงของโลกและปรับกลยุทธ์ที่ยืดหยุ่นเพื่อพัฒนานวัตกรรมการศึกษาให้ทันต่อสถานการณ์อยู่เสมอ
3. ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม จำนวน 3 แนวทาง
 - 3.1 พัฒนาระบบติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความทันสมัย ชัดเจน แม่นยำ และรวดเร็ว
 - 3.2 ปรับปรุงแผนกลยุทธ์ให้เหมาะสม โดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ และรายงานผลอย่างโปร่งใส
 - 3.3 ออกแบบระบบการให้รางวัลที่ครอบคลุม ทั้งทางวัตถุและการยกย่องเชิดชูเกียรติ เพื่อกระตุ้นให้ครูพัฒนานวัตกรรมการสอนและสร้างสรรค์ผลงานใหม่ๆ
4. ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย จำนวน 3 แนวทาง
 - 4.1 พัฒนาศูนย์สื่อให้ทันสมัยด้วยอุปกรณ์เทคโนโลยีและระบบดิจิทัลที่ครอบคลุม เพื่อให้ครูและนักเรียนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็ว
 - 4.2 สนับสนุนครูให้เชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการสอน โดยอบรมครูและเชิญวิทยากรจากชุมชนมาร่วมกิจกรรม
 - 4.3 สร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น มหาวิทยาลัย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากรและส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง
5. ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ จำนวน 3 แนวทาง

5.1 จัดกิจกรรม PLC อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ และพัฒนาการสอนร่วมกัน ทั้งในรูปแบบกายภาพและดิจิทัล

5.2 กระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องการเช่น การอบรม การวิจัย หรือการสร้างนวัตกรรมการสอน

5.3 ใช้แผนพัฒนารายบุคคลควบคู่กับการนิเทศภายใน เพื่อประเมินและติดตามความก้าวหน้าของครูในการพัฒนาการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ

ระยะที่ 3 ประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 สรุปผลได้ดังนี้

ผลการประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยดำเนินการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด ($=4.65$, $S.D.=51$) และมีความเป็นไปได้โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด ($=4.61$, $S.D.=53$)

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 สามารถนำสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาอภิปรายผล เพื่อเป็นการขยายผลการวิจัยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป ดังนี้

1. ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการบริหารงานทางวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างแรงจูงใจให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาตนเองทางวิชาการ และส่งเสริมการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สอดคล้องกับ ภัทราพรณ รุ่งเรืองศิลาทิพย์ (2561) ศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน และ

ศึกษาความสัมพันธ์และปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างเป็นครูสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี จำนวน 254 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานของครู และปัจจัยการบริหารจัดการทรัพยากร สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) ปัจจัยภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ปัจจัยสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติงานของครู และปัจจัยการบริหารจัดการทรัพยากร มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี สอดคล้องกับ วิชาวิ ธีรภาค (2560) ศึกษาการจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของครู ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน เช่น การจัดให้มีห้องเรียน และทรัพยากรที่เหมาะสม การสร้างบรรยากาศที่เป็นมิตร และการสนับสนุนทางด้านสวัสดิการ ช่วยลดความเครียดและเพิ่มแรงจูงใจในการทำงานของครู ทำให้ครูสามารถมุ่งมั่นในการสอน และพัฒนาการเรียนการสอนที่มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น 2. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาจัดสรรงบประมาณเพื่อพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม มีการนิเทศการสอนและให้คำแนะนำแก่ครูอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับ วิชาวิ ศิริลักษณ์ (2560) ทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า แนวทางที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วย 5 ด้าน คือ (1) การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (2) การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา (3) การนิเทศภายใน (4) การวัดและประเมินผล และ (5) การวิจัยในชั้นเรียน โดยผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูได้รับการพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ และสร้างระบบการนิเทศที่เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู 3. ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาตนเองตามความสนใจและความถนัด จัดสรรทรัพยากรและงบประมาณเพื่อสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพของครู ติดตามและประเมินผลการพัฒนาตนเองของครูเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับ วาสนา พิพัฒน์กุล (2562) ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาและผลกระทบต่อพัฒนาศักยภาพครู พบว่า ผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู การส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพ และการสร้างแรงจูงใจ เช่น การมอบรางวัลหรือโอกาสในการเลื่อนขั้น ส่งผลให้ครูมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองและปรับปรุงการสอน การบริหารงานบุคคลอย่างมี

ประสิทธิภาพยังช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูได้อย่างยั่งยืน และ 4. ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์และแผนกลยุทธ์ในการพัฒนาการศึกษาที่ชัดเจน และเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษา สอดคล้องกับ Naidoo (2020) วิจัยบทบาทของการเป็นผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลงในโรงเรียน ประเทศแอฟริกาใต้ โดยมุ่งเน้นที่การส่งเสริมความมุ่งมั่นในการทำงานของครู ผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ และมีความสามารถในการสร้างความร่วมมือกับครู มีผลทำให้ครูมีความมุ่งมั่นมากขึ้นและสามารถปรับตัวกับความท้าทายต่างๆ ในการทำงานได้ดียิ่งขึ้น ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการเป็นผู้นำเชิงเปลี่ยนแปลงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับผู้บริหาร

2. ผลการศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการบริหารงานทางวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ 2. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 3. ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม 4. ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย และ 5. ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ และได้แนวทางจำนวน 13 แนวทาง อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ด้านการบริหารงานทางวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ พบว่า ออกแบบระบบประเมินผลที่ครอบคลุมและมีคุณภาพ โดยใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการประเมิน และสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนด้วยการอบรม การให้ทุน และการจัดสรรเวลา พร้อมมีเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อพัฒนานวัตกรรมการสอน สอดคล้องกับ มณีรัตน์ จันทรทรัพย์ (2560) ศึกษาเกี่ยวกับการประเมินผลการปฏิบัติงานของครู โดยพบว่า การประเมินที่มีประสิทธิภาพจะต้องมุ่งเน้นการให้ข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์เพื่อการพัฒนาการสอน การมีการประเมินอย่างสม่ำเสมอและยุติธรรมช่วยให้ครูสามารถปรับปรุงการสอนได้ตรงตามมาตรฐานที่กำหนด นอกจากนี้ ผู้บริหารยังสามารถนำผลการประเมินมาใช้ในการวางแผนพัฒนาครูเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2 ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา พบว่า พัฒนาระบบฐานข้อมูลดิจิทัลที่รวบรวมข้อมูลของโรงเรียนอย่างเป็นระบบเพื่อความปลอดภัยและการเข้าถึงข้อมูลที่รวดเร็ว และติดตามการเปลี่ยนแปลงของโลกและปรับกลยุทธ์ที่ยืดหยุ่นเพื่อพัฒนานวัตกรรมการศึกษาให้

ทันต่อสถานการณ์อยู่เสมอ สอดคล้องกับ นางลักษณ์ เรือนทอง (2562) ได้ศึกษาเรื่องการพัฒนา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ การกำหนดนโยบายและเป้าหมาย การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาครูและบุคลากร การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การนิเทศภายใน และการประเมินผลและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รูปแบบนี้ได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ข้อเสนอแนะคือควรมีการสนับสนุนทรัพยากร และงบประมาณในการนำรูปแบบไปใช้อย่างเพียงพอ

2.3 ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม พบว่า พัฒนาระบบ ติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มีความทันสมัย ชัดเจน แม่นยำ และรวดเร็ว ปรับปรุงแผนกลยุทธ์ให้เหมาะสม โดยใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพ และรายงานผลอย่าง โปร่งใส และออกแบบระบบการให้รางวัลที่ครอบคลุม ทั้งทางวัตถุและการยกย่องเชิดชูเกียรติ เพื่อกระตุ้นให้ครูพัฒนานวัตกรรมการสอนและสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ สอดคล้องกับ จิรา ภรณ์ พรหมแพง (2563) ศึกษาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โดย พบว่าการให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนงาน ช่วยให้ครูมีความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ส่งเสริมการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและความรับผิดชอบ นอกจากนี้ การมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายการศึกษา ยังส่งผลให้ครูมีทัศนคติที่ดีต่อการทำงานและพัฒนา วิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น การส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูผ่านการบริหารแบบมีส่วนร่วม จึงเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียน

2.4 ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย พบว่า พัฒนาศูนย์สื่อให้ทันสมัยด้วย อุปกรณ์เทคโนโลยีและระบบดิจิทัลที่ครอบคลุมเพื่อให้ครูและนักเรียนเข้าถึงข้อมูลได้สะดวก และรวดเร็ว และ สนับสนุนครูให้เชื่อมโยงภูมิปัญญาท้องถิ่นกับการสอน โดยอบรมครูและเชิญ วิทยากรจากชุมชนมาร่วมกิจกรรม และสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก เช่น มหาวิทยาลัย และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากรและส่งเสริมการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง สอดคล้องกับ อนุชา นรินทรางกูร (2560) ศึกษาผลกระทบของ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาเพื่อลดภาระงานและส่งเสริมการทำงานของครู พบว่าการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการข้อมูลการสื่อสารภายในโรงเรียน และการ ติดตามผลการปฏิบัติงานของครูช่วยลดภาระด้านเอกสาร ทำให้ครูสามารถมุ่งเน้นที่การสอน

ได้มากขึ้น นอกจากนี้ ผู้บริหารที่มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสามารถสนับสนุนการพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมการสอนที่ทันสมัยและมีคุณภาพ

2.5 ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ พบว่า จัดกิจกรรม PLC อย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ครูได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์และพัฒนาร่วมกัน ทั้งในรูปแบบกายภาพและดิจิทัล กระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องการเช่น การอบรม การวิจัย หรือการสร้างนวัตกรรม การสอน และใช้แผนพัฒนารายบุคคลควบคู่กับการนิเทศภายใน เพื่อประเมินและติดตามความก้าวหน้าของครูในการพัฒนาการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ สุมาลี วงศ์ศรีแก้ว (2561) วิจัยเกี่ยวกับการจัดการความรู้ (Knowledge Management) ในโรงเรียนเพื่อพัฒนาทักษะและความสามารถของครู การวิจัยพบว่าผู้บริหารที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างครูและการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ในโรงเรียน ช่วยให้ครูสามารถพัฒนาการสอนและยกระดับความสามารถในวิชาชีพได้ นอกจากนี้ การสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมวิจัยในชั้นเรียนหรือการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสอน ส่งผลให้ครูมีความมั่นใจและสามารถจัดการเรียนการสอนได้ดีขึ้น

3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

การประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

การประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ 1. ด้านการบริหารงานทางวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ 2. ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา 3. ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม 4. ด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย และ 5. ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ตระหนักถึงความสำคัญที่ประเทศไทยกำลังเผชิญในด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และเป็นสัญญาณเตือนสำคัญที่ชี้ให้เห็นถึงความจำเป็นในการปฏิรูปการศึกษาของไทยอย่างเร่งด่วน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ รวมถึงการเตรียมความพร้อมให้กับเยาวชนไทยในการเผชิญกับความท้าทายในศตวรรษที่ 21 นอกจากนี้ การบริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพการศึกษาและการปฏิบัติงานของครู ในฐานะที่ครูเป็นบุคลากรหลักในการขับเคลื่อนการเรียน

การสอนและพัฒนาผู้เรียน การส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูจึงเป็นภารกิจสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา และปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของครูในการจัดการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ การบริหารที่มีประสิทธิภาพสามารถสนับสนุนครูทั้งในด้านวิชาการและสภาพแวดล้อมการทำงาน ช่วยสร้างแรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำงาน การส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพของครูผ่านการอบรม การจัดสวัสดิการที่ดี และการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาตนเองและการเรียนรู้ร่วมกันถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารที่มีประสิทธิภาพไม่เพียงแต่ต้องจัดการทรัพยากรอย่างเหมาะสม แต่ยังต้องมุ่งเน้นการสนับสนุนและพัฒนาความสามารถของครูด้วย การส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูสามารถทำได้โดยการจัดให้มีการฝึกอบรมและการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่สนับสนุน และการให้ข้อเสนอแนะแบบสม่ำเสมอ การสร้างความร่วมมือระหว่างครูกับผู้บริหารและระหว่างครูกับครูด้วยกันเองเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา การสร้างทีมงานที่มีความร่วมมือและสามารถสื่อสารกันได้ดีจะช่วยให้การจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ การลงทุนในด้านการพัฒนาศักยภาพของครูจะช่วยให้ครูมีทักษะที่ทันสมัย การใช้แนวทางการบริหารที่เน้นการพัฒนาและสนับสนุนครูเป็นการลงทุนที่สำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและผลลัพธ์ของนักเรียนในระยะยาว และการติดตามและประเมินผลการทำงานของครูก็เป็นส่วนสำคัญในการบริหารสถานศึกษา การใช้ระบบการประเมินที่เป็นธรรมและโปร่งใสสามารถช่วยให้ครูเห็นถึงจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนา เนื่องจากครูที่มีการพัฒนาในเชิงวิชาชีพอย่างต่อเนื่องจะสามารถปรับตัวและประยุกต์ใช้ความรู้เพื่อสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนได้ดียิ่งขึ้น การยกย่องชื่นชมโดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาที่มีบทบาทหน้าที่และคุณวุฒิที่เหมาะสม ผู้วิจัยมีกระบวนการสร้างตามขั้นตอนอย่างเป็นระบบภายใต้คำแนะนำและผ่านความเห็นชอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการได้จริง สอดคล้องกับ นางลักษณ วัชรรัตน์ (2563) ได้ศึกษาเรื่องกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนผ่านการพัฒนาครู โดยมีประเด็นสำคัญที่ค้นพบ ได้แก่ การสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเองของครู การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการพัฒนาระบบการประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ และได้แนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ 5 แนวทาง ได้แก่ 1. พัฒนาระบบการนิเทศภายในที่เน้นการช่วยเหลือและสนับสนุน 2. สร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) 3. จัดสรรทรัพยากรและงบประมาณเพื่อ

การพัฒนาครูอย่างเหมาะสม 4. สร้างระบบแรงจูงใจและการยกย่องเชิดชูเกียรติ และ 5. พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการทำงานของครู

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยผู้วิจัยสรุปได้ ดังนี้ สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปต่ำสุดคือ ด้านการบริหารงานทางวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านการบริหารจัดการสถานศึกษา ด้านการพัฒนาตนเองและวิชาชีพ ด้านการบริหารการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม และด้านการบริหารงานชุมชนและเครือข่าย แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู มีจำนวนทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบ และนำมากร่างร่วมกับผลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ได้แนวทางจำนวน 13 แนวทาง การประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1.1 จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การบริหารงานชุมชนและเครือข่าย สะท้อนให้เห็นสิ่งที่ควรส่งเสริมคือ ควรมีศูนย์สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย พร้อมระบบการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ สนับสนุนให้ครูนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรชุมชนมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานภายนอก ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาแก้ไขปัญหาที่มาจากสภาพจริง

1.2 จากผลการศึกษาแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านด้านการบริหารงานทางวิชาการและความเป็นผู้นำทางวิชาการ ดังนั้นสะท้อนให้เห็นว่า

ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบายและแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน มีการประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดการเรียนการสอนระหว่างครู มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการสร้างแรงจูงใจให้ครูพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง เป็นแบบอย่างที่ดีในการพัฒนาตนเองทางวิชาการ มีการติดตามและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาการสอนของครูอย่างสร้างสรรค์ ส่งเสริมการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และสนับสนุนให้ครูออกแบบหน่วยการเรียนรู้และแผนการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

1.3 แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 หน่วยงานหรือองค์กรอื่นๆ สามารถนำไปปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูได้ตามความเหมาะสมของบริบท

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เพื่อจะได้รูปแบบการบริหารสถานศึกษาที่จะนำไปพัฒนาการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูให้มีประสิทธิภาพ

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เพื่อจะได้ทราบถึงข้อมูลพื้นฐานที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

2.3 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานชุมชนและเครือข่ายในการการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงการศึกษา. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2). (2545) และ (ฉบับที่ 3). (2553). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ราชกิจจานุเบกษา. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

- จิราภรณ์ พรหมแพง. (2563). การบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นงลักษณ์ เรือนทอง. (2562). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเสริมสร้างการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในโรงเรียนมัธยมศึกษา. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 14(2), 19-34.
- ภัทราพรรณ รุ่งเรืองศิลาทิพย์. (2561). ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนและปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มณีรัตน์ จันทร์ทรัพย์. (2560). การประเมินผลการปฏิบัติงานของครูเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารการศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- วิภาวี ศิริลักษณ์. (2560). แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 19(3), 34-48.
- สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2563). *สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ. 2563 (IMD 2020)*. กรุงเทพฯ: สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. (2566). *คู่มือแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานและแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา*.
- _____. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3*.
- สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2564). *คู่มือการดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาดำแหน่งครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- สุมาลี วงศ์ศรีแก้ว. (2561). การจัดการความรู้ในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการสอนของครูในโรงเรียนประถมศึกษา. *วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต*, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อนุชา นรินทรางกูร. (2560). การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารสถานศึกษาเพื่อลดภาระงานและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของครู. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

Day, C. (2004). *A passion for teaching*. Routledge Falmer.

Fullan, M. (2007). *The new meaning of educational change*. (4th ed.). Teachers College Press.

Hargreaves, A., & Fullan, M. (2012). *Professional capital : Transforming teaching in every school*. Teachers College Press.

Leithwood, K. A. (2004). *How leadership influences student learning*. New York: Wallace Foundation.

Marzano, R. J. (2012). *The art and science of teaching : A comprehensive framework for effective instruction*. ASCD.

Naidoo, P. (2020). Transformational leadership and teacher commitment: Insights from South Africa. *Journal of Educational Leadership*, 18(1), 78- 93.

Schleicher, A. (2012). *Preparing Teachers and Developing School Leaders for the 21st Century : OECD Publishing*.

Wiliam, D. (2011). *Embedded Formative Assessment*. Bloomington, IN : Solution Tree Press.

การพัฒนาโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิด
ภาวะลิ่มเลือดอุดตัน (Venous Thromboembolism) ของผู้ป่วย
ศัลยกรรมที่เข้ารับบริการในหอผู้ป่วย โรงพยาบาลสงขลานครินทร์*

DEVELOPMENT OF A WEB-BASED TOOL FOR RISK ASSESSMENT
OF VENOUS THROMBOEMBOLISM IN SURGICAL PATIENTS AT
SONGKLANAGARIND HOSPITAL

ไชยยันต์ ปาละมาน

Chaiyan Palaman

ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Division of Information Technology Faculty of Medicine, Prince of Songkhla University, Thailand

Corresponding Author's Email: pchaiyan@medicine.psu.ac.th

วันที่รับบทความ : 25 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 29 มีนาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 31 มีนาคม 2568

Received 25 March 2025; Revised 29 March 2025; Accepted 31 March 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันของผู้ป่วยศัลยกรรมที่เข้ารับบริการในหอผู้ป่วย โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ และ 2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพการใช้งานโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันของผู้ป่วยศัลยกรรมที่เข้ารับบริการในหอผู้ป่วย โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ แพทย์และ

Citation:

* ไชยยันต์ ปาละมาน. (2568). การพัฒนาโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตัน (Venous Thromboembolism) ของผู้ป่วยศัลยกรรมที่เข้ารับบริการในหอผู้ป่วย โรงพยาบาลสงขลานครินทร์.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 420-439.

Chaiyan Palaman. (2025). Development Of A Web-Based Tool For Risk Assessment Of Venous Thromboembolism In Surgical Patients At Songklanagarind Hospital. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 420-439.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

พยาบาล จำนวน 30 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. โปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันสามารถใช้งานได้จริงตรงตามวัตถุประสงค์และความต้องการของบุคลากรทางการแพทย์
2. ผลการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมใน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพของโปรแกรม ด้านการออกแบบ ด้านการบริการ ด้านการนำไปใช้งาน และความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยเฉพาะด้านประสิทธิภาพของโปรแกรมที่ได้รับคะแนนสูงสุด คือ $\bar{x} = 4.31$ และ $S.D. = 0.64$

สรุปได้ว่าโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นสามารถช่วยประเมินความเสี่ยงต่อภาวะลิ่มเลือดอุดตันของผู้ป่วยศัลยกรรมที่เข้ารับบริการในหอผู้ป่วย โรงพยาบาลสงklanagarind Hospital ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสามารถตอบโจทย์การใช้งานจริง

คำสำคัญ: โปรแกรมประยุกต์, โปรแกรมบนเว็บ, เครื่องมือประเมินความเสี่ยงการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตัน

Abstract

This research aimed to 1. develop a web-based application for assessing the risk of venous thromboembolism (VTE) in surgical patients admitted to inpatient wards at Songklanagarind Hospital and 2. evaluate the effectiveness of the application. The study sample consisted of 30 physicians and nurses. Data were analyzed using descriptive statistics, including mean and standard deviation.

The research results revealed that the web-based application effectively met its objectives and the needs of medical personnel. The efficiency evaluation covered five aspects: system performance, design, service quality, usability, and overall satisfaction. The results showed that all aspects were

rated at a high level, with system performance receiving the highest score ($\bar{x}$ = 4.31, S.D. = 0.64).

In conclusion, the developed application demonstrates high efficiency in assessing the risk of VTE among surgical patients in inpatient wards at Songklanagarind Hospital. It is practical and aligns well with real-world medical applications.

Keywords: Application, Web Application, Risk Assessment of Venous Thromboembolism

บทนำ

ภาวะลิ่มเลือดอุดตันในหลอดเลือดดำ (Venous Thromboembolism หรือ VTE) เป็นภาวะทางการแพทย์ที่เกิดจากการเกิดลิ่มเลือดในหลอดเลือดดำ ซึ่งสามารถเกิดขึ้นในหลอดเลือดดำลึก (Deep Vein Thrombosis หรือ DVT) หรืออาจเคลื่อนที่ไปยังปอด และสร้างภาวะปอดเส้นเลือดอุดตัน (Pulmonary Embolism หรือ PE) ซึ่งทั้งสองภาวะนี้สามารถก่อให้เกิดอันตรายถึงชีวิตได้หากไม่ได้รับการรักษาที่เหมาะสม การอุดตันในหลอดเลือดดำเป็นหนึ่งในสาเหตุหลักของอาการเจ็บป่วยที่มีความรุนแรง และการเสียชีวิตในหลายประเทศทั่วโลก

โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ เป็นโรงพยาบาลระดับจตุรภูมิ ให้บริการผู้ป่วยที่โรคยาก ซับซ้อน จากสถิติข้อมูลผู้มาใช้บริการพบว่า มีผู้ป่วยเข้ามารับการรักษาพยาบาล ประเภทผู้ป่วยนอกเฉลี่ย จำนวน 3,000 - 3,500 รายต่อวัน ผู้ป่วยในเฉลี่ย 3,600 - 3,800 รายต่อเดือน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2565 โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ซึ่งผ่านการรับรองคุณภาพขั้นก้าวหน้า (Advanced HA : A-HA) ได้ประกาศนโยบาย 2P Safety Goals (Patient and Personnel Safety Goals) เพื่อให้เกิดความสอดคล้องกับการประกาศนโยบาย Patient and Personnel Safety ของกระทรวงสาธารณสุข ซึ่งกำหนดเป้าหมายความปลอดภัยทั้งผู้ป่วยและบุคลากรทางสาธารณสุข จากนโยบายดังกล่าวข้างต้น ทีม PCT ศัลยกรรมได้ใช้แนวปฏิบัติตามนโยบาย 2P Safety Goals มากำหนดแนวทางในการดูแลผู้ป่วยให้เกิดความปลอดภัย

ซึ่งการป้องกันภาวะการเกิดลิ่มเลือดอุดตันในผู้ป่วยศัลยกรรมเป็นหัวข้อที่สำคัญใน 2P Safety Goals โดยกำหนดให้เป็นแนวทางการดูแลผู้ป่วยที่เข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ และได้มีการเก็บข้อมูลสถิติจำนวนผู้ป่วยที่เกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันในผู้ป่วยศัลยกรรมที่เข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ พบว่ามีผู้ป่วยที่เกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตัน ปี พ.ศ. 2566 จำนวน 95 ราย

ดังนั้น ทีมพัฒนาคุณภาพโรงพยาบาล และทีม PCT ศัลยกรรมได้ร่วมกันสร้างแบบฟอร์มประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันในผู้ป่วยศัลยกรรมโดยการวิเคราะห์ และประเมินคะแนนความเสี่ยงจะอยู่ในรูปแบบเอกสาร จากนั้นนำผลการวิเคราะห์ และคะแนนความเสี่ยงบันทึกลงในระบบ HIS ของโรงพยาบาลสงขลานครินทร์เพื่อให้แพทย์และพยาบาลที่เกี่ยวข้องกับการรักษาผู้ป่วยนำข้อมูลผลการประเมินความเสี่ยงการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันไปใช้ประกอบการรักษาต่อไป จากกระบวนการทำงานดังกล่าวจะต้องใช้ระยะเวลาในการวิเคราะห์ และคำนวณ ทำให้เกิดความล่าช้าในการวินิจฉัยรักษา

ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ และทีม PCT ศัลยกรรมโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ซึ่งรับผิดชอบหลักในการประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันในผู้ป่วยศัลยกรรมเล็งเห็นถึงความสำคัญ จึงทำการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันของผู้ป่วยศัลยกรรมที่เข้ารับบริการในหอผู้ป่วย และบันทึกข้อมูลผลการประเมินในระบบ HIS แบบ Real Time ด้วยชุดคำสั่ง API การศึกษาคั้งนี้จะเป็นประโยชน์ในการลดขั้นตอนเพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการบันทึกข้อมูลผ่านโปรแกรมประยุกต์บนเว็บ และทำให้ข้อมูลผลการประเมินมีความถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนาโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตัน (Venous Thromboembolism) ของผู้ป่วยศัลยกรรมที่เข้ารับบริการในหอผู้ป่วยโรงพยาบาลสงขลานครินทร์

2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพการใช้งานโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตัน (Venous Thromboembolism) ของผู้ป่วยศัลยกรรมที่เข้ารับบริการในหอผู้ป่วยโรงพยาบาลสงขลานครินทร์

การทบทวนวรรณกรรม

ภัทรพร พรหมคำตัน (2561) ได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์เพื่อประเมินผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบในการให้ยาละลายลิ่มเลือด กรณีศึกษา: โรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันประเมินคะแนนความรุนแรงของโรคหลอดเลือดสมอง บนระบบปฏิบัติการไอโอเอส เพื่อให้แพทย์ผู้ใช้งาน สามารถวางแผนการรักษาได้อย่างรวดเร็วแม่นยำ และมีประสิทธิภาพ ลดขั้นตอนในการประเมินและรักษาผู้ป่วยได้ดียิ่งขึ้นกว่าการทำงานด้วยระบบเก่าที่ทำให้เกิดความล่าช้าจากเอกสาร และอาจทำให้ไม่สามารถทำการรักษาผู้ป่วยที่อยู่ในสถานะเฉียบพลันได้ทันเวลาที่ จากผลการวิจัยในครั้งนี้ จึงได้แอปพลิเคชันที่ช่วยในการจัดการการส่งข้อมูลประวัติผู้ป่วยและผลการรักษาเบื้องต้นจากโรงพยาบาลต้นทางไปยังโรงพยาบาลปลายทางได้สะดวกรวดเร็วยิ่งขึ้น เพื่อให้แพทย์ได้ทำการวางแผนและเตรียมการรักษาให้ผู้ป่วยได้ทันเวลาที่ เนื่องจากผู้ป่วยมีความเสี่ยงต่ออัตราการตายและพิการได้อยู่ตลอดเวลา ดังนั้นผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองควรได้รับการรักษาและให้ยาละลายลิ่มเลือดภายใน 4.5 ชั่วโมง โดยแอปพลิเคชันแบบประเมินคะแนนความรุนแรงของโรคหลอดเลือดสมองนี้ สามารถบันทึกข้อมูลประวัติผู้ป่วยได้ มีแบบประเมินความรุนแรงของโรคหลอดเลือดสมองตามเกณฑ์ที่สถาบันอนามัยโลกได้จัดทำขึ้นเพื่อประเมินความรุนแรงโรคหลอดเลือดสมองของผู้ป่วยได้ สามารถค้นหาผู้ป่วยตามชื่อได้ สามารถคำนวณน้ำหนักของผู้ป่วยเพื่อบอกปริมาณการให้ยาละลายลิ่มเลือดของผู้ป่วยแต่ละรายได้ สามารถคำนวณระยะเวลาหรือระยะทางในการส่งตัวผู้ป่วยจากพิกัดตำแหน่งของผู้รับและผู้ส่งได้ สามารถกำหนดข้อห้ามของผู้ป่วยและสามารถออกรายงานแล้วส่งผ่านทางอีเมล เฟสบุ๊ค หรือไลน์ ไปยังปลายทางได้ แอปพลิเคชันแบบประเมินคะแนนความรุนแรงของโรคหลอดเลือดสมองจึงเป็นแอปพลิเคชันที่ช่วยให้บุคลากรทางการแพทย์สามารถบริหารจัดการข้อมูลผู้ป่วยได้รวดเร็ว มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อวงการแพทย์เป็นอย่างมาก

ธีรวัฒน์ สมคำศรี และคณะ (2566) ได้ศึกษาการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันประเมินความเสี่ยงของการเกิดภาวะหายใจล้มเหลวภายหลังถอดท่อช่วยหายใจ (post-extubation respiratory failure: PERF) (PERF risk assessment web application: PRAWA) และประเมินประสิทธิภาพของ PRAWA ในการทำนายการเกิด PERF ดำเนินการศึกษา 2 ระยะ ได้แก่ 1) ทบทวนวรรณกรรมเพื่อพัฒนา PRAWA และ 2) ประเมินประสิทธิภาพ ของ PRAWA โดยใช้ข้อมูลจากเวชระเบียนผู้ป่วยที่ได้รับการถอดท่อช่วยหายใจในระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนตุลาคม 2565 จำนวน 150 ราย เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย 1) คู่มือการใช้งาน PRAWA 2) แบบบันทึก ข้อมูลผู้ป่วย 3) แบบบันทึก PRAWA และ 4) แบบวินิจฉัยภาวะ PERF วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และทดสอบประสิทธิภาพของ PRAWA โดยใช้ receiver operating characteristics (ROC) curve : ROC curve

ผลการศึกษา ได้งานวิจัย 21 เรื่อง นำมาสังเคราะห์และพัฒนา PRAWA ซึ่งมี 18 ข้อ คะแนนรวม 30 คะแนน PRAWA ประเมินปัจจัยเสี่ยงของการเกิดภาวะ PERF 2 ด้าน คือ 1) ปัจจัยด้านผู้ป่วย ได้แก่ อายุ เพศ การวินิจฉัยโรค โรคประจำตัว ข้อบ่งชี้ในการใส่ท่อช่วยหายใจ “คะแนน” ความรุนแรง ทางารเจ็บป่วย (acute physiology and chronic health evaluation : APACHE II) ระดับฮีโมโกลบิน ระดับอัลบูมินในเลือด ค่า PaO_2/FiO_2 หรือ SpO_2/FiO_2 ratio ระดับความรู้สึกตัว ประสิทธิภาพการไอขับเสมหะ และปริมาณเสมหะ และ 2) ปัจจัยด้านการรักษาพยาบาล ได้แก่ การฟอกเลือด ภาวะติดเชื้อในกระแสเลือด การได้รับยากระตุ้นความดันโลหิต การได้รับยานอนหลับ ระยะเวลาใส่ท่อช่วยหายใจ และภาวะปอดอักเสบที่สัมพันธ์กับ เครื่องช่วยหายใจ PRAWA มีค่าความตรงตามเนื้อหา เท่ากับ 1 และมีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97 ในการทดสอบ ประสิทธิภาพของ PRAWA พบว่า ที่จุดตัดคะแนน 10 คะแนน PRAWA มีค่าความไว ร้อยละ 88.6 ค่าความจำเพาะ ร้อยละ 87.2 และมีค่าพื้นที่ใต้กราฟเส้นโค้งของ ROC curve (AUC) เท่ากับ 0.95 (95%CI=0.91-0.98; $p<.001$)

ผลการศึกษารั้งนี้ แสดงให้เห็นว่า PRAWA มีประสิทธิภาพสูงในการจำแนกความเสี่ยงของการเกิด ภาวะ PERF และสามารถใช้ในการคัดกรองความเสี่ยงเพื่อดำเนินการป้องกันการเกิดภาวะ PERF ตามระดับ ของความเสี่ยงต่อไป

เปรียบเทียบงานวิจัยทั้งสอง

1. งานวิจัยของ ภัทราพร พรหมคำตัน (2561)

หัวข้อ: การพัฒนาโปรแกรมประยุกต์เพื่อประเมินผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบในการให้ยาละลายลิ่มเลือด กรณีศึกษา: โรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่

วัตถุประสงค์

- พัฒนาแอปพลิเคชันบน iOS สำหรับประเมินคะแนนความรุนแรงของโรคหลอดเลือดสมอง

- ลดขั้นตอนการประเมินและเพิ่มประสิทธิภาพการรักษา

กลุ่มตัวอย่าง

- แพทย์ผู้ใช้งานในโรงพยาบาลนครพิงค์

เครื่องมือที่ใช้

- แอปพลิเคชันสำหรับบันทึกข้อมูลผู้ป่วย คำนวณปริมาณยา และส่งข้อมูลไปยังโรงพยาบาลปลายทาง

ผลการวิจัย

- แอปพลิเคชันช่วยให้แพทย์วางแผนการรักษาได้รวดเร็ว

- ลดความล่าช้าในการส่งต่อข้อมูล

- เพิ่มโอกาสให้ผู้ป่วยได้รับการรักษาภายใน 4.5 ชั่วโมง

2. งานวิจัยของ อีรวัฒน์ สมคำศรี และคณะ (2566)

หัวข้อ: การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันประเมินความเสี่ยงของการเกิดภาวะหายใจล้มเหลวหลังถอดท่อช่วยหายใจ (PERF)

วัตถุประสงค์

- พัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน PRAWA เพื่อประเมินความเสี่ยง PERF

- ประเมินประสิทธิภาพของ PRAWA

กลุ่มตัวอย่าง

- เวชระเบียนผู้ป่วยที่ได้รับการถอดถอดช่วยหายใจ (150 ราย)

เครื่องมือที่ใช้

- PRAWA, คู่มือการใช้งาน, แบบบันทึกข้อมูลผู้ป่วย, ROC curve

ผลการวิจัย

- PRAWA มีค่าความตรงตามเนื้อหา = 1

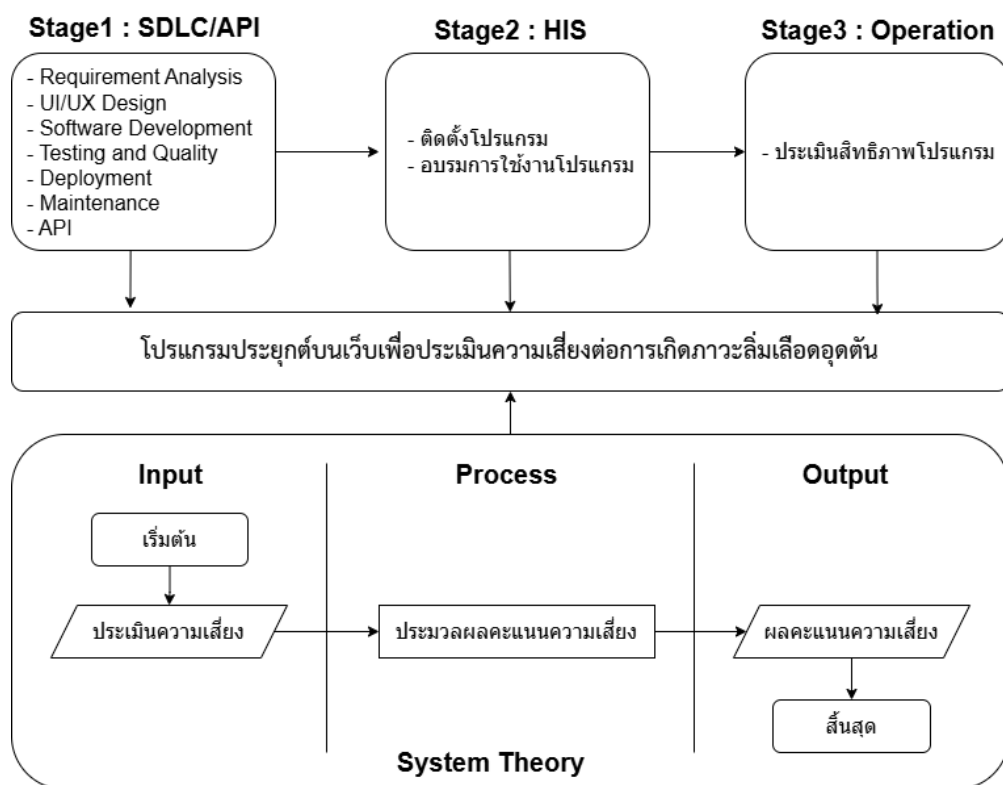
- ค่าความเชื่อมั่น = 0.97

- ความไว 88.6%, ความจำเพาะ 87.2%

- AUC = 0.95 ($p < 0.001$)

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า ทั้งสองงานวิจัยมุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการที่ช่วยให้แพทย์สามารถประเมินความเสี่ยงของผู้ป่วยได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำซึ่งผู้วิจัยสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตัน เพื่อลดขั้นตอนเพิ่มความสะดวกรวดเร็วในการบันทึกข้อมูลและทำให้ข้อมูลถูกต้องแม่นยำมากยิ่งขึ้น

การศึกษานี้ใช้แนวคิดจากทฤษฎีระบบ (System Theory) ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ ปัจจัยนำเข้า (input) เป็นองค์ประกอบแรกนำไปสู่การดำเนินงานของระบบ กระบวนการ (process) เป็นวิธีการที่จะนำไปสู่ผลงานหรือผลผลิตของระบบ และผลงาน (output) ซึ่งเป็นผลลัพธ์ของระบบที่ความสำเร็จในลักษณะต่างๆ ที่มีประสิทธิภาพหรือประสิทธิภาพ องค์ประกอบทั้ง 3 มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ขาดสิ่งใดสิ่งหนึ่งไม่ได้ ผสมผสานอย่างมีเอกภาพเพื่อบรรลุตามเป้าหมายของการที่กำหนดไว้ (ทฤษฎีระบบ System Theory, 2557) ซึ่งในการศึกษานี้ใช้แนวทางการพัฒนาระบบสารสนเทศ SDLC และ API มาใช้ในการพัฒนาโปรแกรมจากนั้นจึงวัดผลของการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตัน และประเมินผลลัพธ์โปรแกรมตามแผนผังกรอบแนวคิดดังนี้

ภาพที่ 1 กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศ

สามารถอธิบายหลักการทำงานกระบวนการพัฒนาโปรแกรม ได้ดังนี้

State 1 ขั้นตอนวงจรพัฒนาระบบ และสถาปัตยกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศ
(Software Development Life Cycle: SDLC) / Application Program Interface:
API)

กระบวนการสำคัญที่ใช้ในการพัฒนา และส่งมอบซอฟต์แวร์ ประกอบด้วย 6 ขั้นตอนสำคัญดังนี้

1. รวบรวมความต้องการ (Requirement Analysis) ขั้นตอนการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของระบบ เป็นขั้นตอนที่มีความสำคัญที่สุด ต้องมีการพูดคุยกับหลายฝ่ายเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจน และตรงกับความต้องการของผู้ใช้

1.1 ออกแบบ (UI/UX design) มุ่งเน้นไปที่การออกแบบซอฟต์แวร์ และวิธีการทำงานตามข้อกำหนดทางเทคนิค เพื่อนำไปใช้ในการสร้างต้นแบบ (Prototype) ในการทำงานประกอบไปด้วย โครงสร้างของระบบ แสดงขั้นตอนการทำงาน (Flow chart) หรือแสดงการไหลของข้อมูล (Dataflow Diagram) หรือสังเคราะห์ระบบด้วยยูเอ็มแอล (Unified Modeling Language: UML) และเตรียม UI/UX สำหรับการพัฒนา รวมถึงการเลือกแพลตฟอร์มของซอฟต์แวร์ เพื่อให้มั่นใจว่าการออกแบบที่ตอบสนอง

1.2 การพัฒนาซอฟต์แวร์ (Software Development) เป็นขั้นตอนในการเขียนชุดคำสั่งโปรแกรม (Coding Program) และกระบวนการทดสอบโปรแกรม จากพื้นฐานเทคโนโลยีที่เลือก ที่มีการกำหนด Framework, Library, Solution ไว้เบื้องต้น ขั้นตอนนี้ เป็นหน้าที่หลักของโปรแกรมเมอร์ ในการโค้ดคำสั่งโปรแกรมสำหรับประมวลผลข้อมูล

1.3 ทดสอบ และควบคุมคุณภาพ (Testing and Quality Assurance) เพื่อป้องกันความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นได้ และแน่ใจว่าทุกอย่างทำงานได้ตามที่คาดหวัง โดยดำเนินการตามข้อกำหนดมาตรฐานซอฟต์แวร์ที่ได้กำหนดไว้ กระบวนการในการทดสอบ อาจมาจากทีมงานทดสอบโดยตรงที่ได้จัดตั้งขึ้น ตรวจสอบข้อบกพร่อง รับประกันความปลอดภัย ความน่าเชื่อถือของซอฟต์แวร์ และรายงานผลการทดสอบ ไปยังผู้บริหารด้านเทคนิคซึ่งทำงานร่วมกับทีมพัฒนา เพื่อปรับปรุงผลการทดสอบ และควบคุมคุณภาพต่อไป

1.4 การปรับใช้ (Deployment) ขั้นตอนการนำระบบที่พัฒนาจนสมบูรณ์แล้วมาทำการปรับใช้ หรือติดตั้ง เพื่อใช้งานจริง และจัดทำหลักสูตรการฝึกอบรมผู้ใช้งาน (Training) เพื่อสร้างความเข้าใจ และแนะนำการใช้งานเบื้องต้น

1.5 การบำรุงรักษา (Maintenance) ข้อเสนอแนะ แกไขจุดบกพร่องจากผู้ใช้งานที่อาจมีปัญหาในการใช้งานจากความไม่คุ้นเคยกับระบบในเริ่มแรก จึงต้องมีการบำรุงรักษา ในการกำหนดแผนค้นหาปัญหาต่าง ๆ อย่างเนื่อง การติดตามประเมินผลความพึงพอใจในการใช้งาน การเก็บรวบรวมคำร้องขอจากผู้ใช้งานในการปรับปรุงระบบ เพื่อแก้ไขปัญหาลำบากสำหรับขยายฟังก์ชันการทำงานในรุ่นซอฟต์แวร์ถัดไป

กระบวนการในการเชื่อมต่อชุดคำสั่ง (Application Program Interface: API) เป็นวิธีการเชื่อมต่อหรือตัวกลาง ที่ให้ Website, Software, Application สามารถสื่อสาร และทำงานร่วมกันได้ จากระบบหนึ่งไปสู่อีกระบบหนึ่ง เพื่อให้ภายนอกเข้าถึง และอัปเดตข้อมูลนั้น ๆ ได้ แต่ยังคงอยู่ในขอบเขตที่กำหนดไว้

State 2 ระบบสารสนเทศโรงพยาบาล (Hospital information system: HIS)

การนำซอฟต์แวร์ที่ผ่านกระบวนการใน State 1 เรียบร้อยแล้ว ติดตั้งในระบบ HIS โดยทำการอบรมการใช้งานโปรแกรมให้กับผู้ใช้งานในส่วนของแพทย์ และพยาบาล หลังจากที่ได้อบรมแล้วจะทำการติดตั้งใช้งานไปยังส่วนงานที่เกี่ยวข้อง

State 3 ประเมินประสิทธิภาพ และประเมินความพึงพอใจ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตัน (Venous Thromboembolism) ของผู้ป่วยศัลยกรรมที่เข้ารับบริการในหอผู้ป่วย โรงพยาบาลสงขลานครินทร์โดยใช้แบบประเมินเป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษานี้ใช้รูปแบบการวิจัยและพัฒนา (Research and development) เพื่อพัฒนาโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตัน (Venous Thromboembolism) ของผู้ป่วยศัลยกรรมที่เข้ารับบริการในหอผู้ป่วย โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ โดยมี โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

ประชากร

แพทย์และพยาบาลที่ปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยศัลยกรรม โรงพยาบาลสงขลานครินทร์

กลุ่มตัวอย่าง

แพทย์และพยาบาลที่ปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยศัลยกรรม โรงพยาบาลสงขลานครินทร์

จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวัดผล และตรวจสอบประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมด้วยการใช้แบบสอบถามประสิทธิภาพการให้บริการโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตัน โดยใช้สถิติพรรณนาแสดงค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) กำหนดมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rate Scale) 5=มากที่สุด 4=มาก 3=ปานกลาง 2=น้อย 1=น้อยที่สุด ด้วยวิธีในการกำหนดกลุ่มตัวอย่างเพื่อรวบรวมข้อมูลประเมินผลลัพธ์ จำนวน 30 ราย ผ่านแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) ได้แก่ เพศ อายุ ประเภทของผู้ใช้บริการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับประสิทธิภาพในการให้บริการโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตัน จำนวน 17 ข้อ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ 5=มากที่สุด 4=มาก 3=ปานกลาง 2=น้อย 1=น้อยที่สุด แยกส่วนประเมิน 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านประสิทธิภาพของโปรแกรม คำถาม 5 ข้อ
2. ด้านการออกแบบโปรแกรม คำถาม 5 ข้อ
3. ด้านการบริการโปรแกรม คำถาม 3 ข้อ
4. ด้านการนำโปรแกรมไปใช้งาน คำถาม 3 ข้อ
5. ความพึงพอใจโดยรวมของโปรแกรม คำถาม 1 ข้อ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะโปรแกรมเป็นคำถามปลายเปิดผู้ประเมินแสดงความคิดเห็นได้อิสระ จำนวน 5 ข้อ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการติดตั้งโปรแกรมโดยการสร้าง QR Code ในระบบ HIS โรงพยาบาลในส่วนของ Nurse IPD และ Doctor IPD เพื่อทำการประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันผู้ป่วยแต่ละราย และเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม (questionnaire) ประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ตามกรอบแนวคิดที่กำหนดขึ้น แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (checklist) ได้แก่ เพศ อายุ ประเภทของผู้ใช้บริการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับประสิทธิภาพในการใช้บริการโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตัน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ คือ 5=มากที่สุด 4=มาก 3=ปานกลาง 2=น้อย 1=น้อยที่สุด แยกส่วนประเมิน 4 ด้าน ดังนี้

1. ด้านประสิทธิภาพของโปรแกรม
2. ด้านการออกแบบโปรแกรม
3. ด้านการบริการโปรแกรม
4. ด้านการนำโปรแกรมไปใช้งาน
5. ความพึงพอใจโดยรวมของโปรแกรม

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะโปรแกรมเป็นคำถามปลายเปิดให้ผู้ประเมินแสดงความคิดเห็นโดยอิสระ

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำคะแนนประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันมาคำนวณหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ที่คำนวณได้มาเปรียบเทียบกับเกณฑ์เพื่อพิจารณาประสิทธิภาพ และความพึงพอใจต่อโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตัน กำหนดมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rate Scale) ดังนี้

ระดับ 5 คือ มากที่สุด

ระดับ 4 คือ มาก

ระดับ 3 คือ ปานกลาง

ระดับ 2 คือ น้อย

ระดับ 1 คือ น้อยที่สุด

โดยผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์แปลความหมายไว้ดังนี้

คะแนน 4.50 – 5.00	หมายถึง มีความเหมาะสมระดับดีมากที่สุด
คะแนน 3.50 – 4.49	หมายถึง มีความเหมาะสมระดับดีมาก
คะแนน 2.50 – 3.49	หมายถึง มีความเหมาะสมระดับปานกลาง
คะแนน 1.50 – 2.49	หมายถึง มีความเหมาะสมระดับน้อย
คะแนน 1.00 – 1.49	หมายถึง มีความเหมาะสมระดับน้อยที่สุด

โดยพิจารณาระดับประสิทธิภาพ และความพึงพอใจในภาพรวมที่มีค่าเฉลี่ยมากกว่า 3.49 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานน้อยกว่า 1.00 จึงถือว่าโปรแกรมมีประสิทธิภาพ และผู้ใช้มีความพึงพอใจต่อการใช้โปรแกรม

เอกสารรับรองการวิจัยในมนุษย์

คณะผู้วิจัยได้ยื่นเอกสารขอรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ รหัสโครงการวิจัย REC.68-086-31-8

จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ ผ่านการรับรองวันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2568 และก่อนเข้าร่วมวิจัย ผู้วิจัยได้ชี้แจงสิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย วัตถุประสงค์ รวมถึงวิธีการในการวิจัยให้ผู้เข้าร่วมวิจัยวิจัยได้รับข้อมูลอย่างเพียงพอ โดยข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างถูกเก็บไว้เป็นความลับและไม่มีการระบุตัวตนของผู้ตอบ

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตัน (Venous Thromboembolism) ของผู้ป่วยศัลยกรรมที่เข้ารับบริการในหอผู้ป่วยโรงพยาบาลสงขลานครินทร์ได้ทำการพัฒนาโปรแกรมประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันของผู้ป่วยในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชันเข้าใช้งานผ่านเว็บเบราว์เซอร์ซึ่งสามารถรองรับการทำงานบนอุปกรณ์ที่หลากหลาย เช่น สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต และเครื่องคอมพิวเตอร์ ซึ่งจากการเก็บข้อมูลการใช้งานโปรแกรมของกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน สามารถใช้งานได้จริง และตรงตามความต้องการของแพทย์และพยาบาลที่ปฏิบัติงานดูแลผู้ป่วยศัลยกรรม โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

2. ผลการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตัน โดยภาพรวม 5 ด้าน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันโดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน ($N=30$)

หัวข้อการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านประสิทธิภาพของโปรแกรม	4.31	0.64	ดีมาก
2. ด้านการออกแบบโปรแกรม	4.19	0.81	ดีมาก
3. ด้านการบริการโปรแกรม	4.16	0.91	ดีมาก
4. ด้านการนำโปรแกรมไปใช้งาน	4.23	0.78	ดีมาก
5. ความพึงพอใจโดยรวมของโปรแกรม	4.20	0.76	ดีมาก

จากตารางที่ 1 แสดงถึงผลการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันทั้ง 5 ด้าน คือ 1. ด้านประสิทธิภาพของโปรแกรม 2. ด้านการออกแบบโปรแกรม 3. ด้านการบริการโปรแกรม 4. ด้านการนำโปรแกรมไปใช้งาน 5. ความพึงพอใจโดยรวมของโปรแกรม พบว่าผลการประเมิน 5 ด้านอยู่ในระดับดีมาก และพบว่าด้านประสิทธิภาพโปรแกรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.31 (S.D.=0.64)

ตารางที่ 2 ผลการประเมินด้านประสิทธิภาพของโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันจำแนกรายข้อย่อย ($N=30$)

ด้านประสิทธิภาพของโปรแกรม	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ตรงตามวัตถุประสงค์การใช้งาน	4.53	0.63	ดีมากที่สุด
2. มีประโยชน์ต่อการเรียนหรือการทำงาน	4.23	0.50	ดีมาก
3. การเข้าถึงระบบทำได้ง่าย และรวดเร็ว	4.30	0.70	ดีมาก
4. ข้อมูลมีความถูกต้อง ครบถ้วน และเชื่อถือได้	4.20	0.66	ดีมาก
5. ระบบมีความพร้อมให้บริการแก่ผู้ใช้อยู่เสมอ	4.27	0.69	ดีมาก

จากตารางที่ 2 แสดงถึงผลการประเมินด้านประสิทธิภาพโปรแกรมในรายข้อย่อย 5 ข้อ คือ 1. ตรงตามวัตถุประสงค์การใช้งาน 2. มีประโยชน์ต่อการเรียนหรือการทำงาน 3. การเข้าถึงระบบทำได้ง่าย และรวดเร็ว 4. ข้อมูลมีความถูกต้องครบถ้วน และเชื่อถือได้ 5. ระบบมีความพร้อมให้บริการแก่ผู้ใช้อยู่เสมอ พบว่าผลการประเมินใน 4 ข้ออยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ 1. มีประโยชน์ต่อการเรียนหรือการทำงาน 2. การเข้าถึงระบบทำได้ง่าย และรวดเร็ว 3. ข้อมูลมี

ความถูกต้องครบถ้วน และเชื่อถือได้ 4. ระบบมีความพร้อมให้บริการแก่ผู้ใช้อยู่เสมอ ส่วนข้อตรงตามวัตถุประสงค์การใช้งาน อยู่ระดับดีมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.53 (S.D.=0.63)

ตารางที่ 3 ผลการประเมินด้านการออกแบบโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันจำแนกรายข้อย่อย (N=30)

หัวข้อด้านการด้านการออกแบบโปรแกรม	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ความสวยงาม ความทันสมัยของโปรแกรม	4.17	0.79	ดีมาก
2. การจัดรูปแบบความง่ายในการใช้งาน	4.13	0.94	ดีมาก
3. ความรวดเร็วในการตอบสนองการทำงาน	4.40	0.77	ดีมาก
4. ข้อความสื่อความหมายชัดเจน	3.97	0.81	ดีมาก
5. เมนูการใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน	4.27	0.69	ดีมาก

จากตารางที่ 3 แสดงถึงผลการประเมินด้านการออกแบบโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันในรายข้อย่อย 5 ข้อ คือ 1. ความสวยงาม ความทันสมัยของโปรแกรม 2. การจัดรูปแบบความง่ายในการใช้งาน 3. ความรวดเร็วในการตอบสนองการทำงาน 4. ข้อความสื่อความหมายชัดเจน 5. เมนูการใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน พบว่าผลการประเมินทั้ง 5 ข้ออยู่ในระดับดีมาก และพบว่าข้อความรวดเร็วในการตอบสนองการทำงานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ 4.40 (S.D.=0.77)

ตารางที่ 4 ผลการประเมินด้านการบริการโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันจำแนกรายข้อย่อย (N=30)

หัวข้อด้านการบริการโปรแกรม	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. มีการติดตาม/สอบถามปัญหาการใช้งาน	4.27	0.98	ดีมาก
2. ได้รับคำแนะนำ และตอบคำถามอย่างชัดเจน	3.87	0.94	ดีมาก
3. ความสะดวกในการเข้าใช้งานโปรแกรม	4.33	0.76	ดีมาก

จากตารางที่ 4 แสดงถึงผลการประเมินด้านการบริการโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันในรายข้อย่อย 3 ข้อ คือ 1. มีการติดตาม/สอบถามปัญหาการใช้งาน 2. ได้รับคำแนะนำ และตอบคำถามอย่างชัดเจน 3. ความสะดวกใน

การเข้าใช้งานโปรแกรม พบว่าผลการประเมินทั้ง 3 ข้ออยู่ในระดับดีมาก และพบว่าข้อความสะดวในการเข้าใช้งานโปรแกรมมีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ 4.33 (S.D.=0.76)

ตารางที่ 5 ผลการประเมินด้านการนำโปรแกรมไปใช้งานของโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันจำแนกรายข้อย่อย (N=30)

ด้านการนำโปรแกรมไปใช้งาน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ข้อมูลมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้งาน	4.57	0.57	ดีมากที่สุด
2. การนำข้อมูลไปใช้งานต่ออย่างมีนัยยะ	4.13	0.63	ดีมาก
3. มีการแนะนำการใช้งานให้ผู้อื่น	4.00	0.98	ดีมาก

จากตารางที่ 5 แสดงถึงผลการประเมินด้านการนำโปรแกรมไปใช้งานของโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันในรายข้อย่อย 3 ข้อ คือ 1. ข้อมูลมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้งาน 2. การนำข้อมูลไปใช้งานต่ออย่างมีนัยยะ 3. มีการแนะนำการใช้งานให้ผู้อื่น พบว่าผลการประเมินใน 2 ข้ออยู่ในระดับดีมาก ได้แก่ 1. การนำข้อมูลไปใช้งานต่ออย่างมีนัยยะ 2. มีการแนะนำการใช้งานให้ผู้อื่น ส่วนข้อมูลมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้งานอยู่ระดับดีมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.57 (S.D.=0.57)

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า การพัฒนาโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตัน (Venous Thromboembolism) ของผู้ป่วยศัลยกรรมที่เข้ารับบริการในหอผู้ป่วย โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ สามารถพัฒนาได้เป็นผลสำเร็จ โดยผลการวิจัยพบว่า โปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น และได้นำไปทดลองเก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่างสามารถใช้งานได้จริง และตรงตามความต้องการของแพทย์และพยาบาล ซึ่งสอดคล้องกับภทราพร พรหมคำตัน (2561) ซึ่งได้ศึกษาการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์เพื่อประเมินผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบในการให้ยาละลายลิ่มเลือด กรณีศึกษา: โรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแอปพลิเคชันประเมินคะแนนความรุนแรงของโรคหลอดเลือดสมอง บนระบบปฏิบัติการไอโอเอส เพื่อให้แพทย์ผู้ใช้งาน สามารถวางแผนการรักษาได้อย่างรวดเร็วแม่นยำ และมีประสิทธิภาพ ลดขั้นตอนในการประเมิน และรักษาผู้ป่วยได้ดียิ่งขึ้น

กว่าการทำงานด้วยระบบเก่าที่ทำให้เกิดความล่าช้าจากเอกสาร และอาจทำให้ไม่สามารถทำการรักษาผู้ป่วยที่อยู่ในสภาวะเฉียบพลันได้ทันทั่วทั้งที่ ผลการวิจัยพบว่า แอปพลิเคชันแบบประเมินคะแนนความรุนแรงของโรคหลอดเลือดสมองจึงเป็นแอปพลิเคชันสามารถช่วยบุคลากรทางการแพทย์สามารถบริหารจัดการข้อมูลผู้ป่วยได้รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ต่อวงการแพทย์เป็นอย่างมาก

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตัน (Venous Thromboembolism) ของผู้ป่วยศัลยกรรมที่เข้ารับบริการในหอผู้ป่วย โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ ทั้ง 5 ด้าน คือ 1. ด้านประสิทธิภาพของโปรแกรม 2. ด้านการออกแบบโปรแกรม 3. ด้านการบริการโปรแกรม 4. ด้านการนำโปรแกรมไปใช้งาน 5. ความพึงพอใจโดยรวมของโปรแกรม พบว่าผลการประเมินทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับดีมาก สอดคล้องกับ ชีรวัฒน์ สมคำศรี และคณะ (2566) ผลการทดสอบประสิทธิภาพของเว็บแอปพลิเคชันประเมินความเสี่ยงของการเกิดภาวะหายใจล้มเหลวภายหลังถอดท่อช่วยหายใจพบว่า ที่จุดตัดคะแนน 10 คะแนน PRAWA มีค่าความไว ร้อยละ 88.6 ค่าความจำเพาะ ร้อยละ 87.2 และมีค่าพื้นที่ใต้กราฟเส้นโค้งของ ROC curve (AUC) เท่ากับ 0.95 (95%CI=0.91-0.98; $p<.001$) ซึ่งผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าเว็บแอปพลิเคชันประเมินความเสี่ยงของการเกิดภาวะหายใจล้มเหลวภายหลังถอดท่อช่วยหายใจมีประสิทธิภาพสูงเช่นเดียวกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตัน (Venous Thromboembolism) ของผู้ป่วยศัลยกรรมที่เข้ารับบริการในหอผู้ป่วย โรงพยาบาลสงขลานครินทร์ พบว่า สามารถใช้งานได้จริงและตรงตามความต้องการแพทย์และพยาบาล และสามารถนำข้อมูลผลการประเมินไปใช้ประโยชน์ในการวางแผนรักษาผู้ป่วยต่อไป โดยวัดจากผลการประเมินประสิทธิภาพโปรแกรมในด้านตรงตามวัตถุประสงค์การใช้งาน และด้านข้อมูลมีประโยชน์ต่อการนำไปใช้งานซึ่งมีผลการประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

นำข้อมูลผลการวิจัยการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันของผู้ป่วยศัลยกรรมที่เข้ารับบริการในหอผู้ป่วย โรงพยาบาลสงขลา

นครินทร์นำเสนอต่อทีมบริหารคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ เพื่อส่งต่อข้อมูลผลการประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันไปยังหน่วยนวัตกรรมข้อมูลนำข้อมูลไปพัฒนาให้อยู่ในรูปแบบของแดชบอร์ดข้อมูลแนวโน้มการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันของผู้ป่วยเพื่อให้ผู้บริหารคณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์สามารถใช้ประโยชน์ในด้านการบริหารต่อไป

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้ ผู้พัฒนาควรพัฒนาโปรแกรมประเมินความเสี่ยงต่อภาวะลิ่มเลือดอุดตันเวอร์ชันภาษาอังกฤษเพื่อช่วยให้โปรแกรมสามารถรองรับการใช้งานสำหรับแพทย์ต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้โปรแกรมประยุกต์บนเว็บเพื่อประเมินความเสี่ยงต่อการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันมีการใช้งานที่ครอบคลุมและเป็นประโยชน์สูงสุดในกลุ่มผู้ป่วยที่หลากหลาย การศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรขยายการประเมินความเสี่ยงไปยังกลุ่มผู้ป่วยอื่น ๆ ที่มีลักษณะและปัจจัยเสี่ยงต่างจากผู้ป่วยศัลยกรรม โดยเฉพาะผู้ป่วยในกลุ่มที่มีโรคประจำตัวหรือกลุ่มผู้ป่วยที่ได้รับการรักษาด้วยวิธีอื่น ๆ เช่น ผู้ป่วยโรคหัวใจ ผู้ป่วยโรคมะเร็ง ผู้ป่วยที่มีปัญหาทางเดินหายใจ และผู้ป่วยที่มีการใช้ยาบางชนิดที่อาจเพิ่มความเสี่ยงในการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตัน ซึ่งควรมีการพัฒนากระบวนการแจ้งเตือนผลการประเมินอัตโนมัติ การขยายขอบเขตการศึกษาอาจเป็นประโยชน์ทั้งในด้านการวิจัยและการพัฒนาโปรแกรมประยุกต์เพื่อการดูแลสุขภาพที่มีความแม่นยำและเหมาะสมกับลักษณะการรักษาของผู้ป่วยแต่ละกลุ่ม ซึ่งสามารถช่วยลดอัตราการเกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันในผู้ป่วยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ธีรวัฒน์ สมคำศรี, ดลวิวัฒน์ แสนโสสม และอภิชาติ โชเงิน. (2566). การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันประเมินความเสี่ยงของการเกิดภาวะหายใจล้มเหลว ภายหลังถอดท่อช่วยหายใจในผู้ป่วยวิกฤตอายุรกรรม. *วารสารพยาบาลศาสตร์และสุขภาพ*, 46(4), 73-87.
- ภัทรพร พรหมคำตัน. (2561). การพัฒนาโปรแกรมประยุกต์เพื่อประเมินผู้ป่วยโรคหลอดเลือดสมองตีบในการให้ยาละลายลิ่มเลือด กรณีศึกษา: โรงพยาบาลนครพิงค์ จังหวัดเชียงใหม่. ใน *รายงานการวิจัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

- รัฐวัชร พัฒนจิระรุจน์. (2557). *ทฤษฎีระบบ System Theory*. เรียกใช้เมื่อ 22 มกราคม 2568 จาก <http://poundtv5.blogspot.com/2014/10/system-theory.html>.
- โรงพยาบาลสงขลานครินทร์. (2565). *แนวปฏิบัติ 2P Safety Goals 2022*. เรียกใช้เมื่อ 19 มกราคม จาก https://medinfo.psu.ac.th/news/pr_whatsnew.php?whatsnew_id=1107.
- AnnaVorobiova. (2021). *NIX APPROACH TO SDLC*. เรียกใช้เมื่อ 23 มกราคม 2568 จาก <https://nix-united.com/blog/software-development-life-cycle-nix-approach-to-sdlc>.
- Datafarm. (2023). *Application Program Interface (API)*. เรียกใช้เมื่อ 22 มกราคม 2568 จาก <https://datafarm-cybersecurity.medium.com/application-program-interface-api-7c3027cd5f01>.

ปัจจัยที่มีผลกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา
หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู
คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา*

FACTORS AFFECTING SELF-LEARNING OF STUDENTS IN THE
GRADUATE DIPLOMA PROGRAM IN TEACHING PROFESSION,
FACULTY OF EDUCATION, NAKHON RATCHASIMA COLLEGE

ณัฏปา สุริยะ¹, นัยนา ชำของ², สุวัฒน์ อาษาลิงห์³ และ จำรัส มุ่งเผือกกลาง⁴

Nattapapa Suriya¹, Naiyana Chamchong², Suwat Arsasing³ and Jumrat Moongfaokhang⁴

¹⁻⁴วิทยาลัยนครราชสีมา

¹⁻⁴Nakhonratchasima College, Thailand

Corresponding Author's Email: Natta2910@gmail.com

วันที่รับบทความ : 22 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 27 มีนาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 29 มีนาคม 2568

Received 22 March 2025; Revised 27 March 2025; Accepted 29 March 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา 2. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา และ 3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขา

Citation:

* ณัฏปา สุริยะ, นัยนา ชำของ, สุวัฒน์ อาษาลิงห์ และ จำรัส มุ่งเผือกกลาง. (2568). ปัจจัยที่มีผลกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครูคณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 440-455.

Nattapapa Suriya, Naiyana Chamchong, Suwat Arsasing and Jumrat Moongfaokhang. (2025).

Factors Affecting Self-Learning Of Students In The Graduate Diploma Program In Teaching Profession, Faculty Of Education, Nakhon Ratchasima College. Modern Academic Development and Promotion

Journal, 3(2), 440-455.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

วิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 163 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

ผลการศึกษา พบว่า

1. ระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$)

2. ปัจจัยที่มีผลกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$)

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้กับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยนครราชสีมา อยู่ในระดับสูง ($r=.831$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คู่ที่มีความสัมพันธ์สูงที่สุด คือ ด้านการยอมรับตนเอง มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษาในระดับค่อนข้างสูง ($r=.752$) รองลงมาคือ ด้านแรงจูงใจในตนเอง ในระดับค่อนข้างสูง ($r=.722$) และด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ในระดับปานกลาง ($r=.598$)

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีผลกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง, การเรียนรู้ด้วยตนเอง, หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู

Abstract

This research aimed to 1. study the level of self-learning behavior of students in the Diploma in Teaching Profession program, Faculty of Education, Nakhon Ratchasima College, 2. study the level of self-learning factors of students in the Diploma in Teaching Profession program, Faculty of Education, Nakhon Ratchasima College, and 3. study the factors affecting self-learning of students in the Diploma in Teaching Profession program, Faculty of Education,

Nakhon Ratchasima College. The population used in this research was 163 students in the Diploma in Teaching Profession program, Faculty of Education, Nakhon Ratchasima College, Semester 1, Academic Year 2024. The research instruments were questionnaires, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The results of the study found that the level of self-learning behavior of students in the Diploma in Teaching Profession program, Faculty of Education, Nakhon Ratchasima College, in general and in each aspect was at a high level ($\bar{x} = 4.33$). Factors affecting self-learning of students in the Diploma in Teaching Profession program, Faculty of Education, Nakhon Ratchasima College Overall and in each aspect, it was at a high level ($\bar{x} = 4.45$). The relationship between factors affecting learning and learning behavior of students in the Diploma in Teaching Profession Program, Nakhon Ratchasima College, was at a high level ($r = .831$). When considering each aspect, it was found that the pair with the highest relationship was self-acceptance, which had a fairly high relationship with students' learning behavior ($r = .752$), followed by self-motivation at a fairly high level ($r = .722$), and atmosphere and environment conducive to self-learning at a moderate level ($r = .598$).

Key word : Factors affecting self-learning, Self-directed learning, Graduate Diploma Program in Teaching Profession

บทนำ

การเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self –Directed Learning) คือรูปแบบหนึ่งของการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเหมาะสมตามบริบทของผู้เรียน และสามารถช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการเรียนรู้ของตนเอง มีสิทธิ์ตัดสินใจเรื่องเกี่ยวกับการเรียนรู้ของตนเอง และแสวงหาประสบการณ์อย่างอิสระจากการตัดสินใจด้วยข้อมูลที่เพียงพอ และรับผิดชอบการกระทำของตนเอง ผู้เรียนจะจัดกระบวนการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างอิสระ และสร้างความมั่นใจให้ตนเองในฐานะผู้เรียนเชิงรุก (active learner) ได้ก็ต่อเมื่ออยู่ในสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมและเปิดโอกาสให้เขาได้รับผิดชอบ

การจัดหาเครื่องมือที่จะช่วยให้พวกเขาควบคุมการเรียนรู้ของตนเองได้อย่างต่อเนื่อง เช่น ทักษะการประเมินทักษะและความรู้ด้วยตนเอง ทักษะการแสวงหาแนวทางเพื่อบรรลุเป้าหมาย ทักษะการกำกับตนเองในกระบวนการเรียนรู้ การได้รับประสบการณ์เชิงบวกเกี่ยวกับทักษะของตนเองจะส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียนรู้ ผู้เรียนที่เคยมีประสบการณ์ดังกล่าวจะตั้งเป้าหมายที่ท้าทายมากขึ้นสำหรับตัวเอง และไม่ยอมแพ้ง่าย ๆ เมื่อเกิดปัญหา จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ต้องสร้างสิ่งแวดล้อมที่ปลอดภัยต่อการเรียนรู้ โดยมีผู้สอนคอยให้คำแนะนำและสามารถแสวงหาความเป็นไปได้ที่หลากหลายเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ด้วยสิ่งแวดล้อม เครื่องมือ รวมถึงช่วงเวลาฝึกฝนที่มากพอ จะทำให้พวกเขาสามารถการเรียนรู้ตลอดชีวิต แม้ไม่ได้อยู่ในรั้วโรงเรียนและช่วยให้เขาสามารถกำหนดอนาคตของตนเองได้อย่างสร้างสรรค์ (จิรา เจต วิเศษดอนหวาย, 2564)

หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัย นครราชสีมา เป็นหลักสูตรที่มุ่งผลิตบัณฑิตให้เป็นครูมืออาชีพที่มีความรู้อย่างกว้างขวาง ลึกซึ้ง มีทักษะวิชาชีพครู เป็นครูนวัตกรรม สามารถคิดวิเคราะห์สร้างสรรค์ แก้ปัญหา สร้างความสัมพันธ์ กับชุมชน มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู มุ่งพัฒนาให้เป็นครูยุคใหม่ที่มีความรู้ความสามารถในการเป็นครู สนองตอบสังคมยุคปกติใหม่ซึ่งมีการเปลี่ยนผ่านอย่างรวดเร็ว ดังนั้นนักศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครูต้องเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมและเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่ทันสมัย ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ที่หลากหลายด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่ความเหมาะสมกับตนเองและสิ่งที่ต้องการพัฒนาตนเองเพราะแต่ละบุคคลมีความรู้ไม่เท่ากัน ความสนใจในแต่ละด้านก็แตกต่างกันอีกด้วย การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นการเรียนรู้อีกรูปแบบหนึ่งที่เหมาะสมต่อการพัฒนาตนเองของนักศึกษาครู ที่เป็นไปโดยธรรมชาติตามพัฒนาการทางจิตวิทยา ทำให้บุคคลสามารถพัฒนาตนเองให้มีวุฒิภาวะขึ้น จนถึงความสามารถในการนำตนเอง บุคลากรทางการศึกษาต้องมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต หากมีการการเรียนรู้ด้วยตนเอง (Self - Directed Learning) ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นผู้ที่มีความรู้ สามารถเสริมในจุดด้อยและเติมเต็มในจุดเด่นของตนเองได้ การเรียนรู้ด้วยตนเองผู้เรียนต้องเป็นผู้ที่มีความขวนขวาย ตั้งใจเรียนรู้เพื่อให้มีความรู้ที่หลากหลายไม่ว่าจะเกิดจากความจำเป็น ความต้องการ ความถนัด รวมถึงความพร้อมของตนพร้อมจะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันได้ตลอดเวลา ดังนั้นครูผู้ซึ่งมีหน้าที่ในการสอนนักเรียนควรจะต้องมีความสามารถในการ

เรียนรู้ด้วยตนเองซึ่งเปรียบเสมือนรากฐานที่สำคัญที่จะเตรียมตนเองให้มีขีดความสามารถในทุกด้าน จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาที่มีความตั้งใจที่จะเป็นครูต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

พัชรี มะแสงสม (2544) กล่าวว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ทำให้ผู้เรียนมีเสรีภาพในการใช้ความรู้และความสามารถในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีความตระหนัก และรับผิดชอบต่อการเรียนของตนเอง ผู้เรียนจะทำการวางแผนและกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ เลือกแหล่งข้อมูล เลือกวิธีการเรียนรู้และประเมินผลด้วยตนเอง โดยอาจปรึกษาหรือขอความช่วยเหลือจากผู้สอนหรือบุคคลอื่นก็ได้

ทิตนา แคมมณี (2552) ได้นิยามว่า หมายถึง การให้โอกาสผู้เรียนวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ซึ่งครอบคลุมการวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของตน การตั้งเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการเรียนรู้ การเลือกวิธีการเรียนรู้ การแสวงหาแหล่งความรู้ การรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล รวมทั้งการประเมินตนเอง โดยผู้สอนอยู่ในฐานะกัลยาณมิตรทำหน้าที่กระตุ้นและให้คำปรึกษาผู้เรียนในการวินิจฉัยความต้องการ กำหนดวัตถุประสงค์ ออกแบบแบบแผนการเรียนรู้และจัดเตรียมวัสดุอุปกรณ์ แหล่งข้อมูล รวมทั้งร่วมเรียนรู้ไปกับผู้เรียนและติดตามประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วย

สรุปได้ว่า การเรียนรู้ด้วยตนเอง หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง มีการวางแผนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ค้นหาข้อมูลการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่างๆ ด้วยตนเอง ที่สอดคล้องกับบริบทและความสามารถของตนเอง

ขั้นตอนของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

Knowles (อ้างถึงใน รุ่งอรุณ ไสยโสภณ 1975, หน้า 40-47) ได้อธิบายถึงองค์ประกอบที่เป็นขั้นตอนสำคัญในการเรียนรู้ด้วยตนเองไว้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน
3. การวางแผนการเรียน
4. การแสวงหาแหล่งวิทยาการ
5. การประเมินผล

ความสำคัญของการเรียนรู้ด้วยตนเอง

Knowles (อ้างถึงใน รุ่งอรุณ ไสยโสภณ 1975, หน้า 14-17) กล่าวถึง การเรียนรู้ด้วยตนเองว่ามีความสำคัญ 4 ประการ คือ

1. บุคคลที่เรียนรู้ด้วยการริเริ่มของตนเองจะเรียนได้มากกว่าดีกว่าบุคคลที่เป็นเพียงผู้รับหรือรอให้ผู้สอนถ่ายทอดวิชาความรู้ให้บุคคลที่เรียนรู้ด้วยตนเองจะเรียนอย่างตั้งใจ มีจุดมุ่งหมายและมีแรงจูงใจสูงสามารถใช้ประโยชน์จากการเรียนรู้ได้ดีกว่าและยาวนานกว่าบุคคลที่รอรับการสอนแต่อย่างเดียว

2. การเรียนรู้ด้วยตนเอง มีความสอดคล้องกับกระบวนการทางธรรมชาติของจิตวิทยาพัฒนาการ

3. มีนวัตกรรมทางการศึกษาเพิ่มขึ้นมาก

4. ความเปลี่ยนแปลงของโลกหลาย ๆ ด้านอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดแนวคิดใหม่ในการศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

ขจิตา มัชฌิมาและคณะ (2564) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราช

ภักุอุบลราชธานี ได้แก่ ประสิทธิภาพแห่งตน การมุ่งอนาคตควบคุมตน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ การสนับสนุนจากครอบครัว และบรรยากาศทางสังคม ซึ่งสามารถทำนายพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาได้ร้อยละ 72.1 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .849

พินพิรัตน์ คนสนิท และต้องลักษณะ บุญธรรม (2567) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล พบว่า พบว่า 1. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษา ในยุคดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. การเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษา ในยุคดิจิทัล มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของครู ประถมศึกษาในยุคดิจิทัล ได้แก่ การรับรู้ความสามารถของตนเอง แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ความมีวินัย ในตนเอง บรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการศึกษา เจตคติและการเห็นคุณค่าและการยอมรับ ตนเอง สามารถพยากรณ์การเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล ได้ร้อยละ 51.90 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสมการพยากรณ์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล คือ $y' = 0.519 + 0.190X_1 + 0.009X_2 + 0.046X_3 + 0.166X_4 + 0.326X_5 + 0.139X_6$

สรุป การเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นแนวทางหนึ่งที่จะพัฒนาบุคคลให้เป็นผู้ที่มีความรู้และมีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเอง ผู้ที่จะเรียนรู้ด้วยตนเองได้ ต้องเป็นผู้ที่มีความขวนขวาย ตั้งใจเรียนรู้เพื่อให้มีความรู้ที่หลากหลายไม่ว่าจะเกิดจากความจำเป็น ความต้องการความกดดัน รวมถึงความพร้อมของตน การเรียนรู้ด้วยตนเองจึงเปรียบเสมือนรากฐานที่สำคัญที่จะเตรียมบุคลากรให้มีขีดความสามารถในทุกด้าน พร้อมจะตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมปัจจุบันได้ตลอดเวลา

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีวเคมี คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 201 คน โดยเลือกทั้งหมดเป็นประชากรในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัย แบ่งออกเป็น 3 ตอนโดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกเป็น เพศ และอายุ

ตอนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale

ตอนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับระดับปัจจัยที่มีผลกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ใช้มาตรวัดแบบ Likert Scale

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยส่งแบบสอบถามให้กับนักศึกษาในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต ภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ทั้งหมด 201 คน ได้รับกลับคืนมา 163 คน คิดเป็นร้อยละ 81.09

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และระดับปัจจัยที่มีผลกับการเรียนรู้ด้วยโดยหาค่าเฉลี่ย (mean: $\bar{X}$) และหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) แล้วนำค่าเฉลี่ยที่ได้ไปเทียบกับเกณฑ์ในการแปลความหมายของค่าเฉลี่ย ดังนี้(บุญชม ศรีสะอาด, 2545 : 11)

ค่าเฉลี่ย 4.50-5.00 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50-4.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.50-3.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00-1.49 หมายถึง มีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

แล้วนำเสนอในรูปตารางและแปลผลด้วยการบรรยาย

2. วิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์จะมีค่า ระหว่าง -1 และ +1 โดย

-1 หมายถึงการที่ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทางลบแบบสมบูรณ์

0 หมายถึงตัวแปรไม่มีความสัมพันธ์กันเลย และ

+1 หมายถึงตัวแปรมีความสัมพันธ์ในทางบวกแบบสมบูรณ์

กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (ชูศรี วงศ์รัตน์, 2553: 312) ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.00 – 0.20 มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.02 – 0.40 มีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างต่ำ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.41 – 0.60 มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.61 – 0.80 มีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.81 – 1.00 มีความสัมพันธ์ในระดับสูง

แล้วนำเสนอในรูปตารางและแปลผลด้วยการบรรยาย

ผลการวิจัย

1. ระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ในภาพรวมและรายด้าน

พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง	ระดับของพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง	4.29	0.53	มาก
ด้านความต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่	4.39	0.49	มาก
ด้านการแสวงหาความรู้	4.36	0.51	มาก

ด้านความสามารถในการประเมินตนเอง	4.28	0.58	มาก
รวม	4.33	0.47	มาก

จากตารางที่ 1 ระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านความต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ ($\bar{X} = 4.39$) รองลงมาคือ ด้านการแสวงหาความรู้ ($\bar{X} = 4.36$) และด้านความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง ($\bar{X} = 4.29$)

2. เพื่อศึกษาระดับของปัจจัยการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมาในภาพรวมและรายด้าน

ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง	ระดับของปัจจัยตามความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
ด้านการยอมรับตนเอง	4.47	0.51	มาก
ด้านแรงจูงใจในตนเอง	4.46	0.55	มาก
ด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา	4.42	0.57	มาก
รวม	4.45	0.45	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่มีผลกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการยอมรับตนเอง ($\bar{X} = 4.47$) รองลงมาคือ ด้านแรงจูงใจในตนเอง ($\bar{X} = 4.46$)และด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.42$) ตามลำดับ

3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้กับพฤติกรรม
การเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยนครราชสีมา

	X1	X2	X3	Y
X1	1.00	.562	.474	.752
X2		1.00	.552	.722
X3			1.00	.598
Y				1.00

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการเรียนรู้กับพฤติกรรม
การเรียนรู้ของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู วิทยาลัยนครราชสีมา อยู่ใน
ทิศทางบวก โดยปัจจัยด้านการยอมรับตนเองมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วย
ตนเองมีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูง ($r=.752$) ปัจจัยด้านแรงจูงใจในตนเองมี
ความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองมีความสัมพันธ์ในระดับค่อนข้างสูง ($r=.722$)
ปัจจัยด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้
ด้วยตนเองมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ($r=.598$)

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา
หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

จากผลการวิจัยพบว่า ระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตร
ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ในภาพรวม
และรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจาก นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตร
บัณฑิต สาขาวิชาชีพครู เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีแล้วและมีหน้าที่สอนใน
โรงเรียน จึงมีความรับผิดชอบในตนเองและมีวินัยในตนเอง และมีความเป็นผู้ใหญ่ จึงสามารถ
ระบุความต้องการในการเรียนรู้และความสนใจของตนเองได้ สอดคล้องกับการศึกษาของ ขจิตา
มัชฌิมาและคณะ (2564) ที่ศึกษา พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาคณะ

วิทยาศาสตร์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความต้องการเรียนรู้สิ่งใหม่ อาจจะเนื่องจากว่า ในปัจจุบันเป็นยุคการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว มีเทคโนโลยีที่เอื้อต่อผู้เรียนให้สามารถค้นคว้าหาข้อมูลได้ง่ายและข้อมูลต่าง ๆ มีความทันสมัยและหลากหลาย ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลได้รวดเร็ว และเป็นยุคแห่งการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ใหม่ๆ ทำให้คนต้องพัฒนาทักษะใหม่ๆ เพื่อการพัฒนาตนเอง จึงอาจทำให้ผู้เรียนมีความสนใจในการที่จะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ มากขึ้น เช่น เรื่องการใช้งานปัญญาประดิษฐ์ ซึ่งปัญหาหนึ่งทางด้านการศึกษายังคงมีช่องว่างสำคัญที่สามารถใช้เทคโนโลยีเอามาอุดรอยร่วดังกล่าว ซึ่งเป็นสิ่งใหม่ที่มีข้อดีในการสร้างการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียนแต่ละคน (อานันธา ดูโรอัปพาห์ อ้างถึงใน กรกมล ศรีวัฒน์, 2566) และสอดคล้องกับแนวคิดของวิจารณ์ พาณิช (2567) ที่ได้กล่าวถึงการพัฒนาคุณภาพการศึกษาไว้ว่า วงการการศึกษาควรตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและพลิกผันของโลกและสังคมเพื่อรับการเปลี่ยนแปลงอย่างเท่าทันและสามารถจัดการกับระบบการศึกษาในอนาคตได้ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 คือ การศึกษาต้องช่วยให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการเป็นผู้กำกับการเรียนรู้ของตนเอง หรือ self-directed learner และการเรียนรู้นั้นต้องพัฒนาครบด้าน และตระหนักว่าต้องพัฒนาตนเองต่อเนื่องตลอดชีวิต

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา

หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีวพครุ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีผลกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีวพครุ คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการยอมรับตนเอง ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Knowles (สุวิธิตา จรุงเกียรติกุล, 2567) ที่กล่าวว่า การเรียนรู้แบบนำตนเอง เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นผู้คิดริเริ่ม ตั้งแต่การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง การบริหารจัดการตนเอง โดยผู้เรียนกำหนดเป้าหมายด้วยตนเอง ซึ่งการที่ผู้เรียนยอมรับตนเองในข้อดีข้อด้อยของตนเอง เป็นผู้ที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนทราบถึงความต้องการของตนเองได้อย่างแท้จริง และสอดคล้องกับขจิตา มัชฌิมาและคณะ (2564) ที่พบว่าประสิทธิภาพแห่งตนมีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา ทั้งนี้อาจเนื่องจากนักศึกษามีความต้องการเป็นของตนเอง มีการวางแผนอนาคตของตนเอง พยายามมุ่งมั่นมั่นที่จะต่อสู้เพื่อให้ตนเองประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับทฤษฎี

ลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierachy of need) ได้กล่าวถึงความต้องการการยอมรับนับถือในตนเอง (Self-Escem) ได้แก่ ความต้องการสร้างสถานภาพของตัวเองให้สูงขึ้น มีความภาคภูมิใจและสร้างความนับถือตนเอง ขึ้นมาในความสำเร็จของงานที่ทำ รู้สึกมั่นใจในตนเอง เชื่อกันว่าตนเองมีความรู้ความสามารถและสามารถประสบความสำเร็จได้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของ พินพิรัตน์ คนสนิท และต้องลักษณะ บุญธรรม (2567) ที่กล่าวว่า การที่บุคคลมีความต้องการในการเรียนรู้จำเป็นต้องเข้าใจตนเองในฐานะผู้เรียน เพื่อที่จะเข้าใจความต้องการของตนเอง และมีส่วนร่วมในกำหนดวิธีการเรียนรู้ของตนเอง และการเลือกใช้วิธีการเรียนรู้ด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งหรือหลายวิธีที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้ของตนเอง

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีผลกับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา พบว่า มีความสัมพันธ์อยู่ในทิศทางบวก โดยปัจจัยด้านการยอมรับตนเองและด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองในระดับค่อนข้างสูงนั้น ทั้งนี้อาจจะเนื่องมาจาก นักศึกษาเป็นนักศึกษาครูที่มีความเป็นผู้ใหญ่ มีความรับผิดชอบและมีวินัยในตนเอง จึงสามารถประเมินตนเองได้ว่าตนเองมีความต้องการเรียนรู้สิ่งใดด้วยการวิเคราะห์ตนเองและยอมรับในความคิดความสามารถของตนเอง อีกทั้งยังสามารถชี้แนะตนเองได้ว่าตนเองต้องการเรียนรู้ในสิ่งใด สอดคล้องกับการศึกษาของ มณทิตา ชมดี (2564) ที่พบว่า ปัจจัยในการส่งเสริมความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของพลทหารกองประจำการในหลักสูตรการศึกษานอกระบบ ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ซึ่งมีค่าเฉลี่ยที่อยู่ในระดับสูง และสอดคล้องกับขจิตา มัชฌิมาและคณะ (2564) ที่พบว่า ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาพบว่าแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาเช่นกัน ส่วนปัจจัยด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางนั้น อาจจะเนื่องมาจาก การเจริญเติบโตของเทคโนโลยี การพัฒนาระบบอินเทอร์เน็ตที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถค้นคว้าเรียนรู้ด้วยตนเองได้ทุกสถานที่ทุกเวลาตามที่ต้องการจะเรียนรู้ สอดคล้องกับการศึกษาของ มณทิตา ชมดี (2564) ที่พบว่าปัจจัยบรรยากาศและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาส่งผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองน้อยที่สุดเช่นกัน และเป็นไปตามแนวคิดของโนลส์ (Knowles, 1975 : 18) ที่ให้ความหมายของการเรียนรู้ ด้วยตนเองว่า การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการที่ผู้เรียน คิดริเริ่มการเรียนรู้เอง โดยวินิจฉัยความต้องการในการเรียนรู้ของตน กำหนดเป้าหมายและสื่อการเรียนรู้ ติดต่อกับบุคคลอื่น หาแหล่งความรู้ เลือกใช้ยุทธวิธีการเรียนรู้เสริมแผนการ

เรียนรู้และประเมินผลการเรียน ของตน ซึ่งอาจจะได้รับหรือไม่ได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่นก็ตาม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การเรียนรู้ด้วยตนเองเป็นกระบวนการที่ช่วยให้บุคคลสามารถพัฒนาความรู้และทักษะต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง การเรียนรู้สามารถเกิดขึ้นได้จากการอ่านหนังสือ ค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต หรือฝึกฝนด้วยการลงมือทำจริง ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถกำหนดเส้นทางการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับตัวเองได้ โดยไม่ถูกจำกัดจากข้อกำหนดภายนอก การเรียนรู้ด้วยตนเองยังส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์และความสามารถในการแก้ปัญหาได้ดี เพราะผู้เรียนต้องใช้ความพยายามในการค้นหาคำตอบและพัฒนาทักษะในทางที่เหมาะสมกับตนเอง หากต้องการให้บุคคลในสังคมเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดให้มีแหล่งค้นคว้าที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ เพื่อให้บุคคลในสังคมสามารถเกิดการเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า ระดับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา ในภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยมีความสามารถในการประเมินตนเองอยู่ในระดับน้อยที่สุดนั้น สถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุน และแนะนำให้นักศึกษา รู้จักการกำหนดเป้าหมายของการเรียนรู้ด้วยตนเองให้ชัดเจนมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนสามารถประเมินตนเองได้ชัดเจนขึ้น

2. จากผลการวิจัยที่พบว่า ความสัมพันธ์ของปัจจัยด้านบรรยากาศและสภาพแวดล้อมในสถานศึกษากับการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษามีระดับน้อยที่สุดนั้น สถานศึกษาควรสร้างบรรยากาศในสถานศึกษาที่เอื้อต่อการเรียนรู้ให้มากขึ้น เนื่องจากสภาพแวดล้อมที่ดีจะส่งผลต่อการสร้างบรรยากาศทางการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดประสิทธิภาพทางการเรียนรู้ได้สูงสุด

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองสำหรับนักศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อนำผลการวิจัยหลักสูตรไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับนักศึกษาต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมที่ดิน. (2559). *การเรียนรู้ด้วยตนเอง*. กรุงเทพฯ: กองการพิมพ์ กรมที่ดิน.
- ขจิตา มัชฌิมาและคณะ. (2564). ปัจจัยที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของ นักศึกษาคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์ Social Sciences Research and Academic Journal*, 16(1), 15 – 30
- จิราเจต วิเศษดอนหวาย. (2564). *การศึกษายุคหลังโควิดจะใช้โลกทั้งใบเป็นห้องเรียนด้วยการเรียนรู้แบบนำตนเอง (Self-Directed Learning)*. เรียกใช้เมื่อ ตุลาคม 2567 จาก <https://www.educathai.com/knowledge/articles/535>
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: ไทเนรมิต กิจ อินเตอร์ โปรเกรสซิฟ.
- ดรุณี โอวจริยาพิทักษ์และคณะ. (2559). พฤติกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษาคณะ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร. ใน *รายงานการวิจัย*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: 3. สุวีริยาสาสน.
- พินพิรัตน์ คนสนิท และต้องลักษณะ บุญธรรม (2567) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้แบบนำตนเองของครูประถมศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ*, 6(2), 387-400
- วิจารณ์ พานิช. (2567, 25 มิถุนายน). *สังคมการเรียนรู้ คือสังคมแห่งคำถาม: ปุจฉา 5 ข้อ จาก ‘ศ.นพ.วิจารณ์ พานิช’ ทบทวนความเข้าใจ(ผิด)ทางการศึกษา*. เรียกใช้เมื่อ ตุลาคม 2567 จาก <https://thepotential.org/social-issues/learning-society/>
- มณฑิตา ชมดี. (2564). แนวทางการส่งเสริมความพร้อมในการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของพล ทหารกองประจำการ ในหลักสูตรการศึกษานอกระบบระดับขั้นพื้นฐาน. ใน *วิทยานิพนธ์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.
- สุวิดา จรุงเกียรติกุล. (2567). *การส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองของผู้เรียนในยุคดิจิทัล ผ่านการออกแบบกิจกรรมเสริมหลักสูตร*. งานมหกรรมทางการศึกษาเพื่อพัฒนาวิชาชีพครู ครั้งที่ 17. (1 ตุลาคม – 31 ธันวาคม 2567).

อัญชลี ทองเอม และไพทยา มีสัตย์. (2563). การใช้ข้อบัญญัติพัฒนาความสามารถกำกับตนเอง
ของนักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน
วิทยาลัยครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 34(111), 32
– 45.

Guglielmino, Lucy Madsen. (1977). *Development of the Self-Directed Learning
Readiness Scale. Dissertation, Ed.D. University of Georgia*. Retrieved
October 18, 2005, from UMI Proquest Digital Dissertation.

Knowles, Malcom S. (1975). *Self-Directed Learning: A guild for Learner and
Teacher. Chicago : Association Press*.

Skager, Rodney. W. (1978). *Lift long education practice*. Hamburg: UNESCO
Institute for Education.

การจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์*

THE MANAGEMENT OF CARE AND SUPPORT SYSTEMS ON DIGITAL
ERA SCHOOL UNDER SURIN SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE

นัตอนงค์ บุญเลื่อน¹, ธัญเทพ สิทธิเสื่อ² และ ศุภธนภุช ยอดสละ³

Natanong Bunluean¹, Thanyathep Sitthisue² and Suphatanakris Yordsala³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹⁻³Surindra Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: natanongdonat@gmail.com

วันที่รับบทความ : 28 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 2 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 3 เมษายน 2568

Received 28 March 2025; Revised 2 April 2025; Accepted 3 April 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีเป้าหมายเพื่อ 1. วิเคราะห์ระดับปัจจุบันของการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล 2. เปรียบเทียบแนวทางการบริหารจัดการระบบดังกล่าวในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน และ 3. เสนอและประเมินแนวทางการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ การดำเนินงานวิจัยแบ่งออกเป็นสองระยะ โดยระยะแรกเป็นการศึกษาสถานการณ์ปัจจุบันและการเปรียบเทียบการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหารและครูผู้รับผิดชอบในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำนวน 140 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้

Citation:

* นัตอนงค์ บุญเลื่อน, ธัญเทพ สิทธิเสื่อ และ ศุภธนภุช ยอดสละ. (2568). การจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 456-471.

Natanong Bunluean, Thanyathep Sitthisue and Suphatanakris Yordsala. (2025). The Management Of Care And Support Systems On Digital Era School Under Surin Secondary Educational Service Area Office.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 456-471.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และแบบประเมิน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมถึงการทดสอบความแตกต่างโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ระยะที่สองเป็นการศึกษาแนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนผ่านการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) จากนั้นทำการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation) แปลผลโดยนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดเป็นช่วงตามค่าคะแนน

ผลการวิจัยพบว่า

1. สถานภาพปัจจุบันของการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์อยู่ในระดับสูง
2. เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสถานศึกษาขนาดต่าง ๆ พบว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05
3. แนวทางการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ได้จากการศึกษาครอบคลุม 5 ด้าน รวม 15 แนวทาง ซึ่งได้รับการประเมินว่ามีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในระดับสูง

คำสำคัญ: ดูแลช่วยเหลือ, สถานศึกษา, ยุคดิจิทัล

Abstract

This study aims to 1. analyze the current level of student support system management in the digital era, 2. compare the management approaches of such systems in schools of different sizes, and 3. propose and evaluate ways to develop the student support system in schools within the Surin Secondary Educational Service Area. The research is conducted in two phases. The first phase involves studying the current situation and comparing the management of student support systems based on school size. The sample group consists of 140 administrators and teachers responsible for student support in schools under the Surin Secondary Educational Service Area. Data are collected using surveys, interviews, and assessment forms. The statistical methods used for analysis include percentages, means, standard deviations, and one-way ANOVA

to test for differences. The second phase involves studying the management approaches for student support systems through interviews with school administrators who follow best practices. The feasibility and appropriateness of these approaches are then evaluated by five experts using descriptive statistics, including mean and standard deviation, and the results are interpreted by comparing the average scores with predetermined criteria in defined score ranges.

The results revealed that:

1. The current management of student support systems in schools under the Surin Secondary Educational Service Area Office was at a high level.
2. When comparing different school sizes, there was no statistically significant difference at the 0.05 level.
3. The proposed student support system management strategies covered five key areas with a total of 15 strategies, which were evaluated as highly appropriate and feasible.

Keywords: Care and support systems, School, Digital Era

บทนำ

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ โดยเป็นเครื่องมือหลักที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของบุคคลให้มีคุณภาพ ในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งเต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษามุ่งเน้นพัฒนาผู้เรียนให้มีความพร้อมทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรมจริยธรรม อันเป็นเป้าหมายหลักของระบบการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่กำหนดให้การศึกษาเป็นกระบวนการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนอย่างรอบด้าน ส่งเสริมศักยภาพและความสามารถในการดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

ในปัจจุบัน สังคมมีความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากปัจจัยต่าง ๆ รวมถึงเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ทำให้เด็กและเยาวชนเผชิญกับความท้าทายและปัญหาหลากหลาย อาทิ ผลกระทบจากกระแสวัฒนธรรมต่างชาติ การเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม และปัญหาทางสังคม เช่น การ

พนัก การใช้สารเสพติด และพฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ซึ่งล้วนส่งผลต่อการเรียนรู้และคุณภาพชีวิตของเยาวชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2552) การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยส่งเสริมและป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสังคม (เพ็ญศรี นิตยา, 2551)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้โรงเรียนทุกแห่งดำเนินระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม โดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินการ พร้อมทั้งมีการประสานงานกับเครือข่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนได้รับการดูแลอย่างเหมาะสม และพัฒนาไปสู่การเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและความสุข (คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา, 2567) อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนยังมีข้อจำกัดบางประการ เช่น ปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม พฤติกรรมเสี่ยง และปัญหาทางสังคมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ (นลินทิพย์ พรหมสังข์ และเด่น ชะเนติยง, 2558) การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพจึงต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย โดยเฉพาะสถานศึกษา ซึ่งต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของนักเรียนในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสม (คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา, 2567)

ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ได้มีการพัฒนาระบบ "Saren4Child" ตั้งแต่ปี 2563 เพื่อใช้ในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยครอบคลุมโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด 85 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์, 2567) ดังนั้น การศึกษานี้มีเป้าหมายเพื่อวิเคราะห์และประเมินการจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาแห่งนี้ เพื่อหาแนวทางพัฒนาและเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบให้สามารถรองรับความเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนเป็นต้นแบบในการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสภาพปัจจุบันการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางและประเมินแนวทางการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ดำเนินการเป็นสองระยะหลัก ได้แก่

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและเปรียบเทียบการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่สถานศึกษาภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 85 แห่ง แบ่งเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก 5 แห่ง ขนาดกลาง 59 แห่ง และขนาดใหญ่ 21 แห่ง

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยสถานศึกษาจำนวน 70 แห่ง ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) อ้างอิงตามตารางของ Krejcie & Morgan (1970: 608; อ้างถึงใน ธีระวุฒิ เอกะกุล, 2550: 143) โดยมีผู้ให้ข้อมูล 140 คน แบ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 70 คน และครูผู้ดูแลระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 70 คน (บุญชม ศรีสะอาด และคณะ, 2560)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน

1. ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม (Checklist) ครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา
2. การจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในยุคดิจิทัล โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2545: 74; อ้างอิงจาก Likert)
3. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาระดับสภาพปัจจุบันการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ขออนุญาตแนะนำตัวผู้วิจัยจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
2. ขออนุญาตจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ถึงผู้บริหารสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ เพื่อแนะนำตัวและขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระดับสภาพปัจจุบันของการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับระดับสภาพปัจจุบันของการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยจัดทำแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ (Google Form) และกำหนดระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามไม่เกิน 15 วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับหนังสือ
4. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้คืนมาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามระดับสภาพปัจจุบันการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ถามเกี่ยวกับเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ระดับการศึกษา และขนาดของสถานศึกษาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ (Frequency Distributions) และค่าร้อยละ (Percentages)

ตอนที่ 2 เป็นข้อคำถามเกี่ยวกับระดับสภาพปัจจุบันของการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

สุรินทร์ ที่ครอบคลุมเนื้อหาการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามคู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เพื่อรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประจำปี 2567 จำนวน 5 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การรู้จักนักเรียนรายบุคคล (2) การคัดกรองนักเรียน (3) การป้องกันและแก้ไขปัญห (4) การส่งเสริมและพัฒนา (5) การส่งต่อนักเรียน วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลผลโดยนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดเป็นช่วงตามค่าคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีระดับสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีระดับสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีระดับสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีระดับสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีระดับสภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิด ข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับระดับสภาพปัจจุบันการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์ ข้อมูลเชิงเนื้อหา (Content Analysis)

ระยะที่ 2 ศึกษาและประเมินแนวทางการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาแนวทางการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ใช้วิธีการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลโดยเจาะจง (Purposive Sampling) จากโรงเรียนต้นแบบที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ในปีการศึกษา 2567 โดยคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 3 คน จาก 3 สถานศึกษา (บุญชม ศรีสะอาด, 2553)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

แบบสอบถาม ประเมินแนวทางการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน แบ่งเป็น 2 ส่วน

1. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ของแนวทาง โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert (Likert's Rating Scale)

2. ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม เกี่ยวกับแนวทางการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นคำถามปลายเปิด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาแนวทางการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. การยกร่างแนวทางการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยการสัมภาษณ์

1.1 ขออนุญาตแนะนำตัวผู้วิจัยจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการยกร่างแนวทางการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยการสัมภาษณ์

1.2 ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 5 ท่าน เพื่อยื่นหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยและนัดหมายวันเวลาและสถานที่ในการสัมภาษณ์ เพื่อยกร่างแนวทางการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

1.3. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ เพื่อยกร่างแนวทางการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

2. การประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

2.1 ขออนุญาตแนะนำตัวผู้วิจัยจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ถึงผู้ทรงเชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน เพื่อขอความอนุเคราะห์ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

2.2 ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการประเมินความเหมาะสม และความ เป็นไปได้ของแนวทางการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมิน ความเหมาะสม และความ เป็นไปได้ ของแนวทางการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ยุคดิจิทัล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation) แปลผลโดยนำค่าเฉลี่ยมา เปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดเป็นช่วง ตามค่าคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นพิจารณาคัดเลือกแนวทางการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ สถานศึกษา ยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ที่มีความ เหมาะสม และความเป็นไปได้ ค่าเฉลี่ย (Mean) ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และมีค่าส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (Standard Deviation) ไม่เกิน 1.00 ให้ คัดเลือกไว้ ส่วนความเหมาะสม และความ เป็นไปได้ ของแนวทางที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์นี้อาจตัดทิ้งไปหรือนำไปปรับปรุงแก้ไขแล้วแต่กรณี ตามความเหมาะสม (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2540: 117)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางและประเมินแนวทางการจัดการ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา ยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสุรินทร์ ใช้สถิติเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

สถิติที่ใช้ในการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective Congruence) มีสูตรคำนวณ ดังนี้ (สมบัติ ท้ายเรือคำ, 2553 : 105)

$$IOC = \frac{\sum R}{N}$$

เมื่อ	IOC	แทน	ความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับจุดมุ่งหมาย
	$\sum R$	แทน	ผลรวมของคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ
	N	แทน	จำนวนผู้เชี่ยวชาญ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) จากสูตรต่อไปนี้ (บุญชม ศรีสะอาด. 2561 : 141)

$$\bar{x} = \frac{\sum x}{n}$$

เมื่อ	$\bar{x}$	แทน	ค่าเฉลี่ย
	$\sum x$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดในกลุ่ม
	n	แทน	จำนวนคะแนนในกลุ่ม

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) คำนวณ จากสูตร (บุญชม ศรีสะอาด. 2561: 143)

$$S.D. = \sqrt{\frac{N(\sum X) - (\sum X^2)}{N(N-1)}}$$

เมื่อ	S.D.	แทน	ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
	$\sum X^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนแต่ละตัวยกกำลังสอง
	$(\sum x)^2$	แทน	ผลรวมของคะแนนทั้งหมดยกกำลังสอง
N		แทน	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ผลการวิจัย

จากการศึกษาด้านการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในยุคดิจิทัล ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. การวิเคราะห์ระดับสภาพปัจจุบันของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยรวมแล้วอยู่ในระดับที่สูงที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงความพร้อมของสถานศึกษาในการนำเทคโนโลยีและกระบวนการบริหารจัดการมาใช้ในการสนับสนุนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2. การเปรียบเทียบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระหว่างสถานศึกษาขนาดต่างๆ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระบุว่า ค่าเฉลี่ยของการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เมื่อพิจารณาแยกตามขนาดของสถานศึกษา ไม่พบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าขนาดของสถานศึกษาไม่มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อการดำเนินงานในด้านนี้

3. การกำหนดแนวทางและประเมินประสิทธิภาพของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินโครงการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (Best Practice) พบว่า สามารถระบุแนวทางที่มีประสิทธิภาพได้ทั้งหมด 15 แนวทาง และเมื่อนำแนวทางดังกล่าวไปประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่าทั้งความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางเหล่านี้อยู่ในระดับที่สูงมาก

อภิปรายผล

จากการศึกษาแนวทางการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ซึ่งผู้วิจัยได้นำประเด็นที่น่าสนใจมาอภิปรายผลตามความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

1. ระดับสภาพปัจจุบันของทางการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ผลการวิจัยพบว่าการดำเนินงานของระบบดูแลนักเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริม และการป้องกันปัญหา มีระดับสูงมาก ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการการศึกษา โดยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาช่วยในการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

แนวทางนี้สอดคล้องกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในกระบวนการศึกษาตามที่ระบุในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่มุ่งเน้นให้สถานศึกษาใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนมีประสิทธิภาพสูงสุด เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยอื่น ๆ เช่น ผลการศึกษาของแพรวพลอย พัฒนะแสง (2565) ที่ศึกษาการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 พบว่า สถานศึกษามีการดำเนินงานในระดับปานกลาง แต่ยังคงมีความต้องการพัฒนาระบบในหลายด้าน โดยเฉพาะการคัดกรองนักเรียน การส่งเสริม

และการติดตามนักเรียนให้มีความเหมาะสมกับสภาพการณ์และปัญหาที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ งานวิจัยของจิตราพร สุทธิสาร (2562) เกี่ยวกับการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาเอกชนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ก็พบว่าสถานศึกษาในพื้นที่นี้มีการพัฒนาและดำเนินงานที่ดีในระดับสูง โดยเน้นการสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในห้าด้านหลัก ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริม การป้องกันและแก้ไข้ปัญหา และการส่งต่อนักเรียนการพัฒนาแนวทางการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในระบบดิจิทัลจึงจำเป็นต้องพิจารณาในหลายมิติ โดยเฉพาะการใช้งานเทคโนโลยีที่สามารถตอบสนองความต้องการที่แท้จริงของนักเรียนและสามารถนำไปปรับใช้ได้จริงในทุกระดับการศึกษา

2. เปรียบเทียบการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวม โดยรวมไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ .05 เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานตามขนาดของสถานศึกษา ซึ่งอาจจะไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยนี้อธิบายได้จากนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัดที่กำหนดกรอบและภารกิจให้ทุกสถานศึกษาปฏิบัติตามอย่างเป็นระบบ ด้วยการใช้ระบบ Saren4child ในการติดตามและจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในทุกสถานศึกษาในสังกัด โดยที่มีการอบรมการใช้ระบบนี้อย่างต่อเนื่องในทุกภาคเรียน รวมถึงการจัดการแข่งขันประเมินผลในทุกสามปี ซึ่งเป็นการสร้างมาตรฐานในการดำเนินงานที่สอดคล้องและมีประสิทธิภาพในทุกระดับ การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการสร้างเครือข่ายในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารและครูที่รับผิดชอบในระบบดูแลนักเรียนช่วยเพิ่มความสามารถในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างแท้จริง ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อติสร แอ่งคุณเขาว์ (2559) ซึ่งศึกษาในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 พบว่า การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขนาดต่างกันไม่แตกต่างกันในแง่ของการประสิทธิภาพในการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังสนับสนุนโดยงานวิจัยของ สุภัทสร สุริยะ (2562) ที่ศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสในกรุงเทพมหานคร ซึ่งพบว่าไม่พบความแตกต่างทางการดำเนินงานตามขนาดของโรงเรียน ทั้งในแง่ของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและความคิดเห็นของผู้บริหารและครู นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ ณรงค์ โคตรเพ็ง (2559) ในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่าไม่มีความแตกต่างในระดับการปฏิบัติและระดับปัญหาของการ

ดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเมื่อจำแนกตามประสบการณ์ทำงานและขนาดของสถานศึกษา ซึ่งเป็นการยืนยันให้เห็นถึงการทำงานที่มีมาตรฐานเดียวกันในทุกระดับของสถานศึกษา โดยไม่ขึ้นอยู่กับขนาดหรือประสบการณ์ของผู้ที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น การใช้เทคโนโลยีในการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จึงถือเป็นกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพและสามารถประยุกต์ใช้ได้เหมาะสมในทุกขนาดของสถานศึกษา

3. การศึกษาแนวทางและประเมินแนวทางการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า แนวทางการดำเนินงานโดยรวมมีความเหมาะสมและเป็นไปได้สูงสุดตามการประเมิน ซึ่งได้จากการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครูที่มีผลการดำเนินงานที่ดี (Best Practice) รวมทั้งการสังเคราะห์ข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญในด้านการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนยุคดิจิทัล โดยผลการศึกษานี้ได้นำเสนอแนวทางที่ครอบคลุม 5 ด้านหลัก รวม 15 แนวทาง ที่สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนาการบริหารงานในระดับสถานศึกษา

3.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่าแนวทางสำคัญคือการใช้วิธีการหลากหลายในการรู้จักนักเรียน เช่น การเยี่ยมบ้าน การสัมภาษณ์ผู้ปกครอง และการใช้ระบบ Saren4child เพื่อจัดเก็บข้อมูลนักเรียนอย่างเป็นระบบ อีกทั้งการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น Google Form, Line และ Facebook สำหรับการเก็บข้อมูลและสื่อสารกับนักเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งเป็นการสนับสนุนการตัดสินใจที่รวบรวมข้อมูลทั้งจากแหล่งข้อมูลโดยตรงและทางอ้อม เพิ่มความน่าเชื่อถือในการประเมินสถานการณ์และปัญหาของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น

3.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน แนวทางการจัดการเน้นที่ใช้ข้อมูลจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมาคัดกรองกลุ่มนักเรียนที่ต้องการความช่วยเหลือ โดยการสร้างโครงสร้างที่ชัดเจนในการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการใช้เทคโนโลยีเพื่อประมวลผลข้อมูลในการคัดกรอง ทำให้การประเมินผลมีความแม่นยำและเชื่อถือได้

3.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การปรับปรุงหลักสูตรและการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะชีวิต การเรียนรู้ และการแก้ปัญหาผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะของนักเรียนให้ตรงตามความต้องการในโลกที่เปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งใช้เทคโนโลยีในการบันทึกพฤติกรรมและประเมินผล

3.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาพฤติกรรม ได้รับการเสนอแนะให้มีการวางแผนมาตรการป้องกันปัญหาการรังแกนักเรียน รวมถึงการประสานความร่วมมือกับหน่วยงาน

ภายนอกเพื่อสนับสนุนการแก้ไขปัญหาพฤติกรรมโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการติดตามผลและปรับปรุงการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.5 ด้านการส่งต่อนักเรียน แนวทางในการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานภายนอกที่มีความสามารถเฉพาะด้านโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ทั้งนี้การติดตามและประเมินผลของการส่งต่อนักเรียนจะช่วยให้สามารถแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างรวดเร็วและตรงจุด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ได้สรุปผลดังนี้: สภาพปัจจุบันของการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับที่สูงที่สุด โดยผลการเปรียบเทียบการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัลตามขนาดของสถานศึกษาพบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ แนวทางการจัดการที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 ด้าน รวมเป็นจำนวน 15 แนวทาง ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษายุคดิจิทัลพบว่าอยู่ในระดับสูงที่สุด

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนรายบุคคล สถานศึกษาควรมีการวางระบบการบริหารงานนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในการจัดเก็บข้อมูลของผู้เรียนที่ถูกต้องและทันสมัยเป็นปัจจุบัน สามารถใช้งานและสืบค้นได้ตลอดเวลา เพื่อให้บุคคลที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ในลำดับต่อไป
2. ด้านการคัดกรอง สถานศึกษาควรมีการจัดทำคู่มือในการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการคัดกรองนักเรียนและมีการกำหนดกฎเกณฑ์แนวทางการจัดกลุ่มนักเรียน อย่างเหมาะสม เชื่อถือได้ ผ่านระบบเทคโนโลยีดิจิทัล
3. ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา สถานศึกษาควรมีมาตรการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียน ประชุมความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่างๆ และสะท้อนผลทุกภาคเรียน
4. ด้านการส่งเสริมนักเรียน สถานศึกษาควรจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมดำเนินการให้มีความหลากหลายกิจกรรม เช่น กิจกรรมด้านทักษะชีวิต ความสามารถด้านเทคโนโลยีนวัตกรรมใช้

เทคโนโลยีดิจิทัลในรูปแบบออนไลน์ส่งเสริมนักเรียน เพื่อให้นักเรียนแสดงความสามารถอย่างเต็มศักยภาพและมีคุณภาพ

5. ด้านการส่งต่อ สถานศึกษาควรมีการจัดระบบขั้นตอนการส่งต่อทั้งภายในและภายนอกอย่างชัดเจน มีการบันทึกผล ติดตาม และตรวจสอบอย่างเป็นระบบ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือ โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ผ่านการติดต่อสื่อสารตามช่องทางเครือข่ายสังคมออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา. (2567). *คู่มือการคัดเลือกสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา* เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2567 จาก <https://udn1.go.th/archives/8831>

จิตราพร สุทธิสาร. (2562). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ กศ.บ. มหาสารคาม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*

ณรงค์ โคตรเพ็ง. (2559). ระดับการปฏิบัติและระดับปัญหาของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนใน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 จังหวัดกาฬสินธุ์. ใน *วิทยานิพนธ์ กศ.ม.มหาสารคาม. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.*

นลินทิพย์ พรหมสังข์ และเด่น ชะเนติยง. (2558). รูปแบบการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมแก่นักเรียนประถมศึกษา ให้เติบโตเป็นคนดีของสังคมไทย. *วารสารปริชาต มหาวิทยาลัยทักษิณ*, 28(1), 38.

บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. เรียกใช้เมื่อ 31 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.moe.go.th/%B8%9A-%E0%B8%-%E0%B8%A8-2542/>

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2540). *วิธีการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

- เพ็ญศรี นิตยา. (2551). สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 4. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- แพรพลอย พัฒนะแสง. (2565). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สมบัติ ท้ายเรือคำ. (2553). *สถิติขั้นสูงสำหรับการวิจัยทางการศึกษา*. มหาสารคาม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- สุภัทสร สุริยะ. (2562). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสสังกัดกรุงเทพมหานคร. ใน *วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสยาม.
- สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. เรียกใช้เมื่อ 1 กุมภาพันธ์ 2567 จาก https://drive.google.com/file/d/116w6VSwScdKIX08sn4UzC_MJwbNEvsNi/view.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *หลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ : ชุมชมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- _____. (2567). *คู่มือการคัดเลือกสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา เพื่อรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประจำปี 2567*. กรุงเทพฯ: ชุมชมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- อดิสร แย่งคุณเซว. (2559). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11. ใน *วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.* นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- Krejcie, R. V. and Morgan, D. W. (1970). "Determining sample size for research activities". *Educational and psychological measurement*, 30(3), 607-610
- Mackenzie, A. R. (1969). *The management process in 3-D*. *Harvard Business Review*, 47(4), 87-95.

พลวัตทางสังคมที่ส่งผลต่อวิกฤตสุขภาพจิต*

SOCIAL DYNAMICS THAT INFLUENCE MENTAL HEALTH CRISES

พระครูวิจิตรวัชชัย (ภัทรเวทย์ วรปัญโญ) วรดิพัฒนรัตน์¹ และ มะลิ ทิพย์ประจง²

Phrakru Vivithawatchai (Varapunno)¹ and Mali Tipprajong²

¹⁻²วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

¹⁻²Phetchaburi Buddhist College, Thailand

Corresponding Author's Email: thipprajongmali@gmail.com

วันที่รับบทความ : 30 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 2 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 3 เมษายน 2568

Received 30 March 2025; Revised 2 April 2025; Accepted 3 April 2025

บทคัดย่อ

พลวัตทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อวิกฤตสุขภาพจิตมีความซับซ้อนและเกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายมิติ เช่น ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม และผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางสังคม เช่น การแพร่ระบาดของโรคหรือภัยพิบัติ

การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสามารถนำไปสู่ความเครียดทางการเงินและการสูญเสียความมั่นคง การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอาจทำให้เกิดความเหงาและโดดเดี่ยวในสังคม ขณะที่การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมอาจนำไปสู่ความขัดแย้งทางค่านิยมและวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางสังคมสามารถทำให้บุคคลหรือชุมชนต้องเผชิญกับความท้าทายทางสุขภาพจิต เช่น ภาวะซึมเศร้าและวิตกกังวล

การรับมือกับวิกฤตสุขภาพจิตที่เกิดจากพลวัตทางสังคมจำเป็นต้องมีการสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจในระดับบุคคลและชุมชน การเข้าถึงบริการสุขภาพจิตและการสร้างเครือข่ายสนับสนุนทางสังคมที่เข้มแข็งเป็นสิ่งสำคัญ ในสังคมที่มีความเหลื่อมล้ำและการเปลี่ยนแปลง

Citation:

* พระครูวิจิตรวัชชัย (ภัทรเวทย์ วรปัญโญ) วรดิพัฒนรัตน์ และ มะลิ ทิพย์ประจง. (2568). พลวัตทางสังคมที่ส่งผลต่อวิกฤตสุขภาพจิต. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 472-487.

Phrakru Vivithawatchai (Varapunno) and Mali Tipprajong. (2025). Social Dynamics That Influence Mental Health Crises. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 472-487.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

อย่างรวดเร็ว การรับมือที่มีประสิทธิภาพจะช่วยลดผลกระทบจากวิกฤตสุขภาพจิตและเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับบุคคลและชุมชนในระยะยาว

คำสำคัญ: พลวัต, สังคม, วิกฤตสุขภาพจิต

Abstract

The social dynamics impacting the mental health crisis are complex and involve several factors, such as economic and social inequality, technological changes, cultural shifts, and the effects of social crises like disease outbreaks or natural disasters.

Economic changes can lead to financial stress and the loss of security, while technological advancements may cause feelings of loneliness and social isolation. Cultural shifts can also lead to conflicts over values and differing lifestyles. Additionally, the impact of social crises can force individuals or communities to face mental health challenges, such as depression and anxiety.

Addressing the mental health crisis resulting from social dynamics requires strengthening mental resilience at both the individual and community levels. Access to mental health services and the establishment of strong social support networks are crucial. In societies marked by inequality and rapid change, effective responses can help mitigate the effects of the mental health crisis and build long-term resilience for individuals and communities.

Keywords: Dynamics, Society, Mental health crisis

บทนำ

ความเป็นมาและบริบทโลกในยุคปัจจุบันเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วและซับซ้อนในหลายมิติ ทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ก่อให้เกิดความไม่แน่นอนและความท้าทายที่ส่งผลกระทบต่อชีวิตของทุกคนในทุกระดับสถานการณ์ "เคราะห์" เช่น การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ภัยพิบัติทางธรรมชาติ และวิกฤตเศรษฐกิจ ได้ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อสังคม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิต

ความสัมพันธ์ และความมั่นคงของผู้คนการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของผู้คนในวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้ที่มีความเปราะบางทางสังคมและเศรษฐกิจ สภาพปัญหาสุขภาพจิต เช่น ภาวะซึมเศร้า วิตกกังวล และความเครียด กำลังเพิ่มขึ้นทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มเยาวชนและผู้สูงอายุการเข้าถึงบริการสุขภาพจิตยังคงเป็นปัญหาในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในประเทศที่มีรายได้น้อยและปานกลางความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิต โดยผู้ที่มีรายได้น้อยและผู้ที่อยู่ในกลุ่มชายขอบมีแนวโน้มที่จะเผชิญกับปัญหาสุขภาพจิตมากกว่า อ้างอิงจากข้อมูลขององค์การอนามัยโลก (WHO) ปัญหาสุขภาพจิตส่งผลกระทบต่อประชากรทั่วโลกอย่างกว้างขวาง และเป็นสาเหตุสำคัญของการสูญเสียปีสุขภาวะ (DALYs) (แผนงานพัฒนานวัตกรรมเชิงระบบเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพจิต, 2560) หลักการแนวคิด ทฤษฎี เชิงวิชาการ แนวทางปฏิบัติ มาตรฐานการแก้ไขปัญหาหรือการส่งเสริมพัฒนา หลักการและแนวคิดแนวคิดเรื่อง "ความเข้มแข็งทางใจ" (Resilience) เป็นสิ่งสำคัญในการรับมือกับสถานการณ์ "เคราะห์" และวิกฤตสุขภาพจิต ความเข้มแข็งทางใจหมายถึงความสามารถในการปรับตัวและฟื้นตัวจากความยากลำบาก แนวคิดเรื่อง "การสนับสนุนทางสังคม" (Social Support) เป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมสุขภาพจิต การมีเครือข่ายทางสังคมที่เข้มแข็งสามารถช่วยลดความเครียดและความโดดเดี่ยว แนวคิดการส่งเสริมสุขภาพจิตในชุมชน เป็นการส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาสุขภาพจิตของสมาชิกในชุมชนการดูแลสุขภาพจิตแบบองค์รวม คือการดูแลสุขภาพจิตที่คำนึงถึงปัจจัยทางร่างกาย จิตใจ และสังคม แนวทางปฏิบัติการส่งเสริมการเข้าถึงบริการสุขภาพจิตที่มีคุณภาพและครอบคลุมการสร้างความรู้ความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาสุขภาพจิต และการลดตราบาป การส่งเสริมความเข้มแข็งทางใจและการสร้างเครือข่ายทางสังคม การพัฒนาโปรแกรมและนโยบายที่ส่งเสริมความเสมอภาคทางสังคมและเศรษฐกิจการพัฒนาศักยภาพบุคลากรทางสุขภาพจิตให้มีความรู้ความสามารถในการดูแลผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิตในรูปแบบที่เหมาะสมกับบริบทของสังคมไทยอ้างอิงจาก คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีการพูดถึงปัจจัยการสร้างเสริมพลังใจ ภูมิใจให้เข้มแข็งในหลาย ๆ ด้าน (วินิยาญจน์ คงสุวรรณ, 2568) แรงจูงใจที่อยากจะศึกษา เหตุผลความคาดหวัง คุณค่าประโยชน์ ที่หวังได้จากการนำเสนอบทความให้แนวคิด แนวทางในการไปปรับใช้ในสังคมอย่างไร แรงจูงใจความต้องการที่จะเข้าใจและแก้ไขปัญหาสุขภาพจิตที่กำลังทวีความรุนแรงขึ้นในสังคมความปรารถนาที่จะส่งเสริมความเข้มแข็งทางใจและการสร้างสังคมที่เอื้อต่อสุขภาพจิตที่ดี ความคาดหวังและคุณค่าบทความนี้มีเป้าหมายที่จะให้ข้อมูลและแนวคิดที่เป็นประโยชน์แก่

ผู้ที่สนใจปัญหาสุขภาพจิตในการสร้างความตระหนักรู้และส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก ประโยชน์และการนำไปปรับใช้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโปรแกรมและนโยบายที่ส่งเสริมสุขภาพจิตในระดับบุคคล ชุมชน และประเทศ สามารถนำไปใช้ในการฝึกอบรมบุคลากรทางสุขภาพจิตและผู้ที่เกี่ยวข้องในการสร้างความตระหนักรู้และส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงทางสังคมการนำเสนอข้อมูลและแนวคิดในการสร้างสังคมที่มีความเข้าใจและยอมรับผู้ที่มีปัญหาสุขภาพจิตมากขึ้น พลวัตทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อวิกฤตสุขภาพจิต โดยพิจารณาถึงปัจจัยทางสังคมต่าง ๆ เช่น ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว และการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตของบุคคลและชุมชน งานวิจัยนี้ยังสำรวจถึงผลกระทบของวิกฤตการณ์ทางสังคม เช่น การแพร่ระบาดของโรค การเกิดภัยพิบัติและความขัดแย้งทางสังคมต่อสุขภาพจิตของประชากร นอกจากนี้ยังนำเสนอแนวทางในการรับมือกับวิกฤตสุขภาพจิตที่เกิดจากพลวัตทางสังคม โดยเน้นการสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจ การเข้าถึงบริการสุขภาพจิตและการสร้างเครือข่ายสนับสนุนทางสังคมที่เข้มแข็ง การฆ่าตัวตายในประเทศไทยปัจจุบันนี้ จะเห็นได้ชัดว่าเพิ่มขึ้นกว่าในอดีตเนื่องด้วยการก่อเหตุก็มีความซับซ้อนมากกว่าเดิมทั้ง ก็มีมูลเหตุและปัจจัยต่างๆเข้ามาเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการฆ่าตัวตายในประเทศได้มากกว่าเดิมและวิธีการฆ่าตัวตายก็มีความแตกต่างมากกว่าในอดีตปัญหาการคิดสั้นในสังคมไทยเป็นปัญหาที่มีมาอย่างยาวนาน และยังคงเป็นเรื่องที่น่ากังวลในปัจจุบัน แม้ว่าจะมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องพยายามแก้ไขปัญหาดังกล่าว แต่สถานการณ์ก็ยังไม่ดีขึ้นเท่าที่ควรสถิติที่น่าตกใจอัตราการฆ่าตัวตาย ในปี พ.ศ. 2565 ประเทศไทยมีอัตราการฆ่าตัวตายสำเร็จอยู่ที่ 6.63 ต่อประชากร 100,000 คน ซึ่งเป็นตัวเลขที่สูงเมื่อเทียบกับหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้กลุ่มอายุที่น่าห่วง กลุ่มอายุ 15-29 ปีเป็นกลุ่มที่มีอัตราการฆ่าตัวตายสูงที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและความท้าทายที่เยาวชนไทยกำลังเผชิญสาเหตุของการคิดสั้นมีความซับซ้อนและหลากหลาย ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ปัญหาความสัมพันธ์ ปัญหาการเรียนและการทำงาน ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการถูกกลั่นแกล้ง และปัญหาด้านสุขภาพจิต เช่น โรคซึมเศร้าปัจจัยที่ซับซ้อนความกดดันทางสังคม สังคมไทยให้ความสำคัญกับความสำเร็จและการมีหน้ามีตา ทำให้บุคคลต้องเผชิญปัญหาสังคมไทยในปัจจุบันมีมากมายหลากหลายด้าน หนึ่งในนั้นคือปัญหาการคิดสั้น ซึ่งเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว และสังคมโดยรวมสาเหตุของการคิดสั้นนั้นมีความซับซ้อนและมีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ปัญหาด้านจิตใจ ปัญหาความสัมพันธ์ ปัญหาทางเศรษฐกิจ

และสังคม ปัญหาการถูกกลั่นแกล้ง และอื่น ๆ ปัญหาเหล่านี้อาจส่งผลให้บุคคลรู้สึกสิ้นหวัง โดดเดี่ยว และไม่สามารถหาทางออกได้ การแก้ไขปัญหานี้จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทุกคน โดยมีแนวทางการแก้ไขที่สำคัญหลายประการ เช่น การส่งเสริมสุขภาพจิต การสร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพจิตเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อลดอคติและส่งเสริมให้ผู้ที่มีปัญหาเข้าถึงบริการช่วยเหลือได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ การส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างความสุขและผ่อนคลาย เช่น การออกกำลังกาย การทำสมาธิ หรือการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม ก็มีส่วนช่วยให้สุขภาพจิตดีขึ้นได้ การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนแก่ผู้ที่มีปัญหาเป็นสิ่งสำคัญ อาจทำได้โดยการให้คำปรึกษา การให้กำลังใจ หรือการช่วยเหลือด้านอื่น ๆ ที่จำเป็น นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายช่วยเหลือในชุมชนก็มีส่วนช่วยให้ผู้ที่มีปัญหาไม่รู้สึกโดดเดี่ยวและได้รับการสนับสนุนอย่างเหมาะสม

พลวัตทางสังคม

ความหมายพลวัตทางสังคมหมายถึงการเปลี่ยนแปลงและการเคลื่อนไหวที่เกิดขึ้นในสังคมอย่างต่อเนื่องและซับซ้อน ครอบคลุมถึงการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างทางสังคม ค่านิยม วัฒนธรรม เทคโนโลยี และความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ ในสังคม

พลวัตทางสังคมเป็นกระบวนการที่ไม่หยุดนิ่งและมีผลกระทบต่อทุกด้านของชีวิตมนุษย์ เอมิล เดอร์ไคม์ (Émile Durkheim) นักสังคมวิทยาชาวฝรั่งเศสที่ศึกษาเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงทางสังคม โดยเน้นไปที่ผลกระทบของความทันสมัยต่อความสัมพันธ์ทางสังคมและสุขภาพจิต คาร์ล มาร์กซ์ (Karl Marx) นักปรัชญาและนักเศรษฐศาสตร์ชาวเยอรมันที่วิเคราะห์พลวัตทางสังคมในบริบทของความขัดแย้งทางชนชั้นและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ แมกซ์ เวเบอร์ (Max Weber) นักสังคมวิทยาชาวเยอรมันที่ศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการทำให้เป็นเหตุเป็นผล (rationalization) และผลกระทบต่อสังคมสมัยใหม่วิกฤตสุขภาพจิต (Mental Health Crisis) ความหมายวิกฤตสุขภาพจิตหมายถึงสถานการณ์ที่สุขภาพจิตของบุคคลหรือกลุ่มคนอยู่ในภาวะที่เสี่ยงต่อการเกิดปัญหาสุขภาพจิตอย่างรุนแรง เช่น ภาวะซึมเศร้า วิตกกังวล โรคจิตเภท และการฆ่าตัวตายวิกฤตสุขภาพจิตสามารถเกิดจากปัจจัยหลายอย่าง เช่น ความเครียดทางเศรษฐกิจ ความรุนแรงในสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี และการขาดการสนับสนุนทางสังคม อารอน ที. เบ็ค (Aaron T. Beck) จิตแพทย์ชาวอเมริกันผู้พัฒนาทฤษฎีการบำบัด

ความคิดและพฤติกรรม (Cognitive Behavioral Therapy - CBT) ซึ่งใช้ในการรักษาปัญหาสุขภาพจิตต่าง ๆ มาร์ติน เซลิกแมน (Martin Seligman): นักจิตวิทยาชาวอเมริกันผู้ริเริ่มสาขาจิตวิทยาเชิงบวก (Positive Psychology) ซึ่งเน้นการส่งเสริมความสุขและความเป็นอยู่ที่ดี องค์การอนามัยโลก (World Health Organization - WHO) องค์การระหว่างประเทศที่ให้ข้อมูลและแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการส่งเสริมสุขภาพจิตและป้องกันปัญหาสุขภาพจิต

พลวัตทางสังคมที่ส่งผลต่อวิกฤตสุขภาพจิตปัจจัยทางสังคมที่ส่งผลต่อสุขภาพจิตความเหลื่อมล้ำทางสังคม ความไม่เท่าเทียมกันในด้านรายได้ การศึกษา และโอกาสทางสังคมสามารถเพิ่มความเครียดและความไม่มั่นคง ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพจิต การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มากเกินไปและการเปรียบเทียบกับผู้อื่นในโลกออนไลน์สามารถนำไปสู่ความวิตกกังวลและภาวะซึมเศร้าความรุนแรงในสังคมการสัมผัสกับความรุนแรงในรูปแบบต่างๆ เช่น ความรุนแรงในครอบครัว ความรุนแรงในชุมชน และความรุนแรงทางออนไลน์ สามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตในระยะยาวการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจความไม่แน่นอนทางเศรษฐกิจ การว่างงาน และความยากจนสามารถเพิ่มความเครียดและความวิตกกังวล ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพจิตการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมการเปลี่ยนแปลงค่านิยมและวิถีชีวิตอย่างรวดเร็วสามารถทำให้เกิดความสับสนและความรู้สึกโดดเดี่ยว ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพจิต ริชาร์ด วิลคินสัน (Richard Wilkinson) และ เคท พิคเก็ต (Kate Pickett): นักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของความเหลื่อมล้ำทางสังคมต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิต เซอร์รี่ เทอร์เคิล (Sherry Turkle) นักวิชาการที่ศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของเทคโนโลยีต่อความสัมพันธ์ทางสังคมและสุขภาพจิต

การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น ความยากจน การว่างงาน หรือความเหลื่อมล้ำ อาจเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลรู้สึกเครียดและสิ้นหวัง การแก้ไขปัญหาเหล่านี้จึงเป็นสิ่งสำคัญในการลดความเสี่ยงของการคิดสั้นการป้องกันการถูกกลั่นแกล้ง การถูกกลั่นแกล้งเป็นปัญหาที่ร้ายแรงและสามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของบุคคลอย่างมาก การป้องกันและแก้ไขปัญหาการถูกกลั่นแกล้งจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยอาจทำได้โดยการสร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับการกลั่นแกล้ง การส่งเสริมวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข และการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ถูกกลั่นแกล้งการเข้าถึงบริการช่วยเหลือ การเข้าถึงบริการช่วยเหลือ เช่น สายด่วนสุขภาพจิต หรือคลินิกให้คำปรึกษา เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ที่มีความทุกข์ การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับบริการเหล่านี้จึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ผู้ที่มี

ปัญหาเข้าถึงความช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็วการแก้ไขปัญหาการคิดสั้นเป็นเรื่องที่ต้องใช้เวลาและความพยายามจากทุกฝ่าย การร่วมมือกันและดำเนินงานตามแนวทางที่กล่าวมาข้างต้น จะช่วยลดปัญหาการคิดสั้นในสังคมไทยได้อย่างยั่งยืน

กับความกดดันในการแข่งขันและการพิสูจน์ตนเองการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็วทำให้หลายคนปรับตัวไม่ทันและรู้สึกไม่มั่นคงการเข้าถึงบริการสุขภาพจิต การเข้าถึงบริการสุขภาพจิตยังจำกัด โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล นอกจากนี้ ความเชื่อและทัศนคติที่ผิดเกี่ยวกับสุขภาพจิตก็เป็นอุปสรรคต่อการขอความช่วยเหลือการขาดการสนับสนุนทางสังคม การขาดการสนับสนุนจากครอบครัว เพื่อนฝูง หรือชุมชน ทำให้บุคคลรู้สึกโดดเดี่ยวและไม่ได้รับการช่วยเหลือการส่งเสริมสุขภาพจิต การสร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพจิตเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อลดอคติและส่งเสริมให้ผู้ที่ปัญหาเข้าถึงบริการช่วยเหลือได้ง่ายขึ้นการให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนแก่ผู้ที่มีปัญหาเป็นสิ่งสำคัญ อาจทำได้โดยการให้คำปรึกษา การให้กำลังใจ หรือการช่วยเหลือด้านอื่น ๆ ที่จำเป็นการแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม ปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม เช่น ความยากจน การว่างงาน หรือความเหลื่อมล้ำ อาจเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลรู้สึกเครียดและสิ้นหวัง การแก้ไขปัญหาเหล่านี้จึงเป็นสิ่งสำคัญการป้องกันการถูกกลั่นแกล้ง การถูกกลั่นแกล้งเป็นปัญหาที่ร้ายแรงและสามารถส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของบุคคลอย่างมาก การป้องกันและแก้ไขปัญหาการถูกกลั่นแกล้งจึงเป็นสิ่งสำคัญการเข้าถึงบริการช่วยเหลือ การเข้าถึงบริการช่วยเหลือ เช่น สายด่วนสุขภาพจิต หรือคลินิกให้คำปรึกษา เป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ที่มีปัญหา การเผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับบริการเหล่านี้จึงเป็นสิ่งสำคัญบทบาทของทุกคนปัญหาการคิดสั้นเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทุกคน การสร้างสังคมที่เข้าใจและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การส่งเสริมการเข้าถึงบริการสุขภาพจิต และการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม จะช่วยลดปัญหาการคิดสั้นในสังคมไทยได้อย่างยั่งยืนแหล่งข้อมูลเพิ่มเติมสายด่วนสุขภาพจิต 1323 ให้บริการปรึกษาและช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาด้านสุขภาพจิตเว็บไซต์กรมสุขภาพจิต (กรมสุขภาพจิต, 2568) หากคุณกำลังประสบปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือ อย่าลังเลที่จะติดต่อขอความช่วยเหลือจากแหล่งข้อมูลข้างต้นมูลเหตุของปัญหาการคิดสั้นในสังคมไทยมีความซับซ้อนและเกี่ยวพันกับหลายปัจจัย ทั้งในระดับบุคคล ระดับสังคม และระดับโครงสร้าง โดยสามารถจำแนกออกได้ดังนี้

1. ปัจจัยระดับบุคคล

ปัญหาด้านสุขภาพจิต โรคซึมเศร้า โรควิตกกังวล โรคไบโพลาร์ หรือปัญหาทางจิตเวชอื่นๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคคลมีความเสี่ยงในการคิดสั้น ผู้ที่มีปัญหาเหล่านี้มักรู้สึกสิ้นหวัง โดดเดี่ยว และไม่สามารถหาทางออกได้ ความเครียดและความกดดัน ความเครียดจากปัญหาต่างๆ ในชีวิต เช่น การเรียน การงาน ความสัมพันธ์ หรือปัญหาเศรษฐกิจ อาจเป็นชนวนเหตุให้บุคคลเกิดความรู้สึกกดดันและนำไปสู่การคิดสั้นได้ การขาดทักษะการรับมือกับปัญหา บุคคลที่ขาดทักษะในการจัดการกับอารมณ์และความเครียด หรือขาดทักษะในการแก้ไขปัญหา มักมีความเสี่ยงในการคิดสั้นมากกว่าประสบการณ์การถูกทำร้ายหรือการสูญเสีย การเคยประสบกับเหตุการณ์ที่กระทบกระเทือนจิตใจอย่างรุนแรง เช่น การถูกทำร้าย การถูกทอดทิ้ง หรือการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก อาจเป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีความคิดที่จะทำร้ายตนเอง

2. ปัจจัยระดับสังคม

ความคาดหวังทางสังคม สังคมไทยให้ความสำคัญกับความสำเร็จและการมีหน้ามีตา ทำให้บุคคลต้องเผชิญกับความกดดันในการแข่งขันและการพิสูจน์ตนเอง หากไม่สามารถทำได้ตามความคาดหวัง ก็อาจทำให้เกิดความรู้สึกผิดหวังและนำไปสู่การคิดสั้นได้ การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว เช่น การว่างงาน ปัญหาหนี้สิน หรือความเหลื่อมล้ำ อาจทำให้บุคคลรู้สึกไม่มั่นคงและนำไปสู่ความเครียดและปัญหาทางจิตใจได้ การเข้าถึงบริการสุขภาพจิต การเข้าถึงบริการสุขภาพจิตยังจำกัด โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล นอกจากนี้ ความเชื่อและทัศนคติที่ผิดเกี่ยวกับสุขภาพจิตก็เป็นอุปสรรคต่อการขอความช่วยเหลือ การขาดการสนับสนุนทางสังคม การขาดการสนับสนุนจากครอบครัว เพื่อนฝูง หรือชุมชน ทำให้บุคคลรู้สึกโดดเดี่ยวและไม่ได้รับการช่วยเหลือ

3. ปัจจัยระดับโครงสร้าง

นโยบายและกฎหมาย การขาดนโยบายและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาการคิดสั้นอย่างครอบคลุม อาจทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างไม่ต่อเนื่องและไม่ยั่งยืน การขาดแคลนทรัพยากร การขาดแคลนทรัพยากร เช่น งบประมาณ บุคลากร และองค์ความรู้ อาจเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาการคิดสั้น ความเชื่อมโยงของปัจจัยต่างๆ ปัจจัยต่างๆ ที่กล่าวมาข้างต้นมีความเชื่อมโยงและส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน ยกตัวอย่างเช่น ปัญหาเศรษฐกิจอาจทำให้บุคคลเกิดความรู้สึกเครียดและนำไปสู่ปัญหาด้านสุขภาพจิต ซึ่งอาจเพิ่มความเสี่ยงในการคิดสั้นได้ นอกจากนี้ การขาดการสนับสนุนทางสังคม

อาจทำให้บุคคลรู้สึกโดดเดี่ยวและไม่สามารถเข้าถึงความช่วยเหลือได้ความสำคัญของการทำความเข้าใจมูลเหตุการณทำความเข้าใจมูลเหตุของปัญหาการคิดสั้นเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การแก้ไขปัญหการคิดสั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทุกคน โดยการสร้างสังคมที่เข้าใจและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การส่งเสริมการเข้าถึงบริการสุขภาพจิต และการร่วมมือกันแก้ไขปัญหทางเศรษฐกิจและสังคมปัจจัยที่นำไปสู่การคิดสั้นในสังคมไทยมีความหลากหลายและซับซ้อน ซึ่งสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 กลุ่มหลัก ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

ภาวะสุขภาพจิตโรคทางจิตเวช ผู้ที่มีภาวะซึมเศร้า, โรควิตกกังวล, โรคไบโพลาร์, โรคจิตเภท หรือปัญหาทางจิตเวชอื่น ๆ มีความเสี่ยงสูงต่อการคิดสั้นการใช้สารเสพติด การใช้สารเสพติดและเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นประจำส่งผลกระทบต่อการทำงานของสมองและเพิ่มความเสี่ยงต่อการคิดสั้นความเครียดและแรงกดดันปัญหาชีวิต ความเครียดจากปัญหาความสัมพันธ์, การเรียน, การงาน, การเงิน, หรือปัญหาชีวิตอื่น ๆ สามารถนำไปสู่ความรู้สึกสิ้นหวังและหมดหนทางความคาดหวังทางสังคมแรงกดดันจากความคาดหวังของสังคม, ครอบครัว, หรือตนเอง อาจทำให้บุคคลรู้สึกกดดันและนำไปสู่การคิดสั้นได้ประสบการณ์ในอดีต การถูกทำร้าย ผู้ที่เคยถูกทำร้ายร่างกาย, จิตใจ, หรือทางเพศ มีแนวโน้มที่จะมีปัญหทางจิตใจและเพิ่มความเสี่ยงต่อการคิดสั้นการสูญเสีย การสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รัก, การเลิกรา, หรือการสูญเสียสิ่งสำคัญในชีวิต อาจนำไปสู่ความเศร้า เสียใจ และความรู้สึกโดดเดี่ยว ลักษณะนิสัยและทักษะการขาดทักษะการรับมือ ผู้ที่ขาดทักษะในการจัดการกับอารมณ์, ความเครียด, หรือปัญหา อาจไม่สามารถหาทางออกที่เหมาะสมและนำไปสู่การคิดสั้นได้การมองโลกในแง่ลบ ผู้ที่มีแนวโน้มมองโลกในแง่ลบ, คิดลบ, หรือมีความคิดที่บิดเบือน อาจมีความเสี่ยงสูงต่อการเกิดภาวะซึมเศร้าและคิดสั้น

2. ปัจจัยทางสังคม

ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมความยากจนปัญหาความยากจน, การว่างงาน, หรือหนี้สินอาจสร้างความเครียดและนำไปสู่ความรู้สึกสิ้นหวัง ความเหลื่อมล้ำ ความเหลื่อมล้ำทางสังคม, การเลือกปฏิบัติ, หรือการไม่ได้รับความเป็นธรรม อาจทำให้บุคคลรู้สึกโดดเดี่ยวและถูกทอดทิ้งสภาพแวดล้อมความรุนแรง การอยู่ในสภาพแวดล้อมที่มีความรุนแรง, การทะเลาะวิวาท, หรือการถูกกลั่นแกล้ง อาจส่งผลกระทบต่อจิตใจและเพิ่มความเสี่ยงต่อการคิดสั้นการเข้าถึงบริการ การเข้าถึงบริการสุขภาพจิต, การปรึกษา, หรือการช่วยเหลือที่จำกัด อาจทำให้ผู้ที่มีปัญหาไม่

สามารถเข้าถึงการรักษาและการสนับสนุนที่เหมาะสมอิทธิพลจากสื่อการนำเสนอข่าว การนำเสนอข่าวการฆ่าตัวตายอย่างไม่เหมาะสม อาจกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการลอกเลียนแบบสื่อสังคมออนไลน์ การกลั่นแกล้ง, การ Cyberbully, หรือการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่นในสื่อสังคมออนไลน์ อาจสร้างความเครียดและนำไปสู่การคิดสั้นได้

3. ปัจจัยทางวัฒนธรรม

ความเชื่อและทัศนคติการตีตรา การตีตราผู้ที่มีปัญหาทางจิตเวชหรือผู้ที่คิดสั้น อาจทำให้บุคคลรู้สึกอับอายและไม่กล้าขอความช่วยเหลือค่านิยม ค่านิยมที่เน้นความสำเร็จ, การแข่งขัน, หรือการพึ่งพาตนเอง อาจทำให้ผู้ที่ไม่สามารถทำตามความคาดหวังรู้สึกผิดหวังและนำไปสู่การคิดสั้นได้ การสนับสนุนทางสังคม การขาดการสนับสนุน การขาดการสนับสนุนจากครอบครัว, เพื่อนฝูง, หรือชุมชน อาจทำให้บุคคลรู้สึกโดดเดี่ยวและไม่ได้รับการช่วยเหลือ การเข้าถึงความช่วยเหลือ การเข้าถึงความช่วยเหลือจากผู้เชี่ยวชาญ, หน่วยงาน, หรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง อาจเป็นเรื่องยากสำหรับบางคน ความเชื่อมโยงของปัจจัยต่าง ๆ ปัจจัยต่าง ๆ ที่กล่าวมาข้างต้นมีความเชื่อมโยงและส่งผลกระทบซึ่งกันและกัน ยกตัวอย่างเช่น ปัญหาเศรษฐกิจอาจทำให้บุคคลเกิดความเครียดและนำไปสู่ปัญหาด้านสุขภาพจิต ซึ่งอาจเพิ่มความเสี่ยงในการคิดสั้นได้ นอกจากนี้ การขาดการสนับสนุนทางสังคมอาจทำให้บุคคลรู้สึกโดดเดี่ยวและไม่สามารถเข้าถึงความช่วยเหลือได้ความสำคัญของการทำความเข้าใจปัจจัย การทำความเข้าใจปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการคิดสั้นเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหาที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การแก้ไขปัญหาการคิดสั้นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทุกคน โดยการสร้างสังคมที่เข้าใจและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การส่งเสริมการเข้าถึงบริการสุขภาพจิต และการร่วมมือกันแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม แรงจูงใจ แรงจูงใจในการคิดสั้น หรือการฆ่าตัวตาย เป็นเรื่องที่ซับซ้อนและมีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล อย่างไรก็ตาม พอจะสรุปแรงจูงใจหลัก ๆ ได้ดังนี้

1. ความรู้สึกสิ้นหวังและหมดหนทาง

ผู้ที่คิดสั้นมักรู้สึกชีวิตของตนเองไม่มีความหมาย ไม่มีความหวัง และไม่สามารถหาทางออกหรือแก้ไขปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่ได้ความรู้สึกเหล่านี้อาจเกิดขึ้นจากปัญหาที่รุมเร้าเข้ามาในชีวิต เช่น ปัญหาความสัมพันธ์ ปัญหาการเรียน การงาน ปัญหาการเงิน หรือปัญหา

ด้านสุขภาพเมื่อรู้สึกว่าจะไม่สามารถทนรับกับสถานการณ์ที่เป็นอยู่ได้อีกต่อไป การฆ่าตัวตายจึงกลายเป็นทางออกที่พวกเขาคิดว่า "ดีที่สุด" ในขณะนั้น

2. ความเจ็บปวดทางจิตใจที่ทนไม่ได้

ผู้ที่คิดสั้นอาจกำลังเผชิญกับความเจ็บปวดทางจิตใจอย่างรุนแรง เช่น ความเศร้า ความโกรธ ความอับอาย หรือความรู้สึกผิดความเจ็บปวดเหล่านี้อาจเกิดขึ้นจากเหตุการณ์ที่กระทบกระเทือนจิตใจอย่างรุนแรง เช่น การถูกทำร้าย การถูกทอดทิ้ง หรือการสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักเมื่อความเจ็บปวดทางจิตใจรุนแรงเกินกว่าจะทนได้ การฆ่าตัวตายจึงกลายเป็นทางเลือกที่พวกเขาคิดว่าจะช่วยให้พ้นจากความทุกข์ทรมาน

3. ความต้องการที่จะหลุดพ้น

ผู้ที่คิดสั้นอาจต้องการที่จะหลุดพ้นจากความทุกข์ทรมาน ความเจ็บปวด หรือปัญหาที่กำลังเผชิญอยู่พวกเขาอาจมองว่าการฆ่าตัวตายเป็นทางเดียวที่จะทำให้พวกเขาหลุดพ้นจากสถานการณ์ที่เป็นอยู่ และไปสู่ "ที่ที่สงบ"

ความต้องการที่จะหลุดพ้นนี้อาจเกิดจากความเชื่อที่ผิด ๆ ว่าการตายจะทำให้ทุกอย่างจบสิ้น และพวกเขาจะไม่ต้องเผชิญกับปัญหาอีกต่อไป

4. การขาดการสนับสนุนและความเข้าใจ

ผู้ที่คิดสั้นอาจรู้สึกโดดเดี่ยว ไม่ได้รับการสนับสนุน ไม่มีความเข้าใจจากคนรอบข้างพวกเขาอาจรู้สึกว่าจะไม่มีใครรับฟัง ไม่มีใครเข้าใจความรู้สึกของพวกเขา และไม่มีใครสามารถช่วยเหลือพวกเขาได้การขาดการสนับสนุนและความเข้าใจนี้อาจทำให้พวกเขารู้สึกสิ้นหวังและนำไปสู่การคิดสั้นได้

5. ปัญหาด้านสุขภาพจิต

ผู้ที่มีปัญหาด้านสุขภาพจิต เช่น โรคซึมเศร้า โรควิตกกังวล หรือโรคไบโพลาร์ มีความเสี่ยงสูงต่อการคิดสั้นโรคเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการทำงานของสมองและอารมณ์ ทำให้ผู้ป่วยมีความคิดและความรู้สึกที่เปลี่ยนแปลงไปผู้ป่วยอาจมีความคิดเชิงลบ มองโลกในแง่ร้าย และรู้สึกสิ้นหวัง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่นำไปสู่การคิดสั้นสิ่งสำคัญที่ต้องจำแรงจูงใจในการคิดสั้นมีความซับซ้อนและแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคลการทำความเข้าใจแรงจูงใจเหล่านี้เป็นสิ่งสำคัญเพื่อให้เราสามารถให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนผู้ที่กำลังคิดสั้นได้อย่างเหมาะสมหากคุณกำลังคิดสั้น หรือกำลังเผชิญกับปัญหาที่ยากลำบาก อย่าลังเลที่จะขอความช่วยเหลือจากคนใกล้ชิด หรือผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิต แหล่งข้อมูลเพิ่มเติม สายด่วนสุขภาพจิต 1323 ให้บริการปรึกษาและช่วยเหลือผู้ที่มีปัญหาด้านสุขภาพจิต เว็บไซต์กรมสุขภาพจิต

<https://dmh.go.th/services/> หากคุณกำลังประสบปัญหาหรือต้องการความช่วยเหลือ อย่าลังเลที่จะติดต่อขอความช่วยเหลือจากแหล่งข้อมูลข้างต้น

การแก้ไขปัญหาการคิดสั้นเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งในระดับบุคคล ครอบครัว ชุมชน และสังคม โดยมีแนวทางการแก้ไขที่สำคัญหลายประการ ดังนี้

1. การป้องกันและส่งเสริมสุขภาพจิต

สร้างความตระหนักและความเข้าใจ ครอบครักรให้ความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับสุขภาพจิตและการคิดสั้นอย่างถูกต้อง เพื่อลดอคติและการตีตราผู้ที่มีปัญหาส่งเสริมการเข้าถึงบริการ พัฒนาและขยายบริการด้านสุขภาพจิตให้เข้าถึงง่ายและครอบคลุมทุกกลุ่มวัย โดยเฉพาะในพื้นที่ห่างไกล สนับสนุนการดูแลตนเอง ส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้และทักษะในการดูแลสุขภาพจิตของตนเอง เช่น การจัดการความเครียด การผ่อนคลาย และการสร้างความเข้มแข็งทางใจ สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อสุขภาพจิต สร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดี และส่งเสริมความผูกพันในครอบครัวและชุมชน

2. การให้ความช่วยเหลือและสนับสนุน

การให้คำปรึกษาและบำบัด ให้บริการให้คำปรึกษาและบำบัดแก่ผู้ที่มีปัญหาด้านสุขภาพจิต หรือผู้ที่กำลังคิดสั้น โดยผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพจิต การสนับสนุนทางสังคม สร้างเครือข่ายช่วยเหลือและสนับสนุนในชุมชน เพื่อให้ผู้ที่มีปัญหาได้รับการดูแลและช่วยเหลือจากครอบครัว การช่วยเหลือด้านอื่น ๆ ให้ความช่วยเหลือด้านอื่น ๆ ที่จำเป็น เช่น การช่วยเหลือด้านการเงิน การงาน หรือที่พักอาศัย เพื่อลดปัญหาและความเครียดที่อาจเป็นปัจจัยกระตุ้นการคิดสั้น

3. การแก้ไขปัญหาทางเศรษฐกิจและสังคม

ลดความเหลื่อมล้ำ ลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม เพื่อลดความเครียดและความกดดันที่อาจเป็นปัจจัยกระตุ้นการคิดสั้น ส่งเสริมการมีงานทำ ส่งเสริมการมีงานทำและสร้างรายได้ที่มั่นคง เพื่อให้บุคคลมีความมั่นคงในชีวิตและลดความเครียด

พัฒนาคุณภาพชีวิต พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา สาธารณสุข และสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างสังคมที่เอื้อต่อการมีสุขภาพจิตที่ดี

4. การป้องกันการถูกกลั่นแกล้ง

สร้างความตระหนัก สร้างความตระหนักและความเข้าใจเกี่ยวกับการกลั่นแกล้งและผลกระทบต่อสุขภาพจิต ส่งเสริมวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ส่งเสริมวัฒนธรรมการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข เคารพซึ่งกันและกัน และไม่ใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหาให้ความช่วยเหลือ ให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนแก่ผู้ที่ถูกกลั่นแกล้ง ทั้งในโรงเรียน ที่ทำงาน และในชุมชน

5. การเข้าถึงบริการช่วยเหลือ

เผยแพร่ข้อมูล เผยแพร่ข้อมูลเกี่ยวกับบริการช่วยเหลือ เช่น สายด่วนสุขภาพจิต หรือคลินิกให้คำปรึกษา ให้ประชาชนเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย พัฒนาช่องทางการเข้าถึง พัฒนาช่องทางการเข้าถึงบริการช่วยเหลือให้หลากหลาย เช่น โทรศัพท์ เว็บไซต์ แอปพลิเคชัน หรือช่องทางออนไลน์อื่น ๆ บทบาทของทุกคนการแก้ไขปัญหาการคิดสั้นเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทุกคน โดยมีบทบาทที่สำคัญดังนี้ บุคคล ดูแลสุขภาพจิตของตนเองและคนใกล้ชิด สังเกตสัญญาณเตือน และให้ความช่วยเหลือ เมื่อพบว่ามีคนกำลังคิดสั้น ครอบครัว สร้างบรรยากาศที่อบอุ่น เข้าใจ และให้การสนับสนุนแก่สมาชิกในครอบครัว ชุมชน สร้างชุมชนที่เข้มแข็ง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ที่ต้องการ สังคม สร้างสังคมที่เข้าใจและยอมรับความแตกต่าง ลดอคติและการตีตรา และส่งเสริมการเข้าถึงบริการช่วยเหลือ

พลวัตทางสังคมที่ส่งผลต่อวิกฤตสุขภาพจิต

พลวัตทางสังคมที่ส่งผลกระทบต่อวิกฤตสุขภาพจิตเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยหลายมิติ โดยมีปัจจัยหลักที่สำคัญ ได้แก่ ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม รวมถึงผลกระทบจากวิกฤตการณ์ทางสังคมต่าง ๆ เช่น การแพร่ระบาดของโรค หรือภัยพิบัติที่เกิดขึ้นในสังคม

หนึ่งในปัจจัยที่สำคัญในการเปลี่ยนแปลงสังคมคือความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม ซึ่งสามารถนำไปสู่ความเครียดทางการเงินและการสูญเสียความมั่นคงในชีวิต ผลกระทบนี้สามารถสร้างความเครียดและภาวะวิตกกังวลในกลุ่มประชากรที่ได้รับผลกระทบ (Marmot et al., 1999) นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เช่น การใช้สื่อสังคมออนไลน์ใน

ระดับที่มากเกินไปอาจนำไปสู่การแยกตัวจากสังคม และเพิ่มความรู้สึกเหงาและโดดเดี่ยว (Primack et al., 2017)

การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมที่รวดเร็วก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่สามารถสร้างความขัดแย้งทางค่านิยมในสังคม ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพจิตของบุคคลและชุมชนได้ (Hofstede, 2001) การเปลี่ยนแปลงนี้สามารถทำให้บุคคลรู้สึกไม่มั่นคงและสูญเสียความเป็นตัวตน ซึ่งสามารถนำไปสู่ภาวะซึมเศร้าและความวิตกกังวลได้

การเผชิญหน้ากับวิกฤตการณ์ทางสังคม เช่น การแพร่ระบาดของโรคหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติสามารถเพิ่มความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิตในระดับชุมชนและบุคคล (Galea et al., 2005) ความเครียดที่เกิดจากเหตุการณ์เหล่านี้สามารถทำให้บุคคลและชุมชนมีความเสี่ยงสูงขึ้นในการเกิดภาวะซึมเศร้าและโรควิตกกังวล

การสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจในระดับบุคคลและชุมชนถือเป็นแนวทางที่สำคัญในการรับมือกับผลกระทบจากพลวัตทางสังคม การเข้าถึงบริการสุขภาพจิตและการสร้างเครือข่ายสนับสนุนทางสังคมที่เข้มแข็งก็เป็นสิ่งสำคัญในการลดผลกระทบจากวิกฤตสุขภาพจิต (World Health Organization, 2013)

พลวัตทางสังคมที่ส่งผลต่อวิกฤตสุขภาพจิตเกี่ยวข้องกับหลายปัจจัยที่มีผลกระทบต่อบุคคลและชุมชน ความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมเป็นปัจจัยหลักที่สามารถนำไปสู่ความเครียดทางการเงินและการสูญเสียความมั่นคงในชีวิต ผลกระทบนี้สามารถทำให้บุคคลมีความวิตกกังวลและภาวะเครียดได้อย่างมาก นอกจากนี้ การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว โดยเฉพาะการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในปริมาณที่มากเกินไป อาจทำให้บุคคลรู้สึกเหงาและโดดเดี่ยว การเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมก็สามารถสร้างความขัดแย้งทางค่านิยม ซึ่งส่งผลต่อสุขภาพจิตและความเป็นอยู่ของบุคคลได้ การเปลี่ยนแปลงในค่านิยมและวิถีชีวิตอาจทำให้บางคนรู้สึกไม่มั่นคงในตัวเองและเกิดภาวะซึมเศร้า การเผชิญกับวิกฤตการณ์ทางสังคม เช่น การแพร่ระบาดของโรคหรือภัยพิบัติทางธรรมชาติ ก็สามารถเพิ่มความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิตได้ ทั้งความเครียดจากเหตุการณ์เหล่านี้และการสูญเสียที่เกิดขึ้นสามารถทำให้บุคคลในชุมชนมีความเสี่ยงสูงในการประสบกับภาวะซึมเศร้าและวิตกกังวลได้ ในการรับมือกับวิกฤตสุขภาพจิตที่เกิดจากพลวัตทางสังคม การสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจทั้งในระดับบุคคลและชุมชนจึงเป็นสิ่งสำคัญ การเข้าถึงบริการสุขภาพจิตและการมีเครือข่ายสนับสนุนทางสังคมที่

แข็งแกร่งจะช่วยลดผลกระทบจากวิกฤตสุขภาพจิตและเสริมสร้างความแข็งแกร่งให้กับบุคคล และชุมชนในการเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ ในอนาคต

สรุป

การเปลี่ยนแปลงสังคมอย่างรวดเร็วอาจจะส่งผลให้เกิดการทิ้งการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมของสังคมมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์ของโลกบางครั้งจะเห็นได้ว่าสังคมชุมชนจะมีการนำเอาวัฒนธรรมใหม่ๆ เข้ามาใช้ในพื้นที่ของตนเองมากกว่าในอดีต จนทำให้ค่านิยม ความเชื่อ วิถีชีวิตของคนในชุมชนถูกเปลี่ยนไปตามบริบทของโลกทั้งด้านการศึกษา การดูแลสุขภาพ ค่านิยม สังคมครอบครัวก็มีการพัฒนาตามสถานการณ์ ดังนั้น ที่การพลวัตของประชากรของคนในชุมชนอาจจะมีปัญหาเกี่ยวกับสภาวะความเครียดหรือการคิดสั้นในปัจจุบันนี้ สามารถเกิดขึ้นตลอดเวลาปัญหาเกี่ยวกับการคิดสั้นฆ่าตัวตายก็มีมูลเหตุแตกต่างกันออกไป จะเห็นได้ปัญหาการฆ่าตัวตายเริ่มจะมีความรุนแรงขึ้นเรื่อยๆ ทั้งจากปัญหาส่วนตัวและปัญหาสังคมตลอดถึงความเชื่อและค่านิยมของผู้กระทำการเอง ประเทศไทยถือว่าการเฝ้าระวังหรือว่าการสร้างภูมิคุ้มกันในการจะดำเนินการแก้ไขปัญหานี้ถือว่ารัฐบาลก็ยังไม่สามารถดำเนินการให้เกิดความชัดเจนอาจจะด้วยปัญหานี้เป็นเรื่องที่ซับซ้อนคาดการณ์ได้อย่างเพราะกรณีดังกล่าวนี้สามารถเกิดขึ้นทุกเมื่อ การสร้างการรับรู้และวิธีการแก้ไขเพื่อให้ประชาชนไม่ได้คิดที่จะกระทำการฆ่าตัวตาย ผู้นำไม่ว่าจะระดับใดก็ตามก็ควรให้ความสำคัญในการดูแลสุขภาพสองคนใกล้ชิดให้มากกว่าเดิม และรัฐก็ควรที่จะสร้างการเรียนรู้ในการแก้ปัญหาหรือวางแนวทางในการนำเสนอข่าวดังกล่าวนี้น้อยหรือไม่ต้องนำเสนอผ่านสื่อต่างๆ ก็ได้ และควรมาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพการคิดสั้นฆ่าตัวตายให้เกิดความชัดเจนเป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

วินิภาญจน์ คงสุวรรณ. (2568). แนวคิดภาวะวิกฤตสุขภาพจิต และจิตเวช. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2568 https://www.nur.psu.ac.th/conference_nur/file_doc/29_28062295539.pdf

- แผนงานพัฒนานวัตกรรมเชิงระบบเพื่อการสร้างเสริมสุขภาพจิต. (2560). *การส่งเสริมสุขภาพจิต: แนวคิด หลักฐาน และแนวทางปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: หจก.วนิดาการพิมพ์.
- กรมสุขภาพจิต. (2568). *ศูนย์เชี่ยวชาญจิตใจ*. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2568 จาก <https://dmh.go.th/>
- Galea, S., Ahern, J., Rudenstine, S., et al. (2005). *Psychological sequelae of the September 11 terrorist attacks in New York City*. *New England Journal of Medicine*, 349(23), 2206-2212.
- Hofstede, G. (2001). *Culture's Consequences: Comparing Values, Behaviors, Institutions, and Organizations Across Nations*. Thousand Oaks, CA: Sage.
- Marmot, M., Stansfeld, S., Patel, C., et al. (1999). *Health inequalities among British civil servants: The Whitehall II study*. *Lancet*, 338(8774), 1387-1393.
- Primack, B. A., Shensa, A., Sidani, J. E., et al. (2017). *Social media use and perceived emotional support among US young adults*. *Preventive Medicine*, 85, 97-103.
- World Health Organization. (2013). *Mental health action plan 2013–2020*. Geneva: World Health Organization.

มุมมองการจัดการศึกษายุคใหม่ยุคไร้พรมแดน*

A PERSPECTIVE ON MANAGING EDUCATION IN A NEW ERA WITHOUT BORDERS

พระครูวินวรกิจ (วิชาญ แดงประไพ)¹ และ มะลิ ทิพย์ประจง²

Phrakru Vasinvorakij (Vichan Daengprapai)¹ and Mali Tipprajong²

¹⁻²วิทยาลัยสงฆ์เพชรบุรี

¹⁻²Phetchaburi Buddhist College, Thailand

Corresponding Author's Email: thipprajongmali@gmail.com

วันที่รับบทความ : 30 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 2 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 3 เมษายน 2568

Received 30 March 2025; Revised 2 April 2025; Accepted 3 April 2025

บทคัดย่อ

การศึกษายุคใหม่ในยุคไร้พรมแดนสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในกระบวนการเรียนรู้และการสื่อสารในสังคมโลก โดยเฉพาะในแง่ของการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ซึ่งทำให้การศึกษากลายเป็นสิ่งที่ไม่จำกัดอยู่ในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่ง การเรียนรู้ในยุคนี้สามารถเข้าถึงได้จากทุกมุมโลกไม่ว่าจะเป็นเวลาใดและสถานที่ใด โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวตามความต้องการของผู้เรียน การศึกษาที่ยึดตามการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลส่งเสริมทักษะสำคัญในการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่หลากหลายซึ่งช่วยเสริมสร้างทักษะวิชาการและการคิดวิเคราะห์ การเรียนรู้ในยุคนี้จึงไม่เพียงแต่จำกัดอยู่ในความรู้ทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการพัฒนาทักษะในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจด้วย

Citation:

* พระครูวินวรกิจ (วิชาญ แดงประไพ) และ มะลิ ทิพย์ประจง. (2568). มุมมองการจัดการศึกษายุคใหม่ยุคไร้พรมแดน. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 488-496.

Phrakru Vasinvorakij (Vichan Daengprapai) and Mali Tipprajong. (2025). A Perspective On Managing Education In A New Era Without Borders. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 488-496.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

คำสำคัญ: การศึกษา, เทคโนโลยีสารสนเทศ, การเรียนรู้, ยุคไร้พรมแดน, ทักษะ

Abstract

Education in the era of borderless learning reflects significant changes in the process of learning and communication within a global society, particularly with the use of Information and Communication Technology (ICT). This has transformed education into something not confined to a specific location or country. Learning in this era is accessible from anywhere at any time, emphasizing flexibility and the ability to adapt to the needs of learners. Digital technology-based education fosters essential skills for living in a rapidly changing society. Learners can access various online resources that enhance academic skills and critical thinking. Education today is not limited to academic knowledge but also focuses on developing collaboration skills for working with others in a multicultural and economically diverse society.

Keywords: Education, Information Technology, Learning, Borderless Era, Skills

บทนำ

การจัดการศึกษายุคใหม่ในยุคไร้พรมแดนเป็นแนวทางที่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในกระบวนการเรียนรู้และการสื่อสารในสังคมโลกสมัยใหม่ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ได้พัฒนาอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่อทุกด้านของชีวิต รวมถึงการศึกษา ซึ่งไม่เพียงแต่ส่งผลต่อการเข้าถึงแหล่งความรู้ แต่ยังเปลี่ยนแปลงรูปแบบการเรียนการสอนจากที่เคยจำกัดอยู่ในห้องเรียนและประเทศหนึ่งๆ ไปสู่การเรียนรู้ที่ไร้พรมแดน ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและทรัพยากรการศึกษาจากทั่วโลกได้ในทุกเวลาและทุกสถานที่ (Daniel, 2012) ในโลกที่การเชื่อมโยงระหว่างประเทศและภูมิภาคต่างๆ มีความคล่องตัว การศึกษาจึงไม่ใช่แค่การถ่ายทอดความรู้เท่านั้น แต่ยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การจัดการศึกษายุคไร้พรมแดนต้องเน้นการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวตามความต้องการและบริบทของผู้เรียน โดยใช้เทคโนโลยีและแหล่งข้อมูลออนไลน์ใน

การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย และสามารถรองรับการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความคิด (Siemens, 2005) การจัดการศึกษาในยุคนี้จึงต้องมีการออกแบบระบบการเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงและปรับใช้ได้กับผู้เรียนทุกคนในทุกมุมโลก โดยไม่จำกัดขอบเขตทางภูมิศาสตร์และเวลา

การจัดการศึกษายุคใหม่ในยุคไร้พรมแดนสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการเรียนรู้และการสื่อสารในสังคมโลกที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ได้พัฒนาอย่างรวดเร็วและส่งผลกระทบต่อทุกด้านของชีวิต รวมถึงการศึกษา การศึกษาที่ไร้พรมแดนทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและทรัพยากรการศึกษาจากทั่วโลกได้ทุกเวลาและทุกสถานที่ในโลกที่การเชื่อมโยงระหว่างประเทศและภูมิภาคต่างๆ มีความคล่องตัว การศึกษาจึงไม่เพียงแต่เป็นการถ่ายทอดความรู้เท่านั้น แต่ยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษายุคไร้พรมแดนต้องเน้นการเรียนรู้ที่มีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวตามความต้องการและบริบทของผู้เรียน โดยใช้เทคโนโลยีและแหล่งข้อมูลออนไลน์ในการสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายและรองรับการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและความคิด การจัดการศึกษาจึงต้องออกแบบระบบการเรียนรู้ที่สามารถเข้าถึงและปรับใช้กับผู้เรียนทุกคนในทุกมุมโลก โดยไม่จำกัดขอบเขตทางภูมิศาสตร์และเวลา

แนวคิดยุคไร้พรมแดน

ยุคไร้พรมแดน (Borderless Era) หมายถึงยุคสมัยที่การเชื่อมโยงระหว่างบุคคล สังคม ประเทศ และวัฒนธรรมต่าง ๆ กลายเป็นไปอย่างไร้ขีดจำกัด เนื่องจากการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ที่ทำให้ผู้คนสามารถเชื่อมต่อและแลกเปลี่ยนข้อมูลกันได้จากทุกที่ทั่วโลกในเวลาอันสั้น โดยไม่ถูกจำกัดด้วยระยะทางหรือข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ สิ่งนี้ส่งผลให้พรมแดนทางกายภาพและความคิดถูกลดทอนลง การศึกษาทุกระดับไม่จำกัดแค่ในห้องเรียนหรือประเทศเดียวอีกต่อไป แต่ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลการศึกษาได้จากทุกมุมโลกอย่างง่ายดายผ่านสื่อดิจิทัล เช่น อินเทอร์เน็ตและแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ (Daniel, 2012) ยุคนี้ได้สร้างความเปลี่ยนแปลงสำคัญในรูปแบบการเรียนรู้และการทำงานที่ไม่จำกัดแค่ท้องถิ่นหรือประเทศ แต่มุ่งเน้นที่การขยายการเข้าถึงข้อมูลและการเชื่อมโยงทุกคนให้สามารถเรียนรู้ร่วมกันในโลกที่ไร้ขอบเขต

การที่เทคโนโลยีสามารถทำให้ข้อมูลเดินทางข้ามพรมแดนได้อย่างไร้ข้อจำกัดและเปิดโอกาสให้ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลที่หลากหลายได้มากขึ้นเป็นการสนับสนุนการเรียนรู้แบบเปิด (Open Learning) และการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Lifelong Learning) โดยผู้เรียนสามารถศึกษาหาความรู้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ โดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในบริบทหรือสถานที่เดียวกัน (Siemens, 2005) ยุคไร้พรมแดนยังสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของสังคมในเชิงเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่มีความเชื่อมโยงระหว่างกันอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาและการเติบโตในทุกด้านของชีวิตมีการเปิดกว้างและสามารถเข้าถึงได้โดยไม่จำกัดขอบเขต

ยุคไร้พรมแดนหมายถึงยุคที่การเชื่อมโยงระหว่างบุคคล สังคม และประเทศต่าง ๆ สามารถเกิดขึ้นได้อย่างไม่มีข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์หรือระยะทาง ด้วยการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ที่ทำให้ข้อมูลและการสื่อสารสามารถข้ามพรมแดนได้อย่างรวดเร็วและง่ายดาย การเชื่อมโยงนี้ไม่เพียงแต่ส่งผลต่อการติดต่อสื่อสารส่วนบุคคล แต่ยังรวมถึงการศึกษาที่เปิดโอกาสให้ผู้คนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและทรัพยากรการศึกษาจากทั่วโลกได้ทุกที่ทุกเวลา โดยไม่ต้องจำกัดอยู่ในห้องเรียนหรือประเทศเดียวกัน การศึกษาในยุคไร้พรมแดนส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้และเข้าถึงความรู้ได้ตลอดชีวิต และสนับสนุนการเรียนรู้แบบเปิด (Open Learning) ผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งทำให้การศึกษามีความยืดหยุ่น และสามารถปรับให้เข้ากับความต้องการของผู้เรียนได้อย่างเหมาะสม นอกจากนี้ยังสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในแง่ของเศรษฐกิจและวัฒนธรรมที่มีการเชื่อมโยงอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้เกิดโอกาสในการพัฒนาทักษะและการเติบโตในระดับโลกอย่างไม่มีข้อจำกัด ในยุคที่ไร้พรมแดนนี้ ความรู้และข้อมูลถูกเปิดกว้างและสามารถเข้าถึงได้ง่าย ทำให้การเรียนรู้มีความหลากหลายและพร้อมรองรับทุกความต้องการของผู้เรียนจากทั่วโลก โดยไม่จำกัดเพียงแคภายในประเทศหรือท้องถิ่นเดียว เทคโนโลยีจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่สนับสนุนการศึกษาในยุคนี้ และช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

การศึกษายุคใหม่ยุคไร้พรมแดน

การศึกษายุคใหม่ในยุคไร้พรมแดนเป็นแนวทางการเรียนรู้ที่ปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยีและการเชื่อมโยงระหว่างประเทศและวัฒนธรรมที่ไม่จำกัดพรมแดน อีกทั้งยังมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการเข้าถึงข้อมูลและแหล่งความรู้จากทุกมุมโลกผ่านช่องทางออนไลน์ การศึกษาที่ไร้พรมแดนไม่ได้จำกัดอยู่แค่ภายใน

ห้องเรียนหรือในกรอบประเทศ แต่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและเนื้อหาที่หลากหลายได้ตลอดเวลาและทุกที่ (Daniel, 2012) โลกในยุคปัจจุบันไม่เพียงแต่เต็มไปด้วยการเชื่อมโยงที่รวดเร็วระหว่างผู้คนและสังคม แต่ยังมีความต้องการในเรื่องของการพัฒนาทักษะต่างๆ ที่สามารถรองรับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษายุคไร้พรมแดนยังหมายถึงการใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลในการเรียนรู้ที่สามารถรองรับรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้ออนไลน์ การเรียนรู้แบบเปิด (Open Learning) และการใช้ทรัพยากรการศึกษาทางดิจิทัลที่ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดแค่ในขอบเขตของสถานที่หรือเวลา (Siemens, 2005). แนวทางนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนจากทุกที่ทั่วโลกสามารถเข้าถึงเนื้อหาทางการศึกษาได้เท่าเทียมกันและสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมในโลกที่มีความหลากหลายทั้งด้านวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ

การศึกษาในยุคนี้จึงเน้นการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวตามบริบทของผู้เรียนที่หลากหลายได้ โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ซึ่งสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว (Selwyn, 2016) การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในยุคไร้พรมแดนจึงไม่ใช่แค่การถ่ายทอดความรู้จากครูสู่ผู้เรียน แต่ยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถใช้ชีวิตและทำงานในโลกที่เชื่อมต่ออย่างรวดเร็วและไร้พรมแดน

การศึกษายุคใหม่ในยุคไร้พรมแดนเป็นแนวทางการเรียนรู้ที่ปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในโลกที่เต็มไปด้วยเทคโนโลยีและการเชื่อมโยงระหว่างประเทศและวัฒนธรรมที่ไม่จำกัดพรมแดน อีกทั้งยังมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการเข้าถึงข้อมูลและแหล่งความรู้จากทุกมุมโลกผ่านช่องทางออนไลน์ การศึกษาที่ไร้พรมแดนไม่ได้จำกัดอยู่แค่ภายในห้องเรียนหรือในกรอบประเทศ แต่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและเนื้อหาที่หลากหลายได้ตลอดเวลาและทุกที่ โลกในยุคปัจจุบันไม่เพียงแต่เต็มไปด้วยการเชื่อมโยงที่รวดเร็วระหว่างผู้คนและสังคม แต่ยังมีความต้องการในเรื่องของการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่สามารถรองรับความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษายุคไร้พรมแดนยังหมายถึงการใช้เทคโนโลยีและสื่อดิจิทัลในการเรียนรู้ที่สามารถรองรับรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การเรียนรู้ออนไลน์ การเรียนรู้แบบเปิด (Open Learning) และการใช้ทรัพยากรการศึกษาทางดิจิทัลที่ช่วยเสริมสร้างการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดแค่ในขอบเขตของสถานที่หรือเวลา แนวทางนี้เปิดโอกาสให้ผู้เรียนจากทุกที่ทั่วโลกสามารถเข้าถึงเนื้อหาทางการศึกษาได้เท่าเทียมกันและสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการอยู่ร่วมในโลกที่มีความหลากหลายทั้งด้าน

วัฒนธรรมและเศรษฐกิจ การศึกษาในยุคนี้จึงเน้นการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวตามบริบทของผู้เรียนที่หลากหลายได้ โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้ที่เป็นกระบวนการต่อเนื่อง ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ซึ่งสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพในยุคไร้พรมแดนจึงไม่ใช่แค่การถ่ายทอดความรู้จากครูสู่ผู้เรียน แต่ยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถใช้ชีวิตและทำงานในโลกที่เชื่อมต่ออย่างรวดเร็วและไร้พรมแดน

มุมมองการจัดการศึกษายุคใหม่

การจัดการศึกษายุคใหม่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ภายใต้ผลกระทบจากการพัฒนาเทคโนโลยีและการเชื่อมโยงระหว่างประเทศและสังคมที่มีความหลากหลายมากขึ้น การศึกษายุคใหม่ไม่เพียงแค่มุ่งเน้นการถ่ายทอดความรู้จากครูสู่ผู้เรียน แต่ยังมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในโลกที่มีเทคโนโลยีและข้อมูลมากมาย นักการศึกษาในยุคนี้มองว่า การเรียนรู้ไม่ควรจำกัดอยู่แค่ภายในห้องเรียนหรือกรอบของเวลาและสถานที่เพียงอย่างเดียว แต่ควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลจากทุกมุมโลก และสามารถเรียนรู้ได้ตลอดเวลา (Daniel, 2012)

การจัดการศึกษายุคใหม่จึงเน้นไปที่การเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-Centered Learning) ซึ่งมีเป้าหมายในการส่งเสริมการพัฒนาทักษะที่หลากหลาย ไม่เพียงแต่ทักษะทางวิชาการ แต่ยังรวมถึงทักษะในการคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน การใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ และการปรับตัวในโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Siemens, 2005) ระบบการศึกษาในยุคนี้จึงต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้ตามความต้องการและความสามารถของผู้เรียน ซึ่งเป็นการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดสถานที่และเวลา เช่น การเรียนออนไลน์ การเรียนผ่านแพลตฟอร์มต่างๆ และการเข้าถึงทรัพยากรการศึกษาผ่านอินเทอร์เน็ต ซึ่งทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้จากทุกที่ทั่วโลกตามจังหวะของตัวเอง

การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ในการศึกษาเป็นอีกหนึ่งลักษณะสำคัญของการจัดการศึกษายุคใหม่ เทคโนโลยีช่วยในการส่งเสริมการเรียนรู้และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การใช้ระบบการเรียนรู้เสมือนจริง (Virtual Learning Environment) การเรียนรู้ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ หรือแม้กระทั่งการใช้การสอนแบบเปิดที่ให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาจากแหล่งข้อมูลทั่วโลกได้อย่างไม่มีข้อจำกัด (Selwyn,

2016) การเรียนรู้เหล่านี้ส่งผลให้ผู้เรียนมีโอกาที่จะพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับการทำงานและการใช้ชีวิตในยุคดิจิทัล

อีกหนึ่งมุมมองที่สำคัญในการจัดการศึกษายุคใหม่คือการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการสร้างทักษะที่สามารถนำไปใช้ในโลกรแห่งการทำงาน โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในอนาคต เช่น ความสามารถในการทำงานร่วมกันในทีม การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสาร การคิดสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน การศึกษาจึงไม่ควรหยุดที่การเรียนรู้ทฤษฎี แต่ต้องมุ่งเน้นการเรียนรู้ที่สามารถนำไปใช้ได้จริงในชีวิตประจำวันและในตลาดแรงงาน (World Economic Forum, 2020)

การจัดการศึกษายุคใหม่มุ่งเน้นการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลจากทั่วโลกได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ ไม่จำกัดอยู่แค่ในห้องเรียนหรือกรอบเวลาเดิม การศึกษาในยุคนี้จะเน้นการพัฒนาทักษะที่หลากหลาย เช่น การคิดวิเคราะห์ การทำงานร่วมกัน และการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ การเรียนรู้จึงไม่เพียงแต่การถ่ายทอดความรู้จากครูสู่ผู้เรียน แต่ยังต้องเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในโลกที่เชื่อมโยงและเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ระบบการศึกษาจึงต้องมีความยืดหยุ่นสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการของผู้เรียนและสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) เข้ามาช่วยในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ การศึกษาในยุคนี้จึงไม่จำกัดแค่ทักษะทางวิชาการ แต่ยังต้องมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในโลกการทำงานและชีวิตประจำวันในอนาคต

มุมมองการจัดการศึกษายุคใหม่ยุคไร้พรมแดน

ในยุคที่เทคโนโลยีและการเชื่อมโยงระหว่างประเทศมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาจึงไม่สามารถยึดติดกับระบบการเรียนการสอนแบบเดิม ๆ ที่จำกัดอยู่ในห้องเรียนและพรมแดนของแต่ละประเทศได้อีกต่อไป การศึกษายุคใหม่ในยุคไร้พรมแดนสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในการเรียนรู้และการพัฒนาความรู้ ที่ไม่เพียงแต่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรการศึกษาได้จากทุกมุมโลก แต่ยังมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการใช้ชีวิตในโลกที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลง (Siemens, 2005) การศึกษาในยุคนี้จึงไม่จำกัดอยู่แค่การเรียนรู้ในกรอบสถานที่และเวลา แต่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่

ทุกเวลา ไม่ว่าจะอยู่ในห้องเรียนหรือที่บ้าน ผ่านสื่อดิจิทัลและแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่หลากหลาย

การจัดการศึกษายุคไร้พรมแดนยังเน้นการสร้างคามยืดหยุ่นในการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะที่สำคัญให้กับผู้เรียน โดยใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารเป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาและเสริมสร้างความรู้ ซึ่งสามารถเข้าถึงได้จากทุกที่ทั่วโลก (Daniel, 2012) นอกจากนี้ยังมีการใช้แนวคิดการเรียนรู้ที่เปิดกว้างและไม่มีข้อจำกัด เช่น การศึกษาแบบออนไลน์ การเรียนรู้ที่ขับเคลื่อนด้วยผู้เรียน (Learner-driven Learning) ที่สามารถปรับให้เข้ากับความต้องการและความสามารถของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การศึกษายุคไร้พรมแดนไม่เพียงแต่ส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่หลากหลายเท่านั้น แต่ยังมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ และการทำงานร่วมกันในโลกที่เต็มไปด้วยความหลากหลายทั้งทางวัฒนธรรมและความรู้ (Selwyn, 2016) การเรียนรู้ในยุคนี้จึงมุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการปรับตัวและเติบโตในโลกที่เชื่อมต่อกันอย่างรวดเร็วและไม่มีขอบเขต

ในยุคที่เทคโนโลยีและการเชื่อมโยงระหว่างประเทศมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การจัดการศึกษาจึงไม่สามารถยึดติดกับระบบการเรียนการสอนแบบเดิม ๆ ที่จำกัดอยู่ในห้องเรียนและพรมแดนของแต่ละประเทศได้อีกต่อไป การศึกษายุคใหม่ในยุคไร้พรมแดนสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ในการเรียนรู้และการพัฒนาความรู้ ที่ไม่เพียงแค่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรการศึกษาได้จากทุกมุมโลก แต่ยังมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในการใช้ชีวิตในโลกที่เต็มไปด้วยการเปลี่ยนแปลง การศึกษาในยุคนี้จึงไม่จำกัดอยู่แค่การเรียนรู้ในกรอบสถานที่และเวลา แต่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ไม่ว่าจะอยู่ในห้องเรียนหรือที่บ้าน ผ่านสื่อดิจิทัลและแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่หลากหลาย การจัดการศึกษายุคไร้พรมแดนยังเน้นการสร้างคามยืดหยุ่นในการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะที่สำคัญให้กับผู้เรียน โดยใช้เทคโนโลยีและการสื่อสารเป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาและเสริมสร้างความรู้ ซึ่งสามารถเข้าถึงได้จากทุกที่ทั่วโลก นอกจากนี้ยังมีการใช้แนวคิดการเรียนรู้ที่เปิดกว้างและไม่มีข้อจำกัด เช่น การศึกษาแบบออนไลน์ การเรียนรู้ที่ขับเคลื่อนด้วยผู้เรียน ที่สามารถปรับให้เข้ากับความต้องการและความสามารถของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษายุคไร้พรมแดนไม่เพียงแต่ส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่หลากหลายเท่านั้น แต่ยังมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ และการทำงานร่วมกันในโลกที่เต็มไปด้วยความหลากหลายทั้งทาง

วัฒนธรรมและความรู้ การเรียนรู้ในยุคนี้จึงมุ่งหวังให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการปรับตัวและเติบโตในโลกที่เชื่อมต่อกันอย่างรวดเร็วและไม่มีขอบเขต

สรุป

การจัดการศึกษายุคใหม่ในยุคไร้พรมแดนสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงในกระบวนการเรียนรู้และการสื่อสารในสังคมโลก โดยเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (ICT) ทำให้การศึกษากลายเป็นสิ่งที่ไม่จำกัดอยู่ในห้องเรียนหรือประเทศเดียว ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลและแหล่งความรู้จากทั่วโลกได้ตลอดเวลาและทุกสถานที่ การศึกษาในยุคนี้เน้นการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวตามบริบทและความต้องการของผู้เรียน พร้อมทั้งส่งเสริมทักษะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยมีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและแหล่งข้อมูลออนไลน์ที่รองรับการเรียนรู้ที่หลากหลาย ทั้งในด้านวิชาการ การคิดวิเคราะห์ และการทำงานร่วมกันในสังคมที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ

เอกสารอ้างอิง

- Daniel, J. (2012). Massive Open Online Courses: The future of education? *Journal of Educational Technology & Society*, 15(3), 23-34.
- Selwyn, N. (2016). *Education and Technology: Key Issues and Debates*. Bloomsbury Publishing.
- Siemens, G. (2005). *Connectivism: A learning theory for the digital age*. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*, 2(1), 3-10.
- World Economic Forum. (2020). *The Future of Jobs Report 2020*. World Economic Forum.

พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงาน
ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1*

THE BEHAVIOR OF SCHOOL ADMINISTRATORS RELATED TO THE
PERFORMANCE OF TEACHERS IN THE PATHUM THANI PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ปัญญา ศิริโชติ¹, เบลจรัตน์ ราชฉวาง² และ ศุภร ณะภาณะ³

Panya Sirichote¹, Benjarat Ratchawang² and Suporn Thanaphana³

¹⁻³คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻³Faculty of Education, Pathumthani University, Thailand

Corresponding Author's Email: panya.s@gmail.com

วันที่รับบทความ : 30 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 2 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 3 เมษายน 2568

Received 30 March 2025; Revised 2 April 2025; Accepted 3 April 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการหรือหัวหน้าฝ่ายบริหารงานบุคคลและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 226 คน ซึ่งสุ่มมาจากจำนวนประชากร 568 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่าง 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 สุ่มจำนวนโรงเรียน 25 โรงเรียน เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนโดยใช้น้ำหนักของโรงเรียนเป็นเกณฑ์ และขั้นตอนที่ 2 ใช้การสุ่มอย่างง่าย เป็นการสุ่มจำนวนครูจาก

Citation:

* ปัญญา ศิริโชติ, เบลจรัตน์ ราชฉวาง และ ศุภร ณะภาณะ. (2568). พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 497-514.

Panya Sirichote, Benjarat Ratchawang and Suporn Thanaphana. (2025). The Behavior Of School Administrators Related To The Performance Of Teachers In The Pathum Thani Primary Educational Service Area Office 1. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 497-514.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

โรงเรียนในแต่ละขนาด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ 1. แบบสอบถามพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น 0.85 2) 2. แบบสอบถามการปฏิบัติงานของครูมีค่าความเชื่อมั่น 0.893 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายของเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย พบว่า 1. พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2. การปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 3. ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา (X) กับการปฏิบัติงานของครู (Y) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา, การปฏิบัติงานของครู

Abstract

This research aimed to study the behavior of school administrators in relation to the performance of teachers under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Pathum Thani. The sample group used in the research was 226 directors, deputy directors or heads of personnel administration and teachers under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Pathum Thani, who were randomly selected from a population of 568. The sampling method used 2 steps: Step 1, 25 schools were selected by stratified sampling using proportional sampling using school size as the criterion. Step 2 used simple random sampling to select teachers from schools of each size. The instruments used for data collection were 1. School administrators' behavior questionnaire with a reliability of 0.85, 2. Teachers' performance questionnaire with a reliability of 0.893. The statistics used for data analysis were percentage, mean, and standard deviation. The hypothesis was tested using Pearson's product-moment correlation coefficient.

The findings were as follows: 1. the behavior of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Pathum Thani, overall and in each aspect was at a high level. 2. The performance of teachers under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Pathum Thani, overall and in each aspect was at the highest level. 3. The relationship between the behavior of school administrators (X) and the performance of teachers (Y) under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Pathum Thani, overall and in each aspect was positively related with statistical significance at the .01 level.

Keywords: Behavior of school administrators, Teacher performance

บทนำ

การศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคของการศึกษาที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่แวดล้อมด้วยประเทศต่าง ๆ โดยมีความเชื่อมโยงกันมากขึ้น ระบบการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวตามไปด้วยอย่างรู้เท่าทัน และการเปลี่ยนแปลงนี้ไม่ใช่เพียงแต่ปฏิรูปการศึกษาเพียงครั้งคราว แต่ต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องให้ตอบสนองกับความต้องการของเยาวชน สังคมและตลาดแรงงานในยุคใหม่ โดยผู้กำหนดนโยบายและบุคลากรทางการศึกษาต่างให้ความสำคัญกับการศึกษาควรมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนได้มีทักษะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตและสอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนไป แม้ในช่วงสองทศวรรษที่ผ่านมาไทยจะมีความก้าวหน้าในการเข้าถึงการศึกษาตั้งแต่ระดับอนุบาลจนถึงระดับมัธยมศึกษา รวมทั้งมีการปฏิรูปเชิงโครงสร้างเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษา แต่ประเทศไทยยังคงต้องประสบความท้าทายอีกหลายด้าน เช่น นักเรียนยังขาดทักษะพื้นฐานสำคัญหลายด้าน อัตราส่วนที่เด็กไม่เข้าศึกษาต่อยังมีจำนวนค่อนข้างสูง ทำให้เยาวชนของไทยจำนวนมากขาดทักษะที่จำเป็นต่อการการทำงานที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในวิถีชีวิตยุคใหม่ การปรับปรุงระบบการศึกษาและการพัฒนาทักษะจึงเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้ประเทศไทยบรรลุเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี รวมทั้งจะช่วยเพิ่มศักยภาพ โอกาสและความเท่าเทียมในทุกด้านของสังคมไทยและสังคมโลก อีกทั้งแนวโน้มที่ประเทศกำลังเข้าสู่การเป็นสังคมผู้สูงอายุและสัดส่วนของประชากรในวัยทำงานที่ลดลงอย่างมากและต่อเนื่อง ทำให้ทรัพยากรมนุษย์ที่มี

ทักษะอันเป็นปัจจัยสำคัญของความสามารถในการแข่งขันของไทยทั้งในปัจจุบันและในอนาคต ดังนั้นการพัฒนาคุณภาพของระบบการศึกษา ตลอดจนสมรรถนะและทักษะของผู้สำเร็จการศึกษา จะเป็นหัวใจสำคัญที่จะสามารถแก้ปัญหาดังกล่าวได้ (ธนพล สะพังเงิน, 2564: 1)

การบริหารการศึกษาในสถานศึกษาย่อมมีผลต่อการศึกษาของชุมชน โดยการบริหารจะมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดนั้นจะขึ้นอยู่กับผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสำคัญส่วนหนึ่ง เพราะผู้บริหารมีความใกล้ชิดกับครู และชุมชนมากที่สุด ผู้บริหารจึงมีความสำคัญต่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาสถานศึกษาอันจะนำไปสู่ความสำเร็จที่มีประสิทธิผล ซึ่งเป็นเรื่องยากด้วยเหตุเพราะผู้บริหารต้องเผชิญกับปัญหาและการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ ตลอดจนความท้าทายที่ต้องนำพาบุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติการกิจสู่ความสำเร็จ ดังนั้น สิ่งสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องระลึกไว้เสมอ คือการใช้ความอดทนในการแก้ปัญหาและการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดีให้เกิดในการทำงาน ดังที่พรชัย เจตมาาน (2560: 1) ได้กล่าวถึงผู้นำในบทความผู้นำในศตวรรษที่ 21: ไทยแลนด์ 4.0 ไว้ว่าทักษะของผู้นำศตวรรษที่ 21: ไทยแลนด์ 4.0 ที่จะประสบความสำเร็จและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรนั้นผู้บริหารจำเป็นต้องมีการควบคุม ดูแลทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า เพื่อให้การจัดการมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล และมงคล จิตรโสภณ (2566: 49) ที่กล่าวว่า การพัฒนาทักษะไทยแลนด์ 4.0 เป็นผลมาจากการขับเคลื่อนประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนอย่างพอเพียงภายใต้ประเทศไทย 4.0 และการเป็นจุดเริ่มต้นยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี ภายใต้แนวคิดประชารัฐ การวิจัยพัฒนาบุคลากรการศึกษา และผู้เรียนภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ด้วยการรู้จักเติมเต็ม พอเพียง แบ่งปัน รับผิดชอบ และให้คุณค่า รวมทั้งการหาความรู้อย่างต่อเนื่อง เกิดเป็นการศึกษาไทย 4.0 (Thai Education 4.0) คือ การสร้างเด็กและเยาวชนไทยในยุคไทยแลนด์ 4.0 (Thailand 4.0) ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในศตวรรษที่ 21 ด้วยการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เป็นไปตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (2542) มาตรา 6 รวมทั้งส่งเสริมให้มีความรู้ความสามารถและมีทักษะในการประยุกต์ให้เข้าถึงเทคโนโลยีและส่งเสริมให้สร้างนวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อเป็นตัวขับเคลื่อนประเทศและสามารถขยายผลในเชิงพาณิชย์ได้

การบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้นั้นพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ดังที่ Likert (1967: 120) กล่าวว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการปฏิบัติงานให้

ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้บริหารที่จะสามารถนำองค์การไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้ได้นั้นจะต้องหนดพฤติกรรมของตนเองให้เหมาะสม โดยจะต้องมีความสามารถในการประสานความร่วมมือ ร่วมใจของครูในโรงเรียนให้สามารถใช้ความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนการสอนถ่ายทอดความรู้ให้แก่ผู้เรียนอย่างเต็มความสามารถอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนอย่างสูงสุด นอกจากนี้พฤติกรรมของผู้บริหารยังมีอิทธิพลต่อโครงสร้าง กระบวนการ และวิธีการทำงาน รวมถึงมีอิทธิพลต่อขวัญของครู อาจารย์ พฤติกรรมของนักเรียนอีกด้วย (Sergiovanni & Carver, 1980) ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกสำคัญและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษาประสิทธิภาพของการบริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษา นักวิชาการหลายท่านมีความเห็นตรงกันว่าความสำเร็จหรือความล้มเหลวทางการศึกษานั้นขึ้นอยู่กับผู้บริหารส่วนหนึ่ง ดังนั้น ผู้บริหารจึงเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่น มีทักษะและบทบาทในการบริหารการเปลี่ยนแปลงให้ได้อย่างมีประสิทธิภาพการใช้ข้อมูลและสารสนเทศเพื่อใช้ในการกำหนดยุทธศาสตร์และนำไปสู่การปฏิบัติในอนาคต ซึ่งพฤติกรรมการบริหารเป็นการแสดงออกซึ่งสภาวะผู้นำโดยการกระทำ และการปฏิบัติหน้าที่ของผู้บริหารมีจุดมุ่งหมายเพื่อสร้างความร่วมมือร่วมใจสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานได้สำเร็จบรรลุตามเป้าหมายขององค์การอย่างมีคุณภาพ โดยพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน เป็นองค์ประกอบที่สำคัญของการเป็นผู้บริหาร พฤติกรรมการบริหารจะแสดงออกอย่างไรนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของผู้บริหารแต่ละคนในการใช้พฤติกรรมเพื่อทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชายอมรับและปฏิบัติตาม ก่อให้เกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูเพราะความพึงพอใจของครูเป็นส่วนสำคัญที่จะส่งเสริมให้งานตามบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ได้ (ชุดิภาณูจน์ ทองทัพบ, 2560: 20)

ประสิทธิผลของโรงเรียนเป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการใช้ความรู้ความสามารถในการทำงานด้านกระบวนการบริหารจัดการเรียนการสอนการนิเทศภายในโรงเรียน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในแผนกลยุทธ์การดำเนินงานของโรงเรียน หรือตามขอบข่ายงาน ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป ในการ

บริหารงานของโรงเรียน (นิชนันท์ ราวิน, 2560: 41) การวัดประสิทธิผลโรงเรียนนั้นจึงอาจทำได้โดยการประเมินความสำเร็จจากการบริหารงานทั้ง 4 งาน โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี (2553: 14) และสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐาน (2556: 49 - 104) ได้ระบุขอบข่ายในการบริหารงานในสถานศึกษา โดยเป็นไปในทิศทางเดียวกันคือมีการบริหารงานภายใต้ขอบข่ายการบริหาร 4 ฝ่าย ได้แก่ 1. การบริหารงานวิชาการ 2. การบริหารงานงบประมาณ 3. การบริหารงานบุคคลและ 4. การบริหารงานทั่วไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีหน้าที่ดำเนินการตามภารกิจ ปริมาณ และคุณภาพการจัดการศึกษา โดยมีวิสัยทัศน์ (Vision) เพื่อสร้างคุณภาพผู้เรียน สู่วัยรุ่นยุคใหม่ที่ยั่งยืน และเป้าหมายเพื่อ 1. ผู้เรียน เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ คิดริเริ่มและสร้างสรรค์นวัตกรรม มีความรู้ มีทักษะและคุณลักษณะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 มีสุขภาพที่เหมาะสมตามวัย มีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง และปรับตัวต่อเป็นพลเมืองและพลโลกที่ดี 2. ผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษกลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส และกลุ่มที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลทุรกันดารได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึง เท่าเทียม และมีคุณภาพ พร้อมก้าวสู่สากล ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง 3. ครู เป็นผู้เรียนรู้ มีจิตวิญญาณความเป็นครู มีความมุ่งมั่นทางวิชาการและมีทักษะการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายตอบสนองผู้เรียนเป็นรายบุคคลเป็นผู้สร้างสรรค์นวัตกรรม และทักษะในการใช้เทคโนโลยี 4. ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นเลิศส่วนบุคคล คิดเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม มีภาวะผู้นำทางวิชาการ มีสำนึกความรับผิดชอบ (Accountability) และการบริหารแบบรวมมือ 5. สถานศึกษา ความเป็นอิสระในการบริหารงานและการจัดการเรียนรู้ ร่วมมือกับชุมชนภาคเอกชน และผู้เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาระดับพื้นที่ จัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อการเรียนรู้ในทุกมิติ เป็นโรงเรียนนวัตกรรม 6. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มีการบริหารงานเชิงบูรณาการ เป็นสำนักงานแห่งนวัตกรรมยุคใหม่ ใช้ข้อมูลสารสนเทศและการวิจัยและพัฒนา ในการขับเคลื่อนคุณภาพ กำกับติดตาม ประเมินและรายงานผลอย่างเป็นระบบและ 7. สำนักงานส่วนกลาง ปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงาน โดยกระจายอำนาจการบริหารงานและการจัดการศึกษาให้สถานศึกษาบริหารเชิงบูรณาการ มีระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ กำกับติดตาม ประเมินผล และการรายงานผลอย่างเป็นระบบใช้วิจัยและนวัตกรรมในการขับเคลื่อนคุณภาพ

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ซึ่งจะทำให้ทราบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมอยู่ในระดับใดและการ

ปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับใด รวมทั้งศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยคาดว่าจะมีประโยชน์เป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อเสริมสร้างสนับสนุนและปรับปรุงพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาและเป็นแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของครู และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
2. เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
3. เพื่อศึกษาพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับผู้บริหารสถานศึกษา
2. พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา
3. การปฏิบัติงานของครู
4. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการหรือหัวหน้าฝ่ายบริหารงานบุคคลและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 568 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการหรือหัวหน้าฝ่ายบริหารงานบุคคลและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 226 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเป็น 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 สุ่มจำนวนโรงเรียน 25 โรงเรียน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportion Stratified Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง และขั้นตอนที่ 2 ใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ในการสุ่มจำนวนครู จากโรงเรียนในแต่ละขนาด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย สถานภาพในการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์การปฏิบัติงาน มีลักษณะเป็นแนวตรวจสอบรายการ (Check List)

2.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีจำนวน 7 ด้าน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า มี 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

2.3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีจำนวน 3 ด้าน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า มี 5 ระดับ (Rating Scale) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับ 5 คะแนน หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหาร/การปฏิบัติงานของครูในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 คะแนน หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหาร/การปฏิบัติงานของครูในระดับมาก

ระดับ 3 คะแนน หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหาร/การปฏิบัติงานของครูในระดับปานกลาง

ระดับ 2 คะแนน หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหาร/การปฏิบัติงานของครูในระดับน้อย

ระดับ 1 คะแนน หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหาร/การปฏิบัติงานของครูในระดับน้อยที่สุด

3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามขั้นตอนต่อไปนี้ 1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา บทความวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่มีเนื้อหาครอบคลุมพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของครู แล้วกำหนดคำถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5

ระดับ 3. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 30 คน 4. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ไปหาคุณภาพของเครื่องมือโดยนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (reliability) ของแบบสอบถาม ดังนี้ การวิเคราะห์หาค่าอำนาจการจำแนกรายข้อและรวมทั้งฉบับโดยใช้ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (item-total correlation) เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient of alpha) ของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งพบว่า 1. แบบสอบถามพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น 0.85 2) 2. แบบสอบถามการปฏิบัติงานของครูมีค่าความเชื่อมั่น 0.893

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ 1. ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี ให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 2. ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยการตอบแบบสอบถามให้ผู้ตอบใช้วิธีสแกน QR-Code ที่ปรากฏอยู่ในเอกสารแบบสอบถามนั้นส่ง ซึ่งผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด จำนวน 226 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังนี้ 1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วย สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ประสบการณ์การปฏิบัติงาน โดยการหาความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) 2. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard Deviation) 3. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard Deviation) และ 4. วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษามี

ความสัมพันธ์กันทางบวกกับการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard Deviation)

6.2 สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่

(1) ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 อยู่ในระดับมาก ใช้สถิติเพื่อค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยยึดเกณฑ์ค่าเฉลี่ย (Mean) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อยที่สุด

(2) ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 การปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 อยู่ในระดับมาก ใช้สถิติเพื่อค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยยึดเกณฑ์ค่าเฉลี่ย (Mean) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง การปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง การปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง การปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง การปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง การปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับน้อยที่สุด

(3) ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวก ใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สัน (Pearson's Product – Moment Correlation Coefficient) และมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.90 ขึ้นไป หมายถึง มีความสัมพันธ์ ระดับสูงมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.70 - 0.89 หมายถึง มีความสัมพันธ์ ระดับสูง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.30 - 0.69 หมายถึง มีความสัมพันธ์ ระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.00 - 0.30 หมายถึง มีความสัมพันธ์ ระดับต่ำ

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ต่ำกว่า 0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง

ผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง ที่ดำรงตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 11.06 และครูผู้สอน จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 88.94 กลุ่มตัวอย่างที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 56 คน คิดเป็นร้อยละ 27.86 ที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 47.26 และที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 23.88 กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ การปฏิบัติงาน น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 18.80 5 – 10 ปี จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 34.80 และมากกว่า 10 ปี จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 46.4

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ด้าน	พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับพฤติกรรม			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1	การมีมนุษยสัมพันธ์	4.47	0.52	มาก	2
2	การติดต่อสื่อสาร	4.42	0.53	มาก	6
3	การมีส่วนร่วม	4.48	0.51	มาก	1
4	การควบคุมการปฏิบัติงาน	4.41	0.52	มาก	7
5	การเป็นผู้นำ	4.45	0.53	มาก	3
6	การเปลี่ยนแปลง	4.44	0.54	มาก	4
7	การจูงใจ	4.43	0.58	มาก	5
รวมเฉลี่ย		4.44	0.53	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ด้าน ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.52) และด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = 0.52) และด้านการเป็นผู้นำ ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.53) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 2

ด้าน	การปฏิบัติงานของครู	ระดับการปฏิบัติงานของครู			
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	ลำดับ
1	การปฏิบัติหน้าที่ครู	4.78	0.49	มากที่สุด	1
2	การจัดการเรียนรู้	4.69	0.52	มากที่สุด	3
3	ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน	4.70	0.47	มากที่สุด	2
รวมเฉลี่ย		4.72	0.49	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า การปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการปฏิบัติหน้าที่ครู ($\bar{X} = 4.78$, S.D. = 0.49) ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ($\bar{X} = 4.70$, S.D. = 0.47) และการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.69$, S.D. = 0.52) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 3

ตัวแปร	X	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	X ₆	X ₇	Y	Y ₁	Y ₂	Y ₃
X	1											
X ₁	0.775**	1										
X ₂	0.894**	0.713**	1									
X ₃	0.875**	0.685**	0.752**	1								
X ₄	0.854**	0.547**	0.713**	0.773**	1							
X ₅	0.850**	0.512**	0.624**	0.723**	0.825**	1						
X ₆	0.766**	0.514**	0.450**	0.733**	0.572**	0.618**	1					
X ₇	0.834**	0.513**	0.536**	0.672**	0.623**	0.623**	0.572**	1				
Y	0.772**	0.663**	0.651**	0.724**	0.628**	0.654**	0.612**	0.524**	1			
Y ₁	0.723**	0.587**	0.634**	0.657**	0.652**	0.648**	0.536**	0.514**	0.880**	1		
Y ₂	0.714**	0.712**	0.670**	0.656**	0.581**	0.564**	0.527**	0.710**	0.929**	0.741**	1	
Y ₃	0.564**	0.531**	0.564**	0.566**	0.513**	0.562**	0.516**	0.512**	0.833**	0.651**	0.689**	1

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา (X) กับการปฏิบัติงานของครู (Y) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการกำหนดนโยบาย และแนวทางการบริหารสถานศึกษาที่ให้ครูทุกคนมีส่วนร่วม มีการควบคุม ตรวจสอบ และประเมินผลงานของครู อีกทั้งชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานตามที่กำหนดไว้อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ มีการกำหนดสายงานการบังคับบัญชาที่ชัดเจนเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของครู รวมทั้งยังมีการติดต่อสื่อสาร ประชาสัมพันธ์แจ้งข่าวสารความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของโรงเรียน ด้วยการที่หลากหลายทั้งบนเว็บไซต์เว็บไซต์เว็บเพจของโรงเรียน และการติดต่อสื่อสารผ่านทางไลน์ให้แก่ครูและผู้บริหารได้รับทราบ ที่สำคัญเปิดโอกาสให้ครูและชุมชนได้มีส่วนร่วมและเปิดโอกาสให้มีอิสระในการตัดสินใจ มีการกำหนดเป้าหมายที่มีความชัดเจนจึงจะสามารถบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของทิพวรรณ ผสมทรัพย์ (2561: 112) ที่พบว่าพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 มีค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของธนพล สะพังเงิน (2564: 96) ที่พบว่า พฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการศึกษา พบว่า การปฏิบัติงานของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูได้ปฏิบัติงานเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2562 และครูผู้สอนในโรงเรียนมีการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นประจำ ทั้งการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนเงินเดือน โดยประเมินผลภาคเรียนละ 1 ครั้ง และการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการและนอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังมีการไปนิเทศการสอนในชั้นเรียนซึ่งเป็นการนิเทศภายในและยังมีการนิเทศติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัดอีกด้วย สิ่งเหล่านี้เป็นแรงกระตุ้นให้ครูได้มีการ

พัฒนาการทำงานของตนเองอยู่ตลอดเวลา นอกจากนี้ได้เกิดการปฏิรูปการศึกษาที่เน้นให้ครูเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และมีการเรียนรู้จากการปฏิบัติ ทำให้ครูผู้สอนก็ต้องมีการพัฒนาวิธีการจัดการเรียนการสอนที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทราภา วงศ์พันธ์ (2560: 171) ที่พบว่า ประสิทธิภาพการทำงานของครูผู้สอนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 โดยภาพรวม และรายด้านทุกด้านอยู่ระดับมากที่สุด และงานวิจัยของธนพล สะพังเงิน (2564: 105) ที่พบว่า การปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา (X) กับ การปฏิบัติงานของครู (Y) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยค่าความสัมพันธ์ของด้านที่มีค่าความสัมพันธ์กันสูงที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมและด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการจูงใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีพฤติกรรมทั้ง 7 ด้าน อยู่ในระดับมากครูผู้สอนจึงได้รับการสนับสนุนส่งเสริมและให้ความไว้วางใจจากผู้บริหารในการปฏิบัติงานในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการปฏิบัติหน้าที่ครู การจัดการเรียนรู้และความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน ทำให้โดยภาพรวมพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติงานของครูอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบายแนวทางการบริหารสถานศึกษาแบบมีให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพ มีการประชุมชี้แจงการดำเนินงานตามนโยบาย การควบคุมและตรวจสอบ ประเมินผลงานของครูอย่างต่อเนื่อง ตลอดจนได้นำชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอตามที่กำหนดไว้ มีการกำหนดสายงานบังคับบัญชาที่ชัดเจนเหมาะสมกับความรู้ความสามารถของครู มีการติดต่อสื่อสาร แจ้งข่าวสารประชาสัมพันธ์ความเคลื่อนไหวต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างหลากหลายทั้งเว็บไซต์ของโรงเรียน เพจของโรงเรียนและการสื่อสารทางไลน์ให้แก่ครูและผู้ปกครองได้รับทราบให้ครูและชุมชนได้มีส่วนร่วมและมีอิสระในการตัดสินใจ มีการกำหนดเป้าหมายที่มีความชัดเจนจึงจะสามารถบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้ และในส่วนของการปฏิบัติงานของครูต้อง

เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2562 และในปัจจุบันครูผู้สอนในโรงเรียนมีการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นประจำ ทั้งการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนเงินเดือนประจำปี โดยประเมินผลภาคเรียนละ 1 ครั้ง และการประเมินผลการปฏิบัติงานเพื่อเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการและนอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังมีการนิเทศชั้นเรียนเป็นการนิเทศภายในและยังมีการนิเทศติดตามจากหน่วยงานต้นสังกัดอีกด้วย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นแรงกระตุ้นให้ครูมีการพัฒนาการทำงานของตนเองอยู่เสมอ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจึงควรนำผลการวิจัยที่สะท้อนถึงพฤติกรรมของผู้บริหารในระดับมาก มาเป็นแนวทางในการพัฒนาและสร้างสรรค์ผู้บริหารที่มีคุณภาพต่อไป

2. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม คือ ด้านการจัดการเรียนรู้ จึงควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้ครูมีความรู้และมีทักษะในการจัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องนิเทศ กำกับติดตาม ตรวจสอบการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง

3. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครูมีความสัมพันธ์ระดับสูง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการส่งผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติงานของครูผู้สอน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและมัธยมศึกษาและในภูมิภาคอื่น

2. ควรมีการศึกษาวิธีรูปแบบการบริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอน

เอกสารอ้างอิง

- ชุดิภาณูจน์ ทองทัพบ. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในอำเภอเมืองชลบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ทิพวรรณ ผสมทรัพย์ ศิริวัฒน์ จิระเดชประไพ และทวีศิลป์ กลุณภาดล. (2561). พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*. 15, 112 - 123.
- ธนพล สะพังเงิน. (2564). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้บริหารสถานศึกษากับการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3. ใน *วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- นิชานันท์ ราวาน. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพการบริหารโรงเรียนสามโคก สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี. ใน *วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ปทุมธานี*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พรชัย เจตมานน. (2560). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงศตวรรษที่ 21: ไทยแลนด์ 4.0*. เรียกใช้เมื่อ 20 มีนาคม 2567 จาก <https://www.kroobannok.com/83312>
- ภัทราภา วงศ์พันธ์. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับ ประสิทธิภาพการทำงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- มงคล จิตรโสภณ. (2566). การจัดการเรียนรู้โดยใช้ปรากฏการณ์เป็นฐานเพื่อเสริมสร้างทักษะไทยแลนด์ 4.0 ของนักศึกษาสาขาวิชาการศึกษาปฐมวัย, *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 20(1), 47-66.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *คู่มือการบริหารโรงเรียน “ในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล”*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักนายกรัฐมนตรี. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: พรินทวาทกราฟฟิค.

Likert, R. (1967). “*The Method of Constructing and Attitude Scale,*” in *Attitude Theory and Measurement*. P.90-95. New York: Wiley & Son.

Sergiovanni, T. J. and Carver, F. D. (1980). *The New School Executive: A Theory of Administration*. (2 nd ed.). New York: Harper and Row Publishing Inc.

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงาน
ประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1*

ACADEMIC LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING
OPERATIONSINTERNAL QUALITY ASSURANCE IN SCHOOLS UNDER
THE OFFICE OF THE PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA,
PATHUMTHANI AREA 1

ปัญญา ศิริโชติ¹, วิชชุดา เพิ่มเดช² และ เทพนารินทร์ ประพันธ์พัฒน์³

Panya Sirichote¹, Wichchuda Poemdech² and Thepnarin Praphanphat³

¹⁻³คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻³Faculty of Education, Pathumthani University, Thailand

Corresponding Author's Email: panya.s@gmail.com

วันที่รับบทความ : 25 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 3 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 5 เมษายน 2568

Received 25 March 2025; Revised 3 April 2025; Accepted 5 April 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา 2. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และ 3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

Citation:

* ปัญญา ศิริโชติ, วิชชุดา เพิ่มเดช และ เทพนารินทร์ ประพันธ์พัฒน์. (2568). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 515-534.

Panya Sirichote, Wichchuda Poemdech and Thepnarin Praphanphat. (2025). Academic Leadership Of School Administrators Affecting Operationsinternal Quality Assurance In Schools Under The Office Of The Primary Educational Service Area, Pathumthani Area 1. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 515-534.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการหรือหัวหน้าฝ่ายบริหารงานบุคคลและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 226 คน ซึ่งสุ่มมาจากจำนวนประชากร 568 คน โดยทำการสุ่มตัวอย่าง 2 ขั้นตอน ขั้นตอนที่ 1 สุ่มจำนวนโรงเรียน 25 โรงเรียน เป็นการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนโดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นเกณฑ์ และขั้นตอนที่ 2 ใช้การสุ่มอย่างง่าย เป็นการสุ่มจำนวนครูจากโรงเรียนในแต่ละขนาด เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .8560 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย พบว่า 1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวม มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก 2. การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ 3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้ร้อยละ 87.79 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบคือ $\hat{Y} = 3.727 + .624(L_5) + .575(L_1) + .657(L_2)$ และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานคือ $\hat{Z} = .763(L_5) + .693(L_1) + .621(L_2)$

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ, การดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน

Abstract

This research aimed to 1. study the level of academic leadership of school administrators, 2. study the level of internal quality assurance implementation in schools, and 3. study the academic leadership of school administrators that affects the internal quality assurance implementation in schools under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Pathum Thani. The sample group used in the research was 226 directors, deputy directors or heads of personnel administration, and teachers under the Office of

the Primary Educational Service Area 1, Pathum Thani, who were randomly selected from a population of 568 people. The sampling method used 2 steps: Step 1, 25 schools were selected using a stratified proportional sampling method using school size as a criterion. Step 2 used simple random sampling to select teachers from schools of each size. The data collection instrument was a questionnaire with a reliability value of .8560. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and stepwise multiple regression analysis.

The research results found that: 1. Academic leadership of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Pathum Thani, was at a high level overall. 2. Internal quality assurance operations under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Pathum Thani, were at a high level overall. 3. Academic leadership of school administrators affecting internal quality assurance operations under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Pathum Thani, could jointly predict the effectiveness of internal quality assurance of schools under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Pathum Thani, at 87.79 percent, with statistical significance at the .01 level. The prediction equation in the form of raw scores was $\hat{Y} = 3.727 + .624 (L5) + .575 (L1) + .657 (L2)$ and the prediction equation in the form of standard scores was $= .763 (L5) + .693 (L1) + .621 (L2)$.

Keywords: Academic Leadership, Internal Quality Assurance Operations

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ภายใต้ 6 ยุทธศาสตร์หลักที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อวางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง

ในยุทธศาสตร์ที่ 6 การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการการศึกษา มีเป้าหมายเพื่อให้ระบบการบริหารจัดการการศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลต่อคุณภาพและมาตรฐานการศึกษามีตัวชี้วัดที่สำคัญ เช่น สถานศึกษาขนาดเล็ก/สถานศึกษาที่ต้องการความช่วยเหลือและพัฒนาเป็นพิเศษอย่างเร่งด่วน ที่ไม่ผ่านเกณฑ์การประเมินคุณภาพภายนอกลดร้อยละของสถานศึกษาที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ประกันคุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้น ร้อยละของสถานศึกษาที่มีความพึงพอใจต่อระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพิ่มขึ้น เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560: 133)

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ผู้ที่มีบทบาทสำคัญก็คือผู้บริหารสถานศึกษา จึงเห็นผู้นำที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถสร้างความผูกพันให้เกิดการยอมรับและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในกลุ่ม และส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำ โดยเฉพาะด้านผู้นำทางวิชาการ ต้องมีความชัดเจน มีความรู้ความเข้าใจด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ทุกคนมีส่วนร่วมในทุกกระบวนการ เช่น การกำหนดบทบาทของสถานศึกษา บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา บทบาทของครู และวิธีการดำเนินการ เป็นต้น และบุคคลที่เป็นตัวจับสำคัญที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้นำ (Leader) เป็นผู้ประสานความร่วมมือจากทุก ๆ ด้าน (กรมวิชาการ, 2546: 1)

ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยมีนักวิชาการได้กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไว้หลายท่าน เช่น Chell (2001: 5) ได้กล่าวถึงความสำคัญของภาวะผู้นำทางวิชาการว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้นำที่บริหารงานภายในสถานศึกษา และเป็นผู้ซึ่งมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนของครู ตลอดจนมีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษา การศึกษาถึงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นหนทางหนึ่งที่จะนำไปสู่การสร้างควมมีประสิทธิภาพเป็นเลิศของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับเจษฎา ถังเงิน (2560: 20) ที่ได้สรุปความสำคัญในด้านภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในสถานศึกษา การที่ผู้บริหารจะสามารถบริหารจัดการศึกษาให้สถานศึกษามีประสิทธิภาพได้นั้นจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการจะสามารถนำคณะครูและบุคลากรในองค์กรสู่การเป็นเลิศด้านวิชาการ ซึ่งจะส่งผลให้สถานศึกษาเข้าสู่คุณภาพ และเป็นสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยเกือบทุกฉบับ กำหนดให้รัฐจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ และในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 48 กำหนดให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องโดยมีการจัดทำ รายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกและกฎกระทรวงว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้สถานศึกษาดำเนินการประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้สถานศึกษามีระบบการประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็งจะทำให้สถานศึกษามีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีการปฏิบัติงานที่มีคุณภาพ โดยมีมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาเป็นเป้าหมาย และมีแผนการดำเนินงานที่ชัดเจน ซึ่งในการดำเนินงานตามแผนเพื่อให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษานั้น สถานศึกษาจะต้องมีการประเมินตนเองหรือการประเมินคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษา ว่าบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายของแผนปฏิบัติการหรือตามค่าเป้าหมายที่กำหนดไว้ในแต่ละมาตรฐานและตัวบ่งชี้หรือไม่ และยังเป็น การนำผลประเมินมาใช้พัฒนาและปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ทำให้สถานศึกษามีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพในการจัดการศึกษามากยิ่งขึ้น ตลอดจนมีความพร้อมในการรับประเมินคุณภาพการจัดการศึกษาทั้งจากหน่วยงานต้นสังกัด สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) และหน่วยงานต่าง ๆ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

จากการศึกษาผลการดำเนินงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1 โดยภาพรวม จัดได้ว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับที่ดีมาก แต่เมื่อลงไปในระดับรายสถานศึกษาแล้วจะพบว่า ยังมีปัญหาด้านคุณภาพอยู่มาก โดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กยังมีคุณภาพและมาตรฐานที่ต่ำกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ แนวทางหนึ่งของการแก้ปัญหาด้านคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมศึกษาเขต 1 คือการใช้กลไกการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในการขับเคลื่อนการยกระดับและพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา ให้สถานศึกษา

ทุกแห่งมีคุณภาพและมาตรฐานที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาผู้เรียนหรือเยาวชนของชาติให้มีคุณภาพ เพื่อเป็นกำลังสำคัญของการพัฒนาคุณภาพของประเทศต่อไป

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวกให้คำปรึกษาและดูแลให้มีการประกันคุณภาพการศึกษาที่ทุกฝ่ายเข้ามามีส่วนร่วมโดยบทบาท ของผู้บริหารนั้นจะต้องเป็นผู้นำในทุกขั้นตอนของการดำเนินการสรุป บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ได้โดยพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความเข้าใจ มีวิสัยทัศน์ เห็น ความสำคัญและมีเจตคติที่ดีต่อการประกันคุณภาพการศึกษา สร้างจิตสำนึกและความตระหนัก ในการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาให้เกิดขึ้นแก่บุคลากรในสถานศึกษา แต่งตั้ง คณะกรรมการดำเนินการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งจะเป็น ประโยชน์สำหรับการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และประสานงานอำนวยความสะดวกแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย (พิชญภา ยืนยาว, 2562: 196)

จากปัญหาที่เกิดขึ้นทั้งภาวะผู้นำทางวิชาการและปัญหาการประกันคุณภาพภายใน ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับการประกันคุณภาพ ภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา หมายถึง ขั้นตอนของวงจรคุณภาพ ซึ่งเป็นการบริหารงานเชิงระบบ เพื่อขับเคลื่อนคุณภาพทั้งขับเคลื่อนคุณภาพของสถานศึกษา

และขับเคลื่อนคุณภาพงานของกลุ่มงาน นอกจากนี้ยังขับเคลื่อนคุณภาพของบุคคลที่มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบเฉพาะตนภายใต้ 4 ขั้นตอนสำคัญ คือ P: Planning การวางแผนพัฒนาคุณภาพ D: Doing การปฏิบัติงานตามแผนพัฒนาคุณภาพ C: Checking การตรวจสอบ ประเมินผลการพัฒนาคุณภาพ A: Action การปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพ และการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management: SBM) (สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา, 2548: 16 - 17) โดยใช้แนวคิดการบริหารสถานศึกษาของเดมมิง (Deming in My cited, 2004)

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เป็นกระบวนการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยใช้มาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาที่มีความครอบคลุมชัดเจน สามารถสะท้อนคุณภาพของการบริหารจัดการศึกษาและการจัดการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อเป็นหลักประกันให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนเกิดความมั่นใจว่านักเรียนจะได้รับการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ ตามแนวคิดทฤษฎีของเดมมิง (Deming in My cited, 2004) และตามมาตรา 48 ในหมวด 6 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542: 45-46) กำหนดให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่สถานศึกษาต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปี เสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและเปิดเผยต่อสาธารณชน (เปี่ยมรัตน์ บุญธิมา, 2562: 14)

3. แนวคิด ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาตาม เป็นความสามารถของผู้บริหารในการนำบุคลากรของสถานศึกษาให้ร่วมมือปฏิบัติงานจนบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งงานด้านวิชาการเป็นงานหลักที่สำคัญที่สุดในการบริหารและจัดการศึกษาในสถานศึกษา ผู้นำต้องมีความรู้ความเข้าใจขอบข่ายเนื้อหา และหลักการบริหารงานด้านวิชาการอย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับขอบข่ายงานวิชาการ ด้านหลักสูตรและการบริหารหลักสูตร ด้านการจัดการในการสอน ด้านการนิเทศภายในด้านการวัดและประเมินผลการศึกษา และด้านคุณภาพการศึกษาในลักษณะดังกล่าวจะยึดถือเอาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนเป็นเป้าหมายหลักในการพัฒนาและเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตรและการสอน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553: 10)

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการหรือหัวหน้าฝ่ายบริหารงานบุคคลและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 568 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการหรือหัวหน้าฝ่ายบริหารงานบุคคลและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 226 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างเป็น 2 ขั้นตอน โดยขั้นตอนที่ 1 สุ่มจำนวนโรงเรียน 25 โรงเรียน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportion Stratified Sampling) โดยใช้ขนาดของโรงเรียนเป็นเกณฑ์ในการแบ่ง และขั้นตอนที่ 2 ใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ในการสุ่มจำนวนครู จากโรงเรียนในแต่ละขนาด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) ได้แก่ แบบสอบถามระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560: 121) แบ่งออกเป็น 3 ตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นการกำหนดตัวเลือกให้ (forced choice) เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่าตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert, 1993: 247) ซึ่งมี 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของ Likert scale ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มี 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert, 1993: 247) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด โดยใช้เกณฑ์การแปลความหมายของ Likert scale ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง มีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง มีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง มีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง มีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง มีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในระดับน้อยที่สุด

3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือในการวิจัย ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

2. ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) 5 ระดับ

3. สร้างเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามมี 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 40 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการกำหนดทิศทางและนโยบาย จำนวน 8 ข้อ

2.2 ด้านการสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ จำนวน 8 ข้อ

2.3 ด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลด้านการสอน	จำนวน 8 ข้อ
2.4 ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร	จำนวน 8 ข้อ
2.5 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน	จำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จำนวน 52 ข้อ แบ่งเป็น 6 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	จำนวน 10 ข้อ
3.2 ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	จำนวน 10 ข้อ
3.3 ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของ	จำนวน 8 ข้อ

สถานศึกษา

3.4 ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายใน	จำนวน 8 ข้อ

สถานศึกษา

3.5 ด้านการติดตามการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน	จำนวน 6 ข้อ

การศึกษา

3.6 ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	จำนวน 10 ข้อ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการ ดังนี้ (1) ขอนหนังสือจากคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี ให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 (2) ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่าง โดยการตอบแบบสอบถามให้ผู้ตอบใช้วิธีแสกน QR-Code ที่ปรากฏอยู่ในเอกสารแบบสอบถามนั้นส่ง ซึ่งผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาทั้งหมด จำนวน 226 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปซึ่งสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลมีรายละเอียด ดังนี้ (1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ อายุ ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน โดยการหาค่าความถี่ และร้อยละ (2) วิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (3)

วิเคราะห์ข้อมูลการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ (4) วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยใช้การวิเคราะห์หัตถดอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

6. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

6.1 สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (standard Deviation)

6.2 สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่

(1) ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 อยู่ในระดับมาก ใช้สถิติเพื่อค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยยึดเกณฑ์ค่าเฉลี่ย (Mean) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีภาวะผู้นำทางวิชาการในระดับน้อยที่สุด

(2) ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 อยู่ในระดับมาก ใช้สถิติเพื่อค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยยึดเกณฑ์ค่าเฉลี่ย (Mean) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง มีการดำเนินงานในระดับมากที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง มีการดำเนินงานในระดับมาก

คะแนนเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง มีการดำเนินงานในระดับปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง มีการดำเนินงานในระดับน้อย

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง มีการดำเนินงานในระดับน้อยที่สุด

(3) ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 วิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ขนาดเล็ก อำเภอเด่นชัย	ค่าสถิติ		การแปล ความหมาย	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการกำหนดทิศทางและนโยบาย	4.28	0.37	มาก	5
2. ด้านสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้	4.46	0.30	มาก	1
3. ด้านนิเทศ ติดตามและประเมินผลด้านการสอน	4.35	0.34	มาก	3
4. ด้านการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร	4.43	0.30	มาก	2
5. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน	4.31	0.30	มาก	4
รวม	4.37	0.18	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวม ผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = 0.18) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจากค่าเฉลี่ยสูงสุดได้ดังนี้ ด้านสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.46$, S.D. = 0.30) รองลงมาด้านการพัฒนาวิชาชีพครูและบุคลากร ($\bar{X} = 4.43$, S.D. = 0.30) ด้านนิเทศ ติดตามและประเมินผลด้านการสอน

($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.34) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.30) และด้านการกำหนดทิศทางและนโยบาย ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.37) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิเคราะห์ห้ดังแสดงในตารางที่ 2

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ขนาดเล็ก อำเภออาน้ำชัย	ค่าสถิติ		การแปล ความหมาย	อันดับ
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา	4.52	0.27	มากที่สุด	1
2. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.45	0.26	มาก	3
3. ด้านการดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา	4.41	0.28	มาก	5
4. ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา	4.44	0.30	มาก	4
5. ด้านการติดตามการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา	4.38	0.31	มาก	6
6. ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง	4.47	0.23	มาก	2
รวม	4.45	0.14	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.14) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ด้าน คือ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.52$, S.D. = 0.27)

นอกนั้นอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับ ดังนี้ ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.23) รองลงมาคือด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.26) ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ($\bar{X} = 4.44$, S.D. = 0.30) ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

ตารางที่ 3 ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิเคราะห์ดังแสดงในตารางที่ 3

ตัวพยากรณ์	b	S.E.b	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	3.327	.205		16.248	.000
ด้านการกำหนดทิศทางและนโยบาย (L_1)	.275	.023	.293	3.308	.001
ด้านสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ (L_2)	.257	.029	.221	2.001	.047
ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน (L_5)	.324	.031	.363	4.049	.000

$R = .815$, $R^2 = .789$, $S.E._{est} = .1320$, $F = 121.574$, * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ที่นำมาวิเคราะห์จำนวน 5 ด้าน พบว่า มีจำนวน 3 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน (L_5) ด้านการกำหนดทิศทางและนโยบาย (L_1) และด้านสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ (L_2)

ตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ดีที่สุด คือ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน (L_5) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของการพยากรณ์ เท่ากับ 0.363 รองลงมา คือ ด้านการกำหนดทิศทางและนโยบาย (L_1) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของการพยากรณ์ เท่ากับ 0.293 และด้านสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ (L_2) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของการ

พยากรณ์ เท่ากับ 0.221 ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ด้านนี้ สามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้ร้อยละ 78.90 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของพยากรณ์เท่ากับ 0.1320 สามารถสร้างสมการในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

สมการในรูปคะแนนดิบ

$$\hat{Y} = 3.327 + .324(L5) + .275(L1) + .257(L2)$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$\hat{Z} = .363(L5) + .293(L1) + .221(L2)$$

อภิปรายผล

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จากการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวม มีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมากซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีลักษณะการปฏิบัติงานและการบริหารจัดการในสถานศึกษาของผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับงานด้านวิชาการ ซึ่งเป็นงานหลักของสถานศึกษาที่มีอิทธิพลต่อการเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียน โดยอาศัยกระบวนการต้องสามารถทำวิสัยทัศน์ให้กลายเป็นความจริงได้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ ฌักทรารัตน์ ศรีเจริญ (2560: 70) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี พบว่าระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อศึกษาระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จากการศึกษา พบว่า การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฌักทรารัตน์ ศรีเจริญ (2560: 70) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่าง

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี พบว่า ระดับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน งานวิจัยของจรูญกลั่น มาตาชาติ (2562: 4) ได้ทำการวิจัย เรื่อง วิจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัด สพพ. อุบลราชธานีเขต 4 พบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก งานวิจัยของดวง แห สุขประเสริฐ และปิยะนาถ บุญมีพิพิธ (2563: 496 - 511) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3 พบว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

วัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 จากการศึกษา พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ที่นำมาวิเคราะห์จำนวน 5 ด้าน พบว่า มีจำนวน 3 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หมายความว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรและการสอน (L5) มีหน่วยเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เพิ่มขึ้น .324 หน่วยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ด้านการกำหนดทิศทางและนโยบาย (L₁) มีหน่วยเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เพิ่มขึ้น .275 หน่วย และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ด้านสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมการเรียนรู้ (L₂) มีหน่วยเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะทำให้ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 เพิ่มขึ้น .257 หน่วย ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่กระตุ้นและจูงใจครูใน

การนิเทศภายในสถานศึกษา พร้อมทั้งกำกับ ติดตาม การจัดการเรียนการสอนของครูตาม หลักสูตรของสถานศึกษา ให้คำปรึกษา เสนอแนะและให้การช่วยเหลือครูในการจัดการเรียน การสอน ให้ความร่วมมือและให้บริการในการปรับปรุงที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของปวีณา บุทธิจักร (2564) ได้ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 พบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 21 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 4 ด้าน 1 ใน 4 ด้าน คือ การนิเทศการศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป

1. ในการศึกษาาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า โดยรวมผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะ ผู้นำอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนด้านที่มี ค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ คือ ด้านการกำหนดทิศทางและนโยบาย

2. การศึกษาระดับการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ผลการดำเนินงานอยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 1 ด้านนอกนั้นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการ ติดตามการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา

3. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีจำนวน 3 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพประกัน คุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 มีจำนวน 3 ด้าน ที่สามารถ พยากรณ์ประสิทธิภาพประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ด้านการกำหนดทิศทางและนโยบาย มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด จึงเสนอแนะให้ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของนักเรียนและชุมชนเพื่อใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของโรงเรียน รวมถึงผู้บริหารสื่อสารและสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของโรงเรียนเพื่อพัฒนางานวิชาการให้กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อย่างต่อเนื่อง

2. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ด้านการติดตามการดำเนินงานให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้าย จึงเสนอแนะให้สถานศึกษาดำเนินการให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์จากการติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาไปใช้ปรับปรุงการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาและศึกษาการได้ข้อมูลเชิงประจักษ์จากการติดตามการดำเนินงานของสถานศึกษาไปใช้พัฒนาการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา

3. ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าความสัมพันธ์ระหว่างทักษะภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับต่ำ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารที่มีภาวะทางวิชาการ ทำให้การบริหารสถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพ ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของผู้เรียนและการพัฒนาการเรียนการสอนของครู ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำทางวิชาการ ควรนำการประกันคุณภาพภายในการจัดการศึกษามีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานการศึกษา ทั้งกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาและจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้เกิดผลดีต่อการบริหารจัดการคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับมาตรฐานสถานศึกษา ซึ่งผลการดำเนินงานสามารถสะท้อนถึงคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา มาตรฐานการดำเนินงานที่เป็นไปตามมาตรฐานสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน
2. ควรศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาขนาดเล็ก กลางใหญ่ และใหญ่พิเศษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ให้ครอบคลุมทุกบริบทให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป
3. ควรมีการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับผลลัพธ์การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร สถานศึกษา และการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ, กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.
- เจษฎา ถังเงิน. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับประสิทธิผลการทำงานของโรงเรียนในอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณภัทรรัตน์ ศรีเจริญ (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาระดับประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์*, 32(3), 70.

- ดวงแข สุขประเสริฐ และปิยะนาถ บุญมีพิพิธ. (2563). ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 6(3), 496 - 511.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปวีณา บุทธิจักษ์. (2564). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- พิชญภา ยืนยาว. (2562). ภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาและสถานศึกษา. ใน *ตำรารายวิชาภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาและสถานศึกษา รหัส 1065203 สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา. (2548). *หลักการจัดการศึกษายุคใหม่*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาผู้บริหารการศึกษา.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.
- Chell, J. (2001). *Introducing Principal to the Role of Instructional Leadership: A Summary of Master's Project*. New York: McGraw-Hill.
- Deming, W. E. (2004). *Out of the Crisis*. U.S.A.: MIT center for Advanced Engineering Study.
- Likert, Rensis. (1967). "The Method of Constructing and Attitude Scale". In Reading in Fishbein, M (Ed.), *Attitude Theory and Measurement* (pp. 90-95). New York: Wiley and Son.

การกำกับดูแลแพลตฟอร์มดิจิทัลของหน่วยงานรัฐกับหลักนิติธรรม :
กรณีศึกษามาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิด
เกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560*

THE REGULATION OF DIGITAL PLATFORMS BY STATE AGENCIES AND
THE RULE OF LAW : A CASE STUDY ON SECTION 20 OF THE
COMPUTER-RELATED CRIME ACT B.E. 2560 (2017)

บัณฑิต ขวโยธา¹ และ อภิรดี มิ่งวงศ์²

Bandit Khwayota¹ and Apiradee Mingwong²

¹⁻²สาขานิติศาสตร์ คณะสหวิทยาการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

¹⁻²Law Department, Integrated Disciplinary, Khon Kaen University Nong Khai Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: bandkh@kku.ac.th

วันที่รับบทความ : 25 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 4 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 5 เมษายน 2568

Received 25 March 2025; Revised 4 April 2025; Accepted 5 April 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาขอบเขตและหลักเกณฑ์ของมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 รวมถึงวิเคราะห์ความสอดคล้องของมาตราดังกล่าวกับหลักนิติธรรมและเสรีภาพในการแสดงออก นอกจากนี้ยังพิจารณาประสิทธิภาพของกลไกการกำกับดูแลของภาครัฐในการระงับหรือลบข้อมูลบนแพลตฟอร์มดิจิทัล ตลอดจนเปรียบเทียบแนวทางการกำกับดูแลแพลตฟอร์มดิจิทัลในต่างประเทศที่มีมาตรการคุ้มครองสิทธิประชาชนที่เข้มแข็ง เพื่อหาแนวทางปรับปรุงกฎหมายให้

Citation:

* บัณฑิต ขวโยธา และ อภิรดี มิ่งวงศ์. (2568). การกำกับดูแลแพลตฟอร์มดิจิทัลของหน่วยงานรัฐกับหลักนิติธรรม : กรณีศึกษามาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 535-547.

Bandit Khwayota and Apiradee Mingwong. (2025). The Regulation Of Digital Platforms By State Agencies And The Rule Of Law : A Case Study On Section 20 Of The Computer-Related Crime Act B.E. 2560 (2017).

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 535-547.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

มีความสอดคล้องกับหลักนิติธรรมมากขึ้น การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการวิเคราะห์เอกสารทางกฎหมาย บทความวิชาการ และกรณีศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึงใช้การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อประเมินความสอดคล้องของกฎหมายกับหลักนิติธรรม

ผลการศึกษาพบว่า มาตรา 20 ยังมีข้อจำกัดด้านหลักนิติธรรมในหลายประการ ได้แก่ ความไม่ชัดเจนของนิยามคำว่า “ศีลธรรมอันดีของประชาชน” การขาดกลไกอุทธรณ์ที่มีประสิทธิภาพ และการใช้อำนาจของรัฐที่อาจกระทบต่อเสรีภาพในการแสดงออก แม้ว่ากระบวนการพิจารณาของศาลจะช่วยควบคุมการใช้อำนาจรัฐ แต่ยังคงขาดมาตรฐานที่ชัดเจนในการพิจารณา

ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการปรับปรุงมาตรา 20 ไม่เพียงแต่ช่วยให้เกิดสมดุลระหว่างการรักษาความมั่นคงของรัฐและการคุ้มครองสิทธิประชาชน แต่ยังช่วยให้การกำกับดูแลแพลตฟอร์มดิจิทัลของไทยเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตยมากขึ้น

คำสำคัญ: มาตรา 20, พระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์, หลักนิติธรรม, การกำกับดูแลแพลตฟอร์มดิจิทัล, เสรีภาพในการแสดงออก

Abstract

This research aims to examine the scope and principles of Section 20 of the Computer-Related Crime Act B.E. 2560 (2017), as well as to analyze its consistency with the rule of law and the right to freedom of expression. In addition, the study evaluates the effectiveness of state regulatory mechanisms in removing or suppressing digital content on online platforms. It also compares international regulatory approaches that emphasize strong protection of civil rights, with the objective of proposing legal reforms to better align with the principles of the rule of law. This study adopts a qualitative research methodology through legal document analysis, academic literature review, and case studies from both domestic and international sources. Content analysis is employed to assess the consistency of the law with the rule of law principles.

findings reveal that Section 20 presents several challenges in relation to the rule of law, including the vague definition of "public morality," the absence of an effective appeals mechanism, and the potential misuse of state power that may undermine freedom of expression. Although judicial review plays a role in controlling state power, the lack of clear standards for such review remains a concern.

This research concludes that revising Section 20 is essential not only for striking a balance between national security and the protection of individual rights, but also for enhancing the effectiveness of digital platform governance in Thailand in accordance with democratic principles.

Keywords: Section 20, Computer Crime Act, Rule of Law, Digital Platform Regulation, Freedom of Expression

บทนำ

ในยุคดิจิทัล แพลตฟอร์มออนไลน์มีบทบาทสำคัญต่อการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารและเป็นเครื่องมือสำคัญในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อย่างไรก็ตาม การกำกับดูแลแพลตฟอร์มดิจิทัลโดยหน่วยงานรัฐอาจส่งผลกระทบต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นและการเข้าถึงข้อมูลของประชาชน (Peters & May, 2021; สมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน, 2562) กรณีของมาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 เป็นตัวอย่างที่แสดงให้เห็นถึงปัญหาดังกล่าว โดยให้อำนาจเจ้าหน้าที่รัฐในการร้องขอต่อศาลเพื่อสั่งระงับหรือลบข้อมูลที่ “ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” ซึ่งเป็นข้อความที่กว้างและอาจถูกตีความได้อย่างหลากหลาย (จุฑารัตน์ ธรรมวรานนท์, 2563)

การให้อำนาจรัฐในการระงับหรือลบข้อมูล อาจกระทบต่อเสรีภาพในการแสดงออก (Freedom of Expression) ซึ่งได้รับการคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญและกติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง หรือ ICCPR (International Covenant on Civil and Political Rights, 1966; United Nations Human Rights Committee, 2011)

ขอบเขตของคำว่า “ศีลธรรมอันดีของประชาชน” ไม่ได้ถูกนิยามอย่างชัดเจน อาจนำไปสู่การตีความที่กว้างเกินควรและการใช้อำนาจโดยมิชอบ การตรวจสอบของศาลเป็น

ข้อจำกัดที่ช่วยควบคุมอำนาจรัฐ แต่ศาลอาจมีภาระงานมาก และอาจไม่มีมาตรฐานที่แน่ชัดในการพิจารณา ทำให้เกิดความไม่แน่นอนทางกฎหมาย (Legal Uncertainty) ซึ่งแสดงให้เห็นว่ามาตรา 20 ยังมีจุดอ่อนในด้านความชัดเจนของกฎหมาย และอาจไม่สอดคล้องกับหลักนิติธรรมในแง่ของการคุ้มครองสิทธิพลเมืองและการตรวจสอบการใช้อำนาจของรัฐอย่างเพียงพอ (Fuller, 1964; Dicey, 1885; กิตติพงษ์ วัฒนเศรษฐ์, 2564)

นอกจากนี้ การใช้อำนาจของเจ้าหน้าที่ภายใต้มาตรา 20 ยังอาจนำไปสู่การละเมิดสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนโดยไม่มีมาตรการป้องกันที่ชัดเจน เช่น การปิดกั้นเนื้อหาทางการเมืองหรือความคิดเห็นที่ขัดแย้งกับฝ่ายรัฐ การควบคุมแพลตฟอร์มดิจิทัลตามมาตรา 20 ของพระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์ อาจก่อให้เกิดผลกระทบที่ทำให้เกิดความหวาดกลัว (chilling effect) ในหมู่ผู้ใช้สื่อออนไลน์ หรือผลกระทบที่ทำให้ประชาชนเกิดความหวาดกลัวในการแสดงความคิดเห็นและหลีกเลี่ยงการพูดถึงประเด็นที่อ่อนไหว ซึ่งเป็นสิ่งที่ขัดต่อหลักการประชาธิปไตย (Human Rights Watch, 2022; Herzog, 2020)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญในการศึกษาวิจัยเพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงมาตรา 20 ให้สอดคล้องกับหลักนิติธรรมมากขึ้น โดยเน้นความชัดเจน โปร่งใส การตรวจสอบและถ่วงดุล รวมถึงการปกป้องสิทธิขั้นพื้นฐานของประชาชนอย่างเป็นระบบตามแนวทางสากล (European Commission, 2022; The Digital Services Act, 2022; The NetzDG, 2017)

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. ศึกษาขอบเขตและหลักเกณฑ์ของมาตรา 20 พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 รวมถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการบังคับใช้
2. วิเคราะห์มาตรา 20 ในมุมมองของหลักนิติธรรมและเสรีภาพในการแสดงออก
3. เปรียบเทียบแนวทางการกำกับดูแลแพลตฟอร์มดิจิทัลในต่างประเทศที่มีมาตรการคุ้มครองสิทธิประชาชนที่เข้มแข็ง
4. เสนอแนะแนวทางปรับปรุงมาตรา 20 ให้มีความสอดคล้องกับหลักนิติธรรมและหลักการประชาธิปไตยมากขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

1. การกำกับดูแลแพลตฟอร์มดิจิทัลของรัฐ

ยุคดิจิทัล การควบคุมแพลตฟอร์มดิจิทัลโดยรัฐเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจอย่างมาก เนื่องจากส่งผลต่อเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นของประชาชนและบทบาทของรัฐในการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคม โดยเฉพาะในกรณีของประเทศไทยที่รัฐใช้มาตรการทางกฎหมายในการควบคุมข้อมูลข่าวสารออนไลน์ผ่านพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 (ฐิติวุฒิ สุวรรณ, 2563)

การกำกับดูแลแพลตฟอร์มดิจิทัลจึงต้องอยู่บนพื้นฐานของหลักนิติธรรม (Rule of Law) ซึ่งเน้นความชอบธรรม ความโปร่งใส และการตรวจสอบได้ เพื่อไม่ให้การใช้อำนาจของรัฐละเมิดสิทธิเสรีภาพของประชาชนเกินขอบเขต (ชัยวัฒน์ ปานน้อย, 2564)

2. มาตรา 20 ของพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560

มาตรา 20 ของ พ.ร.บ.ฯ ให้สิทธิรัฐในการยื่นคำร้องต่อศาลเพื่อขอให้มีคำสั่งให้ระงับข้อมูลที่ถือว่า “ไม่เหมาะสม” ซึ่งกระบวนการดังกล่าวมีข้อวิจารณ์เกี่ยวกับความคลุมเครือของนิยามคำว่า “ไม่เหมาะสม” ซึ่งอาจเปิดช่องให้เจ้าหน้าที่ใช้อำนาจโดยไม่ผ่านกระบวนการตรวจสอบอย่างโปร่งใส (พรเทพ คงเกียรติขจร, 2562)

นอกจากนี้ การดำเนินการตามมาตรานี้ยังส่งผลกระทบต่อแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น Facebook, YouTube และ Twitter ที่อาจต้องปฏิบัติตามคำสั่งระงับเนื้อหา แม้จะไม่มี ความชัดเจนว่าข้อมูลนั้นละเมิดกฎหมายหรือไม่อย่างไร (นิติรัฐ อุดมศักดิ์, 2563)

3. หลักนิติธรรมกับการบังคับใช้กฎหมายดิจิทัล

หลักนิติธรรมเป็นแนวคิดสำคัญที่เน้นว่าการใช้อำนาจรัฐต้องอยู่ภายใต้กฎหมายที่ชัดเจนและเป็นธรรม โดยการบังคับใช้กฎหมายดิจิทัลควรยึดถือหลักดังกล่าว เพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่าง “การปกป้องสังคม” กับ “การคุ้มครองสิทธิของประชาชน” (Sartor, 2009)

ในกรณีของประเทศไทย มีการเสนอให้ปรับปรุงมาตรา 20 ให้มีเกณฑ์ที่ชัดเจนและกระบวนการยุติธรรมมากขึ้น เช่น การให้โอกาสแก่ผู้ถูกกล่าวหาในการโต้แย้ง การเผยแพร่คำสั่งศาล และการตรวจสอบโดยองค์กรอิสระ (iLaw, 2563)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยเน้นการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อวิเคราะห์ทบทวนปัญญุดึกฎหมาย นโยบายสาธารณะ เอกสารทางวิชาการ คำพิพากษา และแนวทางปฏิบัติในระดับนานาชาติ

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยไม่เน้นการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณเครื่องมือที่ใช้ในการหาคุณภาพ: ใช้การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลทางวิชาการ เอกสารทางกฎหมาย และคำพิพากษาที่เป็นทางการ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้องตามหลักวิชาการ

แหล่งข้อมูลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายของการวิเคราะห์ คือ กฎหมาย มาตรา 20 พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560, บทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง และแนวทางการกำกับดูแลในต่างประเทศ (เช่น สหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป เยอรมนี สิงคโปร์)

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการรวบรวมเอกสารและบทความทางวิชาการทั้งในภาษาไทยและภาษาอังกฤษจากฐานข้อมูลวิชาการ หนังสือกฎหมาย คำอธิบายกฎหมาย รวมถึงงานวิจัยก่อนหน้า เพื่อให้การวิเคราะห์ครอบคลุมมุมมองที่หลากหลาย

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบ (Comparative Legal Analysis) เพื่อสังเคราะห์สาระสำคัญของมาตรา 20 กับหลักนิติธรรม รวมทั้งเปรียบเทียบกับกลไกการกำกับดูแลในต่างประเทศ เพื่อเสนอแนะแนวทางปรับปรุงที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่า มาตรา 20 ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐในการขอให้ศาลมีคำสั่งระงับหรือลบข้อมูลที่ “ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” ซึ่งเป็นถ้อยคำที่กว้างเกินไป และไม่มีค่านิยมที่ชัดเจนในกฎหมาย ส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอนในการตีความ (legal uncertainty) และเปิดช่องให้เกิดการใช้อำนาจที่เกินขอบเขต

นอกจากนี้ยังพบว่า การบังคับใช้มาตราดังกล่าวขาดความโปร่งใส ไม่มีแนวทางเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการลบหรือปิดกั้นข้อมูลต่อสาธารณะ และยังขาดกลไกในการแจ้งหรือคุ้มครองผู้ที่ได้รับผลกระทบจากคำสั่งดังกล่าว สारณแยกผลการค้นพบตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ศึกษาขอบเขตและหลักเกณฑ์ของมาตรา 20 พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 รวมถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการบังคับใช้

จากการศึกษาพบว่า มาตรา 20 ให้อำนาจแก่เจ้าหน้าที่รัฐในการขอให้ศาลมีคำสั่ง ระบุหรือลบข้อมูลที่ “ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน” ซึ่งเป็นถ้อยคำที่กว้างเกินไป และไม่มีคำนิยามที่ชัดเจนในกฎหมาย ส่งผลให้เกิดความไม่แน่นอนในการตีความ (legal uncertainty) และเปิดช่องให้เกิดการใช้อำนาจที่เกินขอบเขต

นอกจากนี้ยังพบว่า การบังคับใช้มาตราดังกล่าวขาดความโปร่งใส ไม่มีแนวทางเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับการลบหรือปิดกั้นข้อมูลต่อสาธารณะ และยังขาดกลไกในการแจ้งหรือคุ้มครองผู้ที่ได้รับผลกระทบจากคำสั่งดังกล่าว

วัตถุประสงค์ที่ 2 วิเคราะห์มาตรา 20 ในมุมมองของหลักนิติธรรมและเสรีภาพในการแสดงออกจากรอบแนวคิดหลักนิติธรรมของ A.V. Dicey และ Fuller พบว่า มาตรา 20 ยังไม่สอดคล้องกับหลักนิติธรรมในหลายประเด็น ได้แก่

1. ขาดความชัดเจนของบทบัญญัติ
2. ไม่มีหลักเกณฑ์การพิจารณาที่แน่นอน
3. ขาดกลไกอุทธรณ์ที่มีประสิทธิภาพ
4. มีความเสี่ยงในการกระทบสิทธิขั้นพื้นฐาน โดยเฉพาะเสรีภาพในการแสดงออก

นอกจากนี้ การให้อำนาจรัฐควบคุมเนื้อหาออนไลน์โดยไม่มีระบบถ่วงดุลที่เพียงพอ ก่อให้เกิดผลกระทบในลักษณะ "chilling effect" กล่าวคือ ประชาชนอาจหลีกเลี่ยงการแสดงออกในประเด็นที่อ่อนไหว อันเป็นอุปสรรคต่อระบอบประชาธิปไตย

วัตถุประสงค์ที่ 3 เปรียบเทียบแนวทางการกำกับดูแลแพลตฟอร์มดิจิทัลในต่างประเทศที่มีมาตรการคุ้มครองสิทธิประชาชนที่เข้มแข็ง

การเปรียบเทียบกับประเทศต่าง ๆ พบว่า

สหรัฐอเมริกา มีกฎหมาย First Amendment ที่คุ้มครองเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็นอย่างเคร่งครัด ใช้หลัก strict scrutiny ในการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชน

สหภาพยุโรป (EU) มีกฎหมาย GDPR และ Digital Services Act (DSA) ที่กำหนดให้มีระบบอุทธรณ์ที่เป็นธรรม การแจ้งเหตุผลลบข้อมูล และความโปร่งใสในการบังคับใช้

เยอรมนี มี NetzDG Law ที่กำหนดให้แพลตฟอร์มต้องลบเนื้อหาผิดกฎหมายภายใน 24 ชั่วโมง พร้อมกลไกอุทธรณ์ที่ชัดเจน

สิงคโปร์ กำหนดนิยามของเนื้อหาที่ต้องลบอย่างละเอียด และใช้กลไกกำกับที่อยู่ภายใต้การตรวจสอบของหน่วยงานอิสระ

แนวทางเหล่านี้เน้นการคุ้มครองสิทธิประชาชน ความโปร่งใส และความชัดเจนของกฎหมาย ซึ่งสามารถนำมาเป็นต้นแบบในการปรับปรุงกฎหมายไทย

วัตถุประสงค์ที่ 4 เสนอแนะแนวทางปรับปรุงมาตรา 20 ให้มีความสอดคล้องกับหลักนิติธรรมและหลักการประชาธิปไตยมากขึ้น

จากผลการศึกษา งานวิจัยนี้เสนอแนวทางปรับปรุง ดังนี้

1. กำหนดนิยามที่ชัดเจนของคำว่า “ศีลธรรมอันดี” และ “ความสงบเรียบร้อย” เพื่อลดความเสี่ยงในการตีความที่เกินขอบเขต
2. จัดตั้ง กลไกอุทธรณ์ที่เป็นอิสระ เพื่อให้ประชาชนสามารถโต้แย้งคำสั่งลบเนื้อหาได้อย่างเป็นธรรม
3. เพิ่ม ความโปร่งใส โดยกำหนดให้มีการเปิดเผยคำสั่งและเหตุผลในการลบข้อมูลต่อสาธารณะ
4. กำหนด แนวทางการพิจารณาของศาล ให้มีมาตรฐาน เช่น การใช้หลัก proportionality test
5. นำแนวทางของต่างประเทศ มาใช้ในการออกแบบระบบกำกับดูแลที่สมดุลระหว่างสิทธิเสรีภาพและความมั่นคงของรัฐ

อภิปรายผล

ขอบเขตและหลักเกณฑ์ของมาตรา 20 พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 รวมถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในการบังคับใช้ เช่น การใช้ถ้อยคำที่คลุมเครือใช้คำว่า “ขัดต่อความสงบเรียบร้อย และศีลธรรมอันดี” คำว่า “ความสงบเรียบร้อย” “ข้อมูลที่ต้องลบหรือระงับ” และ “ศีลธรรมอันดี” ทำให้สิทธิและเสรีภาพของประชาชนต้องได้รับความคุ้มครองซึ่งเป็นคำที่ดีความได้กว้างและอาจนำไปสู่การใช้อำนาจโดยมิชอบตามหลักนิติธรรม (Rule of Law) ซึ่งเป็นแนวคิดสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยมีองค์ประกอบหลัก เช่น กฎหมายต้องมีความชัดเจนและไม่ใช้ถ้อยคำที่กำกวม อำนาจอรัฐต้องมีการตรวจสอบและถ่วงดุล เป็นต้น ซึ่งพอนำมาอภิปรายผลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า มาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 มีถ้อยคำที่ไม่ชัดเจน เช่น “ขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดี” ซึ่งเปิดช่องให้ตีความได้อย่างกว้างขวาง อาจกระทบต่อเสรีภาพในการแสดงออกของประชาชน ทั้งนี้เป็นเพราะกฎหมายไม่ได้กำหนดนิยามหรือหลักเกณฑ์ที่ชัดเจนในการบังคับใช้ และกระบวนการกลั่นกรองของศาลยังไม่มีแนวทางที่แน่นอน สอดคล้องกับแนวคิดหลักนิติธรรมของ Dicey (1885) และ Fuller (1964) ที่เน้นความชัดเจนของกฎหมายและการควบคุมการใช้อำนาจรัฐ รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ ธรรมวรานนท์ (2563)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า มาตรา 20 มีแนวโน้มไม่สอดคล้องกับหลักนิติธรรมในด้านการคุ้มครองสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เนื่องจากไม่มีระบบอุทธรณ์ที่ชัดเจน ไม่มีการแจ้งผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการลบเนื้อหา และขาดกลไกตรวจสอบอย่างเป็นอิสระ ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนการบังคับใช้นั้นอำนาจของรัฐเป็นศูนย์กลาง โดยไม่มีระบบถ่วงดุลที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดเสรีภาพในการแสดงออกตาม ICCPR (1966), ความเห็นทั่วไปของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งสหประชาชาติ (2011), และงานวิจัยของ Human Rights Watch (2022), Herzog (2020)

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า แนวทางในต่างประเทศ เช่น สหภาพยุโรป (Digital Services Act), เยอรมนี (NetzDG) และสหรัฐอเมริกา (Section 230 & strict scrutiny) มีมาตรการควบคุมที่เน้นความโปร่งใส การมีระบบอุทธรณ์ และการปกป้องเสรีภาพของประชาชน ทั้งนี้เป็นเพราะประเทศเหล่านี้ให้ความสำคัญกับการถ่วงดุลอำนาจรัฐ และมีกลไกทางศาลหรือองค์กรอิสระในการกลั่นกรอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Peters & May (2021) และ European Commission (2022)

เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยในประเทศ พบว่างานของกิตติพงษ์ วัฒนเศรษฐ์ (2564) ชี้ให้เห็นถึงการควบคุมข้อมูลของรัฐที่อาจละเมิดสิทธิของประชาชน โดยไม่ได้มีระบบคุ้มครองอย่างเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษานี้

ในขณะที่งานของ Peters & May (2021) และ Herzog (2020) ย้ำถึงความจำเป็นในการสร้างระบบอุทธรณ์และกลไกอิสระในการพิจารณา ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอในงานวิจัยนี้

สำหรับแนวทางของต่างประเทศ เช่น สหรัฐอเมริกา เยอรมนี และ EU ต่างมีระบบที่โปร่งใสและคุ้มครองสิทธิเสรีภาพของประชาชนได้ดีกว่าไทย ทั้งในด้านกระบวนการยุติธรรมและมาตรฐานการพิจารณา

ดังนั้น การอภิปรายผลชี้ให้เห็นว่า มาตรา 20 ยังมีข้อจำกัดสำคัญทั้งในด้านกฎหมาย หลักนิติธรรม และการปกป้องสิทธิเสรีภาพของประชาชน ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการปรับปรุงอย่างเร่งด่วน โดยยึดแนวทางของประเทศที่มีมาตรฐานสูงในการคุ้มครองสิทธิมนุษยชนและการใช้อำนาจอธิปไตยในการตรวจสอบอย่างเข้มงวด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

มาตรา 20 แห่ง พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 เป็นกฎหมายที่มีเป้าหมายในการควบคุมข้อมูลที่อาจกระทบต่อสังคม แต่กลับก่อให้เกิดปัญหาด้านหลักนิติธรรมและเสรีภาพในการแสดงออก บทความนี้เสนอให้มีการปรับปรุงกฎหมายให้มีความชัดเจน โปร่งใส และมีกลไกตรวจสอบที่เข้มแข็งยิ่งขึ้น โดยแยกข้อเสนอแนะออกเป็น 2 หัวข้อ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลวิจัยไปใช้ประโยชน์

จากการศึกษาวิจัยพบว่า มาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560 มีข้อจำกัดสำคัญในด้านหลักนิติธรรมและสิทธิเสรีภาพของประชาชน ดังนั้น เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายดังกล่าวมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย จึงมีข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและเชิงกฎหมายดังนี้

1.1 กำหนดนิยามทางกฎหมายให้ชัดเจน โดยเฉพาะคำว่า “ศีลธรรมอันดีของประชาชน” และ “ความสงบเรียบร้อย” เพื่อป้องกันการตีความที่กว้างเกินไป

1.2 จัดตั้งกลไกอุทธรณ์ที่เป็นอิสระ เพื่อเปิดโอกาสให้ประชาชนสามารถโต้แย้งคำสั่งลบข้อมูลได้อย่างเป็นธรรม

1.3 กำหนดแนวทางการพิจารณาของศาลให้มีมาตรฐานชัดเจน เช่น การใช้หลัก proportionality test และการพิจารณาความจำเป็น (necessity) อย่างเป็นระบบ

1.4 เพิ่มความโปร่งใสของกระบวนการกำกับดูแล โดยให้มีการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับจำนวนคำสั่งลบเนื้อหา เหตุผลประกอบคำสั่ง และหน่วยงานที่มีอำนาจเสนอคำร้อง

1.5 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคประชาชนและภาคประชาสังคม ในกระบวนการร่างหรือแก้ไขกฎหมาย เพื่อให้แน่ใจว่ากฎหมายสะท้อนเจตจำนงของสังคมในระบอบประชาธิปไตย

1.6 ศึกษาและนำแนวทางของต่างประเทศมาประยุกต์ใช้ โดยเฉพาะในด้านกลไกการตรวจสอบ ความโปร่งใส และสิทธิในการอุทธรณ์ เช่น มาตรการใน Digital Services Act (DSA) ของ EU หรือหลัก strict scrutiny ของสหรัฐอเมริกา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การศึกษาในประเด็นนี้มีความลุ่มลึกและรอบด้านมากยิ่งขึ้น งานวิจัยครั้งต่อไปควรดำเนินการในประเด็นดังต่อไปนี้

2.1 ศึกษาเชิงประจักษ์เกี่ยวกับผลกระทบจากการบังคับใช้มาตรา 20 ต่อประชาชน เช่น การสัมภาษณ์ผู้ใช้งานแพลตฟอร์มดิจิทัล ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากการลบข้อมูล หรือเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้อง

2.2 เปรียบเทียบกฎหมายของประเทศอาเซียน ที่มีบริบทใกล้เคียงกับประเทศไทย เพื่อหาแนวทางการปรับปรุงกฎหมายในระดับภูมิภาค

2.3 ศึกษาแนวทางการกำกับดูแลแพลตฟอร์มที่ขับเคลื่อนโดยภาคเอกชนหรือองค์กรอิสระ เช่น ระบบ self-regulation หรือ co-regulation ที่สามารถเป็นทางเลือกเสริม นอกเหนือจากกลไกของรัฐ

2.4 วิเคราะห์ผลทางเศรษฐกิจและสังคมของการลบข้อมูลหรือระงับเนื้อหา เพื่อประเมินความเหมาะสมของมาตรการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายนี้

2.5 พัฒนาตัวชี้วัดหรือเกณฑ์มาตรฐาน (benchmark) เพื่อประเมินการบังคับใช้มาตรา 20 ว่ามีความเป็นธรรม โปร่งใส และสอดคล้องกับหลักนิติธรรมหรือไม่

เอกสารอ้างอิง

กิตติพงษ์ วัฒนเศรษฐ์. (2564). สิทธิในการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและข้อจำกัดภายใต้พระราชบัญญัติคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560. *วารสารนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*, 50(2), 89–112.

จุฑารัตน์ ธรรมวรานนท์. (2563). หลักนิติธรรมกับกฎหมายดิจิทัลในประเทศไทย: ศึกษากรณีมาตรา 20 แห่ง พ.ร.บ. คอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560. *วารสารกฎหมายมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 48(1), 55–78.

ชัยวัฒน์ ปานน้อย (2564). หลักนิติธรรมในยุคดิจิทัล: ความท้าทายและแนวทางการประยุกต์ใช้. *วารสารนิติศาสตร์ร่วมสมัย*, 7(1), 112-129.

- จิตวิมล สุวรรณสิน (2563). *การกำกับดูแลสื่อดิจิทัลในประเทศไทย: บทบาทของรัฐและผลกระทบต่อสิทธิพลเมือง*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- นิติรัฐ อุดมศักดิ์ (2563). สิทธิ เสรีภาพ และการควบคุมเนื้อหาดิจิทัล: วิเคราะห์กรณีรัฐไทยกับแพลตฟอร์มออนไลน์. *วารสารสิทธิมนุษยชนศึกษา*, 10(2), 89-105.
- พรเทพ คงเกียรติขจร (2562). การตีความและบังคับใช้มาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2560. *วารสารนิติศาสตร์*, 48(3), 55-72.
- สมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน. (2562). *เสรีภาพในการแสดงออกกับการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยอาชญากรรมทางคอมพิวเตอร์ในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: สมาคมนักกฎหมายสิทธิมนุษยชน.
- Commission. (2022). *The Digital Services Act: A new era of online content regulation in the EU*. Retrieved from <https://ec.europa.eu/digital-services-act>
- Dicey, A. V. (1885). *Introduction to the study of the law of the constitution*. Macmillan.
- Fuller, L. L. (1964). *The morality of law*. Yale University Press.
- Herzog, T. (2020). Judicial oversight in digital content regulation: Lessons from the European Union and Germany. *European Law Review*, 45(3), 301–325.
- Human Rights Watch. (2022). *Freedom of expression and online censorship in Southeast Asia*. Retrieved from <https://www.hrw.org/>
- iLaw. (2563). *มาตรา 20 พ.ร.บ.คอมพิวเตอร์: ใครควรมีอำนาจตัดสินว่า “ข้อมูลไม่เหมาะสม”?*. เรียกใช้เมื่อ 12 มกราคม 2568 จาก <https://ilaw.or.th>
- International Covenant on Civil and Political Rights. (1966). *United Nations Treaty Series*, vol. 999, p. 171.
- Peters, A., & May, J. (2021). Freedom of expression and platform regulation: A comparative analysis of the US and EU approaches. *International Journal of Digital Law*, 12(1), 45–72.

Sartor, G. (2009). *Fundamental Rights and Legal Framework of the Information Society*. In: B. Caron (Ed.), *Law and the Internet* (pp. 45–66). Oxford University Press.

The Digital Services Act. (2022). *Regulation (EU) 2022/2065 of the European Parliament and of the Council*. European Union.

The NetzDG (Network Enforcement Act). (2017). Germany.

United Nations Human Rights Committee. (2011). *General Comment No. 34: Article 19: Freedoms of opinion and expression* (UN Doc. CCPR/C/GC/34).

United States Supreme Court. (1997). *Reno v. American Civil Liberties Union*, 521 U.S. 844.

United States Supreme Court. (2017). *Packingham v. North Carolina*, 582 U.S. 98.

การบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์*
SOCIAL RESPONSIBILITY-BASED ADMINISTRATION OF SCHOOL
ADMINISTRATORS IN LOCAL ADMINISTRATIVE ORGANIZATION
SCHOOLS IN SURIN PROVINCE

พชร แรงจบ¹, ศุภธนภษ ยอดสละ² และ วสันต์ชัย กากแก้ว³

Pachara Reangjob¹, Suphatanakris Yordsala² and Vasanchai Kakkeaw³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹⁻²Surindra Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: 66054010124@srru.ac.th

วันที่รับบทความ : 26 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 4 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 5 เมษายน 2568

Received 26 March 2025; Revised 4 April 2025; Accepted 5 April 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารตามหลักรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ 2. พัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ และ 3. ประเมินแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ การวิจัยใช้ระเบียบวิธีแบบผสม โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่ 1. การศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม จากกลุ่มตัวอย่าง

Citation:

* พชร แรงจบ, ศุภธนภษ ยอดสละ และ วสันต์ชัย กากแก้ว. (2568). การบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 548-572.

Pachara Reangjob, Suphatanakris Yordsala and Vasanchai Kakkeaw. (2025). Social Responsibility-Based Administration Of School Administrators In Local Administrative Organization Schools In Surin Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 548-572.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผู้บริหารและคณะครูจำนวน 148 คน 2. การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาผ่านกระบวนการระดมสมองจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 ท่าน และ 3. การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหาร โดยผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 ท่าน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วยแบบสอบถามและแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์อยู่ในระดับมาก 2. การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคมประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ และองค์ประกอบย่อย 6 องค์ประกอบ รวมทั้งหมด 31 แนวทาง และ 3. การประเมินแนวทางการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การบริหาร, หลักความรับผิดชอบต่อสังคม, ผู้บริหารโรงเรียน

Abstract

This mixed-method study aimed to: 1. examine the current state of social responsibility-based administration among school administrators in local administrative organization schools in Surin Province; 2. develop administrative guidelines based on social responsibility principles; and 3. evaluate the effectiveness of the developed guidelines. The research was conducted in three phases: 1. assessing the current state of social responsibility-based administration using a sample of 148 school administrators and teachers; 2. developing social responsibility-based administrative guidelines through a brainstorming process involving nine experts; and 3. evaluating the appropriateness and feasibility of the developed guidelines with five school administrators. Research instruments included a questionnaire and an assessment form, with data analyzed using descriptive

statistics such as frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation.

The findings revealed that: 1. The current state of social responsibility-based administration of school administrators in local administrative organization schools in Surin Province was at a high level 2. The developed social responsibility-based administrative guidelines comprised five main components and six sub-components, totaling 31 administrative guidelines. 3. The evaluation results indicated that the appropriateness

Keywords: Administration, Responsibility-Based, School Administrator

บทนำ

กระแสโลกาภิวัตน์ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศได้เปลี่ยนแปลงโลกแบบเดิมก้าวสู่สังคมแห่งฐานความรู้ (Knowledge-based) ที่เน้นด้านเศรษฐกิจและการลงทุน จึงเกิดเป็นปรากฏการณ์ที่ทำให้ผู้บริโภคเข้าสู่สังคมเมือง ที่เน้นค่านิยมด้านวัตถุ (Materialism) และการบริโภค (Consumerism) ได้กำหนดให้เงินกลายเป็นเครื่องกำหนดสถานภาพทางสังคม และระบบการศึกษาในปัจจุบัน พบว่าสถานศึกษาหลายแห่งเปิดหลักสูตรการศึกษาที่หลากหลาย ทำให้การแข่งขันด้านการศึกษาทั้งค่าธรรมเนียมนิเทศศึกษาในสถานศึกษา และค่าเรียนพิเศษเพิ่มเติมสูงขึ้นเป็นอย่างมาก และผู้ปกครองได้กดดันบุตรของตนอย่างเข้มข้นจนละเลยความถูกต้อง คุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม (จินตนา บุญบงการ, 2554) สถานศึกษาซึ่งได้รับมอบหมายจากสังคมให้ทำหน้าที่พัฒนาศักยภาพและคุณภาพของคนในชาตินั้น ไม่ได้รับการบริหารจัดการที่ดี การปฏิรูปการศึกษาที่ผ่านมาในด้านการ บริหารจัดการ ยังขาดการมีส่วนร่วมจากเขตพื้นที่การศึกษา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือต้นสังกัดสู่สถานศึกษาตามเป้าหมาย (ธีระ รุญเจริญ, 2557)

ความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถสร้างรากฐานให้การดำเนินการในสถานศึกษามีความต่อเนื่องและยั่งยืนในอนาคตซึ่งต้องอาศัยวิสัยทัศน์ของผู้นำองค์กรก้าวพ้นจากกรอบกระบวนทัศน์เดิมที่มุ่งหวังเพียงเพื่อผลกำไรจากการบริหาร เป็นการนำองค์กรสู่กระบวนทัศน์ใหม่ที่เน้นการสร้างคุณค่าให้แก่สังคมและสิ่งแวดล้อม (เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์, 2558) ทั้งนี้หลักความรับผิดชอบต่อสังคมที่ดีของพลเมืองที่ดี ก็คือ ความรับผิดชอบต่อด้านมนุษยธรรม ช่วย

ให้สังคมเกิดการพัฒนา โดยเป็นการมององค์การในระดับเดียวกับบุคคลนั่นก็คือ องค์การควรมีการบริจาค สนับสนุน ช่วยเหลือโดยความสมัครใจ เพื่อช่วยให้สังคมดีขึ้นอย่างยั่งยืน นั่นเองภารกิจความรับผิดชอบต่อสังคม จึงมิใช่เป็นเรื่องทางเลือก ขององค์การว่าจะลงมือทำหรือไม่ แต่เป็นเรื่องของความจำเป็น ที่องค์การต้องปฏิบัติอย่างจริงจังและต่อเนื่อง อีกทั้งความเป็นพลเมืองที่ดี เป็นลักษณะนิสัยและทัศนคติของบุคคลซึ่งเป็นเครื่องผลักดันให้เกิดการปฏิบัติตามระเบียบ เคารพสิทธิของผู้อื่น ทำตามหน้าที่ของตนเองและมีความซื่อสัตย์สุจริต การที่บุคคลมีลักษณะ ความผิดชอบ จะช่วยให้การอยู่ร่วมกันในสังคมเป็นไปด้วยความราบรื่น สงบสุข นอกจากนี้ความรับผิดชอบต่อสังคม ยังเป็นคุณธรรมที่สำคัญในการพัฒนาประเทศ

สถานศึกษามีบทบาทสำคัญเกี่ยวกับความรับผิดชอบต่อสังคม ด้วยการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยมีการสอดแทรกความรับผิดชอบต่อสังคม ควบคู่กับการเรียนรู้ทางทฤษฎี การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสังคมให้นักเรียนได้รับรู้ ปฏิบัติตามกฎหมาย ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น จัดกิจกรรมที่สร้างสัมพันธ์ภาพที่ดีระหว่างนักเรียนกับเพื่อน ให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็น ร่วมกันแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา จะทำให้นักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคมได้ สรุปคือต้องให้ความสำคัญกับนักเรียน ปัจจัยด้านโรงเรียน และปัจจัยด้าน ครอบครัว (ชุตินา ไชยสิทธิ์, 2554) ความรับผิดชอบต่อสังคม ถือเป็นเรื่องใหม่แต่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานในสถานศึกษาได้ โดยการนำแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคม มาผสานกับการบริหารจัดการสถานศึกษาในปัจจุบัน ด้านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคม ให้กับเยาวชน เพื่อตอบสนองและช่วยเหลือให้วิถีความเป็นอยู่ของชุมชนมีความสุข จากการบริหาร สถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (จณิน เอี่ยมสะอาด, 2550)

ปัจจุบันสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ มีจำนวนสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 11 แห่ง (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, ข้อมูล ณ วันที่ 20 ธันวาคม 2566) มีหน้าที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้แก่ นักเรียนที่เรียนในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักประสานและพัฒนาการจัดการศึกษาท้องถิ่นของท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย มีการดำเนินงานส่งเสริมสนับสนุนช่วยเหลือให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถปฏิรูปการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับแนวนโยบายแห่งรัฐการบริหารการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดำเนินการรับผิดชอบต่อสังคมโดยกองการศึกษาในฐานะหน่วยปฏิบัติ

สนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแต่ละแห่งในจังหวัดสุรินทร์ ดำเนินการจัดตั้งงบประมาณและการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับแนวทางปฏิรูปการศึกษา

การบริหารสถานศึกษาตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคมของของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ พบว่าสภาพปัจจุบันและปัญหาของการบริหารสถานศึกษาตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 4 ด้าน สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีภารกิจในการดำเนินงาน 4 งาน ได้แก่ โครงสร้าง คน เทคโนโลยี งาน ทั้งนี้ให้เป็นไปตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553)และเพื่อตอบสนองต่อผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (ยศสรวาดิกริงไกร, 2560) ซึ่งสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งเป็นองค์กรหลักในการพัฒนาเด็กและเยาวชนจะต้องมีคุณภาพในด้านคุณภาพของผู้เรียน คุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครูและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ ในโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นขนาดเล็ก ด้านบุคลากร พบว่าครูผู้สอนไม่ได้มีคุณวุฒิในสาขาวิชาโดยตรงและจำนวนบุคลากรมีไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็ก และในด้านวิชาการและกิจกรรมหลักสูตร ขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนและครูผู้สอนขาดความรู้ความเข้าใจในการพัฒนาสื่อการเรียน การสอน ไม่มีการกำหนดมาตรฐานด้านวิชาการ (สำนักผู้ตรวจการแผ่นดิน, 2565) และผู้เรียนยังขาดความรู้และ ทักษะที่จำเป็นตามหลักสูตร สอดคล้องกับผลการประเมินของสำนักงานรับรอง มาตรฐาน และ ประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งเป็นภาพรวมของประเทศ สาเหตุจากปัจจัยภายนอก คือ ผู้เรียนที่สถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ส่วนมาก ผู้เรียนเป็นเด็กที่ขาดความพร้อมมาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจยากจน และขาดการเอาใจใส่จากครอบครัว และผู้เรียนที่มาจากครอบครัวที่ยากจน ส่วนมากมีผลการเรียนที่ไม่พึงประสงค์ เนื่องจากไม่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้เด็กได้รับการศึกษาที่ไม่เสมอภาค รวมทั้งการจัดการเรียนการสอนที่ยังไม่พร้อมทั้งด้านบุคลากร ที่ยังไม่สามารถจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สะท้อนให้เห็นว่ายังขาดความรับผิดชอบต่อสังคม (เก็จนก เอื้อวงศ์, 2553)

สภาพปัญหาและอุปสรรคดังกล่าวมาข้างต้น ประกอบกับการทบทวนภารกิจหลักในการบริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งแนวคิดเกี่ยวกับหลักความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษา ผู้วิจัยเห็นว่าการนำหลักความรับผิดชอบต่อสังคมปรับใช้ในสถานศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง อาจกล่าวได้ว่า การบริหารจัดการศึกษา จะต้องพัฒนา

และขับเคลื่อนสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ให้มีคุณภาพ โดยให้ความสำคัญกับหลักความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ เพราะเป็นงานวิจัยเพื่อสร้างองค์ความรู้ใหม่ เป็นประโยชน์ในการนำแนวทางที่ได้ไปกำหนดเป็นนโยบายสำหรับหน่วยงาน ต้นสังกัด ผู้บริหารของสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการขับเคลื่อนสถานศึกษา และองค์กรที่เกี่ยวข้องต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารตามหลักรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อพัฒนาแนวทางการบริหารตามหลักรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อประเมินแนวทางการบริหารตามหลักรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยออกเป็น 3 ระยะ ดังนี้ คือ

ระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ ประกอบด้วยผู้บริหาร 14 คนและคณะครู 225 คน รวมทั้งหมด 239 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารและคณะครูโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 11 แห่ง โดยมีผู้บริหารและครู สุ่มอย่างง่ายโดยวิธีจับฉลาก โดยการคำนวณจากสูตรเครซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น

(Confidence Interval) 95% ความคลาดเคลื่อน (e) + 5% ได้กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้บริหาร 14 คน และคณะครู 134 คน รวมทั้งหมด 148 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 1 การศึกษาสภาพปัจจุบันของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาสภาพปัจจุบันของหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ, ระดับการศึกษาสูงสุด, ตำแหน่งปัจจุบัน, ระดับการจัดการศึกษาของโรงเรียนและที่อยู่โรงเรียน (ต้นสังกัด) มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)

ตอนที่ 2 ระดับสภาพปัจจุบันของหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเป็นข้อคำถามที่ครอบคลุมเนื้อหาหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ 5 องค์ประกอบหลัก และ 6 องค์ประกอบย่อย โดยแบบสอบถามตอนที่ 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดตัวเลือกไว้ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยพิจารณาคะแนนตามแนวทางการสร้างเครื่องมือตามแนวคิดของ Likert (Likert's Rating Scale) ดังนี้

5 หมายถึง สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถามสภาพปัจจุบันของหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ และวิธีการสร้างแบบประเมิน

นำแบบสอบถามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ฉบับร่าง เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความครอบคลุมของเนื้อหา ความชัดเจนของภาษา แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

สร้างแบบสอบถามสภาพปัจจุบันตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดยมีคำถามครอบคลุมเนื้อหาเกี่ยวกับหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 5 องค์ประกอบหลัก และ 6 องค์ประกอบย่อย ดังนี้ 1. การปฏิบัติตามกฎหมาย 2. การปฏิบัติตามกิจกรรมสาธารณประโยชน์ 3. การคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจ 4. การใช้หลักธรรมาภิบาล ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ หลักนิติธรรม, หลักคุณธรรม, หลักความโปร่งใส, หลักความมีส่วนร่วม, หลักความรับผิดชอบต่อสังคม และหลักความคุ้มค่า และ 5. การเคารพสิทธิมนุษยชน นำแบบสอบถามสภาพปัจจุบันตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ฉบับร่าง เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความครอบคลุมของเนื้อหา ความชัดเจนของภาษา แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

นำแบบสอบถามสภาพปัจจุบันตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว เสนอผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย จำนวน 5 คน เพื่อตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะปรับปรุงแก้ไข โดยมีเกณฑ์คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ เป็นผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาหรือศึกษานิเทศก์ ที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไปหรือมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป หรือเป็นนักวิชาการหรืออาจารย์ที่สอนในมหาวิทยาลัย มีประสบการณ์การ

ปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาหรือการวัดผลประเมินผลหรือมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือเป็นครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ด้านการบริหารการศึกษาขึ้นไป

นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญชุดเดิมเพื่อประเมินความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) โดยการพิจารณาให้คะแนนความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามที่สร้างขึ้นกับวัตถุประสงค์หรือคุณลักษณะ มีหลักเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

คะแนน +1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์

คะแนน 0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์

คะแนน -1 หมายถึง แน่ใจว่าข้อคำถามไม่มีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์

จากนั้นนำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องโดยการวิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Item – Objective Congruence : IOC) พิจารณาเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.60 ถึง 1.00 สำหรับข้อคำถามที่ได้ค่า IOC ต่ำกว่า 0.60 ควรพิจารณาแก้ไข ปรับปรุง หรือตัดทิ้ง ซึ่งจากการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์หาค่า IOC (Index of Item – Objective Congruence : IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน ผลปรากฏว่าได้ข้อคำถามผ่านเกณฑ์ค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60 ถึง 1.00 จำนวน 40 ข้อ

นำแบบสอบถามที่ผ่านการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้องและได้ปรับปรุงตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง และไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้บริหารและคณะครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดศรีสะเกษ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่จะศึกษา จำนวน 30 คน

หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์สภาพปัจจุบันจำนวน 40 ข้อ มาหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach โดยใช้เกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับตั้งแต่ .80 ขึ้นไป ซึ่งในการหาค่าความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach ที่ค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 0.97

นำแบบสอบถามที่ตรวจสอบคุณภาพแล้ว มาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง แล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาสภาพปัจจุบันของหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ขออนุญาตและแนะนำตัวผู้วิจัยจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ถึงผู้อำนวยการกองการศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์
2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดยจัดทำแบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์ (Google Form) และกำหนดระยะเวลาในการตอบแบบสอบถามไม่เกิน 15 วันนับตั้งแต่วันที่ได้รับหนังสือ
3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับจากการตอบกลับทั้งหมด 3 ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ ของแบบสอบถามและกลุ่มตัวอย่างในรูปแบบออนไลน์ (Google Form) ทั้ง 148 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์

การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลในการการระดมสมอง (Brainstorming) เพื่อยกร่างหลักความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ เป็นผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาหรือศึกษานิเทศก์ ที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไปหรือมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป หรือเป็นนักวิชาการหรืออาจารย์ที่สอนในมหาวิทยาลัย มีประสบการณ์การปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาหรือการวัดผลประเมินผลหรือมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือเป็นครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ด้านการบริหารการศึกษาขึ้นไป ประกอบด้วยสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 9 ท่าน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กร

ปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ ได้แก่ แบบบันทึกการระดมสมองของผู้ทรงคุณวุฒิ 9 ท่าน เกี่ยวกับการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ 5 องค์กรปกครองหลัก และ 6 องค์กรปกครองย่อยขององค์กรปกครองหลักการใช้หลักธรรมาภิบาล

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบบันทึกการระดมสมอง แนวทางการพัฒนาหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวกับการระดมสมอง
2. ร่างแบบบันทึกการระดมสมอง ตามกรอบแนวคิด เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์
3. นำแบบบันทึกการระดมสมองสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์เสนอต่อคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความเหมาะสม ภาษา และความถูกต้องของข้อความ
4. นำแบบบันทึกการระดมสมองสำหรับผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ที่ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์แล้ว ไปปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำให้มีความสมบูรณ์ ก่อนนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการระดมสมองจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 ท่าน เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์โดยการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา

ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนาหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์

ผู้ให้ข้อมูล

การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 3 ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์จำนวน 5 ท่าน เพื่อทำหน้าที่ในการประเมิน

ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ ตลอดจนให้คำแนะนำและข้อเสนอแนะเพื่อความสะดวกของแนวทางการพัฒนาหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยมีเกณฑ์คุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ ดังนี้ เป็นผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษาหรือศึกษานิเทศก์ ที่มีวิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไปหรือมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโทขึ้นไป หรือเป็นนักวิชาการหรืออาจารย์ที่สอนในมหาวิทยาลัย มีประสบการณ์การปฏิบัติงานที่เกี่ยวกับการบริหารการศึกษาหรือการวัดผลประเมินผลหรือมีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอก หรือเป็นครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท ด้านการบริหารการศึกษาขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การดำเนินการวิจัยในระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม โดยเครื่องมือที่ใช้ในการประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ เป็นแบบประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบ่งข้อคำถามออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย 1) ความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ 2) ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดตัวเลือกไว้ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยพิจารณาคะแนนตามแนวทางการสร้างเครื่องมือตามแนวคิดของ Likert (Likert's Rating Scale) ดังนี้

- 5 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด
- 4 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก
- 3 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง
- 2 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย
- 1 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 2 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

การสร้างและตรวจสอบคุณภาพของแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร ตำรา บทความวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวิธีการสร้างแบบประเมิน

2. นำแนวทางการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ ที่ได้จากระยะที่ 2 มาสร้างแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ฉบับร่าง

3. นำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ฉบับร่าง เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความครอบคลุมของเนื้อหา ความชัดเจนของภาษา แล้วปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

4. นำแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ที่ผ่านการพิจารณาจากที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญแล้ว มาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ จัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์ และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ มีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

1. ขอนหนังสือแนะนำตัวผู้วิจัยจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์

2. ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แปลผลโดยนำค่าเฉลี่ยมาเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนดเป็นช่วงตามค่าคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด. 2556 : 121) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมหรือความเป็นไปได้อยู่ในระดับน้อยที่สุด

จากนั้นพิจารณาคัดเลือกแนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ ที่มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ค่าเฉลี่ย (Mean) ตั้งแต่ 3.51 ขึ้นไป และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ไม่เกิน 1.00 ให้คัดเลือกไว้ ส่วนความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางที่ไม่เป็นไปตามเกณฑ์นี้อาจตัดทิ้งไปหรือนำไปปรับปรุงแก้ไขแล้วแต่กรณีตามความเหมาะสม (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2540)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล สามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. การศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารตามหลักรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.48$, S.D. = 0.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่าองค์ประกอบที่อยู่ในระดับมากที่สุดหนึ่งลำดับ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1

การปฏิบัติตามกฎหมาย ($\bar{x} = 4.57$, S.D. = 0.44) และองค์ประกอบที่อยู่ในระดับมากที่สุดลำดับ ดังนี้ 1) องค์ประกอบที่ 2 การปฏิบัติกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ($\bar{x} = 4.47$, S.D. = 0.44) 2) องค์ประกอบที่ 3 การคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 4.47$, S.D. = 0.48) 3) องค์ประกอบที่ 4 การใช้หลักธรรมาภิบาล และ 4) องค์ประกอบที่ 5 การเคารพสิทธิมนุษยชน ($\bar{x} = 4.39$, S.D. = 0.57)

2. การศึกษาแนวทางการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้กระบวนการระดมสมองโดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 9 ท่าน พบว่าองค์ประกอบของการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม จากองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ และองค์ประกอบย่อย 6 องค์ประกอบของการใช้หลักธรรมาภิบาล จำนวนทั้งหมด 31 แนวทาง

3. การประเมินแนวทางการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ความเหมาะสมของหลักรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.94$, S.D. = 0.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่าองค์ประกอบทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การปฏิบัติตามกฎหมาย ($\bar{x} = 5.00$, S.D. = 0.00), การเคารพสิทธิมนุษยชน ($\bar{x} = 5.00$, S.D. = 0.00), การใช้หลักธรรมาภิบาล ($\bar{x} = 4.98$, S.D. = 0.05), การคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 4.92$, S.D. = 0.18) และ การปฏิบัติกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.20) ตามลำดับ

ความเป็นไปได้ของหลักรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.93$, S.D. = 0.09) เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่าองค์ประกอบทั้งหมดอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การปฏิบัติตามกฎหมาย ($\bar{x} = 5.00$, S.D. = 0.00), การเคารพสิทธิมนุษยชน ($\bar{x} = 5.00$, S.D. = 0.00), การใช้หลักธรรมาภิบาล ($\bar{x} = 4.98$, S.D. = 0.05), การคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจ ($\bar{x} = 4.88$, S.D. = 0.18) และการปฏิบัติกิจกรรมสาธารณประโยชน์ ($\bar{x} = 4.80$, S.D. = 0.20) ตามลำดับ

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ มีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลเพื่อเป็นการขยายผลการวิจัยให้ชัดเจนยิ่งขึ้น ตลอดจนสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อไป ดังนี้

1. จากการศึกษาสภาพปัจจุบันของการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ อภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 สภาพปัจจุบันของการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายองค์ประกอบ พบว่าองค์ประกอบที่อยู่ในระดับมากที่สุดหนึ่งลำดับโดยเรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 การปฏิบัติตามกฎหมาย และองค์ประกอบที่อยู่ในระดับมากที่สุดลำดับ ดังนี้ องค์ประกอบที่ 4 การใช้หลักธรรมาภิบาล ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูตระหนักถึงความสำคัญของกฎหมายทั้งกฎหมายและหลักธรรมาภิบาล ซึ่งหน่วยงานต้นสังกัดแต่ละแห่งมีระเบียบข้อกฎหมายของหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งมีการประเมินการปฏิบัติงานจากองค์กรภายในและภายนอกของหน่วยงานนั้น อีกทั้งสถานศึกษาในหน่วยงานต้นสังกัดไม่ได้มีฐานะเป็นนิติบุคคล จึงทำให้ผู้บริหารและครูที่สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำเป็นต้องศึกษาเทศบัญญัติของหน่วยงานต้นสังกัดและศึกษาจรรยาบรรณวิชาชีพของตนเองอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2564) ที่มีมติกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะพนักงานครูและบุคลากรทางการศึกษา องค์ประกอบที่ 2 การปฏิบัติกิจกรรมสาธารณประโยชน์, องค์ประกอบที่ 3 การคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจ และ องค์ประกอบที่ 5 การเคารพสิทธิมนุษยชน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูตระหนักถึงการเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนที่เป็นสถานที่ตั้งของหน่วยงานต้นสังกัดที่มีความจำเป็นต้องให้บริการชุมชนและนักเรียนในเขตบริการที่มีความขาดแคลนทางด้านทุนทรัพยากรทางการศึกษา

2. การศึกษาแนวทางการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดยใช้กระบวนการระดมสมองจากผู้ทรงเชี่ยวชาญ จำนวน 9 ท่าน พบว่าองค์ประกอบของการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม จากองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ และองค์ประกอบย่อย 6

องค์ประกอบของการใช้หลักธรรมาภิบาล จำนวนทั้งหมด 31 แนวทาง ดังนี้ 1. การปฏิบัติตามกฎหมาย มีจำนวน 4 แนวทาง 2. การปฏิบัติกิจกรรมสาธารณประโยชน์ มีจำนวน 5 แนวทาง 3. การคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจ มีจำนวน 5 แนวทาง 4. การใช้หลักธรรมาภิบาล มีจำนวนทั้งหมด 16 แนวทาง และ 5. การเคารพสิทธิมนุษยชน มีจำนวน 1 แนวทาง สามารถอภิปรายผลการศึกษาแนวทางการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดยจำแนกเป็นรายองค์ประกอบดังนี้

2.1 องค์ประกอบที่ 1 การปฏิบัติตามกฎหมาย พบว่าแนวทางการบริหารตามหลักรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ มีจำนวน 4 แนวทาง คือ 1) สถานศึกษามีการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูภาคเรียนละ 1 ครั้ง ทั้งการประเมินภายในและการประเมินภายนอกจากคณะกรรมการที่แต่งตั้งจากหน่วยงานต้นสังกัด สอดคล้องกับมาตรฐานการประเมินผลการปฏิบัติงานในสถานศึกษา มาตรา 19 (4) และ 72 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 2) บุคลากรในหน่วยงานสังกัดสร้างระเบียบข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติงานตามระเบียบกฎหมาย สอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 ได้กำหนดบทบาทหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่สำคัญ มาตรา 80 (4) 3) หน่วยงานต้นสังกัดจัดอบรมให้ความรู้อย่างต่อเนื่องในการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับใบประกอบวิชาชีพผู้บริหารและครูสอดคล้องกับข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556 เพื่อเสริมสร้างศักยภาพ ความรู้ ทักษะ และจรรยาบรรณวิชาชีพ

2.2 องค์ประกอบที่ 2 การปฏิบัติกิจกรรมสาธารณประโยชน์ พบว่า แนวทางการบริหารตามหลักรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ มีจำนวน 5 แนวทาง คือ 1) สถานศึกษามีกิจกรรมชุมชนจิตอาสา สถานักเรียน เพื่อบริการชุมชนในกิจกรรมต่าง ๆ และบริการสาธารณะ สอดคล้องกับการพัฒนานักเรียนและชุมชน สถานศึกษาจัดกิจกรรมชุมชนจิตอาสาในบริเวณวัด ผ่านสถานักเรียน และกิจกรรมนักเรียนเพื่อให้บริการชุมชน 2) สถานศึกษามีการทำข้อตกลงร่วมกันระหว่างสถานศึกษา โดยมีสถานักเรียนฝึกจิตอาสาเพื่อปฏิบัติกิจกรรมร่วมกันสอดคล้องกับการมีส่วนร่วมพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา (ประเวศ เวชชะ, 2565) 3) หน่วยงานต้นสังกัดมีการจัดตั้งชมรมเยาวชน “ภาคประชาชนช่วยเหลือเยาวชนในชุมชน” สอดคล้องกับโครงการส่งเสริมการมีส่วนร่วมภาคประชาชนและเยาวชนคุณภาพในการป้องกันปัญหาอาชญากรรม ของเทศบาลเมืองสุรินทร์ 4) สถานศึกษามีกลุ่มอาสาสมัครจิตอาสาเพื่อช่วยเหลือชุมชนสอดคล้องกับแนวทางการ

เสริมสร้างจิตสาธารณะให้กับนักเรียน และ 5) สถานศึกษามีนักเรียนอาสาสมัครของศาลเด็กและเยาวชน และมีสถานศึกษาเพื่อส่งต่อนักเรียน เช่น ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ สอดคล้องกับการที่สถานศึกษามีอาสาสมัครของศาลเด็กและเยาวชน และมีแนวทางส่งต่อนักเรียนไปยังสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ (สกร.)

2.3 องค์ประกอบที่ 3 การคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจ พบว่าแนวทางการบริหารตามหลักรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ มีจำนวน 5 แนวทาง คือ 1) สถานศึกษาจัดอบรมการให้ความรู้การสร้างรายได้โดยอาศัยความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาใกล้เคียงสอดคล้องกับหลักการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน 2) สถานศึกษามีโครงการรักษาสีสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัด สอดคล้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมด้านสิ่งแวดล้อม (ประทีป ทับโพน, 2563) ที่ 3) กิจกรรมโครงการลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมของสถานศึกษาด้านการเงิน สอดคล้องกับโครงการ "ลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้" ที่มุ่งเน้นกิจกรรมด้านการเงินในสถานศึกษา สอดคล้องกับแนวคิดการส่งเสริมทักษะชีวิตและความรู้ทางการเงิน (Financial Literacy) ให้กับนักเรียน 4) สถานศึกษาร่วมกับสถาบันการเงิน จัดกิจกรรมโครงการธนาคารโรงเรียน เพื่อส่งเสริมการออม สอดคล้องกับโครงการส่งเสริมการออมในสถานศึกษาโดยร่วมกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรเพื่อให้นักเรียนมีทักษะการบริหารจัดการการเงินของตนเอง 5) สถานศึกษามีธนาคารขยะของหน่วยงานต้นสังกัด

2.4 องค์ประกอบที่ 4 การใช้หลักธรรมาภิบาล พบว่าแนวทางการบริหารตามหลักรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ จำแนกตามองค์ประกอบย่อย 6 องค์ประกอบ จำนวนทั้งหมด 16 แนวทาง ดังนี้

2.4.1 องค์ประกอบย่อยที่ 1 หลักนิติธรรม พบว่าแนวทางการใช้หลักนิติธรรม ในการบริหารตามหลักรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ มีจำนวน 2 แนวทาง คือ 1) สถานศึกษาประชุมผู้บริหารและครูขอความเห็นชอบจากครูและนำข้อตกลงร่วมกัน เสนอต่อคณะกรรมการสถานศึกษา สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล โดยเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และ 2) สถานศึกษามีการปรับปรุงกฎระเบียบของสถานศึกษาหรือข้อตกลงร่วมกัน โดยศึกษาจากปัญหาและนำข้อเสนอจากนักวิชาการศึกษาร่วมกัน สอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม

2.4.2 องค์ประกอบย่อยที่ 2 หลักคุณธรรม พบว่าแนวทางการใช้หลักคุณธรรม ในการบริหารตามหลักรับผิดชอบต่องสังคม ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ มีจำนวน 3 แนวทาง คือ 1) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเข้าร่วมงานกิจกรรมโครงการ ภูมิคุ้มกันใจของหน่วยงานต้นสังกัด ณ วัดแต่ละแห่งในเขตเทศบาลสอดคล้องกับแนวทางการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และพัฒนาจิตใจของบุคลากรทางการศึกษา ตามนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด 2) นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมโครงการธรรมะสอนใจหนูของสถานศึกษา ณ วัดหรือสถานศึกษาทุกเดือนและทุกภาคเรียน สอดคล้องกับแนวทางการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามให้แก่นักเรียน ตามนโยบายการพัฒนาผู้เรียนให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา และ 3) สถานศึกษานิมนต์พระภิกษุสงฆ์ เพื่อสอนธรรมะในสถานศึกษาทุกเดือน สอดคล้องกับโครงการเข้าค่ายอบรมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองสุรินทร์

2.4.3 องค์ประกอบย่อยที่ 3 หลักความโปร่งใส พบว่า แนวทางการใช้หลักความโปร่งใสในการบริหารตามหลักรับผิดชอบต่องสังคม ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ มีจำนวน 4 แนวทาง คือ 1) สถานศึกษาประชุมชี้แจงคณะกรรมการสถานศึกษา การจัดทำแผนงบประมาณ แผนปฏิบัติงานประจำปี แผนพัฒนาโรงเรียน สอดคล้องกับแนวทางการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ 2) หน่วยงานต้นสังกัดหรือสถานศึกษามีหน่วยตรวจสอบภายในสอดคล้องกับกฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 3) หน่วยงานต้นสังกัดตั้งคณะกรรมการตรวจสอบภายในเพื่อตรวจสอบความโปร่งใสของการดำเนินงาน สอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีการบริหารจัดการ (Henri Fayol) เพื่อให้เกิดการตรวจสอบที่เป็นระบบ ป้องกันการทุจริต และเสริมสร้างความไว้วางใจจากทุกภาคส่วน 4) หน่วยงานต้นสังกัดมีการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในภาครัฐ (ITA) ตามเกณฑ์การประเมิน (IIT, EIT, OIT) เพื่อตรวจสอบความโปร่งใสของการดำเนินการ สอดคล้องกับการประเมินตามของสำนักงาน ป.ป.ช. เป็นกลไกสำคัญในการตรวจสอบและส่งเสริมให้หน่วยงานของรัฐมีมาตรฐานในการดำเนินงานที่เป็นธรรม

2.4.4 องค์ประกอบย่อยที่ 4 หลักความมีส่วนร่วม พบว่าแนวทางการใช้หลักความมีส่วนร่วมในการบริหารตามหลักรับผิดชอบต่องสังคม ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ มีจำนวน 3 แนวทาง คือ 1) กองสวัสดิการของหน่วยงานต้นสังกัดออกตรวจตราชุมชนในเขตบริการ และดำเนินการร่วมกับสมาชิกสภาเทศบาลในเขตเพื่อพัฒนาชุมชน 2) คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมตามรูปแบบการบริหารจัดการหรือ

ตามกำหนด 3) ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลในตำแหน่งคณะกรรมการสถานศึกษาเพื่อมีส่วนร่วมกับการบริหารงานของสถานศึกษา สอดคล้องกับการที่ผู้แทนสมาชิกสภาเทศบาลดำรงตำแหน่งในคณะกรรมการสถานศึกษา เป็นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาครัฐและท้องถิ่นในการพัฒนาสถานศึกษา

2.4.5 องค์ประกอบย่อยที่ 5 หลักความรับผิดชอบ พบว่าแนวทางการใช้หลักความรับผิดชอบ ในการบริหารตามหลักรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ มีจำนวน 2 แนวทาง คือ 1) ผู้บริหารและครูกล้าหาญและรับผิดชอบ ในการดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งปรับปรุง แก้ไขปัญหา สอดคล้องกับหลักภาวะผู้นำ (Leadership) ในการบริหารจัดการสถานศึกษา 2) หน่วยงานต้นสังกัดหรือสถานศึกษา ให้บริการชุมชน และรับผิดชอบต่อสังคมและช่วยเหลือกิจกรรมของสังคม สอดคล้องกับการพัฒนาชุมชนและสังคม

2.4.6 องค์ประกอบย่อยที่ 6 หลักความคุ้มค่า พบว่าแนวทางการใช้หลักความคุ้มค่าในการบริหารตามหลักรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ มีจำนวน 2 แนวทาง คือ 1) หน่วยงานต้นสังกัดมีการดำเนินการติดตามการดำเนินการใช้จ่ายงบประมาณอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับหลักประสิทธิภาพ (Efficiency) ในการบริหารจัดการงบประมาณ 2) หน่วยงานต้นสังกัดประเมินผลและรายงานโครงการทุกโครงการด้านความคุ้มค่า ผลลัพธ์/ผลผลิต งบประมาณ รายงานโครงการ สอดคล้องกับการดำเนินงานตามโครงการของสถานศึกษาที่กำหนดไว้ในเทศบัญญัติ

2.5 องค์ประกอบที่ 5 การเคารพสิทธิมนุษยชน พบว่าแนวทางการบริหารตามหลักรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ มีจำนวน 1 แนวทาง คือ หน่วยงานต้นสังกัดปลูกฝังการเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การยกย่องชมเชย ให้เกียรติบัตร มีการจัดอบรมโครงการคุณธรรม จริยธรรม โรงเรียนมีกิจกรรมปลูกฝังการเคารพซึ่งกันและกัน รู้จักการรอคอย การบริจาค ผู้บริหารเทศบาลพบปะแลกเปลี่ยนกับชุมชน สอดคล้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมด้านมนุษยธรรม (ศรีทรงพล ศรีฤกษ์, 2566)

3. ผลการประเมินแนวทางการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ มีความเหมาะสมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องจากผู้บริหาร สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ สามารถอภิปรายผลการศึกษาแนวทางการ

บริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดยจำแนกเป็นรายองค์ประกอบดังนี้

3.1 องค์ประกอบที่ 1 การปฏิบัติตามกฎหมาย พบว่าแนวทางการบริหารตามหลักรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมการปฏิบัติตามกฎหมายมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติตามกฎหมาย โดยสถานศึกษามีการประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหารและครูภาคเรียนละ 1 ครั้ง ทั้งการประเมินภายในและการประเมินภายนอกจากคณะกรรมการที่แต่งตั้งจากหน่วยงานต้นสังกัด

3.2 องค์ประกอบที่ 2 การปฏิบัติกิจกรรมสาธารณประโยชน์ พบว่า แนวทางการบริหารตามหลักรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมการปฏิบัติกิจกรรมสาธารณประโยชน์ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวทางการปฏิบัติกิจกรรมสาธารณประโยชน์ โดยสถานศึกษามีกิจกรรมชุมชนจิตอาสา สภานักเรียน เพื่อบริการชุมชนในกิจกรรมต่าง ๆ และบริการสาธารณะ

3.3 องค์ประกอบที่ 3 การคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจ พบว่า แนวทางการบริหารตามหลักรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมการคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวทางการคำนึงถึงสภาพเศรษฐกิจ โดยสถานศึกษาจัดอบรมการให้ความรู้การสร้างรายได้โดยอาศัยความร่วมมือจากสถาบันการศึกษาใกล้เคียง มีโครงการรักษาสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษา

3.4 องค์ประกอบที่ 4 การใช้หลักธรรมาภิบาล พบว่า แนวทางการบริหารตามหลักรับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมการใช้หลักธรรมาภิบาลมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ หลักการของหลักธรรมาภิบาลทั้ง 6 หลักการ ดังนี้

3.4.1 หลักนิติธรรม มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาล โดยสถานศึกษาประชุมผู้บริหารและครู ขอความเห็นชอบจากครูและนำข้อตกลงร่วมกัน เสนอต่อกณะกรรมกรการสถานศึกษา และมีการปรับปรุงกฎระเบียบของสถานศึกษาหรือข้อตกลงร่วมกัน โดยศึกษาจากปัญหาและนำข้อเสนอจากนักวิชาการศึกษาร่วมกัน

3.4.2 หลักคุณธรรม มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาล โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูเข้าร่วมงาน กิจกรรมโครงการภูมิคุ้มกันใจของหน่วยงานต้นสังกัด ณ วัดแต่ละแห่งในเขตเทศบาล ได้นิมนต์ พระภิกษุสงฆ์ เพื่อสอนธรรมะในสถานศึกษาทุกเดือน รวมทั้งส่งเสริมให้นักเรียนเข้าร่วม กิจกรรมโครงการธรรมะสอนใจหนูของสถานศึกษา ณ วัดหรือสถานศึกษาทุกเดือนและทุกภาค เรียน

3.4.3 หลักความโปร่งใส มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาล โดยสถานศึกษาประชุมชี้แจงคณะกรรมการ สถานศึกษา การจัดทำแผนงบประมาณ แผนปฏิบัติงานประจำปี แผนพัฒนาโรงเรียนอีกทั้ง หน่วยงานต้นสังกัดหรือสถานศึกษามีหน่วยตรวจสอบภายใน สามารถดำเนินการตั้ง คณะกรรมการตรวจสอบภายในเพื่อตรวจสอบความโปร่งใสของการดำเนินงาน มีหน่วยงานต้น สังกัดมีการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในภาครัฐ (ITA) ตามเกณฑ์การประเมิน (IIT, EIT, OIT) เพื่อตรวจสอบความโปร่งใสของการดำเนินการ

3.4.4 หลักความมีส่วนร่วม มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาล โดยหน่วยงานต้นสังกัดมีกองสวัสดิการของ หน่วยงานต้นสังกัดออกตรวจตราชุมชนในเขตบริการ และดำเนินการร่วมกับสมาชิกสภา เทศบาลในเขตเพื่อพัฒนาชุมชน โดยประชาชนในเขตมีส่วนร่วมในการประชุมประชาคม

3.4.5 หลักสำนึกรับผิดชอบ มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาล โดยผู้บริหารและครูกล้าหาญและรับผิดชอบใน การดำเนินโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งปรับปรุง แก้ไขปัญหา และหน่วยงานต้นสังกัด หรือสถานศึกษา ให้บริการชุมชน และรับผิดชอบต่อสังคมและช่วยเหลือกิจกรรมของสังคม

3.4.6 หลักความคุ้มค่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวทางการใช้หลักธรรมาภิบาลตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการ บริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542

3.5 องค์ประกอบที่ 5 การเคารพสิทธิมนุษยชน พบว่า แนวทางการบริหารตามหลัก รับผิดชอบต่อสังคม ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ โดย ภาพรวมการเคารพสิทธิมนุษยชนมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับแนวทางการเคารพสิทธิมนุษยชน โดยผู้บริหารโรงเรียนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

ทั้งหมดร่วมกันปลูกฝังนักเรียน ปลูกฝังการเคารพศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ การยกย่องชมเชย ให้เกียรติบัตร มีการจัดอบรมโครงการคุณธรรม จริยธรรม (สมพงษ์ ยิงเมือง, 2561)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์ สภาพปัจจุบันของการบริหารสถานศึกษาตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์อยู่ในระดับมาก โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การปฏิบัติตามกฎหมาย การพัฒนาแนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 5 องค์ประกอบ และองค์ประกอบย่อย 6 องค์ประกอบ รวมทั้งหมด 31 แนวทาง และการประเมินแนวทางการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์อยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ โดยองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือการปฏิบัติตามกฎหมายและการเคารพสิทธิมนุษยชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำไปใช้

1. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับ แนวทางการพัฒนาการบริหารตามหลักรับผิดชอบต่อสังคม ที่มีขอบเขตการทำวิจัยของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือเขต 3 (สุรินทร์ บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ อุบลราชธานี ยโสธร อำนาจเจริญ และร้อยเอ็ด) เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการบริหารตามหลักรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารในกลุ่มจังหวัด
2. ควรทำการวิจัยเกี่ยวกับ การบริหารตามหลักรับผิดชอบต่อสังคม ของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในกลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือเขต 3 โดยวิจัยจำแนกบริบทเป็นระดับการจัดการศึกษาในสถานศึกษา เพื่อสร้างกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับระดับการจัดการศึกษาในสถานศึกษาที่มีบริบทแตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2553). รายงานการจัดการศึกษาของเทศบาล. เชียงใหม่: สำนักงานเทศบาลนคร เชียงใหม่.
- เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2558). การพัฒนาคุณธรรมและความรับผิดชอบต่อสังคมในสถานศึกษา. การประชุมวิชาการระดับชาติ, 75-80.
- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2566). ข้อมูลสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสุรินทร์. กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น.
- จณิน เอี่ยมสะอาด. (2550). การนำแนวคิดความรับผิดชอบต่อสังคมมาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษา. ใน เอกสารการสอนการบริหารการศึกษา. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จินตนา บุญบงการ. (2554). จริยธรรมทางธุรกิจ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ชุติมา ไชยสิทธิ์. (2554). การพัฒนาโมเดลเชิงสาเหตุของความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธีระ รุญเจริญ. (2557). การบริหารจัดการการศึกษาตามหลักความรับผิดชอบต่อสังคม. ใน เอกสารการสอนชุดวิชาการการบริหารการศึกษา หน่วยที่ 2. นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประเวช เวชชะ. (2559). การบริหารหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้. เชียงราย: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ประทีป ทับโตน. (2563). กลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษาสังกัดเทศบาล. ใน การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. จังหวัดปทุมธานี.
- ยศสรวดี กริ่งไกร. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาด้วยความรับผิดชอบต่อสังคมของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 6(4), 1784-1795.
- ศรีทรงพล ศรีฤกษ์. (2566). ความรับผิดชอบต่อสังคมของโรงเรียนสังกัด. กรุงเทพฯ: วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 7(1), 275-293.

- สำนักผู้ตรวจการแผ่นดิน (2565). *หน้าที่และอำนาจผู้ตรวจการแผ่นดิน*. เรียกใช้เมื่อ 8 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.ombudsman.go.th/new/>
- สมพงษ์ ยิ่งเมือง. (2561). *การศึกษาตัวบ่งชี้ความรับผิดชอบต่อสังคมของนักเรียน*. สังกัด องค์การบริหารส่วนตำบลคลองประสงค์ อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research*. Activities: Educational and Psychological Measurement.

รำฉุยฉายตัวนางที่ปรากฏในละครรำ*

THE CHUI CHAI DANCE OF FEMALE ROLES IN TRADITIONAL THAI DANCE DRAMA

นุชนาฏ ดีเจริญ¹, ลิขิต ใจดี², วรวิทย์ ทองเนื้ออ่อน³ และ พันธพัฒน์ บุญมา⁴

Nutchanart Deecharoen¹, Likhit Jaidee², Worawit Tongnue-on³ and Pantapat boonma⁴

¹⁻²คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

¹⁻²School of Architecture and Fine Art, University of Phayao, Thailand

³คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร

³Faculty of Humanities, Naresuan University, Thailand

⁴คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา

⁴School of Architecture and Fine Art, University of Phayao, Thailand

Corresponding Author's Email: Likhit.ja@up.ac.th

วันที่รับบทความ : 26 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 5 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 6 เมษายน 2568

Received 26 March 2025; Revised 5 April 2025; Accepted 6 April 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัย เรื่อง รำฉุยฉายตัวนางที่ปรากฏในละครรำ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การแสดงรำฉุยฉายตัวนางที่ปรากฏในละครรำ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง วิเคราะห์การนำเสนอ และสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และนำมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อจัดหมวดหมู่และตีความข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า รำฉุยฉายตัวนางที่ปรากฏในละครรำมีจำนวน 15 ชุด เป็นการรำของตัวละครเอกหรือตัวละครสำคัญในเรื่องนั้น ๆ เมื่อพิจารณาถึงประวัติความเป็นมาของการรำฉุยฉายในแต่ละชุด พบว่า สามารถจำแนกวัตถุประสงค์หลักของการรำฉุยฉายได้ 3 ลักษณะ

Citation:

* นุชนาฏ ดีเจริญ, ลิขิต ใจดี, วรวิทย์ ทองเนื้ออ่อน และ พันธพัฒน์ บุญมา. (2568). รำฉุยฉายตัวนางที่ปรากฏในละครรำ. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 573-596.

Nutchanart Deecharoen, Likhit Jaidee, Worawit Tongnue-on and Pantapat boonma. (2025).

The Chui Chai Dance Of Female Roles In Traditional Thai Dance Drama. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 573-596.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

คือ 1. รำดูฉายเพื่อแสดงความภาคภูมิใจในการแต่งกายให้งดงามขึ้น 2. รำดูฉายเพื่อแสดงความภาคภูมิใจในความสามารถของการเปล่งกายจากตัวละครหนึ่งไปเป็นอีกตัวละครหนึ่ง และ 3. รำดูฉายเพื่อวัตถุประสงค์อื่น สำหรับดนตรีและบทร้อง พบว่า นิยมใช้วงปี่พาทย์ประกอบการแสดง ในส่วนของบทร้องที่ใช้ประกอบการแสดง มีลักษณะการประพันธ์ตามฉันทลักษณ์ของกลอนดูฉายและกลอนแม่ศรีและการบรรจุเพลงนั้น พบว่า มีทั้งเป็นไปตามโครงสร้างเดิมและแตกต่างไปจากโครงสร้างเดิม สำหรับผู้แสดงต้องคัดเลือกจากรูปร่างสมส่วน หน้าตางาม ดวงตาคมเข้ม บุคลิก นิสัยสอดคล้องตามบทร้อง และที่สำคัญต้องมีทักษะด้านนาฏศิลป์ไทยในขั้นสูง ในส่วนของเครื่องแต่งกาย พบว่า สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ การแต่งกายยืนเครื่องตัวนางหรือนางยักษ์ และการแต่งกายตามสถานภาพของตัวละคร ส่วนท่ารำและกระบวนรำ พบว่า เป็นการรำทำบท ดีบท หรือรำใช้บทตามบทร้องและทำนองเพลง โดยจะใช้แม่ท่ามาตรฐานจากรำเพลงช้าเพลงเร็ว รำแม่บท นาฏยศัพท์ และภาษาท่ามาร้อยเรียงขึ้นใหม่ตามประเภทและบทบาทของละคร นั้น ๆ

คำสำคัญ : รำดูฉาย, ตัวนาง, ละครรำ

Abstract

This study, The *Chuichāl* Dance of Female Roles in Traditional Thai Dance Drama, aims to examine and analyze the performance of *Chuichāl* dances as portrayed by female characters in traditional Thai dance drama. The research employed a qualitative methodology. Data were collected through video analysis of performances, interviews with expert practitioners, and a review of relevant academic literature. These data were then collectively analyzed, categorized, and interpreted to gain deeper insights into the characteristics and significance of *Chuichāl* dances in female roles.

The findings identify 15 *Chuichāl* dance sequences, all sequences performed by principal or significant female characters. These dances serve three primary functions: 1. expressing pride in ornate and elegant costumes, 2. illustrating the transformation of a character into another role or identity, and 3. fulfilling other symbolic or narrative purposes. The dances are typically

accompanied by a *Wongpiphat*, the Thai musicals assemble. The accompanying lyrics are composed in traditional poetic structures such as *Chuichai* and *Mæsi*, either adhering to classical metrical structures or adapted for dramatic interpretation. In term of performer selection emphasizes a proportionate physique, refined beauty, expressive eyes, character-aligned demeanor, and—most importantly—advanced proficiency in Thai classical dance.

Costumes fall into two main categories: (1) *Chutyunkhruang*, a full set of costumes specifically worn by celestial or supernatural female characters, and (2) an attire reflecting the character's social status within the narrative. The choreography draws on codified performance practices, including *Ramthambot*, *Ram ti bot* or *Ramchaibot* (All three specific words refer to the same meaning), performing choreographed movements aligned with narrative text, and incorporates standard forms from *RampheTongchaphlengreo* (fundamental instructional routines in Thai classical dance), *Rammæbot* (codified foundational dance sequences), *Natyasap* (classical dance vocabulary or terminology), and *phasā tha* (expressive movement language), all of which are creatively restructured to suit the character and dramatic context.

Keywords: Chuichai Dance, Female Roles, Thai Dance Drama

บทนำ

นาฏศิลป์ไทยเป็นศิลปะการแสดงที่มีมาแต่โบราณ และได้รับการฟื้นฟูมาทุกยุคทุกสมัย ทั้งในรูปแบบของนาฏศิลป์แบบดั้งเดิมและนาฏศิลป์ที่ปรับปรุงขึ้นใหม่ ซึ่งในปัจจุบันมีการสร้างสรรค์นาฏศิลป์ไทยเพิ่มขึ้นอีกมากมาย บางชุดได้แนวคิดมาจากรูปแบบเดิม บางชุดประดิษฐ์ขึ้นใหม่ตามจินตนาการของผู้สร้างสรรค์ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง “รำอุยฉาย” ที่มีทั้งรูปแบบของอุยฉายตัวพระ ตัวนาง ตัวยักษ์ และตัวลิง มีทั้งในรูปแบบของการรำเดี่ยว รำคู่ และรำหมู่

รำฉุยฉาย เป็นลักษณะการรำประเภทหนึ่งทางนาฏศิลป์ไทย คำว่า “ฉุยฉาย” ตามพจนานุกรมได้อธิบาย ว่า (1) น. ชื่อเพลงไทยประเภทเพลงร้อง (2) ว. กรีดกราย “ฉุยฉายเข้าวัง” น. ชื่อท่ารำแบบหนึ่ง โดย มือข้างหนึ่งตั้งวงสูงระดับแง่ศีรษะ มืออีกข้างหนึ่งจับส่งหลังเอียงศีรษะข้างเดียวกับมือที่ตั้งวง จากความหมายในข้อ 1) ฉุยฉายคือชื่อเพลงไทยประเภทเพลงร้องที่นิยมใช้ในการรำฉุยฉาย โดยบรรจุเพลงฉุยฉายเข้ากับบทประพันธ์จากวรรณคดีนิทาน หรือบทละครประเภทต่าง ๆ (พจนานุกรมไทยฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ซึ่งเป็นการรำเพื่ออวดฝีมือ และความสามารถของผู้แสดง ลักษณะการรำจะเป็นการรำตีบทตามบทร้องและทำนองเพลง ท่ารำที่ใช้เป็นท่ารำแบบมาตรฐานซึ่งสืบทอดกันมาตามแบบโบราณ โดยผู้แสดงจะรับบทเป็นตัวเอกหรือตัวสำคัญในตอนนั้นซึ่งในการรำฉุยฉายจะประกอบด้วย รำออกด้วยเพลงรัว รำเพลงฉุยฉาย รำเพลงแม่ศรี จบด้วยรำเพลงเร็วและลา โดยลักษณะของการรำฉุยฉายพบได้ใน 3 ลักษณะ คือ รำฉุยฉายแบบเต็ม รำฉุยฉายแบบตัด รำฉุยฉายพวง (ขวลิขิตสุนทรานนท์ และคณะ, 2551)

รำฉุยฉายตัวนางที่ปรากฏในละครรำจากอดีตจนถึงปัจจุบันสะท้อนให้เห็นแนวทางการสร้างสรรค์ที่เปลี่ยนแปลงตามยุคสมัย โดยมีการปรับโครงสร้างเพลง บทร้อง และดนตรีให้มีความหลากหลายมากขึ้น เพื่อให้เหมาะสมกับเนื้อหาของการแสดง นอกจากนี้ รำฉุยฉายในยุคดิจิทัลได้รับอิทธิพลจากสื่อออนไลน์ ทำให้มีการเผยแพร่ในวงกว้าง ส่งผลให้เกิดแนวทางใหม่ในการเรียนรู้และอนุรักษ์รำฉุยฉาย

จากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า การรำฉุยฉาย เป็นการรำอวดฝีมือของผู้แสดงที่รับบทเป็นตัวเอกหรือตัวสำคัญของเรื่อง ในงานวิจัยฉบับนี้จะเป็นการศึกษาและวิเคราะห์รำฉุยฉายตัวนางที่ปรากฏอยู่ในละครรำเท่านั้น เพื่อเป็นประโยชน์ของการศึกษาและการสืบทอดการแสดงฉุยฉายตัวนาง (รำเดี่ยว) ตามหลักสูตรของการศึกษาสาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ในระดับอุดมศึกษาของทุกสถาบันในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาและวิเคราะห์รำฉุยฉายตัวนางที่ปรากฏในละครรำ

การทบทวนวรรณกรรม

การแสดงนาฏศิลป์ไทยในรูปแบบละครรำ เป็นการแสดงที่สร้างสรรค์จากวรรณกรรม หรือ ตำนานต่าง ๆ ราชบัณฑิตยสถาน (2554) กล่าวว่า สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ ละครรำแบบดั้งเดิม และละครรำแบบปรับปรุง ซึ่งละครรำแบบดั้งเดิม ประกอบไปด้วย ละครชาตรี ละครนอก และละครใน ส่วนละครรำแบบปรับปรุง ประกอบด้วย ละครดึกดำบรรพ์ ละครพันทาง และละครเสภา ซึ่งทั้งละครรำแบบดั้งเดิม และละครรำแบบปรับปรุงนั้นจะมีลักษณะการรำที่เรียกว่า “รำฉุยฉาย” เป็นการรำอวดฝีมือทางนาฏศิลป์ไทย ที่ได้รับบทบาทตัวละครเอกหรือตัวละครที่มีความสำคัญของเรื่องนั้น ๆ โดยใช้ท่ารำมาตรฐานทางนาฏศิลป์ไทย มาเรียบเรียงขึ้นใหม่ในลักษณะการรำตีบท หรือใช้บทตามบทร้องและทำนองเพลงที่ศิลปินได้ประพันธ์ขึ้น และขวลิต สุนทรานนท์ และคณะ (2551) กล่าวว่า โครงสร้างทั่วไปของรำฉุยฉาย ประกอบด้วย 4 ลำดับ คือ ผู้แสดงจะรำออกด้วยเพลงร่ำ รำเพลงฉุยฉาย รำเพลงแม่ศรี และจบด้วยรำเพลงเร็วลา ซึ่งรำฉุยฉายสามารถจำแนกออกเป็น 3 ลักษณะสำคัญ ได้แก่ 1. รำฉุยฉายแบบเต็ม เป็นการแสดงอย่างเต็มรูปแบบที่มีการรำฉุยฉายและแม่ศรีอย่างละ 2 บท ที่จะมีการรับปีเลียนเสียงคำร้องในทุกวรรค และจบด้วยเพลงเร็วและลา 2. รำฉุยฉายแบบตัด เป็นการรำที่ทำให้สั้นลง โดยการรำฉุยฉายและแม่ศรีอย่างละ 1 บท เพื่อให้เหมาะสมกับเวลาของการแสดงที่มีจำนวนไม่มากนัก แต่อย่างไรก็ตามยังคงมีการรับปีในทุกวรรค และจบด้วยเพลงเร็วลา และลักษณะสุดท้ายเป็นการ 3. รำฉุยฉายพวง เป็นการรำเพลงฉุยฉายและแม่ศรีในลักษณะต่อเนื่องกันไปโดยไม่มีการรับปี ซึ่งจะรำตามทำนองเพลงอย่างละ 2 บท และปิดท้ายด้วยเพลงเร็วลาเช่นเดิม นอกจากนี้ฤทธิเทพ เถาว์ศิริ (2559) ยังกล่าวอีกว่า ความแปลกใหม่ในการรำฉุยฉายปัจจุบันในวงการนาฏศิลป์ไทย เปลี่ยนแปลงจากรำฉุยฉายเมื่อตัวละครแปลงกายหรือแต่งกายอย่างสวยงามแล้วชื่นชมยินดี มาเป็นการรำที่เล่าประวัติของตัวละคร การเผชิญชีวิต และการฟันฝ่าอุปสรรค เป็นต้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

แหล่งข้อมูล

โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การแสดงรำฉุยฉายตัวนางที่ปรากฏในละครรำที่เผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ (YouTube) โดยใช้แนวทางการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาออนไลน์ (Online Content Analysis) และการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการแสดง เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงทฤษฎีและปฏิบัติในการวิเคราะห์การแสดงรำฉุยฉาย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือ 3 ประเภท ที่ช่วยในการเก็บข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิดีทัศน์การแสดงจากยูทูป (YouTube)

- การคัดเลือกวิดีโอที่เผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ (YouTube) โดยใช้คำสำคัญในการค้นหาคือ “ฉุยฉาย” ในระบบการค้นหาของยูทูป (YouTube Search Engine) เป็นวิธีหลัก

- การคัดเลือกวิดีโอที่มีเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับรำเดี่ยวประเภทฉุยฉายตัวนาง โดยต้องมียอดประกอบการแสดงครบถ้วน ได้แก่ ชื่อชุดการแสดง ผู้แสดง ดนตรี บทร้อง เครื่องแต่งกาย และกระบวนท่ารำ ที่แสดงถึงรายละเอียดของการแสดงอย่างชัดเจน

- วิดีทัศน์ที่เลือกจะต้องเผยแพร่ตั้งแต่อดีตจนถึงปีพุทธศักราช 2567 เพื่อให้ครอบคลุมการแสดงในช่วงเวลาที่หลากหลาย

2. แบบวิเคราะห์การแสดง

- ผู้วิจัยใช้แบบวิเคราะห์การแสดงเพื่อศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ของการแสดงรำฉุยฉายตัวนางที่ปรากฏในละครรำ โดยการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับชื่อชุดการแสดง ผู้แสดง ดนตรี บทร้อง เครื่องแต่งกาย และกระบวนท่ารำที่ใช้ในการแสดง

- การใช้แบบวิเคราะห์การแสดงนี้ช่วยในการจัดหมวดหมู่ข้อมูลและนำไปสู่การวิเคราะห์ความแตกต่างและความคล้ายคลึงในลักษณะการแสดงแต่ละชุด

3. แบบสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแสดง

- การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงรำฉุยฉายตัวนาง เช่น นักแสดง, ผู้กำกับ, หรือผู้มีประสบการณ์ในการแสดง เพื่อเก็บข้อมูลทั้งเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ

- การสัมภาษณ์ช่วยให้เข้าใจถึงการเตรียมตัวสำหรับการแสดง การเลือกเพลง การเลือกเครื่องแต่งกาย และท่ารำที่ใช้ในการแสดง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการใน 3 ขั้นตอน ได้แก่

1. การศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยเริ่มต้นด้วยการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงรำชุดฉาย ตัวนาง และแนวทางการแสดงในละครรำ เพื่อให้มีความเข้าใจพื้นฐานที่ดีเกี่ยวกับเนื้อหาของการศึกษา
2. การวิเคราะห์วีดิทัศน์การแสดง การเลือกและศึกษาวีดิทัศน์การแสดงจากยูทูบ (YouTube) ตามที่กล่าวถึงข้างต้น โดยการสังเกตและวิเคราะห์องค์ประกอบต่าง ๆ ของการแสดง และการวิเคราะห์นี้ช่วยให้ผู้วิจัยเข้าใจถึงลักษณะการแสดงของตัวนางในละครรำที่เผยแพร่ทางออนไลน์
3. การสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการแสดงรำชุดฉาย เช่น ผู้สร้างสรรค์ ผู้ประพันธ์เพลง ผู้ดูแลเครื่องแต่งกาย โดยการใช้คำถามที่ออกแบบเพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการแสดง ทั้งในแง่ของการสร้างสรรค์และการเลือกองค์ประกอบต่าง ๆ ที่ใช้ในแต่ละชุดการแสดง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย การวิเคราะห์วีดิทัศน์ และการสัมภาษณ์ ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกัน เพื่อจัดหมวดหมู่และตีความข้อมูลที่ได้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับแต่ละชุดการแสดง ตามองค์ประกอบของการแสดง และข้อมูลที่ได้จะได้เชื่อมโยงและเปรียบเทียบกับข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ เพื่อสรุปผลการวิจัย
2. การเชื่อมโยงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการแสดง การเลือกเพลง แนวคิดของการสร้างสรรค์และการเลือกองค์ประกอบต่าง ๆ ในแต่ละชุดการแสดง โดยจะเปรียบเทียบกับทฤษฎีการแสดงในวงการนาฏศิลป์ไทย

ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ทั้งหมดนำมาสรุปเพื่ออธิบายการแสดงรำชุดฉายตัวนางที่ปรากฏในละครรำที่เผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ (YouTube) ในปัจจุบัน

ผลการวิจัย

จากการศึกษาการแสดงรำชุดฉายตัวนางที่ปรากฏในละครรำ เผยแพร่ผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ (YouTube) โดยการสุ่มค้นแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยใช้คำสำคัญ

“นุ้ยฉาย” พบว่า การแสดงมีจำนวนทั้งสิ้น 15 ชุด ได้แก่ นุ้ยฉายมโนห์รา นุ้ยฉายยอพระกลิ้ง นุ้ยฉายนางวิฬาร์ นุ้ยฉายนางมณี นุ้ยฉายวิมาลา นุ้ยฉายผีเสื้อสมุทรแปลง นุ้ยฉายนารีผีเสื้อสมุทรจำแลง นุ้ยฉายพันธุรัต นุ้ยฉายพันธุรัตแปลง นุ้ยฉายลำหับ นุ้ยฉายจันทวดี นุ้ยฉายกาگی นุ้ยฉายนางจันท์เทวี นุ้ยฉายศูรปนขา และนุ้ยฉายวันทอง โดยมีรายละเอียด ดังนี้

ที่	ชื่อรำนุ้ยฉาย	ประเภท นุ้ยฉาย	ประเภท ละครรำ	เรื่อง	คิวอาร์โค้ด ประกอบการแสดง
1	นุ้ยฉายมโนห์รา	นุ้ยฉาย แบบเต็ม	ละครชาตรี	มโนห์รา	 (Worawit Nu, 2565)
2	นุ้ยฉายยอพระ กลิ้ง	นุ้ยฉาย แบบเต็ม	ละครนอก/ ตีกดาบรพ์	มณีพิชัย	 (ดนตรีนาฏศิลป์ไทย By ครูเนส, 2554)
3	นุ้ยฉายนางวิฬาร์	นุ้ยฉาย แบบเต็ม	ละครนอก	ไชยเชษฐ	 (ดนตรีนาฏศิลป์ไทย By ครูเนส, 2559ก)
		นุ้ยฉายพวง	ละครนอก	ไชยเชษฐ	 (ดนตรีนาฏศิลป์ไทย By ครูเนส, 2559ข).

ที่	ชื่อรำดูฉาย	ประเภท ดูฉาย	ประเภท ละครรำ	เรื่อง	คิวอาร์โค้ด ประกอบการแสดง
4	ดูฉายนางมณี	ดูฉาย แบบตัด	ละครนอก	แก้วหน้า ม้า	 (สำนักการสังคีต กรม ศิลปากร, 2560)
5	ดูฉายวิมาลา	ดูฉาย แบบเต็ม	ละครนอก	ไกรทอง	 (Worawit Nu, 2565๗)
6	ดูฉายผีเสื้อ สมุทรแปลง	ดูฉายพวง	ละครนอก	พระอภัย มณี	 (Refuse kamikaze, 2563).
7	ดูฉายนารีผีเสื้อ สมุทรจำแลง	ดูฉายพวง	ละครนอก	พระอภัย มณี	 (คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒน ศิลป์, 2565)
8	ดูฉายพันรุต	ดูฉาย แบบเต็ม	ละครนอก	สังข์ทอง	 (AOF ZIXZAX, 2562)

ที่	ชื่อรำถวาย	ประเภท ถวาย	ประเภท ละครรำ	เรื่อง	คิวอาร์โค้ด ประกอบการแสดง
9	ถวายพันธุ์ต แปลง	ถวาย แบบเต็ม	ละครนอก	สังข์ทอง	 (Worawit Nu, 2568ก)
10	ถวายลำหับ	ถวายพวง	ละครนอก	เงาะป่า	 (Siammelody, 2562)
11	ถวายจันทวดี	ถวาย แบบเต็ม	ละครนอก	พระอภัย มณี	 (Refuse kamikaze, 2560ก)
12	ถวายกาเกี	ถวาย แบบเต็ม	ละครเสภา	กาเกี	 (Worawit Nu, 2568ข)
13	ถวาย นางจันทเทวี	ถวาย แบบเต็ม	ละครนอก	สังข์ทอง	 (Khantemalee. 2564)

ที่	ชื่อรำถวาย	ประเภท ถวาย	ประเภท ละครรำ	เรื่อง	คิวอาร์โค้ด ประกอบการแสดง
14	ถวายศูรปนา	ถวายพวง	ละครดึกดำ บรรพ์	รามเกียรติ์	 (Refuse kamikaze, 2560ข)
15	ถวายวันทอง	ถวาย แบบเต็ม	ละครเสภา หรือละคร นอก	ขุนช้าง ขุนแผน	 (bthnd, 2559)
		ถวาย แบบตัด			 (ThepNimitra, 2554)

จากตารางข้างต้น พบว่า บทบาทของผู้แสดงในการรำถวายตัวนางจะเป็นตัวเอกหรือตัวสำคัญในละครเรื่องนั้น ๆ และยังพบอีกว่า การรำถวายในบทบาทของนางพันธุรัตในละครนอก เรื่องสังข์ทอง มีผู้ประดิษฐ์ทำรำถวายของตัวละครนางพันธุรัต จำนวน 2 ชุดการแสดง โดยเรียกชื่อชุดการแสดงต่างกัน ได้แก่ รำถวายพันธุรัต ประดิษฐ์ทำรำโดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ พิสิษฐ์ บัวงาม และรำถวายพันธุรัตแปลง ประดิษฐ์ทำรำโดย ดร.วันทนี ม่วงบุญ และการรำถวายในบทบาทของนางผีเสื้อสมุทรในละครนอก เรื่อง พระอภัยมณี มีผู้ประดิษฐ์ทำรำถวายของตัวละครนางผีเสื้อสมุทร จำนวน 2 ชุดการแสดง โดยเรียกชื่อชุดการแสดงต่างกัน ได้แก่ รำถวายผีเสื้อสมุทรแปลง ประดิษฐ์ทำรำโดย ดร.วันทนี ม่วงบุญ และรำถาวยานารีผีเสื้อสมุทรจำแลง ประดิษฐ์ทำรำโดย รองศาสตราจารย์ ดร. จินตนา สายทองคำ

จากการศึกษาประวัติความเป็นมา ชื่อชุดการแสดง ผู้แสดง ดนตรี บทร้อง เครื่องแต่งกาย และกระบวนการทำรำของรำฉุยฉายตัวนางที่ปรากฏในละครรำ พบว่า วัตถุประสงค์หลักของการรำฉุยฉายแบ่งได้ 3 ลักษณะ คือ

1. รำฉุยฉายเพื่อแสดงความภาคภูมิใจในการแต่งกายให้งดงามขึ้น ได้แก่ ฉุยฉายมโนห์รา
2. รำฉุยฉายเพื่อแสดงความภาคภูมิใจในความงามของการแปลงกายจากตัวละครหนึ่งไปเป็นอีกตัวละครหนึ่ง ได้แก่

- 2.1 ตัวละครแปลงกายจากอมมนุษย์เป็นมนุษย์ ได้แก่

- ตัวละครแปลงกายจากยักษ์เป็นสาวงาม ได้แก่ ฉุยฉายศูรพนขา ฉุยฉายผีเสื้อสมุทรแปลง ฉุยฉายพันธรัตน์ ฉุยฉายพันธรัตน์แปลง และฉุยฉายนารีผีเสื้อสมุทรจำแลง

- ตัวละครแปลงกายจากเปรตเป็นสาวงาม ได้แก่ ฉุยฉายวันทอง

- 2.2 ตัวละครแปลงกายจากสัตว์เป็นมนุษย์ ได้แก่ ฉุยฉายวิมาลา แปลงกายจากจระเข้ไปในร่างมนุษย์หญิงงาม

- 2.3 ตัวละครแปลงกายกลับคืนไปเป็นตนเอง ได้แก่ ฉุยฉายยอพระกลืน (นางยอพระกลืนแปลงกายจากพรหมณคินกลับเป็นตนเอง) รำฉุยฉายนางมณี (นางมณีถอดรูปหน้าม้าออกไปเป็นนางมณีซึ่งเป็นตนเองที่สวยงามขึ้น)

3. รำฉุยฉายเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ได้แก่

- 3.1 การรำฉุยฉายเพื่อแก้บน ได้แก่ รำฉุยฉายนางวิหาร หรือฉุยฉายนางแมว

- 3.2 การรำฉุยฉายเพื่อบอกเล่าเรื่องราวตนเอง ได้แก่ ฉุยฉายลำหับ ฉุยฉายนางจันทเทวี ฉุยฉายจันทวดี และฉุยฉายกา

อย่างไรก็ตาม ทั้ง 3 ลักษณะที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นจะปรากฏอยู่ในบทร้องของการแสดงชุดนั้น ๆ และจุดประสงค์ของการรำฉุยฉายที่สำคัญและมีเป้าหมายเดียวกับ คือ เพื่อชมความงามของตนเองทั้งสิ้น

อย่างไรก็ตาม ทั้ง 3 ลักษณะที่ได้กล่าวมาข้างต้นนั้นจะปรากฏอยู่ในบทร้องของการแสดงชุดนั้น ๆ และจุดประสงค์ของการรำฉุยฉายที่สำคัญและมีเป้าหมายเดียวกับ คือ เพื่อชมความงามของตนเองทั้งสิ้น

จากการศึกษาดนตรีและบทร้องในแต่ละชุด พบว่า ด้านวงดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงคือ วงปี่พาทย์ ซึ่งสามารถใช้ได้ทั้งวงปี่พาทย์เครื่องห้า เครื่องคู่ และเครื่องใหญ่ ขึ้นอยู่กับลักษณะของพื้นที่ที่ใช้ในการจัดการแสดงในแต่ละครั้ง ส่วนบทร้องที่ใช้ประกอบการแสดงจะมีรูปแบบการประพันธ์ที่แตกต่างไปจากกลอนแปดโดยทั่วไป ซึ่งจะมีคำว่า ฉุยฉาย และแม่ศรีเอย

ในบทร้อง โดยส่วนมากจะมีลักษณะการแต่งตามลักษณะฉันทลักษณ์กลอนฉลุฉลุ และลักษณะฉันทลักษณ์กลอนแม่ศรี (วันทนี ม่วงบุญ, สัมภาษณ์, 2567)

จากการพิจารณาโครงสร้างของรำฉลุฉลุตัวนางในละครรำ จำนวน 15 ชุด พบว่า มีความสอดคล้องกับโครงสร้างเดิมและแตกต่างไปจากโครงสร้างเดิม ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. เพลงออก จากโครงสร้างเดิมคือเพลงร่ำ พบว่า มีรำฉลุฉลุที่ใช้เพลงออกตามโครงสร้างเดิม จำนวน 8 ชุด และรำฉลุฉลุที่ใช้เพลงออกที่แตกต่างจากโครงสร้างเดิม จำนวน 7 ชุด ดังนี้

เพลงออกตามโครงสร้างเดิม			เพลงออกที่แตกต่างจากโครงสร้างเดิม		
ลำดับ	ชื่อ	เพลงออก	ลำดับ	ชื่อ	เพลงออก
1	ฉลุฉลุนางมณี	เพลงร่ำ	1	ฉลุฉลุนางวิฬาร์	เพลงฉลุฉลุ
2	ฉลุฉลุนาฬิกาเสื้อสมุทรจำแลง	เพลงร่ำ	2	ฉลุฉลุผีเสื้อสมุทรแปลง	เพลงฉลุฉลุ
3	ฉลุฉลุพันธุรัต	เพลงร่ำ	3	ฉลุฉลุลำหับ	เพลงฉลุฉลุ
4	ฉลุฉลุพันธุรัตแปลง	เพลงร่ำ	4	ฉลุฉลุกากี	เพลงขับนก
5	ฉลุฉลุมนโหระ	เพลงร่ำ	5	ฉลุฉลุจันทวดี	เพลงนางเยื้อง
6	ฉลุฉลุยอพระกลิ่น	เพลงร่ำ	6	ฉลุฉลุนางจันทเทวี	เพลงสร้อยสืนวน
7	ฉลุฉลุวันทอง	เพลงร่ำ	7	ฉลุฉลุวิมาลา	เพลงจระเข้แปลง
8	ฉลุฉลุศรปนา	เพลงร่ำ			

2. ปี่พาทย์รับ จากโครงสร้างเดิมคือเพลงฉลุฉลุปี่พาทย์รับเพลงฉลุฉลุ เพลงแม่ศรีปี่พาทย์รับเพลงแม่ศรี พบว่า มีรำฉลุฉลุที่ใช้ปี่พาทย์รับตามโครงสร้างเดิม จำนวน 12 ชุด และรำฉลุฉลุที่ใช้ปี่พาทย์รับแตกต่างจากโครงสร้างเดิม จำนวน 3 ชุด ดังนี้

ปีพาทย์รับตามโครงสร้างเดิม				ปีพาทย์รับแตกต่างจากโครงสร้างเดิม			
ลำดับ	ชื่อ	ปีพาทย์ รับ (หลัง เพลง ฉุยฉาย)	ปีพาทย์ รับ (หลัง เพลงแม่ ศรี)	ลำดับ	ชื่อ	ปีพาทย์ รับ (หลัง เพลง ฉุยฉาย)	ปีพาทย์ รับ (หลัง เพลงแม่ ศรี)
1	ฉุยฉาย จันทวดี	เพลง ฉุยฉาย	เพลงแม่ ศรี	1	ฉุยฉาย กากี	เพลง สร้อย ฉิมพลี	เพลง สร้อยเย็น ย่ำ
2	ฉุยฉายนาง มณี	เพลง ฉุยฉาย	เพลงแม่ ศรี	2	ฉุยฉาย นาง จันท์เทวี	เพลงตน กสินรรำ 1	เพลงตน กสินรรำ 2
3	ฉุยฉายนาง วิฟาร์	เพลง ฉุยฉาย	เพลงแม่ ศรี	3	ฉุยฉาย วิมาลา	เพลง จระเข้ หางยาว แปลง	เพลง จระเข้ ขวาง คลอง แปลง
4	ฉุยฉาย นารีผีเสื้อ สมุทร จำแลง	เพลง ฉุยฉาย	เพลงแม่ ศรี				
5	ฉุยฉาย ผีเสื้อ สมุทร แปลง	เพลง ฉุยฉาย	เพลงแม่ ศรี				
6	ฉุยฉาย พันธุรัต	เพลง ฉุยฉาย	เพลงแม่ ศรี				
7	ฉุยฉาย	เพลง	เพลงแม่				

ปีพาทย์รับตามโครงสร้างเดิม				ปีพาทย์รับแตกต่างจากโครงสร้างเดิม			
ลำดับ	ชื่อ	ปีพาทย์ รับ (หลัง เพลง ฉุยฉาย)	ปีพาทย์ รับ (หลัง เพลงแม่ ศรี)	ลำดับ	ชื่อ	ปีพาทย์ รับ (หลัง เพลง ฉุยฉาย)	ปีพาทย์ รับ (หลัง เพลงแม่ ศรี)
	พันธุรัต แปลง	ฉุยฉาย	ศรี				
8	ฉุยฉาย มโนห์รา	เพลง ฉุยฉาย	เพลงแม่ ศรี				
9	ฉุยฉายยอ พระกลืน	เพลง ฉุยฉาย	เพลงแม่ ศรี				
10	ฉุยฉายลำ หับ	เพลง ฉุยฉาย	เพลงแม่ ศรี				
11	ฉุยฉายวัน ทอง	เพลง ฉุยฉาย	เพลงแม่ ศรี				
12	ฉุยฉาย ศุรปนา	เพลง ฉุยฉาย	เพลงแม่ ศรี				

3. เพลงเข้า จากโครงสร้างเดิม คือ เพลงเร็ว-ลา พบว่า มีรำฉุยฉายที่ใช้เพลงเข้าตามโครงสร้างเดิม จำนวน 10 ชุด และรำฉุยฉายที่ใช้เพลงเข้าแตกต่างจากโครงสร้างเดิม จำนวน 5 ชุด ดังนี้

เพลงออกตามโครงสร้างเดิม			เพลงออกที่แตกต่างจากโครงสร้างเดิม		
ลำดับ	ชื่อ	เพลงเข้า	ลำดับ	ชื่อ	เพลงเข้า
1	ฉุยฉายนางมณี	เพลงเร็ว-ลา	1	ฉุยฉายกาก็	เพลงเริงสาวคำ
2	ฉุยฉายนางวิพาร	เพลงเร็ว-	2	ฉุยฉายจันทวดี	เพลงฉิ่งฟองน้ำขึ้น

เพลงออกตามโครงสร้างเดิม			เพลงออกที่แตกต่างจากโครงสร้างเดิม		
ลำดับ	ชื่อ	เพลงเข้า	ลำดับ	ชื่อ	เพลงเข้า
		ลา			เดียว
3	อุยฉายนารีผีเสื้อสมุทรจำแลง	เพลงเร็ว-ลา	3	อุยฉายนางจันท์เทวี	เพลงเร็วลูกวอนแม่
4	อุยฉายผีเสื้อสมุทรแปลง	เพลงเร็ว-ลา	4	อุยฉายมโนห์รา	เพลงเร็วบูชาญ
5	อุยฉายพันรุต	เพลงเร็ว-ลา	5	อุยฉายวิมาลา	เพลงสาวน้อย
6	อุยฉายพันรุตแปลง	เพลงเร็ว-ลา			
7	อุยฉายยอพระกลืน	เพลงเร็ว-ลา			
8	อุยฉายลำหับ	เพลงเร็ว-ลา			
9	อุยฉายวันทอง	เพลงเร็ว-ลา			
10	อุยฉายศูรปนา	เพลงเร็ว-ลา			

ผู้แสดงในการแสดงรำอุยฉายจะเป็นตัวเอกหรือตัวสำคัญของละครเรื่องนั้น ๆ ซึ่งต้องคัดเลือกรูปร่างหน้าตาให้สวยงามตามลักษณะที่บทประพันธ์บรรยายไว้ มีรูปร่างพอเหมาะสมส่วน มีใบหน้าสวย ดวงตาคมเข้ม มีความสามารถทางด้านนาฏศิลป์ไทยในระดับสูง ต้องสามารถจดจำท่ารำและเนื้อเพลงได้ดี ต้องรำได้ถูกต้องตามแบบแผน เข้าถึงบทบาทของตัวละคร ถ่ายทอดอารมณ์ผ่านทางสีหน้าและแววตาได้ดี

การแต่งกาย ในการแสดงรำอุยฉายส่วนใหญ่จะเป็นการแต่งกายยืนเครื่องตัวนางหรือนางยักษ์ ตามบทบาทและฐานะของตัวละครที่ปรากฏในละครเรื่องนั้น ๆ โดยสวมศิราภรณ์จะ

เปลี่ยนไปตามลักษณะของตัวละคร และประเภทของละครที่แสดง สามารถจำแนกออกได้ 2 ประเภท ดังนี้

1. รัชฎาฉายตัวนางที่แต่งกายยืนเครื่อง ได้แก่

ชื่อชุดการแสดง	ลักษณะการแต่งกาย
ฉุยฉายศูรปนา	สวมรัดเกล้าเปลวหรือกระบังหน้า ห่มสไบสองชายสีแดงขลิบเขียว และนุ่งผ้ายกสีเขียว
ฉุยฉายผีเสื้อสมุทรแปลง	สวมรัดเกล้าเปลว ห่มสไบสองชายสีแดงขลิบเขียว และนุ่งผ้ายกสีเขียว
ฉุยฉายนารีผีเสื้อสมุทรจำแลง	สวมรัดเกล้าเปลว ห่มสไบสองชายสีเหลืองขลิบแดง และนุ่งผ้ายกสีแดง
ฉุยฉายพันธูรี	สวมกระบังหน้าและเขียนหน้ายักษ์ สวมเสื้อแขนยาวสีแดง ผาหม่นางแดงขลิบเขียว และนุ่งผ้ายกสีเขียว (แต่งกายยืนเครื่องนางยักษ์)
ฉุยฉายยอพระกลิ่น	สวมรัดเกล้ายอดหรือกระบังหน้า ห่มสไบหรือผาหม่นางสีชมพูขลิบน้ำเงิน และนุ่งผ้ายกสีน้ำเงิน (หากสวมกระบังหน้าจะต้องใส่คู่กับการห่มสไบ หากใส่รัดเกล้ายอดต้องห่มผาหม่นาง)
ฉุยฉายนางวิหาร	สวมหัวแมว ห่มผาหม่นางสีน้ำเงินขลิบแดง และนุ่งผ้ายกสีแดง
ฉุยฉายนางมณี	สวมรัดเกล้ายอด ห่มผาหม่นางสีเขียวขลิบแดง และนุ่งผ้ายกสีแดง

ภาพที่ 1 การแต่งกายยืนเครื่องการแสดง ชุด ฉุยฉายสุรปนา

ที่มา : สำนักการสังคีต กรมศิลปากร (2561)

2. รำฉุยฉายตัวนางที่แต่งกายตามสถานภาพ ได้แก่

ชื่อชุดการแสดง	ลักษณะการแต่งกาย
ฉุยฉายวันทอง	สวมกระบังหน้า ห่มสไบสีทอง และนุ่งผ้ายกสีม่วงนุ่ง (ผ้ายกจีบหน้านาง)
ฉุยฉายวิมาลา	สวมกระบังหน้าและเกี้ยว ห่มสไบสองชายสีเขียวขลิบแดง และนุ่งผ้ายกจีบหน้านางหางไหล
รำฉุยฉายจันทวดี	เกล้าผมยกกระบังด้านหน้าสวมมงกุฎ ด้านหลังปล่อยผมยาว ห่มสไบพลีทสีน้ำเงิน พร้อมกับห่มสไบปักสีทองทับ และนุ่งผ้ายกสีน้ำเงิน (นุ่งผ้ายกจีบหน้านาง)
ฉุยฉายลำหับ	ทัดดอกไม้สีแดง ห่มผาสไบสีแดงพันเหนือบอกปล่อยชายด้านหน้า และนุ่งผาด่วนจีบหน้านางสีเขียว (แต่งกายแบบนางเงาะผมหยิกกันหอย)
ฉุยฉายนางจันทเทวี	ทัดดอกไม้ สวมเสื้อแขนกระบอกสีครีม ห่มสไบพลีททับเสื้อ และนุ่งโจงกระเบนสีน้ำตาล
รำฉุยฉายกนก	เกล้าผมยกกระบังด้านหน้าสวมมงกุฎ ห่มสไบสองชายด้วยผาเนอบางสีแดง และนุ่งผ้ายกสีเขียว (นุ่งผ้ายกจีบหน้านางหางไหล)

ภาพที่ 2 การแต่งกายยืนเครื่องการแสดง ชุด ฉุยฉายนางกาگی

ที่มา : สำนักการสังคีต กรมศิลปากร (2558)

ท่ารำและกระบวนรำ เป็นลักษณะของการรำทำบท หรือรำใช้บทตามบทร้องและทำนองเพลง โดยใช้ท่ารำแบบมาตรฐาน นำมาใช้ในการรำเพลงช้าเพลงเร็ว และการรำแม่บทใหญ่ รวมทั้งนาฏยศัพท์ และภาษาท่ามาร้อยเรียงตามประเภทของการแสดงละครในแต่ละชุด

อย่างไรก็ตาม สามารถศึกษารายละเอียดของเครื่องแต่งกายและกระบวนท่ารำประกอบการแสดงได้จากคิวอาร์โค้ดด้านบน

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย พบว่า รำฉุยฉายตัวนางที่ปรากฏในละครรำ มีทั้งหมด 15 ชุด เป็นการแสดงที่มีการรำตามโครงสร้างเดิมซึ่งสอดคล้องกับ ขวลิต สุนทรานนท์ และคณะ (2551) กล่าวว่า โครงสร้างของรำฉุยฉาย ประกอบด้วย เพลงออก (ใช้เพลงเร็ว) ร้องเพลงฉุยฉาย 2 บท (บทละ 3 คำร้อง) และร้องเพลงแม่ศรี 2 บท (บทละ 2 คำร้อง) จบคำร้องทุกคำปีโป่เลียนเสียงคำร้อง และจบเพลงฉุยฉายแต่ละบทปีพาทย์รับเพลงฉุยฉาย จบเพลงแม่ศรีแต่ละบทปีพาทย์รับเพลงแม่ศรี เพลงเข้า (ใช้เพลงเร็ว-ลา) และมีการรำที่แตกต่างไปจากโครงสร้างเดิม ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของผู้สร้างสรรค์ผลงานที่มีการบรรจุเพลงใหม่ในเพลงออกและเพลงเข้า ทั้งนี้ยังคงใช้เพลงตามโครงสร้างเดิมในส่วนของเพลงฉุยฉายและเพลงแม่ศรี นอกจากนี้ยังพบการบรรจุ

เพลงใหม่ในช่วงปีพาทย์รับท่ายเพลงอุยฉายและเพลงแม่ศรี ซึ่งถือว่าเป็นแนวคิดที่มีความแปลกใหม่ โดยใช้อัตลักษณ์ตัวละครเป็นฐานของการบรรจุเพลง สอดคล้องกับแนวทางในการสร้างสรรค์การรำเดี่ยวตัวนางประเภทรำอุยฉายของ วันทนี ม่วงบุญ (สัมภาษณ์, 2567) ที่กล่าวว่า “ผลงานสร้างสรรค์รำอุยฉายตัวนางที่สร้างสรรค์ขึ้นได้มีการบรรจุเพลงใหม่ให้มีความแตกต่าง แปลกใหม่ และหลากหลายในการแสดง โดยผู้บรรจุเพลง คือ นายไชยยะ ทางมีศรี ศิลปินแห่งชาติ สาขาศิลปะการแสดง (ดนตรีไทย) พุทธศักราช 2566 โดยจะมีการเลือกเพลงที่เหมาะสมตามภูมิหลังตัวละคร เช่น การบรรจุเพลงออกของการแสดงอุยฉายกาก็จะใช้เพลงขับนก และเพลงออกของการแสดงรำอุยฉายวิมาลาใช้เพลงจระเข้แปลง เป็นต้น” ซึ่งในการสร้างสรรค์การแสดงรำอุยฉายตัวนางในละครร้านั้น จากเดิมมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ คือ การรำอุยฉายจากการแปลงกายและแต่งกายให้งดงามขึ้น แต่ในงานวิจัยนี้พบว่าในปัจจุบัน การสร้างสรรค์การแสดงรำอุยฉายมีลักษณะใหม่ขึ้น คือ มีวัตถุประสงค์การรำเพื่อเล่าเรื่อง เล่าภูมิหลัง หรือเล่าประวัติตัวละคร ซึ่งผู้วิจัยได้มีการจัดหมวดหมู่ในงานวิจัยไว้ในประเภท “การรำอุยฉายเพื่อวัตถุประสงค์อื่น” ข้อมูลในประเด็นนี้สอดคล้องกับผลงานสร้างสรรค์รำอุยฉายตัวนางในละครร้านของ ดร.วันทนี ม่วงบุญ นักวิชาการทรงคุณวุฒิ สำนักการสังคีต กรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม เช่น อุยฉายลำหับ อุยฉายนางจันท์เทวี อุยฉายจันทวดี และอุยฉายกาก็และนอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ ฤทธิเทพ เก่าว์หิรัญ (2559) ที่กล่าวว่า ในปัจจุบันนี้ถือว่าเป็นความแปลกใหม่ในวงการนาฏศิลป์ไทย ที่มีการเปลี่ยนแนวความนิยมจากเดิมที่จะรำอุยฉายเมื่อตัวละครแปลงกายหรือแต่งกายอย่างสวยงามและชื่นชมยินดี มาเป็นการรำเพื่อเล่าประวัติของตัวละคร การเผชิญชีวิตของตัวละคร และการฟันฝ่าอุปสรรคของตัวละคร เป็นต้น ในส่วนของการสร้างสรรค์การแสดงรำอุยฉายใหม่ ๆ นั้น มีขั้นตอนและรูปแบบการรำตามแนวทางของครูอาจารย์ที่ได้วางกรอบไว้ในอดีต (โครงสร้างเดิม) และมีการปรับเปลี่ยนจากโครงสร้างเดิม สอดคล้องกับแนวคิดของสุรพล วิรุฬห์รักษ์ (ราชบัณฑิต) (2544) ที่กล่าวว่า การออกแบบและการสร้างสรรค์ทางนาฏศิลป์ชุดหนึ่งสามารถสร้างสำหรับผู้แสดงจำนวน 1 คน หรือมากกว่าก็ได้ ซึ่งสามารถที่จะปรับปรุงจากผลงานในอดีตให้มีความแปลกใหม่ได้ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่าข้อค้นพบนี้จะเป็นแนวทางให้กับผู้สร้างสรรค์ยุคปัจจุบันได้นำมาเป็นแนวทางในการสร้างสรรค์การแสดงได้อย่างร่วมสมัย และเป็นการสร้างสรรค์ที่คำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับการแสดง เช่น แรงบันดาลใจของผู้สร้างสรรค์ วรรณกรรม ความสนใจของผู้ชม ระยะเวลา สถานที่ และโอกาสในการแสดง เป็นต้น

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษารำดุขยฉายที่ปรากฏในละครรำ พบว่า องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ ลักษณะการจำแนกจุดประสงค์ของการรำดุขยฉายตัวนางในละครรำ การบรรจุเพลงบริบทปัจจุบัน สามารถสร้างสรรค์การแสดงได้หลากหลายมากขึ้น ดังนี้

1. รำดุขยฉายเพื่อแสดงความภาคภูมิใจในการแต่งกายให้งดงามขึ้น
2. รำดุขยฉายเพื่อแสดงความภาคภูมิใจในความงามของการแปลงกายจากตัวละครหนึ่งไปเป็นอีกตัวละครหนึ่ง โดยสามารถแบ่งออกได้อีก 3 ลักษณะ ได้แก่ ให้ตัวละครแปลงกายจากมนุษย์เป็นมนุษย์ ตัวละครแปลงกายจากสัตว์เป็นมนุษย์ ตัวละครแปลงกายกลับคืนไปเป็นตนเอง

3. รำดุขยฉายเพื่อวัตถุประสงค์อื่น 2 ลักษณะ ได้แก่ การรำดุขยฉายเพื่อแก้บน และการรำดุขยฉายเพื่อบอกเล่าเรื่องราวตนเอง

การบรรจุเพลงในเพลงออกจากโครงสร้างเดิม คือ เพลงร่ำ พบว่า องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ สามารถใช้เพลงดุขยฉายดังปรากฏในการแสดงดุขยฉายนางวิฬาร์ ดุขยฉายผีเสื้อสมุทรแปลง และดุขยฉายลำหับ ใช้เพลงขับนกดังปรากฏในการแสดงดุขยฉายกาก็ ใช้เพลงนางเยื้องดังปรากฏในการแสดงดุขยฉายจันทวัติ ใช้เพลงสร้อยสีนวลดังปรากฏในการแสดงดุขยฉายนางจันทเทวี

ในส่วนช่วงปีพาทย์รับจากโครงสร้างเดิม คือ เพลงดุขยฉายปีพาทย์รับเพลงดุขยฉาย เพลงแม่ศรีปีพาทย์รับเพลงแม่ศรี พบว่า องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ คือ สามารถใช้เพลงสร้อยฉิมพลีช่วงปีพาทย์รับ (หลังเพลงดุขยฉาย) เพลงสร้อยเย็นย่ำช่วงปีพาทย์รับ (หลังเพลงแม่ศรี) ดังปรากฏในการแสดงดุขยฉายกาก็ เพลงต้นกีนรรำ 1 ในช่วงปีพาทย์รับ (หลังเพลงดุขยฉาย) เพลงต้นกีนรรำ 2 ในปีพาทย์รับ (หลังเพลงแม่ศรี) ดังปรากฏในการแสดงดุขยฉายนางจันทเทวี เพลงจระเข้ทางยาวแปลง ในช่วงปีพาทย์รับ (หลังเพลงดุขยฉาย) จระเข้ขวางคลองแปลงในปีพาทย์รับ (หลังเพลงแม่ศรี) ดังปรากฏในการแสดงดุขยฉายวิมาลา และในส่วนเพลงเข้าตามโครงสร้างเดิม คือ เพลงเร็ว-ลา พบว่า องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้สามารถใช้เพลงเข้าแตกต่างจากโครงสร้างเดิม เช่น เพลงเริงสาวคำในการแสดงชุดดุขยฉายกาก็ เพลงฉิ่งฟองน้ำชั้นเดียวในการแสดงชุดดุขยฉายจันทวัติ เพลงเร็วลูกวอนแม่โดยไม่ลงลาในการแสดงดุขยฉายนางจันทเทวี เพลงรวบผู้ชายในการแสดงชุดดุขยฉายมโนห์รา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

รำฉุยฉายตัวนางในละครรำมีทั้งหมด 15 ชุด โดยสามารถจำแนกวัตถุประสงค์ได้ 3 ลักษณะ ได้แก่ 1. รำฉุยฉายเพื่อแสดงความภาคภูมิใจในการแต่งกายให้งดงามขึ้น 2. รำฉุยฉายเพื่อแสดงความภาคภูมิใจในความงามของการแปลงกายจากตัวละครหนึ่งไปเป็นอีกตัวละครหนึ่ง และ 3. รำฉุยฉายเพื่อวัตถุประสงค์อื่น ดนตรีและบทร้อง นิยมใช้วงปี่พาทย์ประกอบการแสดง ส่วนบทร้องมีลักษณะประพันธ์ตามฉันทลักษณ์กลอนฉุยฉายและกลอนแม่ศรี โดยมีการบรรจุเพลงตามโครงสร้างเดิมและปรับเปลี่ยนตามความเหมาะสมของเนื้อเรื่อง การคัดเลือกผู้แสดงต้องพิจารณาถึงรูปร่าง สัดส่วน หน้าตางาม ดวงตาคมเข้ม บุคลิกและนิสัยที่สอดคล้องกับบทบาทของตัวละคร และที่สำคัญที่สุดผู้แสดงรำเดี่ยวประเภทฉุยฉายต้องมีทักษะนาฏศิลป์ในระดับสูง จึงควรได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง เครื่องแต่งกาย แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ 1. การแต่งกายแบบยืนเครื่องตัวนาง หรือนางยักษ์ 2. การแต่งกายตามสถานภาพของตัวละคร ทำรำและกระบวนท่ารำ เป็นการรำในลักษณะรำทำบท ตีบท หรือรำใช้บท โดยจะต้องสอดคล้องกับบทร้องและทำนองเพลง โดยเป็นการนำแม่ท่ามาตรฐาน เช่น รำเพลงช้าเพลงเร็ว รำแม่บท นาฏยศัพท์ และภาษาท่ามาเรียบเรียงใหม่ให้สอดคล้องกับบทบาทของตัวละครและประเภทของละครนั้น ๆ ในละครรำ ผู้วิจัยจึงได้เสนอข้อเสนอแนะในการวิจัย ดังนี้

1. ส่งเสริมด้านการอนุรักษ์และพัฒนา ได้แก่

1.1 การบรรจุในหลักสูตรการศึกษา คือ สถาบันการศึกษาด้านนาฏศิลป์ควรบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับรำฉุยฉายให้ลึกซึ้งขึ้น โดยเน้นการวิเคราะห์รูปแบบ ท่ารำ บทร้อง และดนตรีที่มีพัฒนาการตามยุคสมัย

1.2 ควรจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับนักแสดงรุ่นใหม่ เพื่อสืบสานทักษะการรำฉุยฉายตัวนาง

1.3 สร้างคลังข้อมูลดิจิทัล กระทรวงวัฒนธรรม กรมศิลปากร หรือสถาบันการศึกษาด้านนาฏศิลป์ ควรจัดทำฐานข้อมูลและสื่อดิจิทัล (Digital Archives) เพื่ออนุรักษ์และถ่ายทอดความรู้ด้านรำฉุยฉายอย่างเป็นระบบ

1.4 ผลิตสื่อการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล คือ ควรสร้างเนื้อหาเกี่ยวกับรำฉุยฉายบนยูทูบ (YouTube) และเว็บไซต์ของสถาบัน เพื่อให้ผู้เรียนเข้าถึงได้ง่าย

1.5 ควรนำองค์ความรู้จากการวิจัยครั้งนี้ไปใช้ในหลักสูตรการศึกษาทางนาฏศิลป์ เพื่อเป็นการเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับรำฉุยฉายตัวนางในละครรำให้มีความทันสมัยและเป็นปัจจุบัน

2. ด้านการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม

2.1 ควรศึกษาการเปลี่ยนแปลงรำฉุยฉายในตัวละครอื่นในแต่ละยุคสมัยเพื่อเข้าใจแนวโน้มของรูปแบบ ท่ารำ และบริบทการแสดงที่เปลี่ยนไป

2.2 ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลของแพลตฟอร์มออนไลน์ เพื่อพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนและการเผยแพร่ที่เหมาะสมกับยุคดิจิทัล

เอกสารอ้างอิง

AOF ZIXZAX. (2562). *รำฉุยฉายพันธุรัต*. เรียกใช้เมื่อ 29 มีนาคม 2568 จาก <https://youtu.be/-S0vD56VzH4>

bthnd. (2559). *ฉุยฉายวันทอง (เต็ม)*. เรียกใช้เมื่อ 29 มีนาคม 2568 จาก <https://youtu.be/hctFSxc97G0>

Refuse kamikaze. (2560). *รำฉุยฉายจันทวดี*. เรียกใช้เมื่อ 29 มีนาคม 2568 จาก <https://youtu.be/lehrqWEtHNU>

Refuse kamikaze. (2560). *รำฉุยฉายศูรปนขา*. เรียกใช้เมื่อ 29 มีนาคม 2568 จาก <https://youtu.be/-NwGRSa1Pcs>

Refuse kamikaze. (2563). *ฉุยฉายผีเสื้อสมุทรแปลง*. เรียกใช้เมื่อ 29 มีนาคม 2568 จาก <https://youtu.be/XDDs59sg50E>

Siammelody. (2562). *ฉุยฉายลำหับแสดงโดย สุชาดา ศรีสุระ*. เรียกใช้เมื่อ 29 มีนาคม 2568 จาก <https://youtu.be/3X6b35yfRaw>

ThepNimitra. (2554). *ฉุยฉายวันทอง กรมศิลป์ากร*. เรียกใช้เมื่อ 29 มีนาคม 2568 จาก https://youtu.be/ekJJRkIA_Ls

Worawit Nu. (2565). *ฉุยฉายมโนห์รา*. เรียกใช้เมื่อ 29 มีนาคม 2568 จาก <https://youtu.be/OmrzyXAckKQ>

Worawit Nu. (2565). *ฉุยฉายวิมาลาแปลง*. เรียกใช้เมื่อ 29 มีนาคม 2568 จาก https://youtu.be/e6E_U5hsLgl

- Worawit Nu. (2568). *รำชุดยฉายกาเกี*. เรียกใช้เมื่อ 29 มีนาคม 2568 จาก <https://youtu.be/ZslZdMZLgN8>
- Worawit Nu. (2568). *รำชุดยฉายนางพันธุรัตแปลง*. เรียกใช้เมื่อ 29 มีนาคม 2568 จาก <https://youtu.be/4nklgW5SI8g>
- คณะศิลปนาฏดุริยางค์ สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์. (2565). *ศิลปนาฏยวาทิต EP 14 ใ
ชุดยฉายนารีผีเสื้อสมุทร*. เรียกใช้เมื่อ 29 มีนาคม 2568 จาก <https://youtu.be/OCa2VFzPgFE?t=536>
- ชวลิต สุนทรานนท์ และคณะ. (2551). *ทะเบียนข้อมูล: วิพิธทัศน์า ชุดระบำ รำ ฟ้อน เล่ม 3*. กรุงเทพฯ: กรมศิลปากร.
- ดนตรีนาฏศิลป์ไทย Byครูเนส. (2554). *ชุดยฉายยอพระกลั่น*. เรียกใช้เมื่อ 29 มีนาคม 2568 จาก <https://youtu.be/Y1kRANFt44w>
- ดนตรีนาฏศิลป์ไทย Byครูเนส. (2559). *ชุดยฉายนางแมว นางแมวเหยียซุ้ม แม่่นพรัตน์
หวังในธรรม*. เรียกใช้เมื่อ 29 มีนาคม 2568 จาก <https://youtu.be/SDnDLPE4WMY>
- ดนตรีนาฏศิลป์ไทย Byครูเนส. (2559). *ชุดยฉายนางวิหาร*. เรียกใช้เมื่อ 29 มีนาคม 2568 จาก <https://youtu.be/Zv3QMGbSYC8>
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2554). *พจนานุกรมไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่น.
- ฤทธิเทพ เถาว์หิรัญ. (2559). *งานสร้างสรรค์ชุด ชุดยฉายขุนแผนแสนสะท้าน*. คณะศิลปนาฏดุริยางค์, สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์, กระทรวงวัฒนธรรม.
- วันนีย์ ม่วงบุญ. (2567). สัมภาษณ์เมื่อวันที่ 15 กุมภาพันธ์ 2567
- สำนักการสังคีต กรมศิลปากร. (2558). *ภาพเครื่องแต่งกายรำชุดยฉายกาเกี*. กรมศิลปากร.
- สำนักการสังคีต กรมศิลปากร. (2560). *รำชุดยฉายนางมณี*. เรียกใช้เมื่อ 29 มีนาคม 2568 จาก <https://youtu.be/Zthyt90w6b8>
- สำนักการสังคีต กรมศิลปากร. (2561). *ภาพเครื่องแต่งกายรำชุดยฉายศูรปนา*. กรมศิลปากร.
- สุรพล วิรุฬห์รักษ์. (2544). *หลักการแสดงนาฏยศิลป์ปริทรรศน์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่ง
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการกับประสิทธิภาพ
การปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ*

THE RELATIONSHIP BETWEEN INTEGRATED PUBLIC ADMINISTRATION
AND THE PERFORMANCE EFFICIENCY OF PERSONNEL IN
GOVERNMENT AGENCIES

จิราภรณ์ ชนัญชนะ¹, พลภัทร บริรักษ์ธนกุล², ภูมิภควิทย์ ภูมิพงศ์คชศร³, ณัฐ ตั้งปรีชาพาณิชย์⁴,
ไกร บุญบันดาล⁵, ณรงค์ ศรีชัยบุญสูง⁶, อธิสิทธิ์ นุชนेत्र⁷ และ สุธิพงษ์ จุลเจริญ⁸

Jiraporn Chananchana¹, Pollapat Borirukthanakul², Phumphakhawat Phumphonkhochasorn³,

Nat Tangpreechaphanit⁴, Krai Boonbandan⁵, Narong Srichaiboonsung⁶, Athisit Nuchnet⁷

and Sutthipong Chulcharoen⁸

⁸วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

⁸College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

Corresponding Author's Email: Phumphakhawat.ps@gmail.com

วันที่รับบทความ : 2 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 6 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 7 เมษายน 2568

Received 2 April 2025; Revised 6 April 2025; Accepted 7 April 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการ (2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรใน

Citation:

* จิราภรณ์ ชนัญชนะ, พลภัทร บริรักษ์ธนกุล, ภูมิภควิทย์ ภูมิพงศ์คชศร, ณัฐ ตั้งปรีชาพาณิชย์, ไกร บุญบันดาล, ณรงค์ ศรีชัยบุญสูง, อธิสิทธิ์ นุชนेत्र และ สุธิพงษ์ จุลเจริญ. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 597-611.

Jiraporn Chananchana, Pollapat Borirukthanakul, Phumphakhawat Phumphonkhochasorn,

Nat Tangpreechaphanit, Krai Boonbandan, Narong Srichaiboonsung, Athisit Nuchnet

and Sutthipong Chulcharoen. (2025). The Relationship Between Integrated Public Administration And The

Performance Efficiency Of Personnel In Government Agencies. Modern Academic Development and

Promotion Journal, 3(2), 597-611.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

หน่วยงานภาครัฐ การศึกษานี้ได้ดำเนินการโดยใช้วิธีเชิงปริมาณโดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 297 คน โดยวิธีแจกแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารภาครัฐแบบบูรณาการโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (2) ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐพบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง ($r=.928$)

คำสำคัญ: การบริหารภาครัฐแบบบูรณาการ, ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน, ความสัมพันธ์

Abstract

The objectives of this research were: (1) to study integrated public administration; (2) to examine the performance efficiency of personnel in government agencies; and (3) to investigate the relationship between integrated public administration and the performance efficiency of personnel in government agencies. This study employed a quantitative research methodology. Data were collected through questionnaires distributed to a sample of 297 individuals, including local administrative organization executives, community leaders, and government officials. The data were analyzed using mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient.

The findings revealed that: (1) overall, the level of integrated public administration was rated as high; (2) the overall performance efficiency of government personnel was also rated as high; and (3) there was a strong positive correlation between integrated public administration and the performance efficiency of government personnel ($r = .928$).

Keywords: Participatory Public Administration, Personnel's Performance Efficiency, Relationship

บทนำ

ในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี รัฐบาลในหลายประเทศรวมถึงประเทศไทยต้องปรับตัวและพัฒนากระบวนการบริหารงานภาครัฐ ให้มีความทันสมัย โปร่งใส และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น หนึ่งในแนวทางสำคัญที่ได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลาย คือ การบริหารภาครัฐแบบบูรณาการ (Integrated Public Administration) ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันของหน่วยงานต่าง ๆ อย่างสอดคล้องประสาน เชื่อมโยงข้อมูล ทรัพยากร และเป้าหมาย เพื่อบรรลุผลสัมฤทธิ์ทางนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2564)

การบริหารแบบบูรณาการไม่ได้เป็นเพียงแนวคิดเชิงนโยบายเท่านั้น แต่ยังส่งผลโดยตรงต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กร ซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนภารกิจของรัฐ หากการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการสามารถส่งเสริมให้บุคลากรทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีความร่วมมือ และลดความซ้ำซ้อนของงาน ย่อมส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานที่สูงขึ้น (Denhardt, R. B., Denhardt, J. V., & Blanc, T. A., 2013) แม้ว่าหลักการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการจะได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวางในฐานะกลไกสำคัญในการพัฒนาภาครัฐให้มีประสิทธิภาพ แต่ในทางปฏิบัติกลับพบว่าการดำเนินงานของหน่วยงานรัฐยังขาดการเชื่อมโยงและประสานงานอย่างเป็นระบบ บุคลากรยังปฏิบัติงานภายใต้กรอบอำนาจหน้าที่ที่แยกส่วน ส่งผลให้การปฏิบัติงานขาดความคล่องตัวและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งยังไม่มีงานวิจัยเชิงประจักษ์ที่ชัดเจนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในบริบทของหน่วยงานรัฐไทยอย่างลึกซึ้ง ซึ่งหากสามารถวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังกล่าวได้ จะนำไปสู่การออกแบบกลยุทธ์หรือแนวทางการบริหารที่สามารถพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะอย่างแท้จริง (OECD, 2019)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าแนวทางการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการจะถูกนำมาใช้ในหลายหน่วยงาน แต่ยังมีข้อสงสัยถึงระดับของความเชื่อมโยงที่แท้จริงระหว่างแนวทางการบริหารนี้ กับผลลัพธ์เชิงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร (Osborne, S. P., 2010) ดังนั้น

การศึกษารัฐนี้จึงมีความสำคัญ เพื่อให้ทราบถึงความสัมพันธ์ของทั้งสององค์ประกอบ และนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เหมาะสมในการพัฒนาระบบบริหารและทรัพยากรมนุษย์ภาครัฐ จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ การศึกษานี้มีเป้าหมายเพื่อสำรวจความสัมพันธ์ดังกล่าว โดยหวังว่าจะสามารถใช้ผลการศึกษาเป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาหน่วยงานภาครัฐให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการเสริมสร้างแนวทางในการขับเคลื่อนการบริหารภาครัฐเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการ
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารภาครัฐแบบบูรณาการเป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานของรัฐ รวมถึงการมีส่วนร่วมของภาคเอกชนและภาคประชาสังคม เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น

1. การบูรณาการเชิงโครงสร้าง (Structural Integration) การปรับโครงสร้างองค์กรภาครัฐให้มีความทำงานร่วมกัน เช่น การตั้งคณะกรรมการบูรณาการระดับชาติ หรือการรวมหน่วยงานที่มีภารกิจคล้ายกัน และการใช้ระบบศูนย์กลางข้อมูลที่ทำให้หน่วยงานต่าง ๆ สามารถแบ่งปันข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Dunleavy et al., 2006)

2. การบูรณาการเชิงกระบวนการ (Process Integration) การปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีความสอดคล้องกัน เช่น ระบบการให้บริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ (One-Stop Service) และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและการบริหารจัดการข้อมูลเพื่อสนับสนุนการประสานงานระหว่างหน่วยงาน (Bekkers & Zouridis, 1999)

3. การบูรณาการเชิงงบประมาณ (Budgetary Integration) การจัดสรรงบประมาณแบบบูรณาการที่คำนึงถึงภารกิจร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ และการใช้แนวทางงบประมาณแบบผลลัพธ์ (Outcome-Based Budgeting) เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด (Pollitt & Bouckaert, 2017)

4. การบูรณาการเชิงบุคลากร (Human Resource Integration) การพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะที่สามารถทำงานข้ามหน่วยงานได้ และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการทำงานร่วมกันและการแบ่งปันทรัพยากร (Christensen & Lægread, 2007)

5. การบูรณาการเชิงนโยบายและกฎหมาย (Policy and Legal Integration) การกำหนดนโยบายที่เอื้อต่อการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐ เอกชน และประชาชน และการออกกฎหมายหรือระเบียบที่ช่วยลดอุปสรรคในการทำงานข้ามหน่วยงาน (Osborne, 2010)

ดังนั้น การบริหารภาครัฐแบบบูรณาการช่วยให้การดำเนินงานของภาครัฐมีความสอดคล้อง ลดความซ้ำซ้อน และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การดำเนินการต้องเผชิญกับความท้าทาย เช่น ความขัดแย้งทางอำนาจ การต่อต้านการเปลี่ยนแปลง และข้อจำกัดด้านเทคโนโลยี ซึ่งจำเป็นต้องได้รับการบริหารจัดการอย่างเหมาะสม

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพของการให้บริการประชาชนและความสามารถในการบริหารจัดการของรัฐบาล องค์ประกอบหลักของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในภาครัฐสามารถแบ่งออกได้เป็น 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ ความสามารถของบุคลากร แรงจูงใจในการทำงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และภาวะผู้นำของผู้บริหาร

1. ความสามารถของบุคลากร (Employee Competency) ความรู้ (Knowledge) บุคลากรต้องมีความรู้ที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งงาน และความสามารถในการนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ ทักษะ (Skills) รวมถึงทักษะการสื่อสาร การทำงานเป็นทีม และการแก้ปัญหา และประสบการณ์ (Experience) ความชำนาญที่สะสมมาจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน (Armstrong, M., 2021)

2. แรงจูงใจในการทำงาน (Work Motivation) แรงจูงใจภายใน (Intrinsic Motivation) ความรู้สึกภาคภูมิใจในงาน การได้รับการยอมรับ และโอกาสในการพัฒนาตนเอง แรงจูงใจ

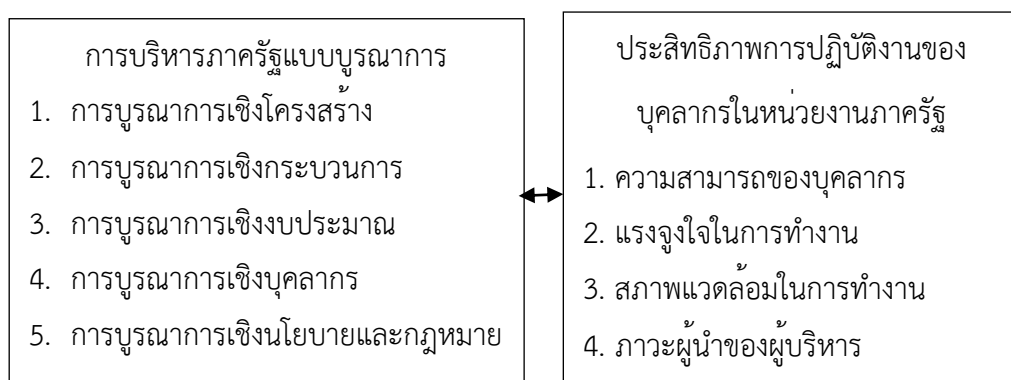
ภายนอก (Extrinsic Motivation) ค่าตอบแทน สวัสดิการ และความมั่นคงในอาชีพ (Herzberg, F., 1966)

3. สภาพแวดล้อมในการทำงาน (Work Environment) บรรยากาศการทำงาน (Work Atmosphere) ความร่วมมือของเพื่อนร่วมงาน และวัฒนธรรมองค์กร ทรัพยากรสนับสนุน (Resources & Infrastructure): เทคโนโลยีและเครื่องมือที่เอื้อต่อการทำงาน นโยบายและระเบียบปฏิบัติ (Policies & Regulations): ความชัดเจนของกฎระเบียบและขั้นตอนการปฏิบัติงาน (Robbins, S. P., & Judge, T. A., 2021)

4. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร (Leadership & Management) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (Transformational Leadership): ผู้นำที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจและส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ (Effective Management) ความสามารถในการกำหนดทิศทางขององค์กรและจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม (Northouse, P. G., 2022)

ดังนั้นองค์ประกอบทั้ง 4 ประการนี้มีความสัมพันธ์กันและส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ การพัฒนาและปรับปรุงปัจจัยเหล่านี้อย่างเป็นระบบจะช่วยเพิ่มคุณภาพของบริการภาครัฐ และสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็น การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้ แบบสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บข้อมูลจากบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ จำนวน 3,037,803 คน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน, 2567) และผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 3 ท่าน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 297 คน จำแนกเป็นผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 129 คน ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่รัฐ จำนวน 168 คน โดยใช้ตารางกลุ่มของ Krejcie and Morgan, 1970 (อ้างถึงในธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Stratified Sampling) โดยใช้ขนาดของหน่วยงานเป็นชั้น และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) แบ่งเป็น 3 ส่วนหลัก คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ แบบวัดการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการ และแบบวัดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานใช้มาตรประมาณค่าแบบ Likert 5 ระดับ ซึ่งแบบสอบถามมีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามและค่าความเชื่อมั่น (Reliability) เท่ากับ .852

สถิติที่ใช้คือ สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน (Pearson's product - moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 297 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เพศหญิง จำนวน 232 คน (ร้อยละ 78.1) และเป็นเพศชาย จำนวน 65 คน (ร้อยละ 21.9) อายุส่วนใหญ่ 31-40 ปี จำนวน 120 คน (ร้อยละ 40.4) ส่วนใหญ่สำเร็จระดับปริญญาตรี

จำนวน 210 คน (ร้อยละ 70.71) และมีประสบการณ์ในการทำงาน คือ มากกว่า 5 ปี จำนวน 122 คน (ร้อยละ 41.1)

ผลการวิเคราะห์การบริหารภาครัฐแบบบูรณาการ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการโดยรวมและรายด้าน

ข้อ	ระดับการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการ	N = 297		ระดับ	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1.	การบูรณาการเชิงโครงสร้าง	4.36	.52	มาก	2
2.	การบูรณาการเชิงกระบวนการ	4.33	.52	มาก	5
3.	การบูรณาการเชิงงบประมาณ	4.37	.53	มาก	1
4.	การบูรณาการเชิงบุคลากร	4.36	.54	มาก	3
5.	การบูรณาการเชิงนโยบายและกฎหมาย	4.35	.54	มาก	4
รวม		4.35	.50	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่าผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการโดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.35, S.D = .50) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยการบูรณาการเชิงงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$ = 4.37, S.D = .53) รองลงมาคือ การบูรณาการเชิงโครงสร้าง ($\bar{X}$ = 4.36, S.D = .52) การบูรณาการเชิงบุคลากร ($\bar{X}$ = 4.36, S.D = .54) ตามลำดับ การบูรณาการเชิงนโยบายและกฎหมาย ($\bar{X}$ = 4.35, S.D = .54) และการบูรณาการเชิงกระบวนการ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = 4.33, S.D = .52)

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ

ข้อ	ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของ บุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ	N = 297		ระดับ	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1.	ความสามารถของบุคลากร	4.37	.54	มาก	4
2.	แรงจูงใจในการทำงาน	4.39	.52	มาก	2
3.	สภาพแวดล้อมในการทำงาน	4.37	.51	มาก	3
4.	ภาวะผู้นำของผู้บริหาร	4.40	.51	มาก	1
รวม		4.38	.52	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.38$, S.D. = .52) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = .51) รองลงมาคือแรงจูงใจในการทำงาน ($\bar{X} = 4.39$, S.D. = .52) สภาพแวดล้อมในการทำงาน ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = .51) และอันดับสุดท้ายคือความสามารถของบุคลากร ($\bar{X} = 4.37$, S.D. = .54)

ผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ

ตารางที่ 3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ

ตัวแปร	การบูรณาการเชิงโครงสร้าง X_1	การบูรณาการเชิงกระบวนการ X_2	การบูรณาการเชิงงบประมาณ X_3	การบูรณาการเชิงบุคลากร X_4	การบูรณาการเชิงนโยบายและกฎหมาย X_5	การบริหารภาครัฐแบบบูรณาการ X_{tot}
ความสามารถของบุคลากร Y_1	.868**	.845**	.887**	.865**	.871**	.913**
แรงจูงใจในการทำงาน Y_2	.834**	.829**	.843**	.836**	.845**	.882**
สภาพแวดล้อมในการทำงาน Y_3	.841**	.823**	.839**	.839**	.838**	.877**

ตัวแปร	การบูรณาการเชิงโครงสร้าง X_1	การบูรณาการเชิงกระบวนการ X_2	การบูรณาการเชิงงบประมาณ X_3	การบูรณาการเชิงบุคลากร X_4	การบูรณาการเชิงนโยบายและกฎหมาย X_5	การบริหารภาครัฐแบบบูรณาการ X_{tot}
ภาวะผู้นำของผู้บริหาร Y_4	.860**	.837**	.867**	.848**	.853**	.898**
ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ Y_{tot}	.879**	.866**	.895**	.879**	.887**	.928**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 (** $p < .01$)

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง ($r=0.928$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุด ($r = 0.892$) คือ การบริหารภาครัฐแบบบูรณาการ การบูรณาการเชิงงบประมาณ กับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร คู่ที่มีความสัมพันธ์ รองลงมา ($r = 0.887$) คือ ความสามารถของบุคลากรประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ และที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด ($r = 0.823$) คือ การบริหารภาครัฐแบบบูรณาการ การบูรณาการเชิงกระบวนการ กับ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ สภาพแวดล้อมในการทำงาน

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าการวิเคราะห์การบริหารภาครัฐแบบบูรณาการพบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ การบูรณาการเชิงโครงสร้าง การบูรณาการเชิงกระบวนการ การบูรณาการเชิงงบประมาณ การบูรณาการเชิงบุคลากร และการบูรณาการเชิงนโยบายและกฎหมาย สอดคล้องกับผลวิจัยของ วินัส ธรรมสาโรรัชต์ (2565) กล่าวว่าหน่วยงานภาครัฐเป็นหน่วยงานที่มีการบริหารจัดการโดยส่วนราชการ ซึ่งมีการบริหารจัดการมาตั้งแต่อดีต โดยในระบบราชการนี้มีบุคคลมากมายที่ต้องการเข้ามาแสวงหาความมั่นคงในการทำงานราชการ แต่

การทำงานในราชการนี้อาจมีการแลกมาด้วยหลาย ๆ อย่าง เช่น การปฏิบัติงานที่มีรูปแบบเดิมซ้ำ ๆ หรือมีการปฏิบัติงานที่เป็นไปตามโครงสร้างที่ถูกกำหนดขึ้นมาตั้งแต่ต้น หรือทำให้เกิดมีความรู้สึกว่าในการทำงานดังกล่าวนั้น ไม่เป็นไปอย่างเต็มประสิทธิภาพ ดังนั้นเพื่อเป็นการกระตุ้นในการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐนั้นได้ปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จึงจำเป็นต้องนำหลักพระธรรม ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาให้บุคลากรในหน่วยงานของภาครัฐนั้นได้ปฏิบัติงานดีขึ้น คือ การปฏิบัติงานด้วยความเชื่อมั่น การปฏิบัติงานด้วยความเพียร การมีสติเพื่อเป็นการพัฒนาตนเองในทางที่ดี การปฏิบัติงานอย่างมีสมาธิ มีความตั้งมั่นหรือมีความมั่นคงเมื่อพบเจอปัญหา และมีการปฏิบัติงานอย่างผู้มีความรอบรู้ คอยศึกษาหาความรู้ตลอดเวลาเพื่อที่จะได้นำมาปรับใช้ในการปฏิบัติงานในองค์กร โดยการบูรณาการหลักธรรมดังกล่าวนี้ ต้องประกอบด้วย ดังนี้ คือ “สร้างความเชื่อแบบมีหลักการ” “พัฒนางานด้วยความเพียรพยายาม” “คอยเป็นผู้ปฏิบัติตามอย่างมีสติ” “มีจิตใจตั้งมั่นด้วยหลักสมาธิ” “มีทัศนคติที่หมั่นสรรหาความรู้” เป็นต้น

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่าประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ความสามารถของบุคลากร แรงจูงใจในการทำงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน และภาวะผู้นำของผู้บริหาร สอดคล้องกับผลวิจัยของ พรพรรณ ทิศนพานนท์ และอภิรัตน์ กังสตาพร (2567) ผลวิจัยพบว่าความเข้มแข็งของภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรมดั้งเดิม เกิดจากองค์ความรู้จากบรรพบุรุษ ที่ผ่านการศึกษาด้วยการทดลองทำ และถ่ายทอดสืบต่อกันมาผ่านปราชญ์ชาวบ้าน และความเข้มแข็งของชุมชน เกิดจากการพึ่งพาตนเองโดยผ่านการสนับสนุนจากภาครัฐทั้งด้านการผลิต การปรับประยุกต์และพัฒนาให้ทันสมัย ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่า สร้างงาน สร้างรายได้ สร้างความสุขและความภาคภูมิใจให้กับคนในชุมชน ส่งผลให้ชุมชนเกิดความเข้มแข็งอย่างยั่งยืน นอกจากนี้พบว่าแนวทางการบริหารราชการแบบบูรณาการในการพัฒนาภูมิปัญญาท้องถิ่นหัตถกรรมดั้งเดิม เกิดจากการที่ภาครัฐให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการพัฒนา ได้แก่ 1. การสร้างกลไกส่งเสริมให้ตัวแทนกลุ่มต่างๆ เข้ามาร่วมอย่างเป็นทางการ 2. การปรับหน่วยงานภาครัฐ วิธีการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่หน่วยงานให้มีการทำงานแบบเครือข่าย 3. พัฒนาความเป็นผู้นำให้กับภาคประชาชน สร้างทักษะการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนให้ความรู้เกี่ยวกับเทคนิคการบริหาร

จัดการ 4. การประเมินผลการปฏิบัติงานจากการทำงานร่วมกับประชาชน เพื่อให้บรรลุผลตามยุทธศาสตร์ มุ่งสู่ผลสำเร็จและเป้าหมายของงานร่วมกัน

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงสอดคล้องกับผลวิจัยของ วรินทร์ จินดาวงศ์ (2565) กล่าวว่า การบริหารจัดการภาครัฐและการพัฒนาองค์กร การบูรณาการบริหารจัดการตามหลักพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย 1. เมตตาเพื่อรักษาคณ 2. กรุณาเพื่อรักษารธรรม 3. อุเบกขาเพื่อดำรงธรรม และ 4. มุติตานันใช้ปัญญาเพื่อดำรงความถูกต้องดีงาม ในการบริหารองค์การและบุคลากรทุกคนทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสุข ยังช่วยให้บรรยากาศในสถานที่ทำงาน นำทำงานยิ่งขึ้น จะเป็นผู้นำที่มีภาวะผู้นำ เป็นผู้มีส่วนต่อลูกน้อง และมีจิตใจสงบเยือกเย็น เป็นมนุษย์จะประเสริฐได้ก็ต่อเมื่อมีคุณธรรม

ซึ่งผู้วิจัยได้เสนอแนะว่าจะต้องมีการแก้ไขปรับปรุงกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารภาครัฐให้มีความเหมาะสมและสนองความต้องการเรื่องความต้องการของประชาชนและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 การบริหารภาครัฐแบบบูรณาการ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การบริหารภาครัฐแบบบูรณาการ (Integrated Public Administration) เป็นแนวทางที่มุ่งเน้นการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อลดความซ้ำซ้อน เพิ่มประสิทธิภาพ และสร้างผลลัพธ์ที่มีประสิทธิผลต่อประชาชน การดำเนินงานลักษณะนี้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐในหลายด้าน ดังนี้

1. การประสานงานและความร่วมมือที่ดีขึ้น การทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานช่วยลดอุปสรรคด้านการสื่อสารและความซ้ำซ้อนของงาน ส่งเสริมให้บุคลากรสามารถเข้าถึงข้อมูลและทรัพยากรที่จำเป็นได้รวดเร็วขึ้น
2. การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ลดต้นทุนและความสูญเปล่าในการดำเนินงาน บุคลากรสามารถทำงานได้อย่างเต็มศักยภาพโดยไม่ต้องเสียเวลาไปกับกระบวนการที่ไม่จำเป็น
3. การพัฒนาทักษะและการเรียนรู้ของบุคลากร การทำงานข้ามหน่วยงานช่วยให้บุคลากรมีโอกาสเรียนรู้จากกันและกัน เพิ่มพูนทักษะด้านการแก้ปัญหาและการบริหารจัดการงานที่ซับซ้อน
4. การสร้างแรงจูงใจและความพึงพอใจในการทำงาน เมื่อการบริหารจัดการเป็นระบบ บุคลากรจะมีความชัดเจนในบทบาทและหน้าที่ของตนเอง ความสำเร็จของโครงการที่เกิดจากความร่วมมือช่วยเสริมสร้างขวัญกำลังใจ
5. การตอบสนองประชาชนได้รวดเร็วขึ้น ลดความล่าช้าในการให้บริการ เนื่องจากกระบวนการดำเนินงานมีความคล่องตัว บุคลากรมีเครื่องมือและแนวทางที่ชัดเจนในการให้บริการแก่ประชาชน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ปรับปรุงนโยบายและแนวทางการบริหาร นำข้อมูลเชิงลึกจากผลการวิจัยมาปรับปรุงนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการ สร้างแนวทางให้เกิดการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อลดความซ้ำซ้อนและเพิ่มประสิทธิภาพ
2. พัฒนาโครงสร้างองค์กรและระบบการทำงาน ปรับโครงสร้างการทำงานให้สนับสนุนการบูรณาการ เช่น การสร้างหน่วยงานกลางหรือกลไกที่ช่วยประสานงาน นำเทคโนโลยีมาช่วยเสริมการสื่อสารและประสานงานระหว่างหน่วยงาน

3. เสริมสร้างศักยภาพบุคลากร จัดอบรมเกี่ยวกับการบริหารแบบบูรณาการและการทำงานข้ามหน่วยงาน สนับสนุนให้บุคลากรพัฒนาทักษะด้านการบริหารความร่วมมือและการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน

4. ปรับปรุงระบบติดตามและประเมินผล พัฒนาตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงผลสัมฤทธิ์ของการบริหารภาครัฐแบบบูรณาการ ใช้ผลการวิจัยในการสร้างระบบประเมินผลที่สามารถนำไปสู่การปรับปรุงการบริหารงาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

1. ควรศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารแบบบูรณาการ ค้นหาปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการทำงานแบบบูรณาการ เช่น ภาวะผู้นำ เทคโนโลยี หรือวัฒนธรรมองค์กร

2. ควรเปรียบเทียบรูปแบบการบริหารในหน่วยงานรัฐประเภทต่าง ๆ ศึกษาความแตกต่างของการบริหารแบบบูรณาการในหน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่น เทศบาล หรือระดับกระทรวง

เอกสารอ้างอิง

- พรพรรณ ทศนพานนท์, & อภิรัตน์ กังสดารพร. (2567). การบริหารราชการแบบบูรณาการในการพัฒนาหัตถกรรมดั้งเดิมเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, 29(2), 110–123.
- วินัส ธรรมสาโรรัชต์. (2565). การบูรณาการหลักพระพุทธธรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในหน่วยงานภาครัฐ. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการปริทรรศน์*, 5(2), A175–A185.
- วรินทร์ จินดาวงศ์. (2565). การบริหารจัดการภาครัฐและการพัฒนาองค์กร: แนวคิดและการบูรณาการหลักพุทธธรรม. *Journal of Dhamma Duta*, 2(1), 32–40.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2564). *แนวทางการบริหารราชการแบบบูรณาการ*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.
- Armstrong, M. (2021). *Handbook of human resource management practice* (15th ed.). Kogan Page.

- Bekkers, V., & Zouridis, S. (1999). Electronic service delivery in public administration: Some trends and issues. *International Review of Administrative Sciences*, 65(2), 183–195.
- Christensen, T., & Lægreid, P. (2007). The whole-of-government approach to public sector reform. *Public Administration Review*, 67(6), 1059–1066.
- Denhardt, R. B., Denhardt, J. V., & Blanc, T. A. (2013). *Public administration: An action orientation* (7th ed.). Cengage Learning.
- Dunleavy, P., Margetts, H., Bastow, S., & Tinkler, J. (2006). *Digital era governance: IT corporations, the state, and e-government*. Oxford University Press.
- Herzberg, F. (1966). *Work and the nature of man*. World Publishing Company.
- Northouse, P. G. (2022). *Leadership: Theory and practice* (9th ed.). Sage Publications.
- OECD. (2019). *Public value in public service transformation: Working with change*. OECD Publishing. <https://doi.org/10.1787/47c178bf-en>
- Osborne, S. P. (2010). *The new public governance? Emerging perspectives on the theory and practice of public governance*. Routledge.
- Pollitt, C., & Bouckaert, G. (2017). *Public management reform: A comparative analysis – Into the age of austerity*. Oxford University Press.
- Robbins, S. P., & Judge, T. A. (2021). *Organizational behavior* (18th ed.). Pearson.

วิเคราะห์การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของหลวงพ่อเทียน จิตตสุโก*

AN ANALYSIS OF PRACTICING THE INSIGHT MEDIATION OF LOUNG PO TIEN CITTASUPHO

พระสุเมธ สุเมธ (ใสงาม)¹, บุญส่ง สิ้นธนู², พระมหาประทีป อภิวัตโน³ และ อริย์ธัช เลิศรวมโชค⁴

Phrasumet Sumedo (Saingam)¹, Boonsong Sinthunok², Phamaha prateep Abhivatdhan³

and Arithat Loesruamchok⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตหนองคาย

¹⁻⁴Mahachulalongkornrajavidyalaya University Nong Khai Campus, Thailand

Corresponding Author's Email: 6402105009@mcu.ac.th

วันที่รับบทความ : 18 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 25 มีนาคม 2568; วันตอบรับบทความ : 27 มีนาคม 2568

Received 18 March 2025; Revised 25 March 2025; Accepted 27 March 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท (2) ศึกษาแนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางหลวงพ่อเทียน จิตตสุโก (3) ศึกษาวิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ในพระพุทธศาสนาของหลวงพ่อเทียน จิตตสุโก การวิจัยเป็นเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูลจากเอกสาร และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 34 รูป/คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ในการเก็บข้อมูล แล้วใช้การวิเคราะห์เชิงเปรียบเทียบเพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูล

ผลการวิจัยพบว่า

1. ศึกษาการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทพบว่า การเจริญปัญญาเห็นแจ้งในขั้น 5 ผ่านสามัญลักษณะ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตาเพื่อคลายความยึดมั่นตัวตน การปฏิบัติแบ่งเป็น 3 วิธี สมณะนำหน้า วิปัสนามีสมาณะนำหน้า และควบคู่

Citation:

* พระสุเมธ สุเมธ (ใสงาม), บุญส่ง สิ้นธนู, พระมหาประทีป อภิวัตโน และ อริย์ธัช เลิศรวมโชค. (2568). วิเคราะห์การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของหลวงพ่อเทียน จิตตสุโก. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 612-629.

Phrasumet Sumedo (Saingam), Boonsong Sinthunok, Phamaha prateep Abhivatdhan, and Arithat Loesruamchok. (2025). An Analysis Of Practicing The Insight Meditation Of Loung Po Tien

Cittasupho. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 612-629.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

กัน สติปัฏฐาน 4 เป็นแนวทางหลัก มหาวิปัสสนา 10 ประการใน วิสุทธิมรรค เน้นพิจารณาความไม่เที่ยง ทุกข์ และอนัตตา ขณิกสมาธิเป็นฐานให้เกิดปัญญาญาณ เพื่อการปล่อยวางและบรรลุมรรค

2. ศึกษาแนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางหลวงพ่อดำ จิตตสุโก พบว่า เน้นการเคลื่อนไหวจังหวะมือเพื่อกระตุ้นความรู้สึกตัว ไม่เน้นสมณะหรือนิ่งสงบ สัมผัสปฏิบัติ ไม่บริกรรม เผื่อความคิดโดยไม่ห้าม ใช้สัมปชัญญะและความเพียรต่อเนื่อง ผูกจิตให้ตื่นโพล่ง เห็นความคิดอย่างถูกต้องจนดับไปเอง เป็นการอบรมอินทรีย์ พัฒนาปัญญา ถอนอุปาทานในชั้น 5 เพื่อความพ้นทุกข์ เจริญสติในทุกอริยาบถ จนเข้าถึงพุทธะภายในและสู่ความเป็นอริยะ

3. ศึกษาวิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ในพระพุทธานุศาสนของหลวงพ่อดำ จิตตสุโก พบว่า เน้นความแตกต่างระหว่าง "การรู้" และ "การเห็น" ความรู้คือการเข้าไปในความคิด แต่การเห็นคือการหลุดออกจากความคิด หากตามเห็นความคิดอย่างต่อเนื่อง จะเกิดการเปลี่ยนแปลงภายในโดยฉับพลัน "การรู้ความคิด" เป็นอวิชชา แต่ผู้มีปัญญาสามารถแยกการรู้และการเห็นออกจากกัน นำไปสู่วิเศษและการดับทุกข์ สมุทัยคือตัวคิด ส่วนมรรคคือการใช้สติจับความคิดทันที ไม่ยึดถือ ปล่อยวางให้ขาดไป นี่คือการเจริญ วิปัสสนาญาณ ซึ่งเป็นปัญญากำจัดกิเลสและนำไปสู่นิพพาน

คำสำคัญ: การปฏิบัติ, วิปัสสนากรรมฐาน, หลวงพ่อดำ จิตตสุโก

Abstract

Research Objectives This research aims to (1) Study the practice of Vipassana meditation as found in the scriptures of Theravāda Buddhism (2) Examine the Vipassana meditation practice according to the approach of Luangpor Teean Jittasubho. (3) Analyze the Vipassana meditation approach in Theravāda Buddhism as taught by Luangpor Teean Jittasubho. **Research Methodology** This qualitative research collected data from documents and interviews with 34 key informants. Data was gathered using structured interviews and analyzed through comparative analysis to identify relationships between the findings.

Research Findings

1. Vipassana Meditation in Theravāda Buddhist Scriptures The study found that Vipassana meditation involves cultivating insight into the five aggregates (khandhas) through the three universal characteristics: impermanence (anicca), suffering (dukkha), and non-self (anattā) to detach from self-clinging. There are three main approaches: (1) Samatha leading Vipassana, (2) Vipassana leading Samatha, and (3) a combined practice of both. The Four Foundations of Mindfulness (Satipaṭṭhāna) serve as the core framework, while the Ten Great Insights (Mahāvīpassanā) in the Visuddhimagga emphasize the contemplation of impermanence, suffering, and non-self. Momentary concentration (khanika-samādhi) acts as a foundation for insight knowledge (ñāṇa), leading to detachment and ultimate liberation (vimutti).

2. Vipassana Meditation According to Luangpor Teean Jittasubho Luangpor Teean's method emphasizes rhythmic hand movements to cultivate self-awareness, rather than stillness or tranquility-based meditation. The practice is done with open eyes, without chanting or reciting mantras, and focuses on observing thoughts without suppressing them. Continuous effort (virīya) and clear comprehension (sampajañña) help the mind awaken, leading to correct awareness of thoughts, which naturally cease on their own. This method trains spiritual faculties (indriya), develops wisdom (paññā), and eliminates attachment to the five aggregates, ultimately leading to liberation. Awareness is practiced in all postures—walking, standing, sitting, and lying down—until the practitioner realizes inner Buddhahood and progresses toward the state of an enlightened being (ariya).

3. Analysis of Luangpor Teean Jittasubho's Vipassana Approach in Theravāda Buddhism The analysis highlights the distinction between “knowing” (rú) and “seeing” (hēṇ). Knowing involves engaging in thoughts, whereas seeing allows one to detach from them. Through continuous observation of thoughts, a sudden inner transformation occurs. “Knowing thoughts” is considered

ignorance (avijjā), while true wisdom (vijjā) arises when one distinguishes between knowing and seeing. Thought itself is the cause of suffering (samudaya), while the path (magga) is to use mindfulness (sati) to observe thoughts immediately without clinging—allowing them to cease naturally. This process is called Vipassanā-ñāṇa (insight knowledge), which eradicates defilements and leads to Nirvāṇa.

Keywords: Practice, Vipassana Meditation, Luangpor Teean Jittasubho

บทนำ

วิปัสสนากรรมฐานเป็นแนวทางปฏิบัติที่สำคัญในพระพุทธศาสนาเถรวาท ซึ่งมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ผู้ปฏิบัติเข้าถึงสภาวะธรรม และเข้าใจสัจธรรมแห่งไตรลักษณ์ แนวทางการปฏิบัติของหลวงพ่отเทียน จิตตสุโภ เป็นแนวทางที่มีเอกลักษณ์เฉพาะ โดยเน้นการเคลื่อนไหวร่างกายเพื่อพัฒนาสติและนำไปสู่การเห็นความเป็นจริงของจิต ปรากฏว่ามีผู้สนใจแนวทางนี้เพิ่มมากขึ้นทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ (Bodhi, Bhikkhu, 2019) แต่ยังคงงานวิจัยที่ศึกษาถึงซึ่งถึงกระบวนการ แนวคิด และผลลัพธ์ของการปฏิบัติในเชิงคุณภาพ (หลวงพ่отเทียน จิตตสุโภ, 2528) ปัจจุบัน การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในหมู่พุทธศาสนิกชนและบุคคลทั่วไปที่แสวงหาความสงบทางจิตใจ อย่างไรก็ตาม วิธีปฏิบัติในแต่ละสายอาจมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อแนวทางการพัฒนาอารมณ์และปัญญาของผู้ปฏิบัติ แนวทางของหลวงพ่отเทียนเน้นการเคลื่อนไหวควบคู่กับการเจริญสติ ซึ่งแตกต่างจากแนวปฏิบัติแบบดั้งเดิมที่เน้นสมาธิภาวนาเป็นหลัก ดังนั้น การศึกษาวิเคราะห์แนวทางนี้อย่างเป็นระบบ จะช่วยให้เข้าใจถึงหลักการ วิธีการ และผลที่เกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติ รวมถึงช่วยเผยแพร่แนวปฏิบัตินี้ให้เกิดประโยชน์ต่อสังคมได้อย่างเหมาะสม (พระอาจารย์สุชาติ ปัญญาทีโป, 2550)

ถึงแม้ว่าแนวทางของหลวงพ่отเทียนจะได้รับการถ่ายทอดมายาวนานและมีผู้ปฏิบัติจำนวนมาก แต่ยังพบว่ายังมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อนเกี่ยวกับวิธีการและเป้าหมายของการปฏิบัติ นอกจากนี้ งานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับแนวทางนี้ยังค่อนข้างจำกัด และส่วนใหญ่เป็นการศึกษาผลกระทบในเชิงสุขภาพจิต มากกว่าการศึกษาแนวคิดและหลักธรรมที่อยู่เบื้องหลังการปฏิบัติ (อรรณณ จิตตเกษม, 2561) ดังนั้น จำเป็นต้องมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อวิเคราะห์

แนวทางการปฏิบัติของหลวงพ่อเทียนในเชิงลึก เพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม (พระมหานิพนธ์ มหัทธมมรภิโต (แสงแก้ว), 2562) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยนี้ประกอบด้วย 1. พระภิกษุและฆราวาส ที่ปฏิบัติตามแนวทางของหลวงพ่อเทียนมาเป็นเวลานาน เพื่อศึกษาประสบการณ์และผลของการปฏิบัติ 2. ครูบาอาจารย์และผู้สืบทอดแนวทางของหลวงพ่อเทียน เพื่อรวบรวมแนวคิดและแนวทางการสอนที่เป็นระบบ และ 3. ผู้ปฏิบัติทั่วไป ที่มีประสบการณ์การปฏิบัติในแนวทางนี้แตกต่างกัน เพื่อศึกษาแนวโน้มและอุปสรรคที่พบในการปฏิบัติ

ความสำคัญของการวิจัย เป็นการศึกษาที่มีความสำคัญในการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติของหลวงพ่อเทียนในมิติต่าง ๆ ได้แก่ หลักการ วิธีการปฏิบัติ และผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติ (มาคมวิปัสสนากรรมฐานแห่งประเทศไทย, 2565) นอกจากนี้ ยังช่วยเสริมสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับวิปัสสนากรรมฐานแนวนี้นในเชิงทฤษฎีและปฏิบัติ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ให้แก่ผู้สนใจและนักปฏิบัติธรรมในยุคปัจจุบัน (ประเสริฐ อักษรนันท์, 2563) ซึ่งจะทำให้ได้ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ คือ 1. สร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง เกี่ยวกับหลักการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของหลวงพ่อเทียน 2. ให้ข้อมูลเชิงลึก เกี่ยวกับแนวทาง วิธีการ และผลกระทบของการปฏิบัติที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ 3. เป็นแนวทางสำหรับผู้สนใจการปฏิบัติธรรม ให้สามารถนำความรู้ไปฝึกปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ 4. ช่วยเผยแพร่แนวปฏิบัติให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง ทั้งในระดับบุคคล สถาบัน และสังคม และ 5. เป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการศึกษาวิจัยต่อไป ในมิติทางพุทธศาสนา จิตวิทยา และสุขภาวะของผู้ปฏิบัติ

การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพนี้จะช่วยให้เข้าใจถึงสาระสำคัญของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางของหลวงพ่อเทียนได้อย่างเป็นระบบ และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ที่สนใจในการปฏิบัติธรรมและการพัฒนาจิตใจในระดับบุคคลและสังคมได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
2. เพื่อศึกษาแนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางหลวงพ่อเทียน จิตต

สุโก

3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ในพระพุทธศาสนาของ หลวงพ่อเทียน จิตตสุโก

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานและผลกระทบต่อจิตใจ สุขภาพ และสังคมในมิติต่าง ๆ สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ดังนี้

พระวัศพล ปญญาปชโต (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาแนวทางปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานสายหลวงปู่่มั่น ภูริทัตโต” พบว่า มีการปฏิบัติกรรมฐานในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น การภาวนาด้วยคำว่า พุทโธ สัมมาอรหัง ยุบหนอพองหนอ นะมะพะทะ และ อานาปานสติ ตามแนวพุทธทาส ซึ่งแม้จะมีความแตกต่างในอารมณ์ของการภาวนา แต่จุดหมายปลายทางคือการนำจิตเข้าสู่ความสงบในลักษณะเดียวกัน หลักการปฏิบัติของสายหลวงปู่่มั่นเน้นการพิจารณากายคตาสติ อสุภกรรมฐาน และธาตุกรรมฐาน โดยให้พิจารณาร่างกายว่าเป็นเพียงธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ซึ่งช่วยให้ผู้ปฏิบัติเข้าถึงความจริงเรื่อง อนัตตา ลดละความยึดมั่นถือมั่นในตัวตน ซึ่งเป็นแนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

พระบัวลี ธีรปสาโท (2563) ศึกษาการปฏิบัติกรรมฐานที่สำนักวัดป่าช้าปากแสด ประเทศลาว พบว่าแนวปฏิบัติเหมือนกับสติปัฏฐาน 4 และอิงหลักวิสุทธิมรรคเป็นแนวทางหลัก โดยเน้นให้ผู้ปฏิบัติกำหนดรู้รูปนาม ปลอ่ยวางตัวตน เห็นไตรลักษณ์ และใช้การสอบอารมณ์เป็นเครื่องมือในการพัฒนาอินทรีย์ของผู้ปฏิบัติ **ปาริชาติ ญาตินิยมสุดใจ และคณะ (2565)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาผลของการเจริญสติแนวเคลื่อนไหวของหลวงปู่เทียน” พบว่า ผู้ปฏิบัติที่เป็นพยาบาลวิชาชีพมีระดับความสุขเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญหลังจากฝึกเป็นเวลานาน การฝึกสติช่วยให้จิตไม่ฟุ้งซ่าน รู้เท่าทันกายและจิต ส่งผลให้สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ดีขึ้น มีสมาธิ และเกิดสภาวะอารมณ์ทางบวกเพิ่มขึ้น ช่วยลดความเครียดและความอ่อนล้า **พระถวัลย์ โชติโย (2561)** พบว่า การเจริญสติปัฏฐาน 4 ตามแนวหลวงปู่คำเขียน ทำให้ผู้ปฏิบัติมีสมาธิดีขึ้น ควบคุมอารมณ์ได้ง่ายขึ้น และตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลมากขึ้น และ **ภิขญาพร อยู่คล้า และสุนทร วรหาร (2565)** ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาวาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโท” พบว่า หลวงปู่ชามุ่งเน้นสอนอานาปานสติ การมีสติในทุกอิริยาบถ และหลักอริยสัจ 4 เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถปลอ่ยวางความทุกข์และนำหลักคำสอนไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานต่อจิตใจและอารมณ์

ผุสดี โตสวัสดิ์ (2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาการบำบัดโรคด้วยวิธีปฏิบัติกรรมฐาน” พบว่า การฝึกสมาธิและวิปัสสนากรรมฐานช่วยบรรเทาความทุกข์ทางกายและใจ การฝึกสมาธิส่งผลต่อระบบร่างกาย เช่น ระบบประสาท ระบบไหลเวียนโลหิต และฮอร์โมนที่เกี่ยวข้องกับการซ่อมแซมส่วนที่สึกหรอ ส่งผลให้ร่างกายกลับเข้าสู่สมดุล ผู้ที่มีสุขภาพจิตที่ดีจะสามารถรับมือกับโรคภัยไข้เจ็บได้ดีขึ้น ซึ่งเป็นการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานต่อสุขภาพ

เสาวลักษณ์ สุทธิพรโอภาส (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาพัฒนาการของมนุษย์ตามแนวพุทธปรัชญาเถรวาท” พบว่า การพัฒนามนุษย์ต้องอาศัยไตรสิกขา ได้แก่ ศีล สมาธิ และปัญญา โดยกระบวนการนี้ช่วยให้มนุษย์เกิดความเข้าใจในอริยสัจ 4 ละเหตุแห่งทุกข์ และพัฒนาตนเองให้มีคุณค่าต่อสังคม และ **ภิชญาพร อยู่กล้า และสุนทร วรหาร (2565)** พบว่า แนวคำสอนของหลวงปู่ชาและศิษย์มีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์สังคมให้สงบสุข โดยเน้นความเรียบง่ายของการปฏิบัติและการใช้ธรรมะเป็นเครื่องมือแก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการวิปัสสนากรรมฐานกับการพัฒนาปัญญาและสังคม

สรุปได้ว่า งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าแนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานมีความหลากหลายขึ้นอยู่กับสายปฏิบัติของพระอาจารย์แต่ละท่าน แม้วิธีการอาจแตกต่างกัน เช่น การภาวนาด้วยคำต่าง ๆ การกำหนดลมหายใจ การเคลื่อนไหว หรือการพิจารณากายคตาสติ แต่เป้าหมายหลักคือการฝึกสติ สมาธิ และปัญญาให้สามารถเข้าใจธรรมชาติของสรรพสิ่งและปล่อยวางความทุกข์ ผลของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานไม่ได้จำกัดอยู่เพียงแค่การพัฒนาจิตใจ แต่ยังส่งผลดีต่อสุขภาพกาย ลดความเครียด เสริมสร้างสุขภาวะทางอารมณ์ และช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้ปฏิบัติ การปฏิบัติที่ต่อเนื่องและเป็นระบบสามารถทำให้บุคคลมีพฤติกรรมที่เอื้อต่อความสงบสุขของสังคม เนื่องจากมีสติสัมปชัญญะมากขึ้น มีเมตตาต่อผู้อื่น และสามารถควบคุมอารมณ์ได้ดี ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาต่อไปคือ ควรมีการวิจัยเชิงทดลองเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานในบริบทที่แตกต่างกัน เช่น การศึกษาเชิงประสาทวิทยาเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของสมอง การเปรียบเทียบแนวปฏิบัติที่แตกต่างกัน หรือการนำวิปัสสนากรรมฐานไปใช้ในบริบทขององค์กรและสังคมยุคใหม่ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาตนเองและสังคมโดยรวม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "วิเคราะห์การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของหลวงพ่อเทียน จิตตสุโก" เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลักและรองที่เกี่ยวข้องกับแนวทางปฏิบัติของหลวงพ่อเทียน จิตตสุโก ซึ่งดำเนินการวิจัยตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย (1) พระอาจารย์วิปัสสนา 4 รูป (2) พระปฏิบัติวิปัสสนา 12 รูป (3) แม่ชีอยู่ปฏิบัติประจำ 12 คน (4) ผู้ปฏิบัติเข้าคอร์ส 5 คน และ (5) ครูสมาธิ 1 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 34 รูป/คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านกระบวนการวิจัยของมหาวิทยาลัย โดยผ่านอาจารย์ที่ปรึกษาแนะนำ ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน และคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัย ก่อนที่จะใช้ในการลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อทำการสัมภาษณ์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย (1) การสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสามารถอธิบายแนวคิด ประสบการณ์ และผลลัพธ์ของการปฏิบัติได้อย่างอิสระ กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ พระภิกษุ ครูสอนกรรมฐาน และโยคีที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติวิปัสสนาตามแนวของหลวงพ่อเทียน (2) การสังเกตการณ์ (Observation) ทำการสังเกตทั้งแบบ มีส่วนร่วม (Participant Observation) และ ไม่มีส่วนร่วม (Non-Participant Observation) ศึกษาพฤติกรรม การปฏิบัติของผู้ฝึกกรรมฐานในสถานที่ปฏิบัติธรรม เช่น การเคลื่อนไหวมือ การเจริญสติ และปฏิกิริยาต่อความคิดที่เกิดขึ้น และ (3) การวิเคราะห์เอกสาร (Documentary Research) วิเคราะห์เนื้อหาจากหนังสือ คำสอน และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับแนวทางของหลวงพ่อเทียน ศึกษางานวิจัยและบทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธี วิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และ การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยดำเนินการดังนี้ (1) ถอดบทสัมภาษณ์ แล้วจัดหมวดหมู่ข้อมูลตามหัวข้อที่เกี่ยวข้อง เช่น วิธีปฏิบัติ หลักการ และผลลัพธ์ของการปฏิบัติ (2) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงเปรียบเทียบ ระหว่างแนวทางของหลวงพ่อเทียนกับแนวทางวิปัสสนาแบบอื่น ๆ และ (3) สรุปผลเชิงแนวคิด เพื่อตีความความหมายของแนวทางปฏิบัติตามหลักพุทธศาสนา

5. แหล่งข้อมูล ประกอบด้วย (1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ ได้แก่ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับ พระภิกษุ ผู้ปฏิบัติธรรม และครูสอนวิปัสสนาที่สืบทอดแนวทางของหลวงพ่อเทียน สังเกตการณ์การปฏิบัติจริง (Participant and Non-Participant Observation) ในสถานปฏิบัติธรรมที่สอนแนวทางของหลวงพ่อเทียน เช่น วัดสนามใน และศูนย์ปฏิบัติธรรมอื่น ๆ และ (2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ หนังสือและคำสอนของหลวงพ่อเทียน เช่น "จิตตสิกขา", "การรู้ตัว" งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และบทความทางวิชาการเกี่ยวกับวิปัสสนากรรมฐาน สื่อดิจิทัล เช่น วิดีโอการสอน บทสัมภาษณ์ และคำบรรยายของหลวงพ่อเทียน

6. การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล เพื่อให้ผลการวิจัยมีความน่าเชื่อถือ ใช้วิธี การตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ การเปรียบเทียบแหล่งข้อมูล ใช้ข้อมูลจากการ สัมภาษณ์ การสังเกต และเอกสารวิชาการมาประกอบกัน การตรวจสอบกับผู้ให้ข้อมูล (Member Checking) นำผลวิเคราะห์เบื้องต้นกลับไปสอบถามผู้ให้ข้อมูลเพื่อตรวจสอบความ ถูกต้อง การตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ขอคำแนะนำจากนักวิชาการด้านพุทธศาสนาและผู้มี ประสบการณ์ในสายปฏิบัติ

7. สรุปผลและนำเสนอผลการวิจัย นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบ พรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยอธิบายหลักการปฏิบัติ กระบวนการ และผลลัพธ์ของแนวทางนี้ สรุปข้อค้นพบและข้อเสนอแนะในการนำแนวทางปฏิบัตินี้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและ งานด้านวิปัสสนาศึกษา

การวิจัยนี้ใช้ แนวทางเชิงคุณภาพ โดยอาศัยการสัมภาษณ์ การสังเกต และการ วิเคราะห์เอกสาร เพื่อทำความเข้าใจหลักการและแนวปฏิบัติของหลวงพ่อเทียนอย่างลึกซึ้ง ข้อมูลที่ได้จะถูกนำมาวิเคราะห์ตามหลักพุทธศาสนาและเปรียบเทียบกับแนวทางวิปัสสนาอื่น ๆ เพื่อสรุปถึงจุดเด่นและคุณค่าของแนวทางนี้

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “วิเคราะห์การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของหลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ จากการวิเคราะห์ข้อมูลด้านเอกสาร สัมภาษณ์ แล้ววิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยสามารถสรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยดังนี้

1. ศึกษาการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่ปรากฏในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาทพบว่า วิปัสสนากรรมฐาน การกระทำอันเป็นที่ตั้งแห่งการเห็นแจ้งในขั้น 5 หรือรูปและนามกายใจ โดยเห็นแจ้งในสามัญลักษณะ คือ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา ความไม่เที่ยง ทุกขัง ความทนอยู่ในสภาพเดิมไม่ได้ อนัตตา ความไม่เป็นไปตามอำนาจบังคับบัญชาของใคร วิปัสสนาเป็นปัญญาถอนความยึดมั่นถือมั่นตัวตน เรา เขา องค์ธรรมสำคัญคือ ปัญญาเจตสิก หมวดหลักธรรมสำคัญที่สนับสนุนเกื้อกูลต่อการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานนั้น ได้แก่โพธิปักขิยธรรม 37 ซึ่งวิปัสสนากรรมฐานนั้นแยกได้ดังนี้คือ (1) การปฏิบัติวิปัสสนามีสมณำหน้า (2) การปฏิบัติ สมณามีวิปัสสนำหน้า (3) การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานที่มีสมณะและวิปัสสนาควบคู่กัน (4) วิธีปฏิบัติเมื่อจิตถูกชักให้ไขว่เขวด้วยความฟุ้งซ่านธรรม การปฏิบัติอบรมวิปัสสนาในหลักปฏิบัติสติปัฏฐาน 4 พิจารณาเห็นกายในกายอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้ 1 พิจารณาเห็นเวทนาในเวทนาอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้ 1 พิจารณาเห็นจิตในจิตอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะมีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้ 1 พิจารณาเห็นธรรมในธรรมอยู่ มีความเพียร มีสัมปชัญญะ มีสติ กำจัดอภิชฌาและโทมนัสในโลกเสียได้ 1 ในคัมภีร์วิสุทธิมรรคกล่าวถึงมหาวิปัสสนา อันเป็นปัญญาโดยยิ่งเพื่อความพ้นทุกข์ไว้ดังนี้ (1) ทำอนิจจานุปัสสนา คือการสร้างปัญญาให้เห็นถึงความไม่เที่ยงเกิดขึ้นเนื่อง ๆ ก็จะละนิจจสัญญา คือความสำคัญว่าเที่ยงได้ (2) การพิจารณาให้เห็นความทุกข์อยู่เนื่อง ๆ ก็จะละ ความสำคัญผิดว่าชีวิตเป็นสุขลงได้ (3) อบรมวิปัสสนาโดยให้เห็นว่าไม่มีอัตตาอยู่เนื่อง ๆ ก็จะละอัตตาสัญญาลงได้ (4) เจริญวิปัสสนาเห็นอยู่เนื่อง ๆ ว่าด้วยความเบื่อหน่าย ก็จะละนันทิ คือความเพลิดเพลินในชีวิตลงได้ (5) วิปัสสนามีปัญญาเห็นความปราศจากกำหนด ก็จะละราคะ คือความเพลิดเพลินได้ (6) อบรมปัญญาให้เห็นความดับเกิดขึ้นเนื่อง ๆ ก็จะละสมุทัยคือสิ่งอันเป็นแดนเกิดได้ (7) ทำวิปัสสนาปัญญาให้เห็นความแปรผันอยู่เนื่อง ๆ ก็จะละความสำคัญว่ายั่งยืนมั่นคงลงได้ (8) วิปัสสนาปัญญาให้เห็นความว่างเปล่าอยู่เนื่อง ๆ ก็จะละความยึดมั่นได้ (9) การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ให้ปัญญาารู้เห็นตามความเป็นจริง คลายความยึดถือด้วยความลุ่มหลงลงได้ (10) อบรมเจริญปัญญาให้เห็นโดยความเป็นโทษ ก็สามารถละ ความยึดถือด้วยความอาลัยลงได้ เป็นต้น มหาวิปัสสนาข้างต้น ก็อยู่ในหลัก อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา เป็นสำคัญ มีสติ มีความเพียร มีความรู้สึกตัว จิตตื่นรู้ ขณิกสมาธิ เป็นบาทฐานเพื่อวิปัสสนาให้เกิดญาณปัญญา เห็นการเกิด

ดับ เพื่อการปล่อยวางด้วย ‘ญาณ’ คือความรู้เห็นเป็นจริงในธรรมปัญญาโดยยิ่งเพื่อความวิมุตหลุดพ้น

2. ศึกษาแนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางหลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ พบว่า การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของหลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ พบว่า การปฏิบัติพื้นฐานสำคัญ ก็คือการสร้างจังหวะมือเคลื่อนไหว อุบายเพื่อกระตุ้นความรู้สึกตัว เพื่อปลุกธาตุรู้ (ประยุกต์มาจากปฏิบัติแบบ ไหว นิ่ง) ปฏิบัติไม่เน้นสมถะความสงบ สัมมาทำ ไม่บิกรรม ปฏิบัติแบบไม่หลับตา สร้างความรู้สึกตัว รู้เห็นความคิด ไม่ห้ามความคิด อนุปัสสนาเฝ้าดู มีความเพียร มีความตั้งใจมั่น เป็นการอบรมมมอินทรีย์ มีสมาธิ จิตตั้งมั่น ปัญญาหยั่งเห็นตามจริง ทวนกระแสมีความเพียรต้านนิวรณ์ 5 รู้ความคิด ออกจากความคิด มีความเพียรต่อเนื่อง เป็นลูกโซ่ มีสัมปชัญญะ ตามรู้เฝ้าดู เห็นความคิด เมื่อรู้ถูกต้องความคิดจะหยุดเอง พุทธะมีอยู่ที่ใจทุกผู้คน ความเป็นอริยะจะขึ้นมาแทนเป็นลำดับ รู้สีกตัวเห็นความคิดนี้แหละคืองานหลักสำคัญ เคลื่อนไหวไปมาเจริญสติในอริยาบถ เดิน ยืน นิ่ง นอน มีความรู้สึกตัว มีความเพียรฝึกรอบรมให้จิตตื่นโพล่ง รู้ตามเป็นจริง ไม่ยึดมั่นถือมั่นอัตตาตัวตน ถอนอุปาทานขั้นธ เพื่อความพ้นทุกข์ในที่สุด

3. ศึกษาวิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน ในพระพุทธานุศาสนของหลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ พบว่า วิเคราะห์การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของหลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ พบว่า การเห็นการรู้ความคิด เป็นสองสิ่งที่แตกต่างกัน การรู้คือการเข้าไปในการคิด เมื่อเราเห็นความคิด เราสามารถหลุดออกมาจากความคิดนั้นได้ เมื่อเราเห็นความคิดในทุกขณะ มันจะคิดเรื่องใดก็ตาม อนุปัสสนา ตามเห็นเนื่องๆ แล้วเราจะมาถึงจุดหนึ่ง ที่บางสิ่งภายในจะเกิดขึ้นอย่างฉับพลัน การรู้ความคิดจึงเป็นความรู้ของ อวิชชา สำหรับผู้มีปัญญาการรู้และการเห็นสามารถแยกออกจากกันได้ นั่นคืออวิชชา ปัญญาและวิชาจะแยกความคิดออกจากกันได้ และนั่นคือที่สุดของทุกข์ ตัวนึกคิดนี้แหละคือสมุทัย มรรคคือการเอาสติมาดูความคิด นี่คือข้อปฏิบัติที่เราเห็นความคิดนี้เองเป็นต้นทางพระนิพพาน จิตคิดขึ้นมาสติระลึกรู้ เห็นทันที อย่าเข้าไปยึดถือ ให้ปล่อยมันไป นี่คือการเห็นความคิด คิดแล้วให้ตัดทิ้งทันที อันนี้แหละคือระดับความคิด ที่เรียกว่าปัญญาเป็น “วิปัสสนาญาณ” เครื่องกำจัดปหานถอตถอนกิเลส

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานตามแนวทางพระพุทธศาสนาเถรวาทมีเป้าหมายเพื่อให้เกิด ญาณปัญญา ที่นำไปสู่ความหลุดพ้นจากทุกข์ แนวทางดังกล่าวอาศัย การพิจารณาไตรลักษณ์ร่วมกับการฝึกสติปัฏฐาน 4 และมหาวิปัสสนา ซึ่งช่วยให้ผู้ปฏิบัติเกิด ความเข้าใจในสังขารตามความเป็นจริง ผลลัพธ์ที่ได้คือ จิตที่เป็นอิสระ ไม่ยึดมั่นถือมั่น และสามารถปล่อยวางจากอุปาทานในตัวตนได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระถวัลย์ โชติโย (2561) พบว่า การเจริญสติปัฏฐาน 4 ตามแนวหลวงพ่อกำเขียน ทำให้ผู้ปฏิบัติมีสมาธิดีขึ้น ควบคุมอารมณ์ได้ง่ายขึ้น และตัดสินใจได้อย่างมีเหตุผลมากขึ้น และ ภิขญาพร อยู่กล้า และสุนทร วรหาร (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ศึกษาวาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโท” พบว่า หลวงปู่ชามุ่งเน้นสอนอานาปานสติ การมีสติในทุกอิริยาบถ และหลักอริยสัจ 4 เพื่อให้ผู้ปฏิบัติสามารถปล่อยวางความทุกข์และนำหลักคำสอนไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานต่อจิตใจและอารมณ์

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า แนวทางการปฏิบัติของหลวงพ่อกำเขียนสามารถวิเคราะห์ได้ในหลายมิติ โดยมีประเด็นสำคัญดังต่อไปนี้ 1. แนวทางที่แตกต่างจากรูปแบบดั้งเดิม ไม่เน้นสมณะเพื่อความสงบก่อนวิปัสสนา แต่ใช้ การเคลื่อนไหวและการรู้สึกตัวตลอดเวลา ใช้ จังหวะมือเคลื่อนไหว เป็นอุบายกระตุ้นสติ ลืมตาปฏิบัติ ไม่บริกรรม ไม่ใช้คำภาวนา เพื่อให้เกิดการเฝ้าดูความคิดโดยตรง เน้นการ ตื่นตัวและการเคลื่อนไหวตลอดเวลา ต่างจากแนวทางที่เน้นการนั่งสมาธินิ่ง ๆ 2. เป้าหมายของการปฏิบัติ การรู้เท่าทันความคิด จุดสำคัญคือ การเห็นความคิดและออกจากความคิด ใช้ สติสัมปชัญญะเฝ้ารู้ จนความคิดดับไปเองโดยไม่กดข่ม แนวทางนี้มุ่งให้ผู้ปฏิบัติพบกับ ธรรมชาติของจิตที่บริสุทธิ์ โดยการฝึกให้ตื่นรู้ และ 3. การพัฒนาอินทรีย์ 5 และการต้านทานนิวรณ์ การปฏิบัติช่วยพัฒนา ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา เน้น สติและสัมปชัญญะ เป็นหลัก พร้อมความเพียรในการต้านนิวรณ์ 5 วิริยะ ต้องมีความเพียรต่อเนื่อง ไม่ท้อถอย สติ เฝ้ารู้เฝ้าดูความคิดตลอดเวลา ปัญญา หยั่งเห็นความเป็นจริง ไม่หลงไปกับอารมณ์และความคิด การปฏิบัติของหลวงพ่อกำเขียนเน้นที่ การเฝ้าดูความคิดและรู้เท่าทันโดยไม่ยึดติด ซึ่งเป็นแนวทางตรงไปสู่ความหลุดพ้น การเคลื่อนไหวเป็นอุบายให้จิตตื่นตัว และ การเห็นความคิดคือหนทางสู่พระนิพพาน โดยไม่ต้องใช้การกดข่มหรือภาวนา เป็นแนวทางที่ช่วยให้สามารถปล่อยวางอัตตาและก้าวพ้นจากทุกข์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระบัวลี ธีรปสาโท (2563) ศึกษาการปฏิบัติกรรมฐานที่สำนักวัดป่าช้าปากแสด

ประเทศลาว พบว่าแนวปฏิบัติเหมือนกับสติปัฏฐาน 4 และอิงหลักวิสุทธิมรรคเป็นแนวทางหลัก โดยเน้นให้ผู้ปฏิบัติกำหนดรู้รูปนาม ปลอ่ยวางตัวตน เห็นไตรลักษณ์ และใช้การสอบอารมณ์ เป็นเครื่องมือในการพัฒนาอินทรีย์ของผู้ปฏิบัติ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า แนวทางปฏิบัติวิปัสสนาของหลวงพ่อเทียน มุ่งเน้นไปที่ การเห็นความคิด (การเฝ้าดูจิต) และ แยกแยะระหว่าง “การรู้” กับ “การเห็น” ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของแนวทางนี้ โดยสามารถสรุปสาระสำคัญได้ดังนี้ 1. การแยกแยะระหว่าง “การรู้” และ “การเห็น” “การรู้” คือการเข้าไปอยู่ในความคิด เป็นอาการของอวิชชา (ความไม่รู้) “การเห็น” คือการเฝ้าดูความคิดโดยไม่เข้าไปเกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นภาวะของวิชชา (ความรู้แจ้ง) การปฏิบัติเช่นนี้ช่วยให้สามารถแยก “ความคิด” ออกจาก “ผู้เห็น” ซึ่งเป็นหัวใจของ วิปัสสนากรรมฐาน 2. อนุปัสสนา การเห็นความคิดเนื่อง ๆ จนเกิดการตื่นรู้ การเห็นความคิด อย่างต่อเนื่องทำให้เกิดความรู้สึกตัวที่มั่นคง เมื่อปฏิบัติไปถึงจุดหนึ่ง จะเกิดการเปลี่ยนแปลง ภายในจิตใจอย่างฉับพลัน ซึ่งเป็นภาวะของญาณปัญญา สอดคล้องกับหลักสัมมาสติและ สัมมาสมาธิในอริยมรรค 3. ตัวนึกคิดคือสมุทัย มรรคคือสติที่เฝ้าดูความคิด “ตัวนึกคิด” เป็น เหตุแห่งทุกข์ (สมุทัย) เพราะนำไปสู่ตัณหาและอุปาทาน “การเห็นความคิด” เป็นหนทางดับ ทุกข์ (มรรค) โดยใช้สติรู้ทันความคิด แสดงให้เห็นว่าแนวทางของหลวงพ่อเทียนสอดคล้องกับ หลักอริยสัจ 4 4. การเห็นความคิดเป็นต้นทางพระนิพพาน เมื่อจิตเกิดความคิด สติที่รู้ทันจะ ช่วยให้ไม่เข้าไปยึดถือ นำไปสู่การปลอ่ยวาง และเข้าสู่หนทางแห่งพระนิพพาน การตัดความคิด ท้นที่ช่วยหยุดกระบวนการเกิดทุกข์ตามหลักปฏิจจสมุปบาท และ 5. วิปัสสนาญาณ เครื่องมือ กำจัดกิเลส การเห็นความคิดโดยไม่ยึดถือ นำไปสู่การเกิดวิปัสสนาญาณ วิปัสสนาญาณเป็น ปัญญาระดับสูงที่สามารถถอดถอนกิเลสได้จริง เมื่อเห็นความคิดแล้วปลอ่ยวาง กิเลสจะค่อย ๆ จางคลายไปเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระวัศพล ปญญาปยุโต (2563) ได้ทำการวิจัย เรื่อง “ศึกษาแนวทางปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานสายหลวงปู่มั่น ภูริทัตโต” พบว่า มีการปฏิบัติ กรรมฐานในรูปแบบที่แตกต่างกัน เช่น การภาวนาด้วยคำว่า พุทโธ สัมมาอรหัง ยะบะหนะ พอง หนอ นะมะพะทะ และ อานาปานสติ ตามแนวพุทธทาส ซึ่งแม้จะมีความแตกต่างในอารมณ์ ของการภาวนา แต่จุดหมายปลายทางคือการนำจิตเข้าสู่ความสงบในลักษณะเดียวกัน หลักการ ปฏิบัติของสายหลวงปู่มั่นเน้นการพิจารณากายคตาสติ อสุภกรรมฐาน และธาตุกรรมฐาน โดย ให้พิจารณาร่างกายว่าเป็นเพียงธาตุ 4 คือ ดิน น้ำ ลม ไฟ ซึ่งช่วยให้ผู้ปฏิบัติเข้าถึงความจริง เรื่อง อนัตตา ลดละความยึดมั่นถือมั่นในตัวตน ซึ่งเป็นแนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้จากการวิจัย

1. หลักธรรมที่สนับสนุนการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐาน

วิปัสสนากรรมฐานเป็นปัญญาที่ทำให้เห็นแจ้งใน ชั้น 5 โดยอาศัย สามัญลักษณะ (อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา) โพธิปักขิยธรรม 37 สนับสนุนการปฏิบัติ โดยสรุปเป็น 3 ประการ คือ อาตปปี ความเพียรเพิกกิเลส ปัญญา ความรู้ตัวทั่วพร้อม เห็นสภาวะธรรมตามความเป็นจริง สติ การระลึกในอารมณ์ของสติปัฏฐาน 4 มหาวิปัสสนา 10 เป็นแนวทางพัฒนาปัญญาให้เห็นแจ้ง อาทิ อนิจจานุปัสสนา (เห็นความไม่เที่ยง) และสุญญตานุปัสสนา (เห็นความว่างเปล่า)

2. การปฏิบัติแนวหลวงพ่อเทียน

เน้น ความรู้สึกตัว มากกว่าการทำสมาธิแบบสงบ สืบตามปฏิบัติ ใช้การเคลื่อนไหวของ มือปลุกธาตุรู้ ไม่ห้ามความคิด แต่ตามรู้ทันทีแล้วปล่อยวาง การปฏิบัติเกิดจาก พละ 5 (ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา) โดยให้ สติและปัญญาเป็นหลัก เปรียบการปฏิบัติเหมือน "เลี้ยงแมว เพื่อจับหนู" – เมื่อมีสติแล้ว กิเลสจะถูกทำลายเองโดยธรรมชาติ

3. การพัฒนาและปรับอินทรีย์ 5

การปฏิบัติธรรมต้องมีการปรับ อินทรีย์ 5 (ศรัทธา วิริยะ สติ สมาธิ ปัญญา) ให้สมดุล อาศัย ครูบาอาจารย์และกัลยาณมิตร เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาปัญญา หลักการปฏิบัติ ตาม มหาปัญญาสูตร ได้แก่ สปัปฺริสสังเสวะ คบหาครูบาอาจารย์ที่มีปัญญา สัทธัมมัสสวนะ การฟังพระธรรม โยนิโสมนสิการ การพิจารณาอย่างแยบคาย ธัมมานุสุมมปฏิบัติ ปฏิบัติธรรม สมควรแก่ธรรม

สรุป การปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานเป็นไปเพื่อพัฒนาปัญญาและความหลุดพ้น โดย อาศัยหลักธรรมสำคัญ เช่น โพธิปักขิยธรรม อินทรีย์ 5 และมหาปัญญาสูตร แนวปฏิบัติของ หลวงพ่อเทียนเน้นการรู้สึกตัวตื่นรู้อย่างต่อเนื่อง ไม่นั่นสงบ แต่ให้รู้เท่าทันจิตและปล่อยวาง ความคิด การปฏิบัติที่ต่อเนื่องและสอดคล้องกับหลักธรรมจะนำไปสู่ความบริสุทธิ์และปัญญาที่ ลึกซึ้ง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้มุ่งวิเคราะห์แนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของ หลวงพ่อเทียน จิตตสุโภ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากแนวทางดั้งเดิม โดยเน้นที่ การเคลื่อนไหวและการ รู้สึกตัว แทนการทำสมาธิแบบสงบนิ่ง ผลการวิจัยชี้ให้เห็นถึงแนวทางและผลลัพธ์ของการ ปฏิบัติ แนวทางการปฏิบัติของหลวงพ่อเทียน เน้นการเคลื่อนไหวเป็นอุบายสร้างสติ โดยใช้ จังหวะมือเพื่อกระตุ้นความรู้สึกตัว ลืมตาปฏิบัติ ไม่บริกรรม ไม่ใช้คำภาวนา มุ่งให้เกิดความ ตื่นตัวอยู่กับปัจจุบัน ฝึกดูความคิดโดยไม่กดขี่ ไม่ห้ามหรือพยายามดับความคิด แต่ใช้ สติรู้ทัน ความคิด แยกแยะ “การรู้” และ “การเห็น” การรู้ คือการเข้าไปในความคิด (อวิชชา) การเห็น คือการเฝ้าดูความคิดโดยไม่ยึดติด (วิชชา) ความสัมพันธ์กับหลักพุทธศาสนา สอดคล้องกับ อริยสัจ 4 สมุทัย (เหตุแห่งทุกข์) คือ ความคิดที่ปรุงแต่ง มรรค (ทางดับทุกข์) คือ สติที่เฝ้าดู ความคิด ไม่ยึดมั่นถือมั่น ปฏิบัติจนสมบูรณ์ แสดงให้เห็นว่า การตัดวงจรความคิดเป็นการหยุด กระบวนการเกิดของทุกข์ พัฒนาสติปัญญา 4 ผ่านการเฝ้ารู้กาย เวทนา จิต และธรรมในทุก ขณะ แนวทางการปฏิบัติของหลวงพ่อเทียนเป็น รูปแบบของวิปัสสนากรรมฐานที่เน้นการ เคลื่อนไหวและการรู้สึกตัวตลอดเวลา โดยไม่ต้องใช้สมาธิแบบสงบนิ่งหรือการภาวนา วิธีการนี้ ช่วยให้ผู้ปฏิบัติ สามารถเฝ้าดูและปล่อยวางความคิดได้อย่างเป็นธรรมชาติ ซึ่งนำไปสู่ การพ้น

ทุกข์และความหลุดพ้นตามหลักพุทธศาสนา ซึ่งจากการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ประกอบด้วย (1) ส่งเสริมการปฏิบัติวิปัสสนาแนวหลวงพ่อเทียนในสถาบันทางศาสนาและการศึกษา ควรสนับสนุนให้วัดและสถานปฏิบัติธรรมเผยแพร่แนวทางการปฏิบัติในระดับที่กว้างขึ้น โดยอาจบรรจุเป็นหลักสูตรเสริมในสถาบันการศึกษาหรืออบรมพระสงฆ์ นักบวช และอุบาสกอุบาสิกาให้เข้าใจและเผยแพร่ต่อไป และ (2) พัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมวิปัสสนากรรมฐานแนวหลวงพ่อเทียนสำหรับบุคคลทั่วไป ควรมีการพัฒนาหลักสูตรที่เข้าใจง่าย เหมาะกับบุคคลทั่วไป เช่น นักเรียน นักศึกษา และประชาชนทั่วไป เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย (1) นำผลวิจัยไปพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมการเจริญสติสำหรับองค์กรและสถานศึกษา สามารถนำแนวทางนี้ไปปรับใช้ในหลักสูตรพัฒนาตนเองหรือการฝึกอบรมบุคลากรในองค์กร โรงเรียน และมหาวิทยาลัย เพื่อส่งเสริมการมีสติและการจัดการอารมณ์ในชีวิตประจำวัน (2) เผยแพร่องค์ความรู้ผ่านสื่อดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์ ผลการวิจัยควรถูกถ่ายทอดในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เช่น หนังสือ บทความ วิดีโอ หรือคอร์สออนไลน์ เพื่อให้ผู้สนใจสามารถเข้าถึงและฝึกปฏิบัติได้จากที่บ้าน และ (3) ใช้เป็นแนวทางในการบำบัดทางจิตวิทยาและสุขภาพจิต สามารถนำหลักการของแนวทางนี้ไปปรับใช้ในด้านจิตบำบัดและสุขภาพจิต เช่น การช่วยลดความเครียด ความวิตกกังวล และการฝึกจิตให้มีความมั่นคงมากขึ้น

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ประกอบด้วย (1) ศึกษาผลกระทบของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแนวหลวงพ่อเทียนต่อสุขภาพจิตและสมอง ควรมีการวิจัยที่นำเทคโนโลยีทางวิทยาศาสตร์ เช่น การสแกนสมอง (fMRI, EEG) มาใช้เพื่อศึกษาผลกระทบของการปฏิบัติต่อระบบประสาทและอารมณ์ (2) เปรียบเทียบแนวทางของหลวงพ่อเทียนกับแนวทางวิปัสสนาอื่น ๆ ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบแนวทางของหลวงพ่อเทียนกับแนวทางวิปัสสนาแบบดั้งเดิมหรือแนวทางจากนิกายอื่น ๆ เพื่อทำความเข้าใจข้อดีและข้อจำกัดของแต่ละแนวทาง และ (3) ศึกษาการประยุกต์ใช้แนวทางนี้ในกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น นักเรียน พนักงาน หรือผู้สูงอายุ การวิจัยเชิงทดลองที่นำแนวทางนี้ไปใช้กับกลุ่มคนที่แตกต่างกัน จะช่วยให้เข้าใจว่ากลุ่มเป้าหมายใดได้รับประโยชน์สูงสุด และควรปรับปรุงแนวทางการสอนอย่างไรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Bodhi, Bhikkhu. (2019). Mindfulness in Motion: A Study of Dynamic Meditation Techniques in Thai Buddhism. *Buddhist Studies Journal*, 34(3), 210-235.
- เสาวลักษณ์ สุทธิพรโอภาส. (2564). พัฒนาการของมนุษย์ในทัศนะพุทธปรัชญาเถรวาท. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, 26(1), 21 – 32.
- ประเสริฐ อักษรนันท์. (2563). การเจริญสติในชีวิตประจำวันตามแนวทางของหลวงพ่อกุศล. *วารสารพุทธศาสนศึกษา*, 28(2), 105-125.
- ปาริชาติ ญาตินิยม สุดใจ และคณะ. (2565). ผลของการฝึกเจริญสติโดยการเคลื่อนไหวต่อความสุข ของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยอายุรกรรมหญิง โรงพยาบาลชัยภูมิ. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 23(1), 150 – 165.
- ผุสดี โตสวัสดิ์. (2562). การบำบัดรักษาโรคด้วยวิธีการปฏิบัติกรรมฐาน. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, 24(2), 1 – 15.
- พระถวัลย์ โชติโย (หาญไชนะ). (2561). การศึกษาการเจริญสติปัฏฐาน 4 ตามแนวทางการเคลื่อนไหวของหลวงพ่อกุศลเขียน สุวณโณ วัดป่าสุคโต อำเภอแก่งคร้อ จังหวัดชัยภูมิ. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระบัวลี ธีรปสาโท (พมมะทิ). (2563). แนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานสำนักวัดป่าช้าปากแสด เมืองหาดทรายทอง นครหลวงเวียงจันทน์ สปป. ลาว. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระมหานรินทร์ มหามรรคิโต (แสงแก้ว). (2562). การศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานของหลวงพ่อกุศลเขียนกับแนวทางดั้งเดิม. ใน *รายงานวิจัย*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระวัศพล ปญญาปชโต (อจฉริยปัญญาชน). (2563). การศึกษาแนวทางการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานสาย หลวงปู่มั่น ภูริทัตโต. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอาจารย์สุชาติ ปัญญาทิโป. (2550). *วิธีแห่งการเจริญสติ: สืบทอดแนวทางหลวงพ่อกุศลเขียน*. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มูลนิธิหลวงพ่อกุศลเขียน.

- ภิญาพร อยู่กล้า และสุนทร วรหาร. (2565). ศึกษารวบรวมจัดจำแนกเผยแผ่วาทกรรมคำสอนของหลวงปู่ชา สุภัทโท และศิษยานุศิษย์กับการสร้างสรรค์สังคมเพื่อความสงบสุข. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 10(3), 1163 – 1173.
- สมาคมวิปัสสนากรรมฐานแห่งประเทศไทย. (2565). ประสบการณ์การปฏิบัติของผู้ที่ฝึกตามแนวทางหลวงพ่отิเียน. *รายงานการสัมมนาประจำปี*, 1(1), 55-70.
- หลวงพ่отิเียน จิตตสุโข. (2528). *คู่มือการเจริญสติแบบเคลื่อนไหว*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรมสภา.
- อรรณณ จิตตเกษม. (2561). ผลกระทบของการปฏิบัติวิปัสสนากรรมฐานแบบเคลื่อนไหวต่อสุขภาพจิตและอารมณ์ของผู้สูงอายุ. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโท*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

การตัดสินใจของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี เลือกพรรคการเมือง ในการเลือกตั้งทั่วไป*

PEOPLE'S DECISION IN PRACHIN BURI PROVINCE TO CHOOSE POLITICAL PARTIES IN THE GENERAL ELECTION

อัญชลี สีนิล¹, ธนกฤต โพธิ์เงิน² และ วิทยา สุจริตธนารักษ์³

Anchalee Seenil¹, Thanakrit Phongern² and Withaya Sucharithanarugese³

¹⁻³มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻³Pathum Thani University, Thailand

Corresponding Author's Email: asl0817819006@gmail.com

วันที่รับบทความ : 2 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 8 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 9 เมษายน 2568

Received 2 April 2025; Revised 8 April 2025; Accepted 9 April 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษากระบวนการตัดสินใจของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี เลือกพรรคการเมือง 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรีเลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป และ 3) เสนอแนวทางการตัดสินใจของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรีเลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี กรอบแนวคิดใช้แนวคิดของสมบัติ จันทรวงศ์ วิสุมิทธิ โพธิ์แทน ขวัญหทัย แจ่มแจ่ม และณัฐกร วิทิตานนท์ ประชากรได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปี ขึ้นไปที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 495,325 คน นำมาคำนวณกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเปิดตารางของเครจีและมอร์แกนได้ จำนวน 384 คน การวิจัยเชิงคุณภาพสัมภาษณ์นักการเมืองท้องถิ่นจำนวน 5 คน ข้าราชการจำนวน 5 คน และผู้นำชุมชนจำนวน 5 คน รวมจำนวน 15 คน

Citation:

* อัญชลี สีนิล, ธนกฤต โพธิ์เงิน และ วิทยา สุจริตธนารักษ์. (2568). การตัดสินใจของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี เลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 630-650.

Anchalee Seenil, Thanakrit Phongern and Withaya Sucharithanarugese. (2025). People's Decision In Prachin Buri Province To Choose Political Parties In The General Election. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 630-650.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

เครื่องมือการวิจัยได้แก่ แบบสอบถามที่เป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ และแบบสัมภาษณ์นำข้อมูลคุณภาพมาวิเคราะห์สรุปเนื้อหา สถิติที่ใช้ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการตัดสินใจของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรีเลือกพรรคการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านค่าเฉลี่ยมากไปน้อย พบว่า อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน ได้แก่ ด้านพรรคการเมืองและหัวหน้าพรรคการเมือง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ด้านภาพลักษณ์ของพรรคการเมือง และอยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้านคือ ด้านนโยบาย 2) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรีในการเลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป พบว่า ปัจจัยจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านผลประโยชน์หรือผลตอบแทน ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร และด้านคุณสมบัติหัวคะแนน ร่วมกันพยากรณ์การตัดสินใจของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรีเลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ได้ร้อยละ 71.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) แนวทางการตัดสินใจของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรีเลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ควรดำเนินการนั้นให้มีโครงการรณรงค์ปรับเปลี่ยนความคิดของประชาชนผ่านการอบรมให้ความรู้การเลือกตั้งและกิจกรรมทางการเมืองให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การตัดสินใจของประชาชน, การเลือกพรรคการเมือง, การเลือกตั้งทั่วไป, จังหวัดปราจีนบุรี

Abstract

The objectives of this research were to 1) examine the level of people's decision in Prachin Buri province to choose political parties, 2) analyze the factors affecting people's decision in Prachin Buri province to choose political parties in the general election, and 3) propose the guidelines for decision on people in Prachin Buri province in choosing political parties in the general election. This research methodology was mixed methods. The conceptual framework used in this research was applied from the concepts and theories of the concepts of Sombat Chanthrawong, Wisutthi Phothan, Kwanhathai Chaemchaeng, and Natthakorn

Wititthanon. The population consisted of residents aged 18 years and older living in Prachinburi province, totaling 495,325 people. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's table, resulting in a sample of 384 people. For the qualitative research, interviewees were conducted with 5 local politicians, 5 civil servants, and 5 community leaders, totaling 15 people. The research instruments were a Likert type 5- rating scale questionnaire and an interview form. The qualitative data were analyzed and summarized by using the content analysis. Statistics used in this research were frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression.

The research findings revealed that: 1) The overall decision-making level of the people in Prachinburi Province when choosing a political party was high. When considering individual aspects, three aspects were at a high level, while one was at a moderate level. The highest average was found in the aspect of political parties and party leaders, followed by the qualifications of candidates, the image of political parties, and the aspect at a moderate level was policy. 2) The analysis of factors influencing the decision-making of the people in Prachinburi Province in choosing a political party in the general election found that three factors—benefits or rewards, personal relationships with candidates, and the qualifications of vote canvassers—together predicted the decision-making of the people in Prachinburi Province in choosing a political party in the general election with 71.8% accuracy, at a statistically significant level of .05. 3) The approach to decision-making for the people of Prachinburi Province in choosing a political party in the general election should emphasize implementing awareness campaigns to change public perceptions through election education and political engagement activities to enhance public participation.

Keywords: People's decision, Political party selection, General election, Prachin Buri provinc

บทนำ

การเลือกตั้งทั่วไปเป็นกระบวนการสำคัญในระบอบประชาธิปไตยที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางของประเทศผ่านการเลือกตัวแทนทางการเมือง (Dahl, 1989) การตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองของประชาชนได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย เช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และโครงสร้างทางการเมือง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการลงคะแนนเสียง (Campbell et al., 1960) ในบริบทของประเทศไทย จังหวัดปราจีนบุรีเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีลักษณะเฉพาะทางประชากรศาสตร์และเศรษฐกิจ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อแนวโน้มการเลือกตั้งของประชาชนในแต่ละช่วงเวลา

การศึกษาการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรีจึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจ เนื่องจากเป็นจังหวัดที่มีทั้งพื้นที่เกษตรกรรม อุตสาหกรรม และชุมชนเมือง ซึ่งส่งผลให้ประชาชนมีลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมที่หลากหลาย (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) นอกจากนี้ ปัจจัยด้านอุดมการณ์ทางการเมืองและนโยบายของพรรคการเมืองก็เป็นอีกองค์ประกอบสำคัญที่กำหนดพฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชน (Downs, 1957) ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อให้เข้าใจถึงแนวโน้มและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเลือกตั้งในบริบทเฉพาะของพื้นที่นี้

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี โดยวิเคราะห์ระดับและความแตกต่างของปัจจัยเหล่านี้ รวมถึงแนวทางการเสริมสร้างพรรคการเมืองในพื้นที่ เนื่องจากการแข่งขันที่สูงขึ้นจากจำนวนพรรคที่เพิ่มขึ้น การตัดสินใจเลือกพรรคใดจึงขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญ เช่น นโยบายที่ตอบโจทย์ประชาชน บุคลากรของพรรคด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร และบทบาทของพรรคต่อสังคมเป็นภาพลักษณ์ของพรรคการเมือง ซึ่งมีอิทธิพลต่อการเลือกตั้งและการจัดตั้งรัฐบาลรวมถึงหัวหน้าพรรคการเมืองด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. ศึกษากระบวนการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี
2. ศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี
3. เสนอแนวทางการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี

สมมุติฐานในการวิจัย

1. ด้านภาพลักษณ์ของพรรคการเมือง ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี
2. ด้านนโยบายส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี
3. ด้านคุณสมบัติของผู้สมัครส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี
4. ด้านพรรคการเมืองและหัวหน้าพรรคการเมืองส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับพฤติกรรมกรรมการเลือกตั้ง

พฤติกรรมกรรมการเลือกตั้งของประชาชนมักได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย ทั้งในด้านส่วนบุคคลและด้านสังคม โดย Campbell et al. (1960) ได้เสนอโมเดล "The Michigan Model" ที่ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจลงคะแนนเสียง ได้แก่ การยึดโยงกับพรรค (party identification) ทศนคติต่อผู้สมัคร ประเด็นนโยบายต่าง ๆ ในบริบทไทย ณัฐวุฒิ อนุย์บัน (2555) เสนอว่า พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนไทยยังคงผูกพันกับเครือญาติ ผู้นำชุมชน และการตอบแทนส่วนบุคคล แต่ก็มีแนวโน้มของการตัดสินใจโดยพิจารณานโยบายและคุณภาพผู้สมัครมากขึ้นในบางพื้นที่

2. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกพรรคการเมือง

จากการศึกษาของ วิมลรัตน์ พรหมมา (2561) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมือง ได้แก่ ความรู้ทางการเมือง ช่องทางรับข้อมูลข่าวสาร บทบาทของสื่อมวลชน ทศนคติทางการเมืองของครอบครัว นอกจากนี้ เกรียงศักดิ์ อุดมศรี (2563) ได้ศึกษาในพื้นที่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่าประชาชนจำนวนมากยังเลือกพรรคการเมืองจากตัวบุคคลในพื้นที่ ความคุ้นชิน หรือผลงานในอดีต มากกว่าการพิจารณานโยบายระดับชาติ รวมถึงบุคคลที่เป็นหัวหน้าพรรค

3. บริบทการเมืองในจังหวัดปราจีนบุรี

จังหวัดปราจีนบุรีจัดอยู่ในภาคตะวันออกของประเทศไทย มีลักษณะสังคมแบบกึ่งเมืองกึ่งชนบท โดยมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมจากการพัฒนาอุตสาหกรรมและเขตเศรษฐกิจพิเศษ ซึ่งส่งผลกระทบต่อทัศนคติและพฤติกรรมทางการเมืองของประชาชน งานศึกษาของ ประจักษ์ชัย มีสุข (2564) ที่ศึกษาการเลือกตั้งทั่วไปในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ประชาชนมีแนวโน้มเลือกพรรคที่มีผลงานชัดเจนในพื้นที่หรือมีผู้สมัครที่รู้จักคุ้นเคย ส่วนพรรคการเมืองใหม่อาจได้รับความนิยมในกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่เข้าถึงข้อมูลข่าวสารออนไลน์มากขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

วิจัยเรื่อง การตัดสินใจของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี เลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป เป็นวิจัยแบบผสมวิธี (mixed-methods) วิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ได้แก่

1. วิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 18 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน 495,325 คน (สถิติจังหวัดปราจีนบุรี, 2567: 5)

2. กลุ่มตัวอย่าง ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ จังหวัดปราจีนบุรี จำนวนทั้งสิ้น 400 คน โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้มาจากการเทียบสัดส่วนของเครจี และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 : 607 - 610) และใช้วิธีการสุ่ม อย่างง่าย (Simple Random Sampling)

3. การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่

นักการเมืองท้องถิ่น	จำนวน 5 คน
ข้าราชการในพื้นที่ จังหวัดปราจีน	จำนวน 5 คน
ผู้นำชุมชนในพื้นที่ จังหวัดปราจีน	จำนวน 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม (questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยครอบคลุมตามโครงสร้างของทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาจากเอกสารที่มีอยู่แล้ว พร้อมทั้งได้ทำการปรับปรุงคำถามให้มีความเหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และประชาชนในพื้นที่ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยคุณลักษณะบุคคลของประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ จังหวัดปราจีนบุรี ตามลักษณะตัวแปร คือ เพศ ระดับการศึกษา และอาชีพ ลักษณะคำถามเป็นแบบสำรวจรายการ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับศึกษา การตัดสินใจของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี เลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ด้าน 1) ภาพลักษณ์ของพรรคการเมือง 2) นโยบายพรรคการเมือง 3) คุณสมบัติของผู้สมัคร 4) พรรคการเมืองและหัวหน้าพรรค แบบสอบถาม มีลักษณะเป็นอัตราส่วนประมาณค่า (rating scale) เกณฑ์การให้คะแนนแบบสอบถามความคิดเห็น

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาการตัดสินใจของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี เลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ด้าน 1) ภาพลักษณ์ของพรรคการเมือง 2) นโยบายพรรคการเมือง 3) คุณสมบัติของผู้สมัคร 4) พรรคการเมืองและหัวหน้าพรรค ลักษณะของข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale)(Likert, R., 1967)

คำถามเป็นคำถามเชิงบวก (positive) คือ คำถามสนับสนุน โดยแบบสอบถามขอข้อคำถามเป็นมาตราส่วนประมาณค่าของลิเคิร์ต (Likert Scale) (Likert, R. (1967) กำหนดน้ำหนักคะแนน (scoring) ของตัวเลือกสำหรับแบบสอบถามที่เป็นลักษณะเชิงบวก ได้ดังนี้

การตัดสินใจของประชาชนเลือกพรรคการเมือง	ค่าคะแนนเชิงบวก	ค่าคะแนนเชิงลบ
การตัดสินใจของประชาชนเลือกพรรคการเมือง มากสุด	5	1
การตัดสินใจของประชาชนเลือกพรรคการเมือง มาก	4	2
การตัดสินใจของประชาชนเลือกพรรคการเมือง ปานกลาง	3	3
การตัดสินใจของประชาชนเลือกพรรคการเมือง น้อย	2	4
การตัดสินใจของประชาชนเลือกพรรคการเมือง น้อยสุด	1	5

กำหนดวิธีการแปลความหมายของข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา โดยใช้ค่าเฉลี่ยของประชากรและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากรและกำหนดความหมายตามขอบเขตค่าเฉลี่ย ดังนี้

คะแนน	การตัดสินใจของประชาชนเลือกพรรคการเมือง
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00 -1.80 หมายถึง	การตัดสินใจของประชาชนเลือกพรรคการเมือง น้อยที่สุด
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.60 หมายถึง	การตัดสินใจของประชาชนเลือกพรรคการเมือง น้อย
ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61 -3.40 หมายถึง	การตัดสินใจของประชาชนเลือกพรรคการเมือง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41 -4.20 หมายถึง การตัดสินใจของประชาชนเลือกพรรคการเมือง มาก
 ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21 -5.00 หมายถึง การตัดสินใจของประชาชนเลือกพรรคการเมือง มากที่สุด
 การทดสอบความสัมพันธ์โดยใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน(Pearson product moment correlation coefficient) สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยทั่วไปอาจใช้เกณฑ์ ดังนี้

ค่า r	ระดับความสัมพันธ์
.90 -1.00	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก
.70 -.90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
.50 -.70	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
.30 -.50	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
.00 -.30	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

เครื่องหมาย +, - หน้าตัวเลขสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ จะบอกทิศทางความสัมพันธ์

เมื่อ r มีเครื่องหมาย + หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางเดียวกัน (ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูงอีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าสูงไปด้วย)

เมื่อ r มีเครื่องหมายเป็น - หมายถึง การมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางตรงข้ามกัน(ตัวแปรหนึ่งมีค่าสูงอีกตัวแปรหนึ่งจะมีค่าต่ำ)

การสร้างและการทดสอบเครื่องมือวิจัย

1. ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับแนวคิด ทฤษฎี หนังสือ ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี เลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป
2. นำข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้ามาสร้างเป็นแบบสอบถาม
3. นำเสนอร่างแบบสอบถามให้แก่คณะกรรมการควบคุมดัชนีพินิจทำการตรวจสอบ
4. ดำเนินการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามที่คณะกรรมการควบคุมดัชนีพินิจให้คำแนะนำ

5. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน โดยให้ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านทำการตรวจสอบ ประเมินโดยใช้ดัชนีความสอดคล้อง IOC (item objective congruence index) เป็นรายบุคคลว่าข้อคำถามแต่ละข้อสามารถวัดได้ตรงกับจุดประสงค์ที่กำหนดหรือไม่โดยให้คะแนนตามเกณฑ์ ดังนี้

ถ้าคำถามวัดได้ตรงจุดประสงค์	ได้	+1	คะแนน
ถ้าไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นวัดตรงจุดประสงค์หรือไม่	ไม่ได้	0	คะแนน
ถ้าคำถามวัดได้ไม่ตรงจุดประสงค์	ได้	-1	คะแนน

ให้นำคะแนนของผู้เชี่ยวชาญทุกคนที่ได้ประเมินมากรองลงในแบบวิเคราะห์ความสอดคล้องข้อคำถามกับจุดประสงค์เพื่อหาค่าเฉลี่ย โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกข้อคำถาม ดังนี้

1. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50-1.00 คัดเลือกไว้ใช้ได้
2. ข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.50 ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ทำการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาและได้ให้คำแนะนำในการนำไปปรับปรุงแก้ไข หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงตามคำแนะนำของคณะกรรมการ จนได้แบบสอบถามที่มีความตรงตามเนื้อหา โดยผลการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามกับจุดประสงค์ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกข้อ โดยมีค่า IOC เท่ากับ 1 จากนั้นนำไปสู่กระบวนการตรวจสอบความเที่ยงตรง (reliability)

3. การนำแบบสอบถามไปทดลอง (try out) กับกลุ่มสตรีในจังหวัดนนทบุรี จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีการของ Cronbach (Cronbach, L, 1990) จากการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามด้วยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient Alpha) ของ Cronbach (Cronbach, L, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ .91 ซึ่งมีค่าสูง จึงนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

เพื่อที่จะให้ได้ข้อมูลที่ตรงต่อวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ได้ตั้งเอาไว้ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ขออนุญาตจัดทำหนังสือจากคณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี เพื่อขอความอนุเคราะห์จากกลุ่มตัวอย่างที่จะแจกแบบสอบถามคือ ประชาชนในจังหวัดปทุมธานี เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม จำนวน 400 ชุด พร้อมหนังสือของคณะรัฐศาสตร์ และหนังสือขอความร่วมมือจากผู้วิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลความคิดเห็น โดยวิธีการออกพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3. นำแบบสอบถามที่ได้มาพิจารณาความสมบูรณ์เรียบร้อยทำการลงรหัสนำข้อมูลไปวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์และการแจกแจงแบบสอบถามเป็นกระบวนการศึกษาวิจัยในเชิงปริมาณ ผู้วิจัยจะดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้แต่ละชุด

2. วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ มีรายละเอียด ดังนี้

2.1 การวิจัยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2.2 การวิเคราะห์ปัจจัยเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมทางการเมืองของกลุ่มสตรีในจังหวัดปทุมธานี จำแนกตาม อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้

2.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการตัดสินใจของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี เลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ 1.1 สถิติพื้นฐาน 1.2 ค่าร้อยละ 1.3 ค่าเฉลี่ย Mean ($\bar{X}$) และ 1.4 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน Standard deviation (S.D.)

2. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน 2.1 โดยใช้ค่า T-test, F-test (One way Analysis of Variance: ANOVA) 2.2 การทดสอบความสัมพันธ์ใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยหรือสมการพยากรณ์ปัจจัยการตัดสินใจของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี เลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป วิธีที่เหมาะสมที่สุดเป็นวิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis: MRA) โดยอาศัยตัวแปรอิสระเป็นตัวแปรพยากรณ์ใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธีการเลือกแบบคัดเลือกเข้า (Enter Method) ตามลำดับความสำคัญของตัวแปรที่นำเข้าสู่สมการ

ผลการวิจัย

1. ระดับการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี

ตารางที่ 1 แสดงระดับการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี

การตัดสินใจเลือกพรรคการเมือง	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการตัดสินใจเลือก พรรคการเมือง	ลำดับ
1. ภาพลักษณ์ของพรรคการเมือง	4.0		มาก	1
	5	.70		
2. นโยบายพรรคการเมือง	3.4		ปานกลาง	2
	3	.65		
3. คุณสมบัติของผู้สมัคร	3.4		ปานกลาง	3
	5	.62		
4. พรรคการเมืองและหัวหน้าพรรค	4.1		มาก	4
	4	.65		
รวม	3.7	.65	มาก	

1. ปัจจัยที่มีผลต่อระดับการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองในจังหวัดปราจีนบุรีโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านพรรคการเมืองและหัวหน้าพรรคมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือคุณสมบัติผู้สมัคร ภาพลักษณ์พรรค และนโยบายซึ่งมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.1 ภาพลักษณ์พรรค อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยความสัมพันธ์ที่ดีกับประชาชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ขณะที่การปฏิบัติตามกฎหมายมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.2 นโยบาย อยู่ในระดับปานกลาง โดยนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อท้องถิ่นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.3 คุณสมบัติผู้สมัคร อยู่ในระดับปานกลาง โดยความเป็นที่พึงของประชาชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนประสบการณ์มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.4 พรรคและหัวหน้าพรรค อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยพรรคที่ได้รับความนิยมสูงมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ส่วนหัวหน้าพรรคที่มีภาพลักษณ์ทันสมัยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี เลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป ด้านผลประโยชน์หรือผลตอบแทน (X_1) ด้านความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร (X_2) ด้านคุณสมบัติหัวหน้าคณะ (X_4) ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรีมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี เลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป

ตัวแปรอิสระ	b	β	t	Sig
(X1) ผลประโยชน์หรือผลตอบแทน	0.335	0.320	4.521	0.000**
(X2) ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร	0.289	0.275	3.980	0.000**
(X4) คุณสมบัติของหัวหน้าคณะ	0.214	0.205	3.210	0.000**

$R = 0.735$, $R^2 = 0.540$, $R^2 = 0.525$, $F = 36.214$, $Sig. = 0.000$

จากผลการวิเคราะห์ พบว่า ทั้ง 3 ปัจจัย (X_1 , X_2 , X_4) มีผลการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยปัจจัยที่มีผลมากที่สุดคือ ด้านผลประโยชน์หรือผลตอบแทน (X_1)

สมการถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Equation):

$$Y = 0.335(X_1) + 0.289(X_2) + 0.214(X_4)$$

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

จากผลการศึกษาการตัดสินใจของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี เลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไป จำนวน 15 คน สรุปได้ว่าผู้ให้ข้อมูลมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน ดังนี้

1. ภาพลักษณ์ของพรรคการเมืองมีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมาก
2. นโยบายพรรค ต้องนำเสนอนโยบายเศรษฐกิจที่ชัดเจน ควบคู่กับนโยบายสังคมที่สร้างประโยชน์แก่ส่วนรวม มีระบบบริหารที่มีประสิทธิภาพและความรับผิดชอบต่อสังคม นโยบายต้องตอบโจทย์ประชาชน ชัดเจน เป็นไปได้ และปฏิบัติได้จริง

3. คุณสมบัติผู้สมัครมีผลต่อการเลือกตั้ง โดยต้องมีความรู้ ความสามารถ ซื่อสัตย์ มีผลงาน เป็นที่น่าเชื่อถือ และเข้าถึงประชาชนได้ง่าย

4. พรรคและหัวหน้าพรรคควรพัฒนาและสื่อสารภาพลักษณ์ผ่านสื่อออนไลน์ รับผิดชอบต่อนโยบายที่หาเสียง และคัดเลือกบุคลากรที่เหมาะสม โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนใน จังหวัดปราจีนบุรี ทั้งนี้ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในจังหวัด ปราจีนบุรีอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มี 3 ด้านอยู่ในระดับมาก และ 1 ด้านอยู่ในระดับปานกลาง โดยด้านพรรคการเมืองและหัวหน้าพรรคมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือคุณสมบัติของผู้สมัครและภาพลักษณ์ของพรรค ขณะที่ด้านนโยบายมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผล การศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้า เช่น งานของสวิตตา สุวรรณเนตร และสมปอง ผล เจริญจิต (2554) ที่พบว่าปัจจัยการเปิดรับสื่อ โดยเฉพาะโทรทัศน์ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ เลือกตั้งในจังหวัดเชียงใหม่ รวมถึงงานของเกียรติก รพกเพียรศิลป์ และคณะ (2552) ที่พบว่า ปัจจัยด้านตัวผู้สมัครมีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนในจังหวัดปราจีนบุรี นอกจากนี้ งานวิจัย อื่น ๆ เช่นของไพบูลย์ บุตรเลียบ (2556) ที่ศึกษาการเลือกตั้งในสมุทรสาคร และธิดารัตน์ ขว รัตน์สกุลกิจ (2557) ที่ศึกษาการเลือกตั้งในเชียงใหม่ ต่างพบว่าพฤติกรรมการเปิดรับสื่อมีผลต่อ การตัดสินใจเลือกตั้งในระดับมาก เช่นเดียวกับงานของเบญจพร อาจวิชัย (2558) ที่ศึกษาการ เลือกตั้งในมหาสารคาม ซึ่งพบว่าปัจจัยสำคัญ ได้แก่ พรรคการเมืองที่ผู้สมัครสังกัด นโยบาย เลือกตั้ง และคุณสมบัติของผู้สมัคร สุดท้าย งานของพระนิทัศน์ วงศ์วังเพิ่ม (2561) ซึ่งศึกษา การเลือกตั้งนายกเทศมนตรีในจังหวัดเลย ก็พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งอยู่ใน ระดับมากเช่นกัน

2. วิเคราะห์ปัจจัยการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชน ในจังหวัดปราจีนบุรี พบว่า ด้านภาพลักษณ์ของพรรคการเมือง โดยรวมอยู่ในระดับสูง และ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าทุกด้านอยู่ในระดับสูงเช่นกันทั้ง 6 ข้อ ภาพลักษณ์พรรค การเมืองที่มีความสัมพันธ์อันดีกับประชาชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ภาพลักษณ์พรรค

การเมืองที่มีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ภาพลักษณ์พรรคการเมืองที่เจริญก้าวหน้า
ทันโลก และ ภาพลักษณ์พรรคการเมืองที่ปฏิบัติงานภายใต้กรอบกฎหมายบ้านเมือง มีค่าเฉลี่ย
ต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนาภรณ์ บุตวาปี ทำการศึกษาภาพลักษณ์ของพรรคพลัง
ประชาชนในสายตาของวัยรุ่นนเขต กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ในด้านการรับรู้เกี่ยวกับ
ภาพลักษณ์ของพรรคพลังประชาชน ผู้ตอบแบบสอบถามรู้จักพรรคอยู่ในระดับมาก สอดคล้อง
กับงานวิจัยของ ฉัตรสุรางค์ กองภา และคณะ ศึกษาภาพลักษณ์พรรคการเมืองอันพิง ประสงค์
และภาพลักษณ์พรรคชาติพัฒนาตามการรับรู้ของประชาชนจังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษา
พบว่า ภาพรวมของภาพลักษณ์พรรคการเมืองอันพิงประสงค์อยู่ในระดับมาก **ด้านนโยบาย**
โดยรวม อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ ระดับ
ปานกลางทั้ง 4 ข้อ นโยบายมีประโยชน์แก่ท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา นโยบายมีความ
ชัดเจนและเป็นไปได้สูง เป็นนโยบายที่ชัดเจนเหมาะสมกับสถานการณ์ และ นโยบายสามารถ
นำมาปฏิบัติจริงได้จริง มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญา ฉัตรช่อฟ้า
(2559) ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัด
อ่างทอง : ศึกษาในห้วงเวลา ปีพ.ศ. 2559” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ
การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดอ่างทอง อิทธิพลของสื่อบุคคลต่อการตัดสินใจอยู่
ในระดับปานกลาง รองลงมาคือ ปัจจัยด้านการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง ปัจจัยด้านพรรค
การเมืองและปัจจัยด้านนโยบายของผู้สมัครและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ น้อยที่สุดคือ
ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้สมัครอยู่ในระดับ น้อยที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพรรณ
นกสวน สวัสดิ์ และคณะ (2554) ศึกษาเรื่อง “การเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ.
2554 : ศึกษาบทบาทพรรคการเมือง และพฤติกรรมและการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนใน
สถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการ
ตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชน ส่วนใหญ่ในการเลือกตั้ง วันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2554 ได้แก่
พรรคการเมือง นโยบาย และความต้องการตอบสนองผลประโยชน์และความคาดหวังของตน
ในขณะที่ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล หัวคะแนนและการซื้อขายเสียงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของ
ผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง นโยบายสามารถนำมาปฏิบัติจริงได้จริง **ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร**โดยรวม
อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ข้อ ระดับปานกลาง 1 ข้อ
เป็นที่พึงของประชาชนได้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา เป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถ เป็นผู้มี
มนุษยสัมพันธ์เข้ากับประชาชนได้ดี และ เป็นผู้ที่มีประสบการณ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสอดคล้อง

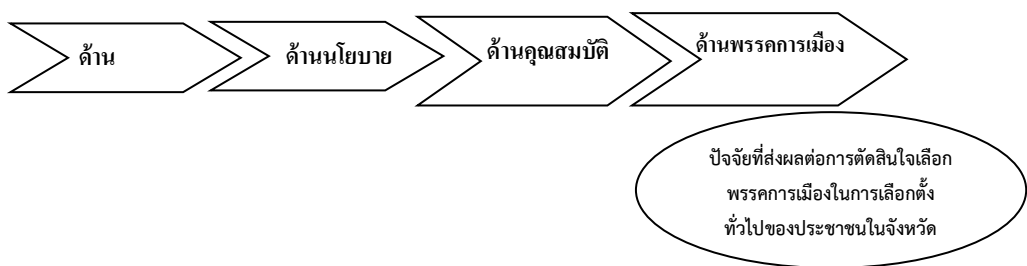
กับงานวิจัยของ มงคล รัตนพันธ์ และคณะ (2554) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ศึกษาโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง พบว่าในการรณรงค์หาเสียง สื่อบุคคลเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านพรรคการเมือง และคุณสมบัติของผู้สมัคร ปัจจัยด้านพรรคการเมืองที่ผู้สมัครสังกัด อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือ ตัวบุคคลที่พรรคจะเลือกเป็นรัฐมนตรี ความเชื่อถือในระบบพรรคหัวหน้าพรรค ชื่อเสียงของพรรค และอื่นๆ ความคิดเห็นปัจจัยด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สวิตตา สุวรรณเนตร และสมปอง ผลเจริญจิต (2554) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณี ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จังหวัดเชียงใหม่” การศึกษานี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถามขนาดตัวอย่างที่เป็นตัวแทนในการศึกษารั้งนี้มีจำนวน 400 คน ที่ได้จากการสุ่มผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านตัวผู้สมัครเลือกตั้ง รองลงมาคือ ด้านพรรคการเมือง ที่ผู้สมัครสังกัดและด้านรูปแบบการหาเสียงเลือกตั้ง ปัจจัยด้านผู้สมัคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพบุลย์ บุตรเลียบ (2556) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดสมุทรสาคร โดยเน้นการศึกษาในช่วงปี 2557 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนกลุ่มตัวอย่างในจังหวัดสมุทรสาครมีความแตกต่างกันไป ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธิติรัตน์ ขวรัตน์ สกุลกิจ (2557) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมุ่งเน้นไปที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดเชียงใหม่ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดเชียงใหม่ 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากรศาสตร์กับการตัดสินใจเลือกตั้ง และ 3) เพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมกาเปิดรับสื่อกับการตัดสินใจเลือกตั้ง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของประชาชนในจังหวัดเชียงใหม่อยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะในด้านคุณสมบัติของผู้สมัครรับเลือกตั้ง รองลงมาคือ ด้านพรรคการเมืองที่ผู้สมัครรับเลือกตั้งสังกัดและด้านการรณรงค์การหาเสียงเลือกตั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจพร อาภาวิชัย (2558) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 2

กุมภาพันธ์ 2557 ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคามอยู่ในระดับสูงทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านพรรคการเมืองที่ผู้สมัครสังกัด ด้านนโยบายเลือกตั้ง ด้านคุณสมบัติของผู้สมัคร ด้านบริบททางการเมือง และด้านวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง **ด้านพรรคการเมืองและหัวหน้าพรรคการเมืองโดยรวม** อยู่ในระดับ เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ข้อ พรรคที่ได้รับความนิยมสูงในท้องถิ่น มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา พรรคที่มีนโยบายดี มีประโยชน์กับประชาชนร่วมกิจกรรม ประเพณีของท้องถิ่นเสมอ หัวหน้าพรรคการเมืองที่มีภาพความซื่อสัตย์ โปร่งใส และ หัวหน้าพรรคการเมืองที่มีภาพลักษณ์ของ คนรุ่นใหม่ทันสมัย มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติกร พวกเพียรศิลป์ และคณะ (2552) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร กรณีศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับสูง และเมื่อพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่าปัจจัยด้านความรู้ความสามารถของผู้สมัครเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งในระดับสูงสุด ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านพรรคการเมืองที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้งกลุ่มตัวอย่างมีความเห็นในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประสงค์ ชุ่มเขย และคณะ (2553) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งซ่อมสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเขต 6 กรุงเทพมหานคร เมื่อวันที่ 25 กรกฎาคม 2553” ผลจากการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านพรรคการเมืองที่ผู้สมัครสังกัดมีผลต่อการตัดสินใจมากที่สุด รองลงมา คือปัจจัยด้านคุณสมบัติของตัวผู้สมัครรับเลือกตั้งและด้านรูปแบบการหาเสียงเรียง สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพรรณ นกสวน สวัสดิ์ และคณะ (2554) ศึกษาเรื่อง “การเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร พ.ศ. 2554 : ศึกษาบทบาทพรรคการเมือง และพฤติกรรมและการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชนในสถานการณ์ความขัดแย้งทางการเมือง” ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชน ส่วนใหญ่ในการเลือกตั้ง วันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ.2554 ได้แก่ พรรคการเมือง นโยบาย และความต้องการตอบสนองผลประโยชน์และความคาดหวังของตน ในขณะที่ความสัมพันธ์ส่วนบุคคล หัวคะแนนและการซื้อขายเสียงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้สิทธิเลือกตั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ มงคลรัตน์ และคณะ (2554) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ปัจจัยด้าน

พรรคการเมืองที่ผู้สมัครสังกัด อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ สวิตตา สุวรรณเนตร และ สมปอง ผลเจริญจิต (2554) ศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณี ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้ง จังหวัดเชียงใหม่” พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านตัวผู้สมัครเลือกตั้ง รองลงมาคือ ด้านพรรคการเมือง ที่ผู้สมัครสังกัดและด้านรูปแบบการหาเสียงเลือกตั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพบุลย์ บุตรเลียบ (2556) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรในจังหวัดสมุทรสาคร โดยเน้นการศึกษาในช่วงปี 2557 ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งของประชาชน ได้แก่ คุณสมบัติของผู้สมัคร นโยบายของผู้สมัคร คุณสมบัติของสื่อบุคคล รูปแบบการหาเสียง พรรคการเมืองของผู้สมัคร และการอุปถัมภ์จากผู้สมัครนอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อดิรัตน์ ขวรัตน์ สุกุลกิจ (2557) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร โดยมุ่งเน้นไปที่ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งอยู่ในระดับสูง โดยปัจจัยสำคัญที่สุดคือ คุณสมบัติของผู้สมัคร รองลงมาคือ พรรคการเมืองที่ผู้สมัครสังกัด และการรณรงค์หาเสียงเลือกตั้ง นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจพร อาจวิชัย (2558) ซึ่งศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดมหาสารคาม กรณีการเลือกตั้งทั่วไปเมื่อวันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557 ผลการศึกษาพบว่าระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งอยู่ในระดับสูงทั้ง 5 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ พรรคการเมืองที่ผู้สมัครสังกัด นโยบายของพรรค คุณสมบัติของผู้สมัคร บริบททางการเมือง และวิธีการหาเสียงเลือกตั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรสุรงค์ กองภา และคณะ (2559) ศึกษาภาพลักษณ์พรรคการเมืองอันพึง ประสงค์และภาพลักษณ์พรรคชาติพัฒนาตามการรับรู้ของประชาชน จังหวัดนครราชสีมา ผลการศึกษาพบว่า ภาพรวมของภาพลักษณ์พรรคการเมืองอันพึงประสงค์ อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนกร ภัทรบุญสิริ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ ศึกษาในห้วง ปีพ.ศ. 2562 วิพากษ์วิจารณ์การเมือง โดยหน่วยงานรัฐควรจัดเวทีสาธารณะให้ผู้ลงสมัครรับเลือกตั้งได้แสดง ภูมิรูปและความสามารถในการให้ประชาชนพิจารณา และประชาสัมพันธ์ให้ติดตามผลการทำงานหลังการเลือกตั้ง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

“การตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี” ด้านภาพลักษณ์ของพรรคการเมือง ในการเลือกตั้งแต่ละครั้ง ประชาชนผู้มีสิทธิ์เลือกตั้งจะพิจารณา อย่างรอบคอบถึงความเหมาะสมและความคุ้มค่าที่จะมีผลจากการ เลือกตั้งซึ่งส่งกลับมาโดยตรง จึงสนใจและให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์พรรคการเมืองที่ทำ คุณประโยชน์ทางเศรษฐกิจให้แก่ส่วนรวม ภาพลักษณ์พรรคการเมืองที่มีความสัมพันธ์อันดีกับ ประชาชน

ภาพที่ 1 การตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและระดับปฏิบัติ

การตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี

1. จังหวัดปราจีนบุรี ควรมีโครงการรณรงค์ปรับเปลี่ยนความคิดของประชาชน ผ่านการอบรม ให้ประชาชนเห็นประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าไปเลือกเพราะได้รับ เงิน สิ่งของจากผู้สมัคร การพาไปเที่ยวในที่ต่างๆ การจัดเลี้ยงจากผู้สมัครช่วยงานประเพณีต่าง ๆ ของชาวบ้าน
2. จังหวัดปราจีนบุรี ควรมีการจัดกิจกรรมสันถวนการ ให้ประชาชนทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อส่งเสริมให้ประชาชนควรไปเลือกตั้งโดยไม่เห็นแก่ความสัมพันธ์ส่วนตัวกับผู้สมัคร เป็นญาติพี่น้องกัน เป็นเพื่อนกัน มีบุญคุณ และเครือญาติของผู้สมัคร
3. พรรคการเมืองในจังหวัดปราจีนบุรี ควรมีสำรวจวิธีการ หาเสียงของผู้สมัครรับเลือกตั้ง การออกเดินการปราศรัยหาเสียง การใช้รถโฆษณา และ การใช้โปสเตอร์/แผ่นพับหาเสียงว่ามีผลต่อการตัดสินใจไปเลือกตั้ง

4. พรรคการเมืองในจังหวัดปราจีนบุรี ควรมีสำรวจเพื่อพิจารณาคุณสมบัติของหัวหน้าคณะว่าหัวหน้าคณะแบบใดที่ประชาชนต้องการ มิใช่เลือกจากเคยพึ่งพาอาศัยกัน มีความน่าเชื่อถือ หรือเป็นผู้นำท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษา ปัจจัยการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองในการเลือกตั้งทั่วไปของประชาชนในพื้นที่อื่นๆ เพื่อผลการศึกษาวิจัยในการจัดทำเป็นข้อเสนอเชิงนโยบายที่เหมาะสมคุ้มค่าต่อประชาชน

2. เปรียบมุมมองของประชาชนในจังหวัดต่าง ๆ เกี่ยวกับ “ปัจจัยเกี่ยวกับนักการเมืองและพรรคการเมืองที่พึงประสงค์”

3. การใช้วิธีการวิจัยที่หลากหลาย ควรจะใช้เทคนิควิธีการวิจัยขั้นสูง เช่น การวิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้าง (SEM) หรือการวิจัยอนาคต (Delphi Technics) เพื่อให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

เกรียงศักดิ์ อุทุมศรี. (2563). พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ:กรณีศึกษาการเลือกตั้งปี 2562. *วารสารการเมืองการปกครอง*, 11(1), 55-70.

เกียรติกร พากเพียรศิลป์ และคณะ. (2552). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: กรณีศึกษาการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัด ปราจีนบุรี. ใน *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต (สื่อสารการเมือง)*. มหาวิทยาลัยเกริก.

ฉัตรสุรางค์ กองภา และคณะ. (2559). ภาพลักษณ์พรรคการเมืองอันพึงประสงค์และภาพลักษณ์พรรคชาติพัฒนาตามการรับรู้ของประชาชนจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารชุมชนวิจัย*, 13(3), 237.

ณัฐวุฒิ อุณัยบัน. (2555). พฤติกรรมการลงคะแนนเสียงของประชาชนไทย: มุมมองจากทฤษฎีพฤติกรรมการเมือง. *วารสารรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์*, 34(2), 87-109.

ธนกร ภัทรบุญสิริ. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิก สภาผู้แทนราษฎร จังหวัดชัยภูมิ ศึกษาในห้วงเวลา ปี พ.ศ. 2562. ใน *การค้นคว้าอิสระรัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา สื่อสารการเมือง*. มหาวิทยาลัยเกริก.

- ธิดารัตน์ ขวรัตน์สกุลกิจ. (2557). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณี ประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจังหวัดเชียงใหม่. ใน สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง. มหาวิทยาลัยเกริก.
- เบญจพร อางวิชัย. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้ง สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดมหาสารคาม : ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป วันที่ 2 กุมภาพันธ์ 2557. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกริก.
- ประจักษ์ชัย มีสุข. (2564). พฤติกรรมการเลือกตั้งของประชาชนในจังหวัดปราจีนบุรี: ศึกษากรณีการเลือกตั้งทั่วไป พ.ศ. 2562. ใน รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.
- ไพบุลย์ บุตรเลียบ. (2556). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรของจังหวัด สมุทรสาคร : ศึกษาในห้วงเวลาปี 2557. ใน สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง. มหาวิทยาลัยเกริก.
- มงคล รัตนพันธ์ และคณะ. (2554). ปัจจัยที่ใช้ในการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร : ศึกษากรณีผู้มีสิทธิเลือกตั้งในเขตเลือกตั้งที่ 3 จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ใน สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาสื่อสารการเมือง. วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก.
- รัตนารณ บุตวาปี (2557). ภาพลักษณ์ของพรรคพลังประชารัฐในสายตาของวัยรุ่นนเขตกรุงเทพมหานคร. ใน การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.
- ล้วน สายยศ และ อังคณา สายยศ. (2553). เทคนิคการวิจัยทางการศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- วิมลรัตน์ พรหมมา. (2561). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกพรรคการเมืองของประชาชนในเขตเทศบาลภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- สวิตตา สุวรรณเนตร และสมปอง ผลเจริญจิต. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร: ศึกษากรณีประชาชนผู้มีสิทธิเลือกตั้งจังหวัดเชียงใหม่. ใน วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการสื่อสารการเมือง. มหาวิทยาลัยเกริก.

สิริพรรณ นกสวน. (2554). *ประชาธิปไตยใช้ได้จริงๆ : คู่มือคนไทยสำหรับการเลือกตั้ง* 2554.

กรุงเทพฯ: Two Four Printing.

อภิญญา ฉัตรข้อฟ้า. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎร จังหวัดอ่างทอง : ศึกษาในห้วงเวลา ปี พ.ศ. 2559. ใน *สารนิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต*. วิทยาลัยสื่อสารการเมือง มหาวิทยาลัยเกริก.

Campbell, A., Converse, P. E., Miller, W. E., & Stokes, D. E. (1960). *The American Voter*. New York: Wiley.

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers.

Krejcie R.V., and D.W. Morgan. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. Educational and Psychological Measurement, 30(3).

Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale*, in *Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3*
THE COMMUNITY PARTICIPATION IN SUB-DISTRICT QUALITY
SCHOOL MANAGEMENT UNDER SURIN PRIMARY EDUCATIONAL
SERVICE AREA OFFICE 3

กัลยา สมปอง¹, นวรัตน์วดี ชินอัครวัฒน์², ทรงเดช สอนใจ³ และ พนา จินดาศรี⁴

Kanlaya Sompong¹, Nawaratwadee Chinacarawat², Songdet Sonjai³ and Pana Jindasri⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

¹⁻⁴Surindra Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: 66054010118@srru.ac.th

วันที่รับบทความ : 4 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 8 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 9 เมษายน 2568

Received 4 April 2025; Revised 8 April 2025; Accepted 9 April 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล 2) เพื่อพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล และ 3) เพื่อประเมินแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของทาโรยามาเน่ (Taro Yamane) ได้จำนวน 45 โรงเรียน ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ผู้แทนครูในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ประธาน

Citation:

* กัลยา สมปอง, นวรัตน์วดี ชินอัครวัฒน์, ทรงเดช สอนใจ และ พนา จินดาศรี. (2568). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 651-681.

Kanlaya Sompong, Nawaratwadee Chinacarawat, Songdet Sonjai and Pana Jindasri. (2025). The Community Participation In Sub-District Quality School Management Under Surin Primary Educational Service Area Office 3. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 651-681.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนผู้ปกครองในคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้แทนผู้นำชุมชน ผู้แทนหน่วยงานราชการในชุมชน ผู้แทนผู้ประกอบการในชุมชน และผู้แทนผู้ปกครองในชุมชน รวมทั้งหมด 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบ แบบสอบถาม แบบสนทนากลุ่ม และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า

1. สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า

1.1 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล มี 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการคิดวางแผน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผน 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการกำกับติดตาม และประเมินผล 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และ 6) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

1.2 สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) พบว่า ได้แนวทางทั้งหมด จำนวน 6 ด้าน 22 แนวทาง

3. ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมและรายด้านมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม, ชุมชน, โรงเรียนคุณภาพ

Abstract

The purpose of this research were 1) to study the current conditions of community participation in sub-district quality school. 2) to Develop guidelines of community participation in sub-district quality school and 3) to evaluate the guidelines of community participation in sub-district quality school. The sample group consisted of 45 sub-district quality school under Surin Primary Educational Service Area Office 3, selected using Taro Yamane's table. It consisted of the director of sub-district quality school, teacher representatives in the basic education committee, chairpersons of the basic education committee, parent representatives in the basic education committee, community leader representatives, government agencies representatives in the community, local business representatives in the community, and parent representatives in the community, totaling 360 people. The research tool was a component appropriateness assessment form, a questionnaire, a focus group discussion form and a appropriateness and feasibility assessment form of the guidelines. The statistics used in the research were frequency, percentage, mean, and standard deviation.

The results were as follows:

1. The current conditions of community participation in sub-district quality school management under Surin Primary Educational Service Area Office 3 showed that :

- 1.1 The components of community participation in sub-district quality school management consisted of 6 aspects 1) Participation in decision-making 2) Participation in planning 3) Participation in implementing plans 4) Participation in monitoring supervision and evaluation 5) Participation in accountability and 6) Participation in receiving benefits.

- 1.2 The current conditions of community participation in sub-district quality school management under Surin Primary Educational Service Area Office 3, overall and by aspect were at a high level.

2. The guidelines for community participation in sub-district quality school management under Surin Primary Educational Service Area Office 3 by focus group discussion, It was found that 6 aspects with a total of 22 guidelines.

3. The evaluation of the appropriateness and feasibility of the guidelines for community participation in sub-district quality school management under Surin Primary Educational Service Area Office 3, overall and by aspects were at the highest level of appropriateness and feasibility.

Keywords: Participation, Community, Quality School

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบัน มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศ และการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลง คือ คุณภาพคน การเตรียมพลเมือง ประชากร บุคลากร ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดเป็นบทบาทสำคัญของการศึกษา โดยจะต้องเป็นการศึกษาที่มีคุณภาพเพื่อให้ศักยภาพที่มีอยู่ในตัวคนได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ ทำให้เป็นคนที่มีคิดวิเคราะห์ รู้จักแก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักเรียนรู้ด้วยตนเอง สามารถปรับตัวทันกับการเปลี่ยนแปลง มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ได้กำหนดนโยบายการศึกษาไทย ให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย ซึ่งรัฐต้องดำเนินการให้ประชาชนได้รับการศึกษาตามความต้องการในระบบต่าง ๆ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต และจัดให้มีการร่วมมือกันระหว่างรัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน ในการจัดการศึกษาทุกระดับ โดยรัฐมีหน้าที่ดำเนินการ กำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล ทั้งนี้ตามกฎหมายว่าด้วยการศึกษาแห่งชาติซึ่งอย่างน้อย ต้องมีบทบัญญัติเกี่ยวกับการจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ และการดำเนินการและตรวจสอบการดำเนินการให้เป็นไปตามแผนการศึกษาแห่งชาติด้วย (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช, 2560 : 18)

การจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานสอดคล้องกับความต้องการของบุคคล และสังคมพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.

2553 ซึ่งเป็นกฎหมายแม่บทในการจัดการศึกษา ได้กำหนดแนวทางให้ทุกส่วนของสังคม คือ บุคคล ครอบครัว ชุมชนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เอกชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันทางศาสนา สถานประกอบการ และสถาบันทางสังคมอื่นมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระหว่างสถานศึกษา และชุมชน โดยมีการระดมทรัพยากรบุคคลในชุมชนให้มีส่วนร่วมจัดการศึกษาไม่ว่าจะเป็นในเรื่องของการร่วมคิด ร่วมวางแผนร่วมเสนอแนะเมื่อมีการประชุม จนถึงการร่วมติดตามการประเมินผลการดำเนินงาน และร่วมระดมทรัพยากรร่วมกันเพื่อนำไปสู่แนวทางการปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาของตนเอง (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553 : 3)

โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่สำคัญของการบริหารจัดการศึกษา เพราะโรงเรียนมีความใกล้ชิดกับผู้เรียนและชุมชนเป็นอย่างมาก กิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อก่อให้เกิดการเรียนรู้ของผู้เรียนจะเกิดขึ้นที่โรงเรียน การบริหารจัดการงานในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การจัดการศึกษามีคุณภาพได้ กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตระหนักในความสำคัญ โดยมุ่งเน้น หลักการพัฒนาการศึกษาทั้งด้านคุณภาพ โอกาส และการมีส่วนร่วม จึงกำหนดนโยบายให้มีโครงการโรงเรียนดีประจำตำบลขึ้น ซึ่งต่อมาเปลี่ยนชื่อเป็น โรงเรียนดีศรีตำบล เพื่อดำเนินการพัฒนาโรงเรียนคุณภาพในท้องถิ่นชนบทให้มีความพร้อมสามารถให้บริการทางการศึกษาที่มีคุณภาพ และเอื้อต่อการจัดการศึกษาปฐมวัย และการศึกษาพิเศษ ตลอดจนเป็นศูนย์กลางหรือเป็นแหล่งการเรียนรู้ของชุมชน โดยให้ชุมชนมีส่วนร่วมและเกิดความรู้สึกรักเป็นเจ้าของมีความเชื่อมั่นศรัทธา และส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนดังกล่าว ซึ่งในปัจจุบันโครงการโรงเรียนดีศรีตำบลได้เปลี่ยนชื่อเป็นโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล เพื่เน้นกิจกรรมด้านคุณธรรม และจิตสาธารณะ การบริหารจัดการสถานศึกษาตามโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ซึ่งเป็นโครงการที่จะสร้างคุณภาพด้านการศึกษาให้กับประเทศ โดยมีเป้าหมายขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนในท้องถิ่นระดับตำบลให้เป็นโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555 : 9)

การบริหารจัดการโรงเรียน ตามโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล เป็นโครงการที่จะสร้างคุณภาพด้านการศึกษาให้กับประเทศ โดยมีเป้าหมายขับเคลื่อนการพัฒนาโรงเรียนในท้องถิ่นระดับตำบลให้เป็นโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล มุ่งเสริมสร้างความเข้มแข็งทางวิชาการ เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม งานอาชีพ และสุขอนามัย ตลอดจนเป็นศูนย์รวมบริการการศึกษาแก่นักเรียน และชุมชนที่จะช่วยเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาอย่างมี

คุณภาพ ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาแก่นักเรียนในท้องถิ่นชนบท ส่งผลต่อการแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคม และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเอกชน บ้าน วัด รัฐและโรงเรียน กระทรวงศึกษาธิการได้ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โดยคัดเลือกโรงเรียนระดับประถมศึกษาที่มีคุณสมบัติตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด คือ เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่มีความพร้อมเข้าร่วมการพัฒนา ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน การคมนาคมและการสื่อสารสะดวกมีพื้นที่เพียงพอต่อการจัดการเรียนรู้และกิจกรรม ต่าง ๆ สามารถรองรับการเพิ่มจำนวนนักเรียนได้ในอนาคต รวมถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และชุมชนยินดีให้ความร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการบริหารจัดการโรงเรียนอย่างต่อเนื่องและผ่านการพิจารณาคัดเลือกกลั่นกรองให้ความเห็นชอบผ่านกระบวนการประชาคม 3 ระดับ คือ ระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด ตามลำดับ ซึ่งโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกให้เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลจึงเปรียบเสมือนการได้รับโอกาส การยกย่องเชิดชูเกียรติยศและความรุ่งโรจน์ที่จะมุ่งเน้นการพัฒนาให้เป็นหนึ่งในระดับตำบล มีความเข้มแข็งและมีความพร้อมในการให้บริการทางการศึกษาตามนโยบาย 1 ตำบล 1 โรงเรียนคุณภาพ พร้อมกันนี้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงให้ความสำคัญกับโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล เพื่อจะช่วยแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมสำหรับนักเรียนในท้องถิ่นชนบท และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของเอกชนบ้าน วัด รัฐ โรงเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562 : 38)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ได้รับมอบหมายนโยบายจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ให้ดำเนินการขับเคลื่อนพัฒนาโครงการโรงเรียน คุณภาพประจำตำบล (1 ตำบล 1 โรงเรียนคุณภาพ) ให้บรรลุตามเป้าหมาย โดยเร่งดำเนินการโครงการให้เป็นรูปธรรมและมีความยั่งยืนสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางสังคม เพื่อพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพและได้มาตรฐานตามบริบทของตนเอง ลดความเหลื่อมล้ำให้เกิดความเท่าเทียม และครอบคลุมทุกพื้นที่ สร้างโรงเรียนให้มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน มีอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เน้นผู้บริหารและครูที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพให้กับผู้เรียน โดยมีจุดเน้นหลัก การพัฒนาคุณภาพของโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ทั้ง 3 ด้าน คือ โครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมการศึกษา และการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วม ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาขับเคลื่อนโครงการ

โรงเรียนคุณภาพประจำตำบล โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มี จำนวน 233 โรงเรียน ในจำนวนนี้เป็นโรงเรียนที่ได้รับการคัดเลือกให้เป็นโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลปี 2562 จำนวน 51 โรงเรียน ซึ่งโรงเรียนในบางพื้นที่การจัดการศึกษายังไม่มีคุณภาพ ขาดครูที่มีคุณภาพ สื่อการเรียนการสอนและเทคโนโลยีที่ทันสมัย มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ และห้องสมุดไม่เพียงพอ มีงบประมาณที่จำกัด และการมีส่วนร่วมของชุมชนน้อย เนื่องจากปัจจัยต่างๆ เช่น ระยะทาง การขาดความตระหนัก และอุปสรรคทางวัฒนธรรม ประกอบกับจำนวนประชากรหรือจำนวนของเด็กที่เกิดใหม่มีจำนวนลดลง พร้อมทั้งการเดินทางสะดวกขึ้น ผู้ปกครองจึงมีค่านิยมส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนในเมือง เพื่อที่จะได้รับคุณภาพการศึกษาและโอกาสที่ดี ทำให้นักเรียนในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลลดจำนวนลง ส่งผลให้เป้าหมายในการจัดการศึกษายังไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร การมีส่วนร่วมของชุมชนจึงเป็นแนวคิดและวิธีการรูปแบบใหม่ที่ทำให้เกิดความรู้สึกการเป็นเจ้าของ มีความเชื่อมั่น ศรัทธาในโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ช่วยเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษา และลดความเหลื่อมล้ำให้นักเรียนในท้องถิ่นชนบทได้อย่างมีคุณภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3, 2566 : 20-21)

จากความสำคัญและสภาพปัญหาดังที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เพื่อให้ได้มาซึ่งแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลโดยการเข้ามามีส่วนร่วมของชุมชน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาการศึกษาได้อีกทางหนึ่ง ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษา สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล และพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

2. เพื่อพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

3. เพื่อประเมินแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

สุขตา แดงสุวรรณ (2558 : 12) ได้สรุปว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงาม มีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดีของสังคม โดยการจัดแผนยุทธศาสตร์ทางการศึกษา การใช้ทรัพยากร และกระบวนการบริหารที่สอดคล้อง และเหมาะสมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์อย่างแท้จริง ยมพุก และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2558 : 15) ได้สรุป ความหมายการบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการต่างๆ ใน การบริหารจัดการสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

การจัดการศึกษาให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของประชาชน โดยเฉพาะผู้ปกครอง ต้องอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ที่บัญญัติให้เอกชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดา คณะบุคคล หรือนิติบุคคลมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา จัดให้มี และพัฒนาแหล่งเรียนรู้ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ รวมถึงให้คำแนะนำในการประกอบอาชีพ ร่วมมือในการฝึกอาชีพ และสนับสนุนทรัพยากร เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา และยกระดับผู้เรียนให้เกิดความเชี่ยวชาญ นอกจากนี้ยังบัญญัติให้ประชาชนซึ่งมีภูมิปัญญาหรือประกอบอาชีพหรือธุรกิจในจังหวัดใด อาจรวมตัวกันเป็นคณะบุคคล เพื่อให้การส่งเสริม สนับสนุน ช่วยเหลือ เสนอแนะอุดหนุน หรือให้ความร่วมมือในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในจังหวัดนั้นหรือจังหวัดใกล้เคียงได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562 : 6-9) ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนทั้งเอกชนไม่ว่าจะเป็นบุคคลธรรมดา คณะบุคคล หรือนิติบุคคล มีความสำคัญต่อการจัด

การศึกษา การมีส่วนร่วมจึงนับเป็นกระบวนการที่สำคัญที่จะช่วยพัฒนาการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และสังเคราะห์องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน เพื่อให้ได้องค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบประเมิน แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบประเมิน มีลักษณะเป็นแบบกรอกข้อมูลด้วยตนเอง ประกอบด้วย ชื่อ สถานที่ทำงาน ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในตำแหน่ง และประเภทตำแหน่ง

ตอนที่ 2 แบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 เป็นแบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตาม

แนวคิดของ ลิเคิร์ต (Likert's Rating Scale) โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด. 2560 : 20) ดังนี้

ค่าคะแนนระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าคะแนนระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ค่าคะแนนระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าคะแนนระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ค่าคะแนนระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีขั้นตอน ดังนี้

ผู้วิจัยได้ขอหนังสือขอเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบจากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความอนุเคราะห์และขอความร่วมมือในการตอบแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 3

ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมโครงร่างวิทยานิพนธ์ และแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ส่งให้กับผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 คน ด้วยตนเอง พร้อมทั้งนัดหมายวันและเวลาที่ขอรับแบบประเมินคืนทั้ง 5 ฉบับ

ผู้วิจัยดำเนินการรวบรวมแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 คืนจากผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 5 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความเหมาะสมขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มาตรวจสอบความถูกต้อง แล้วนำข้อมูลมาประมวลผลทางสถิติเพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยการ

หาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด. 2560 : 20) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ระยะที่ 2 พัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีดังนี้

การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน จากการสนทนากลุ่ม (Focus group)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 คือ แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group) เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ร่วมสนทนากลุ่ม

ตอนที่ 2 ประเด็นในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ใน 6 ประเด็น คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการคิดวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผน การมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม และประเมินผล การมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีขั้นตอน ดังนี้

ผู้วิจัยได้ขอหนังสือเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการร่วมสนทนากลุ่มจากคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ถึงผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความอนุเคราะห์เป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อยื่นหนังสือเชิญเป็นผู้ทรงคุณวุฒิในการร่วมสนทนากลุ่ม รวมทั้งนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ในการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อหาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน ได้ศึกษาข้อมูลที่ได้จากระยะที่ 1 ประกอบการสนทนากลุ่ม เพื่อเสนอแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ใน 6 ประเด็น คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการคิดวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผน การมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม และประเมินผล การมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) เพื่อนำไปประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ในระยะที่ 3 ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม โดยมีขั้นตอนการดำเนินการดังนี้

ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่ม (Focus group) ในรูปแบบของเทปบันทึกเสียง นำมาถอดคำพูด และบันทึกการสนทนากลุ่มที่มีการสังเกตพฤติกรรมการสนทนากลุ่มของผู้เข้าร่วมสนทนากลุ่มด้วย

จัดระเบียบข้อมูลโดยใช้การนำเสนอข้อมูลเชิงพรรณนา ในรูปแบบเชิงมโนทัศน์ (concept) ที่มาจากการกลั่นกรองความคิดและหาความสัมพันธ์เชื่อมโยงข้อมูลที่ต้องการ ประเด็นตามกรอบแนวคิด

จัดระเบียบมโนทัศน์ (concept) เป็นหมวดหมู่ เพื่อจำแนกให้อยู่ในขอบเขตและครบถ้วนครอบคลุมประเด็นที่ระบุ

จัดทำแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ระยะที่ 3 ประเมินแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพ
ประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีดังนี้
การประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการ
บริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์
เขต 3 โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของ
ชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ประเมิน มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check
List) สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในตำแหน่ง ประเภทตำแหน่ง

ตอนที่ 2 แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วม
ของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยประเมินใน 6 ด้าน คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมี
ส่วนร่วมในการคิดวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผน การมีส่วนร่วมในการ
กำกับ ติดตาม และประเมินผล การมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และการมีส่วนร่วมในการรับ
ผลประโยชน์ เป็นแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิด
ของ ลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale) โดยกำหนดเกณฑ์ระดับคะแนน (บุญชม ศรีสะอาด.
2560 : 20) ดังนี้

ค่าคะแนนระดับ 5 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมี
ส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าคะแนนระดับ 4 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมี
ส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 อยู่ในระดับมาก

ค่าคะแนนระดับ 3 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าคะแนนระดับ 2 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 อยู่ในระดับน้อย

ค่าคะแนนระดับ 1 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการประเมินแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 มีขั้นตอน ดังนี้

ผู้วิจัยได้ขอหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ จากคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ถึงผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 6 โรงเรียนเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ผู้วิจัยได้ดำเนินการติดต่อประสานงานกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการ ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดส่งแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 และเก็บข้อมูลด้วยตนเอง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ด้วยวิธีการทางสถิติ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean)

และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย (บุญชม ศรีสะอาด. 2560 : 20) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 - 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 อยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 - 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 - 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 - 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการวิจัย

จากการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

1.1 องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า มีทั้งหมด 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการคิดวางแผน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผน 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม และ

ประเมินผล 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และ 6) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

1.2 ผลการตรวจสอบความเหมาะสมขององค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า มีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการคิดวางแผน 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผน 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม และประเมินผล 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และ 6) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

2. พัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) จากผู้ทรงคุณวุฒิ ทั้ง 9 คน ได้แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ทั้งหมด 6 ด้าน จำนวน 22 แนวทาง ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จำนวน 5 แนวทาง 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการคิดวางแผน จำนวน 5 แนวทาง 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผน จำนวน 3 แนวทาง 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม และประเมินผล จำนวน 3 แนวทาง 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ จำนวน 3 แนวทาง และ 6) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จำนวน 3 แนวทาง

3. ประเมินแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

การประเมินแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย จำนวน 30 คน มีประเด็นสำคัญสำหรับใช้ประเมินแนวทาง คือ ความเหมาะสมและความ

เป็นไปได้ของแนวทาง พบว่า มีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีรายละเอียดดังนี้

การประเมินความเหมาะสมของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ในด้านความเหมาะสม โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม และประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการคิดวางแผน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

สำหรับการประเมินความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า โดยรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม และประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการคิดวางแผน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 สามารถนำสรุปผลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ศึกษาสภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3

1.1 ผลการศึกษาองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน ยืนยันองค์ประกอบ ได้ 6 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการคิดวางแผน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผน 4) การมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม และประเมินผล 5) การมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และ

6) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ซึ่งผลการประเมินองค์ประกอบการมีส่วนร่วมของชุมชน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากผู้วิจัยได้ทำการศึกษา แนวคิด ทฤษฎี และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชน ซึ่งแต่ละองค์ประกอบต่างมีความสำคัญและจำเป็นต่อการบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพประจำตำบลให้มีคุณภาพและประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของประมวล์ ไชยโคตร (2560 : 5-6) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20 พบว่าองค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการระดมความคิด ตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการวางแผน 3) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ 4) การมีส่วนร่วมในการติดตาม ประเมินผล 5) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรณิดา อุทธา (2565 : 5) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอ่างทอง พบว่า องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของชุมชน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ร่วมคิด 2) ร่วมวางแผน 3) ร่วมดำเนินงานตามแผน 4) ร่วมกำกับติดตามและประเมิน 5) ร่วมรับผลที่เกิดขึ้นเพื่อนำผลไปปรับปรุงและพัฒนา

1.2 ผลการศึกษาสภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ซึ่งพบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการคิดวางแผน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผน 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม และประเมินผล 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และ 6) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์

1.2.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ พบว่า สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา กำหนดความต้องการ วางแผน กำหนดนโยบาย จนถึงการเลือกวิธีดำเนินงานที่เหมาะสม รวมถึงการประเมินผล ซึ่งช่วยให้เกิดการยอมรับและการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน สอดคล้องกับแนวคิดของณัฐพันธ์ เขจรนันท์ (2551 : 151) กล่าวว่า เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมในการใช้ความคิดและการกระทำในการศึกษา และวิเคราะห์ ปัญหาหรือโอกาส

กำหนดและประเมินทางเลือก เลือกทางเลือกใดทางเลือกหนึ่งที่เหมาะสม เพื่อจัดการกับปัญหาหรือโอกาสที่เกิดขึ้น จะเห็นว่าการตัดสินใจเป็นกระบวนการสำคัญ ในการเลือกทางเลือกที่เหมาะสม การตัดสินใจผิดพลาดอาจส่งผลกระทบในด้านลบ ต่อการดำเนินงาน และอาจจะนำมาซึ่งความล้มเหลวของสถานศึกษา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของรัถยานภิศ รัชตะวรรณ (2561 : 235) กล่าวว่า เป็นการเปิดโอกาสให้กลุ่มเป้าหมายมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางและนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน และการพัฒนาคุณภาพชีวิตในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของนภัสสรณ์ ลานนาพันธุ์ (2565 : 5) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มพัฒนาเครือข่ายคุณภาพการศึกษา อำเภอเชียงของ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 พบว่า คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีส่วนร่วมพิจารณาและตัดสินใจเลือกวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและชุมชน เพื่อให้การจัดการศึกษามีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของไรต์เอาท์ (Rideout. 1997 : 348) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียน (School-based Management) ในนิวฟันแลนด์และลาบราดอร์ พบว่า ในบางพื้นที่การมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองและครูมีเพียงเล็กน้อย ควรมีการกระจายอำนาจและเปิดโอกาสให้ชุมชนมีบทบาทการตัดสินใจมากขึ้นในการจัดการศึกษาผ่านสภาโรงเรียนและการปรับปรุงหลักสูตร

1.2.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการคิดวางแผน พบว่า สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ตัดสินใจ และกำหนดแนวทางในอนาคต ตั้งแต่การวิเคราะห์ปัญหา กำหนดเป้าหมาย วางแผนกลยุทธ์ จัดสรรทรัพยากร และกำหนดผู้รับผิดชอบ โดยเน้นการสื่อสารแบบสองทางและการระดมความคิดจากทุกฝ่าย เพื่อให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของโคเฮนและอัฟฮอฟ (Cohen and Uphoff, 1980 : 213) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการประชุม ให้ความคิดเห็นในกระบวนการจัดวางแผนงานโครงการ การกำหนดเป้าหมาย การดำเนินงาน งบประมาณ และทรัพยากร การดำเนินการล่วงหน้าของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสอดคล้องกับแนวคิดของเฉลิมพล จันดา (2560 : 47) กล่าวว่า การรับรู้ เข้าถึงข้อมูลจะจัดกิจกรรมหรือโครงการอะไร จะแบ่งงานกันอย่างไร ใช้

งบประมาณ มากน้อยเพียงใด จะจัดหางบประมาณมาจากที่ใด และใครจะเป็นผู้ดูแลรักษาในการวางแผน และร่วมวางแผนกิจกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยจรรูธรรม เหนือราษฎร์ (2563 : 4) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนทุ่งศุขลาพิทยา “กรุงไทยอนุเคราะห์” อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี พบว่า พบว่าการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านการบริหารงานวิชาการ ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน ร่วมกำหนดนโยบายของโรงเรียน ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเบเชรา (Becerra, 2014 : 256) ได้ทำการวิจัย เรื่อง บทบาทความเข้าใจระหว่างผู้บริหารกับตัวแทนของชุมชน พบว่า ผู้บริหารและชุมชนต้องร่วมมือและเข้าใจบทบาทของตนในการวางแผนทางการศึกษา รวมถึงการเตรียมความพร้อมก่อนเข้าร่วมตัดสินใจ เพื่อลดความคาดหวังที่สูงเกินไป และทำให้การมีส่วนร่วมมีประสิทธิภาพ

1.2.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผน พบว่า สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมตามแผนที่กำหนด โดยร่วมมือกันและแบ่งปันความรับผิดชอบ เพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ส่งเสริมความรู้สึกเป็นเจ้าของกิจกรรม การเรียนรู้ร่วมกัน และการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้ประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับแนวคิดของมนตรา ผลศรัทธา (2557 : 40) กล่าวว่า เป็นการที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมดำเนินงานตามแผนงาน โครงการของโรงเรียนตามที่กำหนดไว้ ร่วมเป็นคณะกรรมการฝ่ายต่าง ๆ ในโครงการหรือกิจกรรมของโรงเรียน และสละเวลาเพื่อเข้าร่วมกิจกรรมกับทางโรงเรียน สอดคล้องกับแนวคิดของวิโรจน์ สารรัตน์ (2563 : 201) กล่าวว่า การที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลได้เข้าร่วมในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนที่วางไว้ โดยมีการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิสา เพ็ญศรี (2563 : 3) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1 พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาและบริหารจัดการโรงเรียน ทั้งการร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในกิจกรรมต่าง ๆ ซึ่งการเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารและดำเนินกิจกรรมของโรงเรียน เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้าง

ความรู้สึกเป็นเจ้าของของกิจกรรม และส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน ทำให้ให้โรงเรียนสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของบาร์นส์ (Barnes, 2015 : 6) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมในการเรียนการสอนของผู้ปกครองนักเรียน พบว่า ผู้ปกครองต้องการมีบทบาทในการเรียนการสอนและกิจกรรมของโรงเรียนทั้งในและนอกชั้นเรียน โดยโรงเรียนควรตระหนักถึงความคาดหวังทางการศึกษาและวัฒนธรรมของผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม และประเมินผล พบว่า สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและประเมินผลโครงการ เพื่อติดตามความก้าวหน้าและผลสัมฤทธิ์ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ช่วยระบุดูปัญหา อุปสรรค และหาแนวทางแก้ไขร่วมกัน เพื่อพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงรับฟังความคิดเห็นและความคาดหวังของชุมชน เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาในอนาคต สอดคล้องกับแนวคิดของมหาวิทยาลัยรามคำแหง (2556 : 9) กล่าวว่า การติดตามผลการดำเนินงานขององค์กรอยู่เสมอมีส่วนร่วมในการประเมินผล การดำเนินงานขององค์กร มีส่วนร่วมในการประเมินผลการดำเนินงานขององค์กร และหากพบปัญหา ท่านจะนำปัญหานั้นไปปรับปรุงและมีส่วนร่วมในการติดตามผลการดำเนินโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของสำราญทองมี (2560 : 29) กล่าวว่า เป็นร่วมคิด วิเคราะห์ ถึงการดำเนินงานว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่ รวมทั้งการทราบถึงปัญหาอุปสรรคที่เกิดขึ้น และข้อมูลที่ได้จากการประเมินนำไปสู่การพัฒนา หรือปรับปรุงในการดำเนินงานครั้งต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของวันชัย ปู่กอง (2565 : 5) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอแม่เมาะ จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 พบว่า ชุมชนให้ความสำคัญกับการตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยร่วมมือกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อระบุดูปัญหา อุปสรรค และหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และชุมชนยังให้ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและการจัดการเรียนการสอนในอนาคต นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของฮามิดัน (Hamidun, 2021 : 17-24) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วมของ

ชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐ 04 แมงกาเลวา (Manggalewa) พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนในโรงเรียนต้องอาศัยการประสานงาน การควบคุม และการสนับสนุน โดยควรส่งเสริมความสัมพันธ์และการสื่อสารแบบเปิดกว้างระหว่างโรงเรียนและชุมชนเพื่อให้เกิดการพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืน

1.2.5 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ พบว่า สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิด วางแผน ปฏิบัติ และประเมินผลโครงการที่ส่งผลต่อตนเอง ทำให้ชุมชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของและร่วมรับผิดชอบทั้งผลดีและผลเสียที่อาจเกิดขึ้นเพื่อพัฒนาและแก้ไขปัญหาในชุมชนอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของนิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2560 : 23) กล่าวว่า การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการคิดริเริ่ม การพิจารณาตัดสินใจ การร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ อันมีผลกระทบถึงตัวประชาชนเอง สอดคล้องกับแนวคิดของประภาพร มากเจริญ (2562 : 39) กล่าวว่า เป็นกระบวนการที่ประชาชนมีโอกาส และมีส่วนร่วมในการดำเนินงานพัฒนา ร่วมคิด ตัดสินใจ แก้ปัญหาของตนเอง ร่วมใช้ความคิดสร้างสรรค์ และความชำนาญร่วมกับวิทยาการที่เหมาะสม สนับสนุนติดตามผลการปฏิบัติงาน และรับผิดชอบในสิ่งที่ตนได้ตัดสินใจไปแล้ว สอดคล้องกับแนวคิดของรีด เอ็ม เอส (Reed, M. S. 2018 : 61) กล่าวว่า เป็นกระบวนการความร่วมมือในการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ในการแบ่งปันอำนาจการตัดสินใจ และความรับผิดชอบต่อภาระการกระทำ และผลลัพธ์ที่ส่งผลกระทบต่อชีวิต และสิ่งแวดล้อมของพวกเขา นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของฮาคิม (Hakim, 2022 : 329-334) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การควบคุมบทบาทในการมีส่วนร่วมของชุมชนร่วมมือและให้คำปรึกษาในการดำเนินการด้านการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษา พบว่า ควรให้ชุมชนมีบทบาทในการควบคุม ดูแล และให้คำปรึกษา โดยยึดหลักความโปร่งใส ความรับผิดชอบ และการบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างเป็นระบบและยั่งยืน

1.2.6 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ พบว่า สภาพปัจจุบันของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจาก โรงเรียนเปิดโอกาสให้ชุมชนได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนากิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ทั้งด้านวัตถุ สังคม และคุณภาพชีวิต รวมถึงความภาคภูมิใจในความสำเร็จของกิจกรรม มีการกระจายผลประโยชน์อย่างทั่วถึงเพื่อ

สร้างความสมดุลและการพัฒนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิดของณัฐธินิชา หมั่นหนู (2555 : 50) กล่าวว่า เป็นการที่ชุมชนมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์ที่พึงได้จากการพัฒนา หรือยอมรับจากทรัพยากรในท้องถิ่น ผลประโยชน์ที่ได้จากการพัฒนา ทั้งด้านวัตถุ ด้านจิตใจ และตัวเงิน เพื่อเป็นส่วนกระตุ้นให้ กิจกรรมการในท้องถิ่นต่อไปได้ สอดคล้องกับแนวคิดของ ชาติด และคณะ (Shadid and et al, 1982 : 358) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการได้รับ ประโยชน์ ในส่วนที่เกี่ยวกับประโยชน์นั้น นอกจากความสำคัญของผลประโยชน์ในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพแล้ว ยังต้องพิจารณาถึงการกระจายผลประโยชน์ภายในกลุ่มด้วย ผลประโยชน์ ของโครงการนี้รวมทั้งผลประโยชน์ในทางบวก และผลที่เกิดขึ้นในทางลบที่เป็นผลเสียของ โครงการ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ และเป็นโทษต่อตัวบุคคลและสังคมด้วย สอดคล้องกับแนวคิด เมอร์ริล และคณะ (Merrill and et al. 1989 : 9) กล่าวว่า เป็นการที่บุคคลจะเข้ามีส่วนร่วม มากน้อยเพียงใด หากแบ่งตามการได้รับผลประโยชน์ จากการมีส่วนร่วมจะทำให้เข้าใจถึงระดับ การมีส่วนร่วมในบางมิติได้ดีขึ้น คือ การเข้ามามีส่วนร่วมตามประโยชน์ที่ตนจะได้รับอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของไซยาน (Ziyan, 2021 : 160-166) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการปกครองโรงเรียน : ภาวะยากลำบากและแนวทางแก้ไข พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของโรงเรียน แต่ยังมีข้อจำกัดด้าน กฎหมาย ระบบ และกลไกการมีส่วนร่วม ซึ่งจำเป็นต้องพัฒนาให้สมบูรณ์เพื่อให้เกิดประโยชน์ สูงสุด

2. พัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำ ตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ประกอบไปด้วย 6 ด้าน จำนวน 22 แนวทาง ซึ่งได้มาจากการสนทนากลุ่ม (Focus group) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 9 คน เพื่อจัดทำแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า โรงเรียนคุณภาพประจำ ตำบลควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกด้านในการบริหารโรงเรียน ดังนี้ด้านการมีส่วนร่วม ในการตัดสินใจและวางแผน โดยจัดให้มีการประชุม แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการสำรวจความต้องการของชุมชน ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผนและกำกับ ติดตาม และประเมินผล โดยให้ชุมชนร่วมดำเนินกิจกรรมหรือโครงการพร้อมทั้งติดตาม ตรวจสอบความก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบและรับผลประโยชน์ ซึ่งผ่านการสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ การดูแลสิ่งที่พัฒนาขึ้นมา และการใช้โรงเรียนเป็น

ศูนย์กลางการเรียนรู้ของชุมชน เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและพัฒนาโรงเรียนให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของจันทร์ธิดา โสภา (2560 : 5) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 พบว่า โรงเรียนและชุมชนควรร่วมกันพัฒนาสถานศึกษาโดยจัดทำหลักสูตรที่เหมาะสม วางแผนงบประมาณ และสนับสนุนทรัพยากรด้านการศึกษา พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อให้สามารถปรับปรุงได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรร่วมกันระบุและแก้ไขปัญหาภายในโรงเรียนเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่เหมาะสมและยั่งยืน สอดคล้องกับงานวิจัยของสรายุทธ ธานีพูน (2566 : 4-5) ได้ทำการวิจัย เรื่อง แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า โรงเรียนได้เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการเสนอโครงการ กำหนดทิศทางการศึกษา จัดสรรบุคลากรที่เหมาะสม สนับสนุนการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรม วิเคราะห์ปัญหา และปรับปรุงบริบทของโรงเรียน อีกทั้งยังส่งเสริมการติดตามและประเมินผลร่วมกับชุมชน เพื่อให้มีความโปร่งใสในการดำเนินงาน และสร้างความภาคภูมิใจร่วมกันผ่านการระดมทุน กิจกรรมศิษย์เก่า เพื่อให้โรงเรียนพัฒนาอย่างยั่งยืนและเหมาะสมกับบริบทของชุมชน นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอริฟุล (Ariful. 2014 : 110) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับโรงเรียนมัธยม พบว่า การเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองมีส่วนร่วมผ่านการจัดประชุม และการใช้ช่องทางการสื่อสารต่าง ๆ เช่น โทรศัพท์ อีเมล หรือออนไลน์ ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียน และสามารถพัฒนาโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น

3. ประเมินแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยผู้มีส่วนได้ส่วนเสียจำนวน 30 คน พบว่า โดยภาพรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องจากชุมชนตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาพร้อมให้ความร่วมมือกับโรงเรียนอย่างเต็มที่ ไม่ว่าจะเป็นผู้ปกครองนักเรียน ผู้นำชุมชน หรือหน่วยงานท้องถิ่น อีกทั้งโรงเรียนยังเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ทำให้เกิดความเป็นเจ้าของร่วมกัน ส่งผลให้การบริหารจัดการมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของชุมชนอย่างแท้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของประชา แสนเย็น (2558 : 4-5) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก พบว่า ผลการใช้รูปแบบการบริหารจัดการแบบ

มีส่วนร่วมของชุมชนมีความเป็นไปได้ ความเหมาะสม และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากที่สุด และผลการประเมินการใช้รูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนมีความเหมาะสมกับบริบทสภาพแวดล้อม ตามตัวชี้วัดความสำเร็จในการปฏิบัติงานและผู้เข้าร่วมวิจัยสามารถดำเนินการตามขั้นตอนและกิจกรรมที่กำหนดในการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยปานระพี มหาสารโร (2563 : 5-6) ที่ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 พบว่า ผลการประเมินแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2 โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของบริติชติงแฮม (Brittingham, 1998 : 1406) ได้ทำการวิจัย เรื่อง ลักษณะการมีส่วนร่วมของโรงเรียนครอบครัวและชุมชนที่ประสบผลสำเร็จ พบว่า ผู้ปกครองและชุมชนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพ ทั้งในด้านสังคม อารมณ์ และการพัฒนาทางวิชาการของเด็ก การมีส่วนร่วมจากผู้ปกครองและชุมชนจึงมีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผู้วิจัยสรุปได้ว่า สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า องค์ประกอบของการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล มี 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในการคิดวางแผน 3) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผน 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม และประเมินผล 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ และ 6) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ สภาพปัจจุบันการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยการสนทนากลุ่ม (Focus group) พบว่า ได้แนวทางทั้งหมด

จำนวน 6 ด้าน 22 แนวทาง และผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมและรายด้านมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น เสนอแนวคิดใหม่ ๆ ส่งเสริมให้ชุมชนร่วมกำหนดแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา รวมทั้งจัดประชุมเพื่อปรับปรุงกิจกรรมหรือโครงการให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน และสนับสนุนให้ชุมชนมีบทบาทเป็นที่ปรึกษา วิทยากร และผู้จัดกิจกรรมหรือโครงการ เพื่อร่วมพัฒนาโรงเรียนให้เหมาะสมกับบริบทของชุมชน

1.2 ด้านการมีส่วนร่วมในการคิดวางแผน โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการประชุมระดมสมอง ใช้แบบสอบถามประเมินความสำคัญและคัดเลือกกิจกรรมหรือโครงการที่เหมาะสม มีการแต่งตั้งคณะทำงานร่วมวางแผนกลยุทธ์ด้านการสื่อสารและประชาสัมพันธ์ให้ทราบข้อมูลอย่างทั่วถึง รวมถึงเปิดช่องทางออนไลน์เพื่อให้ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นและสื่อสารกับโรงเรียนได้ตลอดเวลา

1.3 ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามแผน โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการลงมือทำกิจกรรมหรือโครงการด้วยกัน ซึ่งแบ่งหน้าที่และความรับผิดชอบตามความเชี่ยวชาญ และจัดตั้งคณะกรรมการทำงานซึ่งเป็นตัวแทนจากโรงเรียนและชุมชน เพื่อติดตามและปรับปรุงกิจกรรมหรือโครงการอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งมีช่องทางรับฟังความคิดเห็น เช่น กล่องรับข้อเสนอแนะหรือแบบสอบถาม เพื่อปรับแผนให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน

1.4 ด้านการมีส่วนร่วมในการกำกับ ติดตาม และประเมินผล โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนซึ่งเป็นตัวแทนจากทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการตรวจสอบความก้าวหน้า เสนอแนวทางการพัฒนา และใช้แบบสอบถามหรือใช้ช่องทางออนไลน์ให้ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชนร่วมประเมินผลกิจกรรมหรือโครงการ พร้อมทั้งเผยแพร่รายงานผลการประเมินในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เช่น อินโฟกราฟิกหรือวิดีโอ เพื่อให้ชุมชนรับรู้และมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดเป้าหมาย และออกแบบกิจกรรมเพื่อสร้างความรู้สึกร่วมกันเป็นเจ้าของร่วมกัน

รวมทั้งมอบบทบาทให้ชุมชนและหน่วยงานในชุมชนมีส่วนร่วมสนับสนุนทรัพยากร ร่วมดูแล และรักษาสิ่งที่สร้างขึ้นเพื่อความยั่งยืน พร้อมทั้งจัดงานสานสัมพันธ์ มอบเกียรติบัตรหรือรางวัล เพื่อเป็นขวัญกำลังใจให้กับชุมชนที่มีส่วนร่วมรับผิดชอบกิจกรรมหรือโครงการอย่างโดดเด่น

1.6 ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดความรู้และทักษะอาชีพให้แก่นักเรียน เปิดพื้นที่ในโรงเรียนให้ชุมชนจัดกิจกรรม เช่น ตลาดชุมชน ศูนย์กลางการเรียนรู้ และแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม รวมถึงสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อพัฒนากิจกรรมหรือโครงการที่ช่วยเพิ่มรายได้ และจัดกิจกรรมระดมทุน เช่น ผ้าป่าศิษย์เก่า หรือการแข่งขันกีฬา โดยให้รายได้บางส่วนกลับไปสู่ชุมชนผ่านการพัฒนาโครงการต่าง ๆ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพื่อจะได้นวัตกรรมที่เป็นรูปแบบที่จะนำไปสู่การพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

2.2 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล ซึ่งจะเป็ข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อสร้างคู่มือการพัฒนาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารโรงเรียนคุณภาพประจำตำบล

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562*. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- จันทร์ธิดา โสภา. (2560). การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- จารุวรรณ เนื่องราษฎร์. (2563). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนทุ่งศุขลาพิทยา “กรุงไทยอนุเคราะห์” อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี. ใน งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ณัฐธินิชา หมื่นหนู. (2555). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนกรณีศึกษา เทศบาลตำบลทะเลน้อย และเทศบาลตำบลพนาตุง อำเภอกวนขนุน จังหวัดพัทลุง. ใน วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศิลปศาสตร. มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมป์ฟอร์ด.
- ณัฐพันธ์ เขจรนันท์. (2551). พฤติกรรมองค์กร. กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดดูเคชั่น.
- นภัสสรณ์ ลานนาพันธ์. (2565). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในกลุ่มพัฒนาเครือข่ายคุณภาพการศึกษา อำเภอเชียงของ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4. ใน การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- นรินทร์ จงวุฒิเวศย์. (2550). แนวคิดแนวทางการพัฒนาชุมชน. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ประชา แสนเย็น. (2558). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก. ใน วิทยานิพนธ์ปริญาการศึกษาดุขบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ประมวล ไชยโคตร. (2560). การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปานระพี มหาสารโร. (2563). การพัฒนาแนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2. ใน ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- พรรณิดา อุทธา. (2565). แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- มนตรา ผลศรีธธา. (2557). พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.
- มหาวิทยาลัยรามคำแหง. (2556). *การมีส่วนร่วมในการทำงานของบุคลากร*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง (อัดสำเนา).
- รศ.ยานภิศ รัชตะวรรณ. (2561). กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสุขภาวะ. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 11(1), 231-238.
- “รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560.” (2560). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก. หน้า 1-94.
- วันชัย ปู่ทอง. (2565). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษาอำเภอแม่สายจังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3. ใน *การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- วิโรจน์ สารรัตน์. (2551). *การบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ทิพย์วิสุทธิ.
- สรายุทธ ธาณีพูน. (2566). แนวทางการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สันติ บุญภิรมย์. (2552). *การบริหารงานวิชาการ*. กรุงเทพฯ: บุ๊คพอยท์.
- สุขตา แดงสุวรรณ. (2558). การศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาขอคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. (2566). รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566. สุรินทร์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3.
- สุภัค ยมพุก และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2558). การบริหารสถานศึกษาและการรับรู้การสนับสนุน การปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่มที่ 4. วารสารมนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8(2), 78.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). แนวทางการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนมาตรฐานสากล ฉบับปรับปรุง. กรุงเทพฯ: ผู้พิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). คู่มือการดำเนินงานของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.
- สำราญ ทองมี. (2560). การนำเสนอรูปแบบการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสำหรับสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- สุทธิษา เพ็ญศรี. (2563). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 1. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.
- Ariful, H.K. (2 0 1 4). *Parental Involvement in the Secondary Schools in Bangladesh: Challenges and a Way Forward Master's Thesis Malaysia*. Monash University.
- Barnes, R.A. (2 0 1 5). *African American parents involvement in their children,schooling*. Dissertation Abstracts International.
- Becerra, G.V. (2 0 1 4). *Role perceptions of administrators and community representatives in participatory decision making*. Dissertation Abstracts International.
- Brittingham, B.M. (1998, August). Community attitudes toward education and levels of participation in school affairs. *Dissertation Abstracts International*, 49, 1406.

- Cohen, J. M. & Uphoff, N. T. (1980). *Participation place in rural development : Seeking clarity through specificity world development*. New York: Cornell University.
- Hakim, L. (2022). “Controlling role in collaborative and consultative community participation in education implementation of primary school. *Al-Ishlah : Jurnal Pendidikan*, 14(1), 329-334.
- Hamidun, E. (2021). Community participation management in education at public elementary school 04 Manggalewa.” Tarbawi. *Jurnal Kellmuan Manajemen Pendidikan*, 7(1), 17-24.
- Merrill, K and et al. (1989). The Technology Triangle : Linking Farmers. *Techonogy Transfer Agents and Agricultural Researchers*, 29(7), 415-417.
- Shadid, W. and et al. (1982). *Access and Participation: A Theoretical Approach in Participation of the Poor in Development*. Leiden: University of Leiden.
- Ziyan, Li. (2021, September). Parents' participation in school governance: dilemma and solution. *International Journal of Education and Management*, 6(3), 160-166.

INTEGRATING SICHUAN QINGYIN SINGING TECHNIQUES INTO SICHUAN ETHNIC OPERA: A CASE STUDY OF THE OPERA

JIANG JIE*

Min Jia¹, Manoon Tho-ard² and XueSheng Tan³

¹⁻²Academy of Arts and Philosophy, Shinawatra University, Thailand

³Academy of Vocal Opera, Sichuan Conservatory of Music, China

Corresponding Author's Email: 2053893692@qq.com

วันที่รับบทความ : 2 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 6 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 8 เมษายน 2568

Received 2 April 2025; Revised 6 April 2025; Accepted 8 April 2025

Abstract

This study examines the innovative application and integration of Sichuan Qingyin singing techniques within the Sichuan ethnic opera Jiang Jie. Through qualitative methods, including in-depth interviews, participant observations, literature analysis, and focus group discussions, the research explores how Qingyin vocal methods, such as the distinctive "Haha tune," melodic leaps, and refined breath control, enhance dramatic expression, musical richness, and cultural authenticity. The study also identifies strategies for preserving traditional Qingyin methods while fostering their adaptation in contemporary contexts. Findings underscore Qingyin's critical role in reinforcing regional musical and cultural identities and propose recommendations for its sustainable integration and innovative development in Sichuan ethnic opera.

Citation:

*

Min Jia, Manoon Tho-ard and XueSheng Tan. (2025). Integrating Sichuan Qingyin Singing Techniques Into Sichuan Ethnic Opera: A Case Study Of The Opera Jiang Jie. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 682-700.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

Keywords: Sichuan Qingyin, Jiang Jie, ethnic opera, singing techniques, cultural heritage, vocal innovation

Introduction

Opera, as an influential performing art, has evolved significantly within China's diverse cultural landscape, contributing remarkable works that reflect regional characteristics and national heritage. Among these, Sichuan ethnic opera stands out for its distinctive vocal tradition, known as Sichuan Qingyin. This vocal technique, characterized by a passionate and high-pitched style, significantly enhances the expressiveness and emotional resonance of performances, notably exemplified in the renowned opera Jiang Jie (Liu & Song, 2023). Sichuan Qingyin, recognized as an intangible cultural heritage since 2008, not only represents a critical component of regional identity but also contributes uniquely to China's broader cultural tapestry. Despite its cultural value, contemporary challenges such as changing audience preferences and the complexities involved in vocal training pose threats to its preservation and innovation.

Theoretically, investigating the integration of Sichuan Qingyin singing techniques into ethnic opera enriches the artistic repertoire and expressive capabilities of Chinese opera. The specialized vocal approaches, including intricate tonal variations and emotionally vivid performances, provide deeper insights into the fusion between traditional and contemporary musical elements. Practically, the effective application of Sichuan Qingyin in operatic works like Jiang Jie enhances the audience's immersive experience, creating powerful emotional connections between performers and viewers. Additionally, the vocal tradition's scientific characteristics and regional uniqueness offer valuable perspectives for vocal music education and performance innovation (Ran & Bai, 2020).

Therefore, exploring the inheritance, innovation, and practical application of Sichuan Qingyin singing techniques within Sichuan ethnic opera holds significant cultural and practical implications. It not only contributes to preserving a valuable intangible cultural heritage but also supports the ongoing artistic evolution and educational enrichment of Chinese national opera.

Objectives

1. To investigate the practical application of Sichuan Qingyin singing techniques in Sichuan ethnic opera, focusing specifically on the opera Jiang Jie, by analyzing how Qingyin techniques influence character portrayal, musical expression, and dramatic performance.

2. To examine the musical and cultural characteristics reflected by Sichuan Qingyin singing techniques within Sichuan ethnic opera, exploring the relationships among Qingyin's melodic structures, modes, qupai system, regional culture, and historical context.

3. To identify effective strategies and approaches for integrating Sichuan Qingyin singing techniques into Sichuan ethnic opera, proposing practical guidelines and recommendations for the inheritance, innovation, and sustainable development of Qingyin techniques in contemporary contexts.

Literature Review

1. Research on Sichuan Qingyin Singing Techniques

Zhang (2016) explored the distinctive features and comparative nuances between Sichuan Qingyin's "Haha Opera" and bel canto's "Flower Opera." He identified shared principles in breath control and resonance but emphasized critical differences in oral shape adjustments and vocal techniques. Zhang's analysis provides a foundational understanding of how Sichuan Qingyin uniquely integrates traditional and modern vocal methods.

Zhao (2018) investigated the impact of Sichuan Qingyin vocal training on general vocal performance, underscoring the method's regional characteristics and expressive power. The study demonstrated how specialized Qingyin techniques significantly enhance vocalists' expressiveness, highlighting its potential as both an artistic form and an effective vocal pedagogical approach.

Tian and Su (2020) conducted a detailed technical analysis of Sichuan Qingyin's signature "Haha Opera" technique. Their study examined distinctive elements, such as the rapid articulation and unique vocal ornamentation, emphasizing its importance for cultural heritage preservation and vocal education. This work emphasizes the artistic and instructional value embedded within traditional Qingyin singing methods.

2. Performance Analysis and Research of Opera "Jiang Jie"

Liang (2016) provided an in-depth technical examination of the vocal techniques used in the famous aria "The Liberation of Bashan and Shushui" from the opera Jiang Jie. Focusing on pronunciation, breath management, and emotional delivery, Liang offered practical insights into achieving an authentic and emotionally resonant performance.

Mao (2017) conducted comprehensive research on the musical performance characteristics of Jiang Jie, thoroughly examining melody structure, harmonic composition, and narrative integration. The study revealed the musical coherence within the opera, elucidating how singing techniques effectively support dramatic storytelling and emotional depth.

Xie (2012) focused specifically on the character portrayal of the protagonist, Jiang Jie, through vocal performance. By analyzing melody, rhythm, and lyrical content, Xie detailed how vocal nuances help vividly communicate Jiang Jie's revolutionary spirit, courage, and emotional intensity, contributing significantly to character development within the opera.

Jin (1992), from an international perspective, examined selected arias from Jiang Jie, analyzing their historical backgrounds and vocal interpretations. This research illuminated how Chinese ethnic opera's vocal traditions might be effectively introduced into global contexts, serving both as a cross-cultural bridge and as valuable resources for international vocal pedagogy.

Methodology

1. Population and Sample

This study investigates the inheritance and innovation of the Sichuan Qingyin singing technique in the opera Jiang Jie, focusing specifically on performers, music experts, cultural officials, and audience members familiar with Sichuan ethnic opera. Participants were selected from professional Sichuan-based performing arts groups, including the Sichuan Quyi Troupe, China Broadcasting Art Troupe, and Sichuan Conservatory of Music. A total of 24 participants comprised the study sample, categorized as follows: five opera performers and singers, seven academic experts specializing in Sichuan Qingyin, ten experienced audience members from Terengganu Concert Hall, and two cultural officials from Chengdu Ethnic Orchestra and Deyang Cultural Bureau. Participants were purposefully selected based on their expertise, stage experience, familiarity with Sichuan Qingyin, or their direct role in cultural policy and opera promotion.

2. Research Instruments

Qualitative research instruments used in this study included interview outlines, observation checklists, and literature research frameworks.

Interview Outlines: Semi-structured interview outlines were designed collaboratively by qualitative research experts and researchers. Questions were prepared to explore participants' experiences, perspectives, and insights related to the application and inheritance of Sichuan Qingyin techniques.

Observation Checklist: Structured observation checklists were employed during rehearsals and teaching sessions to record performers' vocal techniques, interactions, and learning dynamics in real-time.

Literature Research Framework: The literature review framework was developed to systematically organize scholarly contributions around historical contexts, theoretical underpinnings, artistic features, and future development trends of Sichuan Qingyin and the opera Jiang Jie.

Additionally, an iFlytek digital voice recorder (model: B1Y210) was utilized for accurate audio recordings during interviews and discussions.

3. Data Collection

The data collection process involved four qualitative methods: in-depth interviews, participant observations, literature analysis, and focus group discussions.

In-depth Interviews: Conducted face-to-face or via telephone with all 24 participants, these interviews captured detailed insights into participants' personal experiences, interpretations, and views regarding Qingyin techniques. Interviews were audio-recorded, transcribed verbatim, and confirmed by participants for accuracy.

Participant Observations: Researchers observed rehearsals of Jiang Jie performances and classroom settings where Qingyin techniques were taught. Detailed notes were systematically recorded, focusing on vocal and performance techniques, interactions, and educational approaches.

Literature Analysis: Comprehensive reviews were conducted using academic journals, theses, professional texts, and electronic databases (e.g., CNKI, Wanfang). Emphasis was placed on historical development, technique transmission, and contemporary application of Sichuan Qingyin in Chinese opera.

Focus Group Discussions: Group discussions conducted via video conferencing provided opportunities for participants to collectively explore challenges, experiences, and perspectives on Qingyin inheritance, innovation, and integration within contemporary opera performances. Discussions were carefully documented through audio recordings and researcher notes.

4. Data Analysis

Data were analyzed qualitatively, employing thematic analysis and content analysis techniques.

Thematic Analysis: All qualitative materials—including interview transcripts, observation notes, and group discussion recordings—were digitally archived and coded systematically. The coding scheme comprised three hierarchical levels, identifying participant group, individual participant, and specific thematic content.

Content Analysis: Researchers conducted cross-source comparisons to verify data consistency, reliability, and thematic coherence. Information from interviews was triangulated with observational data and literature findings to ensure comprehensive and credible interpretations.

To ensure methodological rigor, three validation techniques were employed: triangulation (cross-validation), expert review, and member checking. Experts in qualitative research and Sichuan Qingyin singing evaluated the analytical accuracy, while participants reviewed transcriptions to confirm data accuracy.

Results

1. Application and Innovation of Sichuan Qingyin Singing Techniques in the Opera Jiang Jie

The Sichuan ethnic opera Jiang Jie innovatively integrates traditional Sichuan Qingyin vocal techniques, effectively enhancing its artistic expression,

emotional depth, and regional character. The Qingyin singing style, distinctive for its rich vocal dynamics, unique timbral variations, and expressive melodic techniques, significantly contributes to the characterization and dramatic narrative within the opera.

A key Qingyin technique employed in the opera is the "haha tune," which relies on rapid articulation, staccato rhythms, and intricate melodic embellishments produced through controlled breath and agile tongue movements. In the aria "Five Continents People Laugh Together," the agile rhythm and melodic leaps vividly express optimism and resilience. Specifically, the repeated, quick articulation on syllables effectively generates a vibrant, laughter-like musical atmosphere, vividly highlighting Jiang Jie's emotional transition from suffering to revolutionary joy (Figure 1).

Figure 1 Part of edigree of Jiang – 1 (Yan & Yang, 2000)

Another critical Qingyin characteristic integrated into Jiang Jie is the strategic use of sudden melodic leaps and dramatic intervallic jumps. This technique is vividly demonstrated in the famous aria "Red Plum Blossom Praise," where bold octave leaps and expansive intervals vividly express Jiang Jie's fearless determination and inner strength amid adversity. The large descending octave jumps create a compelling vocal representation of Jiang Jie's profound emotional state, enhancing the audience's connection with her revolutionary ideals and courageous spirit (Figure 2).

Figure 2 Part of edegree of Jiang – 2 (Yan & Yang, 2000)

Qingyin's emotional versatility is also effectively harnessed in the opera. Different emotional layers, such as passion, sorrow, optimism, and resilience, are powerfully communicated through subtle variations in vocal timbre and melodic movements. For example, Qingyin's characteristic descending vocal style, employed in critical emotional passages, effectively deepens the portrayal of poignant and reflective moments. Particularly in the aria "Embroidered Red Flag," Jiang Jie's contemplative and emotional farewell is poignantly rendered through a descending melodic contour, capturing her deep longing, sacrifice, and unwavering revolutionary commitment.

Instrumental accompaniment elements typical of Sichuan Qingyin, including the rhythmic and decorative embellishments performed by traditional instruments such as erhu and pipa, further strengthen the opera's emotional resonance. Such embellishments enrich the melodic texture and intensify emotional expression, as seen in the aria "Revolution to the End Will Be Like Steel," where subtle rhythmic decorations reinforce the emotional intensity of Jiang Jie's internal struggle and pain, vividly portraying her unwavering resolve amid hardship.

Additionally, the traditional Qingyin structural approach of combining slow-paced and rhythmic vocal phrasing ("slow pulling and slow singing") has been thoughtfully adapted in Jiang Jie. In the aria "Don't Say Goodbye with Crying," this technique is utilized to express Jiang Jie's complex emotional state as she confronts sacrifice and bids farewell to her comrades. The extended musical phrases and deliberate pacing create an emotionally charged

atmosphere, allowing deeper exploration of Jiang Jie's inner world and enhancing audience empathy.

Overall, the deliberate and innovative application of Sichuan Qingyin singing techniques in the opera Jiang Jie demonstrates a harmonious integration of traditional vocal artistry within contemporary opera performance. These techniques not only preserve but also creatively adapt Sichuan's rich cultural heritage, significantly deepening the opera's emotional impact and artistic expressiveness. This case exemplifies a valuable model for future innovation in Chinese national opera, affirming the continued vitality and adaptability of traditional vocal techniques in modern performance contexts.

2. Sichuan Qingyin Singing Techniques and Cultural Identity in Jiang Jie

Sichuan Qingyin singing techniques vividly embody the unique musical and cultural identity of Sichuan ethnic opera, as distinctly exemplified in the opera Jiang Jie. Rooted deeply in Sichuan's rich cultural heritage, Qingyin singing carries a clear imprint of regional traditions, historical contexts, and literary influences, significantly enhancing the opera's artistic depth and cultural resonance.

The musical identity of Sichuan Qingyin is prominently reflected through its sophisticated Qupai system, which consists of eight major tune families and numerous minor melodic forms. Drawing inspiration from traditional Ming and Qing melodies, regional folk tunes, and local operatic styles, Sichuan Qingyin exhibits remarkable musical diversity. Its structural richness ranges from concise single-piece forms to elaborate multipart compositions, frequently incorporating traditional operatic structures like plate cavities (banci). This structural versatility allows Qingyin to adeptly express varied emotions and complex narratives, greatly enriching the musical texture of Sichuan ethnic opera, including Jiang Jie.

Moreover, Sichuan Qingyin's melodic characteristics distinctly reflect the regional cultural temperament. Predominantly based on the Gong (do) and Zheng (sol) modes, Qingyin melodies frequently employ distinctive melodic patterns such as the "high-falling" melodic line, notable for extensive descending contours that highlight introspective or emotional depth. Another typical melodic technique is the "wave-like" melodic pattern, characterized by alternating short ascending and descending intervals, creating a gentle, fluid expression. Additionally, "intervallic leaps" further enhance melodic expressiveness, effectively capturing dramatic tension and emotional intensity in critical narrative moments within the opera.

The strong cultural identity within Qingyin singing also emerges clearly from its historical and geographical contexts. Sichuan's unique cultural landscape, enriched by Bashu folk traditions, has significantly influenced Qingyin's development. Qingyin melodies and rhythmic patterns consistently incorporate elements from Sichuan folk music and mountain songs, naturally embedding regional character into operatic expressions. Historically, Qingyin flourished amidst Sichuan's prosperous urban culture, where performances in tea houses and public venues fostered its popularity and cultural significance. Thus, Qingyin singing naturally resonates with local audiences, reflecting the collective memories and shared emotions of Sichuan's people.

This distinct cultural identity is effectively harnessed in the opera Jiang Jie, where Qingyin singing techniques contribute meaningfully to both musical and dramatic presentations. For example, the careful integration of Sichuan Qingyin's signature vocal techniques, such as the "haha tune," vividly captures local expressiveness, highlighting emotional nuances unique to Sichuan culture. Furthermore, Qingyin's characteristic melodic structures, such as expansive melodic leaps and dynamic rhythmic variations, significantly deepen the audience's emotional engagement with the opera's central characters, particularly Jiang Jie herself.

Jiang Jie also effectively employs Qingyin's narrative capabilities derived from its deep literary connections. Many Qingyin pieces historically draw inspiration from Sichuan's rich storytelling and literary traditions, combining narrative depth with musical expressiveness. The opera leverages this tradition by utilizing thematic melodies associated with characters, thereby strengthening their narrative depth and emotional authenticity. Jiang Jie's thematic melodies, shifting expressively between heroic strength and emotional tenderness, not only enhance her personal portrayal but also firmly anchor her within Sichuan's regional cultural identity.

In summary, the careful application of Sichuan Qingyin singing techniques in Jiang Jie vividly captures and expresses Sichuan's distinctive cultural heritage. By integrating Qingyin's melodic diversity, rich Qupai structures, and regional cultural elements into contemporary opera performance, Jiang Jie successfully reinforces the cultural significance and artistic identity of Sichuan ethnic opera. This approach not only highlights Qingyin's unique artistic qualities but also demonstrates its continuing vitality and relevance within modern Chinese operatic practice.

3. Strategies for Integrating Sichuan Qingyin Singing Techniques into Sichuan Ethnic Opera: Heritage and Innovation

This study identified key strategies to effectively integrate Sichuan Qingyin singing techniques into Sichuan ethnic opera, with particular reference to the opera Jiang Jie. These strategies not only facilitate the preservation of Qingyin's cultural authenticity but also encourage innovative development in contemporary contexts.

Firstly, ensuring effective inheritance and protection of Sichuan Qingyin is crucial. Traditionally, Sichuan Qingyin has relied heavily on mentorship and family lineage for its transmission. While these traditional approaches have safeguarded Qingyin's unique artistic characteristics, they face modern

challenges such as declining interest among younger generations. To address this, governmental and cultural institutions have actively intervened by designating Qingyin as intangible cultural heritage, providing targeted financial support, and establishing training centers, such as the Chengdu Qingyin Training Institute, to cultivate younger performers systematically. These measures help secure Qingyin's future and maintain its distinctive local identity.

Secondly, innovative adaptation of traditional Qingyin techniques enhances their contemporary relevance and appeal. Qingyin's distinct vocal techniques, particularly the delicate breath control and unique embellishments such as the "haha tune," have significant potential for integration with modern vocal methods. For instance, in Jiang Jie, the composer creatively combines Qingyin breath techniques with modern ethnic vocal methods, creating emotionally rich and dramatically compelling vocal performances. The integration of Qingyin's characteristic breath control—marked by clear enunciation and emotional depth—with modern vocal approaches has enabled singers to deliver nuanced portrayals of characters, deeply resonating with contemporary audiences.

One illustrative example is the aria "I Devote My Youth to Communism," where Qingyin's breath control and articulation enhance the emotional intensity, vividly conveying Jiang Jie's revolutionary ideals and personal determination (Figure 3). By blending Qingyin techniques with modern vocal resonance methods, performers successfully achieve greater expressive power and vocal stability, demonstrating how traditional techniques can be revitalized through innovation.

Figure 3 Part of edigree of Jiang – 3 (Yan & Yang, 2000)

Another significant innovation is the refined use of Qingyin's "haha tune." Traditionally limited in range and resonance, the "haha tune" has been adapted in Jiang Jie by integrating resonance techniques from bel canto singing. This innovation significantly expands the vocal technique's expressive capabilities, enabling more versatile and impactful stage performances.

Additionally, the incorporation of traditional Sichuan Qingyin recitative (Daobai) enriches the dramatic quality of the opera. Unlike Western operatic recitatives, Qingyin recitative maintains musicality while clearly delivering narrative content. For instance, in the scene "Burying the Jiang Family Dynasty with Laughter," Daobai effectively conveys the psychological complexity and emotional tension between characters, enhancing audience engagement and narrative clarity.

Lastly, strategic innovation is evident in the combination of solo singing with chorus techniques influenced by traditional Qingyin's accompaniment forms. Chorus sections, acting as narrative commentary, amplify dramatic effects, providing emotional depth and contextual clarity. Such use is prominent in the chorus "Revolution to the End Like Steel," which utilizes collective vocal expression to highlight the emotional transformation and revolutionary fervor central to Jiang Jie's character (Figure 4).

Figure 1 Part of edegree of Jiang – 1 (Chinese Quyi Music Compilation National Editorial Committee, 2009).

In summary, by systematically integrating Sichuan Qingyin singing techniques into Sichuan ethnic opera through strategic inheritance, innovative adaptation of vocal techniques, and refined dramatic expression, Jiang Jie exemplifies successful cultural heritage preservation and artistic innovation. This approach not only revitalizes traditional Qingyin practices but also demonstrates their ongoing vitality and relevance in modern operatic performance contexts.

Discussion

This study comprehensively explored the application and innovative integration of Sichuan Qingyin singing techniques within Sichuan ethnic opera, especially through a detailed examination of the opera Jiang Jie. By analyzing Qingyin's unique techniques—such as breath control, melodic variations, the characteristic "haha tune," and refined articulation—this research revealed their significant role in enriching the musical expressiveness and dramatic depth of Sichuan ethnic opera. Qingyin's distinctive regional and cultural characteristics provided a clear pathway toward maintaining traditional authenticity while simultaneously pursuing artistic innovation.

Compared with previous studies, this research extends the findings of Zhang (2016), who primarily discussed the technical aspects of the "Haha tune." While Zhang emphasized breath control and resonance from a purely vocal perspective, this study further integrates these vocal techniques explicitly within dramatic contexts, demonstrating how Qingyin techniques enhance character portrayal and emotional expression in contemporary opera performances. Additionally, although Zhao (2018) highlighted the expressive power of Qingyin singing in vocal training, this study uniquely contributes by illustrating its practical application in a specific opera, Jiang Jie, thus bridging theoretical vocal training with real-world operatic performance.

Moreover, this research confirms and expands upon Tian and Su's (2020) technical analysis of Qingyin's distinctive elements. While their study emphasized the preservation value of Qingyin, the current research innovatively demonstrates practical pathways to merge Qingyin techniques with modern singing methods, suggesting feasible approaches to cultural innovation and contemporary relevance. This integrative perspective offers practical guidelines beneficial for performers, composers, and educators, providing clearer strategies for adapting traditional vocal artistry to modern aesthetic demands.

Furthermore, governmental and institutional roles highlighted in this study resonate with Liang's (2016) and Mao's (2017) recommendations on preserving intangible cultural heritage. However, the present research explicitly articulates specific strategies, including targeted educational programs and innovative performance adaptations, offering more detailed recommendations for cultural policy and institutional support.

Nevertheless, the study acknowledges certain limitations, such as the primary focus on a single opera and the regional concentration in Sichuan, suggesting that future research should broaden both geographic and thematic scopes to enhance generalizability.

Based on the research objectives and questions, this study draws the following conclusions:

1. Qingyin Singing Enhances Sichuan Ethnic Opera:

Qingyin singing techniques, as illustrated in the opera Jiang Jie, significantly enrich musical and dramatic expression, contributing to character development and emotional depth. Techniques such as the "haha tune" and breath control strengthen the audience's emotional connection and enhance cultural authenticity.

2. Musical and Cultural Identity Reinforced:

Qingyin singing distinctly reflects the cultural identity and aesthetic preferences of Sichuan ethnic opera, effectively conveying regional and historical characteristics. This identity not only increases the artistic uniqueness of ethnic opera but also plays a vital role in cultural preservation and audience engagement.

3. Integration Methods for Qingyin Singing Techniques:

Effective integration involves systematic educational initiatives, innovative musical composition, modernized vocal training methods, and targeted cultural outreach. These strategies ensure that Qingyin's traditional essence is preserved while simultaneously meeting contemporary artistic demands and audience expectations.

4. Promotion of Sustainable Development:

To ensure Qingyin's ongoing vitality, sustainable development strategies—including governmental support, cultural policy enhancement, talent cultivation, and new media outreach—are crucial. These measures collectively contribute to maintaining Qingyin's relevance and its ability to adapt and thrive within modern contexts.

Recommendation

To address the limitations identified in this study and to further enhance future research, the following recommendations are provided:

1. Expand the Scope of Opera Research:

Future studies should include a broader range of Sichuan ethnic operas beyond Jiang Jie to develop a more comprehensive understanding of Qingyin singing techniques. Additionally, cross-regional comparative analyses should be considered to better appreciate regional variations and influences.

2. Increase Sample Diversity and Size:

Future research should involve a larger and more diverse group of participants, including composers, educators, directors, and emerging artists, to capture more diverse perspectives and insights. Such inclusivity can significantly enhance the depth and breadth of the research findings.

3. Employ Mixed Research Methods:

Integrating qualitative methods with quantitative approaches, such as surveys and experimental studies, would help generate more generalizable and objective data. Mixed methodologies can enhance the robustness and applicability of research findings, providing deeper insights into Qingyin's impact on modern opera practice and audience reception.

References

- Chinese Quyi Music Compilation National Editorial Committee (2009). *Chinese Quyi Music Compilation: Sichuan volume (Vol. 1)*. China ISBN Center.
- Jin, S. (1992). *Discussion on the musical composition of the opera Jiang Jie—An exploration of national opera composition and traditional opera music techniques*. Art Panorama, (4), 31-36.
- Liu, J., & Song, T. Y. (2023). *Reconstruction and innovation of red classics: A review of the musical Jiang Jie*. People's Music, (06), 21-26.

- Liang, X. C. (2016). *An analysis of the singing techniques of the opera Jiang Jie's excerpt Bashan Shushui Yao Jiefang* (Master's thesis, Sichuan Normal University).
- Mao, H. M. (2017). *The musical expression and singing analysis of the opera Jiang Jie* (Master's thesis, Nanjing Normal University).
- Ran, H. M., & Bai, X. (2020). The stage inheritance model of traditional music: A case study of Sichuan Qingyin. *Yellow River's Voice*, (18), 14-15+18.
- Tian, J. D., & Su, Y. M. (2020). An analysis of the singing methods of Sichuan Qingyin's "Hahaqiang." *Sichuan Drama*, (09), 86-89.
- Xie, M. K. (2012). *The musical imagery of Jiang Jie and the analysis of its singing passages in the opera Jiang Jie* (Master's thesis, Xi'an Conservatory of Music).
- Yan, S., & Yang, M. (Composers). (2000). *Jiang Jie: An opera in seven acts (Full score)*. Shanghai Music Publishing House.
- Zhang, X. D. (2016). *A comparative study of Sichuan Qingyin's "Haha Tune" and bel canto "Coloratura"* (Master's thesis, Southwest Jiaotong University).
- Zhao, B. (2018). The influence of Sichuan Qingyin's vocal training techniques on vocal performance. *Sichuan Drama*, (01), 175-177.

แนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1*
GUIDELINES FOR THE ADMINISTRATION OF THE STUDENT SUPPORT
SYSTEMS BASED ON SANGAHAVATTHU 4 PRINCIPLES OF
EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS UNDER SUKHOTHAI
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ล่อ วิลัย¹, วัชรกร เคยบรรจง², ประชาธิรัฐ วงศ์ข้า³ และ นรงค์ โสภา⁴

Laor Wilai¹, Watcharakorn Kaebanjong², Pracharat Wongkham³ and Narong Sopa⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

¹⁻⁴Western University, Thailand

Corresponding Author's Email: asiriporn1993@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 9 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 10 เมษายน 2568

Received 5 April 2025; Revised 9 April 2025; Accepted 10 April 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนตามหลัก สังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
สุโขทัย เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังคห
วัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำแนก
ตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการ

Citation:

* ล่อ วิลัย, วัชรกร เคยบรรจง, ประชาธิรัฐ วงศ์ข้า และ นรงค์ โสภา. (2568). แนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ
นักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 701-717.

Laor Wilai, Watcharakorn Kaebanjong, Pracharat Wongkham and Narong Sopa. (2025). Guidelines For The
Administration Of The Student Support Systems Based On Sangahavatthu 4 Principles Of Educational
Institution Administrators Under Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1. Modern Academic
Development and Promotion Journal, 3(2), 701-717.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

บริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 214 คน เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วน 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.83 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการทดสอบ ค่า F-test (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า 1) แนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมอยู่ระดับมาก มีค่าเฉลี่ยสูงสุดไปหาลำต่ำสุด ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รองลงมาคือ การคัดกรองนักเรียน การส่งต่อ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ส่วนที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข 2) การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นที่มีต่อแนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง การคัดกรองนักเรียน แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่าง จำแนกตามระดับการศึกษา การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข และการส่งต่อ ไม่แตกต่าง นอกนั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ไม่แตกต่าง 3) แนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ได้จากการสัมภาษณ์ พบว่า ผู้บริหาร ครู ช่วยเหลือนักเรียนตามขั้นตอน แบ่งเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา รู้จักนักเรียนรายบุคคล คัดกรองส่งเสริมพัฒนา การป้องกันแก้ไขปัญหาและส่งต่อ

คำสำคัญ: การบริหาร, ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, หลักสังคหวัตถุ 4

Abstract

This research has the following objectives: 1) To study the administrative level of the student care and assistance system according to the principles of Sanghawattthu 4 of educational institutions under the Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1. 2) To compare the level of administration of the student support system according to the principles of Sanghawattthu 4 of

educational institutions under the Sukhothai Primary Educational Service Area Office, Area 1, classified by position. Education level and work experience 3) To study the guidelines for the administration of the student support system according to the principles of Sanghawattthu 4 of educational institutions under the Sukhothai Primary Educational Service Area Office, Area 1. The sample group included 214 teachers and educational personnel. The research instrument was a 5-point scale questionnaire with an IOC between 0.67-1.00 and a reliability of 0.83. Statistics used included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and analysis of reliability. One-way variance of the F-test (One-Way ANOVA)

The research results showed that: 1) Guidelines for the administration of the student support system according to Sanghawattthu principles 4 of the educational institutions under the Sukhothai Primary Educational Service Area Office, Area 1 Overall it is at a high level. The highest to lowest average is knowing students individually, followed by student screening. Forwarding Student promotion and development. The lowest average part It is prevention, help and correction. 2) Comparison of the level of opinions towards the administration guidelines for student care and support systems according to the principles of Sanghawattthu 4 of educational institutions under the Sukhothai Primary Educational Service Area Office 1 Classified by position student screening they are significantly different at the .05 level, otherwise they are not different. Classified by educational level prevention, assistance and correction, and referrals are not different. Other than that, they are significantly different at the .05 level. Classified by work experience are not different. 3) Guidelines for managing the student care system according to the principles of Sanghawattthu 4 of educational institutions under the Sukhothai Primary Educational Service Area Office, Area 1. From interviews, it was found that administrators and teachers help students according to the steps. Divide into normal groups, risk

groups, problem groups, get to know individual students, screen, promote development. Prevention, problem solving and forwarding

Keywords: Administration; Student support system; Sangahavatthu 4 Principles

บทนำ

การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการ ด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้ว ยังเป็นการป้องกันภัยอันตรายจากสังคมยุคใหม่ เนื่องจากสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ทั้งในด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ ได้ส่งผลกระทบต่อบุคคลในสังคมในปัจจุบัน ดังนั้น การพัฒนานักเรียนให้เป็นไปตามความมุ่งหวังทางการศึกษาที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จึงจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะครู อาจารย์ในโรงเรียน ซึ่งตามปกติจะมีครูที่ปรึกษาเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อการดูแลช่วยเหลือ นักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรัก และมีเมตตาต่อศิษย์ และภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้เติบโตเจริญงอกงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2554)

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีหน้าที่ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ อย่างมีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานโดยการมีส่วนร่วมของบุคคลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อันได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย ที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพ การดูแลช่วยเหลือ นักเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ให้เป็นคนที่มีคุณภาพ สามารถใช้ชีวิตอยู่อย่างมีความสุข การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงนับว่ามีความจำเป็นที่สถานศึกษาต้องนำไปปฏิบัติให้เกิดเหตุผลกับนักเรียนอย่างสูงสุด เป็นระบบ ต่อเนื่องและยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547) สถานศึกษาซึ่งเป็นหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้เรียนและช่วยแก้วิกฤตทางสังคม จึงควรนำเอากระบวนการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทของตนเอง โดยบุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกคนทุกฝ่ายต้องร่วมมือกันดำเนินงานให้บรรลุผลและผู้บริหาร

จะต้องเอาใจใส่ดูแลนักเรียนในความดูแลทุกคนอย่างเต็มความสามารถ เต็มที่ เต็มเวลา ด้วยความรัก ความเอื้ออาทร ความเข้าใจอย่างกัลยาณมิตร เพื่อให้ความช่วยเหลือได้ทั้งในเชิงสร้างภูมิคุ้มกัน และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหา การส่งเสริมการพัฒนาตามศักยภาพ ตลอดจนสามารถแก้ปัญหา เบื้องต้นได้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครอบคลุม 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองสุโขทัย อำเภอด่านลายหอย อำเภอคีรีมาศ อำเภองกงไกรลาศ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนในเขตพื้นที่ จำนวน 121 โรงเรียน นักเรียนทุกระดับชั้น จำนวน 16,717 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1, 2563) จากสภาพบริบทดังกล่าวได้มีการวิเคราะห์ถึงสภาพปัญหา พบว่า เด็กเยาวชนที่เป็นนักเรียนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอื่น ๆ บางส่วนมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น ขาดหลักยึดเหนี่ยวทางจิตใจไม่เห็นความสำคัญของศาสนาและค่านิยมความเป็นไทย ติดเพื่อน ติดสื่อออนไลน์ และให้ความสำคัญกับวัตถุมากกว่าความมีคุณธรรมน้ำใจ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ดังนั้น การนำหลักสังคหวัตถุ 4 มาประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เป็นแนวทางในการพัฒนางาน ที่สอดคล้องกับคุณธรรม จริยธรรม สู่เป้าหมายในการพัฒนางานและสามารถบูรณาการโดยเน้น ยึดหลักธรรม สังคหวัตถุ 4 ประกอบด้วย ทาน ปิยวาจา อตถจริยา และสมานัตตตา เป็นหลักธรรมที่คอยช่วย ยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้อื่น ผูกไมตรี เอื้อเฟื้อ และเกื้อกูล หรือเป็นหลักการสงเคราะห์ซึ่งกันและกัน ทั้งเป็นหลักธรรมในการครองใจ ครองคน ครองงาน บูรณาการการพัฒนาด้านการบริหารงานระบบช่วยเหลือนักเรียน ให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีระหว่าง วัด บ้าน โรงเรียน พร้อมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ซึ่งผลการวิจัยที่ได้ จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการในสถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้มีแนวทางในการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักสังคหวัตถุ ๔ ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เพื่อให้การศึกษาค้นคว้า ครั้งนี้บรรลุมัตถุประสงค์ของการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการ หลักการและวิธีการบริหารวิชาการของสถานศึกษา ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการสังคหวัตถุ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ดังนี้

การบริหารงานวิชาการเป็นงานหลักและเป็นหัวใจที่สำคัญต่อการบริหารงานในสถานศึกษา ที่ต้องอาศัยศาสตร์และศิลป์มาดำเนินการ ให้นักเรียนมีประสิทธิภาพบรรลุ มัตถุประสงค์ของหลักสูตรสถานศึกษา เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน และสามารถสร้างนักเรียนให้มีคุณภาพมีความรู้ มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำไปใช้ดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข และบรรลุจุดหมายและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และแก้ไข (ฉบับที่ 1) พุทธศักราช 2545 จึงจำเป็นที่ผู้บริหารการศึกษาจะต้องทำ ความเข้าใจ และหมั่นศึกษาวิเคราะห์ ระบบการบริหารสถานศึกษานั้นมีปัจจัยหรือระบบที่ต้องคำนึงถึงด้วยกัน 4 ระบบ ได้แก่ โครงสร้างของระบบการบริหาร ระบบตัวบุคคล การสร้างความสัมพันธ์กลุ่มและระบบแรงจูงใจ วัฒนธรรมขององค์กร และการเมืองในองค์กร ซึ่งมีทั้งแง่บวกและแง่ลบ และผู้นำต้องเข้าใจว่าสถานศึกษาดำรงอยู่ในสภาวะแวดล้อมซึ่งมีทั้งที่ใกล้ตัว คือ สายงานที่โยงใยไปสู่เบื้องบนของการบังคับบัญชา และสภาวะของสังคมของชุมชนและท้องถิ่น การสรรหาและแต่งตั้ง คณะกรรมการสถานศึกษาก็มีมัตถุประสงค์ทั้งเพื่อให้การบริหารสถานศึกษา มี

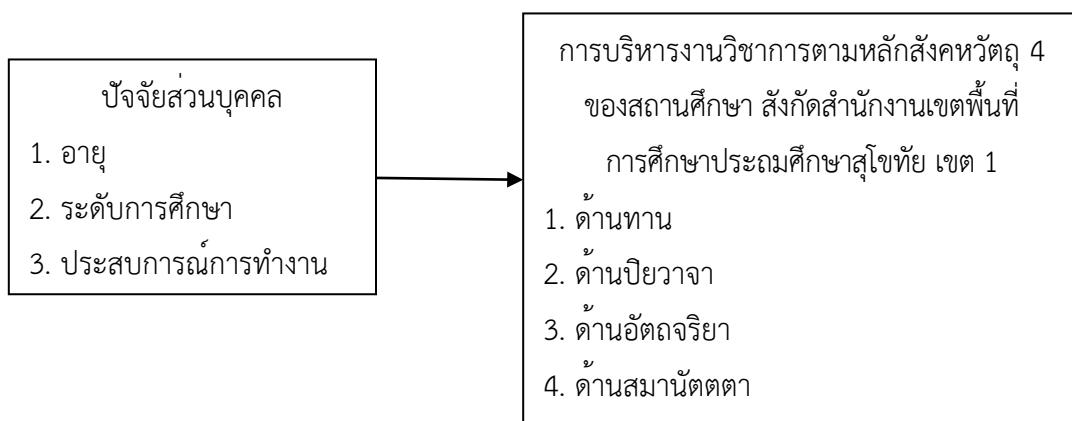
องค์คณะบุคคล รับผิดชอบ และเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับผู้นำชุมชนและท้องถิ่น เพื่อให้สถาบันการศึกษาเป็นสถาบัน ของท้องถิ่นตอบสนองต่อปัญหาและความจำเป็นพื้นฐานของท้องถิ่น อีกทั้งเป็นผู้นำความคิด และแหล่งเผยแพร่ทางวัฒนธรรมความรู้ให้ท้องถิ่นได้ด้วย

หลักการบริหารการศึกษา จัดเป็นหลักเกณฑ์ที่ผู้บริหารใช้ในการบริหารงาน เพื่อให้การบริหารงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมาย โดยดูที่บรรดากิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นในองค์การ หรือสถาบันการศึกษา สิ่งที่จะช่วยให้กิจกรรมต่าง ๆ ที่จัดขึ้นประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายได้ ขึ้นอยู่กับผู้บริหารที่จะใช้ได้ถูกต้องเหมาะสมเพียงใด ผู้บริหารที่มีคุณภาพย่อมต้องทำการบริหารอย่างมีหลักเกณฑ์และมีขั้นตอนในการดำเนินงานได้เหมาะสม สำหรับการวางแผนทางการศึกษาก็ได้อาศัยหลักการวางแผนโดยทั่วไปมาประยุกต์ใช้ คือ การวางแผนทางการศึกษานั้นจะระบุถึงเป้าหมายที่ตั้งอยู่บนบทบาทของการศึกษาในสังคมนั้น มีการกำหนดสถานะในปัจจุบัน พิจารณาถึงความต้องการและเป้าหมายในอนาคต มีการกำหนดวิธีดำเนินการหรือหนทางที่จะทำให้เป้าหมายสัมฤทธิ์ผล ตลอดจน กระบวนการวางแผนจะต้องพิจารณาถึงสภาพทางสังคมเศรษฐกิจ และการเมือง และได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่ายในระหว่างการทำงานจะมีการประเมินหรือวิเคราะห์ผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อดูว่าเป้าหมายประสบผลสำเร็จหรือไม่ และจะต้องแก้ไขปรับแผนเพื่อการปรับปรุงอย่างไร ผู้วิจัยได้ประมวลข้อควรคำนึงในการวางแผนการศึกษาที่ดีพอสรุปได้ดังนี้ 1) การวางแผนการศึกษาจะต้องเป็นการมองไปข้างหน้าและตั้งอยู่บนพื้นฐานความต้องการในอนาคต 2) การวางแผนการศึกษาจะต้องสอดคล้องกับการวางแผนประเทศ 3) การวางแผนการศึกษาจะต้องเป็นกระบวนการต่อเนื่องและมีจุดยืนที่แน่นอน 4) การวางแผนการศึกษาเป็นสิ่งที่เป็นไปได้และนำออกปฏิบัติได้ 5) การวางแผนการศึกษาจะต้องเกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายอย่างต่อเนื่อง 6) การวางแผนการศึกษาจะต้องใช้ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญต่าง ๆ 7) เนื้อหาและขอบข่ายของการวางแผนการศึกษาจะต้องมีการกำหนดจากความต้องการของปัจเจกบุคคลและกลุ่ม 8) ควรเน้นความสำคัญของสถิติการศึกษาที่มีต่อการวางแผนการศึกษา 9) การวิจัยเป็นพื้นฐานของการวางแผนการศึกษา 10) การวางแผนการศึกษาจะต้องมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง 11) การวางแผนการศึกษาต้องให้อโอกาสสำหรับการปรับ เพื่อการดำเนินงานในขั้นต่อไป

สำหรับหลักสังคหวัตถุ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมที่สำคัญทางพุทธศาสนา ต่อการดำเนินชีวิตของประชาชน ซึ่งสามารถอำนวยความสะดวกให้มองเห็นเป็นรูปธรรม ได้ดังนี้ 1. ยังประโยชน์ให้บุคคล ดำรงตนอยู่ได้ในสังคมด้วยความปกติสุข 2. ยังประโยชน์เป็นเครื่องยึดเหนี่ยวน้ำใจ และ

สมานไมตรีระหว่างกัน 3. ยังเป็นเครื่องมือที่ใช้ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ให้มีความเคารพนับถือกันตามสมควรแก่ฐานะ 4. เป็นเครื่องมือประสานองค์กรต่าง ๆ ของสังคมทุกภาคส่วนให้คงอยู่และดำเนินไปด้วยดี 5. เป็นเครื่องส่งเสริมศีลธรรมและป้องกันความประพฤติที่เสื่อมเสียของคนในสังคม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการตามหลักสังกัด 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ผู้วิจัยได้นำมากำหนดกรอบแนวคิด ในการวิจัย ดังภาพที่ 1

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังกัด 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครู ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำนวน 1,278 คน

กลุ่มตัวอย่าง แบ่งออกเป็นผู้บริหาร จำนวน 24 คน และครู จำนวน 190 คน รวม 214 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม มี 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำแนกคำถามออกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Scale) ชนิด 5 ระดับของ Likert (บุญชม ศรีสะอาด, 2553) และแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi Structure Interview) ผู้บริหารในสถานศึกษาที่มีผลการจัดการจัดการศึกษาดีเด่น เป็นผู้ให้ข้อมูลคนสำคัญ (Key informant interview) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scales) 5 ระดับ จำนวน 50 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า มาตราส่วน 5 จุด มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00 มีค่าความเที่ยง เท่ากับ 0.89

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ทำหนังสือจากต้นสังกัดเสนอขออนุญาตจากสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 พร้อมกับแบบสอบถามเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยด้วยตนเอง
2. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง
3. ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้รับรางวัลดีเด่นด้านการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำนวน 5 คน

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของการทดสอบค่า F (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักสังกัดหมวด 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

แนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.48	0.32	1	มาก
ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.45	0.36	2	มาก
ด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียน	4.28	0.29	4	มาก
ด้านการป้องกัน ช่วยเหลือ และแก้ไข	4.10	0.30	5	มาก
ด้านการส่งต่อ	4.30	0.33	3	มาก
รวม	4.32	0.25		มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังกัดหมวด 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D = 0.25) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\bar{X} = 4.48$, S.D = 0.32) รองลงมาคือ ด้านการคัดกรองนักเรียน ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.36) ด้านการส่งต่อ ($\bar{X} = 4.30$, S.D. = 0.33) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.29) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.30) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า

1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนให้ความร่วมมือกับโรงเรียนในการให้ข้อมูล รองลงมาคือ บุคลากรในโรงเรียนให้ความร่วมมือปฏิบัติตามแผนงานเกี่ยวกับการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ผู้บริหารและครูที่ปรึกษาได้ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

2) ด้านการคัดกรองนักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ครูที่ปรึกษานำผลการประเมินนักเรียนกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา รายงานให้ผู้บริหารทราบ เทอมละ 1 ครั้ง รองลงมา คือ ครูที่ปรึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมนักเรียน โดยการแบ่งกลุ่ม

นักเรียนอย่างถูกต้อง และเหมาะสม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการจัดเกณฑ์การแบ่งกลุ่มนักเรียน

3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูที่ปรึกษาจัดกิจกรรมชุมนุมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนตามความสมัครใจ ความถนัดของนักเรียน รองลงมา คือ ครูที่ปรึกษาจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนได้สอดคล้องกับความสามารถและความต้องการของนักเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครูที่ปรึกษาได้จัดกิจกรรมโฮมรูมในเรียนอย่างสม่ำเสมอ

4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูที่ปรึกษาดูแลเอาใจใส่นักเรียน โดยการออกเยี่ยมบ้าน เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียนตามระบบดูแลช่วยเหลือ รองลงมา คือ ครูที่ปรึกษาและผู้บริหารตรวจสอบ ติดตามผลการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนจากกลุ่มเสี่ยงหรือมีปัญหา เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครูที่ปรึกษาเห็นความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน

5) ด้านการส่งต่อ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด โรงเรียนติดตามผลการส่งต่อนักเรียนกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อการแก้ปัญหา รองลงมา คือ ครูที่ปรึกษาได้รวบรวมข้อมูลและจัดทำรายงานผลการส่งต่อนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ โรงเรียนมีการส่งต่อนักเรียนกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อแก้ปัญหา

2. การเปรียบเทียบระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ด้านการคัดกรองนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข และด้านการส่งต่อ ไม่แตกต่างกัน นอกนั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 พบว่า

1) แนวทางการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 ให้สัมภาษณ์ว่า "ผู้บริหารและครูรวบรวมข้อมูลพื้นฐานของนักเรียนเป็นรายบุคคล เตรียมเครื่องมือเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคลและนำเครื่องมือไปใช้เก็บข้อมูล โดยใช้แบบ SDQ/แบบเยี่ยมบ้าน ในการคัดกรองและเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล "

2) แนวทางการคัดกรองนักเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 3 ให้สัมภาษณ์ว่า “ผู้บริหารและครูร่วมกันวางแผนการดำเนินการคัดกรองนักเรียนตามเกณฑ์ที่กำหนด คณะกรรมการการคัดกรองและกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมายในการคัดกรอง สรุปผลการจำแนกนักเรียนเป็นกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มมีปัญหา และนำไปปรับปรุงพัฒนาระบบการคัดกรอง”

3) แนวทางการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 4 ให้สัมภาษณ์ว่า “จัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมกิจกรรมเยี่ยมบ้าน กิจกรรมโฮมรูม สร้างความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน ประชุมผู้ปกครอง กิจกรรมชุมชน/ชมรม กิจกรรมพัฒนาให้เหมาะสมกับกลุ่มนักเรียน และจดหมายข่าวอื่น ๆ”

4) แนวทางการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 1 ให้สัมภาษณ์ว่า “ให้คำปรึกษาเบื้องต้นและช่วยเหลือเบื้องต้น ใช้กิจกรรมเสริมหลักสูตร การใช้กิจกรรมในห้องเรียน กิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน กิจกรรมซ่อมเสริมและประสานความร่วมมือกับผู้ปกครองในการช่วยเหลือแก้ไข”

5) แนวทางการส่งต่อ ผู้ทรงคุณวุฒิคนที่ 5 ให้สัมภาษณ์ว่า “ครูและผู้บริหารดำเนินการส่งต่อภายในไปยังบุคคลหรือฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ผู้รับนักเรียนที่ส่งต่อได้เตรียมการให้การช่วยเหลือ แล้วสรุปข้อมูลส่วนตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการช่วยเหลือและวิธีการช่วยเหลือ ให้ผู้ที่รับการช่วยเหลือนักเรียนรับทราบ โดยมีแบบบันทึกการส่งต่อหรือแบบประสานงานขอความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง และติดตามผลการช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ”

สรุปแนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ดังนี้

- 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีข้อเสนอแนะ 2 แนวทาง
- 2) แนวทางการคัดกรองนักเรียน มีข้อเสนอแนะ 3 แนวทาง
- 3) แนวทางการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน มีข้อเสนอแนะ 5 แนวทาง
- 4) แนวทางการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข มีข้อเสนอแนะ 2 แนวทาง
- 5) แนวทางการส่งต่อ มีข้อเสนอแนะ 6 แนวทาง

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ได้พบประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผลหลายประการ ดังนี้

1. ระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการทำงานที่เป็นระบบมีขั้นตอน วิธีการทำงานที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพและหลักฐานที่ตรวจสอบได้ มีการประสานความร่วมมือของบุคคลที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งภายในโรงเรียนและภายนอกโรงเรียน ประกอบด้วย คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน เพื่อให้ นักเรียนรู้จักและเข้าใจตนเองและครู และรู้จักนักเรียนมากขึ้น สามารถส่งเสริมและป้องกัน ปัญหาผู้เรียนได้ ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกันและช่วยเหลือนักเรียนและการส่งต่อนักเรียน สอดคล้องกับแนวทางของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2546) ที่กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน วิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน การป้องกัน และแก้ปัญหาให้นักเรียน และการส่งต่อนักเรียน และสอดคล้องกับ สุลาสัย ทองดี และธีระพงษ์ สม เขาใหญ่ (2561) วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า 1) แนวทาง การพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการส่งต่อนักเรียน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ส่วนด้านการคัดกรองนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

จากผลการวิจัยพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล อาจเป็นเพราะว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจะต้องมีกระบวนการการวางแผนและมีปฏิทิน ปฏิบัติงานและการจัดเก็บข้อมูลพื้นฐานนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นขั้นตอนแรก โดยจะแต่งตั้ง คณะกรรมการดำเนินงานเตรียมความพร้อม ผู้บริหารและครูที่ปรึกษาได้ดำเนินงานตาม แผนปฏิบัติงานเกี่ยวกับการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูที่ปรึกษาจัดทำข้อมูลพื้นฐานนักเรียน

ทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านความรู้ความสามารถ ด้านสุขภาพ ด้านครอบครัว และด้านอื่น ๆ ที่พบเพิ่มเติม เพราะการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เป็นวิธีการสำคัญที่จะสามารถช่วยให้ครูทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อนของนักเรียนแต่ละคน โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ซึ่งจะต้องเลือกวิธีการและเครื่องมือหรือเทคนิคต่าง ๆ เพื่อประสิทธิภาพในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และสามารถนำไปวางแผนเพื่อให้การช่วยเหลือ ป้องกันและส่งเสริมพัฒนาการของนักเรียนแต่ละคนได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดของ กรมสุขภาพจิต (2546) ได้กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนว่าเป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน พร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคคลที่เป็นหลักในการดำเนินงานดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอก รวมทั้ง การสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียนด้วย และสอดคล้องกับ The Calhoun School (2003) ที่ได้มีการนำระบบการให้คำปรึกษาไปใช้ในโรงเรียนโดยยึดหลักสำคัญที่ว่า “นักเรียนแต่ละคนก็มีพัฒนาการทางด้านอารมณ์ที่แตกต่างกัน จึงจัดให้มีครูหรือทีมที่คอยให้คำปรึกษาแก่นักเรียนเป็นรายบุคคลเพื่อให้สามารถดูแลนักเรียนได้อย่างทั่วถึง” โดยครูที่ปรึกษาของนักเรียนจะได้มีโอกาสพบปะกับผู้ปกครองของนักเรียนเป็นรายบุคคล อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง แต่จะมีความแตกต่างระหว่างนักเรียนระดับประถมและมัธยม ในการทำหน้าที่ของครูที่ปรึกษา คือ นักเรียนระดับประถมจะมีครูที่ปรึกษาหรือทีมที่ปรึกษาเป็นครูประจำวิชาหรือครูประจำชั้น ที่ทางโรงเรียนมอบหมายให้ดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่นักเรียนระดับมัธยมจะมีการคละระดับชั้น เป็นกลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มจะมีนักเรียนหลายระดับ ซึ่งนักเรียนสามารถร่วมกันเลือกครูที่ปรึกษาที่เขาต้องการมาดูแล และในด้านสังคมความเป็นอยู่ รวมทั้ง ประสานงานระหว่างโรงเรียนนักเรียนและผู้ปกครองอีกด้วย จะเห็นได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอน ระบบพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน และมีครูที่ปรึกษา บุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาได้มีส่วนเกี่ยวข้องร่วมกันเข้าไปแก้ไข ปัญหาของผู้เรียนให้ตรงกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนและให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีการพัฒนานตนเอง แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลา เพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์โดยจะแบ่งองค์ประกอบสำคัญเป็น 5 องค์ประกอบ คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ปัญหา และ 5) การส่งต่อนักเรียน

2. เปรียบเทียบระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังกัด 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่า จำแนกตามตำแหน่ง ด้านการคัดกรองนักเรียน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน จำแนกตามระดับการศึกษา ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข และด้านการส่งต่อ ไม่แตกต่างกัน นอกนั้นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า แนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา มีสภาพบริบทปัญหาที่ไม่ต่างกัน ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นกระบวนการดำเนินงานที่มีหน้าที่ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ ขั้นตอน มีครูที่ปรึกษา เป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา อาทิเช่นคณะกรรมการสถานศึกษาผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพ การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียนทุกคนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ เป็นพลเมืองที่ดีของสังคมในอนาคต สามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุข สอดคล้องกับ รัชฎ์ วัฒนธรงค์, อธิปไตย วัฒนธรงค์ และสุเทพ เมย์ไธสง (2565) ที่วิจัยเรื่อง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มพระธาตุอุโมงค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มพระธาตุอุโมงค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็น การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มพระธาตุอุโมงค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามอายุโดยรวมไม่แตกต่างกัน สำหรับรายด้านปรากฏว่า ด้านการคัดกรองนักเรียน และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ในทุกด้านจำแนกตามระดับการศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 ในทุกด้าน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก จึงควรมีการวางแผนพัฒนาด้านการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้กับผู้บริหารทุกระดับ ให้มีความรอบรู้ และมีกระบวนการดำเนินงานอย่างมีขั้นตอน วิธีการกระทำที่ช่วยสนับสนุนส่งเสริม พัฒนานักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และมีคุณภาพ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ชัดเจน ควบคู่ไปกับภาคีเครือข่าย รวมทั้งการทำงานที่มีประสิทธิภาพ ประสิทธิผล ตรวจสอบได้ เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ดังนั้น สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้เป็นแนวปฏิบัติที่ดี เพื่อพัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามหลักสังคหวัตถุ 4 ให้อยู่ในระดับดียิ่งขึ้น
2. จากผลการวิจัยพบว่า ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด อยู่ในระดับมาก ดังนั้น ผู้บริหารและครูที่ปรึกษาควรให้ความสำคัญในการป้องกันและแก้ไขปัญหา นักเรียน เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันให้เข้มแข็ง และเพิ่มประสิทธิผลด้านการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 และสังกัดอื่นๆ
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับแนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนแนวใหม่ เพื่อให้ทันสมัย และหารูปแบบใหม่ด้านการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนาเพื่อเป็นการพัฒนานักเรียนให้มีความสมบูรณ์ทุกด้าน และมีความสุขในสังคม
3. ควรศึกษาและประเมินการดำเนินการของระบบดูแลช่วยเหลือในสถานศึกษา ในผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1

เอกสารอ้างอิง

- กรมสุขภาพจิต. (2546). *คู่มือครู ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 ช่วงช่วงชั้นที่ 2*.
นนทบุรี: โรงพิมพ์กองสุศึกษา.
- ณัฏฐ์ แสนณรงค์, อธิภัทร์ ถิ่นแสนดี และสเทพ เมยไชสง. (2565), การบริหารงานระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มพระธาตุอุโมงค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. *วารสารการบริหารการศึกษา มจร.วิทยา
เขตร้อยเอ็ด*, 2(1), 1-12
- บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุริยวิสาสน์
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1. (2563). *แผนปฏิบัติการประจำปี
2563*. สุโขทัย: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตนักเรียน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2546). *แนวทางการดำเนินงานระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุ
ภัณฑ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *แนวทางการดำเนินงานระบบดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุ
ภัณฑ์.
- สำนักงานคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2554). *แนวทางการดำเนินระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียนสำหรับโรงเรียนขนาดเล็ก*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์
การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สุลาลัย ทองดี และธีระพงษ์ สมเขาใหญ่. (2561). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบ
ดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครศรีธรรมราช เขต 2*. *วารสารสังคมศาสตร์และ
มานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 3(1), 45-53.

The Calhoun School. (2003). *Advisory System*. Retrieved 10 October 2022. From
<http://www.Calhoun.org/system.htm> 55.

การบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2*
SUPPLY MANAGEMENT BASED ON THE PRINCIPLES OF GOOD
GOVERNANCE OF EDUCATIONAL INSTITUTION ADMINISTRATORS
UNDER TRANG PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE

ลออ วิลัย¹, นรงค์ โสภา², วชิรากร เคยบรรจง³ และ ประชารัฐ วงศ์ข้า⁴

Laor Wilai¹, Narong Sopa², Watcharakorn Kaebanjong³ and Pracharat Wongkham⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

¹⁻⁴Western University, Thailand

Corresponding Author's Email: asiriporn1993@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 8 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 9 เมษายน 2568

Received 5 April 2025; Revised 8 April 2025; Accepted 9 April 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 2) เปรียบเทียบการบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสิทธิภาพทำงาน และ 3) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานพัสดุ ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 299 คน และผู้ให้สัมภาษณ์ 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น

Citation:

* ลออ วิลัย, นรงค์ โสภา, วชิรากร เคยบรรจง และ ประชารัฐ วงศ์ข้า. (2568). การบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 718-735.

Laor Wilai, Narong Sopa, Watcharakorn Kaebanjong and Pracharat Wongkham. (2025). Supply Management Based On The Principles Of Good Governance of Educational Institution Administrators Under Trang Primary Educational Service Area Office. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 718-735;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.80 และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที (t-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test

ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเก็บ การบันทึก การเบิกจ่าย ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจำหน่าย 2) ผลการเปรียบเทียบ การบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ไม่แตกต่างกัน 3) ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จากการศึกษาผู้บริหาร ครูที่ปฏิบัติงานพัสดุ พบว่า แนวทางการบริหารงานพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา มีทั้งหมด 15 แนวทาง

คำสำคัญ : การบริหารพัสดุ, ผู้บริหารสถานศึกษา, หลักธรรมาภิบาล

Abstract

The purposes of this research were 1) to study supply management based on the principles of good governance of educational institution administrators under Trang primary educational service area office 2 2) to compare supply management based on the principles of good governance of educational institution administrators under Trang primary educational service area office 2, classified by position, education and working experiences, and 3) to study the guidelines for supply management based on the principles of good governance of educational institution administrators under Trang primary educational service area office 2. The sample group in this research was 299 school administrators and teachers and 5 interviewees. The research instruments were a 5-point estimating scale questionnaire with an IOC between

0.67-1.00 with a confidence level of 0.80 and a semi-structured interview. The statistics used were frequency, percentage, mean, and standard deviation, t-test and F-test (One-Way ANOVA) analysis of variance.

The results showed that: 1) Supply management based on the principles of good governance of educational institution administrators under Trang primary educational service area office 2. overall was at a high level. The aspect with the highest average was storage, recording, and the aspect with the lowest average was distribution. 2) The comparison results of supply management based on the principles of good governance of educational institution administrators under Trang primary educational service area office 2, classified by position, education level, the difference was statistically significant the .05 level. And there was no difference when classified by work experiences. 3) Recommendations for the supply management based on the principles of good governance of educational institution administrators under Trang primary educational service area office 2, from the educational institution administrators, Teachers who performs supplies found that there were a total of 15 guidelines for supply management based on the Principles of Good Governance for educational institute administrators, principles of good governance of educational institution administrators.

Keywords: Supply management, Educational institution administrators, The principles of Good Governance

บทนำ

การสร้างคุณธรรมในการบริหารงาน นับว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารในการที่จะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ เกิดความโปร่งใส ยุติธรรม เป็นไปในทิศทางเดียวกันและถูกต้องตามระเบียบของทางราชการ ฉะนั้น ผู้บริหารที่ดีควรมีหลักธรรมในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะหลักธรรมาภิบาลที่ประกอบด้วย 10 หลักสำคัญ คือ 1) หลักประสิทธิภาพ 2) หลักประสิทธิผล 3) หลักการตอบสนอง 4) หลักการรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้

5) หลักความเปิดเผย/โปร่งใส 6) หลักนิติธรรม 7) หลักความเสมอภาค 8) หลักการมีส่วนร่วม/การพยายามแสวงหาฉันทามติ 9) หลักการกระจายอำนาจ และ 10) หลักคุณธรรม/จริยธรรม รวมทั้ง ยึดมั่นในค่านิยมหลักของมาตรฐานจริยธรรมสำหรับผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมืองและเจ้าหน้าที่ของรัฐ และจรรยาบรรณวิชาชีพ ตลอดจน คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของระบบราชการไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2555)

การบริหารพัสดุเป็นงานที่มีความเสี่ยงในเรื่องของการเกิดข้อผิดพลาด เนื่องจากเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับกฎหมาย ระเบียบ คำสั่ง มติคณะรัฐมนตรี โดยวางระเบียบไว้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ จึงประกาศใช้พระราชบัญญัติการจัดซื้อ-จัดจ้าง และการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.2560 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินการจัดซื้อ-จัดจ้าง และการบริหารพัสดุภาครัฐ มีกรอบการปฏิบัติงานที่เป็นมาตรฐาน มีการใช้งบประมาณให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความคุ้มค่า มีความโปร่งใสและป้องกันปัญหาการทุจริตของหน่วยงานในภาครัฐ โดยให้หน่วยงานของรัฐจัดให้มีการควบคุม และดูแลพัสดุที่อยู่ในความครอบครอง ให้มีการใช้และการบริหารพัสดุที่เหมาะสม คุ้มค่า และเกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานของรัฐมากที่สุด ซึ่งรวมถึง การเก็บ การบันทึก การเบิกจ่าย การยืม การตรวจสอบ การบำรุงรักษา และการจำหน่ายพัสดุให้เป็นไปตามระเบียบที่รัฐมนตรีกำหนด สำหรับแนวทางหลักของการจัดซื้อ จัดจ้างที่ระบุไว้ในกฎหมายการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐ ต้องก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐ และต้องสอดคล้องกับหลักการดังต่อไปนี้ คือ 1) คุ้มค่า 2) โปร่งใส 3) มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และ 4) ตรวจสอบได้ โดยมีการเก็บข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุอย่างเป็นระบบ (ราชกิจจานุเบกษา, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ดูแลรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครอบคลุม 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอกันตัง อำเภอเกอเสิกา อำเภอรังษาว อำเภอวังวิเศษ และอำเภอห้วยยอด มีโรงเรียนในเขตพื้นที่ จำนวน 134 โรงเรียน ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 1,341 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2, 2563) โดยดำเนินการขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 เป็นกรอบและเครื่องมือในการดำเนินงานพัฒนาการจัดการเรียนรู้ เพื่อให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ นโยบาย กลยุทธ์ จุดเน้นและมีการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม มีการกระจายอำนาจ โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาสภาพบริบทเบื้องต้น พบว่า การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของสถานศึกษาในสังกัดฯ ยังพบปัญหาบางประการ ซึ่งอาจจะส่งผลกระทบต่อการบริหารงานในด้านพัสดุและทรัพย์สินขึ้นได้ อาทิเช่น 1) มีการจัดทำรายงานขอซื้อขอจ้างแต่ยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ 2) หลักฐานการเบิกจ่ายไม่สมบูรณ์ 3) ครูผู้ปฏิบัติงานพัสดุมีภาระงานสอนเป็นหลัก ทำให้มีความเข้าใจด้านงานพัสดุไม่ชัดเจนและปฏิบัติงานได้ไม่เต็มที่ ทำให้เกิดการล่าช้าในการปฏิบัติงาน ด้านการควบคุมพัสดุสถานศึกษามีการควบคุมพัสดุไม่ถูกต้องตามระเบียบกระทรวงการคลัง การจัดทำทะเบียนคุมทรัพย์สิน บัญชีวัสดุไม่เป็นปัจจุบัน เป็นต้น

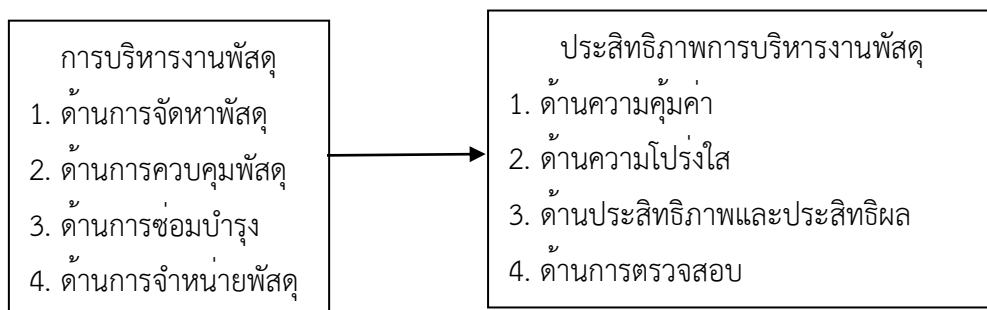
จากการดำเนินงานและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวถึงข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยให้ความสนใจจะศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารพัสดุของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน
3. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยในครั้งนี้ การบริหารงานพัสดุได้ถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรอิสระ และมีผลกระทบกับประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุที่ถูกกำหนดให้เป็นตัวแปรตาม จากวัตถุประสงค์การวิจัยข้างต้นสามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

การบริหารงานพัสดุ (Procurement Administration) เป็นการบริหารจัดการเกี่ยวกับพัสดุ เพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุ โดยมีขั้นตอนตั้งแต่ การจัดหาพัสดุ การควบคุมพัสดุ การซ่อมบำรุง และการจำหน่ายพัสดุ องค์ประกอบเหล่านี้ จะสนับสนุนและสนองความต้องการในการปฏิบัติงานของหน่วยงาน โดยการบริหารงานพัสดุประกอบด้วยองค์ประกอบ 4 ด้าน (เนตร์พัฒนา ยาวีราช, 2556) ดังนี้

1. ด้านการจัดหาพัสดุ (Purchasing) หมายถึง กระบวนการหรือวิธีปฏิบัติ เพื่อให้ได้มาซึ่งพัสดุที่ต้องการโดยการซื้อ จ้าง เช่า แลกเปลี่ยน หรือโดยนิติกรรมอื่นตามที่กำหนดในกฎ ระเบียบ และข้อบังคับ

2. ด้านการควบคุมพัสดุ (Inventory Control) หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการพัสดุ โดยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน มีพัสดุที่ต้องการใช้งานให้เพียงพอ มีจำนวนไม่มากจนเกินไป และไม่น้อยจนเกินไป เพื่อเป็นการประหยัดงบประมาณขององค์กร

3. ด้านการซ่อมบำรุง (Maintenance) หมายถึง การกระทำใด ๆ ที่มีความมุ่งหมายที่จะรักษา พัสตุ ให้อยู่ในสภาพพร้อมที่จะใช้งานได้ เช่น การทำความสะอาด การตรวจสอบสภาพ การวัดและการทดสอบ การซ่อมแซม การดัดแปลงแก้ไข รวมทั้ง การรวบรวมข้อมูลในการซ่อมบำรุง เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และประเมินค่าใช้จ่ายในการซ่อมบำรุงรักษา

4. ด้านการจำหน่ายพัสดุ (Disposal) หมายถึง การตัดยอดพัสดุดอกจากบัญชีคุม โดยการดำเนินการปลดพัสดุในครอบครองของหน่วยงานออกจากความรับผิดชอบด้วยวิธีการต่าง ๆ ได้แก่ การขาย การโอน การบริจาค การแลกเปลี่ยน การนำไปใช้ประโยชน์อย่างอื่น รวมถึงการแปรสภาพหรือทำลาย

ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุ (Procurement Administration Efficiency)

หมายถึง ความสามารถของผู้ปฏิบัติงานและองค์กรในการร่วมมือกัน ดำเนินงานด้านการบริหารงานพัสดุให้ดีขึ้น เพื่อนำไปสู่การปรับปรุงและการพัฒนาการบริหารงานพัสดุให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล และก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงาน โดยประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุประกอบด้วยองค์ ประกอบ 4 ด้าน (พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560) ดังนี้

1. ด้านความคุ้มค่า (Purchasing) หมายถึง การนำความรู้ความสามารถมาใช้ในการจัดซื้อ จัดจ้างให้ได้พัสดุที่มีคุณภาพ หรือมีคุณลักษณะที่ตอบสนองตามความต้องการใช้งานของหน่วยงาน มีราคาที่เหมาะสม มีแผนการบริหารพัสดุที่เหมาะสม และมีความชัดเจน

2. ด้านความโปร่งใส (Transparency) หมายถึง การนำความรู้ความสามารถมาใช้ในการจัดซื้อ จัดจ้างและการบริหารพัสดุที่กระทำโดยเปิดเผย เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการปฏิบัติต่อผู้ประกอบการ ทุกฝ่าย โดยเท่าเทียมกัน มีระยะเวลาที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการยื่นข้อเสนอ มีหลักฐานการดำเนินงานชัดเจน และมีการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อ จัดจ้างและการบริหารพัสดุในทุกขั้นตอน

3. ด้านประสิทธิภาพและประสิทธิผล (Efficiency and Effectiveness) หมายถึง การนำความรู้ ความสามารถมาใช้ในการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุล่วงหน้า เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ เป็นไปอย่างต่อเนื่อง และมีการกำหนดเวลาอย่างเหมาะสม รวมถึงการประเมินและเปิดเผยผลสัมฤทธิ์ของการจัดซื้อ จัดจ้างและการบริหารพัสดุ

4. ด้านการตรวจสอบ (Inspection) หมายถึง การนำความรู้ความสามารถมาใช้ในการจัดเก็บ เอกสาร การรวบรวมข้อมูลของการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุให้เป็นระบบ เพื่อใช้ประโยชน์ในการตรวจสอบ

พัสดุ หมายถึง วัสดุ ครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง รวมทั้งทรัพย์สินที่เป็นของใช้ สิ้นเปลือง

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 299 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางแสดงขนาดกลุ่มตัวอย่างของ

ครูจี้และมอร์แกน แบ่งออกเป็นผู้บริหาร จำนวน 24 คน และครูจำนวน 275 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และผู้ให้สัมภาษณ์ 5 คน โดยเลือกจากผู้บริหารสถานศึกษาที่ผ่านการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของสถานศึกษา ประจำปีงบประมาณ 2565 (Integrity and Transparency Assessment Online : ITA Online) ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 2 ตอน ได้แก่

1) แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตรวจสอบรายการ (Check List) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.80

2) แบบสัมภาษณ์ ซึ่งเป็นข้อคำถามที่ใช้สัมภาษณ์ผู้บริหารในสถานศึกษาที่มีแนวทางปฏิบัติที่ดี ในการบริหารพัสดุในสถานศึกษา ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที (t-test) และสถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-test (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มเป้าหมาย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารพัสดุดตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารพัสดุดตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยรวมและรายด้าน

แนวทางการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	อันดับ	แปลผล
ด้านการเก็บ การบันทึก การเบิกจ่าย	4.48	0.68	1	มาก
ด้านการยืม	4.45	0.70	2	มาก

ด้านการบำรุงรักษา การตรวจสอบ	4.28	0.64	3	มาก
ด้านการจำหน่าย	4.10	0.85	4	มาก
รวม	4.3-	0.74		มาก

จากตารางที่ 1 การบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.33$, S.D. = 0.74) ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการเก็บ การบันทึก การเบิกจ่าย ($\bar{X} = 4.48$, S.D. = 0.68) รองลงมา คือ ด้านการยืม ($\bar{X} = 4.45$, S.D. = 0.70) ด้านการบำรุงรักษา การตรวจสอบ ($\bar{X} = 4.28$, S.D. = 0.64) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจำหน่าย ($\bar{X} = 4.10$, S.D. = 0.85) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า 1) ด้านการเก็บ การบันทึก การเบิกจ่าย โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายให้ครูที่ปฏิบัติงานพัสดุ มีการปฏิบัติตามระเบียบพัสดุอย่างเคร่งครัดในการเก็บ การบันทึก การเบิกจ่ายแต่ละครั้ง รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายให้เจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้จ่ายพัสดุมีการตรวจสอบความถูกต้องของใบเบิก และมีการลงทะเบียนทุกครั้งที่ย้าย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานพัสดุมีการเก็บรักษาพัสดุให้เป็นระเบียบเรียบร้อยปลอดภัยปลอดภัย และให้ครบถ้วน ถูกต้องตรงตามบัญชีหรือทะเบียนสามารถตรวจสอบได้ 2) ด้านการยืม พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานพัสดุมีความซื่อสัตย์ในการปฏิบัติงาน และเกิดประโยชน์แก่ทางราชการมากที่สุด รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายให้ครูที่ปฏิบัติงานพัสดุมีการติดตามพัสดุที่เกิดสูญหายไป ผู้ยืมเสียค่าใช้จ่ายในการชดใช้เป็นพัสดุประเภท ชนิด ขนาด ลักษณะและคุณภาพอย่างเดียวกัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายให้ครูที่ปฏิบัติงานพัสดุ ติดตามตรวจสอบการแก้ไขซ่อมแซมพัสดุที่ยืมไปให้คงสภาพเดิมก่อนส่งคืน 3) ด้านการบำรุงรักษา การตรวจสอบ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานพัสดุมีการดำเนินการซ่อมแซมให้กลับมาอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานโดยเร็ว รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายให้ครูที่ปฏิบัติงานพัสดุมีการตรวจสอบพัสดุชำรุด เสื่อมคุณภาพ หรือสูญหายไปตามบัญชีหรือทะเบียน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามอบหมายให้ครูที่ปฏิบัติงานพัสดุจัดทำแผนการซ่อมบำรุง และระยะเวลาในการซ่อมบำรุงที่เหมาะสม 4) ด้านการจำหน่าย พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานพัสดุมีการสำรวจพัสดุที่ชำรุด เสื่อมสภาพและหมดความจำเป็นต้องใช้หรือสูญหาย รองลงมา คือ เมื่อถึงสิ้นปีงบประมาณ ครูที่

ปฏิบัติงานพัสดุได้ดำเนินการจำหน่ายพัสดุประจำปี และรายงานไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่และตรวจสอบการดำเนินการจำหน่ายพัสดุ

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีตำแหน่ง ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานต่างกัน สรุปได้ดังนี้

2.1 การบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ที่มีตำแหน่งต่างกันโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน ด้านการยืม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 05 นอกนั้นไม่มีความแตกต่างกัน

2.2 การบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการจำหน่ายไม่แตกต่างกัน

2.3 การบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2/ความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

3. ข้อคิดเห็นจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 สรุปได้ 4 ด้าน ดังนี้

3.1 ด้านการเก็บ การบันทึก การจ่าย พบว่า ผู้ที่ปฏิบัติงานพัสดุต้องศึกษาระเบียบข้อบังคับ หลักเกณฑ์เกี่ยวกับการปฏิบัติงานพัสดุ ขอบเขตการดำเนินงานด้านการเก็บ การบันทึก การเบิกจ่ายวัสดุ ครุภัณฑ์ให้อยู่ในที่ที่เหมาะสม เป็นระเบียบพร้อมแก่การนำไปใช้งาน จัดหาโปรแกรมระบบงานพัสดุเล็กทรอนิกส์เข้ามาทดแทนระบบพัสดุเดิม ที่ใช้ระบบเขียนบันทึกด้วยมือ เพื่อลดเวลาและเพิ่มความรวดเร็วในการดำเนินงานพัสดุ ในการจัดระบบการลงทะเบียนวัสดุครุภัณฑ์ บันทึกการเก็บ การจ่าย เพื่อควบคุมพัสดุแสดงรายการแยกประเภทตามประเภทของวัสดุครุภัณฑ์ ปฏิบัติตามหลักการและสามารถตรวจสอบได้ มีหลักฐานเพื่อทำการตรวจสอบตรงตามทะเบียน เมื่อมีการเบิกจ่ายพัสดุ มีการดูแล กำกับ ติดตามการ

ดำเนินการของเจ้าหน้าที่พัสดุของโรงเรียนที่มีหน้าที่ควบคุมพัสดุ เป็นผู้ส่งจ่ายให้กับหัวหน้างานผู้ส่งจ่ายพัสดุนั้น ต้องปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตรงไปตรงมา มีการปฏิบัติงานที่ชัดเจนตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้และตรวจสอบความถูกต้องของใบเบิกและเอกสารประกอบพร้อมกับลงทะเบียนหรือบัญชีไว้เป็นหลักฐาน

3.2 ด้านการยืม พบว่า มีการกระจายอำนาจในการตรวจสอบระบบการยืมพัสดุ โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการยืมพัสดุ เพื่อพิจารณาการยืมพัสดุในรูปของคณะกรรมการ จัดระบบในการลงทะเบียนยืมวัสดุ ครุภัณฑ์ มีกรอบกำหนดเวลาให้แน่นอน การอนุญาต อนุมัติ ให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนผู้ยืม ผู้ให้ยืม ผู้อนุมัติ ต้องปฏิบัติตามหน้าที่ให้เป็นไปตามระเบียบของทางราชการ เมื่อมีการนำพัสดุไปใช้ในกิจการที่ไม่ใช่ประโยชน์ของทางราชการ จะต้องขออนุญาตจากผู้ที่ทำหน้าที่ควบคุมพัสดุ ผู้ยืมต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของทางราชการ ต้องคำนึงถึงโอกาสความเท่าเทียมกันในการเข้าบริการสาธารณะ โดยทำเอกสารหลักฐานการยืมเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อแสดงถึงความซื่อสัตย์สุจริตและให้เหตุผลในการยืม การยืมระหว่างหน่วยงานราชการ ผู้บริหารต้องเป็นผู้อนุมัติ กำหนดถึงวันที่ส่งคืนตามหลักเกณฑ์ตรงตามวันเวลาที่กำหนดส่งคืน การยืมระหว่างหน่วยงานราชการเดียวกัน จะต้องได้รับอนุมัติจากหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ เมื่อมีพัสดุเกิดชำรุดเสียหายต้องมีจิตสำนึกมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตนเอง ผู้ยืมต้องจัดการแก้ไข ซ่อมแซมให้คงสภาพเดิมหรือชดใช้เป็นพัสดุที่มีลักษณะและและคุณภาพเดียวกัน

3.3 ด้านการบำรุงรักษา การตรวจสอบ พบว่า มีการสร้างจิตสำนึกให้กับบุคลากรครูทุกคน ในการดูแลรักษาพัสดุที่มีจำกัด เพื่อไม่ให้เสื่อมสภาพ พร้อมแก่การใช้งานและใช้อย่างคุ้มค่า เกิดประโยชน์มากที่สุด ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความเอาใจใส่ดูแลของผู้ใช้งานด้วย มีการกระจายอำนาจในการดำเนินงานด้านการบำรุงรักษา และด้านการตรวจสอบ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการโดยมีเจ้าหน้าที่พัสดุเป็นผู้ควบคุมดูแลวางแผนงาน ดำเนินการซ่อมแซมตามความเหมาะสม และปฏิบัติตามกฎระเบียบด้วยการสำรวจพัสดุชำรุดเสื่อมคุณภาพและใช้การได้ดี กำชับเจ้าหน้าที่พัสดุ ตรวจสอบวัสดุ ครุภัณฑ์อยู่เป็นประจำและคัดแยกวัสดุที่สามารถซ่อมแซมได้ ทำการรักษาซ่อมแซมให้มีสภาพใช้งานได้ และถ้าซ่อมแซมไม่ได้ในแต่ละปี เจ้าหน้าที่พัสดุต้องจำหน่ายวัสดุครุภัณฑ์ที่ไม่สามารถใช้งานได้ออกไป

3.4 ด้านการจำหน่าย พบว่า มีการแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบพัสดุประจำปีเมื่อสิ้นปีงบประมาณ เพื่อพิจารณาดำเนินการจำหน่ายพัสดุ โดยส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาและผู้ที่มีความรู้ด้านพัสดุ ซึ่งเป็นบุคคลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและเป็นผู้ที่มี

ความรู้ความสามารถด้านงานพัสดุในชุมชน ให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาดำเนินการจำหน่ายพัสดุให้ชัดเจน และเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนทราบในการจำหน่าย การขายวัสดุ ครุภัณฑ์ที่ไม่สามารถใช้งานได้ มีการดำเนินตามระเบียบและตรวจสอบพัสดุประจำปี แล้วทำการรายงานไปยังผู้ที่เกี่ยวข้องด้วย คณะกรรมการที่ได้รับการแต่งตั้งโดยหัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุ เพื่อทำการจำหน่ายพัสดุ ครุภัณฑ์ที่เสื่อมสภาพทุกปีงบประมาณ และรายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับของราชการ

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยครั้งนี้ มีประเด็นที่น่าสนใจเพื่อนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. การบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเพราะว่า การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 มีการวางแผนงาน แต่งตั้งคณะกรรมการผู้รับผิดชอบงานพัสดุโรงเรียน เพราะการบริหารงานพัสดุเป็นงานที่ต้องปฏิบัติให้ถูกต้องตามระเบียบ และผู้ปฏิบัติงานพัสดุมีความรู้และเข้าใจวิธีปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การทำงาน ที่สำคัญคือ การปฏิบัติจะต้องเป็นไปตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.2560 อย่างเคร่งครัด มีความชัดเจน โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ในทุกขั้นตอน เพราะมีความเกี่ยวข้องกับข้อกฎหมาย ถ้ามีความผิดผู้ปฏิบัติและผู้เกี่ยวข้องจะต้องรับผิดชอบ จึงมีการตรวจสอบให้เป็นไปตามระเบียบฯ เพื่อให้เกิดการปฏิบัติงานที่โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สุวัช มูลเมืองแสง (2563) วิจัยเรื่อง สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า การบริหารงานพัสดุ คือ การนำทักษะความรู้ในการบริหาร เพื่อให้การดำเนินงานพัสดุมีความถูกต้องตามกฎหมาย ตามหลักการบริหารงาน โดยตามหลักการคัมค่า คือ โดยพัสดุที่จัดซื้อ จัดจ้างต้องมีคุณภาพเหมาะสมและชัดเจน โปร่งใส คือ โดยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุต้องกระทำโดยเปิดเผย เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม และมีการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุในทุกขั้นตอน มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล คือ จะต้อง มีการวางแผนการจัดซื้อ จัดจ้าง และการบริหารพัสดุล่วงหน้า เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุเป็นไปอย่างต่อเนื่องและตรวจสอบได้ คือ มีการเก็บข้อมูลการจัดซื้อ จัดจ้าง และการบริหารพัสดุ อย่างเป็นระบบ เพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ และ

สอดคล้องกับ กาญจน์สมิตา โสภณนา และรัชชัย จิตรนันท์ (2565) วิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด พบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละองค์ประกอบแล้ว มีการปฏิบัติและการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเรียงลำดับค่าความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ การจำหน่ายพัสดุ การควบคุมพัสดุ การบำรุงรักษาพัสดุ การเบิกจ่ายพัสดุ การวางแผนงานพัสดุ และการจัดหาพัสดุ 2) แนวทางการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ 38 ตัวชี้วัด และ 55 แนวทาง ผลการประเมินแนวทางการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ในสถานศึกษา พบว่า โดยรวมแต่ละองค์ประกอบของแนวทางมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

ในส่วนของการบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ที่พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการเก็บ การบันทึก การเบิกจ่าย อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารหรือเจ้าหน้าที่พัสดุมีการจัดระบบวัสดุ ครุภัณฑ์ เป็นระเบียบเรียบร้อย เก็บอยู่ในที่ที่เหมาะสม มีความปลอดภัย สะดวกพร้อมแก่ความต้องการนำพัสดุไปใช้งาน มีความถูกต้อง ครบถ้วน ตรงตามทะเบียนหรือบัญชีมีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้ มีการลงทะเบียนหรือบัญชีเพื่อควบคุมพัสดุแสดงรายการโดยแยกเป็นแต่ละประเภท ปฏิบัติตามระเบียบและสามารถตรวจสอบได้ด้วยการลงทะเบียน หรือบัญชี ประกอบไว้เป็นหลักฐานการงานพัสดุ สอดคล้องกับ นิธิกานต์ กาลจักร (2565) ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานพัสดุใน สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ยโสธร เขต 2 ได้กล่าวว่า ด้านการเก็บ การบันทึก การเบิกจ่าย ต้องทำการลงบัญชีหรือทะเบียนเพื่อควบคุมพัสดุแยกเป็นชนิด และแสดงรายการโดยให้มีหลักฐานการรับเข้าบัญชี หรือทะเบียนไว้ ประกอบรายการด้วย เก็บรักษาพัสดุให้เป็นระเบียบ เรียบร้อย ปลอดภัย และให้ครบถ้วนถูกต้อง ตรงตามบัญชีและเมื่อมีการเบิกจ่ายพัสดุ ผู้จ่ายพัสดุต้องตรวจสอบความถูกต้องของใบเบิกแล้วลงบัญชีหรือทะเบียนทุกครั้งที่มีการจ่าย และเก็บไปเบิกจ่ายไว้เป็นหลักฐาน

2. การเปรียบเทียบการบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารหรือ

ครูผู้ที่มีตำแหน่ง และระดับการศึกษาที่สูง มีความรู้ ความเข้าใจ และได้มีการพัฒนาเข้ารับการอบรม ศึกษา ดูงานและศึกษาต่อในระดับสูง ทำให้มีความรู้เข้าใจบทบาท ภาระหน้าที่ของตนเองเป็นอย่างดีและนำหลักธรรมาภิบาลเข้ามาช่วยในการดำเนินงานของสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ จึงทำให้การบริหารงานพัสดุในสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูง สามารถตรวจสอบได้ แตกต่างจากสถานศึกษาที่อาจไม่คล่องตัว ในด้านการบริหารงานพัสดุโรงเรียนอาจมีข้อจำกัดในด้านทรัพยากรบุคคล และความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุ ซึ่งทำให้การบริหารงานพัสดุล่าช้า ผู้บริหารต้องบริหารภายใต้ข้อจำกัด ทำให้สถานศึกษาขาดความคล่องตัวและเสี่ยงต่อการปฏิบัติงานผิดระเบียบแม้ว่าจะมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาบูรณาการแล้วก็ตาม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทรรศนีย์ คล่องรู้ (2556) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ พบว่า การปฏิบัติงานเกี่ยวกับการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่ อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักความรับผิดชอบ ด้านหลักคุณธรรม ด้านความคุ้มค่า ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม และด้านหลักนิติธรรมตามลำดับ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันมีลักษณะเป็นนักบริหารมืออาชีพ เป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลงสามารถกำหนดกรอบการวางแผนในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎเกณฑ์กติกา ระเบียบวินัย หรือข้อบังคับต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน และสอดคล้องกับ สันติ แสงทรัพย์ (2559) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1 พบว่า การเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ พบว่า ปัญหาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้น ด้านการบำรุงรักษาพัสดุ ไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ปัญหาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการควบคุมพัสดุ ไม่แตกต่างกัน เมื่อเปรียบเทียบปัญหาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ เขต 1 จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารงานพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน พบว่า แนวทางการบริหารงานพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา มีทั้งหมด 15 แนวทาง ดังนี้

3.1 ด้านการเก็บ การบันทึก การเบิกจ่าย มี 4 แนวทาง ได้แก่ 1) การเก็บพัสดุ ครุภัณฑ์ให้เป็นระเบียบอยู่ในที่เหมาะสมสะดวกแก่การนำไปใช้ 2) จัดหาโปรแกรมระบบงานพัสดุอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อลดเวลาและเพิ่มความรวดเร็วในการดำเนินงานพัสดุ 3) จัดระบบการลงทะเบียนพัสดุ ครุภัณฑ์บันทึกการเก็บ การจ่าย เพื่อควบคุมพัสดุแสดงรายการแยกประเภทตามประเภทของวัสดุ และ 4) ปฏิบัติงานมีความชัดเจนพัสดุดตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ และตรวจสอบความถูกต้องของใบเบิกและเอกสารประกอบ

3.2 ด้านการยืม มี 5 แนวทาง ได้แก่ 1) การกระจายอำนาจ โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาการยืมพัสดุในรูปของคณะกรรมการ 2) จัดระบบในการลงทะเบียนยืมพัสดุ ครุภัณฑ์ มีการกำหนดเวลาที่แน่นอน การอนุญาต อนุมัติให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอน 3) ทำเอกสารหลักฐานการยืมเป็นลายลักษณ์อักษร 4) มีการติดตามพัสดุเมื่อเกินกำหนดส่งคืน และ 5) เมื่อมีพัสดุชำรุดเสียหาย ผู้ยืมต้องจัดการแก้ไข ซ่อมแซมให้คงสภาพเดิมหรือชดใช้เป็นพัสดุที่มีลักษณะและคุณภาพเดียวกัน

3.3 ด้านการบำรุงรักษา การตรวจสอบ มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) การสร้างจิตสำนึกให้กับบุคลากรครูทุกคนในการดูแลรักษาพัสดุที่มีจำกัด เพื่อไม่ให้เสื่อมสภาพ พร้อมแก่การใช้งาน และใช้อย่างคุ้มค่าเกิดประโยชน์มากที่สุด 2) กระจายอำนาจในการดำเนินงาน โดยแต่งตั้งคณะกรรมการ ด้านการบำรุงรักษา และด้านการตรวจสอบ และ 3) วางแผนงานดำเนินการซ่อมแซมตามความเหมาะสม

3.4 ด้านการจำหน่าย มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) ดำเนินตามระเบียบ วิธีการจำหน่าย โดยแต่งตั้งคณะกรรมการตรวจสอบพัสดุประจำปี เมื่อสิ้นปีงบประมาณ 2) ส่งเสริมให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการพิจารณาการจำหน่ายพัสดุ และเปิดเผยข้อมูลให้ประชาชนได้ทราบ และ 3) รายงานผู้บังคับบัญชาตามลำดับตามลำดับของราชการ อาจเป็นเพราะว่า การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ได้ปฏิบัติตามกฎระเบียบ ข้อบังคับ ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อ จัดจ้าง และการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ซึ่งเป็นกฎหมายและระเบียบข้อบังคับที่ผู้ปฏิบัติหน้าที่ต้องทำตามอย่างเคร่งครัด เพื่อให้การบริหารพัสดุไม่เกิดข้อผิดพลาด สนองความ

ต้องการในการปฏิบัติงาน ให้ดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ขององค์การ และเกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจึงควรมีการวางแผนพัฒนาการบริหารงานพัสดุ ควรจัดให้มีการสนับสนุนและส่งเสริมเจ้าหน้าที่ส่วนงานพัสดุให้ได้รับความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ที่เกี่ยวข้องกับการพัสดุอย่างต่อเนื่อง และควรมีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติที่เป็นแนวทางปฏิบัติที่ดีทางด้านพัสดุ ซึ่งงานพัสดุจะมีหลายขั้นตอนของการทำงาน เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและตรวจสอบได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ด้านการจำหน่าย ตามหลักธรรมาภิบาล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการและกำชับให้ทำการสำรวจพัสดุ ครุภัณฑ์ที่เสื่อมสภาพ และเมื่อสิ้นปีงบประมาณ ควรทำการจำหน่ายออกไป โดยปฏิบัติตามขั้นตอนการจำหน่ายพัสดุอย่างเคร่งครัด แล้วรายงานไปยังผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น และผลการวิจัยพบว่า ด้านการเก็บ การบันทึก การเบิกจ่าย มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ควรมีการส่งเสริมเพื่อพัฒนาและรักษาคุณภาพการบริหารงานพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ให้อยู่ในระดับดีมากขึ้นกว่าเดิม

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการพัฒนากระบวนการจัดการพัสดุด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อการดำเนินงานได้รวดเร็ว และอำนวยความสะดวกต่อผู้ให้บริการหรือหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง
2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการพัสดุเพื่อให้ได้รับทราบถึงปัญหาอุปสรรคของงานด้านพัสดุแล้วนำข้อมูลไปปรับปรุงแก้ไขให้การดำเนินงานได้เหมาะสมกับการปฏิบัติงานตามระเบียบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.
- กาญจน์สมิตา โสภักธนา และธัชชัย จิตรนันท์. (2565). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, 6(2), 381-397.
- ทรรศนีย์ คลองรว. (2556). ศึกษาการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดเทศบาลเมืองกระบี่ จังหวัดกระบี่. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. คณะครุศาสตร์: มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต
- นิธิกานต์ กาลจักร. (2565). แนวทางการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษา มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและการพัฒนาการศึกษา*. คณะศึกษาศาสตร์ : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- เนตรพัฒนา ยาวีราช. (2556). *การจัดการสำนักงาน*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชกิจจานุเบกษา. (2560). พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ. *ราชกิจจานุเบกษา* เล่ม 134 ตอนที่ 24 ก. หน้า 13-15, 47.
- นติ แสงทรัพย์ (2559) ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2. (2563). *รายงานผลการดำเนินการ ปีงบประมาณ 2563*. เรียกใช้เมื่อ 28 มีนาคม 2565 จาก <http://www.go.th/ict/กลยุทธ์การพัฒนา/แผนปฏิบัติการประจำปี>
- สำนักงานงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2555). *หลักธรรมาภิบาลของการบริหารบ้านเมืองที่ดี*. เรียกใช้เมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2565. จาก <http://www.tiawang.go.th/File>
- สุวัช มูลเมืองแสง. (2563). สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเขตตรวจราชการที่ 11. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). *Determining sample size for research activities*. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607 – 610.

**การบริหารการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส
ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 1 ***
**GUIDANCE MANAGEMENT OPPRTUNITY EXTENSION SCHOOL UNDER
THE JURISDICTION OF THE NAN PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE 1**

ปราโมทย์ แสนกล้า¹, สุภาพ ไชยทอง², จินดา ศรีญาณลักษณ์³ และ สกุล เกียรติจิรวิวัฒน์⁴

Pramot Saenkla¹, Supop Chaithong², Chinda Sriyanalugsana³ and Sakul Kiatjeeravirat⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

¹⁻⁴Western University, Thailand

Corresponding Author's Email: asiriporn1993@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 8 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 9 เมษายน 2568

Received 5 April 2025; Revised 8 April 2025; Accepted 9 April 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 2) ศึกษาแนวทางการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้มาจากการคำนวณโดยใช้ตารางเครชีและมอร์แกน จำนวน 226 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถาม 2) แบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

Citation:

* ปราโมทย์ แสนกล้า, สุภาพ ไชยทอง, จินดา ศรีญาณลักษณ์ และ สกุล เกียรติจิรวิวัฒน์. (2568).

การบริหารการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 736-749.

Pramot Saenkla, Supop Chaithong, Chinda Sriyanalugsana and Sakul Kiatjeeravirat. (2025). Guidance Management Opprtunity Extension School Under The Jurisdiction Of The Nan Primary Educational Service Area Office 1. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 736-749.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผลการวิจัยพบว่า 1) ความต้องการจำเป็นของการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 1 ในงานบริการงานแนะแนวทั้ง 5 บริการ มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ ได้แก่ บริการให้การปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล บริการสำรวจ บริการสนเทศ และบริการติดตามผล 2) แนวทางการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 1 แยกเป็นรายด้าน ดังนี้ 2.1) บริการสำรวจเป็นรายบุคคล 2.2) บริการสนเทศ 2.3) บริการให้การปรึกษา 2.4) บริการจัดวางตัวบุคคล และ 2.5) บริการติดตามผล

คำสำคัญ: การบริการแนะแนว, การบริหาร, โรงเรียนขยายโอกาส

Abstract

This research has the following objectives: 1) study the essential needs and management guidelines for guidance services in opportunity expansion schools under the Office of Nan Primary Educational Service Area 1. 2) Study the management guidelines for guidance services in opportunity expansion schools under the Office of Nan Primary Educational Service Area 1. The sample used in the research was determined using Krejcie and Morgan's table, resulting in a total of 226 participants. The research instruments included: 1) questionnaires and 2) interviews. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and content analysis.

The research results found that 1) The essential needs for the management of guidance services in opportunity expansion schools under the office of Nan primary educational service area 1, are at the highest level across all five guidance service areas. The areas with the highest average scores, in order, are: counseling services, assessment services, placement services, follow-up services, and information services. 2) Guidelines for managing the integrated guidance work of the school to expand opportunities under the jurisdiction of the Nan primary educational service area 1, divided into areas as follows: 2.1)

Individual Inventory Service 2.2) Information Service 2.3) Counseling Service 2.4) Placement Service And 2.5) Follow-up Service

Keywords: guidance services, management, opportunity expansion schools

บทนำ

ตามนโยบายการแนะแนวของสถานศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเยาวชน เพื่อให้มีสมรรถนะสำคัญ มีทักษะเพื่อการทำงานในโลกของงานศตวรรษที่ 21 คือ เรียนแล้วมีงานทำ ทำให้สถานศึกษาหลายแห่งได้แต่งตั้งครูที่มีวุฒิทางการศึกษาอื่น หรือสังกัดกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น ให้ปฏิบัติหน้าที่ครูแนะแนว ดังนั้น ครูแนะแนวหรือผู้ให้บริการต้องเรียนรู้และฝึกฝนประสบการณ์ตามปรัชญาการแนะแนว หลักการให้บริการ และแนวคิดสำคัญในการให้บริการอย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับความต้องการหรือความจำเป็นของผู้รับบริการ หากขาดคุณสมบัติอาจก่อให้เกิดผลเสียแก่ผู้รับบริการได้ (อมรรัชฎา ชินศรี และพระครูสุภัทรสีโลโสภณ. 2566) ซึ่งการปฏิบัติงานตาม 5 บริการแนะแนวในสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) งานบริการสำรวจนักเรียน เป็นรายบุคคล 2) งานบริการสนเทศ 3) งานบริการให้คำปรึกษา 4) งานบริการจัดวางตัวบุคคล และ 5) งานบริการติดตามผล การแนะแนวเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มุ่งพัฒนาความสามารถของผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพ แต่ด้วยสถานศึกษามีข้อจำกัดด้านบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านการแนะแนวและจิตวิทยาโดยตรง ส่งผลให้การพัฒนาการแนะแนวเกิดช่องว่างและข้อจำกัดต่าง ๆ ในการดูแลนักเรียน ซึ่งแนวทางการแก้ปัญหาดังกล่าว สถานศึกษาต้องเห็นความสำคัญของการแนะแนวในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญกับการบริหารงานแนะแนวรวมถึงโรงเรียนควรมีการจัดอบรมทักษะการแนะแนวให้แก่ครู

จากบริบทของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 มีการบริหารงานแนะแนวที่ยังไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และไม่ชัดเจน หลายโรงเรียน ไม่มีครูที่จบการศึกษาทางด้านจิตวิทยาการแนะแนวโดยเฉพาะ มีเพียงครูในวิชาเอกต่าง ๆ ที่ทำหน้าที่รับผิดชอบงาน ในส่วนงานแนะแนวส่งผลให้การบริหารงานแนะแนวไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร และจากข้อมูลจากสำนักเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 พบว่านักเรียนมีปัญหาในการออกกลางคัน ซึ่งมีสาเหตุมาจากหลายปัญหา ได้แก่ การสมรสก่อนวัยอันควรของผู้ปกครอง การมีบุตรก่อนวัยอันควร การอพยพย้าย ถิ่นฐานตาม

ผู้ปกครอง และการหาเลี้ยงครอบครัวของผู้ปกครอง ซึ่งอาจส่งผลต่อการศึกษาและความประพฤติของนักเรียน (ปณิตา บัวเจริญ, 2564)

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจในการที่จะศึกษาการบริหารการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ซึ่งจะนำไปสู่การวางแผน การและปรับปรุงระบบ การดำเนินงานแนะแนวให้เกิดประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การบริหารการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ทั้งเอกสาร ตำรา บทความ วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

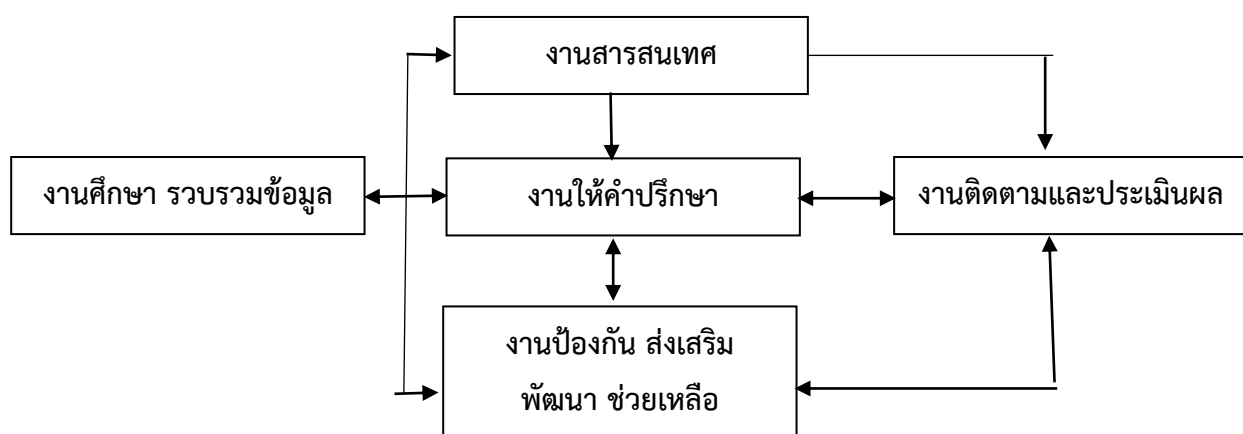
ผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง ผู้อำนวยการหรือผู้รักษาการในตำแหน่งในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาน่าน เขต 1 ซึ่งมีบทบาทหน้าที่ในการการปฏิบัติหรือการแสดงออกของผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานตามตำแหน่งหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบหรือได้รับมอบหมาย เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ สำหรับบทบาทในการบริหารงานแนะแนวนั้น จะยึดแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาตามกระบวนการการบริหารงานของสมาคมผู้บริหารการศึกษาแห่งสหรัฐอเมริกา (American Association of School Administrators) หรือ AASA ซึ่งจำแนกเป็น 5 ด้าน คือ ด้านการวางแผน ด้านการจัดสรรทรัพยากร ด้านการให้แรงกระตุ้น ด้านการประสานงาน และด้านการประเมินผล

งานแนะแนว หมายถึง งานแนะแนวทั้ง 5 บริการ คือ บริการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเป็นรายบุคคล บริการสนเทศ บริการให้การปรึกษา บริการจัดวางตัวบุคคล บริการ

ติดตามและประเมินผล โดยจัดให้ครอบคลุม 3 ด้าน คือ ด้านการเรียน หรือด้านการศึกษา ด้านอาชีพ ด้านส่วนตัวและสังคม

ครูแนะแนว นับว่าเป็นบุคคลที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เป็นครูที่ได้รับการแต่งตั้งให้มีหน้าที่รับผิดชอบในการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา ซึ่งแต่ละโรงเรียนจะมีครูแนะแนวอย่างน้อย 1 คน อาจทำหน้าที่ร่วมกับครูประจำชั้น ซึ่งจะทำหน้าที่อบรมสั่งสอน ปกครอง และให้การแนะแนว

ภาระงานในการแนะแนว กรมวิชาการ (2545:6) ได้กล่าวถึง ภาระงานในการแนะแนวว่าประกอบด้วยงาน 5 งานหลัก ดังภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ภาระงานในการแนะแนว

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ระยะที่ 1 ศึกษาความต้องการจำเป็นของการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 มีประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหาร และครูในโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 จำนวน 35 โรงเรียน จำนวนประชากร 540 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้มาจากการคำนวณโดยใช้ตารางเครซี่และ

มอร์แกน จำนวน 226 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูที่รับผิดชอบงานแนะแนว ครูผู้สอนและครูที่ปรึกษา จำนวน 226 คนโดยได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย

ระยะที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 1 โดยการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาสมีกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้ กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย เป็นผู้บริหารโรงเรียนต้นแบบ ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีผลการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและ/หรืองานแนะแนวดีเด่น ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 12 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 2 ลักษณะ ได้แก่

2.1 แบบสอบถามเกี่ยวกับความต้องการจำเป็นในการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 1 โดยแบ่งออกเป็น

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อความต้องการจำเป็นของการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 1 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาสในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 1

2.2 แบบบันทึกข้อมูลการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 1 แบ่งเป็น

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ให้ข้อมูลตอนที่ 2 ประเด็น คำถามในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 1

3. การเก็บและรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ขอนหนังสือแนะนำตัวจากต้นสังกัด เพื่อขอความอนุเคราะห์ ผู้อำนวยการผู้บริหารโรงเรียน และครู โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 1 จำนวน 226 คน ในการตอบแบบสอบถาม

3.2 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลทางแบบฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ (Google form) โดยผู้วิจัยเป็นผู้ประสานงานกับสถานศึกษาด้วยตนเอง และแจ้งกำหนดวันในการปิดรับแบบสอบถาม

3.3 ดำเนินการสรุปผลการตอบแบบสอบถามและนำผลสรุปจากการตอบแบบสอบถามมาสร้างแบบสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการบริหารการบริการแนะแนว

3.4 ขอนหนังสือแนะนำตัวจากต้นสังกัด เพื่อขอความอนุเคราะห์ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 12 คน ในการสัมภาษณ์ และรวบรวมแบบสัมภาษณ์ เพื่อหาแนวทางการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาสในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 1

4.การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ ผู้วิจัยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทำการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อมูล ดังนี้

วิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 1 (แบบสอบถาม)

ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ต่อสภาพความต้องการจำเป็น ของการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 1 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การแปลความหมายของคะแนน โดยกำหนดเกณฑ์การวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นของการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในแต่ละข้อไว้ ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง ระดับความต้องการจำเป็นมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง ระดับความต้องการจำเป็นมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง ระดับความต้องการจำเป็นบ้างบางส่วน

1.51 – 2.50 หมายถึง ระดับความต้องการจำเป็นน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง ไม่ได้ความต้องการจำเป็น

วิเคราะห์ข้อมูลระยะที่ 2 (สัมภาษณ์)

การสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 1 โดยสรุปเนื้อหาแยกเป็นรายด้าน เพื่อวิเคราะห์

ผลการวิจัย

1. ความต้องการจำเป็นของการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นในการบริหารการบริการแนะแนว ภาพรวมและรายด้าน

n = 226

การบริการแนะแนว	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
บริการสำรวจ	4.58	.440	มากที่สุด
บริการสนเทศ	4.57	.441	มากที่สุด
บริการให้การปรึกษา	4.60	.407	มากที่สุด
บริการจัดวางตัวบุคคล	4.59	.433	มากที่สุด
บริการติดตามผล	4.47	.437	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการจำเป็นในการบริหารการบริการแนะแนวภาพรวมรายด้าน พบว่า จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 226 คน การบริการงานแนะแนวทั้ง 5 บริการ มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านบริการให้การปรึกษา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = .407) รองลงมาคือ ด้านบริการจัดวางตัวบุคคล ($\bar{X} = 4.59$, S.D. = .433) และด้านบริการสำรวจ ($\bar{X} = 4.58$, S.D. = .440) ตามลำดับ

2. แนวทางการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา น่าน เขต 1 แยกประเด็นการพิจารณาตามกระบวนการบริการแนะแนว 5 บริการ โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA ดังนี้

2.1 บริการสำรวจเป็นรายบุคคล (Individual Inventory Service) ด้านการวางแผนโรงเรียนควรมีการจัดประชุมเพื่อกำหนดโครงสร้างหน้าที่ชัดเจน จัดตั้งคณะทำงานและวางแผนการดำเนินงานด้านการบริการสำรวจข้อมูลเป็นรายบุคคล ทั้งเรื่องการเรียนรู้ สุขภาพ และครอบครัว ด้านการดำเนินการ มีการจัดทำแบบฟอร์มสำหรับการเก็บข้อมูลเป็นรูปแบบเดียวกัน โดยมีครูประจำชั้นเป็นผู้สำรวจข้อมูลและควรมีการส่งต่อข้อมูลให้กับครูในระดับชั้นต่อไป มีการลงพื้นที่เยี่ยมบ้าน ประสานงานกับผู้ปกครอง สังเกตพฤติกรรมนักเรียน รวมถึง มีการนำเทคโนโลยีหรือแอปพลิเคชันเข้ามามีใช้ในการเก็บข้อมูลนักเรียน ด้านการติดตามและประเมินผล มีการข้อมูลเป็นรายบุคคลมาคัดกรอง เพื่อส่งเสริมและพัฒนา หรือป้องกันและแก้ปัญหานักเรียนให้ถูกจุด ด้านการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา ควรมีการกำหนดชั่วโมง PLC สำหรับครูที่ปรึกษาและครูผู้สอน เพื่อแลกเปลี่ยนและเสนอแนวคิดสำหรับการแก้ปัญหាកการบริการสำรวจข้อมูลเป็นรายบุคคลร่วมกัน รวมถึงมีการใช้นวัตกรรม ICT เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสำรวจข้อมูล

2.2 บริการสนเทศ (Information Service) ด้านการวางแผน โรงเรียนควรจัดการประชุมเพื่อวางแผน กำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ด้านการบริการสนเทศ อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง มีการวางแผนจัดทำโครงการ ออกแบบกิจกรรม มีวางแผนจัดทำหนังสือคู่มือนักเรียน เพื่อให้นักเรียนและผู้เกี่ยวข้องเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการ ชัดเจน ด้านการดำเนินการ ควรจัดให้ผู้เรียนได้รับรู้ข่าวสารด้านการศึกษา อาชีพ สังคม ด้วยวิธีการหรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนมีความรู้กว้างขวาง เท่าทันต่อเหตุการณ์ รวมถึง มีการเชิญศิษย์เก่า ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้มีความสามารถในชุมชนเข้ามามีบทบาทในโรงเรียน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจแก่นักเรียน และเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ชุมชน และสังคม ด้านการติดตามและประเมินผล มีการจัดกิจกรรมเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ร่วมกัน ทั้งภายในองค์กร และภายนอกองค์กร มีการวัดความพึงพอใจของผู้ใช้ ตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล หรือประเมินความเร็วและความสะดวกในการให้บริการ ด้านการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา กำหนดชั่วโมง PLC ให้ชัดเจนในการสะท้อนผลร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนารูปแบบและวิธีการบริการสนเทศให้เป็นระบบ

2.3 บริการให้การปรึกษา (Counseling Service) ด้านการวางแผน โรงเรียนควรจัดประชุมเพื่อวางแผน กำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ด้านการบริการให้คำปรึกษา อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง ตามความจำเป็นเร่งด่วน โดยกำหนดปฏิทินการให้คำปรึกษาและให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียนที่มาขอรับคำปรึกษา ด้านการดำเนินการ มีการจัดทำโครงการพัฒนาบุคลากร

ฝึกอบรมให้ความรู้แก่ครูผู้ให้คำปรึกษา มีการจัดตั้งห้องอุ้มใจให้ครูและนักเรียนได้พบปะพูดคุยกันอย่างเป็นกันเอง และครูผู้ให้คำปรึกษาจะต้องรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับผู้มาใช้บริการให้ครอบคลุมทุก ๆ ด้าน โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย รวมถึง รู้จักการรักษาความลับของผู้รับคำปรึกษาเป็นอย่างดี ด้านการติดตามและประเมินผล มีการติดตามและประเมินผล การดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษาอย่างทันท่วงที เพราะถ้าปัญหาของผู้มารับบริการมีความซับซ้อนและยากเกินความสามารถของผู้ให้บริการจะต้องทำการส่งต่อให้ผู้เชี่ยวชาญต่อไป ด้านการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา มีการพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในทุกด้านกับหน่วยงานหรือองค์กรภายนอก เพื่อการส่งต่อนักเรียนในการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

2.4 บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service) ด้านการวางแผน โรงเรียนควรจัดการประชุมเพื่อวางแผน กำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ด้านการบริการจัดวางตัวบุคคล โดยกำหนดเป็นปฏิทินของโรงเรียน กำหนดรูปแบบและจัดระดับความจำเป็นเร่งด่วนในการช่วยเหลือ เพื่อความเหมาะสมของการแก้ปัญหาตามสภาพปัญหาของนักเรียน ด้านการดำเนินการ โรงเรียนมีการเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญ สร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในสาขาวิชาที่เหมาะสม มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับองค์กรหน่วยงานภายนอก เพื่อร่วมกันจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ให้นักเรียนได้แสดงความสามารถและศักยภาพ ด้านการติดตามและประเมินผล มีการติดตามและประเมินผลในการดูแลช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาให้กับนักเรียนตามสภาพปัญหาของแต่ละบุคคล ด้านการปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา ครูผู้เกี่ยวข้องมีการสะท้อนผลและถ่ายทอดองค์ความรู้ร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริการวางตัวบุคคล

2.5 บริการติดตามผล (Follow-up Service) ด้านการวางแผน โรงเรียนควรจัดการประชุม เพื่อวางแผน กำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ ด้านการบริการติดตามผล อย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง ด้านการดำเนินการ โรงเรียนมีการดำเนินการสำรวจความต้องการเพิ่มเติมของนักเรียน จัดทำแบบฟอร์มติดตามผลที่มีโครงสร้างชัดเจน มีการติดตามนักเรียนที่ขาดเรียนบ่อย รวมถึง มีการสื่อสารและสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครอง ด้านการติดตามและประเมินผล มีการจัดทำระบบฐานข้อมูลนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา มีการประเมินผลการแนะแนวที่ชัดเจน เพื่อให้ให้นักเรียนและครูสามารถประเมินผลการให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ และวิเคราะห์ผลการประเมินในระยะยาว ด้านการปรับปรุงแก้ไขและ

พัฒนา โรงเรียนมีการประชุม PLC ที่สม่ำเสมอ เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และแนวทางที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน มีการจัดตั้งกลุ่มอภิปรายอย่างเป็นทางการเพื่อให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น โดยใช้เทคโนโลยีในการส่งเสริมการอภิปราย เพื่อให้นักเรียนและครูสามารถแลกเปลี่ยนความคิดในประเด็นการแนะแนว ทั้ง 5 บริการได้ตลอดเวลา

อภิปรายผล

1. ความต้องการจำเป็นของการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองหาน เขต 1 ในงานการบริการงานแนะแนวทั้ง 5 บริการ มีความต้องการจำเป็นอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามลำดับ ได้แก่ บริการให้การปรึกษา มีความต้องการจำเป็นในระดับมากที่สุด จาก 5 บริการ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารที่ให้ความสำคัญกับบริการให้การปรึกษา ตามด้วยบริการจัดวางตัวบุคคล บริการสำรวจ บริการสนเทศ และบริการติดตามผล ซึ่งสอดคล้องกับ ปณิธา บัวเจริญ (2564) วิจัยเรื่อง การบริหารงานแนะแนวของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร พบว่า การบริหารงานแนะแนวมีความจำเป็นต่อสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาทั้ง 5 บริการ อยู่ในระดับมากที่สุด

2. แนวทางการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองหาน เขต 1 โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA แยกเป็นรายด้าน ดังนี้

2.1 บริการสำรวจเป็นรายบุคคล (Individual Inventory Service) โรงเรียนควรจัดทำโครงสร้างหน้าที่ชัดเจน โดยมีครูประจำชั้นเป็นผู้สำรวจข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และควรมีการส่งต่อข้อมูลให้กับครูในระดับชั้นต่อไป มีการลงเยี่ยมบ้านและประสานความร่วมมือกับผู้ปกครอง มีการจัดเวลาสำหรับการแลกเปลี่ยนแนวคิดและแก้ปัญหาเกี่ยวกับการสำรวจข้อมูล รวมถึง มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสำรวจข้อมูล

2.2 บริการสนเทศ (Information Service) โรงเรียนควรมีการประชุมเพื่อวางแผนกำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ด้านการบริการสนเทศ การออกแบบกิจกรรมแนะแนวประชาสัมพันธ์ข่าวสารต่าง ๆ รวมถึง มีการเชิญศิษย์เก่า ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้มีความสามารถในชุมชนเข้ามามีบทบาทในโรงเรียน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจแก่นักเรียน และเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมของโรงเรียนชุมชนและสังคมกำหนดปฏิทินการติดตามและ

ประเมินผล และควรมีการสะท้อนผลร่วมกันเพื่อแก้ปัญหา และพัฒนารูปแบบและวิธีการให้เป็นระบบ

2.3 บริการให้การปรึกษา (Counseling Service) โรงเรียนควรมีการวางแผนกระบวนการให้ความรู้และความช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษา โดยมุ่งเน้นส่งเสริมป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน มีการกำหนดแบบบันทึกการให้คำปรึกษาเป็นขั้นตอนเพื่อรวบรวมข้อมูลการให้คำปรึกษาอย่างเป็นระบบ ครูผู้เกี่ยวข้องควรมีการประเมินและติดตามผลเพื่อพัฒนารูปแบบและวิธีการให้คำปรึกษาให้ดียิ่งขึ้น

2.4 บริการจัดวางตัวบุคคล (Placement Service) โรงเรียนควรจัดการประชุมเพื่อวางแผน กำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ด้านการบริการจัดวางตัวบุคคล กำหนดรูปแบบและจัดระดับความจำเป็นเร่งด่วนในการให้ความช่วยเหลือ มีการเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญมาสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในสาขาวิชาที่เหมาะสม รวมถึง ครูผู้เกี่ยวข้องควรมีการสะท้อนผลและถ่ายทอด องค์ความรู้ร่วมกัน เพื่อแก้ปัญหาและพัฒนาบุคลากร

2.5 บริการติดตามผล (Follow-up Service) โรงเรียนควรจัดการประชุมเพื่อวางแผน กำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ ด้านการบริการติดตามผล มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อติดตามผล ในการประเมินผลและวิเคราะห์ผล มีการกำหนดตารางการประชุม PLC ที่สม่ำเสมอ เพื่อให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้ และแนวทางที่นำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับ เกรียงไกร นครพงศ์ และสงวน อินทร์รักษ์. (2565) แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนรัตราธิราชบุรีบางรูปแบบ การพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวที่มีประสิทธิภาพควรใช้กระบวนการวงจรคุณภาพ PDCA เพื่อพัฒนารูปแบบการแนะแนวทั้ง 5 บริการ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

แนวทางการบริหารการบริการแนะแนวของโรงเรียนขยายโอกาส พบว่า 1) ด้านบริการสำรวจเป็นรายบุคคล โรงเรียนควรจัดทำโครงสร้างหน้าที่ชัดเจน โดยมีครูประจำชั้นเป็นผู้สำรวจข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล และควรมีการส่งต่อข้อมูลให้กับครูในระดับชั้นต่อไป มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสำรวจข้อมูล 2) บริการสนเทศ ควรมีการประชุมเพื่อวางแผน กำหนดนโยบายและวัตถุประสงค์ด้านการบริการสนเทศ รวมถึงการ

ออกแบบกิจกรรมแนะแนว 3) บริการให้การปรึกษา ควรมีการวางแผนกระบวนการให้ความช่วยเหลือแก่ผู้รับคำปรึกษา โดยมุ่งเน้นส่งเสริมป้องกันและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ของนักเรียน ครูผู้เกี่ยวข้องควรมีการประเมินและติดตามผลเพื่อพัฒนารูปแบบและวิธีการให้คำปรึกษาให้ดียิ่งขึ้น 4) บริการจัดวางตัวบุคคล ควรจัดการประชุมเพื่อวางแผน กำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ด้านการบริการจัดวางตัวบุคคล กำหนดรูปแบบและจัดระดับความจำเป็นเร่งด่วนในการให้ความช่วยเหลือ มีการเชิญวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญมาสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการตัดสินใจเลือกศึกษาต่อในสาขาวิชาที่เหมาะสม 5) บริการติดตามผล ควรจัดการประชุมเพื่อวางแผน กำหนดนโยบาย และวัตถุประสงค์ ด้านการบริการติดตามผล มีการนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อติดตามผล ในการประเมินผลและวิเคราะห์ผล

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำแนวทางการบริหารการบริการแนะแนวไปปรับใช้ให้เหมาะสม โดยคำนึงถึงบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง
2. ครูผู้รับผิดชอบงานแนะแนว ครูที่ปรึกษาและครูผู้สอน ควรศึกษาการบริการแนะแนวทั้ง 5 บริการ และนำไปปรับใช้กับรายวิชาต่างๆ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เพื่อพัฒนานักเรียนให้เป็นคนดี คนเก่งและมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการนำงานอื่น ๆ เช่น งานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน งานปกครอง งานส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม มาบูรณาการร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงไกร นครพงศ์ และสงวน อินทร์รักษ์. (2565). แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานแนะแนวของโรงเรียนรัตนราษฎร์บำรุง. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- ปณิตา บัวเจริญ. (2564). การบริหารงานแนะแนวของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานระดับมัธยมศึกษาในกรุงเทพมหานคร. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต.

- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1. (2565). รายงานผลการดำเนินงานประจำปีการศึกษา 2565. เอกสารประกอบการปฏิบัติงาน. สังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ.
- อมรรัชฎา ชินศรี และ พระครูสุภัทรสีลโสภณ. (2566). การบริการแนะแนวและการปรึกษาเชิงจิตวิทยาในสถานศึกษา. *วารสารนิสิตวัง*, 25(2), 141.
- Krejcie, R. V., & D. W. Morgan. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607 – 610.
- Mujahid, I. (2021). Islamic orthodoxy-based character education: creating moderate Muslim in a modern pesantren in Indonesia. *Indonesian Journal of Islam and Muslim Societies*, 11(2), 185–212. <https://doi.org/10.18326/ijims.v11i2.185-212>.

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา
ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษา
สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6^{*}
INNOVATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS AFFECTING
THE ACADEMIC ADMINISTRATION EFFECTIVENESS OF SCHOOLS
UNDER THE OFFICE OF SPECIAL EDUCATION BUREAU GROUP 6

ชิตชนก โลกคำลือ¹ และ วรณกร พรประเสริฐ²

Chitchanok Lokkhamlue¹ and Wannakorn Phornprasert²

¹⁻²มหาวิทยาลัยพะเยา

¹⁻²University of Phayao, Thailand

Corresponding Author's Email: chitchanok6939@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 9 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 10 เมษายน 2568

Received 5 April 2025; Revised 9 April 2025; Accepted 10 April 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 2) ศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 4) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่

Citation:

* ชิตชนก โลกคำลือ และ วรณกร พรประเสริฐ. (2568). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 750-766.

Chitchanok Lokkhamlue and Wannakorn Phornprasert. (2025). Innovative Leadership Of School Administrators Affecting The Academic Administration Effectiveness Of Schools Under The Office Of Special Education Bureau Group 6. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 750-766.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 กลุ่มตัวอย่างได้แก่ บุคลากรทางการศึกษา กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จำนวน 265 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามเป็นมาตรฐานค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ด้วยวิธีการ Stepwise

จากผลวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 มีจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม และด้านการสร้างบรรยากาศองค์การแห่งการเรียนรู้วัฒนธรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, สถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6, ประสิทธิภาพของการบริหารวิชาการ

Abstract

The objectives of this research article are 1) to study the innovative leadership of school administrators. 2) Study on the effectiveness of academic management of educational institutions affiliated to the Office of Special Education Administration, Group 6 3) Study on the relationship between innovative leadership of school administrators and the effectiveness of academic management of educational institutions affiliated to the Office of Special Education Administration. Group 6 4) To create an equation for predicting the innovative leadership of school administrators that affect the effectiveness of academic management of the group of educational institutions affiliated to the Office of Special Education Administration. Group 6: The

sample group includes 265 educational personnel from the School of Special Education Administration, Group 6, the tool used as a questionnaire is a 5-level estimation measure, and the statistics used to analyze the data are percentage, mean, and standard deviation. Pearson's Correlation Coefficient and Multiple Regression Analysis by Stepwise Method

According to the results, it was found that 1) Innovative leadership of school administrators. 2) The effectiveness of academic management of the Educational Institutions affiliated to the Office of Special Education Administration, Group 6 in the overall is high, and 3) the innovative leadership of school administrators that affects the effectiveness of academic management of the Educational Institutions under the Office of Special Education Administration. Group 6 has 3 aspects: creativity, teamwork and participation, and creating an organizational atmosphere of innovative learning. statistically significant at the .01 level.

Keywords: Innovative Leadership, Educational Institutions Affiliated to the Office of Special Education Administration, Group 6, Effectiveness of Academic Administration

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ได้บัญญัติให้กระทรวงศึกษาธิการมีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ ได้กล่าวว่า ผู้ที่มีบทบาทและมีอิทธิพลต่อบุคลากรในองค์กร และยังเป็นศูนย์กลางของแต่ละกลุ่มหรือหน่วยงานก็คือ ผู้นำขององค์กรต่าง ๆ ภาวะผู้นำจึงเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นปัจจัยสำคัญในการนำพาให้องค์กรบรรลุเป้าหมาย ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมซึ่งจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานให้นวัตกรรมหรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) ซึ่งมี

ความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่โลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและไม่แน่นอน การมีผู้นำที่สามารถปรับตัวและนำพาองค์กรมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาได้จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาและตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมเผชิญกับความท้าทายและการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน โดยมีเป้าหมายหลักในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของนักเรียนให้เต็มที่ ซึ่งสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้ผลักดันนโยบายระยะเร่งด่วน (Quick Win) ของกระทรวงศึกษาธิการ โดยหนึ่งในนโยบายและจุดเน้นสำคัญ กล่าวคือ การลดภาระครูและบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษา ในการบริหารจัดการของสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ได้นำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการ เช่น ระบบสารสนเทศด้านการศึกษาพิเศษและการศึกษาสงเคราะห์ (SET), ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (Caper) และระบบ E-School เป็นต้น (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2566)

แต่อย่างไรก็ตามการนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารงานวิชาการยังพบปัญหาและข้อจำกัด เช่น พบปัญหาการขาดแคลนสื่อการเรียนการสอนที่ทันสมัย และเหมาะสมกับการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจของนักเรียนแต่ละคนได้ดีพอ และครูบางท่านยังคงใช้วิธีการสอนแบบเดิม ๆ โดยไม่ปรับเปลี่ยนหรือใช้วิธีการสอนที่หลากหลาย และด้านหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาบางแห่งยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการและความสนใจของนักเรียนและสังคมได้ การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรยังขาดความเป็นระบบและไม่ทันสมัย

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จะเห็นว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมและประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการเป็นสิ่งสำคัญ ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จึงสนใจที่จะทำวิจัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารและการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและพัฒนาให้สถานศึกษาเกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6
4. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6

สมมติฐานการวิจัย

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6
2. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ด้านที่ส่งผลต่อระดับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6

การทบทวนวรรณกรรม

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา นักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ เช่น กระทรวงศึกษาธิการ (2559) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม หมายถึง ผู้ที่สามารถนำความคิดสร้างสรรค์มาเปลี่ยนเป็นการกระทำ เพื่อให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเรียนรู้และปรับเปลี่ยนทัศนคติให้เป็นผู้ผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยคำนึงถึง 2 ประเด็นหลัก คือ การนำวิธีการใหม่ ๆ มาใช้เพื่อมุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เอื้อต่อการเกิดนวัตกรรมต่าง ๆ และการนำความคิดเชิงนวัตกรรมมาช่วยแก้ปัญหา และสร้างสรรค์นวัตกรรมต่าง ๆ ในองค์กร เพื่อเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กร

เดิมไปสู่วัฒนธรรมองค์กรนวัตกรรม รูตินันท์ นันทะศรี (2563) ได้ให้ความหมาย ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ว่าหมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำนวัตกรรมมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาทั้งนวัตกรรมการจัดการ นวัตกรรมการทำงานและนวัตกรรมการนำ โดยจงใจให้ ผู้บริหารการศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา นำความรู้ ทักษะ กระบวนการหรือวิธีการต่าง ๆ มาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการบริหารและการจัดการศึกษา ศิริพร พงษ์เนตร (2564) ได้ให้ความหมาย ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ว่าหมายถึง สิ่งที่ผู้นำแสดงออก ทั้งทางด้านบุคลิกภาพและสมรรถะ มีความคิดริเริ่ม มีความสามารถในการเข้าถึงปัญหาหรือโอกาสที่ซับซ้อน และค้นพบแนวทางในการดำเนินการใหม่ ๆ หรือไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนทั้งที่เป็นวิธีการและการกระทำ สามารถเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กรไปสู่วัฒนธรรมนวัตกรรม ทั้งยังสามารถผลักดันให้สมาชิกภายในองค์กรเกิดความคิดสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม หมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ความสามารถ มีวิสัยทัศน์ มีความกล้าเสี่ยงต่อนวัตกรรม มีความคิดสร้างสรรค์นวัตกรรม มีทักษะในการแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อนมากขึ้นภายใต้สถานการณ์ที่ไม่แน่นอนและมีการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง โดยการนำนวัตกรรมเข้าไปปรับใช้ในการแก้ปัญหาที่จะส่งผลต่อการปรับเปลี่ยนมุมมองและทัศนคติในด้านการบริหาร เพื่อขับเคลื่อนให้บุคคลในองค์กรสร้างสรรค์กระบวนการปฏิบัติงานจากการนำเทคโนโลยีมาใช้ ก่อให้เกิดแนวคิดใหม่หรือนำแนวคิดเดิมมาต่อยอดส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กรไปสู่วัฒนธรรมองค์กรนวัตกรรม นำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

2. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ นักการศึกษาและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ เช่น ชนกานต์ เอี่ยมสะอาด (2564) กล่าวถึง ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการดำเนินงานด้านวิชาการ บรรลุผลสำเร็จลุล่วงตามจุดมุ่งหมายที่วางไว้โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด อรุณี สุวรรณศรี (2564) ได้ให้ความหมาย ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ผลความสำเร็จของการปฏิบัติงานกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริม พัฒนาปรับปรุงด้านการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนที่บรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ประกอบด้วย หลักสูตรสถานศึกษา กระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาและใช้สื่อ นวัตกรรมเทคโนโลยีทางการศึกษา การนิเทศการศึกษา และการวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน

สรุปได้ว่า ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ หมายถึง ผลความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนากิจการจัดการเรียนการสอนของนักเรียน โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและได้รับประโยชน์สูงสุด การบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และคุณธรรมที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จำนวน 14 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น 881 คน ข้อมูล ณ วันที่ 5 ตุลาคม พ.ศ.2566 (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2566)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 265 คน (Krejcie And Morgan, 1970) และใช้วิธีการเทียบบัญญัติไตรยางค์

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการสร้างแบบสอบถามผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่รวมถึงได้ศึกษาข้อคำถาม จากรายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง นำมาสรุปเป็นแบบสอบถาม โดยให้ข้อคำถาม สอดคล้องกับ นิยามศัพท์ จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ และประสบการณ์ทำงาน โดยใช้แบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 มีลักษณะเป็นแบบมาตราประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม 2. ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ 3. ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง 4. ด้านการสร้างบรรยากาศองค์การแห่งการเรียนรู้ นวัตกรรม 5. ด้านการบริหารความเสี่ยง

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 มีลักษณะเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการมีสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา 2. ด้านการมีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา 3. ด้านการมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ 4. ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน 5. ด้านการนิเทศการศึกษา 6. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี หลักการ จากเอกสารและงานวิจัยที่มีความเกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการที่สอดคล้องและครอบคลุมนิยามศัพท์เฉพาะ

2. สร้างแบบสอบถามฉบับร่างให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับนิยามองค์ประกอบแต่ละด้านของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ ตามขอบเขตที่กำหนด

3. นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจพิจารณาและให้ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไข

4. นำแบบสอบถามที่แก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยเลือกแบบเจาะจงเมื่อตรวจสอบความถูกต้องของการใช้ภาษา ความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of item Objective Congruence: IOC) มีค่าเท่ากับ 0-1 และปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำผู้เชี่ยวชาญ

5. วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) กับประชากรที่ศึกษาแต่มิใช่โรงเรียนที่ได้รับเลือกให้เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน โดยเลือกแบบเจาะจงเป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แล้วนำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ทั้งนี้ ผู้วิจัยหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 เท่ากับ 0.812 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเกี่ยวกับ

ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 เท่ากับ 0.800

6. ยื่นคำร้องการรับรองโครงการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา และได้รับเอกสารรับรองเมื่อวันที่ 11 ตุลาคม 2567

7. ดำเนินการปรับปรุงแบบสอบถามเป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

กระบวนการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 จำนวน 265 คน โดยมีผู้ตอบแบบสอบถามกลับจำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 100 มีขั้นตอนดังนี้

1. นำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากวิทยาลัยการศึกษามหาวิทยาลัยพะเยา ถึงประธานกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 เพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยนำหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ข้าราชการครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง พร้อมแนบลิงก์กับคิวอาร์โค้ดของแบบสอบถามออนไลน์ ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูล 15 วัน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ก่อนนำไปประมวลผลและวิเคราะห์ข้อมูลในลำดับต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูล จากการตอบแบบสอบถาม สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามดำเนินการ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's correlation coefficient)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 โดยภาพรวม

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ของผู้บริหารสถานศึกษา	n=265		แปลผล	อันดับ ที่
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม	4.44	0.45	มาก	4
2. ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์	4.30	0.59	มาก	5
3. ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง	4.50	0.33	มาก	2
4. ด้านการสร้างบรรยากาศองค์การแห่งการเรียนรู้ นวัตกรรม	4.50	0.30	มาก	2
5. ด้านการบริหารความเสี่ยง	4.53	0.35	มากที่สุด	1
รวมเฉลี่ย	4.45	0.26	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการบริหารความเสี่ยง ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง และด้านการสร้างบรรยากาศองค์การแห่งการเรียนรู้นวัตกรรม

2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 โดยภาพรวม

ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ	n=265		แปลผล	อันดับที่
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการมีสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา	4.48	0.35	มาก	2
2. ด้านการมีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา	4.28	0.57	มาก	5
3. ด้านการมีการจัดกระบวนการเรียนรู้	4.61	0.25	มากที่สุด	1
4. ด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน	4.41	0.53	มาก	3
5. ด้านการนิเทศการศึกษา	4.24	0.68	มาก	6
6. ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.29	0.54	มาก	4
รวมเฉลี่ย	4.40	0.36	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ระดับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านการมีการจัดกระบวนการเรียนรู้ ด้านการมีสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการ และด้านการวัดผล ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของตัวพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และตัวแปรประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรเกณฑ์และตัวแปรพยากรณ์

ตัวแปร	X ₁	X ₂	X ₃	X ₄	X ₅	Y	Mean	S.D.
X ₁	1.000						4.44	0.45
X ₂	0.571**	1.000					4.30	0.59
X ₃	0.225**	0.152*	1.000				4.50	0.33
X ₄	0.197**	0.316**	0.162**	1.000			4.50	0.30
X ₅	0.232**	0.202**	0.289**	0.292**	1.000		4.53	0.35
Y	0.614**	0.823**	0.145*	0.345**	0.271**	1.000	4.40	0.36

จากตารางที่ 3 พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นรายด้าน กับ ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการโดยรวม สูงสุด 3 อันดับแรกพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ รองลงมาคือ ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม และด้านการสร้างบรรยากาศองค์การแห่งการเรียนรู้นวัตกรรม

4. แสดงผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Coefficient) แบบวิธี Stepwise เพื่อหาความสามารถในการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6

ตัวแปร	b	SE	β	t
ด้านความคิดสร้างสรรค์ (X_2)	0.412	0.025	0.674	16.236**
ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม (X_1)	0.168	0.032	0.212	5.276**
ด้านการสร้างบรรยากาศองค์การแห่งการเรียนรู้ นวัตกรรม (X_4)	0.106	0.041	0.090	2.577**
a = 1.407 R = 0.846 $SE_{est} = 0.192$ $R^2 = 0.716$ F = 219.569**				

จากตารางที่ 4 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ที่นำมาวิเคราะห์จำนวน 5 ด้าน พบว่า มีจำนวน 4 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ได้ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม และด้านความคิดสร้างสรรค์ และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างบรรยากาศองค์การแห่งการเรียนรู้นวัตกรรม และด้านการบริหารความเสี่ยง โดยทั้ง 4 ตัวแปรสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ได้ร้อยละ 72.10

อภิปรายผล

จากการศึกษา เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 มีประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณา รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และระดับมาก 4 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดแนวทางหรือมาตรการควบคุมกิจกรรมเพื่อลดโอกาสที่จะเกิดความเสียหายได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีวิสัยทัศน์ที่มุ่งเน้นการพัฒนาและปรับปรุงการจัดการศึกษาให้ทันสมัย พร้อมเปิดรับแนวคิดใหม่ๆ และนวัตกรรมทางการศึกษาอยู่เสมอ และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการนำเสนอวิธีการใหม่ ๆ ในการบริหารงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

เพ็ญภา แสงแก้ว (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเถิน 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 5 ข้อ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและปรับตามความเหมาะสมของผู้เรียน มุ่งเน้นการพัฒนาการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนฝึกทักษะการคิดและการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรุณี สุวรรณศรี (2564) ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง

4. จากการสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 พบว่า

4.1 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาสื่อสารแนวคิดให้ชัดเจน โน้มน้าวให้ทีมงานร่วมมือ เปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็น เพื่อกระตุ้นจินตนาการและสร้างแรงจูงใจในการทำงาน พร้อมทั้งมีวิสัยทัศน์ที่เปิดรับการเปลี่ยนแปลง มุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาให้ทันสมัย และใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการนำเสนอวิธีการบริหารที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรุณี สุวรรณศรี (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำ

เชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ส่งผลต่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

4.2 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนร่วมกับคณะครู เปิดโอกาสให้ครูสะท้อนผลการทำงาน โดยผู้บริหารมีความเป็นผู้นำ กำหนดบทบาทหน้าที่ของทีมงานอย่างชัดเจน สื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งเสริมความสามัคคี สร้างวัฒนธรรมการทำงานเป็นทีม พร้อมแลกเปลี่ยนและถ่ายทอดความรู้ร่วมกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นระบบและเกิดผลอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรุณี สุวรรณศรี (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม ส่งผลต่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3

4.3 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างบรรยากาศองค์การแห่งการเรียนรู้ ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรแสวงหาความรู้ใหม่ พัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งสนับสนุนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ ผลักดันการใช้นวัตกรรมเพื่อการศึกษา จัดบรรยากาศการเรียนรู้ที่ทันสมัย มีเทคโนโลยีรองรับการเรียนรู้อย่างเพียงพอและเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาดา นิลสาขา (2566) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครราชสีมา ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างบรรยากาศองค์การแห่งการเรียนรู้ ที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .01 กับการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารงานวิชาการของกลุ่มสถานศึกษาสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 6 โดยเฉพาะในด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม และด้านการสร้างบรรยากาศองค์การแห่งการเรียนรู้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารควรส่งเสริมการคิดสร้างสรรค์ของตนเอง และบุคลากร โดยเปิดโอกาสให้มีการเสนอแนวคิดใหม่ ๆ และพัฒนานวัตกรรมที่ตอบโจทย์บริบทของสถานศึกษา

1.2 ด้านการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรสร้างวัฒนธรรมการทำงานแบบมีส่วนร่วม โดยให้ครูและบุคลากรมีบทบาทในการตัดสินใจและร่วมแก้ปัญหา

1.3 ด้านการสร้างบรรยากาศองค์การแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารควรสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

2.3 เปรียบเทียบภาวะผู้นำในรูปแบบต่าง ๆ ของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *หลักสูตรพัฒนาผู้นำการเปลี่ยนแปลง เพื่อรองรับการกระจายอำนาจสำหรับผู้บริหารการศึกษามาและผู้บริหารสถานศึกษา*. นครปฐม: สถาบันพัฒนาครูคณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ชนกานต์ เอี่ยมสะอาด. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดพิษณุโลก. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

จิตินันท์ นันทะศรี. (2563). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. ใน *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

เพ็ญภา แสงแก้ว. (2565). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายสถานศึกษาเถิน 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2. ใน *การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต สาขาบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยพะเยา.

สุชาติ นิลสาขา. (2566). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์*, 5(1), 335-346.

ศิริพร พงษ์เนตร. (2564). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

อรุณี สุวรรณสร. (2564). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 3. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

ความสัมพันธ์ระหว่างระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ
ทางการศึกษากับประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสาน
ในสถานศึกษา *

THE RELATIONSHIP BETWEEN EDUCATIONAL INFORMATION
TECHNOLOGY MANAGEMENT SYSTEMS AND THE EFFECTIVENESS OF
BLENDED LEARNING IN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

ภูมิภควัฒน์ ภูมิพงศ์คชสร¹, พลภัทร บริรักษ์ธนกุล², ณัฐฐ์ ตั้งปรีชาพาณิขย์³,
ไกร บุญบันดาล⁴, ณรงค์ ศรีชัยบุญสูง⁵, อธิสิทธิ์ นุชนेत्र⁶ และ ขวัญชนก आयูเย็น⁷

Phumphakhawat Phumphongkhochasorn¹, Pollapat Borirukthanakul², Nat Tangpreechaphanit³,
Krai Boonbandan⁴, Narong Srichaiboonsung⁵, Athisit Nuchnet⁶ and Kwanchanok Aryuyuen⁷

¹⁻⁷วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹⁻⁷College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

Corresponding Author's Email: Phumphakhawat.ps@gmail.com

วันที่รับบทความ : 25 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 29 มีนาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 31 มีนาคม 2568

Received 25 March 2025; Revised 29 March 2025; Accepted 31 March 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ คือ เพื่อศึกษาระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานใน

Citation:

* ภูมิภควัฒน์ ภูมิพงศ์คชสร, พลภัทร บริรักษ์ธนกุล, ณัฐฐ์ ตั้งปรีชาพาณิขย์, ไกร บุญบันดาล, ณรงค์ ศรีชัยบุญสูง, อธิสิทธิ์ นุชนेत्र และ ขวัญชนก आयูเย็น. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษากับประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษา.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 767-786.

Phumphakhawat Phumphongkhochasorn, Pollapat Borirukthanakul, Nat Tangpreechaphanit, Krai Boonbandan, Narong Srichaiboonsung, Athisit Nuchnet and Kwanchanok Aryuyuen. (2025). The Relationship Between Educational Information Technology Management Systems And The Effectiveness Of Blended Learning In Educational Institutions. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 767-786.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

สถานศึกษา และ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษากับประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษา การศึกษานี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมวิธี โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ และคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรของ Taro Yamane (1973) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 297 คน ซึ่งเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดของการวิจัย โดยมีค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือเท่ากับ .867 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัยพบว่าระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากความสัมพันธ์ระหว่างระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษากับประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก ($r = .928$)

คำสำคัญ: ระบบการจัดการ, เทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา, ประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

Abstract

This research had three objectives: To study the educational information technology management system, to study the effectiveness of blended learning in educational institutions, and 3. To examine the relationship between the educational information technology management system and the effectiveness of blended learning in educational institutions.

This study employed a mixed-methods research design. Data were collected from school administrators and teachers under the Office of the Basic Education Commission using stratified random sampling. The sample size of 297 participants was determined using Taro Yamane's formula (1973). Data were collected through a questionnaire developed by the researcher, which had a reliability coefficient of .867.

Data were analyzed using descriptive statistics: mean and standard deviation, as well as inferential statistics: Pearson's product-moment correlation coefficient. The research findings revealed that:

The overall level of the educational information technology management system was high, the overall effectiveness of blended learning in educational institutions was high, and There was a very high positive correlation between the educational information technology management system and the effectiveness of blended learning in educational institutions ($r=.928$).

Keywords: Management systems, educational information technology management systems, effectiveness of blended learning in educational institutions

บทนำ

ในยุคดิจิทัล เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างการเรียนการสอนในชั้นเรียนแบบดั้งเดิมและการใช้เทคโนโลยีเพื่อเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน (Garrison & Vaughan, 2008) การใช้ระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา (Education Technology Management System) สามารถช่วยให้การบริหารจัดการการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546) รวมถึงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนรู้และการสอนในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย (Means et al., 2013)

การวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษากับประสิทธิภาพของการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากสามารถให้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางการปรับใช้เทคโนโลยีในภาคการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด งานวิจัยหลายชิ้นชี้ให้เห็นว่าการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการศึกษาอย่างเหมาะสมสามารถส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและเพิ่มความพึงพอใจของผู้เรียน (Bonk & Graham, 2012) นอกจากนี้ ระบบการจัดการเทคโนโลยียังมีบทบาทในการ

บริหารหลักสูตร การติดตามผลการเรียนรู้ และการสนับสนุนครูผู้สอนให้สามารถจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Picciano, 2017)

ดังนั้น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษากับประสิทธิภาพของการเรียนการสอนแบบผสมผสานจึงมีความจำเป็นเพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาและปรับปรุงระบบการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 การศึกษานี้ไม่เพียงแต่ช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษา แต่ยังสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสำหรับนโยบายทางการศึกษาในอนาคตได้อีกด้วย จากประเด็นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษากับประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ให้หัวข้อที่ศึกษานำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารสถานศึกษาพัฒนาระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษากับประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา

สุรัตน์วดี ปานโพธิ์ทอง และคณะ (2565) กล่าวว่า การบริหารงานสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานครในศตวรรษที่ 21 เป็นการบริหารงานในยุคแห่งการศึกษาใหม่เพราะการบริหารสถานศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่มีความ พลิกผัน (Disruptive World) ตลอดเวลา ในการบริหารงานของสถานศึกษาจึงต้องมีเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารงานสถานศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานสถานศึกษาที่มีความสำคัญต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนในยุคศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการบริหารงานวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการบริหารสถานศึกษาเพราะกระบวนการจัดการเรียนการสอนในยุคศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นให้นักเรียนมีทักษะการเรียนรู้และ

มีใจใฝ่เรียนรู้ตลอดเวลา ดังนั้นการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา (Concept of Information and Communication Technology in an Educational Organization) จึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญและจำเป็นสำหรับผู้บริหาร เพราะเทคโนโลยีสารสนเทศ จัดเป็นทรัพยากรในองค์การทางการศึกษาประเภทหนึ่ง ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องบริหารทรัพยากรเหล่านี้ให้คุ้มค่าและมีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี (Technology Infrastructure)

Anderson, T., & Dron, J. (2018) กล่าวว่า โครงสร้างพื้นฐานเป็นรากฐานของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยอุปกรณ์ฮาร์ดแวร์ เช่น คอมพิวเตอร์ เซิร์ฟเวอร์ และเครือข่ายอินเทอร์เน็ต รวมถึงซอฟต์แวร์ที่ใช้สนับสนุนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการข้อมูล

ระบบบริหารจัดการการศึกษา (Educational Management System)

McKay, E. (2020) กล่าวว่า ระบบที่ใช้ในการจัดการข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ครู หลักสูตร และกระบวนการทางการศึกษา เช่น ระบบทะเบียนนักเรียน ระบบการวัดและประเมินผล ระบบตารางเรียน และระบบสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา

ระบบบริหารจัดการเรียนรู้ (Learning Management System – LMS)

Romiszowski, A. (2016) กล่าวว่า LMS เป็นแพลตฟอร์มที่ช่วยให้ครูสามารถจัดการเนื้อหาการเรียนการสอน การมอบหมายงาน และการประเมินผลการเรียนของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตัวอย่างของ LMS ที่นิยมใช้ ได้แก่ Moodle, Google Classroom และ Microsoft Teams

ข้อมูลสารสนเทศและฐานข้อมูล (Information and Database Systems)

Siemens, G. (2019) กล่าวว่า การจัดการข้อมูลถือเป็นหัวใจสำคัญของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ฐานข้อมูลจะช่วยรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลเกี่ยวกับนักเรียน ครู หลักสูตร และผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา เพื่อให้สามารถนำไปวิเคราะห์และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการศึกษา

ความมั่นคงปลอดภัยทางสารสนเทศ (Information Security)

Garrison, D. R., & Vaughan, N. D. (2008) กล่าวว่า ความปลอดภัยของข้อมูลเป็นปัจจัยที่ต้องให้ความสำคัญ ระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศต้องมีมาตรการรักษาความ

ปลอดภัย เช่น การควบคุมการเข้าถึงข้อมูล การเข้ารหัสข้อมูล และการสำรองข้อมูล เพื่อลดความเสี่ยงจากภัยคุกคามทางไซเบอร์

บุคลากรและการพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยี (Human Resources and Skill Development)

Bonk, C. J., & Graham, C. R. (2012) กล่าวว่า การใช้เทคโนโลยีให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต้องอาศัยบุคลากรที่มีความสามารถและความรู้ทางเทคโนโลยี ดังนั้นการอบรมและพัฒนาทักษะให้กับครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาจึงเป็นสิ่งจำเป็น

นโยบายและกฎหมายทางการศึกษา (Policies and Regulations)

Picciano, A. G. (2017) กล่าวว่า นโยบายด้านเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาและใช้งานระบบสารสนเทศในสถานศึกษา กฎหมายเกี่ยวกับการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลและสิทธิทางการศึกษาจะช่วยให้การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศดำเนินไปอย่างมีมาตรฐาน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพการเรียนรู้แบบผสมผสานในสถานศึกษา

อิทธิศักดิ์ ศรีดำ (2562) กล่าวว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดเพื่อให้ประเทศชาติเกิดความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ในอนาคตการศึกษาที่ดีและมีประสิทธิภาพจะต้องมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศร่วมกับเครื่องมือและอุปกรณ์ เช่น โทรศัพท์มือถือในการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ได้สูงสุด การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับโทรศัพท์มือถือเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นการจัดการศึกษาทางไกลในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์หรือสื่อดิจิทัล เป็นวิธีการใหม่หรือนวัตกรรมใหม่ทางการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมผู้เรียนให้สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับผู้สอนจากต่างสถานที่ ต่างเวลาหรือเวลาเดียวกัน สอดคล้องกับเป้าหมายทางการศึกษาในยุค Thailand 4.0 แต่ต้องมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับการนำไปใช้ในการสร้างผลสัมฤทธิ์ในบริบทของแต่ละสถาบันการศึกษา ซึ่งจากการสรุปผลถึงวิธีการนี้ในต่างประเทศ พบว่าการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศกับโทรศัพท์มือถือจะเป็นวิธีการเรียนรู้ใหม่ในอนาคตที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด อันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนสถาบันการศึกษา สังคมและประเทศชาติ ต่อไป

การเรียนรู้แบบผสมผสาน (Blended Learning) เป็นแนวทางที่รวมการเรียนรู้แบบดั้งเดิมในห้องเรียนกับการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัล ซึ่งสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของ

ผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ ประสิทธิภาพในการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษา มีดังต่อไปนี้

การออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสม (Appropriate Curriculum Design)

Graham, C. R. (2019) กล่าวว่า การออกแบบหลักสูตรต้องมีการผสมผสานระหว่าง กิจกรรมการเรียนรู้แบบพบปะในชั้นเรียน (Face-to-Face Learning) และการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ (Online Learning) อย่างสมดุล โดยต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้เรียนและวัตถุประสงค์การเรียนรู้ นอกจากนี้ การใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลาย เช่น การใช้สื่อมัลติมีเดีย แบบฝึกหัดออนไลน์ และกิจกรรมโต้ตอบจะช่วยส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

บทบาทของครูผู้สอน (The Role of the Teacher)

Boelens, R., De Wever, B., & Voet, M. (2017) กล่าวว่า ครูผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นและสนับสนุนผู้เรียน โดยต้องเป็นทั้งผู้สอนแบบดั้งเดิมและผู้แนะนำในการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัล การพัฒนาทักษะทางดิจิทัลของครูและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอนจะช่วยให้สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

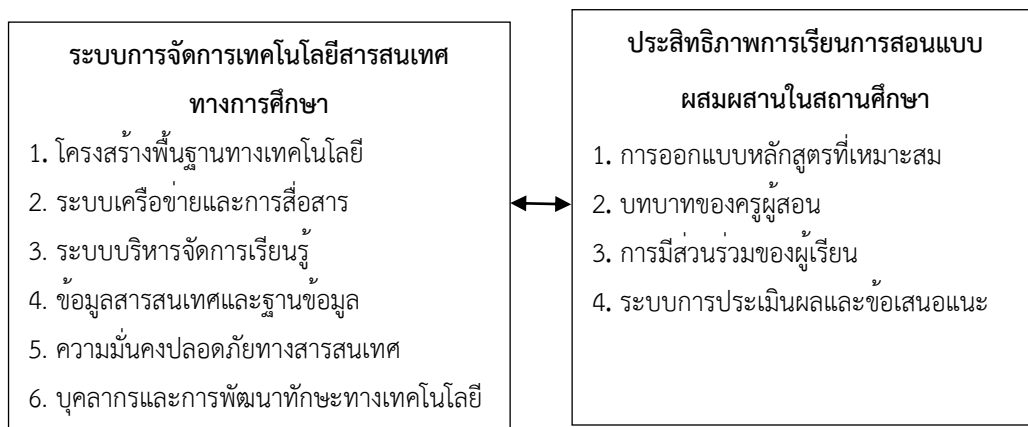
การมีส่วนร่วมของผู้เรียน (Student Engagement)

Hrastinski, S. (2019) กล่าวว่า การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ซึ่งสามารถกระตุ้นได้โดยการใช้กิจกรรมแบบอินเทอร์แอคทีฟ เช่น กระดานสนทนา (Discussion Boards) กิจกรรมการทำงานกลุ่มออนไลน์ และการใช้เครื่องมือประเมินผลแบบฟอร์มาทีฟ (Formative Assessment) เพื่อให้ผู้เรียนสามารถติดตามพัฒนาการของตนเอง

ระบบการประเมินผลและข้อเสนอแนะ (Assessment System and Feedback)

Means, B., Toyama, Y., Murphy, R., Bakia, M., & Jones, K. (2013) กล่าวว่า การประเมินผลต้องครอบคลุมทั้งการประเมินแบบดั้งเดิมและการประเมินแบบออนไลน์ เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน นอกจากนี้ การให้ข้อเสนอแนะที่มีคุณภาพและต่อเนื่องจากครูผู้สอนมีความสำคัญในการช่วยให้ผู้เรียนสามารถปรับปรุงและพัฒนาแนวทางการเรียนรู้ของตนเอง

กรอบแนวคิด

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวนทั้งสิ้น 29,861 คน (ข้อมูลจากระบบศูนย์บริการแลกเปลี่ยนข้อมูลการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายและเป็นตัวแทนของประชากรอย่างเหมาะสมกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยจำนวนทั้งสิ้น 297 คน จำแนกเป็น

1. ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 129 คน
2. ข้าราชการครู จำนวน 168 คน
3. ผู้ทรงคุณวุฒิที่เข้าร่วมการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 9 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบ

เจาะจง (Purposive Selection)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดของการวิจัย เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา

กับประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษา โดยมีค่าความเที่ยงตรงของแบบสอบถามเท่ากับ .867 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น อายุ ตำแหน่งระดับการศึกษา ขนาดของสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษากำหนดจำนวน 35 ข้อ ครอบคลุม 7 ด้าน ได้แก่

1. โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี
2. ระบบเครือข่ายและการสื่อสาร
3. ระบบบริหารจัดการเรียนรู้
4. ข้อมูลสารสนเทศและฐานข้อมูล
5. ความมั่นคงปลอดภัยทางสารสนเทศ
6. บุคลากรและการพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยี
7. นโยบายและกฎหมายทางการศึกษา

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษา กำหนดจำนวน 20 ข้อ ครอบคลุม 4 ด้าน ได้แก่

1. การออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสม
2. บทบาทของครูผู้สอน
3. การมีส่วนร่วมของผู้เรียน
4. ระบบการประเมินผลและข้อเสนอแนะ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการแจกแบบสอบถามให้แก่กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริหารและข้าราชการครู รวมถึงดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 9 คน โดยใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดของการวิจัย ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามจะถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน รวมทั้งการวิเคราะห์เชิงสัมพันธ์โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product-moment correlation coefficient) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษากับประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยคือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 29,861 คน (ระบบศูนย์บริการแลกเปลี่ยนข้อมูลการศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2567) ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ กลุ่มตัวอย่างจำนวนทั้งสิ้น 297 คน จำแนกเป็นผู้บริหารศึกษาจำนวน 129 คน ข้าราชการครู จำนวน 168 คน และผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมภาษณ์ให้ข้อมูลเชิงลึก จำนวน 9 คน โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษากับประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษา เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัยซึ่งมีความเที่ยงตรง .867 โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ขนาดสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 7 ด้าน คือ 1) โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี 2) ระบบเครือข่ายและการสื่อสาร 3) ระบบบริหารจัดการเรียนรู้ 4) ข้อมูลสารสนเทศและฐานข้อมูล 5) ความมั่นคงปลอดภัยทางสารสนเทศ 6) บุคลากรและการพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยี 7) นโยบายและกฎหมายทางการศึกษา จำนวน 35 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน คือ 1) การออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสม 2) บทบาทของครูผู้สอน 3) การมีส่วนร่วมของผู้เรียน 4) ระบบการประเมินผลและข้อเสนอแนะ จำนวน 20 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาแจกแจงหาความถี่ และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ข้อมูลระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. วิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษาใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษากับประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษาใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน (Pearson's product - moment correlation coefficient)

ผลการวิจัย

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 297 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เพศหญิง จำนวน 232 คน (ร้อยละ 78.1) และเป็นเพศชาย จำนวน 65 คน (ร้อยละ 21.9) อายุส่วนใหญ่ 31 – 40 ปี จำนวน 120 คน (ร้อยละ 40.4) ส่วนใหญ่สำเร็จระดับปริญญาตรี จำนวน 210 คน (ร้อยละ 70.71) ขนาดของโรงเรียน ส่วนใหญ่ คือ ขนาดเล็ก จำนวน 172 คน (ร้อยละ 58.2) ตำแหน่งส่วนใหญ่ คือ ข้าราชการครู จำนวน 238 คน (ร้อยละ 80.1) และมีประสบการณ์ในการทำงาน คือ ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 122 คน (ร้อยละ 41.1)

1. ผลการวิเคราะห์ระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาแยกไว้เป็นรายด้าน 1) โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี 2) ระบบเครือข่ายและการสื่อสาร 3) ระบบบริหารจัดการเรียนรู้ 4) ข้อมูลสารสนเทศและฐานข้อมูล 5) ความมั่นคงปลอดภัยทางสารสนเทศ 6) บุคลากรและการพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยี 7) นโยบายและกฎหมายทางการศึกษา และรายชื่อในแต่ละด้าน แสดงไว้ในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา โดยรวมและรายด้าน

ข้อ	ระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา	N = 297		ระดับ	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1.	โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี	4.41	.52	มาก	2
2.	ระบบเครือข่ายและการสื่อสาร	4.30	.57	มาก	5
3.	ระบบบริหารจัดการเรียนรู้	4.47	.58	มาก	1
4.	ข้อมูลสารสนเทศและฐานข้อมูล	4.40	.44	มาก	3
5.	ความมั่นคงปลอดภัยทางสารสนเทศ	4.33	.54	มาก	4
6.	บุคลากรและการพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยี	4.14	.50	มาก	7

7. นโยบายและกฎหมายทางการศึกษา	4.21	.45	มาก	6
รวม	4.32	.51	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.32$, S.D = .51) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยระบบบริหารจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D = .58) รองลงมาคือโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี ($\bar{X} = 4.41$, S.D = .52) ความมั่นคงปลอดภัยทางสารสนเทศ ($\bar{X} = 4.33$, S.D = .54) ระบบเครือข่ายและการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.30$, S.D = .57) นโยบายและกฎหมายทางการศึกษา ($\bar{X} = 4.21$, S.D = .45) ตามลำดับและบุคลากรและการพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำที่สุด ($\bar{X} = 4.14$, S.D = .50)

2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษา แยกไว้เป็นรายด้าน 1) การออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสม 2) บทบาทของครูผู้สอน 3) การมีส่วนร่วมของผู้เรียน 4) ระบบการประเมินผลและข้อเสนอแนะ และรายข้อในแต่ละด้าน แสดงไว้ในตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษา

ข้อ	ประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ในสถานศึกษา	n = 297		ระดับ	อันดับ
		$\bar{X}$	S.D.		
1.	การออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสม	4.31	.51	มาก	2
2.	บทบาทของครูผู้สอน	4.47	.62	มาก	1
3.	การมีส่วนร่วมของผู้เรียน	4.25	.69	มาก	3
4.	ระบบการประเมินผลและข้อเสนอแนะ	4.04	.55	มาก	4
	รวม	4.26	.59	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.26$, S.D. = .59) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า บทบาทของครูผู้สอนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด ($\bar{X} = 4.47$, S.D. = .62) รองลงมาคือ การออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสม ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = .51) การมีส่วนร่วมของผู้เรียน ($\bar{X} = 4.25$, S.D. = .69) และอันดับสุดท้าย คือ ระบบการประเมินผลและข้อเสนอแนะ ($\bar{X} = 4.04$, S.D. = .55)

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษากับประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษาเป็นการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษากับประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษา โดยจำแนกเป็นรายด้านและภาพรวม ว่ามีความสัมพันธ์กันมากน้อยเพียงใดตามจุดมุ่งหมายของการวิจัยและทดสอบนัยสำคัญของค่าประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ตามสมมติฐานการวิจัยที่ได้กำหนดไว้ว่าระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษากับประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษากับประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษา รายด้าน

ตัวแปร	โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี X_1	ระบบเครือข่ายและการสื่อสาร X_2	ระบบบริหารจัดการเรียนรู้ X_3	ข้อมูลสารสนเทศและฐานข้อมูล X_4	ความมั่นคงปลอดภัยทางสารสนเทศ X_5	บุคลากรและการพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยี X_6	นโยบายและกฎหมายทางการศึกษา X_7	ระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา X_{tot}
การออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสม Y_1	.868**	.845**	.887**	.865**	.871**	.845**	.880**	.913**
บทบาทของครูผู้สอน Y_2	.834**	.829**	.843**	.836**	.845**	.856**	.820**	.882**
การมีส่วนร่วมของผู้เรียน Y_3	.841**	.823**	.839**	.839**	.838**	.892**	.818**	.877**
ระบบการประเมินผลและข้อเสนอแนะ Y_4	.860**	.837**	.867**	.848**	.853**	.876**	.872**	.898**

ประสิทธิภาพการ เรียนการสอน แบบผสมผสาน ในสถานศึกษา	.879**	.866**	.895**	.879**	.887**	.831**	.853**	.928**
Y_{tot}								

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 (** $p < .01$)

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษากับประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก ($r=0.928$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุด ($r = 0.913$) คือ ระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษากับการออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสม คู่ที่มีความสัมพันธ์รองลงมา ($r = 0.892$) คือ บุคลากรและการพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีกับการมีส่วนร่วมของผู้เรียน และที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด ($r = 0.818$) คือ นโยบายและกฎหมายทางการศึกษากับการมีส่วนร่วมของผู้เรียน

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี ระบบเครือข่ายและการสื่อสาร ระบบบริหารจัดการเรียนรู้ ข้อมูลสารสนเทศและฐานข้อมูล ความมั่นคงปลอดภัยทางสารสนเทศ บุคลากรและการพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยี และนโยบายและกฎหมายทางการศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วราภรณ์ เพียรทอง และคณะ (2567) ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้าน พบว่ามีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการยกระดับความสามารถของผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา ด้านการพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการและการบริการ ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อขยายโอกาสการเข้าถึงบริการทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้านการส่งเสริมสนับสนุนระบบการเรียนรู้แบบอิเล็กทรอนิกส์ และด้านการส่งเสริมการ

วิจัยพัฒนาองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อการศึกษา 2) การเปรียบเทียบการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ในภาพรวมมีการปฏิบัติที่ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการยกระดับความสามารถของผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา ในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี และครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี มีการปฏิบัติมากกว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ การออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสม บทบาทของครูผู้สอน การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และระบบการประเมินผลและข้อเสนอแนะ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรชิตา อุปลัมภ์ (2562) ผลการวิจัยพบว่า 1) หน่วยงานบริการสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต จำแนกออกเป็น 3 ด้าน คือ ด้านพัฒนาทางสังคม ด้านส่งเสริมการเรียนรู้ และด้านส่งเสริมสุขภาพ โดยดำเนินกิจกรรมบริการสารสนเทศ 4 ประเภท ได้แก่ บริการตอบคำถาม บริการการสอนหรือบริการแนะนำ บริการชี้แนะแหล่งสารสนเทศและบริการเผยแพร่สารสนเทศ เนื้อหาสารสนเทศที่ให้บริการสอดคล้องตามพันธกิจของหน่วยงานและสภาพปัญหาของผู้สูงอายุในแต่ละพื้นที่ 2) พฤติกรรมสารสนเทศของผู้สูงอายุเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ต้องการสารสนเทศเกี่ยวกับสุขภาพ โดยการแนะนำของผู้ให้บริการและบุคคลใกล้ชิด ช่องทางการแสวงหาสารสนเทศ คือ สื่อมวลชน หน่วยงานบริการสารสนเทศ และแหล่งสารสนเทศออนไลน์ ผู้สูงอายุส่วนใหญ่ใช้สารสนเทศเพื่อตอบสนองความต้องการส่วนบุคคล 3) รูปแบบการบริการสารสนเทศสำหรับผู้สูงอายุเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต มีองค์ประกอบหลัก 4 ประการ คือ (1) ปัจจัยพื้นฐานการบริการสารสนเทศ ครอบคลุมนโยบายการบริการสารสนเทศ เครือข่ายบริการสารสนเทศ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร งบประมาณ การประชาสัมพันธ์ และสภาพแวดล้อม (2) ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ครอบคลุมผู้ให้บริการ บุคคลใกล้ชิด และผู้สูงอายุ (3) เนื้อหาสารสนเทศที่ให้บริการ ครอบคลุมสารสนเทศที่บันทึกไว้ในรูปสื่อสิ่งพิมพ์ สื่อโสตทัศน์ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ และกิจกรรม และ (4) ลักษณะการบริการสารสนเทศครอบคลุมการบริการภายในหน่วยงาน และ

การบริการภายนอกหน่วยงาน ผลการวิเคราะห์ความเข้ากันได้ระหว่างรูปแบบที่พัฒนาขึ้นกับเกณฑ์การประเมินคุณภาพฯ พบว่า มีความเข้ากันได้โดยเฉพาะในองค์ประกอบลักษณะการบริการสารสนเทศ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่าผลการวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ความสัมพันธ์ระหว่างระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษากับประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูงมาก ทั้งนี้เป็นเพราะระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษามีบทบาทสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสานในสถานศึกษาในทุกมิติ สอดคล้องกับผลวิจัยของ วันศิริ สมบุญ และคณะ (2567) ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ระดับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ในจังหวัดอ่างทอง ภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับสูง และยังสอดคล้องกับ

องค์ความรู้ใหม่

ความเชื่อมโยงของแผนภาพกับกรอบแนวคิดงานวิจัยแผนภาพแสดงให้เห็นถึง องค์ประกอบหลัก ที่เป็นแกนกลางของงานวิจัย คือ

1. ระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา
2. ประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา

องค์ประกอบนี้ประกอบด้วย 7 ด้านหลักที่มีอิทธิพลต่อการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้อย่างได้แก่

1. โครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี การจัดหาอุปกรณ์และระบบที่สนับสนุนการเรียนการสอน
2. ระบบเครือข่ายและการสื่อสาร การเชื่อมโยงข้อมูลและการเรียนแบบออนไลน์

3. ระบบบริหารจัดการเรียนรู้ (LMS) แพลตฟอร์มสำหรับการเรียนแบบผสมผสาน
4. ข้อมูลสารสนเทศและฐานข้อมูล แหล่งเก็บข้อมูลเพื่อการวิเคราะห์และพัฒนา
5. ความมั่นคงปลอดภัยทางสารสนเทศ การดูแลความปลอดภัยของข้อมูลในระบบ
6. บุคลากรและการพัฒนาทักษะทางเทคโนโลยี การฝึกอบรมและพัฒนาศักยภาพของ

ครูและบุคลากร

7. นโยบายและกฎหมายทางการศึกษา แนวทางและกฎเกณฑ์ที่กำหนดการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา

ความสำคัญของปัจจัยทั้ง 7 นี้เป็นปัจจัยภายนอกที่กำหนด ความพร้อมของระบบเทคโนโลยีในโรงเรียน ซึ่งส่งผลต่อการดำเนินการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

ประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

องค์ประกอบของประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสาน ได้แก่

1. การออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสม มีการผสมผสานเนื้อหาให้เหมาะกับทั้งออนไลน์และออนไซต์

2. บทบาทของครูผู้สอน การปรับบทบาทให้เหมาะสมกับสื่อและบริบทแบบผสม

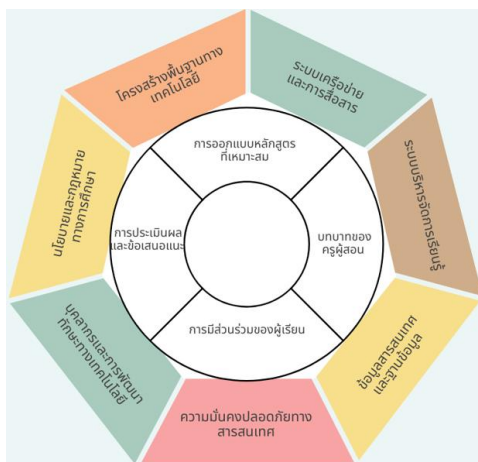
3. การมีส่วนร่วมของผู้เรียน ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์และเข้าร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้

4. การประเมินผลและข้อเสนอแนะ การวัดผลและให้ฟีดแบ็กเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

ความสำคัญ เป็นตัวชี้วัดว่า ระบบเทคโนโลยีที่ดีสามารถส่งเสริมประสิทธิภาพการเรียนการสอนได้มากน้อยเพียงใด

สรุปความสัมพันธ์ในงานวิจัย

แผนภาพนี้แสดงถึง กรอบแนวคิดการวิจัย ที่เน้นการวัด ความสัมพันธ์ระหว่างระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศ (ตัวแปรอิสระ) กับ ประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (ตัวแปรตาม) เมื่อระบบเทคโนโลยีมีความพร้อมและมีการบริหารจัดการที่ดี ย่อมส่งผลให้การออกแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ภาพที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษากับ
ประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษากับประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสาน (Blended Learning) ในสถานศึกษานั้นมีพื้นฐานจากงานวิจัยและเอกสารหลายฉบับที่เกี่ยวข้องกับการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอน งานวิจัยในอดีตชี้ให้เห็นว่าการใช้ระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศในด้านการศึกษามีช่วยสนับสนุนทั้งครูและนักเรียนในการเข้าถึงทรัพยากรทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยเสริมสร้างการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เรียนและผู้สอนในบริบทของการเรียนแบบผสมผสาน แนวคิดระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการในสถาบันการศึกษา โดยต้องมีการวางแผนและบริหารจัดการที่เหมาะสมเพื่อให้การนำเทคโนโลยีมาใช้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ การพัฒนาอย่างต่อเนื่องของเทคโนโลยีดิจิทัลยังส่งผลให้ระบบดังกล่าวต้องมีความยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคดิจิทัล การเรียนการสอนแบบผสมผสานที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยองค์ประกอบหลายประการ ได้แก่ การออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสม การใช้เทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพ บทบาทของครูผู้สอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของผู้เรียน และระบบ

การประเมินผลที่ครอบคลุม หากสามารถดำเนินการได้อย่างเหมาะสม ก็จะช่วยเพิ่มคุณภาพของการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียนได้อย่างแท้จริง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยควรถูกนำเสนอในรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง เช่น ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศให้เหมาะสมกับรูปแบบการเรียนการสอนแบบผสมผสาน หรือแนวทางสำหรับครูผู้สอนในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

ควรมีการกำหนดกรอบแนวคิดที่ชัดเจนเกี่ยวกับตัวแปรอิสระ (ระบบการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา) และตัวแปรตาม (ประสิทธิภาพการเรียนการสอนแบบผสมผสาน) โดยอ้างอิงจากทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เช่น แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษา หรือโมเดลการเรียนการสอนแบบผสมผสาน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545*. กรุงเทพฯ: รัฐสภา.
- _____. (2567). *ระบบศูนย์บริการแลกเปลี่ยนข้อมูลการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน
- วันศิริ สมบุญ และคณะ. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับ การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้แบบผสมผสานของโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง. *Journal of MCU Social Science Review*, 13(4), 294-308.
- วรภรณ์ เพียรทอง และคณะ. (2567). การบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. *วารสาร มจร กาญจนปริทรรศน์*, 4(2), 79-89.

สุรัตน์วดี ปานโพธิ์ทอง และคณะ. (2565). เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานสถานศึกษาที่มีความสำคัญ ต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนในยุคศตวรรษที่ 21. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 6(2), 596-607.

Anderson, T., & Dron, J. (2018). *Learning technology and the evolution of education*. Springer.

Boelens, R., De Wever, B., & Voet, M. (2017). Four key challenges to the design of blended learning: A systematic literature review. *Educational Research Review*, 22, 1-18.

Bonk, C. J., & Graham, C. R. (2012). *The handbook of blended learning: Global perspectives, local designs*. John Wiley & Sons.

Garrison, D. R., & Vaughan, N. D. (2008). *Blended learning in higher education: Framework, principles, and guidelines*. John Wiley & Sons.

Hrastinski, S. (2019). What do we mean by blended learning? *Tech Trends*, 63(5), 564-569.

McKay, E. (2020). *The role of ICT in modern education management*. Routledge.

Means, B., Toyama, Y., Murphy, R., Bakia, M., & Jones, K. (2013). The effectiveness of online and blended learning: A meta-analysis of the empirical literature. *Teachers College Record*, 115(3), 1-47.

Picciano, A. G. (2017). Theories and frameworks for online education: Seeking an integrated model. *Online Learning*, 21(3), 166-190.

Romiszowski, A. (2016). *Developing auto-instructional materials: From programmed texts to hypermedia*. Routledge.

Siemens, G. (2019). Connectivism: A learning theory for the digital age. *International Journal of Instructional Technology and Distance Learning*, 2(1), 3

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช*

STRATEGIC LEADERSHIP OF ADMINISTRATORS AFFECTING QUALITY
OF EDUCATIONAL INSTITUTION UNDER THE SECONDARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE NAKHON SI THAMMARAT

ชัชพรพี เลิศฤทธิ์ชัย¹, สมปอง รักษาธรรม² และ วีระยุทธ ชาคะกาญจน์³

Chatrapee Lertritchai¹, Sompong Raksatham² and Werayut Chatakan³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

¹⁻³Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: chatrapee07@gmail.com

วันที่รับบทความ : 4 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 6 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 8 เมษายน 2568

Received 4 April 2025; Revised 6 April 2025; Accepted 8 April 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช 2. เพื่อศึกษาคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช 3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช 4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน

Citation:

* ชัชพรพี เลิศฤทธิ์ชัย, สมปอง รักษาธรรม และ วีระยุทธ ชาคะกาญจน์. (2568). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 787-805.

Chatrapee Lertritchai, Sompong Raksatham and Werayut Chatakan. (2025). Strategic Leadership Of Administrators Affecting Quality Of Educational Institution Under The Secondary Educational Service Area Office Nakhon Si Thammarat.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 787-805.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

190 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 71 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2567 เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณและการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ รองลงมาคือ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ รองลงมาคือ ด้านการกำหนดทิศทางของสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การสร้างวัฒนธรรมองค์กร

2. คุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยรวม อยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากคะแนนเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมาคือ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านคุณภาพของผู้เรียน

3. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงที่คล้อยตามกัน โดยมีค่าประสิทธิภาพในการทำนาย ร้อยละ 79.70 ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแล้ว ร้อยละ 79.40 และมีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย ร้อยละ 21.05 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา โดยผู้บริหารควรมุ่งเน้นการวางแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กร และการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษา การพัฒนาเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร, คุณภาพสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

Abstract

The research article aims to study 1) the strategic leadership of administrators, 2) the quality of educational institution, 3) strategic leadership of administrators affecting quality of educational institution, and 4) guidelines for developing Strategic Leadership of Administrators that is Important to Quality of Educational Institution under the Secondary Educational Service Area Office Nakhon Si Thammarat. The research sample consisted of 190 administrators and 71 teachers and academic staff totaling 261 people of academic year 2024. The research instruments used in this study were questionnaires and a structure interview form. The descriptive statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson product-moment correlation coefficient and stepwise multiple regression analysis.

The results of this study showed that:

1. Overall, the strategic leadership of administrators under Secondary Educational Service Area Office Nakhon Si Thammarat was at a high level. When considering each aspect separately, it was found that Human resource management the highest mean score, followed by strategy implementation and strategic control and evaluation and creating organizational culture the lowest mean score.

2. Overall, the quality of educational institution under Secondary Educational Service Area Office Nakhon Si Thammarat was at a high level. When considering each aspect separately, it was found that Learner-centered teaching and learning process the highest mean score, followed by administrative and management processes, and student quality the lowest mean score.

3. The overall and individual aspects of strategic leadership of administrators affecting quality of educational institution under Secondary Educational Service Area Office Nakhon Si Thammarat revealed highly positive relationship with a prediction efficiency value of 79.70 %, an adjusted

prediction efficiency of 79.40% and a standard error of prediction of 21.05 %, with a statistically significant relationship level of .01.

4. The guidelines for developing strategic leadership of administrators affecting quality of educational institution under Secondary Educational Service Area Office Nakhon Si Thammarat showed that the administrators play an important role in developing the quality of educational institutions. They should focus on clear strategic planning, create a good and strong organizational culture, and use effective internal communication. Support teamwork and participation of everyone within the organization, create a good working atmosphere in the workplace, and efficiently manage resources and budgets, adapt to changes in the education system, and have systematic and continuous monitoring and evaluation.

Keywords: Strategic Leadership Of Administrators, Quality Of Educational, The Secondary Educational Service Area Office Nakhon Si Thammarat

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาด้านคุณภาพและมาตรฐานการจัดการศึกษาในทุกระดับจุดอ่อนของระบบการศึกษาและการพัฒนาบุคลากรในด้านวิทยาศาสตร์ ภาษาอังกฤษ เทคโนโลยีและการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษายังขาดความคล่องตัว มีความเหลื่อมล้ำในด้านโอกาสและความเสมอภาคทางการศึกษา รวมทั้งปัญหาด้านคุณธรรม จริยธรรม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองและรองรับความท้าทายดังกล่าว จึงมีความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องปฏิรูปการศึกษา เพื่อให้ระบบการศึกษาเป็นกลไกหลักของการขับเคลื่อนประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) คุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานจะบรรลุวัตถุประสงค์ได้ต้องมีการบริหารจัดการที่เหมาะสม โดยเฉพาะระบบการศึกษาปัจจุบันที่ไม่สามารถสร้างผู้เรียนที่มีคุณภาพได้ตามเป้าหมาย เนื่องมาจากปัญหาในการจัดการศึกษาหลายประการ ทั้งในด้านของโครงสร้างกระบวนการจัดการเรียนการ

สอน การบริหารจัดการภายในองค์กร ระบบสนับสนุนต่าง ๆ รวมทั้งกระบวนการทัศน์ของผู้ที่เกี่ยวข้องยังไม่สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมใหม่ (อริพันธ์ วิไลลักษณ์, 2557)

การศึกษาถือเป็นกลไกพื้นฐานในการพัฒนาคน เป็นกระบวนการที่สังคมหวังให้เป็นเครื่องมือในการเตรียมคน รวมถึงเป็นปัจจัยหลักในการสร้างและพัฒนาความรู้ ความคิด และคุณธรรมของบุคคล เป็นการถ่ายทอดวัฒนธรรมและสร้างสรรค์ภูมิปัญญาให้แก่คนในสังคม การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจะช่วยให้ประชาชนมีคุณธรรมและสามารถดำรงอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข มีความรู้ ความสามารถและทักษะในการแสวงหาความรู้ได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและมีศักดิ์ศรีสามารถพัฒนาตนเองและร่วมพัฒนาสังคมได้อย่างเหมาะสม (วิระยุทธ ชาทะกาญจน์, 2556)

ในฐานะคลังปัญญาของสังคมไทย ผู้ที่มีบทบาทสำคัญหลัก ๆ คือ ผู้บริหารที่เปรียบเสมือนหัวใจของโรงเรียน โดยใช้ความสามารถในการบริหารกิจกรรมต่าง ๆ ที่สามารถสร้างความผูกพันให้เกิดการยอมรับและการมีส่วนร่วมของสมาชิกในองค์กร ต้องมีภาวะผู้นำ โดยเฉพาะภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่มีการแสดงบทบาทหน้าที่อย่างสร้างสรรค์ สามารถที่จะโน้มน้าว จูงใจ ชี้แนะให้บุคลากร ในสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้อง เข้าใจและตระหนักในจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา เกิดการรวมพลัง ประสานความร่วมมือ เพื่อพัฒนาองค์กรและวิชาชีพ ซึ่งการปฏิรูปการศึกษาของประเทศไทยนั้น รัฐบาลมุ่งให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ โดยมีเป้าหมายหลัก 3 ประการ คือ พัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย เพิ่มโอกาสทางการศึกษาอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552)

ผลการสังเคราะห์คุณภาพการประกันคุณภาพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2565 พบว่า สถานศึกษามีคุณภาพในภาพรวม อยู่ในระดับยอดเยี่ยม จำนวน 20 แห่ง (ร้อยละ 28.17) ระดับดีเลิศ จำนวน 42 แห่ง (ร้อยละ 59.15) ระดับดี จำนวน 9 แห่ง (ร้อยละ 12.68) (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาในนครศรีธรรมราช, 2565) อีกทั้งผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในรอบที่ผ่านมา พบว่า ข้อเสนอแนะในด้านคุณภาพผู้เรียน สถานศึกษาควรมีการเปรียบเทียบข้อมูลย้อนหลัง 3 ปี ต่อเนื่อง ควรมีการนำเสนอข้อมูลในเรื่องของนวัตกรรมที่เป็นผลงานของผู้เรียนที่นำมาต่อยอดว่ามี อะไรบ้าง ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ควรมีการระบุข้อมูลเพิ่มเติมในรายงานการ ประเมินตนเอง ในประเด็นการพัฒนา

วิชาการอย่างรอบด้านและเต็มศักยภาพครอบคลุม ทุกกลุ่มเป้าหมายว่าสถานศึกษาได้มีนโยบายอย่างไร และด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรมีการระบุข้อมูลที่แสดงถึงสภาพการดำเนินงานที่เอื้อต่อกระบวนการบริหาร จัดการการจัดการเรียนการสอน

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้เรียน กระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน รวมไปถึงการบริหารและการจัดการของสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยในฐานะเป็นครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยผลที่จะเกิดขึ้นจากงานวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งในการศึกษาหาข้อมูลเพื่อเป็นแนวทางในขับเคลื่อนพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไปได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

การทบทวนวรรณกรรม

วรินทร์รัตน์ เสือจอย (2564) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรีอ่างทอง ผลวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรีอ่างทอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 2) คุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรีอ่างทองโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้านการประเมินผลของกลยุทธ์ที่คาดว่าจะได้รับ ด้านการให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการคัดเลือกกลยุทธ์ และด้านการระบุงกลยุทธ์ที่มีอนาคตไกล ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรีอ่างทองโดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สิริพร เฉลิมชุตติเดช (2565) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาระดับปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร ด้านทรัพยากรทางการศึกษา ด้านการทำงานเป็นทีม และด้านวัฒนธรรมองค์กร ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 2) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 และ 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามลำดับได้ดังนี้ ด้านวัฒนธรรมองค์กร ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร และ ด้านทรัพยากรทางการศึกษา 2) คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาตามลำดับได้ดังนี้ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ และด้านคุณภาพของผู้เรียน 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษามากที่สุดคือ ปัจจัยด้านทรัพยากรทางการศึกษา ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร ปัจจัยด้านภาวะผู้นำของผู้บริหาร และปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม

Beall (2018) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษา การสรรหาครูค่าตอบแทนครู การพัฒนาครู และระยะเวลาการอยู่ในองค์กรของครูมหาวิทยาลัยโคลัมเบีย ผลการวิจัยพบว่า 1) อีก 10 ปีข้างหน้าจะมีความต้องการครูเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะครูสอนวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ 2) โครงสร้างระบบบริหาร ค่าตอบแทนมีผลกระทบ

ต่อความพึงพอใจของครูน้อยกว่าการนำค่าตอบแทนที่สถานศึกษาอื่นเสนอมาเปรียบเทียบกับค่าตอบแทนที่ครูได้รับในปัจจุบัน 3) คณะกรรมการสถานศึกษาควรจะบริหารระบบค่าตอบแทนให้บรรลุพันธกิจ และปรัชญาสถานศึกษา 4) ในการบริหารระบบค่าตอบแทนต่าง ๆ ควรจะนำเรื่องของหมวดวิชาต่าง ๆ ของสถานศึกษาเข้าไปพิจารณาด้วย 5) ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางในการพิจารณาระบบเงินเดือน 3 แนวทางด้วยกัน คือ แนวทางที่ตายตัวโดยยึดประสบการณ์การทำงานเป็นหลักแนวทางที่พิจารณาจากผลการทำงานและไม่มีเกณฑ์ที่กำหนดแน่นอน เมื่อสถานศึกษาต้องเข้าไปแข่งขันกับระบบตลาดการศึกษาเสรี และ 6) สถานศึกษาที่ไม่มีนโยบายด้านค่าตอบแทนที่ชัดเจน จะต้องสร้าง ความเข้าใจในกลุ่มครูเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเรื่องความไม่ยุติธรรมในการพิจารณาขึ้นเงินเดือน

จากการศึกษาเอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และคุณภาพของสถานศึกษา สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เพื่อให้การบริหารงานในสถานศึกษามีคุณภาพส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน กระบวนการบริหารและการจัดการ รวมไปถึงกระบวนการจัดการเรียนการสอน โดยผู้ที่มีความสัมพันธ์โดยตรงคือผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารจึงต้องมีความวิสัยทัศน์กว้างไกลใช้ความรู้ ความสามารถในการแก้ปัญหา เพื่อพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ผู้บริหารในปัจจุบันต้องเป็นผู้นำที่นำความเจริญก้าวหน้ามาสู่องค์กร คุณสมบัติที่สำคัญคือ เป็นผู้มีความวิสัยทัศน์กว้างไกล และนำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติได้ อีกทั้งจำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องมีภาวะผู้นำในการบริหารงานเชิงกลยุทธ์ คือ การมีความคิดความเข้าใจระดับสูง การรวบรวมปัจจัยสู่การกำหนดกลยุทธ์การคาดหวังและสร้างโอกาสสำหรับอนาคต การคิดเชิงปฏิบัติ และการกำหนดวิสัยทัศน์ เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเกิดการพัฒนายั่งยืนก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของโลก

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช มีวัตถุประสงค์ในการวิจัยเพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยผู้วิจัยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method)

ประชากร

ประชากรที่จะใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2567 โดยเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 190 คน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 71 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2567 ได้มาโดยการใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ และทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 155 คน

ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2567 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 2 คน รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ จำนวน 2 คน ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 2 คน และครูผู้สอนในสถานศึกษา จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบไปด้วย เครื่องมือการให้ข้อมูลเชิงปริมาณ คือ แบบสอบถามเพื่อหาค่าวัดในเชิงปริมาณ และเครื่องมือการให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ คือ แบบสัมภาษณ์

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ทบทวนวัตถุประสงค์ในการวิจัย กรอบแนวคิดและสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2. นำเสนอแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นนำเสนอแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบเพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาของเครื่องมือโดยวิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มเป้าหมายที่อยู่ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช จำนวน 30 คน

4. นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ไปแล้วหาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค มีความเชื่อมั่นที่ .80 ขึ้นไป

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นและสมบูรณ์แล้วไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยมีวิธีการเก็บรวบรวมดังนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยจัดทำแบบสอบถามผ่าน Google Form แล้วส่งไปยังผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช และส่งไปยังกลุ่มตัวอย่างผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการกลุ่มบริหารวิชาการ ครูผู้รับผิดชอบงานประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถาม แล้วตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์

3. นำข้อมูลมาลงคอมพิวเตอร์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

4. วิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลมานำเสนอตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัยเพื่อศึกษาค้นคว้าต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยทำหนังสือประสานงานไปยังกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอดำเนินการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างดังกล่าว จากนั้นประสานงานกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อนัดวันและเวลาในการให้สัมภาษณ์ ต่อจากนั้นผู้วิจัยทำการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างตามระยะเวลาที่นัดหมาย รวบรวมข้อมูลจากการ

สัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่าง แล้วตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ เมื่อข้อความครบถ้วน แล้วผู้วิจัยทำการวิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานของการวิจัยเพื่อศึกษาค้นคว้าต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และข้อที่ 2 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และแปลผลความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับคุณภาพสถานศึกษา และวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปประเด็นสำคัญ และนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยใช้สถิติต่าง ๆ ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)
2. สถิติในการทดสอบสมมติฐาน คือ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis)

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ รองลงมาคือ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ด้านการกำหนดทิศทางของสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การสร้างวัฒนธรรมองค์กร

2. คุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

คุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมา คือ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านคุณภาพของผู้เรียน

3. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช คือ การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ และการกำหนดทิศทางของสถานศึกษา

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช

แนวทางในการปฏิบัติเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา โดยผู้บริหารควร มุ่งเน้นการวางแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจน การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในองค์กร และการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในระบบการศึกษา การพัฒนาเหล่านี้ส่งผลโดยตรงต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ รองลงมาคือ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ด้านการกำหนดทิศทางของสถานศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การสร้างวัฒนธรรมองค์กร ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาต้องกำหนดวัตถุประสงค์ แนวทางปฏิบัติ และบริหารทรัพยากรอย่างทั่วถึง โดยมอบหมายงานตามความรับผิดชอบ พร้อมให้คำแนะนำและส่งเสริมการทำงานตามมาตรฐาน รวมถึงให้รางวัลอย่างยุติธรรมและปรับแผนตามสถานการณ์เมื่อจำเป็น การบริหารบุคลากรขององค์การมุ่งเน้นการสรรหา คัดเลือก และธำรงรักษาบุคลากรที่มีศักยภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ พร้อมพัฒนาให้มีคุณภาพชีวิตการทำงานที่เหมาะสม สนับสนุนความก้าวหน้าในวิชาชีพและความสุขในการดำรงชีวิตในอนาคต สอดคล้องกับ ญัฎฐา เกียรติศิริกุล (2565) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสังกัดโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการบริหารทรัพยากรในองค์การ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดเช่นกัน และสอดคล้องกับ เมธี ศรีโยธา (2565) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ผลการวิจัยพบว่าระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการบริหารทรัพยากรในองค์การอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. คุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ รองลงมาคือ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ด้านคุณภาพของ

ผู้เรียน ทั้งนี้สืบเนื่องมาจาก การจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นกระบวนการคิดและปฏิบัติจริง เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิต โดยใช้สื่อ เทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้ที่เหมาะสม ควบคู่กับการบริหารจัดการชั้นเรียนเชิงบวก มีการประเมินผู้เรียนอย่างเป็นระบบเพื่อนำไปพัฒนาต่อเนื่อง รวมถึงส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และให้ข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ ญัตติฯ พงศ จริตงาม (2565) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเช่นกัน และสอดคล้องกับ สิริพร เกลิมชุตติเดช (2565) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีค่าเฉลี่ยสูงสุดเช่นกัน

3. ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช คือ การควบคุมและประเมินกลยุทธ์ และการกำหนดทิศทางของสถานศึกษา สอดคล้องกับ ทศพล งามวุฒิชัย (2565) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็ก ด้านการกำหนดทิศทางขององค์การ และด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาขนาดเล็ก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับ วิรัตน์รัตน์ เสือจอย (2564) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรี อ่างทอง ผลวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ด้านการประเมินผลของกลยุทธ์ที่คาดว่าจะได้รับ ด้านการให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการคัดเลือกกลยุทธ์ และด้านการระบุงกลยุทธ์ที่มีอนาคตไกล ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรีอ่างทองโดยภาพรวม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู จำนวน 8 ท่าน ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านการกำหนดทิศทางของสถานศึกษา การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัย วิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และการวางแผนกลยุทธ์โดยใช้ข้อมูลสนับสนุนการตัดสินใจ ผู้บริหารควร ส่งเสริมการมีส่วนร่วม ของบุคลากรและคณะกรรมการสถานศึกษาในการกำหนดเป้าหมายและแนวทางพัฒนา การทำงานเป็นทีมและการสื่อสารที่เปิดกว้าง จะช่วยสร้างความร่วมมือที่เข้มแข็ง นอกจากนี้ ควรมี ระบบติดตามและประเมินผลที่โปร่งใส เพื่อปรับปรุงการบริหารให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ทั้งหมดนี้นำไปสู่ การพัฒนาสถานศึกษาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ เมธี ศรีโยธา (2565) การกำหนดทิศทางกลยุทธ์ขององค์กร คือ ผู้บริหารควรมี การประชุม วางแผนงาน การกำหนดวิสัยทัศน์ให้เป็นไปตามนโยบายที่มีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระเบียบเพื่อนำไปสู่ เป้าหมายและนำเทคโนโลยีต่าง ๆ ในการพัฒนาองค์กร

ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัย การวางแผนกลยุทธ์ที่ชัดเจนและยืดหยุ่น พร้อมปรับตัวตามสถานการณ์ ใช้ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างความเข้าใจและแรงจูงใจให้บุคลากร สนับสนุน การทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วม โดยมอบหมายงานตามความสามารถ ติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ ด้วย ตัวชี้วัดที่ชัดเจน และเปิดโอกาสให้บุคลากรสะท้อนผลการดำเนินงาน ผู้นำต้องเป็นแบบอย่างที่ดี สร้างแรงบันดาลใจ และส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ทศพล งามวุฒิชัย (2565) ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีต้องมองภาพรวมขององค์กร เข้าใจงานทุกด้าน และมีอำนาจบริหารจัดการอย่างเต็มที่ ควรมีวิสัยทัศน์กว้างไกล เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วม พร้อมสร้างเครือข่ายสนับสนุนองค์กรและกำหนดกลยุทธ์ตามมาตรฐานการศึกษา ทั้งนี้ต้องพัฒนาตนเองและโรงเรียนอย่างต่อเนื่อง ใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการเปลี่ยนแปลง และเปิดโอกาสให้ครูร่วมกำหนดวิสัยทัศน์เพื่อเป้าหมายที่ชัดเจนขององค์กร

ด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ การพัฒนาบุคลากรควรมุ่งเน้น การส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพ และการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้การอบรมและสนับสนุนการศึกษาต่อ การบริหารงานบุคคลต้องโปร่งใสและเหมาะสม ทั้งด้านโครงสร้างองค์กร การกระจายหน้าที่ และการพัฒนาแรงจูงใจผ่านการยกย่องเชิดชูเกียรติบุคลากร การ

ทำงานเป็นทีมและการลดความขัดแย้ง เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี พร้อมทั้งบริหารทรัพยากรและงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ โดยให้ความสำคัญกับโครงการที่พัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้นำต้องเป็นต้นแบบที่ดี และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานและการพัฒนาองค์กร สอดคล้องกับ Beall (2018) คณะกรรมการสถานศึกษาควรบริหารระบบค่าตอบแทนให้บรรลุพันธกิจ และปรัชญาสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางในการพิจารณาระบบเงินเดือน 3 แนวทางด้วยกัน คือ แนวทางที่ตายตัว โดยยึดประสบการณ์การทำงานเป็นหลักแนวทางที่พิจารณาจากผลการทำงานและไม่มีเกณฑ์ที่กำหนดแน่นอน เมื่อสถานศึกษาต้องเข้าไปแข่งขันกับระบบตลาดการศึกษาเสรี และ สถานศึกษาที่ไม่มีนโยบายด้านค่าตอบแทนที่ชัดเจน จะต้องสร้าง ความเข้าใจในกลุ่มครูเพื่อไม่ให้เกิดปัญหาเรื่องความไม่ยุติธรรมในการพิจารณาขึ้นเงินเดือน

ด้านการสร้างวัฒนธรรมองค์กร การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีและแข็งแกร่ง ควรสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา และส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ การกำหนดค่านิยมและการสื่อสารที่ชัดเจน ช่วยให้บุคลากรเข้าใจบทบาทของตนและทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร ควรใช้กิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้และเสริมสร้างความสามัคคี ผู้นำต้องเป็นแบบอย่าง และกระตุ้นขวัญกำลังใจด้วยการชมเชยและให้รางวัลแก่บุคลากรที่มีผลงานดี การติดตามและประเมินผล เป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาและรักษาวัฒนธรรมองค์กรอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ เมธี ศรีโยธา (2565) การสนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิผล คือ ผู้บริหารควรมีความเข้าใจ เรียนรู้ ตระหนัก มีการสนับสนุน ยอมรับกฎกติกา ร่วมส่งเสริมวัฒนธรรมให้เป็นเอกลักษณ์ของสถานศึกษา รวมถึงการสร้างขวัญกำลังใจ มีความรักสามัคคีในกระบวนการทำงานร่วมกันในองค์กร อย่างมีความสุข

ด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ การบริหารและติดตามผลกลยุทธ์ต้องอาศัยการนิเทศงานและการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำผลที่ได้มาปรับปรุงแนวทางดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจน และใช้ระบบสารสนเทศในการรวบรวมข้อมูลช่วยให้สามารถติดตามผลและปรับปรุงแผนกลยุทธ์ได้อย่างเป็นระบบ การส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วม ในการสะท้อนความคิดเห็นและเสนอแนะแนวทางพัฒนาจะช่วยให้เกิดการปรับกลยุทธ์ที่เหมาะสม การใช้แนวทางบริหารจัดการแบบ Agile ทำให้สามารถปรับแผนได้อย่างยืดหยุ่นตามสถานการณ์ การให้คำแนะนำเชิงสร้างสรรค์ และเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงข้อเสนอแนะช่วยเสริมสร้างการพัฒนาอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับ เมธี ศรีโยธา (2565) การสร้าง

ระบบควบคุมและประเมินกลยุทธ์ คือ ผู้บริหารควรมีแนวทางในการ ติดตามและประเมินผล ทุก ๆ แผนงานที่ได้ปฏิบัติมีการประเมินที่เป็นมาตรฐานเดียวกัน สามารถจับ ต้องได้ให้เห็น อย่างชัดเจน และนำหลักธรรมมาภิบาลมาใช้ในระบบการควบคุม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ผู้วิจัยได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดและ สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจศึกษาในประเด็นดังกล่าวได้นำ ผลการวิจัยดังกล่าวไปต่อยอดทางวิชาการ ผู้วิจัยขอเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อให้เกิด ประโยชน์ ดังนี้

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรมีการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร ด้านการสร้างวัฒนธรรม องค์กร โดย จัดอบรมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการพัฒนาทักษะการบริหาร สร้างแรงจูงใจในการ ทำงาน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากร เพื่อให้สามารถนำแนวคิดภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ไปปรับใช้ในการบริหารองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ
2. ควรพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษา ด้านคุณภาพผู้เรียน โดย ส่งเสริมการจัดการ เรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา ใช้สื่อและ เทคโนโลยีที่เหมาะสม ติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ รวมถึงสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อ ต่อการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่
3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ควรใช้ผลจากการวิจัย เป็นสารสนเทศในการส่งเสริม พัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาในสังกัด โดยจัดทำหลักสูตร อบรมสัมมนาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารของสถานศึกษาเพื่อจะได้นำ ความรู้ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐา เกียรติศิริกุล. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ณัฐพงศ์ จริตงาม. (2565). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 2*. นครศรีธรรมราช: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- ทศพล งามวุฒิชัย. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4*. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- เมธี ศรีโยธา. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์กับการบริหารจัดการความเสี่ยงของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้*. ยะลา: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- วิรินทร์รัตน์ เสือจอย. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรีอ่างทอง*. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- วีระยุทธ ชาทะกาญจน์. (2556). *เทคนิคการบริหารสำหรับนักบริหารมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สิริพร เณิมชุตติเดช. (2025). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 12(2), 253–262.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานครศรีธรรมราช. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 (อินเทอร์เนต)*. เรียกใช้เมื่อ 3 เมษายน 2567 จาก Available:https://drive.google.com/file/d/1 H8 -5 kVRK6 ya4 yzUSbM_- AgP611dHt17c/view.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *ข้อเสนอการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2552-2561)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พรักหวานกราฟฟิก.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*.

กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

อธิพันธุ์ วิไลลักษณ์. (2557). *การบริหารคุณภาพงานการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของโรงเรียนบ้านวัง ช่อย อำเภอฟากท่า จังหวัดนครสวรรค์*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

Beall, J. (2018). *Strategic Management of Private School: Recruitment, Compensation, Development, and Retention of Teachers and Appendices (Internet)*. Accessed when 2022, July 10 from <https://pdfs.semanticscholar.org/4c13/57d957c5593f1c843ec1c37d9e98844db255.pdf>.

**ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์
ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร***
**THE CREATIVE LEADERSHIP AFFECTING TO BECOME
AN INNOVATIVE ORGANIZATION OF SCHOOL UNDER
THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
SURATTHANI CHUMPHON**

มัลลิกา ไชยวิก¹, อรรครา ธรรมาธิกุล² และ วีระยุทธ ชატะกาญจน์³

Mallika Chaivik¹, Akara Thammathikul² and Werayut Chatakan³

¹⁻³**มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช**

¹⁻³Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: 6655701015@nstru.ac.th

วันที่รับบทความ : 4 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 6 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 8 เมษายน 2568

Received 4 April 2025; Revised 6 April 2025; Accepted 8 April 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา 3) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา และ 4) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เป็นการ

Citation:

* มัลลิกา ไชยวิก, อรรครา ธรรมาธิกุล และ วีระยุทธ ชატะกาญจน์. (2568). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 806-824.

Mallika Chaivik, Akara Thammathikul and Werayut Chatakan. (2025). The Creative Leadership Affecting To Become An Innovative Organization Of School Under The Secondary Educational Service Area Office Suratthani Chumphon. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 806-824.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

วิจัยแบบผสมวิธี คือ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้างาน และครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 171 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติการวิจัย ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการถดถอยพหุคูณ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความไว้วางใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา ด้านการมีจินตนาการ และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และการมีความคิดสร้างสรรค์

2. การเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานศึกษามีบรรยากาศเชิงสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา สถานศึกษามีการสื่อสาร และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ สถานศึกษามีวิสัยทัศน์ร่วม

3. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร คือ การมีความคิดสร้างสรรค์ การมีความยืดหยุ่น และความไว้วางใจ

4. แนวทางในการพัฒนาพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา คือ การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษากลายเป็นองค์กรนวัตกรรม การเปิดรับแนวคิดใหม่ สนับสนุนการทำงานเป็นทีม นำเทคโนโลยีมาปรับใช้ และพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค ล้วนเป็นแนวทางที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวและเติบโตอย่างยั่งยืนในโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์, องค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

Abstract

This research aimed to examine the creative leadership of school administrators under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office of Surat Thani and Chumphon, examine the characteristics of innovative educational organizations within this jurisdiction, analyze the impact of creative leadership on the development of innovative educational organizations, and propose guidelines for enhancing creative leadership to foster innovation within schools. The study's sample group consisted of 171 individuals, including school directors, deputy directors, department heads, and teachers. Data collection tools included a five-point Likert scale questionnaire and structured interviews. Data analysis involved frequency, percentage, mean, standard deviation, correlation coefficient, multiple regression analysis, and content analysis.

The research findings were as follows:

1. The overall level of creative leadership among school administrators was high. Among its dimensions, trust had the highest mean score, followed by imagination, while vision and creativity had the lowest scores.
2. The overall level of schools as innovative organizations was also high. The highest-scoring aspect was a creative school atmosphere, followed by communication, while shared vision had the lowest score.
3. Key aspects of creative leadership that significantly influenced the development of innovative educational organizations included creativity, flexibility, and trust.
4. The proposed development strategies emphasized that fostering creative leadership is crucial for transforming schools into innovative organizations. Essential approaches include embracing new ideas, encouraging teamwork, integrating technology, and cultivating an organizational culture that supports creativity. These factors enable schools to adapt and thrive in a

constantly evolving world. Effective leadership in this context requires a clear vision, a culture of creativity, technological integration, personnel development, and collaborative decision-making. When school administrators successfully implement these strategies, their institutions can evolve into truly innovative organizations that meet the demands of modern education. Ultimately, both creative leadership and the establishment of innovative educational organizations are fundamental to shaping the direction of institutions, fostering a culture of creativity, promoting technological advancements, and encouraging teamwork. Without strong leadership, organizations may remain stagnant and fail to transition into genuinely innovative institutions.

Keywords: Creative Leadership, An Innovative Organization of School, The Secondary Educational Service Area Office of Surat Thani and Chumphon

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ได้กำหนดเกี่ยวกับความมุ่งหมายและหลักการ ระบบการศึกษา แนวการจัดการศึกษา การบริหารและการจัดการศึกษา มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญต่อการบริหารและจัดการศึกษาโดยการอำนวยความสะดวก ประสานการจัดการศึกษากับบุคลากรประชาชน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ตลอดจนหน่วยงานองค์กรสถาบันอื่นๆ เพื่อให้การศึกษาบรรลุจุดหมายที่กำหนดไว้ ในการนี้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทที่แสดงออกถึงภาวะผู้นำในสถานศึกษา รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง เป็นนักคิด นักพัฒนา มีวิสัยทัศน์ในการบริหารงานที่พร้อมรับกับเปลี่ยนแปลง บริหารงานแบบประชาธิปไตย รับผิดชอบต่อผู้อื่น ร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ปัญหากับบุคลากรในองค์กร พัฒนาโดยใช้นวัตกรรมใหม่ โดยคำนึงถึงการบรรลุผลในวิสัยทัศน์ และยุทธศาสตร์ของโรงเรียนเป็นหลัก (สุกัญญา รอดระกำ, 2561) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ คือ การแสดงออกของผู้นำที่ตอบสนองความต้องการของบุคลากร ในด้านความสามารถในการนำความสำเร็จ และกระตุ้นให้เกิดความสำเร็จ ซึ่ง (สุภาพ ฤทธิ์บำรุง, 2556) กล่าวว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นความสามารถในการจูงใจ

หรือนำบุคคลอื่น ๆ อย่างมีวิสัยทัศน์กระตุ้นและสนับสนุนให้เกิดการทดลองภายในองค์กร เพื่อที่จะทำให้บุคลากรสามารถคิดนอกกรอบกล้าคิดกล้าตัดสินใจมีความคิดสร้างสรรค์หาแนวทางใหม่ ๆ ในการบริหารและการสื่อสารภายในองค์กรมีความสามารถในการปรับตัวและกระบวนการทำงานต่าง ๆ ในองค์กรให้มีความง่ายคล่องตัวและยืดหยุ่นเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีมากขึ้นสอดคล้องกับที่ (ดวงแข ข่านอก, 2559) ได้ให้ความเห็นว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถพิเศษของผู้นำที่แสดงออกถึงการมีความรู้ความสามารถ การแก้ปัญหาและการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ มีการติดต่อประสานงานและพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานอย่างมีศักยภาพ กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการนำหรือจูงใจผู้อื่นอย่างมีวิสัยทัศน์ ทำให้เกิดการเรียนรู้ในองค์กร สมาชิกตระหนักในวิสัยทัศน์ ภารกิจ จนทำให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

องค์กรแห่งนวัตกรรม เป็นแนวคิดการบริหารองค์กรแนวใหม่ เป็นองค์กรที่มุ่งเน้นให้เกิดการสร้างนวัตกรรมในองค์กร โดยมีการบริหารจัดการด้วยการริเริ่มสิ่งใหม่หรือการพัฒนาปรับปรุงวิธีการปฏิบัติผลิตภัณฑ์ บริการ โครงสร้างองค์กรและกระบวนกรดำเนินงาน (มรกต จันทร์กระพ้อ, 2562) โดยความหมายองค์กรแห่งนวัตกรรม (Innovative organization) นั้น (สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ, 2562) ได้ให้ความหมายขององค์กรนวัตกรรมไว้ว่า องค์กรที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่มีคุณค่าสอดคล้องตามวิสัยทัศน์องค์กรได้อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งมีศักยภาพในการพัฒนาระดับความสามารถนั้นให้สูงขึ้น เพื่อขับเคลื่อนการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่สนับสนุนการเติบโตที่มั่นคงให้กับองค์กรในอนาคต (องค์การ ประจันเขตต์, 2557)

จากแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัชยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ได้ให้ความสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาว่า ผู้บริหารยุคใหม่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เป็นผู้นำทางวิชาการ บริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โดยใช้เทคโนโลยีนวัตกรรม และเครือข่ายความร่วมมือและผู้บริหารมีทักษะด้านภาษา สื่อ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ตลอดจนนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัล (Digital Technology) มาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารและการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบโดยให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ และนโยบายรัฐที่กำหนดไว้ จากนโยบายระดับชาติ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาล้วนให้ความสำคัญกับความเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา เนื่องจากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงทุกคนต้องพัฒนาความสามารถของตนเองเพื่อที่จะนำไปสู่สังคมแห่งการเรียนรู้และการสร้างสรรค์นวัตกรรม “องค์กรนวัตกรรม” จึงเป็นรูปแบบการบริหาร

สถานศึกษาอีกแบบหนึ่ง ซึ่งเป็นการพัฒนาสถานศึกษา ด้วยความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และส่งเสริมให้ไปสู่เป้าหมายที่มีคุณภาพได้ แต่อย่างไรก็ตามจากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปนี้ทำให้สถานศึกษาบางแห่งไม่สามารถปรับตัวให้เป็นไปตามสถานการณ์ได้ ทั้งนี้ส่วนหนึ่งอาจเนื่องมาจากตัวบุคคลเอง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูยังไม่มีความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นองค์กรนวัตกรรมมากพอ โดยอาจยังเข้าใจว่า นวัตกรรม หมายความว่าถึง งานประดิษฐ์ วัตถุสิ่งของเพียงอย่างเดียว แต่ในความหมายของนวัตกรรมแท้จริงแล้ว คือ การเปลี่ยนแปลงปรับปรุง ให้เกิดสิ่งใหม่ขึ้น และส่วนสำคัญ อีกประการหนึ่ง คือ ทรัพยากรการบริหารที่มีอยู่อย่างจำกัด เช่น จำนวนครู งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์อาจเป็นอุปสรรคในการเป็นองค์กรนวัตกรรมด้วย

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร และผลที่ได้จากการศึกษาจะนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรไปสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรม เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการของการบริหารสู่ความเป็นเลิศ และเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสู่ความเป็นเลิศของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
2. เพื่อศึกษาการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
3. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

สมมติฐานการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

การทบทวนวรรณกรรม

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอความหมายของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ เช่น Adair (2007, 35) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การกระตุ้น ส่งเสริม และแนะนำ กระบวนการใหม่ ๆ อย่างเป็นระบบ ด้วยวิธีการใหม่ ๆ อย่างท้าทาย ภารกิจ บั่นก้อง (2559, 32) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การที่ผู้นำใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการ แก้ไขปัญหาและดำเนินงานตามสถานการณ์ต่าง ๆ พร้อมทั้งรู้จักกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของผู้อื่น โดยเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองและผู้อื่นที่จะสามารถคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่โดยอาศัยการเรียนรู้เนื้อหาความคิดใหม่ๆ อยู่เสมอ ดวงแข ขำนอก (2559, 17) ได้สรุปว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถพิเศษของผู้นำที่แสดงออกถึงการมีความรู้ความสามารถ การ แก้ไขปัญหา และการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ มีการติดต่อ ประสานงานและพัฒนาความสามารถของผู้ร่วมงานอย่างมีศักยภาพ กระตุ้นให้เกิดความคิด สร้างสรรค์ มีความสามารถในการนำหรือจูงใจผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เกิดการเรียนรู้ในองค์กร สมาชิกตระหนักในวิสัยทัศน์ ภารกิจจนทำให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายที่วางไว้

สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง ความสามารถของผู้นำในการกระตุ้น ส่งเสริม และบริหารจัดการความคิดสร้างสรรค์ภายในองค์กรหรือกลุ่ม ผ่านการใช้วิสัยทัศน์ จินตนาการ ความยืดหยุ่น และการจูงใจผู้อื่น โดยมีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาและปรับปรุงองค์กรให้ สามารถตอบสนองต่อสถานการณ์และความท้าทายในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. องค์กรนวัตกรรม นักการศึกษาหลายท่านได้เสนอความหมายของ องค์กรนวัตกรรม สำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (2553) ให้ความหมายไว้ว่า องค์กรนวัตกรรม หมายถึง เป็นลักษณะ ขององค์กรที่สนับสนุนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ บุคคลากรภายในองค์กรมีการใช้ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ หรือปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อพัฒนา เครื่องมือ ระบบ กระบวนการ นโยบาย สินค้า หรือบริการที่มีความใหม่ต่อองค์กร และทำให้เกิดประโยชน์ในเชิงเศรษฐกิจและสังคม ชูชาติ พวง สมจิตร (2560) ให้ความหมายไว้ว่า องค์กรนวัตกรรม หมายถึง การนำสิ่งใหม่ทั้งที่เป็นผลิตภัณฑ์ บริการ และกระบวนการมาปรับประยุกต์ใช้ในการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคม

ให้มีความรู้ความสามารถ บุคลิกภาพ เจตคติ พฤติกรรม ค่านิยม และคุณธรรม ตามที่สังคมความต้องการ ปริญ พิมพ์กลัด (2557) ให้ความหมายไว้ว่า นวัตกรรมองค์กร หมายถึง องค์กรต้องกำหนดวิธีการ กลยุทธ์ และเทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างพลังแห่งการแข่งขันขององค์กรอื่นจะนำไปสู่ศักยภาพของนวัตกรรมองค์กร

สรุปได้ว่า องค์กรนวัตกรรม หมายถึง ความสามารถในการสร้างสรรค์วิธีการใหม่ ๆ มีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงทางกระบวนการบริหารจัดการ เป็นองค์กรที่สนับสนุนการทำงานนวัตกรรมของบุคลากรโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และปัจจัยที่หลากหลาย รวมไปถึงกระบวนการพัฒนาทางความคิดเกิดการสร้างนวัตกรรม เพื่อทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งประกอบด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบไปด้วย ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา และข้าราชการครู ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จากโรงเรียนที่เปิดทำการสอนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 – 6 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ปีการศึกษา 2567 จำนวน 66 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือหัวหน้าฝ่ายบริหาร และครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยพิจารณาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่น (Confidence Interval) 95% เมื่อมีขนาดกลุ่มประชากรมีจำนวนจำกัด จากสูตร (Yamane, 1973) จากการคำนวณกลุ่มตัวอย่าง ได้จำนวนโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ทั้งหมด 57 แห่ง ซึ่งครอบคลุมจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้จากสูตรผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้อำนวยการ จำนวน 1 คน รองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือหัวหน้าฝ่ายบริหาร จำนวน 1 คน และครู จำนวน 1 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูล ทั้งหมด 3 คนต่อโรงเรียน 1 แห่ง ดังนั้นรวมมีผู้ให้ข้อมูลจำนวน 171 คน

ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือหัวหน้าฝ่ายบริหาร และครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ปีการศึกษา 2567 กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) รวมทั้งสิ้น 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม (1) ศึกษาค้นคว้าเอกสาร หลักฐาน ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert's Scale) (2) สร้างแบบสอบถามฉบับร่างเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ให้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) (3) นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณาตรวจสอบความสอดคล้องของเนื้อหา ความถูกต้อง และความชัดเจนของข้อความ เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เกิดความสมบูรณ์ขึ้น (4) นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยการตรวจสอบพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญ ใช้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อความกับวัตถุประสงค์ (Index of Item - Objective Congruence : IOC) ผลที่ได้คือข้อความทุกข้อที่มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 (5) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือหัวหน้าฝ่ายบริหาร และครูของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 30 คน จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (C.- Coefficient) ตามแนววิธีของ Cronbach (Cronbach, 1970) โดยมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 6) นำเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ผ่านการทดลองแล้วเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบ ปรับปรุง แก้ไข และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

2. แบบสัมภาษณ์ (1) ศึกษาทฤษฎี เอกสารและวิธีการออกแบบ แบบสัมภาษณ์และวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลตัวแปรต้น (2) นำเสนอแบบสัมภาษณ์ เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสราษฏร์ธานี ชุมพร (3) ปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ หลังจากนั้นเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้องอีกครั้ง (4) นำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสราษฏร์ธานี ชุมพร ที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือแล้ว ไปเก็บข้อมูลโดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้ 1) ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ถึงโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูล 2) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสราษฏร์ธานี ชุมพร ผ่านระบบ Google Form เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสราษฏร์ธานี ชุมพร โดยการจัดส่งหนังสือผ่านไปยังโรงเรียนในสังกัดที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ด้วยระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ 3) หลังจากทีกลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามมาครบตามจำนวนแล้ว ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เมื่อเรียบร้อยแล้วก็ทำการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ผ่าน Google Form และ Google Sheet จากนั้นนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ และนำไปสรุปอภิปรายผลการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสราษฏร์ธานี ชุมพร ที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือแล้ว ไปเก็บข้อมูลโดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้ 1) ผู้วิจัยจัดทำหนังสือบันทึกเสนอจากบัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้ให้สัมภาษณ์ 2) ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาต นำเสนอต่อผู้ให้สัมภาษณ์ จำนวน 5 คน 3) นัดหมายการสัมภาษณ์ 4) ดำเนินการสัมภาษณ์ 5) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม (1) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทุกชุด ที่ได้เก็บรวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้านสังคมศาสตร์สำหรับวินโดวส์ SPSS (2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) (3) วิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถาน และวิเคราะห์การเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) (4) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์การมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาและข้อเสนอแนะโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปประเด็นสำคัญและนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐานในการวิจัย

1. การวิเคราะห์โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency)
2. การวิเคราะห์โดยการหาร้อยละ (Percentage)
3. การวิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)
4. การวิเคราะห์โดยการหาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน

1. การวิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient)
2. การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบปกติ (Multiple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 1

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์
1. การมีจินตนาการ	4.44	0.68	มาก
2. การมีความยืดหยุ่น	4.42	0.67	มาก
3. การมีวิสัยทัศน์	4.41	0.67	มาก
4. ความไว้วางใจ	4.51	0.66	มาก
5. การมีความคิดสร้างสรรค์	4.41	0.67	มาก
รวม	4.44	0.67	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความไว้วางใจ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.51$) รองลงมา ด้านการมีจินตนาการ ($\bar{x} = 4.44$) และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ และการมีความคิดสร้างสรรค์ ($\bar{x} = 4.41$)

2. ผลการวิเคราะห์สภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ด้วยค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตารางที่ 2

การเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	การเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา
1. วิสัยทัศน์ร่วม	4.41	0.68	มาก
2. โครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม	4.43	0.67	มาก

3. การพัฒนาบุคลากร	4.44	0.67	มาก
4. การสื่อสาร	4.45	0.67	มาก
5. บรรยากาศเชิงสร้างสรรค์	4.47	0.66	มาก
รวม	4.44	0.67	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานศึกษามีบรรยากาศเชิงสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{x} = 4.47$) รองลงมา สถานศึกษามีการสื่อสาร ($\bar{x} = 4.45$) และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ สถานศึกษามีวิสัยทัศน์ร่วม ($\bar{x} = 4.41$)

3. ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ แบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยแยกเป็นรายด้าน

ตารางที่ 3

ตัวแปร	b	Std.Error	β	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	.694	.200		3.464	.001
การมีความคิดสร้างสรรค์ (X_5)	.331	.076	.358	4.361	.000
การมีความยืดหยุ่น (X_2)	.299	.070	.311	4.303	.000
ความไว้วางใจ (X_4)	.214	.068	.230	3.144	.002
R = .827		$R^2 = .684$	F = 5.389		
SE _{est} = .29929		$R^2_{adj} = .679$	a = .694		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 แสดงว่าตัวแปรพยากรณ์ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 จำนวน 3 ด้าน คือ การมีความคิดสร้างสรรค์ (X_5) การมีความยืดหยุ่น (X_2) และความไว้วางใจ (X_4) โดยส่งผลกันในทางบวกทุกด้าน

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จากการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า แนวทางในการส่งเสริมสภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรม โดยใช้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในสถานศึกษา คือ การใช้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมขององค์กรนวัตกรรมในสถานศึกษา ต้องอาศัยทั้ง วิทยาลัยทัศน์ การสนับสนุนวัฒนธรรมสร้างสรรค์ การใช้เทคโนโลยี การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการทำงานแบบมีส่วนร่วม เมื่อผู้บริหารสามารถดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้ได้ สถานศึกษาจะสามารถพัฒนาเป็นองค์กรนวัตกรรมที่ตอบโจทย์การศึกษาสมัยใหม่ได้อย่างแท้จริง

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความไว้วางใจ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด จึงสามารถอภิปรายได้ดังนี้ ด้านความไว้วางใจ อยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นแบบอย่างที่ดีด้านระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติตนน่าเชื่อถือและศรัทธา ซึ่งสอดคล้องกับปาณิสรา อะทะโน (2566) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู ด้านความไว้วางใจ อยู่ในระดับมาก เนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาบริหารงานด้วยความสุจริต อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักคุณธรรม จริยธรรม ในการบริหารสถานศึกษา มีการบริหารงานด้วยความมีวินัย และมีการบริหารงานด้วยความอดทน มุ่งมั่น เสียสละ อันเนื่องมาจากผู้บริหารเป็นต้นแบบที่ดี ด้านระเบียบวินัยและความรับผิดชอบ ทำให้บุคลากรเกิดความศรัทธาและเคารพ มีการบริหารงานด้วยความสุจริต โปร่งใส และยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม ส่งเสริมให้เกิดความไว้วางใจจากบุคลากร มีความอดทน มุ่งมั่น และเสียสละ ซึ่งช่วยสร้างแรงบันดาลใจให้แก่ครูและบุคลากร มีการประพฤติตนให้เป็นที่น่าเชื่อถือและศรัทธา โดยการกระทำที่

สอดคล้องกับคำพูดและรักษาคำมั่นสัญญา และมีการสร้างบรรยากาศของความไว้วางใจในองค์กร โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ

2. การเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานศึกษามีบรรยากาศเชิงสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด จึงสามารถอภิปรายได้ดังนี้ ด้านบรรยากาศเชิงสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก เนื่องจากสถานศึกษามีบรรยากาศการทำงานไม่เคร่งเครียด สนุกสนาน และมีความสุขในการปฏิบัติงานและการปฏิบัติของทุกฝ่ายบุคลากรมีอิสระ สามารถคิดตัดสินใจหรือเลือกด้วยตนเองได้ว่าจะทำอย่างไร และบุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กรและสร้างบรรยากาศในองค์กรที่ดี ซึ่งสอดคล้องกับ ชัยพร ชูสุภาวดี (2566) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ด้านบรรยากาศองค์กร อยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีการสื่อสารนโยบายและวิธีการทำงานระบบการแพร่รางวัล นโยบายการฝึกอบรมพัฒนา บุคลากร ระบบการประเมิน และความรับผิดชอบรวมทั้งการนำกลยุทธ์สู่การปฏิบัติ อีกทั้งผู้บริหาร สถานศึกษาให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร บรรยากาศในองค์กรมีชีวิตชีวา ตื่นเต้น น่าสนใจ และไม่หยุดนิ่ง มีความเคลื่อนไหวปรับเปลี่ยน ไม่น่าเบื่อ และผู้บริหารสถานศึกษาสร้างบรรยากาศและกระบวนการทำงานที่สร้างกระบวนการพัฒนาและมีกระบวนการเปลี่ยนแปลงผลงานที่เกิดจากความขัดแย้งที่แตกต่าง สร้างความสัมพันธ์ในการทำงานไม่ก่อให้เกิดความขัดแย้งที่ไม่ลงรอยกันในการทำงาน อันเนื่องมาจากบรรยากาศการทำงานที่ไม่เคร่งเครียด สนุกสนาน และมีความสุข เมื่อสถานศึกษามีบรรยากาศที่ผ่อนคลายและสนุกสนาน บุคลากรจะทำงานด้วยความเต็มใจ ไม่รู้สึกกดดันจนเกินไป อีกทั้งสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสุขทำให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น ลดความเหนื่อยล้าและความเครียด และการเปลี่ยนแปลงที่ไม่หยุดนิ่ง การเปิดรับความแตกต่าง บรรยากาศที่กระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสม่ำเสมอ ทำให้บุคลากรตื่นตัวอยู่เสมอและพร้อมรับมือกับสถานการณ์ใหม่ ๆ เกิดการยอมรับความแตกต่างของความคิดเห็น และการใช้ความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ ทำให้เกิดไอเดียใหม่ ๆ อีกทั้งช่วยลดความขัดแย้งที่ไม่ก่อให้เกิดประโยชน์

3. ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสสุราษฎร์ธานี ชุมพร คือ การมีความคิดสร้างสรรค์ การมีความยืดหยุ่น และความไว้วางใจ ซึ่งสอดคล้องกับ เรวัต ทองดี และจิ

ติมา วรณศรี (2567) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกระดับสูงเนื่องมาจากผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษา การมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาจะส่งผลให้มีประสิทธิผลของสถานศึกษามากขึ้นในทุกด้าน การที่ผู้บริหารสามารถวิเคราะห์องค์การได้อย่างถูกต้องและตระหนักในประสิทธิผลของสถานศึกษา รวมทั้งช่วยเหลือสนับสนุนเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรได้แสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระ มีความเอาใจใส่และเห็นความสำคัญของครูทุกคนในโรงเรียน เป็นผู้มีความน่าเชื่อถือและรับผิดชอบ เป็นแบบอย่างที่ดี มีความเป็นกัลยาณมิตรและสร้างขวัญกำลังใจ ยอมรับข้อผิดพลาดของสมาชิกในองค์กร และให้เกียรติผู้อื่น สนับสนุนให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดบทบาทและเป้าหมายของการปฏิบัติงานร่วมกัน การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลของสถานศึกษา

4. แนวทางในการพัฒนาพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา คือ การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สถานศึกษากลายเป็นองค์กรนวัตกรรม การเปิดรับแนวคิดใหม่ สนับสนุนการทำงานเป็นทีม นำเทคโนโลยีมาปรับใช้ และพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์ ล้วนเป็นแนวทางที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถปรับตัวและเติบโตอย่างยั่งยืนในโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งสามารถส่งเสริมกันได้โดยการใช้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมขององค์กรนวัตกรรมในสถานศึกษา ต้องอาศัยทั้งวิสัยทัศน์ การสนับสนุนวัฒนธรรมสร้างสรรค์ การใช้เทคโนโลยี การพัฒนาศักยภาพบุคลากร และการทำงานแบบมีส่วนร่วม เมื่อผู้บริหารสามารถดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้ได้ สถานศึกษาจะสามารถพัฒนาเป็นองค์กรนวัตกรรมที่ตอบโจทย์การศึกษาสมัยใหม่ได้อย่างแท้จริง ซึ่งทั้งภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์และการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษานั้น เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกำหนดทิศทางองค์กร สร้างวัฒนธรรมที่เอื้อต่อความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี และกระตุ้นให้เกิดการทำงานเป็นทีม หากขาดภาวะผู้นำที่ดี องค์กรก็อาจติดอยู่กับแนวทางเดิม ๆ และไม่สามารถพัฒนาไปสู่การเป็นองค์กรนวัตกรรมได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ อรรถภู

พิสุทธากุล ภารดี อนันต์นาวิ และพงศ์เทพ จิระโร (2566) ที่ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า ผลการพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ด้านโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม การทำงานเป็นทีม และด้านบรรยากาศองค์กรสร้างสรรค์

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ผู้วิจัยได้ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดและสอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ที่มีความสนใจศึกษาในประเด็นดังกล่าวได้นำผลการวิจัยดังกล่าวไปต่อยอดทางวิชาการ ผู้วิจัยขอเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้เพื่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. ควรมีการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีวิสัยทัศน์และการมีความคิดสร้างสรรค์ โดยทางสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอาจจะมีการพัฒนาวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร โดยการฝึกอบรมและเวิร์กช็อปเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ และมีการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้บริหารโดยการส่งเสริมบรรยากาศที่เอื้อต่อความคิดสร้างสรรค์ อาจเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริหารเปิดรับไอเดียจากครูและนักเรียน

2. ควรพัฒนาการเป็นองค์กรนวัตกรรมการศึกษา ด้านวิสัยทัศน์ร่วม โดยสถานศึกษาอาจจะมีการระดมสมอง จัดเวทีให้ครู บุคลากร นักเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์หรือทิศทางของโรงเรียน

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ควรใช้ผลจากการวิจัยเป็นสารสนเทศในการส่งเสริม พัฒนางานด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการเป็นองค์กรนวัตกรรมการศึกษาในสังกัด โดยจัดทำหลักสูตรอบรมสัมมนาเกี่ยวกับการเป็นองค์กรนวัตกรรมการศึกษาเพื่อจะได้นำความรู้ไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ชัยพร ชูสุภาวดี. (2566). สภาพการเป็นองค์กรนวัตกรรมการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาลำปาง เขต 1. ใน *สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ชูชาติ พวงสมจิตร. (2560). *แนวคิดเกี่ยวกับนวัตกรรมการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
- ดวงแข ข่านอก. (2559). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 6. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ปริญ พิมพ์กัลล. (2557). ปัจจัยของนวัตกรรมองค์กรและองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของสถาบันการเงินผู้ให้บริการด้านสินเชื่อเช่าซื้อรถยนต์. ใน *วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.
- ปาณิสรา อะทะโน. (2566). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู. ใน *สารนิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กรทิพย์ ปนกอง. (2559). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- มรกต จันทรกระพ้อ. (2562). การสร้างองค์การแห่งนวัตกรรมเพื่อขับเคลื่อนสู่ความเป็นเลิศขององค์กร. *วารสารนักบริหาร Executive Journal*, 39(1), 52-66
- สุกัญญา รอดระกำ. (2561). *บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในยุคไทยแลนด์ 4.0*. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2018”. วันที่ 30-11-2061. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

- สุภาพ ฤทธิ์บำรุง. (2556). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30. ใน *วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.*
- สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2562). *การจัดการวัฒนธรรมสำหรับผู้บริหาร.* (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ.
- อรัญญา พิสุทธากุล ภารดี อนันต์นาวิ และพงศ์เทพ จิระโร. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการองค์กรนวัตกรรมการศึกษาของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, 10(1), 108-121.
- Adair, J.E. (1996). *Effective innovation: How to stay ahead of the competition.* London: Pan Books.
- Krejcie, Robert V. and Morgan. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities." *Journal for Education and Psychological Measurement*, 3, November.
- Yamane, Taro. (1973). *Statistics : An Introductory Analysis.* 2nd ed. New York: Harper. and Row

การรำตรวจพลในละครพันทาง : พระเจ้าราชาธิราช*

DANCE OF TROOP INSPECTION IN PANTANG DRAMA: KING RAJATHIRAT

ธนพงศ์ จันสน¹, ศุภชัย จันทรสุวรรณ² และ ณรงค์ฤทธิ์ เขาว์กรรม³

Tanapong janson¹, Supachai chansuwan² and Narongrit Chaokam³

¹⁻³สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

¹⁻³Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts, Thailand

Corresponding Author's Email: Pan_7871@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 5 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 16 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 17 เมษายน 2568

Received 5 April 2025; Revised 16 April 2025; Accepted 17 April 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัย เรื่อง การตรวจพลในละครพันทาง : พระเจ้าราชาธิราชมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการรำตรวจพลของพระเจ้าราชาธิราชที่ปรากฏในละครพันทาง โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การลงภาคสนามรับการถ่ายทอดกระบวนการทำรำและสัมภาษณ์ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และนำมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อจัดหมวดหมู่และตีความข้อมูล

จากการศึกษาพบว่าวิธีการรำตรวจพลของพระเจ้าราชาธิราชมีองค์ประกอบที่สำคัญไม่ว่าจะเป็น ผู้แสดง, เครื่องแต่งกาย, เครื่องดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง, แฉวในการแสดง และกลวิธีการรำตรวจพลของพระเจ้าราชาธิราช วิธีการรำของพระเจ้าราชาธิราชจะประกอบไปด้วยท่ารำหลักได้แก่ ท่าท่าฉาก, ท่าส่งเตรียม ความพร้อมและท่ายกทัพไปทำรำที่กล่าวมานั้น ถือว่าเป็นจารีตของการรำตรวจพลที่ต้องเริ่มด้วยท่าที่กล่าวมาข้างต้น และนอกจากนั้นยังมีท่ารำที่เลียนแบบธรรมชาติที่ทำให้ผู้ชมได้เข้าใจความหมายโดยง่าย ได้แก่ท่าลูบหนวดเป็นต้น และยังมี

Citation:

* ธนพงศ์ จันสน, ศุภชัย จันทรสุวรรณ และ ณรงค์ฤทธิ์ เขาว์กรรม. (2568). การรำตรวจพลในละครพันทาง : พระเจ้าราชาธิราช. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 825-841.

Tanapong janson, Supachai chansuwan and Narongrit Chaokam. (2025). Dance Of Troop Inspection In Pantang Drama: King Rajathirat. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 825-841.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ท่ารำเชื่อมหมายถึงลีลาท่ารำต่าง ๆ ที่เชื่อมท่าหนึ่งไปอีกท่าหนึ่งจึงทำให้กระบวนท่ารำหลักสวยงาม วิธีการแสดงพระเจ้าราชาธิราชตรวจพล นอกจากมีกระบวนท่ารำแล้วก็ต้องอาศัยนาฏยศัพท์ของละครพันทางไม่ว่าจะเป็นการโย้ตัว, การตีไหล่, การกล่อมไหล่ ให้เข้ากับทำนองเพลงหรือบทร้อง วิธีการรำของพระเจ้าราชาธิราชต้องอาศัยองค์ประกอบทุกส่วนในการแสดง เพื่อให้การแสดงการรำตรวจพลของพระเจ้าราชาธิราชสมบูรณ์และสวยงามตามแบบแผนที่ครูอาจารย์ได้สืบทอดกันมา

คำสำคัญ : ละครพันทาง, การรำตรวจพล, พระเจ้าราชาธิราช

Abstract

This research titled “Troop Inspection Dance in Pantang Drama: King Rajathirat” aims to study the troop inspection dance performed by King Rajathirat as depicted in pantang drama. The study employed qualitative research methods, including document and literature review, field observations, direct transmission of dance movements, and interviews with relevant individuals. The collected data were then analyzed, categorized and interpreted accordingly.

The findings revealed that the troop inspection dance of King Rajathirat consists of several key elements: performers, costumes, musical instruments, stage formations, and specific techniques of the dance. The core movements include the “square foot posture,” the “preparation command gesture,” and the “marching formation,” which are considered traditional sequences that form the foundation of the dance. Additionally, naturalistic gestures such as “beard stroking” help convey meaning to the audience with ease. There are also transitional movements that connect the core gestures, enhancing the fluidity and beauty of the overall performance. Apart from the choreography, the troop inspection dance requires specific pantang drama techniques—such as leaning, shoulder tapping, and shoulder rocking—to synchronize with music and vocal narration. The performance of King Rajathirat’s troop inspection must

incorporate all these elements to reflect the complete and refined form passed down by traditional dance masters.

Keywords : Lakron Panthang, The Dance of Troop Inspection, King Rajathiratbe clarity in performing the dance as a general to go to wa

บทนำ

ประวัติศาสตร์ของประเทศไทยมีเรื่องราวที่ปรากฏการต่อสู้ที่เกิดขึ้นในอดีตของบรรพชนของไทยที่มีมาหลายยุคหลายสมัย ในการต่อสู้หรือการออกกระทำศึกสงครามนั้นต้องมีความเพียบพร้อมในทุก ๆ ด้านการเตรียมความพร้อมเป็นอย่างดีนั้นถือว่ากองทัพนั้นเป็นฝ่ายได้เปรียบ ก่อนออกศึกนั้นต้องมีการจัดกำลังพลและมีการออกตรวจตราเนื่องจากกำลังไพร่พลเป็นสิ่งสำคัญในการเอาชนะข้าศึก การมีกำลังพลที่มีความพร้อมนั้นแสดงถึงศักยภาพของกองทัพนั้น ๆ จะเห็นได้ว่าชาติไทยเองและต่างชาติจะมีการซ้อมการตรวจตราดูความพร้อมของทัพอีกทั้งยังมีการซ้อมรบเพื่อให้กำลังพลมีความแข็งแกร่ง และยังมีการซ้อมสวนสนามที่แสดงถึงศักยภาพของนายทหารและแม่ทัพ ในการตรวจสอบของทัพว่ามีความเพียบพร้อมหรือไม่จึงจำเป็นจะต้องมีการตรวจกำลังพลของทัพ ในสังคมไทยพระมหากษัตริย์ทรงดำรงตำแหน่งเป็นนายทัพอันเป็นตำแหน่งสูงสุดมีอำนาจในการจัดทัพหรือเรียกว่าการตรวจพล การตรวจพลนั้นยังพบปรากฏในตำราพิชัยสงครามกล่าวถึงกลวิธีต่าง ๆ ในการเอาชนะข้าศึก และรูปแบบการจัดทัพการตรวจพลนั้นยังมีปรากฏในวรรณกรรมของประเทศไทยทั้งโขนและละครได้แก่ละครนอก ละครใน ละครเสภา และละครพันทาง นายไพโรจน์ ทองคำสุกได้ให้ความหมายและความสำคัญของการตรวจพลไว้ว่า “การตรวจพลเป็นศิลปะการรำเดี่ยวของตัวแสดงในการแสดงโขนและละครระดับผู้นำหัวหน้าผู้ควบคุมกำลังพลการรำเน้นถึงความเข้มแข็ง สง่างาม และแสดงถึงความสามารถของผู้แสดง เป็นการอวดฝีมือ ตลอดจนกระบวนท่าพลิกแพลงต่าง ๆ อันเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว”

(ไพโรจน์ ทองคำสุก, 2536 : 27)

ละครพันทางเป็นละครที่ปรับปรุงขึ้นมาใหม่ซึ่งมีการดำเนินเรื่องที่รวดเร็วน่าสนใจและยังมีเรื่องของชาติพันธุ์ เช่น ชาติจีน ชาติพม่า ชาติลาว และชาติมอญ ในการตรวจพลของละครพันทางนั้นท่านผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทยได้ประดิษฐ์กระบวนท่ารำไว้ทุกเชื้อชาติอย่างครบถ้วน ในส่วนของละครเรื่องราชาธิราชมีการรำตรวจพลปรากฏคือ ชุดมั่งรายกยอชาวตรวจ

พลซึ่งพบเห็นการแสดงนี้อยู่บ่อยครั้ง แต่ยังมีการแสดงรำตรวพลในละครพันทางอีกหนึ่งชุดที่มี กระบวนท่ารำน่าสนใจได้แก่การรำตรวพลของพระเจ้าราชาธิราชซึ่งพระเจ้าราชาธิราชเป็นตัวเอกของละครพันทางเรื่องราชาธิราช

การแสดงชุดรำตรวพลพระเจ้าราชาธิราชปรากฏในการแสดงชุดศึกเมืองกรานซึ่งได้ จัดการแสดงครั้งแรกคือในปี พ.ศ. 2528 โดยวิทยาลัยนาฏศิลป์จัดทำการแสดงในรายการ มาลาภิรมณ์ แสดงบทบาทพระเจ้าราชาธิราช โดยนายไพฑูรย์ เข้มแข็ง ผู้เชี่ยวชาญทางด้าน นาฏศิลป์ไทยโบราณ (ศิลปินแห่งชาติ)

จากข้อความข้างต้นผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาการแสดงตรวพลพระเจ้าราชาธิราชโดยทำการศึกษาตั้งแต่องค์ประกอบของการแสดงได้แก่เครื่องแต่งกาย, ดนตรีที่ใช้ ประกอบการแสดง และกระบวนท่ารำที่มีเอกลักษณ์ของละครพันทางซึ่งเป็นเชื้อชาติมอญ มี ปรากฏในการแสดงตรวพลพระเจ้าราชาธิราชเพื่อเป็นแนวในการแสดงและการสร้างสรรค์รำเดี่ยวประเภทรำตรวพลสู่การรวบรวมไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อการศึกษาและอนุรักษ์สืบไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการรำตรวพลของพระเจ้าราชาธิราช

การทบทวนวรรณกรรม

การรำตรวพลถือเป็นศิลปะการแสดงประเภทรำอวดฝีมือที่อยู่ในการแสดงนาฏศิลป์ไทยไม่ว่าจะเป็นละครจะมีการรำตรวพลปรากฏอยู่ซึ่งมีหลากหลายประเภทดังที่นายไกลลาส จิตรกุล การรำตรวพของพญาวานรในการแสดงโขน (2548) ได้กล่าวถึงการรำตรวพของพญาวานรทั้ง 5 ตัวโดยกระบวนกำตรวพตามจารีตได้แบ่งออกเป็น 2 ฉาก ได้แก่ฉากที่ 1 การตรวพเดี่ยวของพญาวานรนำโดยสุครีพ และฉากที่ 2 เป็นการตรวพหมู่ของพญาวานรทั้ง 5 ในการเดินตรวพก็จะเดินไปตามจารีตของการตรวพได้แก่ ท่าหลัก ท่าเท้าฉาก ปฏิบัติท่าเฉพาะและท่าเตรียมความพร้อมซึ่งมีความสอดคล้องกับขวัญใจ คงถาวร การรำตรวพของตัวพระในการแสดงละครในเรื่องอิเหนา (2548) ได้กล่าวถึงการรำตรวพในการแสดงละครในเรื่องอิเหนาโดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญอยู่ 3 ประการได้แก่ การออกรบ, การเสด็จประพาสและการออกไปทำภารกิจต่าง ๆ และมีกระบวนท่ารำหลักอยู่ 9 ท่าได้แก่ ท่าเดิน, ท่าเท้าฉาก, ท่าลง

เสี้ยว, รำส่ายหรือหมุนตัว, ท่าเรียกถามความพร้อม, ท่าจะเก็บอาวุธ, ท่าขึ้นม้า, ท่าสอดเข็ด, และท่ารองได้แก่ท่าเชื่อมต่าง ๆ ในการแสดงซึ่งทำให้กระบวนท่ารำตรวจพลมีความสวยงามมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์การแสดงการรำตรวจพลของพระเจ้าราชาธิราชที่ปรากฏในการแสดงละครพื้นทางเรื่องราชาธิราชโดยใช้แนวทางการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหา การสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องกับการแสดง และการลงภาคสนาม เพื่อให้ได้ข้อมูลทั้งเชิงทฤษฎี และปฏิบัติในการวิเคราะห์การแสดงรำตรวจพลพระเจ้าราชาธิราช

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาประวัติ บทบาทและกลวิธีการแสดงรำตรวจพลพระเจ้าราชาธิราชในละครพื้นทางเรื่องราชาธิราชตอนศึกเมืองกรานจากแหล่งเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและการสัมภาษณ์ดังต่อไปนี้

1.1 การศึกษาจากตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้เข้าใจพื้นฐานการรำตรวจพลที่ต้องตามจารีตของการรำตรวจพล

1.2 การสัมภาษณ์เชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทยโดยกำหนดเกณฑ์ต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถทางด้านนาฏศิลป์ไทยและเป็นผู้ได้รับบทการแสดงเป็นพระเจ้าราชาธิราชโดยสัมภาษณ์เกี่ยวกับองค์ประกอบของการแสดงไม่ว่าจะเป็นเครื่องแต่งกาย, ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง, และวิธีการแสดงพระเจ้าราชาธิราชตรวจพล

2. การลงภาคสนามโดยศึกษากระบวนท่ารำและฝึกปฏิบัติกระบวนท่ารำตรวจพลของพระเจ้าราชาธิราชในการแสดงละครพื้นทางเรื่องราชาธิราชตอนศึกเมืองกรานโดยมีเกณฑ์การคัดเลือกได้แก่ผู้ที่เป็นผู้เชี่ยวชาญทางด้านนาฏศิลป์ไทยและเคยแสดงบทบาทพระเจ้าราชาธิราชเพื่อให้ทราบถึงกระบวนท่าและวิธีการแสดงรำตรวจพลของพระเจ้าราชาธิราช

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัย การรับการถ่ายทอดกระบวนท่ารำ และการสัมภาษณ์ ได้นำมาวิเคราะห์ร่วมกันเพื่อจัดหมวดหมู่และตีความข้อมูลที่ได้ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการแสดงรำตรวพผล ตามองค์ประกอบของการแสดง และข้อมูลที่ได้จะได้เชื่อมโยงข้อมูลจากแหล่งอื่น ๆ เพื่อสรุปผลการวิจัย

3.2 การเชื่อมโยงข้อมูลจากการสัมภาษณ์ ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการแสดงรำตรวพผลพระเจ้าราชาธิราช และเลือกองค์ประกอบต่าง ๆ ในการแสดงรำตรวพผล โดยจะเทียบข้อมูลกับทฤษฎีการแสดงในวงการนาฏศิลป์ไทย

ผลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลและการวิเคราะห์ทั้งหมดนำมาสรุปเพื่ออธิบายการแสดงรำตรวพผลพระเจ้าราชาธิราชที่ปรากฏในละครพันทางเรื่องราชาธิราชตอนศึกเมืองกรานที่เผยแพร่ผ่าน ในปัจจุบันเผยแพร่งานวิจัยในรูปแบบบทความ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาพบว่าตั้งแต่อดีตจนถึงในสมัยสุโขทัยพระมหากษัตริย์ได้ทรงปกครองบ้านเมืองโดยใช้ระบบทำเนียบกองทัพบกหมายถึงการแบ่งประชาชนอยู่กันเป็นหมวดหมู่หรือแบ่งเป็นกองซึ่งอยู่ใต้อำนาจการควบคุมของเหล่านายทหาร การแบ่งหมู่กองนั้นจะมีความคล้ายคลึงกับกองของนายทหารและจะมีเจ้าขุนมูลนายออกมาดูแลความเป็นอยู่ว่าประชาชนมีความเป็นอยู่เช่นไร การออกไปกระทำความศึกสงครามแต่ละครั้งบรรดาเจ้านายก็ต้องมีการรวบรวมประชาชนในการออกไปกระทำความศึกสงคราม การออกไปกระทำความศึกสงครามนั้นถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความพร้อมในเรื่องของกำลังพล กลยุทธ์ ที่มีความพร้อมมากกว่าก็ถือว่าเป็นฝ่ายได้เปรียบ อีกประการหนึ่งถ้าแม่ทัพมีการปลุกขวัญและให้กำลังใจต่อเหล่าทหารของตนก็จะทำให้การออกรบมีประสิทธิภาพ ในการออกกระทำความศึกสงครามนั้นจะต้องอาศัยแม่ทัพที่มีความรู้ความสามารถ ในการรบเป็นอย่างดีจึงจะทำให้มีชัยชนะและทำให้กองทัพมีความเข้มแข็งเกรียงไกร

“การแสดงการรำตรวพผลในนาฏศิลป์โขนนั้นถือว่าเป็นส่วนสำคัญของศิลปะประเภทนี้เพราะนาฏศิลป์โขนเกี่ยวพันกับเรื่องรามเกียรติ์ซึ่งเนื้อหาส่วนใหญ่เกี่ยวกับการทำสงครามระหว่างพระรามกับทศกัณฐ์การแสดงโขนตรวพผลจึงมาจารีตการรำตรวพผลอยู่ด้วยเสมอ”

(สมศักดิ์ ทัดติ, 2536 : 186)

ในการตรวจพผลยังมีปรากฏอยู่ในการแสดงโขนและละครของไทย กล่าวคือใน

นาฏกรรมของไทยมีการกระทำศึกสงครามอยู่ในการแสดง และก่อนที่จะออกกระทำการศึกสงครามนั้นก็ต้องมีการตรวจพลของกองทัพตนเอง ดังผู้ศึกษาได้อธิบายดังต่อไปนี้

1. การตรวจพลในการแสดงละคร

ขวัญใจ คงถาวรได้กล่าวถึงการรำของพระละคร "การรำของตัวพระละครในจะมีลักษณะการรำที่เรียกว่า รำงาม คือการชี่ลีลาในการปฏิบัติท่ารำ" (ขวัญใจ คงถาวร, 2562 : 281 – 282) ละครจะมีปรากฏการตรวจพลที่คำนึงถึงความสวย หรือรำงามอีกด้วย เช่นการรำตรวจพลของอิเหนา การตรวจพลของพระสุนในละครเรื่องมโนราห์ พระไวตรวจพล และพลายยังตรวจพลในการแสดงละครเรื่องขุนช้างขุนแผน นอกจากนั้นยังมีการตรวจพลของนักรบที่เป็นสตรีได้แก่ นางจันทร์ตรวจพลในละครเรื่องพระร่วง นางเมรีตรวจพล และสุวรรณมาลีตรวจพล จะเห็นได้ว่าการรำตรวจพลนั้นตัวละครที่เป็นตัวหลักของการแสดงนั้น ๆ ปัญญา นิตยสุวรรณในกล่าวถึงการฝึกหัดการรำตรวจพลในการแสดงละครไว้ว่า

“การแสดงของกรมศิลปากรมีหลายเรื่องมีการตรวจพลมีการตรวจพลยกทัพไปรบ ครูบาอาจารย์ในสมัยที่เริ่มฝึกสอนลีลาท่ารำตอนตรวจพลยกทัพของละครเรื่องหนึ่ง ๆ ก็จะมีประดิษฐ์ท่ารำเอาไว้สอนตัวแสดงในเรื่องนั้นครั้งแสดงจบไปแล้วครั้งหนึ่งก็มีลิ้มเลียนท่ารำเหล่านั้น เมื่อจะแสดงอีกในครั้งต่อไปก็จะแสดงตามแบบเดิม”

(ปัญญา นิตยสุวรรณ, 2548 : 189 – 190)

รำตรวจพลในการแสดงละครสามารถแบ่งออกโดยใช้เพลงที่รำตรวจพลได้ ทั้งหมด 4 ประเภทดังต่อไปนี้

1. การรำตรวจพลโดยใช้เพลงกราวนอก

เพลงกราวนอกเป็นเพลงที่มีความไพเราะน่าฟังและยังแสดงถึงความเข้มแข็งและเหมาะกับตัวละครเอกใช้ในการรำตรวจพล ตัวละครที่ใช้เพลงกราวนอกในการจัดทัพผู้ศึกษาจะขอยกตัวอย่าง เช่น พระไวตรวจพลในการแสดงละครเสภา เรื่องขุนช้างขุนแผนโดยพระไวใช้เพลงกราวนอกประกอบการรำตรวจพลเพื่อตรวจตราดูแลทหารของกองทัพก่อนออกกระทำการสงครามในเพลงกราวนอกนี้ยังมีตัวละครที่ใช้ตรวจพลในการแสดง ได้แก่ นางจันทร์ตรวจพล อิเหนาตรวจพล และสุวรรณมาลีตรวจพล

2. การรำเพลงตรวจพลโดยใช้เพลงกราวใน

ในการรำตรวจพลที่ใช้เพลงกราวในนั้นโดยส่วนใหญ่ผู้แสดงที่เป็นตัวเอกทำนองเพลงกราวในนั้นแสดงถึงความแข็งแรง ดุดัน น่าเกรงขาม ตัวละครที่ใช้เพลง

กราวในเช่น เมรีตรวจพลเนื่องจากนางเมรีเป็นนางยักษ์จึงใช้เพลงกราวในออกจัดกระบวนทัพ

3. การรำเพลงตรวจพลโดยใช้เพลงกราวกลาง

การรำตรวจพลที่ใช้เพลงกราวกลางส่วนใหญ่จะเป็นการตรวจพลของมนุษย์ในเพลงกราวกลางนี้ทำนองเพลงจะมีความนุ่มนวลมากกว่าเพลงกราวนอกแต่จังหวะจะช้ากว่า ในการรำเพลงกราวกลางในการตรวจพลนี้จะขอยกตัวอย่างได้แก่ ทหารเหล่าเกาทัณฑ์ของพระสุนทรตรวจพลในการแสดงละครชาตรีเรื่องสุนทรชาดก ตอนพระสุนทรยกทัพ

4. การรำตรวจพลโดยใช้เอกภาษา

การรำตรวจพลที่มีการรำสำเนียงเอกภาษาการรำเอกภาษานี้จะมีความหลากหลายทางเชื้อชาติ การแสดงตรวจพลโดยใช้เอกภาษาจะมีปรากฏในการแสดง ละครใน ละครนอก ละครเสภา และละครพันทางโดยเพลงที่ใช้ก็จะมียี่ห้อเรียกแตกต่างกันออกไป และเป็นจุดที่มีความน่าสนใจมีความแตกต่างไปจากเพลงกราวใน กราวนอก และกราวกลาง เช่น มังรายกะยอชาวตรวจพลในการแสดงเรื่องราวชาธิราชตอนศึกมังรายกะยอว่า ใช้ทำนองเพลงสำเนียงพม่า และบันยัตรวจพลในการแสดงละครในเรื่องอิเหนา ตอนประสันตาท่อนกใช้ทำนองเพลงสำเนียงแขก

การรำตรวจพลในการแสดงมีความหลายทั้งด้านการใช้เพลงในการออกตรวจพลและมีเพลงที่แสดงถึงเชื้อชาติของกษัตริย์ชาตินั้น ๆ คือเพลงเอกภาษาการรำตรวจพลเอกภาษาที่บ่งบอกถึงเชื้อชาติและมีความน่าสนใจปรากฏในละครพันทางและมีตัวแสดงที่เป็นตัวหลักหรือตัวเอกของเรื่องออกมาตรวจพลจัดทัพก่อนออกกระทำการศึกสงครามได้แก่พระเจ้าราชาธิราชตรวจพลผู้ศึกษาจะได้อธิบายถึงองค์ประกอบและวิธีการแสดง ดังต่อไปนี้

องค์ประกอบและการรำตรวจพลของพระเจ้าราชาธิราช

จากการศึกษาวิธีการรำตรวจพลของพระเจ้าราชาธิราชพบว่าการรำตรวจพลของพระเจ้าราชาธิราชเป็นนาฏยประดิษฐ์ของคุณครูละมุล ยมะคุปต์ผู้เชี่ยวชาญวิทยาลัยนาฏศิลป์ มีการจัดการแสดงละครพันทางเรื่องราวชาธิราชในตอนเผด็จศึกเมืองกราน ปี พ.ศ. 2528 ณ รายการมาลาภิรมย์ โดยคุณครูไพฑูรย์ เข้มแข็งผู้เชี่ยวชาญวิทยาลัยนาฏศิลป์ โขนพระ (ศิลปินแห่งชาติ) ได้รับเลือกให้แสดงเป็นพระเจ้าราชาธิราช ได้ถ่ายทอดกระบวนท่ารำดังกล่าวให้กับนายธนพงศ์ จันสน ในวันที่ 11 ตุลาคม พ.ศ. 2567 ณ วิทยาลัยนาฏศิลป์เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาระดับมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ กระทรวงวัฒนธรรม

จากการศึกษาองค์ประกอบการแสดงรำตรวพลของพระเจ้าราชาธิราชพบว่ามีจำนวนทั้งสิ้น 5 องค์ประกอบโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ผู้แสดง ประกอบด้วยผู้แสดงที่เป็น คนธง เหล่าทหาร เสนา และพระเจ้าราชาธิราชใช้ผู้แสดงที่เป็นคนธง เสนาทหารควรเป็นผู้ชายเพื่อให้ตรงตามบวรธรรมกรรมและการใช้อาวุธในการออกทำการแสดงและเพื่อความสะดวกในการแต่งกายที่มีการแต่งกายเลียนแบบชาติมอญ ผู้แสดงที่เป็นพระเจ้าราชาธิราชต้องมีรูปร่างสันทนต์ สูงโปร่ง ใบหน้างดงามเป็นทรงรูปไข่ และมีพื้นฐานการรำเป็นอย่างดี

เครื่องแต่งกาย การแต่งกายของผู้แสดงคนธงสวมเสื้อแขนยาว มีเสื้อกั๊กลายยันต์สวมทับนุ่งผ้าโจงกระเบนปล่อยหางเป็นหางปรกศีรษะผไทผไท เสนาทหารเป็นการแต่งกายเลียนแบบชนชาติมอญคือสวมเสื้อแขนยาวนุ่งผ้าโจงกระเบนปล่อยหางปรกศีรษะผไทผไท การแต่งกายของพระเจ้าราชาธิราชเป็นการแต่งกายเลียนแบบเครื่องต้นของพระมหากษัตริย์ (สีเขียวขลิบเขียว) สวมเสื้อกั๊กทับ ศิราภรณ์ใสมงกุฎปลายยอดเป็นหงส์ พร้อมเครื่องประดับมือถือพระแสงดาบ

ภาพที่ 1 การแต่งกายของพระเจ้าราชาธิราช
ที่มา: ผู้วิจัย

ภาพที่ 2 การแต่งกายคนธงและทหาร
ที่มา: ผู้วิจัย

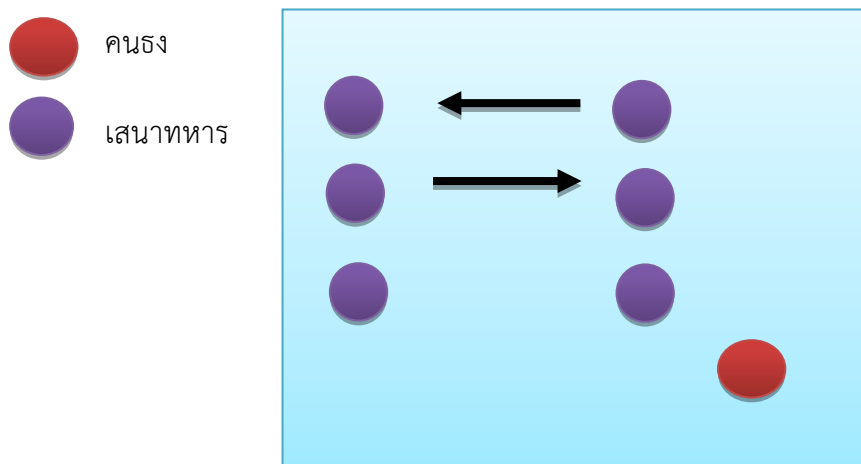
เครื่องดนตรี ใช้วงปี่พาทย์มอญเครื่องคู่ ประกอบด้วย ปี่มอญ ข้องมอญวงใหญ่ ข้องวงเล็ก ตะโพนมอญ เปิงมางคอก ระนาดเอก ระนาดทุ้ม และเครื่องกำกับจังหวะคือฉิ่งและฉาบ โหม่ง และปี่มอญ

ภาพที่ 3 วงดนตรีประกอบการแสดงราชาธิราชตรวจพล
ที่มา : นายเมธีพัฒน์ ชุ่มชื่น (2568)

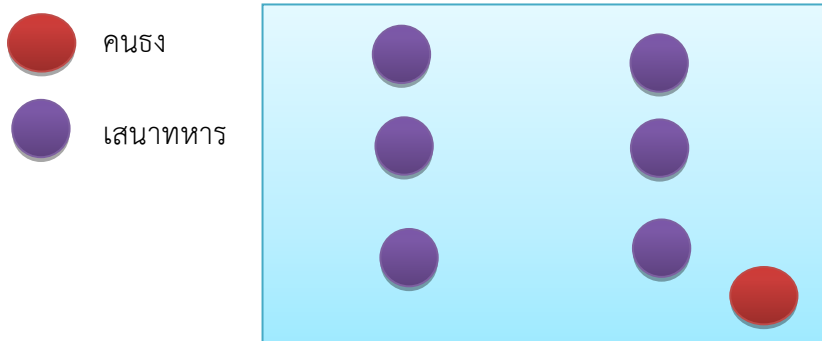
รูปแบบแถวในการรำตรวจพลของพระเจ้าราชาธิราช

ในเพลงมอญดูดาวคนธงจะออกมารำกลางเวทีจากนั้นจะไปอยู่มุมขวามือของผู้ชม เสนาทหารออกมารำเป็นแถวตอนทั้ง 2 ฝั่ง และมีการรำสวนแถวและกลับไปแถวตอนแบบเดิมในเพลงมอญดูดาว

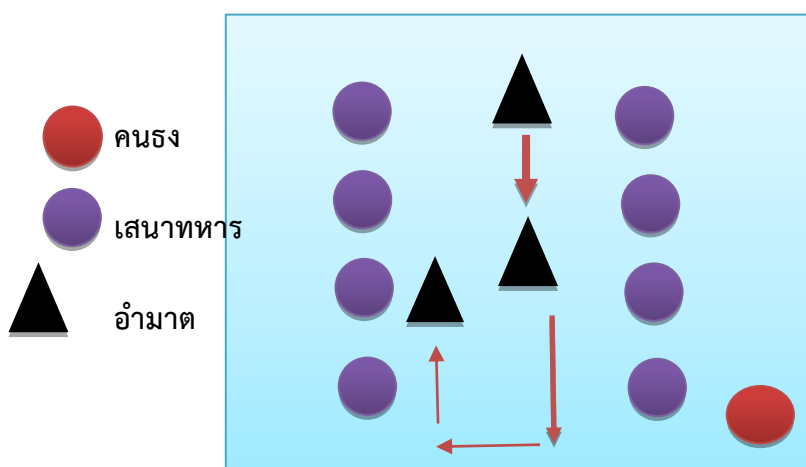
หน้าเวที

แผนภูมิที่ 1 : การแปรแถว คนธง และเสนาทหาร ในเพลงมอญดูดาว

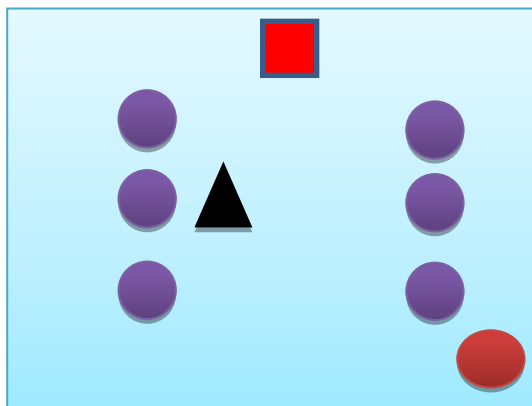
หน้าเวที

แผนภูมิที่ 2 : การแปรแถว คนธง และเสนาทหาร ในเพลงมอญดูดาวไปจนถึงเพลงมอญรำดาบ

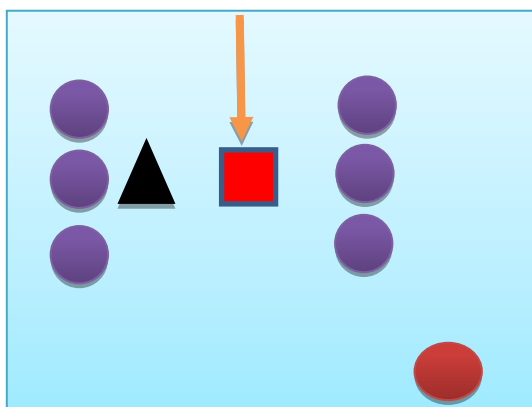
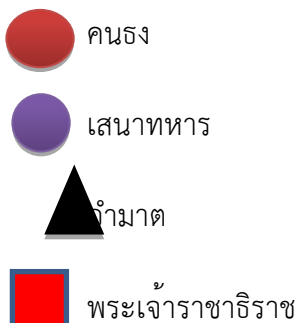
หน้าเวที

แผนภูมิที่ 3 : การแปรแถวอำมาตออกมาตรงกลางแถวและรำตามกระบวนท่าเคลื่อนไหวมาอยู่ตรงกลางระหว่างทหารหลังจากจบกระบวนท่ารำอำมาตจะมาอยู่ด้านซ้ายของผู้ชม อำมาตรำในเพลงมอญรำดาบ

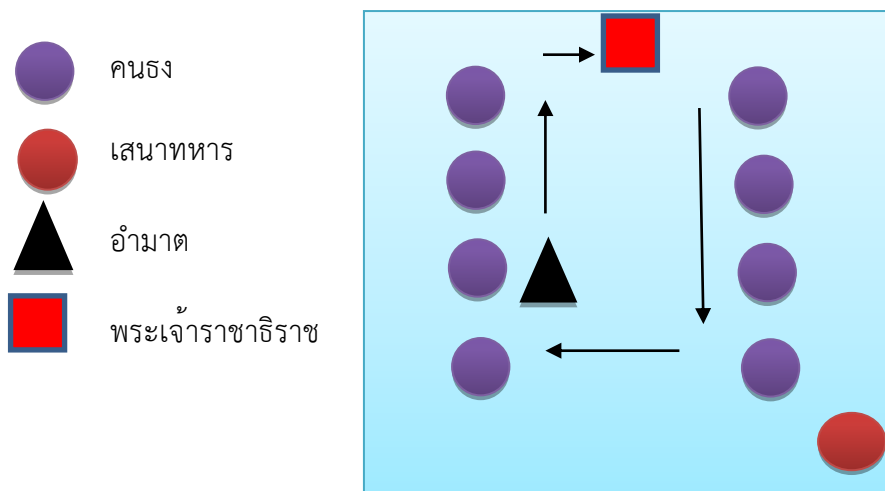
หน้าเวที

แผนภูมิที่ 4 : พระเจ้าราชาธิราชออกรำในเพลงมอญดูดาว ตำแหน่งแรกออกด้านในของเวที อยู่ตรงกลางระหว่างแถวของทหารดาบ

หน้าเวที

แผนภูมิที่ 5 : พระเจ้าราชาธิราชออกรำในเพลงมอญทำอิฐ ตำแหน่งเคลื่อนมาอยู่ตรงกลางของเวที

หน้าเวที

แผนภูมิที่ 6 : พระเจ้าราชาธิราชรำในเพลงมอญทำอิฐและเดินตรวจพลด้านซ้ายของผู้แสดงและวนกลับกลับขึ้นไปตรงกลางหัวแถว และรำเพลงเกริ่นมอญก่อนยกทัพไปตีเจ้าเมืองกราน

จากแผนภูมิข้างต้นพบว่า การรำตรวจพลของพระเจ้าราชาธิราชมีการแปรแถวทั้งหมด 5 รูปแบบจากแผนภูมิข้างต้นโดยไล่ลำดับจากคนธง, เสนาทหารและอำมาตจะออกมาในเพลงมอญดูดาวและสุดท้ายพระเจ้าราชาธิราชออกมาสุดในเพลงมอญทำอิฐจนจบกระบวนการรำตรวจพล

วิธีการรำตรวจพลพระเจ้าราชาธิราช

วิธีการรำตรวจพลพระเจ้าราชาธิราชในตอนเผด็จศึกเมืองกรานที่ปรากฏในการแสดงละครพื้นทางเรื่องราชาธิราช ผู้ศึกษาได้แบ่งตามลักษณะดังต่อไปนี้

การรำประกอบทำนองเพลง เป็นการรำตามทำนองดนตรีที่มีการบรรเลงไปเรื่อย ๆ โดยให้ตัวละครคือพระเจ้าราชาธิราชออกมาปฏิบัติกระบวนการรำในการตรวจพล และตัวพระเจ้าราชาธิราชมีลักษณะที่เป็นเชื้อชาติมอญจึงมีการใช้ไหล่ ตีไหล่และมีท่าทางตามธรรมชาติ ในกระบวนการรำตรวจพลราชาธิราช จากครูไพฑูรย์ เข้มแข็ง ผู้เชี่ยวชาญวิทยาลัยนาฏศิลป์ให้ความหมายของการตีไหล่ในละครพื้นทางไว้ว่า

“การตีโหลในโหลในละครพันทางของพระเจ้าราชาธิราชมีการตีโหลเป็นเลขแปดแนวนอน และน้ำหนักของการตีโหลนั้นจะขึ้นทำนองเพลง หรือเพลงประกอบการแสดงนอกจากนั้นตัวละครกำลังทำอะไรมีจุดมุ่งหมายอะไรจึงจะถ่ายทอดอารมณ์ของตัวละครผ่านการตีโหลออกมาได้อย่างสวยงาม”

(สัมภาษณ์ไพฑูรย์ เข้มแข็ง วันที่ 17 มกราคม 2568)

ภาพที่ 4 ท่ารำของพระเจ้าราชาธิราช
ที่มา : ผู้วิจัย

ภาพที่ 5 ท่ารำของพระเจ้าราชาธิราช
ที่มา : ผู้วิจัย

เพลงมอญดูดาว ปฏิบัติในท่าเท้าฉาก(กลด) มือซ้ายตั้งวงตึงแขนแตะที่กลดจากนั้นตีโหลไปทางด้านขวา(การตีโหลเป็นเลขแปดอารบิกแนวนอน) พร้อมสะอึกตัวขึ้นทุกจังหวะแล้วกลับมาทางซ้ายสลับทางขวารวมกันทั้งหมด 12 จังหวะ

การรำท่าทางเลียนแบบธรรมชาติ การรำท่าทางเลียนแบบธรรมชาติเป็นการใช้ท่าทางทางนาฏศิลป์ไทยมาเลียนแบบท่าทางปกติของมนุษย์เพื่อให้เกิดความสมจริงและทำให้ผู้ชมเข้าใจได้ง่ายขึ้นว่าตัวละครกำลังจะสื่อสารอะไร

ภาพที่ 5 การปฏิบัติท่ารำของพระเจ้าราชาธิราช
ที่มา : ผู้วิจัย

เพลงมอญดูดาว ปฏิบัติในท่าลูปหวด (ท่าทางธรรมชาติ) ปฏิบัติมือซ้ายโดยใช้ นิ้วชี้กับนิ้วกลางลูปหวดเพื่อแสดงถึงการเตรียมและความภาคภูมิใจ

จากการศึกษาการตรวจพลของพระเจ้าราชาธิราชที่มีกระบวนการท่ารำทั้งดงามตามแบบแผน รวมถึงกลวิธีและใช้ไหล่ดีไหลอย่างเชื่อชาติมอญโดยมีองค์ประกอบที่สำคัญทั้ง 5 ได้แก่ ผู้แสดงโดยผู้ในการแสดงพระเจ้าราชาธิราชตรวจพลประกอบด้วย คนธง เสนาทหาร อำมาต และพระเจ้าราชาธิราช ทุกตัวแสดงล้วนมีความสำคัญผู้แสดงทั้งหมดประกอบกันจึงกลายเป็นการรำตรวจพลของพระเจ้าราชาธิราช, เครื่องแต่งกายของการแสดงพระเจ้าราชาธิราชตรวจพลนั้นประกอบด้วยการแต่งกายของเหล่าเสนาทหาร อำมาต และพระเจ้าราชาธิราช โดยคนธงจะสวมเสื้อแขนกระบอกสีระชะไผ่ผ้าถุงกันแป้น, เสนาทหารจะแต่งตามอย่างเชื่อชาติมอญนุ่งผ้าสีเหลืองและผ้าสามเหลี่ยมผืนสีระชะ, อำมาตจะแต่งเสื้อแขนกระบอกสวมเสื้อกั๊กสีระชะไผ่ผ้าถุงกันแป้น, และพระเจ้าราชาธิราชแต่งกายยืนเครื่องพระแขนสั้นสวมเสื้อกั๊กทับใส่เครื่องประดับสีระชะสวมยอดชฎาปลายยอดต่อเป็นรูปหงส์ที่เป็นสัญลักษณ์ของมอญ ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดงในช่วงปีพาทย์มอญเครื่องคู่ประกอบด้วย ปี่มอญ ข้องมอญวงใหญ่ ข้องวงเล็ก ตะโพนมอญ เปิงมางคอก ระนาดเอก ระนาดทุ้ม และเครื่องกำกับจังหวะคือฉิ่งและฉาบ โหม่ง และปี่มอญ แฉวประกอบการแสดงโดยมียูด้วยกันทั้งหมด 5 แฉวโดยจะไล่ลำดับออกมาตั้งแต่คนธง เสนาทหาร อำมาต และพระเจ้าราชาธิราชโดยการแปรแฉวจะไม่ซับซ้อนซึ่งตัวเอกหรือตัวพระเจ้าราชาธิราชจะเคลื่อนที่อยู่เสมอในการบวนการรำตรวจพล วิธีการแสดงรำตรวจพลของพระเจ้าราชาธิราชผู้วิจัยศึกษาจำแนกออกมาเป็น 2 ประเภทได้แก่การรำตามทำนองเพลงและการรำเลียนแบบท่าทางธรรมชาติทั้งนี้

การรำตรวพลของพระเจ้าราชาธิราชต้องมีท่ารำหลักได้เช่น ท่าท่าฉาก ท่าสั่งเตรียมความพร้อม และท่ารำเชื่อมเพื่อส่งให้ท่ารำหลักเกิดความสวยงามและในขณะเดียวกันจะต้องมีการตีไฮ้โยตัวซึ่งเป็นนาฏยศัพท์ของละครพันทางเพื่อให้การรำตรวพลของพระเจ้าราชาธิราชสวยงามมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยการรำตรวพลของพระเจ้าราชาธิราชนั้น พบว่า การรำตรวพลของพระเจ้าราชาธิราชมีองค์ประกอบที่สำคัญ ไม่ว่าจะเป็นผู้แสดง เครื่องแต่งกาย เพลงที่ใช้ประกอบการแสดง รูปแบบแถวในการแสดงและวิธีการแสดงเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้เห็นถึงกลวิธีและในส่วนองวิธีการแสดงพระเจ้าราชาธิราชตรวพลนั้นจะเป็นจารีตกล่าวคือท่ารำหลักได้แก่ผู้แสดงจะออกมาท่าฉาก และสั่งเตรียมความพร้อมเพื่อยกทับไปรบและท่ารำเชื่อมเพื่อส่งให้กระบวนท่ารำหลักเกิดความสวยงามมากยิ่งขึ้นซึ่งมีความสอดคล้องกับขวัญใจ คงถาวร การรำตรวพลของตัวพระในการแสดงละครในเรื่องอิเหนา (2548) ได้กล่าวถึงการรำตรวพลในการแสดงละครในเรื่องอิเหนาโดยมีจุดมุ่งหมายที่สำคัญอยู่ 3 ประการได้แก่ การออกรบ, การเสด็จประพาสและการออกไปทำภารกิจต่าง ๆ และมีกระบวนท่ารำหลักอยู่ 9 ท่าได้แก่ ท่าเดิน, ท่าท่าฉาก, ท่าลงเสี้ยว, รำส่ายหรือหมุนตัว, ท่าเรียกถามความพร้อม, ท่าจะเก็บอาวุธ, ท่าขึ้นม้า, ท่าสอเชิด, และท่ารองได้แก่ท่าเชื่อมต่าง ๆ ในการแสดงและทำให้กระบวนท่ารำตรวพลมีความสวยงามมากยิ่งขึ้นและขวัญใจคงถาวรมีความสอดคล้องกับไกลาส จิตรกุล การรำตรวพลของพญาวานรในการแสดงโขน (2548) ได้กล่าวถึงการรำตรวพลของพญาวานรทั้ง 5 ตัวโดยกระบวนท่ารำตรวพลตามจารีตได้แบ่งออกเป็น 2 ฉาก ได้แก่ฉากที่ 1 การตรวพลเดี่ยวของพญาวานรนำโดยสุครีพ และฉากที่ 2 เป็นการตรวพลหมู่ของพญาวานรทั้ง 5 ในการเต้นตรวพลก็จะเป็นไปตามจารีตของการตรวพลได้แก่ ท่าหลัก ท่าท่าฉาก, ปฏิบัติท่าเฉพาะและท่าเตรียมความพร้อม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

รำตรวพลของพระเจ้าราชาธิราชนั้นมีองค์ประกอบที่สำคัญไม่ว่าจะเป็นผู้แสดง เครื่องแต่งกาย ดนตรีที่ใช้ประกอบการแสดง แถวในการแสดงและวิธีการแสดงรำตรวพลของพระเจ้าราชาธิราชซึ่งประกอบด้วยกระบวนท่ารำหลักและท่าทางเลียนแบบธรรมชาติ และยังมีท่ารำ

หลักได้แก่ท่าเท้าฉาก ท่าส้งเตรียมความพร้อม และส้งยกทับ ซึ่งที่กล่าวมานั้นมีความสำคัญและทำให้ถึงกลวิธีการรำตรวพลของพระเจ้าราชาธิราชในการแสดงละครพันทางเรื่องราชาธิราช ผู้วิจัยจึงได้เสนอข้อเสนอแนะในการวิจัย ดังนี้

1. ส่งเสริมด้านการอนุรักษ์และพัฒนา ได้แก่

1.1 การบรรจุในหลักสูตรการศึกษา คือ สถาบันการศึกษาด้านนาฏศิลป์ควรบรรจุเนื้อหาเกี่ยวกับรำตรวพลพระเจ้าราชาธิราช โดยเน้นรูปแบบและกลวิธีการแสดง

1.2 ควรจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการสำหรับนักแสดงรุ่นใหม่ เพื่อสืบสานทักษะการรำตรวพลพระเจ้าราชาธิราช

1.3 ควรมีการบันทึกองค์ความรู้การรำตรวพลพระเจ้าราชาธิราชเป็นวิดิทัศน์และเผยแพร่ในสถาบันการศึกษาและออนไลน์เพื่อเป็นการเผยแพร่กระบวนท่ารำตรวพลพระเจ้าราชาธิราชอย่างแพร่หลาย

2. ด้านการศึกษาวิจัยเพิ่มเติม

2.1 ควรศึกษาการเปลี่ยนแปลงการรำตรวพลในตัวละครอื่นในแต่ละยุคสมัยเพื่อเข้าใจแนวโน้มของรูปแบบ ท่ารำ และบริบทการแสดงที่เปลี่ยนไป

เอกสารอ้างอิง

ขวัญใจ คงถาวร. (2562). วิวัฒนาการละครใน. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาคุชฎบัณฑิต. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.

ปัญญา นิตยสุวรรณ. (2548). *อนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพนายปัญญา นิตยสุวรรณ*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ไอเดีย สแคว์.

ไพฑูรย์ เข้มแข็ง. (17 ม.ค. 2568). *นาฏยศัพท์ในการแสดงละครพันทาง*. (ธนพงศ์ จันสน, สัมภาษณ์)

สมศักดิ์ ทัดติ. (2536). *จารีตการฝึกหัด และการแสดงโขนของตัวทศกัณฐ์*. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตสาขานาฏศิลป์ไทย. คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย*.

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2*

DIGITAL LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BANGKOK 2

ไอริน วัฒนพานิช¹ และ อนุสรุ สุวรรณวงศ์²

Irin Wattanapanich¹ and Anutsara Suwanwong²

¹⁻²มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

¹⁻²Saint John's University, Thailand

Corresponding Author's Email: i_ice51@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 8 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 17 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 18 เมษายน 2568

Received 8 April 2025; Revised 17 April 2025; Accepted 18 April 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา และ 3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 360 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การแจกแจงค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย

Citation:

* ไอริน วัฒนพานิช และ อนุสรุ สุวรรณวงศ์. (2568). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 842-873.

Irin Wattanapanich and Anutsara Suwanwong. (2025). Digital Leadership Of School Administrators Under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 842-873.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ค่าความเที่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที ค่าความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร ด้านความฉลาดรู้ทางด้านดิจิทัล ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล และด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้าราชการครูที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประกอบด้วยแนวทางด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล แนวทางด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล แนวทางด้านความฉลาดรู้ทางด้านดิจิทัล และแนวทางการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำดิจิทัล, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to 1)study the digital leadership of school administrators, 2)compare the digital leadership of school administrators classified by gender, age, educational qualifications, and school size, and 3) study the guidelines for developing digital leadership of school administrators under the Office of the Secondary Education Service Area, Bangkok Area 2. The sample consisted of 360 teachers in schools under the Office of the Secondary Education Service Area, Bangkok Area 2 , academic year 2024 . The research instruments were questionnaires and semi-structured interviews. Data were collected from 5 key informants. The statistics used for quantitative data analysis included frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way variance, and content analysis for qualitative data.

The results revealed; 1) the overall level and the each aspects of digital leadership of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2 , i.e., promoting personnel development, digital intelligence, creating digital culture, and digital visions were found at the high level; 2) According to the hypothesis testing, it was found that school administrators with differences of sex, age, educational background, and school size did not different opinions toward digital leadership of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2 ; and 3) the development guidelines for digital leadership of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2 consisted of guidelines on having digital visions, creating digital culture, being digital intelligence, and promoting personnel development.

Keywords: Leadership, Digital leadership, School administrators

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้านวิทยาการของโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โลกไร้พรมแดน ทุกประเทศต้องเผชิญกับสถานการณ์ทางเศรษฐกิจ สังคม ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยจึงมีความจำเป็นที่ต้องปรับตัวให้เข้ากับโลกแห่งความรู้ที่นำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการการเรียนรู้ ซึ่งบุคคลที่สำคัญที่สุดในการพัฒนาการศึกษาคือผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งนโยบายรัฐบาลไทยประกาศให้พัฒนาประเทศทุกด้านให้มีคุณภาพในระดับ 4.0 โดยเฉพาะในด้านการศึกษาซึ่งเป็นจุดสำคัญที่จะนำประชากรให้มีคุณภาพอันเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศไทยไปสู่ยุคดิจิทัลและประเทศไทย 4.0 จะช่วยอำนวยความสะดวก และเพิ่มศักยภาพของมนุษย์ในการใช้ความคิดสร้างสรรค์พัฒนาสิ่งใหม่ ๆ (จิณณวัตร ปะโคทั้ง, 2561)

กระทรวงศึกษาธิการภายใต้แผนยุทธศาสตร์ (พ.ศ. 2566 - 2580) ฉบับปรับปรุง มุ่งเน้นการขับเคลื่อนการดำเนินงานให้ประเทศไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูงเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต ผสมกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 มีเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ เพื่อ

มุ่งเน้นผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของภาคการศึกษาที่จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนและประชาชน โดยมุ่งเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อร่วมกันพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัล มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการและการบริการภาครัฐยุคดิจิทัล ขับเคลื่อนการพัฒนาระบบราชการด้วยนวัตกรรม และนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นกลไกหลักในการส่งเสริมการดำเนินงาน และส่งเสริมสนับสนุนการดำเนินการพัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลตามกรอบระดับสมรรถนะดิจิทัล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567) การส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาไทยในยุค 4.0 ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อลดความเหลื่อมล้ำให้ผู้เรียน สถานศึกษา และหน่วยงานทางการศึกษาทุกระดับทุกประเภท โดยสถานศึกษาเข้าถึงทรัพยากรพื้นฐานในระบบดิจิทัลแพลตฟอร์มที่รองรับการเรียนรู้ สื่อการเรียนการสอนแบบดิจิทัลที่ทันสมัย และมีระบบฐานข้อมูลกลางทางการศึกษาที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบัน (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2563) การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาการศึกษาอย่างมาก โดยเฉพาะเทคโนโลยีทางด้านคอมพิวเตอร์และการสื่อสารที่มีการนำมาใช้ในการจัดการศึกษาช่วยพัฒนาการเรียนการสอนให้มีความทันสมัยมากขึ้น การจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับปรุงโครงสร้างพัฒนาระบบ พัฒนาองค์ความรู้ใหม่ให้มีความเหมาะสมกับสถานการณ์ดังกล่าว ซึ่งถือได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความรู้ ความสามารถ มีทักษะ และประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัย เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก (บรรจง ลาวะลี, 2560) ดังผลการวิจัยของสุภวัช เชาวันเกษม (2563) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลโรงเรียน พบว่าภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลโรงเรียนมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับมาก

จากนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดให้สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอย่างเป็นระบบ นำไปสู่การนำเทคโนโลยีข้อมูลสารสนเทศเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลด้านต่าง ๆ ตั้งแต่ข้อมูลผู้เรียน ข้อมูลครูผู้สอน ข้อมูลสถานศึกษา และข้อมูลงบประมาณที่จำเป็นมาวิเคราะห์เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2664) โดยสถานศึกษามีความจำเป็นต้องเข้าใจบริบทขององค์กรที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่เข้ามามีผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างมาก ดังนั้นผู้บริหารองค์กรใน

ยุคดิจิทัลจะต้องสามารถนำองค์กรโดยใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมดิจิทัลมาเป็นกลไกสำคัญที่จะขับเคลื่อนผลลัพธ์ของสถานศึกษา ทำให้การบริหารงานเป็นไปอย่างมีระบบส่งผลให้งานเกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561) ทั้งนี้การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสิ่งแวดล้อมทั้งภายนอกและภายใน ทำให้พฤติกรรมของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูเปลี่ยนแปลงไป การเรียนรู้ในยุคนี้จึงไม่ใช่การเรียนรู้เพื่อท่องจำแต่เป็นการเรียนรู้เพื่อรู้และรู้เพื่อนำไปใช้ต่อยอด รวมทั้งการส่งเสริมให้มีทักษะความสามารถที่จะเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อที่จะมีความสนใจในการเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์ สามารถนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาองค์กรสู่องค์กรดิจิทัลเพื่อให้สถานศึกษามีความทันสมัยและสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน (ปุณณิษฐา มาเชค, 2565) การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลจะประสบความสำเร็จได้นั้นจะต้องอาศัยความร่วมมือของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในยุคดิจิทัล ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของนักเรียนผลลัพธ์ที่ได้จากระบบการศึกษา ประสิทธิภาพของการบริหารและประสิทธิผลของสถานศึกษา (สุกัญญา แซ่มซ้อย, 2561) ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องพัฒนาตนเองให้มีทักษะจำเป็นสำหรับผู้บริหารในยุคดิจิทัล เช่น การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล การสร้างวัฒนธรรมและพัฒนาความรู้ ประสพการณ์เหล่านี้เป็นสมรรถนะในการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการดังที่ปรากฏในร่างแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ. 2566 - 2580) มุ่งเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาเพื่อร่วมกันพลิกโฉมการศึกษาสู่ยุคดิจิทัล (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567) โดยมีนโยบายระยะเร่งด่วนในการเรียนรู้ทุกที่ทุกเวลา (Anywhere Anytime) ด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องพัฒนา ส่งเสริม และขับเคลื่อนการจัดการเรียนรู้ผ่านแพลตฟอร์มการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลให้แก่ผู้เรียนทุกที่ทุกเวลา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีนโยบายปฏิรูปการศึกษาและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อต่อยอดให้เกิดการพัฒนาองค์ความรู้ รวมทั้งจะดำเนินการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา โดยมุ่งเน้นการนำเทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารการจัดการศึกษาของสถานศึกษา แต่อย่างไรก็ตาม จากการศึกษารายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประจำปีการศึกษา 2566

พบว่า มีสิ่งที่ควรพัฒนามาก็คือกระบวนการบริหารและการจัดการของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 อีกทั้งควรมีการพัฒนาครูและบุคลากรให้มีความเชี่ยวชาญทางวิชาชีพ ควรมีการจัดระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อสนับสนุนการบริหารและการจัดการเรียนรู้ รวมถึงการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นต้นแบบเทคโนโลยีดิจิทัลโดยมีนวัตกรรมด้านการบริหารอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งถือเป็นภารกิจสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาและประเมินผลเพื่อพัฒนาองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายที่วางไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2, 2567)

จากสภาพการจัดการศึกษาและความสำคัญดังกล่าวชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำดิจิทัลมีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งต้องการผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นข้อมูลประกอบสำหรับเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลเพื่อบริหารสถานศึกษาและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยเน้นการศึกษาเชิงลึกในด้านแนวคิด ทฤษฎี และบริบทที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพของ

ผู้บริหารให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคดิจิทัล ผู้วิจัยได้นำเสนอองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องเป็นลำดับ ดังนี้

ประการแรก ผู้วิจัยได้พิจารณานโยบายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำ โดยเฉพาะนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีศักยภาพในการบริหารจัดการที่ทันสมัยและยืดหยุ่นต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยี ตลอดจนการปฏิรูปการศึกษาในยุค 4.0 และ 5.0 ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

ประการที่สอง เป็นการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำ โดยได้ศึกษาเรื่องความหมายและความสำคัญของภาวะผู้นำ ตลอดจนทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ซึ่งครอบคลุมทั้งแนวคิดคลาสสิกและแนวคิดร่วมสมัย อันเป็นพื้นฐานในการเข้าใจพฤติกรรมและบทบาทของผู้นำในองค์กร

จากนั้น ผู้วิจัยได้ศึกษาลงลึกไปยังแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัล ซึ่งประกอบด้วย ความหมายของภาวะผู้นำดิจิทัล ความสำคัญของภาวะผู้นำในยุคเทคโนโลยี แนวคิดเชิงทฤษฎีที่รองรับภาวะผู้นำในยุคดิจิทัล รวมทั้งองค์ประกอบหลักของภาวะผู้นำดิจิทัลที่สามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และสามารถปรับตัวได้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษาเกี่ยวกับบริบทของสถานศึกษาที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ซึ่งมีลักษณะเฉพาะทางด้านพื้นที่ ประชากรครู นักเรียน ทรัพยากร และปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อรูปแบบการบริหารและการเป็นผู้นำของผู้บริหารในแต่ละโรงเรียน

สุดท้าย ผู้วิจัยได้รวบรวมและวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นฐานข้อมูลสนับสนุนแนวคิด ทฤษฎี และกรอบการวิจัย ตลอดจนการเปรียบเทียบผลการวิจัยที่ผ่านมาซึ่งมีความเกี่ยวข้องโดยตรงหรือโดยอ้อมกับหัวข้อที่ศึกษานี้ องค์ความรู้ทั้งหมดที่ได้ศึกษาในครั้งนี้ มีเป้าหมายเพื่อสร้างความเข้าใจอย่างรอบด้านเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่ที่กำหนด ซึ่งจะนำไปสู่ข้อเสนอเชิงนโยบายหรือแนวทางในการพัฒนาผู้บริหารให้สามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จในยุคดิจิทัลได้อย่างยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ดำเนินการวิจัยเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจำแนกการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ โดยกำหนดวิธีการวิจัยตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

การวิจัยในระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามการ รับรู้ของครู และ 2) เปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และ ขนาดสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู รายละเอียดดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูในโรงเรียนในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จากโรงเรียนทั้งหมด 52 โรง ครูจำนวน 5,615 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2, 2567)

1.2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ปีการศึกษา 2567 โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจาก การแทนสูตรการคำนวณของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนรวม ทั้งสิ้น 360 คนโดยการสุ่มแบบชั้นภูมิตามสัดส่วนตามขนาดของสถานศึกษา (Proportional Stratified Random Sampling) เพราะกลุ่มตัวอย่างภายในชั้นคล้ายคลึงกันแต่มีความ แตกต่างระหว่างชั้น รายละเอียดดังตารางที่ 4 แล้วสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีจับสลากแบบไม่ใส่คืน (Sampling Without Replacement) จน ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามภาวะผู้นำดิจิทัลของ ผู้บริหารสถาน ศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 1 ฉบับ โดยแบ่งเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะข้อคำถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เป็นข้อมูลสอบถามพฤติกรรมและการกระทำที่แสดงให้เห็นถึงภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล 3) ความฉลาดรู้ทางด้านดิจิทัล และ 4) การส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ต (Likert) ซึ่งมีความหมาย ดังนี้

5 หมายถึง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับ ดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกำหนดเป็นกรอบแนวคิดภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3.2 สร้างแบบสอบถามที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษาโดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

3.2.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล 2) การสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล 3) ความฉลาดรู้ทางด้านดิจิทัล และ 4) การส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale)

3.3 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนออาจารย์ที่ปรึกษาประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมของภาษาที่ใช้โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item Objective Congruence: IOC) ของข้อคำถามตามแนวคิดของ Rovinelli and Hambleton (1976) โดยกำหนดคะแนนความคิดเห็นดังนี้

+1 หมายถึง เหมาะสมสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

0 หมายถึง ไม่แน่ใจว่ามีความสอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ

-1 หมายถึง ไม่สอดคล้อง/ไม่ตรงกับนิยามศัพท์เฉพาะ

เกณฑ์การพิจารณาคุณภาพขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้องไม่ต่ำกว่า 0.50 ถือว่าเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนแบบประเมินข้อที่มีคุณภาพขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.50 ผู้วิจัยจะปรับปรุงแก้ไขให้มีความเหมาะสมตามเกณฑ์ของ สุรพงษ์ คงสัตย์ และ อธิชาติ ธรรมวงศ์ (2551) และในการวิจัยครั้งนี้มีค่า IOC ทุกข้อเท่ากับ 1.00

3.4 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้มีความสมบูรณ์และมีความเหมาะสม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try-Out) กับข้าราชการครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach โดยใช้เกณฑ์กำหนดตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป ของบุญชม ศรีสะอาด (2560) และในการวิจัยครั้งนี้มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.973

3.5 จัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือไปโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ยื่นหนังสือจากวิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นถึงผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ทั้งด้วยตนเองและทางไปรษณีย์

4.3 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยส่งแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงเรียน ด้วยการส่งคิวอาร์โค้ด (QR Code) ทางไปรษณีย์ แล้วให้ตอบแบบสอบถามกลับมาในรูปแบบของกูเกิลฟอร์ม (Google Form) และรอการตอบแบบสอบถามกลับคืนภายใน 15 วัน หลังจากที่ได้แจกแบบสอบถาม

4.4 ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม หากพบว่าแบบสอบถามไม่สมบูรณ์หรือไม่ได้รับคืน ผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามให้อีกครั้งและติดตามการส่งคืน

4.5 ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามที่ส่งคืนกลับมา ก่อนนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วทำการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา โดยใช้การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

5.2 ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และ ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยกำหนดขอบเขตของค่าเฉลี่ยแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert scale) ซึ่งเป็นข้อมูลในระดับอันตรภาค (Interval Scale) โดยได้กำหนดค่าคะแนนเป็นคะแนน 1, 2, 3, 4 และ 5 = 0.80

5.3 เปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.3.1 เปรียบเทียบ เพศ และวุฒิการศึกษา วิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่าที (t-test : Independent Samples)

5.3.2 เปรียบเทียบ อายุ และขนาดโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA/F-test) กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะนำไปทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี Least Significant Difference Test (LSD)

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การวิจัยในระยะนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการในการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 รายละเอียดดังนี้

1. ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยผู้เชี่ยวชาญมีคุณสมบัติ เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก สาขาบริหารการศึกษา

2) ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการ หรือศึกษานิเทศก์

3) มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษาหรือบริหารสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยมีรายนามผู้เชี่ยวชาญในการหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 5 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structure Interview) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ครอบคลุมประเด็นคำถามที่สอดคล้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย 2 ส่วน รายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ เป็นคำถามปลายเปิด

ส่วนที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เป็นคำถามปลายเปิด ประกอบด้วย 4 ประเด็นหลัก ดังนี้

2.1 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ประกอบด้วย 5 ข้อคำถาม

2.2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ประกอบด้วย 3 ข้อคำถาม

2.3 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านความฉลาดรู้ทางด้านดิจิทัล ประกอบด้วย 5 ข้อคำถาม

2.4 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร ประกอบด้วย 3 ข้อคำถาม

3. การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structure Interview) มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ดำเนินการสร้างข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยนำผลการวิจัยระยะที่ 1 ในข้อคำถามที่มีระดับคะแนนต่ำสุดในแต่ละด้านเพื่อสร้างข้อคำถาม

3.2 นำข้อคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้องของภาษาและความถูกต้อง

3.3 นำร่างแบบสัมภาษณ์ทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน จากนั้นดำเนินการปรับปรุงแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.4 ปรับปรุงข้อคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง ซึ่งมีรายละเอียดในการดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

4.1 ติดต่อหน่วยงานของมหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นเพื่อจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์สำหรับผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย จำนวน 5 คน ในการดำเนินการสัมภาษณ์ตามข้อคำถามที่ได้สร้างขึ้น

4.2 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมด้วยเอกสารประกอบการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จัดส่งให้แก่ผู้ให้ข้อมูลสำหรับการทดลองใช้เครื่องมือ จำนวน 3 คน และผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย จำนวน 5 คน พร้อมทั้งนัดหมายในการสัมภาษณ์

4.3 ดำเนินการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ ที่จะเข้ารับการสัมภาษณ์

4.4 ดำเนินการสัมภาษณ์และบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่กำหนด โดยกำหนดช่วงเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม - กุมภาพันธ์

4.5 ดำเนินการถอดเทปบันทึกเสียงและวิเคราะห์เนื้อหาในประเด็นต่าง ๆ ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

4.6 สรุปผลการวิจัยระยะที่ 2 เพื่อพัฒนาเป็นวิจัยฉบับสมบูรณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จากแบบสัมภาษณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

5.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ

5.2 นำข้อความจากการสัมภาษณ์และจดบันทึกมาจำแนกประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

5.3 วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)

5.4 สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

(N = 360)

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหาร สถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	$\bar{X}$	S.D.	
ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	4.19	0.78	มาก
ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล	4.14	0.76	มาก
ด้านความฉลาดรู้ทางด้านดิจิทัล	4.09	0.71	มาก
ด้านการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร	4.08	0.72	มาก
รวม	4.13	0.74	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.13$, S.D. = 0.74) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.78) ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.76) ด้านความฉลาดรู้ทางด้านดิจิทัล ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.71) และด้านการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร ($\bar{X} = 4.08$, S.D. = 0.72) ตามลำดับ

2. การทดสอบสมมติฐานจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ t-test และ one-way ANOVA (F-Test) เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของตัวแปร โดยกำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีรายละเอียดดังตารางที่ 2 - 4

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามเพศ

(N = 360)

ภาวะผู้นำดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value
ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	ชาย	107	4.16	0.72	0.51	0.60
	หญิง	253	4.20	0.65		
ด้านการสร้างวัฒนธรรม ดิจิทัล	ชาย	107	4.05	0.77	1.46	0.14
	หญิง	253	4.18	0.58		

ด้านความฉลาดรู้ทางดานดิจิทัล	ชาย	107	3.98	0.71	2.17*	0.03
	หญิง	253	4.13	0.56		
ด้านการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร	ชาย	107	3.98	0.73	1.83	0.06
	หญิง	253	4.12	0.58		
รวม	ชาย	107	4.04	0.73	1.73	0.08
	หญิง	253	4.16	0.59		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ข้าราชการครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านความฉลาดรู้ทางด้านดิจิทัล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามอายุ

(N = 360)

ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม	.775	2	0.388	0.853	0.42
	ภายในกลุ่ม	162.258	357	0.455		
	รวม	163.033	359			
ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม	3.028	2	1.514	3.715*	0.02
	ภายในกลุ่ม	145.472	357	0.407		
	รวม	148.500	359			
ด้านความฉลาดรู้ทางด้านดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม	1.579	2	0.789	2.110	0.12
	ภายในกลุ่ม	133.539	357	0.374		
	รวม	135.118	359			
ด้านการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	1.372	2	0.686	1.719	0.18
	ภายในกลุ่ม	142.442	357	0.399		

	รวม	143.814	359			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.544	2	0.772	2.342	0.98
	ภายในกลุ่ม	117.642	357	0.330		
	รวม	119.186	359			

จากตารางที่ 3 พบว่า ข้าราชการครูที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา

(N = 360)

ภาวะผู้นำดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษา	วุฒิการศึกษา	n	$\bar{x}$	S.D.	t	p-value
ด้านการมีวิสัยทัศน์ ดิจิทัล	ปริญญาตรี	303	4.16	0.68	1.41	0.15
	สูงกว่าปริญญาตรี	57	4.30	0.61		
ด้านการสร้าง วัฒนธรรมดิจิทัล	ปริญญาตรี	303	4.13	0.65	0.66	0.50
	สูงกว่าปริญญาตรี	57	4.19	0.59		
ด้านความฉลาดรู้ ทางด้านดิจิทัล	ปริญญาตรี	303	4.08	0.61	0.54	0.58
	สูงกว่าปริญญาตรี	57	4.13	0.65		
ด้านการส่งเสริมการ พัฒนาบุคลากร	ปริญญาตรี	303	4.06	0.64	1.52	0.12
	สูงกว่าปริญญาตรี	57	4.20	0.56		
รวม	ปริญญาตรี	303	4.11	0.65	1.16	0.24
	สูงกว่าปริญญาตรี	57	4.20	0.60		

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

(N = 360)

ภาวะผู้นำดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษา	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
ด้านการมีวิสัยทัศน์ ดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม	1.834	3	0.611	1.350	0.25
	ภายในกลุ่ม	161.199	356	0.453		
	รวม	163.033	359			
ด้านการสร้างวัฒนธรรม ดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม	2.178	3	0.726	1.766	0.15
	ภายในกลุ่ม	146.322	356	0.411		
	รวม	148.500	359			
ด้านความฉลาดรู้ ทางด้าน ดิจิทัล	ระหว่างกลุ่ม	1.950	3	0.650	1.737	0.15
	ภายในกลุ่ม	133.168	356	0.374		
	รวม	135.118	359			
ด้านการส่งเสริมการ พัฒนาบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	1.059	3	0.353	0.880	0.45
	ภายในกลุ่ม	142.755	356	0.401		
	รวม	143.814	359			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	1.337	3	0.313	1.346	0.25
	ภายในกลุ่ม	117.849	356	0.296		
	รวม	119.186	359			

จากตารางที่ 5 พบว่า ข้าราชการครูที่สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลการศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้เสนอแนวทางที่สำคัญในการเสริมสร้างภาวะผู้นำดิจิทัลในด้านต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้านหลัก ได้แก่ วิสัยทัศน์ดิจิทัล วัฒนธรรมดิจิทัล ความฉลาดรู้ทางด้านดิจิทัล และการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร

ในด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกโดยใช้การวิเคราะห์ SWOT เพื่อกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการพัฒนาสถานศึกษา พร้อมทั้งส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการปฏิบัติงานและการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งควรสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการทดลองใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ และสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในหมู่ครูและบุคลากรในวิชาชีพเพื่อเสริมสร้างทักษะด้านดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผู้บริหารยังต้องติดตามผลการดำเนินงานตามวิสัยทัศน์ดิจิทัลและวางแผนพัฒนาอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

ในด้านวัฒนธรรมดิจิทัล การพัฒนาให้ครูและบุคลากรมีทัศนคติที่ดีต่อการเปลี่ยนแปลงและพร้อมที่จะเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เป็นสิ่งสำคัญ ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่สนับสนุนการเรียนรู้และการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนการสอนให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน โดยส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรมและเผยแพร่ผลงานในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ

ในด้านความฉลาดรู้ทางด้านดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยการนำกระบวนการบริหารตามวงจรคุณภาพ (PDCA) มาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการเรียนการสอนผ่านช่องทางออนไลน์ต่าง ๆ นอกจากนี้ยังต้องสร้างระบบฐานข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัยและสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ทุกที่ทุกเวลา เพื่อตัดสินใจในการพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ

สุดท้ายในด้านการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูเข้าร่วมอบรมพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลจากหน่วยงานต่าง ๆ และนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังควรสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูผ่านกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และจัดหาครุภัณฑ์ที่ทันสมัยให้ครูได้ใช้ในการจัดการเรียนการสอน

การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลในผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศในยุคดิจิทัล โดยการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อพัฒนาองค์กรและบุคลากรให้พร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต

อภิปรายผล

ผลการศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 และผลการทดสอบสมมติฐาน

1. การศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ด้านการสร้าง วัฒนธรรมดิจิทัล ด้านความฉลาดรู้ทางด้านดิจิทัล และด้านการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ได้ให้ความสำคัญกับการปฏิรูปการศึกษาและสร้างสังคม แห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อพัฒนาองค์ความรู้ มุ่งเน้นการนำ เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินการพัฒนาสมรรถนะทางด้านเทคโนโลยีดิจิทัลตามกรอบระดับสมรรถนะ ดิจิทัล จึงส่งผลให้ภาวะผู้นำดิจิทัลอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของดาวรุทรณ ถวิล การ (2564) ได้ศึกษาพบว่า ผู้บริหารจะต้องพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลให้ก้าวทันกับการ เปลี่ยนแปลงที่ก้าวล้ำทางดิจิทัล โดยผู้บริหารจะต้องสามารถประเมินและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้ อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับทศพล สุวรรณราช (2564) ได้ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของ ผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้นำ เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารอย่างเป็นระบบ ซึ่งนำไปสู่การนำ เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการเชื่อมโยงข้อมูลด้านต่าง ๆ และสอดคล้องกับกฤษฎาพร ชาพิศร (2565) ได้ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ ภายในโรงเรียน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการเรียนรู้โดยสามารถนำมาใช้บริหารงานภายใน โรงเรียนได้จริงสอดคล้องกับสภาพบริบทและความต้องการของผู้เรียน ครู และผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้อง ส่งเสริมให้ผู้เรียน ครูมีความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล มีความรอบรู้และรู้เท่า ทัน โดยคำนึงถึงหลักจริยธรรมในการใช้สื่อและเทคโนโลยีอย่างเหมาะสม เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน อภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาถ่ายทอดวิสัยทัศน์ดิจิทัลลงสู่ปฏิบัติอย่างชัดเจนนั้นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด

ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัลและแผนกลยุทธ์สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาที่ทันสมัย มุ่งเน้นนโยบายที่นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีใช้ในการปฏิบัติงานสามารถแลกเปลี่ยนถ่ายทอดวิสัยทัศน์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงองค์กรด้วยการพัฒนานวัตกรรมดิจิทัลและประยุกต์ใช้ดิจิทัลเพื่อยกระดับความเป็นเลิศในองค์กร มีการเผยแพร่และนำวิสัยทัศน์ที่ร่วมกันสร้างกับสมาชิกในองค์กรลงไปสู่การปฏิบัติ สอดคล้องกับงานวิจัยของจิรพล สังข์โพธิ์ (2560) ได้ศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล มีความทันสมัย กล้าตัดสินใจ มีกลยุทธ์ในการทำงาน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงผู้นำต้องกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัลให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี สอดคล้องกับจิราภรณ์ ปกรณ์ (2564) ได้ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล ตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีดิจิทัล นำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษา เพื่อกำหนดแผนการปฏิบัติงานให้สถานศึกษามีทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจน เพื่อนำไปสู่การบริหารสถานศึกษาให้จัดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับรจนาภรณ์ ลักษณะดี (2565) ได้ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการกำกับควบคุมวิสัยทัศน์ไปสู่การปฏิบัติวิสัยทัศน์ดิจิทัล การสร้างวิสัยทัศน์ดิจิทัลและการลงมือปฏิบัติตามกลยุทธ์และแผนงานเพื่อการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ดิจิทัล

ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษามีการคัดเลือกเทคโนโลยีดิจิทัลที่มีความเหมาะสมกับครูและนักเรียน และผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีดิจิทัลของครูและนักเรียนโดยไม่ขัดต่อหลักกฎหมายและจริยธรรมนั้นมีความเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการสร้างวัฒนธรรมค่านิยมและความเชื่อขององค์กรที่ให้ความสำคัญกับการบูรณาการการทำงานด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ตลอดจนมีการติดตามการส่งเสริมการพัฒนาเทคนิคการสอนใหม่ ๆ ด้วยการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ให้ผู้เรียนทุกคนได้รับการสนับสนุนอย่างทั่วถึง มีความตระหนักถึงความสำคัญของสื่อเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้และส่งเสริมการเรียนรู้ทางเทคโนโลยีดิจิทัลของครูและนักเรียนโดยไม่ขัดต่อหลักกฎหมายและจริยธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของทินกร บัวชู (2562) ได้ศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาต้องสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัลให้เป็นปกติและทั่วถึงในองค์กร ตลอดจนมีการติดตามการเปลี่ยนแปลงทดลองโครงการใหม่ ๆ อยู่เสมอ และมีความรวดเร็วในการตัดสินใจ สอดคล้องกับกฤษฎาพร

ชาพิศร (2565) ได้ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักรู้ถึงความจำเป็นและความสำคัญในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ในโรงเรียน สนับสนุนให้ครูจัดการเรียนการสอนในทุกวิชาผ่านสื่อดิจิทัล และใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในโรงเรียนจนเกิดเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้ในยุคดิจิทัล สอดคล้องกับเอกพล ชาภิมล (2566) ได้ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้เทคโนโลยีดิจิทัลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการสร้างและส่งเสริมวัฒนธรรมการทำงาน บรรยากาศสถานศึกษาให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างแพร่หลายและให้เป็นปกติ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการเรียนการสอนของครู การบริหารงานสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ตลอดจนการให้นักเรียนสามารถใช้และเข้าถึงแหล่งข้อมูลความรู้ต่าง ๆ ผ่านอินเทอร์เน็ตได้ตลอดเวลา มีการติดตามการเปลี่ยนแปลง ทดลองโครงการใหม่ ๆ อยู่เสมอ จนเกิดเป็นวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกดิจิทัลในองค์กร

ด้านความฉลาดรู้ทางด้านดิจิทัล พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการประชาสัมพันธ์โรงเรียนให้กับผู้ปกครองและชุมชนนั้นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษา สามารถปรับตัวในการทำงานได้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีดิจิทัล สอดคล้องกับวรารักษ์ พวงสำเภา (2566) ได้ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการปฏิบัติที่เป็นเลิศอย่างมีอาชีพอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะในการใช้งานเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างคล่องแคล่ว มีการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และนวัตกรรมอย่างมีอาชีพให้กับผู้เรียน มีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมดิจิทัลต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนให้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับกฤษฎาพร ชาพิศร (2565) ได้ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการรู้ด้านดิจิทัลอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักรู้ถึงความจำเป็นและความสำคัญในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ประโยชน์ในโรงเรียน มีความรู้ในเรื่องของดิจิทัล มีทักษะด้านการใช้ดิจิทัล มีการปรับโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยีดิจิทัล โดยใช้เทคโนโลยี เพื่อเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน

โรงเรียนในการจัดการเรียนการสอน การวัดประเมินผล และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ด้านการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร พบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้บริหารสถานศึกษามีการชี้แนะแนวทางและให้คำปรึกษาในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้กับครูและบุคลากรทางการศึกษานั้นมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาความรู้และทักษะที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสม่ำเสมอ ผ่านรูปแบบการพัฒนาที่หลากหลาย สอดคล้องกับเอกพล ชาภิมล (2566) ได้ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการเสริมสร้างความสามารถเทคโนโลยีดิจิทัลกับบุคลากร อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสร้างการรับรู้และกระตุ้นให้บุคลากร มีการฝึกอบรมพัฒนาให้มีความรู้ ทักษะ ทศนคติ เกิดความสนใจและรับทราบถึงประโยชน์ในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้ที่จะทำให้เกิดแนวความคิดใหม่ในการปฏิบัติงานสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี เพื่อให้บุคลากรมีคุณภาพที่ดีขึ้น พัฒนาความรู้และส่งผลให้เกิดประสิทธิผลต่อโรงเรียน สอดคล้องกับศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์ (2564) ได้ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการพัฒนาและส่งเสริมความก้าวหน้าบุคลากรอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมและพัฒนาครู บุคลากรในสถานศึกษาให้ได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถทางวิชาการ สามารถจัดการเรียนการสอนที่ใช้เทคโนโลยี มีทักษะ การปฏิบัติงาน และความก้าวหน้าทางวิชาชีพ

2. จากการทดสอบสมมติฐานด้านเพศ พบว่า ข้าราชการครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาได้นำนโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดให้สถานศึกษานำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารอย่างเป็นระบบ โดยข้าราชการครูทั้งเพศชายและเพศหญิง ได้รับนโยบายและแนวทางในการดำเนินงานและการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ไปในทิศทางเดียวกัน ส่งผลให้ข้าราชการครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับทศพล สุวรรณราช (2564) ได้ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานนทบุรี จำแนกตามเพศไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา

และครูที่มีเพศต่างกัน ได้รับนโยบายและแนวทางในการดำเนินงานและการปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ไปในทิศทางเดียวกัน รวมทั้งได้รับข้อมูลข่าวสารสารสนเทศและความรู้จากสถานศึกษาที่มีบริบทใกล้เคียงกัน สอดคล้องกับภัญญูนิชา พรพทุมชัยกิจ (2564) ได้ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษยโสธร จำแนกตามเพศไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูทุกคนมีความเข้าใจในบทบาทหน้าที่และการปฏิบัติงานของผู้บริหารไปในทิศทางเดียวกัน

สมมติฐานด้านอายุ พบว่า ข้าราชการครูที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดเป้าหมาย ทิศทางการขับเคลื่อนการบริหารงานด้วยเทคโนโลยีดิจิทัลที่ชัดเจน ครูทุกคนมีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น กำหนดแนวทางการดำเนินงานในการบริหารสถานศึกษา ได้รับทราบและสร้างความเข้าใจนโยบายอย่างไว้วางใจ และยอมรับในการปรับนโยบายของผู้บริหารสถานศึกษาสู่การนำไปบูรณาการในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ส่งผลให้ข้าราชการครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับภฤชฎาพร ขาพิศร (2565) ได้ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเอกชนเขตบางพลัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามอายุไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติงานภายใต้นโยบาย ระเบียบ และข้อกำหนดในปฏิบัติงานของโรงเรียนเอกชน กรุงเทพมหานคร ครูที่มีอายุต่างกัน ก็ต้องปฏิบัติงานภายใต้กฎระเบียบและข้อปฏิบัติเดียวกัน สอดคล้องกับสุหฤต หมัดอะดัม (2562) ได้ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา จำแนกตามอายุไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ครูทุกคนได้ใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องโดยไม่ได้คำนึงถึงช่วงอายุในการปฏิบัติงาน ครูที่มีอายุแตกต่างกันจึงมีความคิดเห็นไม่ต่างกัน

สมมติฐานด้านวุฒิการศึกษา พบว่า ข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสามารถสื่อสารให้ครูมีความเข้าใจตรงกันในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลใน

สถานศึกษา มีการกำหนดแนวทางการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน และส่งเสริมการทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล ทำให้การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเกิดประโยชน์กับการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน โดยครูที่มีวุฒิศึกษาต่างกัน มีการรับรู้ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีดิจิทัลและมีการอบรมพัฒนาทักษะดิจิทัลอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้ข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับบุรฉกรรณ ภาระดิ (2565) ได้ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตบ้านบึง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษาไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริบททางสังคมที่เปลี่ยนไปการดำเนินชีวิตในปัจจุบันที่มีความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัลเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเพื่อตอบสนองนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับตัวและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในชีวิตประจำวันและการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ สามารถสื่อสารกับข้าราชการครูได้ทันเวลาและทันที สอดคล้องกับบุรฉกรรณ พวงสำเภา (2566) ได้ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในกลุ่มกรุงเทพตะวันออก สังกัดกรุงเทพมหานคร จำแนกตามวุฒิการศึกษาไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีวุฒิศึกษาต่างกัน มีการรับรู้ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบาย แนวทางการปฏิบัติงานของสถานศึกษา และหน่วยงานต้นสังกัดไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งในปัจจุบันสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดมุ่งเน้น ส่งเสริม และสนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเองโดยมีการจัดอบรมครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับทักษะในยุคดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความรู้ ความเข้าใจ เท่าทันเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างทั่วถึง เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติงาน

สมมติฐานด้านขนาดสถานศึกษา พบว่า ข้าราชการครูที่สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการจัดการศึกษาในปัจจุบันมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัลเพื่อบริหารการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาไปในทางที่ดียิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ ต้องสามารถบริหารงานโดยนำเอาเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาองค์กร เพื่อให้สถานศึกษามีความทันสมัย และสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ส่งผลให้ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนขนาดต่างกัน

มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับฐานะ บุญรอด (2565) ได้ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำแนกตามขนาดสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในทุกขนาดของสถานศึกษาสามารถหลอมรวมนโยบายการบริหารเทคโนโลยีดิจิทัลให้สอดคล้องกับการปฏิบัติจริง สนับสนุนให้บุคลากรครู และนักเรียนมีความรับผิดชอบต่อสังคมมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี รวมถึงผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความเสมอภาคทางสังคม โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้าถึงและใช้อุปกรณ์เทคโนโลยี และที่สำคัญผู้บริหารสถานศึกษาทุกคน ไม่ว่าจะปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดอะไรก็ตามต้องนำนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมาปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน สอดคล้องกับจินตนา สวยขุนทด (2567) ได้ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา จำแนกตามขนาดสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาในทุก ๆ ขนาดสถานศึกษาต่างก็นำเทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามาใช้ในการบริหารสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน ความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีส่งผลต่อการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทุกขนาดต้องปรับเปลี่ยนให้เท่าทัน เพราะฉะนั้นการเปลี่ยนแปลงสถานศึกษานั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำดิจิทัลเพื่อบูรณาการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของสถานศึกษาไปในทางที่ดียิ่งขึ้น ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันจึงมีความคิดเห็นไม่ต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

1) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล มีแนวทางสำคัญได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องวิเคราะห์สภาพแวดล้อมโดยใช้หลักการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) โดยวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค โดยจะต้องกำหนดการสร้างกลยุทธ์และมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัล ลงมือปฏิบัติและกำกับติดตามการดำเนินการตามกลยุทธ์และแผนงานโดยการจัดทำโครงการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล จะต้องกำหนดแนวทางในการประเมินและตรวจสอบความสำเร็จในการลงมือปฏิบัติเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมาย ควรมีการสร้างบรรยากาศการทำงานให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมให้ครู

ได้ทดลองใช้เทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ ๆ อยู่เสมอ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยสนับสนุนให้ครูนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการจัดการเรียนการสอน สร้างแรงจูงใจบุคลากรให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงานโดยมีการยกย่องเชิดชูบุคลากรที่สร้างนวัตกรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล มีแนวทางสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำให้ครูมีทัศนคติที่ดี มีความมุ่งมั่นที่จะปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการเรียนรู้ใหม่ในองค์กร มีความสามัคคี และเปิดใจยอมรับความเปลี่ยนแปลง พร้อมทั้งจะเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ หรือสิ่งที่เป็นนโยบายของสถานศึกษา ทดลองใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ให้ความสำคัญในการกำกับติดตามการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของครูและนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรม ผลงานวิจัยและนำไปเผยแพร่ในระดับท้องถิ่น ระดับชาติและระดับนานาชาติ ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาระดับพื้นฐานควรมีการสนับสนุนโครงการหรือสร้างแพลตฟอร์มสำหรับครูและนักเรียนในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านความฉลาดรู้ทางด้านดิจิทัล มีแนวทางสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้กระบวนการบริหารตามวงจรคุณภาพ (PDCA) ให้ความสำคัญในการกำหนดนโยบาย มีวิสัยทัศน์ กำหนดเป้าหมายโรงเรียน โดยนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน โดยเรียนรู้วิธีการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ อยู่เสมอ เช่น การใช้ช่องทางสื่อออนไลน์เว็บไซต์ต่าง ๆ เช่น ยูทูบ (Youtube) เฟสบุค (Facebook) อินสตาแกรม (Instagram) และติ๊กต็อก (Tiktok) เพื่อประชาสัมพันธ์โรงเรียน ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับโรงเรียน เพื่อเป็นช่องทางการประชาสัมพันธ์สื่อนวัตกรรมการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ จัดเป็นคลังแหล่งเรียนรู้ของสถานศึกษาสร้างระบบฐานข้อมูลสารสนเทศที่ทันสมัย ต้องนำเทคโนโลยีในดิจิทัลมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา ใช้เป็นสื่อกลางให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ส่งเสริมให้ครูและนักเรียน ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถเข้าถึงเทคโนโลยี ข้อมูลข่าวสาร สื่อการเรียนรู้ และบริการของสถานศึกษาได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว เพื่อช่วยเก็บข้อมูลงานต่าง ๆ และช่วยอำนวยความสะดวกแก่บุคลากรในการทำงาน เช่น การเก็บข้อมูลต่าง ๆ ในระบบของเว็บไซต์โรงเรียน และไมโครซอฟต์ทีม ควรปรับปรุงและพัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบันเสมอ

ใช้วิธีการจัดเก็บเอกสารด้วยการเชื่อมต่อระบบสัญญาณอินเทอร์เน็ตกับระบบแอปพลิเคชันต่าง ๆ เช่น กูเกิล ไดร์ฟ (Google Drive) วันไดร์ฟ (OneDrive) และคลาวด์ (Cloud) คิดค้นนวัตกรรมการจัดทำวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศ (Best Practice) โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของสถานศึกษา ซึ่งสามารถสร้างแอปพลิเคชันของโรงเรียนเพื่อใช้ในการจัดเรียนรู้ และจัดทำเป็นระบบสารสนเทศของโรงเรียน

4) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ด้านการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากรมีแนวทางสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมอบรมพัฒนาตนเองในเรื่องทักษะเทคโนโลยีดิจิทัลกับหน่วยงานต่าง ๆ ให้นำเทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ ๆ มาให้ครูได้ทดลองใช้งาน เช่น การใช้แอปพลิเคชันในการเช็คชื่อนักเรียนผ่านแอปพลิเคชันวีเทล (We Tell) การยืมหนังสือออนไลน์ในห้องสมุดของโรงเรียนผ่านแอปพลิเคชันวีแอลคลาวด์ (VLCLOUD) เป็นต้น ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้การใช้เทคโนโลยี โดยจัดกิจกรรมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning community : PLC) ให้ครูร่วมประชุมหารือ เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในรายวิชาที่สอนร่วมกัน ทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการเรียนการสอนของตนเอง โดยร่วมกันออกแบบการจัดการเรียนรู้โดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาช่วยแก้ไขปัญหาและสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้เพื่อนำไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอน ควรสร้างห้องเรียนอัจฉริยะโดยจัดหาครุภัณฑ์ทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่ทันสมัย เช่น กระดานอัจฉริยะ (Interactive Whiteboard) มีระบบอินเทอร์เน็ตสำหรับครูผู้สอนและผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนผ่านระบบดิจิทัล เพื่อให้ครูใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรจัดให้มีการอบรมพัฒนาครูเชิงปฏิบัติการ โดยเชิญวิทยากรที่เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีดิจิทัลมาให้ความรู้ พร้อมทั้งควรสนับสนุนงบประมาณให้กับสถานศึกษาในสังกัด ในการจัดหาอุปกรณ์คอมพิวเตอร์ อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ให้ครูใช้ในการจัดการเรียนการสอนและดำเนินงานต่าง ๆ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป

1) ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย

ด้านการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร ด้านความฉลาดรู้ทางด้านดิจิทัล ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล และด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล

2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้าราชการครูที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประกอบด้วยแนวทางด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล แนวทางด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล แนวทางด้านความฉลาดรู้ทางด้านดิจิทัล และแนวทางด้านการส่งเสริมการพัฒนาบุคลากร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ดิจิทัล พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยในลำดับสุดท้าย คือผู้บริหารสถานศึกษาสร้างวิสัยทัศน์ดิจิทัลและลงมือปฏิบัติตามกลยุทธ์และแผนงาน และสนับสนุนบุคลากรในการทำงานตามวิสัยทัศน์ดิจิทัลเพื่อไปสู่ความสำเร็จ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ดิจิทัลและลงมือปฏิบัติตามกลยุทธ์และแผนงานโดยการจัดทำโครงการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล กำหนดแนวทางในการประเมินและตรวจสอบความสำเร็จในการปฏิบัติงานเพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมาย พร้อมทั้งเป็นแบบอย่างที่ดีในการลงมือปฏิบัติตามกลยุทธ์และแผนงาน โดยสนับสนุนครูและบุคลากรเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และประสบการณ์การทำงานด้านเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อลงมือปฏิบัติตามกลยุทธ์และแผนงานต่างๆ ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ และสร้างแรงจูงใจบุคลากรให้มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลและนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการปฏิบัติงาน โดยมีการยกย่องเชิดชูบุคลากรที่สร้างนวัตกรรมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล

1.2 ด้านการสร้างวัฒนธรรมดิจิทัล พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยในลำดับสุดท้าย คือผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการมีส่วนร่วมในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ เกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และการมีส่วนร่วมในยุคดิจิทัล ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาเครือข่ายการศึกษาหรือวิจัย ส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการ

สร้างผลงานวิจัยและนวัตกรรมการเรียนการสอนใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มโอกาสในการนำไปเผยแพร่ในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับนานาชาติ จากหน่วยงานหรือองค์กร

1.3 ด้านความฉลาดรู้ทางด้านดิจิทัล พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยในลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารอย่างคล่องแคล่ว ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีเพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนางาน โดยเรียนรู้วิธีการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ อยู่เสมอ เช่น การใช้ช่องทางสื่อออนไลน์ เว็บไซต์ต่าง ๆ เช่น ยูทูบ (Youtube) เฟสบุค (Facebook) อินสตาแกรม (Instagram) และติ๊กต็อก (Tiktok) เพื่อประชาสัมพันธ์โรงเรียน

1.4 ด้านการส่งเสริมการพัฒนานุคลากร พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยในลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างการรับรู้และกระตุ้นให้ครูมีการฝึกอบรมพัฒนาให้มีความรู้ทักษะเทคโนโลยีดิจิทัล ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูเข้าร่วมอบรมพัฒนาตนเองในเรื่องทักษะเทคโนโลยีดิจิทัลกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น cursa สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน หน่วยงานภาคเอกชน เป็นต้น โดยผู้บริหารสถานศึกษากำหนดเป็นทิศทางเชิงนโยบายพัฒนาครูประจำป้อย่างชัดเจน และนำเทคโนโลยีดิจิทัลใหม่ ๆ มาให้ครูได้ทดลองใช้งาน เช่น การใช้แอปพลิเคชันในการเช็คชื่อนักเรียนผ่านแอปพลิเคชันวีเทล (We Tell) การยืมหนังสือออนไลน์ในห้องสมุดของโรงเรียนผ่านแอปพลิเคชันวีแอลคลาวด์ (VLCLOUD) เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กับสำนักงานเขตอื่น ๆ

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา

2.3 ควรวิเคราะห์องค์ประกอบที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). *การส่งเสริมและพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาไทย ในยุค 4.0*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

- จินตนา สวายนทต. (2567). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา. *วารสารการบริหารและพัฒนการศึกษา*, 13(1), 85–94.
- จิณณวัตร ปะโคทั้ง. (2561). *การศึกษาแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนในยุคดิจิทัล*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- จิรพล สังข์โพธิ์. (2560). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 40(3), 12–23.
- จิราภรณ์ ปกรณ์. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. *วารสารวิจัยและพัฒนากิจการศึกษาศาสตร์*, 12(1), 102–111.
- ฐานะ บุญรอด. (2565). ภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุรินทร์ จำแนกตามขนาดสถานศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 17(3), 55–64.
- ดาวรรณ ฤทธิการ. (2564). การพัฒนาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช. *วารสารบริหารการศึกษา*, 15(2), 25–34.
- ทศพล สุวรรณราช. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นนทบุรี. *วารสารครุศาสตร์*, 42(1), 77–88.
- ทินกร บัวชู. (2562). การสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ดิจิทัลในโรงเรียน. *วารสารวิจัยและพัฒนากิจการศึกษาศาสตร์*, 14(2), 90–98.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.
- บรรจง ลาวะลี. (2560). การบริหารการศึกษาในยุคการเปลี่ยนแปลง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 19(3), 45–54.
- ปณณัฐ มาเชค. (2565). *การบริหารองค์การทางการศึกษาในยุคดิจิทัล*. ชลบุรี: ภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- รุจาภรณ์ ลักษณะดี. (2565). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวิสัยทัศน์ดิจิทัล ในสหวิทยาเขตบ้านบึง 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 14(1), 40–51.
- ศิริพงษ์ กลั่นไพฑูรย์. (2564). การพัฒนาและส่งเสริมความก้าวหน้าบุคลากรในยุคดิจิทัล. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 42(2), 65–73.

- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *แนวทางการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเพื่อประสิทธิภาพการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *ฐานข้อมูลกลางทางการศึกษาเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.
- สุกัญญา แซ่มซ้อย. (2561). การบริหารสถานศึกษาอย่างมีระบบเพื่อประสิทธิภาพ. *วารสารวิชาการ*, 9(1), 100–110.
- สุภาวษ์ เชาวนเกษม. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลโรงเรียน. *วารสารบริหารการศึกษา*, 12(3), 12–22.
- สุหุต หมดอดัม. (2562). ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนเอกชนจังหวัดสงขลา. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม*, 18(1), 33–42.
- สุรพงษ์ คงสัตย์, & อีรชาติ ธรรมวงศ์. (2551). *เทคนิคการสร้างเครื่องมือวิจัยทางการศึกษา*. นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.
- เอกพล ขาภิมล. (2566). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาด้านวัฒนธรรมการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะบุคลากร. *วารสารบริหารการศึกษา*, 16(1), 120–132.
- ณัฐธินิชา พรปทุมชัยกิจ. (2564). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา: การวิเคราะห์ตามเพศ. *วารสารการวิจัยการศึกษา*, 17(2), 56–65.
- วรารณ พวงสำเภา. (2566). ภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มกรุงเทพมหานคร. *วารสารการบริหารการศึกษาและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*, 8(2), 99–108.

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2*

INNOVATIVE LEADERSHIP OF SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE BANGKOK 2

เบญญาพร อินทร์แก้ว¹ และ อนุสรุ สุวรรณวงศ์²

Benyaporn Inkaew¹ and Anutsara Suwanwong²

¹⁻²มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

¹⁻²Saint John's University, Thailand

Corresponding Author's Email: banyaporninkaew@gmail.com

วันที่รับบทความ : 5 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 17 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 18 เมษายน 2568

Received 5 April 2025; Revised 17 April 2025; Accepted 18 April 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา และ 2) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 360 คน และสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ ได้แก่ การแจกแจงค่าความถี่ ค่า

Citation:

* เบญญาพร อินทร์แก้ว และ อนุสรุ สุวรรณวงศ์. (2568). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 874-905.

Benyaporn Inkaew and Anutsara Suwanwong. (2025). Innovative Leadership Of School Administrators Under The Secondary Educational Service Area Office Bangkok 2. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 874-905.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที ค่าความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์เนื้อหาสำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย พบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ข้าราชการครูที่มีเพศ วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ไม่แตกต่างกัน และอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย แนวทางด้านความเป็นผู้นำทีม แนวทางด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ แนวทางด้านความกล้าเสี่ยง และแนวทางการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมการเปลี่ยนแปลง

คำสำคัญ : ภาวะผู้นำ, ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to 1) study and compare innovative leadership of school administrators classified by gender, age, educational level, and school size, and 2) study the development of innovative leadership of school administrators under the Office of the Secondary Education Service Area, Bangkok Area 2. The sample consisted of 360 teachers in schools under the Office of the Secondary Education Service Area, Bangkok Area 2 in the 2024 academic year. Five key informants were interviewed. The research instruments were questionnaires and semi-structured interviews. The statistics used for quantitative data analysis included frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way variance, and content analysis for qualitative data.

The results of the research found that 1) Innovative leadership of school administrators, overall and in each aspect, was at a high level. 2) Teachers with different genders, educational qualifications, and school sizes had no different opinions on innovative leadership of school administrators under the Office of the Secondary Education Service Area, Bangkok Area 2, and different ages had different opinions at a statistical significance level of .05. 3) The development approach for innovative leadership of school administrators consisted of team leadership approach. Approaches to creating a learning atmosphere, approaches to risk-taking, and approaches to creating a shared vision for change.

Keywords: Leadership, Innovative leadership, School administrators

บทนำ

การศึกษานี้ว่าเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงที่ทันสมัย เป็นสิ่งที่ต้องเร่งปฏิบัติเพื่อมุ่งเน้นให้ประชากรของประเทศมีลักษณะที่พึงประสงค์ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมปัจจุบันบนพื้นฐานวิถีชีวิตแบบใหม่อย่างมีความสุขโดยหน่วยงานต่าง ๆ จะต้องร่วมมือกันเสริมสร้างและพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล อันนำไปสู่การพัฒนาประเทศชาติให้เจริญยิ่งขึ้น ซึ่งความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีในปัจจุบันนั้นนำมาซึ่งความการเปลี่ยนแปลงหลายด้าน เช่น ด้านสภาพแวดล้อม ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม ด้านวิทยาศาสตร์ ด้วยเหตุนี้การเรียนรู้ของผู้เรียนจึงควรปรับเปลี่ยนไปตามบริบทการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เกิดการปรับตัวให้พร้อมในการเผชิญกับความท้าทายใหม่ในอนาคต การศึกษานี้จึงเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญเป็นอย่างมากในการที่จะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เหมาะสมต่อสถานการณ์อย่างมีคุณภาพ และเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาการศึกษาไทยให้ก้าวสู่การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ซึ่งเป็นการศึกษาที่มุ่งเน้นให้มนุษย์มีปัญญา เพราะปัญญาของมนุษย์นั้นจะมีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศชาติ (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2558) ดังนั้น ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและนวัตกรรมก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของโลกในหลายด้าน อันนำไปสู่การปรับตัวเพื่อให้เกิด

ความสามารถในการแข่งขันท่ามกลางกระแสโลกาภิวัตน์ สำหรับประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทั้งในระดับประเทศชาติและในระดับองค์กรเป็นอย่างมาก โดยกำหนดนโยบายที่ให้ความสำคัญกับนวัตกรรมและมีการวางแผนเพื่อนำพาประเทศไปสู่การเป็นผู้นำด้านนวัตกรรมอย่างเป็นระบบ เพื่อแก้วิกฤตการณ์และสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาประเทศ (กุลชลี จงเจริญ, 2562)

กระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในปัจจุบันมุ่งเน้นการนำนวัตกรรมมาใช้ในหลากหลายมิติ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องได้รับการพัฒนาให้มีคุณลักษณะและสมรรถนะความเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยจะต้องเรียนรู้และปรับเปลี่ยนทัศนคติให้เป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมด้วยการนำวิธีการใหม่มาใช้เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง มุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศในการทำ งานที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมต่าง ๆ ในเวลาเดียวกันก็สามารถนำความคิดเชิงนวัตกรรมมาช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์นวัตกรรมในสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559) ดังนั้น ภาวะผู้นำที่มีความเหมาะสมกับยุคปัจจุบันซึ่งเป็นยุคของการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาก็คือภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีอิทธิพลต่อครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้การดำเนินการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการผลิตและพัฒนาสื่อเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และการทำงานในสถานศึกษา มีความสามารถในการรับรู้และใส่ใจรายละเอียดของเหตุการณ์ วิเคราะห์สถานการณ์ได้อย่างลึกซึ้ง และเปิดใจรับแนวคิดใหม่ กล้าคิดแตกต่างอย่างสร้างสรรค์ รวมทั้งนำแนวคิดเก่ามาต่อยอดเพื่อหาแนวทางใหม่ในการแก้ไขปัญหาหรือสร้างสิ่งใหม่ให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ตลอดจนการนำนวัตกรรมเหล่านั้นไปใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษา (สุกัญญา แซ่ม้อย, 2560) ทั้งนี้ การมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาจะช่วยส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดการใช้นวัตกรรมในสถานศึกษาและนำไปสู่ความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ จนเกิดการเปลี่ยนแปลงที่เพิ่มมูลค่าแก่สถานศึกษาและสร้างความยั่งยืนในอนาคต

การประยุกต์ใช้นวัตกรรมในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมนั้นผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างมากในฐานะของการเป็นผู้กำหนดนโยบายการพัฒนาสถานศึกษา กำหนดแผนยุทธศาสตร์และกลยุทธ์ ตลอดจนการบริหารบุคลากรเพื่อให้ทุกคนร่วมกันผลักดันให้เกิดนวัตกรรมใหม่ ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องชี้แจงให้บุคลากรมีความเข้าใจตรงกันว่าการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ เช่น เทคนิคการสอนแบบใหม่ การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนแบบใหม่ การพัฒนากิจกรรมเสริมการเรียนรู้ที่ทันสมัย เป็นต้น จะเป็นตัวชี้วัดความก้าวหน้าทาง

วิชาชีพของครู นอกจากนี้ผู้บริหารสถานศึกษายังมีบทบาทในการกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดของผลการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถออกแบบแผนงานหรือโครงการได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการประเมินการปฏิบัติงานตามตัวชี้วัดเชิงนวัตกรรมจะเป็นข้อมูลสำคัญที่เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการพัฒนาสถานศึกษาและการยกระดับสมรรถนะเฉพาะทางสำหรับครูในลำดับต่อไป อีกทั้งผู้บริหารสถานศึกษายังมีบทบาทในการสนับสนุนสภาพแวดล้อม บรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพราะการทำงานแบบต่างคนต่างทำนั้นไม่เอื้ออำนวยต่อการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพของผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานของครูที่มุ่งเน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เน้นการทำงานแบบร่วมมือ ที่ไม่จำกัดเพียงแค่ครูภายในกลุ่มสาระการเรียนรู้เดียวกันหรือครูในระดับชั้นเดียวกันเท่านั้น แต่จะเป็นการร่วมเรียนรู้และร่วมมือร่วมทำของครูและบุคลากรทุกคนในสถานศึกษาในลักษณะของเครือข่ายการเรียนรู้ครูนวัตกรรม ที่จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดที่หลากหลายของครูที่มาจากกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือระดับชั้นต่าง ๆ โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดสรรเวลาและสถานที่เพื่อให้ครูได้มีโอกาสพบปะพูดคุยกันอย่างไม่เป็นทางการ ทั้งนี้ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ดังกล่าวจะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาทราบว่าครูท่านใดต้องการการสนับสนุนด้านใด เพื่อให้การปฏิบัติงานนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม และผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีบทบาทในการระดมทรัพยากรและความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกเพื่อสนับสนุนการพัฒนาของสถานศึกษา โดยส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สร้างความร่วมมือกับนักวิชาการจากสถาบันการศึกษาในบริเวณใกล้เคียงสถานศึกษาเพื่อพัฒนาองค์ความรู้ทางวิชาการให้แก่ครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องประสานความร่วมมือกับสถานประกอบการ ผู้ผลิตสื่อการเรียนการสอนร่วมกันพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (อนุสรฯ สุวรรณวงศ์, 2559)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มีภารกิจหลักโดยในการส่งเสริม สนับสนุน และบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึงให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ผลการดำเนินงานที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2565-2567 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า เนื่องด้วยสภาพการสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ซึ่งส่งผลกระทบต่อพัฒนาครูในการขับเคลื่อนและการพัฒนาระบบราชการด้วยนวัตกรรม และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นกลไกหลักในการ

ดำเนินงาน การเชื่อมโยงและแบ่งปันข้อมูล การส่งเสริมความร่วมมือบูรณาการกับภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอก การเตรียมความพร้อมในการประเมินระดับนานาชาติ การติดตามและประเมินผลการบริหารและจัดการศึกษาตามตัวชี้วัดแผนปฏิบัติการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 ยังไม่บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้ ผนวกกับแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 พบว่า ผลการปฏิบัติงานประจำปีงบประมาณ 2565 อยู่ในระดับปรับปรุง จากผลการประเมินดังกล่าวผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่จะต้องเร่งพัฒนาสถานศึกษาเพื่อยกระดับการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามความคาดหวังของหน่วยงานต้นสังกัด โดยคำนึงถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศที่กล่าวถึงความสำคัญในการขับเคลื่อนนวัตกรรมดังที่ปรากฏในยุทธศาสตร์ที่ 8 ว่าด้วยเรื่องการพัฒนาวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิจัย และนวัตกรรม โดยให้ความสำคัญกับการใช้องค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ ผลงานวิจัยและพัฒนา ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี นวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์อย่างเข้มข้นทั้งในภาคธุรกิจ ภาครัฐ และภาคประชาสังคม รวมทั้งให้ความสำคัญกับการพัฒนาสภาวะแวดล้อมหรือปัจจัยพื้นฐานที่เอื้ออำนวยทั้งการลงทุนด้านการวิจัยและพัฒนา การพัฒนาบุคลากรวิจัย โครงสร้างพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และการบริหารจัดการ เพื่อช่วยขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศให้ก้าวสู่เป้าหมาย (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2, 2566)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2567 ในการขับเคลื่อนและพัฒนาระบบราชการด้วยนวัตกรรม และการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาเป็นกลไกหลักในการดำเนินงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้บริหารในการนำพาโรงเรียนให้สามารถปรับตัวและพัฒนาได้อย่างสอดคล้องกับบริบทของการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 การศึกษาครั้งนี้เริ่มจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถสรุปเนื้อหาที่ศึกษาได้เป็นลำดับ ดังนี้

ประการแรก ผู้วิจัยได้ศึกษานโยบายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งได้แก่ แผนนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการเกี่ยวกับการพัฒนาผู้นำทางการศึกษาในยุคใหม่ รวมถึงข้อกำหนด แนวทาง และมาตรฐานที่เกี่ยวข้อง อันเป็นกรอบสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้บริหารมีความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์และนำนวัตกรรมมาใช้พัฒนาองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

ถัดมา เป็นการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วนสำคัญ ได้แก่

1) ความหมายของภาวะผู้นำ ซึ่งหมายถึงความสามารถในการชี้นำหรือจูงใจผู้อื่นให้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

2) ความสำคัญของภาวะผู้นำ ที่สะท้อนให้เห็นว่าผู้นำที่ดีจะมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรสู่ความสำเร็จ

3) ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ อาทิ ทฤษฎีลักษณะผู้นำ ทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ และทฤษฎีสถานการณ์ ซึ่งล้วนแต่เป็นรากฐานในการทำความเข้าใจลักษณะและแนวทางการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ

ในส่วนที่สาม เป็นการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ซึ่งมีรายละเอียดในประเด็นสำคัญ ได้แก่

1) ความหมายของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ซึ่งหมายถึง ความสามารถของผู้นำในการคิดสร้างสรรค์ คิดนอกกรอบ และส่งเสริมนวัตกรรมในองค์กร

2) ความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ที่เน้นย้ำถึงบทบาทของผู้บริหารในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการเปลี่ยนแปลง

3) แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ที่แสดงให้เห็นถึงการประยุกต์ใช้ทฤษฎีผู้นำกับนวัตกรรมในการบริหารจัดการ

4) องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ซึ่งอาจประกอบด้วย ความคิดสร้างสรรค์ การบริหารความเปลี่ยนแปลง การสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และการส่งเสริมศักยภาพของบุคลากร

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ศึกษาบริบทของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อให้เข้าใจถึงลักษณะเฉพาะของสถานศึกษาในพื้นที่ ทั้งในด้านโครงสร้างการบริหาร ทรัพยากรที่มีอยู่ และปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของผู้บริหาร ซึ่งข้อมูลเหล่านี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในบริบทจริง

สุดท้าย ผู้วิจัยได้ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับชาติและนานาชาติ เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางในการออกแบบการวิจัย รวมถึงการกำหนดกรอบแนวคิด และเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งเป็นการเพิ่มความน่าเชื่อถือและความถูกต้องของผลการวิจัยที่ได้

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการดำเนินการวิจัยเชิงลึกต่อไป เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่สามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิผล

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ดำเนินการวิจัยเป็นไปตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจำแนกการวิจัยเป็น 2 ระยะ โดยกำหนดวิธีการวิจัยตามระดับขั้นตอน ดังนี้ต่อไป

ระยะที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูในโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จากโรงเรียนทั้งหมด 52 โรง ครูจำนวน 5,615 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครูโรงเรียนสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 52 โรงเรียนโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามการแทนสูตรการคำนวณของ Krejcie and Morgan (1970) ได้กลุ่มตัวอย่างครูผู้สอนรวมทั้งสิ้น 360 คน โดยการสุ่มอย่างง่ายแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) เพราะกลุ่มตัวอย่างภายในชั้นคล้ายคลึงกันแต่มีความแตกต่างระหว่างชั้น รายละเอียดดังตารางที่ 4 จากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีจับสลากแบบไม่ใส่คืน (Sampling Without Replacement) จนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่กำหนด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นสำหรับสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ได้แก่ เพศ วุฒิการศึกษา ขนาดของสถานศึกษา และอายุ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เป็นข้อมูลสอบถามพฤติกรรมและการกระทำที่แสดงให้เห็นถึง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความเป็นผู้นำทีม 2) การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ 3) ความกล้าเสี่ยง และ 4) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วมการเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามแนวคิดของ (บุญชม ศรีสะอาด 2560) (Likert)

3. การสร้างเครื่องมือ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างตามลำดับ ดังนี้

3.1 ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกำหนดเป็นกรอบแนวคิด ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาทั้งในประเทศและต่างประเทศ

3.2 สร้างแบบสอบถามที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 มีรายละเอียดดังนี้

3.2.1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ ขนาดของ สถานศึกษาและวุฒิการศึกษา โดยมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

3.2.2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความเป็น ผู้นำทีม 2) การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ 3) ความกล้าเสี่ยง และ 4) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม การเปลี่ยนแปลง ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale)

3.3 นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเสนออาจารย์ที่ปรึกษาประเมินโดย ผู้ทรงคุณวุฒิและ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และความ เหมาะสมของภาษาที่ใช้โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence: IOC) ของข้อคำถามตามแนวคิดของ Rovinelli & Hambleton (1976)

เกณฑ์การพิจารณาคุณภาพขององค์ประกอบและตัวบ่งชี้ต้องมีค่าดัชนีความสอดคล้อง ไม่ต่ำกว่า 0.50 ถือว่าเป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐาน ส่วนแบบประเมินข้อที่มีคุณภาพของ องค์ประกอบและตัวบ่งชี้โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องต่ำกว่า 0.50 ผู้วิจัยจะปรับปรุงแก้ไขให้ มี ความเหมาะสม ตามเกณฑ์ของสุรพงษ์ คงสัตย์ และ ชีรชาติ ธรรมวงศ์ (2551)

3.4 นำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไขตามที่อาจารย์ที่ปรึกษาผู้ทรงคุณวุฒิและ ผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะให้มีความสมบูรณ์และมีความเหมาะสม แล้วนำไปทดลองใช้ (Try-Out) กับ ข้าราชการครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่า สัมประสิทธิ์ของแอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ Cronbach โดยใช้เกณฑ์กำหนดตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป (บุญชม ศรีสะอาด 2560)

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นตอนดังนี้เก็บรวบรวม ดังนี้

4.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือไปโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลครูผู้สอนในโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง

4.2 ยื่นหนังสือจากวิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์นถึงผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ทั้งด้วยตนเองและทางไปรษณีย์

4.3 ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการโดยส่งแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแต่ละโรงเรียนด้วยการส่ง QR Code ส่งทางไปรษณีย์ แล้วให้ตอบแบบสอบถามกลับมาในรูปแบบของ Google Form และรอการตอบแบบสอบถามกลับคืนภายใน 15 วัน หลังจากที่ได้แจกแบบสอบถาม

4.4 ผู้วิจัยตรวจสอบความครบถ้วนและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม หากพบว่าแบบสอบถามไม่สมบูรณ์หรือไม่ได้รับคืน ผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามให้อีกครั้งและติดตามการส่งคืน

4.5 ผู้วิจัยตรวจสอบข้อมูลความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามที่ส่งคืนกลับมา ก่อนนำมาวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

จากการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

5.1 วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ขนาดของสถานศึกษา และวุฒิการศึกษาโดยใช้การแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

5.2 ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยการหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดขอบเขตของค่าเฉลี่ยโดยใช้ช่วงคะแนน ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด 2560)

4.51 - 5.00 แปลความว่า มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 - 4.50 แปลความว่า มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับมาก

2.51 - 3.50 แปลความว่า มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 - 2.50 แปลความว่า มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับน้อย

1.00 - 1.50 แปลความว่า มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมอยู่ในระดับน้อยที่สุด

5.3 เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

5.3.1 เปรียบเทียบ เพศ วิเคราะห์ด้วยการทดสอบค่าที (t-test) Independent

5.3.2 เปรียบเทียบ อายุ วุฒิการศึกษา และขนาดโรงเรียน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA/F-test) กรณีพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะนำไปทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธีของ Least Significant Difference Test (LSD)

ระยะที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ผู้ให้ข้อมูล

ผู้ให้ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยผู้เชี่ยวชาญมีคุณสมบัติเป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา โดยมีรายละเอียดดังนี้

- 1) สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก สาขาบริหารการศึกษา
- 2) ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการรักษาราชการผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือศึกษานิเทศก์
- 3) มีประสบการณ์ด้านการบริหารการศึกษาหรือบริหารสถานศึกษา ไม่น้อยกว่า 5 ปี โดยมีรายนามผู้เชี่ยวชาญในการหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จำนวน 5 ท่าน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structure Interview) เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ครอบคลุมประเด็นคำถามที่สอดคล้องกับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา โดยการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วย 2 ส่วน รายละเอียดดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 มี 4 คำถามดังนี้

- 1) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ด้านความเป็นผู้นำทีม
- 2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้
- 3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ด้านความกล้าเสี่ยง
- 4) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ด้านการมีวิสัยทัศน์ร่วมสู่การเปลี่ยนแปลง

3. การสร้างเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi Structure Interview) มีขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ ดังนี้

3.1 ดำเนินการสร้างข้อคำถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยนำผลการวิจัยระยะที่ 1 ในข้อคำถามที่มีระดับคะแนนต่ำสุดในแต่ละด้านเพื่อสร้างข้อคำถาม

3.2 นำข้อคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาความถูกต้องของภาษาและความถูกต้อง

3.3 นำร่างแบบสัมภาษณ์ทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 3 คน จากนั้นดำเนินการปรับปรุงแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

3.4 ปรับปรุงข้อคำถามที่จะใช้ในการสัมภาษณ์ตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ เพื่อพัฒนาเป็นแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยเป็นผู้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง ซึ่งรายละเอียดในการดำเนินการเก็บข้อมูล ดังนี้

4.1 ติดต่อหน่วยงานของมหาวิทยาลัยเซนต์จอนห์เพื่อจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์สำหรับผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย จำนวน 5 คน ในการดำเนินการสัมภาษณ์ตามข้อคำถามที่ได้สร้างขึ้น

4.2 นำหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมด้วยเอกสารประกอบการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 จัดส่งให้แก่ผู้ให้ข้อมูลสำหรับการทดลองใช้เครื่องมือจำนวน 3 คนและผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย จำนวน 5 คน พร้อมทั้งนัดหมายให้การสัมภาษณ์

4.3 ดำเนินการนัดหมายวัน เวลา และสถานที่ ที่จะเข้ารับการสัมภาษณ์

4.4 ดำเนินการสัมภาษณ์และบันทึกเสียงการสัมภาษณ์ตามวันและเวลาที่กำหนด โดยกำหนดช่วงเวลาในการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนมกราคม-กุมภาพันธ์

4.5 ดำเนินการถอดเทปบันทึกเสียงและวิเคราะห์เนื้อหาในประเด็นต่าง ๆ ด้วยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา

4.6 สรุปผลการวิจัยระยะที่ 2 เพื่อพัฒนาเป็นวิจัยฉบับสมบูรณ์

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จากแบบสัมภาษณ์ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

- 5.1 นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ
- 5.2 นำข้อความจากการสัมภาษณ์และจดบันทึกมาจำแนกประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 5.3 วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยใช้เทคนิควิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis)
- 5.4 สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

(N=360)

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		การแปลผล
	$\bar{x}$	S.D.	
ด้านความเป็นผู้นำทีม	4.40	0.65	มาก
ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้	4.42	0.63	มาก
ด้านความกล้าเสี่ยง	4.37	0.67	มาก
ด้านการสร้างวิสัยทัศน์รวมการเปลี่ยนแปลง	4.42	0.67	มาก
รวม	4.40	0.65	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.40$, S.D. = 0.65) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X} = 4.42$, S.D.= 0.67) ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ($\bar{X} = 4.42$, S.D.= 0.63) ด้านความเป็นผู้นำทีม ($\bar{X} = 4.40$, S.D. 0.65) และด้านความกล้าเสี่ยง ($\bar{X} = 4.37$, S.D.= 0.67) ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 2 ดังตาราง 2-5

ตารางที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบข้าราชการครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมต่อผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

(N=360)

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value
1. ด้านการเป็นผู้นำทีม	ชาย	170	4.44	0.57	0.94	0.35
	หญิง	190	4.37	0.73		
2. ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้	ชาย	170	4.46	0.56	0.79	0.43
	หญิง	190	4.40	0.70		
3. ด้านความกล้าเสี่ยง	ชาย	170	4.43	0.60	1.48	0.14
	หญิง	190	4.32	0.74		
4. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมการเปลี่ยนแปลง	ชาย	170	4.46	0.59	1.20	0.30
	หญิง	190	4.39	0.73		
ภาพรวม	ชาย	170	4.45	0.58	1.10	0.30
	หญิง	190	4.37	0.72		

จากตารางที่ 2 พบว่า ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 3 แสดงการเปรียบเทียบข้าราชการครูที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมต่อผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2

(N=360)

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
1. ด้านการเป็นผู้นำทีม	ระหว่างกลุ่ม	14.47	2	7.23	18.28*	0.00
	ภายในกลุ่ม	141.33	357	0.40		
	รวม	155.80	359			
2. ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	10.34	2	5.17	13.68*	0.00
	ภายในกลุ่ม	135.00	357	0.38		
	รวม	145.35	359			
3. ด้านความกล้าเสี่ยง	ระหว่างกลุ่ม	7.20	2	3.60	8.18*	0.00
	ภายในกลุ่ม	156.67	356	0.44		
	รวม	163.87	358			
4. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมการเปลี่ยนแปลง	ระหว่างกลุ่ม	10.16	2	5.08	11.99*	0.00
	ภายในกลุ่ม	151.22	357	0.42		
	รวม	161.38	359			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	10.54	2	5.27	13.03*	0.00
	ภายในกลุ่ม	146.05	357	0.41		
	รวม	156.42	359			

จากตารางที่ 3 พบว่า ข้าราชการครูที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมต่อผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 4 แสดงการเปรียบเทียบข้าราชการครูที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมต่อผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

(N=360)

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
1. ด้านการเป็นผู้นำทีม	ระหว่างกลุ่ม	2.46	3	0.82	1.90	0.13
	ภายในกลุ่ม	153.34	356	0.43		
	รวม	155.80	359			
2. ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้	ระหว่างกลุ่ม	1.84	3	0.61	1.52	0.20
	ภายในกลุ่ม	143.51	356	0.40		
	รวม	145.35	359			
3. ด้านความกล้าเสี่ยง	ระหว่างกลุ่ม	4.41	3	1.47	3.28*	0.02
	ภายในกลุ่ม	159.46	355	0.45		
	รวม	163.87	358			
4. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมการเปลี่ยนแปลง	ระหว่างกลุ่ม	2.15	3	0.72	1.60	0.19
	ภายในกลุ่ม	159.22	356	0.45		
	รวม	161.38	359			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2.71	3	0.90	2.07	0.13
	ภายในกลุ่ม	153.88	356	0.43		
	รวม	156.60	359			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ครูที่ทำงานในโรงเรียนขนาดต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านความกล้าเสี่ยงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความ
คิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมต่อผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 2

(N=360)

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม	วุฒิการศึกษา	n	$\bar{x}$	S.D.	t	p-value
1. ด้านการเป็นผู้นำทีม	ปริญญาตรี	274	4.43	0.60	1.37	0.172
	สูงกว่าปริญญาตรี	86	4.30	0.80		
2. ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้	ปริญญาตรี	274	4.46	0.59	1.39	0.170
	สูงกว่าปริญญาตรี	86	4.33	0.76		
3. ด้านความกล้าเสี่ยง	ปริญญาตรี	274	4.37	0.67	0.04	0.968
	สูงกว่าปริญญาตรี	86	4.37	0.70		
4. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมการเปลี่ยนแปลง	ปริญญาตรี	274	4.45	0.63	1.09	0.275
	สูงกว่าปริญญาตรี	86	4.34	0.79		
ภาพรวม	ปริญญาตรี	274	4.43	0.62	0.97	0.3965
	สูงกว่าปริญญาตรี	86	4.33	0.76		

จากตารางที่ 5 พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำ
เชิงนวัตกรรมต่อผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
กรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีหลายด้านที่สำคัญ ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างคุณภาพการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวหน้าและทันสมัยมากยิ่งขึ้น

ในด้านความเป็นผู้นำทีม ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคลากรโดยการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและพัฒนานวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา เช่น การจัดทำ Professional Learning Community (PLC) เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้และพัฒนาความสามารถร่วมกัน นอกจากนี้ผู้บริหารยังควรให้โอกาสบุคลากรในการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การอบรมสัมมนา และสนับสนุนการปรับปรุงนวัตกรรมที่มีอยู่ให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งยังต้องส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่มีการสร้างสรรค์นวัตกรรมผ่านการสังเกตการณ์และให้คำแนะนำอย่างสร้างสรรค์ รวมถึงการสนับสนุนบุคลากรที่มีการพัฒนานวัตกรรมและจัดหาทรัพยากรที่เอื้อให้เกิดการสร้างนวัตกรรมในการเรียนการสอน

ในด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ เช่น การนำสื่อดิจิทัลและแพลตฟอร์มออนไลน์มาใช้ในการกระบวนการเรียนการสอน และจัดหาทรัพยากรต่าง ๆ เช่น ระบบเครือข่ายไร้สายหรือโรงเรียนอัจฉริยะที่สามารถตอบสนองความต้องการในการเรียนรู้ยุคใหม่ นอกจากนี้ผู้บริหารควรสร้างบรรยากาศที่ดีในสถานศึกษา โดยการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการทำงานและการเรียนรู้ เช่น การดูแลห้องพักครูและห้องเรียนให้สะดวกสบายและปลอดภัย รวมทั้งส่งเสริมกิจกรรมที่ช่วยลดความตึงเครียดจากการทำงาน เช่น การจัดกิจกรรมกีฬาและสันทนาการ

ในด้านความกล้าเสี่ยง ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเชื่อมั่นในตนเองและกล้าที่จะเผชิญกับปัญหาหรือความท้าทายต่าง ๆ ด้วยความคิดสร้างสรรค์และการแก้ปัญหาที่เป็นระบบ นอกจากนี้ยังต้องมีการบริหารความเสี่ยงอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การวิเคราะห์และประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น พร้อมทั้งกำหนดมาตรการป้องกันและลดความเสี่ยงที่อาจส่งผลกระทบต่อองค์กร โดยต้องมีการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการพัฒนาองค์กร

สุดท้ายในด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกับบุคลากร โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์จุดแข็งและ

จุดอ่อนของสถานศึกษา รวมทั้งการกำหนดทิศทางการพัฒนาสถานศึกษาที่สอดคล้องกับนโยบายการศึกษาและความต้องการของชุมชน วิสัยทัศน์ที่ผู้บริหารตั้งไว้ต้องมีความทันสมัยและเหมาะสมกับแนวโน้มทางการศึกษาและเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พร้อมทั้งสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมและการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้สถานศึกษาก้าวหน้าและทันสมัยอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

ผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมต่อผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 อภิปรายผลได้ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 จากการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมการเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ด้านการเป็นผู้นำทีม และด้านความกล้าเสี่ยง อภิปรายผลรายด้านได้ดังนี้ด้านการเป็นผู้นำทีม พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการเสนอแนะความคิดเห็นเพื่อร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เป็นอุปสรรคในการสร้างนวัตกรรม การศึกษา มีความสามารถในการสื่อสารและสร้างความร่วมมือในการทำงานร่วมกันของบุคลากรภายใต้การส่งเสริมการจัดสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อความสำเร็จในการทำงานเป็นทีม สอดคล้องกับงานวิจัย จีราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560) ได้ศึกษาการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี มีการสร้างสรรค์นวัตกรรมอย่างเป็นทีมโดยบูรณาการความร่วมมือจากหลายฝ่ายให้เกิดผลสำเร็จที่ดีขึ้น มีการคิดวิเคราะห์อย่างรอบด้าน เปิดโอกาสให้ทุกคนได้สร้างสรรค์ผลงานที่เป็นประโยชน์ร่วมกัน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และสอดคล้องกับงานวิจัย ศิริพร พงษ์เนตร (2564) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2 เปิดโอกาสให้บุคลากรได้สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมใหม่เพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรช่วยเหลือซึ่งกันและกัน สร้างความร่วมมือในการทำงาน สามารถกระตุ้นให้บุคลากรร่วมกันทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมาก

ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสร้างบรรยากาศให้บุคลากรระดมความคิดและแบ่งปันความรู้ด้านนวัตกรรม สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการจัดสภาพแวดล้อมการทำงานที่ทำให้บุคลากรเกิดการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้และความคิดเห็นได้อย่างอิสระ มีการแบ่งปันประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ตลอดจนเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการพัฒนาความรู้ และทักษะร่วมกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชรยา คงตุก (2563) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการสร้างความตระหนัก กระตุ้นส่งเสริมให้บุคลากรในสถานศึกษาเห็นคุณค่าของการพัฒนานวัตกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อวิรุทธิ์ ผลอนันต์ (2566) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า การจัดการศึกษาในยุคปัจจุบันนี้มีเทคนิคและแนวทางในการจัดการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ ๆ สถานศึกษาจึงต้องพร้อมที่จะร่วมมือกับทุกฝ่าย และให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ในองค์กร ตลอดจนมีการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ด้านความกล้าเสี่ยง พบว่าภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานท่ามกลางสภาวะเสี่ยงหรือสภาวะการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ มีความสามารถในการนำพาองค์กรสู่เป้าหมายด้วยวิธีการหรือแนวทางการดำเนินงานแบบใหม่ พร้อมทั้งจะเผชิญหน้ากับความท้าทายและผลกระทบที่จะเกิดขึ้น มีความกล้าตัดสินใจโดยคำนึงถึงการเปลี่ยนแปลงที่เป็นรูปธรรมและเห็นผลลัพธ์เชิงประจักษ์ ตลอดจนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนรู้ทุกรูปแบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จีราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเกิดขึ้นเมื่อครูนำวิธีการหรือแนวคิดใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ใน

การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนอย่างต่อเนื่อง หากวิธีการหรือแนวคิดเหล่านั้นแสดงให้เห็นผลลัพธ์เชิงประจักษ์ว่ามีประสิทธิภาพและได้ผลจริง จึงจะสามารถเรียกวิธีการหรือแนวคิดเหล่านั้นว่าเป็นนวัตกรรมได้ โดยผู้บริหารและครูได้ร่วมกันวางแผนบริหารความเสี่ยงในการนำนวัตกรรมไปทดลองใช้ ตลอดจนวางแผนมาตรการรองรับในกรณีที่เกิดสถานการณ์นอกเหนือจากแผนการดำเนินงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพิน อัมรัตน์ (2561) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้ครูลงนำวิธีการหรือแนวคิดใหม่ๆ มาปรับใช้ในการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ส่งเสริมให้องค์กรทดลองใช้นวัตกรรมใหม่ ๆ สามารถควบคุมกิจกรรม และการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อลด หรือ ป้องกันโอกาสที่จะเกิดความเสียหาย ภายใต้เหตุการณ์ที่ไม่แน่นอนที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต เมื่อเกิดผลกระทบเชิงลบผู้บริหารสามารถควบคุมสถานการณ์และลดความเสี่ยงนั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมการเปลี่ยนแปลง พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าประสงค์เพื่อทำให้เกิดความไว้วางใจความเชื่อมั่นความพึงพอใจซึ่งกันและกัน สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและเป็นที่ยอมรับร่วมกัน นั้น และสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากรปฏิบัติงานภายใต้วิสัยทัศน์เดียวกันได้อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและนวัตกรรมอย่างยั่งยืนให้แก่องค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า ผู้นำต้องสร้างวิสัยทัศน์และความมุ่งมั่นทางกลยุทธ์ ต้องสื่อสารวิสัยทัศน์ให้พนักงานเข้าใจร่วมกันซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญของผู้นำอันจะทำให้พนักงานมีพฤติกรรมที่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมขององค์กร มีการทำทลายความสำเร็จ โดยมุ่งให้องค์กรเกิดการสร้างนวัตกรรมอันนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้

2. จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้าราชการครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่มีเพศต่างกันมีความ

คิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเกิดจากผู้บริหารสถานศึกษาในปัจจุบันยึดหลักการบริหารที่สอดคล้องกับนโยบายและเป้าหมายในการสร้างสรรค์นวัตกรรม มีการเตรียมความพร้อมและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องทั้งก่อนและระหว่างดำรงตำแหน่ง ส่งผลให้มีความรอบรู้ในวิชาชีพ และสามารถบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งข้าราชการครูทั้งเพศชายและเพศหญิงจึงมีความสามารถและความเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมในเช่นเดียวกัน อีกทั้งการที่ข้าราชการครูทั้งเพศชายและเพศหญิงมีโอกาสได้มีส่วนร่วมในกระบวนการทางการศึกษาที่เท่าเทียมกัน ทำให้มีมุมมองและประสบการณ์ที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาล้ายคลึงกัน ดังนั้น เพศจึงไม่ได้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ความคิดเห็นของครูต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมแตกต่างกัน ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริฉัตร นวนทอง (2565) พบว่า ความคิดเห็นของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นโดยภาพรวมต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน เนื่องจากผู้บริหารเป็นคนรุ่นใหม่ได้รับการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอทำให้มีคุณลักษณะเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชญะ ประทุมมา (2565) พบว่า ความคิดเห็นของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีแนวคิด หลักการกระบวนการบริหารตามนโยบายและเป้าหมายในการสร้างสรรค์นวัตกรรม เพศของครูในสถานศึกษาจึงเป็นเพียงสถานภาพในการบริหารงานตามความเหมาะสมในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ

สมมติฐานด้านอายุ พบว่า ข้าราชการครูที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้าราชการครูที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการครูที่มีอายุน้อยกว่าให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษามากกว่า เนื่องจากข้าราชการครูในวัยนี้อยู่ในช่วงพัฒนาตนเองและต้องการผู้นำที่สามารถเป็นแบบอย่างในการสร้างนวัตกรรมทางการศึกษาได้ ในขณะที่ข้าราชการครูที่มีอายุมากกว่า มีประสบการณ์การทำงานที่ยาวนานและปรับตัวเข้ากับระบบการบริหารแบบเดิมมากกว่า จึงอาจไม่ได้รับการตอบรับในระดับเดียวกับกลุ่มข้าราชการครูที่มีอายุน้อยกว่า ซึ่งผล

วิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ถนอมขวัญ ทองโปร่ง และคณะ(2563) พบว่า การศึกษาสภาพปัญหาการใช้วัตรกรรมการจัดการเรียนการสอนของอาจารย์ โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยรามคำแหง (ฝ่ายมัธยม) พบว่า ความคิดเห็นจำแนกตามเพศของอาจารย์ผู้สอน โดยภาพรวมแตกต่างกันนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ นฤมล แจ่มสว่าง (2566) พบว่า ความคิดเห็นของข้าราชการครูที่มีอายุมีแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน

สมมติฐานด้านขนาดของโรงเรียน พบว่า ข้าราชการครูที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้าราชการครูที่มีขนาดโรงเรียนต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมต่อผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากสถานศึกษาที่มีขนาดที่ต่างกันอาจมีการบริหารตามนโยบายในแนวทางเดียวกัน ขนาดของสถานศึกษาเป็นเพียงการกำหนดขอบเขตของการบริหารเท่านั้น ซึ่งผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธมวรรณ จันทรสวอย (2564) พบว่า การบริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องใช้หลักการบริหารสถานศึกษาอย่างเดียวกัน จึงทำให้ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ลพบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียนไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความกล้าเสี่ยง ข้าราชการครูมีความคิดเห็นแตกต่างกัน 2 คู่ ได้แก่ 1) ความคิดเห็นของข้าราชการครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง กับ ข้าราชการครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่และขนาดใหญ่พิเศษ และ 2) ความคิดเห็นของข้าราชการครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ กับ ข้าราชการครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ ทั้งนี้อาจเกิดจากผู้บริหารสถานศึกษาที่มีขนาดใหญ่กว่ามีประสบการณ์การบริหารยาวนานและผ่านการอบรมจากหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้สามารถนำความรู้เดิมมาปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อวิรุทธิ์ ผลอนันต์ (2566) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมด้านการบริหารความเสี่ยงมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลาง เนื่องจากมีประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาเป็นระยะเวลานาน จึงสามารถนำความรู้เดิมมาปรับใช้ในการบริหารได้

สมมติฐานด้านวุฒิการศึกษา พบว่า ข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 แตกต่างกัน จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรีมีความสามารถในการคิดริเริ่ม คิดสิ่งใหม่ หลากหลายรูปแบบ มีความตื่นตัวกับข้อมูลหรือสิ่งใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา ส่งเสริมสนับสนุนให้บุคลากรคิดสร้างสรรค์พัฒนางานใหม่ ๆ นำไปสู่การสร้างนวัตกรรมผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนให้ครู และบุคลากรมีการทำงานร่วมกันเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารแสดงออกถึงพฤติกรรม ยึดมั่นในทิศทางและจุดหมายการทำงานอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารกำหนดบทบาทวางแผน ตลอดจนมีส่วนร่วมในการเสนอแนะความคิดเห็นเพื่อร่วมแก้ไขปัญหาและปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงาน รวมไปถึงผู้บริหารมีการให้คำแนะนำในการปฏิบัติงานของทีมงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาริฉัตร พรสุวรรณ (2562) ได้ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 4 ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องงานวิจัยของ กุลนาถ แยมวงค์ และ ชนมณี ศิลาณกิจ (2566) ได้ทำการวิจัยภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงเทพฯ ตะวันออก พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรีย่อมได้รับการคัดเลือกให้ได้เป็นหัวหน้างาน หรือได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารสถานศึกษามากกว่า เพราะในการทำงานย่อมต้องอาศัยความรู้ความสามารถ เพื่อให้การดำเนินงานในสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายได้ ส่งผลให้ครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีได้มีโอกาสร่วมงานและใกล้ชิดกับผู้บริหารสถานศึกษา จึงเข้าใจลักษณะการทำงานและคุณลักษณะของภาวะผู้นำแตกต่างจากครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี

3. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

1) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความเป็นผู้นำทีม มีแนวทางสำคัญได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อบุคลากร ส่งเสริม สนับสนุน และกำกับติดตามเพื่อพัฒนานวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษา โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สร้าง

แรงจูงใจ และส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรอย่างยั่งยืนมิตร นอกจากนี้ยังมีการจัดทำชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ให้คำแนะนำอย่างสร้างสรรค์ จัดสรรทรัพยากร งบประมาณ และเทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการอบรมสัมมนา แลกเปลี่ยนเรียนรู้ และพัฒนาต่อยอดจากนวัตกรรมที่มีอยู่ ผู้บริหารสถานศึกษายังมีส่วนร่วมในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเพื่อกระตุ้นแนวคิดสร้างสรรค์ โดยการสังเกตการณ์สอนและให้ข้อเสนอแนะอย่างสร้างสรรค์ จัดประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ รวมถึงจัดกิจกรรมอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อพัฒนาทักษะและแนวคิดใหม่ ๆ นอกจากนี้ยังให้การสนับสนุน ยกย่อง และให้กำลังใจบุคลากรที่พัฒนานวัตกรรม พร้อมทั้งจัดหาเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนและการต่อยอดนวัตกรรม นอกจากนี้ ผู้บริหารยังเปิดโอกาสและโน้มน้าวให้บุคลากรและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา เช่น การจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีตัวแทนจากชุมชน ผู้ปกครอง ชุมชนครูเก่า ชุมชนศิษย์เก่า และหน่วยงานท้องถิ่นเข้าร่วมกำหนดแนวทางพัฒนา พร้อมทั้งขอความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกเพื่อสนับสนุนทรัพยากรและองค์ความรู้ ตลอดจนเผยแพร่ผลสำเร็จของกิจกรรมเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงานร่วมกันอย่างต่อเนื่อง

2) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ มีแนวทางสำคัญได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาใช้ในสถานศึกษา โดยส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านสื่อดิจิทัล (Digital) และแพลตฟอร์มออนไลน์ (Online Platform) จัดหาเทคโนโลยีและทรัพยากรที่ทันสมัย พัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีของบุคลากร และใช้ระบบสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการ เช่น ระบบโรงเรียนอัจฉริยะ (Smart School) พร้อมทั้งร่วมมือกับศึกษานิเทศก์และหน่วยงานภายนอกในการอบรม แลกเปลี่ยนความรู้ และพัฒนานวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผู้บริหารยังสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดีในสถานศึกษา โดยส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีพื้นที่สีเขียว ปรับปรุงห้องพักรับรองและห้องเรียนให้สะดวกสบาย ปลอดภัย และเอื้อต่อการเรียนรู้ และยังมีการจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ กีฬา และสันทนาการเพื่อลดความเครียดและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีภายในองค์กร จัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประเมินผลการใช้นวัตกรรมอย่างเป็นระบบ และให้กำลังใจบุคลากรในการพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ ส่งผลให้โรงเรียนมีคุณภาพและความทันสมัยอย่างยั่งยืน มีระบบอินเทอร์เน็ต และการจัดการสารสนเทศ โดยติดตั้งอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง ครอบคลุมทั้งโรงเรียน ส่งเสริม

การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์เพื่อการศึกษา อัปเดตอุปกรณ์เครือข่ายเป็นระยะ และประเมินการใช้งานอินเทอร์เน็ตอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การเข้าถึงข้อมูลและการเรียนรู้เป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านความกล้าเสี่ยง มีแนวทางสำคัญได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีความเชื่อมั่นในตนเอง กล้าตัดสินใจ และเผชิญหน้ากับปัญหาอย่างมีสติบนพื้นฐานของ กฎระเบียบ กฎหมาย และความถูกต้อง นำไปสู่ความก้าวหน้าอย่างมั่นคง พร้อมทั้งสร้างแรงบันดาลใจให้กับบุคลากร โดยใช้แนวทางแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ไม่หลีกเลี่ยงปัญหา แต่เผชิญหน้าอย่างเป็นระบบตามหลักการบริหารความเสี่ยง เปิดรับฟังความคิดเห็น วิเคราะห์ปัญหา และหาทางออกอย่างเป็นธรรม อีกทั้งยอมรับและปรับปรุงแนวทางหากเกิดข้อผิดพลาด ในการป้องกันและลดความเสี่ยง ผู้บริหารสถานศึกษาวางแนวทางปฏิบัติเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อองค์กรบริหารความเสี่ยงอย่างเป็นระบบโดยการวิเคราะห์ ประเมิน และกำหนดมาตรการป้องกันล่วงหน้า รวมถึงตรวจสอบเป็นระยะ สนับสนุนการทำงานเป็นทีมและการมีส่วนร่วมของบุคลากร ด้านการบริหารจัดการองค์กร ผู้บริหารจัดหาและบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาศักยภาพให้มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม กำหนดเป้าหมายเชิงกลยุทธ์โดยใช้หลัก PDCA (Plan-Do-Check-Act) และพัฒนาห้องเรียนอัจฉริยะเพื่อรองรับการเรียนรู้รูปแบบใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษามีความพร้อมรับมือต่อผลลัพธ์และความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น โดยบริหารองค์กรอย่างโปร่งใส กล้าตัดสินใจ และให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ มีการทำงานร่วมกับบุคลากรและชุมชน เพื่อบริหารจัดการความเสี่ยงและพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืน

4) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมการเปลี่ยนแปลง มีแนวทางสำคัญได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายของโรงเรียน โดยเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT Analysis) เพื่อนำไปสู่การกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน กำหนดทิศทางการพัฒนาให้สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาและความต้องการของชุมชน รวมถึงสร้างความเข้าใจและความร่วมมือภายในองค์กร นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ที่ทันสมัยและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบันและอนาคต โดยคำนึงถึงแนวโน้มทางการศึกษาและเทคโนโลยี พัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับอนาคต และบูรณาการเทคโนโลยีเพื่อสร้างนวัตกรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ การ

นำข้อมูลย้อนกลับจากผลการปฏิบัติงานมาใช้ในการปรับปรุงพัฒนาเป็นอีกปัจจัยสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีระบบบริหารจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ เก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลย้อนกลับเพื่อตรวจสอบแนวโน้มของปัญหาและโอกาสในการพัฒนา พร้อมเปรียบเทียบข้อมูลในแต่ละปี ติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อยกระดับมาตรฐานของโรงเรียนให้ดียิ่งขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมเพื่อพัฒนาองค์กร โดยสนับสนุนทรัพยากร เทคโนโลยี และเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในการคิดค้นและพัฒนาสิ่งใหม่ ๆ การบริหารเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้สถานศึกษาก้าวสู่ความเป็นเลิศ และเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป

1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ประกอบด้วย ด้านความเป็นผู้นำทีม ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ด้านความกล้าเสี่ยง และด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมการเปลี่ยนแปลง

2) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ข้าราชการครูที่มีเพศ วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ไม่แตกต่างกัน และ ข้าราชการครูที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 แตกต่าง กัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3) แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ประกอบด้วย แนวทางด้าน ความเป็นผู้นำทีม แนวทางด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ แนวทางด้านความกล้าเสี่ยง และแนวทางการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1) ด้านความเป็นผู้นำทีม พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยในลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสและโน้มน้าวบุคลากรและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมจัดตั้งคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของ ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง ชุมรมครูเก่า ชมรมศิษย์เก่า และหน่วยงานท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางพัฒนาสถานศึกษา ขอความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกสนับสนุนทรัพยากรและให้องค์ความรู้ นำเสนอผลความสำเร็จของกิจกรรมที่เกิดจากความร่วมมือเพื่อสร้างแรงจูงใจในการทำงานร่วมกันต่อไป

2) ด้านการสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยในลำดับสุดท้าย คือผู้บริหารสถานศึกษาจัดหาอินเทอร์เน็ตในการจัดการสารสนเทศให้สามารถเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา จัดหาติดตั้งอินเทอร์เน็ตความเร็วสูง เพื่อรองรับการใช้งานการจัดการเรียนการสอนใช้เครือข่ายไร้สายครอบคลุมทั่วโรงเรียน ส่งเสริมการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ (Online Platform) เพื่อการศึกษา อัปเดตอุปกรณ์เครือข่ายเป็นระยะ ประเมินและสำรวจปัญหาการใช้งานอินเทอร์เน็ตเป็นประจำ

3) ด้านความกล้าเสี่ยง พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยในลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกถึงความพร้อมที่จะร่วมรับผิดชอบต่อผลลัพธ์บนความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นหรือไม่ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางในการพัฒนาที่สำคัญ และมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการองค์กรเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและเมื่อเกิดความเสี่ยงขึ้นต้องมีความพร้อมในการรับผิดชอบและแก้ปัญหาอย่างเหมาะสมต้องมีความกล้าหาญในการตัดสินใจโปร่งใสในการบริหารงานให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบการทำงานร่วมกับบุคลากรและชุมชนสามารถบริหารจัดการความเสี่ยงและพัฒนาองค์กรได้

4) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ร่วมการเปลี่ยนแปลง พบว่า รายการที่มีค่าเฉลี่ยในลำดับสุดท้าย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมเพื่อให้เกิดการพัฒนาในสถานศึกษา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างนวัตกรรมในสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ศูนย์กลางของนวัตกรรมสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้และคิดค้นสิ่งใหม่สนับสนุนด้านทรัพยากรเทคโนโลยี เปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ การบริหารเชิงนวัตกรรมที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้สถานศึกษาก้าวสู่ความเป็นเลิศ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต อื่น ๆ เป็นต้น
- 2) ควรศึกษาความสัมพันธ์ของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 กับประสิทธิผลในการบริหารโรงเรียน
- 3) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กุลชลี จงเจริญ. (2562). *บทบาทของการศึกษาต่อการพัฒนาสังคมไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สหกิจการ.
- กุลนาถ แยมวงศ์, & ชนมณี ศิลานุกิจ. (2566). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษา.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *แนวทางการพัฒนาการศึกษาภาคพื้นเมือง*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- จิราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษา.
- ถนอมขวัญ ทองโปร่ง & คณะ. (2563). *นวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนในสถาบันการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษา.
- ธมวรรณ จันทร์สอย. (2564). *การศึกษาเกี่ยวกับการบริหารในสถานศึกษาขนาดต่าง ๆ*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษา.
- นฤมล แจ่งสว่าง. (2566). *ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในโรงเรียน*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษา.
- ปาริฉัตร นวนทอง. (2565). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาผู้นำเชิงนวัตกรรมในโรงเรียน*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษา.

- ปาริฉัตร พรสุวรรณ. (2562). *การพัฒนาผู้นำในโรงเรียนการศึกษาขนาดใหญ่*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษา.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2558). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่21*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *ทฤษฎีการบริหารงานที่นำไปสู่การพัฒนานวัตกรรมในสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษาไทย.
- ศิริพร พงษ์เนตร. (2564). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. ใน วิทยานิพนธ์ ศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏวชิรญาณบุรี.*
- ไศรยา คงตุก. (2563). *การวิจัยภาวะผู้นำในการสร้างนวัตกรรมการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษา.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. (2566). *การศึกษาและการบริหารจัดการในโรงเรียนระดับมัธยม. ใน รายงานการวิจัย. สำนักพิมพ์การศึกษา.*
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. (2567). *แนวทางการศึกษาภาวะผู้นำในสถานศึกษา. ใน รายงานการศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษา.*
- สุกัญญา แซ่มะน้อย. (2560). *การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรมในสถาบันการศึกษา*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การเรียนรู้.
- สุรพงษ์ คงสัตย์, & อธิชาติ ธรรมวงศ์. (2551). *การศึกษาแนวทางการจัดการเรียนการสอนในยุคดิจิทัล*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษา.
- อวิรุทธิ์ ผลอนันต์. (2566). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในสถานศึกษาขนาดใหญ่*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษา.
- อนุสรณ์ สุวรรณวงศ์. (2559). *การสร้างวิสัยทัศน์ผู้นำการศึกษาเพื่อพัฒนานวัตกรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยคอมพิวเตอร์.
- อรพิน อิมรัตน์. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ใน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3. ใน วิทยานิพนธ์ศึกษา ศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.*
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607-610.

Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1976). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Journal of Educational Measurement*, 13(4), 338-347.

การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามการรับรู้ของครูในอำเภอ
อุ้มทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2*
MANAGEMENT OF STUDENT DEVELOPMENT ACTIVITIES ACCORDING
TO THE PERCEPTION OF TEACHER IN U-THONG DISTRICT,
SUPHANBURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 2

ปราโมทย์ แสนกล้า¹, ปรีชา วิหคโต², สุภพ ไชยทอง³ และ ศุภณัฐ อินทร์งาม⁴

Pramot Saenkla¹, Preecha Vihokto², Supop Chaithong³ and Suphanut Inngam⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

¹⁻⁴Western University, Thailand

Corresponding Author's Email: asiriporn1993@gmail.com

วันที่รับบทความ : 14 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 20 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 22 เมษายน 2568

Received 14 April 2025; Revised 20 April 2025; Accepted 22 April 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1. ศึกษาการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามการรับรู้ของครูในอำเภออุ้มทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามการรับรู้ของครูในอำเภออุ้มทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูในอำเภออุ้มทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 351 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปเครจซี่และมอร์แกน และการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น

Citation:

* ปราโมทย์ แสนกล้า, ปรีชา วิหคโต, สุภพ ไชยทอง และ ศุภณัฐ อินทร์งาม. (2568). การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามการรับรู้ของครูในอำเภออุ้มทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 906-921.

Pramot Saenkla, Preecha Vihokto, Supop Chaithong and Suphanut Inngam. (2025). Management Of Student Development Activities According To The Perception Of Teacher In U-Thong District, Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 906-921.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าเอฟ (F-test)

ผลการวิจัยพบว่า

1. การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในอำเภออุทุมพรพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2. ครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในอำเภออุทุมพรพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในอำเภออุทุมพรพิสัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ : การบริหารจัดการ, กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน, การรับรู้

Abstract

This research article has the following objectives: 1. to study the management of student development activities a According to the perception of teachers in U-Thong District, Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2. 2. to compare the management of student development activities According to the perceptions of teachers in U-Thong District, Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2., classified by location. and the size of the school The sample group used in the research was 351 teachers in U-Thong District, Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2, conducted by simple randomization The research tool was a 5-point estimation scale questionnaire with a concordance index between 0.67-1.00 and a confidence value of the entire test of 0.96. Statistics used in data analysis were frequency, percentage, mean, deviation. Standard deviation and F-test.

The results of the research were:

1. Management of student development activities According to the perceptions of teachers in U-Thong District, Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2, the overall opinions were at a high level.

2. Teachers with different positions have opinions on the management of student development activities According to the perception of the teachers in, overall and each aspect was not different.

3. Teachers at different school sizes have opinions on the management of student development activities According to the perception of the teachers in U-Thong District, Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2, overall and each aspect was not different.

Keywords: Management, Student Development Activities, Perception

บทนำ

ในปัจจุบันสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมและความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรมของประเทศไทยเป็นอย่างมาก เพื่อให้ทัดเทียมกับสังคมอารยธรรมนานาชาติที่เจริญก้าวหน้า เพื่อให้คนไทยมีความพร้อมที่จะเป็นพลวัตรในการแข่งขันโลก การพัฒนาประเทศจำเป็นต้องพัฒนาเยาวชนในชาติ ให้สามารถพัฒนาตนเองได้อย่างสมบูรณ์ ซึ่งการศึกษาเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการพัฒนาเยาวชนของชาติเพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งในระบบการศึกษาไทยของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 และมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดฯ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนมีความสมดุทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกของความเป็นคนไทยและพลโลก ยึดมั่นในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีทักษะพื้นฐาน มีเจตคติที่จำเป็นในการประกอบอาชีพและการศึกษาตลอดชีวิต โดยมุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญบนพื้นฐานความเชื่อว่าทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้เต็มตามศักยภาพ การพัฒนาที่สำคัญ คือ การพัฒนาทั้งเป็นองค์รวมทุกด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นส่งเสริมความรู้

ทักษะและประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนนอกเหนือจากการเรียนในห้องเรียนตามปกติ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเดิมเรียกว่ากิจกรรมเสริมหลักสูตร (Co -Curriculum Activites) แต่ได้มีผู้ใช้ "กิจกรรมเสริมหลักสูตร" แตกต่างกันไปตามความหมายของคำว่า "หลักสูตร" เช่นคำว่า กิจกรรมนักเรียน ปัจจุบันความหมายของหลักสูตรได้เปลี่ยน ไปตามสภาพของสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ ความก้าวหน้าทางวิชาการ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังนั้น คำว่า "กิจกรรมเสริมหลักสูตร" จึงเปลี่ยนไปเป็น "กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน" ซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดอย่างเป็นกระบวนการ ด้วยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาตนเองตามศักยภาพ พัฒนาอย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย สติปัญญาอารมณ์ และสังคม เสริมสร้างให้เป็นผู้ ศีลธรรมจริยธรรม ระเบียบ วินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคม สามารถจัดการตนเองได้และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขในฐานะพลเมืองไทยและพลโลก (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนในอำเภออุทุมพร สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ซึ่งมีปัญหาในการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน ดังนี้ 1) งบประมาณไม่พอเพียงสำหรับการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ เนื่องจากโรงเรียน จะได้รับงบประมาณตามจำนวนรายหัวของนักเรียน ทำให้มีปัญหาด้านแคลนทั้งครุภัณฑ์และ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่จำเป็นโดยเฉพาะการขาดแคลนหนังสือเรียนและสมุดแบบฝึกหัด อีกทั้ง อุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน 2) จำนวนครูไม่ครบชั้นและครูบางส่วนขาดความรู้ ความเข้าใจเฉพาะทางในกิจกรรมลูกเสือ – เนตรนารี ซึ่งครูไม่ได้รับการฝึกอบรมผู้กำกับลูกเสือ – เนตรนารี 3) กิจกรรมแนะแนว โรงเรียนส่วนใหญ่ในอำเภออุทุมพร สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เป็นโรงเรียนขนาดเล็กทำให้อัตราการบรรจุครูผู้ช่วย ค่อนข้างน้อย และการจัดสรรอัตราบรรจุครูผู้ช่วยส่วนใหญ่จะเป็นครูที่จบวิชาเอก 8 กลุ่ม สาระ ทำให้ขาดครูที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในการแนะแนว หรือการใช้จิตวิทยาในการดูแล ช่วยเหลือนักเรียนในด้านการเรียนการศึกษาดอ ด้านสังคม ด้านวัฒนธรรม เป็นต้น 4) การขอ โอนย้ายกลับถิ่นฐานบ้านเกิดของตนเองเป็นจำนวนมาก ทำให้อัตราข้าราชการครูโรงเรียนใน อำเภออุทุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เพิ่มขึ้น 5) ผู้ปกครองเด็กขาดความเอาใจใส่ลูกหลานของตน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เด็กบางส่วนถูกพ่อแม่ทิ้ง ให้อยู่กับปู่ย่าหรือตายาย เพื่อไปทำงานในเมือง เด็กเหล่านี้จึงขาดการดูแลอย่างใกล้ชิด ทั้งจาก ครอบครัวและจากครู ปัญหาดังกล่าวทั้งหมด ทำให้เด็กที่ศึกษาอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก

กลายเป็นเด็กด้อยโอกาสทางการศึกษาไปโดยปริยาย และเมื่อเติบโตขึ้นมาก็กลายเป็นกำลังคนที่ไม่มีความรู้ หรือเป็นได้เพียงแรงงานไร้ฝีมือเท่านั้น (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2, 2563)

จากสภาพการการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนในอำเภออุทุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผู้บริหารสถานศึกษาครู และบุคลากรในโรงเรียนจะต้องมีทักษะประสบการณ์การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนในฐานะเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคม ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกของความเป็นคนไทยและพลโลกผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนโรงเรียนในอำเภออุทุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการพัฒนาการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนทั้งกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ กำหนดนโยบายวางแผนปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพต่อผู้เรียนและสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในอำเภออุทุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในอำเภออุทุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556) อธิบายว่ากิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้ ทักษะ จากการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาตนเองเพื่อเป็นคนดีมีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยและมีจิตสำนึกสาธารณะที่ดีงาม เป็นคนมีปัญญาในการใช้ทักษะชีวิต การคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหาและการใช้เทคโนโลยี และเป็นคนมีความสุขในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงโดยอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ซึ่ง

ขยายกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้ครอบคลุม 3 ลักษณะ คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ที่จะสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา มีขอบเขตตามหลักสูตร การศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 (ฉบับที่ปรับปรุง 2560) (กระทรวงศึกษาธิการ. 2560) 5 ด้าน ดังนี้ การวางแผน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การบริหารจัดการองค์กร การบริหารงานบุคคล การสนับสนุนและส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน และการกำกับติดตามและประเมินผล

การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ถือว่าเป็นกระบวนการทำงานที่ผู้บริหารโรงเรียน ร่วมกับบุคลากรในโรงเรียนและบุคคลอื่นที่อยู่นอกโรงเรียน ในการส่งเสริมให้ผู้เรียนเพิ่มเติม จาก กิจกรรมที่จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาตนเองตาม ศักยภาพ อย่างรอบด้าน เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และ สังคม โดยนำองค์ความรู้ ทักษะ จากการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติเป็น กิจกรรมพัฒนาตนเอง และเน้นที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินการที่สำคัญ 7 ขั้นตอนคือ 1) การประชุมชี้แจงคณะครู ผู้เรียน ผู้ปกครอง 2) การศึกษาวิจัยทัศน ทัศนกิจ เป้าหมาย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ โครงสร้างหลักสูตร 3) การสำรวจข้อมูล ความพร้อมของ สถานศึกษา ชุมชน และท้องถิ่น สภาพปัญหาความต้องการของผู้เรียน 4) การร่วมกันวางแผน ระหว่างคณะครู ผู้เรียนและผู้เกี่ยวข้อง 5) การปฏิบัติกิจกรรมตามแผนงาน 6) การกำหนดการ ประเมินและเกณฑ์การประเมินผล 7) การสรุปรายงานผลการปฏิบัติงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในอำเภออุ้มทอง สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ในปีการศึกษา 2564 จากสถานศึกษาทั้งหมด 131 สถานศึกษา จำนวนครูทั้งสิ้น 1,351 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในอำเภออุ้มทอง สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 351 คน โดยการกำหนด ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางสำเร็จรูปเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan, 1970: 608) โดยการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ ตำแหน่งและขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในอำเภออุ้มทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert)

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในอำเภออุ้มทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert)

3. ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยยึดกรอบแนวคิดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ประกอบด้วย กิจกรรม 3 ลักษณะ คือ 1) กิจกรรมแนะแนว 2) กิจกรรมนักเรียน 3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

4. นำแบบสอบถามเสนอผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและให้ข้อเสนอแนะ

5. ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว นำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยการหาความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index Of Item Objective Congruence) โดยได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.67 -1.00

6. นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

7. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-Out) กับบุคลากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำนวน 30 คน

8. คัดเลือกข้อคำถามที่มีความเหมาะสม มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach) ซึ่งค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่า 0.96

9. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดทำหนังสือถึงผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

2. ผู้วิจัยติดตามเก็บรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตนเองได้คืนทั้งหมด 351 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่งและขนาดของโรงเรียนของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามโดยหาความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในอำเภออุทุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ทั้งโดยภาพรวม รายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560 : 30)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในอำเภออุทุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งและขนาดของโรงเรียนโดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว โดยใช้ F-test (One way ANOVA) เมื่อพบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ (Scheffe')

สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ 1.1 ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOCระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ 1.2 ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค
2. สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
3. สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน ได้แก่ F-test แบบ One way ANOVA (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในอำเภออุ้มทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามการรับรู้ของครูในอำเภออุ้มทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	$\bar{X}$	S.D	แปลผล	ลำดับ
1. กิจกรรมแนะแนว	4.19	0.78	มาก	3
2. กิจกรรมนักเรียน	4.21	0.79	มาก	2
3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	4.22	0.83	มาก	1
เฉลี่ยรวม	3.62	0.62	มาก	

จากตารางที่ 1 แสดงว่าการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในอำเภออุ้มทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.82) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ ($\bar{X} = 4.22$, S.D.

= 0.83) รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมนักเรียน ($\bar{X} = 4.21$, S.D. = 0.79) ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำที่สุด คือ ด้านกิจกรรมแนะแนว ($\bar{X} = 4.19$, S.D. = 0.78)

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในอำเภออุทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง แสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในอำเภออุทองสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำแนกตำแหน่งในภาพรวมและรายด้าน

การบริหารจัดการ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	p- value
กิจกรรมแนะแนว	ระหว่างกลุ่ม	1.979	3	0.660	1.085	.357
	ภายในกลุ่ม	94.297	348	0.608		
	รวม	96.277	351			
กิจกรรมนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.719	3	0.240	0.381	.767
	ภายในกลุ่ม	97.472	348	0.629		
	รวม	98.192	351			
กิจกรรมเพื่อสังคมและ สาธารณประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	0.269	3	0.090	0.127	.944
	ภายในกลุ่ม	108.995	348	0.731		
	รวม	109.264	351			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	3.785	3	1.262	1.920	.129
	ภายในกลุ่ม	101.866	348	0.657		
	รวม	105.651	351			

จากตารางที่ 2 พบว่า ครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในอำเภออุทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในอำเภออุทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในอำเภออุทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียนในภาพรวมและรายด้าน

การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
กิจกรรมแนะแนว	ระหว่างกลุ่ม	0.973	3	0.466	0.789	.555
	ภายในกลุ่ม	95.304	348	0.608		
	รวม	96.277	351			
กิจกรรมนักเรียน	ระหว่างกลุ่ม	0.557	3	0.280	0.463	.632
	ภายในกลุ่ม	97.634	348	0.629		
	รวม	98.192	351			
กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์	ระหว่างกลุ่ม	2.398	3	1.1190	1.645	.203
	ภายในกลุ่ม	106.857	348	0.681		
	รวม	109.283	351			
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.930	3	0.465	0.686	.497
	ภายในกลุ่ม	104.734	348	0.672		
	รวม	105.653	351			

จากตารางที่ 3 พบว่า ครูที่อยู่ขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในอำเภออุทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. การบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในอำเภออุทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีความคิดเห็นอยู่ใน

ระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ รองลงมา คือ ด้านกิจกรรมนักเรียน ส่วนด้านที่มีความคิดเห็นต่ำที่สุด คือ ด้านกิจกรรมแนะแนว อาจเป็นเพราะว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ได้มีพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีความพร้อมและส่งเสริมสนับสนุนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเข้าร่วมประชุมอบรมสัมมนาตามความต้องการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 และของตนเองเพื่อนำความรู้ความสามารถพัฒนาการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเกิดประสบการณ์ตามแนวทางนโยบาย การจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ช่วยให้ผู้เรียนนำความรู้ทักษะจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาตนเอง เพื่อเป็นคนดีของสังคมเป็นคนที่มีจิตสำนึกสาธารณะที่เต็มใจเป็นคนมีปัญญาในการใช้ทักษะชีวิต การคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหาและการใช้เทคโนโลยีและเป็นคนมีความสุขในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียง โดยอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างสร้างสรรค์ในการปฏิบัติหน้าที่และการจัดการศึกษาของสถานศึกษา สอดคล้องกับ จุฑามาส โกมลมรรค (2556) วิจัยเรื่อง การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอ่างทอง พบว่า การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอ่างทอง ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในอำเภออู่ทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ได้เปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรที่มีตำแหน่งในการทำงานต่างกันเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่เป็นเป้าหมายและนโยบายที่ชัดเจน อีกทั้งผู้บริหารยังได้ส่งเสริม ผลักดันครูและบุคลากรให้มีปฏิบัติงานอย่างหลากหลายทำให้การรับรู้ในทักษะการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จึงไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ อรรถพันธ์ แยมแสง (2564) วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อสภาพการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็ก โดยจำแนกตามตำแหน่ง พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกันและสอดคล้อง นูรมาน พิทักษ์สุขสันต์ (2564) วิจัยเรื่อง การบริหารงาน

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสาบบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 พบว่าเปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ครูที่อยู่ขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในอำเภออุทง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารทุกโรงเรียนต่างต้องดำเนินงานบริหารจัดการส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเหมือนกัน เพื่อให้เป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 และแนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ทั้งในกิจกรรมแนะแนว กิจกรรมผู้เรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ สอดคล้องกับ สุภัสสา เอียดมุสิก (2565) ได้วิจัยเรื่อง การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 พบว่า เมื่อจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันและสอดคล้องกับงานวิจัยของ นูรมาน พิทักษ์สุขสันต์ (2564) วิจัยเรื่อง การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสาบบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 พบว่า เมื่อจำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้ ทักษะจากการเรียนรู้และประสบการณ์ของผู้เรียนมาปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาตนเองเพื่อเป็นคนดี มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัยและมีจิตสำนึกสาธารณะที่ดีงาม เป็นคนดีมีปัญญาในการใช้ทักษะชีวิต การคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหาและการใช้เทคโนโลยีและเป็นคนมีความสุขในการดำเนินชีวิตอย่างพอเพียงโดยอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นการมองเห็นตนเองอย่างรอบด้าน มุ่งเน้นการพัฒนาองค์รวมของความเป็นมนุษย์ เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคมเสริมสร้างเยาวชนของชาติให้เป็นผู้มีศีลธรรม จริยธรรม มีระเบียบวินัย ปลูกฝังและสร้างจิตสำนึกของการทำประโยชน์เพื่อสังคมสามารถบริหารจัดการ

ตนเองได้ และอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแบ่งออกเป็น 3 ประเภท คือ 1) กิจกรรมแนะแนว 2) กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่มุ่งพัฒนาความมีระเบียบวินัย ประกอบด้วย กิจกรรมลูกเสือ เนตรนารี ยุวกาชาด ผู้บำเพ็ญประโยชน์และนักศึกษาวิชาทหาร และกิจกรรมชุมนุม และ3) กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. กิจกรรมแนะแนว จากผลการวิจัยพบว่า การแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานแนะแนว และกำหนดบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการแนะแนวไว้อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานแนะแนว และกำหนดบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบของคณะกรรมการ ขั้นตอนการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน อีกทั้งนิเทศ กำกับติดตาม และสรุปผลกิจกรรม

2. กิจกรรมนักเรียน จากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาครูให้มีความรู้และใช้สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมนักเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ควรมีการส่งเสริมพัฒนาครูจัดอบรม สัมมนาให้ความรู้ วิธีการสร้างและใช้สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีในการจัดกิจกรรมนักเรียน

3. กิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการเรียนรู้จากการทำโครงการ Project-based Learning ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการทำงานตามวงจรคุณภาพ (PDCA) การแก้ปัญหา และทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ควรดำเนินการแต่งตั้งเป็นโครงการในหลักสูตรของสถานศึกษา แต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบ และดำเนินการโครงการ Project-based Learning ให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการทำงานตามวงจรคุณภาพ (PDCA) การแก้ปัญหาและทักษะการใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามการรับรู้ของครูในอำเภออุ้มทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

2. ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในอำเภออุ้มทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

3. ศึกษาความต้องการของผู้เรียนในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามการรับรู้ของครูในอำเภออุ้มทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- _____. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551*. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- จุฬามาส โกลมรรค. (2556). การบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองอ่างทอง. ใน *สารนิพนธ์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*.
- นุรมาน พิทักษ์สุขสันต์. (2564). การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอสายบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3. *การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาคณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา*.
- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ. (2563). “ห่วย!! พฤติกรรม “บูลลี่” เด็กไทยติดอันดับ 2 ของโลก เกือบครึ่งคิดตอบโต้เอาคืน”. เรียกใช้เมื่อวันที่ 12 สิงหาคม 2565. จาก <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30148>.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. (2563). *แผนพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. ปีงบประมาณ 2563*. สุพรรณบุรี: กลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2564 -2565) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- สุภัชชา เอี่ยมมุสิก. (2565). “การส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2” *การประชุมหาญใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ*, 13, 2185-2200.
- อรรถพันธ์ แยมแสง. (2564). “แนวทางการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักไตรสิกขาของผู้บริหารสถานศึกษาขนาดเล็กสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครสวรรค์ เขต 1” *วารสารวิจัยวิชาการ*, 5(2), 143-156.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities*. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.

โปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์
สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
อ่างทอง เขต 1*

THE DEVELOPMENT OF TEACHERS IN CREATIVE LEARNING
MANAGEMENT PROGRAM FOR EDUCATIONAL INSTITUTIONS
UNDER ANG THONG PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

ไพฑูรย์ การเพียร¹, บุศรา เชื้อดี², พิศารະวี วีระพงศ์พร³ และ อโนทัย ไทยวรรณศรี⁴

Paitoon Kanphian¹, Busara Chuadee², Pisarawee Weeraphongporn³ and Anotai Thaiwannasri⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

¹⁻⁴Western University, Thailand

Corresponding Author's Email: asiriporn1993@gmail.com

วันที่รับบทความ : 9 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 17 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 19 เมษายน 2568

Received 9 April 2025; Revised 17 April 2025; Accepted 19 April 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และ 2) เพื่อออกแบบและประเมินโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1 การดำเนินการวิจัยมีลักษณะเป็นการวิจัยและพัฒนา กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 359 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา

Citation:

* ไพฑูรย์ การเพียร, บุศรา เชื้อดี, พิศารະวี วีระพงศ์พร และ อโนทัย ไทยวรรณศรี. (2568). โปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 922-939.

Paitoon Kanphian, Busara Chuadee, Pisarawee Weeraphongporn and Anotai Thaiwannasri. (2025).

The Development Of Teachers In Creative Learning Management Program For Educational Institutions

Under Ang Thong Primary Educational Service Area Office 1.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 922-939.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

และครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง และแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าดัชนีความต้องการจำเป็น วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยข้อมูลเชิงพรรณนา

ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) โปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1 มีผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 คน โดยรวมมีความเหมาะสมและมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: โปรแกรมการพัฒนาครู, การจัดการเรียนรู้, การจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

Abstract

This research aims to 1) study the current status, desired status, and needs of teachers' development in creative learning management, and 2) design and evaluate a teacher development program in creative learning management for educational institutions under the Office of Ang Thong Primary Educational Service Area 1. The research was conducted in the form of research and development. The sample consisted of 359 school administrators and teachers under the Office of Ang Thong Primary Educational Service Area 1. The research instruments were questionnaires, semi-structured interviews, and a program suitability and feasibility assessment form. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, and need index. Qualitative data were analyzed using descriptive data.

The research results revealed that: 1). The current status of teacher development in creative learning management is at a high level overall. When

considering each aspect, it is found that it is at a high level in all aspects. 2) The teacher development program in creative learning management for educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area Office, Ang Thong Area 1 has an evaluation of the appropriateness and feasibility of the teacher development program in creative learning management for educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area Office, Ang Thong Area 1 by 5 qualified persons. Overall, it is appropriate and feasible at the highest level.

Keywords: Teacher development program, Learning management, Creative learning management

บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขท่ามกลางกระแสการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนารอบด้าน นำไปสู่การแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลก ภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ดังนั้นประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาการศึกษา โดยมุ่งหวังที่จะพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะความรู้ ความสามารถและสมรรถนะที่สอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาประเทศในยุคโลกาภิวัตน์ ท่ามกลางสภาวะการเช่นนี้จึงเป็นสิ่งที่ท้าทายอย่างใหญ่หลวงของครูในการจัดการองค์ความรู้ให้เกิดผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน ครูจึงต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพตรงตามความต้องการของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และกระทรวงศึกษาธิการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญในการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติ หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นหลักสูตรที่มีมาตรฐานการเรียนรู้ สมรรถนะสำคัญและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นเป้าหมายสำหรับพัฒนาเด็กและเยาวชนในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณสมบัติตามเป้าหมายหลักสูตรผู้สอนพยายามคัดสรรกระบวนการเรียนรู้จัดการ

เรียนรู้โดยช่วยให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตร 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ รวมทั้ง ปลูกฝังเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ พัฒนาทักษะต่าง ๆ อันเป็นสมรรถนะสำคัญให้ผู้เรียนบรรลุตามเป้าหมาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) บทบาทของผู้สอนที่จะช่วยพัฒนาผู้เรียนให้เกิดการเรียนรู้ แบบ Mastering Growth คือ การโค้ช (Coach) ที่กระตุ้นให้ผู้เรียนทุกคนเกิดความเจริญงอกงาม ทางการเรียนรู้อย่างรวดเร็วและเข้มแข็ง โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับธรรมชาติและรูปแบบการรู้คิด (Cognitive Style) ของผู้เรียน จะทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็ว ใช้สื่อเทคโนโลยีดิจิทัลมาสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ (วิชัย วงใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล, 2563)

จากผลการติดตามประเมินผลการบริหารและจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1 การนำผลการดำเนินงานมาพัฒนาการบริหารและการจัดการศึกษา อยู่ในระดับคุณภาพ ปรับปรุง การส่งเสริมการจัดการความรู้ (Knowledge Management : KM) และการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (Professional Learning Community : PLC) และนำองค์ความรู้มาพัฒนาตนเอง พัฒนางาน และพัฒนาองค์กร โดยใช้กระบวนการวิจัยมาเป็นเครื่องมือช่วยในการดำเนินการ การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ เป็นการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์การเรียนรู้ในปัจจุบัน ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เชิงลึก (Deep learning) อย่างแท้จริง คือ รู้จริง รู้ชัด ผู้เรียนจะมีพื้นที่การเรียนรู้ของตนเอง นำพลังความคิดและพลังสร้างสรรค์ (Creative power) ที่มีอยู่ในตนเองออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและส่วนรวมอย่างมีความสุขโดยที่ความสุข จากการเรียนรู้และความสุขจากการให้เป็นโจทย์ใหญ่ของการเรียนรู้ทั้งปวงในการที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ในอนาคต คือ เรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ด้วยความตั้งใจ ใส่ใจและนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์จริงได้ ผู้สอนยุคใหม่ในยุคศตวรรษที่ 21 จึงต้องจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย ตอบสนองธรรมชาติและความต้องการของผู้เรียน สร้างความรู้แก่ผู้เรียนด้วยความรัก ความเมตตา ดูแลเอาใจใส่ กระบวนการคิดและกระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนได้รับความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง พร้อมทั้งได้ฝึกทักษะกระบวนการเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เป็นพื้นฐาน ของการเรียนรู้ด้วยตนเอง ตลอดจน ทักษะการคิดขั้นสูง (วิชัย วงษ์ใหญ่ และ มารุต พัฒนาผล, 2563)

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา โปรแกรมการพัฒนาศูนย์ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1 โดยผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับครู ที่

จะนำไปสู่โปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ นำไปใช้ในการวางแผนการพัฒนาบุคลากรด้านการจัดการเรียนรู้ ซึ่งจะช่วยให้ครูและบุคลากรสามารถปฏิบัติการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในงานที่รับผิดชอบ ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาบรรลุตรงตามความต้องการขององค์กร และสามารถขับเคลื่อนตามนโยบายอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1
2. เพื่อออกแบบและประเมินโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1 ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการ ดังนี้

การศึกษาแนวคิดองค์ประกอบขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงคิดสร้างสรรค์ จากนักวิชาการ ได้แก่ Joyce and Weil (1966), ทิศนา แหมมณี (2547), และชูลีรัตน์ ถ้วนาค (2558) ได้องค์ประกอบขั้นตอนการจัดการเรียนรู้เชิงคิดสร้างสรรค์ 6 องค์ประกอบ คือ 1) ขั้นนำ 2) ขั้นการสร้างอุปมาแบบตรงหรือเปรียบเทียบแบบตรง 3) ขั้นการสร้างอุปมาบุคคลหรือเปรียบเทียบบุคคลกับสิ่งของ 4) ขั้นการสร้างอุปมาคำคู่ขัดแย้ง 5) ขั้นการอธิบายความหมายของคำคู่ขัดแย้ง และ 6) ขั้นการนำความคิดใหม่มาสร้างสรรค์งาน ซึ่งการศึกษาแนวคิดว่าด้วยองค์ประกอบวิธีการพัฒนาครู จากแนวทางของสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2545) มีองค์ประกอบวิธีการพัฒนาครู 5 วิธี คือ 1) การฝึกอบรม 2) การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ 3) การศึกษาดูงาน 4) การศึกษาต่อ 5) การพัฒนาโดยกระบวนการปฏิบัติงาน

การศึกษาองค์ประกอบของวิธีพัฒนาโปรแกรม ผู้วิจัยสังเคราะห์องค์ประกอบของวิธีพัฒนาโปรแกรม จากนักวิชาการ ได้แก่ วิโรจน์ สารรัตน์ (2551) และ Barratt (2004) สรุปวิธีการพัฒนาโปรแกรม 1) การตั้งวัตถุประสงค์ 2) การตั้งเป้าหมาย 3) การวางแผน 4) การดำเนินการ 5) การนำพัฒนาบุคลากร 6) การออกแบบโปรแกรม และ 7) การประเมินผล สรุปได้ดังกรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัย เรื่อง โปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1 ครั้งนี้ เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยดำเนินการวิจัยเป็น 2 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1

1) วิเคราะห์และสังเคราะห์ องค์ประกอบและตัวชี้วัดโปรแกรมการพัฒนาศูนย์ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ มาใช้เพื่อการสร้างแบบสอบถาม เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาศูนย์ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

2) เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 359 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) คำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากร และตามขนาดของสถานศึกษา คือ โรงเรียนขนาดเล็ก กลาง ใหญ่ ได้กลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสมแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) และ เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์การพัฒนาศูนย์ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) แบ่งเป็น 5 ระดับ

3) วิเคราะห์ข้อมูลสภาพปัจจุบัน และสภาพที่พึงประสงค์ การพัฒนาศูนย์ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1 วิเคราะห์หาค่าความต้องการจำเป็น เพื่อจัดลำดับความสำคัญ โดยใช้สถิติ ดังนี้ ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าดัชนีความสำคัญของความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index = PNI)

ระยะที่ 2 ออกแบบและประเมินโปรแกรมการพัฒนาจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1

1) การศึกษา Best Practices เกี่ยวกับการพัฒนาศูนย์ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ จากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เป็นที่ประจักษ์ ได้มาโดยใช้วิธีเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำนวน 3 คน

2) ยกร่างโปรแกรมการพัฒนาศูนย์ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1

3) ตรวจสอบยืนยันและการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของโปรแกรมการพัฒนาศูนย์ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ เลือกแบบเจาะจง จำนวน 5 คน

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และ ค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์สำหรับ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1

การพัฒนาครูด้านการจัดการ เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI _{modified}
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
1. การกำหนดจุดมุ่งหมาย การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์	3.21	1.29	มาก	4.70	0.29	มากที่สุด	0.253
2. การกำหนดเนื้อหาเชิง สร้างสรรค์	3.19	1.44	มาก	4.70	2.29	มากที่สุด	0.256
3. การศึกษาความพร้อมของ ผู้เรียน	3.31	1.35	มาก	4.72	2.27	มากที่สุด	0.227
4. การกำหนดวิธีจัดการ เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์	3.29	1.21	มาก	4.73	2.26	มากที่สุด	0.231
5. การจัดกิจกรรมการ เรียนรู้เชิงสร้างสรรค์	3.32	1.43	มาก	4.73	2.25	มากที่สุด	0.213
6. การวัดและประเมินผล	3.26	1.39	มาก	4.72	2.28	มากที่สุด	0.232
รวม	3.26	1.35	มาก	4.72	2.28	มากที่สุด	0.235

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัจจุบันของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.26$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ คือ

($\bar{X} = 3.32$) รองลงมาคือ การศึกษาความพร้อมของผู้เรียน ($\bar{X} = 3.31$) การกำหนดวิธีจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 3.29$) การวัดและการประเมินผล ($\bar{X} = 3.26$) และการกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 3.21$) ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การกำหนดเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 3.19$) ในส่วนสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดสูงสุด คือ การจัดการกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และการกำหนดวิธีจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ คือ ($\bar{X} = 4.73$) รองลงมา คือ การศึกษาความพร้อมของผู้เรียน และ การวัดและการประเมินผล ($\bar{X} = 4.72$) ส่วนด้านด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และการกำหนดเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์ ($\bar{X} = 4.70$) ส่วนลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ เรียงลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การกำหนดเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.256$) การกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.253$) การวัดและการประเมินผล ($PNI_{\text{modified}} = 0.232$) การกำหนดวิธีจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.231$) การศึกษาความพร้อมของผู้เรียน ($PNI_{\text{modified}} = 0.227$) และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ($PNI_{\text{modified}} = 0.213$) ตามลำดับ

2. ผลการพัฒนาโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์
สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าดัชนีความต้องการจำเป็นของการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1 โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 5 ท่าน

รายการประเมิน	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. หลักการ	4.60	0.55	มากที่สุด	4.40	0.55	
2. วัตถุประสงค์	4.80	0.45	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
3. เนื้อหาและกิจกรรม						
3.1 Module 1 การกำหนดจุดมุ่งหมายการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์	4.40	0.55	มากที่สุด	4.20	0.45	มาก
3.2 Module 2 การกำหนดเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์	4.40	0.55	มากที่สุด	4.20	0.45	มาก
3.3 Module 3 การศึกษาความพร้อมผู้เรียน	4.60	0.55	มากที่สุด		0.55	มาก
3.4 Module 4 การกำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์	4.40	0.55	มาก		0.45	มาก
3.5 Module 5 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์	4.80	0.45	มากที่สุด		0.55	มาก
3.6 Module 6 การวัดและประเมินผล	4.60	0.55	มากที่สุด		0.55	มากที่สุด
4. วิธีการพัฒนา						
4.1 การอบรมเชิงปฏิบัติการ	4.80	0.45	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
4.2 การศึกษาดูงาน	4.80	0.45	มากที่สุด	4.40	0.55	มาก
4.3 การปฏิบัติงานจริง	5.00	0.00	มากที่สุด	4.60	0.55	มากที่สุด
5. การประเมินผลโปรแกรม						

5.1 การประเมินความเข้าใจ ก่อน -หลัง การพัฒนา	5.00	0.00	มาก ที่สุด	5.00	0.00	มาก ที่สุด
5.2 การประเมินความสามารถใน การจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์	5.00	0.00	มาก ที่สุด	5.00	0.00	มาก ที่สุด
5.3 การประเมินความพึงพอใจของ ผู้ได้รับการพัฒนาตามโปรแกรม	5.00	0.00	มาก ที่สุด	5.00	0.00	มาก ที่สุด
รวม	4.73	0.36	มาก ที่สุด	4.57	0.37	มาก ที่สุด

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของโปรแกรม
การพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่
พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1 พบว่า ความเหมาะสมของโปรแกรมการพัฒนาครู
ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.73$) ส่วนความเป็นไป
ไปได้ของโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ พบว่า โดยรวมอยู่ใน
ระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$)

อภิปรายผล

จากการศึกษาโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ สำหรับ
สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1 ผู้วิจัยนำมา
อภิปรายผลได้ดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ย
อยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การกำหนดเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์ โดยตัวชี้วัดที่มี
ค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ประสานผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาแก่ครูเกี่ยวกับการกำหนดเนื้อหาที่พัฒนา
การจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของครู อาจเป็นเพราะว่า การกำหนดเนื้อหาในสถานศึกษาใน
ปัจจุบันเป็นกำหนดเนื้อหาของการเรียนรู้ โดยที่ครูยึดมาจากหลักสูตรแกนกลาง ไม่ได้มี
ผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษา อาจไม่มีความเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาและชุมชน
สอดคล้องกับ พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์ (2551) ที่กล่าวไว้ว่า ครูร่วมกันออกแบบเนื้อหาหรือหลักสูตร
สถานศึกษา ให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลาง ครูมีความสามารถในการกำหนดสาระสำคัญ

ในเรื่องที่สอน โดยการระบุปัญหา จำแนกแยกแยะข้อมูล เปรียบเทียบข้อมูล เพื่อจัดกลุ่มอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2553) ครูสามารถออกแบบหน่วยการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล และ ครูกำหนดสาระสำคัญในเรื่องที่สอนที่สามารถนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ ตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดของหลักสูตร สอดคล้องกับ ปฐมาภรณ์ ปะการะโพธิ์ (2564) วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1 พบว่า อาจเป็นเพราะว่าครูยังไม่ได้รับการสร้างความเข้าใจ และการเตรียมความพร้อมอย่างเพียงพอในการนำหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้น พื้นฐาน พ.ศ. 2551 ไปใช้ รวมถึงยังไม่เข้าใจเรื่อง การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง ส่งผลให้ครูยังไม่เข้าใจบริบทของมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดอย่างถ่องแท้ เพราะ การเรียนรู้ที่ระบุในมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดเน้นการปฏิบัติ แต่ครูส่วนใหญ่ยังยึดอยู่กับ ความเข้าใจในการสอนแบบเดิม คือ การสอนเน้นการท่องจำทั้งที่กำลังใช้หลักสูตรอิงมาตรฐาน ที่ต้องสอนแบบเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ สอดคล้องกับ สุพัตตา พลพันธ์ (2563) วิจัยเรื่อง โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน สำหรับ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 พบว่า สภาพ ปัจจุบันของการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา มีระดับการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ วรนิษฐา เลขนอก (2562) วิจัย เรื่องโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 6 พบว่า สภาพปัจจุบันการพัฒนาครูด้านการจัดการ เรียนรู้สำหรับสถานศึกษา มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. สภาพที่พึงการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ โดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านที่มีค่า เฉลี่ยสูงสุด คือ การกำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิง สร้างสรรค์ โดยตัวชี้วัดที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูสามารถเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแต่ละคนได้นำเสนอ การคิดของตนเองและแลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่มเปรียบเทียบความเหมือนหรือแตกต่างกับ ของตน อาจเป็นเพราะว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้หรือการจัด การเรียนการสอนในปัจจุบัน ระบบการศึกษากลับยังคงเหมือนเดิม จึงมีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องปรับเปลี่ยนระบบ การศึกษาเพื่อให้ทันกับความท้าทายของโลกยุคใหม่ เพื่อให้ระบบการศึกษามีความแข็งแกร่ง

เพียงพอและสามารถเตรียมความพร้อมของนักเรียน ให้มีชีวิตอยู่เรียนรู้ และทำงานในโลกยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ครูจำเป็นต้องได้รับการเปลี่ยนแปลงเป็นวัฒนธรรมของการให้เด็กใช้กระบวนการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างผลการเรียนรู้ด้วยตนเอง โดยมีครูเป็นผู้อำนวยการความสวดกระบวนการเรียนรู้ที่เป็นหลัก คือ คือ กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ และกระบวนการกลุ่ม สอดคล้องกับ พิมพันธ์ เดชะคุปต์ (2558) ให้เด็กไทยได้ผลการเรียนรู้ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดของหลักสูตรในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้จำเป็นต้องเป็นการจัดการเรียนรู้เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นการจัดการเรียนรู้โดยให้ผู้เรียนใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยการเน้นสาระการเรียนรู้แกนกลางเป็นหลัก และต้องจัดตามตัวชี้วัดของหลักสูตรด้วย กระบวนการดังกล่าวสามารถน้อมนำสร้างเด็กไทยให้เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม เป็นผู้มีทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและเป็นผู้เรียนรู้ เป็นผู้นำ ตลอดจน เป็นนักสร้างนวัตกรรมที่จะนำไปสู่การเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิตแบบยั่งยืน สอดคล้องกับ ทิศนา ขัมมณี (2555) ที่ว่า การจัดการเรียนรู้ ครูเลือกใช้วิธีการสอนหรือใช้เทคนิคการสอนมาช่วยในการจัดการเรียนรู้ให้เกิดประสิทธิภาพเหมาะสมกับผู้เรียน ครูเลือกใช้วิธีการสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหา เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน และครูเน้นให้ผู้เรียนมีบทบาทรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ของตน ผู้เรียนเป็นผู้เรียนรู้ บทบาทของครูคือผู้สนับสนุน สอดคล้องกับ อรุณทัย ระหา (2560) วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้หมองเป็นฐาน (BBL) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้หมองเป็นฐาน (BBL) โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา พลจันทร์ (2563) โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีระดับการปฏิบัติโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1 ด้านที่มีค่าความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การกำหนดเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์ โดยตัวชี้วัดที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ จัดประชุมเชิงปฏิบัติการให้ครูมีความรู้ความสามารถในการกำหนดเนื้อหาที่สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ อาจเป็นเพราะว่า ครูในสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับการอบรมหรือประชุมเชิงปฏิบัติการอย่างทั่วถึงและยังขาดความเข้าใจในการกำหนดเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์ ที่นำไปสู่การจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ กระทรวงศึกษาธิการ (2551)

การจัดการศึกษามีความสำคัญและจำเป็นเพราะต้องการคนที่ได้รับการฝึกฝนเฉพาะด้านที่มีความรู้ ความเข้าใจ ความชำนาญมาดูแลรับผิดชอบไม่ว่าจะเป็นการรับผิดชอบด้านการสอน การบริหาร หรือการสนับสนุน การพัฒนาครูให้มีคุณภาพต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยแต่ละประเทศได้ส่งเสริมนโยบายในการปฏิบัติงานของครูเพื่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา มีแนวทาง คือ การเน้นความพร้อมทางการศึกษา ส่งเสริมและการประเมินครูใหม่ รักษาความรู้ และการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลต่อการเตรียมความพร้อมในคุณภาพครูและในการเปลี่ยนแปลงและแก้ปัญหาได้ในเวลาเดียวกัน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยได้องค์ความรู้ที่ได้รับ คือ โปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1 ได้แก่ 1) หลักการ ประกอบด้วย เหตุผลและความจำเป็นในการสร้างโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1 2) วัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาความรู้ และความสามารถด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1 และ 3) เนื้อหาของโปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1 ที่ประกอบด้วย 6 Module คือ Module 1 จุดมุ่งหมายการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์, Module 2 การกำหนดเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์, Module 3 การศึกษาความพร้อมผู้เรียน, Module 4 การกำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์, Module 5 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และ Module 6 การวัดและการประเมินผล

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรพัฒนาและปรับปรุงนโยบายการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ครูเข้ารับการพัฒนากำหนดเนื้อหาการเรียนรู้ โดยเฉพาะการประสานผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาแก่ครูเกี่ยวกับการกำหนดเนื้อหา โดยออกแบบหน่วยการเรียนรู้และจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ตอบสนองความแตกต่างระหว่างบุคคล เพื่อนำผู้เรียนไปสู่เป้าหมายการเรียนรู้ตามมาตรฐานการเรียนรู้ และตัวชี้วัดของหลักสูตร และผู้บริหารควรมีการนิเทศ ติดตามการปฏิบัติงานของครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบข้อบกพร่องและแนวทางการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

2. ควรมีนโยบายให้บุคลากรมีการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ และสร้างสรรค์นวัตกรรมการศึกษาใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์กับตัวของผู้เรียนโดยตรง ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของการจัดการศึกษาในปัจจุบัน

3. ควรพัฒนาและปรับปรุงนโยบายในการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ให้ผู้เรียนกระบวนกรสำคัญในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัตินำไปสู่การออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และผู้บริหารควรมีการนิเทศติดตามการปฏิบัติงานของครูอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทราบข้อบกพร่องและแนวทางการปรับปรุงแก้ไขต่อไป

4. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีนโยบายให้ครูเข้ารับการพัฒนาด้านโปรแกรมนี้ และกำหนดเกณฑ์การผ่านการพัฒนา รวมถึงการกำหนดเป็นนโยบายให้โปรแกรมนี้เป็นเกณฑ์หนึ่งในการประเมินผลการปฏิบัติงาน และควรจัดให้มีระบบการติดตามประเมินผลการพัฒนาด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เป็นระยะและต่อเนื่อง เพื่อกระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีความความตระหนักและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

5. สถานศึกษา ควรจัดให้มีระบบการติดตามและประเมินผลด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์เป็นระยะและต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนได้เกิดความตระหนักในด้านมาตรฐานวิชาชีพและพร้อมพัฒนาตนเอง ส่งเสริมให้ครูเกิดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ นอกจากนี้ ควรเปิดโอกาสให้ครูสามารถเลือกโปรแกรมหรือหลักสูตรการอบรมพัฒนาตามความสนใจและความถนัด

6. ผู้บริหารสถานศึกษา เป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมสนับสนุนด้านการบริหารวิชาการและนวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ โดยสร้างความตระหนักและจัดโปรแกรมการพัฒนาครู ด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ เป็นหลักสูตรเพื่อเสริมทักษะให้กับครูอย่างจริงจัง และต่อเนื่อง

7. ครูผู้สอน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนรู้และสร้างเสริมความสำเร็จให้กับนักเรียน ควรได้รับการพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ โดยการสร้างความตระหนักแก่ครู ให้เห็นความสำคัญและความจำเป็นที่ต้องร่วมมือกันในการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ ที่เป็นลักษณะของการส่งผลทางตรงและทางอ้อม

2. ควรมีการวิจัยติดตามการนำโปรแกรมไปใช้ในการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ

3. ควรมีการวิจัยเชิงลึก เพื่อพัฒนาการจัดการเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์ของครู โดยเปรียบเทียบระหว่างผลการใช้นวัตกรรมจัดการเรียนรู้ที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางสถานศึกษา พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภา.
- ชูรัตน์ ถิ่นาค. (2558). การจัดการเรียนรู้ตามรูปแบบการสอนแบบซินเนคติกส์เพื่อพัฒนานาฏยประดิษฐ์เชิงสร้างสรรค์ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนาหลักสูตร*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- ทิตนา แชนมณี. (2555). *ศาสตร์การสอน: องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *วิธีการทางสถิติสำหรับการวิจัย เล่ม 1*. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสน.
- ปฐมภรณ์ ปะการะโพธิ์. (2564) การพัฒนาโปรแกรมการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์ (2551). *ทักษะ 5C เพื่อการพัฒนาหน่วยการเรียนรู้และการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ*. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- พิมพ์นธ์ เดชะคุปต์. (2558). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ 21!*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- วรนิษฐา เลขนอก. (2560). *โปรแกรมการพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้ สำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 6*. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- วิชัย วงษ์ใหญ่ และคณะ. (2563). การเรียนรู้เชิงสร้างสรรค์. เรียกใช้เมื่อ 12 กุมภาพันธ์ 2566 จาก www.curriculumandlearning.com
- วิโรจน์ สารัตนะ. (2551). *การวางแผนและการบริหารโครงการ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1. (2564) รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 1. อ่างทอง: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาการศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง เขต 2.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553) *แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ. (2545). *กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพและเทคโนโลยี : แนวทางการวัดและประเมินผลในชั้นเรียน ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พรักหวานกราฟฟิค.
- สุพัตตา พลจันทร์. (2563). โปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อรุณทัย ระหา (2560). การพัฒนาโปรแกรมพัฒนาครูด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้สมองเป็นฐาน (BBL) ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- Barratt, M.A. (2004). Positioning the Role of Collaboration Planning in Grocery Supply Chains Supply Chain Management. *An International Journal*, 14(2), 53-66.
- Darling-Hammond, L. and Lieberman. A (2014). *Teacher Education Around the World*. British Educational Research Journal, 40(4), 743-745.

Joyce, B. and M. Weil. (1966). *Models of teaching*. Boston : Allyn and Bacon.

**การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2***
**ADMINISTRATION ACCORDING TO GOOD GOVERNENCE FOR
SCHOOLS UNDER KANCHANABURI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE 2**

อภิรมย์ สินชุม¹, จินดา ศรีญาณลักษณ์², สรศักดิ์ ฉิมศรี³ และ ปรีชา วิหคโต⁴
Apirom Sinchum¹, Chinda Sriyanalugsana², Sorasak Chimsri³ and Preecha Vihokto⁴

¹⁻⁴มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

¹⁻⁴Western University, Thailand

Corresponding Author's Email: asiriporn1993@gmail.com

วันที่รับบทความ : 9 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 18 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 20 เมษายน 2568

Received 9 April 2025; Revised 18 April 2025; Accepted 20 April 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 และ 2) ศึกษาเสนอแนะแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำนวน 350 คน เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่

Citation:

* อภิรมย์ สินชุม, จินดา ศรีญาณลักษณ์, สรศักดิ์ ฉิมศรี และ ปรีชา วิหคโต. (2568). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 940-960.

Apirom Sinchum, Chinda Sriyanalugsana, Sorasak Chimsri and Preecha Vihokto. (2025).

Administration According To Good Governance For Schools Under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 2. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 940-960.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทำการทดสอบสมมติฐานโดยสถิติ F-test

ผลการศึกษา พบว่า 1) ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 2) ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 พบว่า ผลการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา พบว่า บุคลากรที่มีขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหาร, การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล, โรงเรียน

Abstract

This research article aims to 1) Study the administration according to the good governance principles of schools under the Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 2 and 2) Study the guidelines for the management according to the school's good governance principles, under the Office of Kanchanaburi Primary Educational Service Area 2, quantitative research collected data from government teachers and educational personnel affiliated with schools. There were 350 people under Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 2. The instrument used to collect data was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. The hypothesis was tested by the F-test statistic.

The results showed that 1) The results of the study of opinions towards the administration according to the good governance of schools under the

Kanchanaburi Primary Educational Service Area Office 2 found that overall and each aspect were at a high level, and 2) The results of the study, opinions on the effectiveness of the school. Under the Kanchanaburi Primary Educational Service Area 2, it was found that overall and in each aspect were at a high level. 3) The results of the study of opinions on the administration according to the principles of good governance and the effectiveness of schools under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Kanchanaburi, found that the results of the comparative study of the administration according to the principles of good governance and the effectiveness of schools under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Kanchanaburi, classified by status, position, work experience and size of the educational institution found that personnel with different sizes of educational institutions had opinions on the administration according to the principles of good governance of schools under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Kanchanaburi, overall, no different.

Keyword: Management, Governance Administration, Schools

บทนำ

ในปัจจุบันโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ยุคเทคโนโลยีที่หลากหลาย ส่งผลให้ เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศต่าง ๆ มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ดังนั้น ในเวลานี้ และอนาคตข้างหน้าประเทศต่าง ๆ กำลังให้ความสำคัญในการบริหารจัดการกับความเปลี่ยนแปลงและการสร้างระบบบริหารจัดการที่ดี เป็นแนวทางในการจัดระเบียบเพื่อให้สังคมของประเทศทั้งภาครัฐภาคธุรกิจเอกชน และภาคประชาชนของทั้งประเทศสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ซึ่งการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ได้แก่ การดำเนินกิจการที่ยึดถือความสุจริตโปร่งใส ตรวจสอบได้เป็นที่ตั้ง การปฏิบัติตามหลักธรรมาภิบาลจึงไม่ได้เป็นเพียงหลักประกันแค่การทำหน้าที่ของผู้บริหารในองค์กรภาครัฐและเอกชนมีความสุจริต โปร่งใส เชื่อถือได้เท่านั้น แต่ยังส่งผลถึงภาพลักษณ์และบรรยากาศที่เอื้อต่อการติดต่อสัมพันธ์และการสร้างสรรค์คุณภาพการบริหารงานอีกด้วย ส่งผลทำให้ส่วนราชการทุกภาค

ส่วนต้องมีการปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะการมุ่งเน้นที่ประชาชนเป็นศูนย์กลางตลอดจน ปรับระบบการทำงานเพื่อมุ่งไปสู่การเป็นองค์กรสมัยใหม่ทำงานเชิงรุก คล่องตัว รวดเร็วมากขึ้น เป็นการทำงานแบบบูรณาการที่มีขีดสมรรถนะสูงและสามารถรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้ (วีระยุทธ ชาตะกาญจน์, 2557) ดังนั้น หลักธรรมาภิบาลจำเป็นต้องนำมาใช้เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะการบริหารการศึกษาในระดับ ขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เพื่อการสร้างความเป็นธรรมของสังคมให้เกิดขึ้นภายในตัวบุคคลและสังคมตั้งแต่เริ่มต้น จึงต้องเป็นผู้นำและแบบอย่างที่ดีกับนักเรียน ครู และชุมชน โดยการแสวงหาวิธีการที่เหมาะสมมาใช้เป็นแนวทางการบริหารจัดการศึกษาให้บรรลุผลตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการบริหารจัดการสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาล อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะมีองค์กร และเครื่องมือทางการควบคุมพฤติกรรมของผู้บริหารมากมายเพียงใด แต่พฤติกรรมการทุจริตประพฤติดังกล่าวยังคงมีอยู่เป็นจำนวนมาก และเป็นอุปสรรคสำคัญในการบริหารราชการแผ่นดิน ขณะเดียวกันการเข้าถึงสิทธิและกระบวนการยุติธรรมของประชาชนกลุ่มต่าง ๆ ในสังคมไทยก็ยังไม่เท่าเทียม ทำให้การดำเนินนโยบายสาธารณะและการจัดบริการสาธารณะเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนยังขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการจึงได้ศึกษาและจัดทำเกณฑ์สำหรับ ใช้ประเมินเพื่อจัดระดับการกำกับดูแลองค์กรภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาล (พงษ์พิพัฒน์ นารินทร์รักษ์, 2563)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์กรหลักสำคัญในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีการปฏิรูปการศึกษาโดยการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษากำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ ด้านงบประมาณด้านบุคคล และด้านบริหารทั่วไป ให้โรงเรียนโดยตรงการดำเนินงานด้านวิชาการงบประมาณบริหารงานบุคคล และบริหารทั่วไป และเป้าหมายในการจัดการศึกษาคือทำให้ผู้เรียนเป็นคนดีคนเก่งและมีความสุขการบริหารจัดการของสถานศึกษาซึ่งมีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน และเป็นสถานศึกษาของรัฐจึงต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคลด้วยเหตุนี้ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นส่วนราชการที่มีอำนาจหน้าที่

ในการรับผิดชอบจัดทำนโยบายแผนพัฒนาและมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายมาตรฐานการศึกษาแผนการศึกษาแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และความต้องการของท้องถิ่น ในฐานะสำนักงานผู้แทนกระทรวงศึกษาธิการในเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 แบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขต ประกอบด้วย 6 กลุ่มงานกับ 1 หน่วย คือกลุ่มอำนวยการกลุ่มบริหารงานบุคคล กลุ่มนโยบายและแผน กลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์ และหน่วยตรวจสอบภายใน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2, 2563) โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 มีความมุ่งมั่นที่จะเป็นองค์กรผู้นำในการพัฒนาการศึกษาและการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีความมั่นคง เป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยยึดหลักธรรมาภิบาล และเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อเสริมสร้างสนับสนุนการจัดการศึกษาให้นักเรียนบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตรทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนการสอนทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ ด้านคุณลักษณะอันพึงประสงค์ควบคู่ไปกับการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรม สุขนิสัย สุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี รวมทั้ง การบริหารจัดการศึกษาของบุคลากรทุกกลุ่ม โดยมีปัจจัยสนับสนุนส่งเสริมการบริหารงานในด้านวิชาการ ด้านบุคลากร ด้านงบประมาณ และการบริหารทั่วไป การนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล สถานศึกษาต้องมีความรับผิดชอบต่อสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารงานเพื่อผู้บริหารจะได้บริหารสถานศึกษาให้มีความก้าวหน้า มีศักยภาพและมีประสิทธิภาพอย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดความเชื่อมั่นจากภายนอกและนำมาซึ่งการให้ความร่วมมือในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ว่ามีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนที่ต่างกันอย่างไร ครูผู้สอนและชุมชนให้ความสำคัญมากน้อยเพียงใด เพื่อใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และชุมชน เพื่อเป็นประโยชน์เป็นแนวทางในการส่งเสริมปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพและ

ตอบสนองต่อการพัฒนาการศึกษาในปัจจุบันและอนาคตอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

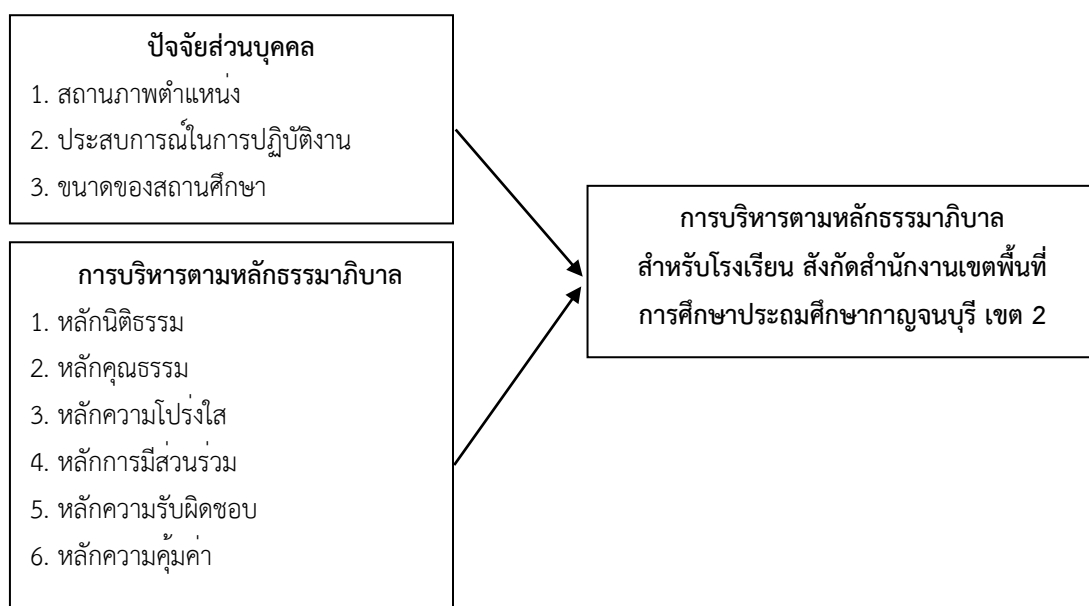
1. เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2
2. เพื่อเสนอแนะแนวทางการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารสถานศึกษา คือ กระบวนการบริหารจัดการ สถานศึกษาที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ ที่มีความร่วมมือของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยมีการวางแผน การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุม และการจัดการ เพื่อให้ ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของ การศึกษา (สัมมนา รณิธย์, 2556) นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2555) ได้ให้ความหมายว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การปกครองการบริหารจัดการ การควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปในครรลองธรรม ซึ่งสามารถนำไปใช้ได้ทั้งภาครัฐและเอกชน หลักธรรมที่ใช้ในการบริหารงานนี้ มีความหมายอย่างกว้าง ๆ กล่าวคือ หากได้มีความหมายเพียงหลักธรรมทางศาสนาเท่านั้น แต่รวมถึง ศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม และความถูกต้องชอบธรรมทั้งปวง ซึ่งวิญญูชนพึงมี พึงประพฤติปฏิบัติ เช่น ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ การปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอก เป็นต้น นับได้ว่าเป็นวิธีการดำเนินการที่ดีในการ จัดการองค์การอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม มีการดำเนินงานด้วยความโปร่งใส รับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ มุ่งประโยชน์สุขให้เกิดกับประชาชน และการจัดสรรทรัพยากรขององค์การอย่างคุ้มค่า เป็นไปตามกฎหมาย มีการดำเนินงานที่เป็นระเบียบ มีประสิทธิภาพ เสมอภาค และเป็นธรรม ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานทำให้เกิดการตอบสนองต่อความต้องการของส่วนรวม และมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจขององค์การ วิธีการดำเนินงาน ประกอบด้วย หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิภาพ หลักการตอบสนอง หลักการรับผิดชอบต่อสังคมและสามารถตรวจสอบได้ หลักความ เปิดเผย และโปร่งใส หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วม และการมุ่งเน้นฉันทามติ หลักคุณธรรมและจริยธรรม

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2559) ได้กล่าวถึงความสำคัญของหลักธรรมาภิบาลไว้ว่า หลักธรรมาภิบาลมีบทบาทในการสนับสนุนให้การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ของประเทศเป็นไปอย่างแข็งแกร่ง เนื่องจากระบบโครงสร้างต่าง ๆ ภายในประเทศ จะสามารถ พึ่งตนเองได้มากขึ้น สร้างภูมิคุ้มกันที่ดีของประเทศตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและ การบริหารการพัฒนาประเทศให้อยู่บนหลักธรรมาภิบาลและประชาธิปไตย เพื่อนำมาซึ่งความอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกันของสังคมไทย และความยั่งยืนของการพัฒนา

จากการสังเคราะห์วรรณกรรมที่กล่าวมาข้างต้น สามารถนำมาสรุปเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัยครั้งนี้ ดังนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำนวน 2,777 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2, 2563)

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดโรงเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำนวน 350 คน ซึ่ง

ได้มาโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของการใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973 : 125) และทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified sampling) เป็นการสุ่มตัวอย่างโดยแยกประชากรออกเป็นกลุ่มประชากรย่อย ๆ ตามขนาดของโรงเรียน โดยกำหนดความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างที่ยอมให้เกิดระหว่างค่าจริงและค่าประมาณร้อยละ .05

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเพื่อใช้ในการสำรวจกลุ่มประชากรที่ลักษณะคำถามแบบปลายปิด (Closed-ended Questions) จำนวน 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า เป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ งานบริหารวิชาการ งานบริหารงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารทั่วไป จำนวน 40 ข้อ เป็นแบบมาตรวัดประมาณค่า 5 ระดับ น้อยที่สุด น้อย ปานกลาง มาก มากที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อมูลเกี่ยวกับแนวการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ซึ่งเป็นข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถาม

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือวิจัย

การสร้างเครื่องมือ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาหลักการ ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำผลการศึกษามาสร้างแบบสอบถาม โดยอิงตามกรอบแนวคิดที่วางไว้ แล้วทำการยกร่างเครื่องมือ
2. สร้างเครื่องมือในการวิจัย เสนอให้ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความตรงทางเนื้อหา (Content Validity) หรือความสอดคล้องระหว่างข้อความที่เขียนขึ้น ในแบบสอบถามกับนิยามศัพท์ที่กำหนดไว้ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC (Index of Item Objective

Congruence) โดยมีค่า IOC ตั้งแต่ .67–1.00 ซึ่งการทดสอบในการวิจัยครั้งนี้มีค่าเท่ากับ 0.870

3. นำเครื่องมือไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน แล้วนำผลการทดลองมาใช้คำนวณเพื่อหาค่าความเที่ยง (Reliability) ด้วยวิธีการหาค่า Cronbach เท่ากับ 0.957

4. นำเครื่องมือที่ทดลองใช้แล้วเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อปรับปรุงเครื่องมือให้ถูกต้อง สมบูรณ์และจัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ทำหนังสือถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบความสมบูรณ์ของคำตอบ

3. จัดหมวดหมู่ของข้อมูล เพื่อศึกษาวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลมีลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ตรวจสอบจำนวน และความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา

2. ประมวลผลข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติวิเคราะห์ด้วยคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ซึ่งทำการวิเคราะห์ ดังนี้

2.1 ตอนที่ 1 วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อบรรยายลักษณะของประชากรที่ศึกษา โดยใช้สถิติร้อยละ (Percentage) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.2 ตอนที่ 2 และตอนที่ 3 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยทำเป็นรายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้านและใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ซึ่งประยุกต์ใช้สเกลคำถาม 5 ระดับ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ในการวิเคราะห์ข้อมูล

2.3 ตอนที่ 3 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมจากแบบสอบถามโดยการบรรยายและสรุปความ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ผู้ศึกษาได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. สถิติพื้นฐาน

1.1 ค่าความถี่ และค่าร้อยละ วิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.2 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ระดับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล 6 ด้าน

1.3 ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของโรงเรียน 4 ด้าน

2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพของเครื่องมือ

การหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับโดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach)

3. สถิติเชิงอนุมาน

วิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ใช้สถิติและทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติ (F-test) การวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ผู้วิจัยขอสรุปผลเป็นรายด้านและโดยภาพรวมดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 350 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีตำแหน่งครูผู้สอน จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 42.29 มีประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปี จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 39.43 ขนาดสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 53.14

2. ผลการศึกษาค้นคว้าความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยรวม

การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ของโรงเรียน	$\bar{X}$	S.D	ระดับ ความสำคัญ	ลำดับ
หลักธรรมาภิบาล	4.16	0.59	มาก	2
หลักคุณธรรม	4.06	0.50	มาก	5
หลักความโปร่งใส	4.07	0.59	มาก	4
หลักการมีส่วนร่วม	4.17	0.78	มาก	1
หลักความรับผิดชอบ	4.03	0.74	มาก	6
หลักความคุ้มค่า	4.14	0.71	มาก	3
เฉลี่ยรวม	4.11	0.46	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่าภาพรวมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านหลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.78) ด้านหลักธรรมาภิบาล ($\bar{X} = 4.16$, S.D. = 0.59) ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.71) ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.07$, S.D. = 0.59) ด้านหลักคุณธรรม ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.50) และด้านหลักความรับผิดชอบ ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.74) ตามลำดับ

ทั้งนี้ เมื่อนำมาพิจารณาเป็นรายด้าน สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านหลักธรรมาภิบาล พบว่า ภาพรวมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ โรงเรียนยึดการปฏิบัติงานและประเมินผลตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของทางราชการในการปฏิบัติงาน รองลงมาโรงเรียนให้แนวทางในการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับของทางราชการที่ถูกต้องแก่บุคลากรในโรงเรียน, ผู้บริหารมีการมอบหมายงานของผู้บริหารสถานศึกษายึดหลักความเสมอภาค, โรงเรียนสรรหาการบรรจุแต่งตั้งบุคลากรเข้าปฏิบัติงานโดยความยุติธรรม สุจริต ถูกต้องตามขั้นตอนของกฎหมายและระเบียบข้อบังคับ และบุคลากรในโรงเรียนยอมรับและปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ตามลำดับ

2.2 ด้านหลักคุณธรรม พบว่า ภาพรวมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาวางตนต่อบุคคลทั่วไปอย่างเหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ รองลงมาผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความขยันหมั่นเพียร, ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ตามมาตรฐานที่กฎหมายกำหนด, ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติต่อบุคลากรในสถานศึกษาด้วยความเสมอภาค และเป็นธรรม และผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และไม่แสวงหาผลประโยชน์โดยมิชอบตามลำดับ

2.3 ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า ภาพรวมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.06$, S.D. = 0.59) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ โรงเรียนจัดวางระบบการตรวจสอบ ควบคุมภายในโรงเรียนที่ชัดเจนและทุกฝ่ายตรวจสอบได้, รองลงมาโรงเรียนจัดทำข้อมูลสารสนเทศเพื่อการเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์การดำเนินงานให้ชุมชนทราบ, ผู้เกี่ยวข้องับสถานศึกษาสามารถมีส่วนร่วมรับรู้การบริหารงานด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารสถานศึกษาได้, ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดเผยจำนวนงบประมาณและแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปีอย่างถูกต้องเป็นจริง และผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการการ นิเทศ ติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานตามแผนงาน โครงการกิจกรรมเพื่อลดความเสี่ยง ความผิดพลาด/ทุจริต ตามลำดับ

2.4 ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า ภาพรวมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.17$, S.D. = 0.78) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมจัดทำแผนการใช้จ่ายงบประมาณประจำปี รองลงมาผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา, ผู้บริหารสถานศึกษาได้จัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครูและองค์กรอื่นๆในชุมชน, ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำพัฒนา และเป็นคณะกรรมการจัดทำพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาได้เปิด

โอกาสให้บุคลากรและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในปัญหาสำคัญของสถานศึกษา ตามลำดับ

2.5 ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่า ภาพรวมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$, S.D. = 0.74) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนให้บุคลากรพัฒนางานให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา และเทคโนโลยีใหม่ ๆ รองลงมาผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้สถานศึกษามีนโยบาย วิสัยทัศน์และแผนงานที่ชัดเจน, ผู้บริหารสถานศึกษาทำความเข้าใจและให้ความเห็นชอบต่อวัตถุประสงค์เป้าหมายของสถานศึกษา, ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีปฏิทินปฏิบัติงานด้านต่างๆ และควบคุมให้มีการดำเนินการตามกำหนด และผู้บริหารสถานศึกษาจัดทำคำสั่ง หรือบันทึกมอบหมายงานให้แก่บุคลากรที่รับผิดชอบงานด้านต่าง ๆ ได้รับทราบ

2.6 ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า ภาพรวมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.71) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการวางแผนการใช้ทรัพยากรคือคนวัสดุ อุปกรณ์และงบประมาณอย่างประหยัด, รองลงมา ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการควบคุมการใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า, ผู้บริหารสถานศึกษาจัดให้มีการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศให้ถูกต้องครบถ้วนเป็นปัจจุบัน สะดวกต่อการใช้งานและตรงตามความต้องการ, ผู้บริหารสถานศึกษาควบคุมกำกับให้บุคลากรได้ปฏิบัติงานเต็มความรู้ เต็มความสามารถและเต็มเวลา และผู้บริหารบริหารงานต่าง ๆ ได้สัมพันธ์กับเวลาที่กำหนดตามลำดับ

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.14$, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ งานบริหารงบประมาณ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.63) รองลงมางานบริหารทั่วไป ($\bar{X} = 4.11$, S.D. = 0.61) งานบริหารงานบุคคล ($\bar{X} = 4.09$, S.D. = 0.47) และงานบริหารวิชาการ ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.70) ตามลำดับ ทั้งนี้ สรุปเป็นรายด้าน ดังนี้

3.1 ด้านงานบริหารวิชาการ พบว่า ภาพรวมประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$, S.D. = 0.70) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การวิเคราะห์หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานสาระแกนกลางของหลักสูตร ตรงกับสภาพปัญหาและความต้องการของสังคม ชุมชนและท้องถิ่น รองลงมานำหลักสูตรไปใช้กับการจัดการเรียนการสอนอย่างเหมาะสม, ส่งเสริมครูจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามสาระและหน่วยการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ, นิเทศ ติดตาม ประเมินผล ปรับปรุงการใช้หลักสูตรอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง, ส่งเสริมให้ชุมชน บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานและสถาบันอื่นเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางวิชาการอย่างสม่ำเสมอ, มีการแนะแนวการศึกษาโดยความร่วมมือของครูทุกคนในโรงเรียนและจัดทำแผนงานตามแผนติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลคุณภาพภายในเพื่อปรับปรุงพัฒนาอย่างต่อเนื่อง, ส่งเสริมสนับสนุนให้ครูใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนในการจัดกระบวนการเรียนรู้โดยครอบคลุมภูมิปัญญาท้องถิ่น, กำหนดรูปแบบและดำเนินการนิเทศ ติดตาม ประเมินผลภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ, การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการจัดการศึกษาของบุคคลครอบครัวองค์กรหน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา, พัฒนาเครื่องมือวัดและประเมินผลที่ได้มาตรฐานกำหนดระเบียบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผลของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ, พัฒนาระบบสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษาแหล่งเรียนรู้และเครือข่ายการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และพัฒนามาตรฐานการศึกษาและนวัตกรรมการบริหารให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ ตามลำดับ

3.2 ด้านงานบริหารงบประมาณ พบว่าภาพรวมประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.63) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาระบบการเงินการคลัง ได้อย่างมีประสิทธิภาพรองลงมาการใช้และการเบิกงบประมาณต่าง ๆ เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ, บริหารเงินรายได้แผ่นดินได้ถูกต้องตามระเบียบ บริหารงานการเงินเป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด, จัดทำเอกสารทางการเงินอย่างถูกต้อง โปร่งใสเป็นปัจจุบัน, และระดมทรัพยากรจากหน่วยงานภายนอกเพื่อพัฒนางานภายใน

โรงเรียน และทำการวางระบบการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน, ตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินงบประมาณอย่างถูกต้องเป็นปัจจุบัน, บริหารเงินนอกงบประมาณอย่างถูกต้องโปร่งใส และจัดทำรายละเอียดแผนงบประมาณ แผนงานโครงการของโรงเรียนอย่างชัดเจน ตามลำดับ

3.3 ด้านบริหารงานบุคคล พบว่า ภาพรวมประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$, $S.D.=0.47$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ พิจารณาความดีความชอบ มีความโปร่งใสและเที่ยงธรรม, กำกับ ติดตามการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีประสิทธิภาพ รองลงมาการกำหนดนโยบายการบริหารงานบุคคล และวางแผนกำหนดอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีความเหมาะสมกับปริมาณงานของโรงเรียน, บุคลากรมีความประพฤติปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี, กำหนดมาตรฐานคุณภาพงาน ภาระงานขั้นต่ำ และเกณฑ์การประเมินผลงานสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาตรงตามกฎหมาย ระเบียบ, การประเมินคุณภาพข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาสามารถผลการประเมินไปใช้ในการวางแผนพัฒนาในปีต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ, สรรหา บรรจุ แต่งตั้ง ย้ายและโอนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้อย่างเหมาะสม, ประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรได้ตรงตามสภาพจริง และข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ตามลำดับ

3.4 ด้านการบริหารงานทั่วไป พบว่า ภาพรวมประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$, $S.D.=0.61$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อเรียงอันดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ จัดทำสำมะโนนักเรียนได้อย่างครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน รองลงมา การเผยแพร่ข่าวสารเกี่ยวกับการศึกษาโดยการใช้สื่อ อย่างหลากหลาย, ดำเนินงานโครงการเป็นไปตามนโยบายของหน่วยงานบังคับบัญชา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง, การจัดการศึกษาได้รับสนับสนุนจากการสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก, นำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารงานธุรการมีมาตรฐาน, จัดการระบบการกระจายอำนาจในการบริหารจัดการ การศึกษามีความคล่องตัว, วางแผนการประชาสัมพันธ์งานของโรงเรียนมีความเหมาะสมกับเวลาและโอกาส, พัฒนาระบบการบริการด้านข้อมูลข่าวสารต่างๆต่อข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีประสิทธิภาพ, ควบคุม กำกับ ติดตามงานของหน่วยงานภายในโรงเรียนมีความ

รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ และจัดการระบบการบริหารงานและพัฒนาโรงเรียนจัดการสิ่งแวดล้อมและความสะอาด ทัศนคติและสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน ตามลำดับ

4. ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ดังนี้

4.1 ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา พบว่า บุคลากรที่มีขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยรวมไม่แตกต่างกัน ($\text{sig}=0.437$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า บุคลากรที่มีขนาดศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ในหลักธรรมาภิบาล ($\text{sig}=0.001$) หลักความโปร่งใส ($\text{sig}=0.011$) หลักการมีส่วนร่วม ($\text{sig}=0.007$) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4.2 ผลการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา พบว่า ขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานทั่วไปแตกต่างกัน ($\text{sig}=0.013$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงทำการทดสอบความแตกต่างของประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในด้านการบริหารงานทั่วไป มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ ขนาดของสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ในด้านการบริหารงานทั่วไป มากกว่าขนาดสถานศึกษาขนาดกลาง

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ผู้วิจัยการนำเสนอสรุปผลการวิจัยเป็นภาพรวมดังนี้

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมจัดทำแผนการ ใช้จ่ายงบประมาณประจำปี เปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครูและองค์กรอื่น ๆ ในชุมชน เปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการจัดทำพัฒนาและเป็นคณะกรรมการจัดทำพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นให้การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับนิยาม รัชตะวัฒน์วินัย (2561) วิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์ พบว่า 1) สภาพการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กจังหวัดนครสวรรค์โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาได้ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาระบบการเงินการคลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้และการเบิกงบประมาณต่าง ๆ เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ มีการบริหารงานการเงินเป็นไปตามขั้นตอนและวิธีการที่กระทรวงการคลังกำหนด บริหารเงินรายได้แผ่นดินได้ถูกต้องตามระเบียบ มีการจัดทำเอกสารทางการเงินอย่างถูกต้อง โปร่งใสเป็นปัจจุบัน มีการระดมทรัพยากรจากหน่วยงานภายนอกเพื่อพัฒนางานภายในโรงเรียน และทำการวางระบบการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพร่วมกับหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชน และตรวจสอบติดตาม ประเมินผลและรายงานผลการใช้เงินงบประมาณอย่างถูกต้องเป็นปัจจุบัน การบริหารเงินนอกงบประมาณอย่างถูกต้องโปร่งใสและจัดทำรายละเอียดแผนงบประมาณ แผนงาน โครงการของโรงเรียนอย่างชัดเจน เป็นผลให้มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ขจร

ศักดิ์ ว่องไว (2562) วิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวงพิสัย พบว่า 1) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพวงพิสัย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ดังนี้

3.1 ผลการศึกษาความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา พบว่า บุคลากรที่มีขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า บุคลากรที่มีขนาดศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ในหลักธรรมาภิบาล หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับ อรรถพร สุนทรพงศ์ (2558) วิจัยเรื่อง การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 27 พบว่า 1) บุคลากรทางการศึกษาที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกันเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยบุคลากรทางการศึกษาตำแหน่งผู้บริหารเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้หลักธรรมาภิบาลดังกล่าวมากกว่าบุคลากรทางการศึกษาตำแหน่งครู 2) บุคลากรทางการศึกษาที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกันเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3.2 ผลการศึกษาเปรียบเทียบประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา พบว่า ขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานทั่วไปแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 จึงทำการทดสอบความแตกต่าง

ของประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในด้านการบริหารงานทั่วไปมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ ขนาดของสถานศึกษาขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ในด้านการบริหารงานทั่วไป มากกว่าขนาดสถานศึกษาขนาดกลาง สอดคล้องกับทวิวัฒน์ อินทรประเสริฐ (2559) วิจัยเรื่อง การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 พบว่า ด้านหลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมจัดทำแผนการ ใช้จ่ายงบประมาณประจำปี เปิดโอกาสให้บุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการวางแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา มีการจัดประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะครูและองค์กรอื่น ๆ ในชุมชน ซึ่งการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียน คือ กติกา กรอบ ทิศทาง กฎเกณฑ์ซึ่งอยู่บนพื้นฐานของความเสมอภาคและเป็นธรรมเป็นที่ยอมรับของบุคคลต่าง ๆ ยึดมั่นในคุณงามความดี ความถูกต้องตามครรลองครองธรรม สามารถตรวจสอบการทำงานต่าง ๆ ได้ เปิดให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการออกความเห็นต่าง ๆ การพัฒนาและการอยู่ร่วมกันอย่างสงบ มีการส่งเสริมให้เกิดการรวมตัวของประชาชนในการเข้าถึงข้อมูล ตัดสินใจสุจริตโปร่งใส ไม่คดโกง สามารถตรวจสอบการกระทำได้ทำให้ผลของงานเกิดประสิทธิภาพต่อส่วนร่วม ส่งผลให้ทุกภาคส่วนเกิดความร่วมมือและ ได้รับความเสมอภาคจากทุกภาคส่วน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านงานบริหารวิชาการ สถานศึกษาควรมีการส่งเสริมให้ครูศึกษา วิเคราะห์ วิจัย และพัฒนามาตรฐานการศึกษาและนวัตกรรมการบริหารให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้

2. ด้านงานบริหารงบประมาณ สถานศึกษาควรมีการบริหารเงินนอกงบประมาณอย่างถูกต้องโปร่งใสและควรจัดทำรายละเอียดแผนงบประมาณ แผนงานโครงการของโรงเรียนอย่างชัดเจน

3. ด้านบริหารงานบุคคล สถานศึกษาควรมีการประเมินการปฏิบัติงานของบุคลากรตรงตามสภาพจริงและผู้บริหารควรสร้างแรงจูงใจให้กับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความก้าวหน้าในวิชาชีพ

4. ด้านการบริหารงานทั่วไป สถานศึกษาควรมีจัดการระบบการบริหารงานและพัฒนาโรงเรียนจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก ครุภัณฑ์และสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารด้านอื่นๆ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานในโรงเรียนหรือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาใกล้เคียง

2. ควรศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานในโรงเรียน ในสังกัดอื่น ๆ เช่น โรงเรียนพระปริยัติธรรม โรงเรียนเอกชน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- ขจรศักดิ์ ว่องไว. (2562). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- ทวิวัฒน์ อินทรประเสริฐ. (2559). การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ทิวากร แก้วมณี. (2559). *ธรรมาภิบาล*. กรุงเทพฯ: ศยาม
- นิยม รัชตะวัฒน์วินัย. (2561). แนวทางการบริหารงานวิชาการตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก จังหวัดนครสวรรค์. ใน *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาสน์.

- พงษ์พิพัฒน์ นารินทร์รักษ์ .(2563). ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- วีระยุทธ ขาตะกาญจน์. (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารแบบสมดุลสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. ใน *รายงานการวิจัย*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.
- สัมมนา รณนิตย์. (2556). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา*. กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2. (2563). *บริบทสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2*. เรียกใช้เมื่อ 30 เมษายน 2564 จาก <http://www.kanchanaburi2.go.th/home/>.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2555). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2555). *หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (Good governance)*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์คณะรัฐมนตรี.
- อรรถพร สุนทรพงศ์ .(2558). การใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. *วารสารบัณฑิตศึกษา*, 13(3).
- Bass, B.M. (2020). *Leadership and performance beyond expectations*. New York: The Free Press.
- Likert, Rensis. (2018). *The Method of Constructing and Attitude Scale*, In *Reading in Fishbein, M (Ed.), Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.
- Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis*. 3rd Edition. Harper and Row: New York.

การดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมในความผิด
เกี่ยวกับการก่อกมลพิษสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย: กรณีลักลอบนำเข้า
ส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์อันเป็นของเสียอันตรายโดยผิดกฎหมาย*

CRIMINAL PROSECUTION OF INDUSTRIAL FACTORY OPERATORS
FOR ENVIRONMENTAL POLLUTION OFFENSES IN THAILAND : THE
CASE OF ILLEGAL IMPORT AND EXPORT OF HAZARDOUS
ELECTRONIC WASTE

เจลิยว นครจันทร

Chaliew Nakornjuntra

มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น

Western University, Thailand

Corresponding Author's Email: Chaliao1419@gmail.com

วันที่รับบทความ : 26 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 30 มีนาคม 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 1 เมษายน 2568

Received 26 March 2025; Revised 30 March 2025; Accepted 1 April 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสถานการณ์และปัญหา การลักลอบนำเข้า และส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย 2. วิเคราะห์ปัญหาของการดำเนินคดีอาญาในการควบคุมการกระทำผิดเกี่ยวกับการลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ และ 3. เสนอแนวทางและมาตรการในการพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินคดีอาญาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในการควบคุมปัญหาการลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะ

Citation:

* เจลิยว นครจันทร. (2568). การดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมในความผิดเกี่ยวกับการก่อกมลพิษสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย: กรณีลักลอบนำเข้า ส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์อันเป็นของเสียอันตรายโดยผิดกฎหมาย.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 961-979.

Chaliew Nakornjuntra. (2025). Criminal Prosecution Of Industrial Factory Operators For Environmental Pollution Offenses In Thailand : The Case Of Illegal Import And Export Of Hazardous Electronic Waste.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 961-979.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

อิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย การศึกษานี้ใช้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเก็บข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญจำนวน 9 คน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายจากกรมควบคุมมลพิษ เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบในการควบคุมการนำเข้าและจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์จากกรมโรงงานอุตสาหกรรม และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมขยะอิเล็กทรอนิกส์ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และการวิเคราะห์แบบอุปนัยเพื่อสรุปประเด็นสำคัญจากข้อมูลที่ได้

ผลการวิจัยพบว่า

1. สถานการณ์การลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญ เนื่องจากประเทศไทยเป็นทั้งแหล่งรับและจุดผ่านของขยะอิเล็กทรอนิกส์จากต่างประเทศ การขาดการควบคุมที่เข้มงวดและการบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้มีการลักลอบนำเข้าขยะที่ไม่ผ่านการตรวจสอบ ซึ่งส่วนใหญ่มีสารพิษที่เป็นอันตรายที่สร้างผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างรุนแรง และยังส่งผลเสียต่อสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ใกล้สถานที่กำจัดขยะ เกิดปัญหาทางสุขภาพ

2. การบังคับใช้กฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยยังคงมีข้อจำกัดสำคัญ เนื่องจากขาดทรัพยากรในการตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้ผู้ประกอบการบางรายยังสามารถละเมิดกฎหมายได้โดยไม่ต้องรับผลกระทบทางกฎหมายที่มีความรุนแรง นอกจากนี้การขาดความรับผิดชอบของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ยังเป็นปัญหาหลักที่ทำให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน แม้จะมีกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องอยู่แล้วก็ตาม

3. ควรมีการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย โดยการเสริมสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด และการเพิ่มความรับผิดชอบของผู้ประกอบการสามารถช่วยลดปัญหาดังกล่าวได้ รวมทั้งการให้ความรู้แก่ผู้ประกอบการ เพื่อลดปัญหาการลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การดำเนินคดีอาญา, ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม, การก่อกมลพิษสิ่งแวดล้อม, ขยะอิเล็กทรอนิกส์

Abstract

This research article aims to: 1) study the situation and issues related to the illegal import and export of electronic waste in Thailand, 2) analyze the challenges in criminal prosecution for controlling offenses related to the illegal import and export of electronic waste, and 3) propose approaches and measures to improve the efficiency of law enforcement and criminal prosecution in controlling the illegal import and export of electronic waste in Thailand. This study employs qualitative research, collecting data through in-depth interviews with nine key informants, including legal experts from the Pollution Control Department, officials from government agencies responsible for controlling the import and management of electronic waste from the Department of Industrial Works, and entrepreneurs involved in the electronic waste industry. Data were analyzed using content analysis and inductive analysis to extract key findings from the information gathered.

The research results show that:

1. The situation regarding the illegal import and export of electronic waste in Thailand remains a significant issue, as Thailand serves both as a destination and a transit point for electronic waste from other countries. The lack of strict control and efficient law enforcement has led to unchecked illegal imports, most of which contain hazardous toxic substances that severely impact the environment and pose health risks to the public, especially those living near waste disposal sites.

2. The enforcement of criminal laws related to the illegal import and export of electronic waste in Thailand faces significant limitations due to a lack of resources for effective monitoring and law enforcement, allowing some operators to violate the law without facing serious legal consequences. Additionally, the lack of accountability among industrial operators in managing

electronic waste remains a key problem, leading to environmental and public health impacts, despite the presence of relevant laws and regulations.

3. Enhancing the effectiveness of law enforcement through international cooperation, strict law enforcement, and increasing the responsibility of operators could help mitigate these issues. Providing education to operators on how to manage electronic waste more responsibly could further reduce illegal import and export activities and promote more sustainable and efficient practices in Thailand.

Keywords: Criminal Prosecution, Industrial Factory Operators, Environmental Pollution, Electronic Waste

บทนำ

ในปัจจุบันการลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยเป็นปัญหาที่กำลังได้รับความสนใจจากสังคมและภาครัฐ เนื่องจากขยะอิเล็กทรอนิกส์มีอันตรายที่สามารถส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนได้อย่างมากมาย (นภัสสร เปียจันทร์ และ สุมนทิพย์ จิตสว่าง, 2566) ขยะอิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้มักประกอบด้วยสารเคมีอันตราย เช่น ตะกั่วปรอท และสารโลหะหนักอื่น ๆ ซึ่งหากไม่ได้รับการจัดการที่เหมาะสมจะทำให้เกิดการปนเปื้อนของดิน น้ำ และอากาศ ส่งผลต่อสุขภาพของประชาชนโดยตรง และยังสร้างปัญหาสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

สถานการณ์การลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการส่งออกขยะเหล่านี้ไปยังประเทศที่มีการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ไม่เหมาะสมหรือไม่มีความรู้ที่เคร่งครัด ทำให้เกิดการสะสมของขยะที่มีสารพิษจำนวนมากที่ส่งผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ การลักลอบนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์จากต่างประเทศยังคงดำเนินอยู่โดยไม่คำนึงถึงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นจากการจัดการที่ไม่ถูกต้อง (ณิชา บุรณสิงห์, 2559)

เพื่อจัดการกับปัญหาดังกล่าวประเทศไทยจำเป็นต้องมีการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดในการควบคุมและป้องกันการลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ ในขณะที่กฎหมายที่บังคับใช้อยู่มุ่งไปในความรับผิดชอบทางแพ่ง ซึ่งผู้กระทำอาจไม่เกรงกลัวในการกระทำความผิด

การพิจารณาทางเลือกอื่นโดยเฉพาะการใช้มาตรการทางกฎหมายในการดำเนินคดีอาญากับผู้ประกอบการที่ฝ่าฝืนนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์จึงมีความสำคัญ โดยอาศัยกฎหมายและกฎระเบียบเกี่ยวกับการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งจะทำให้เกิดการยับยั้งการกระทำผิดและการรักษาความสมดุลของสิ่งแวดล้อม(วรสิทธิ์ สมทรง, มาลี สุระเชษฐ และ วราภรณ์ วนาพิทักษ์, 2563)

การใช้มาตรการดำเนินคดีอาญามีความสำคัญในการควบคุมและลดปัญหาขยะอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะการใช้มาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องปรามไม่ให้ผู้ประกอบการและบุคคลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์สามารถกระทำผิดได้ โดยผ่านการดำเนินคดีที่รุนแรงและมีผลกระทบทั้งด้านการเงินและการดำเนินธุรกิจ ซึ่งจะช่วยให้ปัญหาขยะอิเล็กทรอนิกส์ลดลงและทำให้เกิดความยั่งยืนในระบบการจัดการขยะในประเทศไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์และแนวทางการลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย รวมถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่เหมาะสมต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน
2. เพื่อวิเคราะห์การดำเนินคดีอาญาในการควบคุมการกระทำผิดเกี่ยวกับการลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ และผลกระทบของการบังคับใช้กฎหมายในการลดปัญหาขยะอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย
3. เพื่อเสนอแนวทางและมาตรการในการพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินคดีอาญาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นในการควบคุมปัญหาการลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย

สมมติฐานการวิจัย

- 1.การลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยมีความสัมพันธ์โดยตรงกับการขาดการควบคุมและการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวด ซึ่งส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในระยะยาว

2. การดำเนินคดีอาญาต่อผู้ประกอบการที่กระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบนำเข้า และส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์สามารถลดปัญหาขยะอิเล็กทรอนิกส์และส่งเสริมให้เกิดการจัดการขยะที่ถูกต้องตามกฎหมายมากขึ้นในประเทศไทย

3. การพัฒนามาตรการทางกฎหมายที่มีประสิทธิภาพในการดำเนินคดีอาญาและการควบคุมการลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์จะช่วยลดจำนวนการกระทำผิดและลดผลกระทบที่เกิดจากการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่เหมาะสมในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

1. คำนิยามและองค์ประกอบของคดีสิ่งแวดล้อมในบริบทของกฎหมายอาญา คดีสิ่งแวดล้อมในบริบทของกฎหมายอาญาหมายถึงการกระทำที่ละเมิดกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะการก่อมลพิษหรือการทำลายทรัพยากรธรรมชาติซึ่งการกระทำเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นการฝ่าฝืนกฎหมาย แต่ยังส่งผลกระทบต่อสุขภาพและความเป็นอยู่ของประชาชนในระดับกว้าง คดีสิ่งแวดล้อมจึงประกอบด้วยองค์ประกอบหลักคือการกระทำที่ก่อให้เกิดความเสี่ยงหรือการทำลายสิ่งแวดล้อม การละเมิดกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ ซึ่งจะต้องได้รับการพิจารณาและดำเนินการตามกฎหมายอาญาเพื่อการลงโทษและป้องกันการกระทำผิดในอนาคต (คณะกรรมการด้านวิชาการเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม ศาลปกครอง, 2557)

บทบาทของการดำเนินคดีอาญาในการควบคุมการกระทำผิดที่ก่อให้เกิดมลพิษสิ่งแวดล้อม การดำเนินคดีอาญาในการควบคุมการกระทำผิดที่เกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อมมีบทบาทสำคัญในการสร้างการยับยั้งการกระทำที่ละเมิดกฎหมาย ซึ่งคดีสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือในการบังคับใช้กฎหมายอย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ การลงโทษที่หนักหน่วง เช่น การจำคุก หรือการปรับเป็นการเตือนให้ผู้ประกอบการและบุคคลที่เกี่ยวข้องตระหนักถึงความเสี่ยงที่เกิดจากการกระทำผิด และเป็นการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติตามกฎหมาย การดำเนินคดีอาญาจึงมีส่วนในการส่งเสริมความโปร่งใสและการรับผิดชอบต่อสังคมในการควบคุมมลพิษ ซึ่งสามารถลดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมในระยะยาวได้ (น้ำแท้ มีบุญสร้าง, 2547)

ความรับผิดชอบของผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมในการกระทำความผิด ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมมีความรับผิดชอบตามกฎหมายในการป้องกันและจัดการกับมลพิษที่เกิดขึ้นจากกระบวนการผลิต การละเลยไม่ดำเนินการตามมาตรการควบคุมมลพิษที่กำหนดในกฎหมายจะทำให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบตามกฎหมายอาญา การกระทำความผิดในลักษณะนี้จะรวมถึงการปล่อยสารพิษ การทิ้งขยะอันตราย และการไม่ดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดในการจัดการมลพิษ การลงโทษสำหรับการกระทำผิดในลักษณะนี้จะเป็นการเน้นให้ผู้ประกอบการรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะมีผลในการป้องกันการกระทำผิดซ้ำในอนาคต การบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดจะช่วยให้การจัดการขยะและมลพิษในโรงงานอุตสาหกรรมมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2560)

2. พระราชบัญญัติการจัดการสิ่งแวดล้อมและกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการก่อมลพิษ พระราชบัญญัติการจัดการสิ่งแวดล้อมของประเทศไทยเป็นกฎหมายหลักที่ควบคุมการจัดการสิ่งแวดล้อม และการป้องกันการทำลายสิ่งแวดล้อมโดยเฉพาะการก่อมลพิษจากอุตสาหกรรมต่าง ๆ รวมถึงการกำหนดมาตรการป้องกันและควบคุมการปล่อยของเสียอันตรายจากโรงงานอุตสาหกรรมและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการจัดการขยะ การละเมิดกฎหมายนี้จะส่งผลให้มีการดำเนินคดีตามกฎหมายอาญา เช่นการปรับหรือจำคุก เพื่อให้เกิดความรับผิดชอบและมีการป้องกันมลพิษจากกิจกรรมทางอุตสาหกรรม นอกจากนี้ยังมีการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ที่จะละเมิดข้อบังคับเกี่ยวกับการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่อาจก่อให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน

ข้อกำหนดและกฎหมายระหว่างประเทศ เช่นอนุสัญญาบาเซล (Basel Convention) เกี่ยวกับการควบคุมการนำเข้าของเสียอันตราย อนุสัญญาบาเซลเป็นกรอบกฎหมายระหว่างประเทศที่มีวัตถุประสงค์ในการควบคุมการเคลื่อนย้ายขยะอันตรายข้ามพรมแดน ซึ่งประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญานี้ โดยมีวัตถุประสงค์หลักในการป้องกันไม่ให้ขยะอันตรายถูกนำเข้าสู่ประเทศที่ไม่มีความสามารถในการจัดการและบำบัดขยะอย่างเหมาะสม สำหรับขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นของเสียอันตราย อนุสัญญาบาเซลได้กำหนดข้อบังคับที่เข้มงวดเกี่ยวกับการนำเข้าหรือส่งออกขยะดังกล่าว ข้อกำหนดดังกล่าวได้กำหนดให้มีการแจ้งล่วงหน้าและการ

ได้รับอนุมัติจากรัฐบาลของประเทศปลายทางก่อนที่จะทำการขนส่งขยะอันตรายเพื่อให้สามารถตรวจสอบการจัดการขยะที่เป็นไปตามมาตรฐานที่ปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ (กรมควบคุมมลพิษ, 2549)

การบังคับใช้กฎหมายปัจจุบันและปัญหาที่พบในประเทศไทย การบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้า ส่งออก และจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยยังคงพบปัญหาในการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการตรวจสอบและการติดตามการขนส่งขยะอิเล็กทรอนิกส์ ข้อจำกัดทางด้านทรัพยากรของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมควบคุมมลพิษ และปัญหาความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐ รวมถึงการขาดการตรวจสอบที่เข้มงวด ทำให้การลักลอบนำเข้าส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ยังมีปัญหาด้านการบังคับใช้กฎหมายที่ยังไม่ชัดเจนในบางกรณี และความสามารถในการดำเนินคดีทางอาญาที่ไม่เพียงพอในการลงโทษผู้กระทำผิด ซึ่งส่งผลให้ปัญหาขยะอิเล็กทรอนิกส์ยังคงเป็นปัญหาสำคัญที่ต้องการการพัฒนามาตรการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (สง่า ทับทิมหิน, ปวีณา ลิ้มปิติปรากการ, จูติรัช งานฉมัง, ลักษณะีย บุษยขาว และ กิตติ เหลาสุภาพ, 2564)

3. กรณีศึกษาของการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับขยะอิเล็กทรอนิกส์ ในประเทศไทยการดำเนินคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับขยะอิเล็กทรอนิกส์ (e-waste) ยังพบว่ามีปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะในกรณีการลักลอบนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นของเสียอันตราย ซึ่งขัดกับกฎหมายการจัดการสิ่งแวดล้อมและกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการก่อมลพิษ ตัวอย่างหนึ่งคือคดีที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์จากต่างประเทศโดยไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งส่งผลให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะเมื่อมีการจัดการขยะในลักษณะที่ไม่เหมาะสมและไม่เป็นไปตามมาตรฐานของกฎหมาย เช่น การเผาขยะอิเล็กทรอนิกส์โดยไม่ได้รับการควบคุม สิ่งนี้ส่งผลให้มีการดำเนินคดีอาญาตามกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติการจัดการสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการปรับและจำคุกเพื่อเป็นการลงโทษผู้กระทำผิด แต่ก็ยังพบว่ากระบวนการดำเนินคดีไม่ค่อยมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร การเปรียบเทียบการดำเนินคดีอาญากับกรณีศึกษาจากประเทศอื่นๆ ที่มีปัญหาลักษณะคล้ายกัน เมื่อเปรียบเทียบการดำเนินคดีอาญาของประเทศไทยกับประเทศอื่น ๆ เช่น สหรัฐอเมริกาและ

ยุโรปที่มีการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์อย่างเข้มงวด ประเทศเหล่านี้มีระบบการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มข้น และมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐและเอกชนในการจัดการกับขยะอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งรวมถึงการตรวจสอบและการบังคับใช้ข้อกำหนดตามอนุสัญญาบาเซลเกี่ยวกับการขนส่งขยะอิเล็กทรอนิกส์ข้ามพรมแดน ในหลายประเทศเหล่านี้ เช่นสหภาพยุโรป มีมาตรการทางกฎหมายที่ช่วยควบคุมการนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการกำหนดมาตรฐานในการรีไซเคิลหรือกำจัดขยะดังกล่าวให้ถูกต้องตามหลักสิ่งแวดล้อม ซึ่งทำให้เกิดการลดปัญหามลพิษได้ดีกว่าเมื่อเทียบกับประเทศไทย (เจนจิรา เจนนุวัตร, 2561)

ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยปัญหาหลักในการดำเนินคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับขยะอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยคือการขาดทรัพยากรและการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่นกรมควบคุมมลพิษและกรมศุลกากร ซึ่งทำให้การตรวจจับและการลงโทษผู้กระทำผิดมีความยากลำบาก นอกจากนี้ความซับซ้อนของการพิสูจน์หลักฐานในการดำเนินคดีและความล่าช้าในกระบวนการทางกฎหมายยังเป็นปัจจัยที่ทำให้การดำเนินคดีในกรณีขยะอิเล็กทรอนิกส์ไม่เกิดผลลัพธ์ที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังมีการขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐบาลและภาคเอกชนในการแก้ไขปัญหาอย่างครบวงจร ซึ่งทำให้ปัญหาการลักลอบนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์ยังคงเป็นปัญหาที่ยืดเยื้อในประเทศไทย (นภัสสร เปียจันทร์ และ สุนนทิพย์ จิตสว่าง, 2023)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งเป็นการศึกษาข้อมูลที่มีลักษณะเชิงอธิบายและเชิงวิเคราะห์ เพื่อตรวจสอบและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ความรับผิดชอบทางอาญา ในกรณีการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมในความผิดเกี่ยวกับ กรณีลักลอบนำเข้า ส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์อันเป็นของเสียอันตรายโดยผิดกฎหมาย โดยกระบวนการศึกษาจะประกอบด้วยการศึกษาข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ เช่นวรรณกรรมทางวิชาการ กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการศึกษากฎการศึกษา ของประเทศต่าง ๆ ที่มีการบังคับใช้หลักความรับผิดชอบทางอาญาในการจัดการกับปัญหาลักลอบนำเข้า ส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์อันเป็นของเสียอันตรายโดยผิดกฎหมาย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

โดยกลุ่มประชากรเป้าหมายคือผู้บังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับนำเข้าส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ กลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1. ผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมาย จากกรมควบคุมมลพิษ จำนวน 3 คน เจ้าหน้าที่จากหน่วยงานรัฐที่รับผิดชอบในการควบคุมการนำเข้าและจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ จากกรมโรงงานอุตสาหกรรม จำนวน 3 คน และผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมขยะอิเล็กทรอนิกส์ จำนวน 3 คน ในหน่วยงานดังกล่าวใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้เชี่ยวชาญด้านกฎหมายและสิ่งแวดล้อม ทั้งจากภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะบุคคลที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในด้านการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้จะใช้สองวิธีหลัก คือ 1. ข้อมูลจากเอกสารทางกฎหมาย ข้อบังคับ และคำพิพากษาในคดีอาญาสิ่งแวดล้อมจะมีการรวบรวมเอกสารทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมขยะอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งรวมถึงกฎหมายสิ่งแวดล้อม ข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบทางอาญา นอกจากนี้จะศึกษาแนวทางการบังคับใช้กฎหมายในประเทศต่าง ๆ ที่มีการใช้หลักความรับผิดชอบทางอาญากับปัญหาอุตสาหกรรมขยะอิเล็กทรอนิกส์เพื่อเปรียบเทียบกับระบบกฎหมายในประเทศไทย 2. การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านสิ่งแวดล้อมและกฎหมาย การเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้เชี่ยวชาญที่มีความรู้ในด้านกฎหมายสิ่งแวดล้อม ทั้งในส่วนของนักวิชาการ ผู้ปฏิบัติงานในภาครัฐและเอกชน เพื่อรับฟังความเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพของกฎหมายที่ใช้ในปัจจุบัน ปัญหาและอุปสรรคในการบังคับใช้ รวมถึงข้อเสนอแนะในการปรับปรุงกฎหมาย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในงานวิจัยนี้จะดำเนินการในลักษณะเชิงคุณภาพเปรียบเทียบกับอำนาจหน้าที่ที่กฎหมายกำหนด กับการบังคับใช้กฎหมายในสภาพความเป็นจริง ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อสรุปประเด็นสำคัญจากข้อมูลที่ได้ใช้ นำเสนอผลการวิจัยในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) เพื่ออธิบายผลการศึกษาโดยเชื่อมโยงข้อมูลเชิงบริบทและจะมีการเปรียบเทียบระบบกฎหมายสิ่งแวดล้อมระหว่างประเทศที่มีการใช้หลักความรับผิดชอบทางอาญาใน

การจัดการกับการลักลอบนำเข้าหรือส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ การศึกษาจะมุ่งเน้นไปที่ความแตกต่างในแง่ของการบังคับใช้กฎหมาย เพื่อเก็บข้อมูลเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมาย ความท้าทายในการดำเนินคดีอาญา การวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อสรุปแนวทางและมาตรการที่สามารถพัฒนาการบังคับใช้กฎหมายให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการใช้การวิเคราะห์เนื้อหาจากข้อมูลสัมภาษณ์และเอกสารทางกฎหมาย เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะในการปรับปรุงการควบคุมปัญหาขยะอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย

ผลการวิจัย

การศึกษาการดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมในความผิดเกี่ยวกับการก่อกมลพิษสิ่งแวดล้อมในประเทศไทยกรณีลักลอบนำเข้า ส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ อันเป็นของเสียอันตรายโดยผิดกฎหมาย

ผลการวิจัยพบว่า

1. สถานการณ์การลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยยังคงเป็นปัญหาที่สำคัญ โดยเฉพาะในกรณีที่ประเทศไทยกลายเป็นจุดรับและจุดผ่านของขยะอิเล็กทรอนิกส์จากต่างประเทศด้วยช่องทางต่าง ๆ เช่น สินค้าใช้แล้ว ซึ่งขยะเหล่านี้มักประกอบด้วยสารพิษและโลหะหนักที่เป็นอันตราย การลักลอบนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์ส่วนใหญ่ มักจะถูกนำมารีไซเคิลในสถานที่ที่ไม่ได้มาตรฐานและไม่ปลอดภัย โดยเน้นที่ราคาเป็นสำคัญ ส่งผลให้เกิดการปล่อยสารพิษลงสู่ดินและน้ำ ปัญหาการขาดการควบคุมที่เข้มงวดและการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่มีประสิทธิภาพในการตรวจการนำเข้าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การลักลอบนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง การตรวจสอบและป้องกันการลักลอบส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ก็ยังเป็นไปอย่างไม่ทั่วถึง ทำให้ขยะที่ควรถูกจัดการภายในประเทศต้นทางถูกส่งออกไปยังประเทศอื่นอย่างผิดกฎหมาย

ผลกระทบจากการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่เหมาะสมส่งผลต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนอย่างรุนแรง โดยเฉพาะผู้ที่อาศัยอยู่ใกล้กับสถานที่ทิ้งขยะและโรงงานรีไซเคิลที่ไม่ได้มาตรฐาน สารพิษที่ปล่อยออกมาจากขยะอิเล็กทรอนิกส์ เช่น สารตะกั่ว แคดเมียม และปรอท มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาสุขภาพที่หลากหลาย เช่น โรคระบบทางเดินหายใจ โรคผิวหนัง และการปนเปื้อนสารพิษในน้ำดื่มและอาหาร ผลกระทบเหล่านี้ไม่เพียงแต่

ส่งผลกระทบระยะสั้น แต่ยังคงส่งผลในระยะยาวต่อทั้งสิ่งแวดล้อมและประชากรในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่อง

2. การดำเนินคดีอาญาในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์และการกระทำความผิดที่เกี่ยวกับมลพิษสิ่งแวดล้อมยังคงประสบปัญหาหลายประการ โดยเฉพาะในด้านการบังคับใช้กฎหมายที่ไม่สอดคล้องและไม่มีประสิทธิภาพเพียงพอในการควบคุมการกระทำผิด ทั้งนี้แม้ว่าจะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ เช่นพระราชบัญญัติการจัดการสิ่งแวดล้อม และกฎหมายอาญาที่เกี่ยวข้องกับการก่อมลพิษ แต่การบังคับใช้ยังคงประสบปัญหาจากการขาดการตรวจสอบและความเข้มงวดในการลงโทษผู้กระทำความผิดอย่างจริงจัง ในกรณีของการลักลอบนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์นั้น ผู้กระทำความผิดมักจะสามารถหลีกเลี่ยงการลงโทษได้จากการขาดการตรวจสอบที่เข้มข้นและความล่าช้าในการดำเนินการทางกฎหมาย การดำเนินคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับขยะอิเล็กทรอนิกส์จึงไม่สามารถยับยั้งปัญหาการลักลอบนำเข้าและการกระทำความผิดในระดับที่เหมาะสม หรือป้องกันไม่ให้เกิดการกระทำผิดซ้ำอีกในอนาคต

จากการศึกษาในหลายกรณีพบว่า ผู้ประกอบการบางรายยังคงดำเนินการตามวิธีที่ผิดกฎหมาย โดยไม่คำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นทั้งต่อสิ่งแวดล้อมและต่อสุขภาพของประชาชน การลักลอบนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์จากต่างประเทศ ซึ่งเป็นขยะที่มีส่วนผสมของสารพิษที่เป็นอันตราย ยังเป็นปัญหาที่รุนแรงในประเทศไทย เนื่องจากกระบวนการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่ผิดกฎหมายมักทำให้เกิดการปล่อยสารพิษสู่สิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นการเผาขยะเพื่อรีไซเคิลหรือการทิ้งขยะในพื้นที่ที่ไม่เหมาะสม ซึ่งสารเคมีที่อยู่ในขยะอิเล็กทรอนิกส์สามารถซึมซาบลงสู่ดินและน้ำได้ ทำให้เกิดผลกระทบทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่อระบบนิเวศและสุขภาพของประชาชนที่อยู่ใกล้เคียง นอกจากนี้ขยะอิเล็กทรอนิกส์ยังเป็นหนึ่งในสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดมลพิษทางอากาศและน้ำ ซึ่งเป็นปัญหาที่ทวีความรุนแรงขึ้นในหลายพื้นที่ของประเทศไทย

การวิจัยยังพบว่าเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ที่มีการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่มีประสิทธิภาพเช่น สหรัฐอเมริกาและประเทศในสหภาพยุโรปนั้น ประเทศเหล่านี้มีการบังคับใช้กฎหมายที่เข้มงวดและมีมาตรการการควบคุมที่มีประสิทธิภาพมากกว่า โดยการตรวจสอบและการควบคุมการนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์เป็นไปอย่างเข้มงวดมากกว่าของประเทศไทยในปัจจุบัน สหรัฐอเมริกาและหลายประเทศในยุโรปมีระบบการกำกับดูแลที่ซับซ้อนและมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เช่นหน่วยงานด้านสิ่งแวดล้อม หน่วยงานศุลกากร และองค์กร

เอกชนที่เกี่ยวข้องในการตรวจสอบและติดตามการนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งทำให้การลักลอบนำเข้าขยะเป็นสิ่งที่ยากลำบาก ประเทศเหล่านี้ยังมีการกำหนดมาตรฐานในการรีไซเคิลหรือกำจัดขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพ จึงส่งผลให้พวกเขาสามารถจัดการกับปัญหาขยะอิเล็กทรอนิกส์ได้ดีกว่าประเทศไทย

ผลการวิจัยยังพบว่าปัญหาหลักของประเทศไทยในการดำเนินคดีอาญาที่เกี่ยวข้องกับขยะอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยคือการขาดทรัพยากรในการบังคับใช้กฎหมาย การขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งทำให้การดำเนินคดีไม่เกิดผลลัพธ์ที่ต้องการและไม่สามารถควบคุมปัญหาการลักลอบนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน การขาดแคลนบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบและตรวจจับการลักลอบนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงความล่าช้าในการดำเนินการทางกฎหมายยังเป็นอุปสรรคสำคัญที่ทำให้การบังคับใช้กฎหมายไม่เกิดผลลัพธ์ที่ชัดเจน นอกจากนี้การขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐบาลและภาคเอกชนในการจัดการกับขยะอิเล็กทรอนิกส์ยังทำให้การแก้ไขปัญหาเป็นไปอย่างช้าและไม่มีประสิทธิภาพ ทั้งที่ปัญหาการลักลอบนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์มีความรุนแรงและส่งผลกระทบอย่างมากต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในประเทศไทย

3. ผลการวิจัยในการเสนอแนวทางและมาตรการในการพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินคดีอาญาในการควบคุมปัญหาการลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย โดยพบว่า การปรับปรุงระบบกฎหมายให้มีความเข้มงวดมากขึ้นเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องดำเนินการเป็นลำดับแรก ควรมีการแก้ไขกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ให้มีบทลงโทษที่ชัดเจนและรุนแรงขึ้น รวมถึงการกำหนดมาตรฐานใหม่ในการตรวจสอบและอนุญาตการนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อเฝ้าระวังและติดตามการขนส่งขยะในระดับสากลจะช่วยลดโอกาสการลักลอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ควรพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายให้ทันสมัยและเข้าถึงง่ายขึ้น เพื่อให้เจ้าหน้าที่สามารถตรวจสอบและติดตามการกระทำผิดได้รวดเร็วและครอบคลุมยิ่งขึ้น

ในแง่ของกระบวนการดำเนินคดีอาญา การวิจัยพบว่าความร่วมมือระหว่างหน่วยงานรัฐและหน่วยงานเอกชนเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของการบังคับใช้กฎหมาย ควรจัดตั้งคณะทำงานร่วมระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบ เช่น กรมควบคุมมลพิษ กรมโรงงาน

อุตสาหกรรม ศุลกากร และตำรวจด้านสิ่งแวดลอม เพื่อทำงานร่วมกันในการตรวจสอบและป้องกันการลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในกฎหมายให้กับเจ้าหน้าที่บังคับใช้กฎหมายในระดับพื้นที่และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ควรมีการพัฒนาฐานข้อมูลกลางที่เชื่อมโยงข้อมูลระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความสามารถในการตรวจสอบและติดตามการกระทำผิดได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ

แนวทางสำคัญอีกประการหนึ่งคือการส่งเสริมความรับผิดชอบทางกฎหมายของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมขยะอิเล็กทรอนิกส์ โดยเฉพาะการจัดการขยะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ควรมีการออกกฎระเบียบใหม่ที่กำหนดให้ผู้ประกอบการต้องรับผิดชอบต่อการกำจัดขยะอย่างเหมาะสม และกำหนดให้มีการตรวจสอบและรายงานการกำจัดขยะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นประจำ นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้มีการตรวจสอบจากภาคประชาชนและกลุ่มองค์กรสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างความโปร่งใสและความรับผิดชอบในกระบวนการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะช่วยลดปัญหาการลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะ และส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎหมายอย่างยั่งยืนในระยะยาว

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ประเทศไทยยังคงเป็นปลายทางสำคัญของการลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ โดยประเทศไทยเป็นทั้งจุดรับและจุดผ่านสำหรับขยะอิเล็กทรอนิกส์จากต่างประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากประเทศที่พัฒนาแล้ว ขยะอิเล็กทรอนิกส์เหล่านี้มักถูกนำเข้ามาในรูปของสินค้าที่ใช้แล้ว ทั้งนี้เป็นเพราะประเทศไทยมีการพัฒนาอุตสาหกรรมที่ทันสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของวิลาสินี สิทธิโสภณ (2563) และไม่มี การกำหนดกฎหมายเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์เป็นการเฉพาะในเขตพื้นที่รอบนอกทั่วไป เช่นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จึงส่งผลทำให้เกิดปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการไม่มีกฎหมายเกี่ยวกับระบบการบริหารจัดการขยะขยะอิเล็กทรอนิกส์ เช่นเดียวกับที่ ภัทรกิติ บุญละคร (2561) ศึกษาไว้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การบังคับใช้กฎหมายอาญาของไทยที่ไม่เข้มงวดและการขาดการบังคับใช้ที่มีประสิทธิภาพเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้การดำเนินคดีอาญาในคดีสิ่งแวดล้อมเกี่ยวกับขยะอิเล็กทรอนิกส์ไม่สามารถควบคุมการกระทำผิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้จะมีกฎหมายที่เกี่ยวข้องอยู่แล้ว แต่การบังคับใช้อย่างจริงจังยังคงมีข้อจำกัด

สำคัญสอดคล้องกับการศึกษาของวิลาสินี สิทธิโสณ (2563) ที่พบว่าการบังคับใช้กฎหมายในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับการลักลอบนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์ยังคงประสบปัญหาในด้านการตรวจสอบที่ไม่เข้มงวด รวมทั้งขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทำให้การควบคุมการกระทำผิดไม่สามารถเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ อุปสรรคที่สำคัญคือการขาดทรัพยากรในการตรวจสอบและการดำเนินคดี รวมถึงการขาดความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่ทำให้การดำเนินคดีมีประสิทธิภาพต่ำ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่าประเทศไทยควรมีการพัฒนากระบวนการบังคับใช้กฎหมายและการดำเนินคดีอาญาในการควบคุมปัญหาการลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย สอดคล้องกับแนวคิด เจนจิรา เจนนุวัตร (2561) การขาดความรับผิดชอบจากผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่ผิดกฎหมายส่งผลให้เกิดการลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์อย่างต่อเนื่อง ผู้ประกอบการบางรายยังคงดำเนินการลักลอบนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์และจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์อย่างผิดกฎหมายโดยไม่ได้นำถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน โดยเฉพาะในกรณีที่ขยะอิเล็กทรอนิกส์มีสารพิษที่เป็นอันตราย การขาดการรับผิดชอบในระดับผู้ประกอบการเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การลักลอบนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์ยังคงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง การละเลยต่อการปฏิบัติตามกฎหมายทำให้การบังคับใช้มาตรการลงโทษไม่สามารถป้องกันการกระทำผิดได้อย่างแท้จริง กฎหมายไทยที่มีอยู่มีประสิทธิภาพต่ำเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ เช่น สหรัฐอเมริกาและประเทศในสหภาพยุโรป ที่มีระบบการบังคับใช้กฎหมายและการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าของประเทศไทย (วรวิทย์ สมทรง, 2562) ประเทศเหล่านี้มีมาตรการที่เข้มงวดและสามารถตรวจสอบการนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากการบังคับใช้กฎหมายในระดับที่เข้มงวดและการมีความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ การเปรียบเทียบนี้ชี้ให้เห็นว่า ประเทศไทยยังมีช่องโหว่ในการบังคับใช้กฎหมาย ซึ่งส่งผลให้การดำเนินคดีในประเทศไทยไม่สามารถควบคุมปัญหาขยะอิเล็กทรอนิกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การดำเนินคดีอาญาแก่ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมในความผิดเกี่ยวกับการก่อกมลพิษสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย การบังคับใช้กฎหมายในประเทศไทยยังคงมีข้อจำกัดที่

สำคัญ ซึ่งทำให้การควบคุมการลักลอบนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์ไม่สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าจะมีพระราชบัญญัติและข้อบังคับต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์และของเสียอันตราย แต่การขาดทรัพยากรในการตรวจสอบและบังคับใช้กฎหมาย ทำให้การดำเนินคดีอาญาไม่สามารถควบคุมปัญหานี้ได้อย่างทั่วถึง ผู้ประกอบการบางรายยังคงละเลยต่อความรับผิดชอบในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่ผิดกฎหมาย โดยเฉพาะการนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่เป็นของเสียอันตราย ซึ่งมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน การขาดการตรวจสอบและการบังคับใช้กฎหมายทำให้ผู้ประกอบการเหล่านี้สามารถดำเนินการได้โดยไม่ต้องรับผลกระทบทางกฎหมายที่รุนแรง ทำให้เกิดการลักลอบนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์อย่างต่อเนื่อง การดำเนินคดีอาญาในกรณีขยะอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทยยังมีอุปสรรคในการบังคับใช้กฎหมายและการตรวจสอบ ซึ่งทำให้การควบคุมปัญหานี้ไม่สามารถทำได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรมยังขาดความรับผิดชอบในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่ผิดกฎหมาย ขณะที่การเปรียบเทียบกับประเทศอื่นๆ ที่มีระบบการควบคุมที่เข้มงวดและการบังคับใช้กฎหมายที่มีประสิทธิภาพสูงกว่าทำให้เห็นความแตกต่างในผลการดำเนินคดีในแต่ละประเทศ ดังนั้น การปรับปรุงระบบการบังคับใช้กฎหมายและการเพิ่มความรับผิดชอบของผู้ประกอบการในประเทศไทยเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับการควบคุมและป้องกันปัญหาขยะอิเล็กทรอนิกส์อย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ควรมีการปรับปรุงและเสริมสร้างกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับขยะอิเล็กทรอนิกส์ ควรมีการทบทวนและแก้ไขกฎหมายให้มีบทลงโทษที่ชัดเจนและเข้มงวดมากยิ่งขึ้นสำหรับผู้ประกอบการที่ลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์อันตราย รวมถึงการเพิ่มโทษทางอาญาให้เหมาะสมกับความรุนแรงของผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชน
2. จัดตั้งหน่วยงานเฉพาะทางในการติดตามและควบคุมการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ ควรมีการจัดตั้งหน่วยงานที่มีอำนาจเฉพาะในการตรวจสอบและควบคุมการนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ และสนับสนุนการทำงานของหน่วยงานนี้ด้วยทรัพยากรที่เพียงพอ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายและป้องกันการกระทำผิด
3. สร้างความร่วมมือระหว่างประเทศในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ เนื่องจากขยะอิเล็กทรอนิกส์มักมีการเคลื่อนย้ายข้ามพรมแดน การสร้างความร่วมมือกับประเทศเพื่อนบ้านและองค์กรระหว่างประเทศจะช่วยในการควบคุมการลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะที่ไม่

เหมาะสม อีกทั้งยังสามารถใช้มาตรการทางกฎหมายที่สอดคล้องกันในการดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดข้ามชาติ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

1. ควรเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมายและการตรวจสอบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการควบคุมการลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการจัดตั้งระบบการติดตามและตรวจสอบอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถจับกุมและดำเนินคดีได้อย่างทันทั่วถึง และมีการลงโทษที่เป็นธรรมและเหมาะสมกับขนาดของความผิด

2. ส่งเสริมให้ความรู้และเสริมสร้างความรับผิดชอบแก่ผู้ประกอบการ ควรมีการจัดอบรมและเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อมและขยะอิเล็กทรอนิกส์แก่ผู้ประกอบการโรงงานอุตสาหกรรม โดยอาจมีการใช้มาตรการส่งเสริม เช่น การลดภาษีหรือข้อได้เปรียบสำหรับผู้ปฏิบัติตามกฎหมายและมีการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์อย่างมีความรับผิดชอบ

3. ส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศและหน่วยงานต่าง ๆ การลักลอบนำเข้าและส่งออกขยะอิเล็กทรอนิกส์เป็นปัญหาที่มีขอบเขตกว้างขวางและไม่สามารถแก้ไขได้โดยประเทศใดประเทศหนึ่งเพียงฝ่ายเดียว ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับนานาชาติ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ขยายขอบเขตการศึกษาด้านผลกระทบต่อสุขภาพประชาชน ควรทำการวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพที่ชัดเจนจากการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่ถูกต้องในพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศไทย โดยเน้นการเก็บข้อมูลจากผู้ที่อาศัยใกล้แหล่งทิ้งขยะและพื้นที่อุตสาหกรรมเพื่อให้เห็นภาพรวมที่ครอบคลุมมากขึ้นเกี่ยวกับผลกระทบทางสุขภาพในระยะยาว

2. ศึกษาเปรียบเทียบแนวทางการบังคับใช้กฎหมายในประเทศอื่น ควรมีการศึกษากฎหมายบังคับใช้กฎหมายและมาตรการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศที่ประสบความสำเร็จในการควบคุมปัญหานี้ เช่น ญี่ปุ่น หรือสหภาพยุโรป เพื่อนำแนวทางที่ดีมาปรับใช้ในประเทศไทย และพัฒนากฎหมายและนโยบายให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. สำนักรวความตระหนักรู้และทัศนคติของผู้ประกอบการและประชาชน การวิจัยครั้งต่อไปควรสำรวจความตระหนักรู้และทัศนคติของผู้ประกอบการโรงงานและประชาชนทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อประเมินถึงความรู้และการปฏิบัติตามกฎหมาย รวมถึงปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการขาดความรู้หรือความตระหนักในเรื่องนี้

เอกสารอ้างอิง

- กรมควบคุมมลพิษ. (2549). *อนุสัญญาบาเซลว่าด้วยการควบคุมการเคลื่อนย้ายข้ามแดนของของเสียอันตรายและการกำจัด*. กรุงเทพฯ: กรมควบคุมมลพิษ.
- กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2560). *คู่มือการจัดทำระบบการจัดการสิ่งแวดล้อมสำหรับโรงงานอุตสาหกรรม ฉบับปรับปรุง*. กระทรวงอุตสาหกรรม.
- คณะกรรมการด้านวิชาการเกี่ยวกับกฎหมายสิ่งแวดล้อม ศาลปกครอง. (2557). *แนวทางการพัฒนาวิธีพิจารณาคดีปกครองเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพฯ: สำนักงานศาลปกครอง.
- น้ำแท้ มีบุญสร้าง. (2547). การดำเนินคดีแบบกลุ่มคดีสิ่งแวดล้อม. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เจนจิรา เจนนุวัตร. (2561). มาตรการส่งเสริมการนำขยะอิเล็กทรอนิกส์กลับมาใช้ใหม่ (Recycle): ศึกษาเปรียบเทียบกฎหมายไทยกับกฎหมายต่างประเทศ. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ณิชา บุรณสิงห์. (2559). *ขยะอิเล็กทรอนิกส์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
- ภัทฤดี บุญละคร. (2561). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น. *วารสารวิชาการเฉลิมกาญจนา*, 5 (1), 319-331.
- นภัสสร เปียจันทร์ & สุนนทิพย์ จิตสว่าง. (2023). การลักลอบนำเข้าขยะอิเล็กทรอนิกส์สู่การเป็นอาชญากรรมสิ่งแวดล้อม. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์*, 49(1), 13-32.
- วริทธิ์ สมทรง. (2562). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการซากขยะอิเล็กทรอนิกส์: ศึกษากรณีกฎหมายเกี่ยวกับโรงงาน. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- วริทธิ์ สมทรง, มาลี สุรเชษฐ และ วราภรณ์ วนาพิทักษ์. (2563). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการจัดการซากขยะอิเล็กทรอนิกส์: ศึกษากรณีกฎหมายเกี่ยวกับโรงงาน. *วารสารรัชต์ภาคย์*, 14 (36), 93-103.
- วิลาสินี สิทธิโสณ. (2563). *การจัดการซากผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

สง่า ทับทิมหิน, ปวีณา ลิ้มปิติปรากการ, ฐิติรัช งานฉม้ง, ลักษณีย์ บุญขาว, & กิตติเหลาสุภาพ.
(2564). การจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ในมหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. *วารสารวิจัย
สาธารณสุขศาสตร์มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 14(1), 1-8.

การใช้ AI เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมลูกค้า ในระบบโลจิสติกส์อีคอมเมิร์ซ*

UTILIZING ARTIFICIAL INTELLIGENCE FOR CUSTOMER BEHAVIOR ANALYSIS IN E-COMMERCE LOGISTICS OPERATIONS

ชนันท์พัฒน์ พรหมสนธิ¹, สิริภัทร หลุ่มบางลำ², วิชานันท์ เลิสปัญญาเมธี³, สมหญิง กรเจริญพร⁴
และ วรตตินันท์ ทองเนียม⁵

Chananthiphat Phromsanthi¹, Siriphat Lumbangla², Wichanan Leosapanyamethee³,
Somying Korncharoenphon⁴ and Warattinan Thongnium⁵

¹⁻⁵นักวิชาการอิสระ

¹⁻⁵Independent Scholars

Corresponding Author's Email: Capt.yass@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 5 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 17 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 19 เมษายน 2568

Received 5 April 2025; Revised 17 April 2025; Accepted 19 April 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยฉบับนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษารูปแบบพฤติกรรมของลูกค้าในระบบโลจิสติกส์อีคอมเมิร์ซ 2) เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้ AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมของลูกค้า 3) เพื่อประเมินผลของการใช้ AI ที่มีต่อประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์อีคอมเมิร์ซ โดยมุ่งเน้นศึกษาการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมลูกค้า เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์ในธุรกิจอีคอมเมิร์ซ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบน

Citation:

* ชนันท์พัฒน์ พรหมสนธิ, สิริภัทร หลุ่มบางลำ, วิชานันท์ เลิสปัญญาเมธี, สมหญิง กรเจริญพร และ วรตตินันท์ ทองเนียม.
(2568). การใช้ AI เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมลูกค้าในระบบโลจิสติกส์อีคอมเมิร์ซ.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 980-999.

Chananthiphat Phromsanthi, Siriphat Lumbangla, Wichanan Leosapanyamethee,
Somying Korncharoenphon and Warattinan Thongnium. (2025). Utilizing Artificial Intelligence For Customer
Behavior Analysis In E-Commerce Logistics Operations. Modern Academic Development and Promotion
Journal, 3(2), 980-999.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

มาตรฐาน โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ AI กับประสิทธิภาพการคาดการณ์อุปสงค์ รวมถึงการวิเคราะห์ทางสถิติแบบ Correlation, Regression, และ ANOVA เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) AI ช่วยวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้าและคาดการณ์แนวโน้มพฤติกรรมได้แม่นยำ ช่วยปรับกลยุทธ์การตลาดและพัฒนาแผนการให้บริการได้ดีขึ้น แม้มีข้อจำกัดในด้านการประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ แต่ได้รับการยอมรับในการปรับปรุงบริการและกลยุทธ์การตลาด 85% ของบริษัทที่ใช้ AI เพื่อพยากรณ์แนวโน้มพฤติกรรมลูกค้ารายงานว่ามีการปรับปรุงกลยุทธ์การตลาดอย่างเห็นได้ชัด 2) AI เพิ่มความเร็วและแม่นยำในการจัดส่งสินค้า โดยคำนวณเส้นทางที่ดีที่สุดและพยากรณ์ตำแหน่งสินค้า ช่วยปรับปรุงการบริหารทรัพยากรโลจิสติกส์ ลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ AI ในการคำนวณเส้นทางช่วยลดระยะเวลาในการขนส่งสินค้าลงได้ 20-30% และลดต้นทุนในการจัดส่งได้ 15-20% 3) ผลการทดสอบพบว่า AI ในการวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้าช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์โดยมีค่าสหสัมพันธ์ 0.711 แสดงถึงความสัมพันธ์ในระดับปานกลางถึงสูง ระหว่างการใช้ AI ในการวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้าและประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์ ซึ่งสามารถช่วยเพิ่มความสามารถในการจัดการและวางแผนโลจิสติกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: AI, พฤติกรรมลูกค้า, โลจิสติกส์, อีคอมเมิร์ซ, การวิเคราะห์ข้อมูล, Machine Learning, NLP

Abstract

This research aims to: 1) study customer behavior patterns in e-commerce logistics systems, 2) explore the application of AI in analyzing customer behavior data, and 3) evaluate the impact of AI on the efficiency of e-commerce logistics systems. The research focuses on the application of Artificial Intelligence (AI) in analyzing customer behavior data to enhance the efficiency of logistics in e-commerce businesses. This is a quantitative research study with a sample size of 400 sets. The statistical analysis methods used

include percentages, standard deviations, as well as statistical tests like Correlation, Regression, and ANOVA to test the research hypotheses.

The findings of the research are as follows 1) AI helps analyze customer behavior and predict behavior trends accurately, assisting in the improvement of marketing strategies and service planning. Despite challenges in processing large data, AI is widely accepted for improving services and marketing strategies. 85% of companies using AI to forecast customer behavior trends reported a significant improvement in their marketing strategies. 2) AI increases the speed and accuracy of product delivery by calculating the best routes and predicting product locations. This helps optimize logistics resource management, reduce costs, and enhance efficiency. AI usage in route optimization reduced delivery time by 20-30% and reduced shipping costs by 15-20%. 3) The results of hypothesis testing show that AI in analyzing customer behavior improves logistics system efficiency, with a correlation coefficient of 0.711, indicating a moderate to strong relationship between AI usage for customer behavior analysis and logistics system efficiency. This enables more effective logistics management and planning.

Keywords : Artificial Intelligence (AI), Customer Behavior, Logistics, E-commerce, Data Analysis, Machine Learning, Natural Language Processing (NLP)

บทนำ

ในยุคที่ธุรกิจอีคอมเมิร์ซมีการแข่งขันสูง การทำความเข้าใจพฤติกรรมของลูกค้ากลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ธุรกิจสามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างตรงจุด เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) จึงมีบทบาทสำคัญในการ วิเคราะห์ข้อมูล พฤติกรรมของลูกค้าอย่างลึกซึ้งและแม่นยำ โดยเฉพาะในรูปแบบของ Machine Learning (ML) และ Data Mining ซึ่งสามารถประมวลผลข้อมูลจำนวนมากแบบเรียลไทม์ เพื่อหา

ความสัมพันธ์ รูปแบบ หรือแนวโน้มที่ซ่อนอยู่ในข้อมูล AI สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมการซื้อซ้ำ (Repeat Purchase Behavior) ระบุความถี่และช่วงเวลาที่ถูกค้ามักสั่งซื้อสินค้า แยกประเภทของพฤติกรรมลูกค้าแต่ละกลุ่ม (Customer Segmentation) และตรวจจับปัญหา เช่น พื้นที่จัดส่งที่มีการร้องเรียนซ้ำบ่อย พยากรณ์ความต้องการในอนาคต (Demand Forecasting) ตามฤดูกาล เทศกาล หรือช่วงโปรโมชั่น ตัวอย่างการใช้งานจริง เช่น แพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซในจีนอย่าง Alibaba ใช้ระบบ AI เพื่อประมวลผลข้อมูลลูกค้ากว่า 1,000 ล้านคน และสามารถคาดการณ์คำสั่งซื้อล่วงหน้าก่อนลูกค้าจะกดซื้อจริงได้ถึง 20% ซึ่งช่วยในการเตรียมคลังสินค้าและวางแผนเส้นทางจัดส่งล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ (Deng et al., 2022) ในยุคดิจิทัลที่พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ธุรกิจอีคอมเมิร์ซต้องอาศัย “ความสามารถในการแข่งขัน (Competitive Advantage)” ที่ไม่ใช่แค่ราคาหรือสินค้า แต่รวมถึง ประสบการณ์การจัดส่งสินค้า ที่รวดเร็ว แม่นยำ และตรงตามความต้องการของลูกค้า บริษัทระดับโลกอย่าง Amazon และ Alibaba ได้นำเทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาช่วยวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้าและวางแผนด้านโลจิสติกส์อย่างแม่นยำ เช่น การพยากรณ์ความต้องการลูกค้าแบบรายบุคคล (Personalized Demand Forecasting) การจัดเส้นทางขนส่งที่ดีที่สุดแบบเรียลไทม์ (AI Route Optimization) ระบบคลังสินค้าอัตโนมัติ (Smart Warehousing) ที่ขับเคลื่อนด้วย Machine Learning สิ่งเหล่านี้ช่วยให้ธุรกิจสามารถลดต้นทุนในการจัดส่ง เพิ่มความเร็วในการบริการ เพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า และ สร้างความแตกต่างเหนือคู่แข่ง อย่างชัดเจนในตลาดอีคอมเมิร์ซ เช่น Amazon ใช้ระบบ AI ในการคาดการณ์คำสั่งซื้อล่วงหน้า (anticipatory shipping) ทำให้สามารถจัดส่งสินค้าได้รวดเร็วภายในวันเดียว (Chen et al., 2021) Alibaba ใช้ AI ช่วยวิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ใช้กว่า 1 พันล้านคนเพื่อลดเวลาขนส่งเฉลี่ยลงกว่า 30% (Liu et al., 2022)

การเติบโตของตลาดอีคอมเมิร์ซในปัจจุบันถือเป็นหนึ่งในปรากฏการณ์ที่สำคัญในเศรษฐกิจโลก โดยเฉพาะในช่วงหลังจากสถานการณ์ COVID-19 ซึ่งทำให้ผู้บริโภคหลายล้านคนหันมาซื้อสินค้าออนไลน์แทนการเดินทางไปยังร้านค้าหรือห้างสรรพสินค้า ด้วยเหตุนี้ ตลาดอีคอมเมิร์ซจึงมีการเติบโตอย่างรวดเร็วและมีการขยายตัวไปในหลายประเทศ รวมถึงประเทศไทย ในปี 2566 ประเทศไทยมีมูลค่าตลาดอีคอมเมิร์ซสูงถึง 4.01 แสนล้านบาท (ETDA, 2023)

และคาดการณ์ว่าจะเติบโตอย่างต่อเนื่องในอนาคตอันใกล้ อันเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคที่กลายเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนตลาดนี้ โดยในช่วง COVID-19 มีการเร่งให้ผู้คนหันมาใช้บริการอีคอมเมิร์ซในการซื้อสินค้าและบริการมากขึ้น ทั้งนี้ ไม่เพียงแต่การเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมผู้บริโภคเท่านั้นที่ส่งผลต่อการเติบโตของตลาด แต่ยังรวมถึงเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว เช่น ระบบชำระเงินออนไลน์ การพัฒนาระบบการจัดส่งที่รวดเร็ว และการบูรณาการข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) เพื่อให้ธุรกิจสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างแม่นยำและมีประสิทธิภาพ ในยุคปัจจุบัน พฤติกรรมผู้บริโภคมีลักษณะพิเศษที่ชัดเจนและเปลี่ยนแปลงไป เช่น การซื้อสินค้าผ่านอุปกรณ์มือถือ (Mobile Commerce): มีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นในทุกกลุ่มอายุ โดยเฉพาะกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีการใช้งานสมาร์ทโฟนเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวัน ความคาดหวังในเรื่องการจัดส่งที่รวดเร็ว ผู้บริโภคในปัจจุบันต้องการการจัดส่งที่รวดเร็วและแม่นยำ ทั้งนี้เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่คาดหวังการได้รับสินค้าภายในเวลาอันรวดเร็ว ความสำคัญของระบบโลจิสติกส์ในอีคอมเมิร์ซ ในบริบทของตลาดอีคอมเมิร์ซ ระบบโลจิสติกส์ มีบทบาทสำคัญในการรองรับการขยายตัวของธุรกิจออนไลน์ โดยเฉพาะการจัดการเกี่ยวกับการขนส่งและการกระจายสินค้าที่ต้องรวดเร็ว แม่นยำ และมีประสิทธิภาพ ความสามารถในการ คาดการณ์พฤติกรรมของลูกค้า และ บริหารจัดการสินค้าคงคลัง (inventory management) ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน (Competitive Advantage) ของธุรกิจที่ขายสินค้าออนไลน์ ธุรกิจที่สามารถ เข้าใจพฤติกรรมลูกค้า ได้ดีย่อมสามารถปรับปรุงการจัดการสต็อกสินค้าและการวางแผนการจัดส่งได้ดีขึ้น ซึ่งส่งผลต่อการ ลดต้นทุน และ เพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ นอกจากนี้ ระบบโลจิสติกส์ที่สามารถตรวจสอบสถานะการจัดส่งและติดตามสินค้าแบบเรียลไทม์ก็เป็นการตอบสนองที่ตอบโจทย์ความต้องการของลูกค้าในยุคปัจจุบันที่มีความต้องการที่สูงขึ้นในการรับสินค้าทันเวลา ความต้องการในการพัฒนาเทคโนโลยี AI ในโลจิสติกส์ด้วยเหตุนี้ ระบบโลจิสติกส์จึงจำเป็นต้องพัฒนาและนำเทคโนโลยี ปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาใช้ในกระบวนการต่าง ๆ เช่นการพยากรณ์ความต้องการ (Demand Forecasting) โดยใช้ข้อมูลลูกค้าและพฤติกรรมการซื้อสินค้า การคำนวณเส้นทางการจัดส่งที่เหมาะสม (Route Optimization) เพื่อลดระยะเวลาการจัดส่ง การตรวจสอบการจัดส่งและติดตามสถานะสินค้า

(Real-time Tracking) ผ่านระบบอัจฉริยะที่สามารถบูรณาการกับข้อมูลจากหลายแหล่ง การเติบโตของ AI และ Machine Learning ในโลจิสติกส์ การใช้ AI และ Machine Learning ช่วยให้ระบบโลจิสติกส์ในอีคอมเมิร์ซสามารถคาดการณ์และปรับการดำเนินงานได้อย่างแม่นยำ เช่น การคำนวณเส้นทางการจัดส่งที่ดีที่สุด หรือการปรับปรุงกระบวนการในคลังสินค้า (Warehouse Management) ด้วยระบบที่สามารถเรียนรู้และปรับตัวตามพฤติกรรมของลูกค้าได้เองในแต่ละครั้ง ธุรกิจอีคอมเมิร์ซที่นำ AI มาใช้ในการ วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมลูกค้า ไม่เพียงแต่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังสามารถลดต้นทุนในระยะยาว และสร้างการเชื่อมโยงที่มั่นคงกับลูกค้า ซึ่งในที่สุดจะส่งผลต่อการเติบโตอย่างยั่งยืนในตลาดอีคอมเมิร์ซที่มีการแข่งขันสูง

ในปัจจุบัน เทคโนโลยี AI ได้กลายเป็นเครื่องมือที่สำคัญในอุตสาหกรรมอีคอมเมิร์ซ โดยเฉพาะในด้านการวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานในระบบโลจิสติกส์ ซึ่งสามารถทำได้หลายด้าน

1. การคาดการณ์คำสั่งซื้อล่วงหน้า (Predictive Ordering) การคาดการณ์คำสั่งซื้อล่วงหน้าช่วยให้ธุรกิจสามารถเตรียมสินค้าได้ตามความต้องการของลูกค้า เช่น ระบบ AI สามารถวิเคราะห์พฤติกรรมเดิมของลูกค้า เช่น การสั่งซื้อสินค้ารายสัปดาห์ หรือสินค้าที่ซื้อซ้ำบ่อย ๆ เช่น “ลูกค้า A จะสั่งกาแฟแบรนด์เดิมทุกวันศุกร์” ซึ่งหมายความว่า ระบบสามารถคาดการณ์ล่วงหน้าว่าลูกค้าจะสั่งสินค้าชนิดใดในอนาคต ซึ่งจะช่วยให้ธุรกิจสามารถจัดเตรียมสินค้าในสต็อกหรือวางแผนการขนส่งสินค้าล่วงหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Chen et al., 2012). การเตรียมสินค้าล่วงหน้าช่วยลดความเสี่ยงในการขาดสต็อก และเพิ่มความรวดเร็วในการจัดส่งให้กับลูกค้า

2. จัดกลุ่มลูกค้า (Customer Segmentation) AI ช่วยในการแบ่งลูกค้าออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ตามพฤติกรรมการซื้อหรือการใช้บริการ เช่น ลูกค้าที่มักสั่งสินค้าบ่อย ๆ หรือบ่อยในช่วงเทศกาลบางอย่าง หรือแม้แต่ลูกค้าที่มีพฤติกรรมการคืนสินค้าที่สูงขึ้น จากข้อมูลเหล่านี้ ระบบ AI สามารถช่วยจัดกลุ่มลูกค้าและนำเสนอกลยุทธ์การจัดส่งหรือการบริการที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มได้ เช่น การจัดส่งแบบเร่งด่วนหรือการเลือกเส้นทางที่เหมาะสมที่สุดตามลักษณะ

พฤติกรรมของลูกค้าในแต่ละกลุ่ม (Zhang & Wang, 2022). การทำเช่นนี้ช่วยให้ธุรกิจสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ตรงจุดมากยิ่งขึ้น

3. แนะนำสินค้าและโปรโมชั่นที่ตรงจริตลูกค้า (Recommendation Engine) ระบบ AI ยังสามารถใช้ในการแนะนำสินค้าที่เหมาะสมกับลูกค้าแต่ละคนโดยอิงจากพฤติกรรมการซื้อก่อนหน้านี้ เช่น การแนะนำสินค้าใหม่ที่ถูกคามีแนวโน้มจะสนใจ หรือการส่งโปรโมชั่นที่ตรงกับความต้องการของลูกค้า ซึ่งจะช่วยให้ยอดขายและทำให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อได้เร็วขึ้น (Chen et al., 2012) ระบบแนะนำนี้มักใช้ในรูปแบบที่คล้ายกับการแนะนำสินค้าในแพลตฟอร์มออนไลน์ต่าง ๆ เช่น Netflix หรือ Amazon ที่ช่วยเพิ่มประสบการณ์ที่ดีให้กับลูกค้า และทำให้เกิดการซื้อซ้ำในระยะยาว

ผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการใช้ AI ในการวางแผนเส้นทางโลจิสติกส์ การใช้ AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมลูกค้าโดยเฉพาะในส่วนของการคาดการณ์คำสั่งซื้อล่วงหน้า และการแนะนำสินค้า สามารถนำไปสู่ การวางแผนเส้นทางโลจิสติกส์ที่แม่นยำขึ้น และ ลดต้นทุนในการจัดส่ง ระบบ AI จะสามารถคำนวณเส้นทางการขนส่งที่เหมาะสมที่สุด โดยการวิเคราะห์ข้อมูลจากหลายมิติ เช่น ความเร็วในการขนส่ง, ค่าใช้จ่ายในการขนส่ง, ความต้องการสินค้าจากลูกค้า และความสามารถในการจัดการสินค้าคงคลัง ผลลัพธ์นี้จะช่วยลดการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็นและลดระยะเวลาในการจัดส่งสินค้าไปยังลูกค้า ความจำเป็นของธุรกิจไทยในการพัฒนาอย่างเร่งด่วน ในบริบทของประเทศไทย, ธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ยังมีการใช้ระบบโลจิสติกส์แบบดั้งเดิมซึ่งอาจไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร โดยทั่วไปแล้วธุรกิจเหล่านี้ยังไม่สามารถใช้เทคโนโลยี AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลลูกค้าได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากข้อจำกัดด้านบุคลากรและความรู้ทางเทคโนโลยี (DEPA, 2023) การขาดการบูรณาการข้อมูลลูกค้าเข้ากับระบบโลจิสติกส์แบบเรียลไทม์ทำให้ธุรกิจขาดความสามารถในการตอบสนองต่อลูกค้าได้ทันที และขาดการจัดการกระบวนการขนส่งที่มีประสิทธิภาพ การนำ AI เข้ามาช่วยในการวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้าและการวางแผนโลจิสติกส์จะช่วย เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจไทย โดยการใช้ระบบที่มีประสิทธิภาพในการจัดการข้อมูลลูกค้าและการขนส่งสินค้า. หากธุรกิจไทยไม่ปรับตัวและนำ AI เข้ามาใช้ในการพัฒนาระบบโลจิสติกส์, จะมีความเสี่ยงในการสูญเสียโอกาสในการแข่งขันในตลาดอีคอมเมิร์ซทั้งในและต่างประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการประยุกต์ใช้ AI ในการคาดการณ์อุปสงค์ในห่วงโซ่อุปทาน
2. เพื่อเปรียบเทียบความแม่นยำของการคาดการณ์อุปสงค์ระหว่างวิธีการแบบดั้งเดิมและวิธีที่ใช้ AI
3. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของการใช้ AI ที่มีต่อประสิทธิภาพด้านต้นทุนโลจิสติกส์และระดับการให้บริการลูกค้า

การทบทวนวรรณกรรม

ด้าน AI และการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมลูกค้า โดยเฉพาะการใช้ Machine Learning (ML) และ Data Mining, ได้รับการนำมาใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมของลูกค้าในหลากหลายแง่มุม ตั้งแต่การคาดการณ์แนวโน้มการซื้อ การระบุความต้องการของลูกค้ารายบุคคล ไปจนถึงการแยกแยะพฤติกรรมที่ซับซ้อนในกลุ่มลูกค้าที่แตกต่างกัน (Nguyen et al., 2020). การใช้ AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมลูกค้าช่วยให้ธุรกิจสามารถเข้าใจการเลือกซื้อของลูกค้าได้ดีขึ้น เช่น การพยากรณ์การซื้อซ้ำ (Repeat Purchase) การตอบสนองต่อโปรโมชั่น หรือการคาดการณ์การยกเลิกคำสั่งซื้อ (Cheng et al., 2019) สอดคล้องกับ Amazon ใช้ระบบ AI ในการคาดการณ์คำสั่งซื้อล่วงหน้าเพื่อวางแผนการจัดส่งล่วงหน้า (anticipatory shipping) โดยสามารถตรวจจับรูปแบบพฤติกรรมลูกค้าและจัดส่งสินค้าก่อนที่ลูกค้าจะสั่งซื้อจริง (Chen et al., 2021) การพยากรณ์นี้ช่วยลดเวลาการจัดส่งและเพิ่มประสิทธิภาพในระบบโลจิสติกส์อย่างมาก

ด้าน AI ในการจัดการโลจิสติกส์อีคอมเมิร์ซ ในด้านโลจิสติกส์, การใช้ AI ช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานโลจิสติกส์ เช่น การจัดเส้นทางขนส่งที่ดีที่สุด (Route Optimization) โดยใช้ AI-based route planning ซึ่งสามารถคำนวณเส้นทางที่เร็วที่สุดหรือต้นทุนต่ำที่สุดตามสภาพการจราจรหรือข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ในเวลาจริง (Liu et al., 2022). การประยุกต์ใช้ AI ในด้านนี้ยังช่วยลดต้นทุนการขนส่งได้ถึง 30% และสามารถให้บริการส่งสินค้าภายในเวลาที่กำหนดได้แม่นยำยิ่งขึ้น สอดคล้องกับ Alibaba ก็ได้ประยุกต์ใช้ AI-powered logistics เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการคลังสินค้า โดยใช้ AI ในการคัดแยก

สินค้าและจัดเก็บสินค้าตามความต้องการในแต่ละช่วงเวลา. ระบบนี้ช่วยให้บริษัทสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ในเวลาที่เร็วขึ้น (Liu et al., 2022)

ด้านการใช้งาน AI ในการสร้างกลยุทธ์การตลาดและการบริการลูกค้า AI ยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างกลยุทธ์การตลาดที่ตอบสนองพฤติกรรมลูกค้าอย่างเฉพาะเจาะจง เช่น Personalized Marketing หรือการทำแคมเปญการตลาดที่ปรับให้เหมาะสมกับพฤติกรรมที่คาดการณ์ได้ของลูกค้า (Davenport & Ronanki, 2018) การใช้ AI ช่วยให้ธุรกิจสามารถสร้างข้อเสนอเฉพาะตัวที่ตอบสนองความต้องการลูกค้าในทุกจุดสัมผัส (touchpoint) และทำให้ลูกค้าเกิดการซื้อซ้ำ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methodology) เนื่องจากมุ่งหวังในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงตัวเลขและการทดสอบสมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับการใช้ AI เพื่อคาดการณ์อุปสงค์ในห่วงโซ่อุปทาน โดยใช้ข้อมูลจากหลายแหล่งและเทคนิคที่สามารถประเมินผลได้อย่างชัดเจน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในงานวิจัยนี้คือ ธุรกิจอุตสาหกรรมอีคอมเมิร์ซ และบริษัทในห่วงโซ่อุปทาน ที่ใช้เทคโนโลยี AI ในการคาดการณ์อุปสงค์ของสินค้า โดยเฉพาะในภาคการจัดส่งและโลจิสติกส์ เช่น การคาดการณ์ความต้องการของลูกค้า การจัดการสต็อกสินค้า การวางแผนเส้นทางการขนส่ง รวมถึงการใช้งานเครื่องมือ AI เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงคำนวณกลุ่มขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่าง (Cochran, 1963) ใช้สูตรในการคำนวณ ดังนั้น จากการแทนค่าจะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 385 ตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงขอเก็บที่ 400 ตัวอย่าง โดยใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ใช้การสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling) จากลูกค้าที่เคยใช้บริการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เพียงพอและหลากหลายซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ เครื่องมือที่สามารถใช้ในการเก็บข้อมูลมีหลายประเภท ได้แก่

แบบสอบถาม (Questionnaires) การใช้แบบสอบถามออนไลน์หรือแบบสอบถามที่ใช้ในการสัมภาษณ์เพื่อล้วงข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการประยุกต์ใช้ AI ในการวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้าและประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์ คำถามในแบบสอบถามจะเน้นไปที่การประเมินความคิดเห็นของผู้ใช้งาน AI ในการบริหารจัดการโลจิสติกส์ รวมถึงความพึงพอใจของลูกค้าในด้านต่าง ๆ โดยตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 การประยุกต์ใช้ AI เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้า (AI-Powered Customer Behavior Analysis) ตอนที่ 3 ระดับความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction) ตอนที่ 4 ประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์ (Logistics Performance)

การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ AI กับประสิทธิภาพการคาดการณ์อุปสงค์ รวมถึงการวิเคราะห์ทางสถิติแบบ Correlation, Regression, และ ANOVA เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1) การประยุกต์ใช้ AI เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้า ในปัจจุบัน เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีบทบาทสำคัญในการวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้า ซึ่งช่วยให้ธุรกิจสามารถเข้าใจแนวโน้มและความต้องการของลูกค้าได้อย่างแม่นยำมากขึ้น จากการศึกษาพบว่าโดยรวมแล้ว การนำ AI มาใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้าได้รับการยอมรับในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นอยู่ที่ 4.10 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงมุมมองเชิงบวกต่อเทคโนโลยีนี้ หนึ่งในข้อดีหลักของการใช้ AI คือ ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมาก ซึ่งช่วยให้ธุรกิจสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดและปรับปรุงการให้บริการลูกค้า อย่างไรก็ตาม ความสามารถของ AI ในการประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ได้รับคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดที่ 3.63 แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้งานยังมีข้อกังวลเกี่ยวกับศักยภาพของ AI ในด้านนี้ ในทางกลับกัน การใช้ AI เพื่อวิเคราะห์และปรับปรุงกลยุทธ์ทางการตลาดได้รับการยอมรับอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำ AI มาใช้ในการพยากรณ์แนวโน้มพฤติกรรมลูกค้าและปรับปรุงการให้บริการ ซึ่งได้คะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่ 4.47 นอกจากนี้ การใช้ AI เพื่อปรับปรุงกลยุทธ์ทางการตลาดและการสื่อสารกับลูกค้าก็ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงถึง 4.38 แสดงให้เห็นว่า

องค์กรต่าง ๆ มองว่า AI เป็นเครื่องมือสำคัญในการช่วยให้การตลาดมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกประเด็นที่ได้รับการพูดถึงคือ ความสามารถของ AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมลูกค้าเก่า และพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไป โดยมีค่าเฉลี่ย 3.94 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าแม้ว่า AI จะมีศักยภาพในการวิเคราะห์แนวโน้มที่เปลี่ยนแปลง แต่ยังคงมีความท้าทายบางประการที่ต้องได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม

จากการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า AI มีบทบาทสำคัญในการ ช่วยให้ธุรกิจสามารถคาดการณ์แนวโน้มพฤติกรรมลูกค้าและปรับกลยุทธ์ทางการตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การพัฒนา AI ควรมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มความสามารถในการประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ และการวิเคราะห์ข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงไปตามแนวโน้มของตลาด เพื่อให้ธุรกิจสามารถใช้ประโยชน์จาก AI ได้อย่างเต็มศักยภาพ

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2) บทบาทของ AI ในการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์ ในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกภาคส่วนของอุตสาหกรรม AI และการปรับปรุงกระบวนการจัดส่งสินค้า หนึ่งในประโยชน์สำคัญของ AI ในโลจิสติกส์คือการช่วยให้กระบวนการจัดส่งสินค้ามีความรวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น ผลสำรวจแสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนนเฉลี่ยที่ 3.77 สำหรับความสามารถของ AI ในการเพิ่มความเร็วและความแม่นยำของการจัดส่งสินค้า แม้ว่าคะแนนจะอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง แต่ยังคงสะท้อนว่ามีบางประเด็นที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม เช่น การใช้ข้อมูลแบบเรียลไทม์เพื่อคาดการณ์ปัญหาในการจัดส่ง นอกจากนี้ AI ยังสามารถช่วยเพิ่มความถูกต้องในการจัดส่งโดยใช้เทคนิคการพยากรณ์ข้อมูลเพื่อคาดการณ์ตำแหน่งและเวลาของสินค้าที่จะถึงปลายทาง คะแนนเฉลี่ยของหัวข้อนี้อยู่ที่ 3.81 ซึ่งเป็นระดับที่สูงขึ้นเล็กน้อย แสดงให้เห็นว่า AI มีประโยชน์ในด้านนี้แต่ยังต้องการการพัฒนาเพื่อให้เกิดความแม่นยำมากขึ้น โดยเฉพาะในกรณีที่มีปัจจัยภายนอก เช่น สภาพอากาศหรือปัญหาการจราจรที่อาจส่งผลกระทบต่อเวลาในการจัดส่ง

AI และการบริหารจัดการทรัพยากรโลจิสติกส์ AI ไม่เพียงแต่ช่วยในกระบวนการจัดส่งสินค้าเท่านั้น แต่ยังช่วยในการบริหารทรัพยากรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นด้วย ผลสำรวจพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนน 3.88 แก่ AI ในแง่ของการช่วยจัดสรรและบริหารทรัพยากรด้านโลจิสติกส์ ซึ่งค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานสูงกว่าเกณฑ์เฉลี่ย แสดงให้เห็นถึงความแตกต่าง

ของมุมมองในกลุ่มตัวอย่าง บางองค์กรอาจได้รับประโยชน์จาก AI อย่างเต็มที่ ขณะที่บางองค์กรอาจยังมีข้อจำกัดในการนำระบบ AI มาใช้ในกระบวนการทำงาน AI และการลดข้อผิดพลาดในโลจิสติกส์ ผลสำรวจระบุว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มองว่า AI มีบทบาทสำคัญในการช่วยลดข้อผิดพลาดในกระบวนการโลจิสติกส์ โดยได้คะแนนเฉลี่ยที่ 4.31 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับสูง การลดข้อผิดพลาดนี้อาจรวมถึงการปรับปรุงกระบวนการตรวจสอบสินค้า การจัดเส้นทางที่มีประสิทธิภาพ และการใช้ AI เพื่อตรวจจับปัญหาที่อาจเกิดขึ้นก่อนที่จะกระทบต่อการจัดส่ง อีกประเด็นที่เกี่ยวข้องคือความสามารถของ AI ในการช่วยให้กระบวนการโลจิสติกส์โดยรวมมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่ 4.69 ซึ่งเป็นคะแนนที่สะท้อนถึงความเชื่อมั่นของผู้ตอบแบบสอบถามว่า AI มีผลกระทบเชิงบวกอย่างมากต่อระบบโลจิสติกส์ ธุรกิจที่ใช้ AI สามารถลดต้นทุน ลดความซับซ้อนของกระบวนการ และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันในตลาด AI และการวางแผนโลจิสติกส์ AI ยังสามารถช่วยในการคาดการณ์และวางแผนโลจิสติกส์มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยได้รับคะแนนเฉลี่ย 4.40 ซึ่งสูงเป็นอันดับสองในผลสำรวจ การวางแผนที่แม่นยำช่วยให้ธุรกิจสามารถบริหารสินค้าคงคลังได้ดีขึ้น ลดต้นทุนการจัดเก็บ และปรับปรุงการไหลของสินค้าในห่วงโซ่อุปทาน

ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกภาคส่วนของธุรกิจ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยปรับปรุงประสิทธิภาพในกระบวนการโลจิสติกส์ การนำ AI มาใช้ในการจัดการขนส่ง การคำนวณเส้นทาง และการบริหารคำสั่งซื้อไม่เพียงช่วยให้การดำเนินงานมีความแม่นยำมากขึ้น แต่ยังช่วยให้ลูกค้ารู้สึกพึงพอใจกับบริการที่ได้รับมากขึ้นอีกด้วย

AI กับความเร็วและความถูกต้องในการจัดส่งสินค้า จากผลการวิจัยพบว่าลูกค้ามีความพึงพอใจต่อ AI ที่ช่วยเพิ่มความเร็วในการจัดส่งสินค้า โดย AI สามารถคำนวณเส้นทางที่ดีที่สุดเพื่อลดเวลาการขนส่ง (ค่าเฉลี่ย 4.21) และช่วยให้การจัดส่งมีความถูกต้องมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.01) แม้ระดับความพึงพอใจจะอยู่ในเกณฑ์ดี แต่ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ที่ค่อนข้างสูงสะท้อนว่าลูกค้าบางกลุ่มอาจยังไม่ได้รับประสบการณ์ที่ดีจาก AI เท่าที่ควร ซึ่งอาจเกิดจากข้อจำกัดของระบบ AI หรือปัจจัยภายนอก เช่น ปัญหาการจราจร หรือสภาพอากาศที่ไม่สามารถควบคุมได้

AI กับการติดตามสถานะสินค้าและการบริหารจัดการคำสั่งซื้อ หนึ่งในข้อได้เปรียบที่สำคัญของ AI คือความสามารถในการติดตามสถานะสินค้าแบบเรียลไทม์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่ลูกค้าให้ความสำคัญมากที่สุด จากผลการวิจัย ลูกค้าพึงพอใจอย่างมากต่อ AI ที่ช่วยให้สามารถตรวจสอบสถานะการจัดส่งและรายงานข้อมูลแบบอัตโนมัติ (ค่าเฉลี่ย 4.91) นอกจากนี้ AI ยังช่วยทำนายและคาดการณ์การจัดส่งล่วงหน้าได้อย่างแม่นยำ (ค่าเฉลี่ย 4.35) ทำให้ลูกค้ารู้สึกมั่นใจมากขึ้นว่าพัสดุของตนจะถึงปลายทางตามเวลาที่กำหนด

AI กับการเพิ่มประสิทธิภาพโลจิสติกส์ การนำ AI มาใช้ในกระบวนการโลจิสติกส์มีส่วนช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งและลดข้อผิดพลาดในการจัดการสินค้าคงคลัง ลูกค้าพึงพอใจในระดับสูงต่อ AI ที่ช่วยปรับปรุงกระบวนการขนส่งให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.47) และช่วยลดข้อผิดพลาดจากมนุษย์ (ค่าเฉลี่ย 4.35) อย่างไรก็ตาม ความสามารถของ AI ในการลดเวลาการรอคอยสินค้ายังได้รับความพึงพอใจในระดับที่ต่ำกว่าปัจจัยอื่น (ค่าเฉลี่ย 4.00) ซึ่งอาจหมายความว่ากระบวนการวางแผนการจัดส่งยังมีข้อจำกัดที่ต้องได้รับการแก้ไข

AI กับการลดต้นทุนโลจิสติกส์และความพึงพอใจโดยรวม ลูกค้าพึงพอใจกับ AI ที่สามารถช่วยบริหารจัดการต้นทุนโลจิสติกส์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.39) เนื่องจากการใช้ AI สามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านแรงงานและเพิ่มความแม่นยำในการคำนวณต้นทุนการขนส่งได้ ส่งผลให้ธุรกิจสามารถกำหนดราคาบริการที่เหมาะสมมากขึ้น ในขณะที่ความพึงพอใจโดยรวมของลูกค้าต่อ AI อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 4.35) ซึ่งสะท้อนว่าลูกค้าส่วนใหญ่ยอมรับว่า AI มีบทบาทสำคัญในการปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ให้ดีขึ้น

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3) การทดสอบสมมติฐานการวิจัย

3.1 H₁: การประยุกต์ใช้ AI เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้ามีผลต่อประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากตารางแสดงค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างตัวแปร "การประยุกต์ใช้ AI เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้า" และ "ประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์" โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) สามารถแปลผลได้ดังนี้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง "การประยุกต์ใช้ AI เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้า" และ "ประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์" เท่ากับ 0.711 ซึ่งเป็นค่าสัมประสิทธิ์บวกที่อยู่ในระดับสูง แสดงว่าทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน

กล่าวคือ เมื่อการใช้ AI เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้าเพิ่มขึ้น ประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์ก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วย ค่า Sig. (2-tailed) = 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.01 แสดงว่าความสัมพันธ์นี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (99% confidence level) นั่นหมายความว่าเราสามารถสรุปได้ว่าความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (N) เท่ากับ 400 ซึ่งถือว่าเป็นขนาดตัวอย่างที่เพียงพอสำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสองนี้ สรุปผล มีความสัมพันธ์ทางบวกที่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่าง "การประยุกต์ใช้ AI เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้า" กับ "ประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์" ซึ่งหมายความว่า การใช้ AI ในการวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้าอาจช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์ได้

3.2 H2: ระดับความพึงพอใจของลูกค้ามีผลต่อประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากตารางแสดงค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) ระหว่างตัวแปร "ระดับความพึงพอใจของลูกค้า" และ "ประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์" โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Correlation) สามารถแปลผลได้ดังนี้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง "ระดับความพึงพอใจของลูกค้า" และ "ประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์" เท่ากับ 0.655 ซึ่งเป็นค่าสัมประสิทธิ์บวกในระดับปานกลางถึงสูง แสดงให้เห็นว่าทั้งสองตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในทิศทางเดียวกัน หมายความว่า เมื่อประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์เพิ่มขึ้น ระดับความพึงพอใจของลูกค้าก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วย ค่า Sig. (2-tailed) = 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.01 แสดงว่าความสัมพันธ์นี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 (99% confidence level) นั่นหมายความว่า ความสัมพันธ์ดังกล่าวไม่ได้เกิดขึ้นโดยบังเอิญ แต่มีความสัมพันธ์จริงทางสถิติขนาดกลุ่มตัวอย่าง (N) เท่ากับ 400 ซึ่งถือว่าเป็นขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งสอง

สรุปผล มีความสัมพันธ์ทางบวกที่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่าง "ระดับความพึงพอใจของลูกค้า" กับ "ประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์" ซึ่งหมายความว่า หากระบบโลจิสติกส์มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ลูกค้าก็มีแนวโน้มที่จะพึงพอใจมากขึ้นตามไปด้วย

อภิปรายผล

สรุปตามผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า การใช้ AI เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มพฤติกรรมลูกค้าได้รับการยอมรับในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ซึ่งสะท้อนว่า AI มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ธุรกิจสามารถเข้าใจพฤติกรรมลูกค้าได้อย่างแม่นยำและลึกซึ้ง ทั้งนี้เป็นเพราะ AI สามารถประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ธุรกิจสามารถออกแบบและปรับกลยุทธ์ทางการตลาดให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ Davenport and Ronanki (2018) ที่ชี้ว่า AI ช่วยให้ธุรกิจสามารถออกแบบกลยุทธ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้ตรงจุด และ Wedel and Kannan (2016) ที่ระบุว่า AI ช่วยวิเคราะห์พฤติกรรมทั้งด้านการซื้อสินค้าและปฏิสัมพันธ์กับแบรนด์ ซึ่งส่งผลให้ธุรกิจสามารถปรับปรุงการบริการลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผลการวิจัยของเรายังพบว่า ค่าเฉลี่ยของการใช้ AI เพื่อปรับปรุงกลยุทธ์ทางการตลาดอยู่ที่ 4.38 ซึ่งยืนยันความสอดคล้องกับแนวคิดและผลการศึกษาข้างต้น

สรุปตามผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า การประยุกต์ใช้ AI ในการวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมของลูกค้า มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์และระดับความพึงพอใจของลูกค้า ทั้งนี้เป็นเพราะ AI สามารถช่วยวิเคราะห์ข้อมูลจำนวนมากได้อย่างแม่นยำ ช่วยคาดการณ์พฤติกรรมผู้บริโภคและแนวโน้มความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้สามารถวางแผนด้านการจัดการสินค้าและการจัดส่งได้ตรงความต้องการลูกค้ามากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดและงานวิจัยของ Waller and Fawcett (2013) ที่ระบุว่า AI และ Big Data Analytics สามารถเพิ่มความแม่นยำในการพยากรณ์อุปสงค์ และปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และ Christopher (2016) ที่ชี้ว่า AI ช่วยลดต้นทุนโลจิสติกส์และเพิ่มประสิทธิภาพห่วงโซ่อุปทานด้วยการบริหารจัดการข้อมูลแบบเรียลไทม์ ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาในที่พบว่า AI ช่วยเพิ่มความแม่นยำในการจัดส่ง (ค่าเฉลี่ย 3.81), ลดต้นทุนโลจิสติกส์ (ค่าเฉลี่ย 4.39) และบริหารจัดการคำสั่งซื้อได้แม่นยำขึ้น (ค่าเฉลี่ย 4.91)

จากผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า รูปแบบพฤติกรรมของลูกค้าในระบบโลจิสติกส์อีคอมเมิร์ซได้รับอิทธิพลจากการประยุกต์ใช้ AI โดยเฉพาะในด้านความสามารถในการ

คำนวณเส้นทางขนส่งที่มีประสิทธิภาพและการติดตามสถานะสินค้าแบบเรียลไทม์ ซึ่งส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าอย่างชัดเจน

ทั้งนี้เป็นเพราะ ลูกค้าให้คะแนนความพึงพอใจในประสิทธิภาพของ AI ด้านการคำนวณเส้นทางเฉลี่ยที่ 4.21 และด้านการติดตามสถานะสินค้าแบบเรียลไทม์ที่ 4.91 ซึ่งอยู่ในระดับสูง สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ Kambil & van Heck (2002) ที่ชี้ว่า AI ช่วยเพิ่มความรวดเร็วและแม่นยำของบริการ และ Parasuraman et al. (2005) ที่ระบุว่าเทคโนโลยีที่ช่วยให้ติดตามสถานะสินค้าได้แบบเรียลไทม์มีผลโดยตรงต่อความพึงพอใจของลูกค้า

สรุป/ข้อเสนอแนะ

บทสรุปผลการวิจัย ในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในทุกมิติของการดำเนินธุรกิจ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ธุรกิจสามารถขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยเฉพาะในด้านการวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้าและการเพิ่มประสิทธิภาพในระบบโลจิสติกส์ จากผลการวิจัยที่ดำเนินการในครั้งนี้ พบว่าการประยุกต์ใช้ AI ในบริบททั้งสองด้านได้รับการยอมรับในระดับสูง และมีแนวโน้มที่จะเป็นแนวทางสำคัญในการยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันขององค์กรในอนาคต ในด้านการวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้า AI มีบทบาทสำคัญในการรวบรวมและประมวลผลข้อมูลจำนวนมาก เพื่อนำมาวิเคราะห์แนวโน้มและพฤติกรรมของผู้บริโภคอย่างแม่นยำ โดยผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้ AI ในด้านนี้ ค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นอยู่ที่ 4.10 สะท้อนถึงการยอมรับในประสิทธิภาพของ AI ในการช่วยวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ AI เพื่อการพยากรณ์แนวโน้มพฤติกรรมลูกค้า (ค่าเฉลี่ย 4.47) และการปรับปรุงการให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 4.38) ที่ได้รับการประเมินอยู่ในระดับสูง ทั้งนี้ แม้ว่าผู้ใช้งานส่วนใหญ่จะยอมรับในศักยภาพของ AI แต่ยังมีข้อกังวลเกี่ยวกับความสามารถในการประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่ซึ่งได้คะแนนเฉลี่ยต่ำสุด (3.63) และสะท้อนถึงความจำเป็นในการพัฒนา AI ให้สามารถตอบสนองต่อความซับซ้อนของข้อมูลในระดับที่สูงขึ้นได้ดียิ่งขึ้น ในด้านระบบโลจิสติกส์ การนำ AI มาใช้ในกระบวนการต่าง ๆ ช่วยเพิ่มทั้งความรวดเร็ว ความแม่นยำ

และประสิทธิภาพโดยรวมของการดำเนินงาน ผลการวิจัยระบุว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นต่อ AI ในการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดส่งสินค้า (ค่าเฉลี่ย 3.77) และการพยากรณ์ตำแหน่งหรือเวลาสินค้าถึงปลายทาง (ค่าเฉลี่ย 3.81) ซึ่งแม้จะอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง แต่ก็ชี้ให้เห็นถึงพื้นที่สำหรับการพัฒนาเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในแง่ของการใช้ข้อมูลแบบเรียลไทม์และการจัดการกับปัจจัยภายนอก เช่น สภาพอากาศหรือสภาพการจราจร

ยิ่งไปกว่านั้น AI ยังมีบทบาทเด่นในการบริหารจัดการทรัพยากรโลจิสติกส์ โดยช่วยให้สามารถจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย 3.88) และลดข้อผิดพลาดจากมนุษย์ (ค่าเฉลี่ย 4.31) อีกทั้งยังช่วยให้กระบวนการโลจิสติกส์โดยรวมมีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ (ค่าเฉลี่ย 4.69) ซึ่งเป็นคะแนนสูงสุดในหมวดนี้ สะท้อนว่า AI ไม่เพียงช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ แต่ยังส่งเสริมความสามารถในการแข่งขันขององค์กรในระยะยาว นอกจากนี้ลูกค้าในระบบโลจิสติกส์ยังให้ความสนใจอย่างมากต่อความสามารถของ AI ในการติดตามสถานะสินค้าแบบเรียลไทม์ (ค่าเฉลี่ย 4.91) และการคาดการณ์การจัดส่งล่วงหน้า (ค่าเฉลี่ย 4.35) รวมถึงการบริหารจัดการต้นทุน (ค่าเฉลี่ย 4.39) ซึ่งล้วนแต่มีผลต่อความมั่นใจและความพึงพอใจของลูกค้าต่อระบบบริการโดยรวม อย่างไรก็ตาม การลดระยะเวลาการคอยสินค้า (ค่าเฉลี่ย 4.00) ยังถือว่าเป็นจุดที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม โดยสรุป ผลการวิจัยในครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า AI เป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพสูงในการสนับสนุนทั้งการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคและการเพิ่มประสิทธิภาพในระบบโลจิสติกส์ การพัฒนาเทคโนโลยี AI ให้สามารถประมวลผลข้อมูลขนาดใหญ่และตอบสนองต่อสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างรวดเร็ว จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถใช้ประโยชน์จาก AI ได้อย่างเต็มที่ และขับเคลื่อนสู่ความเป็นเลิศในการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาการประยุกต์ใช้ AI ในยุคดิจิทัลปัจจุบัน ปัญญาประดิษฐ์ (AI: Artificial Intelligence) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในหลายอุตสาหกรรม ไม่ว่าจะเป็นการวิเคราะห์พฤติกรรมลูกค้า การเพิ่มประสิทธิภาพของระบบโลจิสติกส์ และการช่วยเหลือในงานด้านต่าง ๆ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการนำ AI มาใช้งานจะก่อให้เกิดประโยชน์มากมาย แต่ก็ยังมีความท้าทายและข้อจำกัดที่ต้องได้รับการพัฒนาและแก้ไขเพื่อให้ AI สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

1. การพัฒนา AI ให้มีความสามารถในการวิเคราะห์เชิงลึก ปัจจุบัน AI มีความสามารถในการวิเคราะห์พฤติกรรมของลูกค้าผ่านข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) และช่วยให้ธุรกิจสามารถคาดการณ์แนวโน้มของตลาดได้อย่างแม่นยำ
2. การเพิ่มประสิทธิภาพของ AI ในระบบโลจิสติกส์และซัพพลายเชน AI ได้รับการนำมาใช้ในอุตสาหกรรมโลจิสติกส์เพื่อลดต้นทุนการขนส่งและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบซัพพลายเชน แต่ปัจจุบันยังคงมีอุปสรรคในการผสาน AI เข้ากับโครงสร้างพื้นฐานแบบเดิมขององค์กร
3. การสร้างความโปร่งใสและความน่าเชื่อถือของ AI อีกหนึ่งข้อกังวลหลักเกี่ยวกับ AI คือความโปร่งใสและความยุติธรรมในการตัดสินใจของอัลกอริธึม การที่ AI ทำงานโดยไม่มีความสามารถในการอธิบายเหตุผลของผลลัพธ์ที่ได้ อาจทำให้เกิดปัญหาเรื่องความไว้วางใจจากผู้ใช้
4. การสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับจากผู้ใช้งาน แม้ว่า AI จะมีศักยภาพในการช่วยให้อุปการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ก็ยังมีหลายองค์กรและลูกค้าที่รู้สึกกังวลเกี่ยวกับการนำ AI มาใช้งาน

เอกสารอ้างอิง

- สำนักงานพัฒนาธุรกรรมอิเล็กทรอนิกส์. (2023). *Thailand E-Commerce Survey 2023*. เรียกใช้เมื่อ 12 ธันวาคม 2567 จาก <https://www.etda.or.th/th/%e0%b8%9a%e0%b8%a3%e0%b8%81%e0%b8%b2>
- สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจดิจิทัล (DEPA). (2566). *รายงานการประยุกต์ใช้ AI ในธุรกิจโลจิสติกส์ของประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: DEPA.
- Chen, H., Wang, Y., & Sun, X. (2021). AI-based logistics strategies for e-commerce: A case study of Amazon. *Journal of Business Research*, 134, 667–675.
- Chen, H., Wang, Y., & Sun, X. (2021). AI-based logistics strategies for e-commerce: A case study of Amazon. *Journal of Business Research*, 134, 667–675.

- Cheng, Y., Zhang, J., & Liu, L. (2019). Customer behavior prediction in e-commerce with machine learning: A review. *International Journal of Computational Intelligence and Applications*, 18(4), 1-17.
- Christopher, M. (2016). *Logistics & Supply Chain Management*. Pearson UK.
- Davenport, T. H., & Ronanki, R. (2018). Artificial Intelligence for the Real World. *Harvard Business Review*, 96(1), 108-116.
- Deng, X., Liu, Y., & Fang, Y. (2022). Smart logistics in digital retailing: Predictive analytics and AI-driven delivery planning. *Computers & Industrial Engineering*, 165, 107939.
- Gartner. (2022). *How AI is Transforming E-commerce and Retail*. Gartner Research.
- Kambil, A., & van Heck, E. (2002). *Making Markets: How Firms Can Design and Profit from Online Auctions and Exchanges*. Harvard Business Press.
- Liu, M., Zhang, Y., & Huang, R. (2022). The impact of AI in smart logistics: Evidence from Alibaba Cainiao Network. *International Journal of Logistics Management*, 33(3), 742-761.
- Marr, B. (2018). *How AI and Machine Learning Are Transforming The E-commerce Industry*. Forbes.
- McKinsey & Company. (2022). How COVID-19 has accelerated e-commerce and reshaped consumer behavior. on January 12, 2025 from <https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/industries/retail/our%20insights/how%20covid%2019%20is%20changing%20consumer%20behavior%20now%20and%20forever/how-covid-19-is-changing-consumer-behavior-now-and-forever.pdf>
- Nguyen, B., Simkin, L., & Canh, N. (2020). The role of AI in customer behavior analytics and marketing automation. *Journal of Marketing Analytics*, 8(3), 95-107.

- Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Malhotra, A. (2005). E-S-QUAL: A Multiple-Item Scale for Assessing Electronic Service Quality. *Journal of Service Research*, 7(3), 213-233.
- Waller, M. A., & Fawcett, S. E. (2013). Data Science, Predictive Analytics, and Big Data: A Revolution That Will Transform Supply Chain Design and Management. *Journal of Business Logistics*, 34(2), 77-84.
- Wedel, M., & Kannan, P. K. (2016). Marketing Analytics for Data-Rich Environments. *Journal of Marketing*, 80(6), 97-121.
- Zhang, Y., Liu, Z., & Hu, S. (2020). Challenges in implementing AI for logistics: A case study approach. *Journal of Transport and Logistics*, 26(2), 184-196.
- Zhang, Y., Wang, X., & Li, Z. (2021). The role of AI in customer behavior analysis and logistics management in e-commerce platforms. *Journal of Business Logistics*, 42(4), 518-533.

การพัฒนาเทคโนโลยี e-boarding pass และผลกระทบ ต่อประสบการณ์ผู้โดยสาร*

THE DEVELOPMENT OF E-BOARDING PASS TECHNOLOGY AND ITS IMPACT ON PASSENGER EXPERIENCE

อำพล ขำวิลัย¹, ปานรดา นิมิตรภูวดล², โอมาชารีฟ ปานนพภา³, ธนากร ขำช้าง⁴
และ ประชญา ศรีสอาด⁵

Amphon Khamwilai¹, Panrada Nimitphuwanon², Omasharif Pannopapha³, Thanakorn Khamchang⁴
and Prachaya Srisat⁵

¹⁻⁵มหาวิทยาลัยเกริก

¹⁻⁵Krirk University, Thailand

Corresponding Author's Email: Capt.yass@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 4 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 22 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 24 เมษายน 2568

Received 4 April 2025; Revised 22 April 2025; Accepted 24 April 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและการใช้ e-boarding pass ของผู้โดยสาร (2) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของ e-boarding pass ต่อประสบการณ์ของผู้โดยสารในด้านความสะดวก ความรวดเร็ว และความพึงพอใจ และ (3) เพื่อประเมินข้อดีและข้อจำกัดของการใช้ e-boarding pass เมื่อเทียบกับบัตรโดยสารกระดาษ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากผู้โดยสารที่เดินทางผ่านสนามบินนานาชาติสุวรรณภูมิ และสนามบินดอนเมือง จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวม

Citation:

* อำพล ขำวิลัย, ปานรดา นิมิตรภูวดล, โอมาชารีฟ ปานนพภา, ธนากร ขำช้าง และ ประชญา ศรีสอาด. (2568). การใช้ AI เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมลูกค้าในระบบโลจิสติกส์อีคอมเมิร์ซ. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1000-1018.

Amphon Khamwilai, Panrada Nimitphuwanon, Omasharif Pannopapha, Thanakorn Khamchang and Prachaya Srisat. (2025). The Development Of E-Boarding Pass Technology And Its Impact On Passenger Experience. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1000-1018.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ และการวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและการใช้ e-boarding pass อย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ 1) ความง่ายในการใช้งาน การรับรู้ถึงประโยชน์ และความไว้วางใจในระบบ 2) การใช้ e-boarding pass ส่งผลในเชิงบวกต่อประสบการณ์ผู้โดยสาร โดยเพิ่มระดับความสะดวก ความรวดเร็ว และความพึงพอใจในการเดินทาง 3) ข้อดีของ e-boarding pass คือความสะดวก ประหยัดเวลา และลดการใช้ทรัพยากรสิ้นเปลือง ขณะที่ข้อจำกัดคือ การเข้าถึงของผู้โดยสารบางกลุ่มที่ไม่คุ้นชินกับเทคโนโลยี และปัญหาด้านระบบหรือสัญญาณในบางพื้นที่ ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาระบบบริการผู้โดยสารในอุตสาหกรรมการบิน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้โดยสารในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ: e-boarding pass, การยอมรับเทคโนโลยี, ประสบการณ์ผู้โดยสาร, ความสะดวกในการเดินทาง, ความพึงพอใจ

Abstract

This research article aims to: (1) examine the factors influencing passengers' acceptance and use of e-boarding passes, (2) analyze the impact of e-boarding passes on the passenger experience in terms of convenience, speed, and satisfaction, and (3) assess the advantages and limitations of using e-boarding passes compared to paper boarding passes. This is a quantitative research study. Data were collected from 400 passengers traveling through Suvarnabhumi International Airport and Don Mueang Airport using a questionnaire as the research instrument. The data were analyzed using descriptive statistics (mean and standard deviation) and inferential statistics, including multiple regression analysis and ANOVA.

The research findings revealed that 1) Key factors significantly affecting the acceptance and use of e-boarding passes include ease of use, perceived usefulness, and trust in the system. 2) The use of e-boarding passes positively

influences the passenger experience by increasing convenience, speed, and overall satisfaction. 3) The advantages of e-boarding passes include convenience, time efficiency, and reduced resource consumption, while the limitations involve accessibility issues for some passenger groups unfamiliar with technology, as well as occasional system or connectivity problems. The findings of this study can be used to support the development of passenger service systems in the aviation industry, aiming to enhance operational efficiency and provide a better passenger experience in the digital era.

Keywords: e-boarding pass, technology acceptance, passenger experience, travel convenience, satisfaction

บทนำ

ในยุคดิจิทัล อุตสาหกรรมการบินมีการนำเทคโนโลยีเข้ามาปรับปรุงกระบวนการทำงานและยกระดับประสบการณ์ของผู้โดยสาร หนึ่งในเทคโนโลยีที่ได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องคือ e-boarding pass หรือบัตรโดยสารอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งช่วยลดการใช้กระดาษ เพิ่มความสะดวกในการเช็คอิน และปรับปรุงประสิทธิภาพการให้บริการของสายการบิน (IATA, 2022) ปัจจุบัน สายการบินหลายแห่งทั่วโลกได้เริ่มนำ e-boarding pass มาใช้แทนบัตรโดยสารแบบกระดาษ โดยให้ผู้โดยสารสามารถเข้าถึงบัตรผ่านแอปพลิเคชันของสายการบินหรือกระเป๋าเก็บบัตรอิเล็กทรอนิกส์ (wallet apps) บนอุปกรณ์มือถือ อย่างไรก็ตาม การนำเทคโนโลยีดังกล่าวมาใช้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การรองรับ QR Code ที่ไม่สมบูรณ์ QR Code เป็นมาตรฐานที่ใช้ใน e-Boarding Pass ซึ่งช่วยให้ผู้โดยสารสามารถแสดงรหัสจากอุปกรณ์พกพาเพื่อเข้าสู่กระบวนการตรวจสอบ อย่างไรก็ตาม ระบบสแกน QR Code ในสนามบินบางแห่งยังมีข้อจำกัด เช่น เครื่องอ่าน QR Code รุ่นเก่าที่อาจไม่สามารถอ่านรหัสที่มีความละเอียดสูงได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ปัญหาด้านแสงและมุมกล้องอาจทำให้การสแกนเป็นไปได้ช้า หรือเกิดข้อผิดพลาด ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการขึ้นเครื่อง การใช้ NFC และข้อจำกัดของสนามบิน NFC เป็นอีกหนึ่งเทคโนโลยีที่ถูกนำมาใช้เพื่อเพิ่มความรวดเร็วในการ

ตรวจสอบบัตรโดยสาร โดยให้ผู้โดยสารแตะอุปกรณ์พกพาที่จุดตรวจแทนการใช้ QR Code อย่างไรก็ดี ตามสนามบินหลายแห่งยังขาดการติดตั้งเครื่องอ่าน NFC อย่างทั่วถึง ทำให้ผู้โดยสารบางรายไม่สามารถใช้ฟังก์ชันนี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ผู้โดยสารบางคนอาจใช้โทรศัพท์มือถือที่ไม่รองรับ NFC หรือไม่ได้เปิดใช้งานฟังก์ชันนี้ ซึ่งอาจเป็นอุปสรรคในการใช้งาน e-Boarding Pass การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตและเซิร์ฟเวอร์ของสนามบิน e-Boarding Pass จำเป็นต้องเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตเพื่ออัปเดตและตรวจสอบข้อมูลแบบเรียลไทม์ หากสนามบินมีข้อจำกัดด้าน Wi-Fi หรือระบบอินเทอร์เน็ตไม่เสถียร อาจทำให้ผู้โดยสารไม่สามารถเปิด e-Boarding Pass ได้ในช่วงเวลาสำคัญ นอกจากนี้ ระบบของสายการบินและสนามบินที่ไม่สามารถเชื่อมต่อกันได้อย่างสมบูรณ์อาจทำให้เกิดความล่าช้าในการตรวจสอบข้อมูลของผู้โดยสาร ความคุ้นเคยของผู้โดยสาร แม้ว่าการใช้ e-Boarding Pass จะได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น แต่ผู้โดยสารบางกลุ่ม โดยเฉพาะผู้สูงอายุ อาจไม่คุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีดังกล่าว และยังคงพึ่งพาบัตรโดยสารกระดาษเป็นหลัก ซึ่งอาจทำให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการเช็คอินและขึ้นเครื่องบิน (SITA, 2023) จากรายงานของ IATA (2022) พบว่าผู้โดยสารสูงอายุมีแนวโน้มที่จะพบปัญหาในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น การเข้าถึงแอปพลิเคชันของสายการบิน และการสแกน QR Code ซึ่งส่งผลให้ต้องมีเจ้าหน้าที่ให้ความช่วยเหลือเป็นพิเศษ นอกจากนี้ ความแตกต่างทางวัฒนธรรมและระดับการศึกษาอาจมีผลต่อการยอมรับและความสามารถในการใช้งาน e-Boarding Pass ของผู้โดยสารในแต่ละภูมิภาค (ICAO, 2021)

มาตรการรักษาความปลอดภัย การใช้ e-Boarding Pass อาจเพิ่มความเสี่ยงด้านความปลอดภัยไซเบอร์และการเข้าถึงข้อมูลส่วนบุคคลของผู้โดยสาร (ICAO, 2021) เนื่องจากระบบดิจิทัลต้องอาศัยการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ทำให้มีโอกาสที่แฮกเกอร์จะโจมตีฐานข้อมูลของสายการบินหรือสนามบินเพื่อเข้าถึงข้อมูลสำคัญ เช่น รายละเอียดการเดินทางของผู้โดยสาร หรือหมายเลขบัตรโดยสาร นอกจากนี้ การปลอมแปลง QR Code หรือการใช้มัลแวร์โจมตีแอปพลิเคชันของสายการบินอาจทำให้เกิดปัญหาด้านความปลอดภัยที่ส่งผลกระทบต่อทั้งผู้โดยสารและเจ้าหน้าที่สนามบิน (IATA, 2022) ดังนั้น องค์กรการบินระหว่างประเทศ เช่น ICAO และ IATA จึงแนะนำให้สายการบินใช้ระบบยืนยันตัวตนแบบหลายขั้นตอน (Multi-Factor Authentication: MFA) และเข้ารหัสข้อมูลเพื่อป้องกันการรั่วไหลของข้อมูล

ส่วนบุคคล (SITA, 2023) แม้ว่าการใช้ e-Boarding Pass จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการเช็คอินและขึ้นเครื่องบิน แต่ข้อจำกัดทางเทคโนโลยีของสนามบินยังคงเป็นอุปสรรคสำคัญ การปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การอัปเดตเครื่องอ่าน QR Code และ NFC ตลอดจนการพัฒนาาระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่เสถียร จะช่วยให้สนามบินสามารถรองรับเทคโนโลยีดังกล่าวได้อย่างเต็มรูปแบบ และมอบประสบการณ์การเดินทางที่ราบรื่นให้แก่ผู้โดยสาร ข้อจำกัดทางเทคโนโลยีของสนามบินในการรองรับ e-Boarding Pass เทคโนโลยี e-Boarding Pass ซึ่งอาศัย QR Code และ NFC (Near Field Communication) ได้รับการพัฒนาเพื่อลดการใช้กระดาษและเพิ่มความสะดวกให้กับผู้โดยสาร อย่างไรก็ตาม โครงสร้างพื้นฐานของสนามบินบางแห่งยังไม่รองรับเทคโนโลยีดังกล่าวอย่างเต็มประสิทธิภาพ ส่งผลกระทบต่อความถี่ของกระบวนการเช็คอินและขึ้นเครื่องบิน ด้านการรองรับ QR Code ที่ไม่สมบูรณ์ QR Code เป็นรูปแบบมาตรฐานที่ใช้ใน e-Boarding Pass โดยผู้โดยสารสามารถแสดง QR Code จากมือถือเพื่อตรวจสอบสิทธิ์การเดินทาง อย่างไรก็ตาม ระบบสแกน QR Code ในสนามบินบางแห่งอาจเผชิญปัญหา เช่น เครื่องสแกนไม่ทันสมัย เครื่องอ่าน QR Code รุ่นเก่ามีอัตราการสแกนที่ช้าหรือไม่สามารถอ่านรหัสที่มีความละเอียดสูงได้ ข้อจำกัดด้านแสงและมุมกล้อง แสงสะท้อนจากหน้าจอมือถืออาจทำให้เครื่องสแกนไม่สามารถอ่าน QR Code ได้อย่างถูกต้อง (IATA, 2022) ความเข้ากันได้ของรูปแบบ QR Code – บางสนามบินอาจใช้มาตรฐาน QR Code ที่แตกต่างจากสายการบิน ส่งผลให้เกิดปัญหาความเข้ากันไม่ได้ของระบบ ด้านการใช้ NFC และข้อจำกัดของสนามบิน NFC (Near Field Communication) เป็นเทคโนโลยีที่ช่วยให้ผู้โดยสารสามารถแตะโทรศัพท์มือถือที่จุดตรวจแทนการใช้ QR Code ซึ่งช่วยให้การตรวจสอบรวดเร็วขึ้น อย่างไรก็ตาม สนามบินหลายแห่งยังคงประสบปัญหาดังต่อไปนี้ เครื่องอ่าน NFC ยังไม่มีการติดตั้งทั่วทุกจุด ระบบตรวจสอบบัตรโดยสารที่รองรับ NFC มีค่าใช้จ่ายสูงและต้องมีการอัปเดตระบบโครงสร้างพื้นฐาน (SITA, 2023) ข้อจำกัดของอุปกรณ์ผู้โดยสาร แม้ว่าสมาร์ทโฟนรุ่นใหม่จะรองรับ NFC แต่บางอุปกรณ์อาจยังไม่มีฟังก์ชันดังกล่าว หรือผู้โดยสารบางรายอาจไม่ได้เปิดใช้งาน NFC ความปลอดภัยของข้อมูล NFC เทคโนโลยี NFC อาจมีความเสี่ยงต่อการถูกโจมตีจากแฮกเกอร์หรือการดักจับข้อมูล หากไม่ได้รับการป้องกันที่เพียงพอ (ICAO, 2021) ด้านการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตและเซิร์ฟเวอร์ของ

สนามบิน e-Boarding Pass จำเป็นต้องเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตเพื่อตรวจสอบสิทธิ์และอัปเดตข้อมูลแบบเรียลไทม์ หากสนามบินมีข้อจำกัดด้าน Wi-Fi หรืออินเทอร์เน็ตที่ไม่เสถียร อาจทำให้ผู้โดยสารไม่สามารถเปิด e-Boarding Pass ได้ หากไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต ระบบของสายการบินและสนามบินไม่สามารถเชื่อมต่อกันได้ ทำให้เกิดปัญหาความล่าช้าในการตรวจสอบข้อมูล ปัญหาการดาวน์โหลดบัตรโดยสารล่วงหน้า ผู้โดยสารอาจลืมดาวน์โหลด e-Boarding Pass ไว้ล่วงหน้า ทำให้เกิดความล่าช้าในขั้นตอนการเช็คอิน (IATA, 2022)

แม้ว่าการใช้ e-Boarding Pass จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการเช็คอินและขึ้นเครื่องบิน แต่ข้อจำกัดทางเทคโนโลยีของสนามบิน เช่น การรองรับ QR Code ที่ไม่สมบูรณ์, ข้อจำกัดของ NFC, และปัญหาการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ยังเป็นอุปสรรคสำคัญที่ต้องได้รับการแก้ไข การลงทุนในระบบโครงสร้างพื้นฐานและการพัฒนาเทคโนโลยีที่สามารถรองรับ e-Boarding Pass ได้อย่างเต็มรูปแบบ จะช่วยให้สายการบินและสนามบินสามารถมอบประสบการณ์ที่ดียิ่งขึ้นให้แก่ผู้โดยสาร

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและการใช้ e-boarding pass ของผู้โดยสาร
2. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของ e-boarding pass ต่อ ประสิทธิภาพผู้โดยสาร ในด้านความสะดวก ความรวดเร็ว และความพึงพอใจ
3. เพื่อประเมินข้อดีและข้อจำกัดของการใช้ e-boarding pass เมื่อเทียบกับบัตรโดยสารกระดาษ

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาของ I. S. Shih, H. C. Tsai, and C. H. Huang (2020) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้ e-boarding pass และผลกระทบที่มีต่อประสบการณ์ของผู้โดยสารและคุณภาพการบริการของสายการบิน ซึ่งได้ข้อค้นพบที่น่าสนใจหลายประการ สรุปได้ว่าการใช้เทคโนโลยี e-boarding pass มีผลกระทบเชิงบวกต่อทั้งผู้โดยสารและสายการบิน โดยไม่เพียงแต่ทำให้ผู้โดยสารได้รับประสบการณ์ที่สะดวกสบายและรวดเร็วขึ้น แต่ยังช่วยให้สายการบินสามารถ

ให้บริการที่มีประสิทธิภาพและลดข้อผิดพลาดต่าง ๆ ในกระบวนการขึ้นเครื่องได้ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงบริการจึงเป็นเรื่องสำคัญที่สายการบินทุกแห่งไม่ควรมองข้าม หากต้องการตอบสนองความต้องการของผู้โดยสารในยุคดิจิทัลนี้

การศึกษาโดย H. L. Liu, L. Y. Hsu, and C. K. Tsai (2018) พบว่า ระบบ e-boarding pass ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสบการณ์ของผู้โดยสาร โดยผู้โดยสารสามารถเช็คอินและขึ้นเครื่องได้ง่ายและรวดเร็ว ลดขั้นตอนที่ซับซ้อนและการต้องจัดการกับเอกสารกระดาษ โดยไม่ต้องไปที่เคาน์เตอร์เช็คอินหรือรอต่อแถว ซึ่งช่วยประหยัดเวลาและทำให้การเดินทางสะดวกยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อความภักดีของผู้โดยสารด้วย เนื่องจากผู้โดยสารรู้สึกว่าได้รับบริการที่ทันสมัยและมีคุณภาพ การใช้เทคโนโลยีนี้จึงช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้โดยสาร และสามารถกระตุ้นให้ผู้โดยสารเลือกใช้บริการของสายการบินนั้น ๆ อีกในอนาคต

ในงานวิจัยของ R. K. Sharma และ S. Ghosh (2019) พบว่า e-boarding pass ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการกระบวนการของสายการบินโดยรวม ทำให้สามารถลดข้อผิดพลาดในการเช็คอินและการจัดการเอกสาร กระบวนการขึ้นเครื่องของผู้โดยสารจะรวดเร็วและมีความแม่นยำมากขึ้น ซึ่งสายการบินสามารถจัดการเที่ยวบินที่มีผู้โดยสารจำนวนมากได้ดีขึ้น การใช้เทคโนโลยีนี้ยังช่วยลดค่าใช้จ่ายในการพิมพ์บัตรขึ้นเครื่องแบบกระดาษ และสามารถลดการใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องกับการผลิตเอกสาร

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ กลุ่มประชากรหลักในการศึกษาคือ ผู้โดยสารสายการบิน ที่ใช้บริการ e-boarding pass เพื่อทำการขึ้นเครื่องบิน ผู้โดยสารจะมาจากสนามบินที่มีการใช้เทคโนโลยี e-boarding pass และอาจรวมถึงทั้งผู้ที่ใช้ e-boarding pass ครั้งแรกและผู้ที่เคยใช้บริการในการใช้งานมาแล้ว โดยเนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงคำนวณกลุ่มขนาดตัวอย่าง โดยใช้สูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่าง (Cochran, 1963) ใช้สูตรในการคำนวณ จากการแทนค่าจะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 384 ตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงกำหนดจำนวนตัวอย่างและรวบรวมเก็บตัวอย่างทั้งสิ้นจำนวน 400 ตัวอย่าง

การสุ่มเลือกกลุ่มตัวอย่างจะทำโดยใช้วิธี สุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยเลือกผู้โดยสารที่ใช้บริการ e-boarding pass จากสนามบินต่าง ๆ ในประเทศ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ข้อมูลถูกรวบรวมผ่าน แบบสอบถามมาตรฐาน ที่ผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าชนิด 5 ตัวเลือก โดยตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ e-Boarding Pass ด้านความสะดวกในการใช้งาน (Ease of Use) ด้านประโยชน์ที่ได้รับ (Usefulness) ด้านความปลอดภัยของระบบ (Security) ด้านความคุ้นเคยของผู้โดยสารกับเทคโนโลยี (User Familiarity) และด้านการสนับสนุนจากสายการบินและสนามบิน (Service Support) ตอนที่ 3 ผลกระทบต่อประสบการณ์ผู้โดยสาร ด้านประสบการณ์ผู้โดยสาร (Passenger Experience) ด้านระดับความพึงพอใจของผู้โดยสาร (Passenger Satisfaction) และด้านความตั้งใจใช้ e-Boarding Pass ในอนาคต (Intention to Use)

การพัฒนาเครื่องมือวิจัยในครั้งนี้ ในการวิจัยเรื่อง "การพัฒนาเทคโนโลยี e-Boarding Pass และผลกระทบต่อประสบการณ์ผู้โดยสาร" เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความสำคัญต่อการได้มาซึ่งข้อมูลที่ต้องการและน่าเชื่อถือ ดังนั้น การพัฒนาเครื่องมือวิจัยจึงต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมีขั้นตอนสำคัญ ดังนี้

1. การกำหนดโครงสร้างของเครื่องมือวิจัย เครื่องมือวิจัยที่ใช้ในครั้งนี้คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยอ้างอิงจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น Technology Acceptance Model (TAM) (Davis, 1989) และแนวคิดเกี่ยวกับ Passenger Experience and Satisfaction (Zeithaml, Bitner, & Gremler, 2018) โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนหลัก ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้ e-Boarding Pass (ตัวแปรอิสระ)

ส่วนที่ 3 ผลกระทบของ e-Boarding Pass ต่อประสบการณ์และความพึงพอใจของผู้โดยสาร (ตัวแปรตาม)

2. การพัฒนาและตรวจสอบความตรงของแบบสอบถาม การสร้างข้อคำถาม ข้อคำถามถูกออกแบบให้สอดคล้องกับตัวแปรที่กำหนด โดยใช้มาตราส่วน Likert Scale 5 ระดับ (5 = เห็นด้วยอย่างยิ่ง, 1 = ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) เพื่อวัดระดับความคิดเห็นของผู้โดยสาร การตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการจัดการธุรกิจการบินและด้านการวิจัยจำนวน 3-5 คน เพื่อประเมินความชัดเจน ครอบคลุม และความสอดคล้องของคำถามกับตัวแปรที่ต้องการศึกษา โดยใช้ดัชนี Index of Item-Objective Congruence (IOC) กำหนดเกณฑ์ที่ต้องได้ค่ามากกว่า 0.50 จึงจะถือว่านำไปใช้ได้ การตรวจสอบความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ใช้วิธี Factor Analysis เพื่อตรวจสอบว่าข้อคำถามแต่ละกลุ่มมีความสอดคล้องกันหรือไม่

3. การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability Testing) เพื่อให้มั่นใจว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือในการวัดตัวแปรที่ศึกษา การทดสอบ Reliability ใช้ค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Alpha ซึ่งหากค่าอยู่ที่ 0.70 ขึ้นไป จะถือว่าเครื่องมือมีความเชื่อถือได้ (Nunnally & Bernstein, 1994)

4. การทดสอบเครื่องมือเบื้องต้น (Pilot Testing) แบบสอบถามถูกทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างขนาดเล็ก (ประมาณ 30 คน) เพื่อประเมินว่าผู้ตอบแบบสอบถามสามารถเข้าใจคำถามได้ชัดเจนหรือไม่ หากพบข้อผิดพลาดจะมีการปรับแก้ก่อนนำไปใช้จริง

การวิเคราะห์ข้อมูลในวิจัยนี้จะถูกดำเนินการโดยใช้วิธีทางสถิติต่าง ๆ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีความน่าเชื่อถือและตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น การใช้สถิติพื้นฐาน เช่น ค่าความถี่ (Frequency), ค่าร้อยละ (Percentage), ค่าเฉลี่ย (Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่ออธิบายลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง เช่น ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (เพศ, อายุ, การศึกษา เป็นต้น)

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ใช้การวิเคราะห์การเชื่อมโยงระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม โดยใช้ค่าสหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) เช่น Pearson's correlation เพื่อดูความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ การวิเคราะห์ผลกระทบใช้การวิเคราะห์การถดถอย (Multiple Regression) เพื่อทดสอบผลกระทบของตัวแปรอิสระต่าง ๆ ที่มีต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น เช่น ผลกระทบของความสะดวกในการใช้งานและความปลอดภัยต่อประสบการณ์ผู้โดยสาร

และความพึงพอใจ ตรวจสอบความสำคัญของตัวแปรในแต่ละปัจจัยว่ามีผลกระทบต่อการใช้ e-boarding pass หรือไม่

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและการใช้ e-boarding pass ของผู้โดยสารในอุตสาหกรรมการบิน พบว่ามีปัจจัยหลายประการที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้งานของผู้โดยสาร ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ความปลอดภัยของระบบ จากการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ความปลอดภัยของระบบมีผลต่อการยอมรับและการใช้ e-Boarding Pass โดยผู้โดยสารให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล และมาตรการป้องกันการปลอมแปลงบัตรโดยสารเป็นอันดับแรก (Mean = 4.466, SD = 0.454) การมีระบบการเข้ารหัสข้อมูลที่ปลอดภัยและการยืนยันตัวตนที่ชัดเจนมีผลต่อความมั่นใจในการใช้งาน e-Boarding Pass มากขึ้น

2. ความคุ้นเคยกับเทคโนโลยี ความคุ้นเคยของผู้โดยสารกับเทคโนโลยี พบว่าผู้โดยสารที่มีประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีมักจะสามารถใช้งาน e-Boarding Pass ได้ง่ายกว่าผู้โดยสารที่ไม่คุ้นเคยกับเทคโนโลยี (Mean = 4.379, SD = 0.493) ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการให้ความรู้และการพัฒนาความคุ้นเคยในการใช้เทคโนโลยี

3. การสนับสนุนจากสายการบินและสนามบิน การสนับสนุนจากสายการบินและสนามบิน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการใช้งาน e-Boarding Pass โดยการให้ข้อมูลที่ชัดเจนและการสนับสนุนจากพนักงานมีผลต่อการตัดสินใจของผู้โดยสารในการใช้ระบบนี้ (Mean = 4.391, SD = 0.535) การเตรียมตัวและการอบรมพนักงานให้พร้อมรองรับการใช้งานระบบนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

4. ความสะดวกในการใช้งาน สำหรับ ความสะดวกในการใช้งาน e-Boarding Pass พบว่า ระบบมีความสะดวกในการใช้งานในระดับหนึ่ง แต่ยังมีข้อจำกัดบางประการ เช่น ปัญหาด้านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตหรือข้อจำกัดของอุปกรณ์มือถือ (Mean = 3.938, SD = 0.551) ซึ่งอาจทำให้ผู้โดยสารบางคนประสบปัญหาขณะใช้งาน

5. ประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้ e-Boarding Pass พบว่า ระบบช่วยลดระยะเวลาในการเช็คอินและลดการใช้ทรัพยากรกระดาษได้จริง อย่างไรก็ตาม บางสนามบินยังคงพิมพ์บัตรโดยสารกระดาษซ้ำ ทำให้ผู้โดยสารบางคนยังรู้สึกไม่สะดวกในการใช้ (Mean = 3.818, SD = 0.602)

ผลกระทบของ e-Boarding Pass ต่อประสบการณ์ของผู้โดยสาร ผลการศึกษาพบว่า ประสบการณ์ของผู้โดยสาร ในการใช้ e-Boarding Pass โดยรวมอยู่ในระดับดี (Mean = 4.4025, SD = 0.38118) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้โดยสารส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อการใช้ระบบนี้ โดยเฉพาะเมื่อเทียบกับการใช้บัตรโดยสารกระดาษ จากการทดสอบสมมติฐานการวิจัย การทดสอบสมมติฐานการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและการใช้ e-Boarding Pass ได้ผลลัพธ์ คือ H₁: ปัจจัยด้านความสะดวกในการใช้งาน (Ease of Use) พบว่า ความสะดวกในการใช้งานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสบการณ์ของผู้โดยสาร (Pearson Correlation = 0.517, Sig. = 0.000) H₂: ปัจจัยด้านประโยชน์ที่ได้รับ (Usefulness) พบว่า ประโยชน์ที่ได้รับมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความพึงพอใจของผู้โดยสาร (Pearson Correlation = 0.611, Sig. = 0.000) H₃: การทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับความปลอดภัยของระบบ (Security) ยังไม่ได้แสดงผลครบถ้วนในการศึกษานี้

สรุปผลการวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและการใช้ e-Boarding Pass คือ ความปลอดภัยของระบบ, ความคุ้นเคยกับเทคโนโลยี, การสนับสนุนจากสายการบินและสนามบิน, ความสะดวกในการใช้งาน, และประโยชน์ที่ได้รับจากการใช้ระบบ โดยการพัฒนาเทคโนโลยีและการสนับสนุนจากผู้ให้บริการเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเพิ่มความพึงพอใจของผู้โดยสารและผลักดันการใช้งานในอนาคต

จากวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของ e-boarding pass ต่อประสบการณ์ผู้โดยสาร ในด้านความสะดวก ความรวดเร็ว และความพึงพอใจในอุตสาหกรรมการบิน ผลการทดสอบสมมติฐาน H₃ พบว่า ความปลอดภัยของระบบ (Security) มีผลต่อความตั้งใจใช้ e-Boarding Pass ในอนาคต อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Pearson Correlation) พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง ความปลอดภัยของระบบ กับ ความตั้งใจใช้ในอนาคต มีค่าเท่ากับ 0.647 ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ที่สูงในทิศทางบวก

หมายความว่า หากผู้โดยสารมั่นใจในความปลอดภัยของระบบ e-Boarding Pass พวกเขามีแนวโน้มที่จะใช้ระบบนี้ในอนาคตมากขึ้น นอกจากนี้ ค่าความน่าจะเป็น (Sig. 2-tailed) จากการวิเคราะห์หาค่าเท่ากับ 0.000 ซึ่งต่ำกว่าระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ทำให้สามารถสรุปได้ว่าความปลอดภัยของระบบมีอิทธิพลต่อความตั้งใจของผู้โดยสารที่จะใช้ e-Boarding Pass ต่อไปในอนาคต การศึกษาแสดงให้เห็นว่า ความปลอดภัยของระบบ เป็นปัจจัยที่สำคัญต่อความตั้งใจใช้งานในอนาคต โดยเฉพาะในระบบดิจิทัลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลส่วนบุคคล ความมั่นใจในความปลอดภัยของข้อมูลทำให้ผู้โดยสารรู้สึกมั่นใจและเต็มใจที่จะใช้เทคโนโลยีนี้อีกครั้ง ดังนั้น การพัฒนามาตรการรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ เช่น การใช้ระบบการยืนยันตัวตนแบบสองชั้น (Two-Factor Authentication) และการเข้ารหัสข้อมูล จะช่วยส่งเสริมความเชื่อมั่นของผู้โดยสารและเพิ่มโอกาสในการใช้งาน e-Boarding Pass อย่างต่อเนื่อง

สรุปผลการวิจัย ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความสะดวกในการใช้งาน, ประโยชน์ที่ได้รับ, และ ความปลอดภัยของระบบ ล้วนมีผลกระทบต่อ ประสิทธิภาพของผู้โดยสาร, ระดับความพึงพอใจ, และ ความตั้งใจใช้ e-Boarding Pass ในอนาคต การพัฒนาและปรับปรุงระบบ e-Boarding Pass ในด้านต่าง ๆ เช่น ความปลอดภัย, ความสะดวกในการใช้งาน, และการสนับสนุนจากสายการบินและสนามบิน เป็นสิ่งสำคัญที่สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งานและทำให้ระบบนี้ได้รับการยอมรับและใช้งานอย่างแพร่หลายมากขึ้นในอนาคต

จากวัตถุประสงค์การวิจัยที่ 3 เพื่อประเมินข้อดีและข้อจำกัดของการใช้ e-boarding pass เมื่อเทียบกับบัตรโดยสารกระดาษ ผลการศึกษาด้านการทดสอบสมมติฐานของการวิจัยพบว่า มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมผู้โดยสารในการใช้ระบบดังกล่าว โดยการวิเคราะห์ทางสถิติช่วยให้เราสามารถยืนยันความสัมพันธ์ที่มีความสำคัญระหว่างตัวแปรเหล่านี้ คือ H₁: ปัจจัยด้านความสะดวกในการใช้งาน ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ พบว่าความสะดวกในการใช้งานมีความสัมพันธ์ในระดับปานกลางถึงสูง ($r = 0.517$) กับผลกระทบต่อประสิทธิภาพผู้โดยสาร ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p < 0.01$) สรุปได้ว่า หากเพิ่มความสะดวกในการใช้งานของ e-Boarding Pass จะช่วยให้ประสิทธิภาพของผู้โดยสารดีขึ้น H₂: ปัจจัยด้านประโยชน์ที่ได้รับ การวิเคราะห์พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง

ประโยชน์ที่ได้รับและผลกระทบต่อประสบการณ์ของผู้ใช้สารมีค่าเท่ากับ 0.611 ซึ่งอยู่ในระดับปานกลางถึงสูง ค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p = 0.000$) แสดงว่าเมื่อผู้ใช้ได้รับประโยชน์จาก e-Boarding Pass มากขึ้น, พวกเขามีแนวโน้มที่จะได้รับผลกระทบต่อประสบการณ์ของตนในทิศทางที่ดีขึ้น H_3 : ปัจจัยด้านความปลอดภัยของระบบ แม้ว่าผลการทดสอบยังไม่ครบสมบูรณ์ในตอนนี้อย่างไรก็ตาม แต่จากการที่พบการวิเคราะห์ในระดับเบื้องต้น แสดงให้เห็นว่า ความปลอดภัยของระบบมีผลต่อความตั้งใจใช้ e-Boarding Pass ในอนาคต โดยผู้โดยสารให้ความสำคัญกับการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลและระบบ

อภิปรายผล

1. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ผู้โดยสารมีการรับรู้เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในสนามบินในระดับสูง และการรับรู้นี้มีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสนามบินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.723$, Sig. = 0.000) ทั้งนี้เป็นเพราะ การที่ผู้โดยสารรับรู้ได้ว่า AI สามารถอำนวยความสะดวกในการให้บริการ เช่น ระบบเช็คอินอัตโนมัติ การตรวจสอบสัมภาระแบบอัจฉริยะ และการจดจำใบหน้าเพื่อความเร็วในการเดินทาง ทำให้ผู้ใช้บริการมีความมั่นใจในเทคโนโลยีและรู้สึว่าการใช้บริการสนามบินมีความสะดวก ปลอดภัย และทันสมัยมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ Lu et al. (2020) ที่ศึกษาการใช้ AI ในสนามบินประเทศจีน พบว่า การรับรู้ในด้านความแม่นยำ ความเร็ว และความปลอดภัยของ AI มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและการตัดสินใจกลับมาใช้บริการอีก และยังสอดคล้องกับ Kotler & Keller (2016) ที่กล่าวว่า ความคาดหวังของลูกค้าและการรับรู้คุณภาพของบริการมีผลโดยตรงต่อความพึงพอใจ

2. ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า “ประสบการณ์การใช้ AI ของผู้โดยสาร” มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญกับระดับการยอมรับ AI ในสนามบิน โดยค่าความสัมพันธ์อยู่ที่ 0.773 ซึ่งจัดอยู่ในระดับสูงมาก และมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p < 0.05$ หมายความว่า เมื่อผู้โดยสารเคยมีประสบการณ์ใช้ระบบ AI มาก่อน ไม่ว่าจะเป็นตู้เช็คอินอัตโนมัติ ระบบตรวจคนเข้าเมืองด้วยใบหน้า หรือลำโพงอัจฉริยะในสนามบิน ผู้โดยสารเหล่านั้นจะมีแนวโน้ม เปิดใจและยอมรับการใช้งาน AI มากกว่าผู้ที่ไม่เคยใช้งานประสบการณ์

ตรงช่วยลดความกลัวเทคโนโลยี ผู้โดยสารที่เคยใช้งาน AI มาก่อน มักจะมีความเข้าใจวิธีใช้ที่ถูกต้อง ไม่รู้สึกว่ระบบซับซ้อนหรือยุ่งยาก และสามารถควบคุมสถานการณ์ได้ด้วยตัวเอง ทำให้รู้สึกปลอดภัย และ มั่นใจกับระบบ โดยสร้างการรับรู้ด้านบวก และประสบการณ์แรกของผู้โดยสารในการใช้ AI เป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ เช่น การเช็คอินภายใน 1 นาที หรือการตรวจสอบสัมภาระที่แม่นยำ สิ่งเหล่านี้จะกลายเป็นความทรงจำเชิงบวกที่ส่งเสริมการยอมรับในอนาคตเสริมความรู้สึกว่ระบบใช้งานง่ายและมีประโยชน์ สอดคล้องกับ โมเดล Technology Acceptance Model (TAM) ของ Davis (1989) ที่ระบุว่า การตัดสินใจยอมรับเทคโนโลยีใด ๆ นั้นขึ้นอยู่กับ การรับรู้ว่ใช้งานง่าย (Perceived Ease of Use) การรับรู้ว่มีประโยชน์ต่อการใช้งาน (Perceived Usefulness) Venkatesh et al. (2012) ขยาย TAM เป็น UTAUT (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology) ซึ่งชี้ว่ ประสบการณ์ผู้ใช้ (Experience) และความตั้งใจใช้งาน (Behavioral Intention) มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี สอดคล้องกับ Wang et al. (2020) ศึกษาการใช้ AI ในสนามบินในประเทศจีน พบว่ ความคุ้นเคยและประสบการณ์ใช้งาน AI ส่งผลโดยตรงต่อระดับความพึงพอใจและการยอมรับของผู้โดยสาร สอดคล้องกับ จักรวรรดี หล้าเพชร และคณะ (2567) ในบทความแนวโน้มการพัฒนาอุตสาหกรรมการบินด้วยระบบปัญญาประดิษฐ์ ระบุว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของ AI ในสนามบินคือการสร้าง ประสบการณ์ผู้ใช้ที่ดี เช่น ความเร็ว ความแม่นยำ และความเป็นมิตรกับผู้โดยสาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee, J., & Lee, H. (2023) ศึกษาเกี่ยวกับการใช้แท็บเล็ตที่ขับเคลื่อนด้วย AI ในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว พบว่ ความพึงพอใจของผู้ใช้และความตั้งใจที่จะใช้บริการในอนาคตได้รับอิทธิพลจากคุณลักษณะของแท็บเล็ต เช่น ความสามารถในการตอบสนอง ความเป็นมิตร และความน่าเชื่อถือ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดว่ประสบการณ์เชิงบวกในการใช้ AI ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี สอดคล้องกับ กนกวรรณ จันจัน และคณะ (2566) ศึกษาคุณภาพการให้บริการเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์และความพึงพอใจของผู้โดยสาร ณ ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยเน้นการใช้งานเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น Kiosk Check-in, Application Check-in, SAWASDEE by AOT, ระบบสแกนสัมภาระ และการสแกนใบหน้า ผลการวิจัยพบว่าคุณภาพของเทคโนโลยี AI มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจของผู้โดยสาร และส่งผลต่อแนวโน้มการใช้เทคโนโลยี AI ในอนาคต

สอดคล้องกับ นิตา นุ่มวงษ์ และคณะ (2567) ศึกษาการให้บริการรูปแบบใหม่ของสนามบินสุวรรณภูมิหลังสถานการณ์โควิด-19 เข้าสู่การเป็นโรคประจำถิ่น โดยเน้นการใช้เทคโนโลยี AI เพื่อปรับปรุงการบริการและบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าการนำ AI มาใช้ในกระบวนการต่าง ๆ ของสนามบินช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและความพึงพอใจของผู้โดยสาร และสอดคล้องกับสถาบันพัฒนาบุคลากรการบิน มหาวิทยาลัยเกษมบัณฑิต (2565) ศึกษารูปแบบความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของการยอมรับในปัญญาประดิษฐ์ (AI) ของสายการบินสัญชาติไทย โดยเน้นการศึกษาระดับการยอมรับใน AI และผลการดำเนินการด้านการตลาดของสายการบิน ผลการวิจัยพบว่า การยอมรับใน AI มีผลต่อผลการดำเนินการด้านการตลาดของสายการบิน

3. จากผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ประสพการณ์การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) มีอิทธิพลเชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติต่อ การยอมรับ AI ในสนามบิน โดยค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) อยู่ที่ 0.773 และค่า Sig. (2-tailed) เท่ากับ 0.000 ซึ่งต่ำกว่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05 แสดงให้เห็นว่า ผู้ที่มีประสพการณ์ในการใช้ AI มากขึ้น มีแนวโน้มที่จะยอมรับการใช้งาน AI ในสนามบินมากขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะ ประสพการณ์ตรงของผู้ใช้กับเทคโนโลยีสมัยใหม่ส่งผลต่อการรับรู้ถึงประโยชน์ (perceived usefulness) และความง่ายในการใช้งาน (perceived ease of use) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในโมเดล Technology Acceptance Model (TAM) ของ Davis (1989) ผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของนักวิชาการหลายท่าน ได้แก่ Amiri & Kuşakci (2024) ซึ่งระบุว่า การนำ AI ไปใช้ในสนามบินไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน แต่ยังช่วยให้ผู้โดยสารรู้สึกปลอดภัยและเชื่อมั่นในระบบมากขึ้น หากพวกเขาเคยใช้งานระบบนั้นมาก่อน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee & Kim (2023) พบว่า ความคุ้นเคยของผู้โดยสารกับเทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบเช็คอินอัตโนมัติและระบบจดจำใบหน้า มีผลอย่างชัดเจนต่อระดับความยอมรับ AI โดยเฉพาะในผู้โดยสารที่เคยใช้งานในสนามบินขนาดใหญ่ในเอเชีย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Nguyen, Tran, & Doan (2023) ชี้ให้เห็นว่า การฝึกอบรมและให้ข้อมูลเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยี AI ในสนามบินมีผลต่อการสร้างความมั่นใจและลดความวิตกกังวลในการใช้งานเทคโนโลยีดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhou & Wang (2022) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ

พฤติกรรมผู้โดยสารในจีน และพบว่า ผู้ที่เคยมีประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีอัจฉริยะ เช่น AI Kiosk หรือการระบุข้อมูลชีวภาพ (biometric identification) มีระดับความยอมรับสูงกว่ากลุ่มที่ไม่เคยใช้งานมาก่อน ดังนั้น การส่งเสริมให้ผู้โดยสารและบุคลากรในสนามบินได้มีโอกาสทดลองใช้ AI ผ่านการฝึกอบรม การสาธิต หรือกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ จะช่วยเพิ่มความคุ้นเคยและความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีนี้ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การใช้งาน AI ได้รับการยอมรับและสามารถขยายการใช้งานในระดับที่กว้างขวางมากยิ่งขึ้นในอนาคต

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและการใช้ e-boarding pass (วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 1) จากการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและการใช้ e-boarding pass ได้แก่ ด้านความปลอดภัยของระบบ ผู้โดยสารให้ความสำคัญกับความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคลและการป้องกันการปลอมแปลงบัตรโดยสาร ซึ่งมีอิทธิพลต่อความมั่นใจในการใช้งาน e-boarding pass ด้านความคุ้นเคยกับเทคโนโลยี ผู้ที่มีประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีมักใช้งาน e-boarding pass ได้ง่ายขึ้น ด้านการสนับสนุนจากสายการบินและสนามบิน การให้ข้อมูลที่ชัดเจนและการสนับสนุนจากพนักงานส่งผลต่อการตัดสินใจในการใช้ e-boarding pass ด้านความสะดวกในการใช้งาน ผู้โดยสารพบว่ามีความสะดวกในการใช้งาน e-boarding pass แต่ยังมีข้อจำกัดในบางกรณี เช่น ปัญหาการเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ด้านประโยชน์ที่ได้รับ ระบบช่วยลดระยะเวลาในการเช็คอินและใช้ทรัพยากรกระดาษ แต่บางสนามบินยังคงใช้บัตรโดยสารกระดาษ

2. ผลกระทบของ e-boarding pass ต่อประสบการณ์ของผู้โดยสาร (วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 2) ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ความปลอดภัยของระบบมีผลต่อความตั้งใจใช้ e-boarding pass ในอนาคต (ค่าสหสัมพันธ์ = 0.647, $p < 0.01$) โดยผู้โดยสารที่มั่นใจในความปลอดภัยของระบบมักมีแนวโน้มที่จะใช้ e-boarding pass ในอนาคตมากขึ้น การพัฒนามาตรการรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ เช่น การยืนยันตัวตนแบบสองชั้นและการเข้ารหัสข้อมูล จะส่งเสริมความเชื่อมั่นของผู้โดยสารและเพิ่มโอกาสในการใช้งาน e-boarding pass

3. การประเมินข้อดีและข้อจำกัดของการใช้ e-boarding pass (วัตถุประสงค์การวิจัยที่ 3) การศึกษาเปรียบเทียบ e-boarding pass กับบัตรโดยสารกระดาษ พบว่า e-boarding pass มีผลกระทบต่อพฤติกรรมของผู้โดยสารในการใช้งาน โดยเฉพาะในด้านความสะดวกในการใช้งาน การปรับปรุงความสะดวกในการใช้งานจะช่วยเพิ่มประสบการณ์ของผู้โดยสาร ด้านประโยชน์ที่ได้รับ การได้รับประโยชน์จากการใช้ e-boarding pass จะช่วยให้ผู้โดยสารมีประสบการณ์ที่ดีขึ้น ด้านความปลอดภัยของระบบ แม้จะยังไม่ได้แสดงผลครบถ้วน แต่จากการวิจัยเบื้องต้น พบว่า ความปลอดภัยของระบบมีผลต่อการตัดสินใจใช้ e-boarding pass ในอนาคต

การวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่า ปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความสะดวกในการใช้งาน, ประโยชน์ที่ได้รับ, และความปลอดภัยของระบบ ส่งผลต่อประสบการณ์และความพึงพอใจของผู้โดยสารในการใช้ e-boarding pass นอกจากนี้ การพัฒนาและปรับปรุงระบบ e-boarding pass โดยเฉพาะในด้านความปลอดภัยและความสะดวกในการใช้งาน จะช่วยเพิ่มความพึงพอใจของผู้โดยสารและผลักดันให้ระบบนี้ได้รับการยอมรับและใช้งานในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษานี้ สามารถเสนอแนวทางพัฒนา e-Boarding Pass ได้ดังนี้ เพิ่มมาตรการรักษาความปลอดภัย เช่น การเข้ารหัสข้อมูลและการยืนยันตัวตนแบบสองชั้น ให้การสนับสนุนด้านเทคนิค เช่น คู่มือการใช้งาน วิดีโอสาธิต และ Chatbot สำหรับช่วยเหลือผู้โดยสาร ปรับปรุงระบบให้ใช้งานง่ายขึ้น เช่น การออกแบบแอปพลิเคชันให้รองรับทุกอุปกรณ์ เพิ่มประโยชน์ในการใช้งาน เช่น การแจ้งเตือนเวลาขึ้นเครื่องแบบเรียลไทม์ และโปรโมชั่นพิเศษสำหรับผู้ใช้ e-Boarding Pass หากสามารถดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้ได้ จะช่วยให้ e-Boarding Pass เป็นที่ยอมรับมากขึ้นในอุตสาหกรรมการบิน และสามารถปรับปรุงประสบการณ์ของผู้โดยสารให้ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- Amiri, F., & Kuşakcı, S. (2024). A scoping review of artificial intelligence applications in airports. *Journal of Airport Management*, 18(1), 22–37.
- Cochran, W. G. (1963). *Sampling techniques* (2nd ed.). John Wiley & Sons.
- Davis, F. D. (1989). *Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology*. *MIS Quarterly*, 13(3), 319–340.
- H. L. Liu, L. Y. Hsu, and C. K. Tsai (2018). "Customer Experience and Loyalty in Airline E-boarding Systems". *Journal of Service Science and Management*, 11(3), 300-313.
- I. S. Shih, H. C. Tsai, and C. H. Huang (2020). "The impact of e-ticketing and e-boarding pass on the passenger experience and airline service quality". *Journal of Air Transport Management*, 89, 101928.
- IATA. (2022). *Digital transformation in air travel: Trends and challenges*. International Air Transport Association.
- ICAO. (2021). *Cybersecurity and air passenger data protection*. International Civil Aviation Organization.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management* (15th ed.). Pearson.
- Lee, H., & Kim, S. (2023). Passenger acceptance of AI in smart airports: The role of familiarity. *Journal of Air Transport Management*, 110, 102465.
- Lee, J., & Lee, H. (2023). Studying the use of AI-powered chatbots in the tourism industry. *Journal of Tourism Research*, 15(4), 112–128.
- Lu, J., Wei, J., & Lee, S. (2020). The impact of AI technology on passenger satisfaction and decision to revisit: Evidence from airports in China. *Journal of Air Transport Management*, 89, 101915.
- Lu, L., Wang, X., & Chen, Z. (2020). Artificial intelligence in airport services: A case study of passenger satisfaction. *Transportation Research Part E: Logistics and Transportation Review*, 138, 101956.

- Nguyen, P., Tran, D., & Doan, M. (2023). Enhancing user trust in artificial intelligence at airports through training. *International Journal of Aviation Technology*, 9(2), 75–89.
- Nunnally, J. C., & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric theory* (3rd ed.). McGraw-Hill.
- SITA. (2023). *Air transport IT insights*. SITA Report.
- R. K. Sharma and S. Ghosh (2019). "Technology in aviation: Enhancing passenger experience with mobile and electronic boarding pass". *International Journal of Aviation, Aeronautics, and Aerospace*, 6(2), 1-12.
- Venkatesh, V., Morris, M. G., Davis, G. B., & Davis, F. D. (2012). User acceptance of information technology: Toward a unified view. *MIS Quarterly*, 36(1), 157–178.
- Wang, L., Zhang, D., & Yu, L. (2020). AI in airport service: An empirical study on passengers' acceptance and satisfaction in China. *Journal of Air Transport Management*, 87, 101839.
- Zhou, Y., & Wang, L. (2022). Understanding AI adoption in Chinese airports: A passenger perspective. *Journal of Smart Technology and Society*, 15(1), 33–47.

การศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่
ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู ในศตวรรษที่ 21 สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3*
A STUDY OF THE MANAGEMENT SKILLS FOR EDUCATIONAL
INSTITUTION ADMINISTRATORS THAT AFFECT TEACHERS'
LEARNING MANAGEMENT SKILLS IN THE 21st CENTURY UNDER THE
JURISDICTION OF THE CHIANG RAI PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE, AREA 3

มนฐิตา วงศา¹ และ น้ำฝน กันมา²

Montita Wongsat¹ and Namfon Gunma²

¹⁻²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

¹⁻²School of Education, University of Phayao, Thailand

Corresponding Author's Email: palmmy.m@gmail.com

วันที่รับบทความ : 14 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 17 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 19 เมษายน 2568

Received 14 April 2025; Revised 17 April 2025; Accepted 19 April 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เพื่อศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 3) เพื่อหาความสัมพันธ์ของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับทักษะการ

Citation:

* มนฐิตา วงศา และ น้ำฝน กันมา. (2568). การศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1019-1031.

Montita Wongsat and Namfon Gunma. (2025). A Study Of The Management Skills For Educational Institution Administrators That Affect Teachers' Learning Management Skills In The 21st Century Under The Jurisdiction Of The Chiang Rai Primary Educational Service Area Office, Area 3. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1019-1031.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

จัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 และ 4) เพื่อศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัด สพป. เชียงราย เขต 3 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูใน โรงเรียน สังกัด สพป. เชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 331 คน กำหนดขนาด ตัวอย่างโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ และการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้เป็น แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การ แจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความสัมพันธ์

ผลการวิจัย พบว่า 1) ทักษะการบริหารศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ใน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมอยู่ใน ระดับมาก 3) ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ ทางบวกกับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ในระดับปานกลาง อย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหาร สถานศึกษาสามารถพยากรณ์ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ได้ร้อยละ 52.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y} = 0.038 + 0.004 X_5 + 0.007 X_1 + 0.004 X_6 + 0.004 X_4 + 0.004 X_2$ รูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z} = 0.167 ZX_5 + 0.237 ZX_1 + 0.163 ZX_6 + 0.139 ZX_4 + 0.139 ZX_2$

คำสำคัญ: ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21, ผู้บริหารสถานศึกษา, ทักษะการจัดการเรียนรู้ ของครูในศตวรรษที่ 21

Abstract

The purposes of this research were to 1) study the 21st century management skills of educational administrators, 2) study the 21st century learning management skills of teachers in the 21st century, 3) find the relationship between the 21st century management skills of educational administrators and the 21st century learning management skills of teachers, and 4) study the 21st century management skills of educational administrators that affect the learning management skills of teachers in the 21st century. The samples in this research were 331 educational administrators and teachers in

schools under the Office of the Chiang Rai Primary Educational Service Area 3, academic year 2024. The sample size was determined by using Taro Yamane's formula and stratified random sampling. The instrument used was a 5-level rating scale questionnaire with the error code 0.01. The statistics used for data analysis included frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and correlation analysis.

The research results were found as follows: 1) the 21st century management skills of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area, Chiang Rai Area 3 were at a high level overall. 2) the 21st century learning management skills of teachers under the Office of the Primary Educational Service Area, Chiang Rai Area 3 were at a high level overall. 3) the 21st century management skills of school administrators were positively related to the 21st century learning management skills of teachers at a fairly moderate level. Statistically significant at the .01 level and 4) the 21st century management skills of educational administrators can predict the 21st century learning management skills of teachers by 52.00 percent with statistical significance at the .05 level. The prediction equation in the form of raw scores is $\hat{Y} = 0.038 + 0.004 X_5 + 0.007 X_1 + 0.004 X_6 + 0.004 X_4 + 0.004 X_2$. The standard score form is $\hat{Z} = 0.167 ZX_5 + 0.237 ZX_1 + 0.163 ZX_6 + 0.139 ZX_4 + 0.139 ZX_2$.

Keywords: 21st Century Management Skills, School Administrators, 21st Century Teacher Learning Management Skills.

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 เต็มไปด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่เปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของมนุษย์อย่างรวดเร็ว กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อสังคมในทุกมิติ การเปลี่ยนแปลงเหล่านี้สามารถสังเกตได้ชัดเจนจากอดีตจนถึงปัจจุบัน และจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมรับมืออย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในด้านการบริหารจัดการการศึกษา หากขาดการพัฒนาอย่างทันทางที่ อาจสูญเสียโอกาสและไม่สามารถก้าวทันโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่

ตลอดเวลา ดังนั้น ทุกภาคส่วนจึงให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือกับความท้าทายของอนาคต

ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) เป็นแผนยุทธศาสตร์ฉบับแรกของประเทศไทยภายใต้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยมุ่งพัฒนาประเทศตามวิสัยทัศน์ "ประเทศไทยมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน หนึ่งในยุทธศาสตร์สำคัญคือ การพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาคนไทยในทุกช่วงวัยให้มีคุณธรรม ความสามารถ และคุณภาพชีวิตที่ดี ครอบคลุมการพัฒนาด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และสุขภาพ ควบคู่ไปกับการปลูกฝังจิตสำนึก ความรับผิดชอบต่อสังคม ความมีธรรมาภิบาล และศีลธรรม นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับ ทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เช่น การสื่อสารภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม พร้อมอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น และส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาบุคลากรที่มีทักษะสูง นักนวัตกรรม ผู้ประกอบการ และเกษตรกรยุคใหม่ที่มีอาชีพตามความถนัด แนวทางนี้สอดคล้องกับ ไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งมุ่งขับเคลื่อนประเทศด้วยนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อช่วยให้ประเทศไทยก้าวข้าม "กับดักรายได้ปานกลาง" และก้าวสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้ว(สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2560) แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2563 (ฉบับที่ 12) กำหนดยุทธศาสตร์สำคัญ 6 ด้าน โดยมีเป้าหมายหลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ยุทธศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ที่ 2: การผลิตและพัฒนากำลังคน การวิจัย และนวัตกรรม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ ยุทธศาสตร์ที่ 3: การพัฒนาศักยภาพของคนทุกช่วงวัย และการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ยุทธศาสตร์ที่ 6: การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษา โดยเฉพาะ ยุทธศาสตร์ที่ 3 เน้นการพัฒนาคนทุกช่วงวัยให้มีศักยภาพสูง และส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้ประชาชนสามารถปรับตัวและเติบโตได้ในยุคที่โลกเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว(สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560 : 5)

นอกจากบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสำคัญแล้ว ครู ยังเป็นปัจจัยหลักในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศ โดยกระบวนการจัดการเรียนรู้ถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการส่งเสริมทักษะของผู้เรียน ในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีได้เปลี่ยนแปลงการเรียนการสอนอย่างรวดเร็ว ทำให้การจัดการเรียนรู้แตกต่างไปจากอดีต ผู้เรียนสามารถเข้าถึงข้อมูลจากทั่วทุกมุมโลกผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศ ซึ่งเอื้อต่อการเรียนรู้ด้วยตนเองและพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต ด้วยเหตุนี้ ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู จึงต้องมีการปรับตัวให้สอดคล้องกับ

การเปลี่ยนแปลง เพื่อส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในระดับสากล ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ในสังกัด สพป.เชียงราย เขต 3 เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาและยกระดับคุณภาพ การศึกษาให้สูงขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สพป. เชียงราย เขต 3
2. เพื่อศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัด สพป. เชียงราย เขต 3
3. เพื่อหาความสัมพันธ์ของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัด สพป.เชียงราย เขต 3
4. เพื่อศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัด สพป.เชียงราย เขต 3

สมมติฐานการวิจัย

1. ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลให้เกิดทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัด สพป.เชียงราย เขต 3 มีระดับที่สูงขึ้นเชิงบวก
2. ปัจจัยด้านทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 1 ด้านที่ส่งผลให้เกิดทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัด สพป.เชียงราย เขต 3

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้อ้างอิงแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับ ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งแนวคิดและทฤษฎีเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการ สรุปลผล และพัฒนาเป็น กรอบแนวคิดในการวิจัยโดยสามารถแบ่งแนวคิดและทฤษฎีออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

1. แนวคิดและทฤษฎี ของทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กล่าวว่า เรียกได้ว่า ทักษะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 เป็นความรู้ ความชำนาญ ความสามารถในการดำเนินกิจกรรมบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ผู้บริหารต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สุพัตรา ผลประสา, 2566 : 12)

2. แนวคิดและทฤษฎี ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21 ที่ให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี 7 ทักษะ ดังนี้

1) ทักษะการสร้างและพัฒนาหลักสูตร หมายถึง ทักษะในการสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการในปัจจุบันเพื่อนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดการเรียนรู้

2) ทักษะการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ หมายถึง ทักษะการดำเนินงานวางแผนในการพิจารณาคุณลักษณะผู้เรียนของครูผู้สอน

3) ทักษะกลยุทธ์ในการจัดการชั้นเรียน หมายถึง ทักษะในการออกแบบกิจกรรมการจัดการเรียนรู้รูปแบบต่าง ๆ ในชั้นเรียนของครูผู้สอน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ

4) ทักษะการสร้างและพัฒนาสื่อ นวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษา และแหล่งเรียนรู้ หมายถึง การนำนวัตกรรม เทคโนโลยีทางการศึกษามาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสื่อ และแหล่งเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหน่วยการเรียนรู้และเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

5) ทักษะการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ หมายถึง ทักษะในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในขณะการจัดการเรียนการสอน (ลัดดาวัลย์ สอึ้งทอง, 2564 : 22)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ภายใต้กรอบแนวคิดของการวิจัยและพัฒนา (Research and Development - R&D) ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามกระบวนการดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัด สพ.ย.เชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1933 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียน สังกัด สพป.เชียงราย เขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 331 คน ตามแบบทาร์โวยามานะ (Taro Yamane) ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พัฒนา แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดย จัดทำแบบสอบถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย นำเสนอแบบสอบถามต่อ อาจารย์ที่ปรึกษา และ ผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา เมื่อผ่านการตรวจสอบแล้ว นำแบบสอบถามไป ทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ก่อนนำไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายจริง

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะจัดทำหนังสือขอความอนุเคราะห์เพื่อเข้าเก็บรวบรวมข้อมูลการค้นคว้าด้วยตนเอง โดยมุ่งหมายขออนุญาตเข้าทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 331 คน ตามที่กำหนดไว้ในแผนการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลมีดังนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถาม

หลังจากดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่ได้อาวิเคราะห์โดยใช้คอมพิวเตอร์ ผ่านโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติที่ใช้ในการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยมีขั้นตอนการวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics)

1. การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ถูกนำเสนอในรูปแบบตารางพร้อมคำบรรยายประกอบเพื่อให้เข้าใจได้อย่างชัดเจนยิ่งขึ้น

2. การวิเคราะห์ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาและทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อ

แสดงแนวโน้มของข้อมูลและระดับการกระจายตัวของค่าคะแนน ทั้งนี้ ผลการวิเคราะห์ถูกนำเสนอในรูปแบบตาราง พร้อมคำบรรยายประกอบเพื่ออธิบายผลลัพธ์อย่างชัดเจน

สถิติอนุมาน (Inferential Statistics)

การวัดค่าตัวแปร ประกอบด้วย ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา และทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยคำตอบเป็นแบบประเมินค่า (Rating Scale) สร้างคำตอบตามแนวของลิเคิร์ต (Likert) มีคำตอบให้เลือก 5 ระดับ

สำหรับการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัด สพป.เชียงราย เขต 3 โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (Multiple Correlation Analysis) การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) และการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) หรือค่า r เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่าง 2 ตัวแปรที่สนใจ และการพยากรณ์ผลสัมฤทธิ์ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis)

ผลการวิจัย

1. การศึกษาทักษะการบริหารศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สพป.เชียงราย เขต 3 พบว่า ทักษะการบริหารศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ทักษะการบริหารจัดการองค์กร ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.54) ทักษะการทำงานเป็นทีม ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.57) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.54) ตามลำดับ

2. การศึกษาทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัด สพป.เชียงราย เขต 3 พบว่า ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยี สารสนเทศ และการสื่อสาร ($\bar{X} = 4.36$, S.D. = 0.55) ทักษะการจัดการชั้นเรียน ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.58) ทักษะสร้างและบูรณาการความรู้ได้ ($\bar{X} = 4.34$, S.D. = 0.57) ตามลำดับ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับทักษะการจัดการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัด สพป.เชียงราย เขต 3 มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกค่า ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยภาพรวมมีค่าความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงสุด คือ ทักษะด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์กับทักษะด้านการเรียนรู้ของนักเรียน รองลงมา คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับทักษะด้านการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และทักษะด้านการทำงานเป็นทีมมีความสัมพันธ์กับทักษะด้านการเรียนรู้ของนักเรียน ส่วนคู่ที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด คือ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับทักษะด้านการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้

4. ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สพป.เชียงราย เขต 3 ที่นำมาวิเคราะห์จำนวน 6 ด้าน พบว่า มีจำนวน 5 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัด สพป.เชียงราย เขต 3 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของการพยากรณ์ เท่ากับ 0.139 0.139 0.163 0.237 และ 0.167 ตามลำดับ ซึ่งตัวแปรทั้ง 5 ด้านนี้ สามารถร่วมกันพยากรณ์ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัด สพป.เชียงราย เขต 3 ได้ร้อยละ 52.00 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ ± 0.006

อภิปรายผล

ผู้วิจัยเสนอประเด็นการอภิปรายผลที่สำคัญตามข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด สพป.เชียงราย เขต 3 พบว่า โดยรวมแล้วทักษะเหล่านี้อยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเกิดจากการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 ที่ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ และทักษะที่สำคัญในการบริหารจัดการ โดยการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมพร พงษ์เพชร(2562) ที่ศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และผลกระทบต่อการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยผลการวิจัยพบว่า ทักษะดังกล่าวมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. ผลการวิจัยเกี่ยวกับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ของครูในสังกัด สพป.เชียงราย เขต 3 พบว่า โดยรวมแล้วทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเป็นผลมาจากการปรับเปลี่ยนบทบาทและหน้าที่ของครูให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบัน การปรับตัวนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของธรรมรัตน์ เม่งพัฒน์ (2565) ที่ศึกษาเกี่ยวกับทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูในสังกัด สพม. เขต 1 โดยผลการวิจัยพบว่า ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากเช่นกัน

3. ผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ในสังกัด สพป.เชียงราย เขต 3 พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกค่า ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของสัตตบุษย์ โพธิ์รุท (2564) ที่ศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัด สพม. เขต 21 โดยผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของโรงเรียนโดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. ผลการวิเคราะห์ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สพป.เชียงราย เขต 3 ที่นำมาวิเคราะห์จำนวน 6 ด้าน พบว่า 5 ด้านสามารถพยากรณ์ทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ได้ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของการพยากรณ์เท่ากับ 0.139, 0.139, 0.163, 0.237 และ 0.167 ตามลำดับ ซึ่งอาจเกิดจากการที่โรงเรียนที่มีทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ในด้านต่างๆ เช่น ทักษะการเรียนรู้ของนักเรียน ทักษะการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และทักษะการจัดการชั้นเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภาส จิตร์กศิลป์ (2562) ที่ศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนตามทัศนะของบุคลากรในโรงเรียนสังกัด สพป.บึงกาฬ โดยผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางการบริหารของโรงเรียนสังกัด สพป.บึงกาฬ มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของการพยากรณ์เท่ากับ 0.435, 0.172, 0.130 และ 0.105 ตามลำดับ

องค์ความรู้ใหม่

จากการวิจัยทำให้เกิดองค์ความรู้เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ในสังกัด สพป. เชียงราย เขต 3 ในรูปแบบ SPCUBC Model ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ทักษะการบริหาร ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครู ในศตวรรษที่ 21

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ทำให้ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ขณะที่ครูสามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการสร้างนวัตกรรมจากการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้ประกอบด้วย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ประกอบด้วย

1.1 ผู้บริหารสามารถเข้าถึงข้อมูลเทคโนโลยีและการสื่อสารระหว่างบุคคลหรือองค์กรได้อย่างรวดเร็ว ผู้บริหารเป็นผู้ทำทางด้านเทคโนโลยีการสื่อสารและความทันสมัยและผู้บริหารใช้สื่อสังคมออนไลน์ ประชุมทางวิดีโอ และการส่งข้อความด่วน

1.2 ครูมีทักษะและกระบวนการคิด การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา ครูมีส่วนร่วมในชุมชนที่มุ่งเน้นไปที่การเรียนรู้ร่วมกัน ครูสามารถนำความรู้มาใช้ร่วมกัน โดยมีเป้าหมายเดียวกันในการเรียนรู้ร่วมกัน และครูมีทักษะและกระบวนการคิด การวิเคราะห์ การแก้ปัญหา

1.3 ทักษะด้านการสื่อสารและเทคโนโลยีมีความสัมพันธ์กับทักษะด้านการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็วทำให้ครูสามารถสร้างความต้องการให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองได้หลากหลายด้าน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป จากประเด็นที่พบจากการวิจัยที่สำคัญ ทำให้เห็นถึงผลที่เกิดขึ้นเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารงานที่ส่งผลประสิทธิภาพของการทำงานของครูในสังกัด สพป.เชียงราย เขต 3 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานของสถานศึกษากับประสิทธิภาพของการทำงานของครูในสังกัด สพป.เชียงราย เขต 3 และควรศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับทักษะการบริหารศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 และสถานศึกษาอื่น เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลในเชิงลึกเพื่อใช้เป็นแนวทางในพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

เอกสารอ้างอิง

ธรรมรัตน์ เม่งพัฒน์. (2565). ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 8(2), 65-76.

ประภาช จิตรักศิลป์. (2562). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนตามทัศนะของบุคลากรในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. ใน วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

- ปัทมา ประทุมสุวรรณ. (2562). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.
- ปัทมพร พงษ์เพชร. (2562). ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชชนกฉะเชิงเทรา.
- สุภารัตน์ เหมาะสมาน. (2562). การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- สุริยาพร นพกรเศรษฐกุล. (2562). ทักษะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยบูรพา.
- สัตตบุษย์ โพธิ์รุท. (2564). ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2560). *ยุทธศาสตร์ 2561-2580*. เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2560 จาก <https://dl.parliament.go.th/backoffice/Viewer2300/web/viewer.php>.
- Taro Yamane. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: New York: Harper& Row.

การบริหารจัดการโรงเรียนดนตรีเอกชนสู่ความเป็นเลิศ*

MANAGEMENT FOR NON-FORMAL PRIVATE MUSIC SCHOOLS TOWARDS EXCELLENCE

อนัญญา รอดบัน¹, รักชนกชรินทร์ พูลสุวรรณนที² และ ทศนีย์ ช่อเทียนทิพย์³

Ananya Rodpan¹, Rakchanokcharin Poonsuwannatee² and Tassanee Showtienthip³

¹⁻³วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

¹⁻³College of Innovation Management, Rajamangala University of Technology Rattanakosin, Thailand

Corresponding Author's Email: ananya.rod@rmutr.ac.th

วันที่รับบทความ : 10 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 17 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 19 เมษายน 2568

Received 10 April 2025; Revised 17 April 2025; Accepted 19 April 2025

บทคัดย่อ

บทความนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาและเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการโรงเรียนดนตรีเอกชนสู่ความเป็นเลิศ จากการศึกษาพบว่าการบริหารจัดการโรงเรียนดนตรีเอกชนสู่ความเป็นเลิศเป็นการเชื่อมโยงการบริหารเข้ากับเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นที่ทักษะ ความมุ่งมั่น และแรงจูงใจที่จะสามารถนำพาสถานศึกษาไปในทิศทางที่ก้าวหน้า เพื่อจะรักษาความได้เปรียบทางการแข่งขันภายใต้กระแสแห่งการเปลี่ยนแปลง การบริหารจัดการโรงเรียนดนตรีเอกชนเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่จะทำให้โรงเรียนสามารถพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาไปสู่ความเป็นเลิศได้ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางในการบริหารจัดการโรงเรียนดนตรีเอกชนที่สามารถส่งเสริมการเรียนการสอนที่มีคุณภาพ และตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน รวมทั้งสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ปกครองและชุมชนในระยะยาว ผู้บริหารทำงานเชิงรุกโดยกำหนดทิศทางแก่บุคลากรใน

Citation:

* อนัญญา รอดบัน, รักชนกชรินทร์ พูลสุวรรณนที และ ทศนีย์ ช่อเทียนทิพย์. (2568). การบริหารจัดการโรงเรียนดนตรีเอกชนสู่ความเป็นเลิศ. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1032-1048.

Ananya Rodpan, Rakchanokcharin Poonsuwannatee and Tassanee Showtienthip. (2025). Management For Non-Formal Private Music Schools Towards Excellence.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1032-1048.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

สถานศึกษา ดำเนินงานตามนโยบาย วิสัยทัศน์และพันธกิจ การพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน การเลือกสรรและพัฒนาครูผู้สอนที่มีคุณภาพ การใช้เทคโนโลยีในการเสริมสร้างการเรียนรู้ และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนดนตรี ทั้งนี้ การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพต้องคำนึงถึงการบริหารจัดการทรัพยากรทั้งในด้านการเงิน การจัดการเวลา และการสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ เพื่อให้การเรียนการสอนดนตรีในโรงเรียนดนตรีเอกชนเกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุดและสามารถแข่งขันในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศได้

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ, โรงเรียนดนตรีเอกชน, ความเป็นเลิศ

Abstract

This article aims to study and recommend guidelines for managing non-formal private music schools towards excellence. According to the study, the management of non-formal private music schools towards excellence is to link the management with the strategic goals of the educational institution. It focuses on skills, determination, and motivation that can lead the school in a progressive direction to maintain a competitive advantage, under the tide of change. It helps administrators to be proactive and determine the directions for personnel in educational institutions. The management of private music schools is one of the important factors that will enable schools to develop and improve the quality of education to excellence. It creates a competitive advantage and helps educational institutions to effectively achieve their vision, mission, and objectives. Guidelines for the Development of the strategic for Non-Formal Private Music School Management towards excellence of Private Educational Institutions, and respond to the needs of students, as well as being able to create long-term satisfaction for parents and the community. The proposed approach involves developing a curriculum that is appropriate to the abilities of students. Selecting and developing quality teachers, using technology to enhance learning, and creating an environment conducive to

music learning. Executives are proactive in providing direction to personnel in educational institutions. In this regard, effective management must take into account resource management in terms of finance, time management and creating cooperation with various sectors to ensure that music teaching in private music schools achieves the highest possible results and can compete at the local and national levels.

Keywords: Management, Non-formal private music school, Excellence

บทนำ

ปัจจุบันได้มีโรงเรียนดนตรีเพิ่มขึ้นอย่างแพร่หลาย เนื่องจากผู้ปกครองมีความเข้าใจถึงประโยชน์ และให้ความสำคัญกับวิชาดนตรี จึงนิยมส่งบุตรหลานเข้าโรงเรียนดนตรี แนวโน้มของนักเรียนที่เพิ่มอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้ประกอบการมีความสนใจในการทำธุรกิจโรงเรียนดนตรีมากขึ้น และเกิดการแข่งขันทางการตลาดที่สูงขึ้น โดยในแต่ละโรงเรียนมีการแข่งขันเพื่อช่วงชิงความได้เปรียบ ทั้งในด้านการนำหลักสูตรจากต่างประเทศมาใช้ในการเรียนการสอน การพัฒนาบรรยากาศสถานที่เรียนรวมถึงพัฒนาบุคลากรอาจารย์ผู้สอนให้มีประสิทธิภาพ (พรลภัส ฤชาฤทธิ์, 2559) ดังนั้น โรงเรียนดนตรีเอกชนจึงได้เข้ามามีบทบาททางการศึกษา การที่จำนวนโรงเรียนดนตรีเอกชนมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น แต่ก็ยังมีโรงเรียนดนตรีเอกชนจำนวนหนึ่งที่มีคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์และมาตรฐานที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด นอกจากนี้ยังมีปัญหาอยู่หลากหลายประการ อาทิเช่น ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน บรรยากาศในห้องเรียน ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน ผู้ปกครองและตัว ผู้เรียนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบในทางบวกหรือลบต่อผู้ที่กำลังเรียนดนตรีทั้งสิ้น จากความสำคัญของการจัดการศึกษา สภาพและปัญหาของโรงเรียนดนตรีเอกชนที่ได้ศึกษาข้างต้น ผู้เขียนมุ่งศึกษาเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence: EdPEx) กรอบการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการองค์กรในเชิงระบบ ส่งผลให้เกิดการปรับปรุงคุณภาพของการเรียนการสอน การบริการผู้เรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสังคมโดยอาศัยแนวคิดและทฤษฎีของการจัดการที่เป็นระบบและปรับปรุงผลการดำเนินการที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ เพื่อเป็นแนวทางให้โรงเรียนดนตรีเอกชนมีศักยภาพ เพิ่มขีดความสามารถให้กับองค์กรได้มี

มาตรฐานที่ทัดเทียมกับนานาชาติ พร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงและเป็นธุรกิจที่ประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

การส่งเสริมทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

ในศตวรรษที่ 21 มีการแข่งขันพัฒนาเกิดขึ้นอยู่ทั่วโลก ภายใต้การเปลี่ยนแปลงในทุก ๆ มิติของสังคม ไม่ว่าจะเป็นด้านการเมืองการปกครอง ด้านเศรษฐกิจ สังคม รวมทั้งด้านการศึกษามุ่งหน้าสู่ “ความเป็นเลิศ” แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 วางกรอบเป้าหมายและทิศทางการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562 มุ่งพัฒนาให้นักเรียนทุกคนบรรลุถึงศักยภาพสูงสุดในตน การศึกษาเป็นพลังขับเคลื่อนที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ และคุณภาพชีวิตของประชากร การบริหารโรงเรียนในปัจจุบันจึงต้องปรับเปลี่ยนวิธีการแนวทางการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับความแตกต่างและสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ผู้บริหาร โรงเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาจึงต้องมีความรู้ความเข้าใจ ใฝ่รู้และพัฒนาโรงเรียนอย่างเป็นระบบ โดยจัดการศึกษามุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์และการมุ่งเน้นความเป็นเลิศทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้ให้คำจำกัดความ “ความเป็นเลิศของโรงเรียน” หมายถึง การพัฒนาโรงเรียนให้มีมาตรฐาน โดยการปรับระบบภายในให้มีความพร้อมที่จะพัฒนาคุณภาพทางการศึกษา โดยอาศัยกระบวนการบริหาร กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศทางการศึกษาเพื่อนำไปสู่ผลผลิต คือ นักเรียนมีคุณภาพ กระบวนการของการดำเนินงานเป็นไปตามคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้บริหารจะเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดที่จะทำให้ผลงานบรรลุเป้าหมายได้ ดังนั้นผู้บริหารต้องมีความรู้ความสามารถ และทักษะในการบริหารจัดการโรงเรียนจึงสามารถพัฒนาสู่ความเป็นเลิศได้ ทั้งนี้เพราะการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีเป็นไปอย่างรวดเร็วอย่างไร้พรมแดน และกระทบกระเทือนไปทุกประเทศทั่วโลก ไม่เว้นแม้กระทั่งการศึกษา

ศิริดา แพงไทย (2560) ได้สรุปไว้ว่า ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านสาระวิชาหลัก และทักษะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วยทักษะ

การเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ ทักษะด้านสารสนเทศ เทคโนโลยี ดังนั้น บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารจึงเป็นภาระที่สำคัญต่อการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำยอดเยี่ยมปรับเปลี่ยนองค์กรให้ทันสมัย พัฒนาทีมงานให้เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ พัฒนาระบบบทศน์ใหม่ให้เกิดขึ้นในองค์กร ขับเคลื่อนด้วยยุทธศาสตร์การบริหารจัดการใหม่ ๆ ส่งเสริมสนับสนุนทั้งด้านงบประมาณสื่ออุปกรณ์อย่างเพียงพอ ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติ สอดคล้องกับสมหมาย อำดอนกลอย (2556) ได้สรุปไว้ว่า ในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้สาระวิชาหลัก (Core Subjects) และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี จึงเป็นภาระที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องรับผิดชอบจัดการศึกษาให้ประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลง พัฒนาตนเอง คิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ ๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กร และนอกองค์กร ให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์กรที่มุ่งผลลัพธ์ ใส่ใจในเรื่องของศาสตร์ทางการสอนที่เหมาะสม และต้องเข้ามารับบทบาทในการเร่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครู ปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ให้กับครูผู้สอน ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น รวมทั้งปรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถ และมีทักษะทัดเทียมเป็นที่ยอมรับของชาติอื่นและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข

เป้าหมายการพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืน

เป้าหมายแห่งการพัฒนาที่ยั่งยืน หรือ *Sustainable Development Goals: SDGs* เป้าหมายที่ 4 สร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต มุ่งเน้นให้สังคมเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ การพัฒนามนุษย์ที่ดีที่สุดคือการให้การศึกษา หากผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ตามความถนัดจะทำให้เป้าหมายในการพัฒนาตนเอง ความยั่งยืนจะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้และนำไปประกอบอาชีพได้จริงหรือทำประโยชน์ให้แก่สังคม ครูจะต้องเป็นผู้ติดตามหาทางปัญญาให้แก่ผู้เรียน สร้างกระบวนการให้ผู้เรียนสามารถนำไปปรับพฤติกรรมให้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองได้

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองและถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ สถานศึกษาจึงเป็นตัวแปรสำคัญที่จะพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้ทันสมัย เป็นการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม การเรียนรู้จากการที่ผู้เรียนเคยเป็นผู้รอรับความรู้มาเป็นผู้แสวงหาความรู้ด้วยตนเอง การบูรณาการทางด้านการศึกษาจะประสบความสำเร็จได้ต้องอาศัยความสามารถและความเข้าใจในการจะพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่การศึกษาที่ยั่งยืน การกำหนดนโยบายและเป้าหมายของสถานศึกษาเพื่อแสดงเจตนารมณ์ ความมุ่งมั่นในการพัฒนาและขับเคลื่อนองค์กร การบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความยั่งยืนนั้น สถานศึกษาจำเป็นจะต้องสร้างเครือข่ายและทำงานร่วมกันกับองค์กรหรือหน่วยงานต่างๆ เนื่องจากการขับเคลื่อนทางการศึกษาไม่ใช่หน้าที่ของใครคนใดคนหนึ่ง หรือฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งแต่หากเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับทุกคน ดังนั้นการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของผู้ดำเนินงานควรมีความชัดเจน ทั้งนี้การสร้างมาตรฐานต้องมีการวัด วิเคราะห์และประเมินผลการดำเนินงานตามเป้าหมายกับตัวชี้วัดที่กำหนดไว้เพื่อประเมินว่าผลการดำเนินงานเป็นไปตามวัตถุประสงค์หรือไม่ ผลลัพธ์ดังกล่าวจะนำไปสู่การตรวจสอบและปรับปรุงระบบการทำงาน ให้เกิดการพัฒนายั่งยืนและยกระดับสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

ประเทศไทยอยู่ในช่วงแห่งการเปลี่ยนแปลง แนวโน้มปัจจุบันคนรุ่นใหม่มักจะเปลี่ยนงานข้ามสาขาวิชาชีพที่หลากหลาย การศึกษาควรจะมุ่งเน้นการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีทักษะที่หลากหลายและจำเป็นต่อการใช้ชีวิต การสอนให้มุ่งเน้นการพัฒนาสมรรถนะและทักษะของผู้เรียน ผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 เพื่อให้พวกเขาเติบโตได้ในยุคแห่งความไม่แน่นอน การฝึกคิด วิเคราะห์ คิดอย่างเป็นระบบ การแก้ไขปัญหา ฝึกความคิดเชิงสร้างสรรค์และการทำงานร่วมกัน การสร้างความเปลี่ยนแปลงที่ต้องการให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมในชั้นเรียน จะช่วยเพิ่มศักยภาพ โอกาส และความเท่าเทียม การปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาเป็นอีกเรื่องที่สำคัญ เพราะหลักสูตรการศึกษาคือกรอบที่กำหนดวิสัยทัศน์และแนวทางในการกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้และผลลัพธ์ที่คาดหวังให้เกิดขึ้นกับนักเรียนทั่วประเทศ ดังนั้น กระบวนการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาจึงควรจะไปสู่การปลูกฝังความรู้ ทักษะ ทักษะคิด และค่านิยมต่าง ๆ ที่เยาวชนจำเป็นต้องมี เพื่อให้พวกเขาเติบโตได้ ทั้งในโลกปัจจุบัน รวมถึงในอนาคตภายภาคหน้า ความคาดหวังและเป้าหมายในการพัฒนาของ

ประเทศ ภาคเอกชนจึงเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนเพื่อให้การปฏิรูปหลักสูตรการศึกษา
นำไปสู่การพัฒนาทักษะที่เป็นที่ต้องการ

การจัดการศึกษาของโรงเรียนดนตรีเอกชน

โรงเรียนดนตรีเอกชน เป็นโรงเรียนเอกชนนอกระบบ ประเภทศิลปะและกีฬาสังกัด
สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชนที่ให้การศึกษาวិชาดนตรีที่เน้นการสอน
ภาคปฏิบัติเพื่อฝึกความชำนาญในเครื่องดนตรีที่ตนเองถนัดและสนใจ จัดกระบวนการเรียนการ
สอนแบบเน้นความรู้เชิงประสบการณ์และการปฏิบัตินอกตำราเรียนหรือนวัตกรรมการเรียนรู้
แต่ละโรงเรียนจะมีแนวคิด กระบวนการ เจตนารมณ์และวิธีการของการจัดการเรียนการสอนที่
แตกต่างกัน จัดการศึกษาโดยมีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการ
ศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษา
พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. 2545 และ 2553)
หมวด 3 มาตรา 15 การจัดการศึกษามีสามรูปแบบ คือ การศึกษาในระบบ การศึกษานอก
ระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย มาตรา 43-46 ได้กำหนดเรื่องการบริหารและการศึกษาของ
เอกชนนอกระบบไว้เป็นการเฉพาะ โดยให้สถานศึกษา เป็นนิติบุคคล มีคณะกรรมการบริหาร
การกำกับติดตามการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา โรงเรียนเอกชนนอกระบบเป็น
โรงเรียนที่จัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียน และให้ความสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนสู่
การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ เป็นสถานศึกษาที่จัดการศึกษาที่อิงกับระบบของรัฐ การสนับสนุน
สิทธิประโยชน์แก่สถานศึกษาเอกชนให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ผลการสำรวจโรงเรียนดนตรีใน
ประเทศไทย โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน พบว่ามีโรงเรียนดนตรีที่จด
ทะเบียนเป็นโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ มากกว่า 400 แห่งในประเทศไทย แบ่งเป็น
โรงเรียนดนตรีเอกชนเครือข่ายแบรนด์และโรงเรียนดนตรีเอกชนทั่วไป ทั้งนี้ยังมีผู้เปิดสอน
ดนตรีเองตามอัธยาศัยหรือเป็นการเปิดสอนแบบ ไม่จดทะเบียน อาทิ บ้านของครูผู้สอน สตูดิโอ
สอนดนตรี เป็นอีกหนึ่งช่องทางที่มีแนวโน้มเพิ่มจำนวนมากขึ้น ส่งผลให้ธุรกิจโรงเรียนดนตรีมี
การแข่งขันสูงขึ้น ซึ่งมีทั้งโรงเรียนที่ประสบความสำเร็จและโรงเรียนที่ไม่ประสบความสำเร็จ ซึ่ง
โรงเรียนสอนดนตรีที่ได้รับการยอมรับจากนักเรียนและผู้ปกครองจนกลายเป็นโรงเรียนที่มี
ชื่อเสียงมีอยู่ไม่มากนัก

โรงเรียนดนตรีเอกชนที่เปิดสอนในปัจจุบันเป็นสถานศึกษาที่มีความเฉพาะทางซึ่งประกอบไปด้วยผู้เชี่ยวชาญทางด้านดนตรีทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ จึงมีการจัดการองค์ความรู้ที่ค่อนข้างโดดเด่น และมีค่าใช้จ่ายในการเรียนที่ค่อนข้างสูง ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกผ่านจึงมีความคาดหวังสูงว่าจะต้องได้รับความสำคัญ การสร้างความผูกพันกับผู้เรียนโดยการรับฟังความคิดเห็นจากกลุ่มผู้ปกครองและผู้เรียน มีการปรับปรุงผลการดำเนินงานขององค์กร สร้างความผูกพันกับผู้ปฏิบัติงานรวมทั้งการให้ความสำคัญต่อสภาพแวดล้อมของผู้ปฏิบัติงาน การวางแผนระบบการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ สิ่งที่น่าสนใจสำหรับโรงเรียนที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน มีจุดอ่อนเรื่องการนำองค์กรเพราะผู้บริหารโรงเรียนดนตรีเอกชนยังไม่ผ่านเกณฑ์ส่วนใหญ่อยู่ยังน้อยและไม่ได้จบการศึกษาทางด้านดนตรี ไม่มีประสบการณ์และขาดทักษะด้านการบริหารองค์กร ยังมีโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบอีกจำนวนมากที่มีคุณภาพค่อนข้างต่ำกว่าเกณฑ์และมาตรฐานที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดและไม่มีการพัฒนากลยุทธ์การบริหารเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศ จากผลการประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเอกชนนอกระบบของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) จะพบว่าเมื่อเปรียบเทียบจำนวนของโรงเรียนทั้งหมดกับโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์ที่ผ่านเกณฑ์การประเมินเพื่อรับรางวัลโรงเรียนที่มีระบบการประกันคุณภาพภายในอยู่ในระดับดีเด่นพบว่าโรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์ยังอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ทุกฝ่ายไม่ว่ารัฐหรือเอกชน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทางตรงหรือทางอ้อมจะต้องหาทางและมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาโรงเรียนดนตรีเอกชนเหล่านี้ให้มีคุณภาพทัดเทียมกันไม่ว่าจะเป็นระดับประเทศหรือระดับนานาชาติ

การบริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

สำนักงานการศึกษาของประเทศอังกฤษให้ความหมายของคำว่า เลิศ หมายถึง ยอดเยี่ยม ดีเด่น มีประสิทธิภาพสูง เกี่ยวข้องกับคำว่า คุณภาพ กล่าวได้ว่า มาตรฐาน คุณภาพ การมองความเป็นเลิศหรือคุณภาพอาจแตกต่างกันไป ทางด้านเศรษฐศาสตร์จะมองคุณภาพในเชิงความสัมพันธ์ของปัจจัยนำเข้าและผลผลิตโดยพิจารณาว่าคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ ส่วนทางด้านสังคมวิทยามองว่าการศึกษได้ตอบสนองหรือทดแทนให้กับสังคมมากน้อยเพียงใด ทำให้สังคมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีได้อย่างไร ผลสำเร็จการนำรูปแบบการบริหารโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ ทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจในการบริหารจัดการมากขึ้น ได้แก่ ด้านการจัดโครงสร้าง การจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา การวางแผนเชิงกลยุทธ์ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ

ซึ่งเกิดจากครูพัฒนาตนเองจัดการเรียนรู้ด้วยวิธีการที่หลากหลาย ด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจและเสียสละ มีการวิเคราะห์ วัตถุประสงค์ นำผลการดำเนินการไปปรับปรุงแก้ไขและพัฒนา Inwanna (2009) สรุปไว้ว่าการบริหารโรงเรียนเป็นกระบวนการมีส่วนร่วมระหว่างคนกับองค์การ เพื่อดำเนินกิจกรรมด้านการจัดการศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ โดยมีลำดับขั้นตอน เทคนิควิธีการต่าง ๆ และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

ปัจจุบันประเทศไทยได้เริ่มปรับใช้เกณฑ์บัลดริจ มาเป็นเกณฑ์รางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award : TQA) เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence: EdPEX) และการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการภาครัฐ (Public Sector Management Quality Award: PMQA) รวมทั้งเป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์มาตรฐานโรงพยาบาลและบริการสุขภาพ (Hospital Accreditation: HA) เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence: EdPEX) เป็นกรอบที่ถูกพัฒนาขึ้นเพื่อช่วยในการพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการตามแนวทางของเกณฑ์ Malcolm Baldrige National Quality Award (MBNQA) ซึ่งเป็นต้นแบบของรางวัลคุณภาพแห่งชาติ (Thailand Quality Award: TQA) EdPEX ช่วยในการมอง คิด และบริหารองค์กรในมุมมองระบบทั้งหมด และส่งเสริมการพัฒนาอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน โดยเน้นที่จุดเริ่มต้นขององค์กร แม้ว่าเกณฑ์ Baldrige จะมี 3 ฉบับที่แตกต่างกันตามภาคธุรกิจการดูแลสุขภาพ และการศึกษา แต่ทั้ง 3 ฉบับนี้มีหลักการที่เหมือนกันทั้งหมด แต่การใช้ศัพท์เฉพาะตามสาขาที่แตกต่างกันออกไปตามลักษณะของธุรกิจ เช่น การอ้างถึงลูกค้า ในภาคการศึกษาจะใช้คำว่า "ผู้เรียน" ในภาคธุรกิจจะใช้คำว่า "ลูกค้า" และในภาคการดูแลสุขภาพจะใช้คำว่า "ผู้ป่วย" (กนกวรรณ ศุภสิริโรจน์, 2556)

เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence : EdPEX) ฉบับปี 2567-2570 เป็นฉบับที่สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมโดยคณะอนุกรรมการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศ แปลงมาจากเกณฑ์ Baldrige Criteria for Performance Excellence 2023-2024 ของสหรัฐอเมริกา เพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของการศึกษาไทย และสถาบันอุดมศึกษาสามารถใช้เป็นกรอบแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาเพื่อก้าวสู่ความเป็นเลิศในระดับนานาชาติเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence : EdPEX) ฉบับนี้ปรับเปลี่ยนจากเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance

Excellence : EdPEX) ฉบับปี 2563-2566 โดยให้ความสำคัญกับความคล่องตัวและความสามารถในการฟื้นตัวอย่างรวดเร็ว การเรียนรู้ระดับองค์กรการมุ่งเน้นความสำเร็จและนวัตกรรม การสร้างประโยชน์ให้สังคม ความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม และระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) รวมทั้งการรักษาความปลอดภัยบนโลกไซเบอร์

วัตถุประสงค์ของเกณฑ์ EdPEX ได้แก่

1. เพื่อให้องค์กรทุกแห่งสามารถใช้เกณฑ์นี้ในการพัฒนาและปรับปรุงการดำเนินงานเพิ่มความสามารถ และประสิทธิผลให้ดียิ่งขึ้น
2. เป็นช่องทางสำคัญในการสื่อสารและแบ่งปันความรู้จากวิธีการดำเนินงานที่มีคุณภาพ
3. เป็นเครื่องมือสำคัญในการเสริมสร้างความเข้าใจและทบทวนผลการดำเนินงานในระบบการบริหารจัดการขององค์กร และเป็นแนวทางในการวางแผนและเป็นโอกาสในการเรียนรู้ของสถาบัน การออกแบบเกณฑ์นี้มีจุดประสงค์เพื่อช่วยสถาบันใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการจัดการผลการดำเนินงานของสถาบัน (กองยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา, 2567)

การบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นเลิศ INTERSECT model ประกอบด้วยแนวทางและ วิธีปฏิบัติตัวชีวิต และเกณฑ์การประเมินผล 9 แนวทาง คือ 1) Innovation: I การใช้นวัตกรรม 2) Networking : N การสร้างเครือข่าย 3) Administrative Techniques : T การใช้เทคนิคเชิงบริหาร 4) English language : E การให้ความสำคัญกับภาษาอังกฤษ 5) Relationship Building : R การให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และหน่วยงานอื่น 6) Student – centered learning : S จัดการเรียนรู้ที่เน้นนักเรียนเป็นสำคัญ 7) Environment : E การให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม 8) Curriculum : C การพัฒนาหลักสูตร 9) Team : T การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพ (Manual for managing private schools towards excellence, 2020, p. 9)

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นเลิศ

ยุคนี้เป็นที่ยอมรับกันว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญที่มีบทบาท และมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารจัดการ ผู้บริหารจึงควรพัฒนาระบบบริหารจัดการอย่างมีศาสตร์และศิลป์ ทำความเข้าใจในภาระหน้าที่ ความรับผิดชอบของงานด้านการบริหารไม่ว่าจะเป็นในส่วนของ

ตนเอง ขององค์กร ของสังคมและต้องเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม พันเพื่องที่สำคัญขององค์กร นั้นคือบุคลากร กัน การกำหนดกรอบการพัฒนาขององค์กรมักเชื่อมโยงกับการกำกับดูแลที่ดี ผู้บริหารจึงต้องทำหน้าที่จัดการเรื่องระบบงานด้านต่าง ๆ ในฐานะผู้นำ ผู้นำที่ดีจะนำพาองค์กร ไปสู่ความสำเร็จได้ ระบบการบริหารจัดการขององค์กรแบ่งได้ 2 ระบบ นั้นคือ 1. ระบบงาน คือ ทรัพยากรที่ไม่มีชีวิต ได้แก่ ทรัพย์สิน เงินทุน เครื่องจักร วัสดุอุปกรณ์ 2. ระบบคน ได้แก่ มนุษย์ หรือทรัพยากรบุคคลซึ่งเป็นผู้ปฏิบัติงานโดยใช้ทรัพยากรต่างๆ หรือสิ่งของเพื่อที่จะ ก่อให้เกิดผลสำเร็จให้กับองค์กร ดังนั้นการบริหารจึงเกี่ยวข้องกับการบริหารงานและบริหารคน อยู่ตลอดเวลา การจัดสรรเรื่องบุคลากรเข้ามารับมอบหมายในการปฏิบัติงานตามหน้าที่หรือ ตำแหน่งงานที่เหมาะสม การเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความสามารถของตน ความมุ่งมั่น ทুমเทกำลังความสามารถทั้งกายและใจส่งผลให้เกิดผลงานที่ดี การประสานงานจัดสรร ทรัพยากรให้มีเอกภาพ การปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดระบบการผลิตหรือการให้บริการ ทุกด้าน เป็นไปด้วยดีพร้อมๆ การตัดสินใจของผู้บริหารเท่าทันการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยต่างๆ สร้าง ความสอดคล้องระหว่างระบบงานและระบบคน อาจกล่าวได้ว่าผู้บริหารทำหน้าที่จัดให้การทำงานทั้ง 2 ระบบคือระบบงานและระบบคนให้เกิดกระบวนการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ (ประภาพรรณ รักเลี้ยงและคณะ, 2557) การบริหารจัดการจำเป็นต้องมีในทุก องค์กรและมีความสำคัญอย่างยิ่งเพื่อเป็นกลไกในการนำเอาทรัพยากร บุคคล และวัตถุดิบมาใช้ให้ เกิดประโยชน์ในการปฏิบัติงานละดำเนินงานขององค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์ประสานการ ทำงานร่วมกันให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อองค์กร

การบริหารจัดการสถานศึกษาเชิงกลยุทธ์

การจัดการเชิงกลยุทธ์เป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้นักบริหารกำหนดทิศทางของธุรกิจ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายนอกและภายในองค์กร ช่วยกำหนดกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับ องค์กร เพื่อนำกลยุทธ์เหล่านั้นไปประยุกต์ปฏิบัติ และควบคุมประเมินผลการดำเนินงานของ องค์กรได้ ทั้งนี้ไม่จำกัดเฉพาะแต่องค์การภาครัฐหรือภาคเอกชนเท่านั้น กลยุทธ์ขององค์กรเป็น สิ่งสำคัญที่ช่วยกำหนดความสำเร็จหรือความล้มเหลวขององค์กร การทำความเข้าใจและการ พยายามศึกษาองค์กรที่ประสบผลสำเร็จในการใช้กลยุทธ์เพื่อการจัดการ จะทำให้นักบริหาร ทราบถึงคุณประโยชน์ของกลยุทธ์ ซึ่งจะช่วยสนับสนุนองค์กรให้ประสบความสำเร็จ และ จะต้องมีการพิจารณาเลือกกลยุทธ์และประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับองค์กร กลยุทธ์ที่ทำให้

องค์กรเจริญเติบโต ตอบสนองการเปลี่ยนแปลงและความต้องการของลูกค้าและตลาดที่เปลี่ยนไปหรือเกิดขึ้นใหม่ได้อย่างทันทั่วถึงที่จะสามารถสร้างโอกาสทางธุรกิจและพัฒนาอย่างยั่งยืน นั่นคือการบริหารเพื่อความเป็นเลิศ แนวทางนี้สอดคล้องกับการประชุมระดมความคิดจากผู้แทนสมาคม/สถานศึกษาเอกชน รวมทั้งเจ้าหน้าที่และผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายเพื่อร่วมกันวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและภาวะคุกคามของสถานศึกษาเอกชนพร้อมทั้งกำหนดแนวทางการพัฒนาโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นเลิศในการบริหารจัดการ ซึ่งเป็นแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาศึกษาเอกชน กนกวรรณ ศุภสิริโรจน์ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง กลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ 2) วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภาวะคุกคามในการบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ 3) พัฒนากลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ ประชากรคือ โรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบจำนวน 331 โรง สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นจำนวน 181 โรง แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) โรงเรียนที่ผ่านเกณฑ์การประกันคุณภาพภายในระดับดีเด่น 2) โรงเรียนที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ จากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและปัจจัยในการบริหารสู่ความเป็นเลิศในภาพรวมพบว่าโรงเรียนทั้ง 2 กลุ่มมีจุดแข็งในการบริหารสู่ความเป็นเลิศเหมือนกัน 4 ด้าน คือ (1) ด้านการวัดวิเคราะห์และการจัดการความรู้ (2) ด้านการมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน (3) ด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ (4) ด้านการจัดการกระบวนการ และมีจุดอ่อนเหมือนกัน 2 ด้าน คือ (1) ด้านการมุ่งเน้นลูกค้า (2) ด้านผลลัพธ์ ผลการวิเคราะห์ทางด้านโอกาสคือด้านนโยบายและกฎหมายเป็นโอกาสของการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ด้านเศรษฐกิจเป็นโอกาสของการมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน และการจัดการกระบวนการด้านเทคโนโลยีเป็นโอกาสของการมุ่งเน้นลูกค้า ภาวะคุกคามของโรงเรียนทั้ง 2 กลุ่ม คือ ด้านนโยบายและกฎหมายเป็นภาวะคุกคามของการนำองค์กร การวัด วิเคราะห์และการจัดการความรู้ ด้านเศรษฐกิจเป็นภาวะคุกคามของการวางแผนเชิงกลยุทธ์ และมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงาน ด้านสังคมและวัฒนธรรมเป็นภาวะคุกคามของการมุ่งเน้นลูกค้า ด้านเทคโนโลยีเป็นภาวะคุกคามของการจัดการกระบวนการและผลลัพธ์

ผลการศึกษากลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบมี 9 กลยุทธ์หลัก โดยมีกลยุทธ์หลักร่วมกัน 5 กลยุทธ์ ได้แก่ (1) การบริหารเชิงรุกด้านการวัด วิเคราะห์และการจัดการความรู้ โดยมีปัจจัยภายนอกด้านเศรษฐกิจสนับสนุนในการบริหารและ

ด้านนโยบายและกฎหมายเป็นภาวะคุกคามในการบริหาร ผู้บริหารโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบควรมีการวางแผนนโยบายให้มีเสรีภาพทางวิชาการและสอดคล้องกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องด้วย (2) การบริหารเชิงรุกด้านการมุ่งเน้นผู้ปฏิบัติงานผู้บริหารจะต้องส่งเสริมและพัฒนาความรู้ให้ครูสอนและเจ้าหน้าที่ที่มีความก้าวหน้าในอาชีพการงาน ปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในให้เอื้อต่อการปฏิบัติงาน (3) การบริหารเชิงรุกด้านการวางแผนเชิงกลยุทธ์ผู้บริหารของโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบ จำเป็นต้องให้ความสำคัญเรื่องการวางแผนเชิงกลยุทธ์ เพื่อการปรับตัวเข้าสู่ AEC ทั้งนี้เพื่อเตรียมความพร้อม การปรับตัว และการพัฒนาบุคลากรและองค์กรให้สามารถแข่งขันกับองค์กรอื่นได้ ด้วยการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนเพื่อให้เข้าใจสถานการณ์ที่เป็นข้อจำกัดขององค์กร รวมถึงการกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจให้สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงเข้าสู่ AEC ผู้บริหารขององค์กรจึงต้องมีแนวทาง และกลยุทธ์ที่เป็นรูปธรรมชัดเจน สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน และครอบคลุมทั้งการกำหนดทิศทาง วิสัยทัศน์ ภารกิจปรัชญา กลยุทธ์ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายขององค์กรรวมไปถึงการที่องค์กรต้องทำเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางธุรกิจที่กำหนดขึ้น (4) การบริหารเชิงรุกด้านการจัดการ กระบวนการ ที่สร้างผลิตภัณฑ์และบริการที่มีมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับ สามารถตอบสนองและสร้างความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า เพื่อเพิ่มผลผลิตโดยให้ใช้ทรัพยากรคุ้มค่าที่สุด สร้างเครือข่ายสังคมวัฒนธรรมการบริหาร พัฒนาความเป็นเลิศสู่องค์กรด้วยเทคโนโลยี (5) การบริหารเชิงรุกด้านผลลัพธ์ ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา มีการแข่งขันทางธุรกิจสูง องค์กรที่มีการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพ สามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วยอมทำให้ผลลัพธ์ขององค์กรเป็นไปในทิศทางที่ดี ดังนั้นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในองค์กร เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในการที่จะสร้างความแข็งแกร่งให้กับองค์กร กลยุทธ์หลักเฉพาะโรงเรียนที่ยังไม่ผ่านเกณฑ์ ได้แก่ (1) กลยุทธ์การบริหารเชิงรุกด้านภาวะผู้นำ พบว่าการนำองค์กรมีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย แต่มีความคาดหวังในการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบควรมีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์และเป็นที่ยอมรับ สอดคล้องกับเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศกล่าวไว้ว่า การนำองค์กรคือการที่ผู้นำระดับสูงได้ชี้นำและทำให้องค์กรยั่งยืน (2) กลยุทธ์การบริหารเชิงรุกเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าตามกระแสสังคมและวัฒนธรรม โรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบควรศึกษาความต้องการและคำนึงถึงความพึงพอใจของผู้เข้ารับบริการ และตอบสนองความต้องการของผู้เข้ารับบริการด้วย

จากการศึกษาเอกสาร งานวิจัย แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการโรงเรียนดนตรีเอกชนนอกระบบสู่ความเป็นเลิศพบว่า โรงเรียนที่มีคุณภาพในการบริหารจัดการของ

ระบบการศึกษาเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศจะมีลักษณะการบริหารจัดการที่เป็นระบบ มีขั้นตอนในการวิเคราะห์ ควบคุม กำกับ ติดตาม และตรวจสอบได้การบริหารจัดการโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการพัฒนาโรงเรียนให้มีคุณภาพในทุกด้าน ทั้งด้านการเรียนการสอน การบริหารงานบุคลากร การบริหารงบประมาณ และการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ความสามารถ และคุณธรรมตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ การบริหารจัดการโรงเรียนดนตรีเอกชนสู่ความเป็นเลิศจึงจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยและหลักการ การมีส่วนร่วม ความโปร่งใส การเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการใช้ข้อมูลเป็นฐานในการตัดสินใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารโรงเรียน ผู้นำทางการศึกษาจะต้องมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน เพราะจะได้รับความสนใจรวมทั้งความคาดหวังอย่างสูง ผู้บริหารเป็นกลไกที่สำคัญในการกำหนดนโยบายและสร้างวัฒนธรรมองค์กรเชิงสร้างสรรค์ สร้างความเชื่อมั่นให้เกิดกับบุคลากร ออกแบบโครงสร้างของการบริหารงานรูปแบบใหม่ๆ โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา และรับฟังความคิดเห็นของผู้เข้ารับบริการ นักเรียน ผู้ปกครอง และสังคมแวดล้อม การมองการณ์ไกลพร้อมที่จะปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว มีทักษะในการตั้งรับกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถบริหารการเปลี่ยนแปลงที่มีอยู่ในแต่ละช่วงให้เหมาะสม โรงเรียนที่ประสบผลสำเร็จต้องมีความคล่องตัวและยืดหยุ่นได้สูง มีการประเมินและยกระดับความสามารถของบุคลากรในสถานศึกษา มุ่งพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านวิชาการ เทคโนโลยี และจิตวิญญาณความเป็นครู วิเคราะห์ปัญหาและกำหนดยุทธศาสตร์การบริหารจัดการเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน เน้นการสื่อสารภายในองค์กร เพื่อให้ฝ่ายปฏิบัติการทุกระดับมีส่วนช่วยผลักดันและดำเนินงานให้สอดคล้องกับเป้าหมายวิสัยทัศน์ และพันธกิจของสถานศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ สร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาและให้ความสำคัญกับผู้เรียน เนื่องจากเป้าหมายสูงสุดคือการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อก้าวสู่มาตรฐานที่สูงขึ้นอย่างยั่งยืน

สรุป

การบริหารจัดการโรงเรียนดนตรีเอกชนสู่ความเป็นเลิศคือความเชื่อมโยงการจัดการกับเป้าหมายเชิงกลยุทธ์ของสถาบันการศึกษา สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญและข้อเสนอแนะได้ ดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียน

การออกแบบหลักสูตรจากการสำรวจพื้นฐานความรู้และความสนใจของผู้เรียน จัดทำหลักสูตรที่มีความหลากหลาย ปรับให้เหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนแต่ละกลุ่ม การพัฒนาหลักสูตรที่เหมาะสมไม่เพียงแต่เสริมสร้างศักยภาพให้กับผู้เรียน ยังช่วยให้การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาประสบความสำเร็จยั่งยืนในระยะยาว

2. การพัฒนาครูให้มีคุณภาพ

การฝึกอบรมที่เหมาะสมแก่ครูผู้สอนเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ครูมีความรู้และทักษะที่จำเป็นในการถ่ายทอดวิชาดนตรีอย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากรให้สามารถสร้างแรงบันดาลใจกับผู้เรียนให้พวกเขามีกำลังใจและพร้อมจะพัฒนาทักษะดนตรีของตนเอง รวมถึงการสร้างเครือข่ายระหว่างครูเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์ เสริมสร้างทักษะด้านการสอนและการจัดการเรียนการสอนได้ดียิ่งขึ้น

3. การใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้

เทคโนโลยีช่วยให้การเรียนการสอนสามารถเกิดขึ้นได้ทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งการเรียนรู้ต่างๆ ได้ง่ายขึ้น เช่น แอปพลิเคชันเกี่ยวกับดนตรี ที่ช่วยให้ผู้เรียนฝึกซ้อมด้วยตนเองได้ตามเวลาที่สะดวก การใช้เทคโนโลยีสร้างความสะดวกและความสนุกสนาน สามารถใช้ในการจัดการเรียนการสอน การสื่อสารระหว่างครูกับผู้เรียนผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ การบันทึกพัฒนาการและรวบรวมผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนเพื่อทางโรงเรียนวิเคราะห์และปรับปรุงคุณภาพการสอนได้อย่างเหมาะสม

4. การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ดนตรี

สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีจะช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกสบายและมีสุขภาพจิตที่ดีในการศึกษา โรงเรียนควรมีพื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับการฝึกซ้อมดนตรี การจัดหาสิ่งอำนวยความสะดวกที่มีคุณภาพ เช่น ห้องเรียนที่มีอุปกรณ์ดนตรีที่ทันสมัย และการสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยให้แต่ละคนสามารถแสดงออกและฝึกซ้อมได้อย่างเต็มที่ รวมถึงการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนและครู เพื่อสร้างสังคมการเรียนรู้ที่แข็งแกร่ง

การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพสามารถนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ที่สูงขึ้นได้ ซึ่งรวมถึงการจัดการที่ครอบคลุมด้านต่าง ๆ เช่น การพัฒนาหลักสูตร การสร้างสิ่งแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดี และการสร้างเครือข่ายในการเรียนการสอน และการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนและผู้ปกครองก็เป็นส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความเป็นเลิศในสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *คู่มือบริหารจัดการโรงเรียนเอกชนสู่ความเป็นเลิศ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- _____. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ฉบับปรับปรุง 2560)*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กนกวรรณ ศุภสิริโรจน์. (2556). กลยุทธ์การบริหารสู่ความเป็นเลิศของโรงเรียนดนตรีเอกชน นอกระบบ. *Journal of Education Studies, Chulalongkorn University*, 42(4), 1-14.
- กองยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา. (2567). *เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ฉบับปี 2567-2570*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม.
- มนสิการ เหล่าวานิช. (2561). *เลี้ยงลูกด้วยเสียงดนตรี*. กรุงเทพฯ: แพรวเพื่อเด็ก อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.
- ภาวินทร์ ณ พัทลุง. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเอกชนสู่ความเป็นเลิศ. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. เรียกใช้เมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <chromeextension://efaidnbmnnnnibpcajpcglclefindmkaj/http://Backoffice.thaiedresearch.org/uploads/public/e7198cf1298495638fd4e322b4115a14.pdf>
- พรลภัส ฤชาฤทธิ. (2559). การศึกษาแนวทางการสร้างกลยุทธ์ความภักดีของอาจารย์ในโรงเรียนดนตรีเอกชน กรณีศึกษาโรงเรียนดนตรียามาฮ่า ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พระมหาไพฑูริย์อินวันนา. (2552). การศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการบริหารโรงเรียน พระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ กลุ่ม 1. ใน *ปริญญานิพนธ์ กศ.ม.* กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ประภาพรรณ รักเลี้ยงและคณะ (2557). การพัฒนารูปแบบการบริหารความเสี่ยงของสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. *Journal of Education and Innovation*, 15(3), 59-65.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิธีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

ศศิธรดา แพงไทย. (2560). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*

United Nations Organization. (2024). *Sustainable Development*. เรียกใช้เมื่อ June 6, 2024, จาก <http://thailand.un.org/th/sdgs/4>

การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหาร
สถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง*

THE ESTABLISHING RELATIONSHIPS BETWEEN SCHOOLS AND
COMMUNITIES AFFECTING THE SCHOOL ADMINISTRATION UNDER
THE LOCAL GOVERNMENT ORGANIZATIONS, LAMPANG PROVINCE

หทัยกาญจน์ กำมิ่ง¹ และ วรณกร พรประเสริฐ²

Hataikan kaming¹ and Wannakorn Phornprasert²

¹⁻²วิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา

¹⁻²School of Education, University of Phayao, Thailand

Corresponding Author's Email: hataikan00006437@gmail.com

วันที่รับบทความ : 19 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 22 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 23 เมษายน 2568

Received 19 April 2025; Revised 22 April 2025; Accepted 23 April 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียน
สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปางกับชุมชน 2) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษา
ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง 3) เพื่อศึกษา
ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนกับการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วน
ท้องถิ่นจังหวัดลำปาง 4) เพื่อศึกษาปัจจัยการสร้างสัมพันธ์ของโรงเรียนและชุมชนที่ส่งผล
ต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่
ข้าราชการครู จำนวน 155 คน โดยใช้กลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้เป็น

Citation:

* หทัยกาญจน์ กำมิ่ง และ วรณกร พรประเสริฐ. (2568). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการ
บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่,
3(2), 1049-1066.

Hataikan kaming and Wannakorn Phornprasert. (2025). The Establishing Relationships Between Schools And
Communities Affecting The School Administration Under The Local Government Organizations, Lampang
Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1049-1066.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

จากผลวิจัยพบว่า

1) ระดับความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างความสัมพันธ์การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนและชุมชน โดยภาพรวมและรายด้าน มีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน และด้านการให้บริการชุมชน

2) การบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการบริหารทั่วไป ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานวิชาการ และด้านการบริหารงานบุคคล

3) การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง คือ ด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน ด้านการประชาสัมพันธ์ และด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม สามารถพยากรณ์การบริหารบริหารสถานศึกษา

คำสำคัญ: การสร้างความสัมพันธ์, การบริหารสถานศึกษา, องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research article aims to: 1) to investigate the practices of relationship building between schools under local administrative organizations in Lamphang Province and their surrounding communities 2) to examine the school administration practices of school administrators affiliated with local administrative organizations in Lamphang Province 3) to analyze the relationship between school–community partnerships and school administration under local administrative organizations and 4) to identify the key factors of school–community relationship building that influence school administration in schools under local administrative organizations in Lamphang Province.

The sample group consisted of 155 government schoolteachers selected through stratified sampling. The research instrument used was a structured questionnaire. Data analysis employed both descriptive and inferential statistics, including percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis.

The findings revealed that

1) the categories of school-community relationship-building ranked by mean scores from highest to lowest were: community participation, public relations, support for school activities, and community services.

2) Regarding school administration under local administrative organizations in Lampang Province, both overall and individual categories exhibited high mean scores. Ranked from highest to lowest, these were: general administration, budget administration, academic administration, and personnel administration.

3) The aspects of school-community relationship-building that significantly influenced school administration were support for school activities, public relations, and community participation. These factors significantly predicted school administration at 01 level.

Keywords: school–community partnership, school administration, government organization

บทนำ

ในยุคที่ประเทศไทยมุ่งสู่การเป็นประเทศพัฒนาแล้วตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) ซึ่งยึดหลักการพัฒนาย่างยั่งยืนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การศึกษาและมนุษย์ยังคงเป็นปัจจัยหลักในการขับเคลื่อนประเทศ โดยเฉพาะในบริบทของการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น โรงเรียนจึงจำเป็นต้องสร้างความสัมพันธ์อันแน่นแฟ้นกับชุมชน พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ได้ให้ความสำคัญต่อการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยมุ่งส่งเสริมให้

สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่สะท้อนบริบทท้องถิ่น ทั้งด้านศาสนา วัฒนธรรม ภูมิปัญญา และการพัฒนาศักยภาพผู้เรียนอย่างรอบด้าน

โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปางมีความใกล้ชิดกับชุมชนสูง แต่ยังคงขาดระบบความสัมพันธ์ที่ชัดเจน เช่น การขาดสื่อประชาสัมพันธ์หรือกลไกการประสานงาน ส่งผลให้การมีส่วนร่วมของชุมชนไม่เต็มที่ อรรถพร คุณเศรษฐ (2556) พบว่า ผู้บริหารและครูยังไม่เข้าใจบริบทวัฒนธรรมชุมชน ทำให้ขาดความร่วมมือ ขณะเดียวกัน ผู้ปกครองบางกลุ่มมีบทบาทแทรกแซงการบริหารของโรงเรียน

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมีความจำเป็นในการวิเคราะห์สภาพปัญหา ปัจจัย และแนวทางการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ เพิ่มพูนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน และนำไปสู่การจัดการศึกษาที่ตอบสนองความต้องการของท้องถิ่นอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสัมพันธ์ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปางและชุมชน
2. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนกับการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง
4. เพื่อศึกษาปัจจัยการสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนและชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง

การทบทวนวรรณกรรม

กาญจนา สิงห์มณี (2553) อธิบายว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน คือกระบวนการที่โรงเรียนดำเนินงานร่วมกับชุมชนเพื่อส่งเสริมความร่วมมือซึ่งกันและกัน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียน และในขณะเดียวกัน โรงเรียนก็มีบทบาทในการร่วมพัฒนาชุมชนด้วย อนวัช รังสรรค์ และพนมพร จันทรบัญญา (2561) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า การบริหารความสัมพันธ์กับชุมชนเป็นภารกิจหนึ่งของผู้บริหารการศึกษา ซึ่ง

เกี่ยวข้องกับการประสานงานและสร้างความร่วมมือกับกลุ่มบุคคลหรือหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา เช่น ครอบครัวยุคใหม่ องค์กรชุมชน องค์กรวิชาชีพ สถาบันศาสนา สถานประกอบการ หน่วยงานราชการ และองค์กรเอกชน โดยกระบวนการนี้เปิดโอกาสให้ประชาชนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีบทบาทร่วมในการจัดการศึกษา ขณะที่จิตรจรรยา ทรงวิทยา (2562) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า เป็นการดำเนินงานทุกด้านภายในโรงเรียนให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและการศึกษา โดยมุ่งหวังให้นักเรียนมีสุขภาพดี มีคุณธรรม จริยธรรม เป็นพลเมืองที่ดีของสังคม และสามารถนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ในชีวิตจริง ทั้งในด้านเศรษฐกิจและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม

สรุป การสร้างความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไม่เพียงแต่เป็นแนวทางบริหารที่ดี หากแต่เป็นหัวใจของการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนและสังคมอย่างรอบด้านและยั่งยืนในระยะยาว

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นการศึกษา เรื่อง การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนและชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง จำนวน 23 โรงเรียน จำนวน 263 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างจาก ตารางสำเร็จรูปของเครชีและมอร์แกน (สุวิมล ติรภานันท์, 2554) ได้จำนวน 155 คน โดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

1. ผู้วิจัยทำการศึกษา วิเคราะห์ และสังเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ที่รวมถึงได้ศึกษาข้อคำถามจากรายงานการวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนและชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา

2. กำหนดนิยามศัพท์ตามตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

3. ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือให้ครอบคลุมตัวแปรที่ต้องการศึกษา โดยรวบรวมข้อคำถาม และปรับปรุงให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์

4. นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย ตรวจสอบความถูกต้อง ด้านเนื้อหา โครงสร้างและภาษา ให้ได้ข้อคำถามที่ครอบคลุมแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข

5. นำแบบสอบถามที่ได้รับคำแนะนำแก้ไขจากอาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัยไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบความตรงของเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน ซึ่งเลือกจากผู้ที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญ และมีประสบการณ์ในการตรวจสอบเครื่องมือการวิจัย โดยมีคุณสมบัติ ดังนี้ เป็นผู้มีความรู้ทางวิชาการในระดับผู้ช่วยศาสตราจารย์ในมหาวิทยาลัยขึ้นไป หรือผู้อำนวยการสถานศึกษา วิทยฐานะชำนาญการพิเศษขึ้นไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยทำหนังสือจากวิทยาลัยการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา ถึงผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง จำนวน 23 โรงเรียน เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 155 ชุด

2. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามจำนวน 155 ชุด ให้แก่โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง กระทำโดย 1 วิธี คือ แจกแบบสอบถามทางระบบออนไลน์

3. ผู้วิจัยรวบรวมแบบสอบถามคืนจากโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ตามช่วงเวลาที่กำหนด โดยกำหนดการเก็บข้อมูลภายใน 30 วัน

4. ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถามจำนวน 155 ชุด ได้รับกลับคืนมา 155 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเมื่อดำเนินการเก็บข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ในการจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1 ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับ

1.2 กรอกรหัสแบบสอบถาม

1.3 กำหนดตัวแทนค่าข้อมูลในแบบสอบถามแต่ละข้อ แล้วบันทึกข้อมูล

1.4 ประมวลผลด้วยคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามดำเนินการ ดังนี้

1) ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2) ตอนที่ 2 การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลำปางและชุมชน วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จัดลำดับความคิดเห็น โดยแยกเป็นรายข้อ รายด้าน และโดยภาพรวม นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย โดยเกณฑ์การให้คะแนนจากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ

3) ตอนที่ 3 การบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดลำปาง วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) จัดลำดับความคิดเห็น โดยแยกเป็นรายข้อรายด้าน และโดยภาพรวม นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบคำอธิบาย โดยเกณฑ์การให้คะแนน จากแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนและชุมชนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนและชุมชนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง โดยภาพรวม

ความสัมพันธ์ ของโรงเรียนกับชุมชน	n=155		ระดับ ความสัมพันธ์	อันดับ ที่
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการให้บริการชุมชน	4.49	0.51	มาก	4
2. ด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน	4.54	0.47	มากที่สุด	3
3. ด้านการประชาสัมพันธ์	4.58	0.50	มากที่สุด	2
4. ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม	4.58	0.54	มากที่สุด	1
รวมเฉลี่ย	4.55	0.46	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนและชุมชนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การบริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง โดยภาพรวม

การบริหารสถานศึกษา	n=155		ระดับความเห็น	อันดับ ที่
	$\bar{X}$	S.D.		
1. ด้านการบริหารงานวิชาการ	4.57	0.50	มากที่สุด	3
2. ด้านการบริหารงบประมาณ	4.57	0.54	มากที่สุด	2
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	4.56	0.55	มากที่สุด	4
4. ด้านการบริหารทั่วไป	4.60	0.50	มากที่สุด	1
รวมเฉลี่ย	4.58	0.50	มากที่สุด	

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารทั่วไป

2. แสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปางและชุมชนกับการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Coefficient) แบบวิธี Enter Multiple Regression Analysis เพื่อหาความสามารถในการพยากรณ์การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนและชุมชน ที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง

ตัวแปร	b	(SE _b)	β	t
ด้านการให้บริการชุมชน (X_1)	0.024	0.066	0.025	0.371
ด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน (X_2)	0.225	0.100	0.212	2.251*
ด้านการประชาสัมพันธ์ (X_3)	0.315	0.105	0.314	2.997**
ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม (X_4)	0.346	0.067	0.372	5.189**
a = 0.422 R = 0.859 $SE_{est} = 0.258$ $R^2 = 0.737$ F = 105.158**				

จากตารางที่ 3 พบว่า การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนและชุมชน ที่นำมาวิเคราะห์จำนวน 4 ด้าน พบว่า มีจำนวน 3 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์การบริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปางได้ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ (X_3) และ ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม (X_4) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน (X_2) และ ทั้ง 3 ตัวแปรสามารถรวมกัน

ตารางที่ 4 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Coefficient) แบบวิธี Stepwise เพื่อหาความสามารถในการพยากรณ์การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนและชุมชน ที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง

ตัวแปร	b	(SE _b)	β	t
ด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน (X_2)	0.232	0.097	0.219	2.389*
ด้านการประชาสัมพันธ์ (X_3)	0.323	0.103	0.321	3.146**
ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม (X_4)	0.351	0.065	0.378	5.394**
a = 0.437 R = 0.858 $SE_{est} = 0.258$ $R^2 = 0.737$ F = 140.970**				

จากตารางที่ 4 จะเห็นได้ว่า การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนและชุมชน มีจำนวน 3 ด้าน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการประชาสัมพันธ์ (X_3) และด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม (X_4) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 ด้าน

ได้แก่ ด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน (X_2) ทั้ง 3 ตัวแปรสามารถร่วมกันพยากรณ์การบริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ได้ร้อยละ 85.80

อภิปรายผล

จากการศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง มีประเด็นที่สำคัญที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับความสัมพันธ์ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง และชุมชน สามารถอภิปรายได้ดังนี้

ระดับความสัมพันธ์ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปางและชุมชน ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนได้มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนทั้งการให้บริการชุมชนที่มีการเข้าถึงชุมชนในการออกเยี่ยมบ้านนักเรียน รับฟังปัญหาจากนักเรียนและผู้ปกครองนักเรียน สนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน รวมถึงเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมในโรงเรียน มีการส่งเสริม ภูมิปัญญาท้องถิ่นเป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียน มีการจัดทำข่าวสารแจกจ่ายในชุมชนอย่างต่อเนื่อง สร้างความเข้าใจในการดำเนินงานกิจกรรมของโรงเรียนให้ชุมชนได้ทราบ และเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนได้อย่างดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรนนท์ หนูผาสุก (2558) ศึกษาสภาพการดำเนินงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 4 จำนวน 334 คน ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง สามารถอภิปรายได้ดังนี้

การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง พบว่า ในภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 4 ด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานที่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ เป้าหมาย พันธกิจ และตัวชี้วัดที่ชัดเจน มีการวัดประเมินผลด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับสาระการเรียนรู้ ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา มีการระดมทรัพยากรเพื่อจัดกิจกรรม

จัดการศึกษาที่มีความสอดคล้องกับงบประมาณอย่างเพียงพอตามแผนงานและความต้องการของบุคลากร มีการจัดโครงสร้างของโรงเรียนและจัดบุคลากรเหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ส่งเสริมขวัญกำลังใจให้แก่บุคลากรในสถานศึกษาส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน สร้างวัฒนธรรมองค์กรค่านิยมที่ดีในสถานศึกษา มีการจัดทำระบบสารสนเทศที่มีฐานข้อมูลที่น่าเชื่อถือเพื่อนำมาใช้ในการพัฒนาการศึกษาและการบริหารจัดการได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนได้รับกิจกรรมของโรงเรียนอย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมาพร แสงแจ่ม (2559) ศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนของโรงเรียนวัดพวงนิมิตสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่เป็นจริงในปัจจุบันการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนของโรงเรียนวัดพวงนิมิต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนกับการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง สามารถอธิบายได้ดังนี้

การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง และชุมชนกับการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปางมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) เท่ากับ 0.847 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับน้อยกว่า .01 โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ด้านการให้บริการชุมชน เมื่อมีงานประเพณีที่สำคัญ โรงเรียนได้เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามาจัดกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับโรงเรียน โดยใช้อาคารเรียน สนามกีฬาในการจัดกิจกรรมส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ดีต่อกัน มีการออกเยี่ยมบ้าน บริการด้านการศึกษาแก่ชุมชนเกิดความใกล้ชิดกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สอดคล้องกับนาวัน แกละสมุทร (2562) ได้กล่าวไว้ว่า การบริการชุมชนคือ โรงเรียนควรเปิดให้ชุมชนเข้ามาใช้สถานที่ภายในโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นอาคารเรียนหรือสนามกีฬาเพื่อให้ชุมชนได้รู้จักโรงเรียนมากขึ้น สอดคล้องกับรณกร ไข่นาค และคณะ (2562) ได้กล่าวไว้ว่า การให้บริการชุมชน ได้แก่โรงเรียนจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมที่ดีงามของท้องถิ่นโรงเรียนให้บริการและอำนวยความสะดวกในการใช้อาคารสถานที่ หอประชุม สนามกีฬาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน ด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน มีการจัดกิจกรรมในโรงเรียนทั้งงานวันเด็ก งานวันลอยกระทง กิจกรรมการแข่งขันกีฬา กิจกรรมการประชุมผู้ปกครอง กิจกรรมให้ความรู้ด้านภูมิ

ปัญหาท้องถิ่น รวมถึงการที่ชุมชนเป็นศูนย์เรียนรู้ และแหล่งทุนการศึกษาของนักเรียน สอดคล้องกับลี (Lee, 1984, p. 709) ซึ่งได้ศึกษาความคิดเห็นของนักการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ผลการศึกษาพบว่า โรงเรียนในท้องถิ่นได้กำหนดนโยบายและกระบวนการบริหารงานด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโดยให้นักการศึกษาได้มีส่วนร่วมรับรู้ ด้านการประชาสัมพันธ์ โรงเรียนมีการประชาสัมพันธ์การดำเนินงานของโรงเรียน การรับสมัครนักเรียน การจัดการเรียนการสอน และการจัดให้มีการแสดงผลงานทางวิชาการทุกช่องทางให้ชุมชนได้รับรู้รับทราบ สอดคล้องกับปฏิญาณ ศาสตร์อำนาจ (2561) ได้กล่าวไว้ว่า การประชาสัมพันธ์คือการประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ของโรงเรียน ให้กับชุมชนภายนอกได้รับรู้รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วมกับชุมชนในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งจะทำให้ชุมชน ทราบข้อมูลต่าง ๆ เห็นถึงความต้องการหรือความช่วยเหลือที่โรงเรียนต้องการซึ่งจะทำให้ชุมชนนั้นเข้ามาช่วยเหลือสนับสนุน สอดคล้องกับงานวิจัยของโอลสัน (Olson, 1990, p. 23) ศึกษาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ชุมชนและความเข้าใจของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในรัฐ 4 รัฐ ทางตะวันออกเฉียงใต้ของประเทศเพื่อศึกษาการปฏิบัติงานความสัมพันธ์และความเข้าใจถึงประสิทธิภาพการปฏิบัติเหล่านี้ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ 25 โรงเรียนพบว่า ผู้บริหารโรงเรียนมัธยมมีการปฏิบัติงานความสัมพันธ์ชุมชนสูงกว่าโรงเรียนประถมศึกษา และด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม โรงเรียนสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากการเชิญชุมชนเข้าร่วมแสดงความคิดเห็น และเข้าร่วมการประชุมในชุมชนเพื่อชี้แจงแนวทางการจัดการศึกษา การบริหารงาน พร้อมทั้งรับฟังปัญหาความต้องการจากชุมชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย การวางแผน การให้เกียรติผู้นำชุมชนเข้าร่วมกิจกรรมและเป็นประธานในกิจกรรมของโรงเรียนช่วยให้การบริหารงานของโรงเรียนเป็นการพัฒนาและแก้ไขปัญหาด้วยการมีส่วนร่วมของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของแฮร์ริส (Harris, 1975, p. 13) ศึกษาธรรมชาติของคนด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ภายในชุมชนที่ต้องอยู่ของประเทศนามิเบีย โดยมีความเชื่อว่าความร่วมมือระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจะนำไปสู่การจัดการศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการและเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งประเทศนามิเบียการจัดการศึกษาก่อนที่ระบบการศึกษาจากทวีปยุโรป จะเข้ามานั้นชุมชนมีบทบาทในการจัดการศึกษาโดยตรง

4. ปัจจัยการสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนและชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง สามารถอธิบายได้ดังนี้

4.1 ด้านการประชาสัมพันธ์ พบว่า ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนมีการเก็บรวบรวมข้อมูลจัดทำข่าวสารประชาสัมพันธ์ให้ชุมชน ผู้ปกครอง และผู้เรียนได้ทราบถึงการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนอย่างเหมาะสม ทัวถึง และต่อเนื่อง ด้วยเทคโนโลยีที่มีความทันสมัยในรูปแบบโซเชียลมีเดียร์ จดหมายข่าว และป้ายประชาสัมพันธ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญจนพร ศรีมงคล (2565) ศึกษาการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก การบริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนกับการบริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับ นาวัน และสมุท (2562) ได้กล่าวไว้ว่า การประชาสัมพันธ์คือโรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนรับรู้ข่าวสารภายในโรงเรียนเพื่อให้ทราบข้อมูลและกิจกรรมต่าง ๆ

4.2 ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนจัดการศึกษาบริหารสถานศึกษาภายใต้การส่งเสริมและให้ความร่วมมือจากชุมชน เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมของชุมชนในการให้ข้อมูลสำหรับกำหนดนโยบาย และการวางแผนงานของโรงเรียน ส่งผลให้การบริหารมีประสิทธิภาพสามารถพัฒนาการศึกษาให้กับเด็กนักเรียนและชุมชนได้ตรงต่อความต้องการมีความเข้าใจในการดำเนินงานลดปัญหาความขัดแย้งเกิดความโปร่งใสในการบริหารสถานศึกษาสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญพิชชา มีแก้ว (2562) ศึกษาการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ประสิทธิผลของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ 4) การบริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับปฏิภาณ ศาสตร์อำนาจ (2561) ได้กล่าวไว้ว่า การ

เปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกคนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษา ให้แก่เยาวชนไม่ใช่เป็นหน้าที่ของครูเพียงคนเดียวโรงเรียนจะต้องร่วมมือกับชุมชน ให้ประชาชนได้รับรู้และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน

4.3 ด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียน ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อมุ่งเน้นการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน โดยมีการส่งเสริมชุมชนให้นำภูมิปัญญาท้องถิ่นเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน เป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นยังเป็นศูนย์เรียนรู้ของโรงเรียนอีกด้วย โรงเรียนมีการสร้างความสัมพันธ์กับผู้ปกครองหรือปราชญ์ท้องถิ่นในการเชิญเข้ามาเป็นวิทยากรให้กับนักเรียนและครู สอดคล้องกับงานวิจัยของกรีน (Green, 1994, p. 3758-A) ศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในการวางแผนที่จะนำอุปกรณ์เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ภายในโรงเรียนมาให้บริการแก่ชุมชนในอนาคต ซึ่งจะช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนดีขึ้น เมื่อชุมชนขยายขึ้นความต้องการก็ยิ่งเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นจึงต้องมีการวางแผนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้อุปกรณ์ต่าง ๆ เหล่านั้นให้บริการต่าง ๆ แก่ชุมชนได้นานและคุ้มค่า โดยที่จะต้องคำนึงถึงงบประมาณค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ในอนาคตด้วย สอดคล้องกับอัจฉราวดี บัวเกตุ (2547) ได้ให้ความหมายการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนไว้ว่า "การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมายถึงการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อความเข้าใจซึ่งกันและกัน อันก่อให้เกิดความร่วมมือช่วยเหลือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อร่วมมือกันพัฒนาการศึกษาในโรงเรียน ตลอดจนการใช้แหล่งทรัพยากรของชุมชนร่วมกันในทางสร้างสรรค์และเกิดประโยชน์แก่ส่วนรวม

4.4 ด้านการให้บริการชุมชน เพื่อให้เกิดการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโรงเรียนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ ซึ่งเป็นการหารายได้เพิ่มเติมให้แก่นักเรียนเข้าร่วมพัฒนาชุมชนเกี่ยวกับความรู้ทางวิชาการ และเข้าหาชุมชนในการให้บริการการศึกษาให้ความช่วยเหลือ หรือให้คำแนะนำ ในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนแก่นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน พัฒนาการให้บริการการศึกษาให้ชุมชนเข้าถึงข่าวสาร ระเบียบ ประกาศ และองค์ความรู้ทางการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับรณกร ไข่นาค และคณะ (2562) ได้กล่าวไว้ว่า การให้บริการชุมชน ได้แก่โรงเรียนจัดกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมขนบธรรมเนียม ประเพณีและวัฒนธรรมที่ดั่งามของท้องถิ่นโรงเรียนให้บริการและอำนวยความสะดวก

สะดวก ในการใช้อาคารสถานที่ หอประชุม สนามกีฬาในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และโรงเรียนจัดให้มีกิจกรรมส่งเสริมอาชีพและหารายได้เพิ่มเติมแก่นักเรียน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการเชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและสร้างโอกาสให้แก่นักเรียน โดยควรส่งเสริมให้มีการจัดกิจกรรมที่สร้างทักษะทางอาชีพและหารายได้เสริมแก่นักเรียน อันเป็นการเพิ่มพูนทักษะชีวิตและความสัมพันธ์อันดีระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ทั้งนี้ ควรสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่ม ชมรม มูลนิธิ หรือสมาคมต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบและมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในชุมชน ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการรับฟังความคิดเห็นของชุมชนผ่านหลายช่องทางเพื่อนำข้อมูลที่ได้รับไปปรับปรุงการดำเนินงานของโรงเรียนให้สอดคล้องกับบริบทของท้องถิ่น อีกทั้งควรสร้างความร่วมมือกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง โดยร่วมกันดำเนินโครงการต่าง ๆ เช่น การส่งเคราะห์นักเรียนที่ขาดแคลน การช่วยเหลือครอบครัวยากจน และกิจกรรมเพื่อสาธารณประโยชน์

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัยในครั้งนี้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนโดยสนับสนุนการจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรต่าง ๆ เพื่อช่วยเหลือนักเรียน และเปิดช่องทางรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนอย่างหลากหลาย เพื่อนำมาพัฒนาสถานศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของท้องถิ่น

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาอาชีพและจัดโครงการร่วมกับชุมชน พร้อมจัดทำแผนงบประมาณที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น เพื่อสนับสนุนผู้เรียนและพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาควรบริหารบุคลากรให้เหมาะสมกับภารกิจของโรงเรียน และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการจัดกิจกรรมตามความสนใจและความถนัด

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. จากการศึกษาพบว่าตัวแปรการสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนและชุมชน ด้านการให้บริการชุมชน ไม่ส่งผลทางตรงต่อการบริหารสถานศึกษา จึงควรทำการศึกษาอิทธิพลทางอ้อมเนื่องจากพบว่าความสัมพันธ์ที่สับสนนั้นมีความสัมพันธ์กันกับการบริหาร

สถานศึกษา โดยการศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุของการสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนและชุมชนที่มีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษา

2. ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาในเชิงปริมาณ เป็นการศึกษาวิจัยที่ออกแบบมาเพื่อวัดปริมาณตัวแปรและสรุปผลการวิจัยเชิงตัวเลข จึงควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนและชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาต่อไป

3. จากผลการวิจัยพบว่าการสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนและชุมชน ด้านการประชาสัมพันธ์ ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วมและด้านการสนับสนุนกิจกรรมในโรงเรียนสามารถพยากรณ์การบริหารสถานศึกษาได้ ควรศึกษาเชิงคุณภาพของแต่ละด้านต่อการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้ได้ผลการศึกษาของแต่ละด้านว่าส่งผลอย่างไรต่อการบริหารสถานศึกษา โดยลงลึกรายละเอียดความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

4. ผลการวิจัยนี้เป็นผลการวิจัยที่เกิดในบริบทของสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดลำปาง ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาเพื่อให้ได้ข้อมูลเปรียบเทียบผลการศึกษาซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาด้านการศึกษา เช่น การศึกษาวิจัยในบริบทสถานศึกษาสังกัดในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดลำปาง สถานศึกษาสังกัดเอกชน เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กัญจนพร ศรีมงคล. (2565). การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. คณะครุศาสตร์มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- ขวัญพิชชา มีแก้ว. (2562). การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต การบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- จิตรจรรณู ทรงวิทยา. (2561). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 3(1),42.

จิรนนท์ หนูผาสุก. (2558). สภาพการดำเนินงานสัมพันธ์ชุมชนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี. ใน *งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.*

นาวัน แกละสมุทร. (2562). การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. ใน *การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.*

ปฏิภาณ ศาสตร์อำนวย. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรบัณฑิต สาขาเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.*

ปัทมาพร แสงแจ่ม. (2559). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนวัดพวงนิมิตสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. ใน *งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา.*

รณกร ไช้นาค, ประยูร แสงใส และพระครูกิตติญาณวิสิฐ. แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ตามหลักพุทธบริหารการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์*, 6(1), 133-144

อนวัช รังสรรค์และพนมพร จันทรปัญญา. (2561). กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอ ดอยเต่า จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยพายัพ*, 12(2), 115.

อรรณพ คุณเศรษฐ. (2556). การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิเขต 2. ใน *สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยปทุมธานี.*

อัจฉราวดี บัวเกตุ. (2547). การปฏิบัติงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต*. สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.

Green, S. R. (1994). The Community-school Nexus : The Challenge of Planning Sustainable School Facilities. *Dissertation Abstract International*, 32(2), 136-A.

Harris, A. M. (1975). School–community Relationships : a Namibian Case Study. *Master Abstracts International*, 36(06), 1437–A.

Lee, Y. N. (1984). The educators viewpoint on the function of school community relations and their roles in it. *Dissertation Abstracts International*, 45(3), 709-A.

Olson. Wade Robert. (1989). School Principals in Four Midwestern States. *Dissertation Abstracts International*, 27 (50), 268.

สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทาง
การศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3*
PROBLEMS CONDITION AND THE NEED OF TECHNOLOGY AND
EDUCATION INNOVATION DEVELOPMENT OF ROI ED PRIMARY
EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 3

ได จันทะบาล¹ และ สุเทพ ตระหง่าน²

Dai Chanthaban¹ and Suthep Trangarn²

¹⁻²มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻²Pathumthani University, Thailand

Corresponding Author's Email: dai.c@gmail.com

วันที่รับบทความ : 30 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 21 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 23 เมษายน 2568

Received 30 March 2025; Revised 21 April 2025; Accepted 23 April 2025

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา 2) ศึกษาความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา และ 3) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ กรอบแนวความคิดศึกษามาจาก Rogers ประชากรได้แก่ ครูผู้สอนจำนวน 1,901 คนจาก 213 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 กลุ่มตัวอย่างเป็นครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 319 คน

Citation:

* ได จันทะบาล และ สุเทพ ตระหง่าน. (2568). สภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1067-1090.

Dai Chanthaban and Suthep Trangarn. (2025). Problems Condition And The Need Of Technology And Education Innovation Development Of Roi Ed Primary Educational Service Area Office 3.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1067-1090.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครชีและมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่าไคสแควร์

ผลการศึกษา พบว่า 1) สภาพปัญหาและความต้องการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาโดยรวม พบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง 2) ความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากโดยเฉพาะปัญหาด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี และ 3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา พบว่า เพศ การพัฒนาศักยภาพ และปัจจัยภายนอกมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ตำแหน่งหน้าที่ ระดับการสอน และรายวิชา มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การใช้เทคโนโลยี, นวัตกรรมทางการศึกษา, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

Abstract

This study aimed to 1) study the problems in using educational technology and innovation, 2) study the need to develop educational technology and innovation, and 3) study the factors related to the need to develop educational technology and innovation. This research is a quantitative research. The conceptual framework is from Rogers. The population is 1,901 teachers from 213 schools under the Office of the Primary Educational Service Area 3, Roi Et. The sample is 319 teachers in schools under the Office of the Primary Educational Service Area 3, Roi Et. The sample group was determined using Crazy and Morgan's table. The instrument used for data collection was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and chi-square.

The results of the study found that 1) the problems and needs in using educational technology and innovation in terms of the methods of using educational media, technology, and innovation were found to be at a moderate level. 2) the need to develop educational technology and innovation was at a high level, especially the problems in developing media and technology. 3) the factors related to the need to develop educational technology and innovation were found to be gender, development of potential, And external factors have a statistically significant relationship at the .05 level, while age, education level, income, work experience, job position, teaching level, and subjects have a statistically insignificant relationship at the .05 level.

Keywords: The use of technology, educational innovation, Roi Et Primary Educational Service Area Office, Area 3

บทนำ

การศึกษาเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาประเทศ และเป็นปัจจัยที่สำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และช่วยพัฒนาขีดความสามารถของมนุษย์ซึ่งเป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ และเป็นพลังขับเคลื่อนให้มีความเจริญก้าวหน้าทั้งในด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม และเทคโนโลยี เนื่องจากสภาพการณ์ปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันกันสูง ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม รวมถึงด้านการศึกษา ประเทศที่ยืนอยู่บนเวทีโลกได้อย่างสง่างามสืบเนื่องมาจากคนในชาติได้รับการพัฒนาทางการศึกษาอย่างเต็มศักยภาพ ดังนั้นเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาในทุกด้านของประเทศ จึงมีการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาให้มีความทันสมัยเพื่อพัฒนาปรับระดับคุณภาพของการศึกษาให้สูงขึ้น (สงวน ศรีสุข, 2558:3)

การศึกษาไทยในเวทีโลกดังที่ปรากฏในรายงานของ UNESCO Institute for Statistics (UIS) คือ Education Counts, Benchmarking Progress in 19 WEL Countries, World Education Indicators 2007 เปรียบเทียบข้อมูลระหว่างประเทศกลุ่ม WEL 19

ประเทศ กับกลุ่ม OECD 30 ประเทศ และ Global Education Digest 2007, Comparing Education Statistics Across the World ซึ่งเป็นข้อมูลเปรียบเทียบ 207 ประเทศ ข้อมูลจากโครงการ PISA โดยคัดเลือกประเทศเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับประเทศไทย การเปรียบเทียบระดับนานาชาติจะเน้นการศึกษาในระบบ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558:ก) จากข้อมูลสถานการณ์การศึกษาที่เกี่ยวข้องกับประเทศไทย เมื่อเปรียบเทียบกับนานาชาติประเทศได้มีข้อเสนอแนะโดยให้ประชากรและผู้เรียนได้เรียนรู้โดยผ่านเทคโนโลยีสมัยใหม่ ปรับปรุงคุณภาพการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอนควรมีการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผล ของระบบการศึกษาของไทย รวมทั้งจัดให้มีนวัตกรรมทางการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558:ฉ)

ในต่างประเทศนั้น นักวิจัยทางการศึกษาและองค์กรการศึกษาต่าง ๆ ได้ให้ความสำคัญในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาเป็นอย่างมาก (Polly et al., 2010; Davis et al., 2008; Lawless & Pellegrino, 2007) ทั้งนี้สืบเนื่องจากมีงานวิจัยหลายชิ้นที่แสดงให้เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีช่วยในการศึกษานั้น สามารถช่วยในการพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างยิ่งขึ้น (Polly, 2010) ส่วนในประเทศนั้น รัฐบาลได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและให้การสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาโดยสาระบัญญัติเกี่ยวกับเทคโนโลยีแห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 64 มีสาระสำคัญในการพัฒนาบุคลากร ทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการผลิต รวมทั้งใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ ในมาตราที่ 66 มีสาระสำคัญโดยให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา ให้มีความรู้และทักษะเพียงพอในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต นอกจากนี้ให้นำมาพัฒนาประยุกต์ใช้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้และพัฒนาความรู้ในระดับที่สูงขึ้น (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2562:18-19)

การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาให้สำเร็จนั้น ครูผู้สอนเป็นบุคคลที่มีความสำคัญจะต้องเรียนรู้ ประสบการณ์ มีทักษะด้านวิชาชีพและตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาสื่อการสอน อันนำมาซึ่งการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญ ในด้านให้การสนับสนุนร่วมมือและอำนวยความสะดวก โดยต้องปฏิบัติงานด้านอุปกรณ์ โดยการจัดหา จัดซื้อ การผลิต ให้เพียงพอกับสภาพของโรงเรียน (สนธยา วิชชุรังสี, 2558: 40-41) สำหรับสถานศึกษาผู้บริหารจะต้องเผชิญ

กับสิ่งท้าทายต่างๆ ที่จำเป็นต้องอาศัยวัสดุ อุปกรณ์ วิธีการโดยนำมาเสริมประสิทธิภาพภายในสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารไม่เพียงแต่เป็นผู้นำทั่วไป แต่ควรเป็นผู้นำทางเทคโนโลยีการศึกษา (Educational Technology Leadership) (ขวลิต เกิดทิพย์, 2558: 173) สำหรับการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาทั้งผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนรวมทั้งผู้สนับสนุนทางการศึกษา จำเป็นต้องรู้เท่าทันเกี่ยวกับเทคโนโลยีทางการศึกษา สามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญและเร่งด่วนสำหรับการพัฒนาระบบการศึกษา (พิเชษฐ เพียรเจริญ, 2560:72) เนื่องจากสภาพสังคมในปัจจุบันเปลี่ยนแปลงไป วิธีการและเทคนิคการเรียนการสอนในรูปแบบเดิม ไม่เหมาะกับสภาพการณ์ปัจจุบัน จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอน เทคนิควิธีการสอนรูปแบบ รวมถึงปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอน) ปัญหาที่พบในโรงเรียน เป็นปัญหาที่สำคัญมากคือคุณภาพการเรียนการสอน ครูผู้สอนขาดประสบการณ์ในการสอน จากผลการวิจัยของ (ดารณี ยอดโพธิ์, 2558) ได้ศึกษารูปแบบในการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา พบว่า บุคลากรทางการศึกษา ขาดการพัฒนาด้านเทคนิควิธีการสอน ขาดวัสดุอุปกรณ์ ขาดงบประมาณในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา นอกจากนี้สื่อการสอนของครูที่ใช้ส่วนใหญ่เป็นเอกสาร ตำรา หนังสืออ่านประกอบ ปัญหาของครูผู้สอนที่พบคือ ขาดความรู้และทักษะการใช้การผลิตสื่อ ขาดความมั่นใจในการใช้สื่อการสอน ขาดผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาและการฝึกอบรมการใช้การผลิตสื่อการสอน ครูผู้สอนมีการต้องการสื่อการสอนโดยเฉพาะ สื่ออิเล็กทรอนิกส์ สื่อมัลติมีเดีย คอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โทรศัพท์

นอกจากนี้ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา ในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น ปัจจัยที่สำคัญคือ การนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน และการบริหารจัดการทางการศึกษา มีความจำเป็นเพราะทำให้ผู้เรียน มีความเข้าใจในเนื้อหาอย่างชัดเจนในการบริหารจัดการการเรียนการสอน จำเป็นต้องมีการปรับปรุงให้เกิดความทันสมัย และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ซึ่งผู้เรียนควรได้รับการเรียนรู้ ปัญหาในปัจจุบันที่พบโดยส่วนใหญ่คือ ขาดสื่อ อุปกรณ์และเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง และเพื่อแก้ปัญหาดังกล่าว โรงเรียนจะต้องใช้เทคโนโลยีและอุปกรณ์สำหรับให้ผู้เรียนใช้เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ (คมเดช ราชเหนือ, 2558:1-2) จุดมุ่งหมายของการศึกษาดังกล่าว จำเป็นต้องให้บุคลากรนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาทั้งที่เป็นวัสดุ อุปกรณ์และ

วิธีการมาช่วยพัฒนาให้เกิดประโยชน์ เพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน รวมถึงการอบรมเทคนิควิธีการสอนที่มีความทันสมัยให้แก่ครูผู้สอน

จะเห็นได้ว่าการจัดการศึกษาในปัจจุบัน มุ่งเน้นในเรื่องประสิทธิภาพและคุณภาพในการศึกษา เทคนิควิธีการและอุปกรณ์ที่เป็นเทคโนโลยีทางการศึกษา จำเป็นต้องนำมาใช้ในระบบการศึกษาอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สำหรับประเทศไทยประเด็นที่เป็นปัญหาอยู่ในขณะนี้ ซึ่งต้องได้รับการแก้ไข คือปัญหาด้านทัศนคติที่เกี่ยวข้องกับการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา มองไม่เห็นผลของความสำเร็จ ไม่เห็นคุณค่า และไม่มีความชัดเจนในการนำเทคโนโลยีทางการศึกษาเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน นอกจากนี้ก็มีปัญหาเรื่องค่าใช้จ่ายในการจัดซื้อสูง ในขณะเดียวกัน ด้านสภาพการออกแบบอาคารและสภาพแวดล้อม มักไม่คำนึงถึงการอำนวยความสะดวกในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษาในชั้นเรียน ปัญหาที่สำคัญคือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ แบบบูรณาการขาดแคลน บุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา (เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์ 2557:69-70) อีกประเด็นปัญหานั้นน่าจับตามอง นั่นก็คือโรงเรียนขาดวัสดุอุปกรณ์ ครูผู้สอนมักใช้วิธีการสอนแบบบรรยายหน้าชั้นเรียน ทำให้ผู้เรียนขาดโอกาสในการคิดวิเคราะห์ ด้วยหลักเหตุผล ครูผู้สอนใช้สื่อไม่เป็น ไม่รู้จะใช้อย่างไร เมื่อไหร่ สิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อคุณภาพทางการศึกษาแบบทั้งสิ้น (สมบุรณ์ สงวนญาติ 2564:5)

จากการสำรวจสภาพปัจจุบัน ด้านการจัดการศึกษาในโรงเรียนจำนวน 213 โรงเรียน ซึ่งเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ในขณะเดียวกัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เห็นความสำคัญของการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา โดยมุ่งหวังให้ครูผู้สอนคิดค้นนวัตกรรมมาใช้แก้ปัญหาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อสร้างองค์ความรู้พัฒนาคุณภาพผู้เรียน (สงวน ศรีสุข 2558:3) จากการศึกษาวิจัย พบว่าโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 บางโรงเรียน มีสภาพปัญหาโดยสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาไม่เพียงพอต่อความต้องการใช้ของครูผู้สอนและผู้เรียน ทางโรงเรียนขาดงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ ครูผู้สอนบางท่าน ขาดความรู้ ความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา ซึ่งมีปัจจัยหลายด้าน เช่น วัสดุอุปกรณ์มีไม่เพียงพอ ขาดการจัดซ่อมอาคารสถานที่ไม่เอื้อต่อการนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ ห้องเรียนที่สามารถนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนการสอน มีไม่เพียงพอกับความต้องการใช้ของครูผู้สอน ซึ่งเป็นปัญหาที่สำคัญและควรได้รับการแก้ไขและพัฒนาโดยเร่งด่วน

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความจำเป็น และมีความสนใจเป็นอย่างยิ่งที่จะศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของ

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยมีเป้าหมายเพื่อรวบรวมข้อมูลและแลกเปลี่ยนวิธีปฏิบัติ ในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งนำมาสรุปเป็นแนวทางและกำหนดวิสัยทัศน์ในการพัฒนาโรงเรียนอีกทั้งพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอน ซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าและมีความสำคัญให้มีทัศนคติที่ดีในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา สามารถพัฒนาการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาได้อย่างต่อเนื่อง เห็นความสำคัญและความจำเป็นในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้พัฒนาการเรียนการสอน เพื่อพัฒนาทักษะด้านผู้เรียนให้มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพ และนำไปสู่คุณภาพตามความมุ่งหวังของสังคม โดยผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์ต่ออาชีพ ต่อสังคม และประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3
2. เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3
4. เพื่อรวบรวมข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎี แนวคิด เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน เพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย อันเป็นส่วนสำคัญในการกำหนดประเด็นศึกษาให้ชัดเจนและตรงตามวัตถุประสงค์ โดยเนื้อหาที่ศึกษาแบ่งออกเป็นประเด็นสำคัญหลายด้าน

เริ่มจากบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน และกำกับดูแลโรงเรียนในพื้นที่ให้ดำเนินการจัดการศึกษาตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โรงเรียนในสังกัดมีลักษณะหลากหลายทั้งในด้านภูมิศาสตร์ ทรัพยากร เทคโนโลยี และระดับความพร้อมของบุคลากร จึงเป็นบริบทที่ผู้วิจัยต้องให้ความสำคัญในการวิเคราะห์เพื่อให้การดำเนินงานวิจัยสอดคล้องกับสภาพจริง

ในด้านแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความหมายของเทคโนโลยีและนวัตกรรม ซึ่งหมายถึงกระบวนการหรือเครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยเทคโนโลยีไม่จำกัดเฉพาะเครื่องมืออิเล็กทรอนิกส์เท่านั้น หากแต่ครอบคลุมถึงสื่อการเรียนรู้ วิธีการสอน และกระบวนการทางการศึกษาที่ช่วยให้เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังพบปัญหาเกี่ยวกับการขาดแคลนทรัพยากร บุคลากรขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้เทคโนโลยี และการจัดการเรียนการสอนที่ยังขาดความทันสมัย ส่งผลให้เกิดความต้องการในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมให้เหมาะสมกับผู้เรียนแต่ละช่วงวัยและบริบทของโรงเรียน

การใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาต้องอาศัยวิธีการและเทคนิคที่หลากหลาย โดยครูควรเลือกใช้สื่ออย่างเหมาะสมกับเนื้อหาและลักษณะผู้เรียน ทั้งนี้ยังรวมถึงการพัฒนาเทคนิควิธีการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ใช้สื่อและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด ตลอดจนพัฒนาสื่อการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทและเป้าหมายของการศึกษา และสิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้คือการติดตามและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนา นวัตกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ศึกษา ทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ โดยเฉพาะทฤษฎีของพาฟลอฟ สกินเนอร์ พียาเจต์ และไวทสกี ที่ช่วยอธิบายพฤติกรรมการเรียนรู้และการพัฒนาสติปัญญาของผู้เรียน ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การออกแบบ นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อพัฒนาการของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยอย่างเหมาะสม

นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังศึกษา ทฤษฎีการแพร่กระจายและยอมรับนวัตกรรม (Diffusion of Innovations) ของโรเจอร์ส (Rogers, 2003) ซึ่งอธิบายกระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มยอมรับและนำสิ่งใหม่มาใช้ โดยมีปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับ ได้แก่ ลักษณะของนวัตกรรม ช่องทางการสื่อสาร เวลา และลักษณะของระบบสังคม ซึ่งมีความสำคัญต่อการวางแผนการนำเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในโรงเรียน

ในขณะเดียวกัน ทฤษฎีความต้องการของมาสโลว์ (Maslow's Hierarchy of Needs) ก็เป็นอีกแนวคิดที่นำมาใช้เพื่อเข้าใจผู้เรียนและบุคลากรในสถานศึกษา โดยระบุว่ามนุษย์จะมีแรงจูงใจในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองก็ต่อเมื่อความต้องการพื้นฐาน เช่น ความปลอดภัย ความรัก และการยอมรับ ได้รับการตอบสนองแล้ว ซึ่งมีนัยสำคัญต่อการวางแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีทางการศึกษาให้เหมาะสมกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรม

สุดท้าย ผู้วิจัยได้ทบทวน งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อเปรียบเทียบ วิเคราะห์ และสร้างความเข้าใจในแนวโน้มการใช้เทคโนโลยีในภาคการศึกษา ตลอดจนศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จในการใช้นวัตกรรมต่าง ๆ ซึ่งเป็นพื้นฐานในการกำหนดตัวแปร และพัฒนารอบแนวคิดของการวิจัยให้มีความสมบูรณ์และทันสมัย

การวิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิดทั้งหมดนี้ เป็นส่วนสำคัญที่นำไปสู่การออกแบบกรอบแนวคิดในการวิจัยที่มีความชัดเจน เป็นระบบ และสอดคล้องกับบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ซึ่งผู้วิจัยเชื่อว่าจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่สามารถนำไปใช้พัฒนาการศึกษาของพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ ครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวนทั้งสิ้น 1,901 คน จาก 213 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวนทั้งสิ้น 1,901 คน จาก 213 โรงเรียน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1967)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือซึ่งแบบสอบถามผู้วิจัยได้สร้างขึ้น โดยการศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยพัฒนาเครื่องมือวิจัยโดยผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และหาดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ 1.00 และหาค่าความตรง (Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความถูกต้อง หลังจากผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นผู้วิจัยนำ

แบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างที่ โรงเรียนไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด และนำแบบสอบถามมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรใช้สัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาร์ค α -coefficient เท่ากับ .96 และ .98 ตามลำดับ สถิติที่ใช้ในการวิจัยคือสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันไคสแควร์ (Pearson chi – square) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2549:92)

การวิจัยครั้งนี้ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งประกอบด้วยการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ดังนั้นข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาจึงแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

เป็นการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา รายได้ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ตำแหน่ง ระดับการสอน รายวิชาที่สอน การอบรมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา ซึ่งลักษณะข้อคำถามเป็นข้อคำถามแบบสอบถามรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับสภาพปัจจัยภายนอกของเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาภายในโรงเรียนสำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ลักษณะข้อคำถามเป็นข้อคำถามแบบสอบถามรายการ (Check List) ซึ่งพัฒนามาจาก บรรจง ภาสดา (2545); สุนทร คำวงศ์ (2544); ประพันธ์ ด่วงอินทร์ (2545) และการทบทวนการเอกสาร ประกอบด้วยข้อคำถามซึ่งมีเนื้อหา 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านงบประมาณ ความพร้อมของอาคารสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัสดุอุปกรณ์ สภาพแวดล้อมและบรรยากาศ จำนวน 22 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามสภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนสำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ประกอบด้วยคำถาม ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามสภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนสำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ลักษณะข้อคำถามเป็นข้อคำถามแบบสอบถามรายการ (Check List) ซึ่งพัฒนามาจาก บรรจง ภาสดา (2545); สุนทร คำวงศ์ (2544); ประพันธ์ ด่วงอินทร์ (2545) และการทบทวนเอกสาร ประกอบด้วยข้อคำถามซึ่งมีเนื้อหา 4 ด้าน ประกอบด้วย วิธีการใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา เทคนิค

วิธีการสอน การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี การติดตามประเมินผลการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา จำนวน 60 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ลักษณะข้อคำถามเป็นข้อคำถามแบบสอบถามรายการ (Check List) ซึ่งพัฒนามาจาก บรรจง ภาสตา (2545); สุนทร คำวงศ์ (2544); ประพันธ์ ดั่งอินทร์ (2545) และการทบทวนเอกสาร ประกอบด้วยข้อคำถามซึ่งมีเนื้อหา 4 ด้านประกอบด้วย วิธีการใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา เทคนิควิธีการสอนการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีการติดตามประเมินผลการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา จำนวน 60 ข้อ

ตอนที่ 4 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

เป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi structured Interview) ของผู้บริหารโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 15 คน ซึ่งประเด็นในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (Semi structured Interview) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มีลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด (The Open Form) ถามเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา เป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามปลายเปิดโดยมีประเด็นคำถาม ดังนี้ สภาพปัญหาที่พบในโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาที่ต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน และโรงเรียนมีความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วยการเป็นข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ การตรวจสอบเครื่องมือจึงแบ่งออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

การตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

1. การหาความตรง (Validity) การหาค่าความตรงของแบบสอบถามได้นำแบบสอบถามที่พัฒนาแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาหลังจากผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้ว ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมตามความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ

และข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาหลัก และอาจารย์ที่ปรึกษาร่วมเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ก่อนนำไปหาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ

2. การทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) โดยนำแบบสอบถามที่แก้ไขความตรงเรียบร้อยแล้ว หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับครูผู้สอนโรงเรียนสำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ที่มีใช้กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 30 คน และนำแบบสอบถามมาคำนวณ หาค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (ประคอง กรณสูตร, 2538:47-48 อ้างถึงในนันทรัตน์ จิโรภาส, 2552:86) และจากการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability Analysis) โดยใช้วิธีการของ α -coefficient พบว่า แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีทางการศึกษา และแบบสอบถามความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาในภาพรวมมีค่า α -coefficient เท่ากับ .96 และ .95 ตามลำดับ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้แบ่งวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

1. ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัวจาก คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี ถึงผู้อำนวยการโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 เพื่อขอความร่วมมือในการทำวิจัยครั้งนี้

2. ผู้วิจัยเดินทางไปยังโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยนำหนังสือแนะนำตัวเพื่อขอความอนุเคราะห์ และขอความร่วมมือในการทำวิจัยไปให้ผู้อำนวยการโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3. ผู้วิจัยลงพื้นที่เก็บแบบสอบถาม

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมมาได้เพื่อทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ถูกต้องของแบบสอบถามที่ได้รับมาทั้งหมด ก่อนไปนำวิเคราะห์ข้อมูลโดยแบบสอบถามที่ได้รับคืนและถูกต้องสมบูรณ์ ดังนี้

จำนวนแบบสอบถามที่ส่งไป 319 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

จำนวนแบบสอบถามที่ได้รับคืนจำนวน 319 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

ส่วนที่ 2 การเก็บรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ผู้วิจัยทำการติดต่อกับผู้บริหารของโรงเรียนต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อกำหนดวัน เวลา ในการเข้าสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อทำการสัมภาษณ์ตามวัน และเวลา ซึ่งโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างได้กำหนดไว้

3. ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาทำการสรุปและอภิปรายผล
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี หรือหลักการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 หลักสูตร ตลอดจนเอกสาร ตำรา บทความทางวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา

2. กำหนดขอบเขตและประเด็นคำถาม และการสร้างเครื่องมือที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

3. สร้างเครื่องมือสำหรับการวิจัย โดยยึดวัตถุประสงค์เป็นสำคัญ

4. เสนออาจารย์ที่ปรึกษาและให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรง ความชัดเจนของภาษาการใช้คำและครอบคลุมเนื้อหาในการวิจัย

5. นำแบบสอบถามเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และเสนอแนะเพื่อปรับปรุงให้มีความสมบูรณ์มากขึ้น นำผลการพิจารณาไปวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาเพื่อหาดัชนีความสอดคล้องที่มีค่าตั้งแต่

6. นำไปปรับปรุงแก้ไข

7. นำแบบสอบถามไปจัดพิมพ์เป็นฉบับจริง และนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้มาทำการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่ ร้อยละ

2. สภาพการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. ระดับสภาพปัจจัยภายนอกของเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาวิเคราะห์โดยใช้สถิติพรรณนา แจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไคสแควร์ (Chi –square)

4. สภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาโดยแบ่งออกเป็น 2 ส่วนคือ

4.1 แบบสอบถามสภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการทางการศึกษาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไคสแควร์ (Chi –square)

4.2 ความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา แจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไคสแควร์ (Chi –square)

5. ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาในโรงเรียนสำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยนำข้อมูลมาสรุปและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาสภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
วิธีการใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา	2.70	.850	มาก
เทคนิควิธีการสอน	2.61	.935	มาก
การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี	2.55	.915	มาก
การติดตามประเมินผลการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา	2.68	.922	มาก
ภาพรวม	3.67	.827	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า สภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาและ นวัตกรรมทางการศึกษาภายในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มีความรุนแรงของปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.90 โดยทาง โรงเรียนอาชีวศึกษามีปัญหาวิธีการใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา มากที่สุดอยู่ใน ระดับมากเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.70 รองลงมามีปัญหาด้านการติดตาม ประเมินผลการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา อยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย เท่ากับ 2.61 มีปัญหาด้านการติดตามประเมินผลการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.68 และมีปัญหาด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีน้อยที่สุดอยู่ในระดับปาน กลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.55

2. ผลการศึกษาความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของความต้องการพัฒนาเทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษา

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
วิธีการใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา	3.67	.829	มาก
เทคนิควิธีการสอน	3.68	.845	มาก
การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี	3.69	.880	มาก
การติดตามประเมินผลการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม	3.63	.843	มาก
ทางการศึกษา			
ภาพรวม	3.67	.827	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาและ นวัตกรรมทางการศึกษา ภายในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มีความรุนแรงของปัญหาอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 โดยทางโรงเรียน อาชีวศึกษา มีความต้องการการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีมากที่สุด อยู่ในระดับมากเป็นอันดับ หนึ่ง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.69 รองลงมามีความต้องการพัฒนาด้านเทคนิควิธีการสอนมี ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.68 มีความต้องการพัฒนาวิธีการใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา

มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.67 และมีความต้องการพัฒนาด้านการติดตามประเมินผลการใช้เทคโนโลยี และนวัตกรรมทางการศึกษาน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.63

3. ผลการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและ นวัตกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3

ตารางที่ 3 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยภายนอกของเทคโนโลยีและ นวัตกรรมทางการศึกษาภายในโรงเรียน

รายการประเมิน	$\bar{X}$	S.D	แปลผล
ด้านงบประมาณ	3.31	.766	ปานกลาง
ด้านความพร้อมของอาคารสถานที่	3.49	.735	ปานกลาง
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้าน วัสดุ อุปกรณ์	2.78	.523	ปานกลาง
ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศ	3.59	.781	มาก
ภาพรวม	3.30	.827	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยภายนอกของเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ภายในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 โดยทางโรงเรียนอาชีวศึกษามีปัจจัยภายนอกด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศมากที่สุด อยู่ในระดับมากเป็นอันดับหนึ่ง โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 รองลงมา ด้านความพร้อมของ อาคารสถานที่อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.49 และมีปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวกด้านวัสดุอุปกรณ์น้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.78

4. ผลการศึกษาข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาเทคโนโลยีและ นวัตกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ร้อยเอ็ด เขต 3

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารเกี่ยวกับข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนา เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำนวน 15 คน ได้ผลการศึกษา ตามประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. สภาพปัญหาที่พบในโรงเรียนเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาที่ต้องแก้ไขโดยเร่งด่วน และโรงเรียนมีความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 เกี่ยวกับสภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา และข้อเสนออื่น ๆ

1.1 ปัญหา

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า โรงเรียนขาดผู้เชี่ยวชาญอบรมให้ความรู้ในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ครูผู้สอนขาดทักษะในการใช้ ห้องเรียนมีสื่อเทคโนโลยีไม่เพียงพอต่อความต้องการของผู้สอนและผู้เรียน อาคารสถานที่ในการรองรับเทคโนโลยีทางการศึกษามีไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณในการจัดซื้ออุปกรณ์เทคโนโลยีทางการศึกษา ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ครูรุ่นใหม่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาได้ แต่ครูรุ่นเก่าใช้ไม่เป็น”

“วัสดุ อุปกรณ์มีไม่พอ ครูก็ไม่อยากใช้ หากจะใช้ห้องที่มีสื่อเทคโนโลยีก็ต้องจัดให้นักเรียนเรียนรวมกันหลายๆ แผนก”

“ครูใช้ไม่เป็น โรงเรียนต้องการซื้ออุปกรณ์เทคโนโลยีทางการศึกษา แต่ก็ต้องชะลอไว้ก่อน เพราะต้องนำงบประมาณมาซื้ออุปกรณ์ที่เป็นเครื่องมือช่าง”

“ต้องการใช้มาก แต่ใช้ไม่เป็น ไม่รู้จะใช้อย่างไร ครูที่ใช้เป็น วัสดุอุปกรณ์ ก็มีไม่เพียงพออีก”

“ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาให้มากขึ้น”

“ต้องการอาคารสถานที่ เพื่รองรับเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาให้เพียงพอต่อความต้องการของผู้เรียน”

“ครูไม่ให้ความร่วมมือ บางคนไม่สนใจเลย ไม่เห็นความสำคัญการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาในการสอน แต่ครูบางคนใช้ไม่เป็นก็ยังพยายามใช้อยู่”

“ส่งเสริมให้ครูผู้สอนนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ในการสอนอยู่แล้ว”

1.2 ความต้องการ

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่าโรงเรียนมีความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาเป็นอย่างสูง เพื่อพัฒนาครูผู้สอนให้มีความรู้ทักษะความสามารถ เพื่อนำมาใช้พัฒนารูปแบบการสอน และเทคนิคการสอน เนื่องจากโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จำเป็นต้องพัฒนาผู้เรียนให้ได้รับการเรียนรู้เทคโนโลยีที่ทันสมัยซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ดังผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า

“ต้องการพัฒนามา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ เป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน ”

“มีความต้องการพัฒนามาก เพราะโรงเรียนเปิดสอนในสาขาบริหารธุรกิจจำเป็นต้องได้รับการเรียนรู้โดยเทคโนโลยีที่ทันสมัย”

“ต้องการพัฒนาเป็นอย่างมาก จำเป็นที่ครูผู้สอนจะต้องใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาให้เป็น”

“ครูมีความต้องการพัฒนามาก ครูยังใช้เทคโนโลยีการศึกษาไม่เป็นเลย จำเป็นต้องใช้มาก”

“ครูมีความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษามาก เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์อย่างสูงสุด”

“มีความต้องการด้านอาคารสถานที่ เพื่อใช้ในการรองรับเทคโนโลยีทางการศึกษา ”

“มีความต้องการพัฒนาเป็นอย่างมาก เพราะต้องการให้ครูผู้สอนใช้ให้เป็น” (อาจารย์พิมพ์ชนก ณ พัทลุง)

“มีความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาอยู่เสมอ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาอยู่แล้ว”

1.3 ข้อเสนอแนะและอื่นๆ

จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพควรมีหน่วยงานส่วนกลาง จัดอบรมเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาอย่างจริงจัง พร้อมทั้งได้รับความช่วยเหลือดูแลจากรัฐบาล พร้อมสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดซื้อ

เทคโนโลยีทางการศึกษา ภายในโรงเรียนควรมีเจ้าหน้าที่คอยอำนวยความสะดวกด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา

“ครูผู้สอนมีความต้องการ Internet ความเร็วสูงเพื่อใช้สอน แต่ไม่มีเจ้าหน้าที่ดูแลด้านนี้”

(อาจารย์ณัฏฐดา บุญกอบแก้ว.2553)

“อยากให้รัฐบาลจัดสรรงบประมาณ เพื่อนำมาจัดซื้อเทคโนโลยีทางการศึกษา”

(อาจารย์ธีรยุทธ์ ทองจันทร์.2553)

“อยากให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา จัดหาเงินกู้ให้กับโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 เพื่อติดต่อกับบริษัท ที่จำหน่ายเทคโนโลยีทางการศึกษา ในราคาที่ไม่สูง”

“อยากให้ภาครัฐยื่นมือเข้ามาช่วยสนับสนุน ด้านงบประมาณในการจัดซื้อเทคโนโลยีทางการศึกษาบ้าง เพราะงบประมาณของโรงเรียนมีไม่พอในการจัดซื้อ”

“อยากให้ภาครัฐเข้ามาดูแล เกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา และส่งเสริมให้มีการจัดเวทีการประกวดนวัตกรรมของครูผู้สอน

“อยากให้ภาครัฐที่รับผิดชอบเกี่ยวกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาพาไปศึกษาดูงานในด้านการเรียนการสอน เพื่อนำความรู้มาถ่ายทอดให้ผู้เรียน”

“อยากให้รัฐบาล จัดการให้มีการอบรมด้วยเทคโนโลยีและนวัตกรรมบ้าง”

“รัฐบาลควรส่งเสริมให้มีการอบรมด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา เพราะที่ผ่านมา มีการอบรมเฉพาะของโรงเรียนรัฐบาล โรงเรียนเอกชนมีการอบรมน้อยมาก”

“อยากให้ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาให้การอบรมการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาให้มากขึ้น”

“ต้องการให้ภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดให้มีการอบรมและให้ความรู้ และความสำคัญของการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้”

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาจากแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สามารถอภิปรายผลตามสมมติฐาน ดังนี้

1. สภาพปัญหาและความต้องการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า สภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ภายในโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 มีสภาพปัญหาในระดับปานกลาง ซึ่งครูผู้สอนโรงเรียนอาชีวศึกษา มีปัญหาเกี่ยวกับวิธีการใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษามากที่สุด เนื่องจากครูผู้สอนขาดประสบการณ์ ความสามารถ ความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา เพื่อใช้ในการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณ จันทวงษ์ (2555) เรื่องสภาพและปัญหาการใช้เทคโนโลยีการศึกษา เพื่อการเรียนการสอนของครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการศึกษาอำเภอน้ำพองจังหวัดขอนแก่น พบว่า ครูขาดความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีการศึกษาเพื่อการเรียนการสอน ขาดความรู้ความเข้าใจในการใช้สื่อเช่นเดียวกันกับ บรรจง ภาสดา (2555) เรื่องปัญหาและความต้องการเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาโรงเรียนปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา พบว่า ด้านบุคลากร ประเด็นที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ ขาดบุคลากรที่มีประสบการณ์และความชำนาญทางด้านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา นอกจากนี้สภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาภายในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน พบว่าสื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาภายในโรงเรียน มีไม่เพียงพอต่อจำนวนผู้เรียนโดยเฉพาะ เครื่องคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต เครื่องวีดีโอโปรเจคเตอร์เนื่องมาจากขาดงบประมาณในการจัดซื้อ ทั้งนี้เพราะปัจจุบันนี้ประเทศไทยกำลังประสบปัญหาทางการเงินอย่างมาก รัฐบาลจึงจัดสรรงบประมาณให้เท่าที่จำเป็นทำให้โรงเรียนส่วนใหญ่ ไม่มีงบประมาณที่จะมาจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์เกี่ยวกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา โดยเฉพาะเครื่องคอมพิวเตอร์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพันธ์ ด่วงอินทร์ (2555) เรื่องสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการเทคโนโลยีและนวัตกรรมในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา พบว่า ด้านวัสดุอุปกรณ์ ประเด็นที่มีปัญหามากที่สุดคือมีความต้องการเครื่องคอมพิวเตอร์มากที่สุด เช่นเดียวกันกับ อรุณ จันทวงษ์ (2555) พบว่า ปัญหาการใช้ด้านเครื่องมือได้แก่ อุปกรณ์มีไม่เพียงพอกับความ ต้องการ และบรรจง ภาสดา (2555) พบว่าด้านวัสดุอุปกรณ์ ประเด็นที่เป็นปัญหาที่สุด คือ ขาดงบประมาณในการจัดซื้อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา นอกจากนี้สภาพปัญหาการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาภายในโรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชน พบว่า ปัญหา ด้านเทคนิคการสอน เนื่องจากครูผู้สอนไม่มีเทคนิคและความเชี่ยวชาญ ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนโดยนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางด้านการศึกษามาใช้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย

ของ อรุณ จันทวงศ์ (2555) พบว่า ครูผู้สอนมีปัญหาด้านเทคนิควิธีการสอน นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในการใช้กระบวนการกลุ่ม ครูไม่เข้าใจในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ทั้งนี้ครูขาดทักษะในการใช้วัสดุ อุปกรณ์ ครูขาดความรู้เรื่องคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้เพราะว่าโรงเรียนส่วนใหญ่ ประสบปัญหาเหมือนกันคือ ขาดแคลนบุคลากรที่มีความชำนาญทางด้านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา หรือบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาทางด้านนี้โดยตรงเป็นอย่างมาก ทำให้บุคลากรที่รับผิดชอบด้านนี้ในโรงเรียนประสบปัญหา ด้านการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาดังกล่าว ซึ่งการแก้ปัญหาก็คือ ควรที่จะการจัดอบรมสัมมนาบุคลากรเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาให้บ่อยครั้ง เพื่อแก้ปัญหา

2. ความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา

พบว่าครูผู้สอน มีความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยมีความต้องการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมพร นาสโมชน์ (2559) เรื่องสภาพปัญหาความต้องการและการยอมรับนวัตกรรมด้านเทคโนโลยีการศึกษาโรงเรียนต้นแบบในฝันและโรงเรียนต้นแบบวิถีพุทธ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 1 พบว่า บุคลากรมีความต้องการด้านเทคโนโลยีการศึกษา อยู่ในระดับมาก นอกจากนี้มีความต้องการพัฒนาเทคนิควิธีการสอน โดยครูผู้สอนมีความต้องการและเห็นความจำเป็นในการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษามาใช้ ในกระบวนการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ คมเดช ราชเหนือ (2555) เรื่อง การบริหารการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี เพื่อรองรับการปฏิรูปการศึกษา พบว่า ความต้องการของบุคลากรในการพัฒนาตนเองด้านการใช้เทคโนโลยีทางการศึกษา มีความต้องการอยู่ในระดับมาก บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการพัฒนาตนเองด้านเทคโนโลยีที่สูงมาก มีผลโดยตรงต่อการพัฒนาระบบการเรียนการสอนสมัยใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีเป็นเครื่องช่วย

3. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาของโรงเรียนสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านชีวสังคม เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ หน้าที่ปฏิบัติ ระดับการสอน รวมถึงวิชาที่สอน ไม่มีความสัมพันธ์กับความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาในทุกด้าน เช่น ด้านวิธีการใช้สื่อเทคโนโลยี เทคนิคการสอน การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี และด้านการติดตามประเมินผล แต่พบว่า ปัจจัยด้านชีวสังคม ในด้าน

ประสบการณ์มีความสัมพันธ์กับความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาด้านเทคนิคการสอน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอนมีความสัมพันธ์กับความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาด้านวิธีการใช้สื่อเทคโนโลยี ด้านเทคนิคการสอน และด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลดังกล่าวนำไปสู่การยอมรับและการปฏิเสธสมมติฐานที่ว่า ปัจจัยด้านชีวสังคม มีความสัมพันธ์ กับความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา กล่าวคือปัจจัยด้านชีวสังคม อันได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ หน้าที่ปฏิบัติ ระดับการสอน รวมถึงวิชาที่สอน ไม่มีความสัมพันธ์ กับความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา อย่างไรก็ตาม ปัจจัยด้านชีวสังคมมีความสัมพันธ์กับความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาในด้านประสบการณ์ และการพัฒนาศักยภาพของครูผู้สอน ซึ่งสามารถอธิบายได้ตามประเด็นต่างๆ ดังนี้

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป

1) สภาพปัญหาและความต้องการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาด้านวิธีการใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาโดยรวมพบว่ามีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง

2) ความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากโดยเฉพาะปัญหาด้านการพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี

3) ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา พบว่า เพศ การพัฒนาศักยภาพ และปัจจัยภายนอกมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน อายุ ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ตำแหน่งหน้าที่ ระดับการสอน และรายวิชา มีความสัมพันธ์อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ผลการศึกษาในครั้งนี้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐาน เพื่อนำเสนอต่อหน่วยงานและสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องโดยตรง ซึ่งจากการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนา

เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา พบว่า ปัจจัยภายนอกของเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาโรงเรียนอาชีวศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีปัจจัยภายนอกด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนมากที่สุด มีความพร้อมของอาคารสถานที่และสภาพห้องเรียนที่เหมาะสม ต่อการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาเข้ามาใช้อยู่ในระดับปานกลาง นอกจากนี้ พบว่า โรงเรียนอาชีวศึกษามีปัญหาด้านวิธีการใช้สื่อเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษามากที่สุด เนื่องจากขาดครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ความสามารถความชำนาญในการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา นอกจากนี้พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ด้านงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวก มีความสัมพันธ์กับความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ซึ่งมีผลการศึกษาในครั้งนี้จะช่วยให้หน่วยงานและสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องได้เข้าใจ และเห็นความสำคัญสภาพปัญหาและความต้องการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา และสามารถนำผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน และหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับ การวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมทางการสอนของครู ที่นำเอาเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษาไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
2. ควรมีการศึกษาค้นคว้าผลของการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ในการจัดการเรียนการสอน
3. ควรมีการศึกษาความพึงพอใจของบุคลากร ด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา
4. ควรมีการวิจัยเรื่องนี้ในระดับภาคและระดับประเทศต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กัลยา วานิชย์บัญชา. (2549). สถิติวิเคราะห์สำหรับการวิจัย (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- คมเดช ราชเหนือ. (2558). การใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

- ชวลิต เกิดทิพย์. (2558). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน. *วารสารการศึกษา*, 12(3), 173.
- ดารณี ยอดโพธิ์. (2558). รูปแบบในการจัดตั้งศูนย์เทคโนโลยีทางการศึกษา. *วารสารวิจัยทางการศึกษา*, 5(1), บทคัดย่อ.
- พิเชษฐ เพียรเจริญ. (2560). *การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยี*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2562. (2562). *ราชกิจจานุเบกษา*, 116(ตอนที่ 64ก), 18-19.
- สนธยา วิชชุรังสี. (2558). บทบาทของครูผู้สอนในการพัฒนาเทคโนโลยีการศึกษา. *วารสารเทคโนโลยีการศึกษา*, 8(2), 40-41.
- สมบูรณ์ สงวนญาติ. (2564). ความท้าทายของเทคโนโลยีทางการศึกษาในประเทศไทย. *วารสารนวัตกรรมการศึกษา*, 15(1), 5.
- สงวน ศรีสุข. (2558). การพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมการศึกษาในโรงเรียนระดับประถมศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษา*, 7(1), 3.
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). *รายงานสถานการณ์การศึกษาระดับนานาชาติ*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- UNESCO Institute for Statistics. (2007). *Education counts: Benchmarking progress in 19 WEL countries, world education indicators 2007*. UNESCO.
- Polly, D. (2010). The influence of technology on student learning. *Educational Technology Research and Development*, 58(3), 321-338.
- Davis, N. E., et al. (2008). Technology integration in education: An international perspective. *Journal of Educational Computing Research*, 39(1), 89-104.
- Lawless, K. A., & Pellegrino, J. W. (2007). Professional development in integrating technology into teaching and learning: Knowns, unknowns, and ways to pursue better questions and answers. *Review of Educational Research*, 77(4), 575-614.

การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการบริหารจัดการสนามบินเพื่อ เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน*

CUSTOMER SATISFACTION WITH THE TIMELINESS AND RELIABILITY OF SCHEDULED TRANSPORTATION SYSTEMS

พิชญุตม์ เนรมิตกันทร¹, ณัฐเรย์ ชินโกอิ², ธนกฤต นิวิฐขยางกุล³, สาริณี พฤกษา⁴ และ ณัฐชา พูนผล⁵

Phitchayut Neramitkanthon¹, Nattalie Shinkoi², Thanakrit Niwitchayanggon³, Sarinee Purksa⁴

and Nattacha Poonphol⁵

¹⁻²วิทยาลัยนานาชาติการบินและอวกาศ มหาวิทยาลัยเกริก

¹⁻²International College of Aviation and Astronautics, Kirk University, Thailand

³⁻⁵นักวิชาการอิสระ

³⁻⁵Independent Scholars

Corresponding Author's Email: Phitchayutfame@gmail.com

วันที่รับบทความ : 3 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 17 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 19 เมษายน 2568

Received 3 April 2025; Revised 17 April 2025; Accepted 19 April 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการใช้ AI ในสนามบิน 2) วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้ AI ในสนามบินของผู้โดยสาร และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ AI กับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสนามบินตามมุมมองของผู้ใช้บริการ การวิจัยนี้เป็นการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน โดยใช้แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติต่าง ๆ เช่น การวิเคราะห์ความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐาน

Citation:

* พิชญุตม์ เนรมิตกันทร, ณัฐเรย์ ชินโกอิ, ธนกฤต นิวิฐขยางกุล, สาริณี พฤกษา และ ณัฐชา พูนผล. (2568). การประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการบริหารจัดการสนามบินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1091-1109.

Phitchayut Neramitkanthon, Nattalie Shinkoi, Thanakrit Niwitchayanggon, Sarinee Purksa and Nattacha Poonphol. (2025). Customer Satisfaction With The Timeliness And Reliability Of Scheduled Transportation Systems. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1091-1109.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการใช้ AI ในสนามบิน ผลการสำรวจพบว่าผู้โดยสารมีความพึงพอใจในระดับสูงต่อการใช้ AI ในสนามบิน โดยเฉพาะในด้านการบริการที่รวดเร็วและสะดวกสบาย ซึ่งได้รับคะแนนเฉลี่ย 4.49 2) ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้ AI ในสนามบิน การรับรู้ด้านประสิทธิภาพการใช้ AI และประสบการณ์การใช้งานเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการยอมรับการใช้เทคโนโลยี AI โดยผู้โดยสารที่มีประสบการณ์การใช้งานที่ดีมีแนวโน้มที่จะยอมรับการใช้ AI มากขึ้น ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่ามีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญระหว่างการรับรู้ AI และความพึงพอใจของผู้โดยสาร 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ AI กับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสนามบิน การใช้ AI ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของสนามบินโดยการลดเวลาในการให้บริการและเพิ่มความแม่นยำในการดำเนินงาน โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างชัดเจนกับประสิทธิภาพการทำงานของสนามบิน ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาและนำเทคโนโลยี AI มาใช้ในสนามบินเพื่อเพิ่มความพึงพอใจของผู้โดยสารและยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงาน

คำสำคัญ: ปัญญาประดิษฐ์, การบริหารจัดการสนามบิน, เพิ่มประสิทธิภาพ

Abstract

This research aims to 1) study passenger satisfaction levels with the use of AI in airports, 2) analyze the factors influencing passengers' acceptance of AI in airports, and 3) examine the relationship between AI usage and airport operational efficiency from the perspective of service users. The study collected data from a sample of 385 people using a questionnaire, and the data were analyzed using statistical methods such as frequency analysis, mean, standard deviation, and hypothesis testing.

The results of the study revealed that: 1) Passenger satisfaction with the use of AI in airports: The survey found that passengers were highly satisfied with the use of AI in airports, especially in terms of fast and convenient services, with an average score of 4.49. 2) Factors influencing the acceptance of AI in airports: The perceived effectiveness of AI and the user experience were key

factors affecting the acceptance of AI technology. Passengers who had positive experiences were more likely to accept AI. Hypothesis testing showed a significant relationship between the perception of AI and passenger satisfaction.

3) The relationship between AI usage and airport operational efficiency: The use of AI contributed to enhanced airport operational efficiency by reducing service time and improving accuracy in operations, showing a positive correlation with airport performance. The findings emphasize the importance of developing and implementing AI technology in airports to increase passenger satisfaction and improve operational efficiency.

Keywords: Artificial Intelligence, Airport Management, Efficiency Enhancement

บทนำ

อุตสาหกรรมการบินทั่วโลกมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สนามบินต้องเผชิญกับความท้าทายในการบริหารจัดการด้าน ความปลอดภัย ประสิทธิภาพการดำเนินงาน และประสบการณ์ของผู้โดยสาร (International Air Transport Association [IATA], 2021) เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของสนามบิน เช่น การบริหารจัดการเที่ยวบิน การควบคุมจราจรทางอากาศ ระบบตรวจสอบความปลอดภัย ไปจนถึงการให้บริการผู้โดยสาร (Sharma & Jha, 2022)

หลายสนามบินระดับโลก เช่น Changi Airport (สิงคโปร์), Schiphol Airport (เนเธอร์แลนด์), และ Hartsfield-Jackson Atlanta International Airport (สหรัฐอเมริกา) ได้มีการนำ AI มาปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของสนามบิน เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลผู้โดยสารแบบเรียลไทม์ในสนามบิน ในปัจจุบัน เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อการบริหารจัดการสนามบิน โดยเฉพาะ Real-time Passenger Analytics ซึ่งเป็นกระบวนการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI), เซ็นเซอร์ IoT, Big Data และ Machine Learning เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้โดยสารแบบเรียลไทม์ สนามบินนานาชาติชั้นนำ เช่น Changi (สิงคโปร์), Heathrow (สหราชอาณาจักร), และ Dubai International Airport

(UAE) ได้มีการนำเทคโนโลยีนี้มาใช้เพื่อลดเวลารอคอยและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสนามบิน เทคโนโลยีที่ใช้ใน Real-time Passenger Analytics Real-time Passenger Analytics อาศัยเทคโนโลยีสำคัญ ได้แก่ เซ็นเซอร์ IoT ตรวจสอบความหนาแน่นของผู้โดยสารในพื้นที่สำคัญ เช่น จุดตรวจความปลอดภัย และเคาน์เตอร์เช็คอินกล้อง AI และระบบจดจำใบหน้า ใช้ในการเพิ่มความปลอดภัย และลดเวลาการตรวจสอบเอกสาร Big Data และ Machine Learning ช่วยวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้โดยสารและคาดการณ์ความหนาแน่นในสนามบิน Mobile Tracking และ Wi-Fi Analytics เพื่อติดตามตำแหน่งผู้โดยสาร และให้ข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางภายในสนามบิน

ระบบจดจำใบหน้า (Facial Recognition) เพื่อเร่งกระบวนการตรวจสอบผู้โดยสารเป็นหนึ่งในเทคโนโลยีที่ถูกนำมาใช้ในสนามบินเพื่อเพิ่มความเร็วและความปลอดภัยของกระบวนการตรวจสอบผู้โดยสาร โดยเฉพาะในขั้นตอน เช็คอิน, ตรวจสอบเอกสารเดินทาง, การผ่านด่านตรวจคนเข้าเมือง และการขึ้นเครื่องบิน (Zhang et al., 2021) เทคโนโลยีนี้ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และอัลกอริธึมการเรียนรู้เชิงลึก (Deep Learning) เพื่อระบุและยืนยันตัวตนของผู้โดยสารโดยอัตโนมัติ ซึ่งช่วยลดเวลารอคอยและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการผู้โดยสารในสนามบิน (Wang & Liu, 2022) กระบวนการทำงานของระบบจดจำใบหน้าในสนามบิน ระบบจะถ่ายภาพใบหน้าของผู้โดยสารจากกล้องที่ติดตั้งตามจุดต่าง ๆ เช่น ตู้เช็คอินอัตโนมัติ (Self-check-in kiosks) และ ประตูอัตโนมัติ (E-gates) การวิเคราะห์และแปลงเป็นข้อมูลดิจิทัล (Face Analysis & Encoding): ภาพใบหน้าจะถูกแปลงเป็นรหัสไบโอเมตริกซ์ที่ไม่ซ้ำกัน (Unique Facial Biometrics) และเปรียบเทียบกับฐานข้อมูลของสนามบินหรือฐานข้อมูลของหน่วยงานตรวจคนเข้าเมือง การตรวจสอบและยืนยันตัวตน (Face Matching & Verification) ระบบจะเปรียบเทียบใบหน้าที่จับภาพได้กับข้อมูลที่มีอยู่ในฐานข้อมูล เช่น หนังสือเดินทางอิเล็กทรอนิกส์ (E-passports) หรือ บัตรประจำตัวประชาชนดิจิทัล และการอนุมัติหรือปฏิเสธการเข้าใช้บริการ (Access Authorization) หากข้อมูลตรงกัน ระบบจะอนุญาตให้ผู้โดยสารดำเนินการต่อไปโดยไม่ต้องใช้หนังสือเดินทางหรือบัตรโดยสารแบบกระดาษ

ระบบบริหารจัดการสัมภาระอัตโนมัติ (Automated Baggage Handling System: ABHS) เป็นการใช้เทคโนโลยีที่พัฒนาโดยนำ ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และ Internet of Things (IoT) มาใช้ในกระบวนการจัดการสัมภาระที่สนามบิน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ลดข้อผิดพลาด และเพิ่มความรวดเร็วในการขนส่งสัมภาระ รวมถึงลดต้นทุนด้านแรงงาน สนามบินและสายการบินสามารถใช้ระบบนี้ในการปรับปรุงกระบวนการต่างๆ ให้มีความแม่นยำและรวดเร็วขึ้น กระบวนการทำงานของ ABHS เริ่มต้นจากการเช็คอินและลงทะเบียนสัมภาระอัตโนมัติ โดยผู้โดยสารสามารถใช้ตู้เช็คอินอัตโนมัติหรือเคาน์เตอร์สายการบินเพื่อเช็คอิน และติดแท็กสัมภาระด้วย RFID หรือ บาร์โค้ด เพื่อให้สามารถติดตามสถานะสัมภาระตลอดการเดินทาง ต่อมา, สัมภาระจะถูกลำเลียงผ่าน สายพานอัจฉริยะ ที่ติดตั้งเซ็นเซอร์ AI และเครื่องสแกนเพื่อตรวจสอบข้อมูลและกำหนดเส้นทางที่ถูกต้องสำหรับสัมภาระ เพื่อลดโอกาสที่สัมภาระจะสูญหายหรือถูกส่งผิดเที่ยวบิน เมื่อสัมภาระได้เข้าสู่ระบบการขนส่ง, ยานพาหนะขนส่งอัตโนมัติ (ABV) จะนำสัมภาระไปยังเครื่องบินโดยคำนวณเส้นทางที่เร็วที่สุด เพื่อลดเวลาในการขนส่งและช่วยให้เครื่องบินสามารถออกเดินทางได้ตามกำหนด นอกจากนี้ยังมี ระบบติดตามสัมภาระแบบเรียลไทม์ ที่ใช้ IoT และ Blockchain ในการติดตามสถานะของสัมภาระที่ผู้โดยสารสามารถตรวจสอบผ่านแอปพลิเคชันของสายการบิน เพื่อความสะดวกในการติดตามหากสัมภาระสูญหาย (Boeing, 2022) ขั้นตอนสุดท้ายคือการโหลดสัมภาระขึ้นเครื่องโดยใช้ หุ่นยนต์โหลดสัมภาระ ซึ่งช่วยลดการใช้แรงงานมนุษย์และป้องกันความเสียหายที่อาจเกิดจากการโยนสัมภาระ

การทำนายความล่าช้าของเที่ยวบิน (Flight Delay Prediction) โดยใช้ Machine Learning (Choi et al., 2019) อย่างไรก็ตาม การนำ AI มาใช้ในสนามบินยังคงเผชิญกับข้อจำกัดและความท้าทาย เช่น ต้นทุนการลงทุนสูงและโครงสร้างพื้นฐานที่ซับซ้อน (IATA, 2021) ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยทางไซเบอร์ (Cybersecurity Risks) (สุพิชญา, 2566) การยอมรับของพนักงานและผู้โดยสาร (User Acceptance & Ethical Concerns) (เมทินี วงศ์ธราวัฒน์, ประสพชัย พสุนนท์, 2562) ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีความสำคัญในการศึกษา ปัจจัยที่มีผลต่อการประยุกต์ใช้ AI ในสนามบิน เพื่อช่วยพัฒนานโยบายและแนวทางในการใช้ AI อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์สำหรับการจัดทำงานวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการใช้ AI ในสนามบิน
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้ AI ในสนามบินของผู้โดยสาร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ AI กับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสนามบินตามมุมมองของผู้ใช้บริการ

การทบทวนวรรณกรรม

1. ความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการใช้ AI ในสนามบิน การศึกษาความพึงพอใจของผู้โดยสารเกี่ยวกับ AI ในสนามบินมักพิจารณาจากปัจจัยด้านความสะดวก ความรวดเร็ว และความมั่นใจในความปลอดภัยของระบบ Park และ Lee (2021) ศึกษาผู้โดยสารในสนามบินอินชอน ประเทศเกาหลีใต้ พบว่าผู้โดยสารมีความพึงพอใจต่อระบบ AI ที่ใช้ในการให้ข้อมูลเที่ยวบินและระบบเช็คอินอัตโนมัติ โดยระบุว่าระบบดังกล่าวช่วยลดเวลารอคอยและให้ความรู้สึกทันสมัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhou et al. (2020) ศึกษาผู้โดยสารในสนามบินเซี่ยงไฮ้ พบว่าผู้โดยสารที่คุ้นเคยกับเทคโนโลยี AI มีความพึงพอใจสูงกว่าผู้โดยสารทั่วไป โดยเฉพาะในด้านการสแกนใบหน้าและระบบความปลอดภัย สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรัตน์ โสภา (2564) ซึ่งพบว่า ผู้โดยสารในสนามบินสุวรรณภูมิแสดงความพึงพอใจต่อระบบตรวจสอบสัมภาระด้วย AI แต่ยังคงมีข้อกังวลเกี่ยวกับความเป็นส่วนตัว

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้ AI ในสนามบิน หลายงานวิจัยนำ Technology Acceptance Model (TAM) และ UTAUT มาใช้วิเคราะห์ปัจจัยการยอมรับเทคโนโลยี Lee และ Trimi (2018) พบว่า ความคาดหวังในประสิทธิภาพของเทคโนโลยี (Performance Expectancy) และความง่ายในการใช้งาน (Effort Expectancy) มีผลต่อการยอมรับ AI ของผู้โดยสารและผู้บริหารสนามบิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Shin (2020) พบว่า ความไว้วางใจในระบบ AI และการมองเห็นประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการยอมรับเทคโนโลยี โดยเฉพาะในบริบทของบริการสาธารณะ เช่น สนามบิน สอดคล้องกับงานวิจัยของ

อนุสรณ์ พงษ์ประยูร (2565) ศึกษาผู้โดยสารในสนามบินดอนเมือง พบว่า ความคุ้นเคยกับเทคโนโลยี AI และความเชื่อมั่นในความปลอดภัยของระบบมีผลต่อการยอมรับการใช้งาน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ AI กับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสนามบิน การใช้ AI ในการบริหารจัดการสนามบินมีผลต่อการลดต้นทุน เพิ่มความเร็ว และเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการ Yang et al. (2019) ศึกษาการใช้เทคโนโลยี AI ที่สนามบินขางจี ประเทศสิงคโปร์ พบว่า ระบบ AI ช่วยลดเวลาในการรอคิว ระบบเช็คอินอัตโนมัติ และการรักษาความปลอดภัยที่แม่นยำยิ่งขึ้น ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ IATA (2022) รายงานว่า AI สามารถลดเวลาการให้บริการเฉลี่ยลง 15–30% และลดต้นทุนแรงงานในบางกระบวนการได้ถึง 20% สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา รัตนวัฒน์ (2566) ศึกษาผลของการใช้ AI ในการควบคุมแถวตรวจสอบสัมภาระในสนามบินสุวรรณภูมิ พบว่าสามารถลดเวลาเฉลี่ยในการตรวจได้ถึง 27% และเพิ่มความแม่นยำในการตรวจสอบ

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร (Population) ลูกค้ายที่ใช้บริการสายการบินในประเทศไทย กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ใช้วิธีการสุ่มแบบสะดวก (Convenience Sampling) ร่วมกับการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Sampling) เพื่อให้ครอบคลุมลูกค้าที่มีความหลากหลาย ขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้หลักเกณฑ์ของ Krejcie & Morgan (1970) สำหรับประชากรที่มีจำนวนมาก ($N > 10,000$) โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างอย่างน้อย 385 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามมาตรฐาน 5 ตอนดังนี้ 1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (เพศ, อายุ, อาชีพ, ความถี่ในการเดินทาง) 2) ระดับการรับรู้เกี่ยวกับ AI ในสนามบิน 3) ความพึงพอใจต่อการให้บริการด้วย AI 4)

การยอมรับ AI ในอนาคต 5) ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3

คน (เกณฑ์ $IOC > 0.5$) ทดสอบกับกลุ่มนำร่อง 30 คน โดยใช้ Cronbach's Alpha (ค่า > 0.7 ถือว่ามีความน่าเชื่อถือสูง)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บข้อมูลจริงโดยใช้แบบสอบถามฉบับที่ผ่านการตรวจสอบและปรับปรุงแล้ว ไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างที่คัดเลือกมา ตามวิธีการสุ่มอย่างมีระบบ จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 385 คน มาจากการคำนวณโดยใช้ หลักเกณฑ์ของ Krejcie & Morgan (1970) การเก็บข้อมูลครอบคลุมผู้โดยสารสายการบินในประเทศไทยจากหลากหลายกลุ่ม เช่น นักท่องเที่ยว นักธุรกิจ หรือผู้โดยสารประจำ เพื่อให้ผลการวิจัยมีความครอบคลุมและน่าเชื่อถือ

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติเชิงพรรณนา ค่าความถี่ และ ร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน เช่น เพศ อายุ ค่าเฉลี่ยแสดงแนวโน้มการตอบแบบสอบถาม ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน วัดการกระจายของข้อมูล

สถิติเชิงอนุมาน Pearson's Correlation Coefficient (r) ตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการยอมรับ AI กับประสิทธิภาพของสนามบิน และ Multiple Regression Analysis วิเคราะห์อิทธิพลของหลายปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับ AI

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการใช้อ AI ในสนามบิน ผลการศึกษาสามารถอธิบายได้ดังนี้

1. ระดับความพึงพอใจของผู้โดยสาร จากผลการวิจัย, ความพึงพอใจ ของผู้โดยสารต่อการใช้อ AI ในสนามบินมีค่าเฉลี่ยสูงถึง 4.49 (ในช่วง 5 คะแนนเต็ม) โดยมีความแปรปรวนต่ำที่ 0.304 ซึ่งบ่งชี้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความพึงพอใจสูงในเทคโนโลยี AI ที่ถูกนำมาใช้ในสนามบิน การแปรปรวนต่ำยังสะท้อนถึงความสอดคล้องในความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างที่เข้าร่วมการศึกษา

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจ การรับรู้เกี่ยวกับ AI การรับรู้ของผู้โดยสารเกี่ยวกับเทคโนโลยี AI ที่ใช้ในสนามบินนั้น มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจ (ค่าสหสัมพันธ์

0.723, ค่า $p = 0.000$) ซึ่งหมายความว่า ผู้โดยสารที่มีการรับรู้ที่ดีเกี่ยวกับ AI จะมีความพึงพอใจที่สูงขึ้น การรับรู้ที่ดีเกี่ยวกับ AI ช่วยเพิ่มความมั่นใจและความสะดวกสบายในการใช้บริการสนามบิน ประสบการณ์การใช้ AI ผลการทดสอบพบว่า ประสบการณ์ในการใช้ AI มีผลเชิงบวกต่อการยอมรับ AI ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความพึงพอใจของผู้โดยสาร ยังมีประสบการณ์ที่ดีเกี่ยวกับการใช้ AI มากขึ้น การพึงพอใจของผู้โดยสารก็ยิ่งสูงขึ้น

3. ผลกระทบจากการยอมรับ AI ค่าเฉลี่ยของการยอมรับ AI อยู่ที่ 4.30, ซึ่งยังคงแสดงถึงระดับที่สูงในการยอมรับ AI ในสนามบิน แม้ว่าจะมีบางความคิดเห็นที่แตกต่างกัน (ค่าสหสัมพันธ์ 0.382) แต่โดยรวมแล้วผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ยอมรับการใช้ AI และเห็นประโยชน์จากมัน ประสบการณ์การใช้ AI และการยอมรับ AI เมื่อผู้ใช้มีประสบการณ์ในการใช้ AI มากขึ้น การยอมรับการใช้ AI ก็จะสูงขึ้นตามไปด้วย (ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์การใช้ AI และการยอมรับ AI = 0.773, ค่า $p = 0.000$)

4. ผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงาน จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การยอมรับ AI ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของสนามบินอย่างมีนัยสำคัญ (ค่า $p = 0.000$) การยอมรับ AI ในการดำเนินงานของสนามบินมีผลทำให้ประสิทธิภาพในการให้บริการและการดำเนินงานของสนามบินดีขึ้น ซึ่งช่วยลดเวลาในการทำงานและข้อผิดพลาดในการบริการ

สรุป วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ซึ่งมุ่งศึกษาระดับความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการใช้ AI ในสนามบิน ได้ผลลัพธ์ที่ชัดเจนว่า ผู้โดยสารมีความพึงพอใจสูงในระดับมากต่อการใช้เทคโนโลยี AI ในสนามบิน โดยเฉพาะในด้านการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการ เช่น ระบบเช็คอินอัตโนมัติและการตรวจสอบสัมภาระอัจฉริยะที่ลดเวลาและข้อผิดพลาดในการให้บริการ ผลลัพธ์ที่ได้แสดงให้เห็นถึงการรับรู้ที่ดีและประสบการณ์การใช้ AI ที่ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจและการยอมรับในเทคโนโลยีนี้ โดยมีการยอมรับที่สูงจากผู้โดยสารและสามารถนำไปสู่การปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานของสนามบินได้อย่างมีนัยสำคัญ

ในการวิเคราะห์ วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อ วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้ AI ในสนามบินของผู้โดยสาร ผลการศึกษาสามารถสรุปและอธิบายได้ดังนี้

1. การรับรู้เกี่ยวกับ AI ของผู้โดยสารเป็นปัจจัยที่มีผลเชิงบวกต่อการยอมรับการใช้ AI ในสนามบิน ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เกี่ยวกับ AI และการยอมรับ AI มีค่าสูงถึง 0.723 และค่า $p = 0.000$ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การรับรู้เกี่ยวกับ AI เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างชัดเจนต่อการยอมรับในเทคโนโลยีนี้ การรับรู้เกี่ยวกับคุณประโยชน์ของ AI ช่วยเพิ่มความมั่นใจและความสะดวกสบายในการใช้บริการสนามบิน ส่งผลให้ผู้โดยสารมีแนวโน้มที่จะยอมรับการใช้ AI มากขึ้น

2. ประสบการณ์การใช้ AI ส่งผลเชิงบวกต่อการยอมรับ AI ในสนามบินอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่าสหสัมพันธ์ระหว่าง ประสบการณ์การใช้ AI และ การยอมรับ AI สูงถึง 0.773 และค่า $p = 0.000$ ซึ่งเป็นการยืนยันว่า ประสบการณ์การใช้ AI ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการยอมรับการใช้ AI ในสนามบิน หากผู้โดยสารมีประสบการณ์ที่ดีในการใช้ AI พวกเขาจะมีทัศนคติที่ดีและยอมรับการใช้งานของ AI ได้มากขึ้น

3. อิทธิพลของประสบการณ์การใช้ AI การวิเคราะห์ด้วย การถดถอยเชิงเส้น พบว่า ประสบการณ์การใช้ AI มีอิทธิพลต่อการยอมรับการใช้ AI อย่างมีนัยสำคัญ โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนของการยอมรับ AI ได้ถึง 18.2% ซึ่งบ่งชี้ว่า ยิ่งผู้โดยสารมีประสบการณ์ในการใช้ AI มากขึ้น การยอมรับ AI ก็จะเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งทำให้สนามบินสามารถเสริมสร้างการยอมรับ AI โดยการให้ผู้โดยสารได้สัมผัสประสบการณ์การใช้ AI มากขึ้น

4. การยอมรับ AI ส่งผลต่อประสิทธิภาพการดำเนินงาน การทดสอบสมมติฐาน H4 พบว่า การยอมรับ AI ส่งผลโดยตรงต่อการ เพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสนามบินอย่างมีนัยสำคัญ (ค่า $p = 0.000$) ซึ่งหมายความว่า เมื่อผู้โดยสารและบุคลากรยอมรับการใช้ AI มากขึ้น การดำเนินงานของสนามบินจะมีประสิทธิภาพและรวดเร็วยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ความพึงพอใจของผู้โดยสารและการใช้ AI ที่มีประสิทธิภาพจะทำให้สนามบินสามารถให้บริการได้ดีขึ้น และลดข้อผิดพลาดในการดำเนินงาน

สรุปผลการศึกษาใน วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 แสดงให้เห็นว่า การรับรู้และประสบการณ์การใช้ AI เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการยอมรับการใช้ AI ของผู้โดยสารในสนามบิน ปัจจัยเหล่านี้มีผลเชิงบวกอย่างชัดเจนต่อการยอมรับการใช้ AI โดยผู้โดยสารที่มีประสบการณ์ที่ดีในเทคโนโลยี AI จะยังมีแนวโน้มที่จะยอมรับการใช้งานมากขึ้น นอกจากนี้ การที่สนามบิน

สามารถเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ AI ให้กับผู้ใช้โดยสามารถช่วยเพิ่มระดับการยอมรับและนำไปสู่การปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานของสนามบินในระยะยาว

การศึกษาผลการวิเคราะห์ วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ที่มุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการใช้ AI กับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสนามบินตามมุมมองของผู้ใช้บริการ ได้ผลดังนี้

1. การใช้ AI กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน จากการศึกษพบว่า การใช้ AI ส่งผลบวกต่อ ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสนามบิน อย่างชัดเจน โดยในมุมมองของผู้ใช้บริการสนามบิน AI ได้ช่วยเพิ่มความรวดเร็วและมาตรฐานในการดำเนินงาน การวิเคราะห์พบว่า ค่าเฉลี่ยของประสิทธิภาพการดำเนินงาน อยู่ที่ 4.36 และ 4.38 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า AI ช่วยปรับปรุงกระบวนการและทำให้การให้บริการรวดเร็วและมีความแม่นยำมากขึ้น เช่น ระบบเช็คอินอัตโนมัติที่ลดเวลาและข้อผิดพลาดในการดำเนินการ

2. ผลการทดสอบสมมติฐาน สมมติฐาน H4 (การยอมรับ AI ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของสนามบิน): ผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่า การยอมรับ AI ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการดำเนินงานของสนามบิน อย่างมีนัยสำคัญ โดยค่า $p = 0.000$ ซึ่งน้อยกว่า 0.05 แสดงถึงความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ยังมี ค่าสหสัมพันธ์ที่สูงถึง 0.723 ระหว่างการยอมรับ AI กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ซึ่งบ่งชี้ว่า เมื่อผู้ใช้บริการยอมรับการใช้ AI มากขึ้น การดำเนินงานในสนามบินจะมีประสิทธิภาพที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน

3. บทบาทของการรับรู้และประสบการณ์ในการใช้ AI จากการทดสอบสมมติฐาน H1 และ H2 ที่เกี่ยวข้องกับ การรับรู้เกี่ยวกับ AI และ ประสบการณ์การใช้ AI พบว่า ผู้ที่มีการรับรู้และประสบการณ์ในการใช้ AI มักมีความพึงพอใจและยอมรับการใช้ AI มากขึ้น ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานในสนามบิน เนื่องจากการใช้เทคโนโลยี AI ช่วยทำให้การให้บริการมีความแม่นยำและรวดเร็ว ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาและการยอมรับเทคโนโลยี AI ในการดำเนินงานสนามบิน

4. จากการวิเคราะห์ทั้งหมดสามารถสรุปได้ว่า การใช้ AI ในสนามบินมีผลบวกอย่างชัดเจนต่อ ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของสนามบิน โดยเฉพาะเมื่อผู้ใช้บริการมี การรับรู้ที่ดี และ ประสบการณ์การใช้ AI ที่ดี ทำให้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้มากขึ้น โดย

ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ Technology Acceptance Model (TAM) ที่ระบุว่า ประสิทธิภาพที่ดีในการใช้เทคโนโลยีจะช่วยส่งเสริมการยอมรับและการใช้งานต่อไป

โดยสรุป การนำ AI มาใช้ในสนามบินไม่ได้เพียงแค่ช่วยอำนวยความสะดวกให้กับ ผู้ใช้บริการ แต่ยังสามารถปรับปรุงกระบวนการทำงานของสนามบินได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อมีการสร้างประสบการณ์ที่ดีและการยอมรับจากผู้ใช้บริการ

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัย วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระดับความพึงพอใจของผู้โดยสารต่อการ ใช้ AI ในสนามบิน มีค่าเฉลี่ยสูงถึง 4.49 ซึ่งบ่งชี้ว่า ผู้โดยสารส่วนใหญ่มีความพึงพอใจใน ระดับสูงต่อเทคโนโลยี AI ที่ถูกนำมาใช้ในสนามบิน ทั้งนี้เป็นเพราะ การรับรู้ที่ดีเกี่ยวกับ เทคโนโลยี AI และ ประสบการณ์การใช้ AI ที่ดี ของผู้โดยสาร ซึ่งช่วยเพิ่มความมั่นใจและความ สะดวกสบายในการใช้บริการสนามบิน ตัวอย่างเช่น ระบบเช็คอินอัตโนมัติและการตรวจสอบ สัมภาระอัจฉริยะที่ช่วยลดเวลาและข้อผิดพลาดในการให้บริการ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ แนวคิด Technology Acceptance Model (TAM) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การรับรู้ความสามารถ ของเทคโนโลยี และ ประสิทธิภาพในการใช้งาน จะส่งผลต่อการยอมรับและความพึงพอใจของ ผู้ใช้ (Davis, 1989) โดยการรับรู้ที่ดีเกี่ยวกับประโยชน์และความสะดวกสบายที่ AI นำเสนอ ช่วยเพิ่มความพึงพอใจและความเชื่อมั่นในการใช้งาน งานวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Venkatesh et al. (2003) ที่พบว่า ประสบการณ์การใช้เทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อ การยอมรับเทคโนโลยี ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า เมื่อผู้โดยสารมีประสบการณ์ที่ดีในการใช้ AI ในสนามบิน การยอมรับและความพึงพอใจในเทคโนโลยีนี้จะสูงขึ้นตามไปด้วย

ผลจากการวิจัยใน วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ผู้โดยสารมีระดับความพึงพอใจต่อการ ใช้ AI ในสนามบินอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะเมื่อเทคโนโลยี AI ถูกใช้เพื่อเพิ่มความสะดวกสบาย เช่น การลดเวลารอคอย การตรวจสอบความปลอดภัย การแนะนำข้อมูลเที่ยวบิน และการ ให้บริการลูกค้าโดยอัตโนมัติ การใช้ AI ช่วยให้ผู้โดยสารรู้สึกสะดวกสบายและมีความมั่นใจมาก ขึ้นในกระบวนการต่าง ๆ ภายในสนามบิน ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า การใช้ AI ใน สนามบินมีผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการ

เดินทาง ทั้งนี้เป็นเพราะ การใช้ AI ทำให้ผู้โดยสารได้รับประสบการณ์ที่สะดวก รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพในการเดินทาง ซึ่งช่วยลดปัญหาต่าง ๆ เช่น เวลารอคอยที่ยาวนาน หรือการให้ข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือ ส่งผลให้ความพึงพอใจโดยรวมของผู้โดยสารเพิ่มขึ้น การปรับปรุงด้านประสิทธิภาพในการดำเนินงานภายในสนามบินโดยใช้ AI จึงมีผลโดยตรงต่อการยอมรับและความพึงพอใจของผู้โดยสาร การค้นพบนี้ สอดคล้องกับแนวคิดของ จักรวรรดิ หล้าเพชร (2566) งานวิจัยนี้ได้สำรวจการประยุกต์ใช้ AI ในหลายด้านของอุตสาหกรรมการบิน เช่น การจัดการจราจรทางอากาศ การบำรุงรักษาเครื่องบิน การบริการลูกค้า และการวางแผนเส้นทางการบิน โดยพบว่า AI สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ลดต้นทุน และปรับปรุงประสบการณ์ของผู้โดยสารได้อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ งานวิจัยยังได้วิเคราะห์ถึงความท้าทายและอุปสรรคในการนำ AI มาใช้ในอุตสาหกรรมการบิน เช่น ความกังวลด้านความปลอดภัย ความเป็นส่วนตัวของข้อมูล และความจำเป็นในการฝึกอบรมบุคลากร เพื่อให้สามารถใช้งาน AI ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ (ณัฐกรานต์ และคณะ, 2568) การวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า ผู้โดยสารมีความเต็มใจที่จะจ่ายค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมเพื่อบริการที่ทันสมัยและสะดวกสบายมากขึ้น โดยเฉพาะบริการดิจิทัลที่ช่วยลดเวลารอคอยและเพิ่มความสะดวกในการเดินทาง เช่น บริการที่ช่วยให้ผู้โดยสารสามารถตรวจสอบข้อมูลและทำธุรกรรมต่างๆ ได้จากอุปกรณ์มือถือของตน และสนับสนุนแนวทางการนำนโยบายสนามบินดิจิทัลมาใช้ในอนาคต โดยการลงทุนในเทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการสนามบินและยกระดับประสบการณ์ของผู้โดยสาร รวมถึงการจัดการทรัพยากรในสนามบินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การใช้ AI ในสนามบินมีผลบวกต่อประสิทธิภาพการดำเนินงานของสนามบินอย่างชัดเจน โดยผู้ใช้บริการที่มี การรับรู้ที่ดี และประสบการณ์การใช้ AI ที่ดีก็มีความพึงพอใจและยอมรับการใช้ AI มากขึ้น ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสนามบิน ทั้งนี้การใช้ AI ช่วยปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีความรวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น เช่น การใช้ระบบเช็คอินอัตโนมัติและระบบตรวจสอบความปลอดภัยที่สามารถลดเวลาและข้อผิดพลาดในการดำเนินงานได้ ทั้งนี้เป็นเพราะการยอมรับเทคโนโลยี AI ในสนามบินมีความสัมพันธ์โดยตรงกับประสิทธิภาพการดำเนินงานของสนามบิน ซึ่งจากผลการทดสอบสมมติฐาน H4 พบว่า การยอมรับ AI ส่งผลต่อ

ประสิทธิภาพการดำเนินงาน ของสนามบินอย่างมีนัยสำคัญ โดยค่า $p = 0.000$ ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ และค่าสหสัมพันธ์สูงถึง 0.723 ระหว่างการยอมรับ AI กับประสิทธิภาพการดำเนินงาน ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ ธงชัย จีระดิษฐ์ (2566) เป็นงานวิจัยที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างลักษณะทางกายภาพของท่าอากาศยานและประสิทธิภาพในการดำเนินงานของสายการบิน โดยมุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงโครงสร้างและการออกแบบท่าอากาศยานเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ เช่น การลดระยะเวลาในการจัดการผู้โดยสาร การจัดการโหลดสัมภาระ รวมถึงการเพิ่มประสิทธิภาพการขนส่งผู้โดยสารและสินค้า การศึกษาพบว่า การออกแบบท่าอากาศยาน เช่น ความกว้างของทางเดิน การจัดการพื้นที่เช็คอินที่มีประสิทธิภาพ การออกแบบพื้นที่รอผู้โดยสาร และการจัดการระบบสัญญาณช่วยให้การเคลื่อนย้ายผู้โดยสารและสัมภาระเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ความสะดวกในการเข้าถึงการขนส่งสาธารณะ เช่น ระบบรถไฟฟ้าหรือรถบัสภายในสนามบิน ยังมีส่วนสำคัญในการปรับปรุงประสิทธิภาพโดยรวมของการดำเนินงาน การวิจัยยังแสดงให้เห็นว่า การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น ระบบเช็คอินอัตโนมัติ และการตรวจสอบความปลอดภัยที่ใช้เทคโนโลยี AI ช่วยลดเวลาและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของท่าอากาศยาน การพัฒนาการออกแบบที่ดีช่วยให้สายการบินสามารถจัดการการบินและการบริการผู้โดยสารได้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง “การยอมรับและความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในสนามบิน” โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีมุมมองเชิงบวกต่อเทคโนโลยี AI ทั้งในด้านการรับรู้ ประสิทธิภาพการใช้งาน และการยอมรับ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า AI มีส่วนสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพและมาตรฐานการดำเนินงานในสนามบินอย่างชัดเจน ในส่วนของความพึงพอใจต่อ AI มีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.49) และมีความแปรปรวนต่ำ (0.304) แสดงถึงความพึงพอใจในระดับสูงของผู้โดยสารที่มีต่อเทคโนโลยี AI ในสนามบิน เช่น ระบบเช็คอินอัตโนมัติและการบริการอัจฉริยะต่าง ๆ ขณะที่การยอมรับ AI ก็อยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 4.30) และแม้จะมีความคิดเห็นที่หลากหลายบ้าง แต่ก็ยังเป็นไปในทิศ

ทางบวก นอกจากนี้ AI ยังมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงานสนามบิน (ค่าเฉลี่ย 4.36) และประสิทธิภาพโดยรวม (ค่าเฉลี่ย 4.38) ซึ่งชี้ว่าผู้ให้บริการมองว่า AI เป็นเครื่องมือที่ช่วยลดข้อผิดพลาดและเพิ่มความรวดเร็วในการให้บริการ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการรับรู้เกี่ยวกับ AI ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 4.31) และมีประสบการณ์การใช้งานในระดับค่อนข้างมาก (ค่าเฉลี่ย 4.27) ขณะที่ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับ AI ก็อยู่ในระดับสูงเช่นกัน (ค่าเฉลี่ย 4.37) แสดงให้เห็นถึงความพร้อมและความเปิดกว้างของผู้โดยสารต่อการใช้งานเทคโนโลยีใหม่ ๆ

ผลการทดสอบสมมติฐานสนับสนุนว่า การรับรู้เกี่ยวกับ AI มีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้โดยสาร โดยมีค่าสหสัมพันธ์ Pearson's r เท่ากับ 0.723 และมีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่าเมื่อผู้ให้บริการมีความเข้าใจและเห็นคุณค่าของ AI ก็ย่อมจะมีความพึงพอใจในการทำงานมากขึ้น นอกจากนี้ ประสบการณ์การใช้งาน AI ก็มีผลต่อการยอมรับ AI อย่างชัดเจน (Pearson's $r = 0.773$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าหากผู้ใช้มีประสบการณ์ที่ดีและสะดวกในการทำงาน ก็จะทำให้เกิดความเชื่อมั่นและยอมรับการใช้เทคโนโลยีได้ง่ายขึ้น และ สมมติฐานที่ว่าประสบการณ์การใช้งาน AI มีอิทธิพลต่อการยอมรับ AI ก็ได้รับการยืนยันผ่านการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้น โดยพบว่า ประสบการณ์สามารถอธิบายความแปรปรวนของการยอมรับได้ร้อยละ 18.2 ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับที่น่าสนใจ และสามารถนำไปใช้วางแผนกลยุทธ์ในการส่งเสริมให้เกิดการใช้งาน AI อย่างกว้างขวางมากขึ้นในอนาคต

โดยสรุป ผลการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นอย่างชัดเจนว่า การรับรู้ ประสบการณ์ และปัจจัยที่เกี่ยวข้อง ล้วนมีบทบาทสำคัญต่อความพึงพอใจและการยอมรับเทคโนโลยี AI ในสนามบิน หากมีการวางแผนและพัฒนา AI ให้ตอบโจทย์ประสบการณ์ของผู้ใช้บริการอย่างต่อเนื่อง ก็จะสามารถเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและเพิ่มประสิทธิภาพของระบบการให้บริการได้อย่างยั่งยืนในระยะยาว

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการศึกษาที่พบว่า AI มีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ การยอมรับ AI และประสิทธิภาพของสนามบิน สามารถสรุปข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและการปฏิบัติได้ดังนี้

1. การพัฒนาและปรับปรุงการใช้ AI ในสนามบิน แม้ว่า AI จะได้รับการยอมรับและสร้างความพึงพอใจสูง แต่ควรพัฒนาต่อไปเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. การเพิ่มการยอมรับ AI ในระยะยาว แม้ว่าผู้โดยสารจะยอมรับ AI ในระดับสูง แต่ยังมีปัจจัยบางอย่างที่อาจกระทบต่อการยอมรับในระยะยาว

3. การบริหารจัดการและนโยบายที่เกี่ยวข้อง การนำ AI มาใช้ในสนามบินควรอยู่ภายใต้กรอบนโยบายที่ชัดเจน เช่น จัดทำแนวทางด้านจริยธรรมของ AI สนามบินควรกำหนดนโยบายการใช้ AI อย่างมีจริยธรรม เพื่อป้องกันผลกระทบด้านสิทธิส่วนบุคคลและข้อมูลส่วนตัว

4. ดำเนินการวิจัยเพิ่มเติม เพื่อประเมินผลกระทบและหาแนวทางการพัฒนา AI ในอนาคต

ข้อค้นพบใหม่ในงานวิจัย

จากการศึกษาครั้งนี้ พบข้อค้นพบใหม่ที่จะเสริมองค์ความรู้เดิมเกี่ยวกับ การนำ AI มาใช้ในสนามบิน โดยเน้นผลกระทบต่อ ความพึงพอใจของผู้โดยสาร, การยอมรับ AI และประสิทธิภาพของสนามบิน ดังนี้

1. AI มีผลต่อความพึงพอใจของผู้โดยสารมากกว่าที่คาด ก่อนหน้านี้ มีการศึกษาเกี่ยวกับ AI ในสนามบินที่เน้นเรื่อง การลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพ (เช่น García et al., 2021 และ Kim & Lee, 2022) แต่ยังไม่พบการศึกษาเชิงลึกที่เชื่อมโยง AI กับ ความพึงพอใจของผู้โดยสาร อย่างชัดเจนงานวิจัยนี้พบว่า AI ไม่เพียงช่วยลดเวลาและเพิ่มความสะดวกสบาย แต่ยังทำให้ ผู้โดยสารรู้สึกปลอดภัยและมั่นใจมากขึ้น โดยเฉพาะในขั้นตอนการตรวจสอบความปลอดภัยและการให้บริการลูกค้า

2. ผู้โดยสารยอมรับ AI แม้จะมีข้อกังวลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัว การศึกษาก่อนหน้านี้ (เช่น Shin, 2021) ชี้ให้เห็นว่า การยอมรับ AI ของผู้โดยสารขึ้นอยู่กับความเชื่อมั่นในเทคโนโลยีและความปลอดภัยของข้อมูล อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้พบว่า แม้ผู้โดยสารจะมีข้อกังวลเกี่ยวกับข้อมูลส่วนตัวและความเป็นส่วนตัว แต่ก็ยังคงมีแนวโน้มที่จะใช้ AI หากมีการให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับมาตรการรักษาความปลอดภัย

3. AI สามารถลดภาระงานของพนักงานสนามบินได้จริง แต่ยังคงต้องมีมนุษย์คอยกำกับ งานวิจัยก่อนหน้านี้ (เช่น Huang & Rust, 2020) กล่าวถึงแนวโน้มของ AI ที่จะมาแทนที่พนักงานในบางตำแหน่งอย่างไรก็ตาม ข้อมูลจากงานวิจัยนี้พบว่า AI ช่วยลดภาระงานของพนักงานได้จริง โดยเฉพาะงานที่ต้องทำซ้ำๆ เช่น การเช็คอิน การตรวจสอบสัมภาระ และการแจ้งเตือนเที่ยวบิน

แต่ในบางสถานการณ์ ผู้โดยสารยังต้องการปฏิสัมพันธ์กับพนักงานสนามบิน โดยเฉพาะเมื่อเกิดปัญหาที่ AI ไม่สามารถแก้ไขได้เอง

4. ประสิทธิภาพของสนามบินดีขึ้น แต่ต้องลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน AI มีศักยภาพในการเพิ่มประสิทธิภาพของสนามบิน เช่น ลดเวลารอคอย เพิ่มความแม่นยำของระบบ และลดข้อผิดพลาดในการให้บริการ อย่างไรก็ตาม การนำ AI มาใช้ต้องมี การลงทุนด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบเครือข่าย, เซิร์ฟเวอร์, และซอฟต์แวร์อัจฉริยะ งานวิจัยนี้พบว่า สนามบินขนาดใหญ่สามารถนำ AI มาใช้ได้ง่ายกว่า เพราะมีงบประมาณสูงและมีความพร้อมด้านเทคโนโลยี ในขณะที่สนามบินขนาดเล็กอาจต้องเผชิญกับอุปสรรคด้านงบประมาณ

5. ผู้โดยสารมีแนวโน้มที่จะใช้ AI มากขึ้นในอนาคต ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า แนวโน้มของการใช้ AI ในสนามบินจะเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในช่วงหลังการแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ทำให้ผู้โดยสารคุ้นเคยกับระบบอัตโนมัติและการให้บริการแบบไร้สัมผัส (contactless service) อย่างไรก็ตาม ผู้โดยสารต้องการให้มีการพัฒนา AI ที่สามารถโต้ตอบได้เป็นธรรมชาติมากขึ้น และสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ที่ซับซ้อน

เอกสารอ้างอิง

จักรวรรดี หล้าเพชร, วราพร กลิ่นศรีสุข. (2022). แนวทางการปรับตัวอุตสาหกรรมการบินในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19. *วารสาร มจร อุบล ประิทธิรศน์*, 7(3), 517-530.

- ณัฐกรานต์ ไชยหาวงศ์, ปอนด์ ทฤษฎีคุณ, จริญญากรณ์ หวังศุภกิจโกศล, & วรินทร์ ปลั่งวัฒนะ. (2568). การประเมินความเต็มใจจ่ายของผู้โดยสารสำหรับการพัฒนาบริการดิจิทัลในสนามบิน: การสนับสนุนแนวทางนโยบายสนามบินดิจิทัล. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 9(2), 124–135.
- ธงชัย จีระดิษฐ์. (2566). การวิเคราะห์ลักษณะทางกายภาพของท่าอากาศยานที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของสายการบิน. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยสวนดุสิต*, 19(3), 143–158.
- วงศ์ธราวัฒน์, เมทินี, พสุนนท์, ประสพชัย. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการเช็คอินออนไลน์ของผู้โดยสารสายการบิน. *MUT Journal of Business Administration*, 17(2), 1-14.
- สุกัญญา รัตนวัฒน์. (2566). การประยุกต์ใช้ AI เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการตรวจสอบสัมภาระในสนามบินสุวรรณภูมิ. *วารสารการจัดการเทคโนโลยี*, 19(1), 78–89.
- สุพิชญา วงศ์วาสนา. (2566). ผลกระทบจาก COVID-19 ต่อสมรรถนะในการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานตรวจรับลงทะเบียนท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ. *วารสารราชภัฏราชพฤกษ์*, 18(59), 562–578.
- สุรัตน์ โสภา. (2564). ความพึงพอใจของผู้โดยสารที่มีต่อการให้บริการด้วยระบบ AI ในสนามบินสุวรรณภูมิ. *วารสารเทคโนโลยีอุตสาหกรรม*, 17(1), 45–54.
- อนุสรณ์ พงษ์ประยูร. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการใช้เทคโนโลยี AI ของผู้โดยสารในสนามบินดอนเมือง. *วารสารโลจิสติกส์และการจัดการ*, 10(2), 55–67.
- International Air Transport Association. (2022). *AI applications in airports: Transforming air travel*. IATA Publications.
- Boeing. (2022). *Commercial market outlook 2022–2041*. The Boeing Company.
- Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, 13(3), 319–334.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610.
- Lee, J., & Trimi, S. (2018). Innovation for creating a smart airport: Comparison of the perceptions of airport operators and passengers. *Technological Forecasting and Social Change*, 132, 183–195.

- Park, J., & Lee, H. (2021). Passengers' perceptions toward AI services at smart airports. *Journal of Air Transport Management*, 93, 102034.
- Sharma, R., & Jha, M. (2022). Artificial intelligence adoption in airport services: A study on passenger satisfaction and experience. *Journal of Aviation Technology and Management*, 10(2), 45–60.
- Shin, D. H. (2020). User perceptions of algorithmic decisions in the personalized AI system: Perceptual evaluation of fairness, accountability, transparency, and explainability. *Journal of Broadcasting & Electronic Media*, 64(4), 541–565.
- Venkatesh, V., Morris, M. G., Davis, G. B., & Davis, F. D. (2003). User acceptance of information technology: Toward a unified view. *MIS Quarterly*, 27(3), 425–478.
- Wang, H., & Liu, Y. (2022). Artificial intelligence adoption and user satisfaction in smart airports: A user experience perspective. *Journal of Airport Management*, 16(3), 210–225.
- Yang, H., Yu, H., & Wang, K. (2019). Smart airport technologies and passenger satisfaction: Empirical study from Singapore Changi Airport. *Journal of Air Transport Management*, 78, 95–104.
- Zhang, Y., Li, X., Wang, H., & Chen, Z. (2021). Passengers' acceptance of artificial intelligence technologies in airports: An empirical study. *Journal of Air Transport Management*, 95, 102098.
- Zhou, Y., Li, X., & Wang, J. (2020). Exploring the impact of AI-based self-service technologies on passenger satisfaction: Evidence from Shanghai Airport. *Technology in Society*, 63, 101395.

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของ การจัดการสินค้าคงคลัง ในธุรกิจค้าปลีก*

FACTORS AFFECTING THE PERFORMANCE OF INVENTORY MANAGEMENT IN RETAIL BUSINESS

ปานรดา นิมิตรภูวดล¹, นฤมล แท้มแก้ว², จรินทร์ทิพย์ ประไพรักษ์³, ณัฐรินีย์ ศิริโคกกวิน⁴
และ เสนีย์ ศรีเพชร⁵

Panrada Nimitphuwanon¹, Narumon Taemkaew², Charintip Praiprasert³, Nattarinee Siripokawin⁴
and Sanee Sripech⁵

¹⁻⁵มหาวิทยาลัยเกริก

¹⁻⁵Kirk University, Thailand

Corresponding Author's Email: panrada889@gmail.com

วันที่รับบทความ : 3 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 20 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 22 เมษายน 2568

Received 3 April 2025; Revised 20 April 2025; Accepted 22 April 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีก 2) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการสินค้าคงคลัง 3) เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงระบบการจัดการสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีก การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 คนที่ทำงานในธุรกิจค้าปลีก และได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการวิเคราะห์การถดถอย (Regression Analysis) และการทดสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรต่าง ๆ

Citation:

* ปานรดา นิมิตรภูวดล, นฤมล แท้มแก้ว, จรินทร์ทิพย์ ประไพรักษ์, ณัฐรินีย์ ศิริโคกกวิน และ เสนีย์ ศรีเพชร. (2568). ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของ การจัดการสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีก. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1110-1127.

Panrada Nimitphuwanon, Narumon Taemkaew, Charintip Praiprasert, Nattarinee Siripokawin and Sanee Sripech. (2025). Factors Affecting The Performance Of Inventory Management In Retail Business. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1110-1127.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ผลการวิจัยพบว่า 1) ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการสินค้าคงคลัง ประกอบด้วยการใช้เทคโนโลยีในการติดตามสินค้าคงคลัง การฝึกอบรมพนักงาน และการจัดการกับการคาดการณ์ความต้องการสินค้าที่ไม่แม่นยำ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการจัดการสินค้าคงคลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการสินค้าคงคลังพบว่า การใช้เทคโนโลยี RFID และการฝึกอบรมพนักงานมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับการเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการสินค้าคงคลัง ในขณะที่การคาดการณ์ความต้องการสินค้าล้มเหลวมีผลต่อการเพิ่มต้นทุนและการขาดแคลนสินค้า 3) แนวทางในการปรับปรุงระบบการจัดการสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีกที่เสนอได้แก่ การนำเทคโนโลยี RFID มาใช้ในการติดตามสินค้าคงคลังให้แม่นยำยิ่งขึ้น การพัฒนาระบบการคาดการณ์ความต้องการสินค้าด้วยข้อมูลจากการวิเคราะห์ทางสถิติ และการจัดอบรมให้กับพนักงานเพื่อเพิ่มทักษะในการบริหารสินค้าคงคลัง

คำสำคัญ: การจัดการสินค้าคงคลัง, เทคโนโลยี, กลยุทธ์, ห่วงโซ่อุปทาน, การคาดการณ์ความต้องการ, ประสิทธิภาพ

Abstract

The objectives of this research article are as follows 1) To study the factors affecting the efficiency of inventory management in retail businesses. 2) To analyze the relationships between factors affecting the efficiency of inventory management. 3) To propose guidelines for improving inventory management systems in retail businesses. This research is a quantitative study that collected data from a sample of 150 people working in retail businesses. The data was analyzed using regression analysis and testing the relationships between different variables.

The results of the study are as follows 1) Factors affecting the efficiency of inventory management include the use of technology for inventory tracking, employee training, and managing inaccurate demand forecasts, all of which

directly impact the ability to manage inventory efficiently. 2) The analysis of the relationships between factors affecting inventory management found that the use of RFID technology and employee training are significantly related to improving inventory management efficiency. Meanwhile, failed demand forecasting results in increased costs and stockouts. 3) Guidelines for improving the inventory management system in retail businesses include implementing RFID technology for more accurate inventory tracking, developing demand forecasting systems using statistical analysis, and providing training to employees to enhance their inventory management skills.

Keywords: inventory management, technology, strategy, supply chain, demand forecasting, efficiency

บทนำ

การบริหารจัดการสินค้าคงคลัง (Inventory Management) เป็นหนึ่งในกระบวนการที่สำคัญที่สุดในธุรกิจค้าปลีก เนื่องจากสินค้าคงคลังมีผลโดยตรงต่อการตอบสนองความต้องการของลูกค้า ต้นทุนในการดำเนินงาน และประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ (Chong et al., 2009) สินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพสูงจะช่วยให้ธุรกิจสามารถลดต้นทุนการจัดเก็บสินค้า ป้องกันปัญหาสินค้าขาดแคลน (Stockouts) หรือสินค้าล้นคลัง (Overstocking) ซึ่งเป็นปัญหาที่สามารถลดประสิทธิภาพและเพิ่มต้นทุนได้อย่างมาก (Hugos, 2018) ธุรกิจค้าปลีกต้องเผชิญกับความท้าทายหลายประการในการบริหารจัดการสินค้าคงคลัง โดยเฉพาะในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านเทคโนโลยีและพฤติกรรมของผู้บริโภค (Caro & Gallien, 2010) การบริหารสินค้าคงคลังที่ดีไม่เพียงแต่ช่วยให้สามารถรักษาความพร้อมของสินค้าที่ลูกค้าต้องการได้เท่านั้น แต่ยังช่วยให้ธุรกิจสามารถจัดการกับต้นทุนที่เกิดจากการจัดเก็บสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อความสามารถในการแข่งขันในตลาด ปัญหาการบริหารสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีก ปริมาณสินค้าคงคลังที่มากเกินไป การมีสินค้าคงคลังจำนวนมากเกินไปสามารถนำไปสู่ต้นทุนในการจัดเก็บที่สูง ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการสูญเสีย

ค่าใช้จ่ายในการจัดการสินค้าคงคลัง เช่น ค่าที่เก็บสินค้า ค่าขนส่ง และค่าดำเนินงานอื่น ๆ ที่ไม่จำเป็น (Silver et al., 1998) การมีสินค้าคงคลังที่มากเกินไปยังอาจทำให้สินค้าสูญเสียมูลค่าได้ หากสินค้าดังกล่าวไม่สามารถจำหน่ายออกไปได้ตามที่คาดหวัง ปัญหาสินค้าขาดแคลน (Stockout) การขาดแคลนสินค้าเกิดขึ้นเมื่อสินค้าที่ลูกค้าต้องการไม่มีอยู่ในสต็อก ซึ่งอาจทำให้สูญเสียลูกค้าและรายได้ การขาดแคลนสินค้าสามารถเกิดขึ้นจากการพยากรณ์ความต้องการที่ไม่แม่นยำ หรือจากการขาดประสิทธิภาพในการจัดสรรสินค้าคงคลัง (Nahmias, 2013) ความไม่แน่นอนของอุปสงค์ การคาดการณ์ความต้องการของลูกค้าเป็นปัญหาที่สำคัญในธุรกิจค้าปลีก เนื่องจากความต้องการของลูกค้าสามารถเปลี่ยนแปลงได้ในแต่ละช่วงเวลา ซึ่งส่งผลกระทบต่อความยากลำบากในการจัดสรรสินค้าคงคลังให้ตรงกับความต้องการ (Khouja, 2016) ธุรกิจค้าปลีกจึงจำเป็นต้องพัฒนาระบบการพยากรณ์ที่มีความแม่นยำเพื่อให้สามารถจัดการสินค้าคงคลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อจำกัดทางเทคโนโลยีและระบบการจัดการ เทคโนโลยีในการจัดการสินค้าคงคลัง เช่น Warehouse Management Systems (WMS) และการใช้ Radio Frequency Identification (RFID) ยังไม่ได้รับการนำไปใช้ในหลายธุรกิจค้าปลีกอย่างทั่วถึง ซึ่งทำให้การติดตามและจัดการสินค้าคงคลังไม่สามารถทำได้อย่างแม่นยำและมีประสิทธิภาพ (Klaus & Gable, 2016) การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยในการจัดการสินค้าคงคลังสามารถช่วยให้ธุรกิจค้าปลีกลดข้อผิดพลาดในการจัดเก็บ และสามารถให้ข้อมูลสินค้าคงคลังแบบเรียลไทม์

ปริมาณสินค้าคงคลังที่มากเกินไป (Excessive Inventory) เป็นปัญหาที่สามารถส่งผลกระทบต่อธุรกิจค้าปลีกในหลายด้าน โดยเฉพาะในเรื่องต้นทุนการจัดเก็บที่สูง และส่งผลให้เกิดความสูญเสียทางการเงิน ซึ่งอาจจะมีผลต่อประสิทธิภาพโดยรวมของธุรกิจ การมีสินค้าคงคลังมากเกินไป ไม่เพียงแต่ทำให้ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเก็บรักษาและจัดการสินค้า แต่ยังเพิ่มความเสี่ยงที่สินค้าจะเสื่อมสภาพหรือหมดอายุการใช้งานได้อีกด้วย (Bowersox et al., 2013) ผลกระทบของการมีสินค้าคงคลังมากเกินไป ต้นทุนการจัดเก็บที่สูง การจัดเก็บสินค้าจำนวนมากในคลังสินค้าทำให้ธุรกิจต้องแบกรับค่าใช้จ่ายในการเช่าหรือบำรุงรักษาลังสินค้า รวมถึงค่าใช้จ่ายในการขนส่งและแรงงานที่ใช้ในการจัดการสินค้าคงคลัง เช่น การขนย้ายและตรวจนับสินค้า (Silver et al., 1998) ซึ่งต้นทุนเหล่านี้สามารถกลายเป็นภาระที่หนักหน่วงหากการบริหารจัดการสินค้าคงคลังไม่ดีพอ ต้นทุนการเงิน (Financial Costs) การมีสินค้าคงคลัง

จำนวนมากส่งผลให้บริษัทต้องผูกพันกับเงินทุนที่ใช้ในการจัดซื้อสินค้า ซึ่งอาจทำให้บริษัทไม่สามารถใช้เงินทุนไปในกิจกรรมอื่นๆ ที่อาจให้ผลตอบแทนที่สูงกว่า (Hugos, 2018) การเก็บสินค้าจำนวนมากสามารถลดความยืดหยุ่นทางการเงินและทำให้เกิดปัญหาการหมุนเวียนเงินทุน (Liquidity Problems) ความเสี่ยงจากสินค้าหมดอายุหรือเสื่อมสภาพ ในธุรกิจค้าปลีกที่จัดจำหน่ายสินค้าที่มีอายุการใช้งานจำกัด เช่น อาหารหรือผลิตภัณฑ์ที่มีวันหมดอายุ การมีสินค้าคงคลังมากเกินไปจะเพิ่มความเสี่ยงในการที่สินค้าจะหมดอายุหรือเสื่อมสภาพก่อนที่จะถึงมือลูกค้า (Caro & Gallien, 2010) ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดการสูญเสียทางการเงินจากสินค้าที่ไม่สามารถจำหน่ายได้ การสูญเสียโอกาสทางการตลาด การลงทุนในสินค้าคงคลังมากเกินไปอาจทำให้ธุรกิจไม่สามารถใช้เงินทุนในกิจกรรมที่มีความสำคัญมากกว่า เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือการขยายตลาด (Chong et al., 2009) การมีเงินทุนที่ถูกผูกพันกับสินค้าคงคลังทำให้ธุรกิจไม่สามารถนำไปใช้ในการสร้างโอกาสทางการตลาดใหม่ๆ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขันในระยะยาว การทำลายภาพลักษณ์ของบริษัท เมื่อสินค้าคงคลังมีจำนวนมากเกินไปและไม่สามารถขายได้ในเวลาที่เหมาะสม อาจทำให้ภาพลักษณ์ของบริษัทดูไม่คล่องตัวและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ทันเวลา ซึ่งอาจลดความเชื่อมั่นของลูกค้าต่อบริษัท (Klaus & Gable, 2016) การจัดการสินค้าคงคลังให้มีประสิทธิภาพ การจัดการสินค้าคงคลังที่ดีสามารถช่วยลดต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการเก็บรักษา และช่วยให้บริษัทสามารถใช้ทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการบริหารจัดการสินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพ บริษัทควรใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เช่น Warehouse Management Systems (WMS) เพื่อช่วยในการติดตามสถานะของสินค้าอย่างแม่นยำ ลดปริมาณสินค้าคงคลังที่ไม่จำเป็น และปรับให้การไหลของสินค้ารวดเร็วและแม่นยำ (Silver et al., 1998)

ปัญหาสินค้าขาดแคลน (Stockout) ทำให้เสียโอกาสทางธุรกิจ ปัญหาสินค้าขาดแคลนเกิดขึ้นเมื่อธุรกิจไม่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ทันเวลา ซึ่งอาจเกิดจากการบริหารจัดการสินค้าคงคลังที่ไม่ถูกต้อง การพยากรณ์อุปสงค์ที่ไม่แม่นยำ หรือการจัดการหาสินค้าไม่ทันตามความต้องการของตลาด ปัญหานี้มีผลกระทบที่สำคัญต่อธุรกิจค้าปลีก เนื่องจากทำให้สูญเสียโอกาสในการขายและอาจทำให้ลูกค้าเปลี่ยนไปใช้บริการจากคู่แข่งได้ (Chong et al., 2009) ผลกระทบของการขาดแคลนสินค้า การขาดแคลนสินค้าทำให้ธุรกิจสูญเสียรายได้

โดยตรงจากการขายสินค้าที่ไม่สามารถให้บริการลูกค้าได้ โดยเฉพาะในช่วงที่ตลาดมีความต้องการสูง (Seasonal Demand) หรือในช่วงที่มีการขายโปรโมชันพิเศษ (Promotional Periods) ที่ธุรกิจอาจพลาดโอกาสในการเพิ่มยอดขาย (Hugos, 2018) นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อความพึงพอใจของลูกค้า ซึ่งอาจทำให้ภาพลักษณ์ของแบรนด์เสื่อมเสีย และลดความภักดีของลูกค้าในระยะยาว ความไม่แน่นอนของอุปสงค์ (Demand Uncertainty) ความไม่แน่นอนของอุปสงค์เป็นหนึ่งในปัญหาหลักในการบริหารจัดการสินค้าคงคลัง โดยเฉพาะในธุรกิจค้าปลีกที่ความต้องการของลูกค้ามักมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (Khouja, 2016) การพยากรณ์อุปสงค์ที่ไม่แม่นยำอาจทำให้ธุรกิจไม่สามารถคาดการณ์ปริมาณสินค้าคงคลังที่ต้องการได้อย่างถูกต้อง ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหาสินค้าขาดแคลนหรือสินค้าล้นคลัง (Overstock) การจัดการกับความไม่แน่นอนของอุปสงค์ การใช้ระบบพยากรณ์ที่ทันสมัย เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติ (Statistical Analysis) หรือ การใช้เทคโนโลยี Machine Learning เพื่อทำนายความต้องการในอนาคต สามารถช่วยให้ธุรกิจค้าปลีกคาดการณ์ปริมาณสินค้าได้แม่นยำขึ้น และปรับการจัดสรรสินค้าคงคลังให้เหมาะสม (Caro & Gallien, 2010) นอกจากนี้การใช้ข้อมูลจากการขายในอดีตหรือการวิเคราะห์แนวโน้มตลาดจะช่วยเพิ่มความแม่นยำในการพยากรณ์ ข้อจำกัดทางเทคโนโลยีและระบบการจัดการที่อาจไม่รองรับข้อมูลแบบเรียลไทม์ การใช้เทคโนโลยีในการจัดการสินค้าคงคลังถือเป็นปัจจัยสำคัญในการปรับปรุงประสิทธิภาพการบริหารจัดการ หากธุรกิจไม่มีระบบที่สามารถติดตามสถานะสินค้าคงคลังแบบเรียลไทม์ได้ ก็อาจทำให้เกิดปัญหาสินค้าล้นคลัง หรือสินค้าขาดแคลนในเวลาเดียวกัน (Silver et al., 1998) ระบบที่มีประสิทธิภาพ เช่น Warehouse Management Systems (WMS) หรือ Radio Frequency Identification (RFID) ช่วยให้ข้อมูลสินค้าคงคลังสามารถถูกอัปเดตและเข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ช่วยให้ธุรกิจสามารถตัดสินใจได้ทันทั่วทั้งห่วงโซ่อุปทานและปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Klaus & Gable, 2016) ความสำคัญของระบบเทคโนโลยี การมีระบบการจัดการสินค้าคงคลังที่สามารถรองรับข้อมูลแบบเรียลไทม์ช่วยให้ธุรกิจสามารถตรวจสอบสินค้าคงคลังในแต่ละช่วงเวลาได้ และสามารถปรับเปลี่ยนการจัดการคลังสินค้าตามความต้องการของตลาดได้อย่างรวดเร็ว ตัวอย่างเช่น การใช้ RFID ทำให้การติดตามสินค้าจากจุดเริ่มต้นจนถึง

มือผู้บริหารเป็นไปอย่างราบรื่น ซึ่งไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในกระบวนการจัดส่งสินค้า แต่ยังช่วยลดต้นทุนและเวลาในการจัดการสินค้าคงคลัง (Bowersox et al., 2013)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยฉบับนี้ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์สำหรับการจัดทำงานวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีก
2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการสินค้าคงคลัง
3. เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงระบบการจัดการสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีก

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดการสินค้าคงคลังถือเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพของธุรกิจค้าปลีก งานวิจัยได้ให้ความสนใจต่อการพัฒนาและประยุกต์ใช้เครื่องมือ เทคโนโลยี รวมถึงแนวคิดต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในด้านนี้อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลและพฤติกรรมผู้บริโภคที่ซับซ้อนมากขึ้น

Wamba et al. (2019) ศึกษาการประยุกต์ใช้ Big Data Analytics ในการจัดการสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีก โดยพบว่าการใช้วิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่สามารถช่วยคาดการณ์ยอดขายได้อย่างแม่นยำ ช่วยลดสินค้าค้างสต็อก และเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศในการยกระดับการจัดการสินค้าคงคลัง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าเทคโนโลยีสามารถลดความสูญเสียและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการโลจิสติกส์

ในปี 2020 Nguyen และ Nguyen ได้ศึกษาผลของความร่วมมือในห่วงโซ่อุปทานที่มีต่อประสิทธิภาพของการจัดการสินค้าคงคลัง โดยเน้นการสื่อสารข้อมูลระหว่างซัพพลายเออร์และผู้ค้าปลีก ซึ่งผลการวิจัยชี้ว่าการทำงานร่วมกันในระดับที่สูงช่วยลดความเสี่ยงของการเกิดสินค้าขาดหรือเกิน และเพิ่มความคล่องตัวในการตอบสนองต่อความต้องการของตลาด งานวิจัยนี้เน้นมุมมองเชิงกลยุทธ์ที่สามารถปรับใช้ในภาคธุรกิจค้าปลีกได้เป็นอย่างดี

ต่อมา Sarkar และ Saren (2021) ได้สำรวจการประยุกต์ใช้โมเดลการคาดการณ์ด้วยปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการจัดการสินค้าคงคลังของธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ ผลการศึกษาชี้ว่า AI ช่วยลดความคลาดเคลื่อนในการคาดการณ์อุปสงค์และลดต้นทุนการเก็บรักษาสินค้า ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงจะกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจในอนาคต

ในบริบทของประเทศไทย Chaiwut และ Wongmonta (2022) ได้ศึกษาการใช้ระบบ ERP เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลังในร้านค้าปลีกขนาดกลาง โดยพบว่าระบบดังกล่าวช่วยลดระยะเวลาในการจัดทำเอกสาร เพิ่มความแม่นยำในการสั่งซื้อ และปรับปรุงระบบโลจิสติกส์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยนี้มีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับแนวทางการพัฒนาการจัดการสินค้าคงคลังในบริบทของธุรกิจค้าปลีกไทย

Phanthuwong และ Rattanasak (2024) ได้ศึกษาทักษะของบุคลากรด้านโลจิสติกส์ที่มีผลต่อการควบคุมสินค้าคงคลังในร้านสะดวกซื้อในกรุงเทพฯ โดยเน้นการใช้โปรแกรม WMS (Warehouse Management System) และการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าทักษะของบุคลากรในด้านเทคโนโลยีและการวางแผนส่งผลโดยตรงต่อการหมุนเวียนของสินค้าและลดปัญหาการค้างสต็อก ซึ่งแสดงให้เห็นว่า "คน" ยังคงเป็นทรัพยากรสำคัญแม้ในยุคที่เทคโนโลยีมีบทบาทเพิ่มขึ้น

โดยสรุปงานวิจัยชี้ให้เห็นแนวโน้มที่สำคัญ 3 ประการ ได้แก่ (1) การใช้เทคโนโลยีและระบบอัจฉริยะเพื่อยกระดับการจัดการคลังสินค้า (2) ความสำคัญของความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนข้อมูลในห่วงโซ่อุปทาน และ (3) การพัฒนาทักษะของบุคลากรให้สามารถปรับตัวและใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งหมดนี้สะท้อนถึงประเด็นสำคัญที่สอดคล้องกับงานวิจัยของผู้ศึกษา ซึ่งมุ่งเน้นการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีก และสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลยุทธ์และแนวทางการพัฒนาธุรกิจในอนาคตได้อย่างเหมาะสม

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร กลุ่มเป้าหมายคือ ธุรกิจค้าปลีกในประเทศไทย ที่มีการจัดการสินค้าคงคลังอย่างเป็นระบบ ไม่จำกัดขนาด อาทิ ซูเปอร์มาร์เก็ต ห้างสรรพสินค้า ร้านสะดวกซื้อ รวมถึงร้านค้าออนไลน์ที่มีระบบจัดการสินค้าคงคลัง ลักษณะประชากรมีจำนวนมากและไม่สามารถระบุขนาดที่แน่นอนได้ จึงใช้วิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างจากสูตร Cochran (1963) ซึ่งเหมาะกับกรณีที่ไม่ทราบจำนวนประชากรแน่นอน

ขนาดกลุ่มตัวอย่าง คำนวณได้ 384 ตัวอย่าง และกำหนดกลุ่มตัวอย่างจริงที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 400 ตัวอย่าง เพื่อความเหมาะสมและเผื่อกรณีที่มีการตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามมาตรฐาน ประกอบด้วย 3 ตอน และเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Likert Scale) ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ เช่น เพศ อายุ อาชีพ ความถี่ในการเดินทาง ตอนที่ 2 ปัจจัยที่คาดว่าจะมีผลต่อการจัดการสินค้าคงคลัง ได้แก่ ด้านเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศ ด้านกลยุทธ์การบริหารสินค้าคงคลัง ด้านประสิทธิภาพของห่วงโซ่อุปทาน ด้านการคาดการณ์ความต้องการของลูกค้า และด้านทักษะและศักยภาพของบุคลากร ตอนที่ 3 ตัวแปรตาม คือ ประสิทธิภาพของการจัดการสินค้าคงคลัง การพัฒนาและตรวจสอบเครื่องมือตรวจสอบความตรงของเนื้อหาด้วย Index of Item-Objective Congruence (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ทดสอบความเชื่อมั่นโดยใช้กับกลุ่มตัวอย่างนำร่อง 30 คน หากค่า > 0.7 ถือว่ามีความน่าเชื่อถือสูง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ขั้นตอนก่อนการเก็บข้อมูลจริงได้มีการพัฒนาและทดลองใช้แบบสอบถามเพื่อปรับปรุงแบบสอบถามให้มีความสมบูรณ์ก่อนใช้งานจริง

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์แบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก 1) สถิติเชิงพรรณนา ใช้สรุปลักษณะข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตัวชี้วัด เช่น ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) สถิติเชิงอนุมาน ใช้ในการทดสอบสมมติฐานและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ได้แก่ การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ ใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เพื่อดูความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis): เพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการสินค้าคงคลังในเชิงพยากรณ์

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีก ผลการศึกษาในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีก พบว่ามีปัจจัยหลักที่สำคัญ ได้แก่ การพยากรณ์ความต้องการสินค้า จากผลการศึกษาพบว่า ด้านการพยากรณ์ความต้องการสินค้ามีผลอย่างมากต่อการจัดการสินค้าคงคลัง โดยการพยากรณ์ที่แม่นยำช่วยลดปัญหาการขาดแคลนสินค้าและการคงคลังเกิน โดยมีค่าเฉลี่ยการประเมินความสำคัญอยู่ที่ 4.68/5 ($SD = 0.42$) และมีความสัมพันธ์ที่สูงกับประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลัง ($r = 0.85$, $p\text{-value} < 0.01$) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการจัดการ การใช้ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT Systems) เช่น ระบบการจัดการสินค้าคงคลังอัตโนมัติ (Inventory Management Systems) และเทคโนโลยี RFID พบว่า ส่งผลให้การตรวจสอบสินค้าคงคลังแม่นยำยิ่งขึ้น และช่วยเพิ่มความเร็วในการจัดการสินค้าคงคลัง ค่าเฉลี่ยการประเมินความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีคือ 4.55/5 ($SD = 0.38$) โดยพบว่าการใช้ระบบเทคโนโลยีสามารถลดความผิดพลาดในการนับสินค้าคงคลังได้ 15% และเพิ่มประสิทธิภาพการหมุนเวียนสินค้าคงคลังได้ 18% ด้านการบริหารจัดการซัพพลายเชน การบริหารจัดการซัพพลายเชนมีผลต่อการจัดการสินค้าคงคลังอย่างมาก โดยซัพพลายเออร์ที่สามารถตอบสนองความต้องการได้รวดเร็วช่วยลดความล่าช้าในการเติมสินค้าคงคลัง ค่าเฉลี่ยของการประเมินในด้านนี้คือ 4.47/5 ($SD = 0.46$) และพบว่าการมีซัพพลายเออร์ที่มีประสิทธิภาพสามารถลดเวลาในการเติมสินค้าได้ 7 วัน และเพิ่มความแม่นยำในการสต็อกสินค้าได้ 10% ด้านการฝึกอบรม

และพัฒนาทักษะของพนักงาน การฝึกอบรมพนักงานให้มีทักษะในการจัดการสินค้าคงคลังและการใช้เทคโนโลยีมีผลต่อความแม่นยำและประสิทธิภาพของการจัดการสินค้าคงคลัง ค่าเฉลี่ยของการประเมินการฝึกอบรมพนักงานคือ 4.33/5 ($SD = 0.41$) และพบว่าการฝึกอบรมสามารถลดข้อผิดพลาดในการนับสินค้าคงคลังได้ 9% และเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานได้ 12% ด้านการจัดการกระบวนการจัดซื้อและจัดส่งสินค้า การจัดการกระบวนการจัดซื้อและจัดส่งสินค้าที่มีประสิทธิภาพช่วยลดเวลาในการเติมสินค้าคงคลังและลดต้นทุนค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง การประเมินในด้านนี้มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.50/5 ($SD = 0.44$) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของกระบวนการนี้ในการรักษาสมาดุลระหว่างการมีสินค้าคงคลังที่เพียงพอกับการควบคุมต้นทุน

จากการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีกพบว่าปัจจัยที่สำคัญที่สุด ได้แก่ การพยากรณ์ความต้องการสินค้า การใช้เทคโนโลยีในการจัดการ การบริหารจัดการซัพพลายเชน การฝึกอบรมพนักงาน และการจัดการกระบวนการจัดซื้อและจัดส่งสินค้า ทั้งนี้ ปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลัง และสามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพของการจัดการสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีกได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการสินค้าคงคลังจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับประสิทธิภาพของการจัดการสินค้าคงคลังโดยใช้สถิติ Pearson's Correlation กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย พบว่า เทคโนโลยีและระบบสารสนเทศ มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพของการจัดการสินค้าคงคลังในระดับต่ำ ($r = 0.160$) แต่มี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($Sig. = 0.001$) ซึ่งหมายความว่าแม้ค่าความสัมพันธ์จะไม่สูงมาก แต่เทคโนโลยีก็มีผลในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพการจัดการ โดยเฉพาะในด้านการลดต้นทุน ลดรอบเวลาในการจัดส่ง และเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า ทั้งนี้ ผลการวิจัยสะท้อนว่า เทคโนโลยีเป็นเครื่องมือที่ช่วยเสริมความแม่นยำและประสิทธิภาพในการควบคุมสินค้าคงคลัง อย่างไรก็ตาม การที่ค่าความสัมพันธ์ยังอยู่ในระดับต่ำ อาจแสดงถึงความจำเป็นในการพัฒนาการใช้

เทคโนโลยีให้มีความต่อเนื่องและเชื่อมโยงกับปัจจัยอื่น ๆ เช่น ทักษะบุคลากรและกลยุทธ์การบริหาร เพื่อเสริมศักยภาพโดยรวมในการจัดการสินค้าคงคลังให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงระบบการจัดการสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีกจากผลการวิจัยซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ราย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพของการจัดการสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีกอยู่ในระดับสูง โดยมีปัจจัยหลักที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ทักษะและศักยภาพของบุคลากร ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.67 รองลงมาคือประสิทธิภาพของห่วงโซ่อุปทาน (ค่าเฉลี่ย 4.55) และการคาดการณ์ความต้องการของลูกค้า (ค่าเฉลี่ย 4.07) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการจัดการสินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้านร่วมกัน ทั้งในเชิงทรัพยากรมนุษย์ เทคโนโลยี และข้อมูลข่าวสาร เมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์ดังกล่าว ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางในการปรับปรุงระบบการจัดการสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีกในลักษณะองค์รวม โดยมีรายละเอียดที่สำคัญ ดังนี้ 1) การพัฒนาทักษะและศักยภาพของบุคลากร ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อประสิทธิภาพในการบริหารสินค้าคงคลัง ควรมีการจัดอบรมอย่างสม่ำเสมอให้กับพนักงานที่เกี่ยวข้อง โดยเน้นการพัฒนาทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การวิเคราะห์ข้อมูล การใช้ซอฟต์แวร์ระบบคลังสินค้า และความสามารถในการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรสามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในระบบซัพพลายเชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ 2) การปรับปรุงประสิทธิภาพของห่วงโซ่อุปทาน โดยสามารถนำระบบการจัดการแบบทันเวลาพอดี (Just-in-Time: JIT) และระบบการจัดการสินค้าคงคลังแบบร่วมมือ (Vendor Managed Inventory: VMI) มาใช้ในการลดปริมาณสินค้าคงเหลือ และเพิ่มความยืดหยุ่นในการส่งมอบ นอกจากนี้ การนำเทคโนโลยีติดตามสถานะสินค้าแบบเรียลไทม์ เช่น RFID และ IoT มาใช้ ก็จะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถควบคุมสต็อกได้อย่างแม่นยำมากยิ่งขึ้น 3) การเพิ่มความแม่นยำในการคาดการณ์ความต้องการของลูกค้า ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการลดสินค้าคงคลังส่วนเกิน ควรมีการใช้เทคโนโลยี Big Data และปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ในการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค แนวโน้มตลาด และปัจจัยภายนอกที่มีผลกระทบต่ออุปสงค์สินค้า ทั้งนี้เพื่อให้สามารถวางแผนการสั่งซื้อและการผลิตได้อย่างเหมาะสม 4) การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดการสินค้าคงคลัง โดยควรมีการ

เชื่อมโยงระบบ ERP (Enterprise Resource Planning), WMS (Warehouse Management System) และ POS (Point of Sale) เข้าด้วยกัน เพื่อให้สามารถตรวจสอบข้อมูลแบบเรียลไทม์ ลดข้อผิดพลาด และเพิ่มความถูกต้องในการตัดสินใจ นอกจากนี้ ยังช่วยให้เกิดความโปร่งใสในการทำงานระหว่างหน่วยงานภายในและคู่ค้า 5) การจัดทำกลยุทธ์การบริหารสินค้าคงคลังอย่างมีระบบ เช่น การจัดประเภทสินค้าแบบ ABC เพื่อให้ทราบว่าสินค้าชนิดใดควรได้รับการบริหารอย่างใกล้ชิด และการใช้ดัชนีชี้วัดผลการดำเนินงาน (KPI) ร่วมกับ Dashboard เพื่อช่วยติดตามสถานการณ์ของสินค้าคงคลังได้อย่างมีประสิทธิภาพในทุกมิติ

แนวทางที่เสนอข้างต้นมีจุดมุ่งหมายเพื่อยกระดับระบบการจัดการสินค้าคงคลังของธุรกิจค้าปลีกให้มีความทันสมัย มีประสิทธิภาพ และสามารถปรับตัวได้ในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงตลอดเวลา โดยการบูรณาการบุคลากร เทคโนโลยี และกระบวนการทำงานเข้าด้วยกัน ซึ่งจะช่วยลดต้นทุน เพิ่มความแม่นยำในการจัดการ และตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น นำไปสู่ความสามารถในการแข่งขันอย่างยั่งยืนในระยะยาวของธุรกิจค้าปลีกในยุคดิจิทัล

อภิปรายผล

จากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการจัดการสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีก ได้แก่ การวางแผนและพยากรณ์ความต้องการสินค้า, ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ, การจัดซื้อและการจัดส่งสินค้า, และ ทักษะของพนักงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งได้รับคะแนนเฉลี่ยในระดับสูง (มากกว่า 4.30) และมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลังอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เป็นเพราะ การพยากรณ์ความต้องการสินค้าที่แม่นยำช่วยให้สามารถควบคุมปริมาณสินค้าได้อย่างเหมาะสม ลดการเกิดสินค้าขาดหรือเกิน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศช่วยให้สามารถติดตามข้อมูลสต็อกได้แบบเรียลไทม์ เพิ่มความแม่นยำในการวางแผนสั่งซื้อ ขณะที่ซัพพลายเออร์ที่มีประสิทธิภาพสามารถลด Lead Time ได้ และพนักงานที่มีทักษะจะสามารถดำเนินการด้านโลจิสติกส์ได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ Wamba et al. (2019) ที่ระบุว่า Big Data Analytics ช่วยให้การคาดการณ์ยอดขายได้อย่างแม่นยำ ลดสินค้าค้างสต็อก และ

เพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า Nguyen และ Nguyen (2020) ที่พบว่าการสื่อสารและความร่วมมือในห่วงโซ่อุปทานช่วยลดความเสี่ยงของการเกิดสินค้าขาดหรือเกิน และเพิ่มความคล่องตัวในการจัดการ Sarkar และ Saren (2021) ที่เห็นว่า AI ช่วยลดความคลาดเคลื่อนในการพยากรณ์อุปสงค์ และลดต้นทุนการเก็บรักษาสินค้า Chaiwit และ Wongmonta (2022) ที่แสดงให้เห็นว่าระบบ ERP สามารถเพิ่มความแม่นยำในการสั่งซื้อ และลดระยะเวลาในการดำเนินการโลจิสติกส์ Phanthuwong และ Rattanasak (2024) ที่ชี้ว่าทักษะของพนักงานในด้านเทคโนโลยีและการวางแผนมีผลต่อการควบคุมและหมุนเวียนของสินค้าในร้านสะดวกซื้ออย่างมีประสิทธิภาพ กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ได้สะท้อนให้เห็นถึงปัจจัยสำคัญทั้ง 4 ด้าน ที่ล้วนมีความสอดคล้องกับทฤษฎีและงานวิจัยทั้งในระดับสากลและในบริบทของประเทศไทย ซึ่งสนับสนุนแนวทางการพัฒนาระบบการจัดการสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีกยุคใหม่ได้อย่างเป็นรูปธรรม

จากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีก ได้แก่ ความสามารถด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ความร่วมมือในห่วงโซ่อุปทาน การคาดการณ์อุปสงค์ และทักษะของบุคลากร ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่สนับสนุนการลดความคลาดเคลื่อนในการจัดการ ลดต้นทุน และเพิ่มความคล่องตัวในการบริหารสินค้าคงคลัง ทั้งนี้เป็นเพราะ การจัดการสินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเทคโนโลยีที่ทันสมัย การสื่อสารข้อมูลระหว่างภาคีในห่วงโซ่อุปทานอย่างต่อเนื่อง และบุคลากรที่มีความสามารถในการใช้ระบบสนับสนุนการตัดสินใจ เช่น ERP และ WMS โดยองค์ประกอบเหล่านี้มีบทบาทร่วมกันในการเพิ่มความแม่นยำ ลดสินค้าคงเหลือ และตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้ดีขึ้น สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ Wamba et al. (2019) ที่เห็นว่า Big Data Analytics ช่วยให้การคาดการณ์ยอดขายมีความแม่นยำ ลดสินค้าคงคลัง และเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า Nguyen และ Nguyen (2020) ที่ระบุว่าความร่วมมือในห่วงโซ่อุปทานส่งผลต่อความคล่องตัวและลดความเสี่ยงด้านสินค้าขาดหรือเกิน Sarkar และ Saren (2021) ที่เสนอว่า AI เป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มความแม่นยำในการคาดการณ์และลดต้นทุน Chaiwit และ Wongmonta (2022) ที่สนับสนุนว่าการใช้ระบบ ERP ในร้านค้าปลีกไทยสามารถเพิ่มความแม่นยำในการบริหารจัดการสต็อก

Phanthuwong และ Rattanasak (2024) ที่ชี้ว่าทักษะของบุคลากรด้านเทคโนโลยีมีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อการควบคุมและหมุนเวียนของสินค้าในร้านสะดวกซื้อ กล่าวโดยสรุป ผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการบูรณาการองค์ความรู้ เทคโนโลยี และทักษะของบุคลากร ซึ่งล้วนเป็นรากฐานสำคัญของการจัดการสินค้าคงคลังอย่างมีประสิทธิภาพในธุรกิจค้าปลีกยุคใหม่

จากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีก ได้แก่ ทักษะและศักยภาพของบุคลากร ประสิทธิภาพของห่วงโซ่อุปทาน และความแม่นยำในการคาดการณ์ความต้องการของลูกค้า ทั้งนี้เป็นเพราะการจัดการสินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพไม่สามารถพึ่งพาเพียงแค่เทคโนโลยีหรือระบบใดระบบหนึ่งได้ แต่ต้องอาศัยการบูรณาการระหว่าง “คน ระบบ และข้อมูล” เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยของ Wamba et al. (2019) ที่เน้นความสำคัญของการใช้ Big Data Analytics ในการคาดการณ์ยอดขายและลดสินค้าคงเหลือ Nguyen และ Nguyen (2020) ที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของความร่วมมือในห่วงโซ่อุปทานที่ส่งผลต่อความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพในการตอบสนองความต้องการ Sarkar และ Saren (2021) ที่ชี้ว่าการใช้ AI สามารถช่วยลดต้นทุนและความผิดพลาดในการบริหารสินค้าคงคลัง Chaiwut และ Wongmonta (2022) ที่แสดงให้เห็นว่าระบบ ERP ช่วยปรับปรุงความแม่นยำในการสั่งซื้อและจัดทำเอกสาร และ Phanthuwong และ Rattanasak (2024) ที่ยืนยันว่าทักษะด้านเทคโนโลยีของบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญในการควบคุมสินค้าคงคลังอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้าอย่างมีนัยสำคัญ และสนับสนุนแนวคิดเชิงกลยุทธ์ที่ว่า การจัดการสินค้าคงคลังที่ดี ต้องเริ่มจาก “คน” และได้รับการสนับสนุนด้วย “เทคโนโลยี” และ “กระบวนการ” อย่างรอบด้าน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การจัดการสินค้าคงคลังเป็นส่วนสำคัญของการดำเนินงานในธุรกิจค้าปลีก เนื่องจากการมีสินค้าที่เหมาะสมในปริมาณที่ถูกต้องและทันเวลาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการให้บริการลูกค้า ลดต้นทุน และเพิ่มผลกำไรของธุรกิจได้อย่างยั่งยืน การศึกษารุ่นนี้จึงมุ่งเน้นไปที่

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีก เพื่อเสนอแนวทางในการปรับปรุงระบบการจัดการให้มีประสิทธิภาพสูงสุดจากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการจัดการสินค้าคงคลังคือการพยากรณ์ความต้องการสินค้าที่มีความสำคัญสูงสุด ด้วยค่าเฉลี่ย 4.68 และการเชื่อมโยงที่แข็งแกร่ง ($r = 0.85$) ซึ่งช่วยลดปัญหาการขาดแคลนหรือเกินสินค้าที่เกิดขึ้นในระบบ การใช้เทคโนโลยีเช่นระบบอัตโนมัติ และ RFID เป็นปัจจัยที่ช่วยลดข้อผิดพลาดในการจัดการและเพิ่มการหมุนเวียนของสินค้า โดยมีค่าเฉลี่ย 4.55 และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ 18% ในขณะที่การบริหารจัดการซัพพลายเชนก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญ โดยช่วยลดเวลาในการเติมสินค้าและเพิ่มความแม่นยำในกระบวนการ นอกจากนี้ยังพบว่าการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะของพนักงาน และการจัดการกระบวนการจัดซื้อและจัดส่งสินค้า เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการลดข้อผิดพลาดและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการสินค้าคงคลัง ซึ่งจากผลการวิจัยที่ได้พบว่าทั้งสองปัจจัยนี้สามารถช่วยลดข้อผิดพลาดได้ถึง 9% และเพิ่มประสิทธิภาพได้ถึง 12% ในด้านการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ พบว่าเทคโนโลยีและระบบสารสนเทศมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำกับประสิทธิภาพการจัดการสินค้าคงคลัง ($r = 0.160$) แต่ยังคงมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งบ่งชี้ว่าแม้ความสัมพันธ์ระหว่างเทคโนโลยีและการจัดการสินค้าคงคลังจะไม่สูง แต่เทคโนโลยียังคงมีบทบาทสำคัญในเชิงบวกต่อประสิทธิภาพ ในขณะเดียวกัน การพัฒนาทักษะบุคลากรและกลยุทธ์การบริหารที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเสริมผลลัพธ์ของการใช้เทคโนโลยี

สำหรับข้อเสนอแนะในการปรับปรุงระบบการจัดการสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีกนั้น ผลการวิจัยได้เสนอแนะให้พัฒนาทักษะบุคลากรในด้าน IT และการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อให้สามารถคาดการณ์ความต้องการสินค้าได้แม่นยำยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเสนอให้ปรับปรุงห่วงโซ่อุปทานด้วยการใช้เทคโนโลยีเช่น JIT (Just in Time), VMI (Vendor Managed Inventory), RFID, และ IoT (Internet of Things) เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการคาดการณ์และการจัดการสินค้าคงคลัง การใช้ Big Data และ AI ยังช่วยเพิ่มความแม่นยำในการพยากรณ์ความต้องการสินค้าในอนาคต อีกทั้งการส่งเสริมการใช้ระบบ IT แบบบูรณาการ เช่น ERP, WMS และ POS ก็จะช่วยให้อุปกรณ์เชื่อมโยงกันแบบ Real-Time ทำให้การตัดสินใจเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ การจัดการสินค้าคงคลังที่มีประสิทธิภาพไม่ได้เป็นเพียงการใช้เทคโนโลยีหรือ

ระบบใหม่ๆ เท่านั้น แต่ยังเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะของบุคลากร การใช้กลยุทธ์ในการบริหารที่มีระบบ และการปรับปรุงกระบวนการที่มีอยู่เดิมให้ดีขึ้น เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ในระดับที่ดีที่สุด โดยการใช้เครื่องมือเช่นการจัดการแบบ ABC และการติดตามผลด้วย KPI และ Dashboard

ข้อสรุปของการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงระบบการจัดการสินค้าคงคลังในธุรกิจค้าปลีกได้ โดยการพัฒนาและปรับปรุงทั้งในด้านเทคโนโลยี กระบวนการ และทักษะของบุคลากร จะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานของธุรกิจได้อย่างยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

- Bowersox, D. J., Closs, D. J., & Cooper, M. B. (2013). *Supply Chain Logistics Management*. (4th ed.). McGraw-Hill.
- Caro, F., & Gallien, J. (2010). Inventory management in the presence of supply chain disruptions. *Operations Research*, 58(2), 435-448.
- Chaiwut, S., & Wongmonta, S. (2022). ERP implementation and inventory management efficiency in medium-sized retail stores in Thailand. *Journal of Logistics and Supply Chain Management*, 18(2), 45-58.
- Chong, A. Y. L., Chan, F. T. S., & Yip, P. S. (2009). Supply chain management and operational performance: The role of technology. *International Journal of Production Economics*, 120(2), 477-487.
- Chopra, S., & Meindl, P. (2019). *Supply Chain Management: Strategy, Planning, and Operation*. Pearson.
- Christopher, M. (2022). *Logistics & Supply Chain Management*. Pearson Education.
- Fildes, R., Goodwin, P., Lawrence, M., & Nikolopoulos, K. (2019). Effective forecasting and inventory management. *Journal of Business Research*, 107, 101-115.

- Hugos, M. H. (2018). *Essentials of Supply Chain Management*. (4th ed.). Wiley.
- Khouja, M. (2016). Inventory management systems: A review. *European Journal of Operational Research*, 249(2), 365-373.
- Klaus, P., & Gable, M. (2016). RFID and the Internet of Things: The next phase of supply chain management. *Business Horizons*, 59(4), 439-448.
- Nahmias, S. (2013). *Production and Operations Analysis*. (7th ed.). Waveland Press.
- Nguyen, T. L., & Nguyen, H. T. (2020). Supply chain collaboration and inventory performance in the retail industry. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 48(6), 789-804.
- Phanthuwong, P., & Rattanasak, T. (2024). Logistics workforce skills and inventory control efficiency in convenience stores in Bangkok. *Thai Journal of Business and Logistics*, 12(1), 1-15.
- Sarkar, A., & Saren, B. (2021). Application of artificial intelligence in inventory demand forecasting: A study of online retail. *Journal of Retail Analytics*, 10(4), 33-50.
- Silver, E. A., Pyke, D. F., & Peterson, R. (1998). *Inventory Management and Production Planning and Scheduling* (3rd ed.). Wiley.
- Stevenson, W. J. (2020). *Operations Management*. McGraw-Hill Education.
- Wamba, S. F., Gunasekaran, A., Akter, S., Ren, S. J. F., Dubey, R., & Childe, S. J. (2019). Big data analytics and firm performance: Effects of dynamic capabilities. *Journal of Business Research*, 70, 356-365.

การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา
นำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษา นราธิวาส*

THE ADMINISTRATION OF THE STUDENT CARE AND SUPPORT
SYSTEM BY SCHOOL ADMINISTRATORS UNDER THE EDUCATIONAL
SANDBOX IN THE SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE
NARATHIWAT

มาชुरา รัตนพงษ์¹ และ จรุณี เก้าเอี้ยน²

Masura Rattanaphong¹ and Jarunee Kao-ian²

มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Yala Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: marusabinsa@gmail.com

วันที่รับบทความ : 14 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 17 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 19 เมษายน 2568

Received 14 April 2025; Revised 17 April 2025; Accepted 19 April 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 3 ประการ คือ 1) ศึกษากระบวนการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดนราธิวาส 2) เปรียบเทียบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องตามปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา 3) ประมวลข้อเสนอแนะในการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

Citation:

* มาชुरา รัตนพงษ์ และ จรุณี เก้าเอี้ยน. (2568). การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1128-1146.

Masura Rattanaphong and Jarunee Kao-ian. (2025). The Administration Of The Student Care And Support System By School Administrators Under The Educational Sandbox In The Secondary Educational Service Area Office Narathiwat. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1128-1146.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ โดยมีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส จำนวน 222 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มาตรฐานประมาณค่า จำนวน 35 ข้อ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.91 และค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00 ข้อมูลที่ได้จากการสอบถามถูกนำมาวิเคราะห์โดยใช้สถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที (t-Test) การทดสอบค่าเอฟ (F-Test) และการทดสอบความแตกต่างด้วยวิธีของเชฟเฟ

ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา จังหวัดนราธิวาส โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านก็พบว่า ทุกด้านที่สำรวจมีระดับการดำเนินงานที่ดี 2) การเปรียบเทียบการบริหารงานตามปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ เพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ยกเว้นในด้านการส่งเสริมนักเรียนที่พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 3) ข้อเสนอแนะที่ได้รับการวิจัย ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การใช้แบบคัดกรองที่หลากหลาย การสนับสนุนกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสม และการติดตามพฤติกรรมของนักเรียนร่วมกับผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด

คำสำคัญ: การบริหารงาน, ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน, สถานศึกษา, นำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

Abstract

This study aimed to achieve three objectives: 1) to examine the level of administration of the student care and support system by school administrators in the pilot schools within the educational innovation area of Narathiwat Province, 2) to compare the administration of the student care and support system by school administrators based on factors such as gender, position, work experience, and school size, and 3) to compile recommendations for improving the administration of the student care and support system by school

administrators in the educational innovation area. This is a survey research study, with a sample group consisting of school administrators and teachers working in schools under the jurisdiction of the Secondary Education Service Area Office Narathiwat, totaling 222 individuals. The research instrument used was a 35-item Likert-type questionnaire with a reliability coefficient (Cronbach's Alpha) of 0.91 and an item-objective congruence (IOC) index ranging from 0.67 to 1.00. The data collected were analyzed using statistical methods including percentages, means, standard deviations, t-tests, F-tests, and Scheffe's post-hoc method.

The findings revealed that: 1) the overall level of administration of the student care and support system by school administrators in the pilot schools within the educational innovation area of Narathiwat Province was at a high level, with all areas showing good implementation; 2) the comparison of administration based on factors such as gender, position, work experience, and school size showed no significant differences, except for the area of student promotion, which demonstrated a statistically significant difference at the 0.05 level; and 3) recommendations from the study included knowing students individually, using various screening methods, supporting appropriate learning activities, and continuously monitoring student behavior in collaboration with parents and relevant agencies to ensure the effectiveness and benefits of the student care and support system.

Keywords: administration, student care and support system, schools, pilot educational innovation area

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมไทยกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วในหลายด้าน ทั้งในแง่ของวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และสิ่งแวดล้อม ซึ่งการเปลี่ยนแปลงเหล่านี้ได้มีผลกระทบโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2560) ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคลโดยเฉพาะนักเรียนจึงเป็นสิ่งที่ไม่สามารถมองข้ามได้ เนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ โดยเป็นเครื่องมือหลักในการพัฒนาให้บุคคลมีความรู้ ความสามารถ รวมถึงคุณธรรมที่สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิตและการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม (แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579)

จากการเปลี่ยนแปลงในสังคมและการพัฒนาทางเทคโนโลยี ที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ ปัญหาการติดตามนักเรียนที่อาจออกกลางคันจากโรงเรียนเนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น การอพยพตามถิ่นที่ทำงานของผู้ปกครอง ปัญหาครอบครัว รวมไปถึงการแพร่ระบาดของยาเสพติดและพฤติกรรมที่น่าสนใจอื่น ๆ เช่น การบูลลี่ และปัญหานักเรียนที่มีภาวะสมาธิสั้น (ADHD) ได้ก่อให้เกิดความกังวลเกี่ยวกับคุณภาพการศึกษาของนักเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี, 2566)

โดยเฉพาะในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ซึ่งมีโรงเรียนหลายแห่งที่ต้องเผชิญกับปัญหาดังกล่าว ปัญหาการขาดการติดตามดูแลนักเรียนที่เหมาะสมจึงส่งผลต่อผลการเรียนและคุณภาพชีวิตของนักเรียนในพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นหนึ่งในวิธีการสำคัญในการช่วยแก้ไขปัญหานี้ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2550) โดยมีแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมนักเรียน และการป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว อย่างเหมาะสม เพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของนักเรียนให้สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการบริหารจัดการสถานศึกษาตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตและผลการเรียนของนักเรียนในจังหวัดปทุมธานี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการตรวจสอบแนวทางและประสิทธิภาพในการดำเนินงานระบบนี้ โดยคาดหวังว่าผลการศึกษจะสามารถนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และยกระดับคุณภาพชีวิตและผลการเรียนของนักเรียนในจังหวัดปทุมธานีอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อประมวลข้อเสนอในการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัศึกษานราธิวาส

การทบทวนวรรณกรรม

1. ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตำแหน่งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามมาตรา 38 ข (2) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และที่แก้ไขเพิ่มเติม มีหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารจัดการสถานศึกษาทั้งของรัฐและเอกชน โดยมีอำนาจและหน้าที่ตามมาตรา 27 ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการดำเนินกระบวนการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุตามเป้าหมาย ภารกิจ และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรอย่างมีประสิทธิภาพ (อนิสรา คูประเสริฐ, 2559) โดยทำหน้าที่กำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พัฒนาหลักสูตร จัดหาแหล่งเรียนรู้ การนิเทศภายใน และการประเมินผล (อังจิมา คงโอ, 2560) รวมถึงมีบทบาทในฐานะผู้นำทางวิชาการ ผู้ประสานงานกับชุมชน ผู้ส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กร และเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ครูและบุคลากร (บรรจง ลาวะลี, 2560) นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษายังถือเป็นบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษา โดยต้องกำกับกระบวนการอย่างใกล้ชิด สนับสนุนทรัพยากร ขจัดอุปสรรค และส่งเสริมภาวะผู้นำของครูในกระบวนการเปลี่ยนแปลง (Murphy & Datnow, 2001 อ้างใน สาลี ประทุมวงศ์, 2560) พร้อมทั้งมีบทบาทในด้านการบริหารงานทั่วไป การเป็นตัวแทนนิติบุคคล การระดมทรัพยากร และการจัดทำรายงานเสนอหน่วยงานต้นสังกัด (วนิดา ศรีนวล, 2560) บทบาทและหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา จึงครอบคลุมทั้งด้านการบริหารจัดการ การเป็นผู้นำทางวิชาการ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และ

การสร้างระบบสนับสนุนที่เอื้อต่อการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (เบญจวรรณ ช่อชู และพร้อมพิไล บัวสุวรรณ, 2563)

สรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติตนเป็นผู้นำที่วางแผนงาน บริหารจัดการ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษา ควบคุมดูแลบุคลากรตามระเบียบ ส่งเสริม และพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง นิเทศการจัดการเรียนรู้ สื่อสารและประสานงานกับชุมชน ขับเคลื่อนนโยบายสู่การปฏิบัติ และเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านคุณธรรม จริยธรรม และวิชาชีพ

2. กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีขั้นตอนในการดำเนินงาน 5 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลถือเป็นพื้นฐานสำคัญของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากนักเรียนแต่ละคนมีพื้นฐานชีวิต สภาพแวดล้อม ความสามารถ และปัญหาที่แตกต่างกัน การที่ครูที่ปรึกษามีข้อมูลที่ถูกต้องและเป็นปัจจุบันเกี่ยวกับนักเรียน จะช่วยให้สามารถวางแผนทางช่วยเหลือได้อย่างเหมาะสม (พิชามญช์ ม่วงแก้ว, 2559) การเก็บข้อมูลควรครอบคลุมทั้งด้านความสามารถ สุขภาพ พฤติกรรม ครอบครัว และสังคม โดยใช้เครื่องมือ เช่น แบบประเมินพฤติกรรม การสังเกต การสัมภาษณ์ และการเยี่ยมบ้าน (กรดา มลิล, 2564) ทั้งนี้ควรมีระบบสารสนเทศที่สามารถจัดเก็บและเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ เพื่อให้ครูที่ปรึกษาใช้ข้อมูลในการวางแผนดูแลนักเรียนรายบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (รุ่งนภา สุขสำแดง, 2563) การคัดกรองนักเรียนเป็นขั้นตอนสำคัญในการแยกแยะนักเรียนออกเป็นกลุ่มต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา เพื่อกำหนดแนวทางช่วยเหลือที่เหมาะสม (เพลินพิศ สิงห์ดำ, 2560) การคัดกรองควรมีเกณฑ์ที่ชัดเจนและใช้เครื่องมือที่ได้มาตรฐาน เช่น แบบประเมินพฤติกรรม หรือแบบสังเกตพฤติกรรมที่เชื่อถือได้ โดยต้องคำนึงถึงความถูกต้องและความเป็นส่วนตัวของนักเรียน (กรรณสพร ผ่องมาศ, 2561) การมีคณะกรรมการจากหลายฝ่ายช่วยกันวิเคราะห์ข้อมูลในการคัดกรองจะเพิ่มความรอบด้านและความแม่นยำในการจำแนกนักเรียน (สุพรรณิ ม่วงไหม, 2564) การส่งเสริมและพัฒนาเป็นกระบวนการที่มุ่งสร้างภูมิคุ้มกันและศักยภาพให้นักเรียน โดยจัดกิจกรรมที่เหมาะสมกับวัยและบริบทของโรงเรียน เช่น กิจกรรมโฮมรูม การแนะแนว หรือกิจกรรมส่งเสริมทักษะชีวิต (ลัดดาวัลย์ โคตรพิมพ์, 2564) นักเรียนที่ได้รับการส่งเสริมอย่างต่อเนื่องจะมีทักษะในการเผชิญปัญหา และสามารถป้องกันตนเองจากพฤติกรรมเสี่ยงได้ดีขึ้น (พรวิมล กลิ่นศรีสุข, 2564) การติดตามผลและประเมินกิจกรรมส่งเสริมอย่างสม่ำเสมอจะช่วยให้โรงเรียนสามารถปรับปรุงแนวทางการดูแลช่วยเหลือให้เหมาะสมยิ่งขึ้น การป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน เป็นกระบวนการที่มุ่งลดโอกาสการเกิดปัญหาเชิงพฤติกรรมหรือปัญหาทางอารมณ์

ของนักเรียน โดยการเสริมสร้างทักษะชีวิต การจัดกิจกรรมที่สร้างความเข้มแข็งทางจิตใจ รวมถึงการเฝ้าระวังพฤติกรรมอย่างต่อเนื่อง แนวทางการป้องกันควรเริ่มจากการให้ความรู้เรื่องพฤติกรรมเสี่ยง การฝึกการตัดสินใจ การรู้เท่าทันอารมณ์ตนเอง และการแก้ไขควรทำโดยการให้คำปรึกษาเชิงจิตวิทยา ควบคู่กับการมีส่วนร่วมของครอบครัว (กรดา มลิล, 2564) การส่งต่อนักเรียน เมื่อโรงเรียนไม่สามารถให้ความช่วยเหลือได้อย่างครอบคลุมหรือเมื่อพบว่านักเรียนมีปัญหารุนแรง เช่น ปัญหาด้านจิตเวช ความรุนแรงในครอบครัว หรือการใช้สารเสพติด ควรมีระบบส่งต่อที่มีประสิทธิภาพและรวดเร็ว ไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น โรงพยาบาล ศูนย์ให้คำปรึกษา หรือหน่วยงานสวัสดิการ การส่งต่อควรมีขั้นตอนที่ชัดเจน มีการประสานข้อมูลอย่างรัดกุม และติดตามผลการส่งต่ออย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ให้นักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างเต็มที่และกลับคืนสู่ระบบโรงเรียนได้อย่างมั่นคง

สรุปได้ว่า กระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาศักยภาพและป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น โดยเริ่มจากการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้เข้าใจพื้นฐานชีวิตและความต้องการที่แตกต่างกัน จากนั้นจึงคัดกรองนักเรียนเพื่อแยกกลุ่มตามระดับความเสี่ยง ซึ่งช่วยให้การดูแลตรงจุดมากขึ้น ขั้นตอนต่อมาคือการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีทักษะชีวิต มีความเข้มแข็งทางจิตใจ สามารถเผชิญปัญหาได้อย่างเหมาะสม หากนักเรียนเริ่มมีปัญหา โรงเรียนควรมีแนวทางป้องกันและแก้ไขที่รอบด้าน ทั้งด้านพฤติกรรม อารมณ์ และสภาพแวดล้อม และในกรณีที่ปัญหาเกินขอบเขตของโรงเรียน การส่งต่อไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ก็เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนได้รับการดูแลอย่างเหมาะสมและกลับคืนสู่ระบบการเรียนรู้ได้อย่างมั่นคง

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรในการวิจัยนี้ประกอบด้วยผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส ในปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 498 คน จาก 11 โรงเรียน

วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง

โดยใช้วิธีการคำนวณจากสูตรของทาโร ยามานะ (Taro Yamane, 1973 อ้างถึงในชูศรี วงศ์รัตน์, 2553) จำนวน 221.83 คน ผู้ค้นคว้าอิสระได้กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าอิสระครั้งนี้ จำนวน 222 คน จากนั้นสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาด

สถานศึกษา และทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับสลากแบบไม่คืนกลับเป็นขั้นตอนสุดท้าย

การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 3 ตอน

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เช่น เพศ, ประสบการณ์ในการทำงาน, ขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยได้ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการขอคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และใช้ดัชนี IOC ในการคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าความสอดคล้องระหว่าง 0.60-1.00 นอกจากนี้ยังทดลองใช้เครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่าง 30 คน และตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยนี้ทำได้โดยการใช้แบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Drive เพื่อสะดวกในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยผู้วิจัยได้ขอความร่วมมือจากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครราชสีมา

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทำโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ดังนี้:

วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามด้วยการหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ใช้การทดสอบค่าที (t-Test) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามเพศและตำแหน่ง

ใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-Test) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปลายเปิด โดยการวิเคราะห์เนื้อหาและนำเสนอในรูปแบบบรรยาย

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาสพบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหา รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน และค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สรุปได้ดังนี้

2.1 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามตำแหน่ง ภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าผู้บริหารและครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา แตกต่างกัน ด้านการส่งเสริมนักเรียน

3. ผลการประมวลข้อเสนอแนะที่มีต่อการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส สรุปเป็นรายด้านได้ดังนี้

3.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สรุปได้ว่า ควรมีระบบจัดเก็บและส่งต่อข้อมูลนักเรียนอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา รวมถึงการเยี่ยมบ้านและสำรวจสภาพแวดล้อมของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

3.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน สรุปได้ว่า ควรใช้เครื่องมือที่หลากหลายและทันสมัยในการคัดกรองนักเรียน โดยเปิดโอกาสให้ครูและผู้ปกครองมีส่วนร่วม เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แม่นยำและแก้ไขปัญหาได้ตรงจุด

3.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน สรุปได้ว่า ควรจัดกิจกรรมที่หลากหลายและเหมาะสมกับนักเรียนแต่ละกลุ่ม สนับสนุนทุนการศึกษา การพัฒนาในทุกมิติ และการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงศักยภาพของตน

3.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา สรุปได้ว่า ควรวางแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมติดตามผลและบันทึกข้อมูลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

3.5 ด้านการส่งต่อ สรุปได้ว่า สถานศึกษาควรมีระบบส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาไปยังฝ่ายที่เหมาะสม พร้อมติดตามผลและประเมินการช่วยเหลือ รวมถึงสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอกเพื่อให้การส่งต่อเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา และด้านการส่งต่อ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของนุรมาน พิทักษ์สุขสันต์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอสาบายบุรีหรือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 พบว่า การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอสาบายบุรีหรือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน ผลลัพธ์ที่ปรากฏสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 และเป็นคนไทยยุคใหม่ที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยมีนโยบายจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งดำเนินการอย่างจริงจังและต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลือและพัฒนาอย่างรอบด้านอย่างเหมาะสม ทันทต่อสถานการณ์ และเติบโตเป็นคนดี มีความสุข และปลอดภัยในสังคมปัจจุบัน เมื่อพิจารณาการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร

สถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส จำแนกเป็นรายद्याปรากฏ ดังนี้

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของพชรภมล บุญฤทธิ์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช พบว่า เรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ผลการดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพ เนื่องจากโรงเรียนให้ความสำคัญกับความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคน โดยมีกระบวนการคัดกรอง ป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่เหมาะสม เพื่อลดข้อผิดพลาดจากการประเมินด้วยความรู้สึส่วนตัว ครูที่ปรึกษามีบทบาทในการเยี่ยมบ้านเพื่อทำความเข้าใจนักเรียนรายบุคคล พร้อมทั้งมีการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนอย่างเป็นระบบและทันสมัย ทั้งนี้ ควรพัฒนาวิธีการเก็บข้อมูลให้หลากหลายมากขึ้น เพื่อให้สามารถวิเคราะห์และจำแนกกลุ่มนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยให้การส่งเสริมและแก้ไขปัญหา นักเรียนเป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสมยิ่งขึ้น

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของปรมาภรณ์ สนิธิ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี พบว่า การดำเนินการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลลัพธ์ที่ปรากฏอาจเกิดจากกระบวนการคัดกรองนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ โดยเป็นการจำแนกนักเรียนตามระดับความต้องการในการดูแล ได้แก่ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหา ซึ่งดำเนินการทั้งในระดับห้องเรียนและระดับชั้น โรงเรียนมีการใช้ข้อมูลจากแบบสำรวจหรือการสัมภาษณ์นักเรียน ร่วมกับความร่วมมือจากผู้ปกครอง เพื่อลดผลกระทบทางจิตใจของนักเรียน เช่น ความรู้สึกกดดันหรือการถูกล้อเลียนจากเพื่อน รวมถึงมีการสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างระมัดระวังเพื่อป้องกันความเข้าใจผิด กระบวนการเหล่านี้ช่วยให้สามารถวางแผนส่งเสริม พัฒนา และให้ความช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างเหมาะสมผ่านกิจกรรมที่สร้างสรรค์และตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนแต่ละกลุ่มอย่างแท้จริง

1.3 ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิษฐา กลิ่นเอี่ยม (2561) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดป่าจั่ว สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี พบว่า สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดป่าจั่ว สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลลัพธ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความมุ่งมั่นของโรงเรียนในการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนอย่างรอบด้าน ทั้งในด้านความรู้ ความสามารถ และสุขภาพ โดยมีกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบผ่านกิจกรรมโฮมรูม การประสานงานกับผู้ปกครอง และการดูแลนักเรียนรายบุคคลอย่างใกล้ชิด ครูมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและให้คำปรึกษาเพื่อนำไปสู่การวางแผนดูแลนักเรียนในทุกกลุ่มอย่างเหมาะสม ทั้งกลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มที่มีปัญหากิจกรรมที่ดำเนินการ เช่น โฮมรูม โครงการพิเศษ กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และการประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน ช่วยสร้างสายสัมพันธ์ที่ดีระหว่างนักเรียน ครู และผู้ปกครอง ทำให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัย กล้าเปิดใจ และไว้วางใจ ส่งผลต่อพฤติกรรมและการปรับตัวของนักเรียนในทางที่ดีขึ้น นอกจากนี้ โรงเรียนยังมีแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและได้รับการดูแลอย่างเท่าเทียมกัน

1.4 ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของวรวิมล สุขะเสวก (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดนครสวรรค์ พบว่า การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดนครสวรรค์ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการดำเนินงานที่ประสบความสำเร็จนี้ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของบทบาทครูในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดและเป็นระบบ มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาให้นักเรียนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ โรงเรียนที่ประสบความสำเร็จในการดำเนินงานด้านนี้มักให้ความสำคัญกับการคัดกรองนักเรียน แบ่งกลุ่มตามความต้องการในการดูแล พร้อมจัดกิจกรรมที่เหมาะสมเพื่อส่งเสริมทักษะชีวิต สร้างความมั่นใจ และป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการให้คำปรึกษา เผื่อระวังพฤติกรรม และประสานกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักเรียนรู้สึกอบอุ่นและกล้าเปิดใจรับความ

ช่วยเหลือ การดำเนินการเหล่านี้ช่วยให้นักเรียนได้รับการดูแลอย่างเท่าเทียมกัน และสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพของสังคม

1.5 ด้านการส่งต่อ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของสิปปวิชญ์ พลสุข (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชาสพ) พบว่า สภาพการดำเนินงานการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชาสพ) ด้านการส่งต่อ โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ผลการค้นคว้าอิสระเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องจากการที่โรงเรียนดำเนินการบันทึกผลการช่วยเหลือและส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาให้ผู้เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอก อย่างไรก็ตาม ยังขาดการสื่อสารที่เพียงพอกับผู้ปกครอง ทำให้ไม่เข้าใจถึงความจำเป็นในการส่งต่อ ปัญหานี้ยังซับซ้อนขึ้นเมื่อผู้ปกครองมีข้อจำกัดด้านเวลาและการย้ายถิ่นฐาน หากปัญหาของนักเรียนมีความซับซ้อนและไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเหมาะสม ควรส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านเพื่อให้ได้รับการช่วยเหลือที่ถูกต้องและรวดเร็ว การแก้ไขปัญหาคควรเป็นความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ควรเป็นภาระของครูที่ปรึกษาหรือบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพียงลำพัง เพื่อรับการช่วยเหลือที่เหมาะสม การส่งต่อเป็นวิธีที่ถูกต้องตามหลักวิชาชีพ เพื่อให้นักเรียนได้รับการดูแลที่ดีที่สุด ข้อควรตระหนักหากนักเรียนย้ายระดับชั้นหรือเปลี่ยนสถานศึกษา ควรมีการส่งต่อข้อมูลที่จำเป็น เช่น ความสามารถพิเศษ ปัญหาพฤติกรรม หรือโรคประจำตัว เพื่อให้การช่วยเหลือต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ข้อมูลที่ส่งต่อควรเป็นความลับและส่งให้เฉพาะผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง

2. เปรียบเทียบการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษาสามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

2.1 ผู้บริหารและครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส พบว่า ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของศิวา ขุนชำนาญ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 1 จำแนกตามเพศ ผู้บริหารและครูที่มีเพศ

แตกต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ผลเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องจากมีแนวปฏิบัติในการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพเท่าเทียมกัน ส่งผลให้ครูเพศชายและเพศหญิงมีแนวคิดต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษไม่แตกต่างกัน นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่มุ่งเน้นการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทำให้ผู้บริหารและครูมีความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ การฝึกอบรมพัฒนาการบริหารจัดการช่วยเสริมสร้างความสามารถของบุคลากร ส่งผลให้ความคิดเห็นต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่มีความแตกต่างกันระหว่างเพศ

2.2 ผู้บริหารและครูที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการส่งเสริมนักเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยครูมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหาร ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าครูมีบทบาทโดยตรงในการส่งเสริมและสนับสนุนนักเรียนมากกว่าผู้บริหาร สอดคล้องกับผลการวิจัยของอภิวิชญ์ ธรรมพรพิทวัส (2566) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีสะเกษ เขต 5 พบว่า ผู้ที่มีตำแหน่ง ที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนชายขอบจังหวัดศรีสะเกษ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ เขต 5 โดยภาพรวมพบว่า ไม่มีความแตกต่างกัน แต่พิจารณารายด้าน พบว่าด้านการส่งเสริมและพัฒนา และด้านการส่งต่อ มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผลการค้นคว้าอิสระเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องจากผู้บริหารและครูได้รับการอบรมเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ทำให้มีความรู้และแนวคิดที่สอดคล้องกัน แม้ว่าผู้บริหารจะมีบทบาทกำกับดูแลและกำหนดนโยบาย แต่ครูเป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรง เพื่อรักษาความเป็นระบบ ส่วนครูมุ่งเน้นการดำเนินการภายในระดับชั้นเรียน โดยช่วยเหลือนักเรียนและประสานงานกับผู้เกี่ยวข้อง พร้อมทั้งติดตามผลและบันทึกการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง โดยสรุป ผู้อำนวยการมีบทบาทในการกำกับดูแลและสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบโดยรวม ในขณะที่ครูเน้นการดำเนินงานในระดับชั้นเรียนโดยตรงเพื่อดูแลนักเรียนให้ได้รับการช่วยเหลืออย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นทั้งสองฝ่ายต้องทำงานร่วมกัน ทำให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่แตกต่างกัน

2.3 ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของพชรกมล บุญฤทธิ์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนครศรีธรรมราช พบว่า ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนครศรีธรรมราชวิเศษราษฎร์ ข้อมูลจำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ผลเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องจากการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมักจะเป็นการทำงานร่วมกันในรูปแบบของทีม เช่น คณะกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งมักประกอบด้วยบุคลากรจากหลายส่วน เช่น ผู้บริหาร ครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว และเจ้าหน้าที่อื่น ๆ ที่มีบทบาทต่าง ๆ ในการดูแลนักเรียน การทำงานในลักษณะนี้ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างบุคลากรที่มีประสบการณ์มากกับผู้ที่ประสบการณ์น้อย เมื่อบุคลากรที่มีประสบการณ์มากกว่าแชร์ความรู้และแนวทางการปฏิบัติงานกับบุคลากรที่มีประสบการณ์น้อยกว่า จะช่วยให้ผู้ที่เพิ่งเริ่มทำงานหรือยังไม่คุ้นเคยกับกระบวนการต่าง ๆ สามารถเรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ในขณะเดียวกัน ผู้ที่มีประสบการณ์มากก็จะได้มุมมองและข้อเสนอแนะใหม่ ๆ จากเพื่อนร่วมงาน ทำให้การทำงานในทีมมีความหลากหลายและมุมมองที่หลากหลาย ซึ่งช่วยปรับปรุงคุณภาพการดำเนินงานโดยรวมให้ดีขึ้น ส่งผลให้คุณภาพการทำงานของทั้งทีมมีความใกล้เคียงกันและมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้น นอกจากนี้ การทำงานร่วมกันในทีมยังช่วยลดความเสี่ยงจากการตัดสินใจหรือการดำเนินงานที่อาจเกิดจากมุมมองหรือประสบการณ์ที่จำกัดของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง โดยที่ทีมสามารถช่วยกันตรวจสอบและให้ข้อคิดเห็นที่หลากหลาย ทำให้การดูแลนักเรียนในระบบมีความครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4 ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในขนาดของสถานศึกษาที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของพชรกมล บุญฤทธิ์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาสกลนครศรีธรรมราช พบว่า ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานการบริหาร

ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราชวิเคราะห์ ข้อมูลจำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ผลเป็นเช่นนี้ อาจเนื่องจาก การปฏิบัติต่อเด็กไม่ว่ากรณีใดให้คำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็ก เป็นสำคัญและไม่ให้มีการเลือกปฏิบัติโดยไม่เป็นธรรม โรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ ต่างได้รับการสนับสนุนด้านนโยบาย งบประมาณ และทรัพยากรที่จำเป็นจากหน่วยงานภาครัฐหรือองค์กรที่เกี่ยวข้อง ระบบพี่เลี้ยงและการนิเทศจากหน่วยงานต้นสังกัดช่วยให้ทุกโรงเรียนสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับที่ใกล้เคียงกัน ปัจจุบันโรงเรียนสามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูลและเทคโนโลยีที่ช่วยสนับสนุนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เช่น ระบบสารสนเทศ การอบรมออนไลน์ หรือแนวทางปฏิบัติจากเครือข่ายการศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป

ผลการศึกษาพบว่าการบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาจังหวัดนราธิวาส อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ การรู้จักนักเรียนรายบุคคล การคัดกรอง การส่งเสริมพัฒนา การป้องกันแก้ไขปัญหา และการส่งต่อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหลายฉบับ โดยครูมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานและดูแลนักเรียนรายบุคคลอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้ ความคิดเห็นต่อระบบการบริหารฯ ไม่แตกต่างกันตามเพศ ประสบการณ์ และตำแหน่ง ยกเว้นด้านการส่งเสริมพัฒนานักเรียนที่ครูมีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าผู้บริหาร แสดงให้เห็นถึงบทบาทเชิงปฏิบัติโดยตรงของครูในการดูแลนักเรียน นอกจากนี้ การทำงานเป็นทีมช่วยลดความแตกต่างด้านประสบการณ์ และส่งผลให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการค้นคว้าอิสระไปใช้ (ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 3 ด้าน)

1.1 ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับปรุง ระบบการเก็บข้อมูลนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น ใช้ฐานข้อมูลออนไลน์หรือแอปพลิเคชันการศึกษา จัดทำแฟ้มสะสมข้อมูลนักเรียนอย่างเป็นระบบ ซึ่งรวมถึงประวัติครอบครัว พฤติกรรมการเรียนและสุขภาพจิต จัดทำแบบสำรวจหรือแบบสอบถามเชิงลึก

1.2 ด้านการคัดกรองนักเรียน ควรพัฒนาระบบคัดกรองนักเรียนที่มีความเสี่ยง โดยใช้เครื่องมือที่ทันสมัย เช่น แบบประเมินภาวะสุขภาพจิต หรือ AI วิเคราะห์พฤติกรรมจากข้อมูลเชิงสถิติ และจัดให้มีการอบรมครูที่ปรึกษาเกี่ยวกับ เทคนิคการสังเกตพฤติกรรมและการซักถาม

1.3 ด้านการส่งต่อ ทุกโรงเรียนควรสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ระหว่างโรงเรียนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานพัฒนาสังคม โรงพยาบาล หรือหน่วยงานให้คำปรึกษาทางจิตวิทยา เพื่อส่งต่อนักเรียนที่มีปัญหาซับซ้อน ให้ได้รับการช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกที่เหมาะสม จัดทำคู่มือแนวทางการส่งต่อ เพื่อให้ครูและบุคลากรเข้าใจขั้นตอนที่ถูกต้อง และนักเรียนได้รับการช่วยเหลือที่ตรงจุด

2. ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายขอบเขตการศึกษา ศึกษาบริบทที่หลากหลายของโรงเรียน เช่น โรงเรียนในเขตเมืองและชนบท เพื่อนำไปสู่การเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารระบบ

2.2 ควรศึกษาเชิงคุณภาพใช้สัมภาษณ์เชิงลึกกับครู ผู้บริหาร และนักเรียนเพื่อทำความเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบ

2.3 ควรศึกษาผลกระทบระยะยาว ตรวจสอบผลกระทบของระบบดูแลช่วยเหลือในระยะยาว เช่น ผลการเรียนรู้และพฤติกรรมของนักเรียนหลังจบการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- กรดา มลิลลา. (2564). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, 8(2), 29.
- กรรณสพร ผ่องมาศ. (2560). การศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดตราด จันทบุรี และระยอง. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- คณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2560). *รายงานการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2553). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 9). สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนิสา คูประเสริฐ. (2559). *บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารจัดการสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ศูนย์ส่งเสริมวิชาการ.
- นิษฐา กลิ่นเอี่ยม. (2561). สภาพการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนวัดป่าจั่ว สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยรังสิต.
- นุรมาน พิทักษ์สุขสันต์. (2564). การบริหารงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอสายบุรีหรือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3. ใน *การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.
- บรรจง ลาวะลี. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งมหาวิทยาลัย.
- เบญจวรรณ ช่อชูและพร้อมพิไล บัวสุวรรณ. (2563). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุคใหม่*. นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ปรมาภรณ์ สนธิ. (2560). แนวทางการพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนระดับประถมศึกษาของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.
- พชรกมล บุญฤทธิ์. (2565). การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นครศรีธรรมราช. *วารสารวิชาการ มจร บุรีรัมย์*, 7(2), 119.
- พรวิมล กลิ่นศรีสุข. (2564). *ทักษะชีวิตและการป้องกันพฤติกรรมเสี่ยงในวัยรุ่น*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- พิชามณูย์ ม่วงแก้ว. (2559). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

- เพลินพิศ สิงห์คำ. (2560). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- วรวิมล สุขะเสวก. (2563). การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตนักศึกษาของวิทยาลัยอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดนครสวรรค์. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์*, 1(8), 377.
- สาลี ประทุมวงศ์. (2560). *การนำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา นราธิวาส, สำนักงาน. (2563). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. นราธิวาส: กลุ่มนโยบายและแผน
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2556). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาสังกัดคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- ลีปวิชัย พลสุข. (2564). แนวทางพัฒนาการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 15 (เวียงเก่าแสนภูวิทยาประชาท). ใน *การศึกษาอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- สุพรรณิ ม่วงไหม. (2564). *การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการดูแลนักเรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.
- อังจิมา คงโอ. (2560). *บทบาทของผู้บริหารในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิการศึกษาทางเลือก.

การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัย
ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา
นครศรีธรรมราช เขต 1*

PARTICIPATORY MANAGEMENT THAT AFFECTING THE
EFFECTIVENESS OF EARLY CHILDHOOD EDUCATION OF
EDUCATIONAL INSTITUTIONS UNDER THE NAKHON SI THAMMARAT
PRIMARY EDUCATIONAL SERVICE AREA OFFICE 1

มัตติกา ศรีเพชร¹, อรรครา ธรรมาธิกุล² และ วีระยุทธ ชาตะกาญจน์³

Mattika Sriphet¹, Akara Thammathikul² and Werayut Chatakan³

¹⁻³มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

¹⁻³Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author's Email: Panita.khaww@gmail.com

วันที่รับบทความ : 15 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 22 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 24 เมษายน 2568

Received 15 April 2025; Revised 22 April 2025; Accepted 24 April 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา 2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา 3. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา 4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษา

Citation:

* มัตติกา ศรีเพชร, อรรครา ธรรมาธิกุล และ วีระยุทธ ชาตะกาญจน์. (2568). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1147-1169.

Mattika Sriphet, Akara Thammathikul and Werayut Chatakan. (2025). Participatory Management That Affecting The Effectiveness Of Early Childhood Education Of Educational Institutions Under The Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1147-1169.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ปฐมวียของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และ ครู สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ปีการศึกษา 2567 เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วย เทคนิคการสุ่มแบบแบ่งชั้น รวมทั้งสิ้น 293 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ การถดถอยเชิงพหุคูณ และการ วิเคราะห์เชิงเนื้อหา

ผลการวิจัย พบว่า

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มี ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน รองลงมา คือ การ ตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ความยึดมั่นผูกพัน และ การไว้วางใจกัน

2. ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวียของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็น รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ความพึงพอใจของครู รองลงมา คือ ด้าน พัฒนาการของเด็กปฐมวีย และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับ ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวียของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า มีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณมีค่า .824 และกำลังสองของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณมีค่า .678 ตัวแปรพยากรณ์ทั้งหมด ร่วมกันพยากรณ์ผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวียของสถานศึกษา ได้ร้อยละ 82.4 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์มีค่า .28164 แสดงว่าตัวแปรพยากรณ์ ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวียของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญที่ ระดับ .01 จำนวน 2 ด้าน คือ การไว้วางใจกัน (X_4) และ การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ร่วมกัน (X_1) โดยส่งผลกันในทางบวกทุกด้าน

4. แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาควรส่งเสริมการ สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ ของกันและกัน การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้จากภาคปฏิบัติและการแลกเปลี่ยนความ คิดเห็นจะทำให้การมีส่วนร่วมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจน ผู้บริหารสถานศึกษาควร

เน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและโปร่งใสกับสมาชิกในชุมชน เช่น การสื่อสารและเปิดโอกาสให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในสถานศึกษา เป็นต้น
คำสำคัญ : การบริหาร, การบริหารแบบมีส่วนร่วม, ประสิทธิภาพ

Abstract

This research aims to study the participatory management of schools under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1, the effectiveness of early childhood education management in these schools, the impact of participatory management on the effectiveness of early childhood education, and approaches to developing participatory management that enhances early childhood education effectiveness. The sample group consists of school administrators and teachers under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1 during the academic year 2024, selected using stratified random sampling, with a total of 293 participants. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, correlation coefficient, multiple regression analysis, and content analysis. The research findings are as follows:

1. The overall participatory management under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1 is rated high. When examining the individual aspects, the highest-rated aspect is responsibility independence in work, followed by joint goal setting, commitment, and mutual trust.

2. The overall effectiveness of early childhood education management in schools under the Nakhon Si Thammarat Primary Educational Service Area Office 1 is rated high. The highest-rated aspect is teacher satisfaction, followed

by early childhood development, and the lowest-rated aspect is the school's learning organization.

3. The analysis of the relationship between participatory management and the effectiveness of early childhood education management shows a multiple correlation coefficient of 0.824, with the square of the correlation coefficient equal to 0.678. The combined predictor variables explain 82.4% of the variance in the effectiveness of early childhood education management, with a standard error of prediction of 0.28164. This indicates a significant positive correlation at the 0.01 level, particularly in the areas of mutual trust (X4) and joint goal setting (X1), which both positively influence the outcome.

4. The development of participatory management should focus on fostering a culture of shared learning within the community by providing opportunities for community members to learn from each other's experiences. Organizing activities that promote hands-on learning and the exchange of ideas will enhance the effectiveness of participation. Moreover, school administrators should emphasize building strong, transparent relationships with community members, such as through communication and offering opportunities for the community to provide input on educational management matters in the school.

Keywords: Administration, Participatory management, effectiveness

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้มีการบริหารและการจัดการศึกษาไว้ในหมวด 5 ส่วนที่ 1 การบริหารและการจัดการศึกษาของรัฐ ไว้ว่ามาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการ

บริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง จากการเปลี่ยนแปลงของการปฏิรูปการศึกษาดังกล่าวซึ่งเป็นการกระจายอำนาจการจัดการจัดการศึกษา ซึ่งการบริหารและการจัดการศึกษาของประเทศไทย จึงมีแนวทางที่ชัดเจนเกี่ยวกับการกระจายอำนาจการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือหน่วยงานระดับปฏิบัติมีอำนาจในการตัดสินใจและสนับสนุนให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทำให้ทรัพยากรบุคคลของชาติมีคุณภาพ มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา มีความรู้ และคุณธรรมทั้งการอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขต่อไป การกระจายอำนาจในทางการศึกษาจะเน้นการกระจายอำนาจจากหน่วยงานส่วนกลางไปยังสถานศึกษา และให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการบริหารและจัดการศึกษาอย่างแท้จริง ความสำคัญของการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปสู่สถานศึกษา เพื่อให้มีอิสระในการบริหารจัดการ สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้ที่นำไปสู่กระบวนการพัฒนาตนเองตามธรรมชาติของผู้เรียนเต็มตามศักยภาพ โดยกำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไว้ครบทุกด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการด้านงบประมาณ ด้านการบริหารบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไปไปยังสถานศึกษาโดยตรง

หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 ยังสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ในมาตรา 54 วรรคสอง อันมีความว่า ให้เด็กเล็กได้รับการดูแล และพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้สมกับวัย เด็กเล็กได้รับการดูแลและพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาโดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการปรับปรุง แก้ไขและพัฒนากิจการการศึกษาในระดับการศึกษาปฐมวัย นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579) ในยุทธศาสตร์ข้อ 4 ด้าน การสร้างโอกาสความเสมอภาคและเท่าเทียมกันทางสังคม พัฒนาศักยภาพคนในทุกช่วงวัย ให้การสนับสนุนและส่งเสริมในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะช่วงวัยเด็กตั้งแต่แรกเกิดให้ได้รับการพัฒนาที่เหมาะสมตามวัยและความแตกต่างระหว่างบุคคล พร้อมได้นำแนวพระราชดำริ พระบรมราชโบาย ด้านการศึกษาของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช อันมีใจความสำคัญว่า มุ่งปลูกฝังความดีให้นักเรียนอบรมบ่มนิสัยให้เป็นพลเมืองดีเป็นเด็กที่มีน้ำใจรู้จักทำงานร่วมกันเป็นกลุ่ม มีความสามัคคีรู้จักดูแลช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่แก่กัน การรู้จักแยกแยะสิ่งที่ถูกที่ผิด สิ่งที่ดีที่ชั่วปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี สมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมหาวชิราลงกรณบดินทร

เทพยวรางกูร อันมีใจความสำคัญว่า การศึกษาต้องมุ่งสร้างพื้นฐานชีวิตหรืออุปนิสัยที่มั่นคงเข้มแข็งอาทิการสร้างบุคลิกและอุปนิสัยที่ดีงาม (Character Education) มาขับเคลื่อนงานด้านการศึกษาให้เกิดเป็นรูปธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560)

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 มีการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยตามขอบข่ายภารกิจงานตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในระดับชาติชุมชน ครอบครัวเข้ามามีส่วนร่วมรับรู้และสนับสนุนการจัดการศึกษาปฐมวัย ได้เล็งเห็นความสำคัญของกระบวนการชุมชนแห่งการเรียนรู้ คือ การรวมตัว รวมใจ รวมพลัง ร่วมมือกันของครูผู้บริหาร ผู้ปกครองและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษา บนพื้นฐานวัฒนธรรมความสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตร มีวิสัยทัศน์ คุณค่า เป้าหมายและภารกิจร่วมกัน โดยทำงานร่วมกันแบบทีม มีครูเป็นผู้นำร่วมกันกับผู้ปกครอง เรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพเปลี่ยนแปลงคุณภาพตนเอง สู่คุณภาพการจัดการเรียนรู้ที่เน้นความสำเร็จหรือประสิทธิผลของผู้เรียนเป็นสำคัญและความสุขของการทำงานร่วมกันของสมาชิก และการสร้างกลยุทธ์ในการจัดการโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพโดยมีทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ที่เน้นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน และร่วมมือกันที่มุ่งพัฒนาการของผู้เรียนเป็นสำคัญ (อาภรณ์ พรธนะอาด, 2561)

ผู้วิจัยเห็นว่าทุกภาคส่วนให้ความสำคัญกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม และในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นครูผู้สอนและรับผิดชอบในการจัดการศึกษาปฐมวัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 เพื่อพัฒนาการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาปฐมวัยให้มีคุณภาพดีขึ้นรวมทั้งการสร้างคุณภาพของผู้เรียน สร้างความเชื่อมั่นความไว้วางใจแก่ผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้ามาศึกษาในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

3. เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

4. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

1. ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีนักบริหารและนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ดังนี้ ไชยิตา คล้ายหนองสรวง (2558) ได้สรุปความหมายการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการที่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือผู้ใต้บังคับบัญชาได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญต่อการบริหารหน่วยงานอยู่บนพื้นฐานของแนวความคิดของการแบ่งอำนาจหน้าที่ จัดให้มีการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และให้ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน นงคราญ ศุภระมณี, (2558) สรุปความหมายการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า การเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการบริหารจัดการศึกษา ทั้งที่เป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งเข้ามามีส่วนร่วมบริหารในกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาทั้งทางตรงและทางอ้อม มีลักษณะของการร่วมรับรู้ร่วมทำ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติร่วมควบคุมและตรวจสอบ จันทราณี สงวนนาม (2545) สรุปความหมายการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า การที่บุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทั้งด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ และการปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผล ยุค (Yukl,1981) ได้ให้ความหมายการบริหารแบบมีส่วนร่วมไว้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นลักษณะการบริหารที่ผู้นำเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีอิสระในการทำงาน ตลอดจนมีสิทธิในการเสนอความคิดเห็นเพื่อร่วมแก้ไขปัญหาซึ่งลักษณะดังกล่าวย่อมเป็นแรงจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความพึงพอใจและมีผลปฏิบัติงานสูงขึ้น

จากความหมายการบริหารแบบมีส่วนร่วมข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมหมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารเชิญชวนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและการตัดสินใจในเรื่องที่สำคัญต่อการบริหารหน่วยงาน โดยมีลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมทำ

ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมควบคุมและตรวจสอบในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีอิสระ โดยกระทำได้ด้วยความเต็มใจ เพื่อให้งานนั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งไม่จำกัดว่าการตัดสินใจเป็นหน้าที่ของผู้บริหารเท่านั้น

2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารแบบมีส่วนร่วม มีผู้วิจัยและศึกษาไว้เป็นจำนวนมาก ทั้งให้ แนวคิดและทฤษฎีที่แตกต่างกันดังนี้ จิราภรณ์ เพชรทัต (2561) ได้สรุปว่า แนวคิดที่สำคัญของ การบริหารแบบมีส่วนร่วม นั้น เกิดจากการที่องค์กรต่าง ๆ พยายามแก้ปัญหาด้วยวิธีการ ที่มีประสิทธิภาพและเน้นความคุ้มค่า โดยอาศัยพื้นฐานธรรมชาติของมนุษย์ที่มีความ ต้องการเป็นส่วนหนึ่งที่สำคัญขององค์กร เน้นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมมีแนวคิด คือ การที่องค์กรต่างๆ พยายามแก้ปัญหาด้วยวิธีการที่ให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน โดยที่ผู้บริหารและผู้ใต้บังคับบัญชามีการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน เกิดการร่วมมือ มีความยึดมั่นผูกพัน มีความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงานและความเชื่อมั่นไว้วางใจกัน แลกเปลี่ยนข้อมูล ให้โอกาสทุกฝ่ายได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะของตนเองผ่านการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจโดยความสมัครใจ ผสมผสานเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จนงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ซึ่งประกอบด้วยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ และวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีดำเนินการ ดังนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 จังหวัดนครศรีธรรมราช ปีการศึกษา 2567 จำนวน 108 โรงเรียน รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,226 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต ปีการศึกษา 2566 ข้อมูล ณ วันที่ 1 มิถุนายน 2566)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากร ปีการศึกษา 2567 จำนวน 108 โรงเรียน ได้มาโดยวิธีการคัดเลือกใช้เทคนิคกลุ่ม

ตัวอย่างแบบแบ่งชั้นหลายชั้นตอน มีจำนวนประชากร 1,226 คน โดยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ตามชั้นตอน ดังนี้ กำหนดแบ่งชั้นประชากรเป็นชั้น ๆ จากทั้งหมด

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie R.V. & Morgan,D.W.,1970) จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 293 คน

ผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ 5 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน ผู้ปกครอง จำนวน 1 คน ครู จำนวน 2 คน และคณะกรรมการสถานศึกษา จำนวน 1 คน กลุ่มเป้าหมายผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพในการสัมภาษณ์ประกอบครูและผู้บริหารในสถานศึกษา จำนวน 5 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามความคิดเห็น (Opinionnaire) เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 4 ตอน โดยมีรายละเอียด ดังนี้ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วยเรื่อง เพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งปัจจุบัน มีลักษณะเป็นแบบตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (Forced choice) ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ตามแนวคิดของ สวอนส์เบิร์ก (Swansburg) ประกอบด้วย 1) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน 2) ความยึดมั่นผูกพัน 3) ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน 4) การไว้วางใจกัน มีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ต (Likert's Five rating scale) ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ตามมาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาปฐมวัย มาตรฐานการประเมินคุณภาพภายใน มาตรฐานการศึกษาชาติ มาตรฐานการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มาตรฐานการประเมินคุณภาพภายนอก ตามบริบทสังคมไทย กล่าวโดยสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพของ

สถานศึกษาระดับปฐมวัย หมายถึง ระดับความสำเร็จหรือการบรรลุผลตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของโรงเรียนที่กำหนดไว้ โดยจำแนกออกเป็น 3 องค์ประกอบ คือ พัฒนาการของเด็กปฐมวัย ความพึงพอใจของครู และความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ มีลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert's Five rating scale) ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

2. แบบสัมภาษณ์ ตอนที่1 เป็นแบบสัมภาษณ์ผู้บริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview) ได้กำหนดประเด็นข้อคำถามแบบปลายเปิด (Open-Ended) จำนวน 5 ข้อ โดยเปิดช่องว่าง ผู้ให้ข้อมูลตอบได้อย่างอิสระ โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิ การศึกษา ตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานตำแหน่งปัจจุบัน สถานที่ ทำการสัมภาษณ์ และวันเดือนปีที่ทำการสัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 รายการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย ด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ด้านความยึดมั่นผูกพันร่วมกัน ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน และการไว้วางใจกันที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษารวมถึงด้านพัฒนาการของนักเรียน ด้านความพึงพอใจของครู ด้านความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะและข้อคิดเห็นอื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการวิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 ตามขั้นตอนดังนี้ 1. ผู้วิจัยได้ขอหนังสือขอความ

อนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช ถึงผู้อำนวยการสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการแจกแบบสอบถาม และเก็บข้อมูล

2. ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามด้วย Google Form และส่งมายังสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างผ่าน ระบบ E-office ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

3. ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลแบบสัมภาษณ์โดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลการสัมภาษณ์และประสานผู้ที่ถูกสัมภาษณ์ นัดหมายวันและเวลาในการสัมภาษณ์ และดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาที่นัดหมาย เก็บข้อมูลโดยการจดบันทึกและบันทึกด้วยเครื่องบันทึกเสียงเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วน

4. หลังจากที่ได้กลุ่มตัวอย่างส่งแบบสอบถามมาครบตามจำนวนแล้ว ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่รับคืน ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม เมื่อเรียบร้อยแล้วก็ทำการวิเคราะห์ ข้อมูลที่ได้ผ่าน Google Form และ Google Sheet จากนั้นนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ และนำไปสรุป อภิปรายผลการวิจัย และให้ข้อเสนอแนะตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ที่สร้างขึ้นและผ่านการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือแล้ว ไปเก็บข้อมูลโดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนดังนี้ 1) ผู้วิจัยจัดทำหนังสือบันทึกเสนอจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เพื่อขอหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลถึงผู้ให้สัมภาษณ์ 2) ผู้วิจัยได้นำหนังสือขออนุญาต นำเสนอต่อผู้ให้สัมภาษณ์จำนวน 5 คน 3) นัดหมายการสัมภาษณ์ 4) ดำเนินการสัมภาษณ์ 5) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ไปวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม 1) ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถามทุกชุด ที่ได้เก็บรวบรวมมาจากกลุ่มตัวอย่าง หลังจากนั้นนำมาวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้านสังคมศาสตร์สำหรับวินโดวส์ SPSS 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) 3) วิเคราะห์ข้อมูลภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถาน และวิเคราะห์การเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษา โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย

(Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.) 4) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient)

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์การมีภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรนวัตกรรมของสถานศึกษาและข้อเสนอแนะโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) สรุปประเด็นสำคัญและนำเสนอโดยการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา มี 4 ด้าน คือ 1) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน 2) ความยึดมั่นผูกพัน 3) ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน และ 4) การไว้วางใจกัน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 5 - 10

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลของการบริหารแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยภาพ(n=293)

การบริหารแบบมีส่วนร่วม	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน	4.27	.61	มาก
2. ความยึดมั่นผูกพัน	4.25	.60	มาก
3. ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน	4.57	.42	มาก
4. การไว้วางใจกัน	4.15	.54	มาก
รวม	4.31	.39	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.31$) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบใน

งาน ($\bar{x} = 4.57$) รองลงมา คือ การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ($\bar{x} = 4.27$) ความยืดหยุ่นผูกพัน ($\bar{x} = 4.25$) และ การไว้วางใจกัน ($\bar{x} = 4.15$)

2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา มี 4 ด้าน คือ 1) ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา 2) ความพึงพอใจของครู 3) ความพึงพอใจของครู 4) การมีส่วนร่วมสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน รายละเอียดแสดงในตารางที่ 10 ถึง 13

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การแปลผลของประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยภาพรวม ($n = 293$)

ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. พัฒนาการของเด็กปฐมวัย	4.11	.53	มาก
2. ความพึงพอใจของครู	4.14	.56	มาก
3. ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	4.10	.56	มาก
รวม	4.11	.51	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ความพึงพอใจของครู ($\bar{x} = 4.14$) รองลงมา คือ ด้านพัฒนาการของเด็กปฐมวัย ($\bar{x} = 4.11$) และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ($\bar{x} = 4.10$)

3. ผลการวิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1

การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันและทดสอบนัยสำคัญทางสถิติ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 14

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบเพียร์สันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมและรายด้าน ($n = 293$)

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (X)	ประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา (Y)			
	พัฒนาการของเด็กปฐมวัย (Y_1)	ความพึงพอใจของครู (Y_2)	ความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (Y_3)	รวม (Y)
การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน (X_1)	.421**	.332**	.304**	.377**
ความยึดมั่นผูกพัน (X_2)	.282**	.265**	.142*	.247**
ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน (X_3)	.497**	.459**	.466**	.508**
การไว้วางใจกัน (X_4)	.842**	.719**	.734**	.820**
เฉลี่ยรวม (x)	.717**	.620**	.570**	.681**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ($r_{xy} = .681^{**}$) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 เป็นรายด้านพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับสูง จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ การไว้วางใจกัน ($r_{xy4} = .820^{**}$) มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน ($r_{xy3} = .508^{**}$) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ($r_{xy1} = .377^{**}$) และ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับต่ำ จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ความยึดมั่นผูกพัน ($r_{xy2} = .247^{**}$) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต

1 แยกเป็นรายด้าน พบว่า ความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการตั้งเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ร่วมกัน พบว่า ภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ($r_{x1y} = .377^{**}$) และ พิจารณาต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า ในแต่ละด้านมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .304^{**} ถึง .421^{**}

ความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านความยืดหยุ่นผูกพัน พบว่า ภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ ($r_{x2y} = .247^{**}$) และพิจารณาต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า ในแต่ละด้านมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .142^{*} ถึง .282^{**}

ความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบ ในงาน พบว่า ภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง ($r_{x3y} = .508^{**}$) และพิจารณาต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า ในแต่ละด้านมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .459^{**} ถึง .497^{**}

ความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการไว้วางใจกัน พบว่า ภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง ($r_{x4y} = .820^{**}$) และพิจารณาต่อประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า ในแต่ละด้านมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ตั้งแต่ .719^{**} ถึง .842^{**}

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 นำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์และสมมติฐานได้ดังนี้

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน รองลงมา คือ การ

ตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ความยึดมั่นผูกพัน และ การไว้วางใจกัน ทั้งนี้เพราะว่า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 มุ่งพัฒนาสู่ความเป็นเลิศในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านความยึดมั่น ผูกพันเนื่องจากการที่บุคลากรในโรงเรียน มีโอกาสได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจกับผู้บริหาร มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันกับองค์กร มีเจตคติที่ดีต่อองค์กรโดยยอมรับค่านิยม เป้าหมายร่วมกัน บุคลากรจึงอุทิศพลังกายพลังใจ เพื่อผลักดันให้ประสิทธิผลของงานวิชาการประสบความสำเร็จ โดยผลการศึกษา มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชยา หานุภาพ (2564) การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพงานวิชาการของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ประสิทธิภาพงานวิชาการของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก การบริหารแบบมีส่วนร่วม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและ ครูผู้สอน จำแนกตามขนาดโรงเรียน และ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จำแนกตามขนาดของโรงเรียนโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ จำแนกตามประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อีกทั้ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑามาศ พันสวรรค (2562) ที่ได้ทำการศึกษา การพัฒนารูปแบบ การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาล นครเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการ บริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนครเชียงใหม่ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วน ปัญหาของการมีส่วนร่วม คือ คณะกรรมการสถานศึกษาบางคนติดภารกิจไม่สามารถมาประชุม ได้ อีกทั้งยังขาดความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษา 2) รูปแบบการมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เทศบาลนครเชียงใหม่ 3) รูปแบบ คือ สร้างการเรียนรู้ชุมชนทางวิชาชีพ เพิ่มช่องทางการติดต่อ ทางเทคโนโลยีสารสนเทศ ได้แก่ ไลน์ เฟซบุ๊ก วารสาร และการสร้างความตระหนัก ได้แก่ การ ประชุมคณะกรรมการก่อน - หลัง 4 ครั้ง/ปี 3) ปัญหาและอุปสรรคของการพัฒนารูปแบบการ มีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาในการบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเทศบาลนคร เชียงใหม่ คือ จำนวนโครงการที่มีมากเกินไป ทำให้ครูและบุคลากรมีภาระงานเพิ่มมากขึ้น

2. ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็น รายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน

รองลงมา คือ การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ความยึดมั่นผูกพัน และการไว้วางใจกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา โดยการเปิดโอกาสให้ครูผู้สอนและบุคลากรมีส่วนร่วมในการบริหาร โรงเรียนสามารถจัดการเรียนการสอนและผลิตนักเรียนตามความต้องการของชุมชนและสามารถทรัพยากรอย่างเพียงพอต่อความต้องการของครู บุคลากรในโรงเรียนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์เปลี่ยนแปลง ยอมรับการเปลี่ยนแปลงในสถานการณ์ปัจจุบัน รวมถึงครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่องานและโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัฐพล พันโน, สมัทนา หาญสุรีย์, และ ผกาพรรณ วัฒนานาม (2566) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ระดับมาก ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดยรวมอยู่ระดับมาก การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพ การดำรงตำแหน่งและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และจำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน และ ประสิทธิภาพการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพ การดำรงตำแหน่งและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01 และจำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน อีกทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mohan Gopala Iyer (2008) ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของ ประสิทธิภาพในโรงเรียนมัธยมศึกษาประเทศมาเลเซีย เนื่องมาจากปรัชญาการศึกษาแห่งชาติในปี ค.ศ.2000 ทำให้เกิดการพัฒนาด้านการศึกษาอย่างรวดเร็ว กลุ่มตัวอย่างของงานวิจัย คือ ผู้บริหาร และครู เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสำรวจความคิดเห็นโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่าคุณสมบัติหลักที่ทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิภาพที่ดีในโรงเรียนมี 5 ประการสำคัญ 1) ผู้บริหารต้องมีความเข้มแข็ง มีจุดมุ่งหมายชัดเจน 2) การเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ 3) การมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริหารและครู 4) ความเข้มงวดระหว่างผู้บริหารและครู 5) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและนักเรียน

3. ผลการวิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 1 พบว่า มีจำนวน 2 ด้าน คือ การไว้วางใจกัน และ การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้ากลุ่มงาน

และครูผู้สอนเข้าใจและเห็นตรงกันว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยให้การทำงานในโรงเรียนประสบความสำเร็จและมีความสัมพันธ์กันทางบวก เพราะการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมกันกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ การไว้วางใจซึ่งกันและกัน รวมไปถึงการมีอิสระในการปฏิบัติงาน ร่วมประเมินและชื่นชมผลงานอันเกิดจากการมีส่วนร่วมซึ่งล้วนแต่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ บุชบา เคนะอะออน (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลการบริหาร โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม และประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันโดยรวมไม่มีความแตกต่างกัน และ ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วม และประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. แนวทางการพัฒนา การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 จากการสัมภาษณ์ผู้บริหารและครู จำนวน 5 ท่าน ซึ่งอภิปรายผลได้ดังนี้ การสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาการศึกษาปฐมวัย เช่น การที่ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอนและการตัดสินใจสำคัญในโรงเรียน อย่างไรก็ตาม ช่องทางการสื่อสารยังขาดความหลากหลายและโอกาสในการให้ความคิดเห็นจากผู้ปกครองเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การสร้างความร่วมมือกับชุมชนในการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็กเป็นสิ่งที่มีความโดดเด่น แต่บางกิจกรรมยังขาดการให้ข้อมูลเพียงพอแก่ผู้ปกครองในการสนับสนุนการเรียนรู้ที่บ้าน การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองและชุมชนยังไม่ครอบคลุมและไม่ลึกซึ้ง อาจเกิดจากการขาดช่องทางติดต่อและการสนทนาระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง การใช้ทรัพยากรจากชุมชน เช่น สวนสาธารณะเพื่อการเรียนรู้นอกห้องเรียนยังคงมีข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมจากชุมชน การส่งเสริมความร่วมมือกับชุมชนเพื่อพัฒนาการศึกษาปฐมวัยให้มากขึ้นยังคงเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรกร ชวดกลางลา (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผล การบริหารงานโรงเรียน สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนที่มีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 เสนอแนะไว้ 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลโรงเรียน ควรมีเกณฑ์การประเมินและรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่าย ผ่านกระบวนการ PLC 2) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์โรงเรียนควรคำนึงถึงประโยชน์ของผู้เรียนเป็นสำคัญ ผ่านการประชุมสร้างความเข้าใจในการบริหารจัดการ 3) ด้านการไว้วางใจกัน บุคลากรในโรงเรียนต้องมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาลและต้องกระจายอำนาจในการบริหารงานอย่างเป็นธรรม 4) ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน โรงเรียนควรให้การสนับสนุนส่งเสริมบุคลากรได้รับการพัฒนา และยกย่องเชิดชูผลงาน 5) ด้านการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงานร่วมกัน มีการดำเนินงานอย่างชัดเจนเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและมีการสร้างเครือข่ายในอุดมการณ์ร่วมกัน และ 6) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีการแลกเปลี่ยนแสดงความคิดเห็น เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันและเลือกทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด

สรุป/ข้อเสนอแนะ

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน รองลงมา คือ การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ความยึดมั่นผูกพัน และ การไว้วางใจกัน

2. ประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ความพึงพอใจของครู รองลงมา คือ ด้านพัฒนาการของเด็กปฐมวัย และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ความเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิภาพการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 พบว่า ภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ การไว้วางใจกัน ระดับปานกลาง จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน และ การ

ตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน และ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในระดับต่ำ จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ความยึดมั่นผูกพัน เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วม กับประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1

4. แนวทางการพัฒนาการบริหารแบบการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาควรส่งเสริมการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ร่วมกันในชุมชน โดยเปิดโอกาสให้ชุมชนได้เรียนรู้จากประสบการณ์ ของกันและกัน การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้จากภาคปฏิบัติและการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจะทำให้การมีส่วนร่วมเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจน ผู้บริหารสถานศึกษาควร เน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและโปร่งใสกับสมาชิกในชุมชน เช่น การสื่อสารและเปิดโอกาส ให้ชุมชนแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในสถานศึกษา เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้าน ความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน และ การไว้วางใจกัน มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารและครูผู้สอนควรนำปัจจัยการบริหารแต่ละด้านมาปรับใช้ในการบริหารโรงเรียนและ ควรพัฒนาปัจจัยการบริหารด้านการบริหารแบบมีส่วนร่วมมากขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ทุกคนได้ ตระหนักและเห็นคุณค่าของการรักและสามัคคี มีความเป็นเอกภาพ ยึดมั่นผูกพันซึ่งกันและกัน โดยมีผู้บริหารคอยสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูและบุคลากร

2. ระดับประสิทธิผลการจัดการศึกษาปฐมวัยของสถานศึกษา ของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า ด้านความพึงพอใจของครู มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านความเป็น องค์การแห่งการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารควรร่วมกันกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย วางแผนการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นความเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ มีการ ตั้งเป้าหมาย และควรกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจอย่างชัดเจน เพื่อสามารถบริหารจัดการ คุณภาพของสถานศึกษาให้มีคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

3. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราชเขต 1 สามารถนำ ผลการวิจัยนี้ไปพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดให้มีภาวะผู้นำการบริหารที่มุ่งเน้นการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นการรักษาจุดแข็ง และพัฒนาจุดด้อย เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางให้ผู้บริหาร

สถานศึกษาขับเคลื่อนชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาไปในทิศทางที่ถูกต้อง และสามารถเตรียมความพร้อมให้กับข้าราชการครูในสังกัดผ่านการอบรมแบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างสถานศึกษา อย่างต่อเนื่อง จนสามารถส่งเสริมการกระจายความเป็นผู้นำทางวิชาชีพให้กับสถานศึกษาอื่นด้วยแรงจูงใจหรือรางวัลเชิดชูเกียรติ จนได้รับการยอมรับเป็นเชิงประจักษ์จากหน่วยงานอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กัญญาณัฐ ธาริบุญ และนพดล เจนอักษร. (2558). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนระดับปฐมวัย. ใน *วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- กัญญิกา สุระโคตร. (2559). ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการครูโรงเรียนขนาดกลาง ในอำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ กศ.ม.* ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- จิราภรณ์ เพชรทัต. (2558). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. ใน *วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาวิทาลัยศิลปากร.
- ชิตพล สุวรรณผา. (2556). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ด้านผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดขอนแก่น. ใน *วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.* ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นิสรพร แซ่มชูงาม. การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในสถานศึกษาสังกัดเทศบาลกลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 4. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2561.

- นุชนาถ สอนสง และ ดร.สงวน อินทร์รักษ์. (2561). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของกลุ่ม
เครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการมัธยมศึกษาจังหวัด. ใน *วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.*
กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัศิลปากร.
- เรืองยศ เวียงนนท์. (2563). การมีส่วนร่วมของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการจัด
การศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมืองร้อยเอ็ดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ร้อยเอ็ด. ใน *วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.*
- ฤทัยรัตน์ ปัญญาสิม. (2560). การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหาร
สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9. ใน *วิทยานิพนธ์*
ค.ม. นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
- A. Bryman, *Leadership and Organization*, (London: Rout edge & Kegan Paul,
1986), 139.
- Agho, Mueller and Price. (2001). *Educational Administration : Theory, Research,*
and Practice. New York : McGraw-Hill.
- Bryman. (1986). *Leadership and Organization. London: Rout edge and Keg an*
Paul.
- Cameron K. M and Whetten W. E., *Human Relations, Overcoming Resistance To*
Change 1, (November 1982): 99.
- Daft, R. (2003). *Management (6th ed)*. Cincinnati, OH: South-Western.
- David P. Gillham, “*Professional Staff and Parent Perceptions of School*
Effectiveness of Seventh – day Adventist K – Schools in the North
AmericaDivision” Accessed December 25,2023, <http://www.thailis.uni.net.th/dao/printarticles.nsp>.
- Lock, P. & Crawford, J. (2000). The Application of Diagnostic Model and Surveys
in Organizational Development. *Journal of Management Psychology*,
15(2),17.
- Lunenburg, F.C. & Ornstein, A.C. (2000). *Educational Administration: Concepts*
and Practice. 3^d ed. Belmont: Wadsworth.

Watkins, K. E. (2003). *Sculpting the learning organization*. San Francisco: Jossey-Bass.

Watkins, K. E. and Marsick, V. J.(1993). *Sculpting the Learning Organization: Lessons in The Art and Science of Systemic Change*. San Francisco, Calif.: Jossey-Bass.Wayne K. Hoy and Cecil G. Miskel, Education administration: Theory research and practice, (1991)379.

Yukl, G. A. (1981). *Leadership in Organization*. NewYok:Prentice-Hill.

อิทธิพลของการติดแบรนด์ ความพึงพอใจของผู้บริโภค
และการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อ
ซ้ำเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภค
ในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ *

THE INFLUENCE OF BRAND ATTACHMENT, CONSUMER
SATISFACTION, AND ELECTRONIC WORD-OF-MOUTH
COMMUNICATION ON REPURCHASE INTENTION OF COSMETIC
PRODUCTS VIA THE SHOPEE APPLICATION AMONG CONSUMERS IN
CHIANG DAO DISTRICT, CHIANG MAI PROVINCE

วิชุดา อินชัย¹, พงศ์ศิริ คำขันแก้ว² และ พิธากรณ์ ธนิตเบญจสิทธ์³

Wichuda Inchai¹, Pongsiri Kamkankaew² and Phithagorn Thanitbenjasith³

¹⁻³คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนครเชียงใหม่

¹⁻³Faculty of Business Administration, North-Chiang Mai University, Thailand

Corresponding Author's Email: g662301014@northcm.ac.th

วันที่รับบทความ : 19 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 22 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 24 เมษายน 2568

Received 19 April 2025; Revised 22 April 2025; Accepted 24 April 2025

Citation:

* วิชุดา อินชัย, พงศ์ศิริ คำขันแก้ว และ พิธากรณ์ ธนิตเบญจสิทธ์. (2568). อิทธิพลของการติดแบรนด์ ความพึงพอใจของผู้บริโภค และการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1170-1192.

Wichuda Inchai, Pongsiri Kamkankaew and Phithagorn Thanitbenjasith. (2025). The Influence Of Brand Attachment, Consumer Satisfaction, And Electronic Word-Of-Mouth Communication On Repurchase Intention Of Cosmetic Products Via The Shopee Application Among Consumers In Chiang Dao District, Chiang Mai Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1170-1192.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มุ่งศึกษาอิทธิพลของการติดแบรนด์ ความพึงพอใจของผู้บริโภค และการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการสำรวจแบบตัดขวาง เก็บข้อมูลกับผู้บริโภคในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ที่ซื้อเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน Shopee จำนวน 400 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเครื่องมือการวิจัยคือแบบสอบถามออนไลน์ที่มีค่าค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาคซึ่งมีค่าระหว่าง 0.761 ถึง 0.900 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐาน พบว่า การติดแบรนด์ ความพึงพอใจของผู้บริโภค และการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อซ้ำเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลสูงสุด ($\beta = 0.302, p < 0.05$) รองลงมาคือความพึงพอใจของผู้บริโภค ($\beta = 0.275, p < 0.05$) และการติดแบรนด์ ($\beta = 0.176, p < 0.05$) ตามลำดับ ตัวแปรทั้งสามสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจซื้อซ้ำได้ร้อยละ 40.0 ($R^2 = 0.400$)

คำสำคัญ: การติดแบรนด์, ความพึงพอใจ, การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์, ความตั้งใจซื้อซ้ำ

Abstract

This research article aimed to examine the influence of brand attachment, consumer satisfaction, and electronic word-of-mouth (eWOM) communication on the repurchase intention of cosmetic products via the Shopee application among consumers in Chiang Dao District, Chiang Mai Province. This study employed a quantitative approach using a cross-sectional survey method. Data were collected from 400 consumers in Chiang Dao District who had previously purchased cosmetics through the Shopee application. The research instrument was an online questionnaire with a Cronbach's alpha reliability coefficient ranging from 0.761 to 0.900. The data were analyzed using

multiple regression analysis to test the research hypotheses. The results of the multiple regression analysis revealed that brand attachment, consumer satisfaction, and electronic word-of-mouth communication had a statistically significant positive influence on repurchase intention of cosmetic products via Shopee ($p < 0.05$). Among these, electronic word-of-mouth communication exerted the strongest influence ($\beta = 0.302$), followed by consumer satisfaction ($\beta = 0.275$), and brand attachment ($\beta = 0.176$). Collectively, these three variables explained 40.0% of the variance in repurchase intention ($R^2 = 0.400$).

Keywords: Brand Attachment, Consumer Satisfaction, Electronic Word-of-Mouth Communication, Repurchase Intention

บทนำ

ในยุคดิจิทัลปัจจุบันพฤติกรรมผู้บริโภคได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมีนัยสำคัญ การซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซได้กลายเป็นวิถีปฏิบัติหลักสำหรับผู้บริโภคจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง ซึ่งมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว (Kamkankaew et.al, 2025) แพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซมอบความสะดวกสบายอย่างเหนือชั้นช่วยให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เปรียบเทียบราคา อ่านบทวิจารณ์ และศึกษาข้อมูลผลิตภัณฑ์ได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว ในบรรดาแพลตฟอร์มต่าง ๆ Shopee ได้ก้าวขึ้นมาเป็นผู้นำตลาดในประเทศไทย โดยมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนตลาดเครื่องสำอางออนไลน์ (Sudjit, 2023) Shopee สร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันด้วยระบบนิเวศทางธุรกิจที่ครบวงจร ซึ่งประกอบด้วยฟีเจอร์อัจฉริยะ เช่น ระบบแนะนำสินค้าเฉพาะบุคคล (personalized recommendation) โปรโมชั่นที่น่าสนใจ และการสนับสนุนข้อมูลผ่านรีวิวจากผู้ใช้งานจริง ปัจจัยเหล่านี้ล้วนส่งเสริมให้ Shopee สามารถสร้างความไว้วางใจและกระตุ้นการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Saichana Kongkaew & Puttan, 2020)

Shopee ไม่เพียงแต่เป็นแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซที่มีส่วนแบ่งทางการตลาดสูงสุดในประเทศไทย แต่ยังเป็นแอปพลิเคชันที่เข้าถึงง่ายและใช้งานสะดวกบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ (Sudjit, 2023) ภายในแอปพลิเคชันได้รวบรวมร้านค้าและสินค้าหลากหลายประเภทไว้อย่าง

ครบครัน ตั้งแต่เครื่องสำอาง เสื้อผ้า อุปกรณ์ต่างๆ ไปจนถึงสินค้าสำหรับแม่และเด็ก กลยุทธ์ของ Shopee มุ่งเน้นการสร้างแบรนด์ให้เป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของผู้ใช้งาน ผ่านการสร้างการรับรู้ทั้งช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ การออกแบบแอปพลิเคชันที่ใช้งานง่าย มีสีสันสดใส และแสดงฟีเจอร์ต่างๆ อย่างชัดเจน ทำให้ Shopee สามารถสร้างความผูกพันและความจดจำในใจผู้บริโภคได้อย่างต่อเนื่อง (Phungbangkruay, 2023) ประกอบกับตลาดเครื่องสำอางในประเทศไทยที่ยังคงขยายตัวอย่างแข็งแกร่ง โดยคาดการณ์ว่ามูลค่าตลาดจะสูงถึง 2.81 แสนล้านบาทในปี 2567 เพิ่มขึ้น 10.4% จากปีก่อนหน้า โดยมีกลุ่มผลิตภัณฑ์ดูแลผิวครองส่วนแบ่งสูงสุด (Kaewsawang, Charoenwiryakul & Dumrongkulsombat, 2021) การเติบโตนี้ได้รับแรงหนุนจากการขยายตัวของอีคอมเมิร์ซและการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่หันมาซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์มากขึ้น ไม่ว่าจะเป็นโซเชียลมีเดีย หรือ e-Marketplaces อย่าง Shopee และ Lazada (Kamkankaew et.al, 2024a)

ท่ามกลางการเติบโตและการแข่งขันที่รุนแรงในตลาดเครื่องสำอางออนไลน์ การทำความเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อ ความตั้งใจซื้อซ้ำ (Repurchase Intention) ของผู้บริโภคจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จและความยั่งยืนของธุรกิจ (Trivedi & Yadav, 2020) ปัจจัยสำคัญประการหนึ่งคือ การติดแบรนด์ (Brand Attachment) ซึ่งหมายถึงความผูกพันทางอารมณ์ที่ผู้บริโภคมีต่อแบรนด์ ความผูกพันนี้ไม่ได้เกิดจากคุณภาพของผลิตภัณฑ์เพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงประสบการณ์เชิงบวก (Marsasi & Yuanita, 2023) การมีปฏิสัมพันธ์กับแบรนด์ผ่านช่องทางดิจิทัลและกลยุทธ์การสื่อสารที่สร้างความสัมพันธ์เชิงลึก (Shimul, 2022) การศึกษาของ Hemsley-Brown (2023) ยืนยันว่าแบรนด์ที่สามารถสร้างความผูกพันทางอารมณ์ที่แข็งแกร่งมักมีอัตราการซื้อซ้ำที่สูงขึ้น เนื่องจากผู้บริโภคเกิดความไว้วางใจและความภักดี ขับเคลื่อนการซื้อด้วยแรงจูงใจภายในมากกว่าการพิจารณาเหตุผลเพียงอย่างเดียว (Japutra, Ekinci & Simkin, 2014) ดังนั้นการสร้างประสบการณ์ที่กระตุ้นความรู้สึกและคุณค่าทางอารมณ์จึงเป็นกุญแจสำคัญในการส่งเสริมการซื้อซ้ำบนแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ

นอกเหนือจากการติดแบรนด์แล้ว ความพึงพอใจของผู้บริโภค (Consumer Satisfaction) ยังเป็นอีกหนึ่งปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลโดยตรงต่อความตั้งใจซื้อซ้ำ ความพึงพอใจเป็นผลลัพธ์จากการประเมินเชิงบวกต่อประสบการณ์โดยรวมที่ได้รับจากสินค้าและบริการ ซึ่งครอบคลุมมิติต่างๆ เช่น คุณภาพสินค้า ความคุ้มค่าราคา ความสะดวกในการซื้อ และคุณภาพการบริการ (Rao et.al., 2021; Susanto et.al, 2023) ในบริบทของตลาดเครื่องสำอาง

ออนไลน์ ซึ่งผู้บริโภคไม่สามารถสัมผัสสินค้าได้โดยตรงก่อนการซื้อ บทวิจารณ์หรือรีวิวจากผู้ใช้งานคนอื่นๆ จึงกลายเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญที่ช่วยสร้างความเชื่อมั่นและลดความเสี่ยงในการตัดสินใจ (Silayach et.al., 2025) หากแบรนด์สามารถส่งมอบประสบการณ์ที่ยอดเยี่ยผ่านผลิตภัณฑ์และบริการที่มีคุณภาพ ย่อมนำไปสู่ระดับความพึงพอใจที่สูงขึ้น อันจะส่งผลให้เกิดความภักดีและการซื้อซ้ำในระยะยาว นอกจากนี้ ในยุคดิจิทัล การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Word of Mouth: eWOM) ได้ทวีความสำคัญขึ้นอย่างมากในการ shaping กระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค (Ismagilova et.al., 2020) ข้อมูลจากรีวิว ความคิดเห็นบนโซเชียลมีเดีย หรือคะแนนสินค้าบนแพลตฟอร์มอย่าง Shopee ถูกมองว่าน่าเชื่อถือกว่าการสื่อสารจากแบรนด์โดยตรง (Mukhopadhyay, Pandey & Rishi, 2023) eWOM จึงสามารถสร้างการรับรู้คุณค่า สร้างความไว้วางใจ กระตุ้นการทดลองใช้ และส่งเสริมความภักดีต่อแบรนด์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Jan & Bhat, 2021)

แม้จะมีงานวิจัยจำนวนมากที่ศึกษาปัจจัยเหล่านี้ในบริบทของอีคอมเมิร์ซ แต่ยังคงมีช่องว่างในการศึกษาเชิงลึกในบริบทของพื้นที่ท้องถิ่นในประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีการเติบโตของธุรกิจอีคอมเมิร์ซและมีลักษณะทางประชากรและวัฒนธรรมที่อาจส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคแตกต่างจากพื้นที่เมืองใหญ่ (Kheawmai, Thanitbenjasith & Kamkankaew, 2024) การศึกษาอิทธิพลของการติดแบรนด์ ความพึงพอใจของผู้บริโภค และการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ต่อความตั้งใจซื้อซ้ำเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในอำเภอเชียงดาวโดยเฉพาะ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในการทำความเข้าใจพลวัตของผู้บริโภคในบริบทเฉพาะนี้ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าในท้องถิ่นได้อย่างตรงจุด ไม่ว่าจะเป็นการสร้างความภักดีต่อแบรนด์ การสื่อสารผ่านช่องทางออนไลน์ หรือการออกแบบประสบการณ์ซื้อที่น่าประทับใจเพื่อกระตุ้นการซื้อซ้ำอย่างยั่งยืน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาประเด็นดังกล่าว เพื่อสร้างองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์และนำเสนอข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์สำหรับธุรกิจอีคอมเมิร์ซเครื่องสำอางในการดำเนินงานและแข่งขันในตลาดท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของการติดแบรนด์ ความพึงพอใจของผู้บริโภค และการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

การทบทวนวรรณกรรม

ในส่วนนี้ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

ความตั้งใจซื้อซ้ำ

ความตั้งใจซื้อซ้ำ (Repurchase Intention) เป็นแนวคิดที่มีความสำคัญในเชิงพฤติกรรมผู้บริโภค โดยเฉพาะในบริบทของการซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น Shopee ซึ่งมีอิทธิพลต่อการรักษาลูกค้าเดิมและส่งเสริมความเติบโตของธุรกิจอย่างยั่งยืน โดย Pandiangan et.al. (2021) อธิบายว่า ความตั้งใจซื้อซ้ำคือความต้องการของลูกค้าในการกลับมาใช้บริการหรือซื้อสินค้าจากผู้ให้บริการรายเดิมอีกครั้งภายหลังจากประสบการณ์ที่น่าพึงพอใจครั้งก่อน และมีแนวโน้มในการบอกเล่าคุณประโยชน์หรือประสบการณ์เชิงบวกต่อผู้อื่น ส่วน Gai et.al. (2024) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ความตั้งใจซื้อซ้ำเป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับจิตใจของผู้บริโภคที่เกิดจากทัศนคติที่ดีและความพึงพอใจต่อสินค้าและตราสินค้าซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมการซื้อซ้ำอย่างมีแบบแผนและมีเป้าหมายชัดเจน นอกจากนี้ Trivedi & Yadav (2020) ได้กล่าวไว้ว่าความตั้งใจซื้อซ้ำจึงมิใช่เพียงการซื้อซ้ำโดยบังเอิญ แต่เป็นการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ของผู้บริโภคที่มีพื้นฐานจากประสบการณ์ ความเชื่อมั่น และความภักดีต่อแบรนด์ จากข้างต้นจึงสรุปได้ว่า ความตั้งใจซื้อซ้ำคือการที่ผู้บริโภคประเมินคุณค่าของสินค้าและบริการจากประสบการณ์ที่ได้รับ แล้วเกิดความพึงพอใจ ทัศนคติเชิงบวก และความไว้วางใจต่อแบรนด์ จนนำไปสู่การเลือกใช้บริการหรือซื้อสินค้าจากแหล่งเดิมซ้ำ ๆ โดยสมัครใจ ซึ่งการแสดงออกดังกล่าวถือเป็นพฤติกรรมเชิงภักดีที่สะท้อนถึงความสัมพันธ์เชิงลึกระหว่างผู้บริโภคกับแบรนด์ (Kamkankaew, Thongyoy & Phonracharnon, 2024a)

การติดแบรนด์

การติดแบรนด์ (Brand Attachment) เป็นพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีความจงรักภักดีและผูกพันกับแบรนด์ใดแบรนด์หนึ่งอย่างต่อเนื่อง โดยแสดงออกผ่านการเลือกซื้อซ้ำ การไม่เปลี่ยนใจไปใช้แบรนด์คู่แข่ง และการแสดงออกถึงความพึงพอใจต่อแบรนด์นั้นอย่างสม่ำเสมอ

(Shimul, 2022) โดย Japutra, Ekinici & Simkin (2014) อธิบายว่าแบรนด์ไม่ใช่เพียงแค่ชื่อหรือสัญลักษณ์ แต่เป็นสัญลักษณ์ที่ซับซ้อนซึ่งสะท้อนถึงความรู้สึกและประสบการณ์ของผู้บริโภคที่มีต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ของแบรนด์ เช่น รูปลักษณ์ บรรจุภัณฑ์ ราคา และภาพลักษณ์ของแบรนด์ ทั้งนี้ Park, MacInnis & Priester (2008) ได้เน้นว่าแบรนด์เป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างความแตกต่างของสินค้าในตลาด การติดแบรนด์จึงเป็นผลจากกระบวนการสร้างความเชื่อมั่น ไว้วางใจ และความภูมิใจของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ใดแบรนด์หนึ่ง ซึ่งส่งผลให้ผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะซื้อซ้ำ และไม่เปลี่ยนไปใช้สินค้าประเภทเดียวกันจากแบรนด์อื่น (Dennis et.al, 2016) ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรมการติดแบรนด์ตามแนวคิดของ Marsasi & Yuanita (2023) ประกอบด้วยความชื่นชอบของลูกค้าที่มีต่อแบรนด์ ซึ่งเป็นแรงผลักดันจากความรู้สึกเชิงบวกที่ผู้บริโภคมีต่อแบรนด์โดยไม่จำเป็นต้องได้รับสิ่งตอบแทน และผลประโยชน์ที่ลูกค้าจะได้รับ เช่น ส่วนลดหรือคะแนนสะสม ที่ส่งผลให้เกิดความผูกพันต่อแบรนด์ในเชิงธุรกิจ นอกจากนี้ ประโยชน์ของการติดแบรนด์ยังสามารถจำแนกได้เป็นสองประเภท คือ ความภักดีที่เกิดจากอารมณ์ (Emotional) และความภักดีที่เกิดจากเหตุผล (Rational) โดย Hemsley-Brown (2023) ระบุว่า ความภักดีเชิงอารมณ์เกิดจากความประทับใจ ประสบการณ์เชิงบวก และทัศนคติที่ดีต่อแบรนด์ ส่วนความภักดีเชิงเหตุผลมักมีพื้นฐานจากการรับรู้ในเรื่องคุณภาพ ความคุ้มค่า หรือความสามารถของสินค้าในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม จากการสังเคราะห์แนวคิดข้างต้น ผู้วิจัยจึงสรุปว่าการติดแบรนด์ในบริบทของการซื้อเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน Shopee หมายถึง ความผูกพันของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์เครื่องสำอางใดแบรนด์หนึ่ง ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำและการหลีกเลี่ยงการใช้แบรนด์อื่นในสินค้าแบบเดียวกัน อันเป็นผลจากประสบการณ์ ความพึงพอใจ และคุณค่าทางจิตใจที่ผู้บริโภคมีต่อแบรนด์นั้น

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมุติฐานการวิจัยดังนี้

H1 การติดแบรนด์ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ความพึงพอใจของผู้บริโภค

ความพึงพอใจของผู้บริโภค (Consumer Satisfaction) เป็นแนวคิดที่มีรากฐานจากทั้งจิตวิทยาและพฤติกรรมผู้บริโภค โดย Giese & Cote (2000) อธิบายว่า ความพึงพอใจหมายถึง ความรู้สึกชอบใจหรือรักในสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับมุมมองของ Rao et.al.

(2021) ที่เสนอว่า ความพึงพอใจเป็นผลของความรู้สึกในทางบวกเมื่อบุคคลได้รับสิ่งที่ตอบสนองความต้องการของตน โดยความรู้สึกพึงพอใจนั้นจะแตกต่างกันไปตามลักษณะส่วนบุคคลและบริบทแวดล้อม ในทำนองเดียวกัน Susanto et.al. (2023) ชี้ว่า ความพึงพอใจเป็นระดับของความรู้สึกในทางบวกที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น สินค้าหรือบริการ ซึ่งเป็นเครื่องสะท้อนถึงคุณภาพและการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสม ขณะที่ Silayach et.al. (2025) ได้เสนอแนวคิดความพึงพอใจโดยรวมของลูกค้า (Total Customer Satisfaction) ว่าเป็นผลจากการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังของลูกค้าและผลลัพธ์ที่ได้รับ หากผลลัพธ์เป็นไปตามหรือเกินความคาดหวัง ลูกค้าจะเกิดความพึงพอใจและมีแนวโน้มกลับมาซื้อซ้ำ อย่างไรก็ตาม Sorasit & Hamcumpai (2024) ได้กล่าวเสริมทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการว่าความต้องการของมนุษย์เริ่มจากความต้องการพื้นฐาน เช่น ความอยู่รอดความปลอดภัย ไปจนถึงความต้องการการยอมรับ และการเติมเต็มศักยภาพตนเอง โดยแต่ละขั้นจะกระตุ้นพฤติกรรมเพื่อให้เกิดความพึงพอใจตามลำดับ ส่วน Wannarangsri (2023) อธิบายว่า พฤติกรรมของบุคคลเกิดจากแรงผลักดันภายในที่ไม่รู้ตัว ซึ่งอาจส่งผลต่ออารมณ์ความรู้สึก และพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า นอกจากนี้ Hasibuan, Dar & Yanris (2023) ยังเสนอว่าความพึงพอใจมีทั้งในระดับจิตวิทยา ระดับปัจเจกบุคคล และระดับจริยธรรม ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงแรงผลักดันทั้งส่วนตัวและสังคม โดยสรุป ความพึงพอใจของผู้บริโภคจึงหมายถึงภาวะความรู้สึกเชิงบวกที่เกิดขึ้นเมื่อสินค้าหรือบริการสามารถตอบสนองความต้องการหรือเกินความคาดหวังของผู้บริโภคได้ และความพึงพอใจนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อซ้ำ โดยเฉพาะในบริบทของแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ เช่น Shopee ที่ผู้บริโภคสามารถรับรู้คุณค่า ประเมินคุณภาพ และเกิดประสบการณ์ที่หลากหลายต่อผลิตภัณฑ์และบริการอย่างรวดเร็วผ่านช่องทางดิจิทัล

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมุติฐานการวิจัยดังนี้

H2 ความพึงพอใจผู้บริโภคส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์

การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Word-of-Mouth Communication) เป็นแนวคิดที่ได้รับการกล่าวถึงอย่างแพร่หลายในบริบทของการตลาดยุคดิจิทัล โดย Hussain et.al. (2018) ระบุว่า การสื่อสารแบบปากต่อปาก (Word of Mouth:

WOM) เป็นการสนทนาอย่างไม่เป็นทางการระหว่างผู้บริโภคที่แสดงความรู้สึกหรือความคิดเห็นต่อผลิตภัณฑ์และบริการ ซึ่งส่งผลให้ผู้บริโภคคนอื่นสามารถแสวงหาข้อมูลหรือประสบการณ์จากผู้ใช้งานจริง ในขณะที่ Ismagilova et.al. (2020) เสริมว่าการสื่อสารแบบนี้สามารถกระจายข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจอย่างมากและต้องการแบ่งปันประสบการณ์ให้กับผู้อื่น ขณะที่ Jan, & Bhat (2021) ได้พัฒนาต่อมาเป็นการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งหมายถึงการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทั้งในเชิงบวกและลบผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น เว็บไซต์ โซเชียลมีเดีย ฟอรัม หรือรีวิวออนไลน์ ซึ่งทำให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงข้อมูลจากทั้งผู้ที่รู้จักและไม่รู้จักได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และไร้ข้อจำกัดทางภูมิศาสตร์ โดยปัจจัยที่เอื้อต่อการเกิด eWOM ที่มีอิทธิพล ได้แก่ ความประทับใจของผู้บริโภคต่อสินค้า ความต้องการแสดงออกทางความคิดเห็น การเป็นผู้นำเทรนด์ หรือความตั้งใจที่จะปกป้องผู้ใกล้ชิดจากประสบการณ์ที่ไม่พึงพอใจ (Mukhopadhyay, Pandey & Rishi, 2023) ทั้งนี้ การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์จะมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นหากผลิตภัณฑ์มีลักษณะพิเศษ น่าเชื่อถือ และผู้ส่งสารมีบทบาทเป็นผู้มีอิทธิพลทางความคิด (Opinion Leader) โดยไม่ใช่ตัวแทนของแบรนด์หรือเจ้าของสินค้าโดยตรง เพื่อหลีกเลี่ยงความรู้สึกว่าเป็นการโฆษณาชวนเชื่อ นอกจากนี้ บทบาทของอินเทอร์เน็ตได้ส่งเสริมให้ eWOM มีพลวัตมากขึ้นผ่านการเกิดกระแส Viral Marketing หรือ Word of Web ซึ่งเป็นการบอกต่อแบบแพร่กระจายเหมือนไวรัส โดย Donthu et.al. (2021) สะท้อนให้เห็นว่าการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์มีพลังในการโน้มน้าวใจและสร้างแรงจูงใจในการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมที่อาศัยความไว้วางใจจากผู้ใช้งานจริง เช่น ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางในแพลตฟอร์ม Shopee ซึ่งผู้บริโภคมีแนวโน้มพิจารณาคำแนะนำจากผู้ขายอื่นก่อนตัดสินใจซื้อซ้ำ

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นนั้น ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมุติฐานการวิจัยดังนี้

H3 การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research method) โดยใช้การสำรวจแบบตัดขวาง (Survey method by cross-sectional) มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ คอ ผู้บริโภคในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม๋ ที่ซื้อเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากร โดยกลุ่มตัวอย่าง (Sample) คอ ผู้บริโภคในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม๋ที่ซื้อเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ที่ได้คำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างสำหรับประชากรที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่ชัด (Unknown Population) ของ Kotrlík & Higgins (2001) ซึ่งขนาดตัวอย่างจำนวน 400 ราย

เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คอ แบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์การประเมินเป็น 6 ระดับ คอ น้อยที่สุด กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 1 คะแนน น้อย กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 2 คะแนน ค่อนข้างน้อย กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 3 คะแนน ค่อนข้างมาก กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 4 คะแนน มาก กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 5 คะแนน และ มากที่สุด กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 6 คะแนน (Chomeya, 2010) ทั้งนี้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านการทดสอบแบบสอบถาม (Pre - test) เพื่อทดสอบความเข้าใจในความถูกต้องตลอดจนผู้วิจัยได้ทำการหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) โดยเก็บกับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 ชุด โดยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของคอนบาค (Crobach s alpa Coefficient) อยู่ระหว่าง 0.761 ถึง 0.9000 ซึ่งผลที่ได้จากการวิเคราะห์กล่าวทำให้ทราบว่าแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเป็นเครื่องมือในการวิจัยนี้สามารถเชื่อถือได้ (Kiliç, 2016)

การรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภทดังนี้ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบออนไลน์ด้วย Google Form จำนวน 400 ราย ตั้งแต่เดือนธันวาคม พ.ศ. 2567 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยใช้การเก็บข้อมูลแบบสะดวก สำหรับข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าจากแหล่งต่างๆ เพื่อทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้ การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression analysis with enter method) เพื่อศึกษาอิทธิพลของการติดแบรนด์ ความพึงพอใจของผู้บริโภคและการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่

ผลการวิจัย

เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย คือ ศึกษาอิทธิพลของการติดแบรนด์ ความพึงพอใจของผู้บริโภคและการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาประกอบด้วย ผลการตรวจสอบการแจกแจงปกติของข้อมูล ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงของตัวแปร และผลการทดสอบสมมติฐาน ดังนี้

ผลการตรวจสอบผลการตรวจสอบการแจกแจงปกติของข้อมูล

ก่อนทำการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบการแจกแจงปกติของข้อมูล พบว่า ตัวแปรการติดแบรนด์ ความพึงพอใจของผู้บริโภค การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ และความตั้งใจซื้อซ้ำเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 5.312 ถึง 5.363 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.307 ถึง 0.337 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 1.96 แสดงว่าข้อมูลมีการกระจายค่าปานกลาง (Malhotra, Nunan & Birks, 2020) ค่าความโด่งอยู่ระหว่าง -0.294 ถึง 0.908 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 10 และค่าความเบ้อยู่ระหว่าง 0.057 ถึง 0.307 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 2 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Kline, 2013) รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการตรวจสอบผลการตรวจสอบการแจกแจงปกติของข้อมูล

ตัวแปร	$\bar{x}$	S.D.	SK	KU
การติดแบรนด์ (X_BED)	5.312	0.337	0.057	0.908
ความพึงพอใจของผู้บริโภค (X_SAT)	5.340	0.329	0.127	-0.294
การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ (X_EWO)	5.336	0.316	0.080	0.462
ความตั้งใจซื้อซ้ำ (X_REC)	5.363	0.307	0.307	-0.125

ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นของตัวแปร

การตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นของตัวแปร ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ผลการวิเคราะห์พบว่าตัวแปรแต่ละคู่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ระหว่าง 0.489 ถึง 0.546 แสดงให้เห็นว่าลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง แต่เมื่อพิจารณาพบว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละคู่ไม่เกิน 0.70 นั้น เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาความสัมพันธ์ร่วมพหุเชิงเส้นตรง (Multicollinearity) ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์หาค่า Tolerance ซึ่งต้องมากกว่า 0.01 จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ร่วมเส้นตรงเชิงพหุ และค่า VIF (Variance Inflation Factor) ซึ่งต้องไม่เข้าใกล้ 10 จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ร่วมเส้นตรงเชิงพหุ (Mardia, Kent & Taylor, 2024) เพื่อตรวจสอบว่าตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดจะมีปัญหาความสัมพันธ์ร่วมเส้นตรงเชิงพหุ จริงหรือไม่ ทั้งนี้ผลการตรวจสอบพบว่า ค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.562 ถึง 0.649 และค่า VFI อยู่ระหว่าง 1.514 ถึง 1.780 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดไม่ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ร่วมพหุเชิงเส้นตรง และตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัยต่อไป

ตารางที่ 2 แสดงผลการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงของตัวแปร

	X_REC	X_BED	X_SAT	X_EWO	Tolerance	VFI
X_REC	1.000					
X_BED	0.489**	1.000			0.609	1.641
X_SAT	0.546**	0.590**	1.000		0.562	1.780
X_EWO	0.542**	0.497**	0.553**	1.000	0.649	1.541

หมายเหตุ ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติระดับที่ 0.01

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ก่อนทำการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบสมการดังนี้

$$X\_REC = a + b_1 X\_BED + b_2 X\_SAT + b_3 X\_EWO$$

ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ โดยนำตัวแปรอิสระทั้ง 3 ตัว คือ การติดแบรนด์ (X_BED) ความพึงพอใจของผู้บริโภค (X_SAT) และการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ (X_EWO) มาทดสอบอิทธิพลที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำ (X_REC) เครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการทดสอบพบว่า การติดแบรนด์ (X_BED) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบเท่ากับ 0.161 และค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.176 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 (H1) ความพึงพอใจของผู้บริโภค (X_SAT) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบเท่ากับ 0.256 และ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.275 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 (H2) การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ (X_EWO) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบเท่ากับ 0.293 และ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.302 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3 (H)

โดยมีค่าคงที่ (a) เท่ากับ 1.577 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ(R) เท่ากับ 0.633 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R²) เท่ากับ 0.400 หรือร้อยละ 40.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

ตัวแปรตาม X_REC					
ตัวแปรอิสระ	b	SE	β	t	p-value
a(constant)	1.577	0.234		6.738	0.000*
X_BED	0.161	0.045	0.176	3.536	0.000*
X_SAT	0.256	0.048	0.275	5.299	0.000*
X_EWO	0.293	0.047	0.302	6.250	0.000*
R = 0.633 R ² = 0.400 R ² _{change} = 0.396					
F = 88.033 Sig ของ F = 0.000 Durbin-Watson = 1.843					

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 สามารถนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำมาเขียนสมการได้ดังนี้
สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

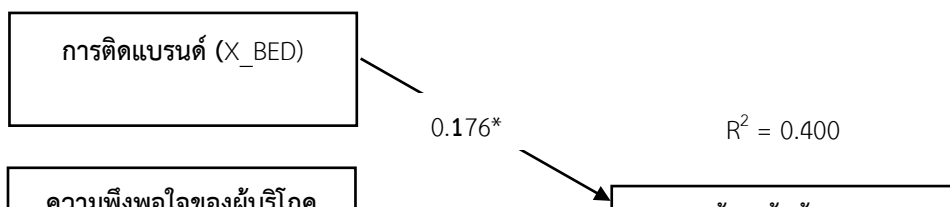
$$X\_REC = 1.577 + b_1 0.161 X\_BED + b_2 0.256 X\_SAT + b_3 0.293 X\_EWO$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$X\_REC = 0.234 + b_1 0.176 X\_BED + b_2 0.275 X\_SAT + b_3 0.302 X\_EWO$$

จากการวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัยและการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น

พบว่า การติดแบรนด์ (X_BED) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.176 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตัวแปรความพึงพอใจของผู้บริโภค (X_SAT) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.275 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปรการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ (X_EWO) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.302 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงในภาพที่ 2

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ภาพที่ 2 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย
ตารางที่ 4 สรุปผลสมมติฐานการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย

สมมติฐานการวิจัย	ผลการวิจัย
H 1 การติดแบรนด์ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	มีอิทธิพล
H2 ความพึงพอใจของผู้บริโภคส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน Shopeeของผู้บริโภคในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	มีอิทธิพล
H3 การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำเครื่องสำอาง ผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่	มีอิทธิพล

อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์ คือเพื่อศึกษาอิทธิพลของการติดแบรนด์ ความพึงพอใจของผู้บริโภค และการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า การติดแบรนด์ ความพึงพอใจของผู้บริโภคและการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในอำเภอ

เชียงใหม่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยตัวแปรการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลสูงสุด ($\beta = 0.302$) รองลงมาคือความพึงพอใจของผู้บริโภค ($\beta = 0.275$) และการติดแบรนด์ ($\beta = 0.176$) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Shimul (2022) ที่พบว่า การสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการและความคาดหวังของลูกค้าเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคบนแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซผ่านความพึงพอใจในการใช้บริการ นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ Marsasi & Yuanita (2023) ยังระบุว่าประสบการณ์แบรนด์และคุณภาพที่รับรู้ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคในกลุ่มสินค้าประเภทเครื่องสำอางอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน

การค้นพบว่าการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อความตั้งใจซื้อซ้ำ สอดคล้องกับ Donthu et.al. (2021) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าข้อมูลจากผู้บริโภคที่เคยใช้สินค้าและบริการสามารถกระตุ้นพฤติกรรมการซื้อซ้ำผ่านช่องทางดิจิทัล โดยเฉพาะอย่างยิ่งบนแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซที่การรีวิวและความคิดเห็นของผู้ใช้มีอิทธิพลสูงต่อการตัดสินใจซื้อ ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mukhopadhyay, Pandey & Rishi (2023) ซึ่งพบว่าการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์มีอิทธิพลต่อการรับรู้แบรนด์และคุณภาพที่รับรู้ ซึ่งนำไปสู่ความตั้งใจซื้อเครื่องสำอางซ้ำ ผลลัพธ์เหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการรีวิวและความคิดเห็นบนแพลตฟอร์ม Shopee ว่าสามารถสร้างความเชื่อมั่นและจูงใจให้เกิดการซื้อซ้ำได้

ในขณะเดียวกัน ความพึงพอใจของผู้บริโภคยังคงเป็นตัวแปรสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อซ้ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rao et.al. (2021) ที่ระบุว่าความพึงพอใจของลูกค้าเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมความภักดีและนำไปสู่การซื้อซ้ำ นอกจากนี้งานวิจัยของ Susanto et.al. (2023) ยังแสดงให้เห็นว่าคุณภาพและความน่าเชื่อถือของบริการออนไลน์ส่งผลโดยตรงต่อความตั้งใจซื้อซ้ำของผู้บริโภค โดยลูกค้าที่ได้รับประสบการณ์เชิงบวกจะมีแนวโน้มซื้อซ้ำมากขึ้น ผลการศึกษานี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Silayach et.al (2025) ที่ระบุว่าความพึงพอใจเป็นองค์ประกอบสำคัญที่กระตุ้นพฤติกรรมของผู้บริโภค และเป็นพื้นฐานของการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างแบรนด์และลูกค้า

การติดแบรนด์แม้ว่าจะมีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำ แต่มีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานต่ำกว่าปัจจัยอื่นๆ อย่างไรก็ตาม ผลลัพธ์นี้ยังคงสนับสนุนแนวคิดของ Japutra, Ekinici & Simkin (2014) และ Dennis et.al. (2016) ที่ชี้ให้เห็นว่าความภักดีต่อแบรนด์มีบทบาทในการสร้างพฤติกรรมการซื้อ

ซ้ำ แต่ขึ้นอยู่กับระดับของความผูกพันที่ผู้บริโภคมีต่อแบรนด์ ผลการศึกษาของ Shimul, et al. (2022) ยังยืนยันว่ามูลค่าตราสินค้ามีผลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำของผู้บริโภคในกลุ่มสินค้าเครื่องสำอาง นอกจากนี้งานของลัดดาวรรณ Marsasi & Yuanita (2023) ยังพบว่าความภักดีต่อตราสินค้าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อซ้ำในตลาดค้าปลีกออนไลน์ ดังนั้น แม้ว่าการติดแบรนด์จะมีอิทธิพลน้อยกว่าปัจจัยอื่นๆ ในบริบทของ Shopee แต่ก็ยังเป็นองค์ประกอบที่สามารถใช้เป็นกลยุทธ์สำคัญในการรักษาลูกค้าและกระตุ้นให้เกิดการซื้อซ้ำอย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ ทำให้เกิดองค์ความรู้ใหม่ว่า พฤติกรรมความตั้งใจซื้อซ้ำเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน Shopee ของผู้บริโภคในอำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่ สามารถอธิบายได้โดยอิทธิพลร่วมกันของการติดแบรนด์ ความพึงพอใจของผู้บริโภค และการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งตัวแปรทั้งสามนี้มีผลในเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อซ้ำอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ที่มีอิทธิพลมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงพลังของการส่งต่อประสบการณ์ของผู้บริโภคในสื่อดิจิทัลว่าเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและโน้มน้าวให้เกิดพฤติกรรมการซื้อซ้ำ รองลงมาคือความพึงพอใจซึ่งเป็นผลสะท้อนจากคุณภาพสินค้าและบริการที่ผู้บริโภคได้รับ และสุดท้ายคือการติดแบรนด์ซึ่งแม้จะมีอิทธิพลน้อยกว่าปัจจัยอื่น แต่ยังคงมีบทบาทในการรักษาความสัมพันธ์ระยะยาวกับลูกค้า ทั้งนี้ องค์ความรู้ที่ค้นพบสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นของธุรกิจในการพัฒนาแบรนด์ การยกระดับประสบการณ์ลูกค้า และการส่งเสริมการรีวิวหรือบอกต่อในช่องทางออนไลน์ เพื่อเสริมสร้างความภักดีและขับเคลื่อนยอดขายอย่างยั่งยืนในแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาสรุปได้ว่า การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์มีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจและความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ รองลงมาคือความพึงพอใจซึ่งเป็นผลสะท้อนจากคุณภาพสินค้าและบริการที่ได้รับ และสุดท้ายคือการติดแบรนด์ที่มีผลต่อการรักษาความภักดีระยะยาว ข้อค้นพบดังกล่าวสะท้อนถึงความสำคัญของกลยุทธ์ด้านประสบการณ์ผู้บริโภคและการจัดการความสัมพันธ์ผ่านช่องทางดิจิทัลที่ธุรกิจควรให้

ความสำคัญในการพัฒนา เพื่อส่งเสริมการซื้อซ้ำและสร้างความยั่งยืนในตลาดเครื่องสำอางออนไลน์

จากการวิจัยครั้งนี้สามารถให้ข้อเสนอแนะได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการขายเครื่องสำอางผ่านแอปพลิเคชัน Shopee

1. ผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นการสร้าง ความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Attachment) ผ่านกลยุทธ์การตลาดที่เน้นประสบการณ์และอารมณ์ของผู้บริโภค เช่น การออกแบบแพ็คเกจจิ้งที่มีเอกลักษณ์ การนำเสนอเรื่องราวของแบรนด์ (Brand Storytelling) และการใช้กลยุทธ์การตลาดเชิงอารมณ์ (Emotional Marketing) เพื่อให้ลูกค้ารู้สึกผูกพันกับแบรนด์และเลือกซื้อสินค้าจากร้านค้าเดิมอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมโปรแกรมสมาชิกหรือระบบสะสมแต้มยังสามารถกระตุ้นให้ลูกค้ากลับมาซื้อซ้ำได้มากขึ้น

2. ความพึงพอใจของลูกค้าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการซื้อซ้ำ ดังนั้น ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ การรับประกันสินค้าของแท้ และการพัฒนาระบบบริการหลังการขาย เช่น การรับคืนสินค้าและการให้บริการตอบคำถามที่รวดเร็ว นอกจากนี้ ควรให้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ รวมถึงการใช้ภาพถ่ายสินค้าคุณภาพสูงและวิดีโอสาธิตการใช้สินค้าเพื่อเพิ่มความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภค

3. เนื่องจากการรีวิวจากผู้ใช้งานมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ ผู้ประกอบการควรสนับสนุนให้ลูกค้ารีวิวสินค้าโดยให้สิ่งจูงใจ เช่น คุปส่วนลดสำหรับการรีวิว หรือการให้คะแนนสะสมเพื่อใช้เป็นส่วนลดในการซื้อครั้งต่อไป นอกจากนี้ การใช้กลยุทธ์ Influencer Marketing ผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียสามารถช่วยเพิ่มการรับรู้และสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่แบรนด์

ข้อเสนอแนะสำหรับแอปพลิเคชัน Shopee

1. แอปพลิเคชัน Shopee ควรพัฒนาแพลตฟอร์มการรีวิวให้มีมาตรฐานสูงขึ้น โดยอาจใช้เทคโนโลยี AI ในการคัดกรองรีวิวที่เป็นเท็จหรือลอกเลียนแบบและสนับสนุนให้ร้านค้าอัปโหลดภาพสินค้าและวิดีโอรีวิวจากลูกค้าจริงมากขึ้น นอกจากนี้ ควรเพิ่มระบบยืนยันตัวตนของผู้รีวิวเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ รวมถึงปรับปรุงการนำเสนอข้อมูลผลิตภัณฑ์ให้ครบถ้วนและชัดเจนมากขึ้น เช่น การแสดงส่วนผสมของผลิตภัณฑ์ ความเหมาะสมกับสภาพผิว และระยะเวลาการจัดส่งที่แม่นยำ

2. แอปพลิเคชัน Shopee ควรพัฒนาโปรแกรมสะสมแต้ม หรือระบบสมาชิกที่สามารถมอบสิทธิประโยชน์เพิ่มเติมให้กับลูกค้าที่มีพฤติกรรมซื้อซ้ำ เช่น ส่วนลดพิเศษสำหรับลูกค้าประจำ ระบบ Cashback หรือคะแนนสะสมที่สามารถแลกเป็นคูปองส่วนลด รวมถึงการแจ้งเตือนโปรโมชั่นเฉพาะบุคคลตามพฤติกรรมการซื้อของลูกค้า สิ่งเหล่านี้จะช่วยเพิ่มความภักดีต่อแพลตฟอร์มและกระตุ้นให้เกิดการซื้อซ้ำในระยะยาว

3. แอปพลิเคชัน Shope ควรพัฒนาระบบโลจิสติกส์ให้รวดเร็วยิ่งขึ้น โดยอาจขยายพันธมิตรด้านการขนส่ง หรือเพิ่มตัวเลือกการจัดส่งด่วนสำหรับสินค้าที่มีความต้องการสูง นอกจากนี้ควรปรับปรุงกระบวนการคืนสินค้าและการเคลมให้มีความสะดวกมากขึ้น เช่น การอนุมัติคืนสินค้าอัตโนมัติในบางกรณี หรือเพิ่มจุดรับคืนสินค้าที่หลากหลายขึ้น ทั้งนี้การพัฒนา ด้านโลจิสติกส์และบริการหลังการขายที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า และกระตุ้นให้เกิดการซื้อซ้ำบนแพลตฟอร์ม Shopee ได้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพิจารณาขยายขอบเขตไปยังแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซอื่น เช่น Lazada, TikTok Shop หรือแพลตฟอร์มโซเชียลคอมเมิร์ซเพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการซื้อซ้ำของผู้บริโภคในแต่ละแพลตฟอร์มและศึกษาปัจจัยที่อาจมีอิทธิพลแตกต่างกันในแต่ละช่องทางการขายออนไลน์ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับกลยุทธ์ทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพในแต่ละแพลตฟอร์ม

2. ควรพิจารณาเพิ่มตัวแปรด้านจิตวิทยาผู้บริโภค เช่น การรับรู้คุณค่าแบรนด์ ความไว้วางใจในแบรนด์ และอิทธิพลของแรงจูงใจทางอารมณ์ที่อาจส่งผลต่อการติดแบรนด์ และความตั้งใจซื้อซ้ำ การศึกษาด้านจิตวิทยาเชิงพฤติกรรมจะช่วยให้เข้าใจกลไกทางความคิดที่อยู่เบื้องหลังการเลือกซื้อของผู้บริโภคและสามารถนำไปใช้ในการออกแบบกลยุทธ์การตลาดเชิงประสบการณ์เพื่อสร้างความภักดีในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Chomeya, R. (2010). Quality of psychology test between Likert scale 5 and 6 points. *Journal of Social Sciences*, 6(3), 399-403.
- Dennis, C., Papagiannidis, S., Alamanos, E., & Bourlakis, M. (2016). The role of brand attachment strength in higher education. *Journal of Business research*, 69(8), 3049-3057.
- Donthu, N., Kumar, S., Pandey, N., Pandey, N., & Mishra, A. (2021). Mapping the electronic word-of-mouth (eWOM) research: A systematic review and bibliometric analysis. *Journal of Business Research*, 135, 758-773.
- Gai, A. M., Zakaria, M., Harsono, I., Nurdiani, T. W., & Munir, A. R. (2024). Analysis of the influence of digital payment process, quality of application, and online service on repurchase intention of online shopping platform customers. *Jurnal Informasi dan Teknologi*, 200-205.
- Giese, J. L., & Cote, J. A. (2000). Defining consumer satisfaction. *Academy of marketing science review*, 1(1), 1-22.
- Hasibuan, F. F., Dar, M. H., & Yanris, G. J. (2023). Implementation of the Naïve Bayes Method to determine the Level of Consumer Satisfaction. *Sinkron: jurnal dan penelitian teknik informatika*, 7(2), 1000-1011.
- Hemsley-Brown, J. (2023). Antecedents and consequences of brand attachment: A literature review and research agenda. *International Journal of Consumer Studies*, 47(2), 611-628.
- Hussain, S., Guangju, W., Jafar, R. M. S., Ilyas, Z., Mustafa, G., & Jianzhou, Y. (2018). Consumers' online information adoption behavior: Motives and antecedents of electronic word of mouth communications. *Computers in Human Behavior*, 80, 22-32.
- Ismagilova, E., Slade, E. L., Rana, N. P., & Dwivedi, Y. K. (2020). The effect of electronic word of mouth communications on intention to buy: A meta-analysis. *Information Systems Frontiers*, 22, 1203-1226.

- Jan, N., & Bhat, M. A. (2021). The power of electronic word-of-mouth communication (EWOM): A literature. *International Journal of Marketing and Technology*, 11(09), 1-17.
- Japutra, A., Ekinci, Y., & Simkin, L. (2014). Exploring brand attachment, its determinants and outcomes. *Journal of strategic Marketing*, 22(7), 616-630.
- Kaewsawang, A., Charoenwiriyaikul, C., & Dumrongkulsombat, W. (2021). Online Shopping Via Application Shopee of Consumers in Bangkok. *The Journal of Development Administration Research*, 11(2), 308-321.
- Kamkankaew, P., Limpiaongkhanan, P., Wongmahatlek, J., & Sanpatanon, N. (2024a). Consumer Existentialism Based on Heidegger's Concept in Digital Marketing. *Journal for Developing the Social and Community*, 11(3), 625-654.
- Kamkankaew, P., Thanitbenjasith, P., Sribenjachot, S., Phattarowas, V., Thanin, P., & Khumwongpin, S. (2025). The Future of Digital Marketing: What Lies Ahead?. *International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews*, 5(2), 1-28.
- Kamkankaew, P., Thongyoy, P., & Phonracharnon, Y. (2024a). Assessing the Impact of Digital Celebrities and Content Marketing on TikTok's Impulse Purchases in Lampang, Thailand. *International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews*, 4(3), 259-276.
- Kheawmai, M., Thanitbenjasith, P., & Kamkankaew, P. (2024b). Impact Factors of the Marketing Mix in Deciding Whether Thai Tourism Travel to Chiang Dao District, Chiang Mai Province. *International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews*, 4(5), 601-612.
- Kılıç, S. (2016). Cronbach's alpha reliability coefficient. *Psychiatry and Behavioral Sciences*, 6(1), 47.
- Kline, P. (2013). *Handbook of psychological testing*. Routledge.

- Kotrlík, J. W. K. J. W., & Higgins, C. C. H. C. C. (2001). Organizational research: Determining appropriate sample size in survey research appropriate sample size in survey research. *Information technology, learning, and performance journal*, 19(1), 43.
- Malhotra, N. K., Nunan, D., & Birks, D. F. (2020). *Marketing research*. Pearson UK.
- Mardia, K. V., Kent, J. T., & Taylor, C. C. (2024). *Multivariate analysis*. John Wiley & Sons.
- Marsasi, E. G., & Yuanita, A. D. (2023). Investigating the causes and consequences of brand attachment of luxury fashion brand: the role of gender, age, and income. *Media Ekonomi Dan Manajemen*, 38(1), 71-93.
- Mukhopadhyay, S., Pandey, R., & Rishi, B. (2023). Electronic word of mouth (eWOM) research—a comparative bibliometric analysis and future research insight. *Journal of Hospitality and Tourism Insights*, 6(2), 404-424.
- Pandiangan, S. M. T., Resmawa, I. N., Simanjuntak, O. D. P., Sitompul, P. N., & Jefri, R. (2021). Effect of e-satisfaction on repurchase intention in Shopee user students. *Budapest International Research and Critics Institute-Journal (BIRCI-Journal)*, 4(4), 7785-7791.
- Park, C. W., MacInnis, D. J., & Priester, J. (2008). Brand attachment: Constructs, consequences, and causes. *Foundations and Trends® in Marketing*, 1(3), 191-230.
- Phungbangkruiy, J. (2023). Online Sales Promotion Type on e-Commerce Platform in Thailand. *KKBS Journal of Business Administration and Accountancy*, 7(3), 64–86.
- Rao, Y., Saleem, A., Saeed, W., & Ul Haq, J. (2021). Online consumer satisfaction during COVID-19: perspective of a developing country. *Frontiers in Psychology*, 12, 751854.
- Saichana, S., Kongkaew, P., & Puttan, N. (2020). CONSUMER’S BUYING BEHAVIOR OF READY MADE CLOTHES VIA APPLICATION SHOPEE OF FEMALE IN

- BANGKOK METROPOLITAN REGION. *Journal of Graduate School of Commerce-Burapha Review*, 15(1), 1–15.
- Sawasdee, S., & Booravitayaporn, S. (2024). The Intention to Purchase Functional Food from Rice Bran Protein, The Moderation of Consumers' Perception of Innovation Food in Bangkok. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 4(6), 593–608.
- Shimul, A. S. (2022). Brand attachment: a review and future research. *Journal of brand management*, 29(4), 400-419.
- Silayach, N., Ray, R. K., Singh, N. K., Dash, D. P., & Singh, A. (2025). When algorithms meet emotions: Understanding consumer satisfaction in AI companion applications. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 85, 104298.
- Sorasit, P., & Hamcumpai, S. (2024). Image Influence and Loyalty Towards Purchasing Decisions of Consumers in Modern Retail Stores in the Northeast. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 4(6), 977–992.
- Sudjit, S. (2023). Digital Marketing Strategy on Shopee Online Platform that Affect Repurchased Decision of Consumers in Phuket. *Parichart Journal*, 36(3), 20–36.
- Susanto, H., Muamar, M., Prasetyo, D., Purnomo, E. C., & Riyadi, A. (2023). The Influence Of Price And Trust On Consumer Satisfaction In Shopping Online Shop (Tokopedia) In Sampit. *Jurnal Ekonomi*, 12(01), 1052-1061.
- Trivedi, S. K., & Yadav, M. (2020). Repurchase intentions in Y generation: mediation of trust and e-satisfaction. *Marketing Intelligence & Planning*, 38(4), 401-415.
- Wannarangsri, P. (2023). The Analysis of Factors Affecting Consumer's Decision to Choose Gas Stations in Chiangmai Province. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 3(6), 625–648.

อิทธิพลของแรงจูงใจด้านเหตุผล แรงจูงใจด้านอารมณ์ ความน่าเชื่อถือ
ของเจ้าของเพจ และการส่งเสริมการขายที่ส่งผลต่อพฤติกรรม
การซื้อแบบฉับพลันของเครื่องแต่งกายผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์
ของผู้บริโภคในเชียงใหม่*

THE INFLUENCE OF RATIONAL MOTIVATION, EMOTIONAL
MOTIVATION, PAGE OWNER CREDIBILITY, AND SALES PROMOTION
ON IMPULSIVE CLOTHING PURCHASE BEHAVIOR VIA FACEBOOK LIVE
AMONG CONSUMERS IN CHIANG MAI

สมบุรณ์ นันแก้ว¹, พงศ์ศิริ คำขันแก้ว² และ พิธากรณ์ ธนิตเบญจสิทธ์³

Sombun Nankao¹, Pongsiri Kamkankaew² and Phithagorn Thanitbenjasith³

¹⁻³คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนครเชียงใหม่

¹⁻³Faculty of Business Administration, North-Chiang Mai University, Thailand

Corresponding Author's Email: g662301011@northcm.ac.th

วันที่รับบทความ : 19 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 22 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 24 เมษายน 2568

Received 19 April 2025; Revised 22 April 2025; Accepted 24 April 2025

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของแรงจูงใจด้านเหตุผล แรงจูงใจ
ด้านอารมณ์ ความน่าเชื่อถือของเจ้าของเพจ และการส่งเสริมการขาย ที่ส่งผลต่อ

Citation:

* สมบุรณ์ นันแก้ว, พงศ์ศิริ คำขันแก้ว และ พิธากรณ์ ธนิตเบญจสิทธ์. (2568). อิทธิพลของแรงจูงใจด้านเหตุผล แรงจูงใจ
ด้านอารมณ์ ความน่าเชื่อถือของเจ้าของเพจ และการส่งเสริมการขายที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลัน
ของเครื่องแต่งกายผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ของผู้บริโภคในเชียงใหม่. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1193-1220.
Sombun Nankao, Pongsiri Kamkankaew and Phithagorn Thanitbenjasith. (2025). The Influence Of Rational

Motivation, Emotional Motivation, Page Owner Credibility, And Sales Promotion On Impulsive Clothing

Purchase Behavior Via Facebook Live Among Consumers In Chiang Mai.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1193-1220.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

พฤติกรรมการซื้อเครื่องแต่งกายแบบฉับพลันผ่าน Facebook Live ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้วิธีการสำรวจแบบตัดขวาง กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่ที่เคยมีประสบการณ์ซื้อเครื่องแต่งกายผ่าน Facebook Live อย่างน้อย 1 ครั้ง จำนวน 400 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างตามความสะดวก เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามออนไลน์ แบบมาตราส่วนประมาณค่า 6 ระดับ ซึ่งผ่านการทดสอบความเที่ยงด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) อยู่ระหว่าง 0.798 ถึง 0.852 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่าแรงจูงใจด้านอารมณ์ ($\beta = 0.530, p < 0.05$) การส่งเสริมการขาย ($\beta = 0.402, p < 0.05$) และแรงจูงใจด้านเหตุผล ($\beta = 0.174, p < 0.05$) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการซื้อเครื่องแต่งกายแบบฉับพลันผ่าน Facebook Live ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 อย่างไรก็ตาม ความน่าเชื่อถือของเจ้าของเพจ ($\beta = 0.022, p > 0.05$) ไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ ตัวแปรอิสระทั้งสี่สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันได้ร้อยละ 72.0 ($R^2 = 0.720$)

คำสำคัญ: พฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลัน, เพชบุรีไลฟ์, แรงจูงใจ, การส่งเสริมการขาย, เครื่องแต่งกาย

Abstract

This study aimed to investigate the influence of rational motivation, emotional motivation, page owner credibility, and sales promotion on impulsive clothing purchase behavior through Facebook Live among consumers in Chiang Mai Province. This study employed a quantitative research approach using a cross-sectional survey design. The sample consisted of 400 consumers in Chiang Mai Province who had experience purchasing clothing via Facebook Live at least once. Participants were selected using convenience sampling. Data were collected through an online questionnaire using a 6-point Likert scale. The

reliability of the instrument was confirmed with Cronbach's alpha coefficients ranging from 0.798 to 0.852. Data were analyzed using descriptive statistics and multiple regression analysis to test the hypotheses. The results of the multiple regression analysis revealed that emotional motivation ($\beta = 0.530$, $p < 0.05$), sales promotion ($\beta = 0.402$, $p < 0.05$), and rational motivation ($\beta = 0.174$, $p < 0.05$) had a statistically significant positive influence on impulsive clothing purchase behavior via Facebook Live among consumers in Chiang Mai Province. However, page owner credibility ($\beta = 0.022$, $p > 0.05$) was not found to have a statistically significant influence on such behavior. Collectively, the four independent variables explained 72.0% of the variance in impulsive buying behavior ($R^2 = 0.720$).

Keywords: Impulsive Purchasing, Facebook Live, Motivation, Sales Promotion, Clothing

บทนำ

ในปี พ.ศ. 2566 คาดการณ์ว่ามูลค่าธุรกิจอีคอมเมิร์ซของไทยจะเพิ่มขึ้นเป็น 5.96 ล้านล้านบาทหรือคิดเป็นอัตราการเติบโตที่ 9.75% ซึ่งเป็นการเร่งตัวขึ้นจากปีก่อน โดย B2C ยังคงเป็นกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ที่สุดที่ 50.8% ของตลาด รองลงมาคือ B2B ที่ 38.7% และ B2G ลดลงเหลือ 10.5% แม้ว่าการเติบโตของ B2B และ B2C จะเป็นไปในทิศทางที่ดี (มนสิกาญจน์ รักษาชื่อ และ ชัยอนันต์ สิริเบญจสานนท์, 2566) แต่แนวโน้มของ B2G ยังคงมีความไม่แน่นอนจากปัจจัยนโยบาย และข้อจำกัดด้านงบประมาณของภาครัฐ อัตราการเติบโตของตลาดอีคอมเมิร์ซโดยรวมสะท้อนถึงศักยภาพของประเทศไทย ในฐานะตลาด อีคอมเมิร์ซที่มีความเข้มแข็ง โดยเฉพาะในภาคธุรกิจ ที่เกี่ยวข้องกับการค้าปลีกออนไลน์และแพลตฟอร์มดิจิทัล ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ การเติบโตของอีคอมเมิร์ซยังได้รับแรงหนุน จากปัจจัยหลายประการ ได้แก่ ความก้าวหน้าของโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัล การขยายตัวของแพลตฟอร์มออนไลน์ที่สามารถเชื่อมโยงผู้ขายและผู้ซื้อได้ง่ายขึ้น ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภคที่หันมาใช้บริการอีคอมเมิร์ซเป็นช่องทางหลัก ในการซื้อสินค้าและบริการมากขึ้น นอกจากนี้ Ruangchab, & Rojchanapaphaporn, 2024) พบว่าธุรกรรมอีคอมเมิร์ซของไทย

มีการกระจายไปในหลายช่องทางหลัก โดย e-Marketplace เป็นช่องทางที่มีมูลค่าการซื้อขายสูงสุดที่ 1.19 ล้านล้านบาท รองลงมา คือ การขายผ่านเว็บไซต์และแอปพลิเคชันของร้านค้าเองที่ 1.15 ล้านล้านบาท และ Social Commerce ซึ่งมีมูลค่าการซื้อขายที่ 1.08 ล้านล้านบาท แนวโน้มการเติบโตของ Social Commerce แสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของโซเชียลมีเดียในการเป็นแพลตฟอร์มการซื้อขายสินค้า ซึ่งเป็นช่องทางที่ผู้บริโภคสามารถโต้ตอบกับผู้ขายได้โดยตรง สร้างความไว้วางใจและนำไปสู่การตัดสินใจซื้อที่รวดเร็วขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง Facebook Live ซึ่งกำลังเป็นที่นิยมอย่างมากสำหรับการขายสินค้าแบบเรียลไทม์และกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมซื้อแบบฉับพลันในกลุ่มผู้บริโภคที่มองหาความสะดวก และประสบการณ์การช้อปปิ้งที่มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ขายโดยตรง (Kamkankaew et.al, 2022)

ในพฤติกรรมซื้อของผู้บริโภคมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะอย่างยิ่งการซื้อขายสินค้าออนไลน์ผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง หนึ่งในแพลตฟอร์มที่ได้รับความนิยมสูงสุดคือ Facebook Live ซึ่งเปิดโอกาสให้ผู้ขายสามารถนำเสนอสินค้าและสื่อสารกับลูกค้าแบบเรียลไทม์ ปรากฏการณ์นี้ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มความมีส่วนร่วมของผู้บริโภค (Khiaochaon & Pornprapa, 2022) แต่ยังส่งเสริมให้เกิดความไว้วางใจในกระบวนการซื้อขาย ส่งผลให้ผู้บริโภคมีแนวโน้มตัดสินใจซื้อสินค้าแบบฉับพลันมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะเมื่อได้รับอิทธิพลจากแรงจูงใจและสิ่งเร้าต่าง ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อในทันที พฤติกรรมดังกล่าวจึงกลายเป็นประเด็นที่น่าสนใจในเชิงวิชาการและการตลาดในการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้อง (Kamkankaew, Meesubthong & Sawang, 2023)

พฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลัน (Impulse Buying Behavior) เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นโดยไม่มีการวางแผนล่วงหน้า มักได้รับแรงกระตุ้นจากปัจจัยภายนอก เช่น บรรยากาศการขาย โปรโมชั่น หรือแม้กระทั่งอารมณ์ในช่วงเวลานั้น (Zhang & Shi, 2022) ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมดังกล่าวมีทั้งในเชิงเหตุผลและเชิงอารมณ์ โดยแรงจูงใจด้านเหตุผลหมายถึงการประเมินจากราคาหรือคุณภาพของสินค้า ขณะที่แรงจูงใจด้านอารมณ์จะเกี่ยวข้องกับความรู้สึก ตื่นเต้น ความอยากได้ หรือความกลัวที่จะพลาดโอกาสซื้อ (FOMO) การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคภายใต้บริบทของ Facebook Live จึงมีความสำคัญต่อการเข้าใจว่าปัจจัยใดบ้างที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการซื้อแบบเร่งด่วน ซึ่งมีลักษณะเฉพาะแตกต่างจากแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซแบบดั้งเดิม (Ruangchab & Rojchanapaphaporn, 2024)

จากแนวโน้มที่ธุรกิจ B2C มีอัตราการเติบโตสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ ในระบบอีคอมเมิร์ซของประเทศไทย การใช้แพลตฟอร์ม Facebook Live จึงกลายเป็นกลยุทธ์หลักของผู้ค้าปลีกในการ

เพิ่มยอดขาย มนสิกาญจน์ รักษาชื่อ และ ชัยอนันต์ สิริเบญจานนท์, 2566) การที่ผู้บริโภคสามารถโต้ตอบกับผู้ขายได้แบบเรียลไทม์ ทำให้เกิดความรู้สึกเชื่อมโยงทางอารมณ์และสร้างประสบการณ์การซื้อที่คล้ายกับการซื้อจากร้านค้าจริง ประกอบกับการใช้เทคนิคทางการตลาด เช่น การลดราคาชั่วคราวหรือการเสนอสิทธิพิเศษเฉพาะช่วงไลฟ์สด ยิ่งเพิ่มโอกาสในการกระตุ้นการซื้อแบบฉับพลันมากยิ่งขึ้น ความสามารถของ Facebook Live ในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อทันทีจึงเป็นประเด็นสำคัญที่ควรได้รับการศึกษาอย่างลึกซึ้ง (Kamkankaew et.al., 2023) นอกจากนี้ ความน่าเชื่อถือของผู้ขายและกลยุทธ์การส่งเสริมการขายถือเป็นอีกสององค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันของผู้บริโภค ความน่าเชื่อถือของผู้ขายมีบทบาทในการลดความเสี่ยงในการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ (Saputri, Safriyanti & Yuliana, 2024) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อการซื้อเกิดขึ้นโดยไม่ได้ไตร่ตรองล่วงหน้า ขณะที่การส่งเสริมการขายช่วยสร้างแรงจูงใจเชิงจิตวิทยา เช่น การใช้คำพูดเร่งเร้า การให้ของแถม หรือการจำกัดระยะเวลาโปรโมชั่น ซึ่งสามารถดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคและผลักดันให้เกิดการซื้อได้ในทันที การรวมกันของปัจจัยเหล่านี้จึงก่อให้เกิดความเข้าใจที่ครบถ้วนยิ่งขึ้นเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าแบบฉับพลันผ่านแพลตฟอร์ม Facebook Live (Elrod & Fortenberry Jr, 2020)

โดยจังหวัดเชียงใหม่ในฐานะศูนย์กลางเศรษฐกิจภาคเหนือของประเทศไทย มีแนวโน้มการใช้ Facebook Live ในการซื้อขายสินค้าออนไลน์อย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะสินค้าในกลุ่มเครื่องแต่งกายที่เป็นที่นิยมสูง (Suksanniran, Thanitbenjasith & Kamkankaew, 2024) งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของแรงจูงใจด้านเหตุผล แรงจูงใจด้านอารมณ์ ความน่าเชื่อถือของผู้ขาย และการส่งเสริมการขายที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่ โดยผลการวิจัยจะสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้บริโภคในยุคดิจิทัล และเป็นแนวทางสำหรับผู้ประกอบการในการเพิ่มประสิทธิภาพของการขายสินค้าผ่านช่องทาง Facebook Live ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของแรงจูงใจด้านเหตุผล แรงจูงใจด้านอารมณ์ความน่าเชื่อถือของเจ้าเพจ การส่งเสริมการขายที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันของเครื่องแต่งกายผ่านเพชบุรีไลฟ์ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนแนวคิดและ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง รายละเอียดดังนี้

พฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลัน

พฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลัน (Impulsive Buying Behavior) เป็นพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เกิดขึ้นโดยไม่ผ่านการวางแผนล่วงหน้า มักเกิดขึ้นในสถานการณ์ที่ผู้บริโภคถูกกระตุ้นโดยสิ่งเร้าหรือสภาพแวดล้อมที่จูงใจให้เกิดการตัดสินใจซื้อทันที (Fadillah & Kusumawati, 2021) โดยไม่มีการไตร่ตรองอย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจ (Darmawan & Gatheru, 2021) ลักษณะสำคัญของพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลัน คือ การตัดสินใจที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว มีแรงขับเคลื่อนจากแรงกระตุ้นทางอารมณ์ ความตื่นเต้น ความรู้สึกพึงพอใจชั่วขณะ หรือความต้องการตอบสนองต่อสิ่งเร้าเฉพาะหน้า (Zhang & Shi, 2022) เช่น โปรโมชั่นจำกัดเวลา สินค้าที่มีความน่าสนใจ หรือการกระตุ้นจากสื่อโซเชียลมีเดีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการซื้อผ่าน Facebook Live ซึ่งมีลักษณะของการสื่อสารแบบเรียลไทม์ ผู้บริโภคสามารถรับชมการนำเสนอสินค้าในรูปแบบการไลฟ์สดที่มีความดึงดูดทางภาพ เสียง และการสื่อสารเชิงโต้ตอบ ทำให้เกิดความรู้สึกเร่งด่วนและแรงจูงใจในเชิงอารมณ์ จนนำไปสู่การตัดสินใจซื้อทันทีโดยไม่ผ่านกระบวนการพิจารณาเชิงเหตุผลอย่างลึกซึ้ง (Anisa, et.al. 2020) อย่างไรก็ตามแม้พฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันจะถูกขับเคลื่อนโดยแรงจูงใจทางอารมณ์เป็นหลัก แต่ในบางกรณีแรงจูงใจด้านเหตุผล เช่น การเห็นว่าราคาอยู่ในเกณฑ์คุ้มค่า หรือสินค้าเป็นที่ต้องการอยู่แล้ว ก็อาจมีอิทธิพลร่วมในการตัดสินใจซื้อแบบฉับพลันได้เช่นกัน (Azizah, Nur & Putra, 2022) ดังนั้นพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันจึงเป็นปรากฏการณ์ทางพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีมิติทั้งทางอารมณ์และเหตุผลผสมผสานกัน และมักเกิดขึ้นในบริบทของสื่อออนไลน์ที่มีการสื่อสารเชิง

สร้างแรงจูงใจในระดับสูงซึ่งผู้ประกอบการจำเป็นต้องเข้าใจกลไกดังกล่าวเพื่อใช้ในการออกแบบกลยุทธ์การขายอย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล (Kamkankaew, Thongyoy & Phonracharnon, 2024)

แรงจูงใจด้านเหตุผล

แรงจูงใจด้านเหตุผล (Rational Motivation) เป็นกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนพฤติกรรม การเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภค โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลมีความพร้อมให้เข้าถึงได้อย่างรวดเร็วและหลากหลาย (Döring, 2007) ดดย Ståhl & Van Prooijen (2018) ระบุว่า แรงจูงใจด้านเหตุผลเกี่ยวข้องกับการตัดสินใจที่มีพื้นฐานจากตรรกะและการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผู้บริโภคจะพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ เช่น ราคา คุณภาพ และความคุ้มค่าในการใช้จ่าย ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมผู้บริโภคที่มุ่งเน้นความเหมาะสมและประโยชน์สูงสุดจากการเลือกซื้อสินค้าและบริการ ในทำนองเดียวกัน Arul Rajan (2020) ชี้ว่า แรงจูงใจประเภทนี้แสดงถึงความใส่ใจของผู้บริโภคต่อคุณลักษณะของสินค้าและประสิทธิภาพในการตอบสนองความต้องการส่วนบุคคล การตัดสินใจโดยอิงแรงจูงใจด้านเหตุผลจึงมีลักษณะเป็นกระบวนการที่มีเหตุผลรองรับชัดเจน เช่น การเปรียบเทียบสินค้าในเชิงคุณภาพและราคา การพิจารณาผลตอบแทนที่ได้รับ และความมั่นใจในความน่าเชื่อถือของสินค้า ซึ่งเป็นที่พบได้อย่างเด่นชัดในสินค้ามูลค่าสูง เช่น รถยนต์หรือผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ (Sloot, Lehmann & Ardone, 2022) นอกจากนี้ Inteacha & Rodhiran (2022) ยังชี้ให้เห็นว่า แรงจูงใจด้านเหตุผลมีความสัมพันธ์กับมิติของความสะดวกสบาย การเข้าถึงข้อมูล การวิเคราะห์ประโยชน์เชิงเศรษฐกิจ และความคุ้มค่าของสินค้าหรือบริการ ก่อนการตัดสินใจซื้อ ในขณะเดียวกัน Zgurich (2023) เสริมว่า ผู้บริโภคในปัจจุบันมักใช้แรงจูงใจทั้งด้านเหตุผลและอารมณ์ควบคู่กันไป เพื่อสร้างสมดุลในการเลือกสินค้าและบริการอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น แรงจูงใจด้านเหตุผลจึงมีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมการซื้อที่มีลักษณะพิจารณาอย่างรอบคอบและมีเหตุผล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการซื้อสินค้าผ่าน Facebook Live ซึ่งผู้บริโภคสามารถประเมินข้อมูลสินค้าได้ทันทีจากการสื่อสารของผู้ขายในลักษณะเรียลไทม์ ทำให้แรงจูงใจด้านเหตุผลกลายเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญในบริบทของการบริโภคออนไลน์ในปัจจุบัน จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้เขียนสามารถพัฒนาสมมติฐานได้ว่า

H1: แรงจูงใจด้านเหตุผลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันของเครื่องแต่งกายผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่

แรงจูงใจด้านอารมณ์

แรงจูงใจด้านอารมณ์ (Emotional Motivation) เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค โดยเฉพาะในบริบทของการซื้อสินค้าแฟชั่นผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น เฟซบุ๊กไลฟ์ ซึ่งกระตุ้นการตอบสนองทางอารมณ์ของผู้บริโภคได้อย่างทันที ตามแนวคิดของ Fanselow (2018) แรงจูงใจด้านอารมณ์สะท้อนถึงการตัดสินใจที่ขับเคลื่อนด้วยความรู้สึกส่วนตัวมากกว่าตรรกะหรือการคำนวณทางเศรษฐกิจ ซึ่งความรู้สึกนี้อาจรวมถึงความสุข ความตื่นเต้น หรือความต้องการเป็นที่ยอมรับในสังคม ทั้งนี้ Rolls (2023) ได้จำแนกแรงจูงใจด้านอารมณ์ออกเป็นหลายลักษณะ อาทิ แรงจูงใจจากความตื่นเต้นที่เกิดจากประสบการณ์ใหม่ ๆ ระหว่างการซื้อ แรงจูงใจจากความพึงพอใจที่มุ่งลดความเครียดหรือเสริมสร้างอารมณ์เชิงบวก และแรงจูงใจจากการรับรู้คุณค่า เช่น ความรู้สึกคุ้มค่าจากการซื้อสินค้าในราคาพิเศษ แนวคิดเหล่านี้สอดคล้องกับมุมมองของ Graf et.al. (2023) ที่เห็นว่าผู้บริโภคไม่ได้เพียงซื้อสินค้าเพื่อประโยชน์ใช้สอยเท่านั้น แต่ยังต้องการคุณค่าทางอารมณ์และประสบการณ์ที่สินค้าและบริการมอบให้ การซื้อสินค้าผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ซึ่งมีลักษณะการนำเสนอแบบสด (real-time) การสื่อสารสองทาง และบรรยากาศเชิงบันเทิง จึงกลายเป็นช่องทางที่ตอบสนองแรงจูงใจด้านอารมณ์ได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อแบบฉับพลันโดยไม่ได้วางแผนล่วงหน้า และมักเกิดขึ้นในช่วงเวลาที่มีแรงกระตุ้นทางอารมณ์สูง (Reeve, 2024) นอกจากนี้ ยังพบว่าแรงจูงใจด้านอารมณ์มีความสัมพันธ์กับความถี่ในการซื้อและลักษณะของสินค้าที่เลือกซื้อ เช่น สินค้าแฟชั่นหรือเครื่องแต่งกายที่มีลักษณะเฉพาะ สะท้อนถึงรสนิยมส่วนตัวหรือสถานะทางสังคม (Sandi et.al., 2021) ดังนั้นแรงจูงใจด้านอารมณ์จึงมีบทบาทสำคัญในการผลักดันพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลัน โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงสินค้าผ่านประสบการณ์เชิงอารมณ์ได้ง่ายและรวดเร็วผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ (Suangpho & Nakaphong Asvaraksha, 2024) จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้เขียนสามารถพัฒนาสมมุติฐานได้ว่า

H2: แรงจูงใจด้านอารมณ์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันของเครื่องแต่งกายผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่

ความน่าเชื่อถือของเจ้าของเพจ

ความน่าเชื่อถือของเจ้าของเพจเฟซบุ๊กไลฟ์ (Page Owner Credibility) เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค (Shamim & Islam, 2022) โดยเฉพาะในบริบทของการซื้อสินค้าแฟชั่นผ่านการถ่ายทอดสดที่มีลักษณะปฏิสัมพันธ์แบบเรียลไทม์ (Lowry et.al. 2014) ซึ่งต้องอาศัยทั้งความไว้วางใจและความน่าเชื่อถือในข้อมูลที่นำเสนอ Lurie & Mustafaraj (2018) อธิบายว่า ความน่าเชื่อถือของเจ้าของเพจเกี่ยวข้องกับระดับความเชี่ยวชาญ (expertise) ที่สะท้อนถึงความรู้และทักษะในเนื้อหาที่นำเสนอ หากเจ้าของเพจมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางในสินค้าประเภทแฟชั่น เช่น การแนะนำเทรนด์ การให้ข้อมูลเกี่ยวกับคุณสมบัติของเสื้อผ้า หรือการสาธิตการใช้งาน จะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจให้กับผู้ติดตามและส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของเนื้อหาอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ Saputri, Safriyanti & Yuliana (2024) ยังเน้นว่าความน่าไว้วางใจ (trustworthiness) เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบที่สำคัญ โดยผู้บริโภคมักให้ความสนใจและเชื่อถือข้อมูลที่มีความโปร่งใส เชื่อสัตย์ และปราศจากอคติ ซึ่งช่วยลดความลังเลในการตัดสินใจซื้อได้อย่างชัดเจน ทั้งนี้การมีปฏิสัมพันธ์เชิงบวกกับผู้ติดตาม เช่น การตอบคำถาม แสดงความคิดเห็น และการรับฟังเสียงของลูกค้า (Djafarova & Rushworth, 2017) ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นและเพิ่มระดับความไว้วางใจให้สูงขึ้น ทั้งนี้ Kington et.al. (2021) และ Pick (2021) ยังระบุว่าการมีส่วนร่วมของเจ้าของเพจในชุมชนออนไลน์ การเข้าร่วมกิจกรรมหรือกลุ่มที่เกี่ยวข้องกับสินค้าและความสนใจของกลุ่มเป้าหมาย จะช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือทางสังคมและสร้างภาพลักษณ์ของผู้เชี่ยวชาญในสายตาของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้เขียนสามารถพัฒนาสมมติฐานได้ว่า

H3: ความน่าเชื่อถือของเจ้าของเพจมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันของเครื่องแต่งกายผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่

การส่งเสริมการขาย

การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion) เป็นหนึ่งในกลยุทธ์ทางการตลาดที่สำคัญในการกระตุ้นความต้องการซื้อของผู้บริโภคในระยะสั้น โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่พฤติกรรมการบริโภคมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งกิจกรรมส่งเสริมการขายมีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากการโฆษณาและการขายผ่านพนักงาน โดยเน้นการใช้สิ่งจูงใจทางการตลาดเพื่อกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจซื้อในทันที (Hadji, Nurdin, & Ismail, 2020) ทั้งนี้ Elrod & Fortenberry Jr

(2020) ได้จัดให้การส่งเสริมการขายเป็นหนึ่งในองค์ประกอบของส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ที่มีเป้าหมายในการเสริมสร้างประสิทธิภาพให้การสื่อสารทางการตลาด ผ่านการมอบสิทธิประโยชน์พิเศษ เช่น การลดราคา ของแถม คุปอง หรือกิจกรรมส่งเสริมการขายในลักษณะอื่น เพื่อโน้มน้าวให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ได้รวดเร็วขึ้น (Bandyopadhyay et.al, 2021) กลยุทธ์การส่งเสริมการขายสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ การส่งเสริมการขายที่มุ่งสู่ผู้บริโภค (Consumer Promotion) การส่งเสริมการขายที่มุ่งสู่คนกลางในช่องทางการจัดจำหน่าย (Trade Promotion) และการส่งเสริมการขายที่มุ่งสู่พนักงานขาย (Sales Force Promotion) ซึ่งแต่ละประเภทมีบทบาทเฉพาะในการสร้างแรงจูงใจและเพิ่มประสิทธิภาพการกระจายสินค้าไปยังผู้บริโภคปลายทางอย่างมีประสิทธิภาพ (Abolghasemi et.al, 2020) นอกจากนี้การส่งเสริมการขายยังมีบทบาทในการสร้างการรับรู้แบรนด์ (brand awareness) กระตุ้นการทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ใหม่ และเสริมสร้างความภักดีต่อแบรนด์ในระยะยาว (Liu et.al, 2020) ในบริบทของการตลาดผ่าน Facebook Live ซึ่งเป็นช่องทางการซื้อขายที่เติบโตอย่างรวดเร็ว การส่งเสริมการขายมีบทบาทสำคัญยิ่งในการกระตุ้นพฤติกรรมซื้อแบบฉับพลันของผู้บริโภค โดยเฉพาะการนำเสนอโปรโมชั่นที่จับต้องได้ในเวลาจำกัด เช่น ลดราคาเฉพาะช่วงไลฟ์ หรือของแถมจำนวนจำกัด ซึ่งสร้างแรงกระตุ้นทางจิตวิทยาให้เกิดการตัดสินใจทันที ผลการศึกษาหลายชิ้นยังพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับโปรโมชั่นที่ตอบโต้ภัยด้านความคุ้มค่าและความสะดวกในการเข้าถึง โดยเฉพาะผ่านแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียที่สามารถรับรู้ข้อมูลโปรโมชั่นได้แบบเรียลไทม์ (Abolghasemi et.al, 2020) สะท้อนให้เห็นว่าการส่งเสริมการขายไม่เพียงแต่ส่งผลต่อยอดขายเท่านั้น แต่ยังสามารถสร้างประสบการณ์ทางการตลาดที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การวางแผนและเลือกใช้กลยุทธ์ส่งเสริมการขายอย่างเหมาะสมจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ธุรกิจต้องให้ความสำคัญเพื่อให้สามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และตอบสนองต่อพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคเฟกบุ๊กไลฟ์อย่างยั่งยืน จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้เขียนสามารถพัฒนาสมมติฐานได้ว่า

H4: การส่งเสริมการขายมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมซื้อแบบฉับพลันของเครื่องแต่งกายผ่านเฟกบุ๊กไลฟ์ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research method) โดยใช้การสำรวจแบบตัดขวาง (Survey method by cross-sectional) มีรายละเอียดระเบียบวิธีการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ ซึ่งเคยมีประสบการณ์การซื้อเครื่องแต่งกายผ่าน Facebook Live อย่างน้อย 1 ครั้ง โดย กลุ่มตัวอย่าง คือผู้บริโภคที่อาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงใหม่ซึ่งเคยมีประสบการณ์การซื้อเครื่องแต่งกายผ่าน Facebook Live อย่างน้อย 1 ครั้ง จำนวน 400 (Uakarn, Chaokromthong & Sintao, 2021) ผู้วิจัยทำการสุ่มตัวอย่างแบบการสุ่มตามความสะดวก (Convenience Sampling)

เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยอิงกับวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยมีเกณฑ์การประเมินเป็น 6 ระดับ ตั้งแต่ต่ำที่สุด เท่ากับ 6 และ มากที่สุด เท่ากับ 5 (South et.al, 2022) ทั้งนี้แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านการทดสอบแบบสอบถาม (Pre – test) เพื่อทดสอบความเข้าใจในความถูกต้องตลอดจนผู้วิจัยได้ทำการหาค่าความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Crobach s alpa Coefficient) โดยเก็บจำนวน 30 ชุดจากกลุ่มตัวอย่างลักษณะใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่า Alpha อยู่ระหว่าง 0.798 ถึง 0.852 ซึ่งผลที่ได้จากการพบแบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเป็นเครื่องมือในการวิจัยนี้สามารถเชื่อถือได้ (Kotian, Varghese & Motappa, 2022)

การรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา จะแบ่งออกเป็น 2 ประเภทดังนี้ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบออนไลน์ด้วย Google Form จำนวน 400 ราย โดยเก็บรวบรวมกับผู้ที่เคยมีประสบการณ์การซื้อเครื่องแต่งกายผ่าน FACEBOOK LIVE อย่างน้อย 1 ครั้ง ตั้งแต่เดือน ธันวาคม พ.ศ. 2567 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง โดยข้อมูลที่ได้

ทั้งหมดจะถูกนำไปวิเคราะห์ และใช้สถิติในการประมวลผลการวิจัยโดยใช้การเก็บข้อมูลแบบสะดวก สำหรับข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยนี้ใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression analysis with enter method) เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิจัย

เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย คือ เพื่อศึกษาอิทธิพลของแรงจูงใจด้านเหตุผล แรงจูงใจด้านอารมณ์ ความน่าเชื่อถือของเจ้าเพจ การส่งเสริมการขายที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลัน ของเครื่องแต่งกายผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่ รายละเอียดดังนี้

ผลการตรวจสอบผลการตรวจสอบการแจกแจงปกติของข้อมูล

ก่อนทำการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบการแจกแจงปกติของข้อมูลพบว่าตัวแปรแรงจูงใจด้านเหตุผล แรงจูงใจด้านอารมณ์ ความน่าเชื่อถือของเจ้าเพจ การส่งเสริมการขายและพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันของเครื่องแต่งกายผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.426 ถึง 4.874 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.800 ถึง 1.151 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 1.96 แสดงว่าข้อมูลมีการกระจายค่าปานกลาง (Malhotra, Nunan & Birks, 2020) ค่าความโด่งอยู่ระหว่าง 0.629 ถึง 3.732 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 10 และค่าความเบ้ อยู่ระหว่าง -1.147 ถึง -0.998 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 2 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Kline, 2013) รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการตรวจสอบผลการตรวจสอบการแจกแจงปกติของข้อมูล

ตัวแปร	$\bar{x}$	S.D.	SK	KU
แรงจูงใจด้านเหตุผล (X_MOR)	4.874	0.742	-1.236	3.732
แรงจูงใจด้านอารมณ์ (X_MOE)	4.426	1.027	-0.918	0.629
ความน่าเชื่อถือของเจ้าเพจ (X_CPF)	4.778	0.800	-0.888	1.554
การส่งเสริมการขาย (X_SAL)	4.676	0.913	-0.998	1.522

พฤติกรรมการซื้อขายแบบฉาบฉวย (X_IMB)	4.474	1.151	-1.147	1.126

ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นของตัวแปร

การตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นของตัวแปร ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน(Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ผลการวิเคราะห์พบว่าตัวแปรแต่ละคู่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.316 ถึง 0.800 แสดงให้เห็นว่าลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมด เป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง แต่เมื่อพิจารณาพบว่าความสัมพันธ์ของตัวแปรแต่ละคู่ไม่เกิน 0.70 นั้น เพื่อป้องกันการเกิดปัญหาความสัมพันธ์ร่วมพหุเชิงเส้นตรง (Multicollinearity) ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์หาค่า Tolerance ซึ่งต้องมากกว่า 0.01 จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ร่วมเส้นตรงเชิงพหุ และค่า VIF (Variance Inflation Factor) ซึ่งต้องไม่เข้าใกล้ 10 จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ร่วมเส้นตรงเชิงพหุ (Mardia, Kent & Taylor, 2024) เพื่อตรวจสอบว่าตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดจะมีปัญหาความสัมพันธ์ร่วมเส้นตรงเชิงพหุจริงหรือไม่ ทั้งนี้ผลการตรวจสอบพบว่า ค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.342 ถึง 0.694 และค่า VFI อยู่ระหว่าง 1.440 ถึง 2.921 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดไม่ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ร่วมพหุเชิงเส้นตรงและตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมด มีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณและทดสอบสมมติฐานต่อไป

ตารางที่ 2 แสดงผลการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงของตัวแปร

	X_IMB	X_MOR	X_MOE	X_CPF	X_SAL	Tolerance	VFI
X_IMB	1.000						
X_MOR	0.316**	1.000				0.694	1.440
X_MOE	0.800**	0.393**	1.000			0.479	2.087
X_CPF	0.606**	0.550**	0.614**	1.000		0.373	2.682
X_SAL	0.762**	0.436**	0.709**	0.746**	1.000	0.342	2.921

หมายเหตุ ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติระดับที่ 0.01

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ก่อนทำการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบสมการดังนี้

$$X\_IMB = a + b_1 X\_MOR + b_2 X\_MOE + b_3 X\_CPF + b_4 X\_SAL$$

ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ โดยนำตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัว คือ แรงจูงใจด้านเหตุผล(X_MOR) แรงจูงใจด้านอารมณ์ (X_MOE) ความน่าเชื่อถือของเจ้าเพจ (X_CPF) การส่งเสริมการขาย (X_SAL) ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลัน (X_IMB) ของเครื่องแต่งกายผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ (FACEBOOK LIVE) ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่ ผลการทดสอบพบว่า แรงจูงใจด้านเหตุผล (X_MOR) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบเท่ากับ 0.175 และค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.174 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 (H1) แรงจูงใจด้านอารมณ์ (X_MOE) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบเท่ากับ 0.594 และค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.530 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 (H2) ความน่าเชื่อถือของเจ้าเพจ (X_CPF) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบเท่ากับ 0.031 และค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.022 อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงไม่ยอมรับสมมติฐานที่ 3 (H3) การส่งเสริมการขาย (X_SAL) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบเท่ากับ 0.506 และ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.402 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 4 (H4) โดยมีค่าคงที่ (a) เท่ากับ 0.111 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ(R) เท่ากับ 0.848 มีค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.720 หรือร้อยละ 72.00 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม X_IMB				
	b	SE	β	t	p-value
a(constant)	0.111	0.223		1.500	0.034*
X_MOR	0.175	0.050	0.174	2.316	0.021*
X_MOE	0.594	0.043	0.530	3.778	0.000*
X_CPF	0.031	0.063	0.022	0.494	0.622

X_SAL	0.506	0.057	0.402	8.820	0.000*
$R = 0.848 \quad R^2 = 0.720 \quad R^2_{\text{change}} = 0.717$ $F = 253.57 \quad \text{Sig ของ } F = 0.000 \quad \text{Durbin-Watson} = 1.852$					

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 ผู้วิจัยสามารถนำมาเขียนสมการได้ดังนี้

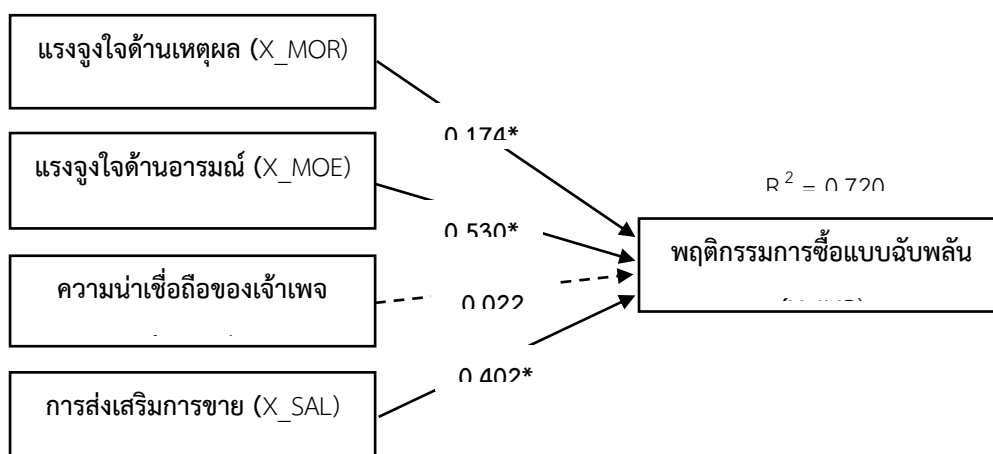
สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$X\_IMB = 0.111 + b_1 0.175 X\_MOR + b_2 0.594 X\_MOE \\ + b_4 0.506 X\_SAL$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$X\_IMB = 0.111 + b_1 0.174 X\_MOR + b_2 0.530 X\_MOE \\ + b_4 0.402 X\_SAL$$

จากการวิเคราะห์สมมุติฐานการวิจัย และการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้น พบว่า การติดแบรนด์ (X_BED) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.176 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ตัวแปรความพึงพอใจของผู้บริโภค (X_SAT) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.275 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปรการสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ (X_EWO) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.302 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงในภาพที่ 2

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ภาพที่ 2 แสดงผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 4 สรุปผลสมมติฐานการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย

สมมติฐานการวิจัย	ผลการวิจัย
H1: แรงจูงใจด้านเหตุผลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉาบฉวยของเครื่องแต่งกายผ่านเฟสบุ๊คไลฟ์ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่	มีอิทธิพล
H2: แรงจูงใจด้านอารมณ์มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉาบฉวยของเครื่องแต่งกายผ่านเฟสบุ๊คไลฟ์ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่	มีอิทธิพล
H3: ความน่าเชื่อถือของเจ้าเพจมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉาบฉวยของเครื่องแต่งกายผ่านเฟสบุ๊คไลฟ์ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่	ไม่มีอิทธิพล
H4: การส่งเสริมการขายมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉาบฉวยของเครื่องแต่งกายผ่านเฟสบุ๊คไลฟ์ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่	มีอิทธิพล

อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์การวิจัย คือ เพื่อศึกษาอิทธิพลของแรงจูงใจด้านเหตุผล แรงจูงใจด้านอารมณ์ความน่าเชื่อถือของเจ้าเพจ การส่งเสริมการขายที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันของเครื่องแต่งกายผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์ (FACEBOOK LIVE) ของผู้บริโภคนในจังหวัดเชียงใหม่ สามารถอธิบายได้ดังนี้

ผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจด้านเหตุผลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.174 และค่าสัมประสิทธิ์ในรูปคะแนนดิบเท่ากับ 0.175 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริโภคที่ใช้เหตุผลในการพิจารณาสินค้า เช่น ราคา คุณภาพ และความคุ้มค่าในการใช้จ่าย มีแนวโน้มที่จะซื้อสินค้าแบบฉับพลันเมื่อเงื่อนไขที่ผู้บริโภคพิจารณาว่าคุ้มค่าถูกนำเสนอในขณะนั้น ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ Kamkankaew, Thongyoy & Phonracharnon (2024) ที่อธิบายว่าแรงจูงใจด้านเหตุผลเกี่ยวข้องกับการพิจารณาทางตรรกะและข้อมูลที่มีอยู่เพื่อตัดสินใจเลือกสินค้าและบริการ โดยเฉพาะเมื่อมีข้อเสนอที่ทำให้สินค้ามีความคุ้มค่าสูงขึ้น เช่น ส่วนลดหรือโปรโมชั่นพิเศษ นอกจากนี้ Elrod & Fortenberry Jr (2020) ยังระบุว่าแรงจูงใจด้านเหตุผลเกี่ยวข้องโดยตรงกับการรับรู้ของผู้บริโภคต่อคุณสมบัติของสินค้าและความสามารถของผลิตภัณฑ์ในการตอบสนองความต้องการ ซึ่งสอดคล้องกับผลวิจัยที่ชี้ว่าผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าแบบฉับพลันเมื่อรู้สึกว่าการเสนอที่ได้นั้นคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ นอกจากนี้ Arnold & Reynolds (2003) ได้กล่าวถึงมิติของแรงจูงใจด้านเหตุผลในการใช้จ่ายของผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับความสะดวกสบายและการประเมินความคุ้มค่าต่อการลงทุน ซึ่งอธิบายได้ว่าทำไมผู้บริโภคที่มักใช้เหตุผลในการเลือกซื้อสินค้าจึงยังคงมีแนวโน้มซื้อแบบฉับพลันหากเงื่อนไขด้านราคาและคุณภาพตรงกับความต้องการของผู้บริโภค อีกทั้ง Zgurich (2023) ยังกล่าวว่าผู้บริโภคมักใช้แรงจูงใจด้านเหตุผลควบคู่ไปกับแรงจูงใจด้านอารมณ์ ซึ่งอาจอธิบายได้ว่าผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับข้อมูลและการวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจยังคงมีแนวโน้มซื้อแบบฉับพลันหากผู้บริโภครู้สึกว่าสินค้าหรือโปรโมชั่นนั้นเป็นโอกาสที่ไม่ควรพลาด ดังนั้นผลการศึกษารังนี้ช่วยยืนยันว่าพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันไม่ได้เกิดขึ้นเพียงจากปัจจัยทางอารมณ์หรือแรงกระตุ้นชั่วขณะเท่านั้น แต่ยังได้รับอิทธิพลจากการวิเคราะห์และการใช้เหตุผลในการพิจารณาความคุ้มค่าของสินค้าในขณะตัดสินใจซื้อซึ่งเป็นแนวโน้มที่ผู้ประกอบการสามารถนำไปใช้พัฒนา

แคมเปญการตลาดที่สามารถตอบโจทย์ทั้งผู้บริโภคที่ใช้เหตุผลและผู้บริโภคที่ตัดสินใจซื้อจากอารมณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจด้านอารมณ์เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันของผู้บริโภคในการซื้อเครื่องแต่งกายผ่านเพชบุ๊กไลฟ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.530 และค่าสัมประสิทธิ์ในรูปคะแนนดิบเท่ากับ 0.594 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริโภคที่มีแรงจูงใจ ด้านอารมณ์สูง มีแนวโน้มที่จะตัดสินใจซื้อสินค้าแบบฉับพลันโดยไม่ไดวางแผนล่วงหน้ามากกว่าผู้ที่ให้ความสำคัญกับเหตุผลหรือการพิจารณาเชิงตรรกะ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Fanselow (2018) ที่อธิบายว่าแรงจูงใจด้านอารมณ์เป็นปัจจัยสำคัญ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกพึงพอใจ ความสนุกสนาน หรือแรงกระตุ้นจากสิ่งเร้าภายนอก เช่น โปรโมชั่นแบบจำกัดเวลาและการนำเสนอสินค้าในลักษณะที่สร้างอารมณ์ร่วม นอกจากนี้ Rolls (2023) ยังอธิบายว่า แรงจูงใจด้านอารมณ์ สามารถแบ่งออกเป็นมิติต่างๆ เช่น การซื้อเพื่อความตื่นเต้น (Adventure Shopping) การซื้อเพื่อลดความเครียด (Gratification Shopping) และการซื้อเพื่อตอบสนองความรู้สึกมีคุณค่าในตัวเอง (Value Shopping) ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการซื้อแบบฉับพลันในบริบทของเพชบุ๊กไลฟ์ได้เป็นอย่างดี อีกทั้ง Graf et.al. (2023). ได้เน้นย้ำว่า ผู้บริโภคไม่ได้ซื้อสินค้าเพียงเพื่อประโยชน์ใช้สอยเท่านั้น แต่ยังซื้อเพื่อสร้างคุณค่าทางอารมณ์และประสบการณ์ ซึ่งอธิบายได้ว่าทำไมการช้อปปิ้งผ่านช่องทางที่มีปฏิสัมพันธ์แบบเรียลไทม์ เช่น เพชบุ๊กไลฟ์ จึงสามารถกระตุ้นการซื้อได้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อนำเสนอในลักษณะที่สร้างความตื่นเต้นและความรู้สึกเร่งด่วนต่อการตัดสินใจซื้อ นอกจากนี้ Reeve (2024) ยังชี้ให้เห็นว่าแรงจูงใจด้านอารมณ์มีอิทธิพลต่อความถี่ในการซื้อสินค้า และการเลือกช่องทางการซื้อ โดยผู้ที่มีแรงจูงใจประเภทนี้มักเลือกซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มที่ให้ประสบการณ์การช้อปปิ้งที่สร้างอารมณ์ร่วม และความรู้สึกเชื่อมโยงกับแบรนด์หรือผู้ขายมากกว่าการพิจารณาคุณสมบัติของสินค้าเพียงอย่างเดียว ดังนั้น ผลการวิจัยครั้งนี้ช่วยยืนยันว่าการกระตุ้นอารมณ์ของผู้บริโภคผ่านกลยุทธ์การตลาดที่เน้นการสร้างประสบการณ์ เช่น การนำเสนอสินค้าผ่านไลฟ์สด การสร้างแรงจูงใจด้วยโปรโมชั่นแบบจำกัดเวลา และการสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นอารมณ์ร่วมสามารถเพิ่มโอกาสในการเกิดพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันได้อย่างมีนัยสำคัญ

ผลการวิจัยพบว่าการส่งเสริมการขายเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันโดยมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.402 และค่าสัมประสิทธิ์ในรูปคะแนนดิบเท่ากับ 0.506 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสะท้อนว่าผู้บริโภคมีแนวโน้มตัดสินใจซื้อสินค้าโดยไม่ได้อ้างแผนล่วงหน้าเมื่อเผชิญกับกลยุทธ์การส่งเสริมการขายที่มีประสิทธิภาพ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Elrod & Fortenberry Jr (2020) ที่ระบุว่าการส่งเสริมการขายเป็นเครื่องมือสำคัญในการกระตุ้นความต้องการซื้อผ่านกิจกรรมที่แตกต่างจากการโฆษณาและการขายโดยใช้พนักงานขาย ซึ่งช่วยเพิ่มแรงจูงใจในการซื้อทันทีโดยไม่ต้องใช้กระบวนการตัดสินใจที่ซับซ้อน นอกจากนี้ Ukarn, Chaokromthong & Sintao (2021) ยังอธิบายว่าการส่งเสริมการขายเป็นองค์ประกอบสำคัญของส่วนผสมทางการตลาด (Marketing Mix) ที่สามารถกระตุ้นการซื้อได้ในระยะสั้นโดยการเสนอสิ่งจูงใจพิเศษ เช่น ส่วนลด คุปอง หรือของแถม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ช่วยกระตุ้นพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันโดยตรง ในขณะเดียวกัน Kotian, Varghese & Motappa (2022) อธิบายว่าการส่งเสริมการขายไม่เพียงแต่กระตุ้นยอดขายในระยะสั้น แต่ยังช่วยสร้างการรับรู้แบรนด์ (brand awareness) และกระตุ้นให้ลูกค้าทดลองใช้ผลิตภัณฑ์ใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าผู้บริโภคมีแนวโน้มเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการขายที่ช่วยให้พวกเขารู้สึกถึงความคุ้มค่าและประหยัดค่าใช้จ่ายได้มากขึ้น (Papantamit, Lueangon & Sinwat, 2024) นอกจากนี้ Liu et.al. (2020) ยังระบุว่าปัจจัยด้านความสะดวกสบายในการเข้าถึงโปรโมชั่นผ่านแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น Facebook และ LINE มีอิทธิพลสำคัญต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในยุคดิจิทัล ดังนั้น ผลการศึกษานี้ช่วยยืนยันว่าการส่งเสริมการขายเป็นหนึ่งในกลยุทธ์สำคัญที่สามารถกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันผ่านแพลตฟอร์มเฟชบุ๊กไลฟ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการนำเสนอโปรโมชั่นที่ดึงดูดใจในลักษณะที่เร่งเร้าให้เกิดการตัดสินใจซื้อโดยไม่ผ่านกระบวนการพิจารณาอย่างละเอียด ซึ่งเป็นแนวทางสำคัญที่ธุรกิจออนไลน์สามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มยอดขายและสร้างความภักดีต่อแบรนด์ได้ในระยะยาว

ผลการวิจัยพบว่าความน่าเชื่อถือของเจ้าของเพจ (X_CPF) ไม่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลัน (X_IMB) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.022 และค่าสัมประสิทธิ์ในรูปคะแนนดิบเท่ากับ 0.031 ซึ่งไม่มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ขัดแย้งกับแนวคิดของนักวิชาการหลายคนที่ระบุว่าความน่าเชื่อถือของผู้ขายมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค Ohanian (1990) อธิบายว่าความน่าเชื่อถือของผู้ขายเกี่ยวข้อง

กับระดับความเชี่ยวชาญและความสามารถในการนำเสนอเนื้อหาที่น่าสนใจ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อความมั่นใจของผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าการซื้อแบบฉาบฉวยอาจไม่ได้ขึ้นอยู่กับระดับความน่าเชื่อถือของเจ้าของเพจ แต่อาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยอื่น ๆ เช่น แรงจูงใจด้านอารมณ์หรือกลยุทธ์การส่งเสริมการขายมากกว่า นอกจากนี้ Lowry, Wilson & Haig (2014) ยังระบุว่า การสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับผู้ติดตามช่วยเพิ่มระดับความไว้วางใจและอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค อย่างไรก็ตาม ในบริบทของเฟซบุ๊กไลฟ์ที่การซื้อสินค้าเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว อารมณ์และแรงจูงใจที่เร้าเร้าอาจมีบทบาทสำคัญมากกว่า การพิจารณาความน่าเชื่อถือของเจ้าของเพจเป็นปัจจัยหลัก ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัย Shamim & Islam (2022) ที่ระบุว่า การมีส่วนร่วมของเจ้าของเพจในชุมชนออนไลน์สามารถเพิ่มโอกาสในการสร้างยอดขายและส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมการซื้อแบบฉาบฉวยอาจไม่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยเชิงตรรกะ เช่น ความไว้วางใจหรือความเชี่ยวชาญของผู้ขาย แต่เป็นผลมาจากปัจจัยกระตุ้นเชิงอารมณ์และกลยุทธ์ทางการตลาดที่สร้างแรงกดดันต่อการตัดสินใจซื้อในทันที ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Saputri, Safriyanti & Yuliana (2024) ที่อธิบายว่าพฤติกรรมการซื้อแบบฉาบฉวยเป็นการตอบสนองต่อแรงกระตุ้นในขณะนั้น มากกว่าการพิจารณาอย่างมีเหตุผล ดังนั้น นักการตลาดควรพิจารณาปัจจัยอื่นที่มีบทบาทสำคัญต่อการกระตุ้นให้เกิดการซื้อแบบฉาบฉวย เช่น การใช้โปรโมชั่นที่ดึงดูดใจหรือการสร้างบรรยากาศที่กระตุ้นให้เกิดความเร่งรีบในการตัดสินใจ มากกว่าการมุ่งเน้นไปที่การสร้างความน่าเชื่อถือของเจ้าของเพจเพียงอย่างเดียว

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ค้นพบจากการวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า พฤติกรรมการซื้อแบบฉาบฉวยของผู้บริโภคเครื่องแต่งกายผ่าน Facebook Live ในจังหวัดเชียงใหม่ได้รับอิทธิพลจากแรงจูงใจด้านเหตุผล แรงจูงใจด้านอารมณ์ และการส่งเสริมการขาย โดยเฉพาะแรงจูงใจด้านอารมณ์และการส่งเสริมการขายที่มีอิทธิพลมากที่สุดในเชิงพยากรณ์ ในขณะที่ความน่าเชื่อถือของเจ้าของเพจกลับไม่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉาบฉวยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิเคราะห์ยังพบว่าแบบจำลองสามารถอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการซื้อแบบฉาบฉวยได้ถึงร้อยละ 72 ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของปัจจัยทางจิตวิทยาและการตลาดที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจซื้อในทันทีบนแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดีย และสามารถ

นำไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบกลยุทธ์การตลาดที่ตรงกับแรงจูงใจของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าแรงจูงใจด้านอารมณ์และการส่งเสริมการขายเป็นปัจจัยขับเคลื่อนหลักที่สำคัญที่สุดในการกระตุ้นพฤติกรรมการซื้อเครื่องแต่งกายแบบฉับพลันผ่าน Facebook Live ในกลุ่มผู้บริโภคชาวเชียงใหม่ รองลงมาคือแรงจูงใจด้านเหตุผล ในขณะที่ความน่าเชื่อถือของเจ้าของเพจกลับไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญในบริบทของการซื้อแบบฉับพลันนี้ ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการใช้กลยุทธ์ทางการตลาดที่เน้นการกระตุ้นอารมณ์และการนำเสนอโปรโมชั่นที่น่าดึงดูดในระยะเวลาจำกัด เพื่อส่งเสริมการตัดสินใจซื้อในทันทีบนแพลตฟอร์ม Facebook Live

จากการวิจัยครั้งนี้สามารถให้ข้อเสนอแนะได้ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการขายเครื่องแต่งกายผ่านเฟซบุ๊กไลฟ์

1. แรงจูงใจด้านอารมณ์เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อแบบฉับพลันสูงที่สุด ดังนั้นผู้ประกอบการควรใช้กลยุทธ์ที่เน้น การสร้างบรรยากาศที่ตื่นเต้น สนุกสนานและสร้างความรู้สึกร่วมกับผู้ชม เช่น การรีวิวสินค้าแบบกระตือรือร้น ใช้เสียงพูดและภาษากายที่มีพลัง และกระตุ้นให้ผู้ชมมีส่วนร่วมผ่านการแสดงความคิดเห็นหรือการร่วมกิจกรรมพิเศษในไลฟ์สด รวมทั้งควรใช้เทคนิค FOMO (Fear of Missing Out) เช่น การเน้นว่าสินค้ามีจำนวนจำกัด หรือโปรโมชั่นจะหมดลงเร็ว เพื่อเพิ่มแรงจูงใจให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อทันที

2. การส่งเสริมการขายมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันอย่างมีนัยสำคัญ ผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นการใช้โปรโมชั่น เช่น ส่วนลดพิเศษแบบจำกัดเวลา (Flash Sale) คุปองส่วนลด ของแถมและกิจกรรม Lucky Draw ในระหว่างการถ่ายทอดสด เพื่อสร้างแรงกดดันให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อทันที โดยควรให้ความสำคัญกับการนำเสนอโปรโมชั่นที่ชัดเจน และสร้างความรู้สึกคุ้มค่าให้กับลูกค้า

3. แรงจูงใจด้านเหตุผลมีผลต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันในระดับต่ำกว่าปัจจัยด้านอารมณ์ แต่ผู้บริโภคบางกลุ่มยังคงให้ความสำคัญกับข้อมูลสินค้าก่อนตัดสินใจซื้อ ผู้ประกอบการจึงควร ให้ข้อมูลที่ครบถ้วนและโปร่งใสเกี่ยวกับสินค้า เช่น ขนาด วัสดุ คุณภาพ การเปรียบเทียบราคากับตลาด และนโยบายการคืนสินค้า รวมถึงการนำเสนอข้อดีและข้อเสียของสินค้าตามความเป็นจริงเพื่อสร้างความมั่นใจให้กับลูกค้า

4. ความน่าเชื่อถือของเจ้าของเพจไม่มีอิทธิพลต่อการซื้อแบบฉับพลันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดทางการตลาดที่มองว่าความน่าเชื่อถือเป็นปัจจัยสำคัญในการโน้มน้าวพฤติกรรมผู้บริโภค ดังนั้นแทนที่จะเน้นการสร้างภาพลักษณ์ของเจ้าของเพจเพียงอย่างเดียว ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับ การโต้ตอบกับลูกค้าแบบเรียลไทม์ การตอบคำถามอย่างรวดเร็ว และการกระตุ้นให้ลูกค้ามีส่วนร่วมในไลฟ์สด ซึ่งจะช่วยสร้างความรู้สึกเชื่อมโยงและกระตุ้นให้เกิดการซื้อสินค้าด้วยความรู้สึกพึงพอใจและสนุกสนาน

ข้อเสนอแนะสำหรับแอปพลิเคชัน เฟซบุ๊กไลฟ์

1. พัฒนาและปรับปรุงฟีเจอร์ส่งเสริมการขายแบบเรียลไทม์เพื่อกระตุ้นพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันของผู้บริโภคผ่าน Facebook Live โดยผู้บริโภคมักมีแนวโน้มตัดสินใจซื้อสินค้าทันทีเมื่อได้รับโปรโมชั่นพิเศษ เช่น ส่วนลด คุปอง หรือของแถมแบบจำกัดเวลา ดังนั้น Facebook Live ควรพัฒนาฟีเจอร์ส่งเสริมการขายแบบอินเทอร์แอคทีฟที่ช่วยให้ผู้ขายสามารถตั้งค่าระบบแจ้งเตือนโปรโมชั่นระหว่างการถ่ายทอดสดได้ และฟีเจอร์ ที่แจ้งเตือนจำนวนสินค้าที่เหลืออยู่เพื่อลดความลังเลของผู้ซื้อ นอกจากนี้ควรพัฒนาระบบ การแจกรางวัลหรือให้คะแนนสะสมแก่ลูกค้าที่มีส่วนร่วมกับไลฟ์มากที่สุดเพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดแรงจูงใจในการซื้อโดยฉับพลันและสร้างความสนุกในการรับชม

2. เพิ่มระบบวิเคราะห์พฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันและการสร้างแรงจูงใจด้านอารมณ์ของผู้บริโภคผ่าน Facebook Live ผู้บริโภคมักมีแนวโน้มตัดสินใจซื้อสินค้าทันทีเมื่อเกิดความรู้สึกตื่นเต้นจากการเห็นสินค้าถูกนำเสนอแบบสด หรือเมื่อได้รับแรงกระตุ้นจากโปรโมชั่นระหว่างไลฟ์ ดังนั้น Facebook Live ควรพัฒนาระบบวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้บริโภคแบบเรียลไทม์ เพื่อตรวจจับอารมณ์และระดับความสนใจของผู้ชม เช่น การใช้ AI วิเคราะห์หัตถ์คีย์เวิร์ด

จากคอมเมนต์ของผู้ชมเพื่อตรวจจับความสนใจหรือความลังเลในการซื้อสินค้าเพื่อช่วยให้เจ้าของเพจสามารถปรับกลยุทธ์การพูดหรือเสนอขายได้ตามอารมณ์ของผู้ชม พีเจอรเหล่านี้จะช่วยเพิ่มโอกาสในการกระตุ้นอารมณ์ผู้บริโภคและทำให้พฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งถัดไป

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันในเชิงลึก โดยคำนึงถึงอิทธิพลของปัจจัยด้านจิตวิทยาและปัจจัยด้านการตลาด โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยด้านจิตวิทยาผู้บริโภค และปัจจัยด้านการตลาด เช่น กลยุทธ์การใช้สี เสียงและรูปแบบการนำเสนอสินค้าในการถ่ายทอดสดที่อาจกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันเพื่อให้เข้าใจองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในช่องทางออนไลน์ได้อย่างครบถ้วนมากขึ้น

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมการซื้อแบบฉับพลันระหว่างแพลตฟอร์มอีคอมเมิร์ซต่าง ๆ เพื่อประเมินอิทธิพลของปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแต่ละช่องทางการซื้อสินค้า เช่น Shopee Live, TikTok Shop หรือแพลตฟอร์มสตรีมมิงเชิงพาณิชย์อื่น ๆ ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจถึงบทบาทของกลยุทธ์ทางการตลาดที่แตกต่างกันและสามารถระบุแนวโน้มพฤติกรรมของผู้บริโภคในสภาพแวดล้อมดิจิทัลที่หลากหลายได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อภาคธุรกิจที่ต้องการพัฒนากลยุทธ์การขายให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของลูกค้าในแต่ละช่องทางอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

มนสิกาญจน์ รักษาชื่อ และ ชัยอนันต์ สิริเบญจสานนท์. (2566). การยอมรับเทคโนโลยีและการสื่อสารทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านทาง Facebook Live ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดนนทบุรี. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 6(1), 175–188.

- Abolghasemi, M., Hurley, J., Eshragh, A., & Fahimnia, B. (2020). Demand forecasting in the presence of systematic events: Cases in capturing sales promotions. *International Journal of Production Economics*, 230, 107892.
- Anisa, N. A., Arifin, S., Setyowati, L., Hidayah, N., & Megasari, A. D. (2020). Financial literacy on impulsive buying behavior in Y generation. *Quantitative Economics and Management Studies*, 1(1), 70-75.
- Arul Rajan, K. (2020). Influence of hedonic and utilitarian motivation on impulse and rational buying behavior in online shopping. *Journal of Statistics and Management Systems*, 23(2), 419-430.
- Azizah, F. D., Nur, A. N., & Putra, A. H. P. K. (2022). Impulsive buying behavior: Implementation of IT on technology acceptance model on E-Commerce purchase decisions. *Golden Ratio of Marketing and Applied Psychology of Business*, 2(1), 58-72.
- Bandyopadhyay, N., Sivakumaran, B., Patro, S., & Kumar, R. S. (2021). Immediate or delayed! Whether various types of consumer sales promotions drive impulse buying?: An empirical investigation. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 61, 102532.
- Darmawan, D., & Gatheru, J. (2021). Understanding impulsive buying behavior in marketplace. *Journal of Social Science Studies*, 1(1), 11-18.
- Döring, S. A. (2007). Seeing what to do: Affective perception and rational motivation. *Dialectica*, 61(3), 363-394.
- Elrod, J. K., & Fortenberry Jr, J. L. (2020). Sales promotion in health and medicine: using incentives to stimulate patient interest and attention. *BMC Health Services Research*, 20(Suppl 1), 820.
- Fadillah, F., & Kusumawati, N. (2021). Factors Affecting Makeup Products Online Impulsive Buying Behavior on TikTok. In *Proceedings of International Conference on Management in Emerging Markets (ICMEM) SBM ITB (Vol. 3)*.

- Fanselow, M. S. (2018). Emotion, motivation and function. *Current Opinion in Behavioral Sciences*, 19, 105-109.
- Graf, L., Abramowski, S., Born, F., & Masuch, M. (2023). Emotional virtual characters for improving motivation and performance in VR exergames. *Proceedings of the ACM on Human-Computer Interaction*, 7 (CHI PLAY), 1115-1135.
- Hadji, R., Nurdin, N., & Ismail, L. (2020). Persepsi Sosial Terhadap Komodifikasi Tubuh Perempuan (Studi Kasus Sales Promotion Girl Di Mall Ratu Indah Makassar). *Aksiologi: Jurnal Pendidikan dan Ilmu Sosial*, 1(1), 44-55.
- Inteacha, D., & Rodhiran, C. (2022). Incentives and marketing mix that influence product purchase decisions Ceramics of Lamphang Province. *INTHANIN THAKSIN JOURNAL THAKSIN*, 17(2), 59–77.
- Kamkankaew, P., Meesubthong, C., & Sawang, K. (2023). Decoding, Connecting and Converting Cultural Understanding and Consumer Behavior: The Imperative of Applying Anthropology in Marketing Management. *International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews*, 3(6), 1-26.
- Kamkankaew, P., Sribenjachot, S., Wongmahatlek, J., Phattarowas, V., & Khumwongpin, S. (2022). Reconsidering the mystery of digital marketing strategy in the technological environment: Opportunities and challenges in digital consumer behavior. *International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews*, 2(4), 43-60.
- Kamkankaew, P., Thanitbenjasith, P., Phattarowa, V., Limpiaongkhanan, P., & Sribenjachot, S. (2023). An Analysis of the Crowdfund Syndicates Sector in Thailand: Exploring the Influence of General and Specialized Human Capital on Fundraising Success for Lead Investors. *International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews*, 3(4), 169-182.

- Kamkankaew, P., Thongyoy, P., & Phonracharnon, Y. (2024). Assessing the Impact of Digital Celebrities and Content Marketing on TikTok's Impulse Purchases in Lampang, Thailand. *International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews*, 4(3), 259–276.
- Khiaochaon, O., & Pornprapa, K. (2022). PURCHASING GOODS BEHAVIOR THROUGH FACEBOOK LIVE APPLICATION CASE STUDY : RESERVE ROOM SHARE BEAUTIFUL DRESSES LIGHT PRICE BY NANG-NOO-BAISHA FANPAGE. *Journal of Graduate School of Commerce-Burapha Review*, 17(1), 62–76.
- Kington, R. S., Arnesen, S., Chou, W. Y. S., Curry, S. J., Lazer, D., & Villarruel, A. M. (2021). Identifying credible sources of health information in social media: principles and attributes. *NAM perspectives*, 2021, 10-31478.
- Kline, R. (2013). Exploratory and confirmatory factor analysis. In *Applied quantitative analysis in education and the social sciences* (pp. 171-207). Routledge.
- Kotian, H., Varghese, A. L., & Motappa, R. (2022). An R function for Cronbach's alpha analysis: A case-based approach. *National journal of community medicine*, 13(08), 571-575.
- Liu, Q., Zhang, X., Huang, S., Zhang, L., & Zhao, Y. (2020). Exploring consumers' buying behavior in a large online promotion activity: The role of psychological distance and involvement. *Journal of theoretical and applied electronic commerce research*, 15(1), 66-80.
- Lowry, P. B., Wilson, D. W., & Haig, W. L. (2014). A picture is worth a thousand words: Source credibility theory applied to logo and website design for heightened credibility and consumer trust. *International Journal of Human-Computer Interaction*, 30(1), 63-93.
- Lurie, E., & Mustafaraj, E. (2018, May). Investigating the effects of Google's search engine result page in evaluating the credibility of online news sources. In *Proceedings of the 10th ACM conference on web science* (pp. 107-116).
- Malhotra, N. K., Nunan, D., & Birks, D. F. (2020). *Marketing research*. Pearson UK.

- Mardia, K. V., Kent, J. T., & Taylor, C. C. (2024). *Multivariate analysis*. John Wiley & Sons.
- Papantamit, J., Lueangon, J., & Sinwat, S. (2024). Knowledge, Attitude and Cannabis Use in Food Among Entrepreneurs in Nong Ri Sub-District, Mueang District, Chon Buri Province. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 4(3), 785–798.
- Pick, M. (2021). Psychological ownership in social media influencer marketing. *European Business Review*, 33(1).
- Reeve, J. (2024). *Understanding motivation and emotion*. John Wiley & Sons.
- Rolls, E. T. (2023). Emotion, motivation, decision-making, the orbitofrontal cortex, anterior cingulate cortex, and the amygdala. *Brain Structure and Function*, 228(5), 1201-1257.
- Ruangchab, J., & Rojchanapaphaporn, W. (2024). Technology acceptance and trust affecting the purchase intention via Facebook live in Muang District, Nakhon Ratchasima Province. *Journal for Strategy and Enterprise Competitiveness*, 3(7), 54–69.
- Sandi, H., Afni Yunita, N., Heikal, M., Nur Ilham, R., & Sinta, I. (2021). Relationship Between Budget Participation, Job Characteristics, Emotional Intelligence and Work Motivation As Mediator Variables to Strengthening User Power Performance: An Emperical Evidence From Indonesia Government. *Morfai Journal*, 1(1), 36-48.
- Saputri, K. D., Safriyanti, F., & Yuliana, L. (2024). The impact of brand familiarity on brand credibility and perceived quality of brands Marhen. J: an empirical analysis. *Jurnal Ekonomi*, 13(01), 1884-1892.
- Shamim, K., & Islam, T. (2022). Digital influencer marketing: How message credibility and media credibility affect trust and impulsive buying. *Journal of Global Scholars of Marketing Science*, 32(4), 601-626.

- Sloot, D., Lehmann, N., & Ardone, A. (2022). Explaining and promoting participation in demand response programs: the role of rational and moral motivations among German energy consumers. *Energy Research & Social Science*, 84, 102431.
- South, L., Saffo, D., Vitek, O., Dunne, C., & Borkin, M. A. (2022, June). Effective use of Likert scales in visualization evaluations: A systematic review. *In Computer Graphics Forum (Vol. 41, No. 3, pp. 43-55)*.
- Ståhl, T., & Van Prooijen, J. W. (2018). Epistemic rationality: Skepticism toward unfounded beliefs requires sufficient cognitive ability and motivation to be rational. *Personality and Individual Differences*, 122, 155-163.
- Suangpho, N., & Nakaphong Asvaraksha, N. (2024). School Administrators' Empowerment Factors Affecting Job Burnout of Assistant Teachers Under the Secondary Educational Service Area Office Phitsanulok Uttaradit. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 4(4), 597-622.
- Suksanniran, T., Thanitbenjasith, P., & Kamkankaew, P. (2024). Understanding the Factors Influencing Generation X Consumers' Purchase Intention Towards Organic Vegetables in Chiang Mai: A Focus on Health Consciousness and Subjective Norms. *International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews*, 4(6), 521-530.
- Uakarn, C., Chaokromthong, K., & Sintao, N. (2021). Sample size estimation using Yamane and Cochran and Krejcie and Morgan and Green formulas and Cohen statistical power analysis by G* power and comparisons. *Apheit Int J*, 10(2), 76-88.
- Zgurich, B. M. (2023). *Spirited Motivations, Virtue, & the Good: The Interdependence of Spirited Motivations and Rational Beliefs in Plato's Moral Psychology*. Cornell University.
- Zhang, M., & Shi, G. (2022). Consumers' impulsive buying behavior in online shopping based on the influence of social presence. *Computational intelligence and neuroscience*, 2022(1), 6794729.

อิทธิพลของการรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ ความพึงพอใจ การส่งเสริมการขาย
และค่านิยมในการใช้บริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ
ผู้ใช้บริการ Food Delivery สั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน Grab Food
และ LINE Man ในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด*

THE INFLUENCE OF PERCEIVED PRODUCT VALUE, SATISFACTION,
SALES PROMOTION, AND SERVICE VALUE ORIENTATION ON
REPURCHASE INTENTION AMONG FOOD DELIVERY USERS VIA GRAB
FOOD AND LINE MAN APPLICATIONS IN MUEANG DISTRICT,
ROI ET PROVINCE

อานันท์ สมทรัพย์¹, พงศ์ศิริ คำขันแก้ว² และ พิธากรณ์ ธนิตเบญจสิทธ์³

Anan Somsap¹, Pongsiri Kamkankaew² and Phithagorn Thanitbenjasith³

¹⁻³คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนครราชสีมา

¹⁻³Faculty of Business Administration, North-Chiang Mai University, Thailand

Corresponding Author's Email: g662301013@northcm.ac.th

วันที่รับบทความ : 19 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 22 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 24 เมษายน 2568

Received 19 April 2025; Revised 22 April 2025; Accepted 24 April 2025

Citation:

* อานันท์ สมทรัพย์, พงศ์ศิริ คำขันแก้ว และ พิธากรณ์ ธนิตเบญจสิทธ์. (2568). อิทธิพลของการรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ ความพึงพอใจ การส่งเสริมการขายและค่านิยมในการใช้บริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ ผู้ใช้บริการ Food Delivery สั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน Grab Food และ LINE Man ในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1221-1247.

Anan Somsap, Pongsiri Kamkankaew and Phithagorn Thanitbenjasith. (2025). The Influence Of Perceived Product Value, Satisfaction, Sales Promotion, And Service Value Orientation On Repurchase Intention Among Food Delivery Users Via Grab Food And Line Man Applications In Mueang District, Roi Et Province.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1221-1247.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของการรับรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ ความพึงพอใจ การส่งเสริมการขาย และค่านิยมในการใช้บริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บริการ Food Delivery ผ่านแอปพลิเคชัน Grab Food และ LINE Man ในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด จำนวน 400 คน โดยแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคซึ่งอยู่ในช่วง 0.851 ถึง 0.855 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณเพื่อทดสอบสมมติฐานของการวิจัย ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ตัวแปรการรับรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ ความพึงพอใจ การส่งเสริมการขาย และค่านิยมในการใช้บริการ มีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ โดยเฉพาะตัวแปรความพึงพอใจในการใช้บริการมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานสูงสุด ($\beta = 0.470$) รองลงมาคือค่านิยมในการใช้บริการ ($\beta = 0.178$) การส่งเสริมการขาย ($\beta = 0.160$) และการรับรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ ($\beta = 0.159$) ตามลำดับ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.866 หรือสามารถอธิบายความแปรปรวนของความตั้งใจใช้บริการซ้ำได้ร้อยละ 86.60

คำสำคัญ: การรับรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์, ความพึงพอใจ, การส่งเสริมการขาย, ความตั้งใจใช้บริการซ้ำ, Food Delivery

Abstract

This research article aimed to examine the influence of perceived product value, customer satisfaction, sales promotion, and service-related values on the repurchase intention of users in Mueang District, Roi Et Province. This quantitative research employed an online questionnaire as the data collection tool, targeting 400 users of food delivery services through the Grab Food and LINE Man applications in Mueang District, Roi Et Province. The questionnaire's reliability was verified using Cronbach's alpha, with coefficients ranging from 0.851 to 0.855. Data analysis was conducted using multiple regression analysis to test the study's hypotheses regarding the influence of the

independent variables on repurchase intention. The results indicated that perceived product value, customer satisfaction, sales promotion, and service-related values all had a statistically significant positive influence ($p < 0.05$) on repurchase intention. Among these, customer satisfaction had the highest standardized regression coefficient ($\beta = 0.470$), followed by service-related values ($\beta = 0.178$), sales promotion ($\beta = 0.160$), and perceived product value ($\beta = 0.159$). The coefficient of determination (R^2) was 0.866, suggesting that the model could explain 86.60% of the variance in repurchase intention.

Keywords: Perceived Product Value, Satisfaction, Sales Promotion, Repurchase Intention, Food Delivery

บทนำ

ธุรกิจบริการจัดส่งอาหาร (Food Delivery) ได้กลายเป็นภาคธุรกิจสำคัญที่ตอบสนองต่อพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัลที่ให้ความสำคัญกับความสะดวกสบาย รวดเร็ว และปลอดภัย โดยเฉพาะในช่วงหลังการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (Kamkankaew et.al, 2025) ซึ่งเปลี่ยนสำคัญที่ผลักดันให้ผู้บริโภคจำนวนมากเปลี่ยนมาใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน เช่น Grab Food และ LINE Man อย่างแพร่หลาย การปิดเมือง มาตรการเว้นระยะห่างทางสังคม รวมถึงการทำงานจากที่บ้าน ทำให้บริการฟู้ดเดลิเวอรีกลายเป็นทางเลือกที่จำเป็นในการดำเนินชีวิตประจำวัน (Bodhisundara & Pattanarangsun, 2022) ไม่เพียงแต่ตอบโจทย์ด้านความสะดวกและปลอดภัยเท่านั้น แต่ยังสร้างความเคยชินและรูปแบบพฤติกรรมใหม่ที่ส่งผลต่อความคาดหวังและการตัดสินใจของผู้บริโภคในระยะยาว นอกจากนี้การแข่งขันที่รุนแรงระหว่างผู้ให้บริการรายใหญ่ เช่น Grab Food และ LINE Man ยังส่งผลให้แต่ละบริษัทต้องปรับกลยุทธ์ด้านเทคโนโลยี การตลาด และการส่งเสริมการขายอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความพึงพอใจและกระตุ้นให้เกิดการใช้บริการซ้ำ (Pilakaew, Thanitbenjasith & Kamkankaew, 2024)

ในประเทศไทยมีผู้ให้บริการหลักในตลาดฟู้ดเดลิเวอรี ได้แก่ Grab Food LINE MAN และ foodpanda ซึ่ง Grab Food และ LINE MAN ถือเป็นผู้ให้บริการรายใหญ่ที่ครองส่วนแบ่งตลาดสูงสุดในปัจจุบัน (ณัฐพงษ์ สืบบุญเรือง สัจจิตา พรหมโชติ และ พิมพา หิรัญกิตติ,

2565) โดย Sakunpan & Hengsadeeikul (2022) พบว่า Grab Food ครองส่วนแบ่งตลาดในระดับ 50%-54% ระหว่างปี 2020 ถึง 2022 แต่ในปี 2023 ลดลงมาอยู่ที่ 47% ซึ่งสะท้อนถึงการแข่งขันที่รุนแรงขึ้น ขณะที่ LINE MAN มีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยเพิ่มส่วนแบ่งตลาดจาก 20% ในปี พ.ศ. 2563 เป็น 36% ในปี พ.ศ. 2566 ความแตกต่างในลักษณะของทั้งสองบริการคือ Grab Food มีจุดเด่นที่ครอบคลุมกลุ่มลูกค้าในระดับพรีเมียมด้วยเครือข่ายร้านอาหารชั้นนำและ บริการที่รวดเร็ว ส่วน LINE MAN มีความแข็งแกร่งในด้านการเข้าถึงร้านอาหารท้องถิ่นหลากหลาย และการให้บริการในพื้นที่ห่างไกลอย่างครอบคลุม ดังนั้นการเติบโตของบริการฟู้ดเดลิเวอรี่สะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมผู้บริโภคที่หันมาใช้บริการเหล่านี้มากขึ้น เนื่องจากความสะดวกสบาย ความรวดเร็ว และความปลอดภัย ซึ่งตอบสนองต่อวิถีชีวิตที่เร่งรีบในปัจจุบัน (Kamkankaew, Thongyoy & Phonracharnon, 2024) นอกจากนี้การแข่งขันระหว่าง Grab Food และ LINE MAN ได้ผลักดันให้ทั้งสองบริษัทพัฒนาบริการเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างต่อเนื่อง เช่น การเพิ่มตัวเลือกเมนูอาหาร การพัฒนาฟีเจอร์ในแอปพลิเคชัน และการจัดโปรโมชั่นเพื่อสร้างความพึงพอใจและดึงดูดให้ผู้บริโภคใช้บริการซ้ำ (ณัฐพงษ์ สืบญะเรือง สัจจิตา พรหมโชติ และ พิมพา หิรัญกิตติ, 2565) แม้ว่าทั้ง Grab Food และ LINE MAN จะมีฐานลูกค้าที่มั่นคง แต่การแข่งขันที่เข้มข้นส่งผลให้ต้องพัฒนากลยุทธ์ในการสร้างความผูกพันของลูกค้า ไม่ว่าจะเป็นผ่านการมอบคุณค่าที่ลูกค้ารับรู้ได้จริง การสร้างประสบการณ์ที่ดี และการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการขายที่ตอบโจทย์เฉพาะกลุ่มผู้ใช้บริการแต่ละพื้นที่ การเข้าใจถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่เลือกใช้บริการซ้ำจึงกลายเป็นหัวใจสำคัญของการดำเนินธุรกิจในยุคปัจจุบัน

การตัดสินใจของผู้บริโภคในการกลับมาใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรี่ซ้ำไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านราคาเพียงอย่างเดียว หากแต่มีองค์ประกอบที่หลากหลาย อาทิ การรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์ ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์การใช้บริการ การส่งเสริมการขายที่ตอบสนองความคุ้มค่า และค่านิยมส่วนบุคคลที่สะท้อนวิถีชีวิตในยุคดิจิทัล เช่น การให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี ความสะดวกสบาย และความเร็วในการตอบสนอง (Shah, Jan & Jabarkhail, 2022) การวิเคราะห์องค์ประกอบเหล่านี้จึงเป็นแนวทางสำคัญที่ผู้ประกอบการต้องให้ความสนใจอย่างรอบด้าน เพื่อสามารถออกแบบกลยุทธ์ที่ส่งเสริมให้เกิดความตั้งใจใช้บริการซ้ำ (Repurchase Intention) ซึ่งถือเป็นตัวแปรสำคัญที่สะท้อนความภักดีในแบรนด์ และมีผลต่อการเติบโตในระยะยาวของธุรกิจ

สำหรับพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด เป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจและเป็นศูนย์กลางการพัฒนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนกลาง ทำให้ธุรกิจ Food Delivery ในพื้นที่นี้มีแนวโน้มขยายตัวตามวิถีชีวิตของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป (Pruksachart & Kenikasahmanworakhun, 2023) การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นการวิเคราะห์อิทธิพลของความรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ ความพึงพอใจ การส่งเสริมการขาย และค่านิยมในการใช้บริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำของผู้บริโภคที่ใช้แอปพลิเคชัน Grab Food และ LINE Man ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งจะช่วยให้ผู้ประกอบการในท้องถิ่นสามารถพัฒนาแผนการตลาดและกลยุทธ์การให้บริการที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคในพื้นที่ ทั้งยังเป็นแนวทางในการยกระดับศักยภาพการแข่งขันทางธุรกิจและการเติบโตอย่างยั่งยืนในระดับพื้นที่ รวมถึงสามารถขยายผลสู่การพัฒนาธุรกิจในพื้นที่อื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกันต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาอิทธิพลของความรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ ความพึงพอใจ การส่งเสริมการขาย และค่านิยมในการใช้บริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ ผู้ใช้บริการ Food Delivery สั่งอาหาร ผ่านแอปพลิเคชัน Grab Food และ LINE Man ในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยนี้ได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับความตั้งใจใช้บริการซ้ำ

ความตั้งใจใช้บริการซ้ำเป็นแนวคิดที่สำคัญในการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค โดยเฉพาะในบริบทของบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันที่มีการแข่งขันสูง เช่น Grab Food และ LINE Man ซึ่งมีบทบาทอย่างมากในชีวิตประจำวันของผู้บริโภคในปัจจุบัน ตามแนวคิดของ Mpinganjira (2014) ความตั้งใจใช้บริการซ้ำเกิดจากความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้บริการกับลูกค้า โดยเฉพาะความเชื่อมั่นและประสบการณ์ที่ดีที่ได้รับ ซึ่งสามารถส่งผลให้เกิดความภักดีระยะยาวและความมั่นคงของฐานลูกค้า ขณะที่ Jeon et.al. (2021) ได้เน้นย้ำถึงมิติด้านเศรษฐกิจ โดยระบุว่าการรักษาลูกค้าเดิมมีต้นทุนที่ต่ำกว่าการหาลูกค้าใหม่ และสามารถสร้างรายได้ที่มั่นคงให้กับธุรกิจในระยะยาว ในทำนองเดียวกัน Shah, Jan & Jabarkhail (2022) ชี้ให้เห็นว่า ความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำเป็นเครื่องมือสำคัญในการรักษาลูกค้าเดิมและลด

ความเสี่ยงในการสูญเสียลูกค้าไปยังคู่แข่ง นอกจากนี้ Petcharat & Leelasantitham (2021) ยังได้เน้นย้ำว่า ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากการใช้บริการครั้งแรกเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจกลับมาใช้บริการซ้ำ โดยบริการที่มีคุณภาพและสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างเหมาะสม จะเพิ่มโอกาสในการกลับมาใช้บริการอีกครั้งอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ Pilakaew, Thanitbenjasith & Kamkankaew (2024) กล่าวเสริมว่าการมีฐานลูกค้าที่ภักดีจะช่วยให้ธุรกิจมีความได้เปรียบทางการแข่งขันเหนือคู่แข่ง อีกทั้งยังสามารถใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่ได้จากลูกค้าเก่าในการพัฒนาบริการให้ตรงกับความต้องการของตลาดได้อย่างต่อเนื่อง Bodhisundara & Pattanarangsun (2022) ยังเสนอว่า ความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำเกิดจากการประเมินความคุ้มค่าระหว่างการอยู่กับบริการเดิมและค่าใช้จ่ายทั้งทางจิตใจและทางการเงินที่จะเกิดขึ้นหากต้องเปลี่ยนไปใช้บริการใหม่ สุดท้าย ความตั้งใจใช้บริการซ้ำจึงมิได้เป็นเพียงตัวชี้วัดความพึงพอใจในอดีต แต่ยังสะท้อนถึงโอกาสในการสร้างรายได้ระยะยาวและความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในตลาดบริการที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การรักษาความตั้งใจใช้บริการซ้ำของลูกค้าไว้จึงนับเป็นกลยุทธ์ที่มีคุณค่าและสำคัญต่อความยั่งยืนของธุรกิจบริการยุคใหม่

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์

การรับรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ (Perceived Product Value) เป็นแนวคิดที่มีความสำคัญในด้านพฤติกรรมผู้บริโภคและการตลาดบริการ โดยเฉพาะในบริบทของบริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน (Arunrangsiwed, 2021) ซึ่งพฤติกรรมของผู้บริโภคมักถูกกำหนดโดยการประเมินคุณค่าของผลิตภัณฑ์ในหลายมิติ นักวิชาการหลายท่านได้เสนอความหมายที่คล้ายคลึงกันในเรื่องนี้ เช่น Snoj, Pisman Korda & Mumel (2004) ที่เห็นว่าการรับรู้คุณค่าเป็นการประเมินของผู้บริโภคโดยเปรียบเทียบคุณภาพที่ได้รับกับราคาที่จ่าย ซึ่งสะท้อนถึงการตัดสินใจบนพื้นฐานของความคุ้มค่า ในขณะเดียวกัน Elsholz, Chamberlain & Kruschwitz (2019) และ Riva et.al. (2022) เน้นว่าการรับรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ครอบคลุมถึงมิติด้านความรู้สึก ความไว้วางใจ ความผูกพันและความพึงพอใจที่เกิดจากการใช้งานและประสบการณ์ที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์ ด้าน Kaczorowska et.al. (2019) ยังเสนอว่าการรับรู้คุณค่ามีทั้งมิติเชิงการใช้งาน อารมณ์ และสังคม ซึ่งแต่ละมิติสามารถส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคต่อแบรนด์ได้อย่างมีนัยสำคัญ ส่วนในมุมมองของ Miao et.al. (2022) และ Qiao, Yin & Xing (2022) ได้อธิบายว่าการรับรู้คุณค่าไม่ได้จำกัดเพียงแค่คุณสมบัติที่จับต้องได้ของผลิตภัณฑ์เท่านั้น แต่รวมถึงการประเมินความรู้สึกและประสบการณ์ส่วนตัวที่ผู้บริโภคได้รับ การรับรู้คุณค่าจึงไม่เพียงแต่เป็น

การเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่ได้รับและสิ่งที่ต้องจ่ายเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงกระบวนการการรับรู้ที่มีปัจจัยหลากหลายเข้ามาเกี่ยวข้อง เช่น ความคาดหวัง ภาพลักษณ์แบรนด์ การเปรียบเทียบทางเลือก และการตอบสนองทางอารมณ์ (Zeqiri, Ramadani & Aloulou, 2023) ดังนั้นในบริบทของบริการ Food Delivery การรับรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์จึงมีบทบาทสำคัญต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำ โดยเฉพาะเมื่อผู้บริโภคพิจารณาทั้งคุณภาพของอาหาร ความสะดวกในการใช้งาน แอปพลิเคชันที่ใช้งานง่าย ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ผู้ให้บริการ รวมถึงประสบการณ์เชิงบวกจากการสั่งซื้อล่วงหน้า เมื่อผู้บริโภครับรู้ว่าคุณค่าที่ได้รับมีความคุ้มค่าและสอดคล้องกับความคาดหวัง ก็จะส่งผลต่อความพึงพอใจ ความผูกพัน และความภักดีต่อบริการนั้น ๆ ซึ่งนำไปสู่พฤติกรรมการใช้บริการซ้ำในที่สุด (Inthasang, Sinthusiri & Chaisena, 2020) ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยจึงสามารถกำหนดสมมุติฐานการวิจัยดังนี้

H1: การรับรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ Food Delivery สั่งอาหาร ผ่านแอปพลิเคชัน Grab Food และ LINE Man ในอำเภอเมืองจังหวัดร้อยเอ็ด

แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ (Customer Satisfaction) ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงความรู้สึกตอบสนองเชิงบวกของผู้บริโภคหลังจากที่ได้ใช้สินค้าและบริการ โดยเฉพาะในบริบทของบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน เช่น Grab Food และ LINE Man ที่มีการแข่งขันสูงในตลาดปัจจุบัน โดยตามแนวคิดของ Sharma & Srivastava (2018) ความพึงพอใจเกิดจากผลลัพธ์ที่ลูกค้าได้รับเมื่อเปรียบเทียบกับความคาดหวังที่ตั้งไว้ ซึ่งหากได้รับมากกว่าหรือเท่ากับความคาดหวังก็จะทำให้เกิดความพึงพอใจ ในขณะที่ Basari & Shamsudin (2020) ได้เน้นว่าความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจากประสบการณ์การใช้บริการที่ตรงกับหรือเกินความคาดหวังนั้น จะนำไปสู่ความภักดีและการซื้อซ้ำ โดยเป็นตัวชี้วัดสำคัญของประสิทธิภาพการดำเนินธุรกิจในระยะยาว ด้าน Tahir, Adnan, & Saeed (2024) เสนอว่าความพึงพอใจคือการตอบสนองทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นหลังจากการประเมินผลลัพธ์ของบริการ หากผลลัพธ์เกินความหมายจะทำให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจ และมีแนวโน้มกลับมาใช้บริการอีกครั้ง Gunawan (2022) ยังชี้ให้เห็นว่าความพึงพอใจที่เกินกว่าความคาดหวังของลูกค้า ไม่เพียงแต่ส่งเสริมพฤติกรรมการซื้อซ้ำ แต่ยังสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกในระยะยาวระหว่างลูกค้าและแบรนด์ ส่วน Cahaya et.al. (2023) ได้สนับสนุนแนวคิดดังกล่าวโดยชี้ว่าความพึงพอใจเป็นปัจจัยหลักที่สร้างความ

ภักดีของลูกค้า ซึ่งจะนำไปสู่การแนะนำต่อผู้อื่นและการเพิ่มฐานลูกค้าอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ Pannara, Phayoonpun & Promchart (2024) ยังกล่าวเสริมว่า ความพึงพอใจเกิดจากการที่บริการสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าในระดับที่เหนือกว่าความคาดหวัง ซึ่งมีผลโดยตรงต่อความภักดีและการตัดสินใจใช้บริการซ้ำ ทั้งนี้ Sempher et.al. (2025) ได้ให้ความสำคัญกับมิติของการบริการ โดยเฉพาะบทบาทของพนักงานที่สามารถตอบสนองลูกค้าได้อย่างมีมารยาทและรวดเร็วซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความพึงพอใจโดยรวม จากการวิเคราะห์แนวคิดข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ความพึงพอใจมิใช่เพียงแค่การประเมินผลลัพธ์หลังการใช้บริการเท่านั้น หากแต่ยังเป็นกลไกสำคัญที่ส่งผลต่อความภักดี การแนะนำปากต่อปาก และพฤติกรรมการกลับมาใช้บริการซ้ำ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสร้างความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจบริการส่งอาหารในยุคดิจิทัลอย่างยั่งยืน ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยจึงสามารถกำหนดสมมุติฐานการวิจัยดังนี้

H2: ความพึงพอใจ มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ Food Delivery ส่งอาหาร ผ่านแอปพลิเคชัน Grab Food และ LINE Man ในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

แนวคิดเกี่ยวกับการส่งเสริมการขาย

การส่งเสริมการขาย (Sales Promotion) ถือเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นความสนใจของผู้บริโภค และผลักดันให้เกิดพฤติกรรมการซื้อในช่วงเวลาที่กำหนด โดยมีจุดมุ่งหมายหลักเพื่อเพิ่มยอดขาย สร้างความภักดีในแบรนด์ และส่งเสริมให้เกิดการใช้บริการซ้ำ (Hasim et.al. 2018) ในบริบทของธุรกิจบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน เช่น Grab Food และ LINE Man การส่งเสริมการขายมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากสามารถใช้เป็นเครื่องมือในการดึงดูดผู้ใช้บริการใหม่ ควบคู่กับการรักษาลูกค้าเดิม โดยการนำเสนอสิ่งจูงใจต่าง ๆ เช่น ส่วนลด ของแถม หรือกิจกรรมสะสมแต้มที่ให้รางวัลพิเศษ ช่วยเพิ่มโอกาสในการสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนระหว่างแบรนด์กับผู้บริโภค (Santipongchaisri & Weerasophon, 2025) การส่งเสริมการขายยังถือเป็นเครื่องมือในการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (Integrated Marketing Communication: IMC) ที่เน้นการประสานกลยุทธ์การสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างการรับรู้ ความสนใจ และแรงจูงใจในการตัดสินใจใช้บริการอย่างมีประสิทธิภาพ (Jee, 2021) นอกจากนี้ การส่งเสริมการขายยังช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจ โดยเฉพาะในตลาดที่มีการแข่งขันสูง เช่น ธุรกิจ Food Delivery ซึ่งต้องใช้กลยุทธ์ที่หลากหลายในการกระตุ้นให้ผู้บริโภคเลือกใช้บริการอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมการ

ขายจึงไม่เพียงแต่เป็นกลยุทธ์ระยะสั้นที่มุ่งเน้นยอดขายเท่านั้น แต่ยังมิบทบาทในระยะยาวในการสร้างแบรนด์ให้เป็นที่จดจำ เพิ่มความภักดีของลูกค้า และขยายฐานลูกค้าได้อย่างยั่งยืน (Shang, 2023) โดยสรุป การส่งเสริมการขายเป็นเครื่องมือสำคัญในการเพิ่มมูลค่าให้กับบริการ กระตุ้นพฤติกรรมผู้บริโภค และสร้างความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นกับลูกค้า ซึ่งมีผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำอย่างมีนัยสำคัญในบริบทของผู้บริโภคยุคดิจิทัลที่มีตัวเลือกหลากหลายและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมได้อย่างรวดเร็ว ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยจึงสามารถกำหนดสมมุติฐานการวิจัยดังนี้

H3: การส่งเสริมการขายมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ Food Delivery สั่งอาหาร ผ่านแอปพลิเคชัน Grab Food และ LINE Man ในอำเภอเมืองจังหวัดร้อยเอ็ด

ความนิยมการใช้บริการ

ความนิยมการใช้บริการเป็นแนวคิดสำคัญที่สะท้อนถึงพฤติกรรมการเลือกใช้บริการซ้ำของผู้บริโภค โดยมีความเกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับระดับความพึงพอใจและความภักดีต่อแบรนด์ ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่ลูกค้าได้รับจากการใช้บริการก่อนหน้านี้ Swani & Milne (2017) ระบุว่าความนิยมเกิดจากรู้สึกพึงพอใจของลูกค้าที่ได้รับบริการซึ่งสามารถตอบสนองหรือเกินความคาดหวัง ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการกลับมาใช้บริการซ้ำและการแนะนำบริการให้กับผู้อื่น ขณะที่ Sondakh, (2022) ได้เน้นถึงบทบาทของความพึงพอใจในฐานะกลไกสร้างความเชื่อมั่นและภักดีต่อแบรนด์ ซึ่งมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกใช้บริการในระยะยาว นอกจากนี้ Rahmawati & Ramli (2024) ได้อธิบายว่า ความนิยมเกิดขึ้นเมื่อบริการที่ลูกค้าได้รับมีคุณภาพสูงและตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งนำไปสู่การสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนระหว่างลูกค้าและแบรนด์ ทั้งนี้ความนิยมการใช้บริการไม่ได้เป็นเพียงผลลัพธ์ของการพึงพอใจในบริการเท่านั้น (Srikhamhaeng, Thanitbenjasith & Kamkankaew, 2024) แต่ยังมีบทบาทสำคัญในด้านกลยุทธ์ทางธุรกิจ โดยเฉพาะในการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคและการออกแบบบริการให้ตรงตามความต้องการของตลาด ทั้งหมดนี้เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความนิยมของผู้บริโภคที่มีต่อบริการในระยะยาวและยังสามารถนำมาใช้เป็นข้อมูลประกอบในการวางแผนพัฒนากลยุทธ์การตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ (Lewis, Thanitbenjasith & Kamkankaew, 2024) โดยเฉพาะในบริบทของธุรกิจบริการส่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน ซึ่งพฤติกรรมการใช้บริการซ้ำเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จ

ทางการตลาดอย่างชัดเจน ดังนั้น ความนิยมการใช้บริการจึงมีบทบาททั้งในด้านการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้า การเสริมสร้างความภักดีต่อแบรนด์ และการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจในระยะยาว ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยจึงสามารถกำหนดสมมติฐานการวิจัยดังนี้

H4: ค่านิยมในการใช้บริการมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ Food Delivery สั่งอาหาร ผ่านแอปพลิเคชัน Grab Food และ LINE Man ในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ใช้บริการ Food Delivery สั่งอาหาร ผ่านแอปพลิเคชัน Grab Food และ LINE Man ในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากร

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้คือประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ใช้บริการ Food Delivery สั่งอาหาร ผ่านแอปพลิเคชัน Grab Food และ LINE Man ในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากร การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้คำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณขนาดตัวอย่างสำหรับประชากรที่ไม่ทราบจำนวนที่แน่ชัด (Unknown Population) ซึ่งเป็นกรณีที่เหมาะสมกับประชากรในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้คำนวณตามสูตรของ Cochran & Talwani (1977) ซึ่งได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง

เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลในงานวิจัยนี้คือแบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย แบบสอบถามในการวิจัยครั้งนี้ในแต่ละตัวแปรใช้ มาตรการแบบลิเคิร์ต 6 ระดับ ตั้งแต่ 1 เท่า น้อยที่สุด ถึง 6 เท่ากับ มากที่สุด แบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นได้ผ่านการทดสอบแบบสอบถาม (Pre-test) เพื่อทดสอบหาความเที่ยงของเครื่องมือ (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเก็บจำนวน 30 ชุด กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจริง ผลการทดสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของคอนบาคอยู่ระหว่าง 0.851 ถึง 0.855 ซึ่ง

แบบสอบถามที่จัดทำขึ้นเป็นเครื่องมือในการวิจัยนี้สามารถเชื่อถือได้ (Christmann & Van Aelst, (2006)

การรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้ ข้อมูลที่การรวบรวมข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ดังนี้ ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบออนไลน์ ด้วย Google Form จำนวน 400 ราย ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน 2567 ถึง กุมภาพันธ์ 2568 โดยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ฌเยรวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บริการ Food Delivery สั่งอาหาร ผ่านแอปพลิเคชัน Grab Food และ LINE Man ในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด สำหรับข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้าจากแหล่งต่างๆ ได้แก่ หนังสือ วารสาร สื่อสิ่งพิมพ์ ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple regression analysis) เพื่อศึกษาอิทธิพลของการรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ ความพึงพอใจ การส่งเสริมการขาย และค่านิยมในการใช้บริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ ผู้ใช้บริการ Food Delivery สั่งอาหาร ผ่านแอปพลิเคชัน Grab Food และ LINE Man ในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

ผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์การวิจัย คือ เพื่อศึกษาอิทธิพลของการรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ ความพึงพอใจ การส่งเสริมการขาย และค่านิยมในการใช้บริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ ผู้ใช้บริการ Food Delivery สั่งอาหาร ผ่านแอปพลิเคชัน Grab Food และ LINE Man ในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด นั้น ผู้วิจัยได้แบ่งการนำเสนอผลการวิจัย ดังนี้

ผลการตรวจสอบผลการตรวจสอบการแจกแจงปกติของข้อมูล

ก่อนทำการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบการแจกแจงปกติของข้อมูล พบว่าตัวแปรการรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ ค่านิยมในการใช้บริการ การส่งเสริมการขาย ความพึงพอใจในการใช้บริการ และความตั้งใจใช้บริการซ้ำ มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.887 ถึง 4.926 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.655 ถึง 0.682 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 1.96 แสดงว่าข้อมูลมีการกระจายค่าปานกลาง (Malhotra, Nunan & Birks, 2020) ค่าความโด่งอยู่ระหว่าง 0.005 ถึง

0.627 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 10 และค่าความเบ้อยู่ระหว่าง ถึง -0.337 ถึง -0.073 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 2 แสดงให้เห็นว่าข้อมูลอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Kamkankaew, 2021) รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการตรวจสอบผลการตรวจสอบการแจกแจงปกติของข้อมูล

ตัวแปร	$\bar{x}$	S.D.	SK	KU
การรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ (X_PRO)	4.887	0.679	-0.154	0.131
ค่านิยมในการใช้บริการ (X_PMT)	4.926	0.669	-0.120	0.004
การส่งเสริมการขาย (X_PRO)	4.919	0.655	-0.073	0.074
ความพึงพอใจในการใช้บริการ (X_SAT)	4.920	0.682	-0.337	0.627
ความตั้งใจใช้บริการซ้ำ (Y_REP)	4.887	0.677	-0.139	0.005

ผลการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นของตัวแปร

การตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นของตัวแปร ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) ผลการวิเคราะห์พบว่า ตัวแปรแต่ละคู่มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) อยู่ระหว่าง 0.871 ถึง 0.910 แสดงให้เห็นว่าลักษณะความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดเป็นความสัมพันธ์เชิงเส้นตรง แต่เมื่อพิจารณาเกณฑ์ที่ว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ ค่านิยมในการใช้บริการ การส่งเสริมการขาย ความพึงพอใจในการใช้บริการและความตั้งใจใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ Food Delivery สั่งอาหาร ผ่านแอปพลิเคชัน Grab Food และ LINE Man ในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ซึ่งเกิน 0.70 จึงอาจจะมีตัวแปรบางตัวที่ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ร่วมพหุเชิงเส้นตรง (Multicollinearity) ดังนั้นผู้วิจัยจึงทำการวิเคราะห์หาค่า Tolerance ซึ่งต้องมากกว่า 0.01 จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ร่วมเส้นตรงเชิงพหุ และค่า VIF (Variance Inflation Factor) ซึ่งต้องไม่เข้าใกล้ 10 จะไม่ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ร่วมเส้นตรงเชิงพหุ (Mardia, Kent & Taylor, 2024) เพื่อตรวจสอบว่าตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดจะมีปัญหาความสัมพันธ์ร่วมเส้นตรงเชิงพหุ จริงหรือไม่ ทั้งนี้ผลการตรวจสอบพบว่า ค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.129 ถึง 0.156 และค่า VFI อยู่ระหว่าง 6.425 ถึง 7.725 แสดงให้เห็นว่าตัวแปรสังเกตได้ทั้งหมดไม่

ก่อให้เกิดปัญหาความสัมพันธ์ร่วมพหุเชิงเส้นตรง และตัวแปรดังที่ได้ทั้งหมดมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์หาค่าประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์สมการโครงสร้างสมมติฐานต่อไป

ตารางที่ 2 แสดงผลการตรวจสอบความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงของตัวแปร

	Y_REP	X_PRO	X_PMT	X_PRO	X_SAT	Tolerance	VIF
Y_REP	1.000						
X_PRO	0.880**	1.000				0.137	7.302
X_PMT	0.875**	0.898**	1.000			0.144	6.953
X_PRO	0.884**	0.894**	0.898**	1.000		0.129	7.725
X_SAT	0.910**	0.887**	0.871**	0.896**	1.000	0.156	6.425

หมายเหตุ ** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติระดับที่ 0.01

ผลการทดสอบสมมติฐาน

ก่อนทำการทดสอบสมมติฐานการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบสมการดังนี้

$$Y\_REP = a + b_1 X\_PRO + b_2 X\_PMT + b_3 X\_PRO + b_4 X\_SAT$$

ผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ โดยนำตัวแปรอิสระทั้ง 4 ตัว คือ การรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ (X_PRO) ค่านิยมในการใช้บริการ (X_PMT) การส่งเสริมการขาย (X_PRO) และความพึงพอใจในการใช้บริการ (X_SAT) มาทดสอบอิทธิพลที่มีต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ (Y_REP) ของผู้ให้บริการ Food Delivery สั่งอาหาร ผ่านแอปพลิเคชัน Grab Food และ LINE Man ในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการทดสอบพบว่า การรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ (X_PRO) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบเท่ากับ 0.159 และ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.159 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 (H1) ค่านิยมในการใช้บริการ (X_PMT) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบเท่ากับ 0.180 และ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.178 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 (H2) การส่งเสริมการขาย (X_PRO) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบเท่ากับ 0.166 และ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.160 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3 (H3) ความพึงพอใจในการใช้บริการ (X_SAT) มีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวพยากรณ์ในรูปของคะแนนดิบเท่ากับ 0.467 และ

ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.470 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมุติฐานที่ 4 (H4) โดยมีค่าคงที่ (a) เท่ากับ 0.113 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ 0.931 มีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (R^2) เท่ากับ 0.866 หรือร้อยละ 86.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ตารางแสดงผลการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ

ตัวแปรอิสระ	ตัวแปรตาม Y_ REP				
	b	SE	β	t	p-value
a(constant)	0.113	0.096		1.170	0.243*
X_ PRO	0.159	0.050	0.159	3.200	0.001*
X_ PMT	0.180	0.049	0.178	3.663	0.000*
X_ PRO	0.166	0.053	0.160	3.131	0.002*
X_ SAT	0.467	0.046	0.470	10.075	0.000*
R = 0.931 $R^2 = 0.866$ $R^2_{\text{change}} = 0.865$					
F = 637.917 Sig ของ F = 0.000 Durbin-Watson = 1.923					

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

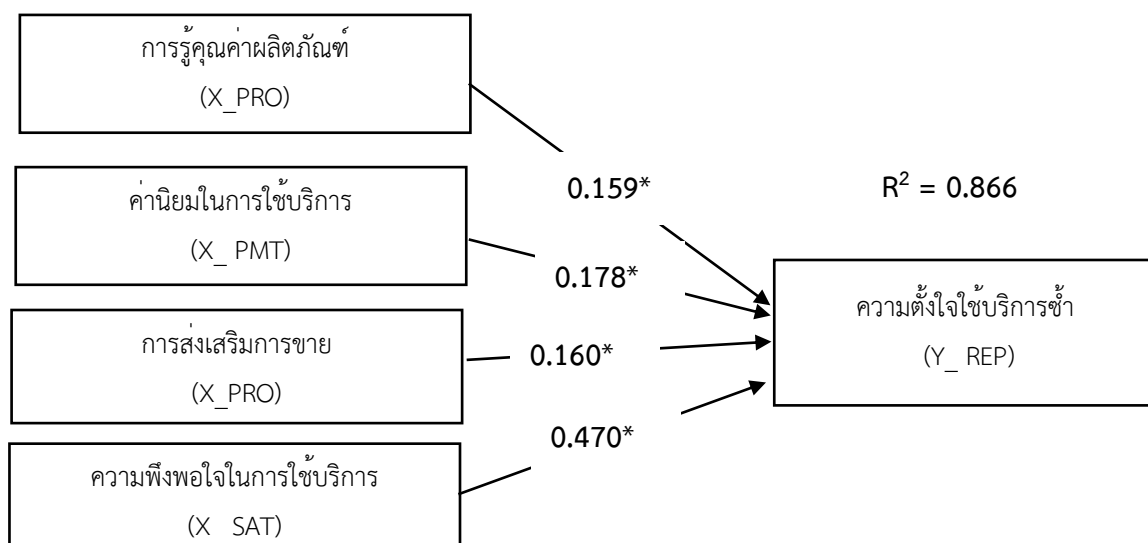
จากตารางที่ 3 สามารถนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำมาเขียนสมการได้ดังนี้
สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y\_REP = 0.133 + b_1 0.159 X\_PRO + b_2 0.180 X\_PMT \\ + b_3 0.180 X\_PRO + b_4 0.166 X\_SAT$$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$$Y\_REP = a + b_1 0.159 X\_PRO + b_2 0.178 X\_PMT \\ + b_3 0.160 X\_PRO + b_4 0.470 X\_SAT$$

จากการวิเคราะห์สมมติฐานการวิจัยและการนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลข้างต้นพบว่า การรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ (X_PRO) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.159 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1 (H1) ค่านิยมในการใช้บริการ (X_PMT) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.178 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2 (H2) การส่งเสริมการขาย (X_PRO) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.160 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3 (H3) และความพึงพอใจในการใช้บริการ (X_SAT) มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.470 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ 4 (H4) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แสดงในภาพที่ 2

หมายเหตุ * หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ภาพที่ 2 แสดงผลการทดสอบสมมุติฐานการวิจัย

อภิปรายผล

จากวัตถุประสงค์การวิจัย คือเพื่อศึกษาอิทธิพลของการรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ ความพึงพอใจ การส่งเสริมการขาย และค่านิยมในการใช้บริการที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ ผู้ใช้บริการ Food Delivery สั่งอาหาร ผ่านแอปพลิเคชัน Grab Food และ LINE Man ในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิเคราะห์พบว่า การรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ ค่านิยมในการใช้บริการ การส่งเสริมการขายและความพึงพอใจในการใช้บริการ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการ Food Delivery ผ่านแอปพลิเคชัน Grab Food และ LINE Man ในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉพาะตัวแปรความพึงพอใจในการใช้บริการมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.470 แสดงให้เห็นว่าความพึงพอใจของผู้ใช้บริการเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าความพึงพอใจของผู้ใช้บริการมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการกระตุ้นให้ผู้ใช้บริการยังคงเลือกใช้แอปพลิเคชันเดิมต่อไปในอนาคตซึ่งสอดคล้องกับ Elsholz, Chamberlain & Kruschwitz (2019) และ Kaczorowska et.al. (2019) ที่ระบุว่าความพึงพอใจเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้าและความตั้งใจใช้บริการซ้ำ รวมทั้ง

การศึกษาของ Arunrangsiewed (2021) Qiao, Yin & Xing (2022) และ Zeqiri, Ramadani & Aloulou (2023) ที่ได้ระบุไปในทิศทางเดียวกันว่า ความพึงพอใจของลูกค้ามีความสัมพันธ์โดยตรงกับความภักดีของลูกค้า และเป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการซ้ำของผู้บริโภคในภาคธุรกิจบริการ

ผลการวิเคราะห์ยังพบว่า การรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่าคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.159 สะท้อนว่าผู้ใช้บริการให้ความสำคัญกับการรับรู้ถึงคุณค่าของบริการเมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนที่ต้องจ่าย อาทิ ความสะดวกสบายที่ได้รับจากการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน ช่วยลดภาระเวลาและความยุ่งยากในการเดินทาง รวมถึงประสบการณ์การใช้บริการที่ทำให้คุณค่าทางอารมณ์และสังคม ดังนั้นผู้ให้บริการด้าน Food Delivery ควรให้ความสำคัญกับการนำเสนอคุณค่าของบริการผ่านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อเสริมสร้างการรับรู้ของผู้ใช้บริการเกี่ยวกับประโยชน์ที่ได้รับจากแอปพลิเคชันของตนซึ่งจะช่วยเพิ่มความน่าสนใจและสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวกับผู้ใช้บริการได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Basari & Shamsudin (2020) และ Cahaya et.al. (2023) ที่ระบุว่า การรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์เป็นตัวชี้วัดสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค โดยเฉพาะในภาคบริการ รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Pannara, Phayoonpun & Promchart (2024) และ Sempher et.al. (2525) ที่พบว่าผู้ใช้บริการรับรู้ว่าการใช้ Food Delivery ช่วยเพิ่มความสะดวกสบาย ประหยัดเวลา และให้ประสบการณ์การบริโภคที่มีคุณค่าซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจกลับมาใช้บริการซ้ำอย่างมีนัยสำคัญ

สำหรับตัวแปรค่านิยมในการใช้บริการมีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยพหุคูณในรูปคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.178 แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้บริการมีแนวโน้มที่จะใช้บริการซ้ำหากพฤติกรรมการบริโภคของตนมีค่านิยมที่สอดคล้องกับการใช้บริการ Food Delivery ซึ่งหมายความว่าผู้บริโภคที่มีความคุ้นเคยและมีค่านิยมในการใช้แอปพลิเคชันเป็นประจำมีแนวโน้มที่จะใช้บริการซ้ำมากกว่าผู้ที่ไม่มีค่านิยมดังกล่าว ซึ่งสอดคล้องกับ Hasim et.al. (2018) และ Jee (2021) ที่เน้นว่าค่านิยมของผู้บริโภคมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการซ้ำ แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคที่มีค่านิยมให้ความสำคัญกับความสะดวกสบายและคุณภาพของบริการมีแนวโน้มสูงที่จะเลือกใช้บริการเดิมซ้ำ โดยเฉพาะเมื่อการบริการสามารถตอบสนองความต้องการของพวกเขาได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Gorji & Siami (2020) และ Santipongchaisri & Weerasophon (2025) ที่ระบุว่าค่านิยมส่วนบุคคล

และพฤติกรรมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำของลูกค้า ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างฐานลูกค้าให้มีความภักดีโดยการพัฒนากลยุทธ์ที่ช่วยให้อการใช้บริการเป็นส่วนหนึ่งของพฤติกรรมประจำวันของลูกค้า

ในส่วนของการส่งเสริมการขายพบว่ามียุทธวิธีผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำอย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่าคะแนนมาตรฐาน (β) เท่ากับ 0.160 ซึ่งบ่งชี้ว่าการมีโปรโมชั่น ส่วนลด และสิทธิพิเศษต่างๆ มีผลต่อการกระตุ้นให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการซ้ำ โดยเฉพาะในกลุ่มลูกค้าที่ให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าและราคาที่เหมาะสม ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ Swani & Milne (2017) และ Rahmawati & Ramli (2024) ที่กล่าวว่าการส่งเสริมการขายช่วยกระตุ้นความสนใจของลูกค้าและสร้างแรงจูงใจให้เกิดการใช้บริการซ้ำ ในกรณีของบริการ Food Delivery พบว่าผู้บริโภคให้ความสนใจกับโปรโมชั่น ส่วนลด และสิทธิพิเศษต่าง ๆ เป็นอย่างมาก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าเครื่องมือทางการตลาดนี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยรักษาฐานลูกค้าและเพิ่มความภักดีต่อแอปพลิเคชัน รวมทั้งยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Sondakh (2022) และ Lewis, Thanitbenjasith & Kamkankaew (2024) ที่ระบุว่าการส่งเสริมการขายสามารถสร้างแรงจูงใจให้กับลูกค้าและกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการซื้อซ้ำได้ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าการส่งเสริมการขายจะมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของลูกค้า แต่ในระยะยาว การรักษาลูกค้าให้ใช้บริการต่อเนื่องจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยอื่น เช่น คุณภาพของบริการ ความพึงพอใจ และประสบการณ์ของผู้ใช้บริการ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาครั้งนี้พบองค์ความรู้ใหม่คือ ความตั้งใจใช้บริการซ้ำของผู้บริโภคบริการ Food Delivery ผ่านแอปพลิเคชัน Grab Food และ LINE Man ในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด ได้รับอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจากปัจจัยการรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ ความพึงพอใจ การส่งเสริมการขาย และค่านิยมในการใช้บริการ โดยเฉพาะความพึงพอใจมีอิทธิพลสูงสุดต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของประสบการณ์เชิงบวกในการใช้บริการที่สามารถเสริมสร้างความภักดีของผู้บริโภคได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ การรับรู้ถึงคุณค่าของบริการซึ่งครอบคลุมทั้งด้านประโยชน์ที่ได้รับ ความคุ้มค่า และความสะดวกสบาย ยังเป็นแรงขับเคลื่อนสำคัญที่ผลักดันให้เกิดการใช้บริการซ้ำในมิติที่มากกว่าแค่การตอบสนองด้านราคา ในขณะที่เดียวกันค่านิยมของผู้บริโภคที่สอดคล้องกับพฤติกรรมบริโภคผ่านแอปพลิเคชัน

ชั้นก็มีบทบาทสนับสนุนการตัดสินใจใช้บริการอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะเมื่อการให้บริการนั้นกลายเป็นส่วนหนึ่งของกิจวัตรประจำวัน และสุดท้าย การส่งเสริมการขายในรูปแบบของส่วนลดหรือสิทธิพิเศษต่าง ๆ มีอิทธิพลต่อการจงใจการให้บริการซ้ำในระยะสั้น แต่อาจต้องได้รับการสนับสนุนจากปัจจัยอื่นในระยะยาวเพื่อคงไว้ซึ่งความภักดีของลูกค้า งานวิจัยนี้จึงนำเสนอความรู้ใหม่ที่ตอกย้ำถึงความสำคัญของการบูรณาการกลยุทธ์ด้านคุณค่าบริการ ประสบการณ์ผู้ใช้ และการตลาดเพื่อเสริมสร้างความตั้งใจใช้บริการซ้ำในธุรกิจ Food Delivery อย่างยั่งยืน

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสามารถสรุปได้ว่า ความพึงพอใจในการใช้บริการเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการให้บริการซ้ำ รองลงมาคือค่านิยมที่สอดคล้องกับไลฟ์สไตล์ การส่งเสริมการขายที่ตอบโจทยความคุ้มค่า และการรับรู้ถึงคุณค่าของบริการที่ได้รับ การเข้าใจองค์ประกอบเหล่านี้จะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถออกแบบกลยุทธ์ทางการตลาดและบริการที่ตรงตามความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังสามารถยกระดับศักยภาพการแข่งขันของธุรกิจ Food Delivery ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศได้อย่างยั่งยืน

จากผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย ผู้วิจัยสามารถเสนอข้อเสนอแนะจากการวิจัยดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการ Food Delivery ที่จำหน่ายอาหารและเครื่องดื่มผ่านแอปพลิเคชัน Grab Food และ LINE Man ในอำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด

1. จากผลการวิจัยพบว่าการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำของผู้บริโภค โดยเฉพาะในด้านความสะดวกสบายและการประหยัดเวลาดังนั้นผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นพัฒนาเมนูอาหารให้มีคุณภาพสูงขึ้น ควบคู่ไปกับการให้บริการที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เช่น การจัดระบบการบรรจุภัณฑ์ที่ช่วยคงความสดใหม่ของอาหาร และการปรับปรุงระยะเวลาการจัดส่งให้สั้นลงเพื่อลดความล่าช้าในการให้บริการ

2. ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าการส่งเสริมการขายเป็นปัจจัยที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ โดยผู้บริโภคให้ความสำคัญกับโปรโมชั่นและส่วนลดเป็นลำดับต้น ๆ

ดังนั้นผู้ประกอบการควรออกแบบโปรโมชั่นที่สามารถกระตุ้นให้เกิดการสั่งซื้อ เช่น ระบบสะสมแต้มเพื่อแลกของรางวัลหรือส่วนลดสำหรับการสั่งซื้อครั้งต่อไป การจัดโปรโมชั่นร่วมกับแพลตฟอร์ม เช่น Grab Food และ LINE Man เพื่อเพิ่มโอกาสในการเข้าถึงลูกค้ากลุ่มใหม่

3. ความพึงพอใจในการใช้บริการเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำ ซึ่งหมายความว่าหากผู้บริโภคมีความพึงพอใจสูงก็จะมีแนวโน้มใช้บริการซ้ำในอัตราที่สูงขึ้น ดังนั้นผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับประสบการณ์ลูกค้าตลอดกระบวนการสั่งซื้อ ตั้งแต่การเลือกเมนู ระบบการจ่ายเงิน ไปจนถึงการส่งมอบอาหาร ตัวอย่างเช่น ควรอัปเดตเมนูในแอปพลิเคชันให้ทันสมัย เพิ่มตัวเลือกสำหรับการปรับแต่งเมนูให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะบุคคลและให้บริการตอบข้อซักถามของลูกค้าอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ค่านิยมในการใช้บริการมีผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำโดยผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะเลือกใช้บริการที่ตรงกับไลฟ์สไตล์ของตนเอง เช่น การให้บริการที่รวดเร็ว สะดวก และสามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะกลุ่ม เช่น ผู้ที่ต้องการอาหารเพื่อสุขภาพ หรืออาหารที่สามารถปรับแต่งได้ ดังนั้นผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการนำเสนอภาพลักษณ์ที่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการโปรโมทเมนูที่ตรงกับไลฟ์สไตล์ของลูกค้า หรือการนำเสนอความเป็นเอกลักษณ์ของร้านผ่านเรื่องราวและวัตถุดิบที่ใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้แอปพลิเคชัน Grab Food และ LINE Man

1. จากผลการวิจัยพบว่าการส่งเสริมการขายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำของผู้บริโภค โดยเฉพาะในด้านการทดลองร้านอาหารใหม่ ดังนั้น Grab Food และ LINE Man ควรพัฒนาแคมเปญส่งเสริมการขายที่มีความต่อเนื่องและหลากหลาย เช่น จัดทำโปรโมชั่นร้านค้าใหม่สำหรับร้านค้าที่เพิ่งเข้าร่วมแพลตฟอร์มเพื่อลดความลังเลของลูกค้าในการทดลองสั่งซื้อ จัดทำระบบสะสมแต้มให้ลูกค้าสามารถใช้แต้มแลกส่วนลดพิเศษในอนาคตซึ่งช่วยเพิ่มโอกาสในการใช้บริการซ้ำ จัดทำข้อเสนอพิเศษตามพฤติกรรมกรรมการสั่งซื้อ เช่น โปรโมชั่นเฉพาะลูกค้าที่เคยสั่งอาหารจากร้านเดิมมาก่อนหรือส่วนลดพิเศษสำหรับลูกค้าที่ใช้งานต่อเนื่องในช่วงเวลาที่กำหนด

2. ความพึงพอใจของลูกค้าเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำมาก โดยลูกค้าให้คะแนนสูงสุดกับ ความหลากหลายของร้านอาหาร รองลงมาคือ โปรโมชั่นและส่วนลดที่ได้รับ ดังนั้น Grab Food และ LINE Man ควรเน้นกลยุทธ์ด้านความพึงพอใจของลูกค้าเพื่อเสริมสร้างความภักดีต่อแพลตฟอร์ม โดยขยายความร่วมมือกับร้านอาหารท้องถิ่นเพื่อเพิ่มตัวเลือกที่หลากหลายและดึงดูดลูกค้ากลุ่มใหม่ ทำการพัฒนาโปรแกรมสมาชิกแบบ VIP หรือ Subscription ที่ให้สิทธิพิเศษ เช่น ค่าจัดส่งฟรีหรือดีลพิเศษ สำหรับลูกค้าที่มีความถี่ในการใช้งานสูง เป็นต้น

3. ค่านิยมในการใช้บริการมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการซ้ำอย่างมีนัยสำคัญ โดยลูกค้าให้ความสำคัญกับความสะดวกและความน่าเชื่อถือของแอปพลิเคชัน ดังนั้น Grab Food และ LINE Man ควรมุ่งเน้นการพัฒนาบริการที่สอดคล้องกับค่านิยมของผู้บริโภค โดยการพัฒนา Smart Recommendation System ที่ช่วยให้ลูกค้าเลือกอาหารที่เหมาะสมกับรสนิยมส่วนตัวได้ง่ายขึ้น การเพิ่มมาตรการควบคุมคุณภาพร้านอาหารและบริการจัดส่ง โดยให้ลูกค้าสามารถให้คะแนนและรีวิวบริการอย่างโปร่งใส การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อสังคม เช่น การส่งเสริมการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือแคมเปญสนับสนุนร้านอาหารท้องถิ่น เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อการใช้บริการ เช่น ปัจจัยทางสังคม วัฒนธรรม หรือปัจจัยทางเศรษฐกิจ เพื่อให้ได้ภาพรวมที่ชัดเจนและครอบคลุมมากขึ้น

2. ควรการศึกษาเชิงคุณภาพเพิ่มเติม เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม หรือการสังเกตการณ์ จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายและลึกซึ้งมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อพัฒนาและปรับปรุงบริการ Food Delivery ให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้มากขึ้น และเพิ่มความพึงพอใจของผู้ใช้บริการในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐพงษ์ สันบุญเรือง สัจจิตา พรหมโชติ และ พิมพา หิรัญกิตติ. (2565). การศึกษาคุณภาพการให้บริการไรเดอร์เดลิเวอรี่ระหว่าง Grabfood กับ LINE MAN ในสถานการณ์โควิด - 19 ของประชาชนในจังหวัดปทุมธานี. *วารสารวิชาการสถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, 8(2), 256–268.
- Arunrangsiwed, P. (2021). Meta-analysis of perceived product value. *Humanities, Arts and Social Sciences Studies*, 11–21.
- Basari, M. A. M. D., & Shamsudin, M. F. (2020). Does customer satisfaction matters?. *Journal of Undergraduate Social Science and Technology*, 2(1).
- Bodhisundara, N., & Pattanarangsun, P. (2022). The Factors Affecting the Decision to Use Food Delivery Applications in Bangkok. *Journal of Business, Innovation and Sustainability (JBIS)*, 17(4).
- Cahaya, Y. F., Siswanti, I., Putra, Y. M., & Pattiwael, A. C. (2023). Contributions to Customer Satisfaction from Product Quality, Promotion and Price. *Journal of Economics, Finance and Management Studies*, 6(6), 2434-2440.
- Christmann, A., & Van Aelst, S. (2006). Robust estimation of Cronbach's alpha. *Journal of Multivariate Analysis*, 97(7), 1660-1674.
- Cochran, J. R., & Talwani, M. (1977). Free-air gravity anomalies in the world's oceans and their relationship to residual elevation. *Geophysical Journal International*, 50(3), 495-552.
- Elsholz, E., Chamberlain, J., & Kruschwitz, U. (2019). Exploring language style in chatbots to increase perceived product value and user engagement. *In Proceedings of the 2019 Conference on Human Information Interaction and Retrieval* (pp. 301-305).

- Gorji, M., & Siami, S. (2020). How sales promotion display affects customer shopping intentions in retails. *International Journal of Retail & Distribution Management*, 48(12), 1337-1355.
- Gunawan, I. (2022). Customer loyalty: The effect customer satisfaction, experiential marketing and product quality. *KINERJA: Jurnal Manajemen Organisasi dan Industri*, 1(1), 35-42.
- Hasim, M. A., Shamsudin, M. F., Ali, A. M., & Shabi, S. (2018). The relationship between sales promotions and online impulse buying in Malaysia. *Opcion*, 34(16), 295-308.
- Inthasang, C., Sinthusiri, N., & Chaisena, Y. (2020). Green Product and Green Perceived Value Effect on Purchase Intentions. *WMS Journal of Management*, 9(3), 31-41.
- Jee, T. W. (2021). The perception of discount sales promotions—A utilitarian and hedonic perspective. *Journal of Retailing and Consumer Services*, 63, 102745.
- Jeon, H. G., Kim, C., Lee, J., & Lee, K. C. (2021). Understanding E-commerce consumers' repeat purchase intention: the role of trust transfer and the moderating effect of neuroticism. *Frontiers in Psychology*, 12, 690039.
- Kaczorowska, J., Rejman, K., Halicka, E., Szczebyło, A., & Górska-Warsewicz, H. (2019). Impact of food sustainability labels on the perceived product value and price expectations of urban consumers. *Sustainability*, 11(24), 7240.
- Kamkankaew, P. (2021). The Factor Analysis of Customer-Based Brand Equity of the Black Carbonated Beverage Industry in Mueang District, Chiang Mai Province. *Journal Of Southern Technology*, 5(2), 9-23.

- Kamkankaew, P., Thanitbenjasith, P., Sribenjachot, S., Phattarowas, V., Thanin, P., & Khumwongpin, S. (2025). The Future of Digital Marketing: What Lies Ahead?. *International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews*, 5(2), 1–28.
- Kamkankaew, P., Thongyoy, P., & Phonracharnon, Y. (2024). From Clicks to Satisfaction: A Study on How Customer-Based Brand Equity Shapes Customer Satisfaction in Online Food Delivery Realm for Generation Z in Lampang Province, Thailand. *International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews*, 4(2), 109-124.
- Lewis, D., Thanitbenjasith, P., & Kamkankaew, P. (2024). Brand Trust, Perceived Quality, and Parental Decision-Making: A Study of International School Selection in Chiang Mai. *International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews*, 4(6), 389–398
- Malhotra, N. K., Nunan, D., & Birks, D. F. (2020). *Marketing research*. Pearson UK.
- Mardia, K. V., Kent, J. T., & Taylor, C. C. (2024). *Multivariate analysis*. John Wiley & Sons.
- Miao, M., Jalees, T., Zaman, S. I., Khan, S., Hanif, N. U. A., & Javed, M. K. (2022). The influence of e-customer satisfaction, e-trust and perceived value on consumer's repurchase intention in B2C e-commerce segment. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, 34(10), 2184-2206.
- Mpinganjira, M. (2014). Understanding online repeat purchase intentions: A relationship marketing perspective. *Management: journal of contemporary management issues*, 19(2), 117-135.
- Niu, K. (2024). Study on mining repeated purchase behaviour intention of online consumers based on big data clustering. *International Journal of Web Based Communities*, 20(1-2), 2-14.

- Pannara, S., Phayoonpun, T., & Promchart, K. (2024). Marketing Mix (7Ps) Affecting the Customer's Satisfaction on MyMo Application of Government Savings Bank. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 4(3), 107–128.
- Petcharat, T., & Leelasantitham, A. (2021). A retentive consumer behavior assessment model of the online purchase decision-making process. *Heliyon*, 7(10).
- Pilakaew, T., Thanitbenjasith, P., & Kamkankaew, P. (2024). The Impact of Consumer Perceptions of Privacy and Security Risks on Re-purchasing Intention for Online Shopping in Chiang Mai Province, Thailand. *International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews*, 4(6), 531–542.
- Pruksachart, N., & Kenikasahmanworakhun, D. (2023). MARKETING MIX FACTORS THAT AFFECT THE DECISION TO USE THE SERVICE HUG NA DONG TAN SHOP, BAN KHWAO, ROI ET PROVINCE. *Journal of Interdisciplinary Development (Humanities and Social Sciences)*, 2(2), 58–67.
- Qiao, Y., Yin, X., & Xing, G. (2022). Impact of perceived product value on customer-based brand equity: Marx's theory-value-based perspective. *Frontiers in psychology*, 13, 931064.
- Rahmawati, A., & Ramli, A. H. (2024). E-Trust, Perceived Ease Of Use, E-Satisfaction And E-Loyalty For Users Of The Tiktok Shop Application. *Jurnal Ilmiah Manajemen Kesatuan*, 12(1), 279 - 294
- Riva, F., Magrizos, S., Rubel, M. R. B., & Rizomyliotis, I. (2022). Green consumerism, green perceived value, and restaurant revisit intention: Millennials' sustainable consumption with moderating effect of green perceived quality. *Business Strategy and the Environment*, 31(7), 2807-2819.

- Sakunpan, J., & Hengsadeeikul, V. (2022). Factors Marketing Mix that Affecting Consumer Decision Behaviour to Use Food Delivery in Samut Sakhon Province. *Journal of Modern Learning Development*, 7(2), 317–332.
- Santipongchaisri, T., & Weerasophon, W. (2025). Integrated Marketing Communications that Affect the Image of the Miss Grand Thailand Pageant and to Promote Tourism in Thailand. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 5(1), 357–380.
- Sempher, A., Porahong, S., Karawek, S., & Mahasawat, P. (2025). Customer Satisfaction Towards Landline Services Provided BY Total Access Communication PLC. *Interdisciplinary Academic and Research Journal*, 5(1), 33–50.
- Shah, R., Jan, B., & Jabarkhail, I. M. (2022). Factors influencing online trust and repeat purchase intention: a study of afghan consumers. *International Journal of Information, Business and Management*, 14(1), 17-37.
- Shang, Y. (2023). *Impact of brand equity on purchase intent in sales promotion campaigns, with perceived value as the mediator*. Master's Thesis, Jyväskylä University.
- Sharma, S., & Srivastava, S. (2018). Relationship between service quality and customer satisfaction in hotel industry. *TRJ Tourism Research Journal*, 2(1), 42-49.
- Snoj, B., Pismanik Korda, A., & Mumel, D. (2004). The relationships among perceived quality, perceived risk and perceived product value. *Journal of product & brand management*, 13(3), 156-167.
- Sondakh, O. (2022). Perceived Ease of Use and Brand Popularity: How Surcharge Modifies Its Relationship Within SMEs Choice toward Mobile Food Service Platform during Pandemic. *European Journal of Business and Management Research*, 7(1), 260-264.

- Srikhamhaeng, S., Thanitbenjasith, P., & Kamkankaew, P. (2024). The Impact of Marketing Mix on Generation Z's Mobile Phone Case Purchasing Decisions in Chiang Mai, Thailand. *International Journal of Sociologies and Anthropologies Science Reviews*, 4(6), 501–510.
- Swani, K., & Milne, G. R. (2017). Evaluating Facebook brand content popularity for service versus goods offerings. *Journal of Business Research*, 79, 123-133.
- Tahir, A. H., Adnan, M., & Saeed, Z. (2024). The impact of brand image on customer satisfaction and brand loyalty: A systematic literature review. *Heliyon*, 10 (16), e36254
- Zeqiri, J., Ramadani, V., & Aloulou, W. J. (2023). The effect of perceived convenience and perceived value on intention to repurchase in online shopping: the mediating effect of e-WOM and trust. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 36(3).
- Zhang, N., Liu, R., Zhang, X. Y., & Pang, Z. L. (2021). The impact of consumer perceived value on repeat purchase intention based on online reviews: by the method of text mining. *Data Science and Management*, 3, 22-32.

กลวิธีการตีกลองทัดเถา*

PLAYING TECHNIQUES OF THE KLONG THAT THAO

นิธิพัชร์ พงษ์พรหม¹, บำรุง พาทย์กุล² และ วัชรมนต์ อรัณยะนาค³

Nitipat pongprom¹, Bamrung Phatthakun² and Watcharamon Aranyanaga³

¹⁻³สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

¹⁻³Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts, Thailand, Thailand

Corresponding Author's Email: potnitipat17@gmail.com

วันที่รับบทความ : 14 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 24 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 26 เมษายน 2568

Received 14 April 2025; Revised 24 April 2025; Accepted 26 April 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาการสืบทอดกลองทัดเถา 2) เพื่อวิเคราะห์บทบาทและกลวิธีการตีกลองทัดเถา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการเก็บข้อมูลภาคสนาม ใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า

ผลการศึกษาพบว่า 1) การสืบทอดการตีกลองทัดเถา บ้านพาทย์โกสัลเห็นต้นกำเนิดรูปแบบการตีกลองทัดเถาที่เป็นเอกลักษณ์ในรูปแบบเฉพาะหรือที่เรียกโดยทั่วกันคือการตีกลองในรูปแบบบ้านฝั่งธน ต่อมาได้มีการแพร่กระจายทางวัฒนธรรมไปยังบ้านบางขุนเทียน และบ้านพาทย์รัตนโดยมีคุณครูเป็นคนไปถ่ายทอดไว้ให้ การสืบทอดโดยสำนักการสังคีต กรมศิลปากรเป็นการได้เรียนรู้ในรูปแบบของคนในองค์กรเท่านั้น 2) กลองทัดในบริบทของนาฏกรรมไทย โดยพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ ตั้งแต่การเป็นเครื่องมือส่งสัญญาณในสังคมโบราณและกลองเดี่ยวในพิธีกรรมทางศาสนา สู่การบูรณาการเข้ากับวงปี่พาทย์ในสมัยอยุธยาและรัตนโกสินทร์ ซึ่งมีการปรับปรุงลักษณะทางกายภาพและเพิ่มจำนวนเป็นสองลูกที่มีระดับเสียงต่างกัน แม้จะ

Citation:

* นิธิพัชร์ พงษ์พรหม, บำรุง พาทย์กุล และ วัชรมนต์ อรัณยะนาค. (2568). กลวิธีการตีกลองทัดเถา.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1248-1262.

Nitipat pongprom, Bamrung Phatthakun and Watcharamon Aranyanaga. (2025). Playing Techniques Of The Klong That Thao. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1248-1262.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ไม่ใช่เครื่องดนตรีหลักที่นำเสนอทำนอง แต่กลองทัดมีบทบาทสำคัญในการให้จังหวะหน้าทับ ประกอบบทเพลง และประกอบทำรำในการแสดงโขน-ละคร กลองทัดยังมีความสำคัญในการบรรเลงเพลงโหมโรง ซึ่งเป็นเพลงแรกของการแสดงและพิธีกรรมต่างๆ โดยมีทั้งโหมโรงที่ใช้และไม่ใช้กลองทัด มีกลวิธีการตี 6 ประเภท ได้แก่ ไม้เดิน ไม้เดินพิเศษ ไม้รัว ไม้ล่า ไม้ลัก และไม้ประตน ซึ่งถูกนำมาใช้ในการบรรเลงเพลงชุดโหมโรงเย็น โดยผู้บรรเลงจะผสมผสานกลวิธีเหล่านี้ในการตีในอัตราจังหวะต่าง ๆ ประกอบการบรรเลง

คำสำคัญ: กลวิธี, การตี, กลองทัดเถา

Abstract

This research aims to 1) study the transmission of Klong That Thao drumming, and 2) analyze its roles and playing techniques. The study adopts a qualitative research methodology through document analysis, related research, and fieldwork. Use the triangulation verification method.

The findings reveal that 1) the transmission of Klong That Thao drumming at Ban Pathayakosol shows the origins of a distinctive style known as the Thonburi-side drumming style. This style was later culturally transmitted to Ban Bang Khun Thian and Ban Pathayarat through dedicated masters. The transmission within the Office of Music, Fine Arts Department, is limited to internal organizational learning. 2) In the context of Thai nattakam (classical dance-drama), the Klong That evolved from a signaling instrument in ancient societies and a solo drum used in religious rituals to being integrated into the Piphat ensemble during the Ayutthaya and Rattanakosin periods. Its physical form was adapted into a pair of drums with different pitches. While not a melodic lead, the Klong That plays a crucial rhythmic role, supporting musical pieces and dance movements in Khon and Lakhon performances. It is also

significant in playing hom rong (overture music), both with and without the drum. There are six primary drumming techniques: mai dern, mai dern phiset, mai rua, mai la, mai luk, and mai pradon. These techniques are creatively combined to suit various rhythmic patterns in hom rong yen (evening overtures).

Keywords: Techniques, Drumming, Klong That Thao

บทนำ

เพลงหน้าพาทย์ในดุริยางคศิลป์ไทยมีการบรรเลงประกอบจังหวะด้วยเครื่องดนตรีประเภทหนัง ได้แก่ ตะโพนและกลองทัด (สมาน น้อยนิตย์, 2542 : 11) เพลงโหมโรงนับเป็นเพลงหน้าพาทย์ที่มีความสำคัญ และเป็นบทเพลงที่ผู้วิจัยเลือกใช้ในการศึกษาครั้งนี้ โดยมุ่งเน้นไปที่กลวิธีการตีกลองทัดเถา สมาน น้อยนิตย์ (2542) ได้อธิบายลักษณะของกลองทัดว่าเป็นเครื่องดนตรีที่ทำหน้าที่กำกับจังหวะหน้าทับ มีลักษณะเด่นคือการหุ้มด้วยหนังทั้งสองด้าน เรียกว่า "วิตตะ" กลองทัดปรากฏหลักฐานการใช้มาตั้งแต่สมัยสุโขทัย โดยในระยะแรกมีการใช้เพียงลูกเดียว ต่อมาในสมัยอยุธยา พบหลักฐานการบรรเลงร่วมกับตะโพนเพื่อประกอบการแสดงต่าง ๆ อาทิ โขน ละคร และหนังใหญ่ รวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ และพัฒนามาสู่การใช้กลองทัดสองลูกในสมัยรัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โดยมีลูกเสียงสูงเรียกว่า "ตัวผู้" และลูกเสียงต่ำเรียกว่า "ตัวเมีย" ซึ่งเป็นการเพิ่มมิติทางเสียงและขยายเทคนิคการใช้ไม้กลอง (สมาน น้อยนิตย์, 2542 : 87) ต่อมายังมีการพัฒนาจำนวนกลองทัดเพิ่มขึ้นเป็นสามลูก หรือที่เรียกว่า "กลองทัดเถา" เพื่อให้เหมาะสมกับการบรรเลงในบริบทที่หลากหลายยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันการบรรเลงกลองทัดเถาปรากฏให้เห็นน้อยลง โดยเฉพาะในการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ ถึงกระนั้น ยังคงมีการสืบทอดการบรรเลงกลองทัดเถาในบางสำนักดนตรี เช่น บ้านพาทย์โกสุม และสำนักกองการสังคีต กรมศิลปากร ซึ่งนิยมใช้บรรเลงในเพลงหน้าพาทย์ เพลงเรื่อง และประกอบการแสดงต่าง ๆ เช่น โขน ละคร และหนังใหญ่ เป็นต้น

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจในลักษณะเฉพาะของการบรรเลงกลองทัดเถา ซึ่งมีความแตกต่างจากการบรรเลงกลองทัดเดี่ยวและกลองทัดคู่ที่เป็นรูปแบบหลักในการเรียนการสอนดนตรีไทยปัจจุบัน ครูผู้สอนส่วนใหญ่มักถ่ายทอดการบรรเลงตะโพนและกลองทัดในรูปแบบที่มีกลองทัดสองลูกเป็นหลัก ทำให้การบรรเลงกลองทัดที่มีจำนวนมากกว่าสองลูก หรือ

กลองทัดเถา ไม่ได้รับการสืบทอดอย่างแพร่หลาย ส่งผลให้องค์ความรู้และวิธีการบรรเลงที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะยังไม่เป็นที่รู้จักในวงกว้าง ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาและค้นคว้าองค์ความรู้เกี่ยวกับกลวิธีการตีกลองทัดเถาในเพลงโหมโรงเย็น จากสำนักการสังคีต กรมศิลปากร และบ้านพาทย์โกสัล ซึ่งยังคงมีการสืบทอดและเผยแพร่การบรรเลงดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์กลวิธีการตีไม้กลองทัดเถาในเพลงหน้าพาทย์พื้นฐาน เพลงโหมโรงเย็น และเพื่อรวบรวมข้อมูลที่มีความสำคัญต่อการบรรเลงกลองทัดเถา

เนื่องจากผู้วิจัยตระหนักถึงความสำคัญและบทบาทของการตีกลองทัดเถาในการบรรเลงเพลงหน้าพาทย์ประกอบการแสดงโขน ละคร ซึ่งควรได้รับการอนุรักษ์และเผยแพร่สู่สาธารณชน ผลการศึกษาครั้งนี้คาดว่าจะก่อให้เกิดองค์ความรู้ที่สำคัญต่อหน่วยงานดนตรีไทย สถาบันการศึกษา และผู้ที่สนใจในดนตรีไทย เพื่อนำไปใช้ในการศึกษา ปฏิบัติ และสืบทอดต่อไปอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะเก็บรวบรวมข้อมูลสัมภาษณ์ และศึกษาในประเด็นเรื่องกลวิธีการตีกลองทัดเถา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการสืบทอดกลองทัดเถา
2. เพื่อวิเคราะห์บทบาทและกลวิธีการตีกลองทัดเถา

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษา "กลวิธีการตีกลองทัดเถา" จำเป็นต้องอาศัยรากฐานความรู้ที่มั่นคงเกี่ยวกับการบรรเลงกลองทัดโดยทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของเพลงหน้าพาทย์ ซึ่งเป็นบทเพลงหลักที่กลองทัดมีบทบาทสำคัญในการกำกับจังหวะหน้าทับ (บุญช่วย แสงอนันต์, 2559) ในหนังสือ หลักและแนวปฏิบัติการตีตะโพน กลองทัด ในเพลงหน้าพาทย์ บุญช่วย แสงอนันต์ (2559) ได้นำเสนอรายละเอียดที่สำคัญเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และแนวทางในการบรรเลงกลองทัดในเพลงหน้าพาทย์ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำความเข้าใจถึงพัฒนาการและลักษณะเฉพาะของการตีกลองทัดเถา เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับหลักการบรรเลงกลองทัดขั้นพื้นฐาน รูปแบบการกำกับจังหวะในเพลงหน้าพาทย์ และความสัมพันธ์ระหว่างกลองทัดกับตะโพน จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งต่อการวิเคราะห์และทำความเข้าใจถึงเทคนิคและวิธีการที่อาจนำไปสู่การพัฒนาแบบการตีกลองทัดที่มีจำนวนมากขึ้น หรือที่รู้จักกันในชื่อ “กลองทัดเถา” องค์ความรู้

เหล่านี้จะช่วยให้เห็นถึงตรรกะและวิวัฒนาการของการใช้เสียงและจังหวะที่มีความซับซ้อนยิ่งขึ้นในการบรรเลงกลองทัดเถา เอกสารพื้นฐานที่สำคัญอีกฉบับหนึ่งคือ คู่มือการเรียนการสอนเครื่องหนัง ของ สมาน น้อยนิตย์ (2542) ซึ่งให้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ วิวัฒนาการ และลักษณะของกลองทัด รวมถึงบทบาทหน้าที่ในการบรรเลงดนตรีไทย ข้อมูลเหล่านี้เป็นพื้นฐานสำคัญในการทำความเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์และองค์ประกอบของเครื่องดนตรีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเรื่องกลองทัดเถา เพื่อให้การศึกษาเรื่อง “กลวิธีการตีกลองทัดเถา” มีความครอบคลุมและลึกซึ้ง การแสวงหาข้อมูลจากแหล่งปฐมภูมิ เช่น การสัมภาษณ์ครูผู้เชี่ยวชาญที่ได้รับการถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับการตีกลองทัดเถาจากสำนักต่าง ๆ ที่ยังคงมีการสืบทอดการบรรเลง (เช่น บ้านพาทย์โกสูล และสำนักการสังคีต กรมศิลปากร) ควบคู่ไปกับการศึกษาเอกสารและงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องับประวัติศาสตร์ดนตรีไทยและเพลงหน้าพาทย์ รวมถึงการเก็บข้อมูลโดยตรงจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญ จะเป็นแนวทางที่สำคัญเพื่อให้ได้มาซึ่งองค์ความรู้ที่ครอบคลุมและสามารถนำไปสู่การวิเคราะห์ “กลวิธีการตีกลองทัดเถา” ได้อย่างลึกซึ้งต่อไป นอกจากนี้เอกสารพื้นฐานดังกล่าว การสืบค้นงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะช่วยให้เสริมสร้างความเข้าใจในประเด็นนี้ให้มากยิ่งขึ้น ดังนี้ งานวิจัยของ วิทยา มาลาทอง (2556) ได้มุ่งเน้นไปที่ความสัมพันธ์ระหว่างการตีตะโพนและกลองทัดกับการแสดงโขนเรื่องรามเกียรติ์ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของหน้าทับเพลงกราว ที่ตะโพนและกลองทัดเป็นผู้บรรเลงหลักในการกำกับจังหวะและเชื่อมโยงความรู้สึกระหว่างผู้แสดง ผู้ชม และนักดนตรีให้เกิดจินตนาการร่วมกัน การวิเคราะห์ยังแสดงให้เห็นถึงการนำส่วนย่อยของจังหวะต่าง ๆ มาเรียงร้อยเพื่อสร้างสรรค์กระบวนจังหวะที่สอดคล้องกับท่าเต้นของตัวละครแต่ละกลุ่ม ซึ่งนำไปสู่การกำหนดโครงสร้างของหน้าทับที่เข้ากันกับการเคลื่อนไหวของผู้แสดง ขณะที่งานวิจัยของ ฐิติวุฒิสุขศิริวัฒน์ (2562) ได้ศึกษาการตีตะโพนกลองทัดประกอบเพลงหน้าพาทย์ในบริบทของพิธีกรรมมงคลต่าง ๆ ผลการวิจัยเผยให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างเพลงที่บรรเลงกับพิธีสงฆ์และพิธีพราหมณ์ โดยมีการนำเพลงในชุดโหมโรงมาใช้ประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ยังพบว่าพิธีกรรมและดนตรีประกอบมีการปรับเปลี่ยนไปตามความต้องการของเจ้าภาพและกระแสความนิยม โดยมีการนำดนตรีสากลมาใช้ในบางช่วง อย่างไรก็ตาม ตะโพนและกลองทัดยังคงมีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศและกำกับจังหวะในพิธีกรรมเหล่านั้น

ในส่วนของการบรรเลงเครื่องดนตรีประเภทอื่นที่เกี่ยวข้องกับวงปี่พาทย์ งานวิจัยของ เอกพจน์ ฉุนจ้อย (2564) ได้ศึกษาถึงกลวิธีการบรรเลงระนาดเอกประเภทเพลงร่ำของครูไชยยะ ทางมีศรี ซึ่งแสดงให้เห็นถึงลักษณะการดำเนินทำนองและเทคนิคการตีที่หลากหลาย

ทั้งการตีเก็บคู่แปด คู่สี่ การตีชัย และการตีกรอ รวมถึงกลวิธีเฉพาะต่างๆ ที่ใช้ในการบรรเลงเพลงร่ำทั้งในพิธีกรรมและการแสดงโขน แม้จะไม่ใช้การศึกษากลองทัดโดยตรง แต่ก็ช่วยให้เห็นถึงความสำคัญของทักษะและกลวิธีเฉพาะในการบรรเลงเครื่องดนตรีแต่ละชนิดในวงปี่พาทย์จากการสังเคราะห์งานวิจัยเหล่านี้ ทำให้เห็นว่าตะโพนและกลองทัดเป็นเครื่องดนตรีที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบรรเลงดนตรีไทย โดยเฉพาะในบริบทของเพลงหน้าพาทย์และการแสดงโขน มีบทบาททั้งในการกำกับจังหวะ สร้างสรรค์ลีลา และเชื่อมโยงอารมณ์ระหว่างผู้แสดง ผู้ชม และนักดนตรี การศึกษา “กลวิธีการตีกลองทัดเถา” จึงควรพิจารณาถึงรากฐานความรู้เกี่ยวกับการตีกลองทัดในภาพรวม บทบาทในเพลงหน้าพาทย์ และความสัมพันธ์กับเครื่องดนตรีอื่น ๆ ในวงปี่พาทย์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและลึกซึ้ง

สรุปการศึกษา “กลวิธีการตีกลองทัดเถา” จำเป็นต้องมีพื้นฐานความรู้การบรรเลงกลองทัดในเพลงหน้าพาทย์ ได้ให้รายละเอียดหลักเกณฑ์และแนวทางบรรเลงกลองทัดในเพลงหน้าพาทย์ อันเป็นรากฐานสำคัญต่อความเข้าใจพัฒนาการและลักษณะเฉพาะของการตีกลองทัดเถา องค์ความรู้พื้นฐานนี้จะช่วยให้เข้าใจตรรกะและวิวัฒนาการการใช้เสียงและจังหวะที่ซับซ้อนขึ้นในการตีกลองทัดเถา บทบาทกลองทัด ซึ่งเป็นพื้นฐานเข้าใจบริบททางประวัติศาสตร์และองค์ประกอบการตีตะโพนกลองทัดในพิธีกรรม พบความเชื่อมโยงระหว่างเพลงกับพิธีสงฆ์ พราหมณ์ และบทบาทสำคัญของกลองทัดในการสร้างบรรยากาศ และเพลงหน้าพาทย์ในการแสดงโขน การศึกษา “กลวิธีการตีกลองทัดเถา” จึงควรพิจารณารากฐานความรู้ บทบาทในเพลงหน้าพาทย์ และความสัมพันธ์กับเครื่องดนตรีอื่น

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยเรื่อง “กลวิธีการตีกลองทัดเถา” ได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ซึ่งเป็นแนวทางที่เหมาะสมสำหรับการศึกษาปรากฏการณ์ทางวัฒนธรรมและองค์ความรู้ที่ซับซ้อน โดยมุ่งเน้นการทำความเข้าใจความหมายและประสบการณ์จากมุมมองของผู้ที่เกี่ยวข้องโดยตรง กระบวนการวิจัยนี้ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การเก็บรวบรวมข้อมูล การจัดกระทำข้อมูล และการตรวจสอบและวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีความสอดคล้องกับหลักการของระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ

ในขั้นตอนที่ 1 การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แบ่งการดำเนินการออกเป็นสองส่วนหลัก ส่วนแรกเป็นการศึกษาข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับของเครื่องตีใน

วงดนตรีไทย และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลวิธีการตีกลองทัดเถา การดำเนินการเช่นนี้เป็นการสร้างฐานความรู้เบื้องต้นและกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย โดยการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary Data) เพื่อระบุประเด็นสำคัญขององค์ความรู้ที่จำเป็นต้องศึกษาเพิ่มเติม ส่วนที่ 2 ของการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ ข้อมูลภาคสนาม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) กับผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นครูและศิลปินผู้ทรงคุณวุฒิ และมีชื่อเสียงด้านการตีกลองทัดเถา จำนวน 7 ท่าน การเลือกผู้ให้ข้อมูลที่มีความเชี่ยวชาญโดยตรง สอดคล้องกับหลักการของการเลือกผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) ในการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและมีความน่าเชื่อถือจากประสบการณ์จริง

ในขั้นตอนที่ 2 การจัดกระทำข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม และบันทึกข้อมูลอย่างละเอียดลงในสมุดบันทึก การบันทึกข้อมูลภาคสนาม (Field Notes เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ไม่ใช่เพียงคำพูด แต่รวมถึงบริบทและปฏิสัมพันธ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการสนทนา

ขั้นตอนที่ 3 การตรวจสอบและการวิเคราะห์ข้อมูล แสดงให้เห็นถึงความเข้มงวดในกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้ความสำคัญกับความแม่นยำ (Validity) และความเชื่อถือได้ (Reliability) ของข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ซึ่งเป็นกลยุทธ์สำคัญในการเสริมสร้างความน่าเชื่อถือของผลการวิจัยเชิงคุณภาพ

การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data Triangulation) โดยการรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลหลากหลายท่าน และใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลที่หลากหลาย (ข้อมูลจากบุคคล เอกสาร และสื่ออื่นๆ) เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลจากแหล่งต่างๆ เพื่อให้มั่นใจในความถูกต้องและความครอบคลุมของข้อมูล การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการ (Methodological Triangulation) โดยการเริ่มต้นเก็บข้อมูลด้วยการสังเกต การสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม แล้วนำมาบันทึก ร่วมกับการใช้เครื่องบันทึกเสียงและการบันทึกภาคสนามในหลากหลายวิธี เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากวิธีการเก็บข้อมูลที่แตกต่างกัน เพื่อลดอคติที่อาจเกิดจากวิธีการใดวิธีการหนึ่ง นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้ใช้วิธีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยวิธี Member Check ซึ่งเป็นการนำข้อมูลที่ได้กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลอ่านหรือสอบถามเพิ่มเติม เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลได้ตรวจสอบความถูกต้องของการตีความและการสรุปผลเบื้องต้นของผู้วิจัย วิธีการนี้ช่วยเพิ่มความมั่นใจว่าการนำเสนอข้อมูล

สะท้อนมุมมองและความเข้าใจของผู้ให้ข้อมูลอย่างแท้จริง โดยสรุป การดำเนินการวิจัยเรื่อง “กลวิธีการตีกลองทัดเถา” ได้ปฏิบัติตามขั้นตอนและหลักการของระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ อย่างเหมาะสม โดยให้ความสำคัญกับการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่หลากหลาย การใช้ผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีความเชี่ยวชาญ และการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลอย่างเข้มงวดผ่านวิธีการตรวจสอบแบบสามเส้าและการตรวจสอบโดยผู้ให้ข้อมูลเอง กระบวนการวิจัยที่รอบคอบนี้จะนำไปสู่ผลการวิจัยที่มีความลึกซึ้ง น่าเชื่อถือ และเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์และสืบทอดองค์ความรู้เกี่ยวกับกลวิธีการตีกลองทัดเถาต่อไป

ผลการวิจัย

กลองทัดได้รับการระบุว่าเป็นเครื่องดนตรีประเภทหนังที่มีนัยสำคัญในบริบทของนาฏกรรมไทย โดยมีพัฒนาการทางประวัติศาสตร์อันยาวนานและปฏิบัติหน้าที่ที่หลากหลาย ประการ หลักฐานเชิงประจักษ์บ่งชี้ว่า กลองทัดมีวิวัฒนาการจากการเป็นเครื่องมือส่งสัญญาณในสังคมโบราณ ซึ่งมีจุดประสงค์เพื่อการรวมกลุ่ม การกำหนดเวลาตามหลักดาราศาสตร์และศาสนา การสื่อสารในสถานการณ์สงคราม และการแสดงออกถึงความเดือดร้อน (ฐิระพล น้อยนิธย์, 2559 : 89) ในระยะเริ่มต้น กลองทัดมีลักษณะเป็นกลองเดี่ยวขนาดใหญ่ ซึ่งถูกนำมาใช้ในบริบททางศาสนาพุทธ เช่น กลองเพล (สมาน น้อยนิธย์, 2542 : 11) ต่อมาในยุคสมัยอยุธยา กลองทัดได้บูรณาการเข้าสู่ปี่พาทย์ เพื่อประกอบพิธีหลวงและการแสดงต่างๆ อาทิ หนังใหญ่ โขน และละคร กระทั่งถึงสมัยรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 2 ได้มีการปรับปรุงมิติทางกายภาพและเพิ่มจำนวนกลองเป็นสองลูก โดยจำแนกเป็นกลองตัวผู้ที่มีระดับเสียงสูง (“ตุม”) และกลองตัวเมียที่มีระดับเสียงต่ำ (“ต้อม”) (สมาน น้อยนิธย์, 2542 : 11) แม้ว่ากลองทัดจะมีได้มีบทบาทในการนำเสนอทำนองหลัก อุดม อรุณรัตน์ (2549 : 86-89) เสนอว่า ชื่อ “กลองทัด” อาจมีรากศัพท์มาจากคำว่า “ทัสสโฆส” ในสมัยสุโขทัย ราชบัณฑิตยสถาน (2545 : 9) ให้คำนิยามกลองทัดว่าเป็นกลองทรงกระบอกสองหน้า ซึ่งตึงด้วยหมุดและบรรเลงด้วยไม้ตีสองอัน โดยทั่วไปมีสองขนาดเสียง กลองทัดมีบทบาทสำคัญในการบรรเลงร่วมกับตะโพนตั้งแต่สมัยอยุธยา และมีการพัฒนาไปสู่รูปแบบ “กลองทัดเถา” เพื่อความเหมาะสมในการใช้งานที่หลากหลาย

โครงสร้างกายภาพของกลองทัด สหวัฒน์ ปลื้มปรีชา (2561 : 57 - 58) อธิบายว่า กลองทัดมีความสำคัญคู่กับตะโพนมาตั้งแต่สมัยสุโขทัย และเป็นเครื่องดนตรีที่บอกอาณัติ

สัญญาณ กลองทัดเป็นเครื่องประกอบจังหวะหน้าทับ มีหน้าที่หลักในการบรรเลงหน้าทับ ประกอบบทเพลง และยังใช้ประกอบท่ารำบางตอนของการแสดงโขน-ละคร โครงสร้างทางกายภาพของกลองทัดประกอบด้วย: 1) หุ่นกลอง ทำจากไม้เนื้อแข็ง ทรงบ่วงกลางคล้ายถัง ยาวประมาณ 51 ซม. หน้ากว้างประมาณ 46 ซม. เจาะทะลุถึงกัน 2) หน้ากลอง ทำจากหนังลูกวัวหรือหนังแพะ มีเสียงสูงต่ำต่างกัน ตรงกลางทาร์กและติด "ข้าวติดกลอง" เพื่อถ่วงเสียง 3) แส้หรือหมุด ทำจากกระดูกสัตว์ โลหะ หรือไม้เนื้อแข็ง ใช้ตีสองเสียง 4) หูระวึง ทำจากโลหะ เป็นห่วงกลมคล้องกับขาโลหะที่ฝังในหุ่นกลอง ใช้สอดใส่กับขาหยังกลอง 5) ขาหยังกลอง ทำจากไม้เนื้อแข็ง ยาวประมาณ 1 เมตร กลม มีเหล็กแหลมที่ปลาย ใช้ยึดกับพื้น 6) หมอนกลอง ปัจจุบันใช้ห้วยยางรองตี 7) ไม้กลอง ทำจากไม้เนื้อแข็ง พันหัวไม้แบบไม้ทู้ม 8) ข้าวติดกลอง ทำจากข้าวสุกบดผสมขี้เถ้า หรือปัจจุบันใช้วัสดุสังเคราะห์แทน โดยจะติดที่หน้ากลองด้านล่าง บริเวณที่ทาร์กเพื่อปรับเสียง กลองทัดมีความนิยมแพร่หลายในเอเชียอาคเนย์

เพลงโหมโรงเป็นบทเพลงแรกที่บรรเลงก่อนเริ่มการแสดงมหรสพต่างๆ เช่น โขน หนังใหญ่ และละคร รวมถึงพิธีกรรมต่างๆ โดยมีทั้งโหมโรงที่ใช้กลองทัด (โหมโรงเช้า, กลางวัน, เย็น, และโหมโรงมหรสพ) และโหมโรงที่ไม่ใช้กลองทัด (โหมโรงเสภา) (พจนานุกรมนักเรียน, 2551, : 560; บุญช่วย โสวัตรและคณะ, 2539, น. 35; มนตรี ตราโมท, 2524 : 50; สัจด์ ภูเขาทอง, 2532 : 166 - 174) เพลงโหมโรงที่ใช้ประกอบพิธีกรรม เช่น โหมโรงเย็น มีลำดับเพลงที่เป็นสัญลักษณ์ของการบูชาเทพเจ้า การกราบ และการอัญเชิญต่างๆ (บุญธรรม ตราโมท, 2481 : 56 - 57) จังหวะหน้าทับในเพลงโหมโรงเย็น หน้าทับที่ใช้บรรเลงในเพลงชุดโหมโรงเย็น จัดเป็นหน้าทับพิเศษ มี 2 ลักษณะ คือ หน้าทับเฉพาะแบบไม่วุ่น และหน้าทับเฉพาะแบบวุ่น และหน้าทับเฉพาะแบบไม่วุ่นใช้บรรเลงกำกับทำนองเพลงโดยมีจังหวะหน้าทับต่างๆ ประกอบกัน (เช่น หน้าทับสาธุการ, ตระหญาปากคอก) ส่วนหน้าทับเฉพาะแบบวุ่นเป็นการบรรเลงหน้าทับที่มีกระสวนจังหวะเดียวซ้ำๆ ตลอดเพลง (เช่น หน้าทับปฐุม, กลม, กราวโน) เพลงชุดโหมโรงเย็นที่ศึกษา มีทั้งหมด 16 เพลง แบ่งเป็นหน้าทับเฉพาะแบบวุ่น 6 เพลง และหน้าทับเฉพาะแบบไม่วุ่น 9 เพลง ซึ่งการตีกลองทัดเถา ถือกำเนิดที่ คณะดนตรีบ้านพาทย์โกสกล

จากการศึกษาแบ่งเป็นวัตถุประสงค์ที่ 1 การสืบทอดการตีกลองทัดเถาของบ้านพาทย์โกสกลเป็นตระกูลนักดนตรีที่สืบทอดมาตั้งแต่ต้นกรุงรัตนโกสินทร์ ก่อตั้งโดยหลวงกลยาณมิตตาวาส (ทับ พาทย์โกสกล) และมีผู้ที่มีความสามารถโดดเด่นในรุ่นต่อมา เช่น จางวางทั่ว พาทย์โกสกล ผู้สร้างสรรค์เพลงสำคัญมากมาย ในรุ่นหลานมีนายเทวาประสิทธิ์ พาทย์โกสกล และในชั้นเหลนมีคุณหญิงไพฑูรย์ กิตติวรรณ ปัจจุบันนายสมศักดิ์ ไตรยวาสน์เป็นผู้ควบคุมวงดนตรีและ

ถ่ายทอดองค์ความรู้ โดยผู้สืบทอดการตีกลองทัดเถาที่ศึกษาคือ ร.ต.บุญรอด ทองวิวัฒน์ ซึ่งศึกษาผ่านนายจันทร จิตรอรุณ และ หน่วยงานราชการที่กลองทัดเถาคือ สำนักการสังคีต กรมศิลปากรสำนักการสังคีต กรมศิลปากร มีบทบาทหน้าที่ในการอนุรักษ์และเผยแพร่การบรรเลงขับร้องดนตรีไทย-สากล และการแสดงนาฏศิลป์ไทย เดิมรวมอยู่ใน "กรมมหรสพ" ต่อมาจึงย้ายมาอยู่ภายใต้กรมศิลปากร มีการปรับเปลี่ยนชื่อหน่วยงานตามยุคสมัยต่างๆ จนกระทั่งปัจจุบันใช้ชื่อ "สำนักการสังคีต" แผนกดุริยางค์ไทยของสำนักฯ มีการสืบทอดการตีกลองทัดเถา

ในส่วนวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 กลวิธีการตีกลองทัดเถาได้แบ่งประเภทของ “ไม้กลอง” ของกลองทัด ออกเป็น 6 ประเภท

1. ไม้เดิน หมายถึง การตีไม้กลองทัดที่ดำเนินไปเรื่อย ๆ ไปตามจังหวะ ตีดำเนินไปตามอัตราจังหวะอย่างสม่ำเสมอซึ่งจะถี่ หรือห่างเท่าใดนั้นขึ้นอยู่กับลักษณะของทำนองเพลง เพลงที่ใช้รูปแบบในการตีไม้เดิน ในเพลงชุดโหมโรงเย็น ได้แก่ เพลงเข้ามา น เพลงปฐม เพลงเชิด

2. ไม้เดินพิเศษ หมายถึง การตีไม้กลองที่มีความกระชั้นชิดหรือเป็นจังหวะยก ในช่วงต้นของหน้าทับ และจะตีจะหวั่นตกในช่วงท้ายของจังหวะ จะมีวิธีการตีไม้กลองที่ไม่เรียบ เพลงที่ใช้ในรูปแบบในการตีไม้เดิน พิเศษ ในเพลงชุดโหมโรงเย็น ได้แก่ เพลงกลม เพลงกราวใน

3. ไม้รวว หมายถึง การใช้มือซ้ายและมือขวาตีสลับกันไปมาตะจากไม้กลองที่มีความเร็วจากช้าเร่งจังหวะไปสู่การตีไม้กลองที่มีความเร็วขึ้นผู้บรรเลงสามารถมีความพลิกแพลงได้ในการตีไม้รวว เพลงที่ใช้ในรูปแบบในการตีไม้รววในเพลงชุดโหมโรงเย็น ได้แก่ เพลงรววสามลา และรววลาเดียว

4. ไม้ลา หมายถึง การตีไม้กลองทัด ซึ่งใช้ลีลาในการตีไม้กลอง สอดแทรกจังหวะให้กระชั้นเป็นเครื่องหมายว่าจะจบเพลง ตามแบบแผน เพลงที่ใช้รูปแบบในการตีไม้ลา ในเพลงชุดโหมโรงเย็น ได้แก่ เพลงลา เพลงเสมอ

5. ไม้ลัก หมายถึง วิธีการตีไม้กลองในรูปแบบจังหวะยกของจังหวะ ไม้ลักจะพบเจออยู่ในกลุ่มจังหวะไมลาจะสอดแทรกอยู่ในไม้กลองเพลงลาในช่วงท้ายของหน้าทับที่จะเป็นการบอกก่อนที่จะลงจบเพลง

6. ไม้ประดนตรี หมายถึง การตีไม้กลองกลุ่มย่อยชนิดหนึ่ง ซึ่งอยู่ในกลุ่มไม้กลองหลักของเพลงหน้าทับพิเศษ บรมครูได้คิดประดิษฐ์ไม้กลองนี้ขึ้นมาเพื่อเพิ่มเติมในส่วนที่ยังไม่เต็ม ให้ครบถ้วนสมบูรณ์แบบ ทดแทนส่วนที่ขาดหายไป ให้ครบถ้วนตามบทเพลง

การตีกลองทัดเถาในเพลงชุดโหมโรงเย็นผู้บรรเลงจะประกอบกลวิธีในการต้อยู่ 6 ประเภท ได้แก่ 1. 4ไม้เดิน ในอัตราจังหวะ 3 ชั้น 2. 4ไม้เดิน ในอัตราจังหวะ 2 ชั้น 3. ไม้รว 4. ไม้เดินอัตราจังหวะ 2 ชั้น 5. ไม้เดิน จังหวะพิเศษ 6. ไม้ประคน ตัวอย่าง ดังนี้

1. 4 ไม้เดิน อัตราจังหวะ 3 ชั้น

ตะโพน	----	--- ดิง	----	--- ละ	----	--- ตูป	--- ดิง	--- ตูป
กลองทัดเถา มือขวา	----	----	----	----	----	----	----	----
กลองทัดเถา มือซ้าย	----	----	----	----	----	----	----	--- ต่อม

2. 4 ไม้เดิน อัตราจังหวะ 2 ชั้น

3. ไม้รว

ตะโพน	--- ดิง	--- ละ	--- ตูป	- ดิง - ตูป	-- ตูปเพื่อง	--- ละ	-- ตูป	- ดิง - ตูป
กลองทัดมือ ขวา	----	----	----	----	----	----	----	----
กลองทัดมือ ซ้าย	----	----	----	--- ต่อม	----	----	----	--- ต่อม

4. ไม้เดิน อัตราจังหวะ 2 ชั้น

ตะโพน	-- ตูปเพื่อง	- ดิง - ตูป	-- ตูปเพื่อง	- ดิง - ตูป	-- ตูปเพื่อง	- ดิง - ตูป	-- ตูปเพื่อง	- ดิง - ตูป
กลองทัดเถา มือขวา	----	----	----	--- ตุง	----	--- ตุง	----	----
กลองทัดเถา มือซ้าย	----	--- ต่อม	----	----	----	----	----	--- ต่อม

5. ไม้เดิน จังหวะพิเศษ

ตะโพน	- ดิง - เถิง	-- ตูปดิง	- เถิง - ตูป	- พลึง - เถิง	- ดิง - เถิง	-- ตูปดิง	- เถิง - ตูป	- พลึง - เถิง
กลองทัดเถา มือขวา	----	----	----	----	----	--- ตุง	- ตุง - -	- ตุง - ตุง
กลองทัดมือ ซ้าย	----	--- ต่อม	- - ต่อม - -	- ต่อม - ต่อม	----	----	----	----

6. ไม่ประตน

ตะโพน	-- ตับเพื่อง	- ตึง - ตับ	-- ตับเพื่อง	- ตึง - ตับ	-- ตับเพื่อง	- ตึง - ตับ	- เพ่งตึงตับ	- ตึง - ตับ
กลองทัดเถา มือขวา	----	----	----	----	----	----	----	----
กลองทัดเถา มือซ้าย	----	--- ต่อม	----	--- ต่อม	----	--- ต่อม	--- ต่อม	--- ต่อม

อภิปรายผล

จากการศึกษาวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้สอดคล้องกับผลการวิจัยของการศึกษาเรื่อง “กลวิธีการตีกลองทัดเถา” ซึ่งเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการมีรากฐานความรู้ที่แข็งแกร่งเกี่ยวกับการบรรเลงกลองทัดในภาพรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของเพลงหน้าพาทย์ (บุญช่วย แสงอนันต์, 2559) องค์ความรู้พื้นฐานดังกล่าว รวมถึงหลักเกณฑ์และแนวปฏิบัติในการตีกลองทัดในเพลงหน้าพาทย์ (บุญช่วย แสงอนันต์, 2559) และข้อมูลเกี่ยวกับประวัติ วิวัฒนาการ และบทบาทหน้าที่ของกลองทัด (สมาน น้อยนิത്യ, 2542) เป็นปัจจัยสำคัญในการทำความเข้าใจถึงพัฒนาการและลักษณะเฉพาะของการตีกลองทัดเถา ซึ่งอาจเป็นการต่อยอดหรือขยายรูปแบบการตีที่มีความซับซ้อนมากยิ่งขึ้น โดยสอดคล้องและต่างจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และ 2 พบว่า ครูผู้เชี่ยวชาญจากสำนักที่มีการสืบทอดการบรรเลง (เช่น บ้านพาทย์โกสัล และสำนักการสังคีต กรมศิลปากร) การวิเคราะห์บทบาทและกลวิธีการตีกลองทัดเถา สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องงานวิจัย ของวิทยา มาลาทอง (2556) ที่เน้นความสำคัญของกลองทัดในการกำกับจังหวะและเชื่อมโยงอารมณ์ในการแสดงโขน และงานวิจัยของฐิติวุฒิ สุขศิริวัฒน์ (2562) ที่ศึกษาบทบาทของกลองทัดในการประกอบเพลงหน้าพาทย์ในพิธีกรรมต่าง ๆ รวมถึงความสัมพันธ์กับเครื่องดนตรีอื่นๆ ในวงปี่พาทย์ (เอกพจน์ ฉุนจ้อย, 2564) งานวิจัยเหล่านี้สนับสนุนว่า กลองทัดเป็นเครื่องดนตรีที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์ลีลาและกำกับจังหวะในบริบทต่างๆ ของนาฏกรรมไทย การศึกษา “กลวิธีการตีกลองทัดเถา” จึงควรพิจารณารากฐานความรู้ดังกล่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและลึกซึ้งต่อไป

องค์ความรู้ใหม่

กลองทัดเถา เพียงแต่เป็นเครื่องดนตรีประเภทหนึ่ง แต่ยังเป็นสัญลักษณ์ของการพัฒนาเชิงวัฒนธรรมที่มีรากฐานทั้งในด้านศาสนา สังคม และศิลปะ โดยมีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างให้เหมาะสมกับบทบาทในการแสดงตามยุคสมัย มีกระบวนการลดและเพิ่มกลองเพื่อตอบสนองอำนาจของเสียงในการบรรเลงประกอบเพลงหน้าพาทย์ ประกอบการแสดง และพิธีกรรม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยนี้ยืนยันถึงความสอดคล้องกับงานศึกษาเรื่อง “กลวิธีการตีกลองทัดเถา” โดยเน้นย้ำว่าการทำความเข้าใจกลวิธีการตีกลองทัดเถาอย่างถ่องแท้ จำเป็นต้องมีรากฐานความรู้ที่มั่นคงเกี่ยวกับการบรรเลงกลองทัดในภาพรวม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของเพลงหน้าพาทย์ การวิเคราะห์ข้อมูลจากครูผู้เชี่ยวชาญจากสำนักที่มีการสืบทอดการบรรเลง (เช่น บ้านพาทย์โกสัล และสำนักการสังคีต กรมศิลปากร) สนับสนุนผลการวิจัยที่สอดคล้องกับงานศึกษาที่เกี่ยวข้อง ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญของกลองทัดในการกำกับจังหวะ โดยบทบาทของกลองทัดเถาในการประกอบเพลงหน้าพาทย์ รวมถึงความสัมพันธ์กับเครื่องดนตรีอื่นๆ ในวงปี่พาทย์ ดังนั้น กลองทัดมีบทบาทสำคัญในการสร้างสรรค์ลีลาและกำกับจังหวะในบริบทต่างๆ ของนาฏกรรมไทย

ข้อเสนอแนะ เพื่อต่อยอดองค์ความรู้ เกี่ยวกับการตีกลองทัดเถา ควรมีการดำเนินการวิจัยเพิ่มเติมในประเด็นดังต่อไปนี้

1. การศึกษาเปรียบเทียบกลวิธีการตีกลองทัดเถาในแต่ละสำนักวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างของเทคนิคและลีลาการตีกลองทัดเถาในสำนักดนตรีไทยต่างๆ ที่ยังคงมีการสืบทอด เพื่อระบุลักษณะเฉพาะและพัฒนาการของกลวิธีการตีในแต่ละแนวทาง
2. การวิเคราะห์เชิงลึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างกลองทัดเถากับเพลงหน้าพาทย์ ศึกษาถึงความสอดคล้องและความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการตีกลองทัดเถากับโครงสร้าง ทำนอง และอารมณ์ของเพลงหน้าพาทย์ประเภทต่างๆ เพื่อทำความเข้าใจถึงบทบาทหน้าที่ที่จำเพาะเจาะจงของกลองทัดเถาในบริบทของเพลง

3. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการศึกษา บันทึกและวิเคราะห์รูปแบบการติ่งลองทัดเถาด้วยเทคโนโลยีการวิเคราะห์เสียงและจังหวะ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงปริมาณที่สามารถสนับสนุนการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ และเป็นประโยชน์ต่อการเรียนการสอนและการอนุรักษ์

การดำเนินการวิจัยตามข้อเสนอแนะดังกล่าว จะช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับกลวิธีการติ่งลองทัดเถาให้มีความสมบูรณ์และรอบด้านมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ สืบทอด และพัฒนาองค์ความรู้ทางดนตรีไทยต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- ฐิติวุฒิ สุขศิริวัฒน์. (2562). การสังเคราะห์ภูมิปัญญาการตีตะโพนและกลองทัดประกอบเพลงหน้าพาทย์ในพิธีกรรม:พิธีมิ่งคล. ใน รายงานการวิจัย. คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏจันทรเกษม.
- ฐิระพล น้อยนิตย์. (2559). การเข้าหน้าทับ. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บัวเงิน.
- ณรงค์ชัย ปิฎกัธต์. (2563). ทฤษฎีเพื่อการวิจัยและสารัตถบทดนตรี. ลพบุรี: โรงพิมพ์นาฏดุริยางค์.
- บุญช่วย แสงอนันต์. (2559). หลักและแนวปฏิบัติการตีตะโพน กลองทัด ในเพลงหน้าพาทย์. กรุงเทพฯ: สำนักการสังคีต กรมศิลปากร.
- บุญช่วย ไสวัตรและคณะ. (2539). หนังสือทฤษฎีดุริยางค์ไทย. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.
- บุญธรรม ตราโมท. (2481). คำบรรยายวิชาดุริยางคศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ: ศิลปสนองการพิมพ์.
- พจนานุกรม. (2531). พจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติ พ.ศ. 2530. กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.
- พจนานุกรมนักเรียน. (2551). พจนานุกรมนักเรียน (ฉบับปรับปรุง). (พิมพ์ครั้งที่ 8). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การค้ำของสสค.
- มนตรี ตราโมท. (2524). ดุริยางคศาสตร์ไทย. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2545). สารานุกรมศัพท์ดนตรีไทย ภาคคีตะ - ดุริยางค์. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- วิทยา มาลาทอง. (2556). วิธีการตีตะโพน - กลองทัดประกอบกระบวนทำเต้นของ โขน เรื่องรามเกียรติ์. ใน วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.
- สัจด์ ภูเขาทอง. (2532). การดนตรีไทยและทางเข้าสู่ดนตรีไทย. กรุงเทพฯ: เรือนแก้วการพิมพ์.

- สมาน น้อยนิธย์. (2542). *ดนตรีไทยอุดมศึกษา ครั้งที่ 27*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- _____. (2542). *คู่มือการเรียนการสอนเครื่องหนัง*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- สหวัดน์ ปลื้มปรีชา. (2561). *เครื่องหนัง: หน้าทับที่ใช้กับเพลงไทย*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มิน เซอร์วิซ ซัพพลาย.
- อุดม อรุณรัตน์. (2549). *หนังสืออนุสรณ์งานพระราชทานเพลิงศพ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- เอกพจน์ ฉุยจ้อย. (2564). *กลวิธีการบรรเลงระนาดเอกประเภทเพลงร่ำของครูไชยยะ ทางมีศรี*. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต*. สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์.

การจัดการเรียนรู้แบบการใช้เกมเป็นฐาน (GBL) ร่วมกับทฤษฎี
ของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ระบบเศรษฐกิจ
แบบต่าง ๆ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5
โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ชลบุรี*
GAME-BASED LEARNING (GBL) WITH BLOOM'S THEORY TO DEVELOP
ANALYTICAL THINKING SKILLS ON VARIOUS ECONOMIC SYSTEMS OF
STUDENTS IN MATHAYOM 5, SUANKULARB WITTAYALAI
CHONBURI SCHOOL

ธนาชัย สิงห์ภู

Tanachai Singpoo

โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ชลบุรี

Suankularb Wittayalai, Chonburi School, Thailand

Corresponding Author's Email: tanachai.s@suanchon.ac.th

วันที่รับบทความ : 5 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 24 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 26 เมษายน 2568

Received 5 April 2025; Revised 24 April 2025; Accepted 26 April 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการจัดการเรียนรู้ 1. ความสามารถด้านการเรียนรู้เรื่องระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย

Citation:

* ธนาชัย สิงห์ภู. (2568). การจัดการเรียนรู้แบบการใช้เกมเป็นฐาน (GBL) ร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ชลบุรี.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1263-1280.

Tanachai Singpoo. (2025). Game-Based Learning (Gbl) With Bloom's Theory To Develop Analytical Thinking Skills On Various Economic Systems Of Students In Mathayom 5, Suankularb Wittayalai Chonburi School.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1263-1280.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

วิทยาลัย ชลบุรี 2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในด้านการเรียนรู้เรื่องระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่ม Sampling เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบวัดความสามารถแบบก่อนเรียนและหลังเรียนวิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่า t แบบกลุ่มตัว และแบบกลุ่มตัวอย่างเดียวที่มีการทดสอบ 2 ครั้งใช้สถิติ

ผลการวิจัยพบว่า

1. พบว่าความสามารถของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้านการเรียนรู้เรื่องระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning: GBL) ร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. พบว่าความสามารถของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่องระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning: GBL) ร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ทักษะการคิดวิเคราะห์, การจัดการเรียนรู้, การใช้เกมเป็นฐาน, ระบบเศรษฐกิจ, โรงเรียน

Abstract

This research aims to study the learning management 1. Learning ability on various economic systems using games as a base with Bloom's theory to develop analytical thinking skills of Mathayom 5 students at Suankularb Wittayalai Chonburi School 2. To compare the ability of Mathayom 5 students on learning on various economic systems using games as a base with Bloom's theory to develop analytical thinking skills before and after learning. The sample group used in the research was 40 people using the purposive sampling method. The research instruments were pre-test and post-test ability measures. Data were analyzed using mean, standard deviation, t-test for one sample, and t-test Dependent.

The research shows that:

1. It was found that the ability of Mathayom 5 students in learning about various economic systems using games as a base (Game-based learning: GBL) together with Bloom's theory to develop analytical thinking skills after studying was higher than the 70 percent criterion with statistical significance at the .05 level.

2. It was found that the ability of Mathayom 5 students in learning about various economic systems using games as a base (Game-based learning: GBL) together with Bloom's theory to develop analytical thinking skills after studying was higher than before studying with statistical significance at the .05 level.

Keywords: Analytical thinking skills, learning management, Game-Based Learning, economic systems, schools

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความหมายของการศึกษาไว้ว่า “การศึกษา หมายความว่า การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคล และ สังคมโดยการถ่ายทอดความรู้การฝึกการอบรมการสืบสานทางวัฒนธรรมการสร้างสรรค จรรโลงความก้าวหน้าทางวิชาการ การสร้างองค์ความรู้ขึ้นเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อม สังคม การเรียนรู้ และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต” (กระทรวงศึกษาธิการ, 2542) ซึ่งจะเห็นได้อย่างชัดเจนว่าการศึกษานั้นมีหัวใจสำคัญอยู่ที่กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งต้องเรียนรู้ เพื่อที่จะสามารถสร้างความเจริญงอกงามของตนผ่านการกระทำต่าง ๆ ดังนั้นแล้วการเรียนรู้จึงเป็นกระบวนการที่สำคัญในการศึกษา

การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่สำคัญที่สุดในการศึกษาหรืออาจเรียกว่าเป็นหัวใจของการศึกษาเลยก็ได้โดยการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นตลอดเวลาไม่ได้เกิดเฉพาะเวลาสอนเท่านั้นแม้ว่าจะออกจากระบบการศึกษาไปแล้วแต่การเรียนรู้ก็ยังเกิดขึ้นต่อไปตลอดชีวิตและเปลี่ยนแปลง คนผู้นั้นไปเรื่อย ๆ ดังเช่นที่ Marcy P. Driscoll (2000) ให้ความหมายของการเรียนรู้ไว้ว่า “การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างถาวรอันเป็นผลมาจากประสบการณ์และการมี

ปฏิสัมพันธ์ระหว่างตนเองและสิ่งแวดล้อมรอบๆตัว” จิราภา เตังไตรรัตน์และคณะ (2554) กล่าวว่า “การเรียนรู้ (Learning) หมายถึงการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ค่อนข้างถาวรซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์และการฝึกหัดพฤติกรรมที่เป็นการเปลี่ยนแปลงเพียงชั่วคราวไม่จัดว่าเกิดจากการเรียนรู้” ดังนั้นแล้วการเรียนรู้ที่เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างถาวรฉะนั้นในการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะใช้วิธีการสอนแบบดั้งเดิมซึ่งเป็นการบรรยายให้ความรู้แบบครูผู้สอนเป็นศูนย์กลางก็จะขาดประสิทธิภาพจึงต้องมีการนำเอารูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบต่างๆเข้ามาใช้ในการจัดการเรียนการสอนโดยเฉพาะในวิชาสังคมศึกษาที่มีขอบข่ายของสาระวิชาค่อนข้างกว้างและครอบคลุมประเด็นจำนวนมากดังจะเห็นได้จากหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ความสามารถในการคิดวิเคราะห์มีความสำคัญในวิชาสังคมศึกษา เป็นอย่างมากการคิดวิเคราะห์ เป็นความสามารถสำคัญที่ผู้เรียนควรได้รับจากการเรียนการสอนโดยพจนานุกรมฉบับเฉลิมพระเกียรติพุทธศักราช 2530 ได้นิยามความของการคิดวิเคราะห์ไว้ว่าการคิดหมายถึง การระลึกหรือตรึงตรอง และวิเคราะห์หมายถึงใคร่ครวญอย่างละเอียดรอบคอบรวมแล้วการคิดวิเคราะห์ หมายถึง การตรึงตรองอย่างรอบคอบเพื่อหาเหตุผล ส่วนดี ส่วนเสีย และความสัมพันธ์จากนั้นจึงเสนอสิ่งที่เหมาะสมและยุติธรรม (ราชบัณฑิตยสถาน, 2531) ซึ่งในการเรียนวิชาสังคมศึกษานั้นมีเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกันเป็นความสัมพันธ์มากมายอันสลับซับซ้อนทั้งความสัมพันธ์ของผู้คนกับสังคมความสัมพันธ์ในมิติการเมืองและความสัมพันธ์ในมิติเวลาที่ก่อให้เกิดการตัดสินใจอันนำมาซึ่งความเปลี่ยนแปลงทางสังคมศึกษาอย่างมากภายนอกนี้ วิชา เล่าเรียนดีและคณะ (2560) ยังกล่าวว่า การคิดวิเคราะห์คือความสามารถในการแยกย่อยแนวคิดและองค์ความรู้ต่าง ๆ ให้เป็นส่วนที่แยกย่อยเพื่อเชื่อมโยง โต้แย้ง ไตร่ตรองและพิจารณาอย่างมีคุณภาพแต่ทว่ากระบวนการคิดโดยเฉพาะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนไทยมีปัญหาอย่างมากโดยจากผลการประเมินของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่าด้านกระบวนการคิดวิเคราะห์ของเด็กอยู่แค่ระดับพอใช้เป็นส่วนใหญ่อะไรก็เห็นถึงปัญหาการเรียนรู้ของเด็กในปัจจุบันที่ยังขาดทักษะด้านการคิดวิเคราะห์เป็นอย่างมากอันเป็นผลมาจากการเรียนรู้แบบท่องจำ ชูศักดิ์ ประเสริฐ (2556) ยอมรับว่าการเรียนการสอนแบบดั้งเดิมที่เป็นการท่องจำหนังสือเพื่อสอบแข่งขันไม่ได้นำมาปฏิบัติในชีวิตประจำวันทำให้ไม่เกิดการเรียนรู้อย่างแท้จริง ดังนั้นแล้วจะเห็นได้ว่าการเรียนวิชาสังคมศึกษาจะต้องใช้ทักษะสำคัญอย่างการคิดวิเคราะห์การประเมินคุณค่าและการตีความจึงต้องหาวิธีในการจัดการ

เรียนสอนที่สามารถพัฒนาทักษะต่างๆโดยเฉพาะความสามารถในการคิดวิเคราะห์ร่วมกับการแก้ปัญหาด้านสื่อการเรียนสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

การใช้รูปแบบเกมเป็นฐาน (Game-based learning: GBL) ร่วมกับทฤษฎีของบลูม เพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์จะสามารถพัฒนาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาสังคมศึกษา และการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมจะช่วยให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาการคิดวิเคราะห์เกิดความสุขสนุกสนานได้รับประสบการณ์ตรง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในรายวิชาประวัติศาสตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมประกอบด้วย ขั้นตอนการสอนที่มีจุดประสงค์แตกต่างกันในแต่ละขั้นซึ่งประกอบด้วย ขั้นเตรียมทำการชี้แจง กฎกติกาและวิธีเล่นเกม ขั้นดำเนินกิจกรรมโดยการใช้เกมในการสอนรวมทั้งการอภิปรายหลัง เกมจบและขั้นประเมินผลซึ่งรวมถึงการสรุปประเมินผลและสะท้อนคิดจากสิ่งที่เกิดในระหว่าง การดำเนินกิจกรรมและเนืองด้วยที่มาและความสำคัญของปัญหาในด้านของความสามารถในการคิดวิเคราะห์ในวิชาประวัติศาสตร์ดังกล่าวผู้วิจัยมีความสนใจที่จะพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกม เรื่อง การจัดการเรียนรู้แบบการใช้เกมเป็น ฐาน (GBL) เพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ เรื่อง รูปแบบของระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ชลบุรี ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ชลบุรี ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ เกมโดยนำหลักการ ทฤษฎี และแนวคิดมาประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมเพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในรายวิชาสังคมศึกษาและเป็นพื้นฐานของ การศึกษาในระดับสูงขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถด้านการเรียนรู้เรื่องระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ชลบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในด้านการเรียนรู้เรื่องระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียน

สมมติฐานการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสามารถด้านการเรียนรู้เรื่องระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ชลบุรี สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่ระดับนัยสำคัญที่ 0.5

2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในการด้านการเรียนรู้เรื่องระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยได้ใช้แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการจัดการเรียนรู้แบบGame-based Learning (GBL) โดยศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นปัจจัยสนับสนุนโดยวิธีการสังเคราะห์เป็นข้อสรุปสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยโดยแบ่งแนวคิดทฤษฎี ได้แก่

1. แนวคิดเกี่ยวกับการคิดวิเคราะห์การที่บุคคลจะมีทักษะในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจจะต้องสามารถวิเคราะห์เข้าใจในสถานการณ์ใหม่หรือข้อความจริงใหม่ได้ดังนั้นการจะให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในระดับใดหรือหลายระดับนั้นขึ้นอยู่กับเนื้อหาสาระที่เป็นองค์ความรู้ อาจต้องผสมผสานข้อมูลความรู้ในลักษณะรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดจำพวกการแปลการตีความ การประยุกต์ การวิเคราะห์ส่วนย่อยและความสัมพันธ์เพื่อการสร้างความรู้ความเข้าใจการนำไปใช้สู่การวิเคราะห์การสังเคราะห์และการประเมินผลตามจุดมุ่งหมายการศึกษาของบลูม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการวิเคราะห์จะส่งผลให้นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ใหม่ในเชิงสร้างสรรค์เพราะเป็นการพัฒนาความสามารถในระดับการมีเหตุผลและเป็นการเรียนรู้ที่คงทนของแต่ละบุคคลแม้จะจำรายละเอียดของความรู้ไม่ได้นักเรียนจึงต้องเรียนรู้วิธีการวิเคราะห์และภายใต้สภาวะใดที่ต้องนำความสามารถด้านการวิเคราะห์มาใช้ (Bloom, B.1971)

2. แนวคิดเกี่ยวกับรูปแบบการจัดการเรียนรู้แบบ Game Based Learning (GBL) ที่มีประสิทธิภาพผู้สอนต้องให้ความสำคัญกับการออกแบบให้มีความเหมาะสมกับเนื้อหาที่ต้องการให้เกิดการเรียนรู้โดยคำนึงถึงสิ่งต่าง ๆ ดังนี้ (1) Practice เป็นการออกแบบที่แฝงแบบฝึกหัดต่างๆเพื่อให้ผู้เรียนได้ทดลองทำ (2) Learning by Doing เป็นการเน้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้

ด้วยตัวเองการเรียนรู้ด้วยตัวเองจะทำให้เข้าใจได้ลึกซึ้ง (3) Learning from Mistakes เป็นการช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้จากความผิดพลาดการเรียนรู้จากความผิดพลาดไม่ใช่เรื่องเสียหายแต่เป็นการช่วยให้ผู้เรียนจำได้ดียิ่งขึ้น (4) Goal-Oriented Learning เป็นการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนเพื่อให้ผู้เรียนพยายามที่จะทำให้บรรลุเป้าหมาย (5) Learning Point เป็นการแฝงไปด้วยข้อมูลหรือประเด็นหลักต่าง ๆ ที่สำคัญและมีความเกี่ยวข้องที่ผู้เรียนสมควรรู้เพื่อผู้เรียนจะได้นำเอาความรู้นั้นไปใช้ได้จริง (วรรัตน์ อินทสระ, 2562)

จากที่กล่าวมาทั้งหมดจะเห็นได้ว่ามีแนวคิดที่เห็นความสำคัญของการจัดการเรียนรู้แบบการใช้เกมเป็นฐาน (GBL) เพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ ให้เกิดการพัฒนาระดับชั้นเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้แบบแผนการทดลองกลุ่มเดียวใช้การวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (The Single Group, Pretest-Posttest Design) ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากร ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ชลบุรี ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 387 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ห้อง 10 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ชลบุรี ภาคเรียนที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2567 รวมทั้งสิ้น 40 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการดำเนินการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สร้างแบบวัดความสามารถก่อนเรียน หลังเรียน เรื่อง ระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือกจำนวน 20 ข้อ ข้อละ 1 คะแนน รวมคะแนนเต็ม 20 คะแนน และแผนการจัดการเรียนรู้รายวิชาสังคมศึกษา เรื่อง ระบบเศรษฐกิจในรูปแบบต่างๆ จำนวน 1 แผน

2.1 การจัดทำแผนการเรียนรู้ได้ศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ปรับปรุง 2560) ประกอบกับคู่มือครูวิชาสังคมศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 และเอกสารอื่นประกอบการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่จัดทำเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของการจัดกิจกรรมการ

เรียนการสอน การวัดผลประเมินผล ตรวจสอบภาษา และพิจารณาความสอดคล้องพร้อมกันให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้และนำมาวิเคราะห์คุณภาพโดยนำความคิดเห็นของคณะกรรมการที่เป็นผู้เชี่ยวชาญมาหาค่าเฉลี่ยได้เท่ากับ 4.87 และได้แปลค่าความหมายของคะแนนพบว่าการจัดทำแผนการเรียนรู้มีความเหมาะสมมากที่สุดได้มาจากการเปรียบเทียบกับเกณฑ์จากนั้นนำแผนการจัดการเรียนรู้ไปทดลองใช้กับกลุ่มนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 คนเพื่อตรวจสอบการจัดกิจกรรมว่ามีข้อปัญหาและมีความเหมาะสมของเวลาในการจัดกิจกรรมอย่างไร

2.2 การจัดทำแบบวัดความสามารถทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาเรื่อง ระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ เป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ มีขั้นตอนในการสร้างโดยศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ปรับปรุง 2560) ประกอบกับคู่มือการสอนเรื่องระบบเศรษฐกิจในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งเอกสารประกอบอื่นที่เกี่ยวข้อง และศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดความสามารถทางการเรียน การวัด และประเมินผลการเรียนรู้ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัยชนิด 4 ตัวเลือกจำนวน 20 ข้อ มีขั้นตอนในการสร้างโดยศึกษาหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ปรับปรุง 2560) คู่มือครูรายวิชาสังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คู่มือประกอบการเรียนและสื่อการสอนวิชาสังคมศึกษาเรื่องระบบเศรษฐกิจในรูปแบบต่าง ๆ และเอกสารอื่น ๆ ศึกษาสาระมาตรฐานและตัวชี้วัดของกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ปรับปรุง 2560) เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ สาระสำคัญ และจุดประสงค์การเรียนรู้ ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดความสามารถทางการเรียน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ดำเนินการสร้างแบบวัดความสามารถทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง ระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามแนวทางที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นแบบทดสอบแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 40 ข้อ เลือกใช้จริง 20 ข้อ จากนั้นนำแบบวัดความสามารถทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาที่สร้างขึ้นเสนอต่อหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 พิจารณาความเหมาะสมของแบบทดสอบในประเด็นความ ครอบคลุมของเนื้อหา และระดับการคิดวิเคราะห์ที่มุ่งวัดจากนักเรียน รวมถึงความเหมาะสมและความชัดเจนของคำถาม จากนั้นนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมและนำแบบวัดความสามารถทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาที่ได้ปรับแก้ตาม คำแนะนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษา จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้โดยใช้เกณฑ์

ในการพิจารณาดังนี้คะแนน +1 สำหรับข้อสอบที่สอดคล้องกับเนื้อหาจุดประสงค์การเรียนรู้ คะแนน 0 สำหรับข้อสอบที่ไม่แน่ใจว่าสอดคล้องกับเนื้อหาจุดประสงค์การเรียนรู้คะแนน -1 สำหรับข้อสอบที่ไม่สอดคล้องกับเนื้อหาจุดประสงค์การเรียนรู้ นำแบบวัดความสามารถทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญด้านการสอนสังคมศึกษามา คำนวณหาค่า IOC ระหว่างข้อสอบกับจุดประสงค์การเรียนรู้แล้วคัดเลือกข้อสอบที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.65 ขึ้นไปจากนั้นนำแบบวัดความสามารถทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาที่ปรับปรุงแก้ไข ตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเสนอต่อหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม และครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อีกครั้งก่อนนำไป ทดลองใช้และนำแบบวัดความสามารถทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 5 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ชลบุรี จำนวน 40 คน จากนั้นตรวจให้คะแนนเพื่อหาคุณภาพแบบวัดความสามารถทางการเรียนวิชาคณิตศาสตร์นำ ผลที่ได้มาวิเคราะห์หาความยาก (P) และอำนาจจำแนก @ เป็นรายข้อแล้วคัดเลือก แบบทดสอบที่มีค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.20-0.80 และค่าอำนาจจำแนก @ มีค่า 0.20 ขึ้นไป จำนวน 20 ข้อ ในวิจัยเล่มนี้ได้ค่าความยากง่าย (P) อยู่ระหว่าง 0.51 – 0.73 ค่า อำนาจจำแนก @ อยู่ระหว่าง 0.21 – 0.63 และค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น ซึ่งมีค่าเท่ากับ 0.74 นำแบบวัดความสามารถทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาที่ผ่านการแก้ไขสมบูรณ์แล้วจำนวน 20 ข้อไปทำการวัดความสามารถทางการเรียนกับกลุ่มตัวอย่างและนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล ทางสถิติต่อไป

แบบวัดความสามารถทางการเรียนสังคมศึกษา เรื่องระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ ซึ่งเป็น แบบทดสอบแบบปรนัย ชนิด 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้ศึกษา หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 (ปรับปรุง 2560) คู่มือครูรายวิชา สังคมศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 คู่มือประกอบสื่อการสอนวิชาสังคมศึกษา เรื่องระบบ เศรษฐกิจแบบต่างๆ และเอกสารอื่นๆจากนั้นศึกษาสาระ มาตรฐาน และตัวชี้วัดของกลุ่มสาระ การเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ปรับปรุง 2560) เกี่ยวกับสาระการเรียนรู้ สาระสำคัญ และจุดประสงค์การ เรียนรู้ ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับการสร้างแบบวัดความสามารถทางการเรียน การวัด และ ประเมินผลการเรียนรู้ และดำเนินการสร้างแบบวัดความสามารถทางการเรียนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง ระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ตามแนวทางที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็น

แบบทดสอบแบบปรนัย จำนวน 20 ข้อ นำแบบวัดความสามารถทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาที่สร้างขึ้นเสนอต่อหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เพื่อพิจารณาความเหมาะสมของแบบวัดในประเด็นความครอบคลุมเนื้อหา และระดับการคิดวิเคราะห์ที่มุ่งวัดจากนักเรียนรวมถึงความเหมาะสมและความชัดเจนของคำถามจากนั้นนำไปปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสมนำแบบวัดความสามารถทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาที่ปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ เสนอต่อหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม และครูผู้สอนรายวิชาสังคมศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 อีกครั้งก่อนนำไปทดลองใช้และนำแบบวัดความสามารถทางการเรียนวิชาสังคมศึกษาที่ผ่านการแก้ไขสมบูรณ์แล้วจำนวน 20 ข้อไปทำการวัดความสามารถทางการเรียนกับกลุ่มตัวอย่างและนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

3. วิธีการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียนกลุ่มเป้าหมายโดยเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ทำแบบวัดความสามารถก่อนเรียน หลังเรียน เรื่อง ระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ

3.1 ศึกษาข้อมูลรายละเอียดในการสอนวิชาสังคมศึกษา เรื่อง ระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning: GBL) เพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

3.2 กำหนดแผนการดำเนินการทดลองโดยได้ใช้แบบแผนการทดลองแบบกลุ่มเดียวทำการวัดผลก่อนและหลังการทดลอง (The Single Group, Pretest-Posttest Design)

3.3 กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

3.4 ขั้นตอนการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning: GBL) ร่วมกับทฤษฎีการคิดวิเคราะห์การสอนโดยใช้ทฤษฎีการคิดวิเคราะห์ของบลูมและคณะ (Bloom & other, 1956) ได้พัฒนารอบทฤษฎีที่ใช้เป็นเครื่องมือการจัดประเภทพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการแสดงออกทางปัญญาและการคิดอันเป็นผลมาจากประสบการณ์การศึกษา เรียกว่า Bloom's taxonomy ซึ่งกำหนดไว้ 3 ด้าน คือ ด้านพุทธิพิสัย (cognitive domain) ด้านจิตพิสัย (affective domain) และด้านทักษะทางกาย (psychomotor domain) ในการออกแบบหลักสูตรจัดการเรียนรู้และการวัดประเมินผลการเรียนรู้ก็ได้อาศัยกรอบทฤษฎีดังกล่าวนี้ซึ่งพฤติกรรมด้านพุทธิพิสัยถูกนำไปใช้มากที่สุดมี 6 ระดับ ได้แก่

1. ความรู้ (knowledge) ความสามารถในการจดจำแนกประสบการณ์ต่าง ๆ และระลึกเรื่องราวนั้นๆ ออกมาได้ถูกต้องแม่นยำ

2. ความเข้าใจ (comprehension) ความสามารถบ่งบอกใจความสำคัญของเรื่องราวโดยการแปลความหลักตีความได้สรุปใจความสำคัญได้

3. การนำความรู้ไปประยุกต์ (application) ความสามารถในการนำหลักการกฎเกณฑ์และวิธีดำเนินการต่างๆของเรื่องที่รู้มานำไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ได้

4. การวิเคราะห์ (analysis) ความสามารถในการแยกแยะเรื่องราวที่สมบูรณ์ให้กระจายออกเป็นส่วนย่อยได้อย่างชัดเจน

5. การสังเคราะห์ (synthesis) ความสามารถในการผสมผสานส่วนย่อยเข้าเป็นเรื่องราวเดียวกันโดยปรับปรุงของเก่าให้ดีขึ้นและมีคุณภาพสูงขึ้น

6. การประเมินค่า (evaluation) ความสามารถในการวินิจฉัยหรือตัดสินกระทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไปการประเมินเกี่ยวข้องกับการใช้เกณฑ์คือมาตรฐานในการวัดที่กำหนด

โดยบลูมและคณะได้เสนอกรอบการคิดออกเป็น 2 ระดับคือพัฒนาความคิดระดับต่ำ (lower order thinking skills) และการพัฒนาความคิดระดับสูง (higher order thinking skills) มีรายละเอียดดังนี้

1. พัฒนาความคิดระดับต่ำ (lower order thinking skills) ประกอบด้วย

ระดับ 1 : ความรู้ (knowledge)

ระดับ 2 : ความเข้าใจ (comprehension)

ระดับ 3 : นำไปใช้ /การประยุกต์ใช้ความรู้ในสถานการณ์ใหม่ (application)

2. การพัฒนาความคิดระดับสูง (higher order thinking skills) ประกอบด้วย

ระดับ 4 : การวิเคราะห์ (analysis) ระบุมความสัมพันธ์และเหตุจูงใจ

ระดับ 5 : การสังเคราะห์ (synthesis) การเชื่อมโยงข้อเท็จจริงโดย เหตุผล

หรือรูปแบบใหม่

ระดับ 6 : การประเมิน (evaluation) ใช้เกณฑ์และสถานการณ์เพื่อวินิจฉัย

และการตัดสินผล

การที่บุคคลจะมีทักษะในการแก้ปัญหาและการตัดสินใจจะต้องสามารถวิเคราะห์เข้าใจในสถานการณ์ใหม่หรือข้อความจริงใหม่ได้ดังนั้นการจะให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ในระดับใดหรือหลายระดับนั้นขึ้นอยู่กับเนื้อหาสาระที่เป็นองค์ความรู้ที่ต้องผสมผสานข้อมูลความรู้ในลักษณะรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจัดจำพวก การแปล การตีความ การประยุกต์ การวิเคราะห์ ส่วนย่อย และความสัมพันธ์เพื่อการสร้างความรู้ความเข้าใจการนำไปใช้สู่การวิเคราะห์ การ

สังเคราะห์และการประเมินผลตามจุดมุ่งหมายการศึกษาของบลูม โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสามารถในการวิเคราะห์จะส่งผลให้นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับสถานการณ์ใหม่ในเชิงสร้างสรรค์ เพราะเป็นการพัฒนาความสามารถในระดับการมีเหตุผลและเป็นการเรียนรู้ที่คงทนของแต่ละบุคคลแม้จะจำรายละเอียดของความรู้ไม่ได้นักเรียนก็ต้องเรียนรู้วิธีการวิเคราะห์ และภายใต้สภาวะใดที่ต้องนำความสามารถด้านการวิเคราะห์มาใช้ (Bloom ; et al.,1971) กล่าวว่าทักษะการคิดวิเคราะห์มี 3 ลักษณะ คือ

1. การคิดวิเคราะห์ความสำคัญ (analysis of element) หมายถึง การแยกแยะสิ่งที่กำหนดได้ว่าอะไรสำคัญหรือจำเป็นหรือมีบทบาทมากที่สุด สิ่งใดเป็นเหตุ สิ่งใดเป็นผลซึ่งการคิดวิเคราะห์ความสำคัญนี้จะประกอบไปด้วย “การวิเคราะห์ชนิด” เป็นการวินิจฉัยว่า สิ่งนั้นหรือเหตุการณ์นั้นจัดเป็นชนิดหรือลักษณะใดเพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น “วิเคราะห์สิ่งสำคัญ” เป็นการวินิจฉัยว่าสิ่งใดสำคัญหรือไม่สำคัญ การค้นหาสาระสำคัญของความหลักข้อสรุปจุดเด่นหรือจุดด้อยของสิ่งต่าง ๆ และ “วิเคราะห์เลศนัย” เป็นการมุ่งค้นหาสิ่งแอบแฝงหรืออยู่เบื้องหลังของสิ่งที่เห็น อาจไม่ได้บ่งบอกตรงๆ แต่มีร่องรอยของความเป็นจริงซ่อนอยู่

2. การคิดวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (analysis of relationship) หมายถึง การค้นหาความสัมพันธ์ย่อยของเรื่องราวหรือเหตุการณ์นั้น ๆ มีความเกี่ยวพันสอดคล้องหรือขัดแย้งกันอย่างไร ได้แก่ วิเคราะห์ชนิดของความสัมพันธ์ วิเคราะห์ขนาดของความสัมพันธ์วิเคราะห์ขั้นตอนความสัมพันธ์ วิเคราะห์จุดประสงค์ของความสัมพันธ์ วิเคราะห์สาเหตุของความสัมพันธ์ และวิเคราะห์แบบความสัมพันธ์ในรูปอุปมาอุปไมย

3. การคิดวิเคราะห์เชิงหลักการ (analysis of organizational principles) หมายถึง การค้นหาโครงสร้างระบบ และสิ่งของเรื่องราวและการทำงานต่าง ๆ ว่าสิ่งเหล่านั้น รวมกันจนดำรงสภาพเช่นนั้นได้เนื่องด้วยอะไรโดยยึดอะไรเป็นหลักเป็นแกนกลางมีหลักการ อย่างไรไม่มีเทคนิคหรือยึดถือคติใดมีสิ่งใดเป็นตัวเชื่อมโยงยึดถือหลักการใด การวิเคราะห์ หลักการเป็นการวิเคราะห์ที่ถือว่ามีความสำคัญที่สุดการจะวิเคราะห์ได้ดี จะต้องมีความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ได้เสียก่อนเพราะผลจาก ความสามารถในการวิเคราะห์องค์ประกอบและวิเคราะห์ความสัมพันธ์จะทำให้สามารถสรุปเป็นหลักการได้ ประกอบด้วย “วิเคราะห์โครงสร้าง” เป็นการค้นหาโครงสร้างของสิ่ง “วิเคราะห์หลักการ” เป็นการแยกแยะเพื่อค้นหาความจริงของสิ่งต่าง ๆ แล้วสรุปหลักการเป็นคำตอบได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และเปรียบเทียบการจัดการเรียนรู้แบบการใช้เกมเป็นฐาน (GBL) ร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ชลบุรี ก่อนและหลังการทดลองด้วยสถิติ (dependent t-test)

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการเรียนรู้แบบการใช้เกมเป็นฐาน (GBL) ร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ชลบุรี

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	เกณฑ์ร้อยละ 70	$\bar{x}$	SD	t	p-value
1	40	20	31	17	2.06	1.711*	.001

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการเรียนรู้แบบการใช้เกมเป็นฐาน (GBL) ร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ชลบุรี พบว่าความสามารถของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้านการเรียนรู้เรื่องระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning: GBL) ร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์มีคะแนนเฉลี่ย 17 คะแนน และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 2.06 คะแนนแสดงว่าความสามารถของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในด้านการการเรียนรู้เรื่องระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การทดสอบค่า t แบบ t-test dependent

การทดลอง	n	$\bar{x}$	SD	t	df	p-value
ก่อนเรียน	40	11.62	2.18	31.0592*	39	.001*
หลังเรียน	40	17.05	2.06			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางผลการเปรียบเทียบความสามารถของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในด้านการการเรียนรู้เรื่องระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้การทดสอบค่า t แบบ t-test dependent พบว่า ความสามารถของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้านการเรียนรู้เรื่องระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบการใช้เกมเป็นฐาน (GBL) ร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ชลบุรีสามารถนำประเด็นสำคัญมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากการศึกษาผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการเรียนรู้แบบการใช้เกมเป็นฐาน (GBL) ร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ชลบุรี พบว่า ความสามารถของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้านการเรียนรู้เรื่องระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ

โดยใช้การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning: GBL) ร่วมกับทฤษฎีทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดทั้งนี้เป็นเพราะผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาดีขึ้นจากการใช้เกมนี้อย่างเป็นฐาน (GBL) ร่วมกับทฤษฎีของบลูม ทำให้นักเรียนมีความเข้าใจในเนื้อหากระบวนการเชิงตรรกะรูปแบบต่างๆดีขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ อาทิตติยา ภูมิศรี (2566) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีคอนสตรัคติวิสต์เพื่อพัฒนาความสามารถในการบวก ลบจำนวนนับที่มากกว่า 100,000 ทำให้ผู้เรียนมีความสามารถ ทักษะเพิ่มขึ้น ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดการเรียนรู้ที่ช่วยส่งเสริมและพัฒนาความสามารถทางคณิตศาสตร์

2. จากการศึกษาผลการเปรียบเทียบความสามารถของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ในด้านการการเรียนรู้เรื่องระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานร่วมกับการพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ เรื่อง ระบบเศรษฐกิจแบบต่างๆ ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย ชลบุรี หลังเรียนมีผลการทดสอบที่สูงขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะการใช้ทักษะการคิดวิเคราะห์ของบลูมทำให้เกิดความสามารถบ่งบอกใจความสำคัญของเรื่องราวโดยการแปลความหลักตีความได้สรุปใจความสำคัญได้สามารถในการนำหลักการ กฎเกณฑ์และวิธีดำเนินการต่างๆของเรื่องที่ได้นำมาไปใช้แก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ได้ ในการแยกแยะเรื่องราวที่สมบูรณ์ให้กระจายออกเป็นส่วนย่อยได้อย่างชัดเจนเกิดความสามารถในการผสมผสานส่วนย่อยเข้าเป็นเรื่องราวเดียวกันโดยปรับปรุงของเก่าให้ดีขึ้นมีคุณภาพสูงขึ้นสามารถวินิจฉัยหรือตัดสินใจสิ่งหนึ่งสิ่งใดลงไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับ สมคริต เตชะ (2548) ได้ศึกษาการวิเคราะห์ตัวแปรที่จำแนกนักเรียนระหว่างนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรายวิชาวิทยาศาสตร์พื้นฐานสูงกับต่ำในโรงเรียนนาร่องและโรงเรียนเครือข่ายการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามหาสารคามผลการวิจัยพบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กันสูงทางบวก 3 อันดับแรกได้แก่แรงจูงใจฝ่ายสัมฤทธิ์กับความคาดหวังต่อนักเรียนความคาดหวังในการศึกษาต่อของนักเรียนกับสัมพันธ์ภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนและแรงจูงใจฝ่ายสัมฤทธิ์กับสมรรถภาพระหว่างนักเรียนกับเพื่อนมีความสัมพันธ์กันสูงในทางบวกที่ระดับนัยยะสำคัญสถิติระดับ .05

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning: GBL) เรื่องระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ ร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ 1. ความสามารถของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้านการเรียนรู้ระบบเศรษฐกิจรูปแบบต่าง ๆ โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning: GBL) ร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 2. พบว่าความสามารถของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 เรื่องเรื่องระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning: GBL) ร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลการวิจัยผู้วิจัยได้ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังต่อไปนี้

1. การจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning: GBL) ร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ในระยะแรกนักเรียนอาจจะยังไม่เข้าใจในการเล่นเนื่องจากยังไม่คุ้นเคยกับวิธีในการเรียนทำให้นักเรียนเกิดความสับสนครูผู้สอนจำเป็นต้องอธิบายวิธีการเล่นให้นักเรียนเข้าใจอย่างชัดเจนละเอียดครูผู้สอนจะต้องสร้างเกมขึ้นมาให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของเนื้อหาสาระของการสอน

2. ก่อนการเล่นเกมนักเรียนควรจัดห้องเรียนให้อยู่ในสภาพที่เอื้อต่อการกิจกรรมและการเล่นเกมควรเป็นไปตามลำดับขั้นตอนและต้องคอยควบคุมเวลาในการเล่นขณะกำลังเล่นครูผู้สอนควรติดตามสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียนอย่างใกล้ชิดและบันทึกข้อมูลที่จะเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนเพื่อนำไปใช้ในการอภิปรายหลังการเล่น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning: GBL) ร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ ในสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมระดับชั้นเรียนอื่นๆและเนื้อหาตัวชี้วัดอื่น ๆ

2. ควรศึกษาการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-based learning: GBL) ร่วมกับทฤษฎีของบลูมเพื่อพัฒนาทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ กับทักษะกระบวนการด้านอื่นๆ เช่น ความสามารถในการสื่อสาร การเชื่อมโยงความรู้ต่างๆ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

เอกสารอ้างอิง

- กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (ฉบับที่ 2) และที่แก้ไขเพิ่มเติม พุทธศักราช 2545. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรมตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2555). แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะการคิดตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ระดับมัธยมศึกษา. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย
- วรุตต์ อินทสระ. (2562). *Game-Based Learning The Latest Trend Education 2019* เปลี่ยนห้องเรียนเป็นห้องเล่น. มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- วารินทร์ รัชมีพรหม. (2531). สื่อการสอนเทคโนโลยีทางการศึกษา และการสอนร่วมสมัย. กรุงเทพฯ: ขวนพิมพ์.
- ปริญญา กาลายศ. (2556). การพัฒนาแบบวัดความสามารถในการคิดวิเคราะห์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. ใน *วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (วิจัยและประเมินผลการศึกษา)*. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สกุล สุขศิริ. (2550). ผลสัมฤทธิ์ของสื่อการเรียนรู้แบบ Game Based Learning. ใน *สารนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต*. คณะพัฒนารัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- Annie Pro & Am anda Dinscore. (2015). *Game - Based Learning* . Instruction Technologies Committee members.
- Bado, N. (2019). *Game -Based Learning Pedagogy: a review of the literature*. Interactive Learning Environm ents. 30(5), 936-948. doi:10.1080/10494820.2019.1683587
- Bloom, B. (1971). *Handbook of formative and summative evaluation of student learning*. New York : McGraw-Hill.

Tsarava, K., Moeller, K., Pinkwart, N., & Butz, M.. (2017). *Training Computational Thinking: Game-Based Unplugged and Plugged-in Activities in Primary School*. ResearchGate.

วิธีการรำพราหมณ์ในละครรำ*

THE PERFORMANCE METHODOLOGY OF THE BRAHMIN ROLE IN THAI DANCE-DRAMA

กัญปวี กระแสแสน¹, ศุภชัย จันทร์สุวรรณ² และ ชนัย วรรณลี³

Kanpavi Krasaesan¹, Supachai Chansuwan² and Chanai Wannalee³

¹⁻³สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์

¹⁻³Bunditpatanasilpa Institute of Fine Arts, Thailand

Corresponding Author's Email: Kanpavi2540@gmail.com

วันที่รับบทความ : 10 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 22 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 24 เมษายน 2568

Received 10 April 2025; Revised 22 April 2025; Accepted 24 April 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง วิธีการรำพราหมณ์ในละครรำ มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาบทบาทของพราหมณ์ศรีเกศ (พระลอปลอมตน) ในการแสดงละครพันทาง และพราหมณ์เกศสุริยง (นางเกศสุริยงแปลง) ในการแสดงละครนอก 2. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการทำรำ และวิธีการรำของพราหมณ์ศรีเกศ (พระลอปลอมตน) ในการแสดงละครพันทาง และพราหมณ์เกศสุริยง (นางเกศสุริยงแปลง) ในการแสดงละครนอกโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการศึกษาเอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการเก็บข้อมูลภาคสนาม ใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า

ผลการศึกษาพบว่า วัตถุประสงค์ ข้อที่ 1 หนึ่งบทบาทพราหมณ์ศรีเกศ (พระลอปลอมตน) ตอนเข้าสวนในละครพันทาง แสดงถึงกลยุทธ์ในการซ่อนเร้นอัตลักษณ์ภายใต้บุคลิกที่น่าเคารพ และในวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 บทบาทพราหมณ์เกศสุริยง (นางเกศสุริยงแปลง) ตอนชมถ้ำในละครนอก โดยการปกปิดเพศสภาพเมื่อเผชิญกับการเกี่ยวพาราสี ในการศึกษาทำรำ

Citation:

* กัญปวี กระแสแสน, ศุภชัย จันทร์สุวรรณ และ ชนัย วรรณลี. (2568). วิธีการรำพราหมณ์ในละครรำ.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1281-1297.

Kanpavi Krasaesan, Supachai Chansuwan and Chanai Wannalee. (2025). The Performance Methodology Of The Brahmin Role In Thai Dance-Drama. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1281-1297.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ของพราหมณ์ศรีเกศในละครพันทางและพราหมณ์เกศสุริยงในละครนอก แสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันตามประเภทของละคร โดยมีการผสมผสานเอกลักษณ์ของการรำออกมาในละครพันทาง และกระบวนการรำแบบละครนอกแบบหลวง

คำสำคัญ: วิธีการรำ, พราหมณ์, ในละครรำ

Abstract

Research paper on, titled "Performance Methods of Brahmin Characters in Thai Dance-Drama," aimed to: 1. investigate the roles of Brahmin This research aims to explore the dance methods of Brahmin characters in Thai classical drama, focusing on two specific figures: Brahmin Sri-ket (Phra Lor in disguise) in Lakhon Phanthang and Brahmin Ketsuriyong (Lady Ketsuriyong in disguise) in Lakhon Nok. Use the triangulation verification method.

The objectives of the study are: (1) to investigate the dramatic roles of Brahmin Sri-ket and Brahmin Ketsuriyong within their respective dramatic contexts, and (2) to analyze the dance techniques and movement characteristics associated with these characters. This qualitative research utilizes document analysis, review of related studies, and field data collection. The findings reveal that Brahmin Sri-ket, in the garden scene of Lakhon Phanthang, employs a strategic concealment of identity under a respected persona, reflecting a narrative technique of disguise and deception. Conversely, in Lakhon Nok, Brahmin Ketsuriyong's role in the cave admiration scene demonstrates a concealment of gender identity in response to romantic advances. The analysis of their respective dance forms indicates distinct movement aesthetics rooted in the stylistic differences between Lakhon Phanthang, which integrates expressive and narrative gestures (ram-ok-phasas), and the more codified royal-style choreography of Lakhon Nok. The study highlights how dramatic context influences character movement, expression, and the embodiment of identity through dance.

Keywords: Performance Methods, Brahmin, Thai Dance-Drama

บทนำ

การแสดงนาฏศิลป์ไทยเป็นศิลปะและวัฒนธรรมซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่ได้รับอิทธิพลมาจากอินเดียซึ่งแสดงถึงความเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ และแสดงถึงภูมิปัญญาของบรรพชนในประเทศชาติที่ถูกสืบทอดกันมายาวนาน การแสดงละครเป็นศิลปะการแสดงที่หลากหลายทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับชาติ ยังคงปรากฏให้เป็นเครื่องหมายที่แสดงถึงความเป็นอยู่สอดคล้องกับความรู้สึกทางธรรมชาติของมนุษย์โดยการแสดงออกทางอารมณ์ความรู้สึกอากัปกิริยา โดยการถ่ายทอดเป็นศิลปะทางการแสดงผ่านนาฏศิลป์ไทย เช่น อารมณ์รัก โลภ โกรธ หลง เป็นต้น อีกทั้งกลวิธีในการถ่ายทอดความรู้สึกผ่านการแสดงมีส่วนสำคัญต่อการบอกเล่าเรื่องราวของตัวละครในการแสดงนาฏกรรมไทย (เสาวณิต วิงวอน, 2565, 18 มกราคม, สัมภาษณ์)

ตัวละครในการแสดงของนาฏศิลป์ไทย แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ ตัวพระ ตัวนาง ตัวยักซ์ และตัวลิง ตัวละครดังกล่าวจัดเป็นตัวละครหลักที่ปรากฏในการแสดงโขนและละคร แต่ละตัวละครมีบทบาทและความสำคัญต่อการดำเนินเรื่องที่แตกต่างกันออกไป สำหรับในการแสดง ละครนอก และละครพันทางที่ได้กล่าวถึงข้างต้นแล้ว ยังมีตัวละครที่ถือเพศเป็นนักบวช ได้แก่ ตัวละครพราหมณ์ วรรณกรรมที่กวีนิพนธ์สอดแทรกแนวความเชื่อเกี่ยวกับบทบาทของพราหมณ์ไว้ในเนื้อเรื่อง โดยให้ตัวเอกของเรื่องปลอมหรือแปลงตนเป็นพราหมณ์เพื่อทำกิจกรรมสำคัญให้สำเร็จ ดังความปรารถนา เพื่อช่วยคลี่คลายเหตุการณ์สำคัญให้มีสถานการณ์ที่ดีขึ้น โดยกวีนำบทบาทสำคัญของพราหมณ์ในชีวิตจริงมาปรากฏในบทบาทของตัวเอก ความเชื่อเกี่ยวกับพราหมณ์ในวรรณกรรมของไทย ได้เชื่อมโยงมาสู่ละครตั้งแต่กรุงศรีอยุธยา (พิมพ์รัตน์ นະวะศิริ, 2548, น. 4) “พราหมณ์” ความหมาย วรรณะที่ 1 แห่งสังคมฮินดู ซึ่งมี 4 วรรณะ ได้แก่ พราหมณ์ กษัตริย์ แพศย์ และศูทร, ผู้ที่ถือเพศไว้ผม นุ่งขาวห่มขาว (ราชบัณฑิตยสถาน, 2546 : 766) การนำวรรณะของพราหมณ์ มาจัดเป็นตัวละครสำคัญในการดำเนินเรื่องของวรรณกรรมเรื่องต่าง ๆ ซึ่งล้วนเป็นอิทธิพลทางด้านศาสนาและด้านวรรณกรรมซึ่งได้รับมาจากอารยธรรมของอินเดีย

ตัวละครที่เป็นพราหมณ์ มีปรากฏอยู่ในการแสดงนาฏกรรมไทย ซึ่งได้รับอิทธิพลจากความเชื่อทางศาสนาพราหมณ์ - ฮินดู โดยบทบาทสำคัญในการดำเนินเรื่อง หรือเป็นตัวละครเอก ที่มาจากการปลอมหรือแปลงตน เพื่อยกย่องสถานะของพราหมณ์เป็นสำคัญ ตัวละคร

พราหมณ์ในลักษณะที่มีการปลอมหรือแปลงตน มีปรากฏในการแสดงหลายเรื่อง ได้แก่ พราหมณ์ในการแสดงละครเบิกโรง ตอน พระคเณศเสียดา บทพระราชนิพนธ์ใน พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ซึ่งเป็นการแปลงตนของพระนารายณ์ โดยแปลงตนจาก เทพเจ้า (พระนารายณ์) มาเป็นพราหมณ์ผู้ชาย พราหมณ์ในการแสดงละคร ได้แก่

1. พราหมณ์เกศสุริยงในการแสดงละครนอก เรื่อง สุวรรณหงส์ แปลงตนจากเพศหญิงมาเป็นพราหมณ์เพศชาย
2. พราหมณ์ยอพระกลืน จากการแสดงละครนอกเรื่อง มณีพิชัย มีการดำเนินเรื่องคือแปลงตนจากเพศหญิงมาเป็นพราหมณ์เพศชาย
3. พราหมณ์เกสรในการแสดงละครนอกเรื่อง ลักษณะวงศ์ ซึ่งเป็นการแปลงตนจากผู้หญิงมาเป็นพราหมณ์ผู้ชาย
4. พราหมณ์ในการแสดงละครพันทาง เรื่อง พระลอ ตอน ชมสวน ได้แก่ ตัวละครพระลอ เป็นการปลอมตนจากเดิมเพศชายมาเป็นพราหมณ์

ดังนั้นผู้แสดงจึงต้องใช้ผู้แสดงที่มีพื้นฐานนาฏศิลป์ไทยที่สามารถรำได้อ่อนช้อย งดงาม ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการแสดงของตัวละครพราหมณ์ ทั้ง 2 บทบาทนี้ เพราะเป็นตัวละครที่มีบทบาทโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ เป็นตัวละครสำคัญในการดำเนินเรื่อง และเห็นว่าเป็นตัวละครพราหมณ์เช่นเดียวกัน แต่มีรูปแบบการรำและท่ารำที่แตกต่างกันในด้านของวิธีการแสดง ทั้งยังมีความแตกต่างจากการรำที่เกิดจากตัวละครตัวพระและตัวนาง รวมไปถึงต้องการศึกษาถึงลักษณะร่วมที่มีลักษณะเหมือนกัน และแตกต่างกันของตัวละครทั้ง 2 ตัวละคร ได้แก่ พราหมณ์ศรีเกศ (พระลอ) ในละครพันทางเรื่อง พระลอ ตอน เข้าสวน ที่มีบทบาทของตัวพระ และพราหมณ์เกศสุริยง ในละครนอกเรื่อง สุวรรณหงส์ ตอน ชมถ้ำ ที่มีบทบาทของตัวนาง เพื่อวิเคราะห์บทบาทในการแสดง ลักษณะร่วมและลักษณะที่แตกต่างกันของรูปแบบและวิธีการรำของทั้งตัวละครพราหมณ์ทั้ง 2 บทบาท และเพื่อเป็นการสืบสานศิลปวัฒนธรรมของชาติ และรวบรวมเป็นองค์ความรู้สำหรับวิชาการนาฏศิลป์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทและวิเคราะห์กระบวนการท่ารำ รวมถึงวิธีการรำของตัวละครพราหมณ์ศรีเกศ (พระลอปลอมตน) ในการแสดงละครพันทาง
2. เพื่อศึกษาบทบาทและวิเคราะห์กระบวนการท่ารำ รวมถึงวิธีการรำของตัวละครพราหมณ์เกศสุริยง (นางเกศสุริยงแปลง) ในการแสดงละครนอก

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเรื่องวิธีการรำพราหมณ์ในการแสดงละครรำ แนวคิดเรื่องการแปลงเพศและการแสดงออกทางนาฏยลักษณ์ในบริบทของนาฏศิลป์ไทย ปรากฏการณ์ของการแปลงเพศของตัวละครและการแสดงออกทางนาฏยลักษณ์ที่สอดคล้องกับบทบาทที่แปลงนั้น ในบริบทของนาฏศิลป์ไทย การศึกษาเรื่องวิธีการรำของตัวละครพราหมณ์ในการแสดงละครรำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาถึงแนวคิดเรื่องการแปลงเพศและการแสดงออกทางนาฏยลักษณ์ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ตัวละครพราหมณ์ศรีเกศ (พระลอปลอมตน) ซึ่งเป็นตัวละครชายที่ปลอมตนเป็นพราหมณ์ชาย (เพศเดิม) และพราหมณ์เกศสุริยง (เกศสุริยงแปลง) ซึ่งเป็นตัวละครหญิงที่แปลงตนเป็นพราหมณ์ชาย แสดงให้เห็นถึงการปรับเปลี่ยนบุคลิกภาพและการแสดงออกทางกายภาพเพื่อให้สอดคล้องกับบทบาทที่ได้รับ การทำความเข้าใจถึงวิธีการรำและนาฏยลักษณ์ที่ตัวละครเหล่านี้แสดงออกจึงเป็นสิ่งจำเป็นต่อการอนุรักษ์และต่อยอดองค์ความรู้ด้านนาฏศิลป์ไทย

อาคม สายาคม (2560) ใน “รวมงานนิพนธ์ของนายอาคม สายาคม ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ กรมศิลปากร” ได้รวบรวมองค์ความรู้และประสบการณ์ของผู้เชี่ยวชาญด้านนาฏศิลป์ ซึ่งอาจมีการกล่าวถึงหลักการและแนวทางการปฏิบัติในการแสดงบทบาทที่มีการแปลงเพศ รวมถึงการวิเคราะห์กระบวนการรำที่ต้องผสมผสานลักษณะของทั้งสองเพศ แนวคิดเรื่อง “การรำแบบผู้เมีย” ที่อาคม สายาคมนำเสนอ สู่ถึงการที่ตัวละครหญิงแปลงกายเป็นพราหมณ์ชายที่มีรูปลักษณ์ภายนอกเป็นชาย แต่เมื่อมีการปฏิสัมพันธ์ทางอารมณ์ จะต้องมีการสอดแทรกจริตจะก้านหรือท่ารำของตัวนาง เพื่อสะท้อนถึงบุคลิกเดิมที่ยังคงอยู่ภายใน

งานวิจัยของ พิมพรัตน์ นະະศิริ (2548) เรื่อง “การรำของตัวพราหมณ์ในการแสดงละครนอก” ได้ศึกษาถึงวิธีการรำของตัวละครพราหมณ์ในการแสดงละครนอก ซึ่งอาจรวมถึงการพิจารณาถึงวิธีการแสดงออกของตัวละครที่มีการแปลงเพศในบทบาทพราหมณ์ด้วย จากที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่า แม้จะมีองค์ความรู้และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรำของตัวละครและการแปลงเพศในนาฏศิลป์ไทย การศึกษาที่มุ่งเน้นและวิเคราะห์เปรียบเทียบวิธีการรำและนาฏยลักษณ์ของตัวละครพราหมณ์ที่มีการแปลงเพศอย่างชัดเจนในบริบทของการแสดงละครพันทาง (พราหมณ์ศรีเกศ) และละครนอก (พราหมณ์เกศสุริยง) การศึกษาและวิเคราะห์วิธีการรำและนาฏยลักษณ์ของตัวละครพราหมณ์ศรีเกศในการแสดงละครพันทาง และพราหมณ์เกศสุริยงในการแสดงละครนอก เพื่อให้เข้าใจถึงการผสมผสานและการแสดงออกของลักษณะทางเพศที่

แตกต่างกันผ่านทางการร่ายรำ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการทำความเข้าใจมิติทางศิลปะและการแสดงออกทางเพศในนาฏศิลป์ไทยต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและวิเคราะห์วิธีการรำของตัวละครพราหมณ์ที่มีการแปลงเพศในการแสดงละครรำสองประเภท ได้แก่ ละครพันทาง (บทบาทพราหมณ์ศรีเกศ) และละครนอก (บทบาทพราหมณ์เกศสุริยง) โดยเน้นการทำความเข้าใจบริบท ความหมาย และลักษณะเฉพาะของการรำผ่านการศึกษจากผู้เชี่ยวชาญ การสังเกต และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเอกสาร

2. แหล่งข้อมูลสำหรับการวิจัยนี้ประกอบด้วย ดังนี้

2.1 ข้อมูลเชิงเอกสาร (Documentary Data)

หนังสือ ตำรา และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับนาฏศิลป์ไทย การแสดงละครรำ ละครพันทาง ละครนอก และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการแปลงเพศและการแสดงออกทางนาฏยลักษณ์

บทละครพันทาง เรื่องพระลอ (ตอน เข้าสวน) และบทละครนอก เรื่องสุวรรณหงส์ (ตอน ชมถ้ำ)

งานวิจัย วิทยานิพนธ์ และบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิจัย

เอกสารอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น สื่อบันทึกการแสดง บทสัมภาษณ์ หรือบทวิจารณ์การแสดง (ศึกษาจากหอสมุดแห่งชาติ หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดกลางสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ และแหล่งข้อมูลอื่น ๆ)

2.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

เนื่องจากการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและมุ่งเน้นการศึกษาในเชิงลึก โดยการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลหลักที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญโดยตรง

2.3 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants)

อาจารย์ณัฏฐ์ ไตรทองอยู่: ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ไทย สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์ (สำหรับการศึกษาวิธีการรำพราหมณ์ศรีเกศ ในละครพันทาง เรื่องพระลอ ตอน เข้าสวน)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรางครา วุฒิชัย: รองอธิการบดีฝ่ายศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี (สำหรับการศึกษาวิธีการรำพราหมณ์เกศสุริยง ในละครนอก เรื่องสุวรรณหงส์ ตอน ชมถ้ำ)

2.4 การสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

กลุ่มผู้ที่มีความรู้ ความสนใจ หรือมีประสบการณ์เกี่ยวกับการแสดงละครรำ บทบาทของตัวละครพราหมณ์ และ/หรือประเด็นการแปลงเพศในการแสดง (จะพิจารณาคัดเลือกกลุ่มและดำเนินการสนทนาหลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้นจากผู้ให้ข้อมูล)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยนี้ประกอบด้วย

- แนวทางการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview Guide) ชุดคำถามที่ถูกรวบรวมมาเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยเน้นประเด็นเกี่ยวกับบทบาท ลักษณะการรำ กระบวนท่า ความหมาย และบริบทของการแสดงของตัวละครพราหมณ์ที่มีการแปลงเพศ
- แบบสังเกต (Observation Form) แบบบันทึกรายละเอียดจากการสังเกตการณ์การถ่ายทอดการแสดงและการฝึกซ้อม โดยเน้นการบันทึกกระบวนท่ารำ การเคลื่อนไหว การแสดงออกทางสีหน้าและท่าทาง และบริบทแวดล้อมของการแสดง
- แนวทางการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion Guide) ประเด็นและคำถามที่ใช้ในการกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและมุมมองในกลุ่มผู้เข้าร่วมสนทนา
- เครื่องบันทึกเสียงและวิดีโอ (Audio and Video Recorder): ใช้ในการบันทึกการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์ เพื่อนำมาถอดเทปและวิเคราะห์ข้อมูลในภายหลัง
- แบบบันทึกข้อมูลเชิงเอกสาร (Document Analysis Form): แบบฟอร์มที่ใช้ในการบันทึกและวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่างๆ

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลจะดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

4.1 การกำหนดขอบเขตและเลือกกรณีศึกษา กำหนดขอบเขตการศึกษาที่ชัดเจน โดยมุ่งเน้นไปที่วิธีการรำของพราหมณ์ศรีเกศ (ละครพันทาง เรื่องพระลอ ตอน เข้าสวน) และพราหมณ์เกศสุริยง (ละครนอก เรื่องสุวรรณหงส์ ตอน ชมถ้ำ)

4.2 การทบทวนวรรณกรรมและการวิเคราะห์เอกสาร ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารงานวิจัย และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

4.3 การติดต่อและขอความร่วมมือผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ติดต่ออาจารย์ณัฏมัย ไตรทองอยู่ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ วรางครา วุฒิชัย เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์และสังเกตการณ์การถ่ายทอดการแสดง

4.4 การสังเกตการณ์ เข้าร่วมสังเกตการณ์การถ่ายทอดการแสดงและการฝึกซ้อมของตัวละครพราหมณ์ศรีเกตและพราหมณ์เกศสุริยง โดยใช้แบบสังเกตและบันทึกภาพ/วิดีโอ

4.5 การสัมภาษณ์เชิงลึก ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามแนวทางการสัมภาษณ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับวิธีการรำ ความหมาย และบริบทของการแสดง

4.6 การสนทนากลุ่ม จัดสนทนากลุ่มกับผู้ที่มีความรู้หรือประสบการณ์ที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนมุมมองและยืนยันข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์และการสังเกตการณ์ (ดำเนินการภายหลังการเก็บรวบรวมข้อมูลเบื้องต้น)

4.7 การบันทึกและจัดเก็บข้อมูล: บันทึกเสียงและวิดีโอการสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม และการสังเกตการณ์อย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งจัดเก็บข้อมูลเชิงเอกสารอย่างเป็นระเบียบ

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมจะถูกนำมาวิเคราะห์ตามแนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพ ดังนี้

5.1 การถอดเทป (Transcription) ถอดเทปบันทึกเสียงจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มอย่างละเอียด

5.2 การจัดระเบียบข้อมูล (Data Organization) จัดเรียงข้อมูลที่ได้จากการถอดเทปแบบสังเกต และแบบบันทึกข้อมูลเชิงเอกสารให้เป็นหมวดหมู่ตามประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5.3 การตีความและวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) วิเคราะห์เนื้อหาของข้อมูลเพื่อค้นหารูปแบบ ความหมาย และความสัมพันธ์ของวิธีการรำ บทบาท และบริบทของการแสดงของตัวละครพราหมณ์ที่มีการแปลงเพศ

5.4 การสร้างข้อสรุป (Drawing Conclusions) สังเคราะห์และสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อตอบคำถามการวิจัยและบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

5.5 การนำเสนอผลการวิจัย (Presentation of Findings) นำเสนอผลการวิจัยในรูปแบบที่ชัดเจน เข้าใจง่าย และสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ทางวิชาการ

ผลการวิจัย

จากการศึกษาและวิเคราะห์บทบาท กระบวนท่ารำ และวิธีการรำของตัวละครพราหมณ์ที่มีการแปลงเพศในการแสดงละครรำ สามารถนำเสนอผลการวิจัยได้ดังนี้

1. บทบาท กระบวนท่ารำ และวิธีการรำของพราหมณ์ศรีเกศ (พระลอปโลมตน) ในการแสดงละครพันทาง บทบาท พราหมณ์ศรีเกศ (พระลอปโลมตน) ใน ตอนเข้าสวน ของละครพันทาง เรื่องพระลอ มีบทบาทสำคัญในการเป็น อุบาย เพื่อให้พระลอสามารถลักลอบเข้าไปในเมืองสรวงและเข้าใกล้นางลักษณาวดีและนางสร้อยสุดา บทบาทนี้จึงมีความซับซ้อน โดยเป็นการผสมผสานระหว่างบุคลิกที่แท้จริงของพระลอ (ความเจ้าชู้ ความเฉลียวฉลาด) กับการแสดงออกภายนอกในฐานะพราหมณ์ที่หน้าเคารพ (ความสงบ ความสำรวม ความสุภาพอ่อนน้อม) การสวมบทบาทนี้ต้องอาศัยการควบคุมตนเองและความอดทนอย่างสูงเพื่อไม่ให้บุคลิกเดิมเปิดเผยออกมา การวิเคราะห์บทบาทนี้ชี้ให้เห็นถึง กลยุทธ์ และ ความสามารถในการปรับตัว ของพระลอในการบรรลุเป้าหมายในสถานการณ์ที่ไม่คุ้นเคย กระบวนท่ารำและวิธีการรำ จากการศึกษพบว่า วิธีการรำของพราหมณ์ศรีเกศในบริบทนี้มีความสอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของละครพันทาง โดยมีการรำในเพลงหน้าพาทย์เสมอลาว ซึ่งเป็นการแสดงออกทางภาษา (ภาษาลาว) ที่เป็นเอกลักษณ์ของละครประเภทนี้ ลักษณะการรำจึงเน้น การโย้ตัว ที่สอดคล้องกับจังหวะและทำนองเพลงออกภาษา นอกจากการสื่อความหมายตามเนื้อเพลงแล้ว ท่าทางที่ปรากฏยังแสดงถึงความ สงบ และ สำรวม ตามบทบาทของพราหมณ์ แต่ในขณะเดียวกัน อาจมีการสอดแทรก การใช้สายตา ที่แสดงความสนใจในสิ่งรอบข้างอย่างมีเลศนัย ซึ่งอาจเป็นลักษณะที่สะท้อนถึงความเจ้าชู้ที่เป็นบุคลิกเดิมของพระลอ

2. บทบาท กระบวนท่ารำ และวิธีการรำของพราหมณ์เกศสุริยง (นางเกศสุริยงแปลง) ในการแสดงละครนอก บทบาท พราหมณ์เกศสุริยง (นางเกศสุริยงแปลง) ในตอนชมถ้ำของละครนอก มีบทบาทที่ต้องซับซ้อนทั้งทางเพศภาวะโดยตัวละครหญิงต้องปลอมตนเป็นพราหมณ์ชาย บทบาทนี้จึงมีความท้าทายในการนำเสนอทั้งบุคลิกภายนอกที่ต้องแสดงออกถึงความเป็นชาย (ความกล้าหาญ ความแข็งแรง) และการซ่อนเร้นบุคลิกเดิมของหญิงสาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อต้องเผชิญกับการปฏิสัมพันธ์ทางอารมณ์ เช่น การถูกเกี่ยวพาราสีจากพระสุวรรณหงส์ การวิเคราะห์บทบาทนี้เน้นให้เห็นถึง ความฉลาด และ ความสามารถในการรับมือกับสถานการณ์ที่ละเอียดอ่อน โดยการใช้กลวิธีต่างๆ เพื่อรักษาความลับและบรรลุเป้าหมาย กระบวนท่ารำและวิธีการรำ วิธีการรำของพราหมณ์เกศสุริยงจึงมีความน่าสนใจใน

การ ผสมผสาน ลักษณะท่ารำของตัวพระ (ความแข็งแรง คล่องแคล่ว) กับการ สอดแทรกจริต จะก้าน หรือท่าทางที่แสดงออกถึงความเป็นหญิง (ความอ่อนช้อย ความระมัดระวัง) โดยเฉพาะ ในบริบทที่มีการปฏิสัมพันธ์ทางอารมณ์ เช่น การใช้สายตาที่ทอดมองสิ่งต่างๆ อย่างสนใจ หรือ ท่าทางที่แสดงความตื่นเต้นเมื่อพบเห็นสิ่งสวยงาม ในขณะเดียวกัน ตัวละครต้องหลีกเลี่ยงการใช้สรรพนามหรือท่าทางที่บ่งบอกถึงเพศหญิงโดยตรง และพยายามรักษาระยะห่างเพื่อป้องกันการถูกล่วงเกิน การแสดงท่าทีที่ไม่สนใจหรือไม่เข้าใจต่อการเกี้ยวพาราสีของพระสุวรรณหงส์ ก็เป็นส่วนหนึ่งของวิธีการร่ำที่สะท้อนถึงความพยายามในการซ่อนเร้นเพศภาวะที่แท้จริง

ตารางที่ 1 วิธีการร่ำของพราหมณ์ศรีเกศ (พระลอปโลมตน)

วิธีการร่ำ	ภาพประกอบ
1. การปลอมตน วิธีการร่ำพระลอ ตอน ชมสวน ขณะปลอมตนเป็นพราหมณ์ ศรีเกศ เน้น การ “ลדתอน” หรือ “ปรับเปลี่ยน” ลักษณะท่าร่ำ และบุคลิกที่แท้จริงของพระลอ ให้มีความเหมาะสมกับบทบาทพราหมณ์ เพื่อไม่ให้เป็นที่สงสัยของผู้คนในเมืองสรวง การร่ำจะมีความ ละเมียด อ่อนช้อย ในการเคลื่อนไหว สายตา และ สีหน้าของนักแสดง	

ตารางที่ 1 วิธีการรำของพราหมณ์ศรีเกศ (พระลอปลอมตน) ต่อ

วิธีการรำ	ภาพประกอบ
2. การชมความงามและการเปรียบเทียบความงาม วิธีการรำพระลอ ตอน ชมสวน จะเป็นการแสดงออกถึงความงามของธรรมชาติ มีการใช้ท่ารำที่สื่อถึงการมอง การดม การฟัง และการสัมผัสสิ่งต่างๆ ในสวนอย่างตั้งใจ และที่สำคัญคือมีท่าทางและอารมณ์ที่สื่อถึงการเปรียบเทียบความงามของธรรมชาติกับความงามของอิสตรี	
3. การรำเพลงหน้าพาทย์เสมอลาว การรำพระลอตอนเข้าสวน ในเพลงหน้าพาทย์เสมอลาว จะเป็นการผสมผสานความสง่างามของตัวพระ กับการแสดงออกถึงความรื่นรมย์และความเพลิดเพลินในการชมความงามของอุทยาน ท่ารำของการโย้ตัวอยู่ที่การใช้ช่วงตัว (ตั้งแต่เอวขึ้นไปถึงหน้าอก) ในการเคลื่อนไหว จะมีการ เอนตัวไปด้านหลังซ้ายและขวา อย่างนุ่มนวล สลับกันไปตามจังหวะและทำนองเพลง	

วิธีการรำพราหมณ์เกศสุริยง (นางเกศสุริยง) จากเทศหึงเป็นเพศชาย มีกระบวนการรำดังนี้ 1. กระบวนการรำชมความงาม 2. กระบวนการรำเกี่ยวพาราสีระหว่างพระสุวรรณหงส์กับพราหมณ์เกศสุริยง 3. การรำแบบผู้เมียอันเป็นกระบวนการรำที่ผสมผสานระหว่างตัวละครพระและตัวละครนาง จากการสื่อสารในกระบวนการรำมีลักษณะรูปแบบของละครรำ (ละครนอก) ซึ่งมีท่ารำเป็นแบบแผนประกอบการใช้บทตามหลักทางนาฏศิลป์ไทย

ตารางที่ 1 วิธีการรำของพราหมณ์เกศสุริยง (นางเกศสุริยงแปลง)

วิธีการรำ	ภาพประกอบ
1.กระบวนการรำชมความงาม ในถ้ำ ของพราหมณ์เกศสุริยง (นางเกศสุริยงแปลง) จะเป็นการผสมผสานความสง่างามของบทบาทพราหมณ์เข้ากับการแสดงออกถึงความอัศจรรย์ใจและความชื่นชมในความงามตามธรรมชาติของถ้ำ สีหน้าจะแสดงความสงบ พิศวง และตื่นตื่นเล็กน้อย	
2.กระบวนการรำเกี่ยวพราลีสระหว่างพระสุวรรณหงส์กับพราหมณ์เกศสุริยง จะเป็นการแสดงออกที่ซับซ้อน โดยฝ่ายหนึ่งพยายามแสดงความรักใคร่ ในขณะที่อีกฝ่ายต้องรักษาระยะห่างและปกปิดความจริงเกี่ยวกับเพศของตนเอง การใช้ท่าทางสายตา สีหน้า และบทเจรจา จะสื่อถึงความรู้สึกที่แตกต่างกันของทั้งสองตัวละคร	
3.การรำแบบผู้เมียอันเป็นกระบวนการรำที่ผสมผสานระหว่างตัวละครพระและตัวละครนาง การนำเอาลักษณะเด่นของการรำทั้งตัวพระและตัวนางมาผสมผสานกันอย่างกลมกลืน เพื่อสื่อถึงอารมณ์ ความรู้สึก และความสัมพันธ์ระหว่างตัวละครได้อย่างละเอียดและน่าสนใจ ซึ่งเป็นอีกหนึ่งความงดงามของนาฏศิลป์ไทย	

ผลการวิจัยพบว่า บทบาทของพราหมณ์ในบริบทของนาฏศิลป์ไทย ยังดำรงสถานะเป็นสัญลักษณ์ที่มีความหมายลึกซึ้ง สะท้อนให้เห็นถึงคติความเชื่อทางศาสนา และลำดับชั้นทางสังคมที่

หยั่งรากลึกในวัฒนธรรมไทย การศึกษาถึงวิธีการรำของพราหมณ์ในละครรำจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำความเข้าใจมิติทางศิลปะ การวิเคราะห์บทบาทพราหมณ์ศรีเกศ (พระลอแปลงตน) ตอนเข้าสวน เผยให้เห็นถึงความซับซ้อนของการผสมผสานบุคลิกที่แท้จริงของพระลอเข้ากับบทบาทที่ต้องแสดงเป็นพราหมณ์เพื่อลักลอบเข้าเมืองสรวง การปลอมตนเป็นพราหมณ์เป็นอุปบายที่อาศัยความเคารพที่สังคมมีต่อบุคคลในสถานะนั้น การพิจารณาลักษณะภายนอก การแสดงออก และปฏิสัมพันธ์ของพระลอในบทบาทพราหมณ์ศรีเกศ ในส่วนของการวิเคราะห์บทบาทพราหมณ์เกศสุริยง (นางเกศสุริยงแปลง) ตอนชมถ้ำในละครนอกนั้น จำเป็นต้องพิจารณาบริบทเฉพาะของเรื่องราวและลักษณะของตัวละครหญิงที่ต้องสวมบทบาทเป็นพราหมณ์ การเข้าไปชมถ้ำอาจมีแรงจูงใจที่หลากหลาย เช่น ความอยากรู้อยากเห็น กลวิธีการซ่อนความจริงว่าเป็นหญิงเมื่อถูกเกี่ยวพาราสี เป็นสิ่งที่น่าสนใจในการวิเคราะห์อารมณ์ความรู้สึกภายใน

การวิเคราะห์ท่ารำของพราหมณ์ศรีเกศ (พระลอปลอมตน) ในละครพันทางตอน เข้าสวน และพราหมณ์เกศสุริยง (นางเกศสุริยงแปลง) ในละครนอก ตอน ชมถ้ำ แสดงให้เห็นถึงลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกันไปตามประเภทของละครและบทบาทที่ได้รับ การรำของพราหมณ์ศรีเกศในละครพันทางอาจมีการผสมผสานลักษณะของการออกภาษาลาว ในขณะที่การรำของพราหมณ์เกศสุริยงในละครนอกอาจมีลักษณะที่สนุกสนานและคล่องแคล่ว การใช้สายตาและสีหน้าเป็นองค์ประกอบสำคัญในการสื่อสารบุคลิกลักษณะและอารมณ์ของตัวละครพราหมณ์ การสืบทอดและการเปลี่ยนแปลงวิธีการรำพราหมณ์ในละครรำ โดยสรุป บทบาทของพราหมณ์ในละครรำและละครนอกมีความหลากหลายและมีความหมายเชิงสัญลักษณ์ที่ลึกซึ้ง การวิเคราะห์บทบาทและวิธีการรำของพราหมณ์ศรีเกศ (พระลอแปลง) และพราหมณ์เกศสุริยง (นางเกศสุริยงแปลง) ในบริบทและฉากที่แตกต่างกัน ตัวละครและความสามารถของศิลปินในการถ่ายทอดเรื่องราวและความหมายผ่านการแสดงนาฏศิลป์ไทย

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยนี้บทบาทและวิธีการรำของตัวละครพราหมณ์ที่มีการแปลงเพศในการแสดงละครรำสองประเภท ซึ่งมีความสอดคล้องและแตกต่างจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีต ดังนี้

การวิเคราะห์บทบาท ผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 วิเคราะห์บทบาทของพราหมณ์ศรีเกศ (พระลอปลอมตน) ในละครพันทาง ตอนเข้าสวน พบว่า บทบาทนี้มีได้จำกัดอยู่เพียง

การเป็นพราหมณ์ผู้ประกอบพิธี ทั้งนี้เป็นเพราะแต่เป็นการ ใช้สถานะทางสังคมของพราหมณ์ เป็นเครื่องมือ ในการบรรลุเป้าหมายส่วนตัว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎี เรื่อง การใช้ หน้ากากทางสังคม (Social Mask) ที่บุคคลสวมใส่เพื่อวัตถุประสงค์ต่างๆ ในบริบททางสังคม งานวิจัยของ Goffman (1959.) ความซับซ้อนของบทบาทนี้อยู่ที่การซ่อนเร้นอัตลักษณ์ที่ แท้จริงภายใต้หน้ากากนั้น ซึ่งต้องอาศัยการควบคุมตนเองอย่างสูง

การวิเคราะห์กระบวนการทำรำและวิธีการรำ ผลการวิเคราะห์กระบวนการทำรำและวิธีการรำ ของพราหมณ์ศรีสะเกษในละครพันทางตอนเช้าสวน แสดงให้เห็นถึง ความเชื่อมโยงระหว่าง รูปแบบการแสดงกับวิธีการรำ การที่ละครพันทางเน้นการออกภาษา ทำให้กระบวนการทำรำต้อง สอดคล้องกับจังหวะและทำนองเพลงภาษาลาว โดยมีลักษณะการโยกตัวที่โดดเด่น ซึ่งแตกต่าง จากวิธีการรำของพราหมณ์ในละครรำแบบแผนที่มีลักษณะที่สง่างามและเคร่งขรึมกว่า ความแตกต่างนี้ชี้ให้เห็นถึง พลวัตและความยืดหยุ่นของนาฏศิลป์ไทย ที่สามารถปรับเปลี่ยน วิธีการแสดงออกให้เข้ากับลักษณะเฉพาะของการแสดงแต่ละประเภท

ในส่วนผลการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ของพราหมณ์เกษศสุริยง (นางเกษศสุริยงแปลง) ในละครนอก ตอนชมถ้ำ ผลการวิเคราะห์เน้นย้ำถึง ความสามารถในการปรับตัวและการ แสดงออกที่ต้องซ่อนทับทางเพศภาวะ ทั้งนี้เพราะเพื่อความปลอดภัยและบรรลุเป้าหมาย ซึ่ง สະท้อนถึงแนวคิดทฤษฎี เรื่อง การแสดงออกเชิงปฏิบัติ (Performative Acts) ที่เพศภาวะ ไม่ได้ถูกกำหนดตายตัว แต่เป็นการแสดงออกผ่านการกระทำและปฏิสัมพันธ์ Butler (1990) การที่ตัวละครหญิงต้องสวมบทบาทเป็นชายและรับมือกับการเกี้ยวพาราสี แสดงให้เห็นถึง ความลื่นไหลและการท้าทายต่อกรอบเพศภาวะที่สังคมกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพรรัตน์ นະวะศิริ (2548) ที่ศึกษาการรำของตัวพราหมณ์ในละครนอกนั้น สนับสนุนให้เห็น ถึง ความหลากหลายของบทบาทพราหมณ์ ในการแสดงละครรำ ซึ่งมีได้จำกัดอยู่เพียงบทบาท ทางพิธีกรรม แต่ยังสามารถมีบทบาทในการดำเนินเรื่องและสะท้อนมิติทางสังคมที่ซับซ้อน

ในขณะที่การรำของพราหมณ์เกษศสุริยงในละครนอกตอนชมถ้ำ พบว่ามี การ ผสมผสาน ลักษณะท่ารำของตัวพระเข้ากับการแสดงออกที่ต้องปกปิดเพศสภาพ ซึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Kapchan (1998) ที่เน้นว่าภาษาท่าทางในนาฏศิลป์ไทยเป็นระบบ สัญลักษณ์ที่สื่อถึงบทบาท สถานะ และอารมณ์ การใช้สายตาและสีหน้าที่ละเอียดอ่อนของ พราหมณ์เกษศสุริยงในการสื่อสารความรู้สึกที่ซับซ้อนโดยไม่เปิดเผยเพศภาวะที่แท้จริง เป็นการ ประยุกต์ใช้ภาษาท่าทางอย่างมีชั้นเชิง เพื่อถ่ายทอดความหมายที่ลึกซึ้ง ความแตกต่างที่สำคัญ

สรุปผลการวิจัยนี้ความแตกต่างที่เห็นได้ชัดคือ วิธีการนำเสนอบทบาทและกระบวนการทำร้ายของพราหมณ์ในละครพันทางและละครนอก โดยละครพันทางเน้นการสื่อสารผ่านภาษาและการไต่ตัว ในขณะที่ละครนอกในการแสดงออกทางอารมณ์และบุคลิกที่หลากหลายกว่า รวมถึงการผสมผสานลักษณะทำร้ายของตัวละครประเภทตัวพระและตัวนาง ได้ยืนยันถึงความสำคัญและมิติที่หลากหลายของบทบาทพราหมณ์ในการแสดงละครว่า โดยแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างบทบาท วิธีการทำ และบริบทของการแสดงแต่ละประเภท ทั้งยังสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีทางสังคมวิทยาและมานุษยวิทยาเกี่ยวกับการใช้น้ำกากทางสังคม การแสดงออกเชิงปฏิบัติ และการสื่อสารผ่านภาษาท่าทางในนาฏศิลป์ไทย ในขณะเดียวกันก็เผยให้เห็นถึงความแตกต่างอันเป็นเอกลักษณ์ของวิธีการนำเสนอบทบาทพราหมณ์ที่มีการแปลงเพศในละครพันทางและละครนอก ซึ่งเป็นการเสริมสร้างความเข้าใจในพลวัตและความหลากหลายของนาฏศิลป์ไทยให้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

บทบาทของพราหมณ์ในวรรณคดีไทย ซึ่งเป็นแหล่งสำคัญของเนื้อหาในการแสดงนาฏกรรม การตีความลักษณะและการกระทำของพราหมณ์ตามบทประพันธ์มีผลต่อรูปแบบการแสดง ลักษณะเฉพาะของการเคลื่อนไหว จังหวะ และการใช้พื้นที่ในการแสดงบทบาทพราหมณ์ หรือ การวิเคราะห์บทบาทเปรียบเทียบระหว่างวรรณคดีเรื่องต่าง ๆ ได้เช่นกัน

1. บทบาทของพราหมณ์ในวรรณคดีไทย
2. การตีความลักษณะพราหมณ์ในบริบทนาฏกรรม
3. ลักษณะเฉพาะทางกายภาพของพราหมณ์ในการแสดง
4. ตัวอย่างวรรณคดีที่มีพราหมณ์เป็นบทบาทสำคัญ

ที่มา : ผู้ศึกษา

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้สรุปได้ว่างานวิจัยนี้วิเคราะห์บทบาทและการรำของพราหมณ์ในละครพื้นทางและละครนอก เผยให้เห็นความซับซ้อนของตัวละคร โดยเฉพาะการปลอมตนเพื่อซ่อนอัตลักษณ์และเพศสภาพ การรำของพราหมณ์ศรีเกศในละครพื้นทางผสมผสานเอกลักษณ์การออกภาษาลาว ส่วนพราหมณ์เกศสุริยงในละครนอกมีการผสมผสานการชมความงามกับการปกปิดเพศสภาพ ภาษาท่าทางและสายตาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสื่อสารอารมณ์ที่ซ่อนเร้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดที่ว่านาฏศิลป์เป็นระบบสัญลักษณ์ การศึกษาเน้นย้ำความสำคัญของการตีความบทบาทพราหมณ์ตามบริบทวรรณคดีและลักษณะเฉพาะของการเคลื่อนไหวในการแสดงนาฏกรรมไทย

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป จากประเด็นที่ค้นพบจากการวิจัยที่ศึกษาการวิเคราะห์เชิงลึกถึงความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการรำกับสัญลักษณ์และความหมาย ภาษาท่าทางทำการวิเคราะห์เชิงลึกถึงความหมายของท่ารำเฉพาะที่ใช้ในบทบาทพราหมณ์ และความเชื่อมโยงกับสัญลักษณ์ทางศาสนา ความเชื่อ และสถานะทางสังคมของตัวละคร สู่วิวัฒนาการของวิธีการรำพราหมณ์ในแต่ละยุคสมัย และอิทธิพลของบริบททางสังคมและการเมืองที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงหรือการสืบทอดรูปแบบการรำและเปรียบเทียบการตีความบทบาทพราหมณ์ของผู้ชมที่มีประสบการณ์ชมละครรำแตกต่างกัน เพื่อดูว่าประสบการณ์มีผลต่อความเข้าใจวิธีการรำและสัญลักษณ์ที่สื่อถึงอย่างไร

เอกสารอ้างอิง

- พิมพ์รัตน์ นະวะศิริ. (2548). การร่ำของตัวพราหมณ์ในการแสดงละครนอก. ใน *วิทยานิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรมหาบัณฑิต*. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). *พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2546*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- อาคม สายาคม. (2560) *รวมงานนิพนธ์ของนายอาคม สายาคม ผู้เชี่ยวชาญนาฏศิลป์ กรมศิลปากร*. นนทบุรี: ไทภูมิ พับลิชชิ่ง.
- Butler, J. (1990). *Gender trouble: Feminism and the subversion of identity*. New York: Routledge.
- Goffman, E. (1959). *The presentation of self in everyday life*. Doubleday Anchor Books, Doubleday.
- Kapchan, M. (1998). *Theorizing performance*. Wesleyan University Press.

ผลกระทบของความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบ
ต่อระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีและค่าสอบบัญชี
ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย*

THE EFFECT OF AUDIT INDUSTRY SPECIALIZATION ON
AUDIT REPORT LAG AND AUDIT FEE OF COMPANIES LISTED
ON THE STOCK EXCHANGE OF THAILAND

เกศกนก สุปัญญา¹, จิรัฐติกา วุฒิพันธุ์² และ เดชนันต์ บังกิโล³

Katekanok Supanya¹, Jiradtikhan Wutipphan² and Dej-anan Bungkilo³

¹⁻²มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น

¹⁻²Rajamangala University of Technology Isan Khonkaen Campus, Thailand

³นักวิชาการอิสระ

³Independent Scholar

Corresponding Author's Email: katekanok13@gmail.com

วันที่รับบทความ : 9 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 21 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 23 เมษายน 2568

Received 9 April 2025; Revised 21 April 2025; Accepted 23 April 2025

บทคัดย่อ

การศึกษาในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี 2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบกับค่าสอบบัญชี 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าสอบบัญชีกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบของ

Citation:

* เกศกนก สุปัญญา, จิรัฐติกา วุฒิพันธุ์ และ เดชนันต์ บังกิโล. (2568). ผลกระทบของความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบต่อระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีและค่าสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1298-1320.

Katekanok Supanya, Jiradtikhan Wutipphan and Dej-anan Bungkilo. (2025). The Effect Of Audit Industry Specialization On audit Report Lag And Audit Fee Of Companies Listed On The Stock Exchange Of Thailand.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1298-1320;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จำนวน 1,101 บริษัท การดำเนินการวิจัยใช้ข้อมูลทุติยภูมิเก็บข้อมูลจากงบการเงิน และรายงานประจำปี 56-1 ในช่วงปี พ.ศ.2564 ถึง พ.ศ.2566 จากฐานข้อมูลออนไลน์ SETSMART สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ

ผลการศึกษาพบว่า 1) ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของผู้สอบบัญชี ซึ่งวัดจากส่วนแบ่งการตลาดค่าสอบบัญชีมากกว่า 10% ในแต่ละอุตสาหกรรม ส่งผลให้ระยะเวลาการออกรายงานลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 2) ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่วัดจากส่วนแบ่งการตลาดค่าสอบบัญชีมากกว่า 10% และ 30% ส่งผลให้ค่าสอบบัญชีเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 3) ค่าสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระยะเวลาการออกรายงานอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 ผลการศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบส่งผลให้ระยะเวลาในการออกรายงานลดลง นอกจากนั้นกิจการที่มีธุรกิจซับซ้อนจะเลือกผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละอุตสาหกรรมและจ่ายค่าสอบบัญชีสูงทำให้ระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชีเพิ่มขึ้น

คำสำคัญ: ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบ, ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี, ค่าสอบบัญชี

Abstract

This study aimed to: 1) investigate the relationship between auditor industry specialization and audit report lag; 2) examine the relationship between auditor industry specialization and audit fees; and 3) explore the relationship between audit fees and audit report lag of 1,101 listed companies on the Stock Exchange of Thailand. This research utilized secondary data collected from financial statements and annual reports (Form 56-1) during the fiscal years 2021 to 2023 from the SETSMART online database. The statistical analyses employed were descriptive statistics, correlation analysis, and multiple regression analysis.

The findings revealed that: 1) Auditor industry specialization, measured by an audit fee market share of more than 10% in each industry, significantly

reduced audit report lag at a statistical significance level of 0.05; 2) auditor industry specialization, measured by audit fee market shares of more than 10% and 30%, significantly increased audit fees at a significance level of 0.01; and 3) audit fees had a significantly positive relationship with audit report lag at a significance level of 0.01. The results of this study indicate that auditors with industry specialization contribute to a shorter audit report lag. Furthermore, companies with complex businesses tend to select auditors with expertise in their specific industries and pay higher audit fees, leading to an increase in the audit report lag.

Keywords: Audit industry specialization, Audit report lag, Audit fee

บทนำ

ในช่วงเวลาที่ผ่านมา การทุจริตทางการเงินภายในกิจการขนาดใหญ่ในประเทศไทย ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจและความเชื่อมั่นของนักลงทุน กรณีของบริษัท Stark Corporation (STARK) ซึ่งจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย เป็นตัวอย่างที่ชัดเจนของการบันทึกข้อมูลทางการเงินที่ไม่โปร่งใสและไม่ถูกต้อง ก่อให้เกิดความสูญเสียแก่ผู้ถือหุ้นและนักลงทุน การทุจริตดังกล่าวสะท้อนถึงข้อบกพร่องในระบบการตรวจสอบบัญชีที่ควรทำหน้าที่ป้องกันการบิดเบือนข้อมูลทางการเงิน (วรกมล ปิ่นทอง และ สุภา ทองคง, 2565, 95) ดังนั้นผู้สอบบัญชีจึงมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างความน่าเชื่อถือของข้อมูลทางการเงินและป้องกันการทุจริต

ปัจจุบันข้อมูลทางการเงินแตกต่างกันไปตามธุรกิจของแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม โดยเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมที่ซับซ้อน เช่น ธุรกิจการเงิน การประกันภัย และการผลิตขนาดใหญ่ ซึ่งมีลักษณะเฉพาะของรายการบัญชีและการบริหารความเสี่ยงส่งผลให้ข้อมูลทางการเงินมีความแตกต่างกัน ดังนั้นกิจการจึงต้องการผู้สอบบัญชีที่มีความรู้เฉพาะทางเพื่อที่จะส่งสัญญาณเตือนเกี่ยวกับความผิดปกติของข้อมูลทางการเงินได้อย่างแม่นยำ ซึ่งเป็นแนวคิดที่ได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยที่ใช้ให้เห็นว่า ผู้สอบบัญชีจากสำนักงานขนาดใหญ่ (Big4) มักถูกมองว่ามีความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบ (กาญจนา สุขศาลา และ อัจฉรา ชนากลาง, 2562, 40) ส่งผลให้ข้อมูลทางการเงินไม่บิดเบือนหรือขัดต่อข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ งานวิจัยในอดีต

จึงมีการศึกษาเพื่อที่จะวัดเชียวชาญของผู้สอบบัญชี ทั้งนี้มีหลายแนวทางในการวัดค่าความเชียวชาญของผู้สอบบัญชี เช่น การใช้สัดส่วนของค่าสอบบัญชีในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบ โดยกำหนดให้ผู้สอบบัญชีที่มีสัดส่วนค่าสอบบัญชีที่มากที่สุด มากกว่า 10% หรือ 30% ของตลาดเป็นผู้เชียวชาญ (Yeboah et al., 2023; Rusmin, 2010; กาญจนา สุขศาลา และ อัจฉรา ชนากลาง, 2562)

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยก่อนหน้านี้มีข้อขัดแย้งเกี่ยวกับผลกระทบของความเชียวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีและระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชี งานวิจัยของ ยูริตา กันธวัช และคณะ (2562) ระบุว่า ระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ในขณะที่งานวิจัยของ ภาสข นิธิบันดาลเสรี และคณะ (2562) พบว่า ความเชียวชาญของผู้สอบบัญชีทำให้ระยะเวลาในการออกรายงานสั้นลง แต่ส่งผลกระทบเชิงลบต่อค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี ข้อขัดแย้งนี้นำไปสู่คำถามสำคัญเกี่ยวกับความสัมพันธ์ที่แท้จริงระหว่างความเชียวชาญในอุตสาหกรรม ค่าสอบบัญชี และระยะเวลาในการออกรายงาน

จากปัญหาดังกล่าว การศึกษานี้จึงมุ่งเน้นวิเคราะห์ผลกระทบของความเชียวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบต่อระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชีและค่าสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย โดยใช้การจัดกลุ่มผู้สอบบัญชีที่มีความเชียวชาญจากสัดส่วนค่าสอบบัญชีในแต่ละอุตสาหกรรม 3 วิธี ได้แก่ 1) สัดส่วนค่าสอบบัญชีสูงสุดในอุตสาหกรรม 2) ส่วนแบ่งตลาดของค่าสอบบัญชีมากกว่า 10% และ 3) ส่วนแบ่งตลาดมากกว่า 30% ผลการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานกำกับดูแลด้านการสอบบัญชีและบริษัทผู้รับบริการสอบบัญชีในการกำหนดกลยุทธ์ด้านการสอบบัญชีที่เหมาะสมปรับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชี และคาดการณ์ระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชีได้อย่างแม่นยำ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชียวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบกับค่าสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าสอบบัญชีกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สมมติฐานงานวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบส่งผลกระทบต่อระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สมมติฐานที่ 2 ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบส่งผลกระทบต่อค่าสอบบัญชี ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

สมมติฐานที่ 3 ค่าสอบบัญชีส่งผลกระทบต่อระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบ

ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบ คือ ความเชี่ยวชาญในงานสอบบัญชีในแต่ละอุตสาหกรรมของสำนักงานสอบบัญชี ที่ผู้สอบบัญชีมีความรู้ความสามารถและเชี่ยวชาญเป็นพิเศษในการตรวจสอบอุตสาหกรรมบางประเภท ซึ่งความเชี่ยวชาญนี้อาจมีอยู่ในสำนักงานสอบบัญชีหรือตัวผู้สอบบัญชีเอง ความเชี่ยวชาญดังกล่าวจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานตรวจสอบได้อย่างมีประสิทธิภาพ (กาญจนา สุขศาลา และ อัจฉรา ชนากลาง, 2562) สอดคล้องกับ Aobdia and Shroff, (2020) กล่าวว่า ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบ คือสิ่งที่ถูกกำหนดให้เป็นความสามารถของผู้ตรวจสอบบัญชีในเรื่องการทำความเข้าใจความซับซ้อนที่เฉพาะเจาะจงของอุตสาหกรรม อันเนื่องมาจากการมีประสบการณ์และความรู้ลึกซึ้งในอุตสาหกรรมเฉพาะทาง โดยที่ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบนี้จะแสดงออกผ่านการมีความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับกฎระเบียบ ความเสี่ยงทางธุรกิจ และแนวโน้มทางการเงินเฉพาะของอุตสาหกรรม ทำให้ผู้ตรวจสอบสามารถประเมินและตรวจสอบข้อมูลทางการเงินได้อย่างแม่นยำและมีประสิทธิภาพมากขึ้น ตรวจจับความผิดพลาดหรือความผิดปกติที่

อาจเกิดขึ้นได้ง่าย ส่งผลให้รายงานทางการเงินของกิจการมีความถูกต้องตามมาตรฐานรายงานทางการเงิน

2. แนวคิดเกี่ยวกับค่าสอบบัญชี

Ettredge et al., (2024) ค่าสอบบัญชีถูกนิยามว่าเป็นต้นทุนที่บริษัทจ่ายเพื่อความมั่นใจในข้อมูลทางการเงิน โดยสะท้อนความเสี่ยงทางธุรกิจ ความซับซ้อน และมาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการสอบบัญชี ค่าสอบบัญชีแสดงถึงราคาของบริการที่ผู้สอบบัญชีอิสระให้กับบริษัท เพื่อให้เกิดความมั่นใจว่าข้อมูลทางการเงินเป็นไปตามมาตรฐานการรายงานที่กำหนด (International Federation of Accountants, 2022) ปัจจัยในการกำหนดค่าสอบบัญชี ได้แก่ ขนาด ความเสี่ยง ความซับซ้อนของธุรกิจ ความน่าเชื่อถือขององค์กร ผลการประเมินการกำกับดูแลกิจการที่ดี และลักษณะของสำนักงานสอบบัญชี (ชุดาพร สอนภักดี, 2022)

3. แนวคิดเกี่ยวกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

Saputri et al., (2021) ให้คำจำกัดความของระยะเวลาในการออกรายงานของผู้สอบบัญชี ว่าเป็นเวลาที่ใช้ในการดำเนินการตรวจสอบบัญชีให้เสร็จสิ้นจนถึงวันที่รายงานการตรวจสอบบัญชีของบริษัทเผยแพร่ โดยวัดจากจำนวนวันที่ใช้ในการรับรายงานการตรวจสอบบัญชีจากผู้ตรวจสอบบัญชีอิสระ โดยเริ่มตั้งแต่วันที่ปิดบัญชีของบริษัท กล่าวคือ ตั้งแต่วันที่ 31 ธันวาคม ถึงวันที่ระบุในรายงานการตรวจสอบบัญชีจากผู้ตรวจสอบบัญชี โดยที่ปัญหาความล่าช้าของรายงานการตรวจสอบเกิดขึ้นเนื่องจากผู้ตรวจสอบใช้เวลามากในการตรวจสอบงบการเงินของบริษัท บริษัททั้งหมดพยายามลดความล่าช้าของรายงานการตรวจสอบให้เหลือน้อยที่สุด เนื่องจากความล่าช้าส่งผลโดยตรงต่อความถี่ในการเผยแพร่รายงานทางการเงินเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการตลาด (Krisyadi & Noviyanti, 2022) ซึ่งปัจจัยที่อาจมีผลกระทบต่อระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชีแบ่งประเภทเป็น 1) ปัจจัยภายในของกิจการ ได้แก่ ขนาดบริษัท, จำนวนบริษัทย่อย, ความซับซ้อนของธุรกิจ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านของผู้สอบบัญชี และ คณะกรรมการตรวจสอบ 2) ปัจจัยภายนอก ได้แก่ ความผันผวนของรายได้ของบริษัท หรือขนาดของสำนักงานสอบบัญชี และระยะเวลาที่ใช้ในการเผยแพร่รายงาน ซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากข้อกำหนดต่าง ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ บริษัทจดทะเบียนทุกกลุ่มอุตสาหกรรมยกเว้นอุตสาหกรรมการเงิน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากร ได้แก่ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ.2564 ถึง พ.ศ.2566 จำนวน 2,329 บริษัท (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ เป็นบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ.2564 ถึง พ.ศ.2566 จำนวน 1,101 บริษัท ที่มีรอบระยะเวลาบัญชีสิ้นสุด 31 ธันวาคม โดยไม่รวมบริษัทที่อยู่ระหว่างการฟื้นฟูการดำเนินงาน และบริษัทจดทะเบียนที่มีข้อมูลไม่ครบถ้วนตามสมมติฐานการวิจัย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

รายงานทางการเงิน รายงานของผู้สอบบัญชี อัตราส่วนทางการเงินและ แบบฟอร์ม 56-1 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าสูงสุด (Maximum) และค่าต่ำสุด (Minimum) และสถิติอ้างอิงเพื่อทดสอบสมมติฐานได้แก่ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ใช้ข้อมูลจากแหล่งทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยใช้แบบแสดงรายการข้อมูลประจำปี 56-1 รวมถึงข้อมูลในรายงานการเงิน และข้อมูลอื่นๆ ที่เก็บรวบรวมอยู่ในระบบเผยแพร่ข้อมูลของตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (www.set.or.th) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2564 ถึง พ.ศ.2566 รวมจำนวนกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 1,101 ตัวอย่าง (กาญจนา สุขศาลา และ อัจฉรา ชนากลาง, 2562, 43)

4. ตัวแปรและการวัด

การศึกษาเรื่องผลกระทบของความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบต่อระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีและค่าสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยครั้งนี้ มีตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย

ตัวแปร	ชื่อตัวแปร	ตัววัด
ตัวแปรอิสระ		
ความเชี่ยวชาญใน อุตสาหกรรมที่ตรวจสอบ	AIS_PRO	ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของผู้สอบบัญชี วัดจาก สัดส่วนของค่าสอบบัญชีทั้งหมดในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม (yeboah., et al. 2023)
	AIS_MS10%	ตัวแปรหุ่นของความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของผู้สอบ บัญชี วัดจากเปอร์เซ็นต์ส่วนแบ่งตลาดของค่าสอบบัญชี ทั้งหมดในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม โดยสำนักงานสอบบัญชีที่ มีส่วนแบ่งตลาดมากกว่า 10% จะแทนค่าด้วย 1 อื่น ๆ แทน ค่าด้วย 0 (Rusmin, 2010)
	AIS_MS30%	ตัวแปรหุ่นของความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมของผู้สอบ บัญชี วัดจากเปอร์เซ็นต์ส่วนแบ่งตลาดของค่าสอบบัญชี ทั้งหมดในแต่ละกลุ่มอุตสาหกรรม โดยสำนักงานสอบบัญชีที่ มีส่วนแบ่งตลาดมากกว่า 30% จะแทนค่าด้วย 1 อื่น ๆ แทน ค่าด้วย 0 (ศศิประภา สมัครเขตการพล, 2562); กาญจนา สุขศาลา และ อัจฉรา ชนากลาง, 2562)
ตัวแปรกลาง		
ค่าสอบบัญชี	AUDITFEE	ค่าลอการิทึมธรรมชาติของค่าสอบบัญชีที่จ่าย (พิชญา ศรี สุชา และคณะ, 2565)
ตัวแปรตาม		
ระยะเวลาที่ใช้ในการออก รายงานการสอบบัญชี	ARL	จำนวนวันตั้งแต่วันส่งงวดบัญชีจนถึงวันที่ในหนารายงาน ของผู้สอบบัญชีรับอนุญาต (ภัทรา หลวงนา, 2561 และ พิชญา อัมจักร, 2566)

ตัวแปรควบคุม

ประเภทอุตสาหกรรม	IND	ประเภทอุตสาหกรรม 8 อุตสาหกรรม แทนค่า ดังนี้
		- เกษตรและอุตสาหกรรมอาหาร แทนค่า 1 - สินค้าอุตสาหกรรม แทนค่า 2 - อสังหาริมทรัพย์และสิ่งก่อสร้าง แทนค่า 3 - ทรัพยากร แทนค่า 4 - บริการ แทนค่า 5 - เทคโนโลยี แทนค่า 6 - สินค้าอุปโภคบริโภค แทนค่า 7 - ธุรกิจการเงิน แทนค่า 8 (กาญจนา สุขศาลา และ อัจฉรา ชนากลาง, 2562)
ประเภทสำนักงานสอบบัญชี	AUDITFIRM	สำนักงานขนาดใหญ่ (Big 4) แทนค่า 1; อื่นๆ แทนค่า 0 (ภัทรา หลวงนา, 2561) และพิชญา อัฒจักษ์, 2566)
อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์	ROA	กำไรสุทธิหารด้วยสินทรัพย์รวมเฉลี่ย (บดีนทร์ มหาวงศ์ และไพบุลย์ ผจงวงศ์, 2562)
อัตราผลตอบแทนจากส่วนผู้ถือหุ้น	ROE	กำไรสุทธิหารด้วยส่วนของผู้ถือหุ้นเฉลี่ย (บดีนทร์ มหาวงศ์ และ ไพบุลย์ ผจงวงศ์, 2562)
อัตราความเสี่ยงทางการเงิน	LEV	หนี้สินรวมหารด้วย สินทรัพย์รวม (บดีนทร์ มหาวงศ์ และ ไพบุลย์ ผจงวงศ์, 2562 และเกษศิณี ตั้งอัน, 2565)

ผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ที่ 1 – 3 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาเพื่อดูลักษณะข้อมูล และการแจกแจงข้อมูล (Data Distribution) เพื่อประเมินความเหมาะสมของข้อมูลและตรวจสอบเบื้องต้นตามเงื่อนไขของการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ตามตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนาลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง

ตัวแปร	N	ค่าต่ำสุด	ค่าสูงสุด	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
AIS_PRO	1,101	0.044	84.266	19.016	17.802
AIS_MS10%	1,101	0.000	1.000	0.553	0.497
AIS_MS30%	1,101	0.000	1.000	0.290	0.454
AUDITFEE	1,101	11.408	19.552	14.489	0.674
ARL	1,101	37.000	237.000	55.118	11.442
IND	1,101	1.000	8.000	4.796	2.107
AUDITFIRM	1,101	0.000	1.000	0.672	0.470
ROA	1,101	-49.520	58.220	6.222	9.066
ROE	1,101	-1809.860	128.860	5.075	59.842
LEV	1,101	0.002	1.061	0.441	0.220

จากตารางที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าสัดส่วนความเชี่ยวชาญของค่าสอบบัญชีในแต่ละอุตสาหกรรม หรือ AIS_PRO พบว่ามีค่าสูงสุดเท่ากับ 84.266 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.044 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 19.016 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 17.802

ส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 10% ในแต่ละอุตสาหกรรม หรือ AIS_MS10% พบว่ามีค่าสูงสุด 1.000 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.000 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.553 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.497

ส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 30% ในแต่ละอุตสาหกรรม AIS_MS30% พบว่ามีค่าสูงสุดเท่ากับ 1.000 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.000 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.290 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.454

ค่าสอบบัญชี หรือ AUDITFEE พบว่ามีค่าสูงสุดเท่ากับ 19.552 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 11.408 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 14.489 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.674

ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี หรือ ARL พบว่ามีค่าสูงสุดเท่ากับ 37.000 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 237.000 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 55.118 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.442

ประเภทอุตสาหกรรม หรือ IND พบว่ามีค่าสูงสุดเท่ากับ 8.000 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 1.000 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.796 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 2.107

ประเภทสำนักงานสอบบัญชี หรือ AUDITFIRM พบว่ามีค่าสูงสุดเท่ากับ 1.000 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.000 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.672 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.470

อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์ หรือ ROA พบว่ามีค่าสูงสุดเท่ากับ 58.220 ค่าต่ำสุดเท่ากับ -49.520 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 6.222 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 9.066

อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น หรือ ROE พบว่ามีค่าสูงสุดเท่ากับ 128.860 ค่าต่ำสุดเท่ากับ -1809.860 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 5.075 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 59.842

อัตราความเสี่ยงทางการเงิน หรือ LEV พบว่ามีค่าสูงสุดเท่ากับ 1.061 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 0.002 โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.441 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.220

วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตามตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันระหว่างตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

	AIS_ PRO	AIS_ MS10%	AIS_ MS30%	IND	AUDIT FIRM	ROA	ROE	LEV	ARL	VIF
AIS_PRO	1	.754***	.802***	0.020	.612***	0.047	0.028	.167***	-0.018	1.615
AIS_MS10%		1	.574***	-.083***	.738***	.062**	0.040	.110***	-0.044	2.217
AIS_MS30%			1	.110***	.446***	0.035	0.007	.105***	-0.023	1.274
IND				1	-0.028	0.042	-0.016	0.037	-0.040	1.008
AUDITFIRM					1	.105***	.064**	.157***	-0.009	1.636
ROA						1	.302***	-.189***	-0.030	1.149
ROE							1	-.132***	-0.016	1.091
LEV								1	0.032	1.111
ARL									1	

หมายเหตุ : ข้อมูลประกอบด้วย 1,101 ข้อมูล ***p value < 0.01 ** p value < 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากสัดส่วนค่าสอบบัญชีในแต่ละอุตสาหกรรม 3 รูปแบบ (AIS_PRO, AIS_MS10% และ AIS_MS30%) กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ARL) และตัวแปรควบคุม 5 ตัว (IND, AUDITFIRM, ROA, ROE และ LEV) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่คำนวณได้อยู่ระหว่าง 0.007 – 0.802 และค่า VIF มีค่าไม่เกิน 10 ซึ่งเป็นอิสระต่อกัน และพบว่า ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากสัดส่วนค่าสอบบัญชีในแต่ละอุตสาหกรรมทั้ง 3 วิธี (AIS_PRO, AIS_MS10% และ AIS_MS30%) และตัวแปรควบคุมทั้ง 5 ตัว (IND, AUDITFIRM, ROA, ROE และ LEV) ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ARL)

วัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีและค่าสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตามตารางที่ 3, 4 และ 5

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากสัดส่วนค่าสอบบัญชีในแต่ละอุตสาหกรรม กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี และค่าสอบบัญชี

Independent Variables	Dependent Variable			
	ARL		AUDITFEE	
	Model (1)		Model (2)	
	β	t	β	t
AIS_PRO	-0.014	-0.586	0.008	6.452***
IND	-0.216	-1.310	-0.006	0.674
AUDITFIRM	0.027	0.029	0.201	4.027***
ROA	-0.025	-0.604	0.001	0.544
ROE	-0.001	-0.187	0.000	1.196
LEV	1.692	1.031	0.697	7.982***
Constant	55.822	46.686	13.904	218.621
Observations	1101		1101	
F-Value	0.676		41.925	
R-Squared	0.004		0.187	
Adjusted R2	-0.002		0.182	
Dubin-Watson	1.943		1.912	

หมายเหตุ : ข้อมูลประกอบด้วย 1,101 ข้อมูล ***p value < 0.01 ** p value < 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ 1 และ 2 โดย Model (1) พบว่า ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากสัดส่วน

ค่าสอบบัญชีในแต่ละอุตสาหกรรม (AIS_PRO) ไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ARL) และตัวแปรควบคุมทั้งหมด

Model (2) พบว่า ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากสัดส่วนค่าสอบบัญชีในแต่ละอุตสาหกรรม (AIS_PRO) และตัวแปรควบคุม ได้แก่ ประเภทสำนักงานสอบบัญชี (AUDITFIRM) และอัตราความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) ส่งผลกระทบเชิงบวกกับค่าสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ $p\text{-value} < 0.01$

ตารางที่ 4 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 10% ในแต่ละอุตสาหกรรม กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี และค่าสอบบัญชี

Independent Variables	Dependent Variable			
	ARL		AUDITFEE	
	Model (3)		Model (4)	
	β	t	β	t
AIS_MS10%	-2.026	-1.963**	0.194	3.490***
IND	-0.249	-1.511	-0.001	-0.069
AUDITFIRM	1.283	1.162	0.242	4.069***
ROA	-0.026	-0.635	0.001	0.557
ROE	-0.001	-0.203	0.000	1.216
LEV	1.578	0.966	0.748	8.485***
Constant	56.043	46.743	13.882	214.491
Observations	1101		1101	

F-Value	1.263	36.110
R-Squared	0.007	0.165
Adjusted R2	0.001	0.161
Dubin-Watson	1.948	1.918

หมายเหตุ : ข้อมูลประกอบด้วย 1,101 ข้อมูล ***p value < 0.01 ** p value < 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ 1 และ 2 โดย Model (3) พบว่า ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 10% (AIS_MS10%) ส่งผลกระทบบ้างลบกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ARL) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปรควบคุมทุกตัวแปรไม่พบความสัมพันธ์

Model (4) พบว่า ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 10% (AIS_MS10%) และตัวแปรควบคุมได้แก่ ประเภทสำนักงานสอบบัญชี (AUDITFIRM) และอัตราความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) ส่งผลกระทบบ้างบวกกับค่าสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ตารางที่ 5 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 30% ในแต่ละอุตสาหกรรม กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี และค่าสอบบัญชี

Independent Variables	Dependent Variable			
	ARL		AUDITFEE	
	Model (5)		Model (6)	
	β	t	β	t
AIS_MS30%	-0.512	-0.596	0.154	3.327***

IND	-0.206	-1.244	-0.007	-0.833
AUDITFIRM	-0.082	-0.097	0.328	7.247***
ROA	-0.025	-0.605	0.001	0.522
ROE	-0.001	-0.196	0.000	1.237
LEV	1.639	1.002	0.736	8.344***
Constant	55.749	46.365	13.926	214.788
Observations	1101		1101	
F-Value	0.678		35.891	
R-Squared	0.004		0.164	
Adjusted R2	-0.002		0.160	
Dubin-Watson	1.942		1.931	

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และ**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 1 และ 2 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ 1 และ 2 โดย Model (5) พบว่า ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 30% (AIS_MS30%) และตัวแปรควบคุมทั้งหมดไม่มีความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ARL)

Model (6) พบว่า ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 30% (AIS_MS30%) ตัวแปรควบคุมได้แก่ ประเภทสำนักงานสอบบัญชี (AUDITFIRM) และอัตราความเสี่ยงทางการเงิน (LEV) ส่งผลกระทบบวกกับค่าสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างค่าสอบบัญชีกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ตามตารางที่ 6

ตารางที่ 6 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างค่าสอบบัญชีกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี

Independent Variables	Dependent Variable	
	ARL	
	Model 7	
	β	t
AUDITFEE	1.530	2.751***
IND	-0.215	-1.309
AUDITFIRM	-0.907	-1.159
ROA	-0.026	-0.643
ROE	-0.002	-0.286
LEV	0.471	0.280
Constant	34.557	4.418
Observations	1101	
F-Value	1.884	
R-Squared	0.010	
Adjusted R2	0.005	

Dubin-Watson	1.941

***มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 และ**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 6 ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ที่ 3 สอดคล้องตามสมมติฐานที่ 3 โดย Model (7) พบว่า ค่าสอบบัญชี (AUDITFEE) ส่งผลกระทบเชิงบวกกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี (ARL) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ส่วนตัวแปรควบคุมทุกตัวแปรไม่พบความสัมพันธ์

อภิปรายผล

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบเมื่อวัดจากส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 10% ในแต่ละอุตสาหกรรม ส่งผลกระทบเชิงลบต่อระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 **จึงยอมรับสมมติฐานที่ 1** ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบส่งผลให้ใช้ระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชีสั้นลง เนื่องจากผู้สอบบัญชีมีความชำนาญและความรู้เกี่ยวกับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในแต่ละอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบเป็นอย่างดี จึงทราบขั้นตอนที่ควรปฏิบัติในการสอบบัญชี และการป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น ส่งผลให้การปฏิบัติงานสอบบัญชีนั้นไม่ซับซ้อน และลดระยะเวลาในการสอบบัญชีให้สั้นลง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Yaboah et al., (2023) พบว่า ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบของผู้สอบบัญชีส่งผลกระทบเชิงลบต่อระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี และงานวิจัยของ Stewart and Cairney (2019) พบว่า รายงานการตรวจสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบ มีแนวโน้มที่จะใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบที่สั้นลง

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่วัดจากสัดส่วนความเชี่ยวชาญของค่าสอบบัญชีในแต่ละอุตสาหกรรม วัดจากส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 10% ในแต่ละอุตสาหกรรม และวัดจากส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 30% ในแต่ละอุตสาหกรรม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อค่าสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 **จึงยอมรับสมมติฐานที่ 2** ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบส่งผลให้กำหนดค่าสอบบัญชีสูง

เนื่องจากผู้สอบบัญชีใช้ประสบการณ์และความชำนาญในการตรวจสอบ โดยเฉพาะในกลุ่มอุตสาหกรรมที่ต้องอาศัยความชำนาญในการตรวจสอบสูง หรือมีความเสี่ยงในการตรวจสอบสูง การกำหนดค่าสอบบัญชีจึงสูงขึ้นตามความเหมาะสม สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Yaboah et al., (2023) พบว่า ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านอุตสาหกรรมของผู้สอบบัญชีส่งผลกระทบเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อค่าสอบบัญชี

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 และค่าสอบบัญชี ส่งผลกระทบเชิงบวกกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 **จึงยอมรับสมมติฐานที่ 3** ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงการกำหนดค่าสอบบัญชีที่สูงส่งผลต่อจำนวนวันที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีที่มาก เนื่องจากการกำหนดค่าสอบบัญชีขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการตรวจสอบ เช่น ปริมาณงานที่ตรวจสอบ ความเสี่ยงในการตรวจสอบ ความซับซ้อนในการตรวจสอบ ซึ่งหากมีปริมาณงาน ความเสี่ยง และความซับซ้อนในการตรวจสอบมากจะส่งผลให้การตรวจสอบบัญชีต้องใช้ระยะเวลาในการตรวจสอบมาก สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ยุวธิดา กันธวัช และคณะ (2018) พบว่า ระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันกับค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษางานวิจัยพบความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบ (AIS) ที่วัดโดย 3 วิธี ได้แก่ สัดส่วนค่าสอบบัญชีสูงสุดในอุตสาหกรรม, ส่วนแบ่งตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 10% ในแต่ละอุตสาหกรรม, และส่วนแบ่งตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 30% ในแต่ละอุตสาหกรรม กับค่าสอบบัญชี (Audit Fee) และระยะเวลาการออกรายงานการสอบบัญชี (ARL) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

จากวิธีการวัดความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบที่แตกต่างกัน ให้ผลลัพธ์ที่แตกต่างกันต่อระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชี โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การวัดความเชี่ยวชาญโดยใช้เกณฑ์ ส่วนแบ่งตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 10% เป็นวิธีเดียวที่แสดงให้เห็นถึงผลกระทบเชิงลบต่อระยะเวลาการออกรายงานการสอบบัญชีอย่างมีนัยสำคัญในบริบทของประเทศไทย ในขณะที่การวัดความเชี่ยวชาญด้วยเกณฑ์ สัดส่วนค่าสอบบัญชีสูงสุด และส่วนแบ่งตลาดมากกว่า 30% ไม่พบความสัมพันธ์ที่มีนัยสำคัญกับระยะเวลาการออกรายงาน

ซึ่งชี้ให้เห็นว่า การมีส่วนแบ่งตลาดค่าสอบบัญชีในระดับที่มากกว่า 10% อาจเป็นเกณฑ์ที่เหมาะสมในการบ่งชี้ถึงความเชี่ยวชาญที่ส่งผลให้การตรวจสอบมีประสิทธิภาพและรวดเร็วขึ้น อย่างไรก็ตาม การมีส่วนแบ่งตลาดที่สูงกว่า 30% หรือการเป็นผู้ที่มีสัดส่วนค่าสอบบัญชีสูงสุด อาจไม่ได้นำไปสู่การลดระยะเวลาในการออกรายงานเสมอไป ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้สอบบัญชีรายใหญ่หรือที่มี Market Share สูง มักมีลูกค้าเป็นบริษัทขนาดใหญ่ ซึ่งมีธุรกิจที่ซับซ้อน ข้อมูลจำนวนมากและมีสาขาหลากหลายงานตรวจสอบจึงต้องใช้เวลาในการวางแผน ตรวจสอบ และประเมินความเสี่ยงมากกว่าบริษัทขนาดเล็ก อีกทั้งต้องรักษาคุณภาพงานสอบบัญชีให้สอดคล้องกับมาตรฐานสากล

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

- 1) ผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบสูง ส่งผลให้ใช้ระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชีสั้นลง
- 2) ผู้สอบบัญชีที่มีความเชี่ยวชาญในการสอบบัญชีสูงจะส่งผลต่อการกำหนดค่าสอบบัญชีที่สูงขึ้นตามไปด้วย หากผู้สอบบัญชีมาจากสำนักงานสอบบัญชีขนาดใหญ่ Big 4 จะมีการกำหนดค่าสอบบัญชีที่สูง และหากผู้สอบบัญชีต้องทำการตรวจสอบข้อมูลของบริษัทที่มีอัตราความเสี่ยงทางการเงินสูง ก็จะมีการกำหนดค่าสอบบัญชีที่สูงเช่นกัน (ทั้งการวัดจากส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 10% และวัดจากส่วนแบ่งการตลาดของค่าสอบบัญชีที่มากกว่า 30% ในแต่ละอุตสาหกรรม)
- 3) ผู้สอบบัญชีที่มีการกำหนดค่าสอบบัญชีสูง เนื่องจากความซับซ้อนและความเสี่ยงของกิจการลูกค้าย่อมใช้ระยะเวลาในการออกรายงานการสอบบัญชีสูง

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

- 1) การศึกษาในครั้งนี้ครอบคลุมถึงระยะเวลาที่ใช้เก็บข้อมูล อยู่ระหว่าง ปี พ.ศ.2564 - พ.ศ.2566 ซึ่งการศึกษางานวิจัยในอนาคตสามารถขยายช่วงเวลาการศึกษา โดยควรศึกษาในช่วงเวลาที่ยาวขึ้น เช่น 5-10 ปี เพื่อให้เห็นแนวโน้มของผลกระทบในระยะยาว และลดอิทธิพลของปัจจัยชั่วคราว เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจหรือเหตุการณ์ไม่ปกติ
- 2) สามารถเพิ่มปัจจัยอื่นในการศึกษานอกจากปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เพื่อพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ที่สำคัญและอาจส่งผลกระทบต่อระยะเวลาในการออกรายงานการสอบ

บัญชีและค่าสอบบัญชี เช่น นโยบายด้านธรรมาภิบาลของบริษัท ระดับความซับซ้อนของงบการเงิน การใช้เทคโนโลยีในการตรวจสอบบัญชี หรือการเปลี่ยนแปลงในมาตรฐานการบัญชี และการสอบบัญชี

3) ควรศึกษาคุณภาพของการสอบบัญชีเพิ่มเติม เนื่องจากงานวิจัยนี้มุ่งเน้นที่ระยะเวลาการตรวจสอบและค่าสอบบัญชี ในอนาคตจึงควรศึกษาผลกระทบของความเชี่ยวชาญของผู้สอบบัญชีที่มีต่อคุณภาพของการสอบบัญชี เช่น ความถูกต้องของรายงานการเงิน หรือโอกาสในการตรวจพบข้อผิดพลาดทางบัญชี

เอกสารอ้างอิง

- กาญจนา สุขศาลา และอัจฉรา ชนากลาง. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมที่ตรวจสอบและคุณภาพงานสอบบัญชีของกลุ่มอุตสาหกรรมซับซ้อนและไม่ซับซ้อน : กรณีศึกษา บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *Journal of Business Administration and Accountancy*, 3(2), 37-54
- เกษศิณี ตั้งอัน. (2565). ผลกระทบของการวางแผนภาษีเงินได้นิติบุคคลที่มีผลต่อมูลค่ากิจการของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่มดัชนีหลักทรัพย์ SETCLMV. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*, 15(1), 84-94.
- ชุตาดพร สอนภักดี. (2022). ปัจจัยที่ส่งผลต่อค่าธรรมเนียมสอบบัญชีของบริษัทที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์นมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 8(1), 17-30.
- ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. (2566). รายชื่อบริษัทจดทะเบียน/หลักทรัพย์ (ออนไลน์). เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2566, จาก <http://www.set.or.th>.
- บดินทร์ มหาวงศ์ และไพบุลย์ ผจจวงศ์. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างผลการดำเนินงานและการหลบหลีกภาษีเงินได้นิติบุคคลของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในกลุ่ม SET100. *วารสารเกษตรศาสตร์ธุรกิจประยุกต์*, 13(18), 15-39.
- พิชญา อัมจักร. (2023). ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านการกำกับดูแลกิจการลักษณะบริษัทและประเภทสำนักงานสอบบัญชีกับระยะเวลาการออกรายงานของผู้สอบบัญชี. *วารสารการจัดการและการพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี*, 10(2), 49-65.

- พิชญาศรี สุชา, ศิริลักษณ์ ศุทธชัย, และธนิดา อุทยาพงษ์. (2022). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของประธานกรรมการบริหารกับค่าสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียน ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารสภาวิชาชีพบัญชี*, 4(10), 20-42.
- ภัทรา หลวงนา. (2562). ระยะเวลาของรายงานผู้สอบบัญชีก่อนและหลังการปฏิบัติตามรายงานรูปแบบใหม่การระบุเรื่องสำคัญในการตรวจสอบ. ใน *การค้นคว้าแบบอิสระบัญชีมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ภาสข นิธิบันดาลเสรี เอื้อบุญ เอกะสิงห์ และนฤนาถ ศราภัยวานิช. (2562). ผลกระทบเชิงกำกับของสำนักงานสอบบัญชีที่มีต่อความสัมพันธ์ระหว่างการทำกับดูแลบริษัทที่ดีกับระยะเวลาที่ใช้ในการออกรายงานการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารการจัดการมหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์*, 8(3), 22-36.
- ยุวธิดา กันธวัง, มณฑิพย์ ตั้งเอกจิต, และ สุวรรณ เลหาะวิสุทธิ. (2562). ปัจจัยกำหนดค่าธรรมเนียมการสอบบัญชีของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ เอ็ม เอ ไอ. *วารสารการบัญชีและการจัดการ*, 11(1), 22-36
- วรกมล ปิ่นทอง, & สุภา ทองคง. (2022). อิทธิพลของความเชี่ยวชาญและความน่าเชื่อถือในการสอบบัญชีที่มีผลต่อความสำเร็จในการสอบบัญชีของผู้สอบบัญชีรับอนุญาตในประเทศไทย. *วารสารวิจัยและนวัตกรรมการอาชีวศึกษา*, 6(1), 94-103.
- ศศิประภา สมัครเขตการพล. (2019). เรื่องสำคัญในการตรวจสอบคุณภาพการสอบบัญชี และการจัดการกำไรของบริษัทที่เสนอขายหุ้นใหม่แก่ประชาชนทั่วไปเป็นครั้งแรกในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย. *วารสารสุทธิปริทัศน์*, 33(108), 210-225.
- Aobdia, D., & Shroff, N. (2020). Regulatory oversight and auditor market share. *Journal of Accounting and Economics*, 63(2-3), 262-287.
- Ettredge, M., Mao, J., & Stone, M. S. (2024). *Small audit firms' public market exits, business model changes, and market consequences*. Available at SSRN 4737583.
- Krisyadi, R., & Noviyanti, N. (2022). Analisis faktor-faktor yang mempengaruhi keterlambatan laporan audit. *Owner: Riset dan Jurnal Akuntansi*, 6(1), 147-159.

- Rusmin, R. (2010). Auditor Quality and Discretionary Accruals: Case of Australian Listed Companies. *Jurnal Akuntansi dan Auditing Indonesia*, 14(1).
- Saputri, E. R., Setyadi, E. J., Hariyanto, E., & Inayati, N. I. (2021). The Effect of Audit Tenure, Auditor Switching, Auditor Reputation, and Financial Distress on Audit Report Lag (Study of Mining Companies Listed on the Indonesia Stock Exchange 2015-2019). *Ratio: Indonesian Contemporary Accounting Review*, 2(2), 73–81.
- Stewart, E. G., & Cairney, T. D. (2019). Audit report lag and client industry homogeneity. *Managerial Auditing Journal*, 34(8), 1008-1028.
- Yeboah, E. N., Addai, B., & Appiah, K. O. (2023). *Audit pricing puzzle: Do audit firm industry specialization and audit report lag matter?*. *Cogent Business & Management*, 10(1), 2172013.

การศึกษาสถานการณ์และต้นทุนคุณธรรมของประชาชนในจังหวัดระยอง เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรม*

THE STUDY OF MORALITY COST SITUATIONS OF THE PEOPLE IN RAYONG PROVINCE FOR SUPPORTING PROVINCIAL MORAL DRIVING

วันชัย จิงวิบูลย์สถิตย์¹, สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์², สุกฤษฎ์ รักษณอนันต์³, กฤษณะ เชี่ยวเวช⁴,
ศิริพร จบศรี⁵ และ ฉัตรชัย เล็กบุญแกม⁶

Wanchai Chungwiboonsatid¹, Samrit Yodsomsak², Sukrit Rukthanaanun³, Krisana Chiewwej⁴,
Siriporn Chobsri⁵ and Chatchai Lekboontham⁶

¹สำนักบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง

¹Public Debt Administration Office, Ministry of Finance, Thailand

²มหาวิทยาลัยบูรพา

²Burapha University, Thailand

^{3,6}นักวิชาการอิสระ

^{3,6}Independent Academic, Thailand

⁴⁻⁵วิทยาลัยสงฆ์ระยอง มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

⁴⁻⁵Rayong Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: dr.wanchai.c@gmail.com

วันที่รับบทความ : 19 เมษายน 2568; วันที่แก้ไขบทความ 28 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 29 เมษายน 2568

Received 19 April 2025; Revised 28 April 2025; Accepted 29 April 2025

Citation:

* วันชัย จิงวิบูลย์สถิตย์, สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์, สุกฤษฎ์ รักษณอนันต์, กฤษณะ เชี่ยวเวช, ศิริพร จบศรี และ ฉัตรชัย เล็กบุญแกม. (2568). การศึกษาสถานการณ์และต้นทุนคุณธรรมของประชาชนในจังหวัดระยอง เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรม. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1321-1341.

Wanchai Chungwiboonsatid, Samrit Yodsomsak, Sukrit Rukthanaanun, Krisana Chiewwej, Siriporn Chobsri and Chatchai Lekboontham. (2025). The Study Of Morality Cost Situations Of The People In Rayong Province For Supporting Provincial Moral Driving. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1321-1341.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

บทคัดย่อ

ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาสถานการณ์และต้นทุนทางคุณธรรมเพื่อขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรมของจังหวัดระยอง” เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ใช้การวิจัยเชิงปริมาณนำและใช้การวิจัยเชิงคุณภาพสนับสนุนข้อค้นพบ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษา รวบรวมข้อมูลสถานการณ์คุณธรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมทั้งเชิงบวกและเชิงลบในพื้นที่จังหวัดระยอง 2) เพื่อรวบรวมข้อมูลต้นทุนทางด้านคุณธรรม ความดี ในระดับบุคคล องค์กร พื้นที่ในจังหวัดระยอง และ 3) เพื่อสนับสนุนกระบวนการทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรม ประชากรในการวิจัยเชิงปริมาณเป็นประชาชนที่อยู่อาศัยในจังหวัดระยองจำนวน 751,343 คน ใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ ในการคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดความคาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้จำนวน 400 คน เลือกมาโดยการสุ่มแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ส่วนผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 9 คน คัดเลือกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการขับเคลื่อนคุณธรรมในจังหวัดระยอง การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพใช้การวิเคราะห์เนื้อหาแบบสรุปความ (Content Analysis) ของข้อมูลที่ศึกษารวบรวมมาและได้มาจากการสัมภาษณ์เชิงลึก

ผลการศึกษาวิจัยพบว่า

1) ด้านสถานการณ์คุณธรรมในจังหวัดระยองในภาพรวมมีความเข้มแข็งเพราะแต่ละพื้นที่มีวัฒนธรรมและประเพณีประจำถิ่นที่ได้รับการรักษาและสืบทอดกันมาเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีการตั้งกลุ่มชุมชนคุณธรรมในพื้นที่ต่าง ๆ และสามารถเป็นต้นแบบของชุมชนคุณธรรมได้ ประเด็นสำคัญคือมีการสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นเอง จากส่วนราชการและภาคเอกชนอย่างแข็งขัน

2) ประชาชนในจังหวัดระยอง มีระดับการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม 5 ด้าน คือ วินัย พอเพียง สุจริต จิตอาสา และกตัญญู ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$) เมื่อแยกเป็นรายด้านพบว่าด้านสุจริตอยู่อันดับที่หนึ่งในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.36$) ในขณะที่ด้านพอเพียงอยู่ในอันดับสุดท้ายในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) เมื่อแยกเป็นรายอำเภอพบว่าอำเภอกะเลง มีระดับการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.47$) ส่วนอำเภอที่มีผลระดับการปฏิบัติตามหลักคุณธรรมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับสุดท้ายคืออำเภอ

เขาจะเมาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) ส่วนผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพมีผลการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

3) การสนับสนุนกระบวนการทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรม คือให้องค์กรปกครองท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่กำหนดการส่งเสริมสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมที่สนับสนุนระดับต้นทุนคุณธรรมเป็นนโยบายสาธารณะ และให้มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือโครงการที่เด่น ๆ ทางสื่อทุกช่องทางโดยเฉพาะโซเชียล

คำสำคัญ: สถานการณ์คุณธรรม, ต้นทุนคุณธรรม, จังหวัดระยอง

Abstract

This research aimed to 1) study and collect the data of moral situations causing positive and negative impacts in the Rayong area, 2) collect the data of morality cost, virtue in persons, and organizations in the Rayong area, and 3) support the academic process being beneficial towards provincial moral driving. The population of the qualitative research consisted of 751,434 people living in Rayong Province, with 400 samples selected using Taro Yamane's formula with a margin of error of 0.05. The Purposive random sampling method is used to select the samples. Nine key informants for qualitative research were chosen among individuals involved in the Rayong morality driving. Frequency, Percentage, Mean, and Standard Deviation were used as statistical tools to analyze the quantitative data, while content analysis was used to analyze the qualitative data.

The study results for the quantitative research method revealed the following:

1) The moral situation in Rayong, as a whole, was intense since there were well-preserved local traditions and cultures. Besides, there were settlements of moral communities in various areas that could be good models for moral communities. Importantly, there was strong support from the locals themselves, including the government and private sectors.

2) The people in Rayong obtained the level of behavior following the 5 cores of morality, namely, discipline, sufficiency, honesty, service mind, and gratitude, at the highest level ($\bar{X} = 4.25$). When each item was taken singly, honesty was found at the highest level ($\bar{X} = 4.36$) while sufficiency was found at a high level ($\bar{X} = 4.05$). And when each district was taken singly, focusing on moral practices, it was found that Kao Chamao District was at a high level ($\bar{X} = 4.05$), the last rank of all. The results of the qualitative research method were also found in the same direction.

3) The academic supports that were beneficial for the moral driving of Rayong Province were to persuade local government units in Rayong to support moral cost activities or projects as public policy, and to publicize the outstanding activities or projects through all types of media, especially social media.

Keywords: moral situations, morality cost, Rayong Province

บทนำ

รัฐบาลโดยคณะกรรมการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ได้ให้ความสำคัญของการขับเคลื่อนแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 พ.ศ. 2559 – 2564 และขยายผลต่อเนื่องในแผนปฏิบัติการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ 2 พ.ศ. 2565 - 2569 เพื่อให้หน่วยงาน องค์กรทุกภาคส่วน ได้มีส่วนร่วมในการปลูกฝังส่งเสริมคุณธรรม สร้างค่านิยมและจิตสำนึกที่ดีนำไปสู่สังคมคุณธรรมที่เกื้อกูลและแบ่งปัน อันส่งผลให้ประเทศชาติ และประชาชนมีความมั่นคง สงบสุข ด้วยมิติทางศาสนา มั่งคั่ง เข้มแข็งด้วยวิถีวัฒนธรรมไทย และยั่งยืนด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ยุทธศาสตร์ของแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติฯ ให้มีความสำคัญกับการสร้างเครือข่ายความร่วมมือของภาคส่วนต่างๆ และร่วมกันสร้างกระแสคุณธรรมพึงประสงค์ ๕ ประการ ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา และกตัญญู โดยมีศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมคุณธรรม ได้เข้ามาช่วยเสริมหนุนการจัดกระบวนการส่งเสริมคุณธรรม รวมถึงนำเครื่องมือและองค์ความรู้ต่างๆ เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนคุณธรรมให้แก่หน่วยงานทุกภาคส่วน โดยเลือกพื้นที่

เป้าหมายในการจัดกระบวนการส่งเสริมและขับเคลื่อนคุณธรรมเชิงพื้นที่ (จังหวัดคุณธรรมนำร่อง) โดยนำองค์ความรู้โมเดลการขับเคลื่อนจังหวัดในรูปแบบต่างๆ มาพัฒนา ส่งเสริมการขับเคลื่อนผ่านกลุ่มเครือข่ายทางสังคม 6 เครือข่าย ได้แก่ เครือข่ายองค์กรภาครัฐ เครือข่ายองค์กรภาคธุรกิจ เอกชน เครือข่ายองค์กรการศึกษาเด็กและเยาวชน เครือข่ายองค์กรทางศาสนา เครือข่ายองค์กรสื่อมวลชน และเครือข่ายภาคประชาสังคม ชุมชน ครอบครัว แบบเข้มข้นและต่อเนื่อง ให้สอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริม พัฒนาและการประเมินชุมชน องค์กร อำเภอ และจังหวัดคุณธรรม ตามแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ โดยใช้ “กระบวนการสมัชชาคุณธรรม” ที่มุ่งเน้นสร้างการมีส่วนร่วมของทุกหน่วยงาน และการพัฒนาศักยภาพให้กับแกนนำ หน่วยงานองค์กรที่มีส่วนร่วมในการขับเคลื่อนผ่านการอบรม “วิทยากรส่งเสริมคุณธรรม” ให้สามารถเป็นตัวแทน แกนนำการส่งเสริมคุณธรรมในองค์กรและในพื้นที่จังหวัดได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการส่งเสริมพัฒนา “งานวิจัยและการจัดการความรู้” ด้านการส่งเสริมคุณธรรมเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการส่งเสริมคุณธรรมตามบริบทของแต่ละเครือข่าย และขยายผลในพื้นที่และผลักดันให้เกิดการขับเคลื่อนสู่การเป็นจังหวัดคุณธรรม ในระหว่างปี 2563 - 2565 จนเกิดผลสำเร็จเป็นรูปธรรม ใน 4 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคกลาง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ภาคเหนือ จังหวัดเชียงราย ภาคตะวันออกเฉยงเหนือ จังหวัดอุดรธานี และภาคใต้ จังหวัดสุราษฎร์ธานี

รองศาสตราจารย์ นายแพทย์สุริยเดว ทรีปาตี (ศูนย์คุณธรรม, 2564) ผู้อำนวยการศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) เผยถึงบทบาทขององค์กรและความสำคัญของการศึกษาวิจัยทางสังคมในมิติคุณธรรมว่า เป็นงานวิชาการที่จะเป็นฐานสำคัญของการขับเคลื่อนทางสังคมในมิติคุณธรรม โดยอิงจากองค์ความรู้และข้อมูลที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน บทบาทหลักของศูนย์คุณธรรม ในฐานะองค์การมหาชนสายวิชาการ เน้นการพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมเพื่อให้เครือข่ายทางสังคม ได้นำองค์ความรู้และนวัตกรรมไปใช้ขับเคลื่อนงานด้านคุณธรรมตามบริบทของแต่ละหน่วยงาน และเป็นฐานองค์ความรู้ที่สามารถนำมาประกอบการตัดสินใจกำหนดนโยบายและออกแบบกระบวนการส่งเสริมคุณธรรมในระดับปฏิบัติการ โดยการจัดทำรายงานสถานการณ์คุณธรรมของสังคมไทยประจำปี 2565 ถือเป็นหนึ่งในองค์ความรู้ซึ่งศูนย์คุณธรรมได้จัดทำอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 เป็นต้นมา และมีการเผยแพร่องค์ความรู้นี้ต่อสาธารณะชนสำหรับหน่วยงานต่าง ๆ นำไปใช้ประโยชน์ได้ต่อไป ดังนั้นในปีงบประมาณ 2566 ศูนย์คุณธรรมได้ขยายผลการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรมร่วมกับจังหวัดที่

สนใจและมีความพร้อมที่จะร่วมบูรณาการการทำงานด้านต่างๆ ที่เป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรมอย่างต่อเนื่องในระยะ 3 - 5 ปี ให้ครอบคลุมทุกภูมิภาคเพิ่มมากขึ้นอย่างน้อย 8 จังหวัด ครอบคลุม 4 ภูมิภาค และสอดคล้องตามแนวทางแผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ 2 พ.ศ. 2566 - 2570 ที่มุ่งเน้นการน้อมนำหลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และรักษาสืบสานวิถีชีวิตวัฒนธรรมไทยที่งดงามและปฏิบัติตนตามคุณธรรมที่พึงประสงค์สำหรับสังคมไทย 5 ประการ “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู” ซึ่งเป็นหลักคิดในการดำรงชีวิตและการพัฒนาคุณธรรมให้ปรากฏชัดเป็นรูปธรรมในสังคมไทย โดยมีแนวทางในการขับเคลื่อนไปสู่เป้าหมายและบรรลุตัวชี้วัดหลักของแผนปฏิบัติการฯ จังหวัดระยองเป็นหนึ่งใน 8 จังหวัดที่เข้าร่วมโครงการขับเคลื่อนคุณธรรมในครั้งนี้ จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาสถานการณ์และต้นทุนคุณธรรมของประชาชนในจังหวัดระยอง เพื่อสนับสนุนการเริ่มต้นการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรมในระยะต่อไป

จังหวัดระยองเป็นจังหวัดขนาดเล็กแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกของประเทศไทย ที่เป็นที่รู้จักในปัจจุบันว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยว มีผลไม้ชั้นยอด เป็นแหล่งอุตสาหกรรมหลักของประเทศ มีสภาพเศรษฐกิจดี มีรายได้ต่อหัวประชากรสูงเป็นอันดับหนึ่งของประเทศ มีขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีโบราณสถานที่สำคัญและกรมศิลปากรได้ขึ้นทะเบียนแล้ว จำนวน 11 แห่ง และยังมีจุดแข็งด้านวัฒนธรรม ประเพณีที่สืบทอดกันมาและเป็นเอกลักษณ์ประจำถิ่น และมีประเพณีที่ถือได้ว่ามีเพียงแห่งเดียวในประเทศไทยคือประเพณีทอดผ้าป่ากลางน้ำที่ปากน้ำประแสร์ อำเภอแกลง จังหวัดระยอง นอกจากนี้จังหวัดระยองยังมีชุมชนต้นแบบของจังหวัดระยองที่มีจุดเด่นต่าง ๆ กันไป ดังเช่น ชุมชนคุณธรรมวัดบ้านค่าย ชุมชนคุณธรรมวัดราชบัลลังก์ประดิษฐาราม กองทุนสวัสดิการชุมชนเทศบาลตำบลทับมา โครงการต้นแบบชุมชนจัดการขยะรีไซเคิลวัดซากหญ้า และชุมชนบ้านเก่าริมน้ำประแส (วัฒนธรรมจังหวัดระยอง, 2565)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษา รวบรวมข้อมูล ระดับสถานการณ์คุณธรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบทางสังคมทั้งเชิงบวกและเชิงลบในพื้นที่จังหวัดระยอง
2. เพื่อรวบรวมข้อมูลต้นทุนทางด้านคุณธรรม ความดี ในระดับบุคคล องค์กร ในพื้นที่จังหวัดระยอง

3. เพื่อสนับสนุนกระบวนการทางวิชาการ ที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรม ในพื้นที่จังหวัดระยอง

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับคุณธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2542) ได้อธิบายความหมายของ คุณธรรม (Virtue หรือ Morality) ว่า “สภาพคุณงามความดี” และได้อธิบายความหมาย ของคำว่า จริยธรรม ว่า “ธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ศีลธรรม กฎศีลธรรม”

ลิติตีร์เวคิน (2558, หน้า 17) ได้ให้ความหมายของ “คุณธรรม” ไว้ว่า หมายถึง จิตวิญญาณของปัจเจกบุคคลศาสนาและอุดมการณ์เป็นดวงวิญญาณของปัจเจกบุคคลและสังคมด้วย ปัจเจกบุคคลต้องมีวิญญาณ สังคมต้องมีจิตวิญญาณ คุณธรรมของปัจเจกบุคคลอยู่ที่การกล่อมเกลารเรียนรู้โดยพ่อ-แม่ สถาบันการศึกษา ศาสนา พรรคการเมืองและองค์กรของรัฐ สรุปได้ว่า “คุณธรรม” หมายถึง สภาพคุณงามความดีภายในบุคคลเป็นความจริงแท้ หรือสัจธรรมที่ทำให้เกิดการประพฤติ ปฏิบัติตนในกรอบที่ดีงาม มีจิตใจเต็มเปี่ยมไปด้วยความสุข มีความรักเมตตา ปราปรณานดี ไม่เบียดเบียนทำร้ายกัน สามารถจำแนกความถูกผิดได้

สรุป คุณธรรมหมายถึงหลักของความดีความงาม ความถูกต้อง ซึ่งจะแสดงออกมาโดยการกระทำทางกายวาจาและจิตใจของแต่ละบุคคล ซึ่งเป็นหลักประจำใจในการประพฤติปฏิบัติจนเกิดเป็นนิสัยเป็นสิ่งที่มิมีประโยชน์ต่อตนเอง ผู้อื่นและสังคม

จังหวัดคุณธรรม คือ จังหวัดที่ประชาชน องค์กร หน่วยงาน เครือข่ายทางสังคมที่ทำงานส่งเสริม คุณธรรมความดีต่าง ๆ ที่มีอยู่ มีความตื่นตัว กระตือรือร้น ที่จะพัฒนาการทำงานด้านคุณธรรมของตนให้ดีขึ้น มากขึ้น เปรียบเสมือนการ “สร้างบ้าน” แต่ละหลังให้เข้มแข็งเป็นชุมชนคุณธรรม องค์กรคุณธรรม ขยายสู่อำเภอคุณธรรม พร้อมกับการเชื่อมโยงประสานพลังกับองค์กรเครือข่ายทางสังคมอื่น ๆ เพิ่มขึ้น เช่น เครือข่ายโรงเรียนคุณธรรม ชุมชนคุณธรรม โรงพยาบาลคุณธรรม วัดและองค์กรทางศาสนา องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) สื่อมวลชน เป็นต้น และมีกระบวนการยกระดับการทำงานระหว่างเครือข่าย มาสู่ความร่วมมือที่มีเป้าหมายทางยุทธศาสตร์เพื่อการเปลี่ยนแปลงร่วมกัน คือ การขับเคลื่อน “จังหวัดคุณธรรม” ตามบริบทที่เหมาะสมกับจังหวัดของตนเอง เปรียบเสมือนการ “แปงเมือง” ใหม่นั้นคงยั่งยืน (ศูนย์คุณธรรม, 2565)

จากแผนแม่บทส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ. 2559 - 2564)” ซึ่งเป็นแผนด้านการส่งเสริมคุณธรรมฉบับแรกของประเทศไทยขึ้น พร้อมทั้งมีการ ขับเคลื่อนคุณธรรมสู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดผลเป็นที่ประจักษ์ในทุกพื้นที่โดย “แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริม คุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2565 - 2569) ที่มีประเด็นการพัฒนาคนไทยทุกช่วงวัยให้มีความรู้ และ ทักษะชีวิตอันมีคุณธรรมเป็นองค์ประกอบด้วยหลัก 3 มิติ ได้แก่ หลักธรรมทางศาสนา หลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง หลักวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงาม ตามมาตรฐานคุณธรรม 5 ประการ คือ

พอเพียง หมายถึง การดำเนินชีวิตด้วยความพอดี พอประมาณ ยึดทางสายกลาง และการพึ่งพาตนเอง

วินัย หมายถึง การยึดมั่นรับผิดชอบในหน้าที่ทั้งต่อตนเอง องค์กร สังคม รวมถึงปฏิบัติตามจริยธรรม ขจรรยาบรรณ เคารพกฎหมาย

สุจริต หมายถึง การปฏิบัติที่ยึดถือความถูกต้องดีงาม ประพฤติชอบและเหมาะสมต่อตนเอง ต่อการงาน ชุมชนคนอื่น และสังคม

จิตอาสา หมายถึง การใส่ใจต่อสาธารณะ อาสาลงมือทำด้วยความเต็มใจ หวังให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองและสังคม

กตัญญู หมายถึง ความรู้สำนึกในบุญคุณ และการตอบแทนความดีต่อผู้มีพระคุณโดยตั้งอยู่บนพื้นฐานความถูกต้องดีงาม

คุณธรรมทั้ง 5 ประการนี้เป็นคุณธรรมที่ต้องสร้างให้มีขึ้นในตนเองเมื่อเข้าสู่สังคม และปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ให้หน่วยงานราชการและภาคเอกชนนำไปปฏิบัติเพื่อความสุข และความสง่างามของหน่วยงาน (ศูนย์คุณธรรม, 2564)

แนวทางการขับเคลื่อนองค์กรให้เป็นองค์กรคุณธรรม

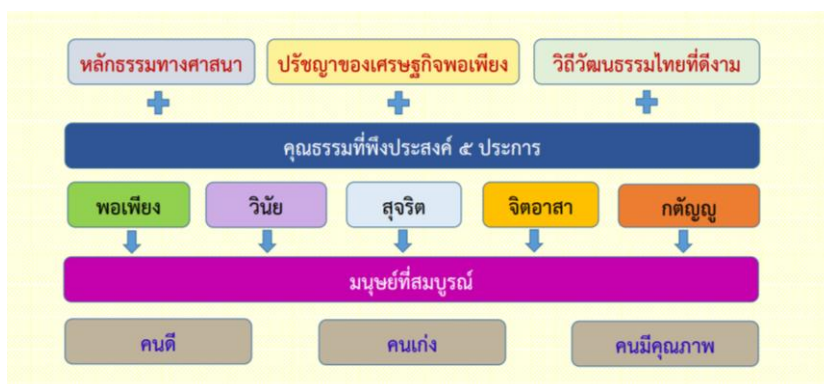
องค์กรคุณธรรม หมายถึง องค์กรหรือหน่วยงานที่ผู้นำและสมาชิกขององค์กรแสดงเจตนารมณ์ และมุ่งมั่นที่จะดำเนินการส่งเสริมและพัฒนาคุณธรรมในองค์กร ยึดมั่นและปฏิบัติตามหลักธรรมทางศาสนา น้อมนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและวิถีวัฒนธรรมไทยที่ดีงามมาเป็นหลักในการดำรงชีวิต ตลอดจนมีส่วนร่วมรณรงค์ส่งเสริมคุณธรรมให้กับประชาชน ชุมชน หรือเครือข่ายต่าง ๆ ระดับขององค์กรคุณธรรม แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ดังนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง, https://www.ect.go.th/file_download/48e8e8d8f3edf8dca4daad34d5b8843e.pdf)

ระดับที่ 1 องค์กรส่งเสริมคุณธรรม หมายถึง องค์กรที่ผู้บริหารและบุคลากรในองค์กรได้ร่วมกันส่งเสริมคุณธรรมในองค์กร โดยมีการร่วมกันประกาศเจตนารมณ์ และกำหนดเป้าหมายปัญหาที่อยากแก้ ความดีที่อยากทำ รวมทั้งร่วมกันจัดทำแผนการดำเนินงานตามเป้าหมายที่กำหนด

ระดับที่ 2 องค์กรพัฒนาคุณธรรม หมายถึง องค์กรที่พัฒนาจากระดับส่งเสริมคุณธรรม มีการดำเนินงานตามแผนอย่างได้ มาตรฐานจนประสบผลสำเร็จในระดับหนึ่ง มีการประเมินผล มีการปรับปรุงหรือพัฒนา และมีการทบทวนหรือถอดบทเรียนจากการดำเนินงาน รวมทั้งส่งเสริมให้มีการยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลและหน่วยงานที่มีคุณธรรมหรือทำความดี

ระดับที่ 3 องค์กรคุณธรรมต้นแบบ หมายถึง องค์กรที่พัฒนาจากระดับพัฒนาคุณธรรมจนประสบผลสำเร็จ ทำให้องค์กรมีบรรยากาศหรือสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการส่งเสริมคุณธรรม บุคลากรในองค์กรมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น และองค์กรมีการรวบรวมจัดทำองค์ความรู้จากผลสำเร็จการดำเนินงาน รวมทั้งสามารถเผยแพร่องค์ความรู้หรือผลสำเร็จในการดำเนินงาน และมีความพร้อมในการเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับองค์กรอื่น

แนวทางการขับเคลื่อนองค์กรให้เป็นองค์กรคุณธรรม

ภาพที่ 1 แผนผังแนวทางการขับเคลื่อนองค์กรให้เป็นองค์กรคุณธรรม
ที่มา : สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง (2566)

สถานการณ์ในสังคมไทย

รายงานสถานการณ์คุณธรรมในสังคมไทยปี 2565 ฉบับล่าสุด ศูนย์คุณธรรมได้ดำเนินงานร่วมกับคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และสถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยศึกษาวิจัยสำรวจกลุ่มประชากรไทยวัย 13-60 ปี ทั่วประเทศใน 3 หัวข้อหลัก ได้แก่

หนึ่ง รวบรวมสถานการณ์สำคัญด้านคุณธรรมในปีที่ผ่านมา

สอง ประเมินสถานการณ์คุณธรรม จากดัชนีชี้วัดคุณธรรม 5 มิติ พอเพียง วินัย สุจริต จิตสาธารณะ และกตัญญู

สาม การสำรวจต้นทุนชีวิต 5 พลังหรือ 5 ด้าน ประกอบด้วย พลังตัวตน พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา/ที่ทำงาน พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชน

ผลการศึกษาทั้งสามส่วนนี้สะท้อนให้เห็นถึงทัศนคติของคนไทยและสังคมไทยที่มีต่อ “คุณธรรม” ในยุคปัจจุบัน ในภาพรวม คุณธรรมในสังคมไทย คนไทยมองตัวเองแค่พอใช้ ยังยึดมั่นกตัญญู ความพอเพียงยังน้อย ผลจากงานวิจัยยังพบว่า คนไทยทุกช่วงวัยประเมินว่าตนเองมีคุณธรรมครบ 5 ด้าน ในระดับ “พอใช้” เท่านั้น คนไทยยังมีความกตัญญูสูง แต่มีความสุจริตในระดับพอใช้ และยังยึดมั่นกตัญญู ความพอเพียงยังน้อยผล จากงานวิจัยยังพบว่า คนไทยทุกช่วงวัยประเมินว่าตนเองมีคุณธรรมครบ 5 ด้าน ในระดับ “พอใช้” เท่านั้น คนไทยยังมีความกตัญญูสูง แต่มีความสุจริตในระดับพอใช้ และความพอเพียงในระดับน้อย โดยในการสำรวจ “ดัชนีชี้วัดคุณธรรมของคนไทย” ได้แก่ พอเพียง วินัย สุจริต จิตสาธารณะ และกตัญญู ในกลุ่มประชากรตัวอย่าง ที่เป็นคนไทยอายุระหว่าง 13-60 ปี แบ่งเป็น 3 ช่วงวัย คือ วัยเด็กและเยาวชน อายุ 13-24 ปี วัยทำงาน อายุ 25-40 ปี และวัยผู้ใหญ่อายุ 41 ปีขึ้นไป

ในมิติคุณธรรมด้านความกตัญญู กลุ่มตัวอย่างทุกช่วงวัยประเมินตัวเองว่า มีความกตัญญูในระดับมาก สะท้อนให้เห็นว่าความกตัญญู ซึ่งเป็นคุณธรรมดั้งเดิมของสังคมไทยยังคงได้รับความสำคัญจากคนยุคปัจจุบัน ขณะที่คุณธรรมในด้านความสุจริต คนวัยเด็กและวัยทำงานประเมินตัวเองอยู่ในระดับพอใช้เท่านั้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าควรมีการส่งเสริมคุณธรรมด้านสุจริตในสังคมไทยให้มากขึ้น และคุณธรรมที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์ปัจจุบัน คือ คุณธรรมในด้านความพอเพียง ซึ่งประชากรวัยผู้ใหญ่อายุ 41 ปีขึ้นไป ประเมินว่าตนเองมีความพอเพียงในระดับน้อย โดยคณะนักวิจัยชี้แนะถึงสาเหตุว่าอาจเป็นเพราะได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจจากสถานการณ์โรคระบาดโควิด-19 ในช่วง 3 ปีที่ผ่านมา ทำให้คนวัยนี้ต้องนำเงินออมมาใช้จ่ายก่อนเกษียณมากกว่าที่เคยคาดการณ์ไว้ ผลวิจัยในมิติคุณธรรมยังค้นพบอีกว่า

“ต้นทุนชีวิต 5 พลัง” ของคนไทย พบว่าแม่ภาพรวมต้นทุนชีวิตทั้ง 5 พลัง อยู่ในเกณฑ์ดีสำหรับทุกช่วงวัย แต่พลังชุมชนยังมีน้อยและควรมีการเสริมสร้างชุมชนเข้มแข็งเพิ่มขึ้น โดย ต้นทุนชีวิต 5 พลัง อันเป็นระบบนิเวศรอบตัวที่สำคัญส่งผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของบุคคล ได้แก่ พลังตัวตน พลังครอบครัว พลังสร้างปัญญา/พลังที่ทำงาน พลังเพื่อนและกิจกรรม และพลังชุมชน โดยในประชากรกลุ่มตัวอย่างทุกช่วงวัย ประเมินว่าตนเองมีพลังชุมชนน้อยกว่าพลังอื่นๆ ขอชี้แนะคือควรเร่งส่งเสริมหรือออกแบบกิจกรรมเพื่อเสริมสร้างพลังชุมชนให้กลับมาเข้มแข็งโดยเร็ว เช่น กิจกรรมเปิดโอกาสให้เด็กได้เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมของชุมชน เป็นต้น (ศูนย์คุณธรรม (องค์กรมมหาชน), 2565)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บุญยวีร์ หนูประกอบ (2565) ศึกษาวิจัยเรื่องสถานการณ์ปัญหาและการส่งเสริมคุณธรรม ตามแนวคิดจังหวัดคุณธรรมของจังหวัดสุราษฎร์ธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสถานการณ์ทางคุณธรรมที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสังคมจำแนกตามประเด็นคุณธรรมที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มเครือข่ายทางสังคม และศึกษาการส่งเสริมคุณธรรม ความดี ในพื้นที่จังหวัดสุราษฎร์ธานี ด้วยการใช้แบบผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณกับการวิจัยเชิงคุณภาพ ผลการศึกษาพบว่า สถานการณ์และการส่งเสริมคุณธรรมที่ส่งผลกระทบต่อสังคม มีสาเหตุมาจากการที่จังหวัดสุราษฎร์ธานีมีสภาพที่ตั้งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจและสังคมในพื้นที่ภาคใต้มาตั้งแต่สมัยโบราณ จึงทำให้ผู้คนจากหลากหลายพื้นที่เข้ามาแสวงหาโอกาส โดยขาดจิตสำนึกในการยึดโยงกับสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่นส่งผลให้มีการแสดงพฤติกรรมที่ทำให้เห็นว่าสถานการณ์ด้านคุณธรรมที่ปรากฏจากการศึกษาอยู่ในระดับต่ำและในด้านข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์คุณธรรมพบว่า ส่วนใหญ่เป็นข่าวสารเชิงลบเพื่อเป็นการสะท้อนสังคม ดังนั้นภาคีเครือข่ายของสมาชิกคุณธรรม ซึ่งมีความจริงใจและตั้งใจจริงในการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรม ควรปรับปรุงการประชาสัมพันธ์เผยแพร่เกี่ยวกับการส่งเสริมให้สุราษฎร์ธานีเป็นจังหวัดคุณธรรมผ่านสื่อต่าง ๆ อย่าง ครอบคลุมทุกพื้นที่ควบคู่ไปกับการจัดทำคู่มือและสื่อออนไลน์ในอันที่จะส่งเสริมพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามหลักคุณธรรม นอกจากนี้ยังควรจัดการยกย่องเชิดชูเกียรติบุคคลที่ประพฤติปฏิบัติตนตามหลักคุณธรรมเพื่อเป็นตัวอย่างที่ดีและสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้คนในสังคม จากผลการศึกษาทำให้สุราษฎร์ธานีได้มีแนวทางในการสรรค์สร้างสังคมที่ดีในรูปแบบจังหวัดคุณธรรม

พระครูพิสุทธิปัญญาวิวัฒน์ (นพณ์ช กิตติปัญญา) (2564) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการจังหวัดคุณธรรมต้นแบบของจังหวัดพิจิตรเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ พบว่าสภาพทั่วไปในการบริหารจัดการจังหวัดคุณธรรมต้นแบบของจังหวัดพิจิตรบนพื้นที่ ๓ แห่งนั้นมีจุดแข็งมากกว่าจุดอ่อน และโอกาสของพื้นที่แต่ละแห่งที่ต้องการพัฒนาปรับปรุง เป็นเงื่อนไขให้เกิดการนำคุณธรรมไปพัฒนาในรูปแบบต่าง ๆ เช่น โรงเรียนเป็นสถานที่ให้การศึกษาอบรมเพื่อสร้างคนที่เก่งและดี ก็ต้องผ่านอุปสรรค พร้อมกับได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและเอกชน โรงพยาบาลเน้นการบริหารจัดการที่ใส่ใจในหน้าที่เพื่อรักษาคนป่วย พร้อมต้องมีภาพลักษณ์ที่ดีงาม ภาพรวมมีจุดแข็งมากกว่าจุดอ่อน และอยู่ในระดับคุณภาพน่าชื่นชม ด้านการบริหารจัดการจังหวัดคุณธรรม ได้ทำการศึกษาด้วยหลักการ PDCA Cycle มาเป็นวิธีการบริหารจัดการซึ่งเป็นต้นแบบของจังหวัดพิจิตรอย่างเป็นระบบ มีการแบ่งงานกันทำด้วยความสามัคคี มีการติดตามและประเมินผลตามแผนงาน รูปแบบการบริหารจัดการจังหวัดคุณธรรมต้นแบบของจังหวัดพิจิตร ได้รับการยกระดับเป็นจังหวัดคุณธรรมต้นแบบและนำร่อง ทำให้พิจิตรเป็นจังหวัดคุณธรรมต้นแบบที่ได้รับการยกย่องยอมรับในระดับประเทศ อีกทั้งยังส่งเสริมการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ ระดับประเทศได้อย่างมั่นคงยั่งยืน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยเพื่อหาระดับต้นทุนคุณธรรมของประชาชนของจังหวัดระยอง เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณเป็นตัวนำและใช้การวิจัยเชิงคุณภาพมาสนับสนุนผลการวิจัยที่ค้นพบคือสถานการณ์และระดับต้นทุนคุณธรรมของประชาชนในจังหวัดระยอง จากตัวแปรอิสระคุณธรรมที่พึงประสงค์สำหรับสังคมไทย 5 ประการ คือ “พอเพียง วินัย สุจริต จิตอาสา กตัญญู”

ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ของการวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากร (Population) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้เป็นผู้อยู่อาศัยอยู่ใน 8 อำเภอ ของจังหวัดระยอง ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม 5 ประการ จำนวนทั้งสิ้น 751,343 คน (กรมการปกครอง, 2564)

กลุ่มตัวอย่าง (Sample) ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการคำนวณหากลุ่มตัวอย่างของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane) (อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ : 2553 : หน้า 45 – 47) ในการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างได้มาโดยการใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง

แบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดอายุของผู้ตอบแบบสอบถามตั้งแต่ 16 ปีขึ้นไป เนื่องจากเป็นอายุที่จบการศึกษาภาคบังคับมาแล้วและได้รับการบ่มเพาะคุณธรรมขั้นพื้นฐานตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดไว้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ของการวิจัยเชิงคุณภาพ

เป็นผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของคุณธรรมในจังหวัดระยอง จำนวน 8 คน ดังนี้ 1) ผู้ว่าราชการจังหวัดระยอง หรือตัวแทน 2) ประธานสภาวัฒนธรรมจังหวัดระยอง 3) ผู้นำชุมชนคุณธรรมวัดบ้านค่าย 4) ผู้นำชุมชนต้นแบบจัดการขยะรีไซเคิล ชุมชนวัดชาลูกหญ้า 5) ผู้บริหารระดับปลัดในสังกัดองค์กรปกครองท้องถิ่น 6) ผู้เกี่ยวข้องกับสถาบันการศึกษา 7) ผู้เกี่ยวข้องกับสถาบันศาสนา 8) ประชาชนในท้องถิ่น

การเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงปริมาณผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการศึกษาวิจัย โดยได้สร้างเครื่องมือวัดหรือแบบสอบถามในแนวทางแบบไลเคิร์ต (Likert Scale) ซึ่งผ่านการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ที่ 0.95 และค่าความเที่ยงตรง (Validity) ที่ 0.95 มาแล้ว สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพใช้การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (In-dept interview)

การจัดการข้อมูล

การจัดการข้อมูลเชิงปริมาณที่ได้มาจากแบบสอบถามนั้นทำโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS Version 17 (Statistical Package for Social Sciences for Windows Version 17) โดยใช้สถิติดังนี้ คือ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Means) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ส่วนการจัดการข้อมูลการวิจัยเชิงคุณภาพ จะกระทำหลังจากการที่ได้ผลวิจัยจากการวิเคราะห์ข้อมูลตามเทคนิคการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณแล้ว ผู้วิจัยจะนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการสร้างโครงสร้างแบบสัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของคุณธรรมในจังหวัดระยองเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 8 คน แล้วนำมาวิเคราะห์เชิงพรรณนาเพื่อหาความสอดคล้องกับผลการวิจัยเชิงปริมาณ จากนั้นนำผลการศึกษาวิจัยที่ได้ไปประชุมกลุ่มย่อยเพื่อหาข้อสรุปร่วม

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสถานการณ์และต้นทุนคุณธรรมของประชาชนในจังหวัดระยอง เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรม ผลการวิจัยดังนี้

1) ด้านสถานการณ์คุณธรรมในจังหวัดระยองในภาพรวมมีความเข้มแข็งเพราะแต่ละพื้นที่มีวัฒนธรรมและประเพณีประจำถิ่นที่ได้รับการรักษาและสืบทอดกันมาเป็นอย่างดี นอกจากนี้ยังมีการตั้งกลุ่มชุมชนคุณธรรมในพื้นที่ต่าง ๆ และสามารถเป็นต้นแบบของชุมชนคุณธรรมได้ ประเด็นสำคัญคือมีการสนับสนุนจากประชาชนในท้องถิ่นเอง จากส่วนราชการและภาคเอกชน อย่างแข็งขัน

2) ระดับต้นทุนคุณธรรมในพื้นที่จังหวัดระยอง พบว่า ระดับต้นทุนคุณธรรมของประชาชนในจังหวัดระยองโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.25$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดเรียงตามลำดับคือ ด้านสุจริต ($\bar{X} = 4.36$) ด้านวินัย ($\bar{X} = 4.31$) ด้านกตัญญู ($\bar{X} = 4.31$) และด้านจิตอาสา ($\bar{X} = 4.24$) มีเพียงด้านพอเพียงด้านเดียวที่อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) เมื่อพิจารณาแยกเป็นรายอำเภอพบว่า อำเภอแกลงมีระดับสถานการณ์ต้นทุนคุณธรรมมากที่สุดในจังหวัดระยอง โดยมีต้นทุนคุณธรรมมากที่สุดในด้านกตัญญู อันดับสองคืออำเภอวังจันทร์ มีต้นทุนคุณธรรมมากที่สุดในด้านกตัญญู อันดับสามคืออำเภอเมือง มีต้นทุนคุณธรรมมากที่สุดในด้านกตัญญู อันดับสี่คืออำเภอบ้านค่าย และอำเภอบ้านฉาง มีต้นทุนคุณธรรมมากที่สุดในด้านกตัญญู อันดับหกคืออำเภอนิคมพัฒนา มีต้นทุนคุณธรรมมากที่สุดในด้านกตัญญู อันดับเจ็ดคืออำเภอปลวกแดง มีต้นทุนคุณธรรมมากที่สุดในด้านสุจริต และอันดับท้ายสุดคืออำเภอเขาชะเมา มีต้นทุนคุณธรรมมากที่สุดในด้านสุจริต เช่นกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพสามารถสรุปสถานการณ์ต้นทุนคุณธรรมของประชาชนของจังหวัดระยองมีดังนี้

ด้านซื่อสัตย์สุจริต ในปัจจุบันจังหวัดระยองมีคนย้ายถิ่นฐานเข้ามาอยู่อาศัยเป็นจำนวนมากเกือบจะอยู่ในสัดส่วนครึ่งต่อครึ่ง การรู้จักมักคุ้นกันและความเข้าใจกันอาจจะน้อยลงกว่าแต่ก่อน แต่เนื่องจากในปัจจุบันมีการรณรงค์ด้านความซื่อสัตย์สุจริตในภาคต่าง ๆ โดยเฉพาะในโรงเรียนในจังหวัดระยองเอง และร่วมมือกับหน่วยงานอื่นจัดโครงการรณรงค์เรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ภาพรวมพบว่าประชาชนในจังหวัดระยองมีความซื่อสัตย์สุจริตอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับสถิติการทำผิดกฎหมายของกองบังคับการตำรวจภูธรจังหวัดระยอง ในปี 2565 ในเรื่องการฉ้อโกงและหลอกลวงมีจำนวนเพียง 96 คดี และคดีลักทรัพย์ จำนวน 316 คดี นอกจากนี้ทั้งองค์กรภาครัฐและภาคเอกชนมีโครงการส่งเสริมให้คนมีความซื่อสัตย์และมีการมอบรางวัลให้กับผู้ที่ได้รับการคัดเลือกและยกย่องว่าเป็นบุคคลผู้มีความสุจริตอยู่เนือง ๆ จึงสรุปได้ว่าระดับความซื่อสัตย์สุจริตของประชาชนในจังหวัดระยองอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านวินัย ประชาชนในจังหวัดระยองมีวินัยและความรับผิดชอบในระดับมากที่สุด ปัจจัยที่เป็นตัวสนับสนุนความเห็นในด้านนี้คือสถิติการทำผิดกฎหมายจราจร ตั๋วแอลกอฮอล์ ขณะขับซึ่รถจักรยานยนต์ ตั๋วแอลกอฮอล์ขณะขับซึ่รถยนต์ ในปี 2565 อยู่ที่ 461 ราย 303 ราย และ 944 รายตามลำดับ เป็นที่สังเกตได้ว่าทั้ง 3 คดีนี้ ผู้ทำผิดมีอายุระหว่าง 31 – 40 มากเป็นอันดับ 1 โดยเฉพาะในเขตพื้นที่อำเภอเมืองระยอง ปัญหาเรื่องการมีวินัยและความรับผิดชอบต่อประชาชนในจังหวัดระยองที่น่าเฝ้าระวังและต้องหาทางป้องกันและแก้ไขโดยเร่งด่วนคือปัญหาการเสพยาเสพติดทุกประเภท ซึ่งมีคดีในปี พ.ศ. 2565 ถึง 3,788 ราย มากที่สุดเป็นอันดับ 1 ของ 10 คดีสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประเมินระดับการมีวินัยและความรับผิดชอบต่อประชาชนในจังหวัดระยองอยู่ในระดับปานกลางและระดับมาก

ด้านกตัญญู การให้ความเคารพบิดามารดา และดูแลท่านในวัยชราเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องปฏิบัติ เพราะเป็นความกตัญญูที่เราได้ทดแทนบุญคุณบิดามารดาที่เลี้ยงเรามา และเป็นวัฒนธรรมอย่างหนึ่งของคนไทย หากมีการไม่เคารพผู้ใหญ่เกิดขึ้นในสังคมไทยประเพณีวัฒนธรรมอันดีงามของสังคมไทยก็จะเสียไป สังคมจะแตกแยกไม่มีความสามัคคี แม้ว่าในปัจจุบันจะมีกลุ่มการเมืองพยายามที่จะให้แนวคิดแก่กลุ่มวัยรุ่นในเรื่องการไม่ให้ความสำคัญในการเคารพผู้ใหญ่และบิดามารดาแต่การกระทำเช่นนี้ไม่ส่งผลสำเร็จเท่าที่กลุ่มการเมืองนั้นคาดหวัง แสดงให้เห็นว่าวัฒนธรรมในเรื่องความกตัญญูของชาวระยองมีความแข็งแกร่ง อีกประเด็นก็คือความกตัญญูไม่ได้หมายถึงการเลี้ยงดูบุพการีเท่านั้นแต่ยังหมายถึงการตอบแทนคุณงามความดีของผู้อื่นที่ทำให้กับคนและสังคม ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประเมินประชาชนในจังหวัดระยองในด้านความกตัญญูในระดับมากที่สุด

ด้านจิตอาสา โดยทั่วไปแล้วสามารถกล่าวได้ว่าคนระยองเป็นคนมีน้ำใจ ทั้งนี้หน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชนได้จัดกิจกรรมเกี่ยวกับการช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาสมาโดยตลอด ในการทำกิจกรรมจิตอาสาแจกสิ่งของให้กับประชาชนผู้ยากไร้ ผู้พิการ ผู้ที่ได้รับผลกระทบจากภัยต่าง ๆ เป็นประจำ และในช่วงเวลาที่จัดกิจกรรมดังกล่าวข้างต้น จะมีพี่น้องประชาชนที่ประสงค์จะบริจาคสิ่งของมาร่วมกิจกรรมกันตลอด มีปัจจัยที่อาจทำให้ระดับความมีน้ำใจของประชาชนในจังหวัดระยองลดลงกว่าเดิมคือการเปลี่ยนสภาพของจังหวัดจากจังหวัดที่ทำอาชีพเกษตรกรรมและอาชีพประมง และเป็นจังหวัดที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่ดีแห่งหนึ่งในภาคตะวันออก มาเป็นจังหวัดที่ตั้งของโรงงานอุตสาหกรรมนานาประเภท ทำให้มีการย้ายถิ่นฐานของคนจากที่อื่นเข้ามาอยู่อาศัยในจังหวัดระยอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งมีประชากรแฝงอยู่เป็น

จำนวนมากเป็นจำนวนถึงครึ่งหนึ่งของชาวระยองดั้งเดิม จากสาเหตุนี้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญได้ประเมินระดับคุณธรรมของประชาชนในจังหวัดระยองอยู่ในระดับ “มาก”

ด้านพอเพียง จังหวัดระยองเป็นจังหวัดที่มีการเติบโตในทุกมิติอย่างรวดเร็วมากในทุกพื้นที่โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตจากภาคเกษตรกรรมไปเป็นภาคอุตสาหกรรม มีประชากรจากที่อื่นหลั่งไหลมาทำงานในภาคอุตสาหกรรมและมีการจับจ่ายใช้สอยกันโดยอาศัยความสะดวกและความง่ายเป็นเกณฑ์ ซึ่งจะต่างจากคนในพื้นที่ดั้งเดิมที่ส่วนใหญ่มีอาชีพทำเกษตรกรรมสวนผลไม้และทำประมงซึ่งมีรายได้ค่อนข้างมากแต่มีการใช้จ่ายอย่างระมัดระวังในปัจจุบันมีการออมกันในเรื่องกองทุนฌาปนกิจ กองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นต้น สำหรับเรื่องการใช้ทรัพยากรส่วนรวมนั้นผู้ให้ข้อมูลสำคัญให้ความคิดเห็นคนระยองแท้ ๆ เองมีความระมัดระวังในการใช้ทรัพยากร ปัญหาที่เกิดในการใช้ทรัพยากรส่วนรวมกันอย่างไม่ประหยัดและไม่ระมัดระวังนั้นน่าจะเกิดจากคนต่างถิ่นมากกว่า ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประเมินด้านการประหยัดพอเพียงของชาวระยองในภาพรวมในระดับปานกลางถึงระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยเชิงปริมาณพบว่าด้านการประหยัดพอเพียงของชาวระยองอยู่ในระดับมากเช่นกัน

3) การสนับสนุนกระบวนการทางวิชาการที่เป็นประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรม พบว่าองค์กรและชุมชนต่าง ๆ ต้องการให้องค์กรปกครองท้องถิ่นในแต่ละพื้นที่ร่วมกับสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกำหนดการส่งเสริมสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมที่สนับสนุนระดับต้นทุนคุณธรรมเป็นนโยบายสาธารณะของแต่ละพื้นที่ และให้มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมหรือโครงการที่เด่น ๆ ทางสื่อทุกช่องทางโดยเฉพาะโซเชียลมีเดีย และให้ชุมชนต่าง ๆ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันโดยเฉพาะจากชุมชนที่ประสบความสำเร็จในการสร้างองค์กรหรือชุมชนของตนเองจนได้รับรางวัลในระดับต่าง ๆ

อภิปรายผล

ผลจากการศึกษาวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังต่อไปนี้

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า สถานการณ์ต้นทุนคุณธรรมของประชาชนของจังหวัดระยองมีความแข็งแกร่งในเรื่องการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีประจำถิ่น แม้ในปัจจุบันจะถูกผสมผสานด้วยวัฒนธรรม ประเพณี ของผู้ย้ายถิ่นฐานเข้ามาอาศัยในจังหวัดระยอง สิ่งนี้กลับกลายเป็นเชิงบวกที่กระตุ้นให้ผู้มีถิ่นฐานที่เป็นชาวจังหวัดระยองดั้งเดิมรู้พื้น

วัฒนธรรม ประเพณี ของตนเองขึ้นมาใหม่เพื่อให้ผู้มาอยู่ใหม่เข้าใจในวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยได้รับการสนับสนุนด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเป็นอย่างดี เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดระยองเป็นจังหวัดที่มีรายได้มากเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญยวีร์ หนูประกอบ (2565) ที่พบว่าจังหวัดที่มีขนาดใหญ่แม้จะมีประชากรต่างถิ่นอพยพเข้ามาอยู่อาศัยจำนวนมากและมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่น ในทางตรงกันข้ามการอพยพเข้ามาในระยองของคนต่างถิ่นไม่ได้ทำให้วัฒนธรรมประเพณีดั้งเดิมสูญหายไป ทั้งนี้เป็นเพราะประชาชนในท้องถิ่นหันมาอนุรักษ์และสืบสานวัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นเพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม รวมถึงการรณรงค์และส่งเสริมในด้านการทำความดี สถานการณ์ต้นทุนคุณธรรมที่จังหวัดระยองมีน้อยที่สุดใน 5 ด้านก็คือด้านพอเพียงซึ่งมีระดับต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะจังหวัดระยองมีเศรษฐกิจดีประชาชนจึงไม่ค่อยตระหนักถึงด้านการประหยัดพอเพียง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ระดับสถานการณ์ต้นทุนคุณธรรมของประชาชนของจังหวัดระยองผ่านการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม 5 ประการ ในภาพรวมมีการปฏิบัติตามหลักคุณธรรม 5 ประการในภาพรวมในระดับมากที่สุด เนื่องจากจังหวัดระยองเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ความเป็นมาอย่างยาวนาน ดังนั้นในแต่ละท้องถิ่นของจังหวัดระยองจะมีวัฒนธรรม และประเพณีประจำถิ่นของตนเอง ประชาชนในแต่ละท้องถิ่นจะรักษาวัฒนธรรม ประเพณีสืบทอดกันมาอย่างเหนียวแน่น จึงไม่ใช่เรื่องยากที่จะผลักดันให้จังหวัดระยองเป็นจังหวัดคุณธรรม แม้ในปัจจุบันจะถูกผสมผสานด้วยวัฒนธรรม ประเพณี ของผู้ย้ายถิ่นฐานเข้ามาอาศัยในจังหวัดระยอง สิ่งนี้กลับกลายเป็นเชิงบวกที่กระตุ้นให้ผู้ถิ่นฐานที่เป็นชาวจังหวัดระยองดั้งเดิมรื้อฟื้นวัฒนธรรม ประเพณี ของตนเองขึ้นมาใหม่เพื่อให้ผู้มาอยู่ใหม่เข้าใจในวัฒนธรรมดั้งเดิม โดยได้รับการสนับสนุนด้านต่าง ๆ จากหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเป็นอย่างดี เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจของจังหวัดระยองเป็นจังหวัดที่มีรายได้มากเป็นอันดับต้น ๆ ของประเทศ ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ระยองมีระดับต้นทุนคุณธรรมอยู่ในระดับมากมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพระครูพิสุทธิปัญญากิวิวัฒน์ (นพนัช กิตติปัญญา) (2564) ที่ค้นพบว่าการร่วมมือของภาคส่วนต่าง ๆ ในจังหวัดพิจิตรสามารถนำจังหวัดไปสู่ความมีชื่อเสียงและเป็นต้นแบบของจังหวัดคุณธรรม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า การที่จะนำจังหวัดระยองไปสู่จังหวัดที่มีระดับคุณธรรมในระดับสูงขึ้น และเป็นแบบอย่างได้อย่างยั่งยืนนั้นต้องอาศัยความร่วมมือของ

ทุกภาคส่วนโดยเฉพาะองค์กรปกครองท้องถิ่นในพื้นที่ต้องให้การสนับสนุน และเน้นการประชาสัมพันธ์กิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมทุกรูปแบบซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของบุญยวีร์ หนูประกอบ (2565) ซึ่งได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่าในการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรม ควรปรับปรุงการประชาสัมพันธ์เผยแพร่เกี่ยวกับการส่งเสริมการเป็นจังหวัดคุณธรรมผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างครอบคลุมทุกพื้นที่ควบคู่ไปกับการจัดทำคู่มือและสื่อออนไลน์ในอันที่จะส่งเสริมพฤติกรรมและการประพฤติปฏิบัติตนอย่างถูกต้องตามหลักคุณธรรม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป

จากการศึกษาวิจัยเพื่อหาข้อมูลสถานการณ์ต้นทุนทางคุณธรรม เพื่อสนับสนุนการขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรมของจังหวัดระยอง โดยใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยนี้ ผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เก็บได้จากแบบสอบถาม และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) สามารถสรุปได้ว่าสถานการณ์และระดับต้นทุนทางคุณธรรมในการปฏิบัติตามคุณธรรม 5 ประการ ของประชาชนในจังหวัดระยองอยู่เป็นไปในทิศทางที่ดี เนื่องจากมีการร่วมมือกันระหว่างภาครัฐและภาคประชาสังคม เข้ามาร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมความมีคุณธรรมเป็นอย่างดี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในท้องถิ่นต่าง ๆ ของจังหวัดระยองมีความเข้มแข็งในเรื่องการรักษาวัฒนธรรมและประเพณีของตนเอง และในอนาคตจังหวัดระยองเป็นเป้าหมายหนึ่งที่จะยกระดับจังหวัดระยองให้เป็นจังหวัดคุณธรรมตามโครงการของศูนย์คุณธรรม (องค์กรมมหาชน) และได้มีการลงนามให้สัตยาบันในการก้าวเข้ามาเป็นองค์กรคุณธรรมของหน่วยงานต่าง ๆ ในจังหวัดระยองไปแล้วระหว่างวันที่ 13 – 14 มิถุนายน 2566 ไปแล้ว ณ โรงแรมโกลเด้นซิตี ระยอง

ข้อดี ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้ให้ข้อสังเกตที่เป็นข้อดีของจังหวัดระยอง ก็คือเป็นจังหวัดที่มีวัฒนธรรม และประเพณีในท้องถิ่นที่แข็งแกร่ง มีสถานที่ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามมากมายและเป็นถิ่นขึ้นชื่อของผลไม้ที่อาจเรียกได้ว่าเป็นผลไม้ประจำชาติก็ได้คือทุเรียน มังคุด และเงาะ ประชาชนท้องถิ่นต่าง ๆ ร่วมมือกันในกิจกรรมทางวัฒนธรรม ประเพณี ทั้งที่เป็นกิจกรรมของภาครัฐและกิจกรรมของสังคมของตนเองอย่างเข้มแข็ง

ข้อกังวลของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้ให้ข้อสังเกตที่เป็นข้อกังวลของการรักษาและส่งเสริมให้ประชาชนในจังหวัดระยองมีระดับคุณธรรมใน 5

ประเด็น ให้อยู่ในระดับที่น่าพึงพอใจคือ 1) การกลายสภาพของจังหวัดจากภาคเกษตรกรรม และท่องเที่ยวไปเป็นภาคอุตสาหกรรม ทำให้เกิดการเข้ามาอยู่ของคนต่างถิ่นทั้งที่เข้ามาโดยทั้ง ที่ถูกต้องและเป็นประชากรแฝงที่มาพร้อมกับวัฒนธรรมและประเพณีของพวกเขา ซึ่งสิ่งนี้จะทำ ให้วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่นถูกบดบังหรือปรับเปลี่ยนไป 2) อิทธิพลของการใช้สื่อ เทคโนโลยี โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้สื่อเทคโนโลยีนำเสนอข้อมูลที่บิดเบือนเป็นปฏิปักษ์ต่อการ ปฏิบัติตนตามคุณธรรมที่พึงประสงค์เพื่อโน้มน้าวให้เยาวชนเข้าใจผิดตามเจตนาของกลุ่ม การเมือง และเป็นปฏิปักษ์ต่อการปฏิบัติตนให้เป็นไปตามคุณธรรมที่พึงประสงค์ ทั้งนี้ให้ หน่วยงานของรัฐในพื้นที่ที่รับผิดชอบต่อการสร้างและส่งเสริมระดับคุณธรรมของประชาชนที่ เป็นรูปธรรมและใช้รูปแบบที่ทันสมัยให้มากขึ้น ควรใช้นโยบายปฏิบัติการเชิงรุกให้มากกว่า นโยบายบำรุงรักษาหรือแก้ไขเพราะจะเป็นการไม่ทันการ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- ด้านการส่งเสริมสนับสนุนโครงการหรือกิจกรรมเพื่อสนับสนุนระดับต้นทุนคุณธรรม ควรกำหนดนโยบายในระดับท้องถิ่นอย่างเข้มข้น โดยการกำหนดเป็นนโยบายสาธารณะที่เป็น รูปธรรม ให้ประชาชนในท้องถิ่นเป็นเจ้าของโครงการหรือเป็นส่วนหนึ่งของโครงการ เนื่องจาก จะทำให้ประชาชนในท้องถิ่นเกิดความเป็นเจ้าของในโครงการหรือกิจกรรมนั้น โดยหน่วยงาน ภาครัฐที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนในด้านต่าง ๆ ประเด็นสำคัญคือต้องมีวิธีการขับเคลื่อน กิจกรรมหรือโครงการที่ชัดเจนเป็นขั้นเป็นตอน และมีการประเมินผลกิจกรรมหรือโครงการ ด้วยวิธีการที่มีประสิทธิภาพ

- สนับสนุนด้านการประชาสัมพันธ์ กิจกรรม หรือโครงการที่เด่น ๆ ที่มีผลงานของ กิจกรรม หรือโครงการเด่นชัดเป็นประโยชน์ต่อประชาชนในท้องถิ่นนั้น ๆ และสามารถเป็น ต้นแบบให้กับสังคมอื่นได้ ควรได้รับการประชาสัมพันธ์ในช่องทางต่าง ๆ ที่กว้างขึ้น ทั้งนี้ควรให้ รางวัลชื่นชมกิจกรรม หรือโครงการโดยไม่มีการประกวดและจัดอันดับเนื่องจากจะเป็นผลทำให้ ได้ผลงานที่อาจสร้างขึ้นเฉพาะกิจการประกวดแต่ละครั้ง ไม่เป็นตัวอย่างแบบยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

- พิจารณาการจัดกิจกรรมทางวัฒนธรรม และประเพณีที่ส่งเสริมให้ประชาชนในสังคม เกิดคุณธรรมแบบยั่งยืนอย่างสม่ำเสมอ ทั้งนี้ภาครัฐต้องให้การสนับสนุนทั้งบุคลากรและ งบประมาณ

- ทุกภาคส่วนของหน่วยงานภาครัฐ โดยเฉพาะองค์กรปกครองท้องถิ่นต้องสนับสนุน และส่งเสริมการสร้างและปลูกฝังคุณธรรมให้กับเด็กในวัยเรียนในสถาบันการศึกษาอย่างเข้มข้น และให้เป็นรูปธรรมที่ชัดเจน โดยเฉพาะการให้รู้เท่าทันข้อมูลเท็จ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการทำวิจัยต่อยอดงานวิจัยนี้ โดยไปทำการศึกษาวิจัยเชิงลึกเฉพาะพื้นที่ จะทำให้ได้ข้อมูลที่ชัดเจนมากขึ้น และเป็นประโยชน์ในการใช้เป็นข้อมูลดำเนินโครงการรักษาและสนับสนุนการสร้างความแข็งแกร่งเชิงจังหวัดคุณธรรมต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. กระทรวงมหาดไทย. (2564). *ประกาศสำนักทะเบียนกลาง กรมการปกครองเรื่อง จำนวนราษฎรทั่วราชอาณาจักร แยกเป็นกรุงเทพมหานครและจังหวัดต่าง ๆ ตามหลักฐานการทะเบียนราษฎร ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2564*. เรียกใช้เมื่อ 19 สิงหาคม 2566 จาก http://stat.bora.dopa.go.th/stat/pk/pk_64.pdf
- กรมการศาสนา. (2565). *แผนปฏิบัติการด้านการส่งเสริมคุณธรรมแห่งชาติ ระยะที่ 2 (พ.ศ. 2566 – 2570)*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2550). *8 คุณธรรมพื้นฐาน (โปสเตอร์)*.
- ปราชญา กล้าพันธุ์. (2550). *คุณธรรมจริยธรรมผู้นำรัฐ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง.
- บุญยวีร์ หนูประกอบ. (2565). สถานการณ์ปัญหาและการส่งเสริมคุณธรรม ตามแนวคิดจังหวัดคุณธรรมของจังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*. 6(1).
- พงษ์ไพจิตร. (2541). *ประวัติมหาดไทยส่วนภูมิภาคจังหวัดระยอง*. กรุงเทพฯ: ธนชาติการพิมพ์.
- พระครูพิสุทธิปัญญาวินัย (นพณัช กิตติปัญญา). (2564). รูปแบบการบริหารจัดการจังหวัดคุณธรรมต้นแบบของจังหวัดพิจิตร. ใน *ดุชนิพนธ์*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พุทธทาสภิกขุ. (2553). *พุทธทาสแนวจริยธรรมร่วมสมัย ชุดที่ 3 จุดหมายปลายทางและตัวตนของจริยธรรม*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ดวงตะวัน.

- ราชบัณฑิตยสถาน. (2542). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542*. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.
- สุจิตรา บุญยรัตพันธุ์ (2546). *ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์*. กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2546). *ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: พิมพ์ลักษณ์.
- สำนักงานคณะกรรมการการเลือกตั้ง. (2566) *แนวทางการขับเคลื่อนองค์กรให้เป็นองค์กรคุณธรรม*. เรียกใช้เมื่อ 20 สิงหาคม 2566 จาก https://www.ect.go.th/file_download/48e8e8d8f3edf8dca4daad34d5b8843e.pdf. 2566.
- สำนักงานปกครองจังหวัดระยอง. (2565). *แผนพัฒนาจังหวัดระยอง พ.ศ. 2566–2570*. ระยอง: สำนักงานปกครองจังหวัดระยอง.
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดระยอง. (2565). *เอกสารเผยแพร่แหล่งชุมชนวัฒนธรรมจังหวัดระยอง*. ระยอง: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดระยอง.
- ลิขิต ธีรเวคิน. (2558). *คนไทยในอุดมคติ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แม็ค.
- ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน) และองค์กรภาคีเครือข่าย. (2564). *องค์ความรู้ถอดบทเรียนชุมชนท้องถิ่นคุณธรรมต้นแบบ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรมศาสนา.
- ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). (2565). *คุณธรรมกับโลกยุคโลกาหล*. รายงานสถานการณ์คุณธรรม ปี 2565. กรุงเทพฯ: 1924 สตูดิโอ.
- _____. (2565). *คู่มือการส่งเสริมและขับเคลื่อนจังหวัดคุณธรรม จังหวัดเชียงราย*. ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน). กรุงเทพฯ: ศูนย์คุณธรรม (องค์การมหาชน).

แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ ของผู้เรียนระดับประถมศึกษา*

THE PARTICIPATORY ACADEMIC ADMINISTRATION APPROACHES TO ENHANCE THE OCCUPATIONAL SKILLS OF ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS

ธัญญา ปานิชกุล¹ และ จิราพร รอดพ่วง²

Thanyada Panichakul¹ and Jiraporn Rodpuang²

¹⁻²มหาวิทยาลัยสวนดุสิต

¹⁻²Suan Dusit University, Thailand

Corresponding Author's Email: thunyada.pan@mail.pbru.ac.th

วันที่รับบทความ : 17 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 28 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 29 เมษายน 2568

Received 17 April 2025; Revised 28 April 2025; Accepted 29 April 2025

บทคัดย่อ

บทความการวิจัยเชิงบรรยายนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพบริบท ความต้องการ และความพร้อมของชุมชนในการส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย 2) ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนระดับประถมศึกษา และ 3) ศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนระดับประถมศึกษา โรงเรียนบ้านแสนสุข ผู้ให้ข้อมูลสำคัญประกอบด้วย กลุ่มที่ 1 ประชาชนชาวบ้าน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย จำนวน 60 คน กลุ่มที่ 2 ผู้อำนวยการและครูโรงเรียนบ้านแสนสุข จำนวน 8 คน และกลุ่มที่ 3 ผู้เชี่ยวชาญ

Citation:

* ธัญญา ปานิชกุล และ จิราพร รอดพ่วง. (2568). แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนระดับประถมศึกษา. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1342-1357.

Thanyada Panichakul and Jiraporn Rodpuang. (2025). The Participatory Academic Administration Approaches To Enhance The Occupational Skills Of Elementary School Students.

Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1342-1357;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ด้านการส่งเสริมทักษะอาชีพและศึกษานิเทศก์ จำนวน 7 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม แบบประเมินความเหมาะสม และแบบประเมินความเป็นไปได้ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. ชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 80) มีความต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมทักษะอาชีพใน 3 กลุ่มหลัก คือ ทักษะอาชีพทางการเกษตร ทักษะอาชีพการค้าขายและแปรรูป และทักษะการตลาดและเทคโนโลยี โดยชุมชนมีความพร้อมทั้งด้านการมีส่วนร่วม แหล่งเรียนรู้ ทรัพยากร และปราชญ์ชาวบ้าน

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู นักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน โดยแต่ละฝ่ายมีบทบาทชัดเจนในกระบวนการพัฒนาทักษะอาชีพ

3. แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.41$, $SD = 0.58$) และมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.55$, $SD = 0.50$)

คำสำคัญ: ทักษะอาชีพ, การบริหารงานวิชาการ, การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม

Abstract

This descriptive research aimed to: 1) investigate the context, needs, and readiness of the community in promoting occupational skills of upper elementary school students, 2) study the participatory academic administration approaches to enhance occupational skills of elementary school students, and 3) examine the appropriateness and feasibility of the participatory academic administration approaches for enhancing occupational skills of elementary school students at Bansansuk School. Key informants consisted of three groups: the first group comprised 60 participants including local scholars, school board members, parents, and upper elementary students; the second group included 8 school administrators and teachers; and the third group included 7 vocational skills specialists and educational supervisors. Research instruments were focus

group discussion protocols, appropriateness assessment form, and feasibility assessment form. Data were analyzed using content analysis, mean, and standard deviation.

The findings revealed that:

1. The majority of the community (80%) engaged in agricultural occupations and expressed a need for the school to promote occupational skills in three main areas: agricultural skills, trading and processing skills, and marketing and technology skills, with evidence of community readiness in terms of participation, learning resources, materials, and local expertise.

2. The participatory academic administration approach should actively engage administrators, teachers, students, school committees, and community members, with each stakeholder having clearly defined roles in the occupational skills development process.

3. The overall appropriateness of the participatory academic administration approach was at a high level ($M = 4.41$, $SD = 0.58$), and the overall feasibility was at the highest level ($M = 4.55$, $SD = 0.50$).

Keywords: Occupational skills, Academic administration, Participatory academic administration

บทนำ

ทักษะอาชีพมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาผู้เรียนตามพระบรมราโชบายด้านการศึกษามหาชนสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 10 ด้านส่งเสริมการมีงานทำ มีอาชีพ ที่มุ่งให้เด็กและเยาวชนรักงาน สู้งาน ทำงานสำเร็จ (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2561) สอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยุทธศาสตร์ที่ 3 ที่มุ่งพัฒนาทักษะอาชีพและทักษะชีวิตให้แก่ผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) และนโยบายกระทรวงศึกษาธิการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 นโยบายที่ 4 ด้านการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะอาชีพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ, 2565) นอกจากนี้ นโยบาย Zero dropout ของรัฐบาลยังมุ่งพัฒนารูปแบบการเรียนรู้ที่

ยืดหยุ่น เน้นการพัฒนาสมรรถนะและทักษะอาชีพเพื่อป้องกันการหลุดออกจากระบบการศึกษา (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2568)

ทักษะอาชีพเป็นทักษะที่สามารถเกิดขึ้นได้ผ่านการเรียนรู้และการลงมือปฏิบัติ ซึ่งสามารถแทรกซึมได้ตั้งแต่ที่บ้านตลอดจนการจัดการเรียนรู้ภายในโรงเรียนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง สามารถสำรวจความถนัดและมองเห็นการทำงานของตนเองในอนาคตเพื่อวางแผนการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น (จันทร์เพ็ญ สุวรรณคร, 2558) การบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพไม่เพียงเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้ทางด้านวิชาการ แต่ยังรวมถึงการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ผ่านการกำหนดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นโยบาย และเป้าหมายการพัฒนา เพื่อให้พร้อมรับการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาทักษะอาชีพ (ทัศนพล แก้วเพชรบุตร์ และวิภาดา ประสารทรัพย์, 2565)

งานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับทักษะอาชีพในสถานศึกษาส่วนใหญ่มุ่งเน้นการพัฒนา รูปแบบ (สายเพ็ญ บุญทองแก้ว, 2563) การศึกษาแนวทาง (กัญญาณัฐ สีเตา และอภิชาติ เสนะนันท์, 2565) และการศึกษาความต้องการ (Keumala, Nurihsan, & Budiamin, 2018) อย่างไรก็ตาม ยังมีช่องว่างในการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ที่ครอบคลุมทุกภาคส่วน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ผู้เรียน และปราชญ์ชาวบ้าน ซึ่งเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสำคัญในการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 ได้กำหนดกรอบแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570 โดยเน้นการพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะ และทักษะที่เชื่อมโยงสู่อาชีพและการมีงานทำ สอดคล้องกับความต้องการของประเทศ (แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566-2570, 2566) นอกจากนี้ นโยบายระยะเร่งด่วน (Quick win) ประจำปีงบประมาณ 2567 ยังให้ความสำคัญกับการเสริมสร้างทักษะอาชีพและการมีรายได้ระหว่างเรียน การส่งเสริมทักษะอาชีพในระดับประถมศึกษาตอนปลายสามารถทำได้หลากหลายรูปแบบ เช่น การบูรณาการในรายวิชาพื้นฐาน การจัดรายวิชาเพิ่มเติมอาชีพ การจัดโครงการอาชีพ และการจัดการเรียนรู้เกี่ยวกับอาชีพในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

โรงเรียนบ้านแสนสุข สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2 เปิดสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล 1 ถึงประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้ปกครองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและรับจ้าง ผู้เรียนประมาณร้อยละ 50 มีพ่อแม่ที่หย่าร้างกัน ต้องอาศัยอยู่กับญาติ ทำให้ขาดความอบอุ่นและการดูแลเอาใจใส่ ส่งผลให้บางส่วนขาดเรียนบ่อย ความสนใจในการ

เรียนรู้ทางวิชาการลดลง มีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ และผลการเรียนตกต่ำ จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง พบว่าผู้เรียนบางส่วนที่ขาดเรียนใช้เวลาในการประกอบอาชีพกับครอบครัวและมีความสนใจในการประกอบอาชีพมากกว่าการเรียนรู้

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนระดับประถมศึกษา โดยบูรณาการแนวคิดการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของประภาศิริ คุณาคำ, ภมรพรรณ ยุระยาตร์ และฉลาด จันทรมบัติ (2559) ที่ประกอบด้วย 6 ด้าน กับแนวคิดการส่งเสริมทักษะอาชีพของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2561) ที่มี 4 ขั้นตอน การวิจัยนี้มุ่งศึกษาสภาพบริบทความต้องการและความพร้อมของชุมชน แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม และความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางฯ โดยมุ่งหวังให้ผู้อำนวยการและครูมีแนวทางในการบริหารงานวิชาการและการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนเพื่อให้สามารถนำไปต่อยอดในการดำเนินชีวิตในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพบริบท ความต้องการและความพร้อมของชุมชนในการส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนบ้านแสนสุข
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนบ้านแสนสุข
3. เพื่อศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนบ้านแสนสุข

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมและการส่งเสริมทักษะอาชีพ

การบูรณาการระหว่างแนวคิดการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของประภาศิริ คุณาคำ, ภมรพรรณ ยุระยาตร์ และฉลาด จันทรมบัติ (2559) กับองค์ประกอบการเสริมทักษะอาชีพของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ(2561) มีความสอดคล้องและเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน โดยการมีส่วนร่วมในการปรึกษาและวางแผนสอดคล้องกับการสำรวจและวิเคราะห์งานอาชีพที่นักเรียนสนใจ การมีส่วนร่วมตัดสินใจสอดคล้องกับการประสานความร่วมมือจาก

ผู้เกี่ยวข้อง การมีส่วนร่วมปฏิบัติสอดคล้องกับการนำไปใช้เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลและปรับปรุงพัฒนาสอดคล้องกับการกำหนดแนวทางการวัดและประเมินผล

กระบวนการมีส่วนร่วมช่วยสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน (Shared ownership) ระหว่างโรงเรียนและชุมชน ซึ่งนำไปสู่ความยั่งยืนของการพัฒนาทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น การจัดการเรียนรู้ทักษะอาชีพจำเป็นต้องอาศัยการลงมือปฏิบัติจริง ซึ่งการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมจะช่วยระดมทรัพยากรและภูมิปัญญาจากชุมชน มาสนับสนุนการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Oliveira & Araújo, 2022; เสาวลักษณ์ ขาวเขียว และคณะ, 2565)

การวิเคราะห์ทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของกินซ์เบิร์ก (Ginzberg's Theory) ในบริบทของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย พบว่าเป็นช่วงรอยต่อระหว่างระยะคิดฝันหรือจินตนาการ (Fantasy period) กับระยะทดลอง (Tentative period) ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการวางรากฐานการรับรู้และทัศนคติเกี่ยวกับอาชีพ การสร้างประสบการณ์ทางอาชีพที่หลากหลายและสอดคล้องกับบริบทท้องถิ่นจึงมีความสำคัญ โดยเฉพาะในโรงเรียนบ้านแสนสุขที่ผู้เรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมและงานรับจ้าง การบูรณาการทักษะอาชีพในท้องถิ่นจึงเป็นการสร้างความสอดคล้องระหว่างการเรียนรู้ในโรงเรียนกับชีวิตจริงในชุมชน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

เสาวลักษณ์ ขาวเขียว และคณะ (2565) ศึกษาแนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง พบว่าแนวทางที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วย 7 ด้าน ได้แก่ 1) กระบวนการบริหารใช้วงจร PDCA 2) เครือข่ายความร่วมมือ 3) การจัดการเรียนรู้ 4) การพัฒนาหลักสูตร 5) การพัฒนาครู 6) การจัดสภาพแวดล้อม และ 7) การวัดและประเมินผล

เยาวลักษณ์ เกสรเกศรา (2565) ศึกษาการพัฒนารูปแบบการบริหารการเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียน พบว่าควรส่งเสริมนักเรียนในด้านที่สนใจและถนัด ให้รู้จักตนเอง พัฒนาทักษะความคิดริเริ่ม และชี้นำตนเองอย่างต่อเนื่อง

ศิริวิมล กรวดนอก และสุทธิพงศ์ บุญผดุง (2565) พบว่าการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพควรบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) และการเรียนรู้ผ่านโครงงาน (Project-based learning) โดยสอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของตลาดแรงงานในอนาคต

สายเพ็ญ บุญทองแก้ว (2563) ศึกษาการพัฒนา รูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียน ซึ่งมีการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก

งานวิจัยต่างประเทศ

Oliveira and Araújo (2022) ศึกษาการสำรวจอาชีพในวัยเด็ก พบว่าการสำรวจอาชีพช่วยให้เด็กได้รับความรู้เกี่ยวกับตนเองและด้านอาชีพ สามารถกำหนดความหมายให้กับ การเรียนรู้ที่โรงเรียนได้ การบูรณาการทฤษฎีอาชีพและทฤษฎีทางวิชาการมีประโยชน์ในการพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนรู้และการพัฒนาอาชีพ

Lidyasari, Hidayah, and Triyono (2023) พบว่าการพัฒนาหลักสูตร แผนการสอน และการใช้สื่อการเรียนรู้ด้านอาชีพแบบผสมผสาน มีประสิทธิภาพในการเพิ่มความตระหนักรู้ด้านอาชีพของนักเรียนระดับประถมศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ

Peila-Shuster, Carlson, and Huff (2019) ศึกษาความสำคัญของการพัฒนาอาชีพ ตั้งแต่วัยเด็ก พบว่าควรเริ่มต้นตั้งแต่วัยเด็ก ไม่ควรรอจนถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้วิจัย นำเสนอความสำคัญของการพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางอาชีพ (Career adaptability) 4 ด้าน ได้แก่ ความห่วงใย (Concern) การควบคุม (Control) ความอยากรู้อยากเห็น (Curiosity) และความมั่นใจ (Confidence)

การสังเคราะห์งานวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ พบปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สำคัญ ได้แก่ 1) การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ 2) การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น 3) การสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน 4) การจัดการเรียนรู้ที่เน้นการปฏิบัติจริง 5) การพัฒนาครูและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และ 6) การบูรณาการเทคโนโลยี

กรอบแนวคิดการวิจัยนี้บูรณาการแนวคิดการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของ ประภาศิริ คุณาคำ, ฆมรพรรณ ยุระยาตร์ และฉลาด จันทรสสมบัติ (2559) ที่ประกอบด้วย 6 ด้าน กับแนวคิดสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ (2561) ที่มี 4 ขั้นตอน โดยใช้วงจรคุณภาพ PDCA เป็นกรอบในการขับเคลื่อน ดังนี้ 1) ขึ้นวางแผน (Plan) ศึกษาสภาพบริบท

ความต้องการและความพร้อมของชุมชน 2) ขั้นลงมือปฏิบัติ (Do) พัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม โดยบูรณาการแนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพ 3) ขั้นตรวจสอบ (Check) ประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทาง และ 4) ขั้นปรับปรุง (Act) นำผลการประเมินมาพัฒนาและปรับปรุงแนวทางให้มีความสมบูรณ์

กรอบแนวคิดนี้เชื่อมโยงแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมกับการส่งเสริมทักษะอาชีพอย่างเป็นระบบ และได้รับการสนับสนุนจากหลักฐานเชิงประจักษ์จากงานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียน เป็นการวิจัยเชิงบรรยายด้วยการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพบริบทและความต้องการของชุมชนในการส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนโรงเรียนบ้านแสนสุข

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนโรงเรียนบ้านแสนสุขเพื่อสร้างคู่มือแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนโรงเรียนบ้านแสนสุข

ขั้นตอนที่ 3 ศึกษาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนโรงเรียนบ้านแสนสุข

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. กลุ่มศึกษาสภาพบริบทและความต้องการ เป็นคณะกรรมการสถานศึกษา 9 คน ผู้เรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนบ้านแสนสุข ปีการศึกษา 2567 25 คน ผู้ปกครอง 25 คน และปราชญ์ชาวบ้าน 1 คน รวม 60 คน โดยคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามสภาพในชุมชนและความสนใจ

2. กลุ่มศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการ เป็นผู้อำนวยการ 1 คน และครูโรงเรียนบ้านแสนสุข 7 คน รวม 8 คน ซึ่งเป็นบุคลากรทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน

3. กลุ่มประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ เป็นผู้เชี่ยวชาญด้านการส่งเสริมทักษะอาชีพที่มีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 5 ปี 5 คน และศึกษานิเทศก์ที่มีความรู้ด้านการบริหารงานวิชาการ 2 คน รวม 7 คน คัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจงตามความเชี่ยวชาญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ในการศึกษาสภาพบริบทความต้องการและความพร้อมของชุมชนในการส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนโรงเรียนบ้านแสนสุข มีการกำหนดคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.5-1.00

2. แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม ในการศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนโรงเรียนบ้านแสนสุข มีการกำหนดคำถามแบบกึ่งโครงสร้าง มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.5-1.00

3. แบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนโรงเรียนบ้านแสนสุข เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.5-1.00

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูลและบันทึกข้อมูลที่ได้ จากนั้นผู้วิจัยนัดหมายผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลจากแบบบันทึกการสนทนากลุ่มนำมาวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยดำเนินการตามขั้นตอน ได้แก่ (1) ถอดเทปและจัดระเบียบข้อมูล (2) อ่านข้อมูลซ้ำเพื่อให้เกิดความเข้าใจในภาพรวม (3) จำแนกและจัดกลุ่มข้อมูลตามประเด็นที่ศึกษา (4) ตีความข้อมูลโดยเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์การวิจัยและกรอบแนวคิด และ (5) สร้างข้อสรุปและตรวจสอบความถูกต้องของผลการวิเคราะห์

2. ข้อมูลจากแบบประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนบ้านแสนสุข นำมาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยมีเกณฑ์การแปลความหมาย ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับน้อย ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีความเหมาะสมอยู่ในระดับ

น้อยที่สุด โดยกำหนดเกณฑ์ของค่าเฉลี่ยโดยภาพรวมของความเหมาะสม/ความเป็นไปได้ อยู่ในระดับ 3.51 ขึ้นไป

3. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลเชิงคุณภาพใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Triangulation) ใน 3 ลักษณะ ได้แก่ (1) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล โดยเก็บข้อมูลจากแหล่งบุคคลที่หลากหลาย (2) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีการ โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม ร่วมกับการสังเกตสภาพจริงของชุมชน และ (3) การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยนำผลการวิเคราะห์กลับไปให้ผู้ให้ข้อมูลและผู้ทรงคุณวุฒิยืนยันความถูกต้อง (Member checking)

ผลการวิจัย

1. ชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 80) มีความต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมทักษะอาชีพใน 3 กลุ่มหลัก คือ ทักษะอาชีพทางการเกษตร ทักษะอาชีพการค้าขายและแปรรูป และทักษะการตลาดและเทคโนโลยี โดยชุมชนมีความพร้อมทั้งด้านการมีส่วนร่วม แหล่งเรียนรู้ ทรัพยากร และปราชญ์ชาวบ้าน

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนระดับประถมศึกษาโรงเรียนบ้านแสนสุข ควรมีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ (1) ผู้บริหาร กำหนดนโยบายและสนับสนุนทรัพยากร (2) ครู ออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอน (3) นักเรียน มีส่วนร่วมในกิจกรรม (4) คณะกรรมการสถานศึกษา ช่วยสร้างความร่วมมือ และ (5) ชุมชน ให้ความรู้ด้านอาชีพผ่านปราชญ์ชาวบ้าน การจัดกิจกรรมเน้นการปฏิบัติจริงที่เชื่อมโยงกับอาชีพในชุมชน เช่น การทำขนม การแปรรูปผลผลิต และการประดิษฐ์ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เป็นต้น

3. แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมมีความเหมาะสมโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($M = 4.41$, $SD = 0.58$) และมีความเป็นไปได้โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($M = 4.55$, $SD = 0.50$) ประเด็นที่มีความเหมาะสมสูงสุดคือ ความเหมาะสมกับความพร้อมของชุมชน ($M = 4.57$, $SD = 0.53$) และบทบาทของผู้บริหาร ($M = 4.57$, $SD = 0.53$) ส่วนประเด็นที่มีความเป็นไปได้สูงสุดคือ การนำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ($M = 4.86$, $SD = 0.38$) และการสนับสนุนของผู้บริหาร ($M = 4.71$, $SD = 0.49$)

อภิปรายผล

1. สภาพบริบท ความต้องการและความพร้อมของชุมชน

ผลการวิจัยพบว่าชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม (ร้อยละ 80) และต้องการให้โรงเรียนส่งเสริมทักษะอาชีพใน 3 กลุ่มหลัก คือ ทักษะอาชีพทางการเกษตร ทักษะอาชีพการค้าขายและแปรรูป และทักษะการตลาดและเทคโนโลยี ทั้งนี้ชุมชนมีความพร้อมทั้งด้านการมีส่วนร่วม แหล่งเรียนรู้ ทรัพยากร และประชาชนชาวบ้าน ผลวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดของจันทร์เพ็ญ สุวรรณคร (2558) ที่เน้นการพัฒนาทักษะอาชีพผ่านการเรียนรู้และการลงมือปฏิบัติที่เชื่อมโยงกับบริบทจริง

ความต้องการให้ส่งเสริมทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนนี้สัมพันธ์กับทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของกินซ์เบิร์ก (Ginzberg et al., 1951) ที่ชี้ว่าได้ระดับประถมศึกษาตอนปลายอยู่ในช่วงเปลี่ยนผ่านระหว่างระยะจินตนาการกับระยะทดลอง ซึ่งเริ่มสนใจอาชีพที่เป็นรูปธรรมและได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมรอบตัว การที่ชุมชนโรงเรียนบ้านแสนสุขมีทรัพยากรและภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านเกษตรกรรมเป็นฐาน จึงเอื้อต่อการพัฒนาทักษะอาชีพที่มีความหมายและเชื่อมโยงกับชีวิตจริงของผู้เรียน

ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับ Oliveira and Araújo (2022) ที่พบว่าการสำรวจอาชีพในวัยเด็กเป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยให้เด็กสามารถกำหนดความหมายให้กับการเรียนรู้ในโรงเรียน โดยการสร้างความเชื่อมโยงระหว่างทฤษฎีอาชีพกับทฤษฎีทางวิชาการผ่านประสบการณ์จริง อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้มีจุดเน้นที่แตกต่างจากงานวิจัยของเสาวลักษณ์ ขาวเขียว และคณะ (2565) ที่ให้ความสำคัญกับการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในวงกว้าง โดยงานวิจัยนี้มุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือภายในชุมชนที่มีทุนทางสังคมและทรัพยากรที่เข้มแข็งอยู่แล้ว

2. แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม

แนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่พัฒนาขึ้นเน้นการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย แนวทางนี้มีความแตกต่างจากกรอบความคิดของประภาศิริ คุณาคำ, ภมรพรรณ ยุธยาตร์ และฉลาด จันทรสมบัติ (2559) อย่างมีนัยสำคัญ กล่าวคือ มีการขยายขอบเขตการมีส่วนร่วมจากเดิมที่เน้นผู้บริหารและครู สู่การมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรมของนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา และชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของมีเกียรติ นาสมตริก (2563) ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกภาคส่วน

จุดเด่นสำคัญของแนวทางที่พัฒนาขึ้นคือการบูรณาการวงจรคุณภาพ PDCA เข้ากับกระบวนการพัฒนาทักษะอาชีพและการมีส่วนร่วมอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญาณัฐ สีเตา และอภิชาติ เสนะนันท์ (2565) แต่แตกต่างกันประเด็นการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องของแต่ละฝ่ายที่สอดคล้องกับบริบทเฉพาะของโรงเรียนบ้านแสนสุข

แนวทางที่เน้นการลงมือปฏิบัติจริงและเชื่อมโยงกับอาชีพในชุมชนนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของศิริวิมล กรวดนอก และสุทธิพงศ์ บุญผดุง (2565) ที่เน้นการบูรณาการการเรียนรู้เชิงรุกกับโครงงาน อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ได้พัฒนาแนวทางที่เข้ากับบริบทของโรงเรียนประถมศึกษาที่ผู้เรียนยังอยู่ในวัยพัฒนาการทางอาชีพช่วงต้น โดยมุ่งส่งเสริมความสามารถในการปรับตัวทางอาชีพ (Career adaptability) 4 ด้านตามแนวคิดของ Peila-Shuster, Carlson, and Huff (2019) ได้แก่ ความห่วงใย การควบคุม ความอยากรู้ อยากเห็น และความมั่นใจ ผ่านประสบการณ์จริงที่เชื่อมโยงกับชีวิตในชุมชน

3. ความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของแนวทางการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม

ผลการประเมินพบว่าแนวทางมีความเหมาะสมในระดับมาก ($M = 4.41$, $SD = 0.58$) และมีความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($M = 4.55$, $SD = 0.50$) โดยประเด็นที่มีความเหมาะสมสูงสุดคือความเหมาะสมกับความพร้อมของชุมชน ($M = 4.57$, $SD = 0.53$) และบทบาทของผู้บริหาร ($M = 4.57$, $SD = 0.53$) ส่วนประเด็นที่มีความเป็นไปได้สูงสุดคือการนำไปปฏิบัติให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ($M = 4.86$, $SD = 0.38$) และการสนับสนุนของผู้บริหาร ($M = 4.71$, $SD = 0.49$)

การที่ประเด็นความเหมาะสมกับความพร้อมของชุมชนมีค่าเฉลี่ยสูงสุดสะท้อนความสัมพันธ์โดยตรงกับผลการวิจัยในวัตถุประสงค์ที่ 1 ที่พบว่าชุมชนมีความพร้อมทั้งด้านการมีส่วนร่วม แหล่งเรียนรู้ ทรัพยากร และปราชญ์ชาวบ้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของสายเพ็ญ บุญทองแก้ว (2563) ที่พบว่าเงื่อนไขความสำเร็จด้านการสร้างเครือข่ายและการประสานงานเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาทักษะอาชีพ

ข้อค้นพบสำคัญคือความเป็นไปได้ของแนวทางมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าความเหมาะสม สะท้อนว่าแนวทางที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ในการนำไปปฏิบัติสูงกว่าความเหมาะสมในเชิงทฤษฎี ทั้งนี้อาจเนื่องจากการพัฒนาแนวทางได้มีการศึกษาสภาพบริบทและความต้องการของชุมชนอย่างละเอียด มีการกำหนดบทบาทที่ชัดเจนของผู้เกี่ยวข้อง และมีการตรวจสอบ

ความเหมาะสมและความเป็นไปได้โดยผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lidyasari, Hidayah, and Triyono (2023) ที่พบว่าการพัฒนาหลักสูตรและสื่อการเรียนรู้ด้านอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทจะมีประสิทธิภาพและความเป็นไปได้สูงในการนำไปปฏิบัติ

การที่ผู้เชี่ยวชาญประเมินว่าการสนับสนุนของผู้บริหารเป็นประเด็นที่มีความเป็นไปได้สูงสะท้อนความสำคัญของภาวะผู้นำในการขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะอาชีพในสถานศึกษา ตามที่ ทศน์พล แก้วเพชรบุตร และวิภาดา ประสารทรัพย์ (2565) เน้นความสำคัญของการกำหนดนโยบายและเป้าหมายโดยผู้บริหาร ทั้งนี้แนวทางที่พัฒนาขึ้นได้ให้ความสำคัญกับบทบาทของผู้บริหารในการสนับสนุนทรัพยากรและการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียนเกิดความยั่งยืนและต่อเนื่อง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้พบองค์ความรู้สำคัญเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะอาชีพในระดับประถมศึกษา ดังนี้ (1) ความสอดคล้องระหว่างความต้องการของชุมชนกับการพัฒนาทักษะอาชีพเป็นปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จ โดยเฉพาะทักษะเกษตรกรรม การแปรรูป และการตลาด ที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น (2) การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะอาชีพ โดยต้องกำหนดบทบาทของทุกฝ่ายอย่างชัดเจน และ (3) การบูรณาการทักษะอาชีพในหลักสูตรสถานศึกษาต้องเน้นการปฏิบัติจริงและเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน ซึ่งจะช่วยสร้างแรงจูงใจและลดปัญหาการขาดเรียน

ข้อจำกัดของการวิจัย

การวิจัยนี้ดำเนินการในบริบทเฉพาะของโรงเรียนบ้านแสนสุขที่มีความพร้อมด้านทรัพยากรและความร่วมมือจากชุมชน จึงอาจมีข้อจำกัดในการนำไปใช้กับโรงเรียนที่มีบริบทแตกต่าง โดยเฉพาะในเขตเมืองที่อาจมีความหลากหลายของอาชีพและข้อจำกัดในการมีส่วนร่วมของชุมชน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สถานศึกษาควรเริ่มจากการวิเคราะห์ทุนทางสังคมและอาชีพในชุมชน เพื่อออกแบบกิจกรรมทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทจริง

2. ควรใช้กลไก คณะกรรมการส่งเสริมทักษะอาชีพ ที่มีตัวแทนจากทุกภาคส่วน เพื่อเป็นกลไกขับเคลื่อนการมีส่วนร่วมอย่างเป็นรูปธรรม

3. การประเมินทักษะอาชีพควรใช้การประเมินตามสภาพจริงที่เน้นกระบวนการและผลงาน มากกว่าการทดสอบความรู้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการพัฒนาตัวชี้วัดความสำเร็จและเครื่องมือประเมินทักษะอาชีพที่เหมาะสมกับผู้เรียนระดับประถมศึกษา

2. ควรศึกษาผลกระทบระยะยาวของการส่งเสริมทักษะอาชีพต่อเจตคติและการเลือกเส้นทางการศึกษาต่อของผู้เรียน

3. ควรวิจัยการบูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัลกับการส่งเสริมทักษะอาชีพที่สอดคล้องกับโลกอนาคตและทักษะศตวรรษที่ 21

เอกสารอ้างอิง

- กัญญาณัฐ สีเตา และอภิชาติ เสนะนันท์. (2022). แนวทางการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของนักเรียนโรงเรียนราชประชานุเคราะห์ 20 จังหวัดชุมพร. *วารสารสังคมศาสตร์ท้องถิ่น*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 6(1), 53–60.
- จันทร์เพ็ญ สุวรรณคร. (2558). กระบวนทัศน์การจัดกิจกรรมแนะแนวเพื่อเสริมสร้างการใช้ทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. ใน *วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน*. มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทัศน์พล แก้วเพชรบุตร และวิภาดา ประสารทรัพย์. (2565). การบริหารวิชาการเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน. ใน *รายงานการประชุม Graduate School Conference* (เล่ม 4, ฉบับที่ 1, น. 1372).
- ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. (2565). นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567. เรียกใช้เมื่อ 13 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-fiscal-year-2024/>
- ประภาศิริ คุณาคำ, ภูมิพรรณณ์ ยุระยาตร์ และฉลาด จันทรสมบัติ. (2559). รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 10(2), 59–70.

- มีเกียรติ นาสมตริก. (2563). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนอุบลปัญญานุกูล จังหวัดอุบลราชธานี. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ.
- เยาวลักษณ์ เกษรเกศรา. (2565). การพัฒนารูปแบบบริหารการเสริมสร้างทักษะชีวิตและอาชีพของนักเรียนโรงเรียนบ้านหมากหัววัง อำเภอเมือง จังหวัดลำปาง ใน การประชุมสัมมนาวิชาการนำเสนอผลงานวิชาการระดับชาติเครือข่ายบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ ครั้งที่ 22 “ชีวิตใหม่ของการศึกษาในสังคมดิจิทัล (16 สิงหาคม 2565). นครสวรรค์: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.
- สายเพ็ญ บุญทองแก้ว. (2020). การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 7(9), 96–110.
- สิริพันธุ์ สุวรรณมรรคา. (2554). แนวทางการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกอบอาชีพ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2561). แนวทางการเสริมทักษะและเสริมสร้างประสบการณ์อาชีพให้กับนักเรียน. เรียกใช้เมื่อ 10 พฤศจิกายน 2567 จาก <https://www.shorturl.asia/2FLPx>
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2568). นโยบาย Thailand Zero Dropout. เรียกใช้เมื่อ 19 มีนาคม 2568 จาก <https://ops.moe.go.th/moe-coordinate-missions-6th-2568/>
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. (2566). แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566–2570. สุราษฎร์ธานี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579. บริษัท พรักหวานกราฟฟิค จำกัด.
- เสาวลักษณ์ ขาวเขียว, และคณะ. (2565). แนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสิชล 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4. วารสาร มจรมนุษยศาสตร์ปริทรรศน์, 8(1), 57–74.

- ศิริวิมล กรวดนอก, และสุทธิพงศ์ บุญผดุง. (2565). การบริหารวิชาการเพื่อการจัดการศึกษาด้านภาษาที่สามสู่ทักษะอาชีพที่เป็นเลิศ. ใน *การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4 “Graduate School Conference 2022 Happiness: ความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนในยุคสังคมดิจิทัล”* (วันที่ 31 สิงหาคม พ.ศ. 2565). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.
- Ginzberg, E., Ginsburg, S. W., Axelrad, S., & Herma, J. L. (1951). *Occupational choice: An approach to a general theory*. Columbia University Press.
- Keumala, E., Nurihsan, J., & Budiamin, A. (2018). The development of career learning program with modeling techniques to improve student career awareness Open Access. *Islamic Guidance and Counseling Journal*, 1(2), 53-61.
- Lidyasari, A. T., Hidayah, N., & Triyono. (2023). A career guidance model design-based blended learning in primary schools. *International Journal of Learning and Change*, 15(3), 255–280.
- Oliveira, Í. M., & Araújo, A. M. (2022). Career exploration as a foundation for career developmental learning and academic success in childhood. *British Journal of Guidance & Counselling*, 50(3), 351-370.
- Peila-Shuster, J. J., Carlson, L. A., & Huff, A. E. (2019). *Children’s career development: The building blocks for career adaptability*. In J. G. Maree (Ed.), *Handbook of innovative career counselling* (pp. 231–249). Springer Nature Switzerland AG.

การออกแบบบริการสาธารณะเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น
ด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ*

DESIGNING PUBLIC SERVICES FOR LOCAL DEVELOPMENT
USING DESIGN THINKING PROCESSES

โสภณวิชญ์ เสกขุนทด¹, สุกฤษฎ์ รัชธนอนันต์², วันชัย จิงวิบูลย์สฤติย์³, สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์⁴,
กฤษณะ เชี่ยวเวช⁵ และ ฉัตรชัย เล็กบุญแถม⁶

Sophonvich Sekkhunthod¹, Sukrit Rukthanaanun², Wanchai Chungwiboonsatid³, Samrit Yodsomsak⁴,
Krisana Chiewvej⁵ and Chatchai Lekboontham⁶

¹สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

¹Department of Public Administration Rajabhat Rajanagarindra University, Thailand

^{2,6}นักวิชาการอิสระ

^{2,6}Independent Academic, Thailand

³สำนักบริหารหนี้สาธารณะ กระทรวงการคลัง

³Public Debt Administration Office, Ministry of Finance, Thailand

⁴คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

⁴Political Science Faculty, Burapha University, Thailand

⁵วิทยาลัยสงฆ์ระยอง มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

⁵Rayong Buddhist College, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand

Corresponding Author's Email: phdkan.sek@gmail.com

วันที่รับบทความ : 19 เมษายน 2568; วันแก้ไขบทความ 28 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 29 เมษายน 2568

Received 19 April 2025; Revised 28 April 2025; Accepted 29 April 2025

Citation:

* โสภณวิชญ์ เสกขุนทด, สุกฤษฎ์ รัชธนอนันต์, วันชัย จิงวิบูลย์สฤติย์, สัมฤทธิ์ ยศสมศักดิ์, กฤษณะ เชี่ยวเวช และ ฉัตรชัย เล็กบุญแถม. (2568). การออกแบบบริการสาธารณะเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1358-1377.

Sophonvich Sekkhunthod, Sukrit Rukthanaanun, Wanchai Chungwiboonsatid, Samrit Yodsomsak,

Krisana Chiewvej and Chatchai Lekboontham. (2025). Designing Public Services For Local Development

Using Design Thinking Processes. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1358-1377.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

บทคัดย่อ

แนวทางในการพัฒนาบริการสาธารณะด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบเป็นกระบวนการในการสร้างนวัตกรรมที่ประยุกต์มาจากวิธีการคิดของนักออกแบบ โดยคำนึงถึงผู้มีส่วนได้เสียเป็นหลัก ให้ความสำคัญกับการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึก การร่วมรังสรรค์กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและทีมที่มีความเชี่ยวชาญที่หลากหลาย รวมทั้งการสร้างแบบจำลองเพื่อทดสอบแนวคิดก่อนที่จะนำไปปฏิบัติจริง โดยในทุกขั้นตอนของกระบวนการต้องคำนึงถึงประชาชนและการสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายเป็นหลัก จึงถือได้ว่ากระบวนการดังกล่าวเป็นเครื่องมือหนึ่งที่จะเข้ามาช่วยทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเข้าใจความต้องการของประชาชนและสามารถจัดบริการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการที่ท้าทายใหม่ ๆ อีกทั้งยังเพิ่มศักยภาพและขีดความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่การจัดทำบริการสาธารณะ

แนวทางในการพัฒนาบริการสาธารณะด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งมุ่งเป้าไปที่การส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพัฒนาบริการสาธารณะที่เน้นการมองหาสาเหตุของประเด็นปัญหาอย่างรอบด้านและการพัฒนาแนวคิดใหม่ ๆ ผ่านการเพิ่มมูลค่าและต่อยอดทรัพยากรในพื้นที่ เพื่อการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนด้วยแนวทางการพัฒนาบริการสาธารณะโดยการนำเอากระบวนการคิดเชิงออกแบบมากระบวนการและเครื่องมือในการพัฒนาบริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ: การออกแบบบริการสาธารณะ, การพัฒนาท้องถิ่น, กระบวนการคิดเชิงออกแบบ

Abstract

Guidelines for developing public services using the design thinking process is a process for creating innovation that is applied from the thinking methods of designers. Taking into account the main stakeholders Focus on gathering insights co-creating with stakeholders and teams with diverse expertise Including creating models to test ideas before putting them into practice. At every step of the process, the people must be taken into account and the creation of participation with all involved parties is the main focus.

Therefore, it can be considered that the said process is one tool that will help make local government organizations Understand the needs of the people and be able to provide public services that meet new challenging needs, as well as increasing the potential and capacity of local government organizations in providing public services.

Guidelines for developing public services using the design thinking process for local development It is aimed at promoting local government organizations to develop public services that focus on comprehensively looking for the causes of issues and developing new ideas through adding value and expanding local resources. For sustainable local development with guidelines for developing public services by adopting design thinking processes, processes and tools to develop public services of local administrative organizations to be more efficient.

Keywords: Public service design, Local development, Design thinking process

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) มีบทบาทสำคัญในการจัดทำบริการสาธารณะเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น เช่น การส่งเสริมการลงทุน การพัฒนาอาชีพ และการส่งเสริมการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม อปท. ต้องเผชิญข้อจำกัดด้านกฎหมาย บุคลากร และงบประมาณ ตลอดจนความคาดหวังที่เพิ่มขึ้นจากประชาชน อีกทั้งยังได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเศรษฐกิจ เช่น สังคมผู้สูงอายุ การย้ายถิ่นของแรงงาน และภาวะเศรษฐกิจถดถอย จึงจำเป็นต้องพัฒนาแนวทางใหม่ในการจัดบริการสาธารณะที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (พีรธร แก้วลาย และ ขวัญ พงษ์หาญยุทธ, 2564)

แนวคิด Design Thinking หรือกระบวนการคิดเชิงออกแบบ ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาบริการสาธารณะ โดยเน้นความต้องการของผู้ใช้บริการเป็นศูนย์กลาง อาศัยการทำความเข้าใจเชิงลึกเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เหมาะสม (Brown, 2023) กระบวนการนี้ช่วยบูรณาการความต้องการของประชาชน ความเป็นไปได้ทางเทคโนโลยี และปัจจัยความสำเร็จ

เชิงธุรกิจ เพื่อพัฒนาบริการที่มีคุณภาพและตอบโจทย์การเปลี่ยนแปลงในสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารภาครัฐสมัยใหม่ที่เน้นประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Nesta, IDEO, & Design for Europe, 2017)

ผู้เขียนมีแรงจูงใจในการศึกษาเรื่องนี้เนื่องจากเล็งเห็นว่า อปท. จำเป็นต้องมีเครื่องมือใหม่ในการพัฒนาบริการสาธารณะที่สามารถตอบโจทย์ประชาชนในยุคสังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว คาดหวังว่าการนำแนวคิด Design Thinking มาประยุกต์ใช้จะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน ลดความเหลื่อมล้ำ และเพิ่มความเชื่อมั่นต่อภาครัฐ คุณค่าที่ได้รับ คือ การสร้างแนวทางการบริหารจัดการท้องถิ่นที่มีประสิทธิภาพ มีความยั่งยืน และสอดคล้องกับความต้องการที่หลากหลายของประชาชนในอนาคต

การประยุกต์กระบวนการคิดเชิงออกแบบเพื่อพัฒนาบริการสาธารณะ ช่วยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถสร้างบริการที่มีคุณภาพ ตอบโจทย์ประชาชน และรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนในระยะยาว การพัฒนาบริการสาธารณะด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ เพื่อส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถพัฒนาบริการสาธารณะใหม่ ๆ ที่เน้นความเป็นเลิศในการให้บริการสาธารณะ โดยการพัฒนาบริการสาธารณะด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ นำเสนอกระบวนการและเครื่องมือในการพัฒนาบริการสาธารณะด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ อันเนื่องมาจากกระบวนการคิดเชิงออกแบบเป็นแนวทางที่คำนึงถึงมนุษย์เป็นศูนย์กลางในการสร้างสรรค์นวัตกรรม ซึ่งดึงมาจากชุดเครื่องมือของนักออกแบบเพื่อบูรณาการความต้องการของผู้คน ความเป็นไปได้ของเทคโนโลยีและข้อกำหนดสำหรับความสำเร็จทางธุรกิจ (Tim Brown, 2023)

การออกแบบบริการสาธารณะเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ

1. กระบวนการคิดเชิงออกแบบ

ในยุคดิจิทัลหน่วยงานภาครัฐในหลายประเทศไม่ว่าจะเป็นอังกฤษ เดนมาร์กและสิงคโปร์ ได้เริ่มหันมาใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ในการพัฒนาบริการสาธารณะบริหารขององค์กร สร้างนวัตกรรม ทางสังคมเพื่อแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อน เช่น ปัญหาความเหลื่อมล้ำ ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม การพัฒนาบริการสาธารณะรวมถึงการ

พัฒนานโยบาย โดยกระบวนการคิดเชิงออกแบบไม่เพียงแต่จะเอื้อให้รัฐเข้าใจถึงความต้องการที่แท้จริงของประชาชนและต้นเหตุที่แท้จริงของปัญหา เกิดแนวคิดที่หลากหลายและแปลกใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับบริบทต้นทุนในการให้บริการและบริหารจัดการยังเอื้อให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมาย (meaningful participation) และเพิ่มศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ (พิตร แก้วลายและขวัญ พงษ์หาญยุทธ, 2564)

หลักสำคัญในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนโดยใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบประกอบไปด้วยหลายปัจจัยสำคัญ ได้แก่ 1) คำนึงถึงประชาชนเป็นหลัก ในทุกขั้นตอนของกระบวนการ โดยต้องให้ความสำคัญกับประชาชนทุกกลุ่มทุกวัย เช่น เด็ก ผู้สูงอายุ หรือคนพิการ ทีมทำงานต้องคิดจากมุมมองของบุคคลเหล่านี้เพื่อทำความเข้าใจความต้องการที่แท้จริง (Brown, 2009; IDEO.org, 2015) 2) สื่อสารด้วยวิธีการเชิงประจักษ์ ผ่านสื่อที่เห็นได้จริง เช่น การจดประเด็นลงในกระดานโพสอิท การติดข้อมูลบนผนังหรือกระดาน และการใช้แผนผังขนาดใหญ่เพื่อช่วยในการประชุม ซึ่งช่วยเอื้อให้เกิดการทำงานร่วมกันและส่งเสริมการมีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียม (Design Council, 2019) 3) สร้างการมีส่วนร่วมและร่วมรังสรรค์ กับกลุ่มคนที่หลากหลาย โดยการรวมคนจากหลากหลายภูมิหลังและความเชี่ยวชาญ เพื่อเปิดรับมุมมองที่กว้างขวางและแตกต่าง (Nesta, IDEO, & Design for Europe, 2017) 4) การทำซ้ำและการยอมรับความผิดพลาด เนื่องจากกระบวนการคิดเชิงออกแบบมีลักษณะเป็นวงจร ทีมทำงานต้องยอมรับความล้มเหลว ทดสอบแนวคิด พัฒนาแนวทางใหม่อย่างต่อเนื่อง และมีทัศนคติเชิงบวกต่องานและผู้เข้าร่วม (IDEO.org, 2015)

2. การออกแบบบริการ

การออกแบบบริการ(Service Design) เป็นการออกแบบประสบการณ์ของผู้ใช้บริการให้ราบรื่นไร้รอยต่อและสร้างคุณค่าใหม่ ๆ ให้เกิดกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด ซึ่งสามารถนำไปออกแบบบริการใหม่เพื่อตอบสนองต่อ ความต้องการที่ไม่เคยมีมาก่อนหรือพัฒนาบริการในปัจจุบันให้ตรงกับความต้องการของผู้ใช้และผู้ให้บริการมากยิ่งขึ้น โดยผลลัพธ์ของการออกแบบคือบริการที่ต้องการและสะดวกในการใช้งานและในขณะเดียวกัน ผู้ให้บริการต้องสามารถให้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประสิทธิผลและสร้างความแตกต่างให้กับแบรนด์สินค้าของตน

การออกแบบบริการจะมีความสัมพันธ์โดยตรงกับเศรษฐกิจฐานบริการและการสร้างนวัตกรรมบริการของภาครัฐกิจ แต่ในยุคดิจิทัลได้มีการประยุกต์ใช้กระบวนการคิดเชิงออกแบบในการ

ออกแบบบริการสาธารณะและการทำงานของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อปรับปรุงและปรับเปลี่ยนขั้นตอนในการจัดทำบริการสาธารณะช่วยให้หน่วยงานภาครัฐสามารถบริหารเวลาและทรัพยากรทางการบริหารอย่างคุ้มค่า เปลี่ยนเทคนิคและวิธีการที่หน่วยงานภาครัฐการออกแบบนโยบายสาธารณะและทำงานกับประชาชน ดังจะเห็นได้ว่าการบริการสาธารณะมักจะเกิดปัญหาและติดขัดอันเนื่องมาจากบริการสาธารณะเกิดจากนโยบายของหน่วยงานนั้น ๆ ซึ่งบ่อยครั้งละเลยความต้องการและแรงจูงใจของประชาชน นอกจากนี้ช่องทางการให้บริการของรัฐยังขาดการเชื่อมต่อและความสอดคล้อง

หลักของการออกแบบบริการ ประกอบด้วย 1) คำนึงถึงผู้ใช้เป็นหลัก การออกแบบบริการ มีเป้าหมายที่จะตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ ซึ่งรวมถึงผู้รับบริการ ผู้ให้บริการและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง อีกทั้งระหว่างการบริการยังเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้รับบริการและผู้ให้บริการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมในการออกแบบบริการจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องคำนึงถึงผู้ใช้บริการทุกคนเป็นหลัก 2) คิดเป็นลำดับ ขั้นตอน บริการประกอบไปด้วยขั้นตอนที่หลากหลาย เรียงร้อยต่อเนื่องกัน ซึ่งขั้นตอนดังกล่าว ส่งผลกระทบเป็นอย่างมากต่อประสบการณ์ของผู้ใช้และผู้ให้บริการ การออกแบบบริการจะต้องมีการแบ่งประสบการณ์เป็นขั้นตอนและช่วงย่อย ๆ เปรียบได้กับการแบ่งตอนของภาพยนตร์เป็นภาพจำนวนมาก อีกทั้งต้องคำนึงถึงประสบการณ์ช่วงก่อน ระหว่าง หลังการใช้หรือให้บริการ รวมทั้งช่องทางหรือจุดเชื่อมที่เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้และผู้ให้บริการ 3) เก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เนื่องจากประชาชนแต่ละคนมีความแตกต่างกัน จึงไม่ควรที่จะออกแบบบริการโดยยึดค่า มาตรฐานเป็นเกณฑ์ แต่จำเป็นต้องเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์และการสังเกต เพื่อให้สามารถเข้าใจถึงความต้องการเชิงลึกและสาเหตุที่แท้จริงที่เข้าใช้บริการ 4) การทำซ้ำ การออกแบบบริการมักจะต้องมีการทำซ้ำ หลายครั้ง ต้องมีการเก็บข้อมูลและประเมินผลของการออกแบบเพื่อพัฒนา บริการอย่างต่อเนื่อง อาจทำโดยการสร้างแบบจำลองเพื่อทดสอบและประเมินแนวคิด ลองผิด ลองถูก ก่อนที่จะนำไปปฏิบัติจริง 5) คำนึงถึงความเป็นองค์รวม ในการออกแบบบริการ ต้องคำนึงถึงบริการอย่างเป็นองค์รวม ไม่ได้แยกเป็นส่วน ๆ ตามแผนกที่ทำหน้าที่รับผิดชอบ โดยจะต้องมีการบริหารจัดการและออกแบบช่องทางหรือจุดเชื่อมที่เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้และผู้ให้บริการให้มีความเชื่อมโยงและสอดคล้องกัน ทั้งในเรื่องของรูปแบบ ภาษาและข้อมูล ต่าง ๆ เพื่อให้ผู้ใช้ได้รับประสบการณ์ที่ไร้รอยต่อ 6) ร่วมรังสรรค์กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การเกิดขึ้นของบริการใดบริการหนึ่ง มักมีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวนมาก

ซึ่งมีความ ต้องการและความคาดหวังที่ต่างกัน ดังนั้น จึงมีความจำเป็นที่จะต้องระบุ ผู้ที่มีส่วน เกี่ยวข้องทั้งหมดและเชิญตัวแทนจากทุกกลุ่มให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการออกแบบ บริการ อีกหน้าที่หนึ่งที่สำคัญในการร่วมรังสรรค์ คือ วิทยากรกระบวนการ ซึ่งจะเป็นผู้ที่เชื่อม ทุกคนเข้าด้วยกัน สร้างบรรยากาศที่เอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนสร้างแนวคิดใหม่ ๆ และประเมิน แนวคิด ผ่านการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจถึงความต้องการ เชิงลึกของผู้ที่มีมุมมอง ต่างกัน นอกจากนี้ การเข้าร่วมกระบวนการร่วม รังสรรค์ยังจะช่วยให้เกิดความเป็นเจ้าของ บริการและเกิดความผูกพันในระยะยาวอีกด้วย 6) ร่วมรังสรรค์กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง การ เกิดขึ้นของบริการใดบริการหนึ่ง มักมีผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจำนวนมาก ซึ่งมีความต้องการและ ความคาดหวังที่ต่างกัน ดังนั้นจึงมีความจำเป็นที่จะต้องระบุผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดและเชิญ ตัวแทนจากทุกกลุ่มให้เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการออกแบบบริการอีกหน้าที่หนึ่งที่สำคัญใน การร่วมรังสรรค์ คือ วิทยากรกระบวนการ ซึ่งจะเป็นผู้ที่เชื่อมทุกคนเข้าด้วยกันสร้างบรรยากาศ ที่เอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนสร้างแนวคิดใหม่ ๆ และประเมินแนวคิด ผ่านการใช้เครื่องมือ ต่าง ๆ เพื่อให้เข้าใจถึงความต้องการเชิงลึกของผู้ที่มีมุมมองต่างกัน นอกจากนี้การเข้าร่วม กระบวนการร่วม รังสรรค์ยังจะช่วยให้เกิดความเป็นเจ้าของบริการและเกิดความผูกพันใน ระยะยาว 7) มีหลักฐานของคุณค่าที่ผู้ใช้บริการมองไม่เห็น เนื่องจากบริการและประสบการณ์ เป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้และบ่อยครั้งเกิดขึ้น เบื้องหลังโดยที่ผู้รับบริการมองไม่เห็น จึงมีความ จำเป็นในการสร้างหลักฐาน เพื่อเป็นเครื่องยืนยันการเกิดขึ้นของบริการและทำให้ประสบการณ์ เป็นสิ่งที่จับต้องได้ เช่น การพับกระดาษทิชชูในห้องน้ำของโรงแรม หลังทำความสะอาด เพื่อสื่อสารให้ผู้เข้าพักรู้ว่าระหว่างที่ออกไปข้างนอกนั้น ได้มีพนักงานเข้ามาทำความสะอาดใน ห้องเรียบร้อยแล้ว หลักฐานของการให้บริการมีหลายรูปแบบ เช่น อีเมลยืนยัน ตัว ใบเสร็จ ของที่ระลึกบ่อยครั้งที่หลักฐานเหล่านี้ ทำให้ผู้ใช้หวนไปนึกถึงประสบการณ์ที่เคยเกิดขึ้นเป็น การยืดระยะของการบริการ แม้การบริการจะสิ้นสุดไปแล้ว เช่น การเห็นของที่ระลึกที่ซื้อจาก สถานที่ท่องเที่ยวจะทำให้เรานึกถึงวันและเวลาที่เราไปเที่ยวสถานที่แห่งนั้น

หลักการของการออกแบบบริการในช่วงต้นเป็นหลักการโดยทั่วไปไม่ได้จำเพาะเจาะจง ถึงบริการประเภทใดเป็นหลัก ดังนั้นเมื่อนำหลักการดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ บริการสาธารณะท้องถิ่นจะต้องมีการพิจารณาในมิติอื่น ๆ เพิ่มเติม เช่น ความเท่าเทียมและ การเข้าถึงบริการของประชาชน กลุ่มประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย การใช้งบประมาณของรัฐ และข้อจำกัดด้านกฎหมาย เป็นต้น

กระบวนการออกแบบบริการสาธารณะเพื่อพัฒนาท้องถิ่นด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ

กระบวนการออกแบบบริการสาธารณะเพื่อพัฒนาท้องถิ่นด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ (Design Thinking) ประกอบไปด้วย 8 ขั้นตอน คือ 1) กำหนดกรอบของปัญหาที่ต้องการแก้ไข 2) สำรวจและเก็บข้อมูลเบื้องต้น 3) วางแผนและเตรียมงาน 4) เก็บข้อมูลเชิงลึกและสังเคราะห์ข้อมูล 5) กำหนดโจทย์ใหม่ที่มีความจำเพาะเจาะจงกับบริบท 6) สร้างแนวคิดและการคัดเลือกแนวคิด 7) พัฒนาและทดสอบแนวคิด และ 8) นำแนวคิดไปปฏิบัติจริง โดยมีรายละเอียดดังนี้ (พีรตร แก้วลายและขวัญ พงษ์หาญยุทธ, 2564)

1. กำหนดกรอบของปัญหาที่ต้องการแก้ไข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จะต้องกำหนดกรอบของปัญหาที่ต้องการแก้ไข เพื่อสร้างเป้าหมายร่วมในการทำงาน โดยประเด็นของปัญหาอาจจะมาจากนโยบายของภาครัฐที่เป็นปัญหาที่ท้องถิ่นให้ความสำคัญและต้องการจะแก้ไขหรือเป็นประเด็นที่มาจากความต้องการจากประชาชน เช่น ปัญหาราคามันสำปะหลังตกต่ำทำให้คนในพื้นที่มีรายได้ลดลงและเกิดการว่างงาน การส่งเสริมการเรียนรู้ของเยาวชนนอกห้องเรียน การส่งเสริมสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน เป็นต้น

2. สำรวจและเก็บข้อมูลเบื้องต้น หลังจากการกำหนดกรอบของโจทย์หรือปัญหาที่ต้องการแก้ไข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จะต้องทำการเก็บข้อมูลเบื้องต้น โดยการรวบรวมข้อมูลและนำสถิติ ต่าง ๆ มาวิเคราะห์ ประกอบกับการสัมภาษณ์อย่างไม่เป็นทางการกับผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เพื่อที่จะทำความเข้าใจภาพรวมและประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งในขั้นตอนนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) อาจมีการดำเนินการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ

3. วางแผนและเตรียมงาน หลังจากการทำความเข้าใจโจทย์และปัญหาเบื้องต้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) จะต้องทำการวางแผนและเตรียมงาน ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้

3.1 จัดตั้งทีมงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ควรทำการจัดตั้ง 1) ทีมทำงานหลัก ซึ่งทำหน้าที่รับผิดชอบในการดำเนินโครงการ วางแผนกำหนด ตารางเวลา คำนวนค่าใช้จ่ายดำเนินการตามแต่ละขั้นตอนของกระบวนการคิดเชิงออกแบบเป็นแกนหลักในสร้างความร่วมมือและการมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ทีมทำงานหลักควรเป็นทีมที่มีความเชี่ยวชาญที่หลากหลาย มาจากสำนัก/กองที่ต่างกัน เนื่องจากจะทำให้เข้าใจภาพรวมของ

โครงการและสามารถลงลึกในรายละเอียดของประเด็นต่าง ๆ ได้อย่างครอบคลุม อีกทั้งยังง่ายต่อการประสานงานต่อเนื่อง เมื่อต้องการนำแนวคิดไปปฏิบัติจริง นอกจากนี้ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (อปท.) ยังสามารถจัดจ้าง 2) ทีมผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งมีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางเกี่ยวกับโจทย์หรือปัญหาที่ต้องการแก้ไข เช่น นักออกแบบ อาจารย์หรือนักวิจัย เพื่อให้คำปรึกษา ในหัวข้อนั้น ๆ และตรวจสอบการทำงานของทีมนัก โดยผู้เชี่ยวชาญเหล่านี้จะเข้าร่วมโครงการเพียงบางช่วงหรือตลอดระยะเวลาของโครงการขึ้นอยู่กับพิจารณาของทีมทำงานหลัก

3.2 ระบุผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโจทย์หรือปัญหาที่ต้องการแก้ไขการระบุบุคคลและองค์กรที่เกี่ยวข้องทั้งหลักและรองจากทุกภาคส่วนจะทำให้ทีมงานหลักและทีมผู้เชี่ยวชาญเข้าใจถึง ความสัมพันธ์ของบุคคลและองค์กรเหล่านั้นและเห็นภาพที่ตรงกัน เพื่อให้สามารถวางแผนการสร้างการมีส่วนร่วมและการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการร่วมรังสรรค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 วางแผนการดำเนินงานและแผนการสร้างการมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการร่วมรังสรรค์ ทีมทำงานหลักจะต้องทำการกำหนดระยะโครงการ ตารางเวลาและค่านาค่าใช้จ่ายเบื้องต้นในการดำเนินการ เพื่อที่จะทำการของบประมาณ จัดจ้างผู้เชี่ยวชาญและประสานงานกับผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนล่วงหน้า นอกจากนั้นจะต้องทำการวางแผนในการสร้างการมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการร่วมรังสรรค์ ร่วมกับทีมผู้เชี่ยวชาญ

4. เก็บข้อมูลเชิงลึกและสังเคราะห์ข้อมูล

4.1 การเก็บข้อมูลเชิงลึก

การเก็บข้อมูลเชิงลึกเป็นขั้นตอนที่ทีมงาน ซึ่งประกอบไปด้วยทีมงานหลักและทีมผู้เชี่ยวชาญร่วมกันทำความเข้าใจประเด็นปัญหาที่ต้องการแก้ไขจากมุมมองของประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลักและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดจากทุกภาคส่วน โดยมีเป้าหมายที่สำคัญ คือ การค้นหารากเหง้าที่แท้จริงของประเด็นที่เป็นปัญหา

ข้อมูลทำการเก็บสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเด็น ดังนี้ 1) ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ใช้และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด เช่น พฤติกรรม ความต้องการ ปัญหาและความคับข้องใจ 2) ข้อมูลเกี่ยวกับบริบทและพื้นที่ เช่น ทรัพยากรในพื้นที่ที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ ผลลัพธ์และบริการต่าง ๆ ในพื้นที่ 3) ข้อมูลเกี่ยวกับประเด็นอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบ เช่น ประเด็นทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การเมือง กฎหมาย สิ่งแวดล้อม และเทคโนโลยี

ขั้นตอนในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงลึก ประกอบด้วยขั้นตอน ดังนี้ 1) ประเมินข้อมูลที่มีอยู่แล้วในปัจจุบัน 2) ระบุนโยบายที่ขาดหายและต้องการเก็บเพิ่มเติม 3) วางแผนวิธีการในการเก็บข้อมูลและระบุผู้ที่รับผิดชอบ ซึ่งวิธีในการเก็บข้อมูลเชิงลึกสามารถทำได้หลายวิธี เช่น การลงพื้นที่สำรวจ การสัมภาษณ์ประชาชนผู้รับบริการ ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องและผู้เชี่ยวชาญในประเด็นปัญหานั้น ๆ การจัดการสนทนากลุ่มและการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ 4) ลงพื้นที่เก็บข้อมูลตามที่ได้วางแผนไว้ และ 5) ประเมินผลการเก็บข้อมูลและปรับวิธีการเก็บข้อมูล

4.2 การสังเคราะห์ข้อมูล

หลังจากเก็บข้อมูลเชิงลึกเสร็จสิ้นทีมงานจะต้องทำการสังเคราะห์ข้อมูล โดยรวบรวมและจัดข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ เพื่อที่จะคัดเลือกประเด็นที่สนใจ

ขั้นตอนในการสังเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้ 1) จัดเตรียมพื้นที่ทำงานที่เป็นสัดส่วนเหมาะสำหรับการทำงาน ร่วมกัน มีผนังหรือกระดานขนาดใหญ่ 2) จัดสรรเวลาในการสังเคราะห์ข้อมูลร่วมกัน 3) รวบรวมข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการเก็บข้อมูล โดยการเขียนลงบนกระดาษหรือกระดาษ post-it และติดลงบริเวณผนัง อาจมี การใช้แผนผังประเภทต่าง ๆ เช่น แผนผัง P.O.I.N.T แผนผัง สินทรัพย์และแผนผังผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสียประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล 4) ร่วมกันจัดหมวดหมู่ของข้อมูล เพื่อหาประเด็นที่ทีมงานสนใจ และ 5) ตีความข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นนั้น ๆ เพื่อวิเคราะห์หาข้อมูลเชิงลึก

5. กำหนดโจทย์ใหม่ที่มีความจำเพาะเจาะจงกับบริบท

ในขั้นตอนนี้ทีมงานจะร่วมกันกำหนดกรอบของปัญหาใหม่ที่มีความจำเพาะเจาะจงกับบริบท โดยจะต้องอ้างอิงจากข้อมูลเชิงลึกจากขั้นตอนก่อนหน้านี้สำหรับจำนวนของโจทย์นั้น ขึ้นอยู่กับการพิจารณาของ ทีมงาน

6. การสร้างแนวคิดและการคัดเลือกแนวคิด

6.1 การสร้างแนวคิด

หลังจากที่ได้กรอบของปัญหาใหม่ที่มีความจำเพาะเจาะจงกับบริบท ขั้นตอนต่อไปคือการสร้างแนวคิดที่ตอบโจทย์ด้วยการระดมสมอง ซึ่งสามารถทำภายในทีมงานหรือร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง บุคคลหรือองค์กรที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญด้านต่าง ๆ ผ่านการทำกิจกรรมเชิงปฏิบัติการร่วมรังสรรค์สิ่งที่สำคัญในขั้นตอนนี้คือการสร้างแนวคิดที่หลากหลายจำนวนมาก โดยไม่จำกัดถึงความเป็นไปได้ของแนวคิด

6.2 การคัดเลือกแนวคิด

เมื่อมีแนวคิดจำนวนมากเพียงพอต่อความต้องการ ขั้นตอนต่อไปคือการจัดกลุ่มและคัดเลือกแนวคิดที่จะทำการพัฒนาต่อยอดโดยการคัดเลือกแนวคิดนั้นสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

1) การโหวตให้คะแนน ทีมงานสามารถตั้งเกณฑ์ในการพิจารณา เช่น ระยะเวลา งบประมาณ เป็นต้น เมื่อกำหนดเกณฑ์เรียบร้อยแล้ว ทีมงานและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจะร่วมกันโหวตลงคะแนนแนวคิดต่าง ๆ ตามเกณฑ์ที่กำหนด

2) Idea Folio เป็นการจัดแนวคิดลงในแผ่นผั่ง ซึ่งประกอบด้วย แกนแนวตั้งและแนวนอนที่มีการระบุคุณลักษณะ 2 ข้อ (แกนแนวตั้ง 1 ข้อ และแกนแนวนอน 1 ข้อ) โดยการจัดกลุ่มแนวคิดนั้นจะพิจารณาคุณลักษณะทั้ง 2 ข้อควบคู่กันไป

7. การพัฒนาและทดสอบแนวคิดโดยการสร้างแบบจำลอง

7.1 การสร้างแบบจำลอง

หนึ่งในวิธีการของการพัฒนาและทดสอบแนวคิดคือการสร้างแบบจำลอง ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแนวคิดหรือโครงการที่มีลักษณะเป็นนามธรรมให้กลายเป็นรูปธรรม เพื่อที่จะสามารถสื่อสารแนวคิดได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยกระบวนการของการสร้างแบบจำลองนั้นยังเอื้อให้ทีมงานได้ร่วมกันพัฒนาต่อยอดแนวคิดในรายละเอียดอีกด้วย

นอกจากนี้วงจรของการสร้างแบบจำลองทดสอบต้นแบบประเมินผลการทดสอบและพัฒนาแบบจำลองเพื่อทำการทดสอบอีกครั้ง เอื้อให้ทีมงานได้ฟังความคิดเห็นของกลุ่มเป้าหมายและผู้ที่มีส่วนได้ ส่วนเสีย สามารถประเมินและพัฒนาแนวคิดหรือโครงการให้ใกล้เคียง ความต้องการของกลุ่มเป้าหมายให้มากที่สุด อีกทั้ง ยังสามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายและลดความเสี่ยง เมื่อนำแนวคิดหรือโครงการดังกล่าวไปปฏิบัติจริง

7.2 ทดสอบแนวคิดโดยการสร้างแบบจำลอง

1) สรุปรประเด็นสำคัญเกี่ยวกับแนวคิดหรือโครงการที่เลือกเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน

2) ระบุสิ่งที่ต้องการทดสอบและวางแผนในการทดสอบ ในขั้นตอนนี้ทีมงานจะต้องตั้งสมมติฐานในการทดสอบ พิจารณาถึงประเด็นต่าง ๆ ที่ต้องการหาคำตอบ ระบุประเภทของแบบจำลองที่จะใช้ในการทดสอบ วิธีการเก็บข้อมูลระหว่างการทดสอบ พื้นที่หรือสถานที่ที่จะทำการทดสอบ ช่วงเวลา ในการทดสอบ งบประมาณ จำนวนบุคลากรในการดำเนินการ อุปกรณ์ที่จะใช้ประกอบการทดสอบ เช่น เครื่องบันทึกเสียง กล้องวิดีโอ ประเภทและจำนวน

ของผู้ที่จะเข้าร่วมการทดสอบ วิธีการสื่อสารและช่องทางในการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการทดสอบ

3) สร้างแบบจำลอง ทีมงานจะต้องพิจารณาเลือกรูปแบบของแบบจำลองที่เหมาะสมกับประเด็นที่ต้องการทดสอบ เช่น การแสดงบทบาทสมมติ การจำลองสถานการณ์ การใช้หุ่น และ แบบจำลองขนาดเล็กประกอบการเล่าเรื่อง โดยอาจมีการรวม รูปแบบต่าง ๆ เข้าด้วยกัน การสร้างแบบจำลองในช่วงต้น ควรทำอย่างง่าย ๆ และใช้เวลาไม่มาก ไม่จำเป็นต้องลงทุนสูง เน้นการสื่อสารแนวคิดเป็นหลัก

4) ทดสอบแบบจำลองและเก็บข้อมูลจากการทดสอบ จัดเตรียมพื้นที่ อุปกรณ์และบุคลากรที่จะทำหน้าที่ดำเนินการ ทำการทดสอบและบันทึกผลการทดสอบ

5) ประเมินผลการทดสอบและพัฒนาแบบจำลอง ทีมงานรวบรวมผลของการทดสอบ และร่วมกันพิจารณาถึงจุดแข็งและจุดบกพร่องของแนวคิดหรือโครงการ ในขั้นตอนนี้ทีมงานจะต้องประเมินถึงแนวทางในการพัฒนาในลำดับต่อไป โดยสามารถเลือกที่จะแก้ไขจุดบกพร่องปรับเปลี่ยนหรือล้มเลิกแนวคิด

6) ทำซ้ำในขั้นตอนของการพัฒนาแบบจำลอง วางแผนการ ทดสอบทำการทดสอบแบบจำลองและประเมินผลการทดสอบ จนกระทั่งได้แนวคิดที่ตรงความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

8. นำแนวคิดไปสู่การปฏิบัติ

หลังจากที่ทีมงานทำการทดสอบจนกระทั่งเกิดความมั่นใจในแนวคิด ทีมงานหลักสามารถนำแนวคิดดังกล่าวไปเขียนเป็นโครงการ จัดทำร่างขอบเขตของงาน (TOR) เพื่อจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงาน รวมทั้งประสานกับเจ้าหน้าที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น(อปท.) ในสำนัก/กองที่เกี่ยวข้องเพื่อบรรจุโครงการลงในแผนการดำเนินงานของสำนัก/กองนั้น ๆ เพื่อให้โครงการสามารถดำเนินงานต่อเนื่องได้อย่างยั่งยืน

การสร้างการมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการร่วมรังสรรค์

1. กระบวนการร่วมรังสรรค์

การร่วมรังสรรค์ (Co-Creation) เป็นวิธีการที่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมดไม่ว่าจะเป็นประชาชน หน่วยงานจากภาครัฐ ภาคเอกชน มูลนิธิ องค์กรที่ไม่แสวงหากำไรหรือสถาบันการศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมใน ขั้นตอนของกระบวนการคิดเชิงออกแบบ เริ่มตั้งแต่การทำความเข้าใจปัญหา การสร้างแนวคิด การออกแบบและสร้างแบบจำลอง จนถึงการนำไปปฏิบัติจริง โดยการร่วมรังสรรค์นั้นสามารถเกิดขึ้นในพื้นที่ เช่น การทำกิจกรรมเชิงปฏิบัติการ (workshop) และออนไลน์ เช่น ผ่านเว็บไซต์และแอปพลิเคชันมือถือ

ถึงแม้การมีส่วนร่วมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการสร้างนวัตกรรมจะ ไม่ใช่สิ่งใหม่สำหรับภาคเอกชน แต่สำหรับภาครัฐนั้น ถือได้ว่าการร่วมรังสรรค์เป็นก้าวใหม่ของการพัฒนาบริการสาธารณะ ซึ่งนอกจากจะเปลี่ยนบทบาทของประชาชนจากผู้รับบริการมาเป็นผู้สร้าง (ร่วมคิดและทำ) ยังเอื้อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เข้าร่วม ซึ่งนำไปสู่การเกิดความสัมพันธ์ใหม่ๆ อีกด้วยและที่สำคัญ ผลลัพธ์ที่ได้จากวิธีการนี้ก่อให้เกิดประโยชน์กับทั้งสองฝ่ายภาครัฐสามารถลดภาระค่าใช้จ่าย เนื่องจากประชาชนได้ทำหน้าที่บางอย่างแทนรัฐในขณะเดียวกันประชาชนก็มีความพึงพอใจกับบริการของรัฐมากยิ่งขึ้นเพราะได้รับบริการ ที่ตรงกับความต้องการ

2. การจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการร่วมรังสรรค์

การจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการร่วมรังสรรค์ (co-creation workshop) เป็นหนึ่งในวิธีการร่วมรังสรรค์กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วน วิธีการนี้ นอกจากจะเอื้อให้ทีมงานสามารถเก็บข้อมูลจำนวนมากในคราวเดียวแล้วนั้น ยังมีส่วนในการสร้างการมีส่วนร่วมอย่างมีความหมายได้อีกด้วย เนื่องจากกิจกรรมเชิงปฏิบัติการมักประกอบไปด้วยการร่วมคิดและร่วมลงมือทำ ทำให้ผู้เข้าร่วมมีโอกาสได้แลกเปลี่ยนกันเองภายในกลุ่มและสามารถแลกเปลี่ยนโดยตรงกับทีมงาน ส่งผลให้เกิดความสัมพันธ์ใหม่ ๆ ระหว่างผู้เข้าและระหว่างผู้เข้าร่วมกับทีมงาน บ่อยครั้งพบว่ากระบวนการร่วมรังสรรค์ก่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของโดยเฉพาะเมื่อแนวคิดที่ตนมีส่วนร่วมในการคิดได้รับคัดเลือกไปทำจริง เช่น โครงการการสร้างเศรษฐกิจและรายได้สู่ชุมชน กลุ่มอาชีพการผลิตโคมตุง ในเขตเทศบาลเมืองลำพูนและโครงการส่งเสริมสนับสนุนผลิตภัณฑ์ OTOP ผู้ประกอบการและฝึกอบรมอาชีพให้แก่ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเขาพระงาม จังหวัดลพบุรี (พีรตร แก้วลายและขวัญ พงษ์หาญยุทธ, 2562)

ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการร่วมรังสรรค์

1) ระบุผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโจทย์หรือปัญหาที่ต้องการแก้ไข เพื่อที่จะเชิญเข้าร่วมกิจกรรม ควรคำนึงถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งหลักและรองจากทุกภาคส่วน ซึ่งรวมถึงประชาชนในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย หน่วยงานภาครัฐและเอกชนในพื้นที่และ พื้นที่ใกล้เคียง สถาบันการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญในประเด็น ที่เกี่ยวข้อง เช่น นักออกแบบ นักวิจัย เป็นต้น

2) ระบุวัน เวลา และสถานที่ในการจัดกิจกรรม การเลือกวัน เวลา และสถานที่ควรคำนึงถึงผู้เข้าร่วมเป็นหลัก ในกรณีที่ผู้เข้าร่วมกิจกรรมไม่สะดวกในวันและเวลาเดียวกัน อาจพิจารณาเพิ่มจำนวนครั้งในการจัด สำหรับสถานที่ควรเลือกสถานที่ที่สามารถเดินทางได้สะดวก มีพื้นที่เพียงพอในการจัดกิจกรรมและมีระบบเครื่องเสียงรองรับ ในกรณีที่จัดกิจกรรมกับชุมชนควรพิจารณาใช้พื้นที่ในชุมชน เช่น ที่ทำการชุมชน วัดหรือมัสยิด

3) ออกแบบกิจกรรมเชิงปฏิบัติการและจัดเตรียมอุปกรณ์ที่จะใช้ ประกอบการทำกิจกรรมเชิงปฏิบัติการการร่วมรังสรรค์มักใช้เวลาประมาณ 2-3 ชั่วโมงและประกอบไปด้วยกิจกรรมย่อยประมาณ 3-5 กิจกรรม ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของกิจกรรมเชิงปฏิบัติ การนั้น ๆ ควรเริ่มต้นด้วยการแนะนำโครงการและกิจกรรมย่อยที่เอื้อให้ผู้เข้าร่วมได้ทำความรู้จักกัน แล้วจึงเริ่มลง รายละเอียดเกี่ยวกับโจทย์หรือปัญหาที่ต้องการแก้ไข ในกิจกรรมลำดับต่อไป ซึ่งอาจมีการใช้เครื่องมือประกอบในการทำกิจกรรม

4) เชิญตัวแทนของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องจากทุกภาคส่วนตามที่ระบุไว้ข้างต้นเข้าร่วมกิจกรรม ควรเลือกเชิญผู้ที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาที่ต้องการแก้ไขโดยตรง มีประสบการณ์ร่วมหรือมีอำนาจในการตัดสินใจสำหรับตัวแทนของประชาชน นอกเหนือจากการเชิญประชาชนที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก ควรเชิญตัวแทนจากทุกช่วงอายุเพื่อให้เกิดความหลากหลายและได้รับมุมมองที่ครบถ้วนครอบคลุมทุกมิติโดยเฉพาะตัวแทนคนรุ่นใหม่ ซึ่งจะเป็นกำลังสำคัญในการดำเนินการโครงการต่อเนื่องให้เกิดความยั่งยืน

5) จัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการร่วมรังสรรค์ ในการดำเนินกิจกรรมเชิงปฏิบัติการทีมงานจะทำหน้าที่เป็นผู้ดำเนินกิจกรรมหลักและเป็นวิทยากรกระบวนการ ทำหน้าที่ดำเนินกิจกรรมย่อยตาม ที่ออกแบบไว้ข้างต้น กระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมทุกคนได้แสดง ความคิดเห็นอย่างเท่าเทียมและซักถามข้อมูลเชิงลึก ในกรณีที่ผู้เข้าร่วมจำนวนมากจะมีการแบ่งผู้เข้าร่วมเป็นกลุ่มย่อย โดยแต่ละกลุ่มย่อยจะต้องมีวิทยากรกระบวนการอย่างน้อย 1 คน

6) บันทึกผลของการจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการร่วมรังสรรค์ ผลของการจัดกิจกรรมสามารถแบ่งได้ เป็น 1) ผลผลิตที่ได้จากกิจกรรมย่อย เช่น ข้อมูลเชิงลึกและแผนผังต่าง ๆ และ 2) ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นตามมา เช่น การเกิดความสัมพันธ์ใหม่และความรู้สึกเป็นเจ้าของ

3. เครื่องมือที่ใช้ประกอบการทำกิจกรรมเชิงปฏิบัติการร่วมรังสรรค์

1) แผนผังสังเคราะห์ข้อมูลปัญหา โอกาส ข้อมูลเชิงลึก ความต้องการและแนวคิดหลักในการพัฒนา ใช้ในการรวบรวมปัญหา โอกาส/ศักยภาพ ข้อมูลเชิงลึก ความต้องการ ประเด็นที่น่าสนใจ/แนวคิดหลักในการพัฒนาทำให้เห็นภาพรวมของโจทย์และปัญหาที่ต้องการแก้ไข เหมาะสำหรับการใช้ในขั้นตอนที่ 2 สืบค้นและเก็บข้อมูลเบื้องต้นและขั้นตอนที่ 4 เก็บข้อมูลเชิงลึกและสังเคราะห์ข้อมูล

2) แผนผังผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย เอื้อให้เห็นระบบนิเวศของบริการและภาพรวมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งหมด รวมถึงบทบาทและความสัมพันธ์ของบุคคลและองค์กรเหล่านั้น โดยจะมีการมีจัดแบ่งตามอิทธิพลและความเกี่ยวข้องของบุคคลหรือองค์กรที่มีต่อโจทย์และปัญหาที่ต้องการแก้ไข โดยบุคคลหรือองค์กรที่มีอิทธิพลมากจะอยู่ใกล้กับจุดศูนย์กลางของวงกลมและบุคคลหรือองค์กรที่มีอิทธิพลน้อยจะอยู่ห่างออกไป เหมาะสำหรับการใช้ในขั้นตอนที่ 1 วางแผนและเตรียมงาน ขั้นตอนที่ 2 สืบค้นและเก็บข้อมูลเบื้องต้น และขั้นตอนที่ 4 เก็บข้อมูลเชิงลึกและสังเคราะห์ข้อมูล

3) เส้นประสบการณ์(Journey Map) เป็นแผนผังประสบการณ์ของผู้ใช้ ทั้งก่อนระหว่างหลังการใช้บริการทำให้เห็นภาพและความเชื่อมโยง ของ 1) กิจกรรม 2) ช่องทาง/จุดเชื่อม 3) ความพึงพอใจ 4) ปัญหา 5) ความต้องการ 6) ประเด็นที่น่าสนใจ และ 7) โอกาสเหมาะสำหรับการใช้ใน ขั้นตอนที่ 4 เก็บข้อมูลเชิงลึกและสังเคราะห์ข้อมูล เนื่องจากเอื้อให้สามารถระบุขั้นตอนที่มีปัญหา สาเหตุของปัญหาและเห็นโอกาสในการพัฒนา

4) Idea Folio แผนผังสำหรับจัดแนวคิด ประกอบด้วย แกนแนวตั้งและแนวนอน ซึ่งระบุคุณลักษณะ 2 ข้อ (แกน แนวตั้ง 1 ข้อและแกนแนวนอน 1 ข้อ) ที่จะใช้ในการจัด แนวคิด เช่น (1) แนวคิดมีความเป็นไปได้มากน้อยในการเกิดขึ้นจริงและ 2) แนวคิดที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้มากน้อย โดยการจัดแนวคิดนั้นจะต้องพิจารณาคุณลักษณะทั้ง 2 ข้อควบคู่กันไปใช้ในขั้นตอนที่ 6 สร้างแนวคิดและการคัดเลือกแนวคิด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาบริการสาธารณะด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบประสบความสำเร็จ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาบริการสาธารณะด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบให้ประสบความสำเร็จนั้น มีดังนี้

1. วิสัยทัศน์และประสบการณ์

การพัฒนาบริการสาธารณะเพื่อพัฒนาท้องถิ่นที่มีความเกี่ยวข้องกับการคิด ผลิตและบริการ เช่น การผลิตน้ำดื่มเพื่อชุมชน จำเป็นที่จะต้องมีความรู้และประสบการณ์ในการผลิตน้ำดื่มเพื่อชุมชน เข้าใจกลไกการผลิตน้ำดื่มเพื่อชุมชน เพื่อที่จะสามารถผลิตน้ำดื่มเพื่อชุมชนให้ชุมชนได้น้ำดื่มที่สะอาด ปลอดภัยอย่างเพียงพอ

2. ระเบียบและขั้นตอนในการดำเนินการที่ชัดเจน

การมีระเบียบและขั้นตอนในการดำเนินงานที่ชัดเจนจะทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริการสาธารณะในทุกภาคส่วนมีความเข้าใจที่ตรงกันเกิดความเป็นธรรมง่ายต่อการบริหารจัดการและขยายงาน อีกทั้งยังเอื้อให้ผู้อื่นที่มีความสนใจเข้าร่วมได้โดยง่าย

3. องค์กรปกครองท้องถิ่นหรือผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่น

องค์กรปกครองท้องถิ่นหรือผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่นจะต้องมีความรู้และความสามารถในการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนและในพื้นที่ เพื่อสร้างคุณค่าใหม่และมูลค่าเพิ่มบริการสาธารณะในท้องถิ่นจำนวนมากเกิดจากการที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือผู้บริหารองค์กรปกครองท้องถิ่นจะต้องมีความสามารถในการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน ทั้งทรัพยากรที่จับต้องได้ เช่น สถาปัตยกรรม ที่สวยงาม ร้านค้าและร้านอาหารชุมชน พื้นที่รกร้าง และทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ เช่น องค์ความรู้ ภูมิปัญญา ศิลปวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดคุณค่าใหม่และมูลค่าที่เพิ่ม

4. สร้างการมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

การสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนและทุกช่วงวัย ซึ่งมีความเชี่ยวชาญที่หลากหลาย การสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกภาคส่วนและทุกช่วงวัยเอื้อให้เกิดการรับรู้เกี่ยวกับโครงการในวงกว้างเกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นจากผู้ที่มีความเชี่ยวชาญที่หลากหลาย อีกทั้งยังเอื้อให้เกิดการแลกเปลี่ยนมุมมองของคนต่างยุคสมัยที่มีประสบการณ์ที่แตกต่าง อีกทั้งการจัดทำบริการสาธารณะที่ประสบความสำเร็จมักมีการสร้างการมีส่วนร่วมในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การประชุมกลุ่ม การจัดกิจกรรมเชิงปฏิบัติการร่วมรังสรรค์ (co-creation) การสร้างกลุ่มและเครือข่ายการจัดตั้งคณะทำงานและการระดมทุน เป็นต้น

นอกจากนั้น การมีส่วนร่วมกับโครงการยังทำให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ ส่งผลให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมกลายเป็นตัวแทนของโครงการทำหน้าที่ประชาสัมพันธ์โครงการเป็นเครือข่ายคอยช่วยเหลือให้การ สนับสนุนต่อยอดและสืบทอดแนวคิดหรือแม้กระทั่งเป็นหนึ่งในคณะทำงาน

5. ทำวิจัยเป็นฐาน

มีการทำวิจัยเป็นฐานและมีการเก็บข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและปริมาณอย่างต่อเนื่อง ในระยะแรกการมีงานวิจัยเป็นฐานจะช่วยในการตัดสินใจในการจัดทำโครงการ กำหนดทิศทาง ในการพัฒนาบริการสาธารณะและเอื้อให้คณะทำงานเกิดความเข้าใจที่ตรงกันถึงทรัพยากรที่มี อยู่ในพื้นที่ทั้งที่จับต้องได้และจับต้องไม่ได้ รวมทั้งแนวทางในการพัฒนาเศรษฐกิจโดยการเพิ่ม มูลค่าจากทรัพยากรเหล่านั้น นอกจากนี้คณะทำงานยังควรมีการเก็บข้อมูลทั้งเชิงคุณภาพและ ปริมาณอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจถึงบริบทและความต้องการของประชาชนมักมีการ เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ รับรู้ถึงปัจจัยทั้งภายในและภายนอกที่ส่งผลและผลกระทบในด้านต่าง ๆ ของโครงการเพื่อให้สามารถปรับตัวต่อสถานการณ์ได้อย่างทันท่วงที

6. การสร้างจิตสาธารณะ

บริการสาธารณะที่ไม่ได้อยู่ภายใต้ความรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยตรง มักมีการมีส่วนร่วมของประชาชนที่มีจิตสาธารณะ ซึ่งเป็นกำลังสำคัญทั้งในการคิดและ การจัดทำบริการเห็นได้ ว่าหลายโครงการที่ประสบความสำเร็จ เกิดขึ้นจากกลุ่มคนที่มีจิตอาสา การเข้าร่วมในรูปแบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการทำงานเต็มเวลาโดยไม่ได้รับค่าตอบแทนหรือการ เข้าร่วมกิจกรรมและให้การสนับสนุนเป็นครั้งคราวเมื่อมีโอกาส

บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต่อการพัฒนาบริการสาธารณะ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถมีหลายบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาบริการ สาธารณะ ซึ่งสามารถทำได้ในหลายรูปแบบ ได้แก่ เป็นผู้สนับสนุน เป็นตัวเชื่อมและเป็นหนึ่งใน คณะทำงาน และเป็นแกนหลักในการริเริ่มและพัฒนาบริการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. บทบาทของการเป็นผู้สนับสนุน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถมีบทบาทในการสนับสนุนช่วยเหลือในด้านต่าง ๆ ตามขอบเขตอำนาจหน้าที่ เช่น การประชาสัมพันธ์โครงการ เป็นที่ปรึกษา และรับซื้อสินค้าจาก ชุมชน ตัวอย่างเช่น โครงการการปลูกหม่อนและโครงการน้ำดื่มคุปตาสา เป็นโครงการที่ชุมชน เป็นแกนหลักในการจัดทำบริการโดยเริ่มจากการรวมกลุ่มของผู้ที่มีความสนใจและใช้ทรัพยากร

ที่มีในพื้นที่เป็นจุดตั้งต้น รวมทั้งยังสร้างการมีส่วนร่วมกับคนในพื้นที่เอื้อให้เกิดความเป็นเจ้าของภายในชุมชน โดยมีเทศบาลนครยะลาให้การสนับสนุนช่วยในการประชาสัมพันธ์โครงการ

2) บทบาทของการเป็นตัวเชื่อมและเป็นหนึ่งในคณะทำงาน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถมีบทบาทของการเป็นตัวเชื่อมและเป็นหนึ่งในคณะทำงานโดยจะรับผิดชอบโครงการที่อยู่ในอำนาจหน้าที่หรือความสนใจของตน เช่น เทศบาลนครขอนแก่น เป็นเจ้าภาพ และเป็นหนึ่งในคณะทำงานของกลุ่มคนรักศรีจันทร์ มีหน้าที่ในการเข้าร่วมประชุมและหารือร่วมกันเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาย่านศรีจันทร์ให้เป็นย่านสร้างสรรค์ ซึ่งคณะทำงานแต่ละฝ่ายจะรับหน้าที่ดำเนินการตามแผนในการพัฒนาย่าน โดยเทศบาลนครขอนแก่นเป็นแกนหลักในการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การปรับปรุงทางเท้า การนำสายไฟฟ้าลงดิน ในขณะที่ภาคเอกชนมุ่งเน้นเรื่องการกระตุ้นเศรษฐกิจเพิ่มการลงทุนและปรับปรุงอาคารร้าง เป็นต้น การดำเนินงานด้วยวิธีการดังกล่าวจะส่งผลให้เกิดการพัฒนาในหลากหลายมิติอย่างพร้อมเพรียงกัน

3) บทบาทในการเป็นแกนหลักในการริเริ่มและพัฒนาบริการ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจในการสนับสนุนให้เกิดบริการสาธารณะใหม่ ๆ เช่น โครงการตลาดชุมชนทางทุ่งสง โดยเทศบาลเมืองทุ่งสงเป็นแกนหลักในการจัดทำตลาด เริ่มจากการทำงานร่วมกับนักวิจัย จัดตั้งคณะทำงานและเป็นส่วนหนึ่งในการบริหารตลาด หากมีโครงการที่เกิดขึ้นใหม่จะอยู่ภายใต้ความรับผิดชอบของสำนักกองใด สำนักกองหนึ่งหรือจัดตั้งทีมทำงานซึ่งมีตัวแทนจากหลากหลายสำนักกองก็ได้เช่นกัน

สรุป

การประยุกต์กระบวนการคิดเชิงออกแบบในการพัฒนาบริการสาธารณะโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นแนวทางสำคัญในการตอบสนองความต้องการของประชาชนที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในสังคมร่วมสมัย โดยเน้นการสร้างนวัตกรรมที่มีมนุษย์เป็นศูนย์กลาง ผ่านกระบวนการทำงานเป็นระบบตั้งแต่การกำหนดปัญหา การเก็บข้อมูล วิเคราะห์ สร้างแนวคิด ทดสอบ และนำไปใช้จริง การออกแบบบริการสาธารณะในรูปแบบนี้ช่วยยกระดับประสบการณ์ของผู้ใช้บริการ ลดต้นทุนการดำเนินงาน และเสริมสร้างความยั่งยืนของโครงการได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ ความสำเร็จของการดำเนินงานต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญ เช่น

วิสัยทัศน์และประสบการณ์ของคณะทำงาน การมีระเบียบขั้นตอนที่ชัดเจน การบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ การมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน การตั้งอยู่บนฐานข้อมูลการวิจัย และการส่งเสริมจิตสาธารณะในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

การพัฒนาบริการสาธารณะด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบมิใช่เพียงแค่การสร้างนวัตกรรมเชิงเทคนิค แต่คือการสร้างกระบวนการทำงานที่ยึดโยงกับความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง องค์การปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้สนับสนุน ตัวเชื่อม คณะทำงาน และแกนกลางในการริเริ่มและขับเคลื่อนโครงการเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตของประชาชนในทุกมิติ ความสำเร็จของกระบวนการนี้ขึ้นอยู่กับ การเปิดพื้นที่ให้เกิดการร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมพัฒนาอย่างมีความหมาย พร้อมทั้งนำเครื่องมือและเทคนิคการออกแบบบริการมาใช้เพื่อรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้ การพัฒนาบริการที่ยั่งยืนจำเป็นต้องมีการทดสอบแนวคิด การเก็บข้อมูลอย่างต่อเนื่อง และการสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมที่เหนียวแน่น เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงและสร้างผลกระทบเชิงบวกในระยะยาว

เอกสารอ้างอิง

- พิรตกร แก้วลาย และขวัญ พงษ์หาญยุทธ. (2564). *การพัฒนาบริการสาธารณะเพื่อส่งเสริมเศรษฐกิจท้องถิ่นด้วยกระบวนการคิดเชิงออกแบบ*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- Tim Brown. (2023). *Design Thinking (DT)*. เรียกใช้เมื่อ 19 กุมภาพันธ์ 2567 จาก <https://www.interaction-design.org/literature/topics/design-thinking#docs-internal-guid-6067c79e-7fff-51cc-df4d-6c90ccf0bce0>.
- Nesta, IDEO, and Design for Europe. (2017). *Designing for Public Service: A Practical Guide*. เรียกใช้เมื่อ 19 ธันวาคม 2566 จาก https://new-ideo-com.s3.amazonaws.com/assets/files/pdfs/Nesta_Ideo_Guide_DesigningForPublicServices_100117.pdf.
- Brown, T. (2009). *Change by design: How design thinking creates new alternatives for business and society*. Boston, MA: Harvard Business Press.

- Design Council. (2019). *The double diamond: A universally accepted depiction of the design process*. Retrieved from <https://www.designcouncil.org.uk/our-work/news-opinion/double-diamond-universally-accepted-depiction-design-process/>
- IDEO.org. (2015). *The field guide to human-centered design*. San Francisco, CA: IDEO.org.
- Nesta, IDEO, & Design for Europe. (2017). *Designing for public services: A practical guide*. London: Nesta.

การให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน
อำเภอมนรมย์ จังหวัดชัยนาท*

PROVIDING SUBSISTENCE ALLOWANCE SERVICE OF THA CHANUAN
SUBDISTRICT ADMINISTRATIVE ORGANIZATION, MANOROM
DISTRICT, CHAINAT PROVINCE

ชูชีพ เบียดนอก¹, ประนอม วังพรหม², สุรพร สิมะกุลธร³ และ ปรียาพร เทรทะกุล⁴
Chuchee Buednok¹, Pranom Wangprom², Suraporn Simakulthorn³ and Preeyaporn Hetrakul⁴

¹⁻⁴คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹⁻⁴Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University, Thailand

Corresponding author E-mail: somchai-898@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 30 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 5 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 7 เมษายน 2568

Received 30 March 2025; Revised 5 April 2025; Accepted 7 April 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอมนรมย์ จังหวัดชัยนาท และ 2) ศึกษาข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุต่อคุณภาพการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอมนรมย์ จังหวัดชัยนาท รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่ได้รับเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอมนรมย์ จังหวัดชัยนาท จำนวน 1,578 คน กลุ่มตัวอย่าง 200 คน กำหนด

Citation:

* ชูชีพ เบียดนอก, ประนอม วังพรหม, สุรพร สิมะกุลธร และ ปรียาพร เทรทะกุล. (2568). การให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอมนรมย์ จังหวัดชัยนาท. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1378-1397.

Chuchee Buednok, Pranom Wangprom, Suraporn Simakulthorn and Preeyaporn Hetrakul. (2025).

Providing Subsistence Allowance Service Of Tha Chanuan Subdistrict Administrative Organization, Manorom District, Chainat Province. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1378-1397.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

ขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Krejcie and Morgan เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าความถี่ และร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับคุณภาพการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.11$) ด้านความรวดเร็ว ($\bar{X} = 4.05$) ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ($\bar{X} = 4.03$) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 4.02$) และด้านความพอเพียง ($\bar{X} = 3.83$)

2. ข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุต่อคุณภาพการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท เน้นการเพิ่มงบประมาณสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ รักษามาตรฐานการบริการ การจัดหาอาชีพเสริม ปรับปรุงรูปแบบการประชาสัมพันธ์ ปรับปรุงการแต่งกายและความสุภาพของเจ้าหน้าที่ และปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก

คำสำคัญ: คุณภาพการให้บริการ, เบี้ยยังชีพ, ผู้สูงอายุ, องค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the level providing subsistence allowance service of Tha Chanuan Subdistrict Administrative Organization, Manorom District, Chainat Province, and 2) to study the suggestions for the providing subsistence allowance service of Tha Chanuan Subdistrict Administrative Organization, Manorom District, Chainat Province. The research was quantitative. The population was 1,578 elderly who received subsistence allowances from Tha Chanuan Subdistrict Administrative Organization, Manorom District, Chainat Province. The sample size was 200 people. The sample size was determined according to Krejcie and Morgan's formula. The tools used were questionnaires. Data were used to analyze data using frequencies, percentages, and standard deviations.

The research results found that:

1) the level providing subsistence allowance service of Tha Chanuan Subdistrict Administrative Organization, Manorom District, Chainat Province was found to be overall at a high level ($\bar{x} = 4.01$) and when considered in each aspect. It was at a high level in every aspect. The average were arranged from highest to lowest as follows: transparency ($\bar{x} = 4.11$), speed ($\bar{x} = 4.05$), service staff ($\bar{x} = 4.03$), information perception ($\bar{x} = 4.02$), and safety, sufficiency ($\bar{x} = 3.83$).

2) the suggestions of the providing subsistence allowance service of Tha Chanuan Subdistrict Administrative Organization, Manorom District, Chainat Province emphasised on increasing the budget for subsistence allowances, maintained service standards, providing additional careers, improved public relations formats, improved the dress and politeness of officials and improved facilities.

Keywords: Providing, Subsistence allowance, Elderly, Tha Chanuan Subdistrict Administrative Organization, Chainat Province

บทนำ

อัตราการเพิ่มของประชากรผู้สูงอายุในประเทศไทยมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในแต่ละปี เนื่องจากในประเทศไทยมีอัตราการเกิดที่น้อยลง สังคมวัยทำงาน เล็งเห็นว่าการมีบุตรนั้นอาจต้องมีค่าใช้จ่ายเพิ่มมากขึ้นและต้องการประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานก่อนที่จะเริ่มมีครอบครัว เพราะเหตุนี้ จึงทำให้ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาประเทศไทยได้ทำการปรับเปลี่ยนนโยบายทางด้านสาธารณะเพื่อให้ครอบคลุมกลุ่มประชากรภายในประเทศรวมถึงการออกระเบียบต่าง ๆ เพื่อช่วยส่งเสริมและสนับสนุนการบริการสาธารณสุขประโยชน์ในการช่วยพัฒนาทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม รัฐบาลไทยจึงได้มีแนวคิดด้านสิทธิสวัสดิการขั้นพื้นฐานที่ได้กำหนดไว้สำหรับผู้สูงอายุคือ เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ คือ สวัสดิการที่ภาครัฐเป็นผู้จัดสรรให้กับผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป เพื่อเป็นการช่วยแบ่งเบาภาระ และค่าครองชีพเนื่องจากรายได้ในการประกอบอาชีพของผู้สูงอายุนั้นอาจไม่เพียงพอต่อค่าใช้จ่ายเนื่องจากมีอายุที่มาก

ขึ้น ผู้สูงอายุบางรายต้องทำงานหาเลี้ยงตนเอง หรือบางรายอาจถูกทอดทิ้ง ไม่มีผู้ดูแล และพละกำลังในการทำงานก็ลดน้อยลงตามอายุที่มากขึ้น (ณัฐนรี จำปาขีด, 2565)

ภารกิจประการหนึ่งที่องค์การบริหารส่วนตำบลต้องดำเนินการคือการให้บริการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุตามระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2552 ซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้นผู้สูงอายุที่ได้รับเบี้ยยังชีพ ต้องมีอายุ 60 ปีขึ้นไป สัญชาติไทย มีภูมิลำเนาอยู่ในเขตองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามทะเบียนบ้าน ซึ่งได้ลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่เป็นผู้ได้รับสวัสดิการหรือสิทธิประโยชน์อื่นใด จากหน่วยงานของรัฐ ยกเว้นผู้พิการและผู้ป่วยเอดส์ ที่ได้รับเบี้ยความพิการหรือเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เอดส์แล้ว สามารถรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุได้อีกด้วย โดยให้ผู้สูงอายุจะมีอายุครบ 60 ปีบริบูรณ์ ขึ้นไป ในปีงบประมาณถัดไป ลงทะเบียนและยื่นคำขอรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุต่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ตนมีภูมิลำเนา ณ สำนักงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือสถานที่ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกำหนด ภายในเดือนพฤศจิกายนของทุกปี (ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560, 2560) นับตั้งแต่เดือนตุลาคม 2554 เป็นต้นมา การจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องจ่ายในอัตราแบบขั้นบันไดตามช่วงอายุของผู้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นไปตามมติคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ 18 ตุลาคม 2554 (ฤทธิเดช ภูจิระ, 2558)

องค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน เป็นหน่วยการปกครองท้องถิ่นรูปแบบหนึ่ง ได้รับการยกฐานะขึ้นจากสภาตำบลเป็นองค์การบริหารส่วนตำบล เมื่อวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2539 ตามประกาศในราชกิจจานุเบกษา ฉบับประกาศทั่วไป เล่ม 113 ตอนพิเศษ 52 ง ลงวันที่ 25 ธันวาคม พ.ศ. 2539 องค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน เดิมคือ สภาตำบลท่าฉนวน จัดตั้งขึ้นโดยประกาศ กระทรวงมหาดไทย เรื่องจัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ลงวันที่ 16 ธันวาคม พ.ศ. 2539 (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน, 2562) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน มีหน้าที่ดูแลและให้บริการแก่ประชาชนในพื้นที่ตำบลท่าฉนวน หน้าที่สำคัญประการหนึ่งคือ การให้บริการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเพื่อบรรเทาความยากจนส่งเสริมคุณภาพชีวิตและสร้างหลักประกันทางสังคมให้แก่ประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งในการดำเนินงานที่ผ่านมาพบว่าปัญหาการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพยังมี

ปัญหาหลายประการ ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และความพึงพอใจของประชาชนที่รับบริการ เช่น การให้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสิทธิหน้าที่และขั้นตอนการขอรับเบี้ยยังชีพไม่ทั่วถึง การให้บริการของเจ้าหน้าที่บางส่วนที่ไม่ใส่ใจ ไม่สุภาพ ประชาชนได้รับความไม่สะดวกในการให้บริการ

จากความเป็นมาและปัญหาดังกล่าวข้างต้น อาจส่งผลกระทบต่อองค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน ทั้งการสูญเสียความน่าเชื่อถือ ประชาชนขาดความไว้วางใจ ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ประสิทธิผล และภาพลักษณ์ขององค์กร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาเรื่องคุณภาพการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอโมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท เพื่อผลการศึกษาจะสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลประกอบในการวางแผนพัฒนาการให้บริการของภาครัฐต่อผู้สูงอายุในด้านการจัดสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุให้ตรงกับความต้องการและความพึงพอใจของผู้สูงอายุในองค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอโมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท และพื้นที่อื่น ๆ ทั่วประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอโมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุต่อคุณภาพการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอโมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการสงเคราะห์

Siporin (1975) ให้ความหมายว่า การสังคมสงเคราะห์เป็นวิธีการทางสังคมเพื่อช่วยเหลือ ป้องกัน และแก้ปัญหา ของบุคคลและสังคม เพื่อให้บุคคลเหล่านั้นกระทำหน้าที่ในสังคมต่อไปได้ เป็นวิชาชีพที่ให้บริการแก่มนุษย์ ซึ่งต้องอาศัยศิลป์และวิธีการแบบวิทยาศาสตร์ในการปฏิบัติงาน

สำหรับวิธีการสังคมสงเคราะห์แบ่งออกได้เป็น 2 ระดับ คือระดับจุลภาค Micro Social Work และระดับมหภาค Macro Social Work (ณัฐธัญญา อิมไว, 2559)

1. การสังคมสงเคราะห์จุลภาค Micro Social Work เป็นการให้บริการสังคมสงเคราะห์โดยตรงแก่บุคคลผู้มีปัญหาและต้องการความช่วยเหลือเป็นรายบุคคล กลุ่ม หรือ ชุมชน โดยใช้วิธีการสังคมสงเคราะห์แบบผสมผสาน ได้แก่ การสังคมสงเคราะห์เฉพาะราย การสังคมสงเคราะห์กลุ่มชน และการจัดระเบียบชุมชนการสังคมสงเคราะห์จุลภาคนั้นช่วยขจัดปัญหาการบกพร่องในหน้าที่ของบุคคลและกลุ่ม ตลอดจนปัญหาในชุมชนต่าง ๆ เพื่อเป็นการปรับคนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมตลอดจนพัฒนาคุณภาพชีวิตของบุคคล กลุ่ม ชุมชน และสังคมให้ดียิ่งขึ้น

2. การสังคมสงเคราะห์มหภาค Macro Social Work เป็นการสังคมสงเคราะห์ในระดับสูงขึ้นไปหรือระดับเบื้องต้น อย่างเช่น ในระดับผู้บริหาร ผู้ร่างหรือกำหนดนโยบาย ผู้วิเคราะห์นโยบายหรือผู้วางแผนทางสังคม ผู้วิจัยหรือฝ่ายจัดการ เป็นต้น โดยอาศัยวิธีการบริหารงานสังคมสงเคราะห์เป็นหลักสำคัญ การสังคมสงเคราะห์มหภาคเป็นการให้บริการทางอ้อมแก่ผู้รับบริการ ในการกำหนดนโยบายหรือแผนการจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณต่าง ๆ การศึกษา สำรวจ และวิจัยเพื่อส่งเสริมการบริหารงาน การจัดการ การร่างนโยบาย และการวางแผนในการให้บริการโดยตรงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สามารถตอบสนองความต้องการของบุคคล กลุ่ม ชุมชนและสังคม รวมทั้งสอดคล้องและกลมกลืนกับวัตถุประสงค์และนโยบายที่วางไว้ทุกระดับ นอกจากนี้ยังเป็นการปฏิบัติงานที่มุ่งเน้นการทำงานในระดับที่กว้าง คือปัญหาที่เป็นปัญหาสังคมเพื่อที่จะแก้ไขปัญหาสนองความต้องการ สร้างโอกาส หรือก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของชุมชนและสังคมด้วย

2. แนวคิดเกี่ยวกับการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ

เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ หมายถึง สวัสดิการสำหรับผู้สูงอายุรูปแบบหนึ่ง เพื่อจัดสรรงบประมาณของ รัฐบาลในการสนับสนุนค่าใช้จ่ายให้กับผู้สูงอายุในชุมชน หรือในหมู่บ้านต่าง ๆ ทั่วประเทศ ซึ่งประสบปัญหาความเดือดร้อน เนื่องจากไม่มีรายได้เพียงพอแก่การยังชีพ ขาดผู้อุปการะเลี้ยงดู ถูกทอดทิ้ง และไม่สามารถประกอบอาชีพเลี้ยงตนเองได้ ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในครอบครัวและชุมชนได้โดยปกติตามควรแก่อัตภาพ โดยให้ความช่วยเหลือแก่ผู้สูงอายุเป็นเงินจนตลอดชีพ

ความเป็นมาของเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุเป็นกิจกรรมหนึ่งที่กรมประชาสงเคราะห์ดำเนินการมาตั้งแต่ ปี พ. ศ. 2536 ตามมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2535 ซึ่งเห็นชอบให้กรมประชาสงเคราะห์ดำเนิน โครงการกองทุนส่งเสริมสวัสดิการ

ผู้สูงอายุและครอบครัวในชุมชนเพื่อจัดสรรงบประมาณหมวดเงินอุดหนุนสงเคราะห์เบี้ยยังชีพช่วยเหลือผู้สูงอายุที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนในด้านต่าง ๆ โดยกระทรวงการคลังได้ อนุมัติหลักการเบิกจ่ายเงินตามโครงการ ดังกล่าว เป็นเบี้ยยังชีพสำหรับผู้สูงอายุคนละ 200 บาท/เดือน จนตลอดชีพ และรัฐบาลได้ให้ความสำคัญต่อผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง จึงได้เพิ่มจำนวนผู้สูงอายุที่รับเบี้ยยังชีพเพิ่มมากขึ้นทุกปี จนถึงปี พ.ศ.2542 รัฐบาลได้เพิ่มเงินเพิ่มพิเศษในภาวะเศรษฐกิจถดถอยให้แก่ผู้สูงอายุที่รับเบี้ย ยังชีพอีกคนละ 100 บาท/คน/เดือน รวมเบี้ยยังชีพที่ผู้สูงอายุได้รับคนละ 300บาท/คน/เดือนจนตลอดชีพ ปัจจุบันรัฐบาลได้จัดสรรเงินเบี้ยยังชีพให้แก่ผู้สูงอายุทุกคนที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป แบบตามขั้นบันได (กองสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลกลันตา, 2560)

ปัจจุบันการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เป็นแบบขั้นบันไดตามช่วงอายุ คือ อายุ 60 - 69 ปี ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เดือนละ 600 บาท อายุ 70 - 79 ปี ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เดือนละ 700 บาท อายุ 80 - 89 ปี ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เดือนละ 800 บาท อายุ 90 ปีขึ้นไป ได้รับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ เดือนละ 1,000 บาท การคำนวณอายุของผู้สูงอายุรายเดิม จะคำนวณตามปีงบประมาณ (การเลื่อนรับเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุรายเดิมแบบขั้นบันไดจะเลื่อนตามปีงบประมาณ ไม่มีการเพิ่มเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในระหว่างปีงบประมาณ) (กรมกิจการผู้สูงอายุ, 2566)

3. แนวคิดเกี่ยวกับการบริการสาธารณะ

ประยูร กาญจนกุล (2556) ได้กล่าวถึง แนวคิดของการให้บริการสาธารณะว่ามีอยู่ 5 ประการ คือ (1) บริการสาธารณะเป็นกิจกรรมที่อยู่ในความอำนาจการหรือในความควบคุมของฝ่ายปกครอง (2) บริการสาธารณะมีวัตถุประสงค์ในการสนองความต้องการส่วนรวมของประชาชน (3) การจัดระเบียบและวิธีดำเนินบริการสาธารณะย่อมจะแก้ไขเปลี่ยนแปลงได้เสมอ เพื่อให้เหมาะสมแก่ความจำเป็นแห่งกาลสมัย (4) บริการสาธารณะจะต้องจัดดำเนินการอยู่เป็นนิจและโดยสม่ำเสมอ ไม่มีการหยุดชะงัก ถ้าบริการสาธารณะต้องหยุดชะงักลงด้วยประการใด ประชาชนย่อมได้รับความเดือดร้อนหรือได้รับความเสียหาย

Millet (1954) กล่าวว่า เป้าหมายสำคัญของการบริการ คือ การสร้างความพึงพอใจในการให้บริการแก่ประชาชน โดยมีหลักหรือแนวทาง คือ

1) การให้บริการอย่างเสมอภาค (Equitable Service) หมายถึง ความยุติธรรมในการบริหารงานภาครัฐที่มีฐานคติที่ว่าคนทุกคนเท่าเทียมกัน ดังนั้นประชาชนทุกคนจะได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกัน ไม่มีการแบ่งแยกกีดกันในการให้บริการประชาชน จะได้รับการปฏิบัติในฐานะที่เป็นปัจเจกบุคคลที่ใช้มาตรฐานการให้บริการเดียวกัน

2) การให้บริการอย่างทันต่อเวลา (Timely Service) หมายถึง ในการบริการจะต้องมองว่าการให้บริการสาธารณะจะต้องตรงเวลา การปฏิบัติงานของหน่วยงานภาครัฐจะถือว่าไม่มีประสิทธิภาพเลย ถ้าไม่มีการตรงเวลาซึ่งจะสร้างความไม่พึงพอใจให้แก่ประชาชน

3) การให้บริการอย่างเพียงพอ (Ample Service) หมายถึง การให้บริการสาธารณะต้องมีลักษณะ มีจำนวนการให้บริการและสถานที่ให้บริการอย่างเหมาะสม ความเสมอภาคหรือการตรงเวลา จะไม่มีความหมายเลยถ้ามีจำนวนการให้บริการที่ไม่เพียงพอ และสถานที่ตั้งที่ให้บริการสร้างความไม่ยุติธรรมให้เกิดขึ้นแก่ผู้รับบริการ

4) การให้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continuous Service) หมายถึง การให้บริการสาธารณะที่เป็นไปอย่างสม่ำเสมอ โดยยึดประโยชน์ของสาธารณะเป็นหลัก ไม่ใช่ยึดความพอใจของหน่วยงานที่ให้บริการว่าจะให้หรือหยุดบริการเมื่อใดก็ได้

5) การให้บริการอย่างก้าวหน้า (Progressive Service) หมายถึง การให้บริการสาธารณะที่มีการปรับปรุงคุณภาพ และผลการปฏิบัติงาน กล่าวอีกนัยหนึ่งคือ การเพิ่มประสิทธิภาพหรือความสามารถที่จะทำหน้าที่ได้มากขึ้นโดยใช้ทรัพยากรเท่าเดิม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ องค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่ได้รับเงินสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท จำนวน 1,578 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน, 2566)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 398 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ Krejcie and Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง 200 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามระดับคุณภาพการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท คือ ความพอเพียง ความรวดเร็ว ความโปร่งใส การรับรู้ข่าวสาร และเจ้าหน้าที่ผู้

ให้บริการ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า แบ่งเป็น 5 ระดับ ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุต่อคุณภาพการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมื่น จังหวัดชัยนาท เป็นคำถามปลายเปิด

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากองค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมื่น จังหวัดชัยนาท เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้ง 200 คน ตามที่กำหนดไว้ในการทำวิจัย

4. สถิติที่ใช้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าความถี่ และร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 41.50 และเพศหญิง จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 58.50 ส่วนใหญ่มีอายุ 60-69 ปี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 ระดับการศึกษาระดับประถมศึกษา จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 79.50 มีสถานภาพการสมรส คือ สมรส จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 61.00 และมีรายได้ต่ำกว่าเดือนละ 5,000 บาท จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 60

2. ระดับคุณภาพการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมื่น จังหวัดชัยนาท พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.11$) ด้านความรวดเร็ว ($\bar{X} = 4.05$) ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ($\bar{X} = 4.03$) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 4.02$) และด้านความพอเพียง ($\bar{X} = 3.83$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีดังนี้

2.1 ด้านความพอเพียง พบว่า ความพึงพอใจด้านความพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ อบต. ให้การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามหลักเกณฑ์ทั่ว ($\bar{X} = 4.21$) จำนวน

เงินที่ อบต. ให้การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ($\bar{X} = 3.70$) และเบี้ยยังชีพมีความพอเพียงต่อการดำรงชีพในปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.59$)

2.2 ด้านความรวดเร็ว พบว่า ความพึงพอใจด้านความรวดเร็วโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ความสะดวกรวดเร็ว และตรงเวลาในการให้บริการ ($\bar{X} = 4.09$) ความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ ($\bar{X} = 4.08$) ขั้นตอน และวิธีการบริการ ($\bar{X} = 4.05$) และขั้นตอนการให้บริการที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และมีความคล่องตัว ($\bar{X} = 4.00$)

2.3 ด้านความโปร่งใส พบว่า ความพึงพอใจด้านความโปร่งใสโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ เจ้าหน้าที่ให้บริการอย่างโปร่งใสและซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X} = 4.18$) ความโปร่งใส และเป็นธรรมในการให้บริการ ($\bar{X} = 4.13$) และการตรวจติดตามผลการให้บริการ ($\bar{X} = 4.03$)

2.4 ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่า ความพึงพอใจด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การอธิบาย ชี้แจง และการแนะนำขั้นตอนการให้บริการ ($\bar{X} = 4.06$) การจัดประชุมให้ความรู้เรื่องการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพของ อบต. ($\bar{X} = 4.03$) กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสเข้าไปตรวจสอบการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพของ อบต. ($\bar{X} = 4.02$) และรูปแบบการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการให้บริการในปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.97$)

2.5 ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ พบว่า ความพึงพอใจด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การให้บริการที่สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส และเป็นมิตร ($\bar{X} = 4.05$) ความเอาใจใส่กระตือรือร้น และความพร้อมในการให้บริการ ($\bar{X} = 4.04$) ความเสมอภาคในการให้บริการ ($\bar{X} = 4.03$) และ การแต่งกายบุคลิก ลักษณะท่าทางของเจ้าหน้าที่ ($\bar{X} = 3.99$)

2. ข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุต่อคุณภาพการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท พบว่า กลุ่มตัวอย่างผู้สูงอายุที่ได้รับบริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท มีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เพิ่มเติมจากแบบสอบถามในหัวข้อต่าง ๆ จำนวน 6 หัวข้อ ซึ่งข้อเสนอแนะที่ผู้สูงอายุเสนอมากที่สุด ได้แก่ ให้ อบต. จัดสรรงบประมาณสงเคราะห์เบี้ยยังชีพเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการดำรงชีพในปัจจุบันที่ค่าครองชีพเพิ่มสูงขึ้น (89 คน) รองลงมา คือ การให้บริการของ อบต. ที่ดำเนินการในปัจจุบันนั้นดีแล้ว และให้รักษามาตรฐานรวมถึงแนวทางการปฏิบัติงานที่ดำเนินการอยู่ให้คงที่ (58 คน) จัดหาอาชีพเสริมให้เพื่อเพิ่มรายได้ให้เพียงพอต่อการดำรงชีพในปัจจุบัน (41 คน) ควรปรับปรุงรูปแบบการประชาสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น (10 คน) เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการควรปรับปรุงตน เช่น การแต่งกาย ความสุภาพยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นต้น (8 คน) ปรับปรุงสถานที่ให้บริการ เช่น น้ำดื่ม ความสะอาด เป็นต้น (5 คน) ซึ่งข้อเสนอแนะเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงความต้องการหลักของผู้สูงอายุในการรับบริการที่ดีขึ้นทั้งในด้านการจัดสรรงบประมาณ การรักษาคุณภาพการบริการ การเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้ และการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้สูงอายุในชุมชนอย่างเหมาะสม

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้พบว่า ระดับคุณภาพการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.01$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านความโปร่งใส ($\bar{X} = 4.11$) ด้านความรวดเร็ว ($\bar{X} = 4.05$) ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ($\bar{X} = 4.03$) ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ($\bar{X} = 4.02$) และด้านความพอเพียง ($\bar{X} = 3.83$) ทั้งนี้เป็นเพราะองค์กรมีการวางแผนและจัดสรรทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้สามารถให้บริการได้อย่างต่อเนื่อง เจ้าหน้าที่ทุกคนมีความรู้ความเข้าใจในงานที่รับผิดชอบ และมีความมุ่งมั่นที่จะให้บริการประชาชนอย่างดีที่สุด และการให้ข้อมูลและเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ขององค์กรอย่างสม่ำเสมอ สอดคล้องกับการศึกษาของ ทานูทัต สันทรทรัพย์ (2564) ได้ศึกษาศึกษาประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ : กรณีศึกษาจังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการ

เบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ : กรณีศึกษา จังหวัดปทุมธานี โดยรวมและเป็นรายด้านทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านบุคลากร ด้านระเบียบแนวทางปฏิบัติ ด้านสถานที่ และด้านบริการ อยู่ในระดับมาก และผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ผู้สูงอายุที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพสมรส อาชีพ รายได้ และภูมิลำเนา แตกต่างกันมีความต้องการสวัสดิการสังคมไม่แตกต่างกัน

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน มีดังนี้

ด้านความพอเพียง พบว่า ความพึงพอใจด้านความพอเพียงโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.83$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ อบต. ให้การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามหลักเกณฑ์ทั่ว ($\bar{X} = 4.21$) จำนวนเงินที่ อบต. ให้การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ ($\bar{X} = 3.70$) และเบี้ยยังชีพมีความพอเพียงต่อการดำรงชีพในปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.59$) ทั้งนี้เป็นเพราะขั้นตอนการขอรับและการพิจารณาได้รับเบี้ยยังชีพมีความชัดเจนและเข้าใจง่าย การพิจารณาให้เบี้ยยังชีพเป็นไปตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้โดยทั่วไป และองค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวนมีการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การให้เบี้ยยังชีพแก่ประชาชนอย่างชัดเจน สอดคล้องกับการศึกษาของ ปิติภัทร เกิดพิทักษ์ (2565) ได้ศึกษาศึกษาประสิทธิภาพการให้บริการสวัสดิการสังคมเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการให้บริการสวัสดิการสังคมเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพรหมพิราม จังหวัดพิษณุโลก โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ ด้านความพอเพียง ด้านกระบวนการ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และด้านเจ้าหน้าที่

ด้านความรวดเร็ว พบว่า ความพึงพอใจด้านความรวดเร็วโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.05$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ความสะดวกรวดเร็ว และตรงเวลาในการให้บริการ ($\bar{X} = 4.09$) ความสะดวกรวดเร็วในการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ ($\bar{X} = 4.08$) ขั้นตอน และวิธีการบริการ ($\bar{X} = 4.05$) และขั้นตอนการให้บริการที่ไม่ยุ่งยากซับซ้อน และมีความคล่องตัว ($\bar{X} = 4.00$) ทั้งนี้เป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวนมีการจัดระบบการทำงานที่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับการศึกษาของ เกสรฯ ทองมีเพชร (2565) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพการให้บริการการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี

ผลจากการศึกษาพบว่า ระดับคุณภาพการให้บริการการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี อยู่ในระดับความพึงพอใจมาก คือ เบี้ยยังชีพมีความจำเป็นสำหรับผู้สูงอายุที่ยากไร้ อบต.ให้การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพแก่ผู้สูงอายุอย่างทั่วถึง ขั้นตอนการจ่ายเบี้ยยังชีพ มีความสะดวกรวดเร็ว ตรงต่อเวลา และการติดต่อประสานงานกับเจ้าหน้าที่ได้รับความสะดวกรวดเร็ว การจ่ายเบี้ยยังชีพมีความโปร่งใส หลักเกณฑ์การคัดเลือกผู้สูงอายุมีความเหมาะสม วิธีการคัดเลือกผู้สูงอายุโปร่งใสและเป็นธรรม ได้รับเบี้ยยังชีพครบถ้วนตามจำนวนเงิน และสม่าเสมอทุกงวด

ด้านความโปร่งใส พบว่า ความพึงพอใจด้านความโปร่งใสโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ เจ้าหน้าที่ให้บริการอย่างโปร่งใสและซื่อสัตย์สุจริต ($\bar{X} = 4.18$) ความโปร่งใส และเป็นธรรมในการให้บริการ ($\bar{X} = 4.13$) และการตรวจติดตามผลการให้บริการ ($\bar{X} = 4.03$) ทั้งนี้เป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลทำฉนวนแสดงให้เห็นว่าองค์กรมีการดำเนินงานที่โปร่งใสและเป็นธรรม ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน สอดคล้องกับการศึกษาของ ชัยชนาวินท์ เดชเทวินทร์ (2565) ได้ศึกษาคุณภาพการให้บริการการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองเขาสวยอด จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า ผู้สูงอายุที่รับสวัสดิการเบี้ยยังชีพจากเทศบาลเมืองเขาสวยอด จังหวัดลพบุรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองเขาสวยอด จังหวัดลพบุรี ในภาพรวมและทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านความโปร่งใส ด้านความรวดเร็ว ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ และด้านการรายงานผลการดำเนินงาน ตามลำดับ

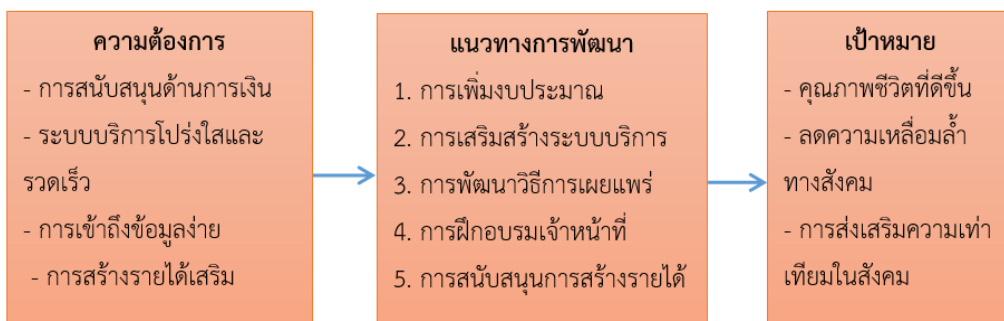
ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร พบว่า ความพึงพอใจด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การอธิบาย ชี้แจง และการแนะนำขั้นตอนการให้บริการ ($\bar{X} = 4.06$) การจัดประชุมให้ความรู้เรื่องการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพของ อบต. ($\bar{X} = 4.03$) กิจกรรมส่งเสริมให้ผู้สูงอายุได้มีโอกาสเข้าไปตรวจสอบการจ่ายเงินเบี้ยยังชีพของ อบต. ($\bar{X} = 4.02$) และรูปแบบการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการให้บริการในปัจจุบัน ($\bar{X} = 3.97$) ทั้งนี้เป็นเพราะองค์การบริหารส่วนตำบลทำฉนวนมีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น การประชุม การเผยแพร่ป้ายประกาศ การจัดทำเอกสาร ซึ่งข้อมูลที่

สื่อสารมีความชัดเจน เข้าใจง่าย ตรงประเด็น และมีการสื่อสารข้อมูลข่าวสารอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ประชาชนได้รับทราบข้อมูลที่เป็นปัจจุบัน นอกจากนี้ยังเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ข้อมูลและความคิดเห็น ไม่สอดคล้องกับการศึกษาของ กวิสรา ศรีเพ็ชรดี (2564) ได้ศึกษาคุณภาพการให้บริการการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลธรรมศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณภาพการให้บริการการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลธรรมศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการเข้าถึงบริการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และผลการเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลธรรมศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้สูงอายุที่มีปัจจัยส่วนบุคคลต่างกัน มีระดับ คุณภาพการให้บริการการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ ไม่แตกต่างกัน

ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ พบว่า ความพึงพอใจด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ การให้บริการที่สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส และเป็นมิตร ($\bar{X} = 4.05$) ความเอาใจใส่กระตือรือร้น และความพร้อมในการให้บริการ ($\bar{X} = 4.04$) ความเสมอภาคในการให้บริการ ($\bar{X} = 4.03$) และการแต่งกายบุคลิก ลักษณะท่าทางของเจ้าหน้าที่ ($\bar{X} = 3.99$) ทั้งนี้เป็นเพราะเจ้าหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวนมีความเป็นมืออาชีพ มีทักษะในการสื่อสารที่ดี และมีความมุ่งมั่นที่จะให้บริการประชาชนอย่างเต็มที่ สอดคล้องกับการศึกษาของ ฌริดา สอนบุญ (2564) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลสิงห์โคก อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์การบริหารส่วนตำบลสิงห์โคก อำเภอเกษตรวิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด โดยภาพรวมมีความคิดเห็นต่อการให้บริการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.02$) ด้านกระบวนการให้บริการ ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อกระบวนการให้บริการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.03$) และด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก ผู้สูงอายุมีความคิดเห็นต่อสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.75$)

2. ข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุต่อคุณภาพการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท พบว่า ข้อเสนอแนะที่ผู้สูงอายุเสนอมากที่สุด ได้แก่ ให้ อบต. จัดสรรงบประมาณสงเคราะห์เบี้ยยังชีพเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพการดำรงชีพในปัจจุบันที่ค่าครองชีพเพิ่มสูงขึ้น รองลงมา คือ การให้บริการของ อบต. ที่ดำเนินการในปัจจุบันนั้นดีแล้ว และให้รักษามาตรฐานรวมถึงแนวทางการปฏิบัติงานที่ดำเนินการอยู่ให้คงที่ จัดหาอาชีพเสริมให้เพื่อเพิ่มรายได้ให้เพียงพอต่อการดำรงชีพในปัจจุบัน ควรปรับปรุงรูปแบบการประชาสัมพันธ์ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการควรปรับปรุงตน เช่น การแต่งกาย ความสุภาพยิ้มแย้มแจ่มใส เป็นต้น และปรับปรุงสถานที่ให้บริการ เช่น น้ำดื่ม ความสะอาด เป็นต้น ทั้งนี้เป็นเพราะจากสภาพเศรษฐกิจที่ย่ำแย่และค่าครองชีพที่เพิ่มสูงขึ้น ซึ่งทำให้เบี้ยยังชีพที่ได้รับไม่เพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน ผู้สูงอายุต้องการเพิ่มรายได้เพื่อให้ครอบคลุมค่าใช้จ่ายที่สูงขึ้น และเพื่อให้มีชีวิตที่มีความหมายมากขึ้น โดยการมีอาชีพเสริมและกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้เพิ่มเป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพชีวิต นอกจากนี้ยังมีความต้องการให้บริการสาธารณะมีมาตรฐานที่ดีอยู่เสมอ รวมถึงการปรับปรุงการประชาสัมพันธ์และบริการต่าง ๆ เพื่อให้ตรงตามความต้องการและสร้างความพึงพอใจในระดับสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาสุรศักดิ์ รุจิโมโม, อนุวัต กระสังข์ และธิดา วัฒนศิริ (2565) ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ข้อเสนอแนะพบว่า เพิ่มการแนะนำแนวทางในการรับเบี้ยยังชีพ เพิ่มการจัดฝึกอบรมให้ความรู้พนักงาน มีการหมุนเวียนสถานที่ มีการเพิ่มการประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายช่องทาง ควรเพิ่มช่องทางในการขึ้นทะเบียนสำหรับผู้สูงอายุ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 สรุปล่องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยเรื่องคุณภาพการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอโนนหมก จังหวัดชัยนาท ได้สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการและความพึงพอใจของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ซึ่งมีแนวทางการพัฒนาเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุอย่างครอบคลุม ดังนี้ (1) การสนับสนุนทางการเงินที่เพิ่มขึ้น การวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้สูงอายุมีความต้องการสูงในการเพิ่มงบประมาณสงเคราะห์เบี้ยยังชีพ เนื่องจากค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้น การปรับเพิ่มงบประมาณจะช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายและทำให้ผู้สูงอายุสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพมากขึ้น (2) การเสริมสร้างระบบการให้บริการที่โปร่งใสและรวดเร็ว ความพึงพอใจที่สูงในด้านความโปร่งใสและความรวดเร็วในการให้บริการแสดงให้เห็นว่าการปรับปรุงระบบบริการให้โปร่งใสและลดระยะเวลาในการให้บริการเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นและความพึงพอใจในระดับสูง (3) การพัฒนาวิธีการเผยแพร่ข้อมูล การพัฒนาวิธีการเผยแพร่ข้อมูลให้มีประสิทธิภาพและเข้าใจง่ายจะช่วยเพิ่มการเข้าถึงข้อมูลของผู้สูงอายุ เช่น การใช้เทคโนโลยีและช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมเพื่อให้ข้อมูลชัดเจนและทันเวลามากขึ้น (4) การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะของเจ้าหน้าที่ การฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะของเจ้าหน้าที่รวมถึงการเพิ่มความสุภาพและความเป็นมิตร จะช่วยยกระดับคุณภาพการบริการและเพิ่มความพอใจของผู้รับบริการ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการให้บริการที่มีประสิทธิภาพ (5) การสนับสนุนการสร้างรายได้เสริม การสนับสนุนและจัดหาอาชีพเสริมให้กับผู้สูงอายุสามารถช่วยเพิ่มรายได้และเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ การสร้างโอกาสในการทำงานหรือกิจกรรมที่ช่วยเพิ่ม

รายได้จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีความมั่นคงทางการเงินในระยะยาว การดำเนินการตามแนวทางเหล่านี้จะช่วยให้ผู้สูงอายุมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นและสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งเน้นการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและการส่งเสริมความเท่าเทียมในสังคมอย่างเหมาะสม

สรุป/ข้อเสนอแนะ

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 58.50) และเพศชาย (ร้อยละ 41.50) โดยกลุ่มอายุที่มากที่สุดคือ 60-69 ปี (ร้อยละ 60.00) มีระดับการศึกษาประถมศึกษา (ร้อยละ 79.50) และมีสถานภาพสมรส (ร้อยละ 61.00) รายได้ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงต่ำกว่า 5,000 บาทต่อเดือน (ร้อยละ 60.00) สำหรับระดับคุณภาพการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอมนรมย์ จังหวัดชัยนาท พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.01) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้แก่ ความโปร่งใส (ค่าเฉลี่ย 4.11) ความรวดเร็ว (ค่าเฉลี่ย 4.05) เจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 4.03) การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร (ค่าเฉลี่ย 4.02) และความพอเพียง (ค่าเฉลี่ย 3.83) ในด้านความพอเพียง ผู้ตอบแบบสอบถามมีความพึงพอใจในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.83) โดยเฉพาะการให้การสงเคราะห์เบี้ยยังชีพตามหลักเกณฑ์ (ค่าเฉลี่ย 4.21) ในด้านความรวดเร็ว ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.05) โดยมีคะแนนสูงสุดในเรื่องความสะดวกรวดเร็วและตรงเวลา (ค่าเฉลี่ย 4.09) ในด้านความโปร่งใส ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.11) โดยเจ้าหน้าที่ที่มีความโปร่งใสและซื่อสัตย์สุจริต (ค่าเฉลี่ย 4.18) ในด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสาร ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.02) โดยมีคะแนนสูงสุดในเรื่องการอธิบายและแนะนำขั้นตอนการให้บริการ (ค่าเฉลี่ย 4.06) และสุดท้ายในด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.03) โดยมีคะแนนสูงสุดในเรื่องการให้บริการที่สุภาพ ยิ้มแย้มแจ่มใส และเป็นมิตร (ค่าเฉลี่ย 4.05) สำหรับข้อเสนอแนะของผู้สูงอายุเกี่ยวกับการให้บริการ พบว่า ข้อเสนอที่มีจำนวนมากที่สุดคือการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมให้สอดคล้องกับค่าครองชีพที่เพิ่มขึ้น (89 คน) รองลงมาคือการรักษามาตรฐานการให้บริการที่ดี (58 คน) การจัดหาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้ (41 คน) การปรับปรุงรูปแบบการประชาสัมพันธ์ (10 คน) การพัฒนาเจ้าหน้าที่ให้บริการ เช่น การแต่งกายและความสุภาพ (8 คน) และการปรับปรุงสถานที่ให้บริการ เช่น น้ำดื่มและความสะอาด

(5 คน) ข้อเสนอแนะเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของผู้สูงอายุในการรับบริการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นทั้งในด้านงบประมาณ การให้บริการ การสร้างรายได้ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ควรจัดสรรงบประมาณสงเคราะห์เบี้ยยังชีพเพิ่มเติม เพื่อให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นของผู้สูงอายุ และเพื่อให้เบี้ยยังชีพเพียงพอต่อการดำรงชีวิตประจำวัน

2) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ควรตรวจสอบและปรับปรุงการดำเนินงานให้มีความสม่ำเสมอและมีคุณภาพเพื่อคงความพึงพอใจของผู้รับบริการ

3) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ควรพิจารณาจัดกิจกรรมหรือโครงการที่สนับสนุนการสร้างรายได้ให้กับผู้สูงอายุ เช่น โครงการฝึกอาชีพเสริมหรือกิจกรรมที่สามารถสร้างรายได้

4) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ควรพัฒนาช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้เหมาะสมและเข้าถึงกลุ่มผู้สูงอายุได้ดีขึ้น เช่น ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือจัดกิจกรรมเพื่อเผยแพร่ข้อมูล

5) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ควรฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ให้มีการแต่งกายที่เหมาะสมและพัฒนาทักษะการให้บริการเพื่อให้เกิดความพึงพอใจสูงสุด

6) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ควรตรวจสอบและปรับปรุงสถานที่ให้บริการให้มีความสะอาดและมีสิ่งอำนวยความสะดวกที่เพียงพอ

7) องค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท ควรนำผลการศึกษานี้ไปปรับใช้ในการกำหนดนโยบาย และการวางแผนพัฒนาการบริหารและการให้บริการผู้สูงอายุและผู้ด้อยโอกาสอย่างทั่วถึง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการให้บริการสงเคราะห์เบี้ยยังชีพขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

2) ควรศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของประชาชนต่อการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลทาดนวน อำเภอมโนรมย์ จังหวัดชัยนาท

3) ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความพอใจเพียงของเบี้ยยังชีพกับปัจจัยอื่น ๆ เช่น อายุ สถานะสุขภาพ และระดับการศึกษา เพื่อเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อความพอใจเพียงของเบี้ยยังชีพ

เอกสารอ้างอิง

กรมกิจการผู้สูงอายุ. (2566). *การรับเบี้ยผู้สูงอายุ*. กรุงเทพฯ: กรมกิจการผู้สูงอายุ.

กองสวัสดิการสังคม องค์การบริหารส่วนตำบลกลันตา. (2560). *คู่มือการปฏิบัติงานเบี้ยยังชีพองค์การบริหารส่วนตำบลกลันตา*. บุรีรัมย์: องค์การบริหารส่วนตำบลกลันตา.

กวิสรา ศรีเพ็ชรดี. (2564). คุณภาพการให้บริการการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลธรรมศาลา อำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม. ใน *วิทยานพินธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการภาครัฐและภาคเอกชน*. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจมหาวิทยาลัยบูรพา.

เกสร ทงมีเพชร. (2565). คุณภาพการให้บริการการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของ องค์การบริหารส่วนตำบลบ้านใหม่ อำเภอบางใหญ่ จังหวัดนนทบุรี. ใน *สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. วิทยาลัยทองสุข.

ชัยธนาวิทย์ เดชเทวินทร์. (2565). คุณภาพการให้บริการการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลเมืองเขาสามยอต จังหวัดลพบุรี. ใน *การศึกษาระดับรัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์คณะรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ณัฐนรี จำปาขีด. (2565). ความพึงพอใจของผู้สูงอายุต่อประสิทธิภาพการให้บริการจ่ายเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลชำ อำเภอมือง จังหวัดศรีสะเกษ. ใน *การค้นคว้าอิสระหลักสูตรทวิปริญญาโททางรัฐประศาสนศาสตร์และบริหารธุรกิจ*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ณัฐณิชา อิมไว. (2559). *ความหมายของงานสังคมสงเคราะห์ในภาพรวม*. เรียกใช้เมื่อ 22 ตุลาคม 2566 จาก <https://www.gotoknow.org/posts/619859>

- ณิรดา สอนบุญ. (2564). ความคิดเห็นของผู้สูงอายุที่มีต่อการให้บริการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของ
องค์การบริหารส่วนตำบลสิงห์โคก อำเภอกะเปอร์วิสัย จังหวัดร้อยเอ็ด,
วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 18(2), 131-139.
- ทานุทัต สันททรัพย์. (2564). ประสิทธิผลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุ : กรณีศึกษา จังหวัดปทุมธานี. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ประยูร กาญจนกุล. (2556). *กฎหมายปกครอง*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ปิติกัทร เกิดพิทักษ์. (2565). ประสิทธิภาพการให้บริการสวัสดิการสังคมเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอพรมพิราม จังหวัดพิษณุโลก. ใน *สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์*. คณะรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.
- พระมหาสุรศักดิ์ รุจิธมโม, อนุวัต กระสังข์, ธิดุฒิ หมั่นมี. (2565). ประสิทธิภาพการบริหารจัดการสวัสดิการเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของ เทศบาลเมืองบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี.
วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมการบริหาร, 5(1), 91-102.
- ระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยหลักเกณฑ์การจ่ายเงินเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560. (2560 , 12 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 134 ตอนพิเศษ 223 ง. หน้า 1.
- ฤทธิเดช ภูจิรัง. (2558). *ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการด้านสวัสดิการสังคมเบี้ยยังชีพผู้สูงอายุของเทศบาลตำบลโนนดินแดง อำเภอนโนนดินแดง จังหวัดบุรีรัมย์*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- องค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน. (2562). *แผนพัฒนาท้องถิ่น (พ.ศ. 2561-พ.ศ. 2565)*. ชัยนาท: องค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน.
- องค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน. (2566). *จำนวนประชากร*. ชัยนาท: องค์การบริหารส่วนตำบลท่าฉนวน.
- Millet, J. D. (1954). *Management in the Public Service*. New York: McGraw Hill Book Company.
- Siporin, M. (1975). *Introduction to Social Work Practice*. Boston: Macmillan.

ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร*

MORALE AND ENCOURAGEMENT IN THE PERSONNEL PERFORMANCE OF PHASI CHAROEN DISTRICT OFFICE, BANGKOK METROPOLITAN

สมภพ ศรีสัมพันธ์¹, ธวัชชัย แสงทรัพย์², ชนะ รัตนภักดี³ และ ฉวีวรรณ ปุรานิธี⁴

Sompop Srisamphan¹, Thawatchai Sawangsap², Chana Rattanaphakdee³ and Chaweewan Puranithi⁴

¹⁻⁴คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹⁻⁴Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University, Thailand

Corresponding author E-mail: Samjung369@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 30 มีนาคม 2568; วันที่แก้ไขบทความ 5 เมษายน 2568; วันที่ตอบรับบทความ : 7 เมษายน 2568

Received 30 March 2025; Revised 5 April 2025; Accepted 7 April 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร 2) เปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ ระดับการศึกษา การเข้ารับราชการใน สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน และ 3) ศึกษาข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ บุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จำนวน 723 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน จำนวน 148

Citation:

* สมภพ ศรีสัมพันธ์, ธวัชชัย แสงทรัพย์, ชนะ รัตนภักดี และ ฉวีวรรณ ปุรานิธี. (2568). ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1398-1420.

Sompop Srisamphan, Thawatchai Sawangsap, Chana Rattanaphakdee and Chaweewan Puranithi. (2025).

Morale And Encouragement In The Personnel Performance Of Phasi Charoen District Office, Bangkok

Metropolitan. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1398-1420.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

คน ได้จากการเลือกเจาะจงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า

1. ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน คือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ด้านสถานะทางอาชีพ ด้านนโยบายและการบริหารงานขององค์กร ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว ด้านความมั่นคงในงาน และด้านวิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชา และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน คือ ด้านเงินเดือน ด้านสภาพการทำงาน และด้านความก้าวหน้าในอนาคต

2. การเปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ ระดับการศึกษา การเข้ารับราชการใน สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน พบว่า (1) เพศ บุคลากรหญิงให้ความสำคัญกับความสำเร็จ สถานะทางอาชีพ และความมั่นคงในงานมากกว่าบุคลากรชาย ($p < 0.05$) (2) ระดับการศึกษา ต่ำกว่าปริญญาตรีให้ความสำคัญกับการได้รับการยอมรับและความสัมพันธ์ในการทำงาน มากกว่า ปริญญาตรีให้ความสำคัญกับลักษณะงาน ความก้าวหน้า และเงินเดือนมากกว่า ($p < 0.05$) และ (3) การเข้ารับราชการ บุคลากรที่โอนย้ายมาจากส่วนราชการอื่นให้ความสำคัญกับการได้รับการยอมรับและความสัมพันธ์ในที่ทำงานมากกว่า ($p < 0.05$)

3. ข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ด้านปัจจัยจูงใจ ควรให้ออกาสความก้าวหน้าแก่บุคลากรภายในหน่วยงานก่อน ใช้บุคลากรตามความถนัด พิจารณาความดีความชอบตามความสามารถ ด้านปัจจัยค้ำจุน ผู้บังคับบัญชาควรฟังความคิดเห็นและมีความเป็นกันเอง พิจารณาความดีความชอบอย่างเป็นธรรม ปรับเงินเดือนให้เหมาะสมกับค่าครองชีพ ส่งเสริมความร่วมมือและช่วยเหลือระหว่างเพื่อนร่วมงาน

คำสำคัญ: ขวัญและกำลังใจ, การปฏิบัติงาน, บุคลากร, สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the morale and encouragement in work performance of Phasi Charoen District Office's personnel, Bangkok Metropolitan, 2) to compare the morale and encouragement in work performance of Phasi Charoen District Office's personnel, Bangkok Metropolitan with gender and education level, entering government service, and 3) to study the suggestions for enhancing morale and encouragement in work performance of Phasi Charoen District Office's personnel, Bangkok Metropolitan. The research was quantitative. The population was Phasi Charoen District Office's personnel, numbering of 723 people, and the sample of 148 people. The tool was a questionnaire. Data was analyzed using percentages, averages, and standard deviations.

The research results found that:

1) the morale and encouragement in work performance of Phasi Charoen District Office's personnel, Bangkok Metropolitan, overall, and in each aspect was at a high level in 6 areas: relationship with supervisors, colleague occupational status, policy and administration of the organization, personal well-being, job security and the governance methods of commanders and were at a moderate level 3 aspects: salary, working conditions and future progress.

2) the morale and encouragement in work performance of Phasi Charoen District Office's personnel, Bangkok Metropolitan with gender and education level in entering government service was different. It was found that (1) gender: female personnel gave importance to success professional status and greater job security than male ($p < 0.05$) (2), educational level: undergraduates place more emphasis on recognition and working relationships,

bachelor's degree gave more importance to job description, advancement, and salary ($p < 0.05$), and (3) entering government service, personnel transferred from other government agencies, placed more importance on being accepted and working relationships ($p < 0.05$) and, 3) the suggestions for enhancing morale and encouragement in the personnel performance of Phasi Charoen District Office, Bangkok Metropolitan was motivating factors advancement opportunities should be given to personnel within the agency first, used personnel according to their skills, considered your merits according to your abilities, supporting factors, supervisors should listen to opinions and be friendly, considered the merits and demerits fairly, adjusted your salary to suit the cost of living, promoting cooperation and assistance between colleagues.

Keywords: Morale and Encouragement, Phasi Charoen District Office, Bangkok Metropolitan

บทนำ

ทรัพยากรบุคคลได้รับการยอมรับแล้วว่าเป็นทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญที่สุดในการบริหารงานที่จะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายขององค์การที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล หากหน่วยงานใดมีบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถและมีประสิทธิภาพในการทำงานสูง ย่อมส่งผลทำให้ผลงานขององค์การนั้นมีทั้งปริมาณและคุณภาพดีตามไปด้วย อย่างไรก็ตาม ความรู้และความสามารถของบุคลากรเพียงอย่างเดียวก็ไม่อาจทำให้หน่วยงานประสบความสำเร็จได้ หากบุคลากรในองค์การไม่มีแรงจูงใจ ขวัญและกำลังใจที่จะปฏิบัติงาน ดังนั้นผู้บริหารองค์การจึงต้องคำนึงถึงและให้ความสำคัญแก่บุคลากรขององค์การ เพราะการบริหารงานที่จะให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลขึ้นอยู่กับการร่วมมือร่วมใจของบุคลากรทุกคนในองค์การ การอุทิศตน เสียสละ มุ่งมั่นทุ่มเทความสามารถในการทำงานอย่างเต็มกำลังเต็มใจ ต้องการให้องค์กรมีความก้าวหน้า และปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบระเบียบวินัยด้วยความเต็มใจ จากความสำคัญของขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ทำให้เป็นที่ยอมรับกันในทุก

องค์การว่า การสร้างขวัญและกำลังใจที่ดีเป็นพลังสำคัญที่จะก่อให้เกิดความร่วมมือและการประสานงานให้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (นันทนิ ชิดเขียน และอรไท ชั่วเจริญ, 2560)

แนวคิดการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นเรื่องของความรู้สึก และความพึงพอใจร่วมกันของคนทำงานแต่ละคนที่ได้รับจากงานจากเพื่อนร่วมงานจากผู้บังคับบัญชา จากหน่วยงานและจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ จะมีส่วนสัมพันธ์กับบุคลิกลักษณะของแต่ละคนด้วย ขวัญเป็นสิ่งที่เกี่ยวพันกับความรู้สึกในเรื่องสวัสดิภาพความปลอดภัย ความพึงพอใจ และความสุขสบายใจของผู้ปฏิบัติงาน (Beach, 1970) Milton (1981) ให้คำนิยามไว้ว่า ขวัญกำลังใจ คือ ทศนคติความพอใจ โดยปรารถนาที่จะทำต่อไป และมีความตั้งใจจะปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายของกลุ่มหรือองค์การ และ Nigro (1959) ให้คำขวัญและกำลังใจ คือความรู้สึก ทำที่หรือพฤติกรรมของกลุ่มคนที่ร่วมแรงร่วมใจกัน ทำงานอย่างใดอย่างหนึ่งโดยไม่ย่อท้อ ไม่หยุดยั้ง เพื่อให้ได้มาซึ่งผลงานร่วมกัน กล่าวได้ว่า การมีขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติงานของบุคลากร เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพ ผลผลิต และคุณภาพของงาน โดยเฉพาะในหน่วยงานภาครัฐ เช่น สำนักงานเขต ที่มีบทบาทสำคัญในการให้บริการแก่ประชาชน ดังนั้น ผู้บริหารจึงควรหาแนวทางและวิธีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงาน ซึ่งจะก่อให้เกิดความตั้งใจและความเต็มใจในการปฏิบัติงาน อันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรในที่สุด (สุพัตรา จันทะพันธ์, 2565)

เขตภาษีเจริญ ตามประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 335 ลงวันที่ 13 ธันวาคม 2515 มีฐานะเป็นหน่วยการปกครองของกรุงเทพมหานคร ตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกรุงเทพมหานคร พ.ศ. 2528 (สำนักงานเขตภาษีเจริญ, 2565) สำนักงานเขตภาษีเจริญ เป็นหน่วยงานของกรุงเทพมหานคร มีหน้าที่ในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนในท้องถิ่นอย่างใกล้ชิด ทรัพยากรบุคคลจึงเป็นปัจจัยสำคัญ และมีคุณค่าอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนภารกิจของหน่วยงานและกรุงเทพมหานครให้ไปสู่เป้าหมาย จึงได้กำหนดนโยบายที่ใช้เป็นกรอบและแนวทาง ในการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล เพื่อเพิ่มความคุ้มค่าของการใช้ทรัพยากรบุคคล ด้วยความเป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้ สอดคล้องกับการขับเคลื่อนภารกิจของหน่วยงานและของกรุงเทพมหานคร รวมทั้งมุ่งมั่น ให้ผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่าย ทุกคน มีกรอบความคิดที่ดี (Mindset) มีความสุข มีขวัญกำลังใจ พึงพอใจในการ ปฏิบัติงาน และมีศักยภาพเพิ่มขึ้น (สำนักงานเขตภาษีเจริญ, 2564) ทำให้ที่ผ่านมา สำนักงานเขตภาษีเจริญประสบความสำเร็จในการดำเนินงานตามพันธกิจต่าง ๆ และประชาชนมีความพึงพอใจในบริการ แต่ยังพบปัญหาบุคลากรบางส่วน ขาดขวัญและกำลังใจในการทำงาน ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อปัญหานี้

มาจากสภาพเศรษฐกิจ สังคม และการทำงาน ที่ส่งผลต่อบุคลากร ทั้งทางด้านรายได้ ภาระหนี้สิน ความกดดัน ปัญหาส่วนตัว ภาระงาน สภาพแวดล้อม แรงจูงใจ และความสัมพันธ์ ผลกระทบของปัญหาขาดขวัญและกำลังใจ ส่งผลต่อประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของงานบริการประชาชน ซึ่งผู้บริหารสำนักงานเขตภาษีเจริญไม่ควรมองข้ามปัญหาขวัญและกำลังใจของบุคลากรต้องหาวิธีแก้ไขอย่างจริงจัง เพื่อพัฒนาสภาพความเป็นอยู่ พัฒนาระบบบริหารจัดการบุคคล สร้างแรงจูงใจ ส่งเสริม สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ดี พัฒนาระบบสื่อสาร สร้างความสัมพันธ์ และพัฒนาทักษะของบุคลากร เพราะจะช่วยพัฒนาประสิทธิภาพ ผลผลิต และภาพลักษณ์ของหน่วยงาน ส่งผลให้ประชาชน ได้รับบริการที่มีคุณภาพ และสร้างความไว้วางใจของประชาชนต่อหน่วยงานภาครัฐ

ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการเสริมสร้างความมุ่งมั่นและกำลังใจของบุคลากรเพราะการมีความตั้งใจและความเต็มใจในการทำงานจะช่วยสร้างผลลัพธ์ที่ดีให้กับองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลในระยะยาว

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร
- 2) เพื่อเปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ ระดับการศึกษา การเข้ารับราชการใน สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน
- 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

Beach (1957) ได้กล่าวไว้ว่า การจูงใจ หมายถึง ความเต็มใจที่จะใช้พลังเพื่อให้ประสบผลสำเร็จในเป้าหมาย (goal) หรือรางวัล (reward) เป็นสิ่งสำคัญของมนุษย์ และเป็นสิ่งที่กระตุ้นให้คนไปถึงวัตถุประสงค์ที่มีสัญญาณเกี่ยวข้องกับรางวัลที่จะได้รับ

- Barnard (1974) กล่าวว่าปัจจัยที่ทำให้คนอยากทำงานมีอยู่ 7 ประการ คือ
1. สิ่งจูงใจเกี่ยวกับวัตถุ ประกอบด้วยเงิน วัสดุ อุปกรณ์ อาคารสถานที่ เป็นต้น
 2. สิ่งจูงใจเกี่ยวกับโอกาส เช่น โอกาสเกี่ยวกับการมีชื่อเสียง ความเด่น ความมีอิทธิพล การได้รับตำแหน่งที่ดี
 3. สิ่งจูงใจเกี่ยวกับสภาพวัสดุอุปกรณ์ ความร่วมมือ การได้รับการบริการซึ่งอาจจะได้โดยรู้ตัวหรือไม่รู้ตัว
 4. ความสามารถขององค์การที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจกับบุคคล โดยเปิดโอกาสให้เขาแสดงอุดมคติโดยเสรี เพื่อก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในฝีมือ ตลอดจนโอกาสที่องค์การจะให้ได้มีสวัสดิการต่าง ๆ แก่ตัวเขาเอง ครอบครัว หรือบุคคลอื่น
 5. สิ่งจูงใจเกี่ยวกับเพื่อนร่วมงาน การมีสัมพันธ์อันดีมิตรกับบุคคลภายในหน่วยงาน ความผูกพันกับสถาบัน และการมีส่วนร่วมกับกิจกรรมสถาบัน
 6. สิ่งจูงใจเกี่ยวกับสภาพการทำงานที่เป็นไปตามปกติ และทัศนคติ ทั้งในแง่ของสถาบัน ผู้บังคับบัญชา และผู้ปฏิบัติ
 7. สิ่งจูงใจที่เกี่ยวกับความปลอดภัยทางสังคม ความมั่นคงในการทำงาน และมีหลักประกัน ความมั่นคง การอยู่ดีกินดี

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน

สุรเชษฐ์ สุพร (2563) ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง ภาวะที่รื้อร้นในการทำงานอุทิศกายและใจในการทำงานให้แก่องค์กร การทุ่มเทความสามารถ ปฏิบัติงานร่วมกันอย่างร่วมแรงร่วมใจมีพลังสัมฤทธิ์ในการทำงานร่วมกันเป็นทีมมีพันธะผูกพัน ต่อหน้าที่งานที่ปฏิบัติอย่างสูง การได้รับการยอมรับจากสังคมร่วมกันเป็นทีมมีพันธะผูกพัน ซึ่ง Ovard (1966) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่มีผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานว่ามี 2 ปัจจัยใหญ่ ๆ คือ 1) ปัจจัยทางด้านวัตถุ ได้แก่ เงินเดือน การลาป่วยการประกันทางเวชกรรมและการรักษาพยาบาล ระเบียบวาระการพ้นจากงาน สิ่งอำนวยความสะดวกสบาย เครื่องมือเครื่องใช้และการบริการ และปัจจัยทางเศรษฐกิจ 2) ปัจจัยทางด้านมนุษย์สัมพันธ์อันเป็นวิธีการบริหารแผนใหม่ตามแนวมนุษยสัมพันธ์ การให้ความสนใจและเอาใจใส่เป็นพิเศษ บุคคลจะรู้สึกในความสำเร็จของตัวเอง

เส่ง สิงโตทอง (2563) ได้เสนอวิธีการสร้างขวัญให้คนทำงานได้นาน ดังนี้ (1) สสำรวจทัศนคติ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมในการทำงานของหน่วยงาน (2) วางมาตรฐานการทำงานเพื่อให้การสนับสนุนลูกน้องมีความก้าวหน้าอย่างยุติธรรม (3) ดูแลเอาใจใส่ สร้างความ

สนิทสนม และสนใจความเป็นไปของลูกน้องตามสมควร (4) สร้างเกียรติภูมิ ความภาคภูมิใจ และความรู้สึกเป็นเจ้าของหน่วยงาน (5) ยกย่องชมเชยให้กำลังใจแก่ลูกน้องที่ทำความดีและ
 ปลอดภัยเมื่อทำงานผิดพลาดให้โอกาสแก้ตัวใหม่ (6) ให้โอกาสลูกน้องได้มีส่วนร่วมในการ
 แสดงความคิดเห็น (7) มีระบบความเที่ยงธรรมในการให้คุณให้โทษ และร้องทุกข์ (8) จัด
 ค่าตอบแทน สวัสดิการที่เป็นธรรมเพียงพอในการดำรงชีวิตของลูกน้อง (9) มีการสนับสนุนการ
 เลื่อนตำแหน่ง แต่งตั้งด้วยเครื่องมือวัดผลงานที่ยุติธรรม (10) ให้โอกาสความดีความชอบในการ
 ทำงานเป็นคณะหรือเป็นทีม (11) ยอมรับคุณค่าทางปัญญาของลูกน้อง (12) ให้โอกาสลูกน้อง
 แสดงความสามารถ และ (13) ประพฤติปฏิบัติตนเป็นผู้นำที่มีคุณธรรมเป็นตัวอย่างในการ
 ทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณพื้นที่วิจัย คือ สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ บุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย
 ข้าราชการ และลูกจ้างประจำที่ปฏิบัติงานในสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร จำนวน
 723 คน (สำนักงานเขตภาษีเจริญ, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการเลือกเจาะจง จากประชากรทั้งหมด 723 คน เลือกเฉพาะ
 บุคคลที่ตรงตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เช่น อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ หรือลักษณะอื่น ๆ
 ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย ได้จำนวน 148 คน ซึ่งการเลือกใช้ขนาดตัวอย่างขนาดนี้สอดคล้องกับ
 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องซึ่งมีลักษณะคล้ายคลึงกัน และถือว่าเพียงพอสำหรับการตอบคำถามวิจัยใน
 เบื้องต้น

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งสร้างตามวัตถุประสงค์และกรอบ
 แนวคิดที่กำหนดขึ้น โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 คุณลักษณะทั่วไปของบุคลากร
 สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ
 (Check List) ตอนที่ 2 ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ
 กรุงเทพมหานคร ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5

ระดับ ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เป็นแบบปลายเปิด (Open-ended)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้ง 148 คน ตามที่กำหนดไว้ในการทำวิจัย

4. สถิติที่ใช้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t (t-test) ค่า One-Way Analysis of Variance

ผลการวิจัย

1. บุคลากรในสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 50.63) ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี (ร้อยละ 45.23) รองลงมาเป็นสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 43.23) และการเข้ารับราชการส่วนใหญ่เป็นการบรรจุครั้งแรก (ร้อยละ 45.95) รองลงมาเป็นย้ายมาจากจังหวัดอื่น (ร้อยละ 37.16)

2. ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยรวมและจำแนกตามเพศระดับการศึกษา และการเข้ารับราชการ ส่วนใหญ่มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานในปัจจุบันจิตใจโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน คือ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ และด้านความรับผิดชอบ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านความก้าวหน้า และมีขวัญกำลังใจ ในการปฏิบัติงานในปัจจุบันค่าจุนโดยรวม และรายด้านอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน คือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ด้านสถานะทางอาชีพ ด้านนโยบายและการบริหารงานขององค์กร ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว ด้านความมั่นคงในงาน และด้านวิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชา และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน คือ ด้านเงินเดือน ด้านสภาพการทำงาน และด้านความก้าวหน้าในอนาคต

3. การเปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศ ระดับการศึกษา การเข้ารับราชการใน สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน พบว่า

3.1 บุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานในปัจจัยจูงใจโดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน และในปัจจัยค้ำจุนโดยรวมและเป็นรายด้าน 7 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยจูงใจ ด้านความสำเร็จในการทำงาน และปัจจัยค้ำจุนด้านสถานะทางอาชีพ และด้านความมั่นคงในงาน บุคลากรเพศหญิงมีความคิดเห็นด้วยมากกว่าบุคลากรเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.2 บุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ในปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุนโดยรวมและรายด้าน แตกต่างกัน ดังนี้

(1) บุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานในปัจจัยจูงใจโดยรวมและรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านความก้าวหน้า และปัจจัยค้ำจุนโดยรวม และรายด้าน 5 ด้าน คือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ด้านนโยบายและการบริหารงานขององค์กรด้านสภาพการทำงาน ด้านความก้าวหน้าในอนาคต และด้านวิธีปกครองของผู้บังคับบัญชามากกว่าบุคลากรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

(2) บุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานในปัจจัยจูงใจโดยรวม และรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติอยู่ และด้านความก้าวหน้า และปัจจัยค้ำจุนโดยรวมและรายด้าน 8 ด้าน คือ ด้านเงินเดือนด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ด้านสถานะทางอาชีพ ด้านนโยบายและการบริหารงานขององค์กร ด้านสภาพการทำงาน ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว ด้านความก้าวหน้าในอนาคต และด้านวิธีปกครองของผู้บังคับบัญชามากกว่าบุคลากรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3.3 บุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ที่มีการเข้ารับราชการแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจ ในปัจจัยจูงใจโดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน และปัจจัยค้ำจุน โดยรวมและรายด้าน 8 ด้าน ไม่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยจูงใจ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือและปัจจัยค้ำจุน ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน บุคลากรที่มี

การถ่ายโอนมาจากส่วนราชการอื่นมีความคิดเห็นด้วยมากกว่าบุคลากรที่ย้ายมาจากจังหวัดอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

4.1 ปัจจัยจูงใจ บุคลากรให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในหน่วยงานมีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานโดยพิจารณาจากบุคลากรในหน่วยงานก่อนค่อยพิจารณาจากบุคลากรที่ขอโอนย้ายมา ควรใช้บุคลากรให้ตรงกับสายงานหรืองานที่ถนัด และการพิจารณาความดีความชอบ ควรพิจารณาที่ความรู้ความสามารถ

4.2 ปัจจัยค้ำจุน บุคลากรให้ข้อเสนอแนะ ดังนี้

ผู้บังคับบัญชาสูงสุดตลอดจนผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชา และรับฟังความคิดเห็น ให้ความเป็นกันเองไม่ถือตัวบ้างในบางโอกาส การพิจารณาความดีความชอบ ต้องให้อย่างเป็นธรรมไม่มีอคติ ควรพิจารณาจากผลงาน มีเงินเดือนที่เหมาะสมกับค่าครองชีพ ในปัจจุบัน ในการทำงานเงินเดือนก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เรากำลังใจในการปฏิบัติงาน และผู้บังคับบัญชาก็ให้ความรู้สึกที่ดีต่อกันกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อนร่วมงานก็ต้องให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานและคอยให้ความช่วยเหลือในเวลาที่มีปัญหา

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้พบว่า บุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ในปัจจัยจูงใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงว่าบุคลากรมีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรในสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับสูง สามารถทำงานได้เสร็จสิ้นและประสบความสำเร็จเป็นอย่างดีมีความสามารถในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี รู้จักมีวิธีการป้องกันปัญหาที่เกิดขึ้นและเมื่องานสำเร็จจึงส่งผลให้เกิดความรู้สึกพอใจและปลื้มใจในผลสำเร็จของงานนั้น ๆ อย่างยิ่งรวมทั้งงานที่ปฏิบัติอยู่เป็นงานที่ทำหายและส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ งานที่รับผิดชอบอยู่มีการแบ่งขอบข่ายงานที่ชัดเจน ผู้บริหารเปิดโอกาสให้มีการพัฒนาศักยภาพได้อย่างเต็มที่หน่วยงานมีนโยบายและแนวทางใน

การปฏิบัติมีความชัดเจน ประกอบกับงานที่รับผิดชอบตรงกับความสนใจและความถนัด มีความเหมาะสม มีสิทธิในการตัดสินใจ ในการปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ทำให้ปฏิบัติงานสำเร็จเรียบร้อย ไม่คั่งค้าง ได้รับคำชมจากผู้บริหารเป็นผลให้มีแรงจูงใจมีความเต็มใจ และมีความพึงพอใจ ในการปฏิบัติหน้าที่ ทำงานอย่างเต็มความรู้ เต็มความสามารถซึ่งเป็นสาเหตุให้บุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร มีขวัญและกำลังใจในมิติปัจจัยจูงใจอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ พรณภัส รังสิกุล (2564) ได้ศึกษาขวัญและกำลังใจของข้าราชการเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี พบว่า ระดับขวัญและกำลังใจด้านความรู้สึกรับผิดชอบอยู่ในระดับสูงสุด รองลงมาตามลำดับ คือ ด้านความรู้สึกรับผิดชอบด้านความรู้สึกรับผิดชอบต่อส่วนงาน ด้านความรู้สึกรับผิดชอบกับเพื่อนร่วมงานและด้านความรู้สึกรับผิดชอบต่อสังคม โดยที่ค่าของระดับขวัญและกำลังใจทั้งหมดอยู่ในระดับสูง

บุคลากรในสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ด้านปัจจัยจูงใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากแสดงว่าบุคลากรมีขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน และอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรในสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ซึ่งปัจจัยจูงใจเป็นปัจจัยที่ให้แรงจูงใจในการทำงานของบุคคลมีอยู่ตลอดเวลาและในผลจากการศึกษาครั้งนี้แสดงว่ามีปัจจัยจูงใจในลักษณะที่สอดคล้องกับบุคคลในองค์กรบุคคลในองค์กรจึงเกิดความชอบงาน บุคลากรส่วนใหญ่มีความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา (ผู้บริหาร) เพื่อนร่วมงาน เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อสื่อสาร มีการใช้กิริยาหรือวาจาที่แสดงถึงความสัมพันธ์อันดีต่อกันสามารถทำงานร่วมกันมีความเข้าใจซึ่งกันและกันเป็นอย่างดี มีความสามัคคีและให้ความร่วมมือกัน ในการปฏิบัติงาน เพื่อนร่วมงานให้ความช่วยเหลือกันและกัน มีความเชื่อใจไว้วางใจ และมีการทำงานเป็นทีม บุคลากรในสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ เป็นข้าราชการและลูกจ้างประจำ มีสถานะทางอาชีพมีความมั่นคงเป็นที่ยอมรับนับถือของสังคม มีเกียรติและศักดิ์ศรี มีความรักและศรัทธาในอาชีพ นโยบายและการบริหารงานของสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร มีความชัดเจนเหมาะสม เปิดโอกาสให้บุคลากรในหน่วยงานได้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายในการบริหารงาน นโยบายการบริหารจึงง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ บุคลากรในสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร มีความรู้สึกที่ดีต่อความเป็นอยู่ส่วนตัว มีความสะดวกสบายในการเดินทางมาทำงาน มีความรู้สึกผูกพันกับหน่วยงานจนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของ

การดำเนินชีวิต งานที่ทำเป็นอาชีพที่มั่นคงและสามารถช่วยดำรงชีพอยู่ได้ตามศักยภาพ ผู้บริหาร ผู้บังคับบัญชาให้โอกาสปรึกษาหารือได้อย่างสะดวก มีกิริยาสุภาพนุ่มนวลต่อบุคลากร เมื่อให้คำแนะนำเกี่ยวกับงาน ปกครองโดยใช้หลักเหตุผลและยึดหลักความยุติธรรม ผู้บริหาร เป็นผู้นำยุคใหม่สามารถปรับการบริหารให้เข้ากับสถานการณ์ได้ดีและรับฟังความคิดเห็นของ บุคลากรในหน่วยงาน มีความใกล้ชิดและเป็นกันเองกับผู้ใต้บังคับบัญชาและยังสรุปได้ว่า บุคลากรในสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร มีความร่วมมือร่วมใจในการทำงานเป็น ทีมงาน ความสำเร็จของงานคือความสำเร็จขององค์กร เมื่อมีปัญหาถือว่าเป็นปัญหาขององค์กร ที่จะต้องหาทางแก้ปัญหาต่อไป มีแรงจูงใจสูง และมีความแข่งขัน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรคมีความ กระตือรือร้นในการทำงาน ไม่เฉื่อยชา ไม่ผัดวันประกันพรุ่ง เต็มใจรับงานใหม่มีความพอใจใน สภาพการทำงานสูง มีความภูมิใจในการกล่าวถึงองค์กร ซึ่งเป็นสาเหตุให้ของบุคลากรใน สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร มีขวัญและกำลังใจในมิติปัจจัยค่าจูงอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของ อธิชา โชติวัฒน์ (2565) ได้ศึกษาขวัญและกำลังใจในการ ปฏิบัติงานของข้าราชการเทศบาลเมืองปากน้ำสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า มี ระดับแรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มี แรงจูงใจ ในการปฏิบัติงานโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ผลการเปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตภาษี เจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า

บุคลากรที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการ ปฏิบัติงานในปัจจัยจูงใจโดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน และในปัจจัยค่าจูงโดยรวมและเป็นราย ด้าน 7 ด้าน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของอธิชา โชติวัฒน์ (2565) ได้ศึกษาขวัญ และกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการเทศบาลเมืองปากน้ำสมุทรปราการ จังหวัด สมุทรปราการ พบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการเทศบาลเมืองปากน้ำ สมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ ที่มีเพศ แตกต่างกัน ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ไม่แตกต่างกัน ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ในปัจจัยจูงใจด้าน ความสำเร็จในการทำงาน โดยบุคลากรเพศหญิงมีความคิดเห็นด้วยมากกว่าบุคลากรเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะบุคลากร สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร มีความเห็นว่าบุคลากรมีความสำเร็จในการทำงาน แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความสามารถและความตั้งใจในการทำงาน ประกอบกับลักษณะงานที่ทำงานมี ความแตกต่างกัน คือ ส่วนใหญ่เพศหญิงจะนั่งทำงานในสำนักงาน มีความสะดวกสบายในการ

ทำงาน แตกต่างกับเพศชายส่วนใหญ่เป็นนายช่างโยธางานนอกสำนักงาน ทำงานควบคุมงานก่อสร้าง บริเวณหน้างานทางไกลความสะดวกสบาย ทำงานกลางแดดกลางฝน และต้องเดินทางไปปฏิบัติงาน ควบคุมงานไกล มีความลำบากมากกว่าเพศหญิง ซึ่งเป็นสาเหตุให้เพศต่างกันมีความคิดเห็น ด้านความสำเร็จในการทำงาน แตกต่างกัน

ส่วนความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานในปัจจุบันด้านสถานะทางอาชีพ และด้านความมั่นคงในงาน บุคลากรเพศหญิงมีความคิดเห็นด้วยมากกว่าบุคลากรเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะส่วนเพศหญิงจะไม่ค่อยเข้างานสังคม หรืออาจมีกลุ่มสมาคมย่อย ชอบอยู่แต่ในบ้านจึงมีความรู้สึกมีว่าได้รับการยอมรับจากคนในสังคมย่อย ซึ่งต่างกับเพศชายที่ส่วนใหญ่เข้างานสังคมมากมีกลุ่มสมาคม มีการสังสรรค์กันมาก ทำให้ได้รับการยอมรับจากคนในสังคมมากกว่าเพศหญิง ประกอบกับบริบทของสังคมไทยแต่เดิมให้เพศชายเป็นผู้นำ มีสิทธิมากกว่าเพศหญิง ซึ่งในปัจจุบันยังเป็นเช่นเดิมอยู่ ซึ่งเป็นสาเหตุให้บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็น ด้านสถานะทางอาชีพแตกต่างกัน และในด้านความมั่นคงในงาน เพศหญิงมีตำแหน่งที่ปฏิบัติงานอยู่มีความปลอดภัยซึ่งทำงานอยู่แต่ในสำนักงาน ไม่ต้องไปเผชิญกับเครื่องจักร เครื่องกล ที่อาจทำอันตรายต่อร่างกายได้ในขณะทำงาน และไม่ต้องเผชิญกับภัยธรรมชาติที่อาจเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ บุคลากรเพศหญิงจึงความรู้สึกมีความมั่นคงในการทำงานและความยั่งยืนของอาชีพ หรือมีความปลอดภัยในชีวิตการทำงาน ซึ่งแตกต่างกับเพศชายที่ต้องทำงานอยู่กับเครื่องจักร เครื่องกล ความปลอดภัยมีน้อยและทำงานเกี่ยวกับการก่อสร้างถนน อาจมีประชาชนมาร้องเรียนว่าควบคุมงานไม่ดี เอื้อประโยชน์ให้ผู้รับจ้าง ผู้รับจ้างทำงานในต้นทุนน้อย ส่งผลให้ถนนเมื่อก่อสร้างแล้วเสร็จออกมาไม่ดีไม่มีมาตรฐาน และจะต้องมีการตั้งกรรมการสอบวินัยต่อไป ซึ่งเป็นการทำงานที่เสี่ยงซึ่งเป็นอาจสาเหตุให้บุคลากรที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็น ด้านความมั่นคงแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษาของสรินทร์ธร บุญธง (2565) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลสระแก้ว อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว พบว่า เพศที่ต่างกันมีผลต่อระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน

บุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ในปัจจุบันใจ และปัจจัยคำจุน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันโดยบุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจใน

การปฏิบัติงานในปัจจัยจิตใจโดยรวมและรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านความก้าวหน้า และปัจจัยคำจูนโดยรวม และรายด้าน 5 ด้าน คือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ด้านนโยบายและการบริหารงานขององค์กร ด้านสภาพการทำงานด้านความก้าวหน้าในอนาคต และด้านวิธีปกครองของผู้บังคับบัญชา มากกว่าบุคลากรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคาดหวังในการทำงานแตกต่างกัน บุคลากรที่จบการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรีอาจมีความคาดหวังที่สูงกว่า ระดับปริญญาตรี และระดับต่ำกว่าปริญญาตรีเพราะคิดว่าจบการศึกษาสูงแล้วจะได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อนร่วมงาน แต่เมื่อเข้ามาบริหารการกับไม่เป็นเช่นนั้น เพราะระบบราชการต้องขึ้นอยู่กับอายุงาน ความอาวุโส จึงไม่เป็นดังที่คาดหวังไว้และลักษณะงานที่ปฏิบัติอยู่ คนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อาจไม่ได้รับคำสั่งให้ตรงกับความต้องการ หรือวิชาที่เรียนมาก็เป็นได้ ซึ่งส่วนใหญ่แล้วระดับการศึกษาที่ต่ำกว่าปริญญาตรี และปริญญาตรี เป็นคนเก่าคนแก่ จึงมีความเข้าใจในระบบงานราชการมากกว่าระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีที่อาจจะเป็นคนที่บรรจุใหม่ จึงเป็นโอกาสเหตุให้บุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน และบุคลากรที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานในปัจจัยจิตใจโดยรวม และรายด้าน 2 ด้าน คือ ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติอยู่ และด้านความก้าวหน้า และปัจจัยคำจูนโดยรวม และรายด้าน 8 ด้าน คือ ด้านเงินเดือน ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ด้านสถานะทางอาชีพด้านนโยบายและการบริหารงานขององค์กร ด้านสภาพการทำงาน ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัวด้านความก้าวหน้าในอนาคต และด้านวิธีปกครองของผู้บังคับบัญชา มากกว่าบุคลากรที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีตำแหน่ง และอัตราเงินเดือนแตกต่างกันตามตำแหน่งที่บรรจุจึงทำให้ได้รับ ค่าตอบแทน ค่าจ้าง และสวัสดิการต่าง ๆ แตกต่างกันตามหน้าที่ และความรับผิดชอบ ทำให้บางตำแหน่งได้รับเงินเดือนไม่เพียงพอกับสภาพและการศึกษาที่สูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดว่าจะได้ค่าตอบแทนที่สูง เมื่อเปรียบเทียบกับงานเอกชนที่มีการกำหนดค่าตอบแทนที่สูงให้ แต่ในระบบราชการไม่เป็นเช่นนั้น และระดับการศึกษาที่ต่างกันอาจได้รับความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงานต่างกัน ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความพึงพอใจในสถานะอาชีพต่างกัน ระดับที่ต่ำกว่าปริญญาตรีเขาอาจจะพอใจในสิ่งที่ได้รับจากระบบราชการ แต่ในขณะที่ปริญญาตรี กับสูงกว่าปริญญาตรีอาจจะไม่พอใจกับสถานะอาชีพที่ได้รับ

เพราะมีการลงทุนไปกับการศึกษาสูง และความก้าวหน้าในอนาคตนั้น ระดับสูงกว่าปริญญาตรี อาจมีความคาดหวังสูง แต่เมื่อเข้ามาในระบบราชการแล้วกับไม่เป็นอย่างที่คาดหวังไว้จึงเป็น อาจสาเหตุให้ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน สอดคล้องกับการศึกษา ของอิริชา โขติวัฒน์ (2565) ได้ศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการเทศบาล เมืองปากน้ำสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า เมื่อจำแนกแรงขวัญและกำลังใจในการ ปฏิบัติงานของข้าราชการตามระดับการศึกษา พบว่าข้าราชการมีขวัญและกำลังใจในการ ปฏิบัติงานแตกต่างกัน

บุคลากรที่มีการเข้ารับราชการแตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับขวัญและ กำลังใจ ในปัจจัยจูงใจโดยรวมและรายด้าน 4 ด้าน และปัจจัยค้ำจุน โดยรวมและรายด้าน 8 ด้านไม่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยจูงใจ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และปัจจัยค้ำจุน ด้าน ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน บุคลากรที่มีการถ่ายโอนมาจากส่วนราชการอื่นมี ความคิดเห็นด้วยมากกว่าบุคลากรที่ย้ายมาจากจังหวัดอื่น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการศึกษาปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรที่มีการถ่ายโอนมาจากส่วนราชการอื่น หรือ ย้ายมาจากจังหวัดอื่นซึ่งยังไม่มีเวลาใกล้ชิดสนิทสนมกัน ยังไม่มีการสร้างความผูกพันกัน และ ไม่เคยทำงานร่วมกันมาก่อน เมื่อมาทำงานร่วมกันแล้วจึงยังไม่ได้รับการยอมรับนับถือ และยังไม่มีความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน จึงเป็นสาเหตุให้การเข้ารับราชการที่ แตกต่างกัน มีความคิดเห็นในปัจจัยจูงใจ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และในปัจจัยค้ำจุน ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ณัฐธยา ทวี วัฒนะสันตทรัพย์ (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของ ข้าราชการส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น พบว่า ตัวแปรการเข้ารับ ราชการ และสถานที่ทำงานในเขตพื้นที่ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการ ปฏิบัติงาน ที่แตกต่างกัน

สำหรับข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

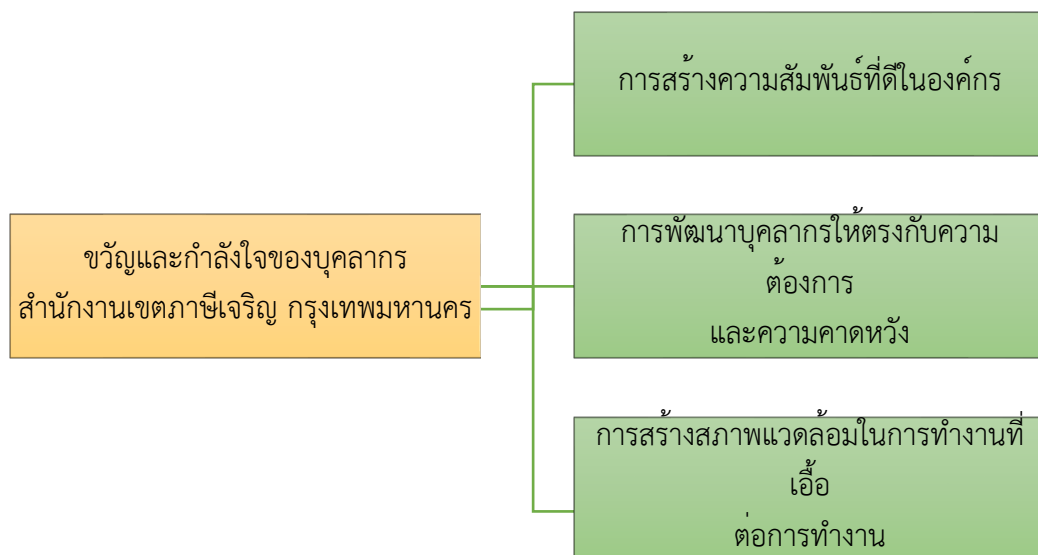
ปัจจัยจูงใจ พบว่า บุคลากรให้ข้อเสนอแนะว่า ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในหน่วยงาน มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานโดยพิจารณาจากบุคลากรในหน่วยงานก่อนค่อย พิจารณาจากบุคลากรที่ขอโอนย้ายมา ควรใช้บุคลากรให้ตรงกับสายงานหรืองานที่ถนัด และ การพิจารณาความดีความชอบ ควรพิจารณาที่ความรู้ความสามารถ ทั้งนี้เป็นเพราะ การ

พิจารณาบุคลากรภายในหน่วยงานก่อนเป็นการให้โอกาสบุคลากรได้พัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และเป็นการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรที่ทำงานอยู่เดิม ทำให้เกิดความรู้สึกว่าองค์กรให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าในตัวบุคลากร การใช้บุคลากรให้ตรงกับสายงานหรืองานที่ถนัด จะทำให้บุคลากรได้แสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพในการทำงานและความพึงพอใจในการทำงานสูงขึ้น และการพิจารณาความดีความชอบจากความรู้ความสามารถ จะเป็นการกระตุ้นให้บุคลากรพัฒนาตนเองอยู่เสมอ และเป็นการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ภายในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของดนัย กัลยาราช (2562) กล่าวว่า การเสริมสร้างและบำรุงขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคคลนั้น เป็นเรื่องที่จะเอื้ออำนวยมากในการดำเนินการ เพราะคนเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาองค์กร เป็นตัวจักรสำคัญของการพัฒนา การจะทำให้คนมีความสุขและมีความพอใจ มีขวัญกำลังใจที่ดี ในการปฏิบัติงานนั้น ผู้บริหารต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการ

ปัจจัยคำจูน พบว่า บุคลากรให้ข้อเสนอแนะว่า ผู้บังคับบัญชาสูงสุดตลอดจนผู้บริหาร ต้องให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชา และรับฟังความคิดเห็น ให้ความสำคัญกันเองไม่ถือตัวบ้าง ในบางโอกาส การพิจารณาความดีความชอบต้องให้อย่างเป็นธรรมไม่มีอคติ ควรพิจารณาจากผลงาน มีเงินเดือนที่เหมาะสมกับค่าครองชีพในปัจจุบัน ในการทำงานเงินเดือนก็เป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เรามีกำลังใจ ในการปฏิบัติงาน และผู้บังคับบัญชาก็ให้ความรู้สึกที่ดีต่อกันกับผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อนร่วมงานก็ต้องให้ความร่วมมือ ในการปฏิบัติงานและคอยให้ความช่วยเหลือในเวลาที่มีปัญหา ทั้งนี้เป็นเพราะ เมื่อผู้บังคับบัญชาให้ความสำคัญ รับฟังความคิดเห็น และให้ความสำคัญกันเองกับผู้ใต้บังคับบัญชา จะสร้างความรู้สึกเชื่อมโยงและเป็นส่วนหนึ่งของทีม ทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชากล้าที่จะแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการทำงานมากขึ้น การพิจารณาความดีความชอบอย่างเป็นธรรมและให้เงินเดือนที่เหมาะสม จะทำให้บุคลากรรู้สึกว่าได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรมและเกิดความรู้สึกอยากทำงานเพื่อองค์กรมากขึ้น และเมื่อผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน จะสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เป็นมิตร ทำให้บุคลากรรู้สึกอยากมาทำงานและมีความสุขในการทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ เบญจมาศ แดงเพ็ง (2564) ได้กล่าวว่า องค์กรประกอบและปัจจัยที่มีอิทธิพล ต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานนั้นมีความสำคัญต่อการทำงานโดยเฉพาะความมั่นคงในการปฏิบัติงาน ทักษะคนที่เมืองการ ทักษะคนที่มีการบังคับบัญชา ความพอใจที่มีต่อมาตรฐานของงาน การควบคุมบังคับบัญชาแบบคำนึงถึงพลังงาน ปริมาณงาน และความตึงเครียดของงาน การปฏิบัติต่อบุคคลในองค์กร การ ความภาคภูมิใจในองค์กร ความพอใจในเงินเดือนทัศนคติที่

มีต่อระบบการติดต่อสื่อสารแบบทางการภายในองค์กร ความพึงพอใจในงาน ความพึงพอใจในความก้าวหน้าและโอกาสในการก้าวหน้าของงาน ทักษะคติเพื่อนร่วมงานล้วนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ผู้บริหารต้องพัฒนาให้ดีขึ้น

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ใหม่

สรุปองค์ความรู้ใหม่ได้แก่ ผลการวิจัยขวัญและกำลังใจของบุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ซึ่งให้เห็นว่า ปัจจัยทางสังคมและสภาพแวดล้อมในการทำงานมีบทบาทสำคัญในการสร้างขวัญและกำลังใจให้กับบุคลากรมากกว่าปัจจัยทางวัตถุเพียงอย่างเดียว ดังนั้นองค์กรควรให้ความสำคัญกับ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร การพัฒนาบุคลากรให้ตรงกับความ ต้องการและความคาดหวัง การสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เอื้อต่อการทำงาน เพื่อให้บุคลากรรู้สึกมีส่วนร่วมและมีความสุขในการทำงาน จากผลการศึกษาจะเห็นว่า ปัจจัย คำจุน เช่น ความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ผู้บังคับบัญชา และสภาพแวดล้อมในการทำงาน มีผลต่อขวัญและกำลังใจของบุคลากรมากกว่าปัจจัยจูงใจอื่น ๆ บุคลากรแต่ละกลุ่ม (เช่น เพศ ระดับการศึกษา) มีความคาดหวังที่แตกต่างกัน องค์กรจึงควรปรับนโยบายให้สอดคล้องกับ

ความต้องการของแต่ละบุคคล ความมั่นคงในงานเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคลากรรู้สึกมีส่วนร่วมและทุ่มเทให้กับงาน ซึ่งองค์ความรู้ใหม่นี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนากลยุทธ์ในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลขององค์กรได้ ซึ่งจะช่วยให้องค์กรสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ลดการลาออกของพนักงาน และสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับองค์กรได้ในระยะยาว

สรุป/ข้อเสนอแนะ

บุคลากรในสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (ร้อยละ 50.63) และมีระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 45.23) รองลงมาคือสูงกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 43.23) โดยการเข้ารับราชการส่วนใหญ่เป็นการบรรจุครั้งแรก (ร้อยละ 45.95) รองลงมาคือการย้ายมาจากจังหวัดอื่น (ร้อยละ 37.16) ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร โดยรวมและจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และการเข้ารับราชการ พบว่าส่วนใหญ่มีขวัญกำลังใจในระดับมากในปัจจัยจูงใจ 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านลักษณะงานที่ปฏิบัติ และด้านความรับผิดชอบ และอยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านความก้าวหน้า นอกจากนี้ยังมีขวัญกำลังใจในปัจจัยค้ำจุนอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน ได้แก่ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน ด้านสถานะทางอาชีพ ด้านนโยบายและการบริหารงานขององค์กร ด้านความเป็นอยู่ส่วนตัว ด้านความมั่นคงในงาน และด้านวิธีการปกครองของผู้บังคับบัญชา แต่ยังอยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านเงินเดือน ด้านสภาพการทำงาน และด้านความก้าวหน้าในอนาคต เมื่อเปรียบเทียบขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรตามปัจจัยต่างๆ พบว่าเพศไม่มีผลต่อขวัญและกำลังใจโดยรวม แต่บุคลากรเพศหญิงมีความคิดเห็นในด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านสถานะทางอาชีพ และด้านความมั่นคงในงานสูงกว่าเพศชายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับการศึกษาก็ก่อผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจ โดยบุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีให้คะแนนสูงกว่าในด้าน การได้รับการยอมรับนับถือ ความก้าวหน้า ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน นโยบายและการบริหารงานขององค์กร สภาพการทำงาน ความก้าวหน้าในอนาคต และวิธีปกครองของผู้บังคับบัญชา ในขณะที่บุคลากรที่จบปริญญาตรีให้คะแนนสูงกว่าบุคลากรที่จบสูงกว่าปริญญาตรีในด้านลักษณะงาน ความก้าวหน้า เงินเดือน ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน สถานะทางอาชีพ นโยบายการบริหาร สภาพการ

ทำงาน ความเป็นอยู่ส่วนตัว ความก้าวหน้าในอนาคต และวิธีปกครองของผู้บังคับบัญชา ส่วนในแง่ของการเข้ารับราชการ บุคลากรที่ถ่ายโอนมาจากส่วนราชการอื่นมีความคิดเห็นด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เพื่อนร่วมงาน สูงกว่าบุคลากรที่ย้ายมาจากจังหวัดอื่นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สำหรับข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน พบว่าด้านปัจจัยจูงใจ ควรเปิดโอกาสให้บุคลากรในหน่วยงานมีความก้าวหน้าในสายงานก่อนพิจารณาผู้โอนย้าย ควรใช้บุคลากรให้ตรงกับสายงานที่ถนัด และพิจารณาความดีความชอบจากความรู้ความสามารถ ส่วนปัจจัยค้ำจุน บุคลากรเสนอให้ผู้บริหารให้ความสำคัญกับผู้ใต้บังคับบัญชา รับฟังความคิดเห็น ให้ความเป็นกันเองในบางโอกาส และพิจารณาความดีความชอบอย่างเป็นธรรมโดยไม่มีอคติ รวมถึงต้องกำหนดเงินเดือนให้เหมาะสมกับค่าครองชีพ เนื่องจากเงินเดือนเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจในการทำงาน นอกจากนี้ควรส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการศึกษาเรื่อง ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ผู้ศึกษามีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ปัจจัยจูงใจ

1.1 ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานครควรมีกิจกรรมที่ให้บุคลากรในองค์กรทำร่วมกัน เช่น จัดกีฬาสร้างสัมพันธ์ในองค์กร จัดงานสังสรรค์ จัดประชุมสัมมนาบุคลากรในองค์กร เพื่อปรับปรุงทัศนคติและจิตวิทยาในการปฏิบัติงาน

1.2 ด้านความก้าวหน้า สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ควรมีการไปศึกษาดูงานหน่วยงานที่มีการพิจารณาความดีความชอบที่เป็นกลาง แล้วนำผลจากการศึกษาดูงานมาประยุกต์สร้างแบบประเมินผลการทำงานของบุคลากร

2. ปัจจัยค้ำจุน

2.1 ด้านเงินเดือน สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ควรหาแนวทางในการช่วยเหลือบุคลากร หรือการกำหนดค่าตอบแทนอื่น เช่น ค่าตอบแทนการปฏิบัติงานนอกเวลาราชการ โบนัส เงินประจำตำแหน่ง เพื่อให้เพียงพอกับสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน

2.2 ด้านสภาพการทำงาน สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร ควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับสุขภาพความเป็นอยู่และที่พักอาศัยของพนักงาน มีอาคารสถานที่ และ

ห้องปฏิบัติงานที่เพียงพอในการปฏิบัติงาน จัดห้องทำงานเป็นสัดส่วน และให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัยในการปฏิบัติงาน

2.3 ด้านความก้าวหน้าในอนาคต สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร กำหนดแนวปฏิบัติในการเลื่อนตำแหน่งหน้าที่การงานและการพิจารณาความดีความชอบ เป็นไปด้วยความยุติธรรม โปร่งใส เปิดโอกาส หรือสนับสนุนให้บุคลากรมีโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการประเมินผลเรื่องขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร เป็นประจำทุกปี เพื่อปรับปรุงและแก้ไขปัญหที่เกิดขึ้นและพัฒนาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานให้มากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาโครงสร้างองค์กรและปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

3. ควรศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการส่งเสริมขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

ณัฐธยา ทวีวัฒนะสันตทรัพย์. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น. ใน *การศึกษาค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ*. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

ดนัย กัลยาราช. (2562). ขวัญกำลังใจของครูกลุ่มโรงเรียนบ้านกลางทุ่งสะโตก อำเภอสันป่าตอง จังหวัดเชียงใหม่. ใน *การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

นันท์น ชิตเขียน และอรไท ชั่วเจริญ. (2560). ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมทางหลวง. ใน *การค้นคว้าอิสระโครงการบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สำหรับผู้ประกอบการยุคใหม่*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เบญจมาศ แดงเพ็ง. (2564). ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษาของอำเภอ
มายอ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปัตตานี เขต 2. ใน *การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหา
บัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

พรณภัส รังสีกุล. (2564). ขวัญและกำลังใจของข้าราชการเทศบาลเมืองแสนสุข จังหวัดชลบุรี.
ใน *การศึกษาแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น*.
มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

สรินทรธร บุญธง. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การ
บริหารส่วนตำบลสระแก้ว อำเภอเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว. ใน *ภาควิชาพันธุ์รัฐ
ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต*. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรม
ราชูปถัมภ์.

สุรเชษฐ์ สุพร. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการ
ตำรวจชั้นประทวน สถานีตำรวจภูธรเมืองนครสวรรค์. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐ
ประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่*. มหาวิทยาลัย
ราชภัฏนครสวรรค์.

สุพัตรา จันทะพันธ์. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงาน
ส่วนท้องถิ่น ในสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลดงพลอง อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์.
ใน *การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์*.
มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

แสง สิงโตทอง (2563). ขวัญของคนทำงาน. *วารสารพัฒนาชุมชน*, 42(6), 22-24.

สำนักงานเขตภาษีเจริญ. (2565). *เกี่ยวกับองค์กร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตภาษีเจริญ.

_____. (2567). *จำนวนประชากร*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเขตภาษีเจริญ.

อติชา โชติวัฒน์. (2565). ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการเทศบาลเมือง
ปากน้ำสมุทรปราการจังหวัดสมุทรปราการ. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร
มหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร์*. มหาวิทยาลัยบูรพา.

Milton, C. R. (1981). *Human Behavior in Organization*. New Jersey: Prentice –
Hall.

Barnard, C. I. (1974). *The Functions of the Executive*. (4th ed.). Cambridge, MA.:
Harvard University Press.

Beach, D. S. (1975). *Personnel: The Management of People at Work*. (2nd ed.)
New York: Macmillan.

Beach, D. S. (1970). *Personnel: The Management of People at Work*. (2nd ed.).
New York: Mcmillian.

Nigro, F. A. (1959). *Public Personnel Administration*. New York: Holt, Rinehart
and Winston.

Ovard, G. F. (1966). *Administration of the Changing Secondary School*. New
York: Macmillan.

ความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ต่อการแก้ไข ปัญหาฝุ่น PM 2.5*

PEOPLE COOPERATION OF BANG KHEN DISTRICT IN BANGKOK METROPOLITAN TOWARDS THE SOLVING OF P.M. 2.5 DUST PROBLEM

จรินทร์ สวนแก้ว¹, กัญธนา สนเจริญ², ณภัทร ศิลปมา³ และ ชัยยุทธ์ สงวนแก้ว⁴

Jarin Suankaew¹, Kanthana Soncharoen², Naphat Sillapama³ and Chaiyuth Sa-Nguankaew⁴

¹⁻⁴คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี

¹⁻⁴Faculty of Political Science, Bangkokthonburi University, Thailand

Corresponding author E-mail: Suwannee-CA@hotmail.com

วันที่รับบทความ : 30 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 5 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 7 เมษายน 2568

Received 30 March 2025; Revised 5 April 2025; Accepted 7 April 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขน กรุงเทพมหานครต่อการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ต่อการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 และ 3) ศึกษาข้อเสนอแนะความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ต่อการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5 รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร คือ ประชาชนในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร จำนวน 184,496 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ ทาโร ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม ทำการ

Citation:

* จรินทร์ สวนแก้ว, กัญธนา สนเจริญ, ณภัทร ศิลปมา และ ชัยยุทธ์ สงวนแก้ว. (2568). ความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ต่อการแก้ไขปัญหามลพิษ PM 2.5. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1421-1437.

Jarin Suankaew, Kanthana Soncharoen, Naphat Sillapama and Chaiyuth Sa-Nguankaew. (2025).

People Cooperation Of Bang Khen District In Bangkok Metropolitan Towards The Solving Of P.M. 2.5 Dust Problem. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1421-1437.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t (t-test) ค่า One-Way Analysis of Variance

ผลการวิจัยพบว่า

1. ความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D = .53) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11.37$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขนต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร โดยมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 โดยการปลูกต้นไม้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D = .573) รองลงมาคือ เข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 องค์รภาครรัฐในพื้นที่ ($\bar{X} = 4.11$, S.D = .384) และให้ความร่วมมือโดยเดินทางโดยระบบขนส่งมวลชนในชีวิตประจำวันมากขึ้น ($\bar{X} = 4.08$, S.D = .347) ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 จำแนกตามเพศ และรายได้ที่แตกต่างกัน พบว่า ความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขนกรุงเทพมหานครต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 ไม่แตกต่างกัน ($p > .05$)

3. ข้อเสนอแนะความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 พบว่า ประชาชนต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแสดงความจริงจังและจริงจัง สร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้องในการเฝ้าระวัง และดูแลป้องกันตนเอง รวมทั้งการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมใน การแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 อย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

คำสำคัญ: ความร่วมมือ, ประชาชนเขตบางเขน, การแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the people cooperation of Bang Khen District, Bangkok Metropolitan towards the solving of P.M. 2.5 dust problem, 2) to study the factors affecting the people cooperation of Bang Khen District, Bangkok Metropolitan towards the solving of P.M. 2.5 dust problem, and 3) to study the suggestions for people cooperation of Bang Khen District, Bangkok Metropolitan towards the solving of P.M. 2.5 dust problem. The research was quantitative. Population was people in Bang Khen District,

Bangkok Metropolitan totaling 184,496 people. The sample size was determined according to Taro Yamane's table with 200 people. Tool was a questionnaire. Data was analyzed by percentages, averages, and standard deviations, t-test, One-Way Anova.

The research results found that:

1) the people cooperation of Bang Khen District, Bangkok Metropolitan towards the solving of P.M. 2.5 dust problem, overall it was at a high level ($\bar{x} = 4.24$, S.D = .53). When considering each aspect, it was found that all items were at a high level ($\bar{x} = 4.11.37$). And when considering each item, it was found that people cooperation of Bang Khen District, Bangkok Metropolitan towards the solving of P.M. 2.5 dust problem by participating in solving the PM 2.5 dust problem with planting trees at the highest level ($\bar{x} = 4.57$, S.D = .573), followed by participating in solving the PM 2.5 dust problem by government organizations in the area ($\bar{x} = 4.11$, S.D = .384), and cooperated by traveling more by public transportation in daily life ($\bar{x} = 4.08$, S.D = .347), respectively.

2) Factors affecting the people cooperation of Bang Khen District, Metropolitan towards the solving of P.M. 2.5 dust problem, classified by gender and different incomes. It was found that the people cooperation of Bang Khen District, Metropolitan towards the solving of P.M. 2.5 dust problem, not different ($p > .05$), and 3) the suggestions for the people cooperation of Bang Khen District, Metropolitan towards the solving of P.M. 2.5 dust problem found that the people wanted government officials to show seriousness and sincerity, created knowledge and corrected understanding of surveillance and took care of yourself including giving people the opportunity to participate in solving the PM 2.5 dust problem in a concrete and sustainable way.

Keywords: Cooperation, Bang Khen District, solving, PM 2.5 dust problem

บทนำ

มลพิษทางอากาศนับเป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมอันดับต้น ๆ ของประเทศมาแล้วกว่า ศตวรรษ โดยเฉพาะ ปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM2.5) ที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ โดยเฉพาะผลกระทบต่อระบบทางเดินหายใจส่วนล่าง ปอดและถุงลมปอด ซึ่งเป็น อวัยวะในการแลกเปลี่ยนก๊าซออกซิเจน และก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ในกระแสเลือด ซึ่งการรับ สัมผัส PM2.5 ในระยะยาวอาจนำไปสู่สาเหตุการเกิดมะเร็งปอดได้ นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อสภาพความเป็นอยู่และรูปแบบการใช้ชีวิตของประชาชนผู้รับสัมผัสอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ (ศิลาลักษณ์ โกรฟ, รักจิต กัลยาณะธรรม, สุทธิรัตน์ กิตติพงษ์วิเศษ และณัฏฐา ฐานิพานิชกุล, 2564) ผลสำรวจสภาพอากาศกรุงเทพมหานครในปี 2566 ที่ผ่านมา ของ Rocket Media Lab พบว่า มีวันที่สภาพอากาศดีอยู่เกณฑ์สีเขียวเพียง 31 วันเท่านั้น คิดเป็นสัดส่วน 8.52% ของทั้ง ปี น้อยกว่าปี 2565 ที่มีอากาศดี 49 วัน และยังน้อยกว่าในปี 2564 ที่มีอากาศดีถึง 90 วัน โดยส่วนใหญ่เป็นวันที่อากาศมีคุณภาพปานกลางเกณฑ์สีเหลือง 241 วัน หรือคิดเป็นสัดส่วน 66.21% ของทั้งปี ลดลงจากปีก่อนหน้าที่มีอากาศในเกณฑ์สีเหลือง 261 วัน ส่วนวันที่ มีคุณภาพอากาศมีผลต่อสุขภาพต่อกลุ่มที่สัมผัสไวต่อมลพิษในเกณฑ์สีส้มมี 78 วัน หรือคิดเป็นสัดส่วน 21.43% ของทั้งปี มากกว่าปีก่อนหน้าที่มี 52 วัน และวันที่มีอากาศ มีผลกระทบต่อสุขภาพอยู่ในเกณฑ์สีแดงนั้นมี 14 วัน หรือคิดเป็นสัดส่วน 3.85% ของทั้งปี สูงกว่าปีก่อนหน้าที่มีเพียง 3 วัน (ไทยพีบีเอส (Thai PBS), 2567)

ศูนย์ข้อมูลคุณภาพอากาศ กทม. รายงานค่า PM 2.5 ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร วันที่ 14 กุมภาพันธ์ 2567 ณ เวลา 11.00 น มีค่ามากกว่า 75 ไมโครกรัม/ลูกบาศก์เมตร ขึ้นไปอยู่ในระดับสีแดง มีผลกระทบต่อสุขภาพ จำนวน 20 เขต คือ คลองสามวา ทวีวัฒนา ธนบุรี บางกอกน้อย บางเขน บางบอน บางพลัด บึงกุ่ม ประเวศ ลาดกระบัง หนองแขม หนองจอก คันนายาว ตลิ่งชัน บางนา ปทุมวัน ป้อมปราบศัตรูพ่าย มีนบุรี ยานนาวา หลักสี่ และยังคงมี แนวโน้มเพิ่มขึ้น (สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์, 2567)

ทั้งนี้ กรุงเทพมหานคร ได้ออกหนังสือสั่งการถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้เพิ่มความ เข้มงวด และดำเนินการมาตรการตามแผนปฏิบัติการแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง PM2.5 ในพื้นที่ กรุงเทพมหานคร ปี 2567 ดังนี้ 1) เข้มงวดตรวจวัดตรวจจับรถยนต์ควันดำทุกประเภทร่วมกับ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องตามแผนที่กำหนด 2) ประสานสถานีตำรวจท้องที่อำนวยการจราจรและ กวดขันห้ามจอดรถในถนนสายหลักสายรองตลอดเวลา 3) ขอความร่วมมือทำงานหรือ

ปฏิบัติงานในที่พัก (Work From Home) ใช้รถแท็กซี่ที่จำเป็น ไม่ขับ...ช่วยดับเครื่อง

4) ประชาสัมพันธ์ประชาชนให้บำรุงรักษาเครื่องยนต์และลดการใช้รถยนต์ส่วนตัว 5) ควบคุมสถานประกอบการในพื้นที่ไม่ให้ปล่อยมลพิษอากาศเกินค่ามาตรฐานที่กฎหมายกำหนด

6) ขอความร่วมมือผู้ประกอบการ ทำ Big Cleaning บริเวณสถานที่ก่อสร้างและแพลนท์ปูน รวมถึงกิจกรรมที่ก่อให้เกิดฝุ่นละอองจากการก่อสร้างทุกประเภท 7) เข้มงวดตรวจตราควบคุมไม่ให้มีการเผาขยะหรือการเผาในที่โล่งทุกประเภท 8) เพิ่มความถี่ในการล้างและดูดฝุ่นถนน ฉีดล้างต้นไม้ ใบไม้ และทำความสะอาดป้ายรถเมล์อย่างต่อเนื่อง 9) ประชาสัมพันธ์ให้ความรู้พร้อมแนะนำวิธีป้องกันสุขภาพอนามัยจากฝุ่นละออง PM2.5 ให้กับประชาชน และแจ้งเตือนประชาชนให้ติดตามสถานการณ์ฝุ่นละออง PM2.5 ผ่านช่องทางแอปพลิเคชันและเว็บไซต์ AIRBKK หากประชาชนพบเห็นแหล่งกำเนิดมลพิษสามารถแจ้งเบาะแสผ่านทางแอปพลิเคชัน Traffy Fondue 10) ออกหน่วยบริการสาธารณสุขและหน่วยแพทย์เคลื่อนที่ คลินิกมลพิษทางอากาศดูแลสุขภาพประชาชน 11) ดำเนินการตามมาตรการลดฝุ่นละออง PM2.5 ในโรงเรียนอย่างเคร่งครัด และลดผลกระทบต่อสุขภาพของนักเรียนในโรงเรียน (สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์, 2567)

เขตบางเขน หนึ่งในเขตพื้นที่ชั้นในของกรุงเทพมหานคร เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ประสบปัญหาฝุ่น PM 2.5 เกินมาตรฐานอย่างต่อเนื่อง ประชาชนในเขตบางเขนได้รับผลกระทบจากปัญหานี้ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งในการแก้ไขปัญหาต้องอาศัยทุกภาคส่วนและประชาชนเกี่ยวข้อง ตั้งแต่ระดับบนไปจนถึงระดับล่าง เพื่อหาแนวทางและมาตรการในการแก้ไขปัญหาอย่างยั่งยืน การแก้ไขปัญหาในพื้นที่เป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุและนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม ประชาชนในพื้นที่เป็นสำคัญที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด โดยที่รู้และเข้าใจสภาพภูมิประเทศ สภาพภูมิอากาศ การประกอบอาชีพ และอื่น ๆ ในพื้นที่หากผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตระหนักถึงผลกระทบจากมลพิษทางอากาศโดยการร่วมมือกันกับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ภาคประชาสังคม จะทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้นและใช้ชีวิตอย่างมีความสุข (กรมควบคุมมลพิษ, 2560 อ้างถึงใน พงษ์เมธี ไชยศรีหา และภาณุวัฒน์ กิตติกรวรรณ รัตนพิมลพลแสน, 2567) ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่อง ความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขนต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการสร้างความร่วมมือของประชาชนในการแก้ไขปัญหาต่อไปอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขนต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขนต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร
- 3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขนต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาความร่วมมือ

Lank (2006) ให้ความหมายของความร่วมมือ ว่าหมายถึงการที่องค์การมากกว่าหนึ่งองค์การดำเนินงานร่วมกันอย่างแท้จริง เพื่อบรรลุผลลัพธ์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง โดยต้องเป็นผู้นำร่วมกันและเสริมสร้างฉันทามติให้เกิดขึ้น

การพัฒนาความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นกระบวนการที่ไม่หยุดนิ่ง มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ (อุมาพร บุญเพชร, 2555) 1) การมีผู้นำที่สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือ 2) การเตรียมความพร้อมเพื่อเกิดความร่วมมือ 3) การจัดให้มีทรัพยากรและบุคลากรที่เพียงพอ 4) การสร้างความมุ่งมั่นที่จะร่วมมือกัน 5) การกำหนดความสำคัญและขั้นตอนเพื่อสร้างความร่วมมือ ซึ่ง Cohen and Uphoff (1981) ได้ให้ความหมาย การมีส่วนร่วมของชุมชนว่า สมาชิกของชุมชนต้องเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องใน 4 มิติ ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมการตัดสินใจว่าควรทำอะไรและทำอย่างไร 2) การมีส่วนร่วมเสียสละในการพัฒนา รวมทั้งลงมือปฏิบัติตามที่ได้ตัดสินใจ 3) การมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผลโครงการ

2. แนวคิดเกี่ยวกับฝุ่น 2.5

ฝุ่นละออง คือ อนุภาคของแข็งและหยดละอองของเหลวที่ แขนวลอยกระจายในอากาศอนุภาคที่แขวนลอยในอากาศ บางชนิด มีขนาดใหญ่และมีสีดำจนมองเห็นเขม่าและควัน แต่บางชนิดมีขนาดเล็กมากจนมองด้วยตาเปล่าไม่เห็น ฝุ่นละอองที่แขวนลอยใน บรรยากาศโดยทั่วไปมีขนาดตั้งแต่ 100 ไมครอนลงมาและก่อให้เกิด ผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยของคน สัตว์ พืช ก่อให้เกิดความเสียหายต่ออาคารบ้านเรือน ทำให้เกิดความเดือดร้อนรำคาญต่อประชาชน (นพภาพร พานิช และคณะ, 2557) ฝุ่นละอองในบรรยากาศโดยทั่วไปสามารถแบ่ง

ออกได้ 3 ช่วง ขนาด ได้แก่ ฝุ่นรวม(Total Suspended Particulate: TSP) มี ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางเล็กกว่า 100 ไมครอน ฝุ่นละอองที่มีขนาดเล็กกว่า 10 ไมครอน (PM 10) มีขนาดเล็กกว่าเส้นผม และฝุ่น ละอองที่มีขนาดเล็กกว่า 2.5 ไมครอน (PM2.5) มีขนาดเท่ากับเชื้อ โรคจนไปถึงระดับโมเลกุล ซึ่งฝุ่นละอองที่มีขนาดเล็กจะตกสะสมได้ ซ้ำกว่าขนาดใหญ่คงอยู่ในอากาศได้นาน และยังเข้าสู่ระบบทางเดินหายใจถึงชั้นถุงลมปอดได้ (ศรัณย์ มุ่งสุจริตการ และคณะ, 2564) ในช่วงหลาย ๆ ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยให้ความสำคัญกับปัญหาด้านเศรษฐกิจมากแต่ยังไม่ได้ให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมประเทศเท่าที่ควร แม้รัฐบาลจะมีการกำหนดค่ามาตรฐานคุณภาพอากาศในปี 2538, 2547, 2550, 2552 และ 2553 แต่การบังคับใช้ในระดับนโยบายนั้นยังไม่มีความเข้มงวด การเก็บข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมลพิษทางอากาศยังไม่เป็นที่แพร่หลายนัก ถึงแม้เราจะไม่สามารถกำจัดมลพิษให้เหลือศูนย์เพราะต้นทุนในการกำจัดมลพิษทั้งหมดนั้นมหาศาล แต่เราสามารถจำกัดมลพิษให้อยู่ในระดับที่เหมาะสมได้ แม้จะมีการเรียกร้องให้แก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศอย่างจริงจังในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมาในหลาย ๆ ประเทศรวมถึงประเทศไทย แต่ก็ยังไม่มีการดำเนินการใด ๆ ที่เป็นรูปธรรมจากรัฐบาล นอกจากการแก้ไขปัญหเฉพาะหน้า เช่น การฉีดน้ำขึ้นไปในอากาศหรือฉีดน้ำรดถนน การทำฝนเทียมลดฝุ่น การบังคับไม่ให้จุดไฟเผาไร่ข้าวโพดและไร่ย่อยในพื้นที่ต่าง ๆ การรณรงค์ให้ประชาชนงดจุดธูป การรณรงค์ให้งดรับประทานหมูกระทะและการตรวจจับควันดำจากรถยนต์ แต่อย่างที่เราพากันคิดว่าวิธีการเหล่านี้ไม่ใช่การแก้ไขปัญหาคาใจที่ต้นเหตุ มีหน้าซ้ำบางวิธียังเป็นการแก้ไขที่ไร้ประสิทธิภาพ (ณัฐวิกรม พันธวงศ์ภักดี, 2562)

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ พื้นที่วิจัย คือ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ประชาชนในชุมชนเขตบางเขน จำนวน 184,496 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ข้อมูลเดือน มกราคม 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มตัวอย่างจากประชาชนในชุมชนเขตบางเขน จำนวน 184,496 คน โดยวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95.5 % ระดับความคลาดเคลื่อน ± 5 % ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง

จำนวน 399 คน แต่เพื่อให้เหมาะสมกับเวลาที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้ใช้วิธีการสุ่มแบบโควตา (Quota Random Sampling) โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมาจากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขนต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร และ ส่วนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากสำนักงานบางเขน กรุงเทพมหานคร เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้ง 200 คน ตามที่กำหนดไว้ในการทำวิจัย

4. สถิติที่ใช้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t (t-test) ค่า One-Way Analysis of Variance

ผลการวิจัย

1. ประชาชนจากกลุ่มตัวอย่าง 200 คน มีความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขนต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร เป็นเพศชาย (ร้อยละ 45.5) เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 54.5) ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วงอายุ 26 – 35 ปี (ร้อยละ 60.0) รองลงมาคือ ช่วงอายุ 46 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 26.0) ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ร้อยละ 37.50) รองลงมาระดับการศึกษาระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 36.5) ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5,000 บาท (ร้อยละ 63.5) รองลงมาคือ 5,000 - 7,500 บาท (ร้อยละ 20.5)

2. ความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขนต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D = .53) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11.37$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขนต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร โดยมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 โดยการปลูกต้นไม้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D = .573)

รองลงมาคือ เข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 องค์การภาครัฐในพื้นที่ ($\bar{X} = 4.11$, S.D = .384) และให้ความร่วมมือโดยเดินทางโดยระบบขนส่งมวลชนในชีวิตประจำวันมากขึ้น ($\bar{X} = 4.08$, S.D = .347) ตามลำดับ

3. ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขนต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ และรายได้ที่แตกต่างกัน พบว่า ความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขนต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ($p > .05$)

4. ข้อเสนอแนะความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขนต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแสดงความจริงจังและจริงจังในการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร สร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง เพื่อให้ประชาชนเฝ้าระวัง ดูแลป้องกันตนเอง และคนในครอบครัวให้ปลอดภัย และมีสุขภาพที่ดี รวมทั้ง เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผน ดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกัน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร นั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

งานวิจัยนี้พบว่า ความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขนต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, S.D = .53) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.11-4.37$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขนต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร โดยมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 โดยการปลูกต้นไม้ อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.57$, S.D = .573) รองลงมาคือ เข้าร่วมในการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 องค์การภาครัฐในพื้นที่ ($\bar{X} = 4.11$, S.D = .384) และให้ความร่วมมือโดยเดินทางโดยระบบขนส่งมวลชนในชีวิตประจำวันมากขึ้น ($\bar{X} = 4.08$, S.D = .347) ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ กรกมล โรจน์กิตตสิกุล (2566) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 ในของเทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 ในของเทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสมิตา ทองมาลา (2566) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไข

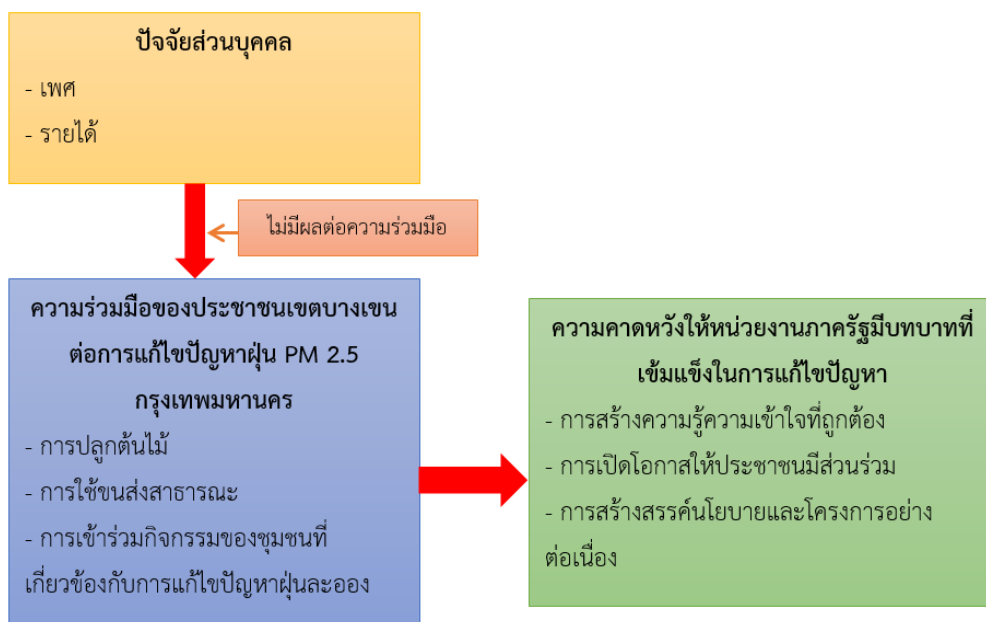
ปัญหาสถานการณ์ฝุ่นละออง PM 2.5 ในพื้นที่อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาเสพติดของผู้นำชุมชนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พนา ธรรมวิรัช (2566) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาฝุ่นละอองในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาฝุ่นละอองในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน ส่วนใหญ่อยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับปานกลาง

ส่วน ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขนต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร จำแนกตามเพศ และรายได้ที่แตกต่างกัน พบว่า ความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขนต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ($p>.05$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ พุทธรัตน์ เทพเสนา (2565) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศจากฝุ่นละอองในพื้นที่อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศจากฝุ่นละออง พบว่า ส่วนปัจจัยด้านเพศ สถานภาพ และอาชีพที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศจากฝุ่นละออง ไม่แตกต่างกัน ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียากร แถมมัน (2566) การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาคุณภาพอากาศในพื้นที่เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีเพศ ระดับการศึกษา และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ มีความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรหมพร ภูตระกูล (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง PM2.5 ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนที่มีเพศ ระดับการศึกษา ประเภทตำแหน่ง ระยะเวลาการดำรงตำแหน่ง และประสบการณ์ในการเข้ารับการอบรมด้านคุณภาพอากาศ มีผลต่อระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็กในพื้นที่

สำหรับข้อเสนอแนะความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขนต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร พบว่า ประชาชนต้องการให้เจ้าหน้าที่ของรัฐแสดงความจริงใจและจริงจังในการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร สร้างความรู้และความเข้าใจที่ถูกต้อง เพื่อให้ประชาชนเฝ้าระวัง ดูแลป้องกันตนเอง และคนในครอบครัวให้ปลอดภัย และมีสุขภาพที่ดี รวมทั้ง เปิดโอกาสให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการแก้ปัญหา ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผน

ดำเนินการ การตัดสินใจ การแก้ไขปัญหา และการประเมินร่วมกัน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร นั้นดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของพิโมกษ์ ธิรมงคล (2565) ได้ศึกษาเรื่องการมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขและป้องกันฝุ่น PM 2.5 ในเขตเทศบาลเมืองแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกลไกสำคัญในการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 อย่างยั่งยืน การสร้างจิตสำนึก ความตระหนัก และการให้ความรู้แก่ประชาชน จะช่วยให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปันติกา อักษรสุวรรณ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการปัญหาฝุ่น PM 2.5 โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในพื้นที่เขตสวนหลวง ผลการศึกษาพบว่า แนวทางการจัดการปัญหาฝุ่น PM 2.5 โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในพื้นที่เขตสวนหลวงได้แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการจัดทำแผนปฏิบัติการที่ยั่งยืน โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพปัญหาฝุ่น PM 2.5 ในพื้นที่อย่างละเอียด ระดมทรัพยากรทั้งบุคลากร งบประมาณ และเครื่องมือที่จำเป็นในการแก้ไขปัญหา มีการดำเนินงานที่หลากหลายและปรับเปลี่ยนได้ตามสถานการณ์ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในการวางแผน ปฏิบัติ และติดตามผลการดำเนินงาน นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงผลกระทบของฝุ่น PM 2.5 ต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อม และร่วมกันหาแนวทางในการลดปริมาณฝุ่น เช่น การลดการใช้รถยนต์ส่วนบุคคล การปลูกต้นไม้ การดูแลรักษาความสะอาดในบ้านและชุมชน โดยมีภาครัฐเข้ามามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและอำนวยความสะดวก เช่น การจัดหาข้อมูลที่ต้องการ การจัดกิจกรรมรณรงค์ และการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานต่าง ๆ

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 1 สรุปองค์ความรู้ใหม่

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าประชาชนในเขตบางเขนมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับปัญหาฝุ่น PM 2.5 ในระดับสูง โดยแสดงออกผ่านการมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาอย่างแข็งขัน พบว่าประชาชนส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การปลูกต้นไม้ การใช้ขนส่งสาธารณะ และการเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศและรายได้ ไม่ได้มีผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อระดับความร่วมมือของประชาชน ซึ่งบ่งชี้ว่าความตระหนักและความห่วงใยต่อปัญหาฝุ่น PM 2.5 เป็นเรื่องที่ครอบคลุมทุกกลุ่มคนในชุมชน อย่างไรก็ตาม ประชาชนยังคงมีความคาดหวังให้หน่วยงานภาครัฐมีบทบาทที่เข้มแข็งในการแก้ไขปัญหา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและการเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและวางแผนแก้ไขปัญหในระดับชุมชน องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยนี้ คือ แม้ว่าประชาชนจะมีความร่วมมือที่ดี แต่การมีส่วนร่วมที่เป็นรูปธรรมและมี

ประสิทธิภาพนั้นยังต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐในการสร้างสรรคนโยบายและโครงการที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างต่อเนื่อง

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุปได้ว่าประชาชนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 คนที่มีความร่วมมือต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 ในเขตบางเขน กรุงเทพมหานคร ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 54.5) และเพศชาย (ร้อยละ 45.5) โดยกลุ่มอายุที่มีมากที่สุดคือ 26 – 35 ปี (ร้อยละ 60.0) รองลงมาคืออายุ 46 ปีขึ้นไป (ร้อยละ 26.0) ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ร้อยละ 37.5) รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษา (ร้อยละ 36.5) และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 5,000 บาทมากที่สุด (ร้อยละ 63.5) รองลงมาคือกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ย 5,000 - 7,500 บาท (ร้อยละ 20.5) สำหรับระดับความร่วมมือของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.24$, $S.D = .53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกข้ออยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11-4.37$) และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าการมีส่วนร่วมในการปลูกต้นไม้เพื่อช่วยลดปัญหาฝุ่น PM 2.5 อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$, $S.D = .573$) รองลงมาคือการเข้าร่วมกิจกรรมแก้ไขปัญหาฝุ่นขององค์กรภาครัฐในพื้นที่ ($\bar{x} = 4.11$, $S.D = .384$) และการให้ความร่วมมือในการเดินทางโดยระบบขนส่งมวลชนในชีวิตประจำวันมากขึ้น ($\bar{x} = 4.08$, $S.D = .347$) ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความร่วมมือของประชาชนพบว่าความร่วมมือของประชาชนไม่แตกต่างกันเมื่อจำแนกตามเพศและรายได้ ($p > .05$) ซึ่งหมายความว่าปัจจัยเหล่านี้ไม่ได้มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมในการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 สำหรับข้อเสนอแนะในการเพิ่มความร่วมมือของประชาชน พบว่าประชาชนต้องการให้เจ้าหน้าที่รัฐแสดงความจริงจังและจริงจังในการแก้ไขปัญหา รวมถึงการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเพื่อให้ประชาชนสามารถเฝ้าระวัง ดูแล และป้องกันตนเองและครอบครัวให้ปลอดภัย นอกจากนี้ยังต้องการให้ภาครัฐเปิดโอกาสให้ชุมชนมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอนของการแก้ปัญหา ตั้งแต่การศึกษาปัญหา การวางแผน การดำเนินการ การตัดสินใจ และการประเมินผลร่วมกัน เพื่อให้การแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1) เจ้าหน้าที่ภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรลงพื้นที่พบกับประชาชนตามชุมชนต่าง ๆ เพื่อที่จะนำไปประกอบการพิจารณาจัดทำโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ให้ครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบเพื่อแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร ต่อไป

2) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการนำเสนอข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับปัญหาสาเหตุผลกระทบของ ฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร ที่รวดเร็ว ถูกต้อง ชัดเจน แก่ประชาชน

3) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรมีการวางแผนการพัฒนาระบบฐานข้อมูลและการเฝ้าระวังสถานการณ์ฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร ในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

4) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรสนับสนุนให้ประชาชนเข้ามาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้การพัฒนาความร่วมมือของชุมชนเขตต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร ประสบผลสำเร็จมากที่สุด

2) ศึกษาประสิทธิภาพระหว่างเจ้าหน้าที่ของรัฐกับปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีผลต่อการพัฒนาความร่วมมือของประชาชนเขตบางเขนต่อการแก้ไขปัญหาฝุ่น PM 2.5 กรุงเทพมหานคร

เอกสารอ้างอิง

กรกมล โรจน์กิตติสกุล. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองขนาดเล็ก PM 2.5 ในของเทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี. ใน *ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานท้องถิ่น*. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.

ณัฐวิกรม พันธวงศ์ภักดี. (2562). *การแก้ไขปัญหา PM 2.5 อย่างยั่งยืน : เมื่อการสร้างภาพตระหนักไม่เพียงพอ*. เรียกใช้เมื่อ 21 ตุลาคม 2567 จาก <https://www.sdgmovement.com/2019/10/11/bangkok-pm-2-5/>

ไทยพีบีเอส (Thai PBS). (2567). *กทม.จมฝุ่น PM2.5 อากาศเลวร้ายทุกปี*. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2567 จาก <https://policywatch.thaipbs.or.th/article/environment->

- นภาพร พานิช และคณะ. (2547). *ตำราระบบบำบัดมลพิษอากาศ*. กรุงเทพฯ: กรมโรงงานอุตสาหกรรม.
- ปรียากร แถมม้น. (2566). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาคุณภาพอากาศในพื้นที่เขตบางรัก กรุงเทพฯ. ใน *ภาคนิพนธ์หลักสูตรพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิต สาขาพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคม*. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- บัณฑิตา อักษรสุวรรณ. (2565). แนวทางการจัดการปัญหาฝุ่น PM 2.5 โดยยึดประชาชนเป็นศูนย์กลางในพื้นที่เขตสวนหลวง. ใน *วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสิ่งแวดล้อม*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.
- พงษ์เมธิ์ ไชยศรีหา และภานุวัฒน์ กิตติกรวรรณท์ รัตนพิมลพลแสน. (2567). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขไฟฟ้าหมอกควัน PM2.5 ในพื้นที่เทศบาลตำบลเขื่อนอุบลรัตน์ อำเภอบุขารัตน์ จังหวัดขอนแก่น. ใน *การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 11 และระดับนานาชาติ ครั้งที่ 9 “การพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน BCG Model” มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* (น. 574-584). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- พนา ธรรมวิรักษ์. (2566). การมีส่วนร่วมในการจัดการปัญหาฝุ่นละอองในเขตเทศบาลเมืองแม่ฮ่องสอน จังหวัดแม่ฮ่องสอน. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- พรหมพร ภูตระกูล. (2564). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง PM2.5 ในเขตพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดนนทบุรี. ใน *การศึกษาด้านรัฐประศาสนศาสตร์ มหาบัณฑิต สาขาการปกครองท้องถิ่น*. วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- พุทธรัตน์ เทพเสนา. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหา มลพิษทางอากาศจากฝุ่นละอองในพื้นที่อำเภอสตึก จังหวัดบุรีรัมย์. ใน *การค้นคว้าแบบอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานโยบายสาธารณะ*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

- พิโมกษ์ ธีรมงคล. (2565). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการแก้ไขและป้องกันฝุ่น PM 2.5 ในเขตเทศบาลเมืองแม่เหียะ อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่. ใน *วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเมืองและการปกครอง*. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรัณย์ มุ่งสุจริตการ และคณะ. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อค่าฝุ่นละอองที่มีขนาดเล็กกว่า 2.5 ไมครอนจากกิจกรรมในงานก่อสร้างอาคารบ้านพักอาศัย. ใน *การประชุมวิชาการวิศวกรรมโยธาแห่งชาติ ครั้งที่ 26 The 26th National Convention on Civil Engineering วันที่ 23-25 มิถุนายน 2564 (น. 1-9)*. กรุงเทพฯ: คณะวิศวกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- ศิลาลักษณ์ โกรฟ, รักจิต กัลยาณะธรรม, สุทธิรัตน์ กิตติพงษ์วิเศษ และณัฐฐา ฐานิพานิชสกุล. (2564). ฝุ่นละอองขนาดเล็กไม่เกิน 2.5 ไมครอน (PM 2.5) ในอาคารและสถานศึกษา. *วารสารสิ่งแวดล้อม*, 25(3), 1-9.
- สถานีวิทยุโทรทัศน์แห่งประเทศไทย กรมประชาสัมพันธ์. (2567). *ค่าฝุ่นพุ่ง! กทม. ขอความร่วมมือรัฐ-เอกชน Work From Home 15-16 ก.พ. 67*. เรียกใช้เมื่อ 22 มิถุนายน 2567, จาก <https://nbthd.prd.go.th/th/content/category/detail/id/2153/iid/259705>
- สมिता ทองมาลา. (2566). การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาสถานการณ์ฝุ่นละออง PM2.5 ในพื้นที่อำเภอบางพลี จังหวัดสมุทรปราการ. ใน *ภาคนิพนธ์หลักสูตรพัฒนบริหารศาสตรมหาบัณฑิตสาขาพัฒนาสังคม คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*.
- สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง. (2567). *จำนวนประชากรเขตบางเขน ข้อมูลเดือนมกราคม 2567*. ปทุมธานี: สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง.
- อุมาพร บุญเพชร. (2555). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับความร่วมมือของบุคลากรในสถานศึกษา สำนักงานเขตหนองจอก สังกัดกรุงเทพมหานคร. ใน *งานนิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา*. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา.

Cohen , J. M. and Uphoff, N. T. (1981). *Rural Development Participation : Concept and Measures for Project Design Implementation and Evaluation*. Ithaca. NY: Rural Development Committee Center for International Studies, Cornell University.

Lank, E. (2006). *Collaborative Advantage*. New York : Palgrave Macmillan.

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผล
ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา
SCHOOL ADMINISTRATORS' S PERFORMANCE WITH SCHOOL
EFFECTIVENESS UNDER ROI ED SECONDARY EDUCATIONAL SERVICE
AREA OFFICE

สุดารัตน์ จันทะบาล¹ และ พนิดา ตระหง่าน²

Sudarat Chanthaban¹ and Panida Trangarn²

¹⁻²มหาวิทยาลัยปทุมธานี

¹⁻²Pathumthani University, Thailand

Corresponding Author's Email: sudarat.c@gmail.com

วันที่รับบทความ : 30 มีนาคม 2568; วันแก้ไขบทความ 21 เมษายน 2568; วันตอบรับบทความ : 23 เมษายน 2568

Received 30 March 2025; Revised 21 April 2025; Accepted 23 April 2025

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีจุดประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน 2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลของโรงเรียน 3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนและ 4) เพื่อศึกษาตัวแปรสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประชากรใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูและผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จำนวน 2,390 คน จาก 60 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โดยแบ่งเป็นจำนวนผู้บริหารโรงเรียน 136 คน และ

Citation:

* สุดารัตน์ จันทะบาล และ พนิดา ตระหง่าน. (2568). ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่, 3(2), 1438-1467.

Sudarat Chanthaban and Panida Trangarn. (2025). School Administrators' S Performance With School Effectiveness Under Roi Ed Secondary Educational Service Area Office. Modern Academic Development and Promotion Journal, 3(2), 1438-1467.;

DOI: <https://doi.org/10.>

Website: <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/>

จำนวนครู 195 คน รวมจำนวน 311 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน การได้มาของกลุ่มตัวอย่างนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามตามความคิดเห็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ความแปรปรวนทางเดียว ค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สันและการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน

ผลการวิจัย พบว่า 1. สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2. ประสิทธิภาพของโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3. สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพโรงเรียน โดยรวมพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ .76 และ 4. สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่นำมาวิเคราะห์ จำนวน 7 ด้าน พบว่ามี จำนวน 3 ด้านที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพของโรงเรียน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 3) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 64.51 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ ± 28.47

คำสำคัญ: สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน, ประสิทธิภาพของโรงเรียน, สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมร้อยเอ็ด

Abstract

This research aimed to 1) study the competency level of school administrators, 2) study the effectiveness level of schools, 3) study the relationship between the competency of school administrators and school effectiveness, and 4) study the variable of school administrators' competency that can predict the effectiveness of schools under the Office of the Secondary Education Service Area, Roi Et. The population used in this research was 2,390 teachers and school administrators under the Office of the Secondary Education Service Area, Roi Et, from 60 schools. The sample group consisted of

136 school administrators and 195 teachers, totaling 311 people. The sample size was determined by opening the ready-made table of Krejci and Morgan. The sample group was obtained by using simple random sampling. The tool used for data collection was a questionnaire based on opinions on a 5-level rating scale. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, one-way variance, Pearson's simple correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.

The research results found that 1 . The competency of school administrators according to the opinions of school administrators and teachers was at a high level overall. 2 . The effectiveness of schools according to the opinions of school administrators and teachers Overall, it is at a high level. 3 . The competence of school administrators and school effectiveness, overall, it was found that there is a positive relationship with statistical significance at .01 with a correlation coefficient of .76 and 4 . The competence of school administrators that were analyzed, 7 aspects, found that there were 3 aspects that could predict school effectiveness, namely 1) School administration 2) Curriculum, learning measurement and assessment 3) Educational quality assurance, with statistical significance at .01 with a predictive power of 64.51 percent and a standard error of prediction equal to ± 2847 .

Keywords: School administrators' competence, School effectiveness, Roi Et Secondary Educational Service Area Office

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 จัดทำขึ้นเพื่อพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาของประเทศ โดยมุ่งเพิ่มโอกาสและความเสมอภาคในการเข้าถึงบริการการศึกษาที่มีคุณภาพและมาตรฐานของประชาชนทุกช่วงวัยทุกกลุ่มเป้าหมายเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับ พัฒนากำลังคนที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศและสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของ

ทุกภาคส่วนในสังคมผ่านการสร้างความรู้ ความเข้าใจ การรับรู้ การยอมรับ และพร้อมที่จะเข้ามามีส่วนร่วม ในการดำเนินงานของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนเพื่อให้การ ดำเนินงานบรรลุผลตามเป้าหมายที่กำหนด โดยมีกรอบทิศทางและเป้าหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติที่สนองหลักปรัชญาของเศรษฐกิจ พอเพียง แนวพระราชดำของสมเด็จพระ เจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 เกี่ยวกับการสร้างบุคลิกและอุปนิสัยที่ดีงาม (Character Education) สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2560-2564) และรองรับกับโครงสร้างประชากร บริบท การจัดการศึกษาของประเทศ และสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปของกระแสโลกาภิวัตน์ ในโลกศตวรรษที่ 21 ความสำเร็จของการขับเคลื่อนแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 สู่การปฏิบัติขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญหลายประการประกอบด้วยสาระของแผนฯ ที่มีความชัดเจนครบถ้วนและครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมายและทุกระดับการศึกษา การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาแผนการศึกษาแห่งชาติของผู้เกี่ยวข้องทุกภาคส่วนตั้งแต่ระดับนโยบายระดับปฏิบัติ ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและสาธารณชน การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แก่ผู้เกี่ยวข้องและสาธารณชนเพื่อสร้างความตระหนัก ในความสำคัญของแผนการศึกษาแห่งชาติ การสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผน การศึกษาแห่งชาติและการนำแผนการ ศึกษาแห่งชาติสู่การปฏิบัติที่ชัดเจนแก่ผู้ปฏิบัติทุกระดับ เพื่อให้ทุกภาคส่วนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการศึกษาของชาติ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่มีอุดมการณ์และมีแนว ทางการพัฒนาเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้นำภาวะผู้นำการนิเทศเพื่อพัฒนาครู ให้จัดการการเรียนรู้ของผู้เรียนให้เติบโตเต็มตามศักยภาพ การบริหารความเสี่ยงและความขัดแย้ง ปฏิสัมพันธ์และการพัฒนาเพื่อนร่วมงาน สามารถกำหนดนโยบาย แผน กลยุทธ์ และนำไปสู่การปฏิบัติให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน เลือกใช้ทฤษฎีหลักการและกระบวนการบริหารให้สอดคล้องกับบริบทมหภาคและภูมิสังคม สามารถบริหารวิชาการ บริหารแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ สามารถพัฒนาหลักสูตรและบริหารการจัดการเรียนการสอนในแนวทางใหม่ได้ สามารถปฏิบัติการประเมิน และปรับปรุงการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรและหลักสูตรสถานศึกษา การจัดการเรียนการสอนและการสอนเสริม การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ บริหารจัดการให้เกิดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน การดูแลช่วยเหลือผู้เรียน สามารถส่งเสริมวินัย คุณธรรม จริยธรรม และความสามัคคีในหมู่

คณะ บริหารกิจกรรมเสริมหลักสูตรและกิจกรรมนักเรียนเพื่อพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้รู้จักการจัดการและคิดเป็น บริหารจัดการให้เกิดการพัฒนาทักษะชีวิตของผู้เรียน จัดทำรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาเพื่อรองรับการประเมินภายนอก นำผลการประกันคุณภาพการศึกษาไปใช้เพื่อพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีจิตสำนึกสาธารณะและเสียสละให้สังคม ปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพ หลักธรรมาภิบาลและความซื่อสัตย์สุจริต คุณธรรม และจริยธรรมของวิชาชีพผู้บริหารโรงเรียน จรรยาบรรณ ของวิชาชีพที่คุรุสภากำหนด ดังนี้ 1) การพัฒนาวิชาชีพ 2) ความเป็นผู้นำทางวิชาการ 3) การบริหารสถานศึกษา 4) หลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 5) กิจกรรมและ กิจกรรมนักเรียน 6) การประกันคุณภาพการศึกษา 7) คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2556 :47 - 49)

ประสิทธิผลของโรงเรียน ตามกฎกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความใน มาตรา 5 และ มาตรา 39 วรคสองแห่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545) รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ออกกฎกระทรวงไว้ดังต่อไปนี้ “ให้ ปลัดกระทรวง ศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาดำเนินการ กระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ไปยังคณะกรรมการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือโรงเรียนในอำนาจ : ที่ของตนแล้วแต่กรณีในเรื่อง ดังต่อไปนี้” 1) งานการบริหารวิชาการ 2) งานการบริหารงบประมาณ 3) งานการ บริหารงานบุคคล 4) งานการบริหารทั่วไป (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550: 29 - 35)

ผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้ที่มิมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาของผู้เรียน ถึงแม้ว่าผู้บริหารโรงเรียนจะไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับ ผู้เรียนในชั้นเรียนก็ตามแต่ถ้าผู้บริหารปฏิบัติตนสอดคล้องกับวิสัยทัศน์และค่านิยมของ โรงเรียนที่มุ่งเน้น เป้าหมายความสำเร็จทางวิชาการของผู้เรียนมีความมุ่งมั่นและสื่อสารวิสัยทัศน์ให้คณะครูเข้าใจตรงกันว่าโรงเรียนมีเป้าหมายอย่างไร ส่งเสริมให้ครูกินนอกกรอบและแสวงหาแนวทางแก้ปัญหาจัดการเรียนการสอนของตน โดยใช้เทคนิควิธีสอนที่แปลกใหม่และกระตุ้นให้คณะครู มีความผูกพันกับเป้าหมายร่วมและร่วมกันแสวงหา วิธีการทำงานเพื่อไปสู่เป้าหมายร่วมกัน โดยแสดงความคาดหวังต่อผลการทำงานของครูในระดับสูง ตลอดจนการรู้จักและเข้าใจถึงความต้องการและให้ความช่วยเหลือครูแต่ละคนให้พัฒนาตน พัฒนางาน ก็จะทำให้ครูเข้าใจความมุ่งหมายในการจัดการศึกษาจะทำให้ครู พึงพอใจและเกิดความผูกพันกับงานกับ

วิชาชีพครูและผูกพันต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนในที่สุด ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงควรใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการบริหารโรงเรียน เนื่องจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีสาระหลักอยู่ที่การมุ่งยกระดับการทำงานของครูให้มีความพยายามเพิ่มขึ้น ซึ่งจะทำให้ครูมีความมุ่งมั่นตั้งใจทำงานด้วยความเสียสละทุ่มเทเพื่อบรรลุเป้าหมายของโรงเรียน ซึ่งก็คือความสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนนั่นเอง (สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา, 2555: 134)

สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมร้อยเอ็ด ภารกิจหลักสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมร้อยเอ็ดเป็นหน่วยงานที่มีเป้าหมาย เพื่อ 1) ผู้เรียน ระดับก่อนประถมศึกษาและระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทุกคนมีคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาการที่เหมาะสมตามวัยมีคุณภาพและทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 2) ประชากร วัยเรียนทุกคนได้รับโอกาสในการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง มีคุณภาพและเสมอภาค 3) ครูและบุคลากรทางการศึกษามีสมรรถนะตรงตามสายงานและมีวัฒนธรรมการทำงาน ที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ 4) โรงเรียนมีประสิทธิภาพและเป็นกลไกขับเคลื่อนการศึกษาขั้นพื้นฐานตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและใช้ศาสตร์พระราชาพัฒนาคุณภาพสู่ 4 ระดับมาตรฐานสากล 5) มีเครือข่ายในการบริหารจัดการ เน้นการทำงานแบบบูรณาการ บริหารแบบมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการจัดการศึกษา 6) สำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษา และโรงเรียนมีการพัฒนาสื่อ เทคโนโลยี และระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมร้อยเอ็ด, 2562)

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูในโรงเรียนสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมร้อยเอ็ด จึงมีความสนใจที่จะศึกษาสมรรถนะของผู้บริหาร โรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมร้อยเอ็ดเพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาทางการศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารโรงเรียนในสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการนำพาการพัฒนาโรงเรียนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นำไปข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาโรงเรียนตลอดจนเป็นการพัฒนาตนเองของ ผู้บริหารโรงเรียน ในการพัฒนาสมรรถนะด้านต่าง ๆ และเปรียบเทียบประสิทธิผลของโรงเรียนอันจะส่งผลต่อการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการศึกษาของไทย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับคุณลักษณะของครูที่ดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมร้อยเอ็ด
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มีต่อสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับคุณลักษณะของครูที่ดีในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมร้อยเอ็ด จำแนกตามวุฒิการศึกษา ตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียนและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับคุณลักษณะของครูที่ดีในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมร้อยเอ็ด

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมร้อยเอ็ด โดยเห็นว่าบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษา ทั้งในด้านการจัดการเรียนรู้ การบริหารงานภายใน และการสร้างความร่วมมือกับชุมชน ซึ่งสมรรถนะของผู้บริหารจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ควรถูกศึกษาและพัฒนาอย่างเป็นระบบ

คำว่า "สมรรถนะ" (Competency) มีรากฐานจากแนวคิดของ McClelland (1973) ที่เสนอว่าสิ่งที่ทำให้บุคคลประสบความสำเร็จในงาน ไม่ใช่เพียงแค่ผลการทดสอบทางวิชาการเท่านั้น แต่เป็นลักษณะเฉพาะที่ประกอบด้วยความรู้ ทักษะและเจตคติ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการทำงาน สมรรถนะสามารถแบ่งออกได้หลายประเภท เช่น สมรรถนะหลัก (Core Competency) ซึ่งทุกคนในองค์กรควรมี และสมรรถนะจำเพาะ (Specific Competency) ที่ขึ้นอยู่กับบทบาทหน้าที่ของแต่ละตำแหน่ง นอกจากนี้ยังมีการประเมินสมรรถนะที่หลากหลายทั้งจากการสังเกตพฤติกรรม การสัมภาษณ์ หรือการประเมินตนเอง ซึ่งเป็นเครื่องมือในการวัดความพร้อมและศักยภาพของบุคลากรในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทของประเทศไทยนั้น ครุสภาได้กำหนดมาตรฐานสมรรถนะไว้ในหลายด้าน เช่น ความสามารถในการพัฒนาวิชาชีพ การเป็นผู้นำทางวิชาการ การบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ความรู้ด้านหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและประเมินผล ตลอดจนการดูแลกิจการนักเรียน การประกันคุณภาพภายใน และ

การมีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณในวิชาชีพ (คุรุสภา, 2562) สมรรถนะเหล่านี้สะท้อนถึงบทบาทผู้บริหารในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้จัดการระบบ และผู้ส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการของครูและนักเรียน

เมื่อกล่าวถึง "ประสิทธิผลของโรงเรียน" (School Effectiveness) หมายถึงระดับที่โรงเรียนสามารถบรรลุเป้าหมายทางการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพ ทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และการดำเนินงานภายในที่เป็นระบบ แนวคิดด้านประสิทธิผลของโรงเรียนได้รับการกล่าวถึงอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในผลงานของ Scheerens (1992) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบสำคัญของโรงเรียนที่มีประสิทธิผล ได้แก่ การบริหารจัดการที่มีเป้าหมายชัดเจน การใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม และความร่วมมือของบุคลากรภายในโรงเรียน ขอบข่ายการบริหารที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผล ได้แก่ การบริหารวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารบุคลากร และการบริหารกิจการนักเรียน ซึ่งล้วนเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหาร

ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมร้อยเอ็ด ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความหลากหลายทั้งในด้านลักษณะทางภูมิศาสตร์ ทรัพยากรในแต่ละโรงเรียน รวมถึงคุณลักษณะของผู้บริหาร บริบทเฉพาะถิ่นเหล่านี้มีผลต่อแนวทางการบริหารและการพัฒนาสถานศึกษา ทำให้ผู้บริหารต้องมีความสมรรถนะที่สอดคล้องกับบริบทของตนอย่างแท้จริง เพื่อให้สามารถขับเคลื่อนการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ พบว่ามีความเชื่อมโยงระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญ เช่น งานวิจัยของ Hallinger และ Heck (1996) ระบุว่า การบริหารแบบเน้นผู้นำทางวิชาการส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ขณะที่งานวิจัยในประเทศไทย เช่น งานของจารุณี (2561) พบว่าสมรรถนะด้านภาวะผู้นำและการประกันคุณภาพของผู้บริหารมีความสัมพันธ์กับระดับประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างชัดเจน

จากข้อมูลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความเชื่อมั่นว่าการศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมร้อยเอ็ด จะนำไปสู่แนวทางในการพัฒนาและยกระดับสมรรถนะผู้บริหารให้สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วิธีดำเนินการวิจัย

ตอนที่ 1 การศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 60 โรงเรียน จำนวน 2,390 คน จำแนกเป็น ผู้บริหารโรงเรียน 150 คน และ ครูผู้สอน 2,240 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด , 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้วิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 331 คน จำแนกเป็นผู้บริหารโรงเรียน 136 คน และ ครูผู้สอน 195 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยเทียบตารางของ Krejcie and Morgan (1970, pp. 607-610 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556, : 43) ซึ่งกำหนดเป็นเกณฑ์ขั้นต่ำ การได้มาของตัวอย่างนี้ใช้การสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการวิจัย โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถาม ดังนี้

2.1 ลักษณะของเครื่องมือ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะของ ผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ชนิด 5 ระดับ ตามวิธีของเรนซิสไลเคอร์ท (Rensis Likert Method) ซึ่งสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ ระดับสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป สอบถามเกี่ยวกับ สถานภาพ การดำรงตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียนและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานของผู้ตอบ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแนวตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำนวน 42 ข้อ มีข้อคำถามที่สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะ ประกอบด้วยสมรรถนะ 7 ด้าน คือ

1. ด้านการพัฒนาวิชาชีพ
2. ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ
3. ด้านการบริหารสถานศึกษา
4. ด้านหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้
5. ด้านกิจการและกิจกรรมนักเรียน
6. ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา
7. ด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำนวน 24 ข้อ เนื้อหา ประกอบด้วยระดับประสิทธิผลการบริหารงาน 4 งาน คือ

1. งานการบริหารวิชาการ
2. งานการบริหารงบประมาณ
3. งานการบริหารงานบุคคล
4. งานการบริหารทั่วไป

ลักษณะแบบสอบถามตอนที่ 2 และ 3 เป็นแบบสอบถามตามมาตรา ส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556 : 121) มีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับ 4 หมายถึง สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก

ระดับ 3 หมายถึง สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับปานกลาง

ระดับ 2 หมายถึง สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อย

ระดับ 1 หมายถึง สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนประสิทธิผลของโรงเรียนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

2.2 การสร้างเครื่องมือในการวิจัย การสร้างเครื่องมือในการวิจัยในครั้งนี้ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

(1) ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ตำรา บทความและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน เพื่อนำมาวิเคราะห์และใช้เป็นกรอบในการสร้างแบบสอบถาม

(2) ศึกษาวิธีการสร้างและสร้างเครื่องมือจากทฤษฎี หลักการ แนวคิดและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

(3) นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อ ตรวจสอบและให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย

(4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของ คณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

(5) นำแบบสอบถามที่แก้ไขปรับปรุงแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือเพื่อหาความถูกต้องทั้งความเที่ยงตรงด้านโครงสร้างและด้านเนื้อหา ด้านรูปแบบของแบบสอบถาม(Format) ด้านการใช้ภาษา และด้านอื่นของข้อคำถามแต่ละข้อที่เห็นสมควรให้ปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ โดยคณะผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน ผู้วิจัยได้ กำหนดเกณฑ์ของผู้เชี่ยวชาญได้แก่ นักวิชาการการศึกษา 2 คน ศึกษานิเทศก์ 1 คน ผู้บริหาร โรงเรียน 1 คน และครูผู้สอน 1 คน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นาวัน นิลแสงรัตน์ อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ดร.กมลชนก ไพโรจน์ อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ดร.วิไลวรรณ สิริธิ ศึกษาานิเทศก์ชำนาญการพิเศษ ผู้อำนวยการกลุ่มนิเทศติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด

นายเฉลิมชัย หรสิทธิ์ ผู้อำนวยการโรงเรียนเสลภูมิพิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด

นายพิพม์ชนก โคตรฉะ ครูโรงเรียนเสลภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด

(6) หาความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม โดยการหา ค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Consistency : IOC) มีค่าเท่ากับ 1.00

(7) นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญไป นำเสนอคณะกรรมการที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อพิจารณาปรับปรุงแก้ไขอีกครั้ง

(8) นำแบบสอบถามที่ผ่านการรับรองแล้วไปทดลองใช้กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่ม ตัวอย่างในการวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารโรงเรียน 5 คน ครูผู้สอน 15 คน รวมทั้งสิ้น 20 คน

(9) นำแบบสอบถามที่ทดลองใช้ไปคำนวณหาค่าอำนาจ จำแนกรายขอโดยการหาค่าสหสัมพันธ์อย่างง่ายระหว่างคะแนนรายขอกับคะแนนรวม (item-total correlation) ตามวิธีการของแบบเพียร์สัน (Pearson product-moment Correlation) โดยคัดเลือกข้อที่มีอำนาจจำแนกรายขอ 0.23 ขึ้นไป

- แบบสอบถามสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน มีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.83-0.93

- แบบสอบถามประสิทธิผลของโรงเรียน มีค่าอำนาจ จำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.83-0.87

(10) นำคำถามที่ใช้ได้มาหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach มีค่าความ เชื่อมั่น ดังนี้

- แบบสอบถามสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.96

- แบบสอบถามประสิทธิผลของโรงเรียน มีค่าความ เชื่อมั่นเท่ากับ 0.94

(11) จัดพิมพ์แบบสอบถามเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ดฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษาเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ โดยดำเนินการเก็บข้อมูล ผู้บริหาร โรงเรียน ครูผู้สอน ของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด โดยใช้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 331 คน และได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยเสนอคำร้องต่อคณะศึกษาศาสตร์ ให้ออกหนังสือขอความร่วมมือไปยัง ผู้อำนวยการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ในการเก็บ รวบรวมข้อมูลจากโรงเรียนกลุ่ม ตัวอย่าง 60 โรงเรียน จำนวน 331 ฉบับ ซึ่งผู้วิจัยได้ ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามด้วยตนเอง พร้อมได้กำหนดวันส่งคืน

3.2 ผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเองและแบบสอบถามกลับคืนมา 331 ฉบับ

3.3 รวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบให้เรียบร้อย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลจากการรวบรวมข้อมูล มีลำดับดังนี้

4.1 นำข้อมูลที่ลงรหัสแล้วกรอกลงในแบบฟอร์มการลงรหัสทั่วไป (general Coding form) ซึ่งเป็นการเตรียมข้อมูล เพื่อมุ่งไปบันทึกลงในเครื่องคอมพิวเตอร์ และวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4.2 ข้อมูลจากแบบสอบถามเกี่ยวกับตัวแปรต้น (ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ แบบสอบถาม) ได้แก่ สถานภาพดำรงตำแหน่ง และขนาดของโรงเรียน ใช้สถิติ ค่าร้อยละ

4.3 การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสมรรถนะการบริหารของผู้บริหาร โรงเรียนกับ ประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด โดยการหา ค่าเฉลี่ย (Mean: X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) ด้วยการ กำหนดเกณฑ์และความหมายของข้อมูลจากค่าเฉลี่ย (Mean: X) ตามแนวความคิดของ บุญชม ศรีสะอาด (2556, : 121)

4.4 วิเคราะห์สมรรถนะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ที่มีขนาดแตกต่างกันวิเคราะห์ความ แปรปรวนทางเดียว F-Test (One-Way ANOVA)

4.5 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดของ โรงเรียน ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ที่มีต่อ สมรรถนะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F-Test (One-Way ANOVA)

4.6 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน ประธานคณะกรรมการสถานศึกษา จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ที่มีต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ใช้วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว F test (One-Way ANOVA)

4.7 กรณีผลการทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หรือ .01 ทำการ ทดสอบรายคู่โดยใช้วิธีการของ Seheffe หรือ L.S.D. ตามความเหมาะสม

4.8 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับ ประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ใช้การหาค่าอย่างง่าย (Pearson's Product Moment Correlation)

4.9 การหาอำนาจพยากรณ์สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับ ประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณชนิดการวิเคราะห์ทีละขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

ตอนที่ 2 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

ผู้วิจัยดำเนินการ โดยการนำผลการวิจัยเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด เลือกด้านที่มีอำนาจพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน มาร่างเป็นแบบสัมภาษณ์แนวทางพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน โดยการสอบถาม นักวิชาการในสถาบันอุดมศึกษา ผู้บริหารการศึกษา นักวิชาการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียน ครู พิจารณาเสนอแนะ จากนั้นผู้วิจัยจึงนำผลที่ได้ไปวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อนำเสนอ แนวทางพัฒนาสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลโรงเรียน ที่เหมาะสมต่อไป สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียน ที่มีอำนาจพยากรณ์ที่ดีที่สุด โดยผู้วิจัยได้กำหนดคุณสมบัติของผู้เชี่ยวชาญ คัดเลือกผู้เชี่ยวชาญจากผู้ที่มีประสบการณ์ ด้านการบริหารการศึกษาไม่น้อยกว่า 10 ปี และมีวุฒิการศึกษาไม่ต่ำกว่าปริญญาโท ทางการบริหารการศึกษา จำนวน 10 คน

ผลการวิจัย

1. การวิเคราะห์สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู ทั้งโดยรวมและรายด้าน

ตารางที่ 1 สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู ทั้งโดยรวมและรายด้าน

ข้อ	ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ	ค่าสถิติ (n=331)		แปลความหมาย
		$\bar{X}$	S.D.	
1	ด้านการพัฒนาวิชาชีพ	4.42	0.59	มาก
2	ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ	4.45	0.56	มาก
3	ด้านการบริหารสถานศึกษา	4.46	0.52	มาก
4	ด้านหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้	4.43	0.57	มาก
5	ด้านกิจการ และกิจกรรมนักเรียน	4.45	0.54	มาก
6	ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา	4.37	0.57	มาก
7	ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ	4.55	0.53	มากที่สุด
รวม		4.45	0.501	มาก

ตารางที่ 1 ระดับสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูโดยรวมและรายด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ ($\bar{X}$ = 4.55) และอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารสถานศึกษา ($\bar{X}$ = 4.46) ด้าน

กิจการและกิจกรรมนักเรียน ($X = 4.45$) ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ ($X = 4.45$) ด้านหลักสูตรการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ($X = 4.43$) ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ($X = 4.42$) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ($X = 4.37$) เมื่อแยกพิจารณาในระดับสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู โดยจำแนกตามรายด้านย่อย และรายข้อ

2. การวิเคราะห์ประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูทั้งโดยรวมและรายด้าน

3. เปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครู จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงาน แบ่งออกเป็นดังนี้

3.1 เปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู ที่มีสถานภาพการดำรงตำแหน่ง

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง

	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1.งานการบริหาร วิชาการ	ระหว่าง กลุ่ม	2.20	2	1.11	4.53*	.014
	ภายในกลุ่ม	79	320	.26		
	รวม	79.20	322			
2.งานการบริหาร งบประมาณ	ระหว่าง กลุ่ม	1.18	2	.60	2.24	.113
	ภายในกลุ่ม	83.43	320	.28		
	รวม	84.59	322			
3.งานการ บริหารงานบุคคล	ระหว่าง กลุ่ม	1.23	2	.63	2.34	.102

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
	ภายในกลุ่ม	83.07	320	.28		
	รวม	84.28	322			
4.งานการบริหารทั่วไป	ระหว่างกลุ่ม	.89	2	.46	1.71	.188
	ภายในกลุ่ม	82.13	320	.28		
	รวม	83.00	322			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	1.24	2	.63	2.73	.070
	ภายในกลุ่ม	71.96	320	.25		
	รวม	73.19	322			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูจำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่งพบว่าโดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เป็นไปตามสมมติฐานเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ดตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ครู จำแนก ตามขนาดของโรงเรียน

สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1.ด้านการพัฒนาวิชาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	.61	2	.32	0.98	.412
	ภายในกลุ่ม					

สมรรถนะของ ผู้บริหารโรงเรียน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
	ภายในกลุ่ม	105.13	320	.35		
	รวม	105.72	322			
2.ด้านความเป็น ผู้นำทางวิชาการ	ระหว่าง กลุ่ม	1.84	2	.93	3.18	.046
	ภายในกลุ่ม	91.65	320	.91		
	รวม	93.48	322			
3.ด้านการบริหาร การสถานศึกษา	ระหว่าง กลุ่ม	1.48	2	.75	3.02	.053
	ภายในกลุ่ม	77.20	320	.26		
	รวม	78.66	322			
4.ด้านหลักสูตร การสอน การวัดและ ประเมินผล การเรียนรู้	ระหว่าง กลุ่ม	2.12	2	1.07	3.50	.034
	ภายในกลุ่ม	95.90	320	.32		
	รวม	97.99	322			
5.ด้านกิจการและ กิจกรรมนักเรียน	ระหว่าง กลุ่ม	3.48	2	1.75	6.78**	.003
	ภายในกลุ่ม	81.43	320	.27		
	รวม	84.89	322			
6.ด้านการประกัน คุณภาพการศึกษา	ระหว่าง กลุ่ม	2.81	2	1.41	4.72**	.012
	ภายในกลุ่ม	94.42	320	.32		
	รวม	97.21	322			

สมรรถนะของ ผู้บริหารโรงเรียน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
7.ด้านคุณธรรม จริยธรรม และ จรรยาบรรณ	ระหว่าง กลุ่ม	0.76	2	0.39	1.41*	.252
	ภายในกลุ่ม	84.10	320	0.28		
	รวม	84.84	322			
รวม	ระหว่าง กลุ่ม	1.52	2	.77	3.21*	.044
	ภายในกลุ่ม	74.51	320	.25		
	รวม	76.00	322			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ดตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตาม ขนาดโรงเรียน พบว่า โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไป ตามสมมติฐานเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกิจการและกิจกรรมนักเรียน ด้านการ ประกันคุณภาพการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านความเป็นผู้นำ ทางวิชาการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้าน การบริหารสถานศึกษา ด้านหลักสูตร การสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ด้าน คุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ดตามความคิดเห็นของผู้บริหาร โรงเรียน ครู จำแนกตามตาม ประสบการณ์ในการทำงาน

สมรรถนะของ ผู้บริหารโรงเรียน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
1.ด้านการพัฒนา วิชาชีพ	ระหว่าง กลุ่ม	.98	2	.52	1.51	.231
	ภายในกลุ่ม	104.75	320	.35		
	รวม	105.72	322			
2.ด้านความเป็นผู้นำ ทางวิชาการ	ระหว่าง กลุ่ม	.30	2	.16	.49	.627
	ภายในกลุ่ม	93.20	320	.32		
	รวม	93.48	322			
3.ด้านการบริหาร การสถานศึกษา	ระหว่าง กลุ่ม	1.15	2	.27	2.33	.102
	ภายในกลุ่ม	77.53	320	.33		
	รวม	78.66	322			
4.ด้านหลักสูตร การ สอน การวัดและ ประเมินผล การเรียนรู้	ระหว่าง กลุ่ม	.52	2	.79	.83	.447
	ภายในกลุ่ม	97.50	320	.28		
	รวม	97.99	320			
5.ด้านกิจการและ กิจกรรมนักเรียน	ระหว่าง กลุ่ม	1.57	2	.79	2.97	.056
	ภายในกลุ่ม	83.35	320	.28		
	รวม	84.90	322			
6.ด้านการประกัน คุณภาพการศึกษา	ระหว่าง กลุ่ม	2.13	2	1.07	3.53*	.033
	ภายในกลุ่ม	95.11	320	.28		
	รวม	97.21	322			
7.ด้านคุณธรรม	ระหว่าง	1.84	2	.93	3.50*	.034

สมรรถนะของ ผู้บริหารโรงเรียน	แหล่งความ แปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
จริยธรรม และ จรรยาบรรณ	กลุ่ม					
	ภายในกลุ่ม	85	320	.28		
	รวม	84.84	322			
รวม	ระหว่าง กลุ่ม	.77	2	.40	1.62*	.207
	ภายในกลุ่ม	75.25	320	.26		
	รวม	76.00	322			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ดตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูจำแนกตามตาม ประสพการณ์ในการทำงานพบว่า โดยรวมไม่มีความแตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานเมื่อ พิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา ด้านคุณธรรม จริยธรรม และ จรรยาบรรณ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ส่วนด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้าน ความเป็นผู้นำทางวิชาการด้านการบริหารสถานศึกษา ด้านหลักสูตร การสอน การวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ด้านกิจการ และกิจกรรม นักเรียน ไม่แตกต่างกัน

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับ ประสิทธิภาพ ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ดโดยใช้สถิติการหาค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อย่างง่ายแบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับ ประสิทธิภาพโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด

ตัวแปร	X	X1	X2	X3	X4	X5	X6	X7	Y	Y1	Y2	Y3	Y4
X	1.000												
X1	.900**	1.000											
X2	.914**	.806**	1.000										
X3	.954**	.810**	.898**	1.000									
X4	.921**	.813**	.893**	.879**	1.000								
X5	.946**	.801**	.848**	.893**	.872**	1.000							
X6	.898**	.785**	.765**	.809**	.808**	.831**	1.000						
X7	.852**	.707**	.721**	.809**	.702**	.797**	.720**	1.000					
Y	.763**	.635**	.714**	.763**	.651**	.686**	.751**	.674**	1.000				
Y1	.722**	.584**	.712**	.728**	.618**	.641**	.718**	.613**	.951**	1.000			
Y2	.643**	.545**	.589**	.658**	.532**	.555**	.646**	.583**	.934**	.846**	1.000		
Y3	.751**	.612**	.717**	.740**	.628**	.695**	.729**	.677**	.951**	.892**	.843**	1.000	
Y4	.755**	.649**	.670**	.746**	.673**	.689**	.732**	.661**	.931**	.840**	.821**	.840**	1.000

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 5 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน (X) กับ ประสิทธิภาพโรงเรียน (Y) โดยรวมพบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ .01 เป็นไปตามสมมติฐาน โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 762 ส่วนสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน ทั้ง 7 ด้าน และประสิทธิภาพโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์กัน อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

ในการวิจัยเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยขอเสนอการอภิปรายผลในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1. ระดับสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็น รายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ และอยู่ในระดับมาก 6 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการ บริหารสถานศึกษา ด้านกิจการและกิจกรรมนักเรียน ด้านความเป็นผู้นำทางวิชาการ ด้านหลักสูตรการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การที่ผู้บริหารโรงเรียนได้รับการคัดเลือกเพื่อบรรจุแต่งตั้งให้เป็นผู้บริหารนั้น ได้ผ่าน กระบวนการคัดเลือกตามหลักเกณฑ์จากกระทรวงศึกษาธิการและวิธีการที่คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษากำหนด จึงเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติ เหมาะสม ทั้งด้านความรู้ ความสามารถและการปฏิบัติตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในการ ปฏิบัติงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติงาน มีความ ยุติธรรมและเป็นกลาง มีการพัฒนาวิชาชีพ นำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงาน มีความเป็นผู้นำทางวิชาการ สามารถนำความรู้ใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ใน การบริหารสถานศึกษาและการปฏิบัติงานเพื่อให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมี ประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลวิจัยของ จิรนนท์ ม่วงพิน (2557, บทคัดย่อ) ได้ ทำการศึกษาเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนของโรงเรียนภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ผลวิจัยของ ราตรี วงศ์รัตนจันทร์ (2558, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานในสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการวิจัยพบว่าสมรรถนะของ ผู้บริหารโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู ผู้รับผิดชอบกลุ่มงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลวิจัยของ ญัฐนันท์ วงษ์มาศจันทร์ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของ

ผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลในการบริหารงาน วิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า

2.1 สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู ที่มีสถานภาพการดำรงตำแหน่งแตกต่างกัน โดยรวมมีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ โดยรวม ผู้บริหารโรงเรียนมีความคิดเห็นมากกว่า ครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนและครู อยู่ในสถานภาพที่ แตกต่างกันทำให้การรับรู้ถึงสมรรถนะการบริหารของผู้บริหารต่างกัน ผู้บริหารโรงเรียน ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีความเป็นผู้นำสูง มีการวางตัวที่ดี มีความสามารถในการตัดสินใจ อย่างเด็ดขาด การมีไหวพริบดี สื่อสารชัดเจนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้าใจและสามารถปฏิบัติตามได้ มีการสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานให้กับผู้ใต้บังคับบัญชา มีคุณธรรม จริยธรรมเป็นแบบอย่างที่ดีในการทำงาน มองภาพรวมของการบริหารและเป้าหมาย โรงเรียน ชัดเจนกว่าครู สอดคล้องกับผลวิจัยของ วิภาลัย วงษา (2563) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาบึงกาฬ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู จำแนกตาม สถานภาพการดำรงตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับผลวิจัยของ อิศรา หาญรักษ์ (2563) ได้ศึกษา เรื่องทักษะการบริหารงานของผู้บริหารกับประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารงานของ ผู้บริหารตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครู ที่มีสถานภาพตำแหน่ง แตกต่างกัน โดยรวมมีความเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู ที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดของ

โรงเรียนแตกต่างกัน โดยรวมมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านกิจการและกิจกรรมนักเรียน ด้านการประกันคุณภาพการศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน ที่ตั้งไว้ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนนั้น ทุกโรงเรียน ต่างมีเป้าหมายภาระงานที่สนองนโยบายหรือหน่วยงานต้นสังกัดเหมือนกัน มีสิ่งที่แตกต่าง คือสภาพบริบทของแต่ละโรงเรียนไม่เหมือนกันในโรงเรียนที่ขนาดใหญ่ โรงเรียนขนาดกลางมีปัจจัยสนับสนุนการบริหารงานที่เพียงพอมากกว่าโรงเรียนขนาดเล็กทำให้การทำงานเกิดผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพมากกว่า การบริหารจัดการก็ต่างกัน ไม่ว่าจะเป็น การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ ถ้าโรงเรียนมีอุปกรณ์สื่อในการสอนที่ทันสมัย ก็จะทำให้การจัดการเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากกว่า การมีบุคลากรสอนครบทุกกลุ่มสาระ ครบทุกระดับชั้น การมีงบประมาณเพียงพอในการจัดกิจกรรม สื่อวัสดุต่าง ๆ ใน การอำนวยความสะดวกในการทำงานภายในโรงเรียน นอกจากผู้บริหารที่มีมีความรู้ ความสามารถ ในการบริหารนั้น ยังต้องมีความพร้อมในทางอื่น ๆ ร่วมด้วยจะทำให้ส่งเสริมการทำงานได้เป็นอย่างดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับผลวิจัยของ สมภพ ดวงขุ่ม (2554, บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะหลักของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 สอดคล้องกับผลวิจัยของ พิษขวดี ฤาชา (2555: 102) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนใน เขตอำเภอนิคมน้ำจืด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนขนาดกลางและขนาดใหญ่ มี ความคิดเห็นว่าสมรรถนะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลวิจัยของ วิไลศักดิ์ อยู่พงษ์ (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สมรรถนะของผู้บริหารกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดบึงกาฬ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่และขนาดเล็กอยู่ในระดับมาก ที่สุด และโรงเรียนขนาดกลางอยู่ในระดับมาก

2.3 สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่าง

กัน โดยรวมไม่มีความแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ โดยรวม พบว่าผู้บริหารโรงเรียน ครู ที่มีประสบการณ์ในการทำงานมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็น เพราะว่าบทบาทหน้าที่ ความรู้ความสามารถของผู้บริหารโรงเรียนในปัจจุบันเป็นผู้บริหาร ที่ก้าวหน้าเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงซึ่งมีขีดความสามารถในการบริหารงานสูง สามารถปฏิบัติงาน ซึ่งสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้ร่วมงานได้เป็นอย่างดี และสามารถบริหาร สถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ เกิดประโยชน์สูงสุด และเป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร สอดคล้องกับผลวิจัยของ ธีรภัทร แสนอมาตย์ (2552: 69) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของข้าราชการครูและ บุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1 และเขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงาน ต่างกันมีการรับรู้สมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและราย ด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลวิจัยของ พิษขวดี ฤาชา (2555: 102) ได้ ทำการศึกษาเรื่อง สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในเขตอำเภอนิคมพัฒนา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของ ผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยรวม และรายด้านพบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกันจะมีการรับรู้สมรรถนะ ของผู้บริหารโรงเรียน ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลวิจัยของ กนกอร จุลินทร (2560: 58) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเขาคิชฌกูฏ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จันทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็น ของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเขาคิชฌกูฏ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด โดยรวม พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 763 สวนสมรรถนะของ ผู้บริหารโรงเรียน ทั้ง 5 ด้าน และประสิทธิผลโรงเรียน มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การที่ผู้บริหารมีความสามารถ ความรู้ ทักษะ บุคลิกภาพ มโนทัศน์ แรงจูงใจในการทำงาน มีการพัฒนา

วิชาชีพ ความเป็นผู้นำทางวิชาการ การ บริหารสถานศึกษา หลักสูตร การสอน การวัดและ ประเมินผลการเรียนรู้ กิจกรรมและ กิจกรรมนักเรียน การประกันคุณภาพการศึกษา และมี คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ ซึ่งเป็นสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนตามมาตรฐานวิชาชีพ ของคุรุสภา เป็นส่วนหนึ่งที่จะ ส่งผลให้การดำเนินงานในสถานศึกษาประสบความสำเร็จ บรรลุ เป้าหมาย นโยบายและ วัตถุประสงค์ที่ต้องการขององค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ ผลวิจัย ของณัฐนันท์ วงษ์มาศจันทร์ (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าสมรรถนะของ ผู้บริหารโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับประสิทธิภาพในการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน โดย พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01 สอดคล้องกับผลวิจัยของ พงศ์สิริ เกื้อวราทกุล (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง สมรรถนะผู้บริหาร กับคุณภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะผู้บริหารกับคุณภาพ การศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลวิจัย ของ วิภาสสินี หัศกรรจ (2561, บทคัดย่อ) ได้ ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิภาพโรงเรียนดีประจำตำบล สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาในจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยทางการบริหารกับ ประสิทธิภาพโรงเรียนดีประจำตำบล โดยรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกค่อนข้างสูงอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุป/ข้อเสนอแนะ

สรุป

1. สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก
2. ประสิทธิภาพของโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก
3. สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพโรงเรียน โดยรวมพบว่า มี ความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

.76 และ 4. สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนที่นำมาวิเคราะห์ จำนวน 7 ด้าน พบว่ามีจำนวน 3 ด้านที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารสถานศึกษา 2) ด้านหลักสูตรการสอน การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ 3) ด้านการประกันคุณภาพการศึกษา โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 64.51 และมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์เท่ากับ ± 2847

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย ผู้วิจัยขอเสนอแนะปฏิบัติ ดังนี้

1.1 จากผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับ ประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครู พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ดังนั้นควรมีการส่งเสริมเพื่อพัฒนา และรักษาคุณภาพสมรรถนะของการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนให้อยู่ในระดับดีมาก ขึ้นกว่าเดิม

1.2 จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ตามความคิดเห็นของ ผู้บริหารโรงเรียน ครู พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน คือ ด้านบริหารงบประมาณ งานการบริหารงานบุคคล งานการบริหารทั่วไป และอยู่ในระดับ มาก 1 ด้าน คือ งานการบริหารวิชาการ ผู้บริหารควรพัฒนาวิธีการทำงานหรือหาแนวทาง ในงานบริหารวิชาการให้มีประสบความสำเร็จให้ดีขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และเพิ่มประสิทธิผลงานการบริหารวิชาการ

1.3 จากผลการวิจัยที่พบว่าสมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียน ที่ส่งผล ต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด มีความสัมพันธ์ทางบวก แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีสมรรถนะ การบริหารที่ดีจะส่งผลต่อประสิทธิผล ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงควรพัฒนาทักษะการ บริหารของผู้บริหารโรงเรียนอยู่เสมออย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประสิทธิผลของโรงเรียน สูงขึ้นกว่าเดิม

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยขอแนะนำแนวปฏิบัติ ดังนี้

2.1 ควรศึกษาปัจจัยกับสมรรถนะการบริหาร ตามเกณฑ์ มาตรฐานวิชาชีพของ
ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

2.2 ควรศึกษาและประเมินสมรรถนะการบริหารตามเกณฑ์มาตรฐาน วิชาชีพของ
ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

2.3 ควรศึกษาปัจจัยกับประสิทธิภาพการบริหารงานโรงเรียน ของผู้บริหารโรงเรียน
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด

เอกสารอ้างอิง

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). กฎกระทรวงที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการ
บริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2556). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579. สำนักงาน
เลขาธิการคุรุสภา.

สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา. (2555). สมรรถนะของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิภาพของ
โรงเรียน. กรุงเทพฯ: สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา.

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. (2562). รายงานการศึกษาเกี่ยวกับ
ประสิทธิภาพของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด. สังกัด
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด.

ธีรภัทร แสนอมาตย์. (2552). สมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้
ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
หนองบัวลำภู เขต 1 และ 2.

พิชชาวดี ฤาชา. (2555). สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในเขตอำเภอนิคมน้ำ
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1. สำนักงานเขตพื้นที่
การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 1.

วิภาลัย วงษา. (2563). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0
สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาบึงกาฬ.

- สมภาพ ดวงซุ่ม. (2554). *สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2.*
- อิศรา หาญรักษ์. (2563). *ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารกับประสิทธิผลโรงเรียน. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี.*
- Kirk, J., & Johnson, K. (2019). *Leadership in educational settings: A global perspective.* Springer.
- Senge, P. M. (2014). *The fifth discipline: The art & practice of the learning organization.* Doubleday.

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่

วารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่ เป็นวารสารในกลุ่มมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้า และเพื่อตีพิมพ์เผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ บทความปริทัศน์ บทความวิจารณ์หนังสือ แก่นักวิชาการ นักวิจัย คณาจารย์ นักศึกษาทุกระดับ และผู้สนใจทั่วไป ในมิติทางด้านศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณี ท้องถิ่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ใน 3 ท่าน ในลักษณะปกปิดรายชื่อ (Double blind peer-reviewed) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยตีพิมพ์หรืออยู่ระหว่างการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ผู้เขียนบทความจะต้องปฏิบัติตามหลักเกณฑ์การเสนอบทความวิชาการหรือบทความวิจัยเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอย่างเคร่งครัด รวมทั้งระบบการอ้างอิงต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ของวารสารที่ชนะและขอคิดเห็นที่ปรากฏในบทความวารสาร ถือเป็นความรับผิดชอบของผู้เขียนบทความนั้น มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และไม่ถือเป็นทัศนะและความรับผิดชอบของกองบรรณาธิการ ทั้งนี้กองบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิงแสดงที่มา ทางวารสารกำหนดออกวารสารปีละ 6 ฉบับ (ราย 2 เดือน) ดังนี้ ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - กุมภาพันธ์, ฉบับที่ 2 เดือน มีนาคม - เมษายน, ฉบับที่ 3 เดือน พฤษภาคม - มิถุนายน, ฉบับที่ 4 เดือน กรกฎาคม - สิงหาคม, ฉบับที่ 5 เดือน กันยายน - ตุลาคม และ ฉบับที่ 6 เดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่

1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัยเกี่ยวกับศาสนาและปรัชญา วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การศึกษา สังคมวิทยาและมนุษยวิทยา รวมทั้งสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจารณ์หรือเสนอแนวคิดใหม่

3) บทความปริทัศน์ (Review Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นจากการทบทวนเอกสารวิชาการ ทั้งทางด้านทฤษฎีและงานวิจัย ที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อใดหัวข้อหนึ่งที่กำหนดไว้ โดยมีการทบทวนวรรณกรรมค้นคว้า รวบรวม ข้อมูลที่มีอยู่แล้วจากแหล่งต่างๆ และนำมาประมวลเรียบเรียงในรูปแบบบทความ

4) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) เป็นการค้นหาข้อดีและข้อไม่ดีของเรื่องที่จะวิจารณ์ชี้ให้เห็นข้อบกพร่อง พร้อมทั้งเสนอแนวทางแก้ไขให้ดีขึ้น เป็นการวิจารณ์เพื่อสร้างสรรค์

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A4 (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่นตารางที่ 1 หรือ Table 1 และ ภาพที่ 1 หรือ Figure 1 รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่จำเป็นต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้ตรงกลางหน้าแรก

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พร้อมระบุชื่อสังกัดหรือหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทย จำนวนคำอยู่ที่ 250-300 คำ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) 3-5 คำ ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ให้เว้นระยะห่าง 1 บรรทัด

7) การใช้ตัวเลข ค่าย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น (ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) บทคัดย่อ (Abstract) เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุป สั้นกะทัดรัดได้ใจความ
- 6) บทนำ (Introduction) ระบุความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาในการวิจัยและระบุวัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 7) วัตถุประสงค์ของการวิจัย
- 8) สมมติฐาน (ถ้ามี)
- 9) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
- 10) วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 11) ผลการวิจัย (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปตารางหรือแผนภูมิ
- 12) อภิปรายผล (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 13) องค์ความรู้ใหม่ (ถ้ามี) (Originality and Body of Knowledge) ระบุองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สังเคราะห์ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจง่าย
- 14) สรุป (Conclusion) /ข้อเสนอแนะ (Recommendation) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป

15) เอกสารอ้างอิง (References) ต้องเป็นรายการอ้างอิงที่มีปรากฏในบทความเท่านั้น

บทความวิชาการ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) บทคัดย่อ (Abstract)
- 6) บทนำ (Introduction)
- 7) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 8) สรุป (Conclusion)
- 9) เอกสารอ้างอิง (Reference)

บทความปริทัศน์และบทวิจารณ์หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) ชื่อเรื่องภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 2) ชื่อผู้เขียนและผู้ร่วมเขียนบทความ
- 3) สถาบันภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
- 4) Corresponding Author's Email (อีเมลผู้ติดต่อประสานบทความ)
- 5) ข้อมูลส่วนประกอบของหนังสือที่วิจารณ์ ดังนี้
 - 5.1 ภาพปกหนังสือ
 - 5.2 แปลจากหนังสือ:
 - 5.3 ผู้เขียน:
 - 5.4 ผู้แปล:
 - 5.5 สำนักพิมพ์:
 - 5.6 ปีที่พิมพ์:
 - 5.7 จำนวนหน้า:

6) บทนำ (Introduction)

7) เนื้อเรื่อง (Content)

8) บทวิจารณ์

9) สรุป (Conclusion)

10) เอกสารอ้างอิง (Reference)

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาใช้ในการอ้างอิงบทความ ควรมีที่มาจากแหล่งตีพิมพ์ที่ชัดเจน และมีความน่าเชื่อถือ สามารถสืบค้นได้ เช่น หนังสือ วารสาร หรืองานวิจัย เป็นต้น ผู้เขียนบทความจะต้องตรวจสอบความถูกต้องของรายการอ้างอิง เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้อง จะไม่ได้รับการส่งต่อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้สมบูรณ์

การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและปีที่ตีพิมพ์ กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง ตัวอย่างเช่น การปฏิวัติทางอุตสาหกรรมครั้งที่ 4 (Industry 4.0) ภาครัฐและภาคอุตสาหกรรมจะต้องเตรียมพร้อมในหลาย ๆ ด้านและสิ่งที่สำคัญที่สุดก็คือ การเตรียมพร้อมด้านทรัพยากรมนุษย์ เพื่อรองรับอุตสาหกรรมใหม่และเศรษฐกิจยุคใหม่ เป็นการพัฒนานวัตกรรมอนาคต เชื่อมโยงทรัพยากรบุคคล ความรอบรู้ นวัตกรรมทางความคิด และเทคโนโลยีดิจิทัล เป็นหนึ่งเดียวกับการขับเคลื่อนอุตสาหกรรม (ธนิต โสรัตน์, 2559) โดยเอกสารอ้างอิงที่ใช้ในการอ้างอิงในบทความ จะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ โดยรูปแบบของเอกสารอ้างอิง มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์ / เล่มที่/ข้อที่/เลขหน้า แล้วตามด้วยชื่อหน่วยงานผู้จัดทำ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) พร้อมปีที่ตีพิมพ์ ตัวอย่าง เช่น “ภิกษุทั้งหลาย รูปเวทนา สัญญา สังขาร และวิญญาณ เป็นอนัตตา ภิกษุทั้งหลาย ถ้ารูปเวทนา สัญญา สังขาร

วิทยุณานี้จักเป็นอรรถาแล้วไซ้รูปเวทนา สัญญา สังขาร วิทยุณานี้ไม่พึงเป็นไปเพื่ออาพาธ” (วิ.ม. 4/20/27) (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

2) ผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (เกสวดี เชี่ยวชาญ, 2557)

3) ผู้แต่งสองราย ให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งทั้งสองรายโดยใช้คำว่า “และ” ในการเชื่อมผู้เขียนทั้งสองแล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (นิรมัย คัมรักษา และอัจจิมา ศิริพิบูลย์ผล, 2560)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อ-นามสกุลของผู้แต่งรายแรก แล้วเพิ่มคำว่า “และคณะ” แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และตามด้วยปีที่พิมพ์ เช่น (ทศพร คำผลศิริ และคณะ, 2560)

5) กรณีที่เนื้อความเป็นเรื่องเดียวกัน หรือผลการวิจัยเหมือนกัน แต่มีผู้อ้างอิงหลายคน ให้ใช้รายการอ้างอิงที่ใกล้เคียงกับปัจจุบันมากที่สุด (ค้นพบล่าสุด) หรือหากเป็นแนวคิดทฤษฎี ก็ควรอ้างอิงเจ้าของแนวคิดทฤษฎี หรือบุคคลผู้เป็นที่ยอมรับของวงการวิชาการส่วนใหญ่เป็นสำคัญ

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Phathong, K., 2007)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองราย ให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษ ตามด้วยเครื่องหมายแอนด์ (&) คั่นกลาง ตามด้วยนามสกุลของผู้แต่งรายที่สอง และตามด้วยอักษรย่อของชื่อภาษาอังกฤษ แล้วตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Werker, J. F. & Desjardins, R. N, 2004)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรก ตามด้วยอักษรตัวย่อของชื่อภาษาอังกฤษตามด้วย et al. ตามด้วยเครื่องหมายจุลภาค (,) และปีที่พิมพ์ เช่น (Bloom, B. S., et al.)

เอกสารอ้างอิงท้ายเล่ม

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎกอรรถกถา.// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์: สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษภา ผาทอง. (2548). ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง/ (เลขหน้าที่ย่อ).// สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

ชลิตา บัณฑวงศ์. (2556) ข้าวและชาวนาไทยในกระแสการเปลี่ยนแปลง ใน พจนก กาญจนจันทร์ (บรรณาธิการ), คน ข้าว นา ควาย ในวัฒนธรรมเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (หน้า 39-68). กรุงเทพฯ: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่/ (ฉบับที่), /เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

เกษภา ผาทอง และคณะ. (2562). พระพุทธศาสนากับการเมือง. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทรรศน์, 3(2), 16-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ใน ชื่อสารานุกรม,(เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง).

สถานที่พิมพ์: /สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทาอาจพันธ์. (2537). หม้อคอคควาย. ใน สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมือง
ฝ่ายเหนือ, (หน้า 274-275). กรุงเทพฯ: อมรินทร์พริ้น.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).//ชื่อบทความ.//ชื่อหนังสือพิมพ์,/เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ ผ่องสกลนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. ผู้จัดการรายวัน, น.13.

(7) สารนิพนธ์, วิทยานิพนธ์, ดุษฎีนิพนธ์, รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.//(ปีที่พิมพ์).// ชื่อวิทยานิพนธ์./ใน ระดับวิทยานิพนธ์ สาขา./ชื่อมหาวิทยาลัยที่พิมพ์.

ตัวอย่าง :

พรไทย ศิริสาธิตกิจ. (2558). การพัฒนารูปแบบการปรับตัวของชาวนาอย่างยั่งยืนในพื้นที่ลุ่ม
น้ำทะเลสาบสงขลา. ใน ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาพัฒนศึกษา.
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

นายมนัส ภาควณิ. (2540). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดให้เป็น
ศูนย์กลางชุมชน. ใน รายงานการวิจัย. มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์.//(วัน เดือน ปี ที่สัมภาษณ์).//ชื่อเรื่องที่สัมภาษณ์.// (ชื่อผู้สัมภาษณ์)

ตัวอย่าง :

ไชยศิริ ลีศิริกุล. (5 พ.ย. 2562). *วิธีการพัฒนาห่วงโซ่อุปทานข้าว*. (พระมหาปรัชญ์ อรรถาพร, สัมภาษณ์)

(9) สื่อออนไลน์**รูปแบบ :**

ผู้แต่ง. //(ปีที่เผยแพร่). // ชื่อเรื่อง. // เรียกใช้เมื่อ / จาก แหล่งที่มาของข้อมูล (URL)

ตัวอย่าง :

ฤทัยชนก จริงจิตร. (2555). *กลยุทธ์ข้าวไทยบนฐาน AEC เพื่อก้าวสู่การเป็น Trading Nation* เรียกใช้เมื่อ 1 สิงหาคม 2563 จาก <http://www.tpsa.moc.go.th/sites/default/files/862-img.pdf>

สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2561). *เลื่อนข้าราชการให้ดำรงตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับชำนาญงาน คำสั่งสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ที่ 593/2562* . เรียกใช้เมื่อ 15 มกราคม 2562 จาก <http://www.onab.go.th/category/news/คำสั่ง-ประกาศ/>

(10) ราชกิจจานุเบกษา**รูปแบบ:**

ชื่อกฎหมาย. //(ปีที่พิมพ์). //ชื่อเรื่อง(ถ้ามี). //ราชกิจจานุเบกษา เล่มที่/ตอนที่/หน้า/(วันเดือนปี).

ตัวอย่าง:

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49* (1 พฤษภาคม 2562).

ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). *เรื่อง กำหนดประเภทและขนาดของโครงการหรือกิจการซึ่งต้องจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม และหลักเกณฑ์ วิธีการ ระเบียบปฏิบัติ และแนวทางการจัดทำรายงานการวิเคราะห์ผลกระทบสิ่งแวดล้อม*. *ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 129 ตอนพิเศษ 97 ง หน้า 1* (20 มิถุนายน 2555)

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

- เกษภา ผาทอง. (2564). *ระเบียบวิธีวิจัยทางรัฐศาสตร์ : แนวคิด ทฤษฎีสู่การปฏิบัติ*. ปทุมธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- ประภัสสร ปรีเอี่ยม และธรรมบุญ รวีพ้อง. (2554). ผลการส่งเสริมพัฒนาการ กล้ามเนื้อมัดเล็ก สำหรับเด็กพัฒนาการช้าโดยพ่อแม่ของเด็กที่มีความต้องการพิเศษใน จังหวัด มหาสารคาม. ใน *รายงานการวิจัย*. สถาบันราชภัฏมหาสารคาม.
- พระสุตวรรษ วิสุทโธ และเดชชาติ ตริทรัพย์. (2561). บทบาทของผู้สูงอายุในการพัฒนาชุมชน ในตำบลทรายขาว อำเภอหัวไทร จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารสังคมศาสตร์และ วัฒนธรรม*, 2(2), 8-13
- พระสถาพร ปุณณนนโท (จำจวนจร) และคณะ. (2562). การวิเคราะห์การประยุกต์ใช้หลักพุทธ ธรรมในการทำงานจิตอาสา ของชุมชนวัดสระเกษ อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, 3(2), 16-31.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4). (2562). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก หน้า 49 (1 พฤษภาคม 2562).
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย 2500*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานสาธารณสุขอำเภอทอง. (2560). *รายงานทารกน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ได้รับการ คัดกรองพัฒนาการ DSPMปีงบประมาณ 2560 (อินเทอร์เน็ต)*. เรียกใช้เมื่อ 15 มิถุนายน 2562 จาก <http://atg.hdc.moph.go.th>
- สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดพัทลุง. (2563). *ศิลปะการแห่งโนราห์*. เรียกใช้เมื่อ 9 กุมภาพันธ์ 2563 จาก https://www.m-culture.go.th/phatthalung/ewt_news.php?nid=508&filename=index.
- Elizabet, B. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.
- Dunst, C. J. & Triette, C. M. (1996). Empowerment, effective helping practices and family-Centered care. *Pediatr Nurs*, 22(2), 334-337.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ของวารสารวารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่ ได้ที่ <https://so12.tci-thaijo.org/index.php/MADPIADP/about> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้แจ้งข้อมูลเพิ่มเติมทาง Email : journalacademicpromotion@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.docx ของ Microsoft Word Version 2010 หรือมากกว่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์ภาพ สกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 12 หน้า (ไม่รวมเอกสารอ้างอิง) กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย บทความปริทัศน์ และบทวิจารณ์หนังสือ ไม่ตรงกับแนวทางของวารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่ หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสารลิงค์ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ พร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารส่งเสริมและพัฒนาวิชาการสมัยใหม่

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิจัย

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt).....วัตถุประสงค์ของการวิจัย ระบุประเภทของวิจัย ประชากรกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย ที่พบ (เลือกนำเสนอเฉพาะผลการวิจัยที่มีความน่าสนใจมากที่สุด).....

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt).....ให้ตรงตามบทคัดย่อภาษาไทย.....

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

บทนำ (18 pt) (ไม่ควรเกิน 4 ย่อหน้า)

.....(16 pt) 1. กล่าวถึงความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา โดยกว้าง ๆ (อ้างนโยบาย กฎหมาย หรือแนวคิดทฤษฎีมารองรับ).....

..... 2. กล่าวถึงสภาพปัญหาปัจจุบันที่เกิดขึ้น (อ้างอิงงานวิจัยหรือทฤษฎีมารองรับ).....

..... 3. กล่าวถึงสภาพปัญหาของประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการศึกษา.....

..... 4.สรุปความเป็นมาทั้งหมดชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการวิจัยและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (18 pt)

1..... (16 pt).....

2..... (16 pt).....

3..... (16 pt).....

วิธีดำเนินการวิจัย (18 pt)

(16 pt)..... ระบุรูปแบบของการวิจัย ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง วิธีการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่าง การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล.....

ผลการวิจัย (18 pt)

(16 pt) ผลการวิจัยต้องตอบวัตถุประสงค์ทุกข้อ

ภาพที่ 1 (ชื่อภาพ) (ถ้ามี)

[illegible]

ตารางที่ 1 (ชื่อตาราง) (ถ้ามี)

อภิปรายผล (18 pt)

(16 pt) อภิปรายผลการวิจัยที่พบตามวัตถุประสงค์ ผลการวิจัยสอดคล้องหรือไม่ สอดคล้องกับผลการวิจัยของใคร สามารถนำมาอภิปรายได้ทั้งหมด

องค์ความรู้ใหม่ (18 pt) (ถ้ามี)

...(16 pt).....ระบอบองค์ความรู้อันเป็นผลสัมฤทธิ์ที่ได้จากการวิจัย สืบเคราะห์
ออกมาในรูปแบบโมเดล พร้อมคำอธิบายรูปแบบ/โครงสร้างของโมเดลอย่างกระชับ เข้าใจ
ง่าย.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

สรุป/ข้อเสนอแนะ (18 pt)

...(16 pt).....สรุปผลการวิจัยทั้งหมด สั้น ๆ กระชับรัดกุมได้ใจความ.....พร้อมข้อเสนอแนะที่
ได้จากการวิจัย.....และการนำผลการวิจัยไปใช้ รวมถึงเสนอแนะแนวทางในการวิจัยครั้งต่อไป

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

กิตติกรรมประกาศ (18 pt) (ถ้ามี) (ให้ใส่เฉพาะกรณีที่ได้รับทุนสนับสนุนการวิจัย หรือกรณีซื้อบทความมีชื่อเรื่องไม่ตรงกับงานวิจัยหรือวิทยานิพนธ์)

.....(16 pt) ตัวอย่าง เช่น ขอขอบคุณทุนสนับสนุนวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการ
วิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2559 และข้อมูลจากโครงการวิจัยย่อย เรื่องสภาพปัญหาและ
ความต้องการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุในบริบทภาคใต้ตอนล่าง

.....
.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

ตัวอย่างการเตรียมต้นฉบับบทความวิชาการ

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

บทคัดย่อ (18 pt) (300 คำ)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

.....

คำสำคัญ: 3-5 คำ

Abstract (18 pt)

(16 pt)

.....

.....

.....

.....

Keywords: 3-5 words

เนื้อหา (18 pt)

.....(16 pt).....

สรุป (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt).....

.....

.....

.....

.....

.....

ชื่อบทความ (ไทย) (20 pt)

ชื่อบทความ (อังกฤษ) (18 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (ไทย) (14 pt)

ชื่อ-นามสกุลผู้เขียน¹ (อังกฤษ) (12 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (ไทย) (14 pt)

หน่วยงานต้นสังกัด¹ (อังกฤษ) (12 pt)

Corresponding Author's Email: (12 pt)

(14 pt)

แปลจากหนังสือ:

ผู้เขียน:

ผู้แปล:

สำนักพิมพ์:

ปีที่พิมพ์:

จำนวนหน้า:

บทนำ (18 pt)

(16 pt) บริบท ความเป้นมา ของหนังสือหรือประเด็นที่ศึกษา.....

.....

.....

.....

.....

เนื้อเรื่อง (18 pt)

... (16 pt) องค์ประกอบของหนังสือหรือประเด็นที่ศึกษา บท หมวดหมู่ ลักษณะ ชนิด ประเภท วัตถุประสงค์ สาระ ประเด็น แง่คิด มุมมอง ฯลฯ

บทวิจารณ์ (18 pt)

... (16 pt) นำเสนอหลักการ แนวคิด ผานการวิเคราะห์ สังเคราะห์ วิจัยรณ ที่ สะท้อนมุมมองเหตุผลความคาดหวัง ผลกระทบ สาระสำคัญ ตามหลักทฤษฎีเชิงวิชาการ พร้อมเสนอแนะแนวทางเพื่อการแก้ไข การส่งเสริมและพัฒนาต่อยอด (อ้างอิงถามี)

จุดเด่น**จุดด้อย****สรุป (18 pt)**

(16 pt) สรุปภาพรวมครอบคลุมผลการศึกษาที่นำเสนอ สะท้อนคุณค่า การนำไป ใช้ประโยชน์ เป็นความเรียงไม่ใส่เลขเป็นขอมাত্রา ไม่เอียง ไมหนา ไม่แทรกภาพโมเดล สะท้อนคุณค่าทางวิชาการ

เอกสารอ้างอิง (18 pt)

(16 pt)

